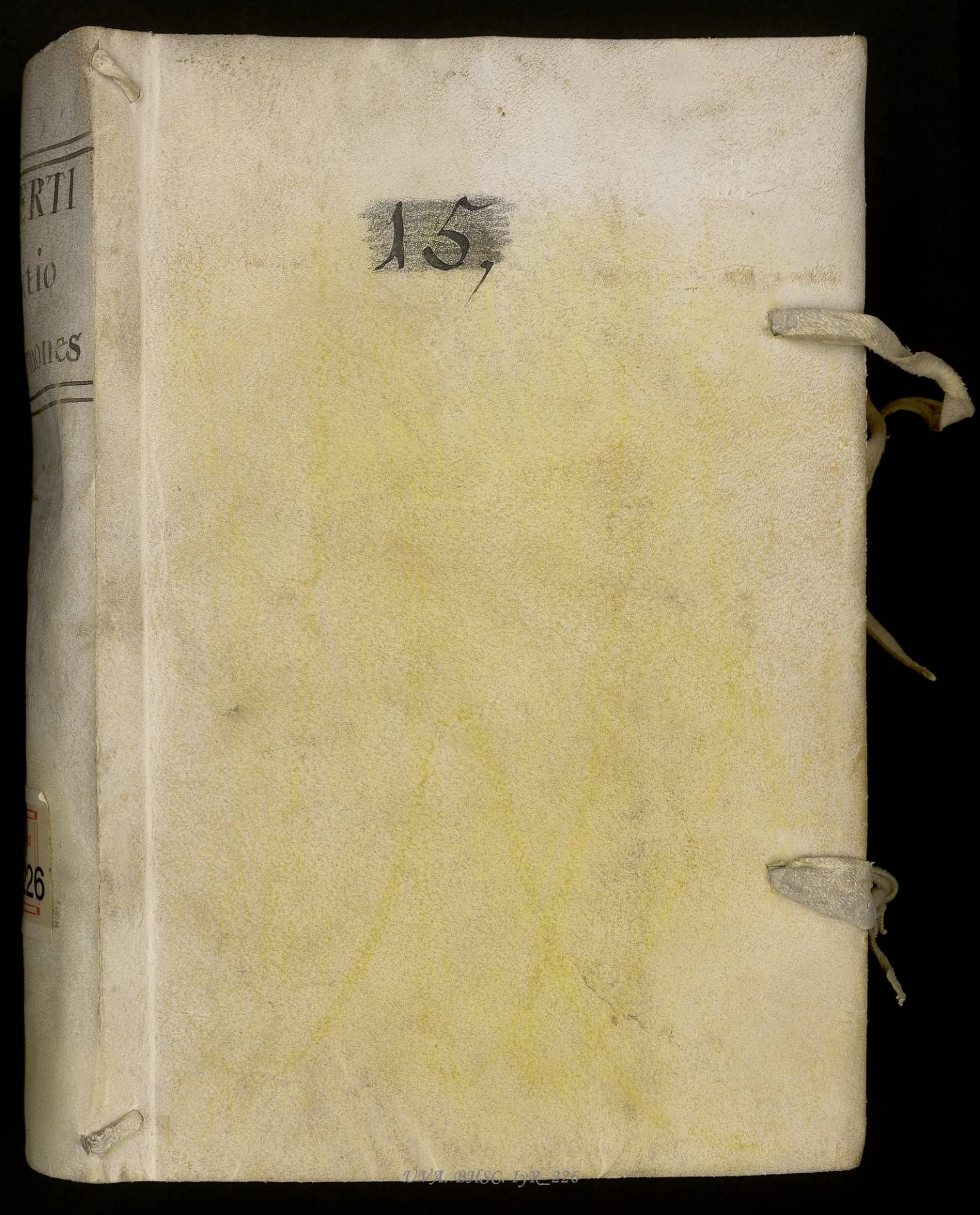

UVA. BHSC. LyR_226

2294

UVA. BHSC. IyR_226

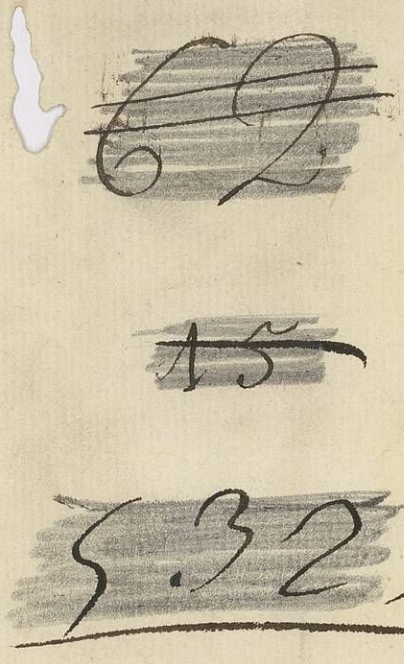

226

UVA. BHSC. IyR_226

UVA. BHSC. IyR_226

UVA. BHSC. IyR_226

Beatrici Aragoniæ. Hũgariæ Bohemiæq; Reginæ inclytæ. Ioannes marcus C[illegible]nicus parmẽsis: christi & honestatis famulus: cum Mathia morauo Olomuncense eleganti ac eruditissimo impressore: & Petro molinis sociis: plurimum se cõmendat: & beatitudinem dicit. Statueram superioribus annis ad te uisendi gratia cõtendere: Sed Ferdinãdi inclyti genitoris tui Neapolitanoꝝ Regis sapientissimi: ac totius Italiæ perpetui moderatoris: negociis ut nosti ꝑpeditus: ad isthec fœlicia tua regna iter facere haud potui. Veꝝ quoniã immortalitatis tuæ cũ Morauo semper studiosus extiti: Cũ nuper incidisset in manus diuinũ opus de sanctoꝝ laudibus: ab insigni Roberto Carazolo ordinis minoꝝ fratre: oratore uehemẽtissimo: & sine cõtrouersia theologoꝝ principis: Aquinatisq; meritissimi Antistitis: æditũ. Admiratus eximiũ eius ornatũ: salutares sententias: archanorum dei cumulũ: & cum in eo sit quicquid littera sacra docet plane reconditum: & per eum ocior pateat aditus ad cælum: uia ad uitã quæ cristus est sempiternã. Decreui cum præstãti tuo Morauo immo nostro & Petro: hoc toti orbi in tui laudem commune facere. & bis mille uoluminibus impressis: & tuo beatissimo nomini bene ac merito ĩscriptis: primũ hoꝝ istuc [illegible]lsitudini tuæ trãsmittere. ut eũ numero sæpe lectitãdo: cognoscas te ꝓpter claras tuas heroicasq; uirtutes: fide seruata: cursu cõsumato: Brauio comprehenso: facile inter heroum cælestium cœtũ aliquando: ut opto: posse connumerari. Vale. Cynici tui: & Moraui: necnon & Petri memor.

UVA. BHSC. IyR_226

Tabula presentis operis. De laudib⁹ sanctor. In qua ponunt⁹ p ordinē Sermones ⁊ eor capitula.

Sermo prim⁹ de laudibus altissimi Dei cuius excellētiā nobis declarat. ꝑcipue tria noia quib⁹ eus nominare solem⁹. In qua terno. a. folio primo

Capitulū primū. Qualiter de⁹ bñdictus est noiabilis etiaꝫ pluribus noibus. Et de scripturis tam humanis q̄ diuinis in quibus exprimit⁹ hoc nomen deus.

Capitulū scōm Qr deus dr pater hominū ⁊ creaturar. cui⁹ filij p signa ⁊ experientiaꝫ cognosci possunt.

Capitulū tertiū Qr deus vocat⁹ in scripturis dñs. eo q̄ illi sint cūcta subiecta. ⁊ imutare pōt etiā ⁊ anihilare si velit omnes creaturam naturam.

Sermo secundus De summa simplicitate dei. In quo dampnant⁹ illi qui deū corp⁹ ⁊ corporea membra hr̄e putant. In quaterno. a. folio octauo.

Capitulū primū Qr sufficiētissimis rōib⁹ ostendi pōt deū corpus nō esse. Et q̄ scripture membra corporea deo attribuētes metaphorice sunt intelligende.

Capitulū secundū. Qr in deo nō est ꝓpositio materie ⁊ forme. Et qualr dicat⁹ deus hr̄e aiam ⁊ passiones cōiunctim.

Capīn tertiū Qr deus nō venit i cōpositione alicuius creature. ⁊ q̄z insani censendi sunt illi qui creaturis diuinuꝫ honorem exhibuerunt.

Sermo tertius de Incarnatōne Iesu xp̄i In quo declaratur summa liberalitas dei patris. Et pomt⁹ tēpus aptū ⁊ conueniens incarnationi. in quater. b. folio p̄mo.

Capitulū primū de variis opinionib⁹ circa incarnatōez xp̄i. si nō peccasset homo.

Capitulū scōm Qr tēpus incarnatōis xp̄i merito dr tēpus plenitudinis respectu dei respectu angeli. ⁊ respectu hois.

Capitulū tertiū Qualiter accipiendū sit medium tpis quo xp̄s incarnat⁹ est.

Sermo quart⁹. In quo tractat⁹ de incarnatōe dñi nostri iesu xp̄i. a cuius explicita fide iam nullus excludit⁹. in quaterno. b folio quarto.

Capitulum primū Qualiter fuit possibile incarnari deum.

Capitulū secundū Qr quinq̄ rōnib⁹ principuis. fuit necessariū ex parte homis xp̄m incarnari.

Capitulū tertiū Qr tpe gratie oēs obligātur credere explicite misteriū xp̄i incarnati

Sermo quintus de incarnatione xp̄i. In quo confutant⁹ errores illor qui mūdanā sapiam sectantes male sentiunt de xp̄o. in quaterno. b. folio quinto.

Capitulū primum. De tribus opionibus falsis. circa verbū eternale. quas hereticī pessimi vitentur.

Caplm secundū de tribus falsis opionib⁹ admuētis circa animam xp̄i.

Capitulū tertiū de tribus aliis falsis opinionibus excogitatis circa substantiā ⁊ naturam corporis xp̄i.

Sermo sextus de incarnatōe xp̄i cōtra errores iudeor. qui in xp̄m credere nolunt. in quaterno. c. folio primo.

Capitulū primū. Qr ex testamento duodecim patriarchar confundi pñt iudei. q̄ negant xp̄i diuinitatē.

Capitulū secundū. q̄ xp̄s iam venit. quez iudei venisse negant. Et qualiter tēpus primi eius aduentus preteriit.

Caplm tertiū. q̄ passio xp̄i fuit in ueteri testam ēto a ꝓphetis prenunciata. ⁊ multipliciter figurata.

Sermo septim⁹ De Iocūdissima ⁊ Natiuitate saluatoris nr̄i dñi Iesu xp̄i filij dei. ⁊ virgis gl̄ose. in. quat. c. fo. sexto.

Caplm p̄mū de puritate corpis xp̄i. ⁊ q̄lr xp̄s assumpsit carnē de materia nobis conformi. ⁊ de hūilitate ipsi⁹ nascētis. respectu tpis. loci. ⁊ habitaculi.

Capitulū scōm de priuilegiis virgis pturientis q̄ peperit xp̄m sine corruptōe ⁊ absq̄ dolore. illūq̄ suo lacte miraculose nutriuit.

Caplm tertiū de pastor electōe q̄bus natiuitas xp̄i fuit ostēsa ab angelis. ⁊ de fide ac deuotōe illor erga xp̄m natū.

Sermo octau⁹ De circūcisione xp̄i. ⁊ ō glorioso noie eius atq̄ sanguinis effusione. in quater. d. fo. primo.

Capi. p̄mū de circūcisiōe q̄z ꝓgrue instituta fuit. ⁊ determinatōe illius. Et quare cristus voluit circumcidi.

Capi. ij. q̄ conuenienter filiꝰ dei vocatus est iesus. ⁊ de admirandis efficaciꝫ hui⁹ nois

UVA. BHSC. IyR_226

ac reuerentia eius.

Capi.iij. de multiplici effusiõe sanguis xpi ꝙ petões inducũt vt spent veniã obtiere.

9 Sermo no⁹ de ꝓcipua singularissimaqꝫ deuotõe triũ regũ qui xpm quesierũt ⁊ inuentũ humilr adorarũt. offerẽtes illi munera aur thus ⁊ mirrã. in qter. d. fo. v.

Capi.j. Qualr magi ꝓgnouerũt xpꝫ natũ ⁊ quo illũiati fuerũt vt crederẽt ipm deũ

Capi.ij. Quare tres illi reges dicunt magi. ⁊ quo tpe venerũt ad xpm. ⁊ quare turbatus fuit herodes.

Capi.iij. Qualr magi inuẽtũ xpm adorarunt. ⁊ de muneribus oblatis xpo. ⁊ de illorum reuersione.

10 Sermo.x. de baptismo xpi. qñ in iordane baptisatus fuit a iohanne baptista. in quaterno. d. fo. octauo.

tf. di. Capitulum primũ de conditionibus baptismi quo iohannes baptisabat.

Capi.ij. de triplici circũstãtia xpi baptisati. causse. temporis. ⁊ loci.

Capi.iij. de trib⁹ excellẽtissimis signis que apparuerũt in baptismo cristi.

11 Sermo vndecim⁹. ỏ ieiunio. fame. ⁊ tẽptatione xpi. in quater. e. fo. scõo.

Capi. primũ. Quare xpꝰ ꝓuersatus est inter hoies. ⁊ quare nó semp duxit austerã vitam. ⁊ cur voluit ieiunare.

Capi.ij. de tẽptatõe xpi. Quare. s. diabo⁹ tẽptauit eũ. qualiter sibi apparuit. Et cur xpꝰ voluit temptari.

Capi.iij. Qualr xpꝰ superauit oẽs diaboli tẽptatões. ⁊ de illaꝫ tẽptatõũ mõ.

12 Sermo.xij⁹. de dulcissimo spectaculo trãsfiguratõis xpi. in quat[.e. fo. quinto.

Capi.j. de claritate corpis xpi i trãsfiguratõe. i q mõstra[fuit discipulis dignitas ei⁹

Capi.ij. de apparitõe moysi ⁊ helie qui cuꝫ xpo reuerenter loquebant. exhibendo illi tanqꝫ vero deo reuerentiã ⁊ honorez.

Capi.iij. de equalitate patris ⁊ filij demonstrata i voce. quã audierũt discipuli.

13 Sermo.xiij⁹. de innocẽtia xpi. Jn q ꝓfutatur blasphema eoꝝ q dicũt xpm sua culpa iudeis fuisse exosuꝫ. in quat[. e. fo. octauo

Capi.j. de plenitudine gr̃e xpi. ex qua illi⁹ aia fulgebat oi mũditia ⁊ scitate.

de. Capi.ij. q nó est mirandũ si iudei ꝑsecuti sunt xpm. qui sp malefacere ꝓsueuerũt.

Capi.iij. q sepe numero mali ꝑsequũt bonos ꝓpter o[ũ. ⁊ inuidiã. ac ꝓpꝫ amorez. ⁊ ũc iude[ꝑsecuti sunt xpm.

Sermo.xiiij. de sublimitate ⁊ magnificentia crucis. J.[q xpꝰ optatus est salutem humani generis. in quater. f. fo. quarto. 14 ante decimu

Capi.j. de dignitate crucis q colligi põt ex figuris ⁊ reuelatõe atqꝫ inuẽtõe ipsius.

Capi.ij. qualr crux exaltata fuit dũ xpꝰ in illa pepẽdit. ⁊ deinde tpe heraclij imperatoꝛ ⁊ tandem exaltabit in die iudicij.

Capi.iij. qlr adorãda est crux i q xpꝰ pepẽdit. ⁊ alie crucesi suo noie picte vl fabricate

Sermo.xv⁹ de amore xpi exhibito humano generi. qui exprimit iustice in euãgelio samaritane. in quater. f. fo. septimo. 15 octo

Capi. primũ. Qualr xpꝰ pegrinãdo i patria ⁊ penalitate. q̃siuit hoiez lapsuꝫ.

Capi.ij. qualiter xpꝰ ex amore maifestauit hõmini veritatẽ summi boni falsitatẽ mũdi. ⁊ sublimitatẽ dei.

Capi.iij. Qualiter xpꝰ ex amore ꝓfortauit discipulos vt predicarent.

Sermo sedecimus. de mirabili resurrectõe 16 lazari. in quater. g. fo. primo.

Capi.j. de infirmitate curabili lazari ꝓpt quã miserũt sorores ei⁹ nũciũ q̃ndã ad iesũ

Capi.ij. de morte lazari ⁊ de verbis xpi cũ apl̃is habit[ãteqꝫ iuissꝫ ad lazaꝝ suscitãdũ

Capi.iij. q quinqꝫ fuerũt cõditões ostẽdẽtes certitudinẽ miraci i resurrectõe lazari

Sermo.xvij⁹. de pyissima passione saluatoris nr̃i Jesu xpi. in quater. g. fo. tertio. 17

Capi. pmũ. q xpꝰ ex ardẽtissimo amor vo[passus est. ⁊ de volũtate ei⁹ qualitate.

Capi.ij. q passio xpi fuit abiectissima. rationc loci. tpis. ⁊ consortij.

Capi.iij. q passio xpi fuit acerbissima ex pte aie. ⁊ corpis. ac virginis matris.

Sermo.xviij⁹. De gloriosa resurrecõe iesu xpi que sufficiẽtissime humano generi declarata fuit. Jn quater. g. fo. septio. 18

Capi.j. qualr xpi resurrectõ mãifestata fuit mulierib⁹ deuotis visitãtib⁹ moũmẽtũ.

Capi.ij. Qualiter angel⁹ ámouit lapidẽ a monumẽto ⁊ sedebat sup illũ. ⁊ q̃z cõgrua fuit angeli apparitio.

Capi.iij. q mulieres ꝓuenierẽt fuerũt nũcie resurrectõis. q̃ xpm resuscitatũ viderũt Et cur ipsis de petro fcã fuit spãlis mẽtio.

UVA. BHSC. IyR_226

19 Sermo decimus nonus de Ascensione sal
uatoris nostri ihesu xpi. quando videntib⁹
discipulis celos ascēdit. In quaterno h in
folio secundo.

Capitulum primū. De dignitate ⁊ preemi
nentia xpi. que notat̄ p hoc q̄ sedet a dex
tris dei. Et quid per dextram significat̄

Capitulum secundū. Qz ascensio xpi ꝓgrue
celebrata est. respectu tēporis. persone ⁊ ter
mini.

Capitulum tertium. Qualiter xp̄s ascen
dit cum ptāte ⁊ magnificentia in cōspectu
discipulor̄ suor̄ ⁊ virginis matris.

20 Sermo vigesimus. de Spiritu sancto qui
desponsato missus est apostolis in signo visibili igneaꝝ
linguarum. quaterno h fo. sexto.

Capitulum primum. q̄ vi nature spiritus
sanctus non est cognoscibilis. sed tantuꝫ p
reuelationez. Et qualiter spiritus sanctus
est deus procedens a patre ⁊ filio ipsis coe
qualis.

Capitulum secundū. Quid sit missio in di
uinis. Et qualiter spiritus sanctus mittit̄
inuisibiliter ⁊ visibiliter. ⁊ de cōgruitate tē
poris. quo spiritus sanctus fuit datus apo
stolis in signo visibili.

Capitulum tertium. Qz apostoli faciente
spū sancto. loquebant̄ varijs linguis. ⁊ ac
ceperunt sciam diuinaꝝ rerum. atq; fortes
effecti fuerunt. vt non timerēt illatas pēas
neq; mortem.

21 Sermo vigesimus primus de beatitudine
debēt̄ habe sanctor̄. In quo confutat̄ fatuitas homi
num mundanor̄. qui non credunt aliquid
de vita futura. quaterno i fo. secundo.

Capitulum primū. Qz beatitudo est bonū
quod cūcti desiderare debent.

Capitulum secundū. Qz beatitudo cōsistit
in anima. in intellectu videlicet ⁊ in volun
tate.

Capitulum tertiū. Qz beatitudo nō potest
esse in bonis presentis vite.

22 Sermo vigesimus secundus de gaudijs be
ator̄. q̄ ꝓueniet ex visione dei ⁊ dotatiōe
corpor̄ atq; habitatōe in celo empireo. in
quaterno i fo. quinto.

Capitulum primum. Qualiter essentia di
uina videri potest ab hoie vel angelo. Et
quomō non oēs vident illam equaliter. et
quanta sit in illa visione iocunditas ⁊ de
lectatio.

Capitulū secundū. De origine dotiū cor
porū beator̄. ⁊ de numero atq; ꝓditōe illaꝝ

Capitulū tertiū de celo empireo. In quo
eū letitia ingētissima beati manebūt.

Sermo vigesimus tertius. De eximia nobi 23. am f.
litate ⁊ prestantia anime rōnalis. taz corpi
unite. q̄z a corpore separate. In quaterno
k folio primo.

Capitulum p̄muz Quid sit anima. ⁊ quo ꝑ ā
mō non est corpus. neq; ex semine causata
Et q̄ vna sola est in homine.

Capitulum secundū. De ꝓductōe anime
rationalis. que non ab angelo. sed a deo ꝓ
ducta est de nihilo. quiēter vnita corpi
organico. de nouo creata ⁊ infusa.

Capitulum tertiū. Qz aīa separata est im dolor aīaz abhor
mortalis. Et de locis ad que anie tranſſe desrēdū
runt̄. postq̄z exeūt de corporib⁹.

Sermo vigesimus quartus. De conceptōe 24
beate marie virginis. De qua varie sunt
opiniones doctor̄. licet festum ab ecclesia
celebret̄. In quater]. I fo. p̄mo.

Capitulum primū. q̄ deus ab eterno cōce
pit virginez in sua mente. oibus puris crea
turis preferendam.

Capitulum secundū. q̄ angeli a principio
sue beatitudinis cognouerūt xp̄m incarnā
dum de virgine nascitur̄.

Capitulum tertiū. q̄ beata virgo secundū
antiquor̄ opinionē. absq; sui infamia vel
iniuria. culpam originalē ꝓtraxit. a qua ta
men secundū opinionem modernor̄ p̄ser
uata fuit.

Sermo vigesimus quintus. De sancta no 25
bili. ⁊ digna natiuitate virgis gloriose. In
quart. I fo. sexto.

Capitulum primum. q̄ beata virgo fuit i dep̄sanctē p̄gis
vtero matris sanctificata. et qua sanctifica
tione. fomes in ea nullu actū habuit. ⁊ ab
omni peccato fuit p̄seruata.

Capitulū secundū De nobilitate virginis
marie descripta ab euāgelista matheo. Et
de ꝓcordia mathei ⁊ luce in huiusmodi de
scriptione.

Capitulum tertiū. q̄ dignissima fuit nati
uitas virginis. ratione bonitatis parentuꝫ
quibus angelus nunciauit de illis virginē
oriundam.

Sermo vigesimus sextus De Annunctia. 26

UVA. BHSC. IyR_226

tione virginis beatissime. In quaterno I. folio octauo.

Capitulum primum. q singularissima fuit Annunctiatio virginis. respectu dei. respectu angeli. r respectu ipsi9 virginis.

Capitulum scom. Qualiter angelus salutauit virginem. Et quare virgo turbata fuit. Et de gratia virginis copiosa. atq; de supuentõe spũs sancti in ipam.

Capitulum tertiũ. q cõceptio xpi fuit miraculosa ratione virginis. r tpis. atq; inauditi muneris.

27 Sermo vigesim9 septim9 de priuilegijs maternitatis virginis marie. ppter que ipsa mater pstantissima r singularis merito nũcupatur. In quater.m folio pmo.

Capitulum pmũ. Qualiter xps traxit totã corpulentã substantiã a virgine matre ope spũs sancti. Et quare xps non põt dici fili9 spũs sancti.

Capitulum scom. q beata virgo fuit vera mater xpi. Et quare xps voluit de femina nasci.

Capitulũ tertium. q beata virgo dei genitrix est dicenda. que meruit concipe xpm. ob quod progatiue ei9 nõ possunt a nobis cõprehendi.

28 Sermo vigesimus octauus De tribus virtutibus virginis gloriose cõtemplandis. In festo purificatõis eiusdẽ. In quat.m folio septimo.

Capitulũ primũ De perpetua virginitate sancte Marie. q fuit a pphetis pnunciata r ab ipsa voto confirmata. r semp inuiolabiliter obseruata.

Capitulũ scom. De humilitate virginis ppter quã trib9 legis cerimonijs se subiecit

Capitulũ tertium. De liberalitate virginis manifestat in dispensatõe munex. r cõcessione filij. Atq; in oẽs eam inuocantes benuola condescensione.

29 Sermo vigesimus nonus De assumptõne r exaltatõne virginis sacratissime. In qua maxime relucet diuina potentia. In quatertio xfolio tertio.

Capitulũ primũ. De felici transitu virginis r de hus que occurrerunt in illo.

Capitulũ scom. q gloria virginis excedit gloriã quorũcũq; beatorx angelorx r hominum. xpo dũtaxat excepto.

Capitulũ tertiũ. Qualiter pie credere possumus. r verisimiliter debem9 tenere virginem a mortuis resuscitatã. beata cũ xpo immortalitate gaudere.

Sermo trigesimus De angelis. Quorum 30
sollennitas in ecclesia celebrat ppter miraculũ qõ visum fuit in monte gargano. In quater.n folio sexto.

Capitulũ primũ. Qualiter angelus ab homine cognosci potest. qui est spũs incorporeus. qui tũ põt in assumpto corpe apparere

Capitulũ scõz. q deus pduxit angelos extpe in celo empireo

Capitulum tertium. Qualiter angeli ad nos mittunt qui homines custodiunt neq; dolẽt de malis eox quos custodiũt.

Sermo trigesimus prim9. De sancto Johanne baptista pcursore dñi nostri iesu xpi 31
In quaterno o folio primo.

Capitulũ primũ. de quinq; excellentijs natiuitatis Johannis baptiste.

Capitulũ scom de sanctitate iohãnis baptiste quã demonstrant quiq; virtutes illi9 pcipue r singularissime.

Capitulũ tertiũ. de quinq; dignitatib9 q̃ ostendunt q̃z sit sublimis inter sanctos iohannes baptista.

Sermo trigesim9 secũd9. De sancto Paulo apostolo summo doctore gentium. In 32
quater.o folio quinto.

Capitulũ primũ. Qualiter paulus ferebat in psecutione discipulox.

Capitulũ secundũ de conuersione pauli r septem mirabilib9 q̃ occurrerũt in illa.

Capitulũ tertiũ de raptu pauli in q̃ vidit essentiã dei. r ꝺ ditoib9 illi9 raptus.

Sermo trigesim9 tertius De primatu sancti Petri apostoli. Et de illius eximijs virtutibus. atq; de ipsi9 r pauli martirio. In 33
quaterno o folio octauo.

Capitulum pmum q beatissimus petrus princeps apostolox fuit. r dignissimum caput ecclesie.

Capitulũ scom de abiectiõe rex tẽporaliũ r confessione xpi. atq; penitentia petri q̃b9 tãq; pciosis gemis aia ei9 decorata fuit.

Capitulũ tertiũ de martirio petri r pauli qõ cõsiderat respectu tpis. respectu cause. r respectu modi.

Sermo trigesimus quartus de sancto In 34

UVA. BHSC. IyR_226

drea apostolo. fratre simonis petri. Et in passione socio. in quater.p fol'.quarto.

Capitulū primū qualiter sanctus andreas fuit diligens conuersando cū bonis ⁊ audiendo verbū dei. atq; alijs audita cōicādo.

Capitulū scōz. Qualiter beatus andreas rōnabil'r obediuit xp̄o eū vocanti sim'cuz petro. qō sat; stulte q̄dā ausi sunt ip̄robare

Capitulū tertiū. qual'r btūs andreas iubē te egea cruc; martiriū passus est.

35 Sermo trigesimus quintus de amore dulcissimo dñi nr̄i iesu xp̄i. quē exhibuit Johānj euangeliste. In quater.p fo.vj.

Capitulū primū. q̄ xp̄s dilexit Johannez amore p̄cipuo ⁊ scōm qō homo ⁊ scōm qō deus. Et de dra amoris eius ⁊ petri. Et q̄z rōnabil'r xp̄s ita intēse iohānē dilexit.

Capitulū scōm. Qual'r xp̄s ostēdit amorem suum iohanni. cōuersando fecū familiariter. atq; exaltando illum. ⁊ cōmendando sibi virginem matrem.

ut dicitur sit moriturus

Caplm tertiū. Qual'r iohānes miraculis claruit. Et quid tenendū. An sit mortuus qui in celo habitat gl'osus.

35 Sermo trigesimus sext⁹ De sancto Jacobo maiore. filio zebedei ⁊ fratre iohannis euangeliste. In quater.q fo.p̄mo.

Capitulū p̄mū. qual'r beatus iacob⁹ superauit dyabolicas artes. Et qñō p̄t diabolus humana corpa molestare ⁊ visibil'r apparere. atq; trāsfigurare se in angelū luc;.

Capitulū scōm de felici martirio beati iacobi ad q̄ cōcurrit sanitas paralitici ⁊ cōuersio Josie. atq; sepulture miraculosa dispositio.

Capitulū tertiū. Qual'r btūs iacob⁹ gratiosus est ⁊ benignus hijs. qui implorant eius patrocinium.

37 Sermo trigesimus septimus De sancto Matheo apl'o ⁊ euāgelista. qui xp̄m secut⁹ est in obedientia. pauptate. ⁊ pacientia. In quaterno q folio tertio.

Capitulū p̄mū. Qual'r beatus matheus obediuit xp̄o vocanti. Et qñō in omnib⁹ obediendū est deo. Et quare obedientia sit hoi p̄stāda. ⁊ de septē obedientie gradib⁹.

Capitulū scōm. Qualiter beatus Mathe us secut⁹ fuit cristū in pauptate. que indicta fuit apl'is sub p̄cepto. quā ip̄i diligter obseruauerūt etiā mendicando.

Capitulū tertiū. Qualiter beat⁹ mathe⁹ secut⁹ fuit xp̄z i patiētia. quā habuit equo animo ferendo illatā sibi mortē. ob quā hircus dei iudiciū non euasit.

Sermo trigesim⁹ octauus. de btō Thoma apl'o. qui licet fuerit ex duodecim vn⁹. qō ad suā gl'oriā accedit. tamē inuentus est triplici p̄conio decoratus. quater.q.fo.vj. 38

Capitulum primū. Qualiter thomas fuit in fide cōfirmat⁹ videndo cristū. vbi declarat. quō corp⁹ gl'orificatuz sit palpabile. ⁊ an thomas tetigit cristū. Et si de eodez p̄t esse fides ⁊ visio.

Capitulum scōm. qualiter thomas apl'us p̄dicauit pop'lis diuersaz. p̄uinciaz. loquēs ydeomata eoz varia. Et quō conuertit inter ceteros. Indos ad fidē cristi.

Capitulū tertiū. qual'r beat⁹ thomas apostol⁹. gl'oriosō martirio vitā ꝓsumauit.

Sermo trigesim⁹ non⁹ de sancto Jacobo dicto iusto ⁊ minore. filio alphei. et fratre dñi nostri iesu cristi. i quater.q. folio. viij. 39

Capitulū primū. q̄liter beat⁹ Jacob⁹ fuit in iustitia ⁊ sanctitate singularis. cū p̄p̄ inclinationē nature. tū p̄pter exemplū cristi. tū p̄pter sanctificatōez in vtero.

Capitulū scōm. qualiter beat⁹ Jacob⁹ fuit virgo purissim⁹. qui carnē suā mortificauit. ⁊ oīmodā assidu⁹ fuit.

Capitulum tertiū. qual'r beatus Jacobus p̄pter veritatē quā p̄dicabat. martirio coronatus est.

Sermo quadragesim⁹. de laudib⁹ fidei cristiane. que verissima p̄bat. extra quā nullus ꝓseq̄ p̄t eternā salutē. In festo apl'oz philippi ⁊ Jacobi recitand⁹. q̄ter.r.fo.ij. 40 delide

Capitulū primū. Quāa sit fides cristi. ostēdit. eo q̄ mundus tot⁹ illā acceptauit. mediante p̄dicatiōe apl'orū. q̄ fieri non potuisset absq; virtute dei ⁊ miraculis euidentibus.

Capitulū scōm Quā vera est fides xp̄i ex eo q̄ ꝓ illi⁹ cōfessione. tot hoies ⁊ mlieres mortem violentā forti aio tulerūt.

Capitulū tertiū. q̄ fides xp̄i vera esse p̄batur. ex eo q̄ deus illaz continuis miraculis magnificat. etiā tēpibus nostris.

Sermo quadragesim⁹ primus. de singulari electiōe sancti Mathie. qua ad apostolatuz assumptus fuit. in quater.r.fo.v. 41

UVA. BHSC. IyR_226

Capitulū primū. qualr ꝑpter peccatuz de
speratiōis Judas dampnat⁹ fuit. Et ō grā
uitate peccati deſpatiōis. Et cur apli locuz
iu de voluerūt ſupplere.

Capitulū ſcōm. qualr ſingularis fuit ⁊ ſan
cta electio Mathie. ſpectu eligentiū. reſpe
ctu modi eligēdi. reſpectu electi.

Capitulū tertiuz. qualr beat⁹ Mathias p
dicauit conſtanter ꝛitatē euāgelicā ſequen
tibus ſignis. Ob quā martiriū coronam ac
cepit.

42 Sermo quadrageſimus ſecūdus. de gloria
beati apoſtoli bartholomei. que magna co
noſcit ex triplici ei⁹ excellētia. q̄ti. r. fo. viij.

Capitulū primum. qualr beat⁹ bartholo-
meus pdicās in Jndia. Jdolatriā extinxit.
Et de Jdolatria diffinitiōe. Originatione
⁊ grauj offenſione.

Capitulum ſcōm. qualr in albano maiorj
armenie beatus bartholomeus paſſus eſt
martiriū. de cui⁹ paſſione varia eſt opinio.
que tamen facile concordar.

Capitulū tertium. qualr corpus apli cōſer
uatum eſt mirabilr quādo ꝓcatū in mari.
deuenit ad inſulā Liparitanā. Et inō col
lectis oſſibus. que a ſaracenis fuerūt diſpſa
delatū fuit bñuentū. vbi deuotione ſingu-
larīma veneratur.

43 Sermo quadrageſimus tertius. de victoria
quā habuerūt ſancti apli. Simō ⁊ Judas.
in qua oſtendit virtus dei. que erat in illis.
Jn quaterno f. fo. ij.

Capitulū primuz. qualr Simon ⁊ Judas
vicerūt dyabolos. Et vtrū demones ha-
beant ſcientiam futuroꝝ ꝓtingentium. Et
quō habēt ꝓphetas falſos atq; qualr ve-
tatem fatent quā odiūt.

Capitulū ſcōm. qualr Simō ⁊ Judas. de
uicerunt magos. Et qui dicūt magi. atq;
de differentia miraculoꝝ dei ⁊ ſanctoruz. a
miraculis magorū.

Capitulū tertiū. qualr Simō ⁊ Judas de-
bellarunt pontifices ydoloꝝ. eligentes mo
ri potius q̄ ſtatuā ſolis adorare.

44 Sermo quadrageſim⁹ quart⁹. de ſacris ad
miranduſq; ſtigmatibus ſerafici franciſci.
quaterno. f. fo. v.

Capitulū primuz. q̄ non eſt fictio quicq̄d
dr de ſtigmatib⁹ franciſci. cū veritas tante
rei multiplr confirmet.

Capitulū ſcōm. q̄ ex impreſſiōe ſtigmatū.
triplici progatiua franciſcus fuit decorat⁹.

Capitulū tertium. q̄ ſtigmata fuerūt im-
preſſa franciſco ſatis congrue reſpectu per-
ſone. loci. ⁊ modi.

Sermo quadrageſim⁹ quint⁹. de tribus ex 45
cellentijs beati franciſci. quater. f. fol. viij.

Capitulū primuz. q̄ beatus frāciſcus fuit
miſſus a deo. q̄ pbat quinq; rationibus.

Capitulū ſecundū. de quinq; ꝓclariſſimis
virtutibus quibus floruit beatus frāciſc⁹

Capl'm tertiū. qualr de⁹ magnificauit ſan
tū franciſcū ꝑcipue in quinq; ꝓrogatiuis.

Sermo quadrageſimus ſextus De ſancto 46
Ludouico ordis minoꝝ Epiſcopo tholo-
ſano. Jn quaterno s fo. quarto.

Capl'm primū. qualr ſanct⁹ lodouic⁹ mag
nificat ex nobilitate ſue originis. eo q̄ fuit
filius primogenitus karoli regis ſicilie.

Capitulum ſcōm. qualr ſanctus lodouic⁹
ꝓtecto mundo ⁊ tpali regno. vitā ſpūalem
elegit. pmanens vſq; in finē i virginitate.

Capitulū tertiū. qualr ſanctus lodouicus
migrauit iuuenis ex hac vita. quē Johan-
nes viceſimus ſecund⁹ canonizauit q̄ plu-
rima ei⁹ miracula narrat.

Sermo quadrageſim⁹ ſeptim⁹ De ſancto 47
Thoma de aquino ordinis p̄dicatoꝝ. cui
obligat criſtiana religio ꝓpter ſue doctri
ne affluentiā ⁊ vtilitatem. Jn quaterno s
folio ſexto.

Capitulū primū. Qualr ſanctus thomas
fuit doctor theologie. ⁊ de ipſius theologie
ſcientie laudibus.

Capitulū ſcōm. Qualiter doctrina ſancti
thome eſt valde vtilis. eo q̄ eſt copioſa. fa-
cilis ⁊ merito ſapiētib⁹ ⁊ inſipiētib⁹ grata.

Capitulū tertium Qualiter ſanctus tho
mas non ſolū fuit doctus ſed virtutib⁹ or-
natus. qui mundo ſpreto religioſus effect⁹
mūde vixit ⁊ vitā feliciter cōſumauit

Sermo quadrageſimus octauus De ſan- 48
cto Nicolao famoſiſſimo cōfeſſore. cuius
nomen celebre eſt. ⁊ grande in vniuerſa ter
ra. in quater. f. fo. primo.

Capitulum primū Qualiter beatus nico
laus placuit deo ꝓpter prudentiā ſpūalez
qua ſpreuit terrena ⁊ celeſtia cōcupiuit.

Capitulū ſcōm Qualiter ſanctus nicola⁹
ex miſerico dia ſubuenit cuj paupi qui tres

UVA. BHSC. IyR_226

filias nuptui tradidit propter elemosinam quam nicolaus fecit.

Capitulū tertiū. Qualiter beatꝰ nicolaꝰ obseruauit officiū boni pastoris circa regimen aīaꝝ promotus ad tēporalē dignitatē et voluntate dei.

49 Sermo quadragesimus nonꝰ. de tribꝰ priuilegijs btī stephani ꝓthomartiris que cooperante xp̄o eū gloriosuꝫ fecerunt.

Capitulū primū. Qualiter beatus stephanus fauente diuina gratia supauit supbiā auaritiam ⁊ luxuriam.

Capitulū scōm. Qualiter vicit beatus stephanꝰ cū adiutorio dei. tria prelia. ī quoꝝ quolibet affuit sibi diuinū auxiliū.

Capitulū tertiū. Quare beatus stephanꝰ dr̄ primꝰ martir. ⁊ qualr̄ multis miraculis coruscauit. q̄ iā plene beatificatꝰ ē in celis.

50 Sermo quīquagesimus de Innocētibus occisis ab herode ascalonita qui xp̄m puerulū extinguere nitebat̄. in quater. t. folio quinto.

Capi. primū Qualiter ioseph monēte angelo fugit cū iesu ⁊ virgīe mr̄e ī egiptū.

Capi. scōm de dn̄a herodis ascalonite. ⁊ alioꝝ qui sic vocati sunt. Et quare non eodē anno. quo natus est xp̄s fuerūt innocentes occisi. ⁊ de herodis seuicia.

Capi. iij. q̄ innocentes patiendo ꝓ cristo meruerunt decorari corona martirij.

51 Sermo quinquagesimus primꝰ de beato Georgio martire. qui fortis fuit in bello ferali. temporali. ⁊ passionali. in quaterno. t folio sexto.

Capi. primū. Qualiter beatus georgiꝰ miles fuit strēnuus. Et an sit licitū militare. Atq; de. xij. ꝯditōibꝰ. quas hr̄e debēt hij q̄ volūt laudabilr̄ militiā exercere.

Capi. tertiū. Qualiter draco est aīal terribile. Et qūo beatus georgiꝰ occiso dracōe cōuertit populū ad fidem xp̄i.

Capi. tertiū. Qualiter btūs georgiꝰ forti aīo tulit seuissimos cruciatus. ⁊ tādē capitis obtrūcatōe martir effectus est.

52 Sermo quīquagesimus secūdus de beato Marco euāgelista. qui leoni ꝓpter dignas illius aīalis conditōes merito assimilatur. in quater. v. folio primo.

Capi. primū. qualr̄ beatꝰ marcus multos populos viuificauit euangeliū scribēdo. predicando ⁊ obseruando.

Capi. ij. qualr̄ beatus marcus ꝯpat̄ leoni ꝓpter magnanimitatē. quā habuit in tollerantia martirij. ⁊ de diuinis cōsolatōibꝰ sibi factis.

Capi. iij. de gratitudine leonis. p exempla declarata. in qua sibi btūs marcus assimilatur. cuius p̄sidio res publica venetoꝝ sustētat̄. eiusq; gloria in dies auget̄.

53 Sermo quinquagesimꝰ tertius de btō Luca euangelista. qui vt bos vel vitulus figuratur. eo q̄ a sacerdotio incipit zacharie. ⁊ xp̄i genealogiā per sacerdotes describit.

Capi. primū de gente ⁊ patria ac exercitio beati luce. atq; qualr̄ ad medicos est recurrendū. qui infirmos ad cōfessionē inducere tenent̄. ⁊ de salario medicoꝝ.

Capi. ij. de virtutibꝰ sancti luce ī quo nullum peccatū mortale fuit post ꝯuersionē ad xp̄m. qm̄ in eo erat sp̄us sanctus. ob qđ ꝑseuerauit in sanctitate vsq; ad mortē.

Capi. iij. quantū ꝓfuit ecclesie dei beatus lucas scribēdo euangeliū. ad qđ induxerūt eum voluntas diuina. vtilitas ecclesie. ⁊ falsitas hereticoꝝ.

54 Sermo quinquagesimus quartus de btō Laurentio martire. q̄ ꝓbatus a deo triplici igne. inuētus est sine iniq̄tate. in quaterno. v. folio septimo.

Capitulū primū. Qualiter beatus laurētius examiatus fuit igne diuini amoris. ⁊ de perfectione diuine dilectionis ⁊ magnitudine illiꝰ precepti. atq; de inductiuis ad amorem dei.

Capitulū secundū. Qualiter beatus laurentius ꝓbatus fuit igne proximalis miseratōnis. Et an possit elemosina dari absq; caritate. Et si fieri potest de illicite acq̄sitis Et qūo corporalis elemosina pōt causare spiritualem effectum. de elemosina

Capitulūꝫ tertiū. Qualiter beatus laurētius examinatus est igne tyrannice persecutionis. Et de eius gratia. ꝯstantia. atq; gloria.

55 Sermo quīquagesimus q̄ntus. de sancto Augustino preclarissimo lumine ecclesie sancte dei. in quater. x. fo. secundo.

Capitulum primuꝫ. de conuersione beati augustini. Et de hys que induxerunt eum ad heresim. Et de erroribus manicheoꝝ

UVA. BHSC. IyR_226

Atq; de hijs que occurrerunt ad conuersionem eius.

Capitulum secundū. de humili penitētia Et singulari doctrina atq; integritate vite bati augustini.

Capitulum tertiū de miraculis ⁊ trāslatione corporis beati augustini. De quo fit officium dupler in ecclesia.

Sermo quinquagesimus septus de beato Jeronimo. q̄ gloriam ingentem adeptus est propter scientiam. patientiā ⁊ pñiaz.

Capitulū primuz. Qualr scientia Jeronimi fuit a magistris eū docentibus causata. Et q̄ simul cū illa habuit scientiā infusaz. Et qualiter alios doctores supauit. in notitia diuersoz ydeomatū ⁊ multitudis hystoriaz. Et in vtili ac pnecessaria scripture sācte trāslatione.

Capitulum scōm. de patientia Jeronimi in psecutionibus maloz clericoz. ⁊ alioz. q̄ sibi inuidebāt. ac hereticoz quos puincebat

Capitulū tertiū. de austera penitentia Jeronimi. in qua quadriēnio pseuerauit. ob quā accepit mercedē celestis regni.

Sermo quinquagesimꝰ septimꝰ. de sancto benedicto patre glorioſissimo monachoz. in quaterno. p. fo. primo.

Capitulū primū. Quot modis accipit religio. Et de magnificētijs religiōis. Et quā tum craltata est religio sancti benedicti.

Capitulū scōm. qualr sanctus beuedictus fuit in sanctitate pfectꝰ. q̄ ostendūt eiꝰ miracula. ⁊ spūs pphetie. atq; promotio mūdi

Capitulū tertiū. de felici trāsitu patris benedicti. qui die sui obitꝰ pdixit. Et de miraculis ipiꝰ deuotioe. Et qualr eiꝰ gloria fuit duobus monachis reuelata.

Sermo quinquagesimꝰ octauus. de sancto dominico. institutore Sacri ordis pdicatorum. quat. p. fo. quarto.

Capitulū primū. Qualr sanctꝰ dominicꝰ fuit mltipliciter reuelatꝰ. tāq; is. qui a deo electꝰ fuit. vt ecclesiā pdicatione sua ⁊ suoz illustraret.

Capitulū secūdum. de septē pcipuis virtutibus sancti dominici.

Capitulū tertiū. de septē priuilegijs. in quibus deus sublimē fecit beatū dominicum.

Sermo quinquagesimꝰ nonꝰ. de sancto vincētio doctore eximio. ac celeberrimo. famosissimoq; pdicatore. ordinis predicatorum quat. p. folio. vj.

Capitulū primuz. Qz beatus vincentius. fuit ydoneꝰ ad pdicandū. tum quia gra dei fuit in illo. tum ꝓpter scietiam. tū etiā ꝓpter sanctitatem vite.

Capitulum scōm. de singulari excellentia pdicatiōis beati vincētij. qui ⁊ mltis ānis ⁊ diuersis populis pdicauit. dño cooperāte ⁊ sermonē miraculis confirmante.

Capitulum tertium. q̄z fructosa fuit predicatio beati vincentij. in conuersione peccatorū. ⁊ baptisatiōe. infidelium. Ob quod adeptus est gloriā ingentem.

Sermo sexagesimus. de corona sancti petri martiris ordinis predicatoz. quat. z. fo. ij.

Capitulum primum. q̄ corona beati petri martiris longe pciosior fuit q̄z quorūcūq; impatorū ⁊ regū. Et de ipsa aureola.

Capitulum scōm. q̄ beatus petrus triplici aureola coronat eo q̄ fuit virgo. pdicator ⁊ martir.

Capitulum tertiū. de miraculis quibꝰ clarꝰ fuit beatus petrꝰ martir. in vita. in morte. ⁊ post mortem. Ex quibꝰ ꝓgnoscere possumus q̄z magna sunt eius merita apud deū.

Sermo sexagesimꝰ primꝰ. de sancto ambrosio doctore sancte ecclesie. Episcopo mediolanensi. quat. z. folio. iij.

Capitulū primū. q̄ sanctitas beati ambrosij assimilat sanctitati quinq; psonarū dignissimaꝝ veteris testamenti.

Capitulū scōm. de quinq; pcipuis virtutibus sancti ambrosij. ex quibꝰ colligit quā tum fuerit in sanctitate pfectꝰ.

Capitulū tertium. q̄ quinq; modis manifestata est lucidissime sanctitas beati Ambrosij.

Sermo sexagesimꝰ secūdꝰ. de sancto Antonio abbate. qui dyaboli temptamēta. cum dei adiutorio viriliter supauit. quat. z. fo. vij.

Capitulum primū. q̄ dyabolus tēptauit antonū. qui semp tēptat ad malū. ⁊ de q̄busdā dubijs tēptationis.

Capitulum scōm. de quatuor modis tēptationū quibus dyabolꝰ conatꝰ est antoniū supare.

Capitulū tertiū. ō quatuor excellētissimis progatiuis beati Antony. In quibꝰ manifestat gr̄ia eiꝰ quā habuit etiā i hoc mūdo.

UVA. BHSC. IyR_226

63 Sermo sexagesimus tertius. de liberalitate sancti gregorij pape. ꝑpt̃ quã deo ⁊ hoib⁹ se amabilẽ exhibuit. quat. A. fo. ij.

Capitulũ primũ. Qualr̃ beat⁹ gregorius opposuit liberalitatẽ vitio auaritie. Et q̃lr̃ libertas est virtus. cui⁹ offitiuz est donare. Et quo est pars iustitie.

Capitulũ scõm. Qualr̃ beatus gregorius. ꝑpter liberalitatẽ exposuit pecunias ad cõstruenda monasteria. ⁊ subuenit pauprib⁹ ⁊ egenis. atq; ꝑegrinos ⁊ paupes benigne cibauit.

64 Sermo sexagesim⁹ quart⁹. de misericordia sancti martini confessoris. quat. A. fo. vj.

damio. Capitulũ primũ. de ꝑmeditatione misericordie. ⁊ de hijs q̃ nos inducũt ad illaz. in qua ꝓmptissim⁹ fuit beat⁹ martinus.

Capitulũ secũdum. Qualr̃ deus exaltauit beatũ Martinũ. quẽ voluit in maxima veneratiõe ab hoib⁹ haberi. atq; timeri a demonibus. ⁊ clarere miraculis.

Capitulũ tertũ. q⁹ deus assumpsit ad gl̃iã suam beatũ martinũ. qui prenunciauit diẽ obitus sui. ⁊ cum ingenti deuotione ex hac vita discessit. cuius transitus fuit diuinitus reuelatus.

65 Sermo sexagesimus quintus. de sancta catherina virgine ⁊ martire. sponsa cristi ꝑe dilecta. quat. A. fo. vij.

Capitulum primũ. Qualr̃ beata catheria munda fuit ab infidelitate. a luxuria. ⁊ a superbia.

Capitulum secundum. de sapientia sancte catherine. cui non potuerunt resistere quinquaginta doctissimi viri. quos ad fidem cõuertit.

Capitulum tertium. de paciẽtia sancte catherine. ⁊ glorioso martirio eius.

66 Sermo sexagesimus sextus. de fide sancte cecilie. virginis ⁊ martiris ob quam cristus eam suam sponsam fecit. In quaterno. B folio primo.

fides ẽ ꝑma inꝛ ꝑtutes Capitulum primum. Qz maxime cõmendanda est beata cecilia. eo q⁹ habuit fidem que virtus est prima. in ordine aliaz virtutum. ⁊ in cecilia magna fuit.

Capitulum secundum. Qualiter fides beate cecilie fuit approbata. eo q⁹ valerianus fuit de illa cõmonitus ex visione. ⁊ qz angelum inspexit. atq; diuina virtute. frater ei⁹ fuit ad fidem conuersus.

Capitulum tertiuz Qualiter fides cecilie fuit instrumentuz. vt fides xꝑi defenderet triplici martirio.

Sermo sexagesimus septimus de fide inuictissima beate Lucie virginis siracusane. In quaterno. B. fo. tertio. 67.

Capitulum primum qualiter fides infusa fuit anime beate lucie a deo. ⁊ quomodo meritozium est credere. ⁊ q⁹ fides informis sit donum dei.

Capitulum secundum. Qualiter fides beate lucie fuit roborata ⁊ magnificata tripli ci sollenni miraculo.

Capitulum tertiuz. Qualiter beata lucia voluit ꝓ fide xꝑi ꝑ martiriz tollerantiaz vitam ꝑsentem confirmare.

Sermo sexagesim⁹ octau⁹ de sancta Amicitia. in quaterno. B. fo. quinto. 68 deam

Capitulum primũ. Qz omnes sancti ⁊ philosophi gloriose de amicitia loquũt.

Capitulum secundum de triplici amicitia falsa. mala. ⁊ vera.

Capitulum tertiuz de signis ⁊ conditõnibus vere amicitie.

Sermo sexagesimus nonus de beatissimo cõfessore Antonio paduano de ordie minorum. In quaterno. B. fo. septimo. 69

Capitulum primum Qualiter beat⁹ antonius etate tenellus habitũ canonicoruz regularium sancti augustini suscepit. Indeq; zelo martirij succensus transijt ad religionem minoꝝ.

Capitulum secundum de predicatione beati antonij qui scientiam habuit nõ soluz acquisitam sed infusam. quare cum humilitate predicans meruit q̃z plurimis signis ⁊ miraculis coruscare.

Capitulum tertium. Qz deus glorificauit sanctum antonium ꝑ reuelationem mort̃ eius ⁊ canonizationem atq; frequentez exauditionem illoꝝ qui inuocant patrocinium eius.

Sermo septuagesimus de sancta catheria de Senis tertij ordinis sancti dominici. in quaterno. C. folio tertio. 70

Capitulum primum. Qz non debet aliq̃s existimare impossibilia foze illa que de beata catherina dicunt. cum deus multipliciter magnificare voluerit etiã femineũ sexũ

UVA. BHSC. IyR_226

Capitulum secundum. De septem preci-
puis ⁊ singularissimis virtutibus. quibus
dotauit beata catherina.

Capitulum tertium. Qualiter deus subli-
mauit beatam catherinam: septem gratio
sis ⁊ admirandis prerogatiuis.

Finit feliciter Tabula Sermonum in hoc
Volumine contentor.

UVA. BHSC. IyR_226

UVA. BHSC. IyR_226

UVA. BHSC. IyR_226

In nomine dñi nostri ihu xpi. Incipit prima pars sermonū de laudib⁹ scōrum scōm fratrē Robertū caraczolū de licio ordinis minorum Episcopum Aquinatem.

Sermo primus de laudibus altissimi dei. cuius excellentiā nob⁹ declarant p̄capue tria nomina quibus eum nominare solemus.

Non glorietur sapiens ī sapientia sua. nec fortis in fortitudine sua. nec diues ī diuitijs suis. Sed in hoc glorietur q̄ glorietur scire et nosse me. Dei viuētis verba sūt ista originaliter Jeremie ca⁹ ix. Quoniam defecerūt hoies a vera cognitione sui creatoris. abū dauit iniq̄tas multor ⁊ malicia excreuit super terraz Multiplicant indies nephandissima scelera: horrenda vicia ⁊ indomabilia incorrigibiliaq̄ peccata. Omnis quippe caro viderat viā suā corrupisse. Et dū ad singulos hominū status variaq̄ studia cōspicimus: rarissimos inuenim⁹ qui iuste recte pure simpliciter ⁊ mūde agant. Ubiq̄ dolus: vbiq̄ fraus: vbi simulatio: vbiq̄ priuatus amor: vbiq̄ cupiditas: vbiq̄ ambitio: vbiq̄ deniq̄ ignominia ⁊ turpitudo. Que p̄fecto nō essent si deum ante mentis oculos vellemus habere. Idcirco ī hoc sermone de ipso altissimo deo aliqua explicabimus quibus humana corda excitent ad ipsū colendum amandū: timendū atq̄ desiderandū. Jn hō siquidē stat vera sapiētia vt pie veneremur deū preceptaq̄ illius diligenter seruemus. Ad hoc vero inducimur dū oculos mētis erigimus ad cōtemplandā excelsā maiestatem eius. Hāc aūt vnusq̄sq̄ cōsiderare potest ex nominibus q̄ generaliter de deo conseuerūt dici. Qua de re ⁊ ipsa nos nomina pscrutari studebimus vt p illa ad agnoscēdū deū ⁊ dñm nr̄m facile p̄ducamur. Sunt itaq̄ tria principalia noīa quibus deus nominatur a nobis q̄ illius preeminentiam ⁊ magnitudinem exprimūt.

Primū est nomen timoris. ipsum est deus Scōm est nomen amoris. illud est pater Tertiū est nomen honoris. hoc est dñs

Qualiter deus benedictus ē nominabilis etiā pluribus noīb⁹. ⁊ de scripturis tā humanis q̄z diuinis in quib⁹ exprimitur hoc nomen deus. Capitulū primū.

Primū nomen quo deus nominatur a nobis est nomen timoris. ipsū ē deus Nā scōm Jsidorū x. ethimologiarū libro. Deus dicit a theos q̄ est timor q̄a timor sit colentibus eum. Sed q̄a pleriq̄ insani ⁊ stulti quādoq̄ dicere nō formidant. vbi ē deus. qualis est. quis illuz vidit. q̄ nomen eius. q̄d illi debemus ⁊ similia. Jdeo ad eorū do mandā p̄fidiā prauitatēq̄ confūdendam tria in hac parte dubia declarem⁹.

Primū vtrū deus sit nominabilis a nobis Scōm vtrū de⁹ sit noīabilis plibus noib⁹. Tertiū vtrū hoc nomen deus inueniat in scripturis expressū. Pro primi dubij clario re intelligentia posset q̄s arguere q̄ deus a nobis noīari nō pōt. Nā dicit Aristoteles in libro de causis. Prima causa superior ē omni narratione. Et Augustinus ī libro de verbis dñi ait. Deus est ineffabilis quia non pōt fari. Et dionysius in libro de diuinis noibus inq̄t. Deuz neq̄ dicere neq̄z intelligere possibile est. Et iterum ibidē. Dei neq̄ nomen ē neq̄ verbuz neq̄ ratio neq̄ opinio neq̄ fantasma. Et q̄bus cōcludi videtur q̄ deū nullus noīare possit. Sed contrariū aptissime cōprobatur. tū q̄a ipse dionysius libū edidit de diuinis nominib⁹. tū etiam q̄a de noīe dei multa in scripturis traduntur. Un de genesis iiij° ca. scribitur Seth natus est filius qui vocauit Enos et iste cepit inuocare nomen dñi. Et exodi iij. ca. Ego sū q̄ sum hoc nomen mihi in eternū est. Et xv. ca. Omnipotens nomē eius. Et xx. ca. Nō assumes nomen dei tui in vanū. Et leuitici xix. ca. Nō piurabis in noīe meo. Et ps. viij. Dñe dñs nr̄ q̄z admirabile est nomē tuū ī vniuersa terra. Et ps xlv. Notus in iudea deus in isr̄l magnum nomen eius. Et ps. xlvij. Scōm nomē tuū deus ita et laus tua ī fines terre. Et ps lxxxij. Cognoscat q̄a nomē tibi deus. Et p̄s. c. x. Sanctum ⁊ terribile nomen eius. Et ps. c. xiij. Non nobis dñe nō nobis sed noī tuo da gloriam. Et proverbioz xviij. ca. Turris fortissima nomē dñi. Et Jsaie xly. ca. Ego dñs hoc est nomē meū. Et Jeremie xx. ca.

UVA. BHSC. IyR_226

declaratiuz dei

Magn⁹ es tu ⁊ magnū nomē tuū. Et xxij. ca. Dñs exercituū nomē eius. Et amos iꝑ. ca. Dñs nomen ei⁹. Et C. de sū. trī. ⁊ fi. ca. l. ij. Sūmi dei nomē vbiqz celebret. Et. C. de transac. l. si qs maior. Innuocato dei omnipotentis nomie. Ita ⁊ in plerisqz locis nomen dei frequenter exprimit. Et quo videtur q nominari possit. Ad hanc dubietatē amouendaz rndet Bonauētura in ꝑmo di. xxij⁹ Q. sicut intelligere dicit dupliciter ita ⁊ noiabile. Nā intelligere vno mō dicitur p perfectā cōprehensionē. Alio modo p semplenaz cognitionē. Sic nominabile vno modo dr p perfectā expressionē. Alio modo p semplenā narrationē. Si ergo dicat nominabile primo modo sic sicut deus sibi soli est intelligibilis ita effabilis ⁊ noiabilis nomine qō ipse scit ⁊ verbo qō ipe nouit. Sicut itaqz nobis ē incōphensibilis ita ⁊ innominabilis. Et hoc modo intelligēde sūt auctoritates ad primam partē inducte. Si vero accipiamus noiabile scōm qualēcunqz narrationē. Sic quēadmodū deus ē nobis cognoscabilis ita ⁊ nominabilis. Et q melius cognoscit meli⁹ nominat. Vnde expressius nominat fidelis et scriptura q fidei suffragat vt scriptura sacra qz ratio naturalis vel phia. Concordat his tho. ꝑma parte. q. xij. cuius verba sūt ista. Scōm q aliqd a nobis intellectu cognosci pōt sic a nobis pōt nominari. Cū ergo deus a nob viatoribus cognosci nō possit p suā essentiam sed cognoscitur ex creaturis scōm habitudinē principij ⁊ p moduz excellentie ⁊ remotōnis. Sic pōt noiari a nobis ex creaturis. nō tū ita q nomen significās ipsū exprimat diuinā essentiā scōm q est. Sicut hoc nomen hō exprimit sua significatione essentiā hois sm q ē. Significat enī ei⁹ diffinitionē declarantē essentiaz eius. Ratio enim quā significat nomē est eius diffinitio ut dicit Aristoteles iij. methaphisice. Dicit ergo deus nō habere nomē vel esse supra narrationez qa essentia eius est supra id qō de eo intelligimus ⁊ voce significamus. Scotus vero in suo primo di. xxij. inquit. Q. licet viatoꝛ nō possit distincte cognoscere diuinā essentiā pōt nihilominus illaz noiare aliquo noie distincte eam significāte reuelato vel unposito siue ab angelo siue ab ipso deo. Sicut patet de noie dei thetagramatō Quod scōm Rabi moyses significat solā essentiā diuinā cū intrinsecis suis ꝓprietatibus. Et licet quidā putent in hoc Scotū cōtradicere tā dño Bonauenture qz sācto thome. Ego tū aliud sentio. Quū doctores illi preclarissimi de noie dei loquūt qō viribus ingenij ⁊ vi nature adnuenirī potest. Doctoꝛ vero subtilis extendit se ad nomen qō vel angelus vel deus ipse nobis reuelarūt. Scōm dubiuz erat vtrū deus noiari possit pluribus noibus. Ad qō respondet Riccardus de media villa di. xxij⁹. ꝑmi lib q. sic. Nā quedā noia significant deū scōm se. Quedam in cōparatione ad creaturas. Nominum aūt significantiū deuz scōm se Quedā significāt essentiā. Quedā psonas Quedā notiones. Nomina q significant essentiā plura sunt qzuis diuina essentia sit sūme simplex. tamē ꝓpter infinitatē perfectionis sue ⁊ nrī intellectus debilitatē non pōt hō illā pfectionē vnico conceptu exprimere. sed de illa formant plures conceptus. Et nihilominus si de illa formaret conceptus sine fine nunqz p illos conceptus exprimeret eā pfecte. Facit aūt intellectus nr aliū cōceptū de diuina pfectione sub ratiōe qua potentia. Alū sub ratōne qua sapientia. ⁊ sic de alijs attributis Vnde qzuis plurima noia dicta de deo significent rē eandē tū illā significant sub diuersis rationibus ⁊ a diuersis ratōnibus imponūt. Ideo talia noia nō sūt sinonima qa noia sinonima sola voce differūt. Nomina insup que significant psonas plurificant qa plures sūt psone diuine. Sic ⁊ noia que significant notiones. Scōm bonauenturaz in breuiloquio. Relationes in diuinis sūt quatuoꝛ. s. paternitas filiatio. spiratio. ꝓcessio. Notiones vero sūt relationes predicte cū innascibilitate. Nomina q significāt deū in cōpatiōe ad creaturas plurificant Quia sm dionysiū ca. vltimo de diuinis noibus deū p creaturas tripliciter cognoscimus. Aut p ablationē conditionū imꝑfectarū q reperiunt in creaturis. Aut p supeminentiā conditionū pfectarū. Aut p causalitatē creaturarū Et scōm hoc deuz tripliciter nominamus. Illa vero noia quibus nominamus deum remouendo plurificant. Quia plures sūt

UVA. BHSC. IyR_226

ꝯditiones imperfecte in creaturis quas nominando a deo remouemus. quarū vna ē finitas quā remouemus cuius dicimus. Deꝰ est infinitus. Alia est creatura quaz remouemus cū dicimus. Deus est increatus. Similiter dicimus deū immensū q̄a fine mensura incorruptibilē q̄a fine corruptione immortalem quia vita est sine defectu mortis incorporeū q̄a sine corporali materia. ¶Nomina aūt q̄bus nominamus deū sibi attribuendo supemunentes conditiones q̄ sunt in creaturis plurificant scōm q̄ sūt plures pfecte conditiones in creaturis q̄ p supemmentiaz deo attribuunt sicut sunt lux vita bonitas ⁊ sic de aliis. ¶Noia etiā q̄bꝰ nominamus deū sub rōe qua ē causa creaturarū plura sunt ſm q̄ creature referunt ad ipsū sub alia ⁊ alia habitudine cause. ¶Referūt enim ad ipsū vt ad causā efficientē sui esse ⁊ sic nominat creator. ⁊ ad causā exemplarē ⁊ sic dicit exemplar. ⁊ ad causā finalē et sic uocat finis. ¶Magnus itaq̄z deus ē ⁊ excelsꝰ ualde cui tanta noia cōpetūt q̄ nos instruunt vt cōtemplemur eū sup oīa existentem supantemq̄ oēm intellectū cuiuslibet creature. ¶Tertiū dubiū fuit vtrū hoc nomē deus inuenīat in scripturis expressū. ¶Pro quo audiende sūt voces omniū scripturaꝝ tā diuinarū q̄z humanarū. in q̄bꝰ ꝓphete ⁊ patriarche. Euāgeliste. Doctores. Imperatores. ⁊ philosophi. Medici. Astrologi ⁊ poete hoc nomē deus aurib⁹ omniū sonāt cū crimia laude. Ergo incipiamus a veteri testamēto ⁊ sequamur ea q̄ ponunt in nouo. deinde q̄ a ꝓphetis tangūt. Scribit nāq̄z genes primo ca. In principio creauit deꝰ celū ⁊ terrā. Eodē ca. Dixit deꝰ fiat lux. Et iterū. vidit deus lucē q̄ esset bona. Et ibidē sepiꝰ repetit. Dixit q̄z deꝰ. Dixit vero deus. Et ii.ca. Cōpleuit deus die septimo opus suū. Et iij.ca. Dixit serpens ad mulierē. Cur precepit vobis deus ne comederetis ex omni ligno paradisi. Eodem ca. Vocauit dñs deus adā. Et v.ca. Hic ē liber gnātionis adā in die qua creauit deus hoiem. Et vj.ca. Dixitq̄z deus. nō ꝑmanebit spūs meus in hoīe in eternū quia caro ē Et ix.ca. Benedixitq̄z deus noe ⁊ filys eius dixitq̄z ad eos. Crescite ⁊ multiplicamini. Et xv.ca. Credidit abraā deo ⁊ reputatū est ei ad iusticiā. Et xvij.ca. Ego sū deꝰ omnipotens ambula cora me. Et xviij.ca ¶Nūquid deo est quicq̄z difficile. Et xxj.ca. dixit sara ¶Risū fecit mihi deus. Et xxij.ca. Tēptauit deus abraā. Eodē ca. Venerūt ad locum quem ostenderat ei deus. Et xxvj.ca. Det tibi deus de rore celi. Et xxviij.ca. Deus omnipotēs bñdicat tibi ⁊ crescere te faciat atq̄z multiplicet. Eodē ca. ¶Nō ē hic aliud nisi dom⁹ dei ⁊ porta celi. Et xxx.ca. Et audiuit deus ꝑces eius .s. lie. Eodē ca. dixit rachel. Ablstulit deus opꝓbriū meuz. Et xxxv.ca. Apparuit iacob deus cum fugaret fratrē suū. Eodē ca. Ego sū deus oēs. cresce ⁊ multiplicare. Et xl.ca. dixit ioseph. ¶Nūq̄d nō dei est interꝑtatio. Et xli.ca. Ōndit tibi deus oīa q̄ locutus es. Et xlviij.ca. dixit iacob. En ego morior ⁊ deus erit vobiscum.

Et exodi iij.ca. dixit moyses. Deus patris mei adiutor meꝰ eruit me de manu pharaonis. Et iij.ca. dixit deus. Ego sum deus patris tui deus abraā deus ysaac. Eodem ca. dixit moyses. Deus patrū nostroruz misit me ad vos. Et v.ca. Deus hebreorū vocauit nos vt eamus viā trium dierū in solitudinem ⁊ sacrificemus dño deo nro. Et vj.ca. ait dñs Scietis q̄ ego sum dñs deus vester. Et xv.ca. scribit. Iste deus meus ⁊ glorificabo eū deus patris mei ⁊ exaltabo eū. Et xviij.ca. Esto ꝓꝰ in his que ad deum sūt. Et xx.ca. Ego sum dñs deus tuus q̄ eduxi te de terra egypti ⁊ ō domo seruitutis. Eodē ca. Ut ꝓbaret nos venit deus. Et xxiij.ca Dñator dñe deus misericors ⁊ clemens

¶Et leuitici j.ca. Custodite oīa q̄ scripsi vt sim vr deus. Et xviij.ca. Ego dñs deꝰ vr custodite leges meas. Et xix.ca. Sanctificamini ⁊ estote sancti q̄a ego scūs sū dñs deꝰ vester. Et xxiij.ca. Homo qui maledixerit deo suo portabit peccatū suuz. Et xxvj.ca. Ambulabo inter vos ⁊ ero vr deꝰ. Et numeri xv.ca. ¶Fortissime deus spirituū vnū se carnis nū vno peccāte ō oēs ira tua deseuiet. Et xxiij.ca. ¶Non est deus quasi homo vt mētiat. Et deuteronomij.ca. ¶Neq̄ cui ē alius deꝰ vel in celo vel in tra q̄ possit facere opa tua ⁊ cōparī fortitudini tue. Et iij.ca. ¶Nō ē aliqua natio tā grandis q̄ habeat deos approximantes sibi sicut adest nobis deus nr. Et vj.ca. Diliges dñm deū

UVA. BHSC. IyR_226

tuū. Eodē ca. Nō tēptabis dōm deuz tuū. Et vij. ca. Popul⁹ scūs es dño deo tuo. Et viij. ca. Obserua 7 cauc neqñ obliuiscaris dñi dei tui. Et x. ca. Dñi dei tui celū est 7 celi celoꝝ 7 oīa q̄ in eo sūt. Eodē ca. De⁹ nr̄ ipse est deus deoꝝ et dñs dominantiū deus magn⁹ 7 potēs 7 terribilis. Et xiij. ca. Dominū deū uestrū seq̄mini 7 ipsū timete. Et xiiij. ca. Filij estote dñi dei vestri. Et xviij. ca. Perfcūs eris et absq; macula corā dño deo tuo. Et xxiij. ca. Cū votū voueris dño deo tuo nō tardab reddē. Et xxxj. ca. De⁹ fidelis 7 absq; vlla iniq̄tate iustus et rectus Et Josue ij. ca. Dñs enī deus nr̄ ipse ē deus in celo sursū 7 in terra deorsū. Et iudicum vj. ca. Ego deus vr̄ nō timeatis deos amorreoꝝ. Et primi regū ij. ca. Deus scientiarū dñs est. Et vj. ca. Auxiliatus est nobis de⁹. Et ix. ca. Est vir dei in ciuitate hac. Et scōi regū xiij. ca. Nō vult deus perire animaz. Et xxj. ca. Quis fortis preter deū nostruz. Et tertij regū iij. ca. Dedit quoq; deus sapientiā salomoni 7 prudētiā multaz nimis 7 latitudinez cordis. Et iiij. regū v. ca. Ꝓdonunt verba regis isrl. Nunq̄d deus sū ego vt occidere possim 7 viuificare. Eodem ca. scribit q̄ dixit naaman. Vere scio q̄ nō sit alius deus in vniuersa terra nisi tm̄ de⁹ isrl Et primi paralipomenon xvij. ca. dixit nathan ad dauid. Omnia q̄ in corde tuo sunt fac deus enī tecū est. Et scōi paralipomenō xxv. ca. dr̄. oci est adiuuare 7 in fugā vertere. Et primi hesdre p̄mo ca. Cirus rex persaz retulit. Ꝓia regna terre dedit mihi dñs de⁹ celi. Et thobie vj. ca. scribit verba angeli ad thobiā loquētis. Ostendā inquit tibi q̄ sunt quibus prevalere potest demoniū Ihi nanq; sūt q̄ coniugiū ita suscipiūt vt deū a se 7 sua mente excludāt. Et iudith xiij. ca. Achior videns virtutē quaz fecit deus isrl relicto gētilitatis ritu credidit deo. Et iob xxiij. ca. Deus molliuit cor meū 7 omnipotens cōturbauit me. Et in ps. iiij. Cū inuocarē exaudiuit me deus. Et vij. dñe de⁹ meus in te speraui. Et ix. Ꝓpter quid irritauit impius deū. Et xvij. deus me⁹ adiutor meus 7 sperabo in eum. Et xviij. Celi enarrant gloriā dei. Et xxiiij. Libera deus israel ex omnibus tribulationibus suis. Et xli. Quemadmodū desiderat ceruus ad fōtes aquarum ita desiderat anima mea ad te deus. Et xlij. Quia tu es deus fortitudo mea Et xliij. deus auribus nostris audiuimus. Et xliij. Ꝓpterea vnxit te deus de⁹ tuus Et xlv. Deus refugiuz nostrū 7 virtus. Et xlvj. Oēs gentes plaudite manibus iubilate deo in voce exultationis. Eodē ps. Aīm rex omnis terre deus psallite sapienter. Et xlvij. Hic est deus nr̄ in eternū 7 in seculuz seculi. Et xlix. deus deorū deus locutus est. Et l. Miserere mei deus scōm magnā misericordiā tuā. Et lij. deus de celo p̄spexit super filios hominū. Et liij. deus in nomine tuo saluū me fac. Et lxx. Deus docuisti me a iuuentute me. Et lxij. Quā bonus israel deus his q̄ recto sunt corde. Et lxxvj. Videruntte aque deus viderūt te aque 7 timuerūt 7 turbate sūt abyssi. Et lxxxij. Deus q̄s similis erit tibi. Et lxxxiij. Audiam q̄d loquatur in me dñs deus Et lxxxv. Magnus es tu 7 faciens mirabilia tu es deus solus. Et ecclesiastici p̄mo ca. Omnis sapientia a dño deo est. Et ij. ca. Fili accedens ad seruitutē dei sta in iusticia 7 in timore. Et iij. ca. Qui timet deuz honorat parentes. Et vij. ca. Non te iustices ante deū. Et x. ca. Perdit deus memoriā superboꝝ. Et xv. ca. Deus ab inicio constituit hominē. Et xlv. ca. Dilectus deo 7 hominibus moyses. Et sapiētie primo ca. Deus mortē nō fecit. Et Isaie ij. ca. Venite ascendamus ad montē dñi 7 ad domū dei iacob Et vj. ca. Seraphin clamabant sanctus scūs scūs dñs deus sabaoth. Et xl. ca. Consolamini cōsolamini populemeus dicit deus vr̄. Et Jeremie ij. ca. Vere in dño deo nostro salus israel. Et daniel primo ca. Dedit aūt deus danieli gratiā in conspectu principis eunuchoꝝ. Et ij. ca. Daniel bñdixit deo celi. Et iij. ca. Ambulabant in medio flamme laudantes 7 bene dicentes deum. Et x. ca. Aduersus deum deorum loquetur. Et xij. ca. Deus eterne qui absconditorum es cognitor. Et Osee xij. ca. deū absq; me nescies. Et Jone iij. ca Tu es deus clemens 7 misericors. Et Michee vj. ca. Curuabo genu deo excelso. Et prima petri v. ca. Deus omnis gratie vocauit nos in eternam gloriam suam. Et eodē ca. Humiliamini sub potenti manu dei. Et ad romanos primo ca. Cū deuz cogno

UVA. BHSC. IyR_226

uissent non sicut deum glorificauerunt. Et viij.ca. Si deus pro nobis quis contra nos Et prime ad corinthios xviij.ca. Non est dissentionis deus sed pacis. Et scde ad corinthios xx.ca. Non enim q̃ seipsũ cõmendat ille probatus est sed quẽ deus cõmẽdat Et ad ephesios ij.ca. Deus dues ẽ in misericordia Et ad philipenses ij.ca. Deus et altissimus illũ. Et prime ad thesalonicẽses v.ca. Deus pacis sanctificet vos. Et actuum v. ca. Obedire oportet deo. Et xviij.ca. Inuenit aram in qua scriptũ erat ignoto deo. Et Apocalipsis p̃o ca. Significauit deus que oportet fieri cito. Et viij.ca. Vidi alterum angelũ ascendentẽ ab ortu solis habentem signũ dei viui. Et xviij.ca. Timete deũ et date illi gloriã et honorẽ. Et xxj.ca. Absterget deus omnẽ lachrymã ab oculis eorum. Et Jobs prime sue canonice ca.i. Deus nemo vidit vnq̃. Et in suo euangelio primo ca. Verbũ erat apud deus. Et viij.ca. Qui ex deo est verba dei audit. Et iij.ca. Sic deus dilexit mundũ. Et mathei v.ca. Beati mũdo corde q̃m ipsi deum videbũt. Et vj.ca. Non potestis deo seruire et mãmone. Eodem ca. Primũ q̃rite regnũ dei. Et xx.ca. Quos deus cõiunxit homo non separat. Et xxij.ca. Reddite q̃ sunt cesaris cesari et que sunt dei deo. Et luce primo ca. Quod enim ex te nascetur sanctũ vocabit filius dei. Et viij.ca. Deus visitauit plebẽ suam. Et xviij. ca. Deus propitius esto mihi peccatori. Et Lassiodorus sup psalmũ. Magnus deus et laudabilis nimis. deus inquit est virtus inexplicabilis pietas incõprehensibilis sapiẽtia ineffabilis cuius vera diffinitio est finem in suis laudibus nõ habere Et Boetius in libro de trinitate. Deus est pulcherrimus fortissimũq; vere vnũ in quo nullus numerus nullũ in eo aliud preter q̃d id qõ est. Et Anselmus in prosologion. Deꝰ est pulcritudo que non videtur odor qui olfactu nõ percipitur sapor qui non cognoscatur bonitas que non sentitur. Et Augustinus in libro de libero arbitrio. Deus est quo nil superius esse constat eternus incõmutabilis. Et in libro de vera religione. Deus ẽ incõmutabilis natura prima vita prima essentia prima substantia. Et Justinianus Imperator. L. de veteri iure enucliando. l. p̃a. inquit. Deo auctore et nostrus gubernante imperium bella feliciter peragimus et pacẽ decoramus et statũ reipublice sustentamus Et. L. de officio prefecti pretorio affrice. l. i Multas quidem et antecti a deo pmeruum̃ largitates et innumerabilia eius circa nos beneficia confitemur. Et. L. õ rebus creditis et iureiurando. l. i. Jurisiurandi contẽpta religio satis deum habet vltorem. Et. ff. de legibus. l. ij. scribitur. Omnis lex inuentio et donum dei est. Et de deo habes in epistola Inter claras. L. de sũma trinita. et fi. catholica. Et in pheno instituto. Et. L. ne filius pro patre. in auten. habita. Et. L. de iudeis. l. iudeis. Et. L. õ raptoribus virginũ. l. raptores. Et. ff. õ iureiurando. l. ait pretor. Et. L. de episcopis et clericis. l. deo nobis. Et in autentico vt non luxurientur contra naturã. Et in autentico de mandatis principũ in ꝯ. oportet. Et in autentico de fide instrumentorũ in. ꝯ. Cũ igitur. Et in autentico de questore. in principio. Et Sibilla hebitrea cuius verba ponit lactantius libro primo diuinarũ institutionũ ita loquitur. Vnus deus qui vnus est iusq; amplissimus increatus. Et Plato in thimeo. Perfectus et purgatus hinc exiens habitabit cum deo. Et ut Jero⁹ asserit sup primo ca. damelis. hic dixit fabricatorẽ mundi deum. Et Aristoteles in primo de celo et mũdo. Omnes quidem sũmum locum deo tribuũt et greci et barbari. Et in xij. methaphisice. Dicum⁹ deũ animal sempiternũ sempr̃ viuens. Et rex Auicenna in prologo sui canonis. Imprimis deo gratias agam⁹ sicut sui ordinis celsitudo et beneficij ipsius multitudo meretur. Et in eodem prologo. Si mihi deus auxiliatus fuerit et hunc cõsumauero librum addam postea in vno libro antidotarũ. Et idem in prima sen primi libri canonis doctrina ij⁴. ca. ij. de complexionibus mẽbrorũ. Deus cuiq; animali et cuiq; membro donauit ex cõplexione qõ magis meretur. Et Galienus medicorũ princeps super prima particula pronosticorum ypocratis. Non inuenimus hypocratem dicere in aliquo librorum suorũ q̃ deus benedictus et sublimis causasset aliquam egritudinem. Et Rasis in prologo libri ad almãsorum regem. Regi almansorio cuius vitaꝫ

UVA. BHSC. IyR_226

prolonget deus. Et damascenus in ꝓlogo sui libri de consolatione medicinarum. In nomine dei misericordis cuiꝰ ntuu sermo recipit gratiam ⁊ doctrina perfectionem. Et idem in prologo sue practice. Sanat solus languores deus. Et Albumasar in suo introductorio in astronomiã. Deus ẽ mouens omnia immobilis cuius nomen ẽ bñdictum ⁊ exaltatũ exaltatione maxima. Et Seneca in tragedijs. Sequitur supbos victor a tergo deus. Et ad lucillũ. Nihil deo clausũ est. Et Ouidius in libro ᵭ arte amãdi. Flectitur iratus voce rogante deus. Et Sixtus pithagoricus in sententijs. Cogitatio hominis non latet deum. Et Cicero in libro de legibus. Nihil est prestantius deo. Et in libro de natura deorũ. Nulli ẽ nature obediens aut subiectus deus omnẽ ergo regit ipse naturã. Et iterum ibi. Cõphẽde animo ⁊ propone ante oculos deum Et in eodem. Quid esse potest in rerum natura homine melius. In eo enim solo ẽ ratio qua nihil potest esse prestantius. Esse autẽ hominem qui nihil in omni mundo meliꝰ esse q̃ȝ se putet desipientis arrogantie ẽ. Ergo est aliquid melius. est ergo profecto deꝰ. Quid amodo audebunt dicere curiosi: an tantorum virorum quorũ testimonia retulimus sententia inanis est. O stulti ⁊ tardi corde ad credendum. O ceci peccatores et inimici dei O maligne mentes iniquorum expergiscimini ⁊ intuemini euȝ q̃ omnia cõdidit omnibus preest. ⁊ nos perdere potest atqȝ saluare. Sed qui illum non timent nõ diligũt neqȝ venerant͛ statim inflatis buccis mihi detrahunt sic loquẽti. Superflua inquiunt ac tumida est tanta precedẽs turba auctoritatum de deo cum eum agnoscamus confiteamurqȝ creatorem celi et terre visibilium omniuȝ ⁊ inuisibilium. O q̃ȝ infelix est horum conditio temporũ dũ cõpletum experimur id quod Apostolus scribit ad titum viij. ca. Confitentur se nosse deuȝ factis autẽ negant.

Q꞉ deus vocatur pater noster in quo ostenditur eius benignitas que nos allicit ad eũ diligendũ. Capitulũ scõm.

SEcundum nomen quo deus nominatur a nobis est nomen amoris Illud ẽ pater. Mira res profecto ꝙ ille qui condidit celum ⁊ terram ⁊ omnia que in eis sunt dignetur a nobis vermiculis pater appellari. Nos tamen ipsius filij dei esse refugimꝰ. duȝ magis hec infima vilia atqȝ terrena q̃ȝ ipsum summũ bonũ diligimus. Ob id ipse conqueritur dicens Ysaie primo ca. Filios enutriui ⁊ exaltaui ipsi aũt spreuerunt me. Verũtamen vt ad tanti patris dilectioneȝ corda inflammẽtur humana de ipsa paternitate tres considerationes faciemus.

- Prima dicitur distinctionis
- Scõa rationis
- Tertia significationis

Prima consideratio dicitur distinctionis in qua scire libet Q꞉ patres multi sũt ⁊ multipliciter accipiuntur Nam

- Primus dicit͛ carnalis
- Scõus spiritualis
- Tertius sacramentalis
- Quartus infernalis
- Quintus celestialis

Primus pater dicit͛ carnalis aut ratione immediate generatõnis de quo dicit͛ Exodi xx. ca. Honora patrẽ tuũ. aut ratõne originis Et sic omẽs aui proaui ataui tritaui dicunt͛ patres. Unde hieronymus sup danielem asserit de Baldasar qui vocat pr̃eȝ Nabuchodonosor vt scribitur danielis v. ca. ꝙ non facit errorem scientibus scripture sancte cõsuetudinẽ qua proaui oẽs ⁊ maiores patres vocant͛. Nam scõm Berosũ chaldeuȝ ⁊ Josephum. Nabuchodonosor regnauit annis quadraginta tribꝰ cui successit filius qui vocatus est Euilmorodach Huic successit filius dictus Neglisar. quo mortuo regnauit filius eiꝰ laborsodoch huius filiꝰ fuit Baldasar. Et nihilominꝰ ipse dicebat danieli. Tu es daniel de filijs captiuitatis iuda quem adduxit rex pater meus s. Nabuchodonosor de iudea. Scõus pater est spiritualis. ⁊ sic dicit͛ pater q̃libet sacerdos vt patet lxxxvi. di. ca. quis dubitet. vbi dicit͛. Quis dubitet sacerdotes xp̄i regũ omniũ ⁊ principũ patres ⁊ magistros cẽseri. Est insup pater spiritualis sacerdos q̃ audit ꝯfessiones. sicut patet xxx. q. i. ca. oẽs. Similiter qui erudit ⁊ docet aliquos vocatur pater. Hinc Macrobius in prologo super somniũ Scipionis. Eustachium discipulum filiũ vocat. Et paulus ad galathas

UVA. BHSC. IyR_226

liij.ca.dicit. ¶Filioli quos iterū periuro donec xp̃s firmetur in vobis. Tertius ẽ pater sacramentalis. Ips est sacerdos baptizãs et eps confirmans. ⁊ quicunq; alius tenẽs in baptismo vel confirmatione illum q̃ baptizatur aut cõfirmatur. ¶Probant' ista. xxx. q.i.ca. Ad limina. ℣. filia. Et.xxx.q.iij.ca. ita. Et de con.di.iij.ca.vos ante omia. Et extra ō cogna.spirituali ca.vltimo. Quod populis est declarandū propter eos q̃ falso tenent sacerdotẽ baptizantem non fieri cõ patrem. Quartus est pater infernalis. hic est diabolus pater iniquorū. De quo dicit Ambrosius xxij.q.v.ca.cauete frēs. Omēs qui amant mendaciū filij sunt diaboli. Et dñs ihs dicebat iudeis iohānis viij.ca. vos ex patre diabolo estis ⁊ desideria patris vr̃i facitis. Quintus est pater celestialis qui ẽ deus benedictus. de quo claruz est q̃ sic nominatur. Unde Ysaie lxiij.ca.scribit'. Tu dñe pater noster ⁊ redemptor nr̃. Et Jeremie iij.ca. Woca me pater me⁹. Et xxxj.ca. ¶Factus sum israeli pater. Et Malachie ij. ca. ⁊ Nunquid non pater vnus omnū nr̃m Et mathei v.ca. ¶Pater tuus qui videt i abscondito reddet tibi. Et iterū ibi. Sitis filij patris vestri q̃ solem suū oriri facit sup bonos ⁊ malos. Et x.ca. ¶Non enim vos estis qui loquimini sed spūs patris vr̃i qui loq̃tur in vobis. Et xxij.ca. Unus est enim pater vester qui i celis est. Et luce vj.ca. Estote misericordes sicut et pater vester celestis misericors est. Et mathei vj.ca. Cum oraueritis dicite ¶Pater noster qui es in celis ⁊c. Et prime ad corinthios viij.ca. Unus ẽ deus pater ex quo oia. Etd e hoc ita loquitur Virgil⁹ in primo Eneydos. At pr̃ omnipotens speluncis addidit atris. Et in x. At pater omnipotens rerū cui sūma potestas. Et in primo georgicorum. Ter pater extructos deiecit fulmine montes. Et Oracius odda secunda. Jam satis terris nuis atq; dire grandinis misit pater. Et rubente dextra sacras iaculatur arces. Terruit vrbes terruit gentes. Scribit horosius q̃ pirrus rex Epirotarū qui in auxilū tarentinorum venit fretus viribꝰ thessalie ac macedonie totiusq; grecie dum in prima pugna in cãpania valerū leuinū consulem omnemq; quasi exercitum romanorū deuicisset cum ex vtraq; pte multi fuissent interfecti. atq; numerus occisorum ex parte pirri pregrandis fuisset. post habitam illã victoriã affixit titulum in templo iouis in quo ita scriptū erat. Quiante hac inuicti fuere viri pater optime olimpi. Nos ego i pugna vici ⁊ ab eis victus sum Cū redarguerctur a suis q̃a se victum fatebat'. Respondit si rursus sili modo vincaz reuertar sine militibus in epirum. Ecce itaq; q̃ apud omēs nationes de deo nomen patris proclamatur. Sed dum ista tractamus opus est vt in hac parte tria dubia disputemus

¶Primū vtrū sit vna pr̃nitas filij dei ⁊ creature. Scdm vtrū hoc nomẽ pater per pri⁹ dicat' i deo respectu filij ab eterno geniti q̃z respectu hom inis ⁊ creature

¶Tertiū cur in diuinis maternū nomen tacetur paternū exprimitur. ¶Pro declaratione primi dubij pleriq; arguunt. Qz filij dei ⁊ creature non sit vna paternitas sed diuersa. ¶Primo q̃a vbi sunt diuerse relationes oppposite ibi diuersa ratio paternitatis Sed in paternitate qua de⁹ est pater filij ab eterno geniti ⁊ qua est pater creature sūt diuerse relationes oppposite ergo diuersa ratio paternitatis. ¶Relatio enim qua refert' pater ad filium est increata. illa qua ad creaturã creata. Jtaq; videt' hec paternitas sit alia ab illa. Scdo arguit'. quia vbi sunt diuersi respect⁹ paternitatis ibi diuerse paternitates. Sed alio respectu est de⁹ pater filij alio respectu est pater creature. ¶Nã ut dicit glosa Augustini super illo verbo iohis xx.ca. Ascendo ad patrem meū ⁊ patrem vestrū. meum natura. vestrū vero gratia. ergo alia ẽ paternitas filij ⁊ alia creature. ¶Rñdet ad hoc Alexander de ales in tertio summe. q̃ in relatione qua deus est pater filij ⁊ pater creature tria sunt consideranda. s. principium. termini ⁊ modus. ¶Principiū ẽ est pater Termini sunt filius dei ⁊ creatura. Modꝰ Deus ẽ pater filij personaliter ⁊ pr̃ creature essentialiter. Licet ergo termini huⁱ⁹ relationis plurificentur ⁊ modus sit diuersꝰ. tñ principiū est vnū non diuersum nec plurificatum. Unde Aug⁹ libro de trinitate ait ¶Pater dr̃ principiū filij q̃a genuit eū ⁊ principiū spūs sancti q̃a spūs scūs est donū ei⁹ ⁊ principiū creature q̃a creauit eã. Et tamẽ

UVA. BHSC. IyR_226

ꝓpter has diuersas rationes non multipli
catur ratio principij Ergo cū dicitur pater
filij ⁊ pater creature non multiplicabit̄ ra
tio patris respectu filij ⁊ respectu rationalis
creature ⁊ sic solutū est primū argumentū.
Ad scōm dicit Alexander Q̄ gratia ⁊ na
tura faciunt distinctionē non ex parte illi⁹
a quo sed ex parte eorum que sunt ab illo.

Scōm dubiuz fuit vtrum hoc nomē pater
per prius dicat̄ in deo respectu filij q̄z respe
ctu hominis ⁊ creature. Et ad hoc respon
det tho p⁴ pte. q. xxxij. q̄ sic. Nam qō eter
num est prius ē temporali. Ab eterno aūt
deus ē pater filij ⁊ ex tēpore pater creature.
Insup per prius dicit̄ nomen de illo i quo
saluat̄ tota ratio nominis perfecte q̄z de il
lo in quo saluat̄ scōm aliquid. De hoc siq̄
dem dicit̄ ꝑ similitudinem ad illud in quo
ꝓfecte saluat̄. quia omnia ꝓfecta sumunt̄
a perfectis. Inde est q̄ hoc nomen leo ꝑ pri
us dicitur de animali in quo tota ratio leo
nis saluat̄ quod ꝓpie dicit̄ leo q̄z de aliq̄
hoīe in quo inuenit̄ aliq̄d de rōe leonis vt
puta audacia vel fortitudo de hoc nanq; ꝑ
silitudinē dr̄. Manifestū ē aūt q̄ ꝓfecta rō
p̄nitatis ⁊ filiationis inuenit̄ in deo p̄e ⁊
in deo filio. q̄a p̄ris et filij est vna natura et
gloria. In creatura vero filiatio inuenitur
respectu dei nō scōm ꝓfectā rationē. cuz nō
sit vna nā creatoris ⁊ creature sed scōm ali
quā similitudinē q̄ q̄zto ꝓfectior fuerit tan
to propinquius accedit ad verā filiationis
rationē. Dicit̄ aūt deus alicuius creature
pater ꝓpt̄ similitudinē vestigij tm̄. utpote
irrationabilū creaturarū scōm illud Job
xxxviij. ca. Quis est pluuie pater aut q̄s ge
nuit stillas roris. Alicuius etiā p̄ dr̄ ꝓpt̄
silitudinē ymaginis ⁊ sic dr̄ p̄ hoium. Ali
cuius p̄ vocat̄ ꝑm silitudinem gr̄e. ⁊ sic hō
dr̄ filij⁹ dei adoptiuus ꝑm q̄ ordinat̄ ad hē
ditatē eterne glorie. Quare ꝑ prius dr̄ p̄ re
spectu filij qui ē sibi coeqlez genuit q̄z respcū
alicui⁹ creature. Sed ꝺ̄ ista posset q̄s ita ar
guere. Cōmune scōm intellectuz ē prius ꝑ
prio. Sed hoc nomē p̄ scōm q̄ ꝓsonaliter
sumit̄ ē ꝓpriū ꝓsone patris respectu ꝓsone
filij. Scōm vero q̄ sumit̄ essentialit̄ est cō
mune toti trinitati ⁊ sic dicit̄ respectu crea
ture. nam toti trinitati dicimus pater nr̄.
Ergo sequit̄ q̄ principalius p̄ dicatur re
spectu creature q̄z filij coeterni ⁊ cōsubstā
tialis. Soluit ꝫ argumentū Tho. vbiꝫ. Q̄
cōia absolute dicta ꝑm ordinez ītellect⁹ nr̄i
sūt ꝓpria q̄z ꝓpria q̄a includūt̄ in tellectu
ꝓprioz. sed nō ecōuerso. In intellectu enz
ꝓsone p̄ris intelligit̄ de⁹ sed nō cōuertitur.
Cōia vo q̄ importāt respectū ad creaturaz
ꝑ posterius dicūt̄ q̄z ꝓpria q̄ important re
spectus ꝓsonales. q̄a ꝓsona ꝓcedēs in diui
nis ꝓcedit vt principiū ꝓductōis creatu
rarū. Sicut enī verbū cōceptū in mente ar
tificis ꝑ prius intelligit̄ ꝓcedere ab artifi
ce q̄z artificiatū qō ꝓducit̄ ad silitudinez
verbi cōcepti in mente. Ita ꝑ prius ꝓcedit
filius a p̄re q̄z creatura de qua nomē filiati
onis dr̄ ꝑm q̄ aliq̄d participat de silitudine fi
lij.

Tertiū dubiū fuit. Cur in diuinis no
men maternū tacet̄ p̄nuz vo exprimitur.
Ad hoc ita dicit dns Bonauē⁴ di. v. ꝓmi
libri in declaratione lr̄e vbi allegat Anselmū in monologion. Q̄ principiū maternuz
ꝓpriget aliud principiū prius q̄a mr̄ ē ꝓnci
pium passiuū. ⁊ omne tale mouet̄ ab alio.
ergo ante ipsū ē principiū aliud. Cām ergo
principiū gnātionis filij in diuinis ē primū
⁊ est pure actuale. Ideo nullo mō tranffer
tur maternū principium ad diuina. Dicta
sunt hec de filio dei vt agnoscamus q̄z beni
gnus est pater eius qui homines tanti dig
nos facit honoris vt filios etiaz ipsos habe
at ⁊ si nō scōm veritatē nature scōm tū ali
quam similitudinem vel participationem

Scōa consideratio de paternitate dei dr̄
nationis. in qua perscrutari debem⁹ quali
ter deus dicit̄ pater nr̄ quintuplici ratione

Primo ratione generationis
Scōo ratione gubernationis
Tertio ratione instructionis
Quarto ratione ꝓtectionis
Quinto ratione dotationis

Primo dicit̄ deus pater nr̄ ratione gnātō
nis. Pater nāq; ē qui habz filiū a se genitū
⁊ similem sibi. Deus aūt ⁊ si nō a se nos ge
nuerit. fuit tamen causa nobis vt essemus
⁊ scōm corpus ⁊ scōm animā. Ideo lactan
tius libro ij. di uinarum institutionum ait
Deus veri patris officio functus est. Ipse
corpus effinxit. Ipse animā qua spiramus
infudit. Illius est totum quicquid sumus.
Et moyses deuteronomi xxxij ca. Nunq̄d

UVA. BHSC. IyR_226

Ser.p.

non ipse est pater tuus qui fecit ⁊ creauit et possidet te. Ubi glosa. Fecit corpus creauit animam possedit vtrunq;. Et vidua illa timens deum q̄ filios hortabatur quecunq; supplicia ferre q̄z contra legez porcinas carnes comedere vt scribit scōi machabeorum ca.vij.ita dicebat. Nescio qualiter in vt ero meo apparuistis neq; ego spūm ⁊ animam vonaui vobis ⁊ vitaz ⁊ singulorū membra nō egoipsa cōpegi. Scōo deus dicit pater noster rōe gubernationis. Ipse siquidē cūctis creaturis celi ⁊ terre mandauit vt hūanis vsibus indesinanter deseruiant Ob qō vt dicit hugo de sancto victore quelibet creatura trina voce alloquit hominē. Accipe. Redde. Fuge. Accipe beneficiū ex me in vsum tuū. Accipe inquit celū a me ⁊ luminaribus meis illuminationē ⁊ motū. Accipe ait ignis a me calorē. Accipe ab aere respirationē Accipe ab aqua refrigeriuz ⁊ lotionem. Accipe a terra animalia fructus ⁊ sustentationē ⁊ similia. Scōa vox est redde s.obsequiū tuo benefactori ⁊ meo creatori qui ideo me creauit vt tibi seruirē. Tertia vox est fuge.s. supplicium ne illud incurras propter ingratitudinē. Tertio deus dicit pater noster ratione instructionis. Instruxit equidem nos triplici lege.s.nature scripture ⁊ gre vt sciremus q̄d agendū quid fugiendū quid amandū quid timendū quid colendum quidue desiderandū Neq; conāri debem⁹ si nescim⁹ tot secreta nature astrorum cursus.motus siderū.occeani ambitū naturas herbarū.futura contingētia ⁊ huiusmodi Añ ut inquit lactantius libro ij. diuinarū institutionū. Cuz aperiret homini veritatē deus. Ea sola nos scire voluit q̄ interfuit hominē scire ad vitam cōsequendam. Que vero ad curiosam ⁊ prophanaz cupiditatez pertinebant retinuit vt archana essent. Quarto deus dicitur pater nr̄ ratione ꝓtectionis .quia ipse nos protegit ⁊ defendit a periculis ⁊ temptationibus pene innumeris. nisi enī ipse auxiliaretur nobis ⁊ angelico nos tueret presidio vix posse mus ad horā super terrā viuere. Quinto deus dicit pater noster ratōne dotationis Ipse quippe dicturus est electis Venite ad nuptias venite ad paradisi delicias .venite ad opulentissimū celorum regnū. O quales erūt ille promisse diuitie qualis aīe ⁊ corporis gloria .qualis angelorū societas. qualis veniq; illius yhennis vite iocūditas. O q̄z felix erit vox illa ihu xp̄i fili dei q̄z suauis q̄z delectabilis cuz dicet in die iudicij. Venite benedicti patris mei possidete paratū vob regnum a constitutione mundi. Tertia consideratio circa paternitatez dei dicitur significationis.in qua notanda sūt quinq; signa p q̄ discerni pñt filij dei a filijs diaboli

Primu dicit audientia
Scōm benuolentia
Tertū obedientia
Quartū reuerentia
Quintū prouidentia

Primū signū dr̄ audientia.qñ.s.q̄s libenē audit verba diuina. Añ iohis viij.ca. xp̄s dixit. Qui ex deo est verba dei audit ꝓptera vos nō auditis q̄a ex deo nō estis. Secū dū signū est benuolentia. Ille siquidez dei filius esse cognoscit q̄ deum sup oīa diligit De quo dr̄ mathei xvij.ca.⁊ luce x.ca. Diliges dñm deū tuuz ex toto corde tuo ex tota anima tua ex tota mente tua et ex omnib⁹ viribus tuis. Tertū signū ē obedietia de hr̄ xp̄s dixit iohis xiiij.ca. Si diligitis me mandata mea seruate. Et iterū. Si p̄cepta mea seruaueritis manebitis in dilectione mea. Quartū signū dr̄ reuerētia qñ q̄s reverentiaz deo exhibet reuerenter se hñdo ad eius nomē sanctū ad sacra loca ad sacras personas ad sacras cerimonias et ad oīa q̄ pertinent ad cultū dei. Quintū signū vocat ꝓuidentia. Ille vtiq; bonus ē filius q̄ pr̄i ꝓuidet in suis necessitatibus. Sic quicunq; deo subuenire sollicitus est filius eius credi pōt. Et licet deus nullo indigeat q̄ felicissimus ac beatissimus ē tñ sibi ascribit q̄cq̄d ꝓ illius amore ꝓximis nr̄is tribuit. Idco math.xv.ca.dr̄. Qđ vni ex minimis meis fecistis mihi fecistis. O q̄z exiguus ē numerus filioz dei qñquidē a rarissimis auditur minus diligit ⁊ ꝓceptis eius a paucis obtēperat cūctaq; ad religionē spectātia vetera pata sūt ⁊ penitus dissipata ac ꝓximis pro dei amore succurrere vix aliquis curat. O seculum tetruz ⁊ sordidum quo homines a deo patre totaliter se auerterunt ⁊ sequuntur concupiscentias suas nihil amplī⁹ sperantes de ꝓmissa hereditate celestis regni.

UVA. BHSC. IyR_226

Q deus benedictus nūcupat dñs qđ ē nomen honoris ⁊ de ipso dicit quia illius imperio cūcta subiacēt ¶ Capitulū tertiū.

Tertiū nomen quo deus notat a nob̄ est nomen honoris. Illud ē dñs. sic in tota scriptura sepius notat. Unde genesis ca. ij. dr. Dixit dñs deus. Non est bonū hominē esse solū. Et iij. ca Vocauit dñs deus adam. Et x. ca°. Respexit dñs ad abel ⁊ ad munera ei⁹. Et vj. ca. Corrupta ē terra coram dño. Et vij. ca. Dixit dñs ad eū. Ingredere tu ⁊ omnis domus tua in archam. Et viij. ca. Recordatus aūt dñs noe. Et ix. ca. Descendit dñs vt videret ciuitatez. Et x. ca. Dixit dñs ad abraaz. Egredere de terra tua. Et xv. ca. Factus ē sermo dñi ad abraham. Et xviij. ca. Apparuit ei dñs in cōualle manbre. Et xix. ca. Misitauit dñs sodoma. Et xxij. ca. Angelus dñi de celo clamauit. Et xxxix. ca. Fuit aūt dñs cū ioseph. Et exodi iij. ca. dixit dñs ad moysen. Et sic incipit ca. viij. ix. x. xj. ⁊ xij. Capitulū xo xiij. habet locutus est dñs ad moysen. Et sic scribit xiij. xv. xx. xxij. xxxiij. ⁊ xl. ca. Et leuitici iij. vj. viij. xj. xij. xiij. xiij. xv. xvj. xvij. xviij. xix. xx. xxij. xxiij. xxiij. xxv. ⁊ vltimo ca. Et idem Numeri p° ij. iij. v. vj. viij. ix. x. xv. xix. xxij. ⁊ xxxij. ca. Et ita frequēter repetit hoc nomen dñs taz in veteri qz̄ nouo testamento Quare aut̄ sic vocet assignari possūt tres rationes

Prima dicit subiectionis
Scōa immutationis
Tertia annihilationis

Prima ratio quare dñs nuncupat dr subiectionis ꝺa oia q̄ in mundo sūt siue in celo siue in terra maxima et minima ab ipso sūt eiusqz prudentie ⁊ gubernatōni subdunt Hoc fides vera firmit tenet. hoc ois sacra sana testat. Ui sapientie xiij. ca. dicit. Tu aūt pater sapientia tua gubernas oia. Et hester xiij. ca. Dñe deus rex oipotens in ditione tua cūcta sūt posita et nō ē q̄ possit resistere volūtati tue. Et Boetius in li°. de cōsolatione mā. O q̄ ꝑpetua mūdū ratione gubernas. Et Aug⁹ li. v. de ci. dei. De⁹ nō solū celū ⁊ terrā nec solū angelū ⁊ hoiez sed nec exigui ⁊ cōtemptibilis animātis viscera nec auis penulaz nec herbe flosculum nec arboris folū sine suarū partiū cōuenie tia derelinquit. Et Cicero in libro ō natura deoꝝ. Quis eni non timeat oia ꝓuidentem ⁊ cogitantē et animaduertētē ⁊ oia ad se ꝓtinere putantē curiosū et plenū negocij dñi. Cū tñ hanc prouidentiā sūmi dei non nulli tripliciter euerterūt. Prīmi fuerūt q̄dam antiq philosophi q̄ dixerūt oia fortuitu agi vt Democritus ⁊ Epicurus. de q̄b⁹ loquit lactantius libro ꝓmo diuinaruz institutionū. Quoꝝ positio scōm Tho. ꝓmaꝑte. q. cētesima iij⁴. impossibilis ostēdit ex duobus. Primo quidē ex eo qđ apparet in ipsis rebus. Uidemus eni in rebus nālib⁹ ꝓuenire qđ melius ē aut semp aut in pluribus. qđ nō contingeret nisi q aliquā prouidentiā res naturales dirigerent ad finē boni qđ est gubernare. Unde ipse ordo certe rerū maxime demonstrat mūdi gubernationē. Sicut si q̄s intraret domū bñ ordinatā ex ipsa domus ordinatōne ordinationis rationē ꝑpēderet. Et hoc ē qđ lactāti⁹ vbi s. elegantissime retulit. Nemo in q̄t est tam rudis tā ferus moribus q̄ non oculos suos in celū tollēs tametsi nesciat cui⁹ prudētia dei regat hoc omne qđ cernit nō aliquaz tñ esse intelligat ex ipsarū rerū magnitudine pulchritudine vtilitate tēpatione. Nec fieri posse q̄n id qđ mirabili rōe cōstat cōsilio aliq maiore sit instructū. Scōo apparet illa positio impossibilis ex cōsideratione diuine bonitatis ꝑ quā res in esse ꝓducte sūt Cū eni optimi sit optima ꝓducere nō conuenit sūme bonitati diuine q̄ res ꝓductas ad perfectū nō ꝓducat. vltima aūt ꝑfectio vniuscuiusqz est in cōsecutione finis. Ideo ad diuinā bonitatez ptinet vt sicut ꝓdurit res in esse etiā eas ad finē ꝓducat. Secundi qui errauerunt circa dei prudentiam fuerunt aliqui asserentes deum ita gubernare mundum q̄ tñ nec ratōnalis creatura nec animalia bruta illius prouidentie subdūt Nō creatura rationalis quia seipsā gubernare potest cū habeat dominium sui actus ⁊ per se agat. Non animalia bruta. Quia Apostol⁹ ꝓma ad corinthios ca. ix. dicit. Deo non est cura de bobus. Uis respondet Thomas vbi supra. Q̄ creatura rationalis gubernat seipsam per intellectū ⁊ voluntatem quorum vtrunqz indiget regulari et perfici ab intellectu et voluntate dei.

UVA. BHSC. IyR_226

Et ideo supra gubernationē qua creatura rationalis gubernat seipsaz tanqz dña sui actus indiget gubernari a deo. Animalia etiā bruta vt boues ⁊ similia nō totaliť subtrahunť a cura gubernationis diuine sed solū qztū ad modū q̄ cōpetit rationali creature q̄ a deo inducitť ad bonū ⁊ retrahitť a malo p̄ p̄cepta ⁊ p̄hibitiones p̄mia et penas q̄ō nō fit in creatura irrationali q̄ nō ē ad beatitudinē ordinata. Tertij q̄ erraueruť circa prouidentiā diuinā sūt alij qui tenent ita deū gubernare mūdū q̄ omnino excludūt causas secūdas. arguentes. q̄a melius est aliquid fieri per vnū qz̄ p̄ multa si sit possibile vt dicitť viij. phīcoz. deus ergo potest p̄ seipsum gubernare absqz causis secūdis. Iterum arguūt. Quia nihil est in deo imperfectum ⁊ deficiens. Sed ad defectum gubernatoris ptinere videť q̄ mediātib⁹ aliquibus gubernet. Sicut rex terren⁹ q̄a non sufficit ad omnia agenda nec vbiqz p̄sens est i suo regno. Et p̄pterea expedit vt habeat sue gubernatiōis ministros ⁊ coadiutores. Istis ita rūdet Tho. q̄ i gubernatione duo considerantť. s. ratio gubernationis que est prouidentia. Et executio qztuz ad rationem gubernationis pertinet deus immediate omnia gubernat Quantū aūt ad executionē deus gubernat quedam mediantibus aliys eo q̄ cuz per gubernationē res q̄ gubernantť sint adducende ad pfectionem. tāto est melior gubernatio qzto maior perfectio a gubernante rebus gubernatis cōmunicat. Maior aūt pfectio ē q̄ aliquid in se sit bonū ⁊ etiā sit aliys causa bonitatis qz̄ si esset solūmodo i se bonū. Et ideo sic de⁹ prouidētia sua res gubernat vt q̄sdaz in gubernando causas aliarū instituat. Sicut si aliquis magister suos discipulos non solū scientes faceret sed etiā alios doctores Ad dictū ꝯo Aristotelis rūdet Qz si solus deus gubernaret subtraheret pfectō causalis a rebus. Unde nō melius totū fieret per vnū q̄ fit p̄ multa. Nā si nō essent alique cause medie exequentes diuinā prudentiā non esset in rebus ordo causarū sed effectuum tm̄. Exigit ergo pfectio prouidentie diuine vt sint cause medie exequentes ipsius. Hunc est q̄ in p̄s. dicitť. Benedicite dñm oēs virtutes eius q̄ facitis volūtatem eius.

Ad aliud aūt q̄ obiciebatť de defectu gubernantis. Rūdetť. q̄ ad dignitatē regētis ptinet vt habeat multos ministros ⁊ diuersos sui reginiinis executores q̄a tanto p̄claror poteſtas eius ostenditť. Et si q̄s obicēt Qz deus ita gubernat mediantibus causis secūdis sicut aliquis superior ⁊ prouisor q̄dam magna ⁊ vniuersalia per seipsū excogitat qualiter sint ordinanda. Minimoz ꝯo ordinē ipse non excogitat. sed alijs inferioribus excogitandū relinquit. sic ⁊ deus minima nō cogitat siue p̄ordinat. Rūdere possumus q̄ non est simile in deo ⁊ gubernatore finito. in quo contingit sic fieri p̄ defectū eius inqztū vl' minimoz̄ vel singularū ordinationes ignorat vel non sufficit ad omnū ordinē excogitandū p̄p̄ laboz vl' tēporis p̄lixitatē q̄ req̄reret. Huiusmodi autē defectus longe sūt a deo. nā ipse oīa singularia cognoscit nec in intelligendo laborat. aut tēpus req̄rit. Ideo cūcta ipsius prudentie subiacent nō solū in vniuersali. sed etiā in particulari nō solū celestia sed infima ⁊ terrena. Unde Aug⁹li. x. de ci. dei ca. xvij. ait. Philosophi ⁊ p̄cipue platonici rectius ceteris sapuisse laudantť q̄a diuinā sapientiā uel prudentiā hec quoqz rerū infima atqz terrena administrare docuerunt. Et scōm hoc dictū Augustini nō videtur esse vsqzquaqz verū q̄ platoni imputatur s. q̄ diuiserit prudentiā in tres. Primam primi dei qui prouidet rebus celestib⁹. Secundā secundoz deoz qui celū circumeūt que est respectu eoruz q̄ fiūt in generatione ⁊ corruptione. Tertiā quorundā demonū qui sunt custodes circa terrā humanarum actionū. Si tū plato sic dixerit in hac parte vtiqz insaniuit. Sed mirantť qz̄plurimi. si deus sapientissimus prouidētia sua gubernat oīa cur tot mala fiunt in rebus esse. aut nō p̄t ea impedire ⁊ sic nō est omnipotens aut nō de oībus curā habet. Quib⁹ rūdet Tho. p̄a pte. q. xxij. arti. ij. In responsione ad scōm argumētū. Qz aliter est de eo q̄ habet curā alicuius ptcularis ⁊ de prouisore vniuersali. Prouisor particularis excludit defectū ab eo q̄ eius cure subditť quantuz p̄t. Prouisor vero vniuersalis permittit aliquē defectuz in aliquo accidere ne impediatur bonū totius. Unde corruptiones ⁊

UVA. BHSC. IyR_226

defectus in rebus naturalibus dicunt esse cõtra naturã ꝑticularẽ tñ sũt de intentõne nature vniuersalis inq̃ztũ defectus vni9 cedit in bonũ alterius vl etiã totius vniuersi ⁊ haz corruptio vnius est gnãtio alterius q̃ quã spẽs cõseruat. Cũ ergo deus sit vniũsalis ꝓuisor totius entis ad ipsius ꝓuidẽtiaz pertinet vt permittat quosdaz defectus esse in aliquibus particularib9 rebus ne impediat bonũ vniuersi ꝓfectũ. Si eni oia mala impedirent multa bona deessent vniuerso ⁊ nõ esset vita leonis si non esset occisio aialiũ. ⁊ neq̃z esset patiẽtia martyruz si nõ esset ꝑsecutio tyrannoꝝ. Ideo Augustinus in Encheridion inq̃t. De9 omnipotẽs nullo modo sineret aliq̃ malũ esse i opibus suis nisi vsq̃z adeo esset omnipotens ⁊ bonus vt bene faceret de malo. Qua vero intellect9 nr̃ debilis ⁊ infirmus non põt archana dei penetrare. cuz videmus vel bona malis vel mala bonis. aut mori ꝓbos ⁊ vtiles. impios ⁊ iniquos diutius viuere ⁊ hui9mõi cetera. recolendi debemus illius grauissime sententie dauid in ꝑs. Iudicia dei abyss9 multa. cui concordat q̃ paulus scribit ad ℟omanos xj. ca. O altitudo diuitiarũ sapiẽtie ⁊ scientie dei q̃z incõprehensibilia sunt iudicia eius ⁊ inuestigabiles vie eius. Utiq̃z periculosissime errant q̃ ꝓfunda secretoruz diuinoꝝ suis viribus ꝓpriis attingere temptant. Ob q̃ lactantius libro ꝑ9 diuinarum institut. dicebat. Veritas ⁊ archanum sũmi dei qui fecit omnia ingenio ⁊ ꝓpriis sensibus non potest comprẽdi. Alioquin nihil inter deuz hominemq̃z distaret si consilia et dispositiones illius maiestatis eterne cogitatio assequeretur humana.

Scõo creatoꝝ omniuz dicitur dñs ratione immutationis. Potest ipse duz sibi placet immutare legẽ ⁊ ꝓprietatem cuiuscunq̃z create nature. Ut enim inquit tho. ꝑa ꝑte q. centesima q̃nta Si ordo rerũ consideret ꝑut dependet a prima causa sic cõtra rerũ ordinẽ deus facere non põt. Sic eni contra rerũ ordinẽ faceret si faceret cõtra suã ꝑsciẽtiam aut voluntatẽ aut bonitatẽ. Si vero cõsideret ordo rerũ ꝑut dependet a qualibet scõdarũ causaruz sic deus põt facere ꝑter ordinẽ rerũ. q̃a ordini secundarũ causaruz ipse nõ est subiectus. Sed talis ordo ei subicitur quasi ab eo procedens non ꝑ necessitatem nature sed per arbitriũ voluntatis potuisset enim ⁊ aliũ ordinem rerũ instituere Unde potest ꝓeter hunc ordinẽ institutũ agere cum voluerit. puta agendo effectus secundarũ causarũ sine ipsis. vel etiã ꝑducẽdo aliquos effectus ad quos cause secunde non se extendunt. Ideo Aug9 contra faustum inquit. Deus cõtra solitũ cursũ naturẽ facit sed cõtra sũmã legẽ taz nullo modo facit q̃z cõtra seipsum non facit. Et iterum ibidez. Illud est vnicuiq̃z rei nãle q̃ ille fecerit a quo est omnis modus numer9 ⁊ ordo nature. Igit duz sibi placuit de durissimo lapide aquã eduxit populo sitienti. Sic ẽ ponit exodi xvij. ca. Grauitatẽ a ferro abstulit cũ tẽpore helisei de securi excussũ ⁊ in aquã demersum supnatauit vt notatur de conse. di. ij. ca. reuera. Refrigerauit ardorẽ ignis qui tres pueros in illũ iniectos nec in minimo lesit vt habetur danielis iij. ca. Et alia innumera fecit tam in veteri q̃z noua lege sicut etiã conspicimus in operibus miraculosis. Tertio dicit dñs ratione annichilationis. Si enim vellet in nihilũ cũcta redigẽt. Unde Jeremias ca. ij. dicebat. Corripe me dñe verũtñ in iudicio ⁊ nõ in furore tuo ne forte ad nihilũ rediges me. Tamẽ aliqui contra hoc arguunt qm̃ deus ẽ causa rerum vt sint per suam bonitatem. quia scõm Augustinũ i primo de doctrina xpiana. Inquãtũ de9 est bonus sũm9. Si ergo deus nõ põt nõ esse bonus neq̃z videtur q̃ possit facere vt res nõ sint ⁊ ex ꝓsequẽti nec illas annihilare. Ad hoc rñdet tho. ꝑa ꝑte q. centesima quarta. Q̃ deus benedict9 nõ produxit res in esse agẽdo ex necessitate nature. Quod si esset verum non posset rem aliquã annihilare sicut nec potest a sua natura mutari. Produxit autẽ omnem creaturam ex libera volũtate ex qua esse ipsius creature dependet. Cõseruat vero deus res in esse inquantum eis continue influit esse. Sicut itaq̃z anteq̃z res essent potuit eis nõ communicare esse ⁊ sic eas non facere. Ita postq̃z iam facte sunt potest eis non influere esse. ⁊ sic esse desisterent absq̃z ꝓtudicio diuine bonitatis q̃ non dependet ex rebus creatis. Et licet posset deus res annihilare nihil tamen omnino in nihilum redigetur

UVA. BHSC. IyR_226

ex eo q magis manifestat potentia diuina
in rerū conseruatione q̄ȝ in illarū annihila
tione. Ideo sapiens Ecclesiastes iij.ca. ait.
Didici q omnia opera que fecit deus perse
uerent in eternū. Dicta sunt hec de potesta
te dei excelsi .vt sic mortales hoies amplissi
mū sempiternumqȝ dominiū eius contuē
tes maiestati sue subesse non repugnent.
Ipse nanqȝ est deus magnus domin⁹ ⁊ rex
magnus super omnes deos. Ipse est rex re
gum ⁊ dn̄s dominantiū cuius eterna pote
stas que non auferetur ab eo. Ipse est qui
domat colla superba ⁊ cōcidit ceruices pec
catorū. Ipse deniqȝ est de quo paulus scrip
sit pma ad timotheū primo ca. Regi secu
lorū immortali ⁊ inuisibili soli deo honor
⁊ gloria in secula seculorum.

Sermo secundus de simplicitate dei cōtra
idolatras ⁊ colentes homines atqȝ celestia
corpora.

Spiritus est deus ⁊ eos
qui adorant eū in spiri
tu et veritate adorare
oportet Saluatoris no
stri verba sūt ista origi
naliter Johis iiij°.ca.
Qui deū verū rem ali
quā corporeā esse suspi
cant pfecto in laqueum incidūt erroris ⁊
perniciosissime falsitatis. Nam licet nulla
creatura ei⁹ magnitudini valeat cōparari
nihilomin⁹ cūcta q corporis mole in suo esse
pficiuntur ab illius nā sunt penitus aliena
Est quidem deus vere ⁊ summe simplex vt
Augustinus docet in vj. de trinitate. Ideo
tenendum est firmiter vt scūs Tho. docet
prima pte. q. iij^a Q in deo non est composi
tio neqȝ partiū q̄ȝtitatiuarū neqȝ forme ⁊
materie neqȝ in eo est aliud natura ⁊ suppo
situȝ neqȝ aliud natura ⁊ esse. Neqȝ ē in eo
compositio generis ⁊ differentie neqȝ subie
cti ⁊ accidentis. Sed vt facilius dei simpli
citatem capiamus in presenti sermone tres
veritates theologicas explicabimus.

Prima q deus non est corpus
Scd̄a q in deo nō ē cōpositio forme ⁊ mē
Tertia q deus in compositionem aliorum
non venit.

Q deus est spiritus ⁊ nullo modo potest eē
corpus vel aliqd corporeū. Caplm̄ primū.

Prima veritas q deus non est cor
pus hoc declarat a Tho. p^a parte
q. iij^a. Primo qa nullum corpus
mouet nō motū ⁊ deus est principium mo
uens immobile. Scd̄o qa deus est id quod
est nobilissimuȝ in entibus qd cūcti sapien
tes pfitent. Impossibile aūt est aliqd cor
pus dari nobilissimū omniū entiū Nā cor
pus aut est viuū aut non viuū. Corpus vi
uum nobilius est corpore non viuo Corp⁹
aūt viuuȝ non viuit inq̄ȝtū corpus quia sic
omne corp⁹ viueret Oportet ergo q viuat
per aliquid aliud. Sicut corpus nr̄m viuit
per animā. Illud ergo p quod viuit corp⁹
nobilius est q̄ȝ corpus. Quare impossibile
est deū esse corpus. Sed arguere possumus
q deus sit corpus quinqȝ rationibus.

Primo ratione attributionis
Scd̄o ratione figurationis
Tertio ratione testificationis
Quarto ratione situationis
Quinto ratione terminationis

Primo arguit q deus sit corpus ratione
attributionis. Nā scriptura attribuit deo
trinā dimensionē q spectat ad corp⁹. Scri
bit eni Job xj.ca. Excelsior ē celo ⁊ qd faci
es. Profundior inferno ⁊ vnde cognosces
Longior terra mēsura eius. ⁊ latior mari.
Sed ex huiusmōi vbis nō cōcludit q de⁹
sit corpus. qa sacra scriptura cū trinā dimē
sionē deo tribuit sub similitudine q̄ȝtitatis
corporee. q̄ȝtitatē ipsius virtualeȝ designat
vtputa p profunditatē virtutē cognoscēdi
occulta. Per altitudinē excellētiā maiesta
tis sup oia. Per longitudinē durationē sui
esse. Per latitudinē affectuȝ dilectionis ad
oia. Vel vt dionysi⁹ dicit i libro de diuinis
noibus. p pfunditatē dei intelligit incōp
hensibilitas essentie ei⁹. Per lōgitudinē p
cessus virtutis oia penetrātis Per latitudi
nē supextensio eius ad oia inq̄ȝtū s. sub ei⁹
ptectione oia cōtinent. Scd̄o possum⁹
arguere q deus sit corpus rōe figurationis
Omne nanqȝ figuratū est corpus cum figu
ra sit qualitas circa quātitatē. Deus autē
videtur esse figuratus. Nā genesis pmo ca.
dixit. Faciam⁹ hominē ad imaginē ⁊ silitu
dinē nostrā. Figura vero dicit ee ymago.
Sed ex hoc non concluditur q deus sit cor
pus quia homo dicitur esse ad imaginē dei

UVA. BHSC. IyR_226

non scōm corpus sed ꝑm id quo hō excellit alia aialia q̄ztū ad rationē ⁊ intellectū que sūt res incorporee ¶ Tertio arguim⁹ q̄ deus sit corpus ratione testificationis. Testatur enī scriptura deuz habere ptes corporeas. vñ in ps. dr. Oculi dñi super iustos ⁊ aures eius in pces eorū. Et iterū. Facie dñi mota ē terra. Et Job x. ca. Manꝰ tue dñe fecerūt me. Ad hūdem⁹ q̄ locutōnes huiusmodi methaphorice sūt accipiende ptes q̄dē corporee attribuunt deo rātōne suoz actuū scōm quandā similitudinē sicut actꝰ oculi est videre. vnde oculus de deo dictus significat virtutē eius ad uidendū suo modo intelligibili. ⁊ simile ē de aliis ¶ Quarto arguimus ratione situationis. Situs non cōuenit nisi corpi. Sed ea q̄ ad sitū ptinent dicūt de deo. Vñ scribit Ysaie vj. ca. Stat ad iudicādū dñs. Et vj. ca. Vidi dñm sedē tem. Stare itaq̄z ⁊ sedere ad sitū spectāt. ergo deus est corpus. Ad hoc vt ꝓdictum est respondemus Q̄z ea q̄ ad sitū ptinent attribuunt deo scōm quandā similitudinē Et sic dicit sedere ꝓpter suā imobilitatē ⁊ auctoritatē. ⁊ stare ꝓpter suā fortitudinez ad debellādū omne qō ei aduersat ¶ Quinto arguimus rōne terminatōnis. Vñ nil utiqz pōt esse termin⁹ motus localis a quo et ad quē nisi sit corpus vel aliq̄d corporeū. Sed deus in scriptura dr esse terminus motus localis vt ad quez scōm illud ps. Accedite ad eum ⁊ illuminamini. Et vt a quo iuxta illud Jeremie ca. xvij. Recedentes a te in terra scribent. Nec ratio soluit qm̄ ad deum non accedit passibus corporalibus cū vbiqz sit. sed affectibus mētis eodemqz modo ab eo discedit. Ita q̄ accessus ⁊ recessꝰ sub similitudine localis motꝰ designāt spirituale affectum.

¶ Q̄z ꝓpter sūmam simplicitatē que est i deo non cadit in eo compositio materie et forme. ¶ Capitulū scōm.

SEcūda veritas q̄ in deo nō ē cōpositō forme ⁊ materie. Prima ratio secūdū tho. est. quia materia id qō est in potentia est. Et deus ē actus purus nō habēs aliq̄d de potentialitate. Scōa ratio q̄a oē cōpositū ex materia ⁊ forma est corpus. Quantitas enīz dimensiua ē q̄ primo inest materie ⁊ deus non est corpus ¶ Tertia ratio q̄a oē cōpositū ex materia ⁊ forma est pfectū ⁊ bonū per suā formā. vnde oportet q̄ sit bonū p participationē ꝑm q̄ mā participat formam. Quorū aūt qō est bnnū ⁊ optimum quod est deus nō est bonū p participatōnē Quia bonū p essentiaz est primus bono per participationez. Et si qs insistaret q̄ in deo ponit ira ⁊ gaudiū ac similia q̄ sunt passiones cōiuncti. vt dicit Aristo. primo de aia. Rūdere possumus q̄ ita tribuūt deo ꝑm similitudinē effectus. Effectus nāq̄z ire est punire. punitio igit dei ira eius est. ⁊ sic de reliquis q̄ nullo modo de deo accipiuntur scōm passionis defectuz. Ex predictis seq̄t q̄ deus est idem q̄ nā sua siue essentia. qm̄ in his q̄ nō sunt cōposita et mā et forma in quibus inuiduatio nō est p materiam in diuidualē. i. p hanc materiā sed ipse forme p se indiuiduant. oportet q̄ ipse forme sint suppositā subsistētia. vnde in eis nō differt suppositū ⁊ nā. sicut in rebus compositis ex mā ⁊ forma. necesse ē q̄ differat natura vel essentia ⁊ suppositū. Cū itaq̄z deus vt dictū est nō sit cōpositꝰ ex materia ⁊ forma oportet q̄ deus sit sua diuinitas sua vita ⁊ q̄cq̄d aliud de deo sic ꝓdicat.

¶ Q̄z deus nō venit in cōpositionē alicuius creature neq̄z sicut ꝓncipiū formale neq̄z materiale. ¶ Capitulū tertium.

TErtia veritas est q̄ deus in cōpositionē aliorū nō venit neq̄z sicut principium formale neq̄z sicut principiū materiale q̄a est causa prima efficiēs cuius ē primo et p se agere. Quod aūt venit in cōpositionē alicuius nō est primo ⁊ p se agēs sed magis cōpositū. Et licet Augꝰ libro de ꝟbis dñi dicat. q̄ verbū dei qō est deus ē forma non formata. quare sequeret q̄ cum forma sit pars cōpositi. Cū scūs tho. dicit q̄ ꝟba scī augustini sūt sane intelligenda. qm̄ verbuz in diuinis est forma exēplaris ⁊ non forma q̄ est pars alicuius cōpositi. Quare ex dictis liquido cognoscere possumus q̄z multipliciter errauerūt antiqui. Vñ q̄dā dixerunt q̄ deus esset aia mundi q̄ informat celuz et terrā ⁊ oibus viuentibus ministrat vitam Et q̄ p quatuor elementa fusa vniūsa sub celo gignat ꝓtegat et corrūpat. scōm illud virgilij in vj. Principio celū ⁊ terras camposq̄z liquentes. Lucentemq̄z globuz lune

UVA. BHSC. IyR_226

titanaq; astra. Spūs intus alit totamq; infusa p artus. Mens agitat molē ⁊ magno se corpore miscet. Inde hominū pecudūq; genus viteq; volantuz. Et que marmorea fert monstra sub equore pontus. Hec opinio impia est ⁊ falsa qm̄ ut ē predictū nō potest esse deus ꝓpter suā pfectionez formale neq; materiale principiuz creature. licet sit causa efficiens ⁊ finalis omniū rerum quia est alphba ⁊ o principiū ⁊ finis. Alij vero tenuerunt celestia corpora esse deos. ō q̄d ita lactantius scribit li. ij. diuinarū institu. Philosophi stoyce discipline in ea fūt opinione vt omnia celestia q̄ mouentur in deorū numero habenda esse censeant. Siquidem Lucilius stoycus apud Ciceronez sic loquitur. Nanc ergo in stellis constantiaz hanc tantā in tam varijs cursibus cōuenīentiam nō possū intelligere sine mente ratiōe consilio q̄ cū in sideribus esse videamus nō possumus ea ipa non in deorū numero ponere. At paulo infra lactantius sic sequit. Mos o philosophi nō solū indoctos ⁊ impios verū cecos ⁊ ineptos ⁊ deliros ꝓbamus qui ignorantiam imperitorū vanitate vicistis. Illi enim solem ⁊ lunā vos etiam sidera deos putatis. Nonnulli vero ad hāc venerunt superstitionē vt homines putauerūt fuisse deos. nā ut lactantius refert li. ꝓmo. Coluerunt egyptij Isidē. Mauri Iubam Macedones cabirim. Peni vranuz. Latini faunū. Sabini Sanctū. Romani Quirinum. Athenienses Mineruā. Samij Junonem. Parij venerem. Lemnij vulcanū. Nasij. Liberū. Delfici. Apollinē qui omnes fuerunt homines. Exquo ibi lactanti⁹ subdidit. Marcus tullius q̄ non tantū pfectus orator sed philosophus fuit. Siquidez solus extitit platonis imitator in eo libro q̄ scripsū de morte filie consolatus est nō dubitauit dicere deos qui publice colerent homines fuisse. Et in libro de natura deoruz. Cicero sic fatetur. Suscepit aūt vita hominū ꝓfuctudoq; cōmunis vt bñficijs excellētes viros in celuz fama ac volūtate tollerēt Hinc hercules. Hinc Castor. hinc pollux. hinc Esculapius. hinc liber. In primo v̄o libro diuinarū institutōnū lactantius veri det illos qui Jouem deū appellant. Mana inquit persuasio est eorū qui nomen ioūis summo deo tribuunt. Et iterū ibi ō Joue ait. Antiquus auctor Emerus qui fuit ex ciuitate messana res gestas iouis ⁊ ceteroz qui dij putant collegit historiamq; cōtexuit ex titulis ⁊ inscriptionibus sacris q̄ in antiquissimis tēplis habebantur. Maximeq; in fauo iouis trifili. vbi auream columnaz positam esse ab ipso ioue titulus indicabat in qua columna sua gesta perscripsit ut monumenta essent posteris rerum suaruz. Et iterum infra ait. Olimpus ambiguum nomen est ⁊ montis ⁊ celi. In olimpo aūt Jouem habitasse docet historia eadem que dicit. Eadem tempestate Jupiter in monte olimpo maximaz partē vite colebat. Et eo ad eum in ius veniebat si q̄ res in controūsia erant. Ytez si quis quid noui inuenerat quod ad vitā humanaz utile esset eo veniebat atq; ioui ostendebat. Et iterū ibi lactātius ait Cicero de natura deoruz cum tres ioues a theologis nominari diceret ait tertium fuisse cretensem saturni filiū cuius in illa insula sepulchrum ostendit. Quomō ergo potest deus alibi esse viuus. alibi mortuus. alibi habere templū. alibi sepulchrū. hec ille. Ubi ostendere cōtēdit q̄ Jupiter homo mortalis non deus fuit Sed mirum nempe est quod de romanis antiquis p̄dicatur. Ad tantam nanq; demētiā deuenerunt ut etiā meretrices deas colerent. Naz vt inquit lactantius. Romuli nutrix lupa honoribus est affecta diuinis. fuit enīz faustuli uxor ⁊ propter vulgati nominis vilitatem lupa inter pastores nuncupata est. vnde etiā lupanar dicitur. Quedam insuper meretrix Leena dicta cum tyrannum occidisset pro dea est habita Et q̄a nephas erat simulacrum constitui meretricis i templo apollinis effigiem posuerunt cuius nomen gerebat. Colebant adhuc faulam meretricem. Et de alia Flora refert Lactanti⁹ q̄ cum magnas opes ex arte meretricia questuisset populū romanū scripsit heredem certamq; pecuniā reliquit cui⁹ ex annuo fenore su⁹ natalis dies celebraretur editione ludorum quos appellant floralia. Quod q̄a senatui flagitiosum videbatur ab ipso nomine argumentum sumi placuit vt pudende rei quedam dignitas adderetur. Deam finxerunt esse que floribus presit cāq; opor

bi

UVA. BHSC. IyR_226

terē placari ut fruges cuz arboribus aut vi
tibus bene prospereqz florescerēt. Et ne sin
gulis immorem tam Romani q̄z cetere
nationes idolatre vt paulus scribit ad Ro
manos primo ca. Mutauerunt gloriam in
corruptibilis dei in similitudinē ymaginis
corruptibilis hominis 7 volucrum et qua
drupedum 7 serpentum. Contra quos ita
pulchre scriptum est sapiētie xiij. ca. Vani
sunt omnes homines in quibus nō subest
scientia dei. Et de his que videnť bona nō
potuerunt intelligere eū qui est. Neqz ope
ribus attendentes agnouerūt quis esset ar
tifex. Sed aut ignem aut spiritum aut cita
tum aerem aut girum stellarū aut numaz
aquam aut solem aut lunaz rectores orbis
terrarum deos putauerunt. Quorū si spe
cie delectati deos putauerunt sciant quāto
his dominator eorum speciosior est. Speci
es enim generator hec omnia cōstituit. hec
ille. Nos vero quibus veritas iam effulsit.
neqz paganorum deliramentis inuitemur
satis superqz reprehensibiles sumus q̄a de
um verum magnum 7 omnipotentem ag
noscentes illi ut decet reuerentiam debitaz
non impendimus neqz ad promissam nob
ab eo hereditatem celestis regni ꝑcuram?
accedere. Ad quam nos ipse perducat qui
est benedictus in secula seculorum Amen.

Sermo tertius de incarnatione ihesu xp̄i
in quo declaratur sūma liberalitas dei pa
tris 7 tempus incarnationis conueniens

Cvbi venit plenitudo
temporis misit deus filiū suum factuz ex mu
liere factum sub lege ut eos qui sub lege erāt re
dimeret ut adoptionē filiorum reciperemus.
Doctores gentium ver
ba sunt ista originaliter ad galathas iij. ca
Descendit de celo in vterum virginis deus
dei filius ut hominem perditum redimeret
atqz reduceret ad regna celorum. Post lap
sum siquidem primorum parentum huma
num genus per longissima temporum spa
cia sub diuina indignatione permansit.
Omnes eramus filij ire nec dabatur cuiq̄
aditus ad paradisum. Trahebātur patres
ad limbum. ibiq; habitabant in tenebris.
non valentes attingere ad lumen desidera
bile visionis diuine. Omnes iusti erant in
luctu 7 mundus totus paucissimis dumta
xat exceptis. ydolis deditus post principem
tenebrarum currebat. Tandem recordat?
deus q̄ pulvis sumus. misertus est figmēti
sui. Et ira deposita aperuit fontez pietatis
sue. misitqz filium suum dilectum qui ver?
deus 7 homo. malis omnibus finem dedit
Cum vero nos deceat tāti beneficij memo
res esse. ne ꝑ ingratitudinē impij apud
altissimuz inueniamur. Idcirco in hoc ser
mone de incarnatione ihesu xp̄i loqui inci
pientes de qua dixit Apostol? paulus ver
ba in themate posita. vbi tria misteria erūt
declaranda.

Primum dicitur charitatis
Secundum tarditatis
Tertium temporalitatis

De varijs opinionibus circa incarnatio
nem xp̄i. si homo non peccasset.

Capitulum primum

Primum misterium declarandum di
citur charitatis. In quo deuote consi
derandum est q̄z ardentissima fuit erga nos
charitas dei patris qui pro nobis peccato
ribus filium suum carnem assumere 7 cru
cem fecit subire Sed pro spirituali non qui
dez curioso ingenij nostri exercicio circa du
bium illud aliq̄z tisper insudabimus quo q̄
ri solet. An si non peccasset adam xp̄us fu
isset incarnat?. Et de hoc apud theologos
peritissimos duplex extat opinio. Prima
eorum qui tenent q̄ si nunq̄z Adam lapsus
esset adhuc deus homo factus fuisset. et vt
dicit Bonauentura in iij. di. i. Isti distin
guunt de incarnatione. Nam cum incarna
tio sit carnis assumptio. caro assumpta po
test considerari dupliciter. aut quantuz ad
substantiam aut q̄z tū ad defectum passibi
litatis. si fiat sermo de ipsa quātum ad defe
ctuz passibilitatis 7 mortalitatis tunc si nō
peccasset homo 7 redimēdus nō esset xp̄us
mortalē carnē nō assūpsisset. Si vo loquamur
de incarnatione xp̄i q̄ dicit assūptionez hūane nature simplicit. i. sine defectib?
et penalitatibus. sic volunt isti q̄ si nunq̄z

UVA. BHSC. IyR_226

peccasset homo. adhuc xp̄us fuisset incarnatus. Assumunt aūt ad huius opinionis cōfirmationem septē persuasiuas rationes

Prima dicit̄ hois p̄fectio
Scd̄a humane nature dispositio
Tertia dei manifestatio
Quarta humane nature exaltatio
Quinta meriti cōparatio
Sexta matrimonij significatio
Septima aīe xp̄i nobilis conditio

Prima ratio cōfirmās opinionē p̄fatā dicit̄ hois p̄fectio Incarnatio quippe facit ad hominis p̄fectionē. ⁊ p̄ cōsequēs ad p̄fectionē vniuersi in hoc q̄ cōpletionē dat humano generi. Primo q̄tū ad illud q̄ respicit naturā. Scd̄o q̄tū ad illud q̄d respicit gratiā. Tertio q̄tū ad illud q̄d respicit gloriā. Primo q̄tū ad illud q̄d respicit naturam. q̄a in incarnatione est cōsumatio modorū educendi hoiem in esse. Quatruplex nanq̄ modus est educendi hominē in esse. Prim⁹ nec de viro nec d̄ muliere sicut fuit Adā. Scd̄us de viro sine muliere. sicut eua Tertius de viro et muliere. sicut educimur oēs. Quart⁹ de muliere sine viro sicut eductus est xp̄s. Sed hic quartus est in incarnatione. ergo si homo stetisset incarnatio fuisset. aut si nō. tūc vnus modus p̄ductiōis hominū deficeret ⁊ sic vniuersū p̄fectū non esset q̄d ē maximū incōueniēs. Dicit nāq̄ Aug⁹ in li° de libero arbitrio. q̄ vniuersū habet tantā p̄fectionem q̄ nemo pōt in eo imp̄fectū aliq̄d ratōnabiliter inuenire nec rationabiliter aliq̄d addere. Scd̄o incarnatio facit ad perfectionē hominis q̄tū ad illud q̄d respicit gratiā. Nam xp̄us ē caput ecclesie non solū scd̄m diuinā naturam sed etiā scd̄m humanā sicut dicit Augustinus super iohānē. Sed si homo nō peccasset adhuc esset corpus ecclesie. aut ergo dei fili⁹ incarnaretur aut corpus ecclesie remaneret acephalū sine capite. Tertio icarnatio facit ad perfectionem hominis quantū ad illud quod respicit gloriam. Ut enim inq̄t Augustinus li° de spiritu ⁊ anima. totū hominem assumpsit vt totū beatificaret vt siue intus ingrederetur siue extra egrederet̄ pascua inueniret. Sed homo debebat tot⁹ beatificari ⁊ ita plene si nō fuisset lapsus sicut postq̄ cecidit. Ergo si adhuc non peccasset xp̄us fuisset incarnatus. Secūda ratio p̄ predicta opinione dicitur humane nature dispositio. Dicit enim glosa super illo v̄bo ad hebreos. Nusq̄ app̄rehēdit angelos nō angelice nature data ē ⁊ dignitas vt ei persona diuina vniretur. Si ergo humane nature nihil datur frustra. Si nō peccasset talis dignitas non remaneret vacua. Sed adhuc vniretur cum diuina natura. Tertia ratio dicit̄ dei manifestatio. Nam ita decebat deum manifestare suam potentiam. sapientiā ⁊ bonitatē si homo stetisset sicut si lapsus esset. ergo si omnia ista facta sunt in opere incarnationis videtur q̄ incarnatio adhuc fuisset etiam peccato hominis nō interueniēte. Quarta ratio est humane nature exaltatio. In incartione siquidem filij dei humana natura est plurimū exaltata. Si ergo de⁹ incarnatur ex hoc q̄ humana natura peccat. videt̄ q̄ homo reportet cōmodū de malicia sua. q̄d nō decet iustū retributorem. Quinta ratio dicitur meriti cōparatio. Tāte vtiq̄ nobilitatis et difficultatis est mereri ⁊ vendicare siue acq̄rere sibi infinitum bonū. sicut satisfacere p̄ offēsa que est contra infinitū bonū. Si ergo homo nō poterat satisfacere pro se de offensa que offenderat deū. sic nec per se potest mereri habere deum. ergo sicut oportunū fuit filium dei incarnari homine cadente vt p̄ homine satisfaceret. sic videt̄ q̄ oportunū fuit dei filium incarnari homine stante ut hoc mereri possit per eum. Sexta ratio dicitur matrimonij significatio. Si equidem homo lapsus nō fuisset. nihilomin⁹ fuisset sacramentū matrimonij. Si vero sacramētum matrimonij in coniunctione sexuum dicit siue significat cōiūctionē xp̄i ⁊ ecclesie quantū ad naturarū vnionem p̄pter inseparabilitatem. Unde Apostolus ad ephesios v. ait. Sacramentū hoc magnum est. Ego autem dico in xp̄o ⁊ in ecclesia. ergo si homo stetisset aut sacramentum matrimonij esset falsum signum. aut dei filius fuisset incarnatus. Septima ratio dicit̄ anime xp̄i nobilis conditio. Si incarnatio facta ē principaliter propter peccati expiationem. sequeretur q̄ anima xp̄i facta sit nō principali intentione. sed quadā quasi occasione Sed incōueniens ē nobilissimam creaturā

UVA. BHSC. IyR_226

occasionaliter esse introductam. cum agēs intēdat principaliter opa nobiliora. Igit̄ videtur q̄ inconueniens sit dicere incarnationem factam esse ꝓpter hominis reparationem. ¶Predictis itaq; rationibus multi affirmant pleriq;. q̄ si nō peccasset Adā adhuc xp̄us carnez assumere nō refugisset. Sed aliorum scōa opinio est q̄ si nō fuisset peccatum hominis. neq; fuisset aliq̄ pacto incarnatio subsequuta. Et isti quidem rationes pro alia parte siue opiniones prodictas primo soluere et nil illas valere cōtendunt. Deinde seipsos muniunt viriliter et defendunt taz rationibus catholicis q̄z auctoritatibus fidedignis. Dicūt ergo q̄ prima ratio debilissima est. quia dum dicit q̄ deum cōueniebat incarnari propter perfectionem vniuersi quodāmodo deū intra ꝓfectionem vniuersi concludit. et quandā necessitatem incarnationis imponit ei. quod est contra mentē philosophi. qui ꝯmetha phisice ait. q̄ deus supra omnē ordinē vniuersi ponendus est. sicut nō dicit̄ esse dux̄ exercitu sed supra exercituz. Et ad illud q̄ dicit̄ de multiplici modo educendi hoiem. respondetur q̄ ille quartus mod⁹ educēdi hominē non est de perfectione vniuersi sed supra perfectionez. Ideo Jeremias xxxj. ca. dicit. ¶Nouū fecit dñs super terram femina circūdabit virum. ex quo non sequitur q̄ si homo stetisset q̄ talis modus producēdi hominem esset. nec ex hoc sequitur q̄ vnū sum sua perfectione careret. Sic etiam nō potest argui imperfectio vniuersi q̄z tuz ad fusfatationem mortui quam deus non fecisset si homo perstitisset. ¶Posset etiaz dici q̄ de illo modo productionis nō pōt argui veritas incarnationis. quia deus posset ꝓducere homines de muliere absq; viro q̄ tū non esset deus. Ad aliud vero q̄d sequebatur in prefata ratōne q̄ incarnatio facit ad perfectionē hominis quatū ad illud q̄d respicit gratiam et quo xp̄us est caput ecclesie scōm humanā naturā. respōdet q̄ duplex est ꝓprietas capitis. Una q̄ attēdit scōm cōformitatē ad mēbra. Alia q̄ attenditur scōm gratuitā donorū influentiā. ¶Ratiōe prime ꝓprietatis xp̄us est capud ecclesie in quātū homo. rōe vero scōe caput ē inquātū deus. Et hac ratione principaliter tenet

rationē capitis. Ideo esto q̄ incarnat⁹ nō esset adhuc ecclesia capite nō careret. quia sicut ecclesia angelorū habet caput deuz ita ecclesia hominū. quare nō sequit̄ q̄ corp⁹ ecclesie esset acephalum. q̄z non haberet caput scōm omnē ꝓprietatem. De illo ꝙ dicit̄ q̄ incarnatio facit ad perfectionē hominis quantū ad gloriā. respondetur q̄ illa nō est ratio precipua incarnationis sed annexa principali. ꝓ eo q̄ si nūq̄z de⁹ incarnatus esset homo glorificatōe corporis sui et visione dei perfecte et totaliter beat⁹ esset. Visio enim xp̄i corpalis spectat nō ad essentialez cōpletionē beatitudinis sed ad quoddam accidentale gaudiū. ¶Nam gloria corporis et sensuum exteriorū erit per redūdantiam delectationis venientis ab alia ex visione dei ut dicit Aug⁹ in epla ad dioscorum. Unde multuz derogare videt̄ summo bono qui dicit ipsum nō sufficere absq; bono creato sibi adiuncto ad hoiem ꝓfecte beatificādum. Scōa ratio soluit̄ quia illa ꝓdonei tas et cōgruitas data humane nature ad incarnationē attenditur ex parte reparabilitatis hominis principaliter quātus ratōne dignitatis et aliarum conditionum aliquo modo attendatur. Ideo sicut homo nō fuisset reparatus si nō ceciduisset q̄zuis esset reparabilis sic deitas non esset vnitus q̄zuis esset vnibilis. Nec tamē frustra fuisset illa potentia q̄a multe sūt potentie et ꝓdoneitates que ad actū nō reducuntur et tamē frustra nō sunt quia dignitati et nobilitati nature attestantur. ¶Nec dicitur potentia frustra si non reducatur ad actum sed tunc frustra est cum ad actum non reducitur. et tū ad actum exigit eam reduci tempus et loc⁹. Secūda ratio friuola censetur ex eo q̄ de⁹ sufficienter manifestauit suam potentiam sapientiam et bonitatem per opus creationis rerum distinctōis et ornatus. licet ista manifestauerit in opere incarnationis duz ꝓpter hominis lapsuz decuit xp̄m carnez assumere. Quarta adhuc ratio inficitur quia licet per xp̄m incarnatum sit exaltata humana natura non tamē sequitur q̄ homo ex hoc reportet comodū de malicia sua quia incarnatio non fuit ex malicia hominis. sed ex sūma benignitate et sapientia dei. Quia enim sapientia dei vincit maliciam.

UVA. BHSC. IyR_226

Hinc est q non patitur esse malū aliquod de quo nō eliceat bonū ⁊ etiā maius bonū Alioquin non pfecte maliciam vinceret. Propterea cōtra puaricationē ade qui totū genus humanū interfecit statuit reciturē dñe scōi ade qui pro toto genere humano posset satisfacere. Et cuius obedientia multo plus sibi placeret q̄z inobedientia ade potuit sibi displicere. Quare filiū dei incarnari non fecit nostra malicia sed dei charitas nimia ⁊ misericordia. Quinta rō nihil cōcludit qm̄ nō eodē modo se habēt meritus vite eterne ⁊ satisfactio pro offensa. Nā ad meritū vite eterne sufficit complacentia ex parte merentis. ad hanc aūt cōplacentia sufficit diuina gratia Et quia gram diuinā poterat homo habere p missionē spūs sācti ⁊ filij in mentē absq̄ filij missione in carnē Hinc est q ad pfectionē meriti vite eterne nō oportuit incarnatōnē interuenire. Ad satisfaciendū aūt nō solū requirit q satisfactiones placeat. sed q damnū recōpensare valeat ⁊ honorez deo sublatū restituat. Et ideo nō tanta fuit necessitas incarnatōnis ppter necessitatē merendi sicut propter necessitatē satisfaciendi. Et q istud sit verum patet in angelis quorū natura non ē vnita verbo ⁊ tū meruerūt vitā eternā. Insuper esto q tāte difficultatis sit mereri vitā eternam sicut satisfacere pro offensa. tamen nō oportet q ppter hoc necessaria sit incarnatio xpi. p eo q spūs scūs ipse q p charitatez mouet aiam dignā eā facit gloria sempiterna. Sed ad satisfaciendū necessaria ē incarnatio. qa ut aiunt oēs theologi. Congruētissimus modus satisfaciendi fuit p mortez ⁊ passionem xpi. sicut congruentissimus est ad merendū per charitatem ⁊ dilectionem Septa ratio ad hoc nō pōt militare qa matrimoniū duplicē habet significationē. significat enī cōiunctionē dei ad ecclesiā scām charitatem. Et significat etiā conuunctōnē naturarū in persone vnitate. dictāq̄z significationem habet scām statū nature lapse. primaz vero habuisset si fuisset homo. Et ideo non esset falsū signū. Sicut enīz matrimoniū nunc est in officiū ⁊ in remediū. tūc aūt solū in officium sic modo habet duplex significatū tunc vero vnū Septima insup rō non admittit nec acceptat qm̄ deus ab eterno prescivit lapsuz humani generis qō tū fecit quia se reparaturū cognouit. Et iō principalius in intētione fuit repatio lapsi q̄z conditio eius ad lapsū possibilis. Et pp terea non sequit q anima xpi facta sit quadam occasione ⁊ non principali intentōne hoc enī teneret si deus in cōditione generis humane nō precognouisset hominis lapsū Ex quibus omnibus q̄ tenent q nō fuisset incarnatus xps si nō peccasset adā. asserūt q opinio ista cozū magis deuz honorat q̄z prima que deum intra perfectōnem vnūsi includit. hoc vero supza omnē ordinē vniuersi ponit illū De quo vide Bonauēturā in scōo. di. xv. q. iiij. in littera. Insup fortificatur eozum sententia tali ratione. Si deus assumpsit humanā naturaz. Aut hoc fuit ppter humanā dignitatē. Aut ppter necessitatem. Si propter dignitatē cū angelica natura sit dignioz q̄z humana magis debuit assumpsisse angelicā. Si ppter necessitatē ⁊ necessitas indigentie non sit nisi ppter peccatū. ergo videtur q precipua ratio incarnationis fuit redemptio humani generis lapsi. Accedit ad hoc ad firmioꝛē cōfirmationem q oēs doctores famosi ⁊ celeberrimi ita exposse tenent ⁊ loquunt. Nisi super illo verbo mathei. xviij. ca. Venit filius hominis querere ⁊ saluum facere quod perierat. Aug⁹ in li⁹ de verbis apli sic dicit Si homo non peccasset filius hominis nō venisset. Et iteruz sup illo dicto apli prime ad thimoteū p⁹ ca. Xps ihs venit in hunc mundū saluos facere peccatores. Aug⁹ ait Nulla causa fuit veniendi xpo dño nisi peccatores saluos facere. Tolle morbos tolle vulnera ⁊ nulla erit causa medicine. Et super illo verbo Math. i. Ipse enī saluum faciet populum suū a peccatis eorū. Aug⁹ refert si homo nō peccasset virgo nō peperisset. Et idem super isto verbo psalmi. Infixus sum in limo profundi. vtinam maneret homo in eo quod deus fecit. Si maneret in eo q̄ deus fecit non in limo infixus esset quez deus genuit. Et iterum Augustinus super illo verbo iohānis xj. ca. Domine ecce quē amas infirmatur. Si peccatores dominus non amaret ad terram de celo non descendisset. Et ad idem ē dictū Gregoꝛij in hymno. Exultet iaz angelica. vbi ait. Nihil enī

UVA. BHSC. IyR_226

nobis nasci p̄fuit nisi redimi p̄fuisset. Et ideo papa in sermone de nativitate inq̄t Si homo ad ymaginem ⁊ similitudinē dei factus in suo honore mansisset creator mūdi creatura non fieret neq; sempiternus tē poralitatem subiret. aut equalis deo patri dei filius formam serui assumeret. Et ne vl terius defatigēt animum auditorū cū vtraq; opinio stare possit. Ego dico q; si non peccasset homo. quid fuisset. nob̄ revelatuz nō est. Sufficere nobis debet q; x̄p̄s factus est homo vt peccatū generis humani deleret. hic dirigenda est contemplatio nostra hoc pie ad mentē revocandū. Considerem⁹ ergo quanta fuit admiranda charitas dei patris qui ꝓp̄rio filio suo non pepercit sed ꝓ nobis omnibus tradidit illū. de hoc sic scribitur iohis iij. ca. Sic deus dilexit mundū vt filiū suū vnigenitū daret ut omnis q̄ credit illum non pereat sed habeat vitam eternam. Ad̄ hieronymus admirās in epistola ad damasū papā inquit. Que maior potest esse clementia q̄z ut dei filius: filius hominis putaret. decem mensium fastidia sustineret. partus expectaret aduentū. per singulas adoleret etates. et post contumelias vocum alapas ⁊ flagella crucisq;. ꝓ nobis fieret maledictum ut nos a maledicto legis absolueret. Et Gregorius reclamando sic patrem eternum alloquitur. O inextimabilis dilectio charitatis. ut seruum redimeres filium tradidisti. Et merito quilibet in stupore verti debet cum audit deum carne vestitum passibili. ⁊ humiliatuz vsq; ad formam serui. nō ꝓpter suam sed ꝓpter nostrā indigentiam ut nobis pereuntibus ferret opem.

Q; tempus incarnationis x̄p̄i merito dicit tempus plenitudinis respectu dei respectu angeli ⁊ respectu hois.

Capitulū scōm

Secundum misterium declarandus de incarnatione x̄p̄i dicit tarditatis. In quo fideliter confitemur x̄p̄m rationabiliter distulisse tempus incarnationis vsq; ad sextam etatem mundi. Quare autē non ante voluerit incarnari dixi in quodaz sermone de annūciatione virginis. qui licet alibi sit notatus. tamen ꝓ huius operis perfectōne etiā in hoc libro scribetur. Nunc vero aperiendū est cur tempus illud quo de⁹ homo factus ē ab apl̄o tēp⁹ plenitudis appellatur. Et ad hoc rñdet dñs Bonauentura in iij. di. i. in declaratione lr̄e q; sic dr̄. Pri° respectu dei. q̄a in incarnatione ē facta plena participatio diuinitatis. Hñ ad colosē ses ij. ca. dicit Apl's. In x̄p̄o habitat oīs plenitudo diuinitatis corpaliter. Scōo dr̄ tē pus plenitudinis respectu angeli q̄a ꝓ x̄p̄m repata ē angelor ruina. Ideo dauid in ps. centesimo nono ait. Iudicabit in nationibus implebit ruinas. Tertio dr̄ tēp⁹ plenitudinis respectu hois. tū q̄a plene a culpa liberat. tū quia plene est de veritate necessaria edoctus. tū q̄a plene gr̄a diffusa ē in credentes. vñ dr̄ iohis p° ca. q; iohes baptista testimoniū phibens de x̄p̄o ait. De plenitudine eius accepimus oēs ⁊ gratiam ꝓ gr̄a quia lex per moysen data est. gratia et veritas p ihm x̄p̄m facta est.

Qualiter accipiendum sit medium temporis in quo x̄p̄s incarnatus est.

Capitulum tertiū

Tertiū misterium declarandum de incarnatione x̄p̄i dicit tēporalitatis Et in hoc inuestigandū est. An x̄p̄s incarnat⁹ sit in medio tpis. Et q̄dā arbitrantur q; sic ꝓpter ẏba Habacuc ꝓphete dicētis ca. iij. Dñe audiui auditionē tuam ⁊ timui Dñe opus tuū in medio annor vivifica illud. In medio annorū notū facies. Cū iratus fueris mīe recordaberis. Que verba ut dr̄ in argumento in Habacuc intelliguntur de x̄p̄o Ex q̄bus id videt affirmari. q; deus hō factus ē in medio tpis. At ⁊ alii cōtrariū sentiunt tenentes q; x̄p̄s in vltimis tēporibus visibiliter de⁹ et hō mūdo apparuit. ⁊ Nam Aug⁹ sup iij° ca. iohis inquit de x̄p̄o. Iter ipsius est caro ꝓ nobis assūpta. Qui enim vbiq; est quo it. nisi q̄a ad nos non veniret si formam visibilis carnis non assumeret. Ideo fatigatus erat ab itinere. Quid ē aliud q̄z fatigatus in carne. Quare ergo hora sexta. quia etate seculi sexta. Cōputa tanq̄z vnam horam. Vnam etatē ab adam vsq; ad noe. Secundā a Noe vsq; ad abrahām Tertiam ab abrahā vsq; ad dauid. Quartam a dauid vsq; ad trāsmigrationē babilonis. Quintā vsq; ad baptismū iohannis Sextā vsq; ad cōsumationē seculi. hec ille. Constat aūt q; sexta etas in qua x̄p̄s venit

UVA. BHSC. IyR_226

non est in medio tẽporis cũ sit vltima. ergo magna in hoc restat ꝓplexitas quã amouẽ dam puto ne in dubio animus in cõtẽptũ cadat scripturarũ sanctarũ. Et ꝓpterea dicere possumus q̃ mediuꝫ sumit duplicitẽr s. stricte ⁊ punctaliter ꝑ eo tpe qõ equaliter distat ab extremis. s. principio ⁊ fine temporis. Et accipitur large ꝓ eo. s. qõ est inter illa extrema verba. itaqꝫ Abacuc medium tpis designat. Hoc modo scõo q̃ si stricte vellemus intelligere tũc nobis esset certitudinaliter cognita hora iudicij qõ in fine tẽporũ ⁊ consumatõne seculi fiet cõtra id qõ saluator nr̃ dixit Marci xiij. Et matth. xxiiij ca. De die aũt illa ⁊ hora nemo scit. Ob qõ Aug⁹ li° xxij. d̃ ci. dei. dicit. Frustra ános qui remanent huic seculo cõputare ac diffinire conamur. cuiꝫ hoc non esse nostrum ex ore veritatis audiuimus. Sufficiat igit̃ nobis agnoscere q̃ incarnatus est xp̃us inter principiũ ⁊ finẽ tẽporis qõ est medium vel de latũ nõ aũt in extremitatibus in princ⁹ s. ⁊ fine. De annis vero q̃ fluxerũt a principio mundi vsqꝫ ad incarnationẽ xp̃i varia est opinio. Nam scõm Bedaꝫ fuerũt anni quinqꝫ milia centuꝫ nonagintanouẽ. Alij vero cõputant annos tria milia nongẽtos sexaginta. Non tñ ꝓpter hoc cuiq̃ duruꝫ videri debet. cũ difficillimuꝫ credam pũcta licere posse seruari memoria annoruꝫ in rebus gestis. Debemus itaqꝫ nos omni curiositate deposita redemptori nostro gratias quas possumus dicere. qa non expectam⁹ amplius euꝫ in carnẽ venturũ q̃ iam venit ⁊ viam fecit omnibus ut facile saluari possimus. aperuitqꝫ ianuã regni celoꝝ ad quod nos ipse perducat q̃ viuit ⁊ regnat in secula seculoꝝ. Amen.

Sermo quart⁹ in quo tractat de incarnatione dñi nostri ihũ xp̃i a cui⁹ explicita fide iã nullus excludit.

In hoc apparuit caritas dei in nobis qm̃ filiũ suuꝫ vnigenitũ misit deus in mũdũ ut viuamus ꝑ eũ Verba sunt Johãnis ꝑme sue canonice ca°. iiij. Refugit quoꝝundaꝫ animus deũ incarnatũ audire q̃ blasfemiã arbitrant q̃ nos ad laudẽ creatoris nr̃i accedere cõfitemur. Tunc quidem illũ benedicimus cuiꝫ stabili fide credimus eũ ꝓ nobis hominẽ factuꝫ. Ut aũt confundant increduli ⁊ mens bonoruꝫ in ipsa veritate leteꝫ in hoc sermone de ne de incarnatione ihesu christi benedicti verba faciemus. de qua locutus ẽ iohes in verbis in themate positis. vbi tria misteria occurrunt consideranda

Primũ dicit possibilitatis
Scõm necessitatis
Tertiũ credulitatis

Qualiter fuit possibile deum carnem assumere. Capitulũ primũ

Primũ misterii considerandũ dicitur possibilitatis in quo ostẽdemus q̃ deum incarnari fuit possibile. Et hoc secũdũ Tho. iij^a ptc. q. i. triplici ratione

Primo ratione omnipotentie
Scõo ratione excedentie
Tertio ratione cõuenientie

Primo ostendit possibilitas incarnationis ratione omnipotẽtie. Nã cum deus sit omnipotens põt omne illud qõ nec cõtradictionẽ includit nec aliquẽ defectũ in deo ponit. iuxta verbũ angeli ad virginem beatissimã luce primo ca. dicentis. Nõ erit impossibile apud deũ omne verbũ. Sed deuꝫ humanã naturã assumere nec contradictionẽ includit. nec aliquẽ defectuꝫ in deo ponit. qõ patet quia diuinã naturã vniri humane in vnitatẽ ꝓsone nõ est aliud q̃ diuinã personã q̃ ab eterno fuit ꝓpostasis respectu diuine nature i tpe. hoc aũt nõ dicit aliquã imꝑfectionẽ sed potius dignitatẽ ⁊ nobilitatem. Sicut eni cũ deus sit bonus ab eterno in nullo fit derogatio bonitati sue dum est causa bonitatis creature in tpe. q̃us bonitas creata lõge sit inferioꝝ bonitate increata. Sic cũ ꝓsona filij dei sit ꝓpostasis intelligibilis intellectualis ⁊ spiritualis ⁊ increata ab eterno. in nullo derogat ei si fit ꝓpostasis rationalis nature create i tẽpore. Et q̃ admoduꝫ deus de non creante fit creãs in actu absq̃ aliqua sui mutatõne sed solũ facta mutatõne ex parte nature create. Sic persona filij dei q̃ non erat ꝓpostasis humane nature in actu absq̃ aliqua sui mutatione vel innouatione facta ẽ ꝓpostasis ipsius sola mutatione facta ex pte assũpte nãture

UVA. BHSC. IyR_226

Hinc leo papa in sermone ait. In vtraq; eius natura idē est dei filius. nostra suscipiens ⁊ propria non amittens. in homine homine renouans in se incōmutabilis pseuerans. Deitas enim q̄ illi cum patre cois est nullū detrimentū omnipotentie subiit nec dei formā serui forma violauit. quia sūma ⁊ sempiterna essentia q̄ se ad humani generis inclinauit salutē. ⁊ Nos quidē in suā gloriam transtulit. sed qō erat esse non desiit. Secundo ostenditᵉ possibilitas incarnationis ratione excedentie. ut enim inq̄t hilarius. plura pōt deꝰ facere q̄z intellectus intelligere Sed homo pōt rationabiliter dicere ⁊ intelligere deuz incarnatū. Tū ꝓpter sue potentie sapientie ⁊ bonitatis eminētē manifestationez q̄ facta est in humani generis assumptione. Tū ꝓpter operū diuinoꝝ excellentē cōsumationē q̄ facta est cū vltimū coniunctū est primo. Tū ꝓpter peccati satisfactionē. ¶ Tertio ostenditᵉ possibilitas incarnationis ratione cōuenientie. ⁊ Nā eorū est facilis vnio q̄ ad inuicē similitudinez habent. Sed homo creatꝰ est ad ymaginē ⁊ similitudinē dei. ergo sibi vniri potuit humana nā in vnitatē persone. Sed ex ista ratione tria posset q̄s querere. An humana natura sit magis assūptibilis a filio dei q̄z q̄ libet alia natura. Et posset aliqs arguēdo probare q̄ nō. maxime ex duobus. ⁊ Primo quia Aug⁹ in epistola ad volusianū inq̄t. In reb⁹ mirabiliter factis tota ratio facti est potentia facientis. Sed potentia dei facientis incarnationē q̄ est opꝰ maxime mirabile nō limitatᵉ ad vnā naturā cū potentia dei sit infinita. ergo natura humana nō ē magis assumptibilis a deo q̄z aliqua alia creatura. Scōo similitudo est ratio faciēs ad incarnationis cōgruitatē. sed in nā angelica inuenitᵉ expressior similitudo dei q̄z i humana. ut dicit Gregorius xxxvij° li° moraliū. ⁊ in omelia de centū ouibus. ergo nā angelica magis erat vnibilis q̄z humana. Ad hoc plene intelligendum dicit Tho. in iij⁹. parte. q. iij⁹. Q⁹ aliquid assūptibile dr̄ quasi aptū sumi a diuina psona q̄ quidē aptitudo nō pōt intelligi scōm potentiā passiuam naturalem que nō se extendit ad illud qō trāscendit vnio psonalis creature ad deum. Vnde relinquitᵉ q⁹ assūptibile dicatᵉ aliquid scōm cōgruentiā ad vnionē predictam q̄ attenditᵉ scōm duo in humana nā. s. scōm eius dignitatē ⁊ scōm eius necessitatem. Scōm dignitatē q̄a humana natura inquātuz ē rationalis ⁊ intellectualis nata est attingere aliqualiter ipsū verbū ꝓ suam operationē cognoscendo ⁊ amando ipsum Scōm necessitatē aūt q̄a indigebat reparatione cū subiaceret originali peccato. Nec duo aūt soli humane nature cōueniūt. naz creature irrationali deest dignitas. angelice vero necessitas. Cū ergo dicimus q⁹ creatura irrationalis nō est assūptibilis. nō ita dicamus q⁹ subtrahamus aliq̄d diuine potentie. sed ad ostendendū conditionē creature q̄ ad hoc aptitudinē non habet. de angelo vero iā dictum est q⁹ non erat in eo necessitas ꝓpter peccati angelici irremissibilitatem.

Q Quinq; rationibus ꝑcipuis fuit necessarium ex parte hominis xp̄m incarnari.

Capitulū secundū

Secundū misteriū considerandū de incarnatione xp̄i dr̄ necessitatis. Vbi q̄ritur an fuit necessariū xp̄m incarnari. Et ad hoc dicit scūs Tho. iij⁹ pte. q. i. q⁹ necessitas ista refertᵉ ad hoiem ꝓ xp̄m incarnatū redimendū. Et scōm hoc necessariū dicitᵉ dupliciter. Vno modo sine quo nō pōt q̄s consequi finē vt cibus necessarius ē ad vite sustentationē. Alio modo ꝓ qō melius peruenitur in finē. ut equus est necessariꝰ etiā homini sano ut melius iter ꝑficiat. ⁊ Nō fuit necessariū primo modo xp̄um incarnari quia deus cuius sapientie nō est numerus. nec est finis potētie et virtutis eiꝰ. potuisset sua voluntate et auctoritate homini lapso succurrere. Fuit tñ scōo modo necessariuz quia ꝓ xp̄m incarnatuz homo melꝰ poteſt in finē suū peruenire. Et hꝰ multiplici rōe.

¶ Prima dr̄ fidei roboratio
Scōa spei subleuatio
Tertia charitatis inflāmatio
Quarta vice exemplatio
Quinta hominis instructio

¶ Prima ratio dicitᵉ fidei roboratio. magis quidē roboratᵉ homo i fide ex eo q⁹ ipsi deo incarnato loquenti de misteryis inuisibilibus credit. Vñ Aug⁹ libro xj. de ci. dei. vt homo inquit fidentius ambularet ad veri-

UVA. BHSC. IyR_226

tatē ipsa veritas dei filius homīe assumpto constituit atq; fundauit fidē. ¶Notandum hic ꝓpter illud verbū hoīe assūpto. q; ephesina synodus dicit q; ꝑsona non assūpsit hominē. Exquo scūs Tho. iij^a ꝑte. q. vnj. ait. Quelocutiones doctoꝝ qui dicūt xp̄m assūpsisse hoīem nō sunt extendēde tanq; ꝓprie sed pie sunt exponende. ut dicamus hoīem assumptū q̄a eius natura est assumpta. Et quia assūptio terminata est ad hoc q; filius dei sit homo. Scōa rō quare melius homo saluatur p xp̄m incarnatū dicit spei subleuatio, Subleuat quippe spes nr̄a ut futurā beatitudinē expectem⁹ dū xp̄s in sua incarnatione nobis ostendit q̄ta est erga nos dilectio dei patris. ¶Hinc Aug⁹ libro xiij. de trinitate inq̄t. ¶Nihil tam necessarium fuit ad erigendā spem nr̄am q̄ ut demōstraret nobis q̄tū diligeret nos deus. Quid vero huius rei isto iudicio manifestius q̄ q; dei filius noster nature dignatus est unire ꝑsonam. Tertia rō vī charitatis inflāmatio Quis nā tā durus tam inhumanus tā ferreus sit q̄ deū non diligat a quo tm̄ se diligi conspicit ut non nisi amore dignet assume re formā serui ¶Iō Aug⁹ li°. de cathetizādis rudibus ait. Que maior causa est aduētus dñi nisi ut ostēderet deus dilectionē suā in nobis. Et infra subdit. Si amare pigebat saltem reamare nō pigeat. Quarta ratio vī vite exēplatio. ¶Habēt naq; hoīes xp̄m exemplar oīs virtutis ⁊ bone beateq; vite. Et ideo Aug⁹ in quodā sermone ō natiuitate dicit. homo nō erat sequendus q̄ videri poterat. Deus sequendus erat q̄ videri nō poterat. ut ergo exhiberet hominī ⁊ q̄ ab hoīe videret ⁊ quez homo sequeret deꝰ factus est homo. Quinta rō dicit hominis instructio. ¶Instruit enī vnusq̄sq; ut intelligat quāta sit hoīs dignitas nec illam coinquinet peccando. ¶Propterea Aug⁹ li°. de vera religione inquit. Demōstrauit nobis deus q̄ excelsū locū inter creaturas habeat humana nā in hoc q; hominibus ī vero homine apparuit. Et leo papa in sermone de natiuitate sic sequit. Agnosce o xp̄iane dignitatē tuā ⁊ diuine consors fact⁹ nature noli in veterē vilitatē de graui conuersatione redire. ¶Nō valet ergo quispiā recte se decetero excusare. si ad paradisi delicias nō festinet. cū tot ac tanta preconia de vite eterne immarcessibili gloria vndiq; sonāt.

Quꝰ tpe isto oēs obligantur credere explicite misteriū xp̄i incarnati. Cap'm tertiū

Tertiū misteriū considerādū de incarnatōne xp̄i dicit credulitatis. In quo videndū est. An credere misteriū xp̄i sit de necessitate apud oēs. Et ad hoc dicit sāct⁹ Tho. iij^a. q. j. Quia hoīs veniendi ad iusticiā est misterium incarnationis ⁊ passionis xp̄i. Dicit enī actuū iiij. ca. ¶Nō ē aliud nomen datū hoībus in quo oporteat credētes saluos fieri. Et Aug⁹ in li°. de correptōne ⁊ gr̄a inquit. Illa fides sana est qua credimus nullum hoīem siue maiorē siue parue etatis liberari a contagione mortis ⁊ obligatione peccati nisi p vnū mediatorez dei ⁊ hominū ihm xp̄m. Oportuit ergo misteriū incarnationis xp̄i aliqualiter oīm tp̄e esse creditū apud oēs. diuersimode tamen scōm diuersitatē tēporū ⁊ ꝑsonarū. ¶Nam ante statū peccati homo habuit explicitā fidem de xp̄i incarnatōne scōm q; ordinabatur ad cōsumationē gl̄orie. nō aūt ēm q; ordinabat ad liberationē a pctō p passionez ⁊ resurrectōnem q̄a homo nō fuit prescius peccati futuri. videt aūt incarnationis xp̄i pscius fuisse. ex eo q; dixit. ꝓpter hoc relinquet homo patrē ⁊ matrē ⁊ adherebit vxori sue ut vī genesis ij. ca. Et hoc apl'us dicit sacramentū magnū esse in xp̄o ⁊ in ecclesia q̄ quidē sacramentū nō ē credibile primū hoīem ignorasse. ¶Post peccatū aūt fuit explicite creditū misteriū xp̄i: nō solū q̄tū ad incarnationē sed etiā q̄tū ad passionē ⁊ resurrectionē quibus humanū genus a pctō liberatur. Qualiter ⁊ patres antiqui patriarche. s. ⁊ ꝓphete p̄figurārūt xp̄i passionez quibusdam sacrificijs ⁊ ante legē ⁊ sub lege quorū quidē sacrificiorū significatū explicite maiores cognoscebant. minores aūt sub velamine illoꝝ sacrificiorū credentes ea diuinitus esse disposita. quasi de xp̄o venturo habebant fidē velatam. ¶Post tempus aūt gratie reuelate tā maiores q̄z minores tenētur habere fidez explicitam de misteriis xp̄i precipue q̄tū ad ea q̄ colūtur in ecclesia sollēnizantur ⁊ ꝓponūt. Sed cōtra ista posset quis obicere. ¶Primo q̄a nullus tenet credere q̄ nō cognoscit. Sed hoīes nō cogno

UVA. BHSC. IyR_226

scunt misteriū incarnatōnis. ḋa iohes baptista videt illud ignorasse cū existens in carcere misit ad xp̄m discipulos dicens. Tu es qui venturus es an aliū expectam⁹. Sc̄o quia dionysius dicit in libro de celesti ierarchia. Multi gentiliū salutē adepti sunt per misteriū angelorū. ⁊ tñ isti nō habuerūt de xp̄o fidem implicitā nec explicitam. Hic respondet ad primum q̄ iohānes nō ignorauit misteria xp̄i incarnati q̄ dixerat iohis p̄mo. Ego vidi ⁊ testimoniū phibui ḋa hic ē filius dei. Vnde nō dicit Tu es qui venisti. Sed tu es q̄ venturus es. querens de futuro nō de preterito. Similiter nō est credendū q̄ ignorauerit eū ad passionē venturū quia dixerat. Ecce agnus dei ⁊c̄. p̄nūcians eius p̄molatōnē futurā. Pōt ergo dici ꝑm Grego. xiū q̄ inquisiuit ignorans. an ad infernū in ꝑpria ꝑsona esset descensur⁹. Vel sc̄m Ambrosiū nō q̄siuit ex dubitatione siue ignorantia sed magis ex pietate. Vel sicut Crisost⁹ dicit. non quesiuit quasi ipse ignoraret sed ut p xp̄m satisfieret eius discipulis. Ad quor̄ instructionē xp̄s respōdit signa operū ostendens. Ad dictū vo dionisij rndet Tho. q̄ multis gentiliū fuit facta reuelatio de xp̄o. ut patet de iob q̄ dixit xp̄. ca. Scio q̄ redemptor meus viuit. Et idē de Sibillis. Si qui tñ saluati fuerūt quib⁹ reuelatio nō fuit facta non fuerunt saluati absq; fide mediatoris. ḋa ⁊ si nō habuerūt fidē explicitā. habuere tñ fidē implicitā in diuina ꝑuidentia credētes deū esse liberatorem hominū sc̄m modos sibi placitos. ⁊ ꝑm q̄ aliquibus veritatē cognoscentib⁹ ipse reuelasset hec Tho. Quare credere misteriū xp̄i hoc tē obligant oēs homines mundi. cū nullus iā de ignorātia nisi volūtaria excusare se possit. Ipsū q̄pe incarnandum p̄dixerunt ꝑphete. Incarnatum vero post eius ascensionē in celū p̄dicauerunt apostoli. quor̄ sonus exiuit in omnē terrā. Pro ipso insup eiusq; nominis p̄fessione tot milia virorū ac mulierū letanter ⁊ libētissime martyrū violentamq; mortē tulerūt. Fuerunt adhuc sapientissimi vtriusq; lingue grece. ⁊ latine eruditissimi doctores q̄ tanta in laudē xp̄i scripserūt ut nullus eū iā venisse rationabiliter dubitare possit. Ob q̄ Maxunus in sermone de martyrib⁹ inqt.

Non sine magno discrimine religionis veritatem disputamus quā tanto⁹ sanguine cōfirmatā videmus. Magni periculi res ē si post ꝑphetarū oracula. post apl̄orū testimonia. post martyrū vulnera veterē fidez quasi nouellā discutere presumas. ⁊ post tā manifestos duces in errore permaneas. hec ille. Credamus ergo in xp̄m illūq; totis visceribus diligamus. vt sic mereamur fieri p̄ticipes gr̄e suę p quā tandem ad vitā ꝑueniamus eternā. Amē.

Sermo quint⁹ de incarnatione xp̄i in quo cōfutant errores illor̄ q̄ mundanā sapientiam sectantes male sentire de xp̄o

Ades vestra nō sit in sapientia hominū sed in virtute dei. doctoris gētiū verba sunt ista originaliter prime ad corinthios ca. ij. Propter vanas curiositatē hominū qui se ingenio ac ꝑpriis sensibus archana dei cōprehendere putant. exorte sūt opiniones multe false q̄dē ⁊ omnino sperneñde. Dic siquidem mos ē superborum vt deseipsis p̄sumentes cū dei magnalia virtute ꝑpria nō possint attingere in errorē foueas dilabant. Cū ergo audiūt incarnatione dñi xp̄i factā vnionē naturarū in persona diuina. Et q̄ vnus idē q̄ erat ab eterno deus ipse ex tē verus erat homo statim a veritate discedūt. Contra quos in hoc sermone de incarnatōne xp̄i dicturi erimus sub titulo de falsis errorib⁹ circa xp̄m incarnatū. in quibus heretici quidā sapientia mundana inflati ceciderūt. Nam ⁊ doctor gentiū in verbis ꝑpositis admonet cūctos fideles vt reiectis naturalibus rationibus que ortū habent ab humana sapiētia credant simpliciter ⁊ pure his q̄ nobis vt⁹ diuina reuelauit. Ob q̄ cuitare debemus tres errores principales.

Primus error ē circa verbū eternale
Secūs circa animā rationalē
Tertius circa naturā corporalē

De tribus opinionibus falsis circa verbū eternale quas heretici malignī inuenerūt.

Capitulum primū.

UVA. BHSC. IyR_226

Primus error circa xpm incarnatum est circa verbū eternale .in quo triplex opinio falsa continet

Prima dicit productionis
Secūda cōuersionis
Tertia filiationis

Prima opinio falsa dicitur productionis. Cōfitetur q̄dē fides catholica deus ab eterno verbū produxisse qō ⁊ deus est. Ait Eunomius heretic⁹ dicebat verbū nō ab eterno .sed ex tēpore productū .sequens quozūdam philozum opinionē qui dicebant a deo effluxisse quādā mentē in qua essent omnium rerū forme quā vocabāt paternū intellectū. Et hāc Auicēna super .primo de celo ⁊ mūdo dixit esse primā intelligentiā mouentem primū celū. Sed ut sic loquentes reprobemus. videndū prius est q̄d sit verbum in diuinis. Et ad hoc dicit Fr̄ānciscus de marrone in quodā sermone. Verbū est secūda in trinitate psona per modū nature ⁊ intellectus pducta. De hoc Aug⁹ vj. de trinitate ait Verbū solus filius accipit .⁊ eo dicit verbū quo filius. Et in xv. li. de trin. Idez Aug⁹ inquit. Ipsa ꝓprietas psonalis filij diuersis nominibus significat .ad exprimendam diuersimode pfectionē eius ut ostēdatur patri equalis dicit filius. ut ostēdatur patri per oia similis dr̄ pmago. ut ostendatur immaterialiter genitus dicit verbum Ad habendā aūt aliqualē noticiā ist⁹ verbi ut refert Bonauētura in p⁹ di. xxvij. cōsiderare debemus qualiter verbū reperit in nobis. Nā vox significatiua in nobis dicit verbū. sed tñ large ⁊ denominatiue inquātū significat interiorē mentis cōceptum. sic vrna dicit sana inq̄tū est sanitatis indicatiua. Et ideo ꝓprie dicit verbū id qō p quocem significat .s. interiozis mentis cōceptus. Vñ Aristoteles in p⁹ periermenarū. Voces inq̄t sunt note. i. signa earū q̄ sūt in anima passionū. Et ideo cōceptus mētis interiozis etiaz si nūq̄z p vocē designaret proprie dicit verbum. Vnde Aug⁹ xv. de trin. ait Quisq̄s pōt intelligere verbū nō soluz anteq̄z sonet. verū etiā anteq̄z sonoz ei⁹ pmagines cogitatione inuoluāt. pōt videre aliquā illius verbi similitudinē de quo dictuz est In principio erat verbū. Aduertendū tñ q⁹ duplex est nobis cōceptus mētis interiozis. Vnus informis ⁊ impfectus. Alius formatus ⁊ perfectus. Cuius ratio ē q̄a cognitio nr̄a procedit de impfecto ad pfectū. Et ideo de re primo habemus cōceptū cōfusū ⁊ impfectū. vt dr̄ p⁹ phicoz. Et talis cōceptus nō dicit proprie verbum. sed cogitatio procedendo aūt peruenimus ad habendū cōceptū rei perfectū ⁊ determinatū q̄a philosophis vocat diffinitio a sanctis aūt verbum. In deo ergo ponit verbū nō ad similitudinē verbi large dicti qō est ipsa vox significatiua vel cōceptus rei impfectus quia in deo nihil est sensibile uel impfectum. Et ꝓpter hoc vox significatiua q̄ est sensibilis ⁊ ipsa cogitatio q̄ licet sic intelligat tñ impfectionē implicat nō habēt ibi locū. sed ibi ponit verbū inq̄tū importat cōceptuz rei perfectū. Quia deus vnico actu intelligendi seipsum ⁊ omnia alia concipit pfecte. Et quo patet differētia verbi nr̄i ad verbū diuinū. quia verbū nr̄m in mēte plurificatur. Quot enī sūt ibi cōceptus perfecti vel formati tot sūt ibi verba. In deo aūt ē verbū vnicū quia nō est ibi nisi vnicus conceptus pfectissimus. Iterū verbū in nobis est accidēs ⁊ quid trāsiens .quia nō semp actu intelligimus. Sed in deo idē ē q⁹ substātia diuina Est etiā verbū semp actu ꝓmanens ⁊ eternū. Et vt inquit Aug⁹. nos frequenter cogitamus q̄ nescimus. ⁊ sic verbo nr̄o cōiuncta est fallacia frequenter q̄ nolum⁹. ⁊ tūc iūcta est displicentia que nō possum⁹. tūc iūcta est impotentia. verbū aūt diuinū est verissimū placentissimū omnipotētissimum. Et de illius eternitate loq̄tur Iohēs cū dicit in principio sui euangelij. In principio erat verbū. Aug⁹ li. vj. de tri. in principio .ait sic dictū est quasi diceret ante oia. Vnde sciēdū q⁹ principiū in diuinis. aliq̄n est nomen essentiale ⁊ sic cōuenit toti trinitati sic sumit in ca. i. extra de sū. trini. ⁊ fide ca. cū dicit .vnū vniuersoz principiū. Aliq̄n est nomen psonale ⁊ q̄nq̄z significat patrē qui est principiū sine principio. sic sumitur ab Augustino li. iij. de tri. vbi dicit q⁹ pater est principiū totius deitatis. q̄nq̄z significat filiū qui est principium de principio sic sumit ab ap̄lo ad hebreos. i. Et tu in p̄ncipio. i. in filio terrā fundasti. Aliq̄z significat patrē ⁊ filiū q̄ sūt vnuz principiū spiritꝰ

UVA. BHSC. IyR_226

sancti. ¶Quinq; significat eternitatē. ⁊ sic accipitur a iohāne. In principio. i. ab eterno. ¶Hinc Anastasius in suo simbolo ait Eternus pater eternus filius eternus spūs scūs. Et hilarius in li. de trini. Inter gignere et gigni nullū cadit medū. ¶Magister xo sententiarū di. ix. primi libri. probat verbū cē eternū. ¶Primo ex ratione sūpta a simili ⁊ ē talis. Splendor est eiusdē durationis cum igne ⁊ tm est generatus ab igne. ergo multo fortius cū filius sit splēdor patris q̄zuis ab ipso generet̄ erit ei coeternus. Scōo inducit ¶Dḡr Augustinū qui ait. ¶Filius dei est virtus ⁊ sapientia ergo si nō est eternus aliq̄n fuit deus sine virtute ⁊ sine sapientia qō est impossibile. Scotus xo ⁊ Bonauētura sup p̄fata di. dicūt q; procedēs est posterius duratione eo a q̄ procedit triplici ratione.

¶Primo ratione limitationis potentie
Scōo rōe modi ꝓducendi
Tertio ratione libertatis.

¶Primo rōe limitationis potētie q̄n ꝓducens non habet a principio sue durationis potētiā ꝓductiuā perfectā. sicut hō a principio puertie nō habet potētiā generādi ꝑfectā. Et ideo eius filius necessario ē posterior eo duratione. Scōo rōe modi ꝓducēdi ¶Aīn enim aliquid ꝓducit̄ ꝑ motū q̄ mot⁹ est in tpe oportet q; ꝓductū sit posterius ꝓducente duratione. qa ꝓductus habet primo esse in illo instanti in quo terminat̄ ille motus. Tertio ratione libertatis. ¶Aīn aliq̄d ꝓducit̄ libere ⁊ nō de necessitate nature. tūc ꝓductū ē posterius ꝓducente qa tale agens pōt expectare ad ꝓducēdū suus effectū. Sicut creare a deo cuius potētia est perfectissima ⁊ sine transmutatione ⁊ motu. tm creatura nō est sibi coeterna quia ab eterno ꝓducere noluit. Et si obstaret quis q; spūs scūs ꝓducit̄ ꝑ modū volūtatis. ⁊ tm est eternus. Dicit ¶Riccard⁹ in p° di. x. Q; creature emanāt a deo ꝑ modū volūtatis nō tm de necessitate. sed i diuersitate substantie. Spūs aūt scūs emanat a suo principio ꝑ modū volūtatis de necessitate imutabilitatis ⁊ in idemptitate substātie. ¶Redeamus iam ad verbi eternitatē cōcludētes q; nullo mō potest poni in diuinis q; filius sit posterior patre. ¶Primo qa nulla est ibi potentia productiua impfecta. potuit nanq; ab eterno pater generare filiuz. Scōo quia verbū nō ꝓcedit ꝑ motum ⁊ mutationem

Tertio qa filius ꝓcedit a pre de necessitate nature qa de⁹ necessario intelligit se. quare ⁊ filius patri est coetern⁹. ¶Scda opinio falsa circa verbum eternale dr̄ cōuersionis ¶Quidā hereticus cui nomen Apolinaris fuit. tenere presūpsit q; verbū sit in carnem cōuersum. ꝓpterea qa in euāgelio dr̄. xbū caro factū ē. Sicut aqua cōuersa ē in vinū. de qua iohis ca. ij. scribit̄. ut autē gustauit architriclinus aquā vinū factuz. Sed h̄ nō est simile. quia aqua potuit in vinū puerti. verbū aūt dei in carnē cōuerti impossibile est. ¶Ō scūs Tho. in iij. sūme cōtra gētiles probat triplici ratione

¶Primo rōe immutabilitatis
Scōo rōe simplicitatis
Tertio rōe incōmunicabilitatis

¶Primo ratiōe immutabilitatis. Est vtiq; deus immutabilis. Omne aūt qō puertit̄ in aliud mutat̄. Cū ergo verbū dei sit de⁹. impossibile est q; fuerit in carnē cōuersum Scōo fuit impossibile rōe simplicitatis. deus est sūme simplex. Si ergo verbuz dei ē in carnē cōuersum. oportet q; totuz verbū sit cōuersum. qō aūt in aliud cōuertit̄ desinit esse quod erat. sicut aqua in vinū conuersa nō est amplius aqua. sequeret̄ ergo q; ꝼm Apollinarem q; post incarnationē verbū dei nō erit. s. qō est impiū ⁊ iniquissimū dicere. Tertio est impossibile q; verbū dei cōuertat̄ in carnē rōe incōmunicabilitatis. Eorū enī q̄ nō cōmunicāt in materia et in genere vno impossibile est fieri cōuersionē. ¶Aīa ex linea nō fit albedo quia sūt diuersorū generū neq; corpus elementare pōt conuerti in aliquod corpus celeste vl in aliquā corporeā substantiā ⁊ ecōtra qa nō cōueniunt in materia. verbū aūt dei cū sit deus nō cōmunicat in materia nec i genere cū quocūq; alio eo q; deus neq; in genere est neq; materiā habet. ergo impossibile est verbuz in carnē fuisse puersū. dicit̄ igit̄ caro factū ꝓpter illā indissolubilē vnionē qua sibi copulauit humanā naturā ita mirabiliter q; vnus ⁊ idez erat dei ⁊ virginis filius nature diuine ⁊ humane ꝓprietate salua. De hoc sic eleganter loquitur leo papa in sermone ¶Verbū dei. deus qui erat i principio apud

UVA. BHSC. IyR_226

deū per qō facta sunt oīa ⁊ fine quo factū ē nihil ꝓpter liberandū a morte eterna hominē factus est homo. Ita se ad susceptionem nr̄e humilitatis sine diminutione sue maiestatis inclinans vt manēs quod erat. assumens qō non erat verā formā serui forme in qua deo patri equalis est vniret. Et tāto federe vtrāq; naturā cōsecraret vt inferioris assumeret glorificatio nec superioris minueret assumptio. Salua igit̄ vtriusq; ꝓprietate substantie ⁊ in vnā coeunte ꝓsonam suscipit̄ a maiestate humilitas. a virtute infirmitas. ab eternitate mortalitas ⁊ deponendū cōditionis nr̄e debitus natura inuiolabilis nature est insusa passibili. At ⁊ incredulī instant pscrutari tante vnionis modū ⁊ hāliā exēplo suaderi sibi flagitant. Quibus ego respondeo q; in vanum laborant q; audire debent suauissima verba leonis pape iā nominati in sermone de natiuitate dicentis. Excedit quidem dilectissimi multūq; supeminet omnē humani eloquij facultatē diuini opis magnitudo. Et inde orit̄ difficultas fandi vnde adest ratio non tacendi. Quia in dño nr̄o ihu xp̄o filio dei non solū ad diuinā sed ad humanā spectat naturā qō dictū est ꝓ ꝓphetā. Generationē eius qs enarrabit. vtrāq; eni substātias in vnā conuenisse ꝓsonā nisi fides credit sermo nō explicat. Et ideo nūq; materia defecit laudis quia cuiq; sufficit copia laudatoris. Gaudeamus igit̄ q; ad eloquendū tante materie sacramentū impares sumus. Et cū salutis nostre altitudinē attingere non valemus sentiamus nobis bonū esse q; vincimur. Nemo ad cognitionē veritatis magis appropinquat q; qui intelligit in rebus diuinis etiā si multū ꝓficiat semp sibi superesse qō querat. hec ille. Quare fideliter cōfitemur ita incarnatus verbus dei ut ille qui erat dei filius ab eterno scōm diuinā naturam de virgine scōm humanā nasceret ex tpe. Et qui erat deus impassibilis immortalis ⁊ gloriosus scōm diuinitatem passibilis esset mortalis ⁊ humilis scōm hūanitatem

¶ Tertia opinio falsa circa verbū eternale dicit̄ filiationis. Nā quidā heretici ut paulus samosetanus. Cherintus ⁊ ebion dixerunt q; licet verbū caro factus sit tñ xp̄s nō est dei filius per naturā sed per gratiā siue ꝓ adoptionē cōtra quos dixi plene in sermone Tu es xp̄us filius dei viui in quadragesimali sup vj. quite ebdomade in quadragesima. ostendiq; q; xp̄s est natus ex deo pr̄e ⁊ ex virgine matre scōm veritatem nature

¶ De tribus falsis opinionibus adinuentis circa aiam xp̄i. Capitulū scōm

¶ Secundus error a nobis vitandus de xp̄o incarnato est circa aiam rationalem de qua triplex opinio falsa reperit

¶ Prima dicit̄ negationis
Scōa ignorationis
Tertia contagionis

¶ Prima opinio falsa circa aiam xp̄i dicitur negatōnis. ¶ Pleriq; nanq; heretici negauerunt expresse xp̄m habuisse aiam rationalē dicentes q; loco anime fuit diuinitas eius. Sūpserunt aūt occasionē erroris ꝗa nescierunt intelligere illud dictū iohis p°. verbū caro factum est. Et quo arguebāt q; denominatio fieri debet a digniori. Cū ergo aīa dignior sit corpore si xp̄o fuisset anima iohannes dixisset Verbū aīa nō verbus caro factū est. Sed cōtra istos dicit scūs Tho. in quarto cōtra gētiles. q; deus forma corporis esse non pōt ꝓpter sūmā simplicitatem suā ⁊ pfectionē. qa ut dictū est in sermone de deo nō venit in cōpositionē alicuius create nature neq; ut principiū materiale neq; ut principiuz formale. Insup subtracto eo qō est ō ratione hois verus homo esse non potest. Anima aūt principaliter ē de ratione hois quia est eius forma. ergo si xp̄s aiaz nō habuit verus homo nō fuit cōtra id qō Aplus dicit ꝓme ad thimotheū ij. ca Mn9 est mediator dei ⁊ hominū homo xp̄s ihus Ideo fides catholica p̄dicat verba athanasij in suo simbolo dicentis. pfectus deus perfectus homo ex aīa rationali ⁊ humana carne subsistens. Ad illud vero Iohis verbus caro factū est ¶ Rñdet dñs Bonauetnuralij. di. ij. q; iohānes loquit̄ ꝓ sinodochen accipiendo partē ꝓ toto. hic vero modus loquendi frequēter inuenit̄ in scriptura. vñ Ysaie xl. Omnis caro fenū. i. omnis homo Et luce iij. ca. Videbit omnis caro. i. omis homo salutare dei Et matb̄ xxiij. ¶ Nisi breuiati fuissent dies illi nō fieret salua omnis caro. i. ois homo. Et geneſis vj. ca. Omnis

UVA. BHSC. IyR_226

quippe caro corruperat viã suã ⁊ sic dr alijs
Vlsus ẽ aũt iobes locutione ꝑ sinodochen.
quia natura assũpta notior ẽ nobis ex pte
substantie corporalis q̃z spiritualis. Et cog
nitio nostra incipit ab his q̃ sũt magis no
ta. In assumptione igit̃ carnis includitur
assumptio anime rat̃onalis quia si assump
sit carnẽ multo magis aiam. Ideo denoia
tio nõ semp fit a digniori. sed etiã a notiori
Scõa opinio falsa circa alias xp̃i dicit̃ igno
rationis fuit eorũ q̃ dixerunt xp̃m a princi
pio assumpsisse aiam sicut est aia nr̃a tanq̃z
tabula rasa in qua nihil est depictum. Sed
cõtra istos est veritas fidei q̃ excludit a xp̃o
omnẽ ignorantiã. tũ qa ut dicit mgr̃ sẽten
tiarũ in iij. di. xv. nõ ꝓueniebat in xp̃o igno
rantiã esse quia aia ei⁹ debuit esse plena lu
ce sapientie ⁊ rectitudine iustitie. Ignoran
tia aũt priuatio est scientie et pot̃ esse via in
errorem ⁊ obliquationẽ a rectitudine iusti
cie. tũ quia nõ expediebat nobis xp̃m aiam
cũ ignorantia habuisse. Generat enim nos
dirigere ⁊ docere qõ facere non potuisset si
fuisset ignorans. Vñ Anselmus li⁹ cur de
us homo inqt. Quomõ illi crederẽt homes
si illũ scirent nescientẽ. Igit̃ ut dicunt oẽs
theologi sacri in iij. di. xiij. Anima xp̃i ab
instanti creatõnis iustrata fuit splẽdore sci
entie. Scõm aũt Alexandrũ de ales in iij⁹.
sũme. In xp̃o fuit multiplex modus sciẽdi.
Primus scõm naturã diuinã. nihi sciẽtia
idẽ ẽ qõ idipsum. Et iste modus fuit in filio
dei ab eterno Scõus modus ẽ scõm gratiã
vnionis q̃ modus differt ab omni alio sciẽ
te incõmunicabilis cuicũq̃z alteri creature
Tertius scõm gr̃am cõprehẽsionis in quo
coicant angeli beati ⁊ anime sancte. Quar
tus scõm naturã integrã aie ẽm quẽ habu
it adã scientiã in statu innocentie Quint⁹
scõm penalem naturã assũptã. Sextus ẽ q̃
dam gratia data xp̃o ad cognoscendum res
scõm naturã ⁊ ꝓgressũ tp̃is. Quantum ad
primum modũ sciendi similiter se habet xp̃s
ante icarnationẽ ⁊ post. Quantũ ad scõm
habuit cognitõnẽ omniũ eor̃ q̃ ptinebant
ad misterium incarnationis passionis ⁊ re
demptionis. Quantum ad tertium habuit
cognitionẽ omniũ eor̃ q̃ ptinebant ad suã
gloriã ⁊ suorũ ⁊ eorũ q̃ ordinant̃ ad illam.
Quantũ ad quartũ modũ habuit noticiã
eorũ q̃ cognouit adam in statu innocentie
Quantũ vero ad quintum didicit diuersas
penalitates ꝑ experientiã in affectiua quas
tñ cognouit scõm aliũ modũ. s. scõm gram
cognitionis q̃ data est sibi per gratiã vnio
nis. Scõus modus cognitionis est ad cog
noscendum ꝑ experientiã nõ ut prior q̃ fiat
affectiue sed cognitiue ex sensibus. Contra
ista opponũt se pleriq̃z tenentes q̃ i xp̃o nõ
fuit alia scientia ꝓter diuinã qa si per illam
cognoscebat oia supfluum fuisset q̃ esset
in eo alia scientia. Cñ hi sic asserẽtes dãnã
tur in vj. sinodo Ephesina. Et ꝓpterea di
cit scũs Tho. in iij. ꝑte. q. xi. Qr̃ filius dei hũa
nam naturã integrã assũpsit nõ solum cor
pus sed aiam. Et ideo oportuit q̃ haberet
scientiã creatã ꝓpter aie pfectionem. Ani
ma enim scõm se cõsiderata est in potẽtia ad
intelligibilia cognoscenda qa est sicut tabu
la rasa ⁊ tñ possibile ẽ in ea scribi ꝓpter in
tellectũ possibilẽ in quo est oia fieri ut dici
tur in iij. de aia. Quod aũt est in potentia
est imꝑfectũ nisi reducat̃ ad actũ. Nõ aũt
fuerit cõuenies q̃ filius dei humanã natu
rã ipfectaz assumeret sed pfectã utpote qua
mediante totũ humanũ genus ad pfectum
erat reducẽdũ. Et ideo oportuit q̃ anima
xp̃i esset pfecta ꝑ aliquã scientiã q̃ esset pro
pria pfectio ei⁹. Alioquin esset imꝑfectior
aiabus aliorũ hominũ. Qa aũt xp̃us cogno
uit omnia per scientiã diuinã illud fuit ope
ratione increata q̃ est ipsa dei essentia. Dei
enim intelligere ẽ sua substantia vt probat
Aristoteles xij⁹ methaphi. vñ huiusmodi
actus nõ potuit esse aie xp̃i cũ sit alteri⁹ na
ture. Si ergo nõ fuisset in aia xp̃i alia scien
tia ꝓter diuinã nihil cognouisset ⁊ ita fru
stra fuisset assũpta aia hũana cũ omnis res
sit ꝓpter suã operationẽ. Propter predicta
dubitat̃ an aia xp̃i cõphẽdat diuinã essen
tiã. Et posset argui q̃ sic. Primo qa Ysido
rus dicit. Trinitas sibi soli nota est ⁊ homi
ni assumpto. Igit̃ homo assũptus cõmu
nicat cuz sancta trinitate in illa noticia sui
q̃ sancte trinitati ꝓpria ẽ. Huiusmodi aute
est noticia cõprehensionis. ergo aia xp̃i cõ
prehendit diuinã essentiã. Scõo magis est
vniri deo scõm esse personale q̃z scõm visio
nem. Sed sicut dicit Damascen⁹ in iij. li⁹.
Tota diuinitas in vnitate ꝓsonarũ ẽ vnita

UVA. BHSC. IyR_226

hu mane in xpo. multo ergo magis tota natura diuina. videtur ab aia xpi. Et ita videtur q aia xpi cõprehendat diuinã essentiaz Tertio illud qõ cõuenit filio dei p naturaz cõuenit filio hominis per gratiã vt Augustinus dicit in primo de trin. Sed cõprehendere diuinam essentiã cõuenit filio dei p naturã ergo filio hominis p gratiã. Respondet scũs Tho. iij. qre. q. x. Quia facta ẽ vnio naturarũ in persona xpi q tamẽ pprietas vtriusqz nature inconfusa pmanfit ita. s. q increatũ mansernt increatũ. z creatũ mãsit infra limites creature sicut Damascen9 dicit li°. iij. Est aũt impossibile q aliqua creatura cõprehendat diuinam essentiã vt dicemus in sermone de gaudio beatoz eo q infinitũ nõ cõprehenditur a finito. Nã ut Augustinus dicit li. lxxxiij. q. Oõ aliqs comprehendit finitum est sibi. Sed essentia diuina nõ est finita in cõparatione ad aiam xpi cum in infinitum eã excedit igit aia xpi non cõprehendit diuinã essentiã. Ad primũ autẽ obiectũ dicit q homo assumptus cõmunicat diuine trinitati in sui cognitione nõ ratione cõprehensionis sed ratõne cuiusdam excellentissime cognitionis p ceteris creaturis. Ad scõm vero respõdet Q nec etiã in vnione q est scõm esse psonale natura hũana cõprehendit dei verbũ siue naturã diuinã que q̃ius tota vnita fuerit hũane naturẽ in vna psona filij nõ tñ fuit tota virt9 diuinitatis ab hũana nã quasi circũscripta. vt dicit Augustinus in epla ad volusianũ. Ad tertiũ vero dicim9 q verbũ illud Augustini est intelligendũ de gra vnionis sm quã oia q dicũt de filio dei scõm diuinam nãm dicũt de filio hois ppter ydemptitatẽ suppositi. Et sm hoc vere põt dici q filio hois est cõprehensor diuine essentie non qdem scõm aiam sed sm diuinã naturã per quẽ modũ põt dici q filius hois est creator hec Tho. Licet itaqz anima illa nõ cõphẽdat diuinã essentiã tñ nullã habuit ignoratiam. Quare nos non erramus preclarissimũ ducem sequentes q iohis viij. ca. dixit. Ego sũ lux mundi q̃ sequit me non ambulat in tenebris. Tertia opinio falsa circa xpm incarnatũ q̃stũ ad eius aiam dicit cõtagionis hec inuoluit quorũdã animos ita vt impie assererent xpm habuisse animam peccatricẽ. Contra quos clamant z auctoritates scõrũ z rationes theologoz. Unde petrus p° sua epla ca. ij. ait. Peccatũ nõ fecit nec dolus inuẽtus est in ore ei9. Et Gregorius in xij. moraliũ in quit. Null9 homo sine peccato est nisi ille qui in hũc mũdum nõ venit expeccato. Et Aug9 in expositiõe psalmi xxx. Xps oẽs peccatores inuenit solus sine peccato venit. Et Aug9 in libro õ nuptijs z concupiscentia. Oẽs sub peccato nascimur z per vnũ solum qui sine peccato natus est liberamur. Et idẽ in Enchiridion. Per mediatorẽ q solus sine peccato natus ẽ recõciliari nos oportebat. Magister vero sententiarũ in ij. di. xij. z oẽs theologi cũ eo dicũt q nõ solũ xps nõ peccauit ymo nec peccare potuit. qm̃ vt inqt Riccardus de media villa in suo ij. z Anselmus libro cur deus homo. Xps peccare nõ potuit inq̃stũ deus ut patet neqz inq̃stũ homo quia erat comprehensor nõ solũ viator. Et sicut angeli beati peccare nequeũt ita nec ipse potuit peccare etiã inq̃stũ viator ex eo q tãtã habuit gr̃e plenitudinẽ q equabat z implebat totã capacitatem aie sue. ideo non fuit possibilis ad cõtrariã pruationes q̃ est per peccatũ Et si obiceret qa Damascenus dicit oia q̃ in nostra nã plantauit deus assũpsit verbũ ergo Sed de9 plantauit in nostra natura liberũ arbitrium quo possemus cẽ vel boni vel mali p libito ergo z xps habuit liberũ arbitriũ ex cõsequenti potentiam peccandi. Rñdet Alexander de ales in suo ij. sũme. q potẽtia peccandi sumit duplici ter. Nã aliqñ pro potentia qua peccat. ali quãdo pro potentia ad peccandũ dispositã Primo modo fuit in xpo potẽtia peccãdi. quia fuit in co liberũ arbitriũ qõ est potentia qua peccatur. Sed nõ fuit in eo potẽtia peccandi ad peccandum. s. dispositã. qa vt predictum est liberũ arbitriũ xpi gr̃e plenitudine confirmatũ deficere nũq̃ potuit.

De tribus falsis opinionibus excogitatis circa substantiam corporis xpi. Capitulũ tertium.

Tertius error a nobis euitand9 de xpo incarnato est circa naturã corporalez De ipso quidẽ corpe ihu benedicti tres falsas opiniones inuenimus.

UVA. BHSC. IyR_226

¶Prima est manicheozū
Scōa valentinianozū
Tertia sarracenozū
¶Prima opinio falsa ⁊ stultissima est manicheozū. Iste ut ysidozus dicit li.viij. ethi. a quodā persa cui nomen erat manes. manichei sunt appellati. ¶Ponētes duo principia cōtra oēm veritatē tam theologozū q̄z philosophozū. De xp̄o vero asserūt eum assūpsisse corpus fantasticū ⁊ apparens ⁊ q⁹ ea q̄ scōm hoiem gessit. s. q⁹ nat⁹ est q⁹ comedit q⁹ mortuus est ⁊ similia in veritate non fuerunt sed in quadā apparentia. Et hec opinio bestialis totū incarnatōis misterium ad quandā fictionē deducit. Cōtra quam opinionē est scriptura sancta. dicitur enim iohannis p° ca. Verbū caro factū est. s. ſm existentiā nō scōm apparentiā Et apostol⁹ ad Romanos p° ca. ¶Factus ex semine dauid scōm carnē. Et xp̄s post resurrectionez dixit discipulis luce vltimo ca°. ¶Palpate et videte quia spūs carnē ⁊ ossa non habet sicut me videtis habere. Sequeretur insup ſm istos deliros manicheos q⁹ xp̄s nō vere redemit nos cōtra id qō scribit Apocalipsis p° ca. Dilexit nos ⁊ lauit nos a peccatis nr̄is in sanguine suo. Et v. ca°. Redemisti nos vne deus in sanguine tuo. Sequeretur ad hoc q⁹ apli fuerūt testes resurrectionis xp̄i mendaces de quibus dicit actuū iij. ca virtute magna reddebant apli testimoniū resurrectionis ihu xp̄i dn̄i nr̄i. Sunt ⁊ alia multa q̄ opinionē manicheozū rationabilem ostendūt ⁊ stultā. Cōtra quos nō multum elaborandū puto cū facile sit eos fatuos cognoscere qui deū fallacē delusorem et mendacē primo predicāt. deinde aplos oēs euangelistas ⁊ doctozes mendacy testes accusant. Scōa opinio falsa de corpore ihu bñdicti fuit valentinianoz. Ibi cōfitentur xp̄m habuisse verū corpus tū nō terrenum quia portauit illud ō celo. ⁊ nihil de matre virgine accepit ⁊ p eam quasi p aque ductū transiuit. occasionē aūt huius erroris acceperunt ex quibusdaz verbis sacre scripture male intellectis. videlicet quia iohis iij. ca. scribitur. ¶Nemo ascendit in celū nisi q̄ descendit de celo filius hominis qui ē in celo. Et iohis vj. ca. xp̄s dixit. Descendi de celo. que verba ipsi exponūt quasi xp̄s corpus sum de celo tulerit. Sed talis error veritatē carnis excludit a xp̄o quia caro vera nō formatur ex materia celesti sed ex elementis. Et xp̄s verā carnē assūpsit. Et beata virgo eius bigniſſima mater tenet ſm veritatez nature ut dicemus in sermonibus de laudibus ipsius virginis clementissime. Et matheus describit genealogiā xp̄i scōm eius tē porale naturitatē. Ideo catholice dicimus xp̄m sūpsisse corpus de massa nobis conformi. Quare aūt hoc fecerit dicemus i sequētibus. Tertia opinio falsa ō corpore xp̄i fuit Sarracenozū q̄ dicūt xp̄m assumpsisse naturā humanaz sine penalitatibus ita q⁹ nūq̄z passus est famē neq̄z sitim neq̄z labores neq̄z dolores. cōtra id qō scribit Isaie liij. ca. dolores nr̄os ipse portauit. Quibus declarādū est q⁹ decuit xp̄m nr̄as cōmunes penalitates accipe scōm dīm Bonauētu. di. xv. tertij. maxime propter tria. ¶Primo ꝓpter fulcimētū nr̄e fragilitatis ut sic nos declaret q⁹ scōm veritatē assumpsit nostrā naturā. ⁊ hec est rō magistri sententiarum in littera. Scōo ꝓpter precium nr̄e salutis ut sic nos rediueret. Tertio ꝓpter exēplū virtutis ⁊ precipue humilitatis ⁊ patientie ut dī lxxxiij. di. in ca. dn̄s. ¶Notandum tū scōm magistrū q⁹ ex alia causa sunt penalitates i nobis ⁊ in xp̄o. In nobis sunt ex necessitate cōtracte. In xp̄o ex volūtate assūpte. Ō a Bonauentura sic declarat. ¶Nos penalitates a parētibus trahimus propter legē ꝓpagationis ⁊ legem cōcupiscētie que militat i istis membris. ¶Nam passibilis generat passibilem. Et habēs legē cōcupiscētie i membris generat filium subiectum cōcupiscētie ex reatu cuius cōcupiscētie insūt ꝓli oēs penalitates. Et ꝓpterea dicūtur iste penalitates i nobis cōtracte quasi ex cōcursu duorum tractē videlicet ꝓpagatiōis nature ⁊ corruptōnis cōcupiscētie. In xp̄o aūt secus est. Ipse enim neutro modo fuit ꝓpagatus. nec scōm ꝓpagationē legis naturalis nec ſm corruptionē libidinis. Sed spūs sanctus aduenies in ipsaz virginē fecundā carnē eius ab omni feditate corruptionis purificauit. passibilitatē tñ reliquit. Ex illa aūt carne ipse filius dei edificauit sibi corpus immaculatuz ⁊ illud corpus vnit sibi ⁊ anime rationali q̄ q̄dē immunita

UVA. BHSC. IyR_226

tem habuit a culpa ⁊ in se ⁊ in carne cōiun
cta. Et sicut immunitatem habuit a reatu
culpe sic scōm ordinē diuine iusticie immu
nitatē habere debuisset a passibilitate mise
rie Qz ergo in carne illa remansit penalitas
hoc fuit ex dispensatione ipsius assumentis
cōcurrente simul acceptatione ipsius aie ra
tionalis q̄ in primo instanti sue creationis
habuit vsum cognitionis ⁊ placuit sibi tali
corpori vnirī ꝓpter salutē humani generis
Et sic patet q̄ tales defectus in xp̄o fuerūt
non necessitate generatōnis sed voluntate
dispensationis volūtate diuina preueniēte
sed voluntate creata cōcomitante Dicim⁹
autem ipsos fuisse auctoritate diuina non
tanq̄z infligente de nouo. sed tanq̄z a relin
quente in acceptatione aie xp̄i cū in eius ar
bitrio esset ⁊ potestate illos defect⁹ excludē
re. hec Gonauen. Fugiamus ergo vanita
tem hereticorū attēdentes ad verba leonis
pape dicentis in quodā sermone. Cū ad in
telligendū sacramentū natiuitatis xp̄i qui
de matre virgine est ortus accedimus abici
atur ꝓcul terrenarū caligo rationū ⁊ ab il
luminate fidei oculo mūdane sapientie fu
mus abscedat. diuina est enī auctoritas cui
credimus. diuina est enī doctrina quā seq̄
mur. Et sic de xp̄o illa firmiter teneamus q̄
sancti veritatis amatores nos vocuerūt ut
sic mereamur consortio illoz ascribi in hoc
seculo dei gratiā cōsequētes ⁊ in futuro glo
riā sempiternā. Amē.

Sermo septus de incarnatiōe xp̄i ꝺ errores
iudeoz q̄ in xp̄m credere nolūt.

IN propria venit ⁊ sui eum nō
receperūt. Scribunt hec ver
ba iohīs ꝓmo ca°. ꝓconia
incarnatōnis ihū xp̄i filij dei
multo tempore apud iudeo
rū gentē fuerūt proclamata.
Cū aūt venit plenitudo tp̄is deus hō fact⁹
ipsis iudeis ingratissimis visibilit apparuit.
Et sicut apostol⁹ elegantissime dicit ad he
breos p° ca. Multipharie multisq̄ modis
olim de⁹ loquēs patribus in ꝓphetis. Nō
uissime diebus istis locutus ē nobis id ē iu
deis in filio quē cōstituit heredē vniuersoz
p quē fecit ⁊ secula. A principio vero sui oz
tus vsq̄ ad gloriosā ascēsionē in celū missio
nemq̄ spūs sancti ⁊ predicationē apl̄oz
nihil obmisit quo verus dei filius potuisset
cognosci. Verūtū popul⁹ ille dure cerucis
nō solū eū suscipere voluit messiā in lege ꝓ
missū. quinimmo crudelissime ꝓsecutus est
vsq̄quo affixus fuit patibulo crucis. Cete
ris aūt nationibus in illū credentibus que
voce ⁊ signis apl̄oz edocte omnē spurciciā
ꝑ dolorū reliquerunt. ipsi soli iudei xp̄m im
pugnant atq̄ blasfemant. Et licet i multis
quia uolūt errāt. Nihilominus in hoc ser
mone ꝺ tribus erroribus eoz erum⁹ verba
facturi qñ ut dicit iohes in verbis p̄missis
In propria venit. q̄a in iudea nasci uiuere
conuersari ⁊ mori elegit ⁊ sui quos peculia
res cultores constituerat vnus deus ueri ⁊ q̄
b us legē dederat tantisq̄ votauerat benefi
cijs eū nō receperūt. Qm̄ vsq̄ in presentez
diem circa xp̄m incarnatū errant maxime
quantū ad tria.

Primo q̄ztū ad diuinitatē
Scōo q̄ztū ad tēporalitatē
Tertio q̄ztū ad passibilitatē

Qz ex testamentis duodecim patriarcharū
confunduntur iudei q̄ negant xp̄i diuinita
tem. Capitulū primū.

PRimo errāt iudei circa xp̄m incarna.
tū q̄ztū ad diuinitatē dicūt enim q̄ nō
fuit deus. Contra quos ⁊ si sufficiāt ea que
diximus in sermone de diuinitate xp̄i tū ad
eoz cōfusionē inducā aliqua dicta duode
cim patriarcharū q̄ de xp̄o venturo loquē
tes apertissime diuinitatē eius expresserūt.
De his ita scribit Vincentius libro.v. spe
culi historialis. Extant testamenta duode
cim patriarcharū in quibus sūt pulcherri
me de xp̄o ꝓphetie quas nup trāstulit ma
gister Robertus grossū caput lincolniensis
Epūs de greco in latinū hec ille. Ego uero
ex ipsis testamentis q̄dā extraxi que ad rem
faciunt non oīa de verbo ad verbū notaui
Primū ergo dictū ē patriarche iude q̄ ait.
Visitabit nos dñs i misericordia ⁊ exurget
homo de semine meo. hoc est germen dei al
tissimi. vt sol iusticie ambulabit cum filijs
hominū in mānsuetudine ⁊ iusticia ⁊ omne
peccatū non inuenietur in eo. Et aperient
super ipsū celi ad effundendū spūs sancti be
nedictionē. Scōm dictum est patriarche
Ruben. inquit sic. Quis nosset legem dñi
⁊ sacrificia ꝓ omni istr⁹ vsq̄ ad cōsumatō

UVA. BHSC. IyR_226

nem temporum principis sacerdotum xpi quem elegit dominus regnare super omes populos ¶ adorari semen ipsius qñ ꝑ nob moriet in bellis visibilibus ¶ invisibilibus ¶ erit in nobis rex seculorū. ¶ Tertiū dictū est patriarche Gad. Auferte oduz ab animabus vestris ¶ diligite inuicē in rectitudine cordis. dicite autez ¶ vos filijs vestris vt honorent iudaz ¶ leui qm̄ ex eis oriri facet dñs saluatorem isrl. ¶ Quartū dictum est Aser. Altissimus visitabit terrā. ¶ ipse veniens ut homo cuz hominibus manducās ¶ bibens hic saluabit isrl ¶ oes gētes vir absconditus. dicite ergo filijs vestris vt nō discedāt ab eo. ¶ Quintū dictū leui patriarche. Ecce filij mei ostēdi vobis tempora extrema qñ omnia fient i israele. Et vos mādate filijs vestris ut vniant leui ¶ iudeꝑ iudam enim oriet salus israel ¶ ipso benedicetur iacob, per sceptrū enim eius apparebit deus habitans inter homines ut saluet genus israel cui congregabit iustos ex gētib⁹. ¶ Sextū est dictū patriarche Dan. Dñs erit in medio isrl ¶ sanctus regnans super eos in humilitatē ¶ paupertate et qui credent i ꝯ regnabunt in celis in veritate. ¶ Septimuz dictū est patriarche Symeon. Dñs deꝰ magnus isrl apparebit in terra ut homo et saluabitur in ipso adam. Tūc dabunt oēs spiritus errozis in conculcationē ¶ homiēs regnabūt super pernitiosos spiritꝰ. Tūc resurgam in leticia ¶ benedicā altissimum in mirabilibus suis quoniā deus corpus assumens ¶ comedens cū hominibus saluabit hoies. ¶ Octauū est dictū patriarche Leui Cognoui o fili ex scriptura Enoch qñ in fine impie regetis in dñm manus imponentes in omni malicia. Et confundent in vobis fratres vestri ¶ in omnibus gentib⁹ eritis illusio. ¶ Nonū ē dictū patriarche Issachar. Omne agreste ferā seruituti subiciet habentes vobiscū deuz celi. Ambulate cuz hominibus in simplicitate cordis. ¶ Decimū est testimoniū zabulon. Videbitis deū in forma hominis quoniā iā elegit dñs nomen ei. Et rursum in malicia sermonuz vestrorum ad iracundiā prouocabitis eum ¶ abiecti eritis vsqz ad tempus consumationis. ¶ Undecimū dictū ē pīarche ioseph. Audi qm̄ ex iuda nata ē virgo habēs stolā bissinā. Et ex ipsis prodijt agnꝰ imaculatꝰ gra dei saluās oēs gētes. ¶ Regnuz aūt eius eternū qꝺ nō peribit. ¶ Duodecimū ē dictū Bengiamin. Adorabitis regē celoruz q̄ in terra apparebit i forma hois. Et ātāt credidere eū i terra ꝓgaudebūt ei. Ultra hec pīarcharū ¶ ꝓphetaꝝ ac sibillaꝝ testimonia diuinitas xpi sufficientissime demonstrata fuit quando sibi obediebant venti ¶ mare. quando curabant infirmi ¶ ad vocez ipsi⁹ mortui suscitabant ꝓpter que omnia ipse dicebat iudeis iohis x. ca⁰. Opa que ego facio in nomine patris mei hec testimonium phibent de me. Unde Gregoriꝰ in omelia de epiphania inquit. Omnia elementa auctorem suuz venisse testata sunt. vt enim de his quasi quodā vsu humano loquar. deuz hunc celi esse cognouerūt quia ꝑ tinus stellam miserūt. Mare cognouit quia sub eiꝰ plantis se calcabile prebuit. Terra cognouit quia eo morīte cōtremuit. Sol cognouit quia lucis sue radios abscondit. Saxa ¶ parietes agnouerūt quia tēpore mortis eiꝰ scissa sunt. Infernus agnouit quia hos ās tenebat mortuos reddidit Et tamen hunc quē oia elementa insensibilia senserunt ad huc infidelū iudeorū corda deuz esse minime cognouerūt Et duriora saxis ad penitētiam scandi nolūt cūqz confiteri abnegant quē elementa ut diximus signis aut scissionibus deū clamant. hec ille.

Quꝝ ps iā venit quē iudei venisse negāt ¶ tēpus aduētus eiꝰ ꝑterijt. Lap. scōm.

Secūdo errāt iudei circa xpm incarnatū ꝯtū ad tēporalitatē. nolūt quidem acceptare xpm venisse. sed illū dicūt venturū. Quibus veritatē aduentus xpi iā ꝑteriti ¶ ꝓpleti oñdere possumꝰ maxie ꝓpter tria.

Primo ꝓpter iudaici regni defectionem
Scōo ꝓpter imperij romani subiectionē
Tertio ꝓpter generalē confessionē

Primo ꝓbam⁹ xpm venisse ꝓpter iudaici regni defectōnē. Nā ut dicit Aug⁹ li. xviij ꝺ ci. dei ca. xlv. Regnāte hero de alienigena natꝰ ē xps. iā eni venerat plenitudo tpis significata ꝓphetico spū per os patriarche ia cob vbi ait. Non auferetur sceptrum de iuda ¶ dux ꝺ femore eius donec veniat q̄ mittendus est et ipse erit expectatio gentium. Sed iudei dicunt q̄ hec auctoritas que po

UVA. BHSC. IyR_226

tur geneſis xlix. ca. Ioquit de Nabuchodonoſor rege babilonis q̄ miſſus eſt ex ordinatione diuina contra hieruſalē ꝓpter peccata populi ut habetur quarti regū xxiiij. ca° Et extūc defecit regnū iudeorū q̄a cepit Sedechiā regē & eū excecauit. & filios eius occidit ut habet ibidē xxv. ca. nec poſtea aliqs de eius ſtirpe regnauit. Sed hoc patet eſſe falſū. q̄a poſt captiuitatē babilonicā babuerunt duces & principes ſicut patet de zorobabel heſdra & Neemia habuerūt etiā reges & Nam ut ponit Aug⁹ li. xviij. de ci. dei Ariſtobolus aſſūpto diademate rex & pontifex factus eſt. Ariſtobolo ſucceſſit Alexander etiā ipſe rex & pontifex. poſt hunc vxor eius Alexandra regina iudeorū fuit. Cui⁹ tēpore mala ſunt eos ſecuta grauiora. & Naz filij huius alexandre Ariſtobolus & hircanus inter ſe de imperio dimicantes vires aduerſus iſraeliticā gentē prouocauerunt romanas. Hircanus nāq̄ cōtra fratrē poposcit auxiliū venitq̄ Pompeius preclariſſimus princeps qui iudeā cū exercitu ingreſſus ciuitatē irrīm cepit templū reſeruit nō deuotione ſupplicis ſed iure victoris. quia ut ipſe met teſtat nō colebat deū iudeorū. Vnde dixit ut ſcribit lucanus. Cappadoces mea ſigna timent. Et dedita ſacris Incerti iudea dei molleſq̄ ſophene &c. Et ad ſancta ſcōr quo non niſi ſummū pontificē intrare licebat non ut veneratoꝛ ſed ut ꝓphanatoꝛ accēſſit cōfirmatoq̄ hircani pōtificatu & ſubiugate genti impoſito cuſtode Antipatro vinctū ſecū Ariſtobolū duxit. Et extūc iudei tributarij romanorū eſſe ceperūt ſcōm Eutropiū lib. vj. Deinde poſt paucos annos herodē alienigenaz habuerūt. De iſto herode ſic habet i hiſtoria ſcolaſtica ſuper Machabeoꝛ libris Eutropio concordāte. Gaius caſſius vnus ex principalioꝛibus in cōiuratione moꝛtis ceſaris occiſo eo fugit i ſiria vbi preſes fuerat colligens exercitū cōtra Auguſtū adoleſcentē & Marcū antonium nepotes Julij ceſaris. Mox herodes de galilea veniens auri & bellatoꝛuz ſibi duxit auxilia Qua ꝓpt fauoꝛē caſſij meruit intā tū q̄ ei ꝓmiſerit obtenta victoria iudeoꝛ regnū. Herodes igit cū caſſio ad bella ꝓfectus eſt. Sed dum in cāpis philippicis occubuit. Caſſius octauianus Auguſtus & Romam & Marcus antonius perrexit ad ſiriā Tūc herodes muneribus placauit antonium. qui herodez & frēs iudee tetrarchas fecit. Operante poſt hoc antonio cū Auguſto & Senatu idē herodes fuit coꝛonat⁹ rex iudee. Deinde cōmiſſo prelio inter Marcū antoniū & Octauianum auguſtū herodes nō interfuit miſſus ab antonio cōtra regez arabū ad beneplacitū Cleopatre. molieba tur enim moꝛtē omniū regū orientaliuz vt ꝓ omnibus ipſa regnaret. Victo itaq̄ antonio cū Octauianus veniſſet & Rhodū herodes ſibi occurrit depoſito regio habitu dicens. Fateoꝛ me vtilē fuiſſe antonio & fidelem q̄ expertus fuiſſez ſi cū eo fuiſſē i bello. Verū nec omnino defui frumēta & auxilia mittens. Nec modo deeſſem ſi mihi acquieſcens occidiſſet Cleopatraz odij veſtri vomitē. vna ergo cū victo victus ſū coꝛonāq̄z cū fortuna depoſui. Ad te aūt veni ſpes ſalutis de tua virtutē preſumens. Ad hec ceſar Saluus eſto & nunc certius regna meritus es ut regas plurimos cū amicitiā tanta fide tuearis Cū aūt proꝑauit Auguſtus in egyptū nō ſolū in prelijs virtus herodis emicuit verū etiā in deſerto ita parauit neceſſaria ut nec aqua deeſſet nec quicq̄z vtenſilū adeo ut miraretur ceſar. Dicit de ipſo Joſephus xvij. antiquitatū libꝛo. q̄ ex idumearū gente paternū genus ex arabū vero materni ſanguinis oꝛiginē duxit. Qui confirmato ſibi regno in ſuperbiā erupit et iudeis mala plurima intulit. & Naz & pōtifices nō iam ſcōm generis oꝛdinē conſtituebat. ſed ignobilibus quibuſcunq̄z ſacerdocia ꝓmittebat. Sacrā etiā veſtē pontificis ſūmi obcluſam ſignaculo retinuit non permiſſa vlteri⁹ poteſtate vſus ei⁹ deſtruxitq̄z libꝛos quos habere potuit Jn quibus iudeoꝛ nobilitas erat deſcripta ne ipſe ignobilis putaretur. Dixmus hec omnia ut perfidi iudei enarrata hiſtoꝛie veritate cognoſcant xp̄m natū tp̄e annotato in ꝓphetia iacob patriarche. Et q̄zuis ipſi multis calliditatibus & falſis expoſitionibus conentur illius ꝓphetie verba peruertere atq̄z coꝛrūpere dicētes q̄ non ſint dicta de xp̄o. Tamē cōtra ipſos ē tranſlatio caldaica q̄a ubi hiero⁹ tranſtulit donec veniat qui mittēdus ē. Caldaicū habet donec veniat meſſias. Et Rabi ieſu.

UVA. BHSC. IyR_226

exponens verba iacob dicit. ℜ Nō veniet filius dauid. i. messias donec extenderit se regnū neq; sup ist'. glo. ℜ Rabi Salomonis dicit. i. ℜ Romanū. Expgiscimini o iudei ⁊ nolite obdurare corda vra. Cōfitemini venisse xpm ⁊ memores estote q; ab eius aduētu vsq; in presentē diē eo q; impleta sunt oia p dictis omnē pteritā dignitatē Dicite q̄so mihi. vbi sunt illa stupenda miracula que opabat' virt⁹ diuina anteq; veniret messias a vobis desideratus. Vbi voces prophetarū. vbi victorie. i. inimicorū vrorū. Vbi dignitas regia honorabilis ⁊ decora. dispersis estis p orbē terrarū cunctis gentibus abhominabiles facti. Quo pctō qua culpa irritastis deū ut a mille quadringentis septuagintaseptē annis deseruerit vos quos fecerat antea populū sibi peculiarē nisi q̄a vnigenitū filiū suū. p nobis incarnatū contēpsistis Venit utiq; venit q̄ tā nō amplo⁹ q̄z ad iudicandum venturus veracissime p̄dicatur

¶ Scōo. ꝓbamus xpm venisse ꝓpter imperiū ℜ Romani subiectiones. ℜ Nullus vtiq; sane mentis ambigit imperiū romanū fuisse longe lateq; diffusū orbemq; terrarum subegisse. ℜ Nihilominus subiecit sibi illud dñs ihs xpus cuius regni nō erit finis. Imperator quippe romanorū subditus ē vicario xpi a quo instituit ⁊ destituit pōt ⁊ ab ipo benedicit' ⁊ coronat'. ut patet de maiorita. te ⁊ obe. in ca. solite. ⁊ in clementina romam principes de iureiuran. Est aūt imperator ille sup oēs reges vij. q. i. ca. in apibus. ⁊ oēs nationes sub eo ff. q. i. ℣. hec si qs. Ipse est princeps mūdi ⁊ dñs. ff. ad legē rodiā. l. deportatus. Et etiā iudei sūt sub eo. C. de iudeis l. iudei. ⁊ oēs ꝓuincie subiciūt' illi. lxiij⁴. di. ca. Adrianus. Et oia sūt in potestate imperatoris di. viij. ca. quo iure. Et xxiij. q. viij. ca. Cōuenior Et si obiceret aliquis contradicta. ℜ Primo q̄a imperator ex electiōe hz ius in imperio ⁊ pōt administrare ante confirmationē pape vt. pbat' lxxxxiij. di. ca. legimus ⁊ hoc dicit Innocē. et hostiē. extra de elec. in ca. venerabilē. Scōo q̄a xps soluit tributū sicut habetur math. xvij. ca. Et xxiij. q. viij. ca. tributū. Et xj. q. i. ca. si tributū. Et iterū q̄a xps dixit iohis xix. ℜ Regnus meus nō ē de hoc mūdo ergo imperator nō subicit' pape q̄ vices xpi gerit in terris. ℜ Ndere possumus ad primū q; ius q̄ habet imperator ē q̄a eligitur ab illis quos papa et ecclesia instituit electores. ℜ Nā illi q̄ eligūt imperatorē a papa hāt hoc ius eligēdi ut i pdicto ca. venerabilē. ⁊ in pfata clementina ℜ Romani pōtifices Ad illud aūt de solutione tributi dicimus sm glosā in allegato ca. si tributū. q; xpus fecit illud nō ex debito sed ne scandalizaret Q̄z aūt xps dixerit nō esse de hoc mūdo regnū suū verū dixit q̄a ante passionē cum illa verba ꝓtulit nō venerat ministrari sed ministrare ⁊ humilis in forma serui cū hoib⁹ cōuersari. post passionē aūt resurrectionē dixit discipulis math. vltimo ca°. Data est mihi oīs ptās in celo ⁊ in tra. Quare cū papa gerat i terris vicē xpi supior ē imperatore omnibus q; principib⁹ terre. in qua repsentādū ē q̄nta fuerit virt⁹ ⁊ potētia xpi q̄ nō armis ⁊ legionibus militū nō ꝓmissis bonoꝝ tēporaliū vrbē maximā imperiūq; romanū ad suū cultū attraxit. neq; alia causa tante nouitatis dari pōt nisi paciētia ⁊ miracula martyrū post predicationē apl̄oꝝ petri ⁊ pauli atq; exposte cōuersio miraculosa pstātini. ℜ Nā imperiū usq; ad eo⁹ tpa semp i vrbe fuit. q̄a lepra liberat⁹ ex deuotōne susceptri baptismatis data libtate ecclesias edificādi tepla deorū claudi iussit. de q̄ sic scribit' xxj. q. i. in ca. futurā. vir religiosissim⁹ Cōstātinus primo⁹. s. inter principes fidez veritatis patent' adept⁹ licentiā dedit p vniūsū orbē sub suo degentib⁹ impio nō solū fieri xpianos sed etiā fabricādi ecclesias ⁊ pdia cōstituit tribuēda. Deniq; idē pfatus princeps donaria immēsa cōtulit ⁊ fabricā tēpli prime sedis. i. lateranēsis sm glosaz beati petri instituit adeo ut sedē imperialem relinq̄ret ⁊ btō petro suisq; successorib⁹ ꝓfuturā cōcederet. hec ibi ℜ Dic cōstātin⁹ Bizantiū se cōtulit q̄ ciuitas cōdita fuit in trachia tēpore tullij hostilij tertij regis romanorū. quā ampliauit ⁊ suo nōie appellauit cōstātinopolis Et q̄ dicta ē noua roma. ut pz xxj. di. decretorū. ca. sacrosca. ca. cōstātinopolitane ca. renouātes. ca. duffinum⁹. ℜ Clericiq; iudeis in hac parte deteriores negāt pstātinū tā alte tāq; glosissime eccliaz ⁊ pet' sedē subumasse Quos improbam⁹ ex lactātij sentētia in ꝑmo libro diuinarū instit. sic ad constantinū loquentis. Hoc opus nunc nomini tui

UVA. BHSC. IyR_226

auspicio inchoamus constantine impator maxime qui primus Romanorū principū repudiatis erroribus maiestatē dei singularis ac veri ⁊ cognouisti ⁊ honorasti. Sed p⁹ ustum constantinum fuerūt tot imperatores vsq; ad tempora nostra q̄ multis fauoribus multa reuerentia multaq; deuotiōe xp̄m ⁊ suam ecclesiam su nt ꝓsecuti. Inter quos fuit ille Justinianus qui tāta edidit in honorem dñi ihu xp̄i ⁊ christiane religionis augmentuz. Sicut patet in libro Codicis in cui⁹ principio tractat de fide xp̄i tenēda. dicit nanq; .C. de sūma trini. ⁊ fide ca. in. l. i. Cunctos populos quos clemētie nostre regit imperium in tali volumus religione versari quā diuinū petrum apostoluz tradidisse Romanis religio vsq; adhuc ab ipso insituata declarat. Et ne singula complectamur arguimus contra iudeos Q; ille cui subiciendum erat imperiū romanoruz est xp̄us. Sed hiesu filio virginis marie subest Jmperium romanorum .ergo ipse fuit xp̄us. Q; Jmperium romanorum sub xp̄o deberet esse probat̄ per id quod scribit̄ da nielis ij. ca. vbi habet̄. Q; Nabuchodonosor vidit statuam magnam cuius caput ex auro optimo erat. pectus ⁊ brachia de argēto. pozro venter ⁊ femora ex ere. tibie autez ferree. Et sequitur. Abscisus est de monte lapis sine manibus ⁊ percussit statuā in pedibus eius ferreis ⁊ fictilibus ⁊ comminuit eos. Per hanc statuam designantur quatuor regna magna sibi in orbe succedentia scōm q̄ daniel diuinitus inspirat⁹ ibi exponit. Primum est regnum chaldeorū quod significatur per caput aureum. Secundū e regnum persaruz quod significatur per argentum. Tertium est regnū Grecorum seu alexandri quod significat̄ per es. Quartū est regnum Romanorū quod significatur per ferruz. quod subiecit sibi omnia regna mundi sicut ferrum domat omnia metalla Per lapidē aūt absciſum de mōte sine manibus designatur ipse xp̄s fuerregnum eius cui ut predicitur subiciendus erat regnum romanorum. Q; xp̄m venisse confitentur omnes prophete. Tertio probamus xp̄um venisse propter generalez cōfessionem. oēs quidem nationes mundi xp̄m venisse affirmāt. Judei soli obstinato corde hoc accep-

vide dam.

tare nolūt qui facile confundi possint preter ea que dicta sunt ex auctoritate Aggei prophete ca. ij. vbi ait. Nolite timere quia hec dicit dominus exercituuz. Adhuc vnū modicum est ⁊ ego mouebo celum ⁊ terraz ⁊ mare ⁊ aridam ⁊ mouebo omnes gentes ⁊ veniet desideratus cunctis gentibus ⁊ implebo domū istaz gloria. Et infra. Magna erit gloria domus istius nouissime plusq; prime. Secundū omnes exposito̊es hebreorum iste desideratus e rex messias siue xp̄s Loquitur ergo propheta de gloria domus domini edificate a iudeis post reditū captiuitatis babilonice. ergo ſtāte illa domo venit xp̄us quia propheta dicit eam replendā gloria desiderati cunctis gentibus ad eam. Domus aūt illa destructa est per Titum ⁊ vespasianum quadragesimo secūdo anno post passionem xp̄i Jnsuper ⁊ in allegata auctoritate dicit Magna erit gloria dom⁹ istius nouissime magis q̄z prime. Constat q̄ loquebatur propheta de domo edificata post captiuitatem babilonicam vt dictum est. Ad cuius edificationem inducebat populum ⁊ predixit gloriam eius futuraz maiorem q̄z fuerit gloria domus edificate per Salomonem. Hoc aūt nō potest intelligi propt̄ maiores diuitias seu honores vl cultum diuinum vel structuras ⁊ ornamenta quia status populi illo tempore erat quasi nullus respectu illius status qui fuit sub salomone. Propter hoc dicit̄ in scō hesdre q̄ sacerdotes qui viderant primā domum lachrymabantur alijs exultantibus in dedicatione domus secunde quia quasi nullius momenti erat respectu alterius. Quare non potest intelligi maior gloria ei⁹ nisi per aduentum ipsius desiderati cunctis gētibus qui eam glorificauit presentia sua qñ in ea fuit a matre oblatus scōm q̄ predixerat Malachias propheta iij. ca. Statim veniet ad templum sanctū suum dominator quē vos quertis ⁊ angelus testamenti quē vos vultis. Ipsam etiā domuz honorauit quando ibi frequenter docuit ⁊ predicauit Dicunt autē aliqui iudei ad hoc. q̄ maior fuit gloria domus secūde q̄z prime in annis quia plus durauit. Sed hoc nō valet. quia licet verum sit q̄ plus durauerit hoc tamē nō fuit ad eius gloriam sed potius ignomi-

UVA. BHSC. IyR_226

uiam quia pluribus tẽporibus fuit concul
cata ⁊ vehonorata. ⁊Nã Anthiochus Epi
fanes posuit ibi abhominandũ ydolũ ⁊ fe-
cit ibi prostibula mulierũ sicut patet in pri
mo ⁊ in scõo libro machabeorũ. Idem di
cit Josephus libro xij. antiquitatũ. Simi-
liter domus ipsa fuit pphanata qñ ⁊Pom
peius cepit hierusalẽ ut diximus superius.
⁊ quando vltimo p Titum fuit destructa.
Ad hoc dicunt aliqui q̃ prima domus du
rauit plusq̃z scõa quia plures anni fluxerũt
a quarto anno salomonis in quo fundata
est vsq̃z ad vndecimũ annũ Sedechie i quo
destructa est quia fluxerunt anni quadrin- A1m
genti viginti septez scõm q̃ põt cõputari p
tẽpora regum intermediorũ inspiciẽdo ter
tium ⁊ quartũ regum. perfecta aũt fuit vn
decimo anno regis Salomonis ⁊ stetit per
fecta quadringentis viginti tribus annis.
Scõa vero domus durauit scõm cõputati
onẽ iudeorũ quadringentis viginti annis.
Quare gloria domus istius scõe nõ aliter A2m
intelligi põt nisi vt est predictũ quia xp̃i pre
sentia fuit illustrata ⁊ decorata. Est insup
contra iudeos perfidos prophetia danielis
ca. ix. Ipsi quippe angelus gabriel ex volun
tate dei reuelauit tempus aduentus xp̃i di- 2m
cẽs. Septuaginte ebdomade abreuiate sũt
super populũ tuũ ⁊ super vrbem sanctã tu
am ut ꝯsumet̃ preuaricatio et finẽ accipiet
peccatũ ⁊ deleat̃ iniquitas ⁊ adducat̃ iusti
cia sempiterna ⁊ impleat̃ visio et ꝓphetia
⁊ vngatur sanctus sanctorũ. Ad quorum
verborũ plenioꝛ habendã noticiã notãdũ
scõm ⁊Nicholaũ de lira Qui in sacra scriptu-
ra. vno modo accipit̃ ebdomada p tẽpore 3m
septem annorũ. Et sic sumitur leuitici xxv
ca. vbi dicit̃. q̃ septẽ ebdomade sũt accipiẽ
de a festo pasce que fuerũt quadragintano 4
uem dies ⁊ in quinquagesimo die celebran
dũ est festũ penthecostes. Alio modo acci
pit̃ ebdomada p tẽpore septẽ annorũ. Et
sic loquitur scriptura ꝺ ebdomada leuitici
xxv. ca. vbi dicit̃. ⁊Numerabitis septem eb- 5o
domadas annoꝛ q̃ faciũt quadragintano
uẽ annos ⁊ quinquagesimus annus imedi
ate sequens dicit̃ iubileus. nec inuenit̃ eb
domada accipi pluribus modis. ⁊Non põt
aũt in dicta prophetia danielis accipi ebdo
mada primo modo q̃a fuisset cõpleta infra
annuꝫ ⁊ dimidiũ. ergo per locũ a diuisione
oportet q̃ accipiat̃ ꝓ ebdomada annoꝛ
Et in hoc oẽs expositores conueniũt catho
lici ⁊ etiaꝫ hebrei. Septuaginta vero ebdo
made annorũ faciunt annos quadringen-
tos nonaginta quod tempus preteriisse nul
lus dubitat. Granti ergo danieli angel9 ga
briel denunciauit liberationẽ populi a cap
tiuitate babilonica ⁊ perfectã liberationeꝫ
fiendam per xp̃m. Quibus omnibus que tam
retulimus territi iudei ad unpugnandum
nos ad alia confugiũt. ⁊ dicũt q̃ xp̃us non
venit. Et hoc multipliciter probare conan
tur. Et primo adducunt Ysaiã xj. ca. dicen
tem. Erit in nouissimis diebus preparat9
mons dñi in vertice montiũ ⁊ eleuabit̃ su
per colles. et fluent ad eum omnes gentes.
Et infra Conflabunt gladios suos i vome
res et lanceas suas in falces. ⁊Non leuabit
gens contra gentem gladium. nec exibunt
vltra ad prelium. Ex istis verbis formant
quadruplex argumentum. ⁊Primum quia
dicatur hic. Erit in nouissimis dieb9. Jhs
nazarenus non fuit in nouissimis dieb9 q̃a
post natiuitatem eius ⁊ mortẽ multa tẽpo
ra fluxerũt. ergo nõ fuit vere xp̃s cui9 aduẽ
tus ꝓmittit̃ in nouissimis diebus. Scõm
argumẽtũ quia dr̃ q̃ mons dñi erit in ver
tice montiũ. Mons ille est mons syon vbi
fuit templũ qui nõ est in aliquo eleuat9. nã
vt dicunt aliqui doctores hebrei. dñs debz
apportare montẽ Tabor ⁊ montẽ synai et
montẽ Carmeli ad locũ vbi est hierusalẽ ⁊
sup verticẽ istorũ montiũ ponere montem
syon. hoc aũt nõdũ est adimpletũ ergo xp̃s
non venit. Tertiũ argumentũ quia in p̃fa
tis verbis dicit̃ fluent ad eũ oẽs gẽtes Sed
non oẽs gẽtes crediderũt in ihm̃ nazarenũ
ergo nõ fuit xp̃s. Quartũ argumentuꝫ. q̃a
sequit̃ in verbis premissis. ⁊Nõ leuabit gẽs
contra gentẽ ⁊c. Sed post mortem ihu na-
zareni fuerunt ⁊ in iudea bella atrocissima
tempore tyti ⁊ vespasiani. ergo nõ fuit vere
xp̃us. Ad primũ argumentũ respõdet̃ q̃
dies messie in sacra scriptura dicit̃ dies no
uissimi tũc non solũ dies messie sed etiã ali
qua tempora ipsum p̃cedentia ut patet ge-
nesis xlix. ca°. Vbi patriarcha iacob dixit fi
liis suis. Cõgregamini ut annunciem que
ventura sunt nobis in diebus nouissimis.

UVA. BHSC. IyR_226

Et ibi cõsequenter annũciat nõ solũ aduẽtum xpi. sed etiã multa q̃ adumpleta sũt tẽpore regũ ysrl 7 iudicũ. Ad scõm dicendũ Q̃ eleuatio montis spon nõ est intelligẽda scõm eleuatõnẽ localẽ sed scõm nobilitatẽ 7 extimationẽ ꝓut etiã exponit Rabi salomon. Eleuatio ergo illa fuit multitudo signorũ 7 claritas miraculorũ q̃ xps operatus ẽ in monte spon. Ibi nãq illuminauit cecũ natũ. ibi sanauit languidũ i ꝓbatica piscina. Ibidẽ spũm sanctũ aplis dedit. Ad tertiũ vero dicimus q̃ ibi est distributio ꝓ generibus singulorũ nõ ꝓ singulis generum Sicut dicit oẽ aial fuit in archa noe q̃a de singulis speciebus aialiũ fuerũt ibi aliqua individua. Similiter de oĩbus generib⁹ alii qui crediderũt xpõ vt patet per diffusionẽ fidei in toto orbe. Aliter põt dici q̃ oẽs in sacra scriptura intelliguntur multi. Vñ scõi regũ vj. ca. dixit absolon 7 oẽs viri ysrl' meus est cõsiliũ chusi 7c Certũ est enim q̃ non erant oẽs viri ysrl' ibi ꝑsentes sed multi sicẽ in ꝓposito. Ad quartũ rñdetur q̃ circa tẽpora xpi fuit pax diuturna sicut ostendetur in sequenti sermone. Et vbi dr. Non leuabit gens contra gentẽ gladiũ 7c. Aduertẽdum q̃ vltra nõ importat pacis eternitatẽ sed diuturnitatẽ. Vñ quarti regũ vj. ca. vltra nõ venerũt latrones syrie in terram ysrl' qõ dicit ꝓpter diuturnitatẽ nõ ꝓpr eternitatẽ. q̃a postea frequenter legunt̃ inuasisse terram ysrl' 7 depredasse. iij. regũ xvij.

Scõo iudei cõtra nos inducũt ad hoc ꝙba Ysaie ca. xj. dicentis. Egredietur virga de radice iesse 7c. vbi loquitur de aduẽtu messie scõm oẽs. Et sequit ibidẽ. habitabit lupus cũ agno 7 pardus cũ equo cubabit. Et seq̃tur. Et delectabit infans ab vbere super foramen aspidis Et in caverna reguli q̃ ablactatus fuerit manũ suã mittet Dicũt iudei q̃ in aduẽtu xpi aialia siluestria sic deberẽt domesticari q̃ pacifice habitabunt cũ aialibus naturaliter mansuetis. Et q̃ aialia venenosa nõ nocebũt hoibus ul' pueris ymo infantes secure ludent cũ eis. Et hoc nõ est impletũ ergo xps nõ venit. Respondet q̃ ista est locutio metaphorica. et nominant ibi hoies nominibus aialiũ. Sicut genesis xlix. Benjamin lupus rapax. Et dan sicut coluber in via. Sic ad ꝓpositũ ẽ dicendũ. quia iudei 7 gentiles q̃ erãt prius ad inuicẽ nociui 7 odiosi pacifice simul habitauerũt cõuersi ad fidẽ xpi. Vnde scribit actuũ iij. ca. Multitudinis credentiũ erat cor vnum 7 aia vna. Et eodẽ modo dicendũ ẽ de pueris 7 aialibus venenosis q̃a simplices et puri nõ leduntur ab eis qui ante cõuersionẽ ad fidẽ xpi erant veneno infidelitatis 7 pfidie repleti. Q̃ aũt talis modus loquẽdi sit in ꝓdicto ca. patet q̃ id qõ ibi ꝓmittit̃ q̃a stirpẽ vocat radicẽ iesse 7 xpm florẽ Similiter metaphorica est locutio. Erit iustitia cingulũ lumborũ eius. Tertio iudei arguũt cõtra nos. quia zacharie vj°. ca. scribit. Ecce vir oriens nomen eius. vbi trãslatio chaldaica habet messias nomen ei⁹. Et sequit textus 7 edificabit templũ dño. Sed ihs nazarenꝰ nõ edificauit aliqõ templũ dño ergo nõ fuit xps. Rñdet q̃ edificauit templũ de lapidibus vivis 7 spiritualib⁹ videlicet de ipsis fidelibus. 7 talis edificatio cõueniebat xpo q̃ est ꝓfectissima q̃a regnũ ei⁹ est spirituale. 7 sic eius templum. Rabi tñ salomon dicit q̃ hec auctoritas intelligit̃ de templo scõo edificato per zorobabel. Ego vero dico q̃ etiã si intelligat̃ de xpo ad hoc litteraliter ẽ impleta quia xpi virtute edificata sũt in horẽ dei nõ vnũ sed tot vbiq̃ terrarũ 7 potissimũ in vrbe roma tẽpla mirifica. Et nõ est incõueniens q̃ aliq̃n ponat̃ singularis numerus ꝓ plurali 7 econtra. Quarto opponũt se nobis iudei allegantes illud qõ habet deuteronomij. xxx. ca. Si ad cardines celi fueris dissipatus inde retrahet te dñs deꝰ tuus 7 assumet atq̃ introducet i terrã quã possederũt patres tui. Ex hoc ipsi inferunt Cũ simus dispersi p totũ mundũ 7 nõ congregati sequit̃ q̃ nõ venit xps Dicendũ q̃ istud fuit adimpletũ in reductione eorũ de captiuitate babilonica. Sed cõtra hoc obiciũt per illud qõ habet Ezechielis xxxix. ca Scient q̃ ego dñs illorũ eo q̃ transtulerim eos in nationes et cõgregauerim eos super terrã 7 non dereliquerim quenãq̃ ex eis. ibi in captiuitate babilonica multi remãserũt 7 nõ oẽs reuersi. Respondet q̃ tũc fuit impletũ illud qõ dictũ est q̃a nulli fuerunt ibi derelicti qui voluissent reuerti. Nam cuꝰ qui erat monarcha in oĩbus illis regnis dedit licentiã generaliter oĩbus redeũdi ymo

UVA. BHSC. IyR_226

dedit munera reuertentibus. vt ꝑ̄ hesdre p̄° ca. ¶Et ideo completus est verbū mosi 7 Ezechielis q̄a nullus derelictus est ibi qui voluit reuerti. ¶Qui autē noluerūt indigni fuerūt bñficio dei. ¶Quinto iudei obiciūt ꝙ illud q̄ habet Jeremie xxiij.ca. ¶Ecce dies veniunt dicit dñs 7 suscitabo dauid germen iustū q̄ intelligit̄ de x̄po. ¶Et sequit̄ ibidē ¶In diebus illis saluabit̄ iuda 7 israel habitabit cōfidenter Sed nūq̄ tot miserie acciderūt filijs isrl̄ sicut post mortē ihū nazareni ergo nō fuit x̄ps. ¶Rñdet̄ q̄ proprie loquendo nō erāt filij isrl̄ 7 iuda. quia erāt auersi a deo et eo q̄ x̄pm negauerant 7 occiderāt ꝓpter q̄ 7 illā miseriaꝫ meruerunt. ¶Illi aūt q̄ vere erant filij isrl̄ 7 iuda vere saluati sūt. quia x̄pm receperūt nec solū saluati sunt spiritualiter sed etiā corporaliter. ¶Nā sicut dicit̄ i hystoria ecclesiastica. ¶Imminēte destructiōe ciuitatis hierosolimitane facta ꝙ titū āmoniti sūt fideles qui erāt in iudea ꝙ angelus vt trāsirent in regnum regis agrippe q̄ erat cōfederat⁹ romanis. ¶Et etiā illi q̄ de regno x̄pi sunt habitāt cōfidēter in paradiso. ¶Sexto iudei dicūt q̄ x̄ps nō venit ꝓpter illud q̄ habetur danielis ij.ca. ¶Aspiciebā in visione noctis 7 ecce cū nubibus celi quasi filⁱ⁹ hois veniebat. hoc intelligitur de x̄po Sed ihs nazarenus nō venit in nubibus celi ergo nō fuit x̄pus. ¶Ad hoc dicendus q̄ scriptura loquit̄ de duplici aduentu x̄pi. s. in mūdū 7 ad iudiciū. ¶Primⁱ⁹ aduētus describit̄ cū humilitate Secūs aūt cū excellētia 7 potestate. daniel aūt loquit̄ de secō aduētu. ¶Q̄ patet q̄a paulo post dicit. ¶Judiciū sedit 7 libri aperti sunt. ¶Judei aūt excecati nescūt hūc duplicē aduentum distinguere 7 ideo multa erronea dicūt. nā aliqui expectant x̄pm in aduentu suo in tā ta virtute apparere 7 potestate q̄ oia terrena sibi subiciet 7 eos liberabit 7 regnū eoꝝ restituet. ꝓpter q̄ etiam x̄pi discipuli post eius resurrectionē querebāt. dñe si in tp̄e h̄ restitues regnū isrl̄. actuū p° ca. Alij aūtez ꝓpter scripturas q̄ manifeste loquūtur de x̄pi humanitate 7 passione. 7 ꝓpter illas q̄ loquuntur de eius eminētia 7 potestate expectant duos messias. vnū q̄ erat occidēd⁹ Et aliū qui illū resuscitabit 7 regnū isrl̄ restaurabit. Sed hoc de scripturis nō habet auctoritatē. licet enī plures dicti sint messie siue vncti q̄ō idem ē. vt dauid 7 saul 7 q̄daꝫ alij. nullus tū in scriptura dr̄ venturus ad salutē populi nisi vn⁹? ¶Septimo iudei arguūt q̄ x̄ps nō venit ꝓpter illud q̄ scribitur ysaie xxx.ca. Erit lux lune sicut lux solis 7 lux solis septēpliciter. q̄ verba dicūt q̄ in aduētu x̄pi debeat fieri immutatio corpoꝝ celestiū. Sed talis immutatio nō fuit facta in aduētu nazareni ergo x̄ps nōdum venit Dicendū q̄ illa verba loquūtur de aduentu x̄pi ad iudiciū. Tūc enī mutabunt̄ 7 innouabunt̄ quodāmodo corpa celestia. Et tūc sanabit̄ vulnus populi 7 percussura plage eius ut dicit̄ in textu q̄a tunc destruetur mortalitas ꝙ peccatū primoriꝫ parentū in ducta q̄a oēs hoies resurgent ad vitā imortalē. ¶Octauo impugnant nos iudei ex dicto dauid in psalmo lxxxviij. vbi habet̄. sic ponā in seculū seculi semen eius. Sed ihūs nazarenus non habuit filios ergo non fuit x̄ps. ¶Respondendū q̄ habuit filios spirituales per fidē nō ꝙ carnalē ꝓpagationē que semper habet turpitudinē cōiunctā. Et talis filiatio spiritualis cōpetit ei. de tali etiaꝫ spirituali filiatione loquit̄ dauid i psalmo lxxxj. Ego dixi dij estis 7 filij excelsi omnes. Dictū sit p̄o ista parte ō x̄po q̄ venit. Jam ad tertiū errorē delendū ꝓcedam⁹.

¶ Q̄ prophete p̄dixerunt x̄pm passurum pro salute generis humani. Cap. tertiū

¶Tertio errant iudei circa x̄pm incarnatum q̄ztū ad passibilitatē. Verbum siquidē crucis scandalū est eis q̄ nullā excusationē habere possunt amoniti 7 edocti anteq̄ x̄ps venisset ꝙ dicta ꝓphetarū ō misteriys passionis eius. Ut aūt incredulitatem eoꝝ viriliter cōfutemus aduertendū est q̄ passio x̄pi in veteri lege fuit verbis prophetⁱcis 7 figuris multiplicit̄ p̄signata. Et hoc quantū ad tria

¶Primo q̄ztum ad iniciū
¶Scōo q̄ztum ad ꝓgressum
¶Tertio q̄ztū ad terminū

¶Primo passio x̄pi fuit in veteri lege verbis prophetarum 7 figuris p̄enūciata q̄ztum ad illius inicium in quo ponuntur septem veritates.

¶Prima est de concilij congregatione

UVA. BHSC. IyR_226

Scōa de iude venditione
Tertia de xpi egressione
Quarta de vehementi cōtristatione
Quinta de trina oratione
Sexta de angeli apparitione
Septima de sanguinis sudatione

¶Prima veritas passionis xpi ē de cōcilio cōgregatione. de qua dicit Math. ca. xxvij. cōcilū inierūt oēs principes sacerdotū cōtra ihm ut eū morti traderēt. Et iohes xj. ca°. Collegerūt pōtifices ⁊ pharisei concilium. Hoc predixit patriarcha iacob genes xlix. ca. sic. Simeon ⁊ leui fratres basa iniquitatis bellātia in cōsilio eoꝝ nō veniat anima mea ꝺa in furore suo occiderūt virū. Male dictus furor eorū ꝺa pertinax ⁊ indignatio eorū quia dura. Nicholaus de lira sup xj. ca. iohis māt. Pōtifices crāt de tribu leui. pharisei ꝓ magna parte de tribu symeon. Est alia ꝓphetia dauid in ps. xxj. vbi dicit Circūdederūt me canes multi ꝓsilium malignantiū obsedit me. Et iterū sapientie ij. ca. scribit. Dixerūt impij cōueniam⁹ iustū qm̄ inutilis est nobis ⁊ cōtrarius operibus nr̄is. Ieremias in sup xj. ca. ita in ꝓsona xpi locutus est. Sup me cogitauerūt cōsilia dicentes. venite mittamus lignū in panē ei⁹ ⁊ eradamus eū ꝺ terra viuentiū. Lactantius vero li. iiij. inducit sibillā ita vaticinātē. Inierūt cōsilium detestandū ut priuarent eum vita ꝙ vt eos iustificaret aduenerat.

¶Scōa veritas passionis xpi est de iude vēditione de qua dr̄ Mathei xxvj. ca. ꝙ ꝓditor ille neꝝ vendidit xp̄m triginta argenteis. Hoc vtiq; figuratū fuit in ioseph. de q̄ habet genes xxxvij. ca. ꝙ extrahētes eum fratres sui de cisterna vēdiderunt ismahelitis triginta argenteis. Et istud prenūciauit za charias in ꝓsona xpi ca. xj. vbi ait. Appēderunt mercedē meam triginta argenteos.

¶Tertia veritas est de xpi egressione. de qua sic scribit iohis xviij. ca. Egressus est ihes⁹ trans torrentē cedron. Hoc figuratū fuit scōi regum xv. ca. vbi habetur ꝙ rex dauid transgrediebat trans torrentē cedron oēs autē viri q̄ erant cū eo flebant. Et iterū iij. regū ca. ij. fuit dictū Semei quocunq; die transieris torrentē cedron scito te interficiendū. ¶Quarta veritas est de vehemēti cōtristatione de qua dr̄ Math. xxvj. ca. Cepit eō tristari ⁊ mestus esse. Et ait illis. Tristis est aīa mea usq; ad mortē. Hoc figuratum fuit in helia dū fugiebat ꝓsecutōnē Jezabelis postq; peruenit ad spelunca ꝙ dixit dño ut scribit terty regū xix. ca. Derelict⁹ sum ego solus ⁊ querūt aīam meā ut auferāt eā Et hoc predixit Jeremias in ꝓsona xpi tre nozū p° ca. Vide dñe afflictionē meā quoniā cōturbatus sū. Et ꝺaniel vj. ca. Cogitationibus meis cōtristabar. et facies mea immutata est in me. ¶Quinta veritas ē de trina oratione. dr̄ eni Math. xxvj. ca Orauit tertio eundē sermonē dicēs. Hoc figuratū fuit in dauid de quo dr̄ primi regum xx. ca. Cadens dauid ꝓnus i terrā orauit tertio Et in ꝺaniele q̄ ut scribit eiusdē vj. ca. Tribus vicibus in die flectebat genua sua. ¶Sexta veritas est de angeli apparitione. de qua dicit lucas xxij. ca. Apparuit illi angelus ꝺ celo cōfortans eū. Hoc figuratū fuit in gedeone cui ut scribit iudicū vj. ca. Apparuit angelus dicens dñs tecū virorum fortissime. Et in Josue cui dixit deus iosue p°. ca. Cōfortare ⁊ esto robustus. noli timere q̄a tecū est dñs deus. Et hoc predixit ꝺaniel. x. ca. loquēs in ꝓsona xpi. Tetigit inquit me quasi visio hois ⁊ cōfortauit me ⁊ dixit. noli timere pax tibi. confortare ⁊ esto robust⁹

¶Septima veritas est de sanguinis sudatiōe Ait enim lucas xxij. ca. Factus ē sudor ei⁹ sicut gutte sanguinis currentis in terram. De hoc dixit Ysaias ix. ca. Vestimētū tuū mixto sanguine. Et Ezechiel xvj. ca. Vidi te conculcari in sanguine tuo. ¶Secundo passio xpi fuit in veteri lege verbis ꝓpheta rum ⁊ figuris premonstrata q̄ztū ad illius progressum in quo ponūt septē veritates.

¶Prima de iudeox ⁊ ministrox ꝓstratione
Scōa de xpi ligatione
Tertia de maxille pcussione
Quarta de falsa testificatione
Quinta de impia versione
Sexta de crucis baiulatione.
Septima de amara potatione

¶Prima veritas est de ꝓstratione iudeox ⁊ ministrorū qui voluerūt capere ihm. de qua sic scribit iohis xviij. ca. Abierūt retrorsū ⁊ ceciderunt in terrā. De hoc est prophetia Jeremie qui xx. ca. ait. Dñs mecum quasi bellator fortis. idcirco ꝙ psequūtur me ca-

UVA. BHSC. IyR_226

dent ⁊ infirmi erũt. Scõa veritas de xpi ligatione. de hac dicitur iohis xviij.ca. Ministri iudeozũ cõprehẽderũt ihm ⁊ ligauerũt eũ. Hoc figuratũ fuit iudicũ xv.ca. in filiste is qui ligauerũt sanson̄. Et hoc ꝓpheta uit Jeremias ca. xij. dicens dedi dilectã aiam meã in manu inimicoꝝ. Et Ezechiel iij. ca. dixit. Ecce data sũt sup te vincula ligabunt te in eis ⁊ nõ egredieris de medio coꝝ Tertia veritas de maxille ꝑcussione. scribit enim iohes xviij.ca. Tũc vnus assistens ministrozũ dedit alapã ihu dicens. sic respondes pontifici. Figuratũ hoc fuit iij. regum xxij.ca. qũ sedechias rex percussit micheam ꝓphetã in maxilla. Et ipse micheas v.ca°. istud ꝓnũciauit. sic ꝑcutiẽt maxillã iudicis isrl. Et iterũ Sibilla quã superius allegauimus ait. Et in manus impias infideliũ veniet. dabunt aũt deo alapas mestis manibus. Quarta veritas est de falsa testificatõne. vt enim refert Mathe⁹ xxv. ca. Nouissime aũt venerũt duo falsi testes q̃ ⁊ dixerũt. hic dixit. possum destruere tẽplũ dei. Hoc ꝓuidit in spũ dauid. cũ dixit in p̄s. xxvj. Insurrexerũt in me testes iniqui ⁊ mentita est iniquitas sibi. Et Oseas ca. vij. ait. Ego redemi eos ⁊ ipsi locuti sũt contra me mendacia. Quinta veritas est de impia derisione. dicit nanq; mathe⁹ xxvij. ca. Tũc expuerũt in faciẽ eius ⁊ colaphis eũ ceciderunt. Alij aũt palmas in faciẽ eius dederunt dicentes ꝓphetiza nobis xp̃e quis est q̃ te percussit. Hoc ꝓphetatũ est nã dauid in p̄s. xxj. Ita in ꝑsona xpi loquit̃. Omnes videntes me deriserunt me locuti sunt labijs ⁊ mouerũt caput. Ezechiel aũt xij. ca. ita vaticinatus ẽ Faciẽ tuã velabũt ⁊ nõ videbis terram Et Sibilla de qua paulo ante retulimus ita sequit̃ impurato ore expuent venenata sputa dabit vero ad verbera simpliciter sanctũ vultũ ⁊ colaphos accipiẽs tacebit. ne q̃s agnoscat qõ verbũ sit. Mel. vnde veniat vt inferis loquat̃ ⁊ corona spinea coronet̃. ipsa enim insipiens gens deũ tuũ nõ cognouisti sed spinis eũ coronasti ⁊ horridũ illi fel miscuisti. Sexta veritas de crucis baiulatione ait enim iohs xix. ca. Baiulans sibi crucem exiuit in cũ q̃ dicit̃ caluarie locus. Huius figura precessit qũ tulit habraã ligna ⁊ impositt sup ysaac filiũ suũ. Predixit hoc etiam Jeremias. Ego quasi agnus q̃ portatur ad victimã. Septima veritas de amara potatione de qua mathei xxvij. ca. dr̃. Dederũt ei bibere vinũ myrrhatũ cũ felle mixtum Hoc expressit dauid loquẽs in persona xpi p̄s. lxviij. Dederũt in escã meam fel ⁊ in siti mea potauerũt me aceto. Et hoc insup predixit Jeremias trenoruz iij. ca. Recordare paupertatis ⁊ transgressionis idest afflictionis mee absinthij ⁊ fellis. Tertio passio xpi fuit in veteri lege verbis ꝓphetarũ ⁊ figuris preostensa q̃stũ ad eius terminũ in q̃ ponunt̃ septẽ veritates.

Prima est de crucifixione
Scõa de clementi oratione
Tertia de vestimentoꝝ diuisione
Quarta de flebili lamentatione
Quinta de ꝓtercuntũ blasphematione
Sexta de spũs emissione
Septima de planctu ⁊ cõpassione

Prima veritas ponit̃ luce xxiij. ca. vbi dr̃. Crucifixerũt eum. Hãc expressit dauid in ps. xxj. Foderũt mq̃t manus meas ⁊ pedes meos dinumerauerunt oĩa ossa mea. Que verba ut asserit Lactantius li. iij. nõ de se locutus est ꝓpheta. Fuit enim rex ⁊ nũq̃ illa perpessus est. spũs dei per illũ loq̃batur qui erat illa passur⁹ post annos mille ⁊ q̃nquaginta. tot enim colliguntur anni a dauid vsq; ad crucem xpi. Et Zacharias ꝓpheta xij. ca. ita dixit. Aspicient ad me quem confixerunt. Et idem xiij. ca. que sunt iste plage in medio manuũ tuarũ ⁊ dicet his plagat⁹ sum in domo coꝝ q̃ me diligebãt. i. diligere debebant. Scõa veritas de pia oratione vt enim refert lucas xxiij. ca. pro crucifixoribus exorauit dicens. pater ignosce illis q̃a nesciunt quid faciunt. Hoc claro p̄dixit Ysaias ca. liij. Ipse inquit ꝓ transgressoribus oravit. Tertia veritas de vestimentoꝝ diuisione de qua ait Mathe⁹ xxvij. ca. Diuiserũt vestimenta eius mittentes sortem. quod a dauid p̄s. xxj. apertissime fuit predictũ. Diuiserunt sibi vestimenta mea ⁊ super vestem meã miserunt sortẽ. Quarta veritas de flebili lamentatione. ut enim scribit mathe⁹ xxvij. ca. Clamauit voce magna dicens. deus deus meus quare me dereliquisti. Et õ hoc predixit dauid in p̄s. xxj. qui ad litteraz intelligitur de xp̃o vt pleue dixi in sermone

UVA. BHSC. IyR_226

de passione i. quadragesimali nro. Quinta veritas de pretereuntiũ blasfematione. ait enim matheus. Pretereũtes blasfemabãt eũ mouentes capita sua ⁊ dicentes salua te metipsum si filius dei es descende de cruce. Hoc Jeremias ca. xx. pphetauit dicẽs Factus sum in derisum tota die oẽs subsanna bant me audiui eni contumeliã multorũ ⁊ terrorũ in circuitu Sexta veritas de spirit⁹ emissione ut scribitur iohis xix. ⁊ luce xxiij. Inclinato capite emisit spiritum. Et hoc utiqꝫ sic predixit Ysaias ca. liij. Tradidit in mortẽ aiam suã. Septima veritas ẽ de plãctu ⁊ cõpassione. Dictũ quippe fuit virgini gloriose a symeone iusto ut patet luce ij. ca. Tuã ipsius aiam ptransibit gladius qd̃ impletũ fuit dũ filium vnigenitũ in cruce pendentẽ amarissimis querelis defleuit. Hoc prophetauit Jeremias ix. ca°. dicens. Vox lamentationis audita est de syon ⁊ Zacharias xij. ca. qui ait. Plangent eũ et dolebũt super eũ vt doleri solet in morte primogeniti. Sed obstinatissimi iudei pallegatas prophetias de xp̃o intelligi debere sua malicia negant quos tñ facile cõuincere possumus ex verbis Rabi moysi qui in libro directionis perplexorũ ait. Omnes pphete nõ sũt locuti nisi ad dies messie Verũ tñ ne diu cõtendamus cuꝫ ipsis afferamus in medium Ysaie pphete vaticinia qui de xp̃o p genere humani salute passuro luculentissime ẽ locutus. Nã ca. ix. postq̃ pdixit xp̃m vẽturũ deum ⁊ hoiem. subdidit. ⁊ factus ẽ principatus sup humerũ eius. scilicet crucẽ sibi baiulando per quã potestates aereas debellauit. ⁊ regnũ suũ potenter intrauit. scd̃m illud luce vltimo ca. Oportuit pati xp̃m et resurgere a mortuis. ⁊ ita intrare in gloriã suã. Et liij. ca. inquit. dñe quis credidit auditui nostro. i. passionis xp̃i misterio quod ego ⁊ alij pphete audiuimus a spũ sancto. Et brachiũ dñi cui reuelatũ est quasi dicat paucis. Et ascendet sicut virgultuꝫ corã eo i. xp̃s corã deo patre. ⁊ sicut radix. s. sursum fructificans d̃ terra sitienti. i. de uirgine nõ humectata uel fecundata humano semine ⁊ non est ei species neqꝫ decor. s. in passione ⁊ vidimus eũ ⁊ nõ erat aspectus ⁊ desiderauimus eũ despectũ ⁊ nouissimũ uiror. virũ dolorũ ⁊ scientẽ infirmitatẽ ⁊ quasi absconditus vultus eius ⁊ despectus. s. p uerecundia. vnde nec reputauimus eũ. vere lãguores nostros ipse tulit ⁊ dolores nostros ipse portauit ⁊ nos reputauim⁹ eũ quasi leprosum ⁊ percussũ a deo ⁊ humiliatũ Ipse aũt vulnerat⁹ est ppter iniq̃tates nr̃as ⁊ attritus ppt̃ scelera disciplina pacis nr̃e sup eũ. ⁊ liuore eius sanati sumus. omẽs nos quasi oues errauimus vnusq̃sqꝫ in viã suã declinauit ⁊ dñs posuit in eo iniquitatẽ omniũ nostrũ. Cõfundant̃ itaqꝫ iudei reprobi q passionẽ xp̃i deridere solent ⁊ inspiciãt pter ea q̃ dicta sunt ꝙ ob nullã aliã causã in nationes dispersi sũt cũ opprobrio abiectione ⁊ ignominia nisi q̃a xp̃m dñm crucifixerũt. Nos vero qui xp̃iani sumus pio affectu cõlamus euꝫ qui nos participes efficiat regni celestis in quo gloriosus triumphat deus ⁊ homo per infinita secula seculorum. Amẽ

Sermo septimus de iocundissima natiuitate saluatoris nostri dñi ihu xp̃i filij dei et v̾ginis gloriose.

Paruulus natus est nobis ⁊ filius datus ẽ nobis. Ysaie pphete vaticinãtis de xp̃o dño nr̃o verba sunt ista ca°. ix. Sonuit vox leticie i terra nr̃a vox exultatõnis aduenit. Auditum est verbum suaue omni iocunditate repletum. Ihs xp̃us filius dei in bethleem iude de virgine natus est. Jubilate deo oẽs hoies mũdi ⁊ laudate nomẽ sanctum eius. Ad hanc spũalẽ habẽdã leticiaꝫ inuitat cũctos sancta mater ecclesia q̃ v̾bis vtit̃ sancti leonis pape in sermone de natiuitate dicentis. Saluator noster hodie dilectissimi natus est gaudeamus. Neqꝫ enim phas est locũ esse tristicie vbi natalis ẽ vite que ꝯsũpto mortalitatis timore ingerit nobis de pmissa eternitate leticiã. Nemo ab huius alacritatis pticipatione secernitur. vna cunctis leticie cõmunis ẽ ratio. Quia dñs nr̃ ihs xp̃s mortis peccatiqꝫ destructor sicut nullũ a reatu liberũ reperit ita liberãdis omnib⁹ venit. Exultet scũs quia appropinquat ad palmaꝫ. Gaudeat peccator q̃a inuitat̃ ad veniã. Animet̃ gentilis q̃a vo-

nota d[...] leonis pp. c[...]

UVA. BHSC. IyR_226

catur ad vitā hec ille. Ut ergo excitent̄ om nū corda ⁊ hauriamus aquas in gaudio ō fontib⁹ saluatoris. In presenti sermone de singulari colendissimaq; xpi natiuitate vi cemus de qua ꝓpheta ysaias predixit ꝟba ꝓposita. In quibus tria principaliter cōtē plari debemus.

Primo xp̄m nascentē
Scō virginē parturientē
Tertio visionē apparentem

De paruitate corporis xpi et qualiter xp̄us assumpsit carnē de materia nobis cōformi ⁊ de humilitate ipsius nascentis respectu tē poris loci ⁊ habitaculi. Capitulū primū.

PRimo cōtemplari debemus xp̄m nascentem. in quo mente pia cōsiderare licet ad hec tria

Primo ipsius paruitatem
Scō conformitatem
Tertio humilitatem

Primo considerem⁹ xpi nascentis paruitatem quia natus ē habēs corpus paruulū sicut ceteri infantes qñ nascunt̄. Ubi adū tendū scōm theologorū doctrinā. Q corp⁹ xpi in sua cōceptione fuit in instanti forma tū ⁊ q̄ztū ad ꝑfectōnē mēbroꝝ ⁊ partiū ipsi us perfecte organizatū. Uñ Gregor⁹. dicit xxv. moraliū. Angelo nunciante ⁊ spū ad uenente mox ꝟbum in utero mox intra uterū ꝟbū caro. Et Aug⁹ li. de fide ad pe trū. Firmissime tene ⁊ nullatenus dubites nō carnez xpi sine diuinitate in utero virgi nis fuisse cōceptā prius q̄z susciperet̄ a ꝟbo Et mgr̄ in iij. di. iij. Uerbū nō suscepit nisi carnē formatā. Hoc aūt fuit cōgruū scōm Bonauen. ⁊ Tho. triplici rōe. Prima ē ex parte uerbi assumentis q̄a nō debebat ver bū assumere partē hūane nature sed totaz, ⁊ ita carnē ⁊ aīam q̄ nō debet vniri nisi car ni organizate. Scōa rō ex pte virtutis ope rantis. q̄a virtus diuina opat̄ miraculose. hoc aūt est miraculū q femina cōcepit sine viro. Ideo ad ostensionē potētie subito for mauit illud corpus qō nā non pōt nisi suc cessiue. Tertia ratio fuit ex parte ꝛginis cō cipientis que statim ut cōsensit repleta fuit spū sancto ⁊ mater dei effecta ⁊ quia mater dei non erat nisi esset deus virtus humane nature. ideo statim cuz cōsensit deus hom⁹ factus est. Corpus itaq; illud sic formatū a deo paruū fuit. ut mgr̄ dicit q obiectū ocu lis vix videri potuisset. Quantum vero ad quātitatē molis nō statim perductū est sed successiue tam in utero q̄z extra. qō cōueni ens fuit scōm Bonauen. adhuc triplici rōne. Primo ꝓpter legis vniuersitatis cōser uationē. q̄a de⁹ nō opat̄ miraculis vbi nā pōt opari. Et quia natura poterat corpus illud successiue ad ꝑfectā q̄ztitatē adducere ideo non statim ex miraculo cōpletum fuit Scōa rō ꝓpr̄ fidei cōfirmatōnē ut. s. ostēn deret̄ q habuit uerā ⁊ nō fantasticā carnē Tertia rō ꝓpter humilitatis et charitatis xpi cōmendationē q̄ pro nobis cū excelsus deus esset tā paruulus videri uoluit. Quis nam nō miret̄ uidere vagientē infantez in uolutū pannis in cuna de quo cantat eccle sia illud Ambrosij. vagit infans inter arta conditus ꝓsepia mēbra pannis inuoluta virgo mater alligat et man⁹ pedesq; crura stricta cingit fascia. Transeamus o cristico le deuotione succensi. transeamus cū pasto ribus usq; bethleem ut inueniamus infan tem blandū affabilē piū ⁊ totū desiderabi lem Consideremus paruitatē que uidetur ⁊ adoremus diuinitatē que latet. qñ vt in quit leo papa i sermone festiuitatis hodier ne. dilectissimi verus uenerator est et pius cultor q̄ nec de incarnatōne dñi aliq̄d falsū nec de deitate aliquid sentit indignū. paris enim periculi est malū si illa aut nature no stre veritas aut paterne glorie negat̄ equa litas. Scō cōsideremus xpi nascentis cō formitatē Assumpsit quidē carnē de mate ria nobis ⁊ nr̄e nature cōformi. iuxta illud ap̄li ad hebreos ij. ca. Qui eni sanctificat ⁊ qui sanctificant̄ ex uno oēs. Fuit aut̄ hoc cōueniens ut dicit dñs Bonauē. ij⁹. dist. tertij triplici rōe. Prima rō ex iustificatio nis ad seruandā rectitudinē iustitiae secūdū Anselmū ut eiusdē generis esset satisfactor ⁊ preuaricator. Scōa rō ex ostensionis ut ostenderet̄ nobis dulcedo mīe dei qñ ipse dñs qui cōtēptus fuerat ab hole ipse idem humano generi vniret̄ i xp̄o. Tertia rō ex ordinationis. ordinauit quippe deus ut re tū genus hūanuz deduceret̄ ex uno primo Adam ꝓpter representationē illi⁹ vniūsa

UVA. BHSC. IyR_226

lis principij a quo omnia sūt ꝓducta. ¶Rationibus ergo dictis cōueniens fuit ut xps carnē sumeret ex materia ab adā deriuata. q̄ tñ ab omni infectiōe immunis fuit eo q̄ nō fuit in Adam ꝑm seminalē rationē cuj nō fuerit cōcepta ex femine virili sed mistico spiramine .ut dicit scūs Tho .iij. ꝑte. q. xxxj. Unde leo papa in sermone ō natiuitate inquit. Alienū quippe ab hac natiuitate est qđ de oībus legitur. ¶Nemo mūd⁹ a sor de nec infans cuius est vn⁹ dies vita super terrā. nihil in ūtā singularē natiuitatem ō carnis cōcupiscentia trāsijt. nihil de peccati lege emanauit hec ille. Si autē quereret quare xps nō assūpsit Adam. ¶Ndet dns Bonauentura q⁹ hoc fuit ꝓpter tria. ¶Primo ꝓpter deū q̄ non debebat assumere hominē peccatorē. Scō ꝓpter Adā qui nō debebat tñ exaltari. Tertio ꝓpter humanū genus. ¶a passio innocentis magis erat grata deo ꝙ redēptione eius q̄z hominis peccatoris. ¶Tertio consideremus xp̄i nascentis humilitatē. Sicut eni humilis i forma serui dignatus ē apparere. ita rex iste angelorū ⁊ hominū dns humiliter nasci voluit. Et hoc triplici respectu.

¶Primo respectu tēporis
Scō respectu loci
Tertio respectu habitaculi

¶Primo natus est xps humiliter respectu tēporis. quia .s. tpe descriptionis vniūsi orbis q̄n ut lucas refert ca. ij. Exijt edictū a cesare augusto ut describeretur vniūsus orbis. hic Cesar augustus octauianus fuit qui scōm Suetonū in libro de duodecim cesarib⁹ et Eutropū natus est in velletrano oppido ō clarissima familia octauior in die illo quo Rome in curia agebat de cōuratione catilline octauo klās septēbris paulo ante ortum solis Marco tullio Cicerone ⁊ Gayo antonio cōsulibus. Ex patre Octauio senatore ⁊ matre Accia nepte julij cesaris genita ex julia sorore que nupserat lucio balbo. Nic scōm horosiū Eutropiū ¶Plutarcū in libro de vita ⁊ obitu Marci antony. Et i libro de vita ⁊ obitu Marci antony. Et Seneca in primo li. de q̄stionibus naturalib⁹ Occiso iulio cesare auūculo eius ⁊ patre p adoptionē cū ipsū in testamento reliquerit heredem ab Apollonia vbi vacabat studijs lūrum reuersus est. Et ut inquit ¶Plinius le ij. de naturali historia. Cū vrbem intraret apparuerūt stelle circa solē in modū corone posite. ¶Regnauit scōm Suetonū ⁊ Eutropiū annis quinquaginta sex. duodecim cuz Marco antonio et marco lepido. Et quadragita quatuor p se. Sedatis aūt omnib⁹ bellis orbē totū suo subegit imperio cūctis inimicis ⁊ turbatorib⁹ romanor⁹ deuictis. Et ut refert Solinus in libro ō mirabilib⁹ mūdi. Tempus eius solū repertū est q̄ plurimū cessauerūt arma ⁊ floruerūt ingenia. Jn diebus quidē illis inuenti sunt in orbe viri clarissimi. Oracius. Flaccus. Virgili⁹ Ouidius. Macer. Catull⁹ veronenſ. ¶Propertius. Terentius. Varro Marcus tulli⁹ cicero. Apollodorus. Valerius maximus Salustius ⁊ alij. Anno igit octauiani augusti quadragesimo scō. Et ab urbe cōdita septingentesimo quinquagesimo secūdo natus est xp̄us ihs. Voluit eni Cesar augustus vniūso presidens orbi scire quot ꝓuincie quot ciuitates quot castra quot ville q̄t homines essent in toto orbe. Et ut scribit Eusebius in libro de tēporib⁹ Factus ē rome census. Et inuenta sūt in vrbe trecenta ⁊ septuaginta milia ciuiū romanorū Secūdū vero magistrū i historia scolastica .iussu cesaris factū est vt oēs hoies ad vrbē vñ traherent originē ꝓgerent ⁊ q̄libet denariū argenteū qui ualebat decem nūmos usuales vnde ⁊ denarius dicebat presidi prouintie traderet ut se subditum vnusq̄sq̄z romano imperio ꝓfiteret. ¶Ā ⁊ nūmus ymaginez ꝑferebat cesaris et supscriptionē nominis. Dicebat aūt professio ⁊ descriptio sed dūsa consideratione. ¶Professio dicebat quia quilibet q̄ reddebat censū presidi prouintie ponebat denariū sup caput suū ⁊ ꝓpter hoc ꝓfitebat se esse subditū ¶Romano imperio. Vñ dicebat professio .i. ꝓpter hoc fassio. et fiebat hoc cora omni populo. Descriptio aūt dicebat quia numerus eorū q̄ censum capitis ferebant certo determinabat numero ⁊ redigebat in scriptis Ut ergo dicit Scūs Tho. iij. parte. q. xxxv. Quia xps venerat nos in statuz libertatis reducere de statu seruitutis. Jdeo sicut mortalitatē nr̄am suscepit ut nos ad vitaz reduceret. Jta scōm Bedā eo tpe dignatus est uncar-

UVA. BHSC. IyR_226

nari quo mox natus cēsus cesaris describeretur atq; ob nīi liberationez ipse seruicio subderet. Et ut Grego. in q̄t i omelia. Nascituro dño mundus describit q̄a ille apparebat in carne qui electos suos ascriberet eternitate.

De loco natiuitatis xp̄i

Scdo xp̄us humiliter natus ē respectu loci quia in bethleē. Sicut scriptum fuerat Mi chee v. ca. Et tu bethleē effrata paruula es in milibus iuda. Ex te mihi egredi dux qui sit dñator in isr̄l. egressus ei⁹ ab inicio a diebus eternitatis. In bethleē ergo xp̄us natus est. ut dicit scūs Tho. iij. pte. q. xxv. quia factus est ex semine dauid scōm carnē cui facta fuerat promissio specialis de xp̄o. Et ideo in bethleē de qua natus fuit dauid nasci uoluit ut ex ipso loco p̄missio ei facta impleta ostenderet. et hoc designat euangelista dicens de ioseph eo q̄ esset de domo et familia dauid. Addit Grego. in omelia rōnem misticā dicēs. Bethleē quippe domus panis interpretat. ipse nāq; est q̄ ait. Ego sū panis viuus qui de celo descendi. Locus ergo in quo xp̄s nascit domus panis aī vocatus est quia futurū p̄fecto erat ut ille ibi p materiā carnis appareret q̄ electorū mentes i eterna sacietate reficeret. Si aūt aliq̄s quereret Cur nō hierosolimis aut Rome natus fuerit. Rñdet scūs Tho. Q̄ sicut david in bethleem natus est ita etiā hierusalē elegit. ut in ea sedē regni cōstitueret. et tēplū dei ibi edificaret. Et sic ir̄m esset simul ciuitas regalis. et sacerdotalis. Sacerdociū aūt xp̄i. et eius regnū precipue cōsumatū est i ei⁹ passione. Et ideo cōuenienter elegit bethleem natiuitī. et hierosolimā passioni tertiam p hoc hominū gloriā cōfutauit q̄ in superbiam eleuant si ex nobilibus ciuitatibus originē ducant. Xp̄s in ciuitate ignobili nasci voluit ex nobili oppobrium pati. De roma vero dicit in quodā sermone Ephesini cōcilij. Si maximā romaz elegisset ciuitatem p̄pter potentiā ciuiū mutationē orbis terrarū putarent. Si filius fuisset imperator potestati vtilitatez ascriberent. Sed ut diuinitas cognosceret orbem transformasse terrarū paupertā elegit matrē pauperiorē patriā. Elegit aūt deus infirma mundi vt confundat fortia. Et ideo ut suā potestatez magis ostenderet in ipsa roma q̄ caput orbis erat statuit caput ecclesie fue in signum p̄fecte victorie ut exinde fides deriuaret ad vniuersum mūdum scōm q̄ prophetauerat Ysaias ca. xxvj. dicens. Ciuitatē sublimem humiliabit. et cōculcabit eā pes pauperis. i. xp̄i gressus egenorū. i. aplorz petri. et pauli.

De p̄sepio xp̄i.

Tertio xp̄s humiliter natus est respectu habitaculi. Nam p̄fectus a nazareth ioseph cū virgine gloriosa in bethleē quia pauper erant inuenire nō potuerūt hospiciū. Sed vt magister dicit i hystoria scolastica diuertere ad diuersorium. Erat enim inter duas domos operimentū habens sub quo ciues ad colloquēdū uel ad p̄uescendū dieb⁹ ocij uel p̄o aeris intēperie diuertebāt vbi forte ioseph aialibus suis boui. et asino p̄sepium fecerat. vel scōm quosdā cū rustici ad foruz veniebant aialia sua ibidē ligabāt. Et ideo ibi p̄sepe constructum erat O q̄z humilis erat habitatio illa de qua Jero⁹ ad Marcellā de vrbe secedendū ita scribit. Quo sermone qua voce speluncā tibi saluatoris exponā. Et illud p̄sepe in quo infantul⁹ vagit silētio magis q̄z infimo sermone honorandū est. Vbi sūt late porticꝰ. vbi aurata laquearia. vbi domus damnatorz patris et miserorum laboze uestite. vbi instar palacij extructus basilice ut vile corpusculū hominis p̄ciosius inambulet. et quasi mūdo q̄cq̄z non possit esse ornatius tecta sua magis velit aspicere q̄z celū bethleē. Ecce in hoc paruo terre foramine celorū conditor natus ē. Hic inuolutus pannis. hic visus a pastoribus. hic demonstratus a stella. hic adorat⁹ a magis. Et in epistola ad Eustochiuz ait. Ille cuius pugillo mūdus concludit p̄sepis cōtinet angustia. O mira circa nos pietas ihu benedicti. O charitas inaudita. O humilitas incarnati dei. nascit hyemali tēpore. et non est illi locus in diuersorio. inuoluitur pannis. et a sola matre benedicta. et ioseph suscipit. Curre cito fidelis aia. ingredere operimentū illud. vagientē infantē audacter alloquere. dic ei audienti benuolo. O rex regū. et vniuerse cōditor creature. vis ne te simul cū matre. et ioseph ad meam domū recipiā vis ut aureā fasciā ad te deferā. vis ornamēta. et preciosa iocalia tibi tradā. vis ut famulorū. et ancillarū ad obsequēdū

UVA. BHSC. IyR_226

turbā adducā. vis ut matri q̄ peperit deli-
cata cibaria pparem. Uis ut cuiuscūq; ge-
neris musicorū peritos modulatores ⁊ ma
gistros aduocē. ⁊ similia. Statim audies il-
lū respondentē tibi. Non ꝓpter tēporalia
veni nō ista mihi sūt grata. Sed si mihi pla
cere cupis o anima mea imagine insignita
largire mihi peccata tua atq; delicta. da m̄
cōpunctionē. da mihi lachrymas. da mihi
cōuersionē ⁊ emendationē. descendi d̄ celo
vt homo factus pro peccatis hominum sa-
tisfaciam. Triginta tribus annis laborabo
sudabo cruciabor fame et siti vsq; q̄ affigar
patibulo crucis. Reuertere ad me o pecca-
trix anima ⁊ ego suscipiā pondus peccatoꝝ
tuorū pro quibus patri meo debitū soluā
Nō enī veni vocare iustos sed peccatores
quos meis laborib⁹ ⁊ proprio sanguine re-
dimere sū paratus.

De priuilegijs virginis parturiētis q̄ pepe-
rit xp̄m sine corruptione ⁊ absq; dolore ⁊
suo lacte nutriuit. Cap. scōm

Secūdo cōtemplari debemus d̄ natiui
tate xp̄i virginē parturientē. Data sūt
quippe diuinitus virgini sanctissime in suo
partu tria priuilegia.

Primū dicit̄ doloris immunitas
Scōm virginitatis integritas
Tertiū vberū fecunditas

Primū priuilegiū exhibitū virgini in suo
felicissimo partu dicit̄ doloris immunitas
peperit nanq; filiū sine dolore ⁊ cū maxima
iocunditate. Sicut predixerat Ysaias xxxv.
ca. Germinans germinabit sicut liliū ⁊ ex
ultabit letabunda. Nec audiendi sunt illi
qui dicūt obstetrices fuisse ad obsequiū vir
ginis. quia hiero⁹ aduersus heluidium ait.
Nulla ibi obstetrix fuit nulla muliercula-
rum sedulitas intercessit. Et mater ⁊ obste
trix fuit. pannis inquit inuoluit infantē ⁊
posuit in presepio. Que sententia Apocri
phorū deliramenta cōuincit. Scōm priui-
legiū virginis parturiētis fuit virginitatis
integritas. fuit enim in partu virgo q̄a filiū
um peperit remanēte clauso claustro pudo
ris. Vñ Aug⁹ in sermone q̄ legit̄ i vigilia
epiphie ait. Qui nat⁹ est primo sine matre
in celis hodie natus est sine patre in terris.
O miracula. o prodigia frēs charissimi. na
ture iura mutāt̄ in hoīe. deus nascit̄ v̄go
sine viro grauidat̄. Mox viri nesciā v̄bo
dei maritat. Sit̄ facta ē mr̄ ⁊ v̄go mr̄ facta
sed incorrupta. virgo hn̄s filiū nesciēs virū
Semꝑ clausa sed nō infecunda. Et in alio
sermone qui incipit. Castissimū marie vir-
ginis vterū. Augustinus inducit virginē
sic loquentē. Porta facta sum celi ianua fa
cta sū filio dei. Illi facta sū ianua clausa q̄
post suā resurrectionē ingressus est per ho-
stia clausa. Oritur tn̄ hic difficultas. Quia
gregorius in omelia in octaua pasce ait per
hoc q̄ ianuis clausis ad discipulos post re-
surrectionē intrauit dn̄s ostendit corp⁹ su-
um esse eiusdē nature ⁊ alterius glorie. Et
sic per hostia clausa transire videt̄ ad glori
am corporis ꝑtinere Corpus aūt xp̄i in sua
natiuitate nō fuit gloriosū sed passibile ha-
bens similitudinē carnis peccati vt Aplus
dicit ad Romanos viij. nō ergo videtur q̄
exiuit ꝑ virginis vterū clausū. Insuꝑ nihil
in illa sancta natiuitate xp̄i esse debuit per
quod corpus ei⁹ fantasticū appareret. Sed
ꝑ clausa transire non videt̄ cōuenire vero
corpori sed fantastico. eo q̄ duo corpora si-
mul esse non possunt. Non ergo debuit ex
matris vtero clauso corp⁹ xp̄i prodire. Rn̄
det his scūs Tho. in iij. pte q. xxviij. Q̄ q̄dā
dixerunt xp̄m in sua natiuitate subtilitatis
dotē assūpsisse qn̄ exiuit de clauso virginis
vtero ⁊ dotē agilitatis qn̄ ambulauit siccis
pedibus supra mare. Sed melius dicendū
est q̄ omnia ista facta sūt miraculose ꝑ vir-
tutē diuinā. Vñ Aug⁹ dicit sup iohannē.
Moli corpis vbi diuinitas erat hostia clau
sa nō obsteterūt. Ille quippe non eis apertis
intrare potuit quo nascente virginitas ma
tris inuiolata permansit. Et dionysi⁹ dicit
in quadā ep̄la. q̄ xp̄us suꝑ hoīem opabat̄
ea q̄ sunt hoīs ⁊ hoc monstrat virgo supna
liter concipiens ⁊ aqua instabilis terrenoꝝ
pedū sustinens grauitatē. Q̄ aūt obiiciebā-
tur q̄ transire per clausa nō cōuenit corpo
ri vero. Dicendū q̄ ita voluit xp̄s veritatē
sui corpis demōstrare q̄ etiā simul eius di-
uinitas declararet̄. Et ideo ꝑmiscuit ꝯima
humilibus. Vñ ut corpus eius verū ostēde
retur nascit̄ ex femina. Sed ut eius diuini-
tas innotesceret nascitur ex virgine. Talis
enim partus decet deū. ut Ambrosi⁹ dicit
in hymno natiuitatis. Tertiū priuilegiū

Suma

UVA. BHSC. IyR_226

virginis parturientis xp̃m fuit vberū fecūditas. Ex miraculo quippe factū ē ut virginis vber alacte quo infantulū aleret repleret. Ob qđ ecclesia cāt. Jacentē in presepio sola virgo lactabat vbere de celo pleno. Excita cor tuū o fidelis aia ⁊ mente sollicita ad locū natiuitatis p̃ficiscere. Contē plare tibi virginē omni sanctitate omni virtute omni denicz venustate decorā. Jnspice mentis oculis media nocte dū partus tēpus instaret illā orantē lachrymantez p̃ deuotione ⁊ exultantē in deo salutari suo. Et cū sūma iocunditate supra fenū absqz dolore absqz corruptione ut prediximus filium parere vagientē. Illum statim ut natus est adorat. Vnde ecclesia dicit. virgo quem genuit adorauit. Si possemus audire verba siue corporis siue mentis ipsius virginis in qua lumen gratie refulgebat. p̃fecto simul cū ipsa totis viribꝰ gratias dicerem⁹ altissimo deo. Poterat virgo illa iacenti filio supra fenū dicere. O deus meus ⁊ omnū conditor rerū. O angelorꝝ ⁊ hominū gloria. O immortalis ⁊ sempiterne rex celi ⁊ terre adoro te humili corde ⁊ bñdico tibi q̄ ut saluū faceres populū tuū ꝛe me hodie verus homo nasci dignatus es. Factus es mihi filiꝰ scōm assūptā naturā quē pater sibi coequalē genuit ab eterno. Suscipiā te reuerenter ⁊ dulciter amplexabor. Nō vero infantiā tuā fouere ⁊ in quibꝰ valeo tibi necessaria ministrare. Pascā te lacte meo ⁊ pauperculis pannis inuoluā. Leuabat euz ⁊ inter sacra vbera constringebat. Collachrymantibus oculis caput sanctissimū ⁊ faciē deosculabatur; ⁊ membra pannis inuoluta fascia stricta cingebat. indeqz ad p̃sepiū reclinabat. vngebat cor illud virgineū balsamo ⁊ melle incredibilis gaudij dū tāta miracula experiebat. Sed humilitatē paupertatez ⁊ penalitatē filij plorātis animo voluēs gaudiū vertebat in luctū.

De pastorū electione quibus natiuitas xp̃i est ostensa ab angelis ⁊ de fide ac deuotōne illorū erga xp̃m natū. Capitulū tertium.

Tertio cōtemplari debemus in hac scā natiuitate xp̃i visiō nē apparentem. qa apparuit angelus dñi de celo pastoribus cū ingenti lumine dixitqz illis. Ecce euāgelizo vobis gaudiū magnū qđ erit omni populo quia natus est nobis hodie saluator qui est xp̃s dñs. Et cū eo visi sūt plures angeli q̄ dicebant. Gloria in altissimis deo et in terra pax hominibus bone volūtatis. Vbi tria considerare debemus.

Primū est pastorū electio
Scōm pastorū instructio
Tertiū pastorū fides ⁊ deuotio

Primū qđ cōsiderare debemus est pastor electio. Ipsos quidez elegit deus vt eis filij sui natiuitas reuelaret. Jnqt lucas ca°. ij. Pastores erant in regione eadē vigilantes ⁊ custodientes vigilias noctis supra gregez suū. Mos quidē fuit antiquis scōm aliqs i vtroqz solstitio. s. hyemali et estiuali custodire vigilias noctis ita q̄ sollicite vigilabāt ⁊ hoc ꝓpter veneratiōnē ⁊ reuerentiā solis cui antiquitus ꝓpter suā claritatē fiebat magna veneratio. q̄ mos forte inoleuerat apud iudeos ex vsu cohabitantiuz. Erant itaqz nri pastores iuxta bethlecz vno miliario. Et nocte media vigilantes viderunt celestē nunciū annūciantē eis xp̃i natiuitatez Voluit autem xp̃s ad hoc pastores eligere. Primo ut illis tāqz puris atqz simplicibus maior fides adhiberet. Nā scōm Ambrosiū. Simplicitas nec noua fingere nec audita nouit mutare. Scōo ut superbiā reprimeret hominū elatorū. Quare ⁊ xp̃s dicebat Math̄. xj. Confitebor tibi pater dñe celi et terre q̄ abscondisti hec a sapientibus ⁊ prudentibus ⁊ reuelasti ea paruulis. Nunc et Crisostomus dicit. Angelus manifestans xp̃i natiuitatē nō uni hierosolimā nō reḡi uit scribas ⁊ phariseos. Erant enī corrupti ⁊ pre inuidia cruciabāt. Sed pastores erāt sinceri antiquā cōuersationē patriarcharū ⁊ mopsi colentes. Tertio voluit xp̃s natiuitatē suā pastoribus manifestari ut se pastorē ostenderet. Vnde Bedda bene inquit. Nato dño pastores supra gregem vigilant. Ille enī natus est q̄ dicit. Ego sū pastor bonus. Sed ⁊ tempus imminebat quo idē pastor oues suas q̄ dispersē errabāt ad vite pascua reuocaret. Scōm qđ considerare debemus est pastor instructio de qua sequit lucas in euāgelio. Ecce angelus dñi astitit iuxta illos. Rationabiliter factū est ut angelus natiuitatē dñi nūciaret quia homi-

UVA. BHSC. IyR_226

per xp̃m ad angelorũ societatẽ sũt ꝓducẽdi
In apparitione aũt illa lumen refulsit ⁊ claritas dei.i. diuina virtute facta. Et ut inq̃t Bedda. ⁊ Nũq̃ in tota veteris testamẽti serie reperimus angelos q̃ tã sedule apparuere patribus cũ lumine apparuisse. Sed hoc ꝑmulegiũ huic tẽpori recte est seruatũ quã do ortus est in tenebris lumen rectis corde. Ad hanc insolitã dignãq̃ visionẽ pastores timuerũt timore magno. quib⁹ dixit angelus. nolite timere. deinde instruxit eos ꝺ sacramẽto natiuitatis xp̃i. Ecce inq̃t.i. certe euãgelizo vobis.i. nunciũ bonũ porto. gaudiũ magnũ q̃ erit omni ꝑplo.s. tã peregrinantibus in mundo q̃z patientibus in limbo q̃z etiã regnantibus in celo q̃a natus est vobis hodie saluator. vobis.s. hoibus indigentib⁹. nõ angelis vel quia non indigẽt sicut boni vt̃ q̃a nõ possunt redemi sicut mali. Et dixit hodie.i. isto tp̃e. ⁊ Nõ enim erat dies eo modo quo vsitato noie diẽ vocamus. Subdidit angelus. Et hoc vobis signũ. In uenietis infantẽ inuolutũ pannis et positũ in ꝓsepio. In q̃bus verbis significauit de xp̃o tria. ⁊ Primo puritatẽ ⁊ innocentiaz ꝺ luxuriã quia dixit infantẽ qui agnus erat sine macula. Scõo paupertatẽ ⁊ indigentiã ꝺ auariciã quia dicit pannis inuolutũ. Tertio humilitatẽ ⁊ obedientiã cõtra supbiaz. quia dicit positũ in ꝓsepio. Et facta é cuz angelo multitudo milicie celestis exercitus et natiuitas dñi sit magis credibilis ⁊ de ipsa iã nullus dubitet sed totuz diuulgetur p orbẽ. Vnde Bedda inquit. ⁊ Ne parua vnius angeli videret auctoritas posteq̃z vn⁹ sacramentũ noue natiuitatis edocuit statim celestiũ agminum multitudo affuit. Et vt idem Bedda refert ⁊ Multitudo illa celestis milicie in laudẽ creatoris prorupit vt ⁊ xp̃o deuotionẽ impendant ⁊ nos suo instruant exẽplo vt de receptis beneficijs gratias deo persoluamus. Dicebant ergo. Gloria in altissimis deo. ⁊ in terra pax hominib⁹ bone voluntatis. Vbi Bedda ait. optant pacez hominib⁹ quia quos infirmos et abiectos despexerant nascẽte in carne dño iaz socios venerantur. Quibus aũt hominibus pacẽ poscunt exponunt ipsi dicentes bone volũtatis. s. qui suscipiũt natum xp̃m. non enim est pax impijs sed pax multa diligẽtibus nomen dñi. ¶ Tertium q̃ considerare debemus est pastorũ fides ⁊ deuotio. Ipsi posteq̃z angeli discessere in celũ loquebantur ad inuicem. Transeamus vsq̃z bethleem ⁊ videamus hoc verbũ q̃ factũ est. ⁊ dñs ostẽdit nobis. ⁊ Naturale quippe est q̃ homo bonũ diligat q̃a sicut ꝓmũ obiectũ intellectus ẽ verũ. ita ꝓpriũ obiectũ voluntatis est bonũ. Quia ergo vnaquez potentia appetit suũ obiectum. hinc est q̃ voluntas naturaliter bonũ appetit. Illud aũt q̃ naturaliẽ appetitur a potentia si sit ꝓsens ipsam delectat. Si vero sit absens possibile tamẽ haberi potentia mouetur ad ipsũ habendum Homo igit̃ bonũ diligens quãdo sibi ꝓsens est in ipso delectatur. Ostensũ aũt si sit absens inquirit q̃ sperat ipsũ habendum Quia ergo angeli nunciauerũt pastorib⁹ bonũ maximuz xp̃m natũ. Et ostenderunt vbi erat reperiendus quia in bethleez. Ipsi solicite moti sunt q̃rere ⁊ inuenire euz. In quo relucet eorũ magnanimitas ⁊ strenuitas quia nõ horroze noctis nec damno ouilis sui q̃ solũ relinquerẽt retrahunt ab inquisitione saluatoris iam nati. Et fide maxima ac deuotione dicũt. videamus hoc verbũ.i. dei filiuz incarnatũ qui ꝓ nobis factus est homo. Et ut inq̃t Bedda nõ dixerũt videamus puerũ sed verbũ q̃ factũ est.i. verbum q̃ semp erat quõ ꝓ nobis caro factũ est. Et venerũt festinantes ⁊ inuenerunt sicut dictũ est ad illos. Origenes hic ait. Inuenere mariã que illum fudit in partu ⁊ ioseph dispensatorẽ ortus dñici ⁊ infantẽ positũ in ꝓsepio. videntes aũt cognouerunt de verbo q̃ dictũ erat illis de puero hoc.i. intellexerũt illũ puerũ esse verbũ vel filium dei. vel videntes humanitatez cognouerũt diuinitatem. Et omnes qui audierunt mirati sunt de his que dicta erant a pastorib⁹ ad ipsos. Glosa super isto passu dicit nõ solum mirabãtur de incarnationis misterio sed etiã de tanta pastorũ attestatione q̃ fingere inaudita nescirent. sed simplici facundia vera predicabant. Maria aũt modesta ⁊ taciturna mansueta ⁊ humilis conseruabat omnia verba hec cõferens in corde suo pastores vero reuersi sunt ad gregez laudãtes ⁊ glorificantes deum. Cũ quibus ⁊ nos ꝓ tam amplissimo munere iam suscepto

UVA. BHSC. IyR_226

gratias quas possumus referam⁹ pissimo saluatori qui non iam in presepio sed inuenitur coronatus in celis quem adorāt omnes angeli ceteriqz beati qui sit in eternum benedictus. Amen.

Sermo octauus de memoria christi circūcisi ⁊ de nomie ipsius atqz de sanguinis effusione.

Onsumati sunt dies octo vt circumcideret puer. Scribuntur hec verba originaliter luce ij°. ca°. Et in euangelio presentis sollennitatis ¶Postqz natus est xp̄us multa die octaua erga ipsum infantulū gesta fuere memorie digna. In qualibet enīz etate labore et passionibus plurimis attritus. ostendit nobis exuberantissimā charitatez suā. ⁊ Neqz illi satis erat statuto tēpore p̄ salute humani gener̄ crucis ignominiosē ferre supplicium Quin imo ab vtero virginis glorioſe vsqz ad extremuz vite corpus illud preciosissimum varijs penis cruciatibusqz submisit. ¶Hodierna vero die ſm antiquaz iudeorum traditōnem nō sine doloris acerbitate circūcisus est. Et sicut peccator̄ videri voluit qui ab omni labe ⁊ cōtagione mūdissimus venerat in suo sanguine peccatores lauare. Qua de re statuit sancta mater ecclesia diem istum a cunctis fidelibus solēniter celebrari. ⁊ Nos vero ut xp̄i circumcisi sacramentuz omnibus unotescat. de ipso in presenti sermone dicemus. In quo tria misteria erunt contēplanda.

¶Primū dicit circūcisionis
Scōm vocationis vel nominationis
Tertium effusionis

De circūcisione q̄z congrua instituta fuit ⁊ de determinatione illius ⁊ quare xp̄s voluit circūcidi Cap. primū.

¶Primū misterū contemplandū dicit circūcisionis. vbi p̄o clarioze intelligētia dicendoz̄ de xp̄o qui circumcidi voluit ad hoc de circūcisione tria erūt elucidanda

¶Primū est illius institutio
Scōm determinatio
Tertiū subiectio

¶Primū de circumcisione elucidandū ē illius institutio. Et hic perscrutari libet qualiter circūcisionis sacramentū conuenienter institutū est ⁊ hoc triplici respectu.

¶Primo respectu cause
Scōo respectu sexus
Tertio respectu persone

¶Primo circumcisio cōuenienter instituta est respectu cause. quare instituta fuit. Ut enī colligit ex dictis hugonis in li. de sacramentis ⁊ mgri sententiarum in iij. di. i. Et Alexādri de ales in iij. volumine summe. Triplex fuit causa potissima ut circumcisio institueretur ¶Prima d̄ distinctionis ut. s. distingueret p̄p̄lus fidelis de quo xp̄s nasciturus erat ab alijs infidelibus ⁊ ydolatris. ḡa ut Aug⁹ in q̄t li. v. de ci. dei. ca. xij. Illo tpe oēs gentes exceptā vna populi hebreoz deos falsos colebant ⁊ nō deo victumas sed demonijs imolabant. Et si obiceret q̄ ante teq̄z daret circūcisio erant fideles et infideles ergo ante circumcisio instituenda erat. ¶Rñdere possumus scōm sanctū tho. in suo quarto. Q̄z ex corruptione peccati originalis humanū genus circa tp̄a abrahe vsqz ad p̄ fundissimū peccatoz̄ venerat. s. infidelitatē quia tunc cepisse fert̄ ydolatria ⁊ vicius turpissimū cōtra naturā vt patet de Sodoma ⁊ gomorra. Scōa causa quare circūcisio fuit instituta d̄ oppositionis. ut. s. esset remediū oppositū originali peccato q̄ q̄dē circūcisio rep̄sentabat q̄z tū ad causā q̄ erat ipsa propagatio libidinosa. Ideo fiebat in mēbro deseruiēte gnātioni. q̄z tū ad p̄cessū circularē ḡa scōm Anselmū primo ysona corrūpit nām deinde nā corrūpit ysonam. Et q̄z tum ad effectum qui est concupiscentia. Ideo pellicula proijciebatur. Et si diceret q̄ ante institutionem circumsionis humanū gen⁹ originali pctō erat obnoxiū. ergo currūcisio ante fuisset instituēda Dicere possumus ſm hugonē li. ō sacrament̄. q̄ in qualibet lege benignitas dei hūano generi de oportunis remedijs ō originale peccatū puidit. In lege siq̄dē nature fuerūt tria remedia. ¶Primum oblatio q̄ cepit ab Abel ⁊ durauit vsqz ad diluuiū de qua d̄ genes. iij. ca. Abel obtulit ō primogenitis. Secūduz remedium fuit sacrificatio ⁊ durauit a Noe vsqz ad Abrahām. Tertiuz fuit deci

UVA. BHSC. IyR_226

matio de qua geneſis xiiij.ca. abrahã dedit melchiſedech decimas. In lege ſcripture remediũ cõtra originale fuit circũciſio. que licet tpe abrahe ⁊ legis nature ceperit tñ tẽpore moyſi fuit ꝓmulgata. In lege vo gre eſt ſacramentũ baptiſmi. Tertia rõ quare inſtituta fuit circũciſio vꝫ ſignificatõis vt eni dicit ſcũs Tho. i iij. habꝫ circũciſio miſticã ſignificationẽ. Nã ſcom intellectum moralẽ ſignificabat caſtitatẽ ſuãdã. ſcom intellectũ allegoricũ ſignificabat purgatio nẽ peccatorũ ꝙ xpm futuraꝫ. Scom intellectũ anagogicũ ſignificabat depoſitionẽ corruptibilitatis carnis ⁊ ſanguinis in reſurrectione. Sco circũciſio eſt conuenienter inſtituta reſpectu ſexus ꝙa ordinauit deus ut maſculi circũcideret non mulieres. Nõ vero multiplex eſt ſcom Alexãdrũ. Et prima eſt membri deficiẽtia quia mulieres nõ habent membrũ ad circũciſionẽ diſpoſituꝫ Sca rõ eſt diſtinctionis ſufficientia ꝙa populus fidelis ab infideli ſufficienter diſtinguebatur per viros ꝙa vir caput eſt mulieris ſicut patet xxxij.q.v.ca.cũ caput. Sca rõ ẽ peccati independentia ꝙa peccatũ originale nõ dependet a muliere cauſaliter licet occaſionaliter. Nã quãtus trãſgreſſio a femina ceperit. tñ tranſfuſionis peccati originalis cauſa non fuit ipſa ſed vir. quia ſi vir nõ peccaſſet originale tranſfuſum non fuiſſet. Tertio circũciſio cõuenienter inſtituta eſt reſpectu perſone. Indicta quippe fuit abrahe dũ erat annorũ nonagintanoue ut ſcribitur geneſis xvij.ca. diligebat quidem deꝰ abrahaꝫ maxime ꝓpter tria. Primo ꝓpter fidẽ quia ut ſcribit geneſis xv.ca. Credidit abrahã deo ⁊ reputatuꝫ eſt ei ad iuſticiam. Sco ꝓpter hoſpitalitatẽ ꝙa valde hoſpitalis fuit. Vñ Jero⁹ ad palmachiũ inquit Diues erat abraham auro argento pecore poſſeſſione multãqꝫ familiã habebat ita vt ad ſubitũ nunciũ armare poſſet exercitum iuuenibus electũ. tamẽ poſt crebrũ hoſpitalitatis officiũ dũ hoies non recuſat ſuſcipere meruit deũ. Tertio diligebat deus abraham ꝓpter obedientiã fuit equidẽ promptiſſimus ad obediendũ deo cũ ſibi filiũ vnigenitũ precepit ut patet geneſis xxij.ca.

¶Scom elucidandum de circumciſione ẽ alia determinatio que cõſideranda habet ꝗz tum ad tria.

Primo ꝗztum ad diem
Sco ꝗztũ ad inſtrumentum
Tertio ꝗztum ad finem

¶Primo cõſiderare habemus determinatõ nẽ circũciſionis ꝗztũ ad diẽ. vꝫ enim geneſis xvij.ca. Infans octo dierũ circũcidet in vobis. Vbi ſact⁹ Tho. dicit. ꝙ octauus dies erat ꝺ neceſſitate circũciſionis ꝗztũ ad obligationẽ preceptiꝰ ita ꝙ reus tranſgreſſionis erat q illud tempus nõ obſeruabat. ſed nõ erat de neceſſitate eius ꝗztũ ad efficaciaꝫ ſacramenti ꝙa etiã in alio tpe circũciſio facta ſuũ effectũ ſacramẽtalẽ habebat. ſicut etiã accidit miniſtrantibus nra ſacramẽta qui ſeruant materiã ⁊ formã debitã ⁊ omittũt aliud de ritu ad ſolennitatẽ ſacramenti ab eccleſia inſtituto. Sed hic plures difficultates oriunt. Prima eſt an ſi octaua dies fuiſſet dies ſabbati in quo ꝑcepta erat quies ab operibus exterioribus fuiſſet licitũ facere circũciſionẽ. Nñdet ſcũs Tho. ꝙ ſic ꝙa circũciſio non erat opus pure corporale ſed ſacramentũ legis ſicut et ſacrificia q in ſabbato offerri licebat. Et ideo xps dicebat iohis vij.ca. Circũciſionẽ accepit homo i ſabbato ⁊ non ſoluit lex moyſi. Sca difficultas quia illi q vagati ſũt in deſerto nõ fuerunt octaua die circũciſi ſed poſtea tpe Joſue in galgalis. ut vꝫ ioſue v.ca. ⁊ tñ illis ꝓfuit circũciſio. Ad hoc dicũt doctores ꝙ cum illis fuit diſpenſatũ ꝓpter neceſſitatẽ ꝙa neſciebant quã caſtra mouenda erãt q mouebantur ſcom ꝙ mouebat ⁊ eleuabatur nubes de tabernaculo. ut ſcribit Numeri ix.ca⁰. Jnſup nõ erat neceſſe eos tũc aliqd ſignuꝫ diſtinctõis habere vt damaſcen⁹ dicit qñ ſeorſum ab alijs hoibus habitabant. Tertia difficultas an immunẽte mortis articulo licitũ fuiſſet ante octauũ diẽ circũciſionẽ facere. Ad qd reſpondemus ꝙ mgr videt ſentire in littera ꝙ licebat immunente mortis articulo diẽ preuenire. Quidã vo dicũt ſequentes bugonẽ in libro de ſacramentis ꝙ non erat neceſſitas diẽ preuenẽdi. quia illis qui ante octauã diẽ moriebantur valebat ad ſalutẽ remedium qd ante circũciſionẽ fuerat qd ad hoc efficaciaꝫ habebat. Et hꝫ affirmant per iudeos q nũc ſunt q nũqꝫ ante octauũ diẽ circũcidunt. Quarta diffi

UVA. BHSC. IyR_226

cultas quare institutuz fuit vt infantes die octaua circumciderẽtur. Et ad hoc potest triplex ratio assignari.

¶Prima penes intellectũ litteralẽ
Scõa penes intellectũ anagogicũ
Tertia penes intellectũ tropologicũ

¶Prima ratio sumit penes intellectũ historicũ siue litteralez. ¶Nam sicut dicit ¶Rabi moyses maximus philosophus ⁊ theolog⁹ apud iudeos puer in septẽ diebus taz tener adhuc est q̃z si existeret in utero matris. ¶In octaua autẽ fortificatur ⁊ solidat̃. Et ideo ut dicit noluit dñs paruulos ante octauaz diem circumcidi ne ob nimiã tenerit udinẽ nimiuz lederentur. ¶Ultra vero octauũ noluit circũcisionem elongari ꝓpter tres causas. ¶Prima ut periculũ euitet̃ ne. s. si nimium differrẽt̃ sine circũcisione eos mors contingeret. Scõa ut dolor paruulorũ ꝓuideatur cũ enim in circũcisione maxim⁹ sit dolor voluit pueros dñs circũcidi duz adhuc paruam ymaginationem habent ut minorem dolorem sentirent. Tertia ut parentũ tristicie cõsulatur. ¶Nã cũ ex circumcisione pleriq; morerentur si circũciderent̃ tã magni exinde maior dolor esset parentibus q̃z si morerentur habentes tantum octo dies. Secunda ratio sumitur penes intellectum anagogicum siue celestem. ¶Fiebat ergo circumcisio die octaua ut daretur intelligi q⁹ in octaua resurrectionis ab omni pena et miseria circũcidemur. Et scõm hoc octo dies erunt octo etates. ¶Prima ab Adam vsq; ad noe. Secũda a noe vsq; ad abrahã. Tertia ab abrahã usq; ad moysen. Quarta á moyse usq; ad dauid. Quinta a dauid vsq; ad x̃pm. Sexta a x̃po vsq; ad finez mũdi. Septima morientium. Octaua resurgentiũ. Tertia ratio sumitur penes intellectum tropologicuz siue moralem. Et scõm hoc octo dies possunt accipi pro octo cõditionibus que requiruntur ut anima pecca trix circumcidatur ⁊ grata sit deo. ¶Prim⁹ itaq; dies est prima conditio que est cognitio peccati. ¶Nisi enĩ peccator suam infirmitatẽ cognoscat nunq; ad penitentie medicinam venire curabit. Ideo inquit Seneca ad Lucillum. ¶Non est extrinsecus malum nostrum. intra nos est. in visceribus ipsis sedet. Ideo difficulter ad sanitatez venimus quia nos egrotare nescimus. Et Augusti. super psalmo. ¶Nemo aut est sanabilior eo qui sibi sanus videtur. ¶Vnde dauid in ps. quinquagesimo dicebat. Iniquitatẽ meaz ego cognosco. Secũda dies est propositũ deserendi malũ ⁊ faciendi bonum. qõ notat̃ in filio prodigo qui dixit. Surgaz ⁊ ibo ad patrem meũ. Tertia dies est tertia cõditio. s. pudor de peccato. ut homo de suis malis erubescat. Quarta dies est timor ꝑ futuro iudicio. Quinta contritio siue dolor de peccatis. Sexta est confessio loco ⁊ tpe. Septima spes venie. nõ enim sufficiũt precedẽtia sine hac septima cõditione. quia ut scribit̃ de penitẽ. di. i. in ca. nemo. ¶Nemo potest bene agere penitentiã nisi sperauerit indulgentiam. patet hoc de iuda qui licet peccatum fuisset confessus tamẽ quia ꝺsperauit de venia damnatus est. Octaua dies est satisfactio. ¶His conditionibus quasi q̃busdã diebus circumciditur anima ⁊ in statuz salutis ponitur atq; distinguitur ab illis q̃ sunt impenitentes ⁊ obstinati. Scõo cõsiderare habemus de terminatione circũcisionis quantũ ad instrumentũ. ¶Fiebat enim cum cultello lapideo ut patet Josue v. ca°. ⁊ exodi iij. ca°. Dicit tamen sanctus Tho. Q̃ talis cultellus non erat de necessitate circumcisionis neq; quantũ ad obligationez precepti neq; q̃ntum ad efficaciã sacramẽti quod ritus iudeorum vsq; hodie ostendit. licet in principalibus circumcisionib⁹ in q̃ bus x̃pm significari oportebat tale instrumentum sit adhibitum. Significabat enim x̃pm qui petra dicitur ꝑ similitudinez. ⁊ est causa principalis meritoria remissionis originalis culpe. Tertio cõsiderare habem⁹ determinationem circumcisionis q̃ztuz ad finem. Debuit vtiq; circũcisio finem habere. Vnde apostolus ad galathas v. ca°. In x̃po enim ihu neq; circũcisio aliquid valet neq; prepucium sed noua creatura. Et iterũ. Si circumcidimini x̃ps nil proderit vobis. ¶Ratio ẽ scõm doctores q̃a cũ venit qđ ꝑfectũ est euacuari debuit qđ ex parte est ꝑ ad idez ordinet̃ q̃a gra non facit ꝑ duo qđ per vnuz põt facere sicut nec nã Circũcisio aũt imꝑfecta erat respectu baptismi tripliciter ¶Primo q̃ztũ ad significationẽ q̃a nõ ita significabat expresse emundationez totius

UVA. BHSC. IyR_226

hominis ab immūdicia originalis culpe sicut ablutio baptismalis. Scō quantū ad efficaciā quia non tam habundans gratia ad operandū ⁊ reprimendū fomitē dabat in circumcisione sicut in baptismo. Tertio quantuz ad vtilitatem. quia non erat eius vtilitas ita cōmunis sicut baptismi cuz haberet determinatū populū determinatū tēpus determinatū sexū quod i baptismo nō accidit. Et ideo aduenīēte baptismo debuit cessare circūcisio. ¶ Sed iudei arguūt contra nos primo q̄a genes xvij. ca. dicit q̄ circūcisio dat in fedus eternū. Sed eternū est qđ nullo fine claudit. ergo circūcisio cessare nō debuit. Scō quia post baptismi institutionē paul⁹ circūcidit timotheū ut patet actuū xvj. ca. ¶ Respondet scūs Tho. Qz eternū hic accipit pro seculo qđ quidē finē habet sed non est nobis determinatū. Vel etiam potest dici q̄ circūcisio corporalis potuit esse in fedus eternū q̄tū ad suuz signatū ⁊ q̄tū ad id qđ ei succedit. Sicut etiā fides dr semp manere respectu visionis que ei succedit in patria. Ad scōm dicit sanctus Tho. q̄ ante xp̄i passionez circūcisio ⁊ legalia fuerunt obseruanda ex necessitate diuine iussionis ⁊ habuerūt adhuc effectū Sed post xp̄i passionē ante diuulgatū euangeliū obseruari poterant a iudeis ad fidē conuertis nō spem in ipsis ponentibus quasi alicuius virtutis essent aut quasi sine eis gra xp̄i non sufficeret ad salutē. Sed ne omnino videret lex vetus reprobanda si statim quasi ydolatria fugeretur. Et ideo hoc mō erat mater synagoga cū honore ad tumulus deducenda. Sed post diuulgatōnem euāgelij legalia non solū nō sunt salutifera sed mortifera. Medio ergo tēpore. s. post passionez xp̄i ante diuulgatū euangeliū petrus ⁊ paulus ⁊ alij apostoli legalia obseruabant non simulatorie sed vere. petrus tamen incaute se habuit in obseruatione legaliū nimis cō descendens iudeis illis qui legalia obseruabant ita ut aliqui eius exemplo inducerentur ad ea obseruanda quasi necessaria. Et ideo vere reprehensibilis erat ⁊ aliquā leuē incurrit culpā. Et paulus ad galathas ca°. ij. vere ⁊ non dispensatiue ipsū cū charitate reprehendit. Circūcisio ergo ⁊ alia legalia ante xp̄i passionē quando xp̄us ea seruauit non erant mortua nec mortifera sed salutifera Tempore aūt apostolorū ante diuulgationē euangelij erant quedā mortua q̄si nullius existentia vtilitatis. sed non mortifera. Modo uero ⁊ mortua ⁊ mortifera sūt ideo nec obseruanda ⁊ sic circumcisio finez accepit ¶ Quare xp̄s voluit circūcidi Tertiū elucidandū de circumcisione dicit subiectio. Licet enim xp̄us originale peccatuz non cōtraxerit voluit nihilominus circumcidi. Qđ quidē fecit multiplici ratiōe. vt in q̄t scūs Tho. iij. pte. q. xxxvij. Primo ut ostenderet veritatē carnis humane contra manicheū qui dixit cū habuisse corpus fantasticuz. Et contra Apollinarē q̄ dixit corpus xp̄i esse diuinitati consubstantiale. Et cōtra valentinū qui dixit xp̄z corpus de celo tulisse. Scō voluit xp̄s circūcidi ut approbaret circūcisionē quam olim de⁹ instituerat. Tertio ut ostenderet se esse de genere abrahe q̄ circumcisionis mandatuz acceperat in signum fidei quā de ipso habuerat ¶ Quarto ut iudeis excusationē tolleret duz eum nō receperunt quia nō potuerūt dicere q̄ esset incircumcisus. Quinto ut obedientie virtutē suo nobis cōmendaret exemplo. Sexto ut qui i similitudine carnis peccati aduenerat remediuz quo caro peccati consueuerat mūdari non respueret. Septimo ut legis onus in se sustinēs alios a legis onere liberaret

¶ Qz conuenienter filius dei vocatus est iheſ⁹. ⁊ de admirandis efficacijs huius nois ac reuerentia eius. Capitulū secundū.

¶ Secundū misteriū contemplanduz de xp̄o circumciso dicitur vocationis vel nominationis. Quia vocatū est nomē eius iheſus de quo iocūdissimo nomine tria cōsideranda sunt

¶ Primū ipsius cōuenientia
¶ Scōm ipsius efficacia
¶ Tertiū ipsius reuerentia

¶ Primū considerandū de hoc nole iheſus ē ipsius cōuenientia. Vbi queritur vtrū filius dei pro nobis incarnat⁹ cōuenienter sit vocatus ihs. Et dicimus q̄ sic triplici ratiōe.

¶ Primo ratiōe significationis
¶ Scō ratione reuelationis
¶ Tertio ratione annunciationis

UVA. BHSC. IyR_226

¶Primo dei filius conuenienter est vocatus ihūs ratione significationis. tūc enīz nomē cōuenienter imponit cū eius significatum cōrespondet proprietati rei. ¶Nomina aūt singularū hominū semp imponūt ab aliqua proprietate eius cui nomen imponit. vt dicit sanctus Tho. iij. parte. q. xxxvij. vel a tempore sicut imponunt noīa aliquorūz sanctorū his qui in eorū festis nascūt. ¶Vel a cognatōne sicut cū filio imponit nomen patris vel alicuius de cognatione eius. Et hoc modo propinqui iohānis baptiste voluerunt eum vocare noīe patris sui Zachariam. ¶Vel etiā ab euentu. sicut ioseph vocauit primogenitū suūz ¶Manassen dicēs obliuisci me fecit deus laborū meorūz genesis xli. ca ¶Vel etiā ab aliqua qualitate eius cui nomen imponit. sicut genesis xxv. ca. dicit Q; qui primo egressus est de utero matris ruffus erat ꝛ totus in morez pellis hispid⁹. Ideo vocatū ē nomen ei⁹. Esau qō interp̄tatur rubeus. ¶Nomina aūt que diuinitus imponuntur aliquibus semp significāt aliquod gratuitum donū eis diuinitus datuz Sicut genes xxvij. ca. dictū est abrahe. Appellaberis abrahā quia patrē multarū gentium constitui te. ¶Quia ergo homini xp̄o hoc munus gratie collatū erat ut per ipsuz omnes saluarentur. Ideo cōuenienter vocatuz est nomen eius ieſus. i. saluator. Sed contra hoc posset quis obicere ex eo q; Ysaias ca⁹. lxij. loquens de xp̄o dixit. Vocabit tibi nomen nouum qō os dñi nominauit. Sed hoc nomē ihesus nō est nomen nouuz sed pluribus ante xp̄m fuit impositus ergo nomen illud non cōuenit xp̄o. Ad hoc dicit scūs Tho. q; his qui fuerunt ante xp̄m potuit conuenire hoc nomen ihesus scōm aliquā aliam ratōnē puta quia aliquā particularē ꝛ tpalē salutē attulerunt. Sed sm rōnez spiritualis et vniuersalis salutis hoc nomē est proprū xp̄o ꝛ scōm hoc dicit esse nouū. ¶Inuenitur aūt in scriptura hoc nomen impositū quatuor hominibus. quorū primus fuit Josue q fuit pugnator fortissimus de quo dicit Ecclesiastici xlvj. ca. Fortis in bello Jesus naue. Secūs fuit ieſus filius Joiade qui fuit sacerdos deuotissim⁹ Aggei ij. ca. Tertius fuit ieſus filius sirach qui fuit doctor sapientissimus Ecclesiastici primo. ¶Quartus fuit ieſus filius virginis ¶Marie sanctissimus figuratus per tres primos nō vocaliter sed realiter. ¶Primo q̄dē quia sicut ieſus naue debellatis chananeis introduxit filios isrl in terrā promissionis. ita noster ieſus debellatis demonib⁹ extraxit sanctos ō inferno ꝛ induxit eos in terrā viuentiū. Secō quia sicut scūs ieſus edificauit templū. s. ecclesiā subuerso tēplo synagoge. Tertio q̄a sicut ieſus fili⁹ sirach renouauit sapiētiā de corde suo sic ieſus nr renouauit q̄a testamentū nouū instituit. Secō filius virginis cōuenienter est vocat⁹ ieſus ratione reuelationis. Sic equidez p̄dixerūt pphete q;. s. vocaret ieſus spū scō illis reuelante. ¶Unde deus pater in ij. hesdre loquēdo dicit. ¶Reuelabitur filius meus ieſus cū his qui cū eo iocundabuntur. Et Habacuc iij. ca. Ego aūt in dño gaudebo ꝛ exultabo in deo ieſu meo Et sibilla ¶Merinea de qua loquitur Augustinus li. xviij. de ci. dei. ¶In versibus illis. ¶Judicij signum tellus sudore madescat. E celo rex aduenet p̄sens secla futurus ꝛc. Accipiēdo primā litterā cuiuslibet versus ꝛ omnes insimul complectēdo dixit ¶Jhesus xp̄s fili⁹ dei saluator. Sed ō hoc instatur q; Ysaias loquēs de xp̄o vēturo vij. ca. ait. ¶Vocabitur nomen eius hemanuel. Et viij. ca. ¶Vocabit nomen eius accelera spolia detrahe festina prędare. Et ix. ca. vocabit nomē ei⁹ admirabilis ꝛ filiari⁹ deus fortis pater futuri seculi princeps pacis. Et Zacharias ca. vj. dixit. Ecce vir oriens nomen ei⁹. ergo incōuenienter vocatū ē nomē eius ieſus. ¶Rñdet scūs Tho. q; in omnib⁹ illis nomibus quodāmō significat hoc nomen ieſus qō est significatiuū salutis. ¶Haz in hoc qō dicitur hemanuel qō interp̄tat nobiscum deus designatur causa salutis q̄ est vnio diuine ꝛ humane nature in psona filij dei per quā factuz est ut esset nobiscum deus. ¶Per hoc aūt quod dicit. vocabitur nomen ei⁹ accelera spolia detrahe designatur a quo nos saluauerit. quia a diabolo cui⁹ spolia abstulit scōm illud apli ad colo scenſes ca. ij°. Expolians principatus ꝛ ptātes traduxit cōfidenter. ¶In hoc qō dr vocabitur nomen ei⁹ admirabilis ꝛc. designatur via et terminus salutis nostre in quantum s. admirabili diuinitatis consilio ꝛ virtute

UVA. BHSC. IyR_226

ad hereditatē futuri seculi ꝑducimur In q̄
erit pax ꝑfecta filiorū dei sub ipso principe
deo. Q̄ vero dicit. Ecce vir oriens nomen
eius ad idē refert ad q̄ primū. s. incarnati
onis misteriū scōm q̄ eo[rū] erat tenebris
lumen rectis corde Tertio filius dei ⁊ vir
ginis cōuenienter vocatus est ihūs rō̄e an
nunciatōnis. q̄a angelus gabriel vt scribit
luce ꝑ° ca. qui annūciauit v̄gini de filio na
scituro diuina secreta inter cetera sibi dixit
Ecce concipies in vtero ⁊ paries filiū ⁊ vo
cabis nomen eius ihm. Et iterū cū apparu
it ioseph in somnis dixit ei de vxore pregnā
te ut dr̄ matth. ꝑ° ca. Ioseph ioseph fili da
uid noli timere accipe mariā cōiugem tuaz
q̄ enī in ea natū est de spū scō est. Ecce pa
riet filiū ⁊ vocabis nomen eius ihum. Ipse
enim saluū faciet populū suū a peccatis co
rū. Deus igit hoc nomē angelo reuelauit
priusq̄ ad virgines mitteret eū. q̄a ut dicit
Ambrosius. illud nomē nō vsurpauit sibi
angelus sed audiuit a deo. Sed pleriq̄ vo
ceri cupiūt cū xp̄s dicat filius dei ihs ⁊ xp̄s.
q̄ sit inter hec noīa differentia. Quibus di
cimus q̄ filius dei vocat inq̄ntū est deus de
deo. Xp̄us inq̄ntū est homo a persona diui
na quātū ad humanā naturā assūpt? Ihs
inq̄ntū est deus humanitati vnitus. Alexā
der vero de ales in iij. dicit. q̄ cuz deus ⁊ hō
vnus sit xp̄us in vnitate ꝓsone pōt significa
ri persona xp̄i duplicit. Vel rōe diuine na
ture in cōparatione ad humanā scōm quā
dicit ihs. i. saluator. verbo enī in humanā
cōuenit saluare. Vel rōe humane nature ꝑ
vnionē ad diuinā ⁊ sic dicit xp̄s.

Scōm q̄ erat considerandū de hoc būdi
cto noīe ihs dr̄ efficacia. Et licet multe sint
efficacie illi?. nos tm̄ hic dumtaxat de trib?
dicemus.

Prima est miraculorū opatio
Scōa periculorū euasio
Tertia corduū consolatio

Prima efficacia noīs ihu dicit miraculor
opatio. Hanc saluator ipse declarauit cuz
dixit Marci vltimo ca Signa aūt eos q̄ cre
diderint hec sequent. In noīe meo demo
nia eicient. linguis loquent nouis. serpen
tes tollent ⁊ si mortiferum q̄d biberint nō
eis nocebit. Sup egros manus imponēt et
bene habebūt. Ex hoc dicit petrus Rauē
nas in quodaz sermone. Hoc est nomē q̄d
dedit cecis visū. surdis auditū. claudis gres
sum. sermonē mutis vitā mortuis restituit
totāq̄z opaboli potestatē de obsessis corpo
ribus virtus huius noīs effugauit Qualit
vero hec omnia impleta sint enarrabimus
cū de sanctis aplis martyribus virginibus
⁊ cōfessoribus sigillatim loq̄mur. Hūc v̄o
tiñ in hoc loco interponemus illud q̄d i vi
ta sancti dionysij scribit. Dū enī paul? ve
nisset athenas sicut etiā scribit actuū xvij.
ca. Et cū philosophis disputaret p̄cipuecq̄z
cū dionysio tūc clarissimo. cecus q̄dam per
transibat. statimq̄z dionysius dixit paulo.
Si dixeris huic ceco in nomine dei tui vide
⁊ viderit. statim credā. sed ne vtaris verbis
magicis q̄a forte nosti verba q̄ habent hu
iusmodi efficaciā. Et paul? rñdit o dionisi
tu ad cecū ꝓge eiq̄z dic. In noīe ihu xp̄i na
ti de virgine crucifixi mortui ⁊ sepulti q̄ re
surrexit a mortuis ⁊ ascendit in celum vide
quā formā verborū etiā sibi tradidit scrip
tam. O res mirabilis. O virtus ineffabilis
noīs ihu benedicti. Cū dionysius ceco p̄fa
ta verba dixisset ꝑtinus visū recepit. Qua
re dionysius cuz damari vxore sua omniq̄z
familia baptizatus est. Sicq̄z a paulo ꝑ tri
ennū instructus athenis ē ordinatus epūs
vbi ille predicationi insistens ipsā ciuitatez
⁊ partē regionis illius ad fidē xp̄i cōuertit.
Scribit insup actuū ij. ca. q̄ dū petrus et
iohes ascendebāt in templū ad horam oīo
nis nonā. quidā vir q̄ erat claud? ex vtero
matris sue baiulabat quē ponebāt quoti
die ad portā templi q̄ dr̄ speciosa ut peteret
elemosinā ab introeuntibus in templum.
Is rogabat petrū ⁊ iohem ut elemosinā ac
iperet Intuens aūt eū petrus cū iohanne
dixit respice in nos. At ille intēdebat i eos
sperans se aliq̄d accepturū. Petrus aūt di
xit. argentū ⁊ aurū non est mihi. q̄d aūt ha
beo hoc tibi do. In noīe ihu xp̄i nazareni
surge ⁊ ambula. Et apprehensa manu eius
dextera alleuauit eū. Et ꝑtinus cōsolidate
sunt bases ei? ⁊ plante ⁊ exiliens stetit ⁊ am
bulabat. ⁊ intrauit cum illis in templū lau
dans ⁊ benedicēs deū. Scōa efficacia noīs
ihu dr̄ periculorū euasio Qui enī reuerent
⁊ fideliter ac deuote inuocant nomen illud
q̄z sepissime a periculis immūtibus liberant

UVA. BHSC. IyR_226

ficut ꝛ ego experientia certa cognoui. ꝛMaz multis obmissis q̄ dicere possem. ꝛRefera3 tñ vnū qō vidi in ciuitate mediolani. Duz enī ego erā in cōuentu sancti francisci pfatē ciuitatis deambulabā die quadā sol⁹ supra in claustruz infirmarie audiui flebilem clamorē cuiusdā pueri. statimq3 accurrens ad partē illā iuxta quaz infertus edificata ē piscina bene pfūda aquis repleta adeo ut aque ibi excrescētes vel pfluentes staturaz cuiuslibet hois operirent. prospexi aūt puerū ibi periculo submersionis expositū. erat ut puto septennis. rapuerāt illū aque vsq3 ad medietatē piscine pfate. attonitus ego ꝛ memor dulcissimi nois ihu. ihesu in gemnando puerū cui nil presidij afferre poterā hortatus sū ut ꝛ ipe ihesū aduocaret. testor deū ꝛ angelos ei⁹ q̄ ēz primuz ihesū noiare cepit immobilis inter aquas pmānsit. ita q̄ erect⁹ vsq3 ad medietatē tñ aquis erat immersus. ꝛReliqua vero pars corpis. s. pect⁹ brachia ꝛ caput extra aquas rtinebat tāq3 si aliquis pedes eius sub aquis firmiter retineret. Stetit illo modo q̄diu fratres cucurrerūt q̄ lancea sibi porrecta eduxerunt illū ad terrā pseruatū a periculo submersionis virtute nominis ihesu benedicti. ¶Tertia efficacia nois ihu dicit corduz consolatio. ꝛHoc noie suauissimo cōsolant peccatores quia eius virtute pctā illis remittunt. Mñ tohes p⁹ ca. ca°. ij. ait. Scribo vobis filioli quñ remittunt vobis peccata vra in nomine eius. Et ꝛRiccardus de scō victore inqt. Ihesus nomē dulce nomen delectabile nomen cōfortans peccatoz ꝛ beate spei. ergo ihesus esto mihi ihesus. hoc noie cōsolant iusti sperantes in illo eternā salutē acq̄rere Mñ actuū viij. ca. petrus dicebat. ꝛNon est aliud nomen sub celo datū hoibus in quo oporteat credētes saluos fieri. ꝛHoc demq3 noie roborant ꝛ fortificant certantes pro xpo ꝛ alia aduersa queq3 tollerantes. Est ō hoc exempluz sācti Ignatij q̄ discipul⁹ fuit beati iohānis euāgelute ꝛ epus Anthiocenus. cuius tanta fuit auctoritas q̄ etiā dominus verba illius ad cōfirmationē dictoz suoz addurit. Cū enī ut ipse in libro de diuinis noibus attestat quidā nomen amoris in diuinis reprehēderēt dicentes nomē dilectionis nō amoris in diuinis ponendo volens ostēdere hoc nolle amoris p omnia vtendum in diuinis ait. Scribit aūt diuus Ignatius. Amor meus crucifixus est. ꝛHic cū traiam imperatoris iussu a militibus punctus fuisset romā perductus ut ecclesiastica docet hystoria cū idolis sacrificare noluisset precepit Traian⁹ primo plūbatis scapulis eius contūdi ꝛ vngulis latera laniari ꝛ duris lapidib⁹ eius vulnera cōfricari. deinde carbones vnos afferri ꝛ ipsuz sup illos nudis plantis ambulare cōpelli. Et iterum cū hoc fecisset illesus dorsū eius vngulis lamari eiusq3 plagas sale pfundi. ꝛ vltimo tradi duobus leonib⁹ pfocandus. Inter tot aūt genera tormētoz nūq3 ab inuocatiōe nois iesu xpi cessabat. Quem cuz torrores requirerent Cur h̄ nomen totiēs inuocaret. ait hoc nomen cordi meo inscriptuz habeo. et ideo ab eius inuocatione cessare nō valeo. ꝛPost morte eius quidā volentes curiosius experiri cor eius a corpore euellerēt. ꝛ illud scandentes per medū totū inscriptum hoc noie litteris quasi aureis inuenerūt. Et q̄ forte hoc apud plerosq3 incredibile videretur. Extat exemplū simile nro seculo manifestū. Inspexi ego pprijs oculis ꝛ manib⁹ cōtrectaui passionis xpi pmaginē in corde sancte clare de mōte falcone miraculose formatā. De illo q̄ppe cōpacta sūt non humano artificio sed diuino miraculo. crux claui lancea spongia colūna ꝛ flagella. Insup et in corde illo inuēti sunt tres lapides pauli ꝛ rotundi qui ut dicebāt si in statera ponā tur ꝛ ex parte altera pondus equale coaptetur sublato vno adhuc duo sunt ponderis eiusdē cuius ꝛ tres. sublatis duobus etiam vnus eēlis ē ponderis cuius erant oēs tres simul in quib⁹ insinuari videt trinitas personarū diuinarū ꝛ equalitas q̄a nō tres dij sed vnus est deus. Et qualis pater talis filius talis spūs scūs. Ad nomen iesu iā reducamus. De hoc inquit deuotus Bernardus. Ihū dulcis memoria dās vera cordis gaudia Sed sup mel ꝛ oia eius dulcis presentia Et iterum idē ait. Si scribas nō sapit mihi nisi legero ibi ihesū. Si disputes ac cōferas nō sapit mihi nisi insonuerit ibi ihs. Ad p dicationez huius nois vocatus fuit paulus de quo dixit xps Ananie. ut scribit actuz ix. ca. Vas electionis est mihi ut portet no-

UVA. BHSC. IyR_226

men meū cor̄ gentibus ⁊ regibus ⁊ princi
pibus ⁊re. De hoc dicebat ipse paul⁹ actu
xxj.ca. Ego in vltim nō solum alligari sed ⁊
mori paratus sū pro noīe eius. Et cū decol
latus est rome ⁊ caput ei⁹ a corpore exiluret
ibūs xp̄us qui sibi in vita sua tā dulcis extite
rat hebraice clara uoce insonuit. Dicit enī
q⁹ in suis epistolis ihm xp̄m quingentis vi
cibus nominauit. Tertiū considerandū
de gratioso noīe ihu dicit reuerentia. Est
huic nomini reuerentia exhibenda q̄a oēs
creature celi ⁊ terre angeli et demones licet
dispari modo uenerant illud. Vñ aplūs ad
philipenses ca.ij.ait. In noīe ihu omne ge
nu flectat celestiū terrestriū ⁊ infernorum
Exultant quidē ad huius noīs pclamatio
nē oēs angeli dei. terrent demones ⁊ tarta
ree legiones. Voīes uero q̄ credūt in ihesū
ut pāximus iubilantes illud laudant ⁊ bñ
dicunt. Nō est ergo nomē hoc blasfeman
dum. nō piurandū in illo. sed honorificen
tissime audiendū ⁊ nolandū. Et ut scribit
Ia. decet de imumita. eccle. li. vj°. Cōuenī
tes fideles in ecclesia nomen illud exhibitio
ne reuerentie specialis attollant flectant ge
nua mentis q⁹ in capitis inclinatione pro
testentur.

De multiplici effusione sanguinis xp̄i quo
peccatores inducuntur ut non desperent.
Capitulū tertiū.

Tertiū misteriū cōtēplandū de xp̄o cir
cūciso or̄ sāguinis effusio. hodie nāq;
sanguinē suū p nobis effundere cepit qui
postmodū pluries ipsum effundere voluit.
Quinq; etenī uicib⁹ xp̄s effudit sanguinez
Primo in circūcisione. Scdo i oīone. Ter
tio in flagellatōne. Quarto in crucifixione
Quinto in lateris apertione. Fecit autem
hoc ut peccatores attraheret p quibus taz
copiosissime satisfecit. Vñ Bernardus sup
cantica sermone xxij. ait. Ad cumulū pieta
tis tradidit in mortē aiam suā ⁊ de proprio
latere ꝓtulit pcuz satisfactionis. Vñ ad se
verticulū illum traxit Apud dñm miricor
dia ⁊ copiosa apud eū redemptio. Insuper
induxit nos ut q̄tū possumus eū tem⁹ pec
cata agnoscentes aīe nr̄e nobilitatem. Vel
dicere possumus q⁹ xp̄s suū effundere volu
it sanguinē. Primo ꝓpter patrū ⁊ iustorū
liberatōnē. Iuxta illud Zacharie ix.ca. Tu
quoq; in sanguine testamenti tui eduxisti
vinctos tuos de lacu in quo non erat aqua
Facit ad hoc exemplum qō legit in historia
scolastica. vbi narrat q⁹ salomon habebat
structionē habentē pullū quem salomon in
quadā cauea vitrea nutrire faciebat. Cum
uero pater pullū suū habere non posset ver
mem quendaz de deserto portauit de cuius
sanguine caueā ipsā liniuit. ⁊ continuo fra
cta fuit. ficq; pullum inde deduxit. Iste ver
mis est xp̄us qui dicit in ps. Ego sū vermis
⁊ nō homo. Vermis enī nō nascit ꝑ gene
rationē carnalē. sed de humore terre ⁊ tute
radi solus ꝓducit. Et sic vermis patrē ha
bet in celo. s. solē. ⁊ matrē habet in terra. s.
terre humorē. Sic etiā xp̄s habet in celo pa
trē sine matre. ⁊ in terra matrē sine patre.
Pullus inclusus in cauea erant sancti patres i
limbo detenti Sed uenit iste vermiculus ⁊
infernū cōfregit atq; sanctos patres inde li
berauit. Scdo xp̄s fudit sanguinem suum
ꝓpter debilū confortationē. Inquit enī
Grego. Si passio xp̄i ad memoriā reuocet
nihil est q⁹ non equo animo tollerat. Re
fert Aristoteles. q⁹ si fiat uas de cera noua
⁊ diligēter claudat ⁊ in mari ponat aqua
que p poros subintrabit dulcis efficietur.
Iste uas cereū est cor̄p⁹ dominicū. Sicut
enī cera generat ab apibus sine cōmixtiōe
sic caro xp̄i fuit generata a virgine sine cor
ruptione. Fuit aūt caro noua q̄a nulla pec
cati vetustate viciata. fuit etiā clausa quia
nulle diabolice temptationi fuit apta. pozi
eius sunt vulnera eius. Si igit nr̄as amari
tudines p recordationē ⁊ deuotionē in vul
nera eius miserimus mox in dulcedinē con
uertent. Ideo aplūs ad hebreos xij. ca. ait.
Recogitate eū q̄ talē sustinuit a peccatori
bus aduersus semetipsū cōtradictionez ut
non fatigemini animis vestris deficientes.
Tertio xp̄s sanguinē fudit ꝓpter cordium
cōpunctionē. Nam ut naturales tradunt
Adamas lapis nō frangit mallei pcussiōe
nec ignis adustione nec aliqua tēporis du
turnitate sed sola sanguinis hircini infusio
ne. Sic multi sunt q̄ p penitentiā non fran
guntur nec p diuinā cōminationē nec p spiri
tus sancti inr̄nā inspirationē nec p senectu
tem. Frangunt aūt p vnicī sanguinis me
ditationē atq; virtutē. Ideo ihu xp̄o grās

UVA. BHSC. IyR_226

oēs dicam⁹ q̄ sua liberalitate p̄cioso sāguine suo nos redemit. quē etiā humiliter oēp̄cemur ut p̄ducat nos in illā requiez in qua uuit ⁊ regnat per infinita secula seculoꝝ Amen.

Sermo nonus de p̄cipua singularissimaq; deuotione truū regū q̄ xp̄m quesierunt ⁊ inuentum humiliter adorarūt offerentes illi munera aurum thus ⁊ murrham.

MAgi ab oriēte uenerūt hierosolimā. Scribūt hec uerba originaliter Mathei ij. ca. ⁊ in euāgelio p̄sentis sollēnitatis Cōmendatur hodierna die sapientia trium regū oriētaliuꝝ qui mox ut xp̄m natū agnouerūt ipsum studio fissime querere fūt conati. Quesierūt q̄pe illum qui totius orbis cōditor ⁊ dñs erat ⁊ p̄ salute hominū dignatus ē de virgine nasci. ⁊ nec laborauerūt frustra q̄n adepti fūt q̄ volebant. Inuenerunt utiq; cū incredibili letitia quē diligebat aīa eorū. ⁊ prebet nanq; seipsū volentibus eū. nec ē q̄ se abscōdat a calore eius. Viderūt magi ipsum parvulū in p̄sepio pannis inuolutū. ⁊ Nos vero si voluerimus intuebimur gloriosā faciem ipsius regnātis in celo. Insup et aperte diuinitatē p̄spiciemus. Curram⁹ ad ipsū ad quē fide spe et charitate poterimus peruenire. His virtutibus muniti reges inclyti meruerunt ducatu noue stelle ad xp̄i dei et hominis p̄sentiā p̄perare. Cū ergo in hac solennitate celeberrima ecclesia sācta recolat istorū dnoꝝ ergā ihm xp̄m deuotionez ardentissimā. p̄cipuāq; ac singularissimaz affectionē. ⁊ Nos in hoc sermone sub titulo de ipsis magis dicem⁹. De quibus tria misteria erunt declaranda.

⁊ Primū dicit cognitionis
Scōm inquisitionis
Tertiū inuentionis

Cognouerūt xp̄m veraciter. Cognitū inq̄rerunt diligēter. Quesitū vero inuenerūt letanter.

Qualiter magi cognouerūt xp̄m natum ⁊ quomodo illuminati fuerunt ut crederent ipsum deum. Capitulū primum.

PRimū misteriū declarandum de ipsis magis dicit cognitio. Vbi q̄rit quō cū ipsi ut remotis agerent xp̄m natū cognoscere potuerūt Et ad hoc dico q⁹ tripliciter instructi fuerūt de xp̄i natiuitate iocunda

⁊ Primo p signū mirabile
Scōo p vocē audibilē
Tertio p grām inuisibilē

De stella que magis apparuit.

⁊ Primo illuminati fuerūt ut cognoscerent xp̄m natū p signū mirabile. q̄a viderūt oculis corporis stellā fulgentissimam ad hoc a deo productā ut significaret illis xp̄i natiuitatē. Sed de hac stella tres varie dicūt opiniones. ⁊ Prima est eoꝝ q̄ dicūt q⁹ fuit spūs scūs q̄ sicut apparuit in linguis igneis apl̄is ita ⁊ magis in signo stelle. Sed saluo meliori iudicio hoc stare non pōt. q̄n ut inquit Alexāder i primo volumine sūme. Missio visibilis spūs sancti est ad manifestationez plenitudinis redundantis qualis fuit i xp̄o ⁊ aliquo modo in apostolis. In xp̄o siq̄dez fuit influentia plenitudinis p modū cause. ⁊ p modū doctrine. per modū cause efficiētis quo ad naturā diuinā. ⁊ p modum cause meritorie quantū ad humanā. Et his duobus modis est influentia gr̄e in sacramētis p q̄ regenerant̄ hoīes. Influentia p modū doctrine fuit in xp̄o in p̄dicatione eius per quā accepimus noticiā veritatis. Ideo apparuit visibiliter spūs scūs supra xp̄m baptizatū in signo colūbe ⁊ supra ipsū trāsfiguratū in signo lucidissime nubis. In apostolis etiā fuit plenitudo gratie spūs sancti descendens a plenitudine xp̄i p modū doctrine ⁊ p modū ministerij. ⁊ Nā de plenitudine veritatis xp̄i accepimus et doctrina apl̄orū Et de plenitudine gr̄e p ministeriū ipsoꝝ in dispensatione sacramentoꝝ. Ideo quā do data fuit auctoritas generalis apostolis predicandi ⁊ baptizandi. datus est visibiliter spūs sanctus. Nō vero tribus magis declarata fuit natiuitas xp̄i. nō fuit ipsis data auctoritas generalis predicandi uel baptizandi. Ideo nec spūs scūs illis missus est in visibili signo. Scōa opinio est aliorū q̄ dicūt q⁹ stella illa fuit angelus q̄ in illa specie apparuit magis. sicut apparuit pastoribus in assumpto corpore. Sed doctores cōtrariꝝ sentire uidentur. Nā Aug⁹ in sermone de

UVA. BHSC. IyR_226

epiphia inquit. ¶Pastoribus angeli. magis stella xpm demonstrat. vtrisq; lingua celo rũ quia lingua iá cessauerat pphetarũ. Et Grego. in omelia. Querendũ nobis est q̃d nã sit q̃ redemptore nato pastoribus in iudea angelus apparuit. atq; ad adorandum hũc ab oriente magos nõ angel⁹ sed stella perduxit. Quia videlicet iudeis tanq; ratione vtentibus. rationale aial. i. angelus predicare debuit. Gentiles vero q̃ vti ratione nesciebant ad cognoscendũ deũ nõ p voces sed p signa ꝓducunt. Tertia opinio est mathematicorũ q̃ dicunt q̃ illa fuit stella fatalis sub cuius constellatione natus est xpus. Sed hoc est cõtra veritatẽ fidei ⁊ dignitatẽ xpi nascentis. Vñ Aug⁹ contra fcũstũ ait ¶Nulli astrologi constituerũt ita nascentiũ hominũ fata in stellis ut aliquã stellarũ homine aliquo nato curs⁹ sui ordinẽ reliq̃sse. ⁊ ad eũ qui natus ẽ prexisse assererent Et q̃ verius dicimus scõm oẽs catholicos tractatores ut dicit glosa sup matheũ. ⁊ Tho. iij⁸ parte. q. xxxvj. q̃ illa fuit vera stella õ nouo ꝓducta q̃ ab alijs differebat i multis. ¶Primo in origine. q̃a nõ fuit cũ alijs stellis die quarta formata. dr̃ enĩ genesis p⁹ ca. q̃ ar̃ta die fuerũt a deo distincta luminaria celi. Et ut inq̃t Tho. p⁸ pte. q. lxx. prima die fuit ꝓducta lux scõm cõmunẽ lucis naturaz. quarta vero die attributa est luminaribus determinata virt⁹ ad determinatos effect⁹ scõm q̃ videmus alios effectus habere radiũ solis ⁊ alios radiũ lune ⁊ sic de alijs. Et ꝓpter hanc determinationẽ virtutis dicit dionysius iij. ca. de diuinis noib⁹. q̃ lumẽ solis qõ erat informe primo quarta die formatus est. Stella vero que magis apparuit scõm ffranciscũ de marrone in quodã sermone. non fuit quarta die formata. sed de nouo de aliqua porciuncula illius lucis primo create de qua formata fũt alia corpa celestia. que porciũcula fuit diuina ꝓuidẽtia preseruata vt de ipsa formaret illa stella tẽpore quo xp̃s nasciturus erat q̃ esset de natura aliarũ stellarũ. Ad cõfirmationẽ aũt dictor̃ afferamus testimonia merito accepta. Inquit leo papa in sermone de epiphania. Tribus magis in regione orientis stella noue claritatis apparuit q̃ illustrior ceteris pulchriorq; sideribus facile in se intuentiũ oculos animosq; cõuerteret. Et Augustinus õ fausti ait ¶Nõ ex illis erat stellis que ab initio creature ituerũ suorũz ordinem creatoris lege custodiãt. sed nouo ẽrginis partu nouũ sidus apparuit. Et idem in sermone de ephia dicit. dũ pẽdet ad vbera ⁊ viliũ patit deus inuolumenta panniorũz repente nouũ de celo sidus effulsit. Secũdo differebat illa stella ab alijs in officio. quia ille facte sunt ut sint in signa ⁊ tpa ⁊ dies et annos ⁊ luceant in firmamento celi hec vero facta est ad significandũ xpm natũ ⁊ magos dirigendũ. Ex quo damnant illi q̃ asserũt fuisse cometã. Contra quos ita loq̃tur Calcidius sup thimeũ platonis. ¶Nõ fuit stella illa morbos ⁊ mortẽ denũcias. sed aduentũ dei venerabilis. quaz cũ suspexissent chaldeorũ ꝓfecto viri sapientes ⁊ in rebus astrorũ exercitati quesisse dicũt recentẽ ortum dei Tertio differebat in duratione q̃a alie stelle sunt perpetue. hec peracto officio redyt in preiacentẽ materiã. licet q̃dam teneant illaz forẽ reseruataz in celo empyreo vsq; in diẽ iudicij. ⁊ tũc apparebit ad cõfusionẽ iudeorũ sicut ⁊ instrumenta passionis Quarto stella illa differebat ab alijs situ. quia non erat localiter sita in firmamento sed pendebat in meditullio aeris proxima terre. Et licet dictũ sit superius q̃ apparuit in celo. in scriptura tñ sacra aer dicit celuz. Vnde in ps. volucres celi ⁊ pisces maris. Quinto differebat in motu. tũ quia stelle naturales incedũt via circulari hec aũt ẽm Crisostomũ incedebat via triãgulari. s. ab oriente p̃ persidẽ in urbem. ¶Nã oriens erat iuda ⁊ persida inuicẽ sũt disposita scõm triangulum. verbi gratia vide figuram

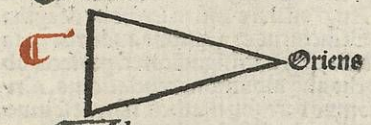

Tum etiã differebat quãtũ ad motũ intercisum. nã oẽs alie stelle vel per accidens vel per se semp mouent ⁊ nunq; stant Et licet sint aliqui planete stationarij aliqñ cessantes a motu per se quem habent in orbe suo tñ mouentur ꝓtinue ⁊ semp motu per acci

UVA. BHSC. IyR_226

dens quē habent ex motu non suo qō ē firmamētū seu octaua spera. hec aūt stella habebat motū quietibus intercisū sicut habebant magi q̄ nō semp ambulabant. Sexto illa stella differebat ab alijs in fulgore. erat enī ceteris splendidior. nec splendorem ei⁹ poterat obscurare splendor solis ymmo in meridie apparebat lucidissima. Septimo differebat in apparitione. nā qñ magi intrarunt in irlm dispensatione dei stella subtraxit se. Et iterū post exitū de ciuitate videbat illā. Factū est aūt hoc. primo ut magi cōfirmarent de veritate xp̄i nati testimonio duplicato. s. stelle ⁊ doctorū legis. Vñ leo papa in sermone ita dicit. per iudeorum scribas atq; doctores qō sacra ō ortu xp̄i p̄nunciauerat scriptura didicerunt vt gemino testimonio cōfirmati ardentiori fide exp̄eterent q̄ ⁊ stelle claritas ⁊ pphetie manifestabat auctoritas. Scō subtraxit se stella ut iudei inexcusabiles redderent. Vnde Nicer⁹ sup matheū ait. Deseruntur magi stelle indicio ut sacerdotes a magis interrogati de xp̄o inexcusabiles fierent de aduētu eius. Diximus de illius stelle qualitate que magis apparuit ⁊ xp̄m natum monstrauit Sed quomō in quies hoc ipsi potuerunt intelligere. Ideo nos p̄misimus q̄ ipsi illuminati fuerūt ut cognoscerent xp̄m natum per vocē audibilem. nec hoc repugnat sententie Gregor⁹. q̄ dixit paulo ante. q̄ gentiles nō p vocē sed per signa ad cognoscēdum dñm sunt p̄ducti. Quia verū dixi q̄ztū ad initiū cognitionis. Apparuit quidē eis primo signū stelle quā cū admiratione aspiciētes considerabant intelligere q̄d hoc esset. Et vt vigilantibus vel dormientibus angel⁹ misterū xp̄i nati declarauit. Hoc videt opinando Aug⁹ asserere Vñ in sermone de ephia ait. Si dicturus es a quibus audierūt q̄ talis stella xp̄m natū significaret. profecto ab angelis aliq̄ monitione reuelationis. Crisostomus vero sup matheū narrat se inuenisse in quibusdā libris licet apocriphis. q̄ in partibus orientis erant q̄dā sapientissimi reges q̄ vel descenderāt de stirpe Balaā vel ad eos ei⁹ pphetia puenerat in qua dixit. Orietur stella ex iacob ex qua diuulgatus fuit apud eos. q̄ nascente xp̄o stella quedaz admiraz bilis ⁊ insolita appareret. quare statuerūt ut eligerent duodecim q̄ sollicite cō siderarent ortū illius stelle. Quod ut melius facerent i quodaz altissimo mōte ubi semp erat aer purissimus construi fecerūt pulcerrimū palacū cuz copia rerū necessariarum ad victū. Et ibi permanebant isti deuote p̄cantes deū ut stellam hanc ipsis ostenderet. Quibus orantibus nocte media qñ natus est xp̄s apparuit supra eos in aere stella p̄fulgida ⁊ pulcherrima. in cuius sūmitate erat ymago pueri paruuli sup cuius capite crux splendebat q̄ illis dixit. Ite velocius i terrā iuda ⁊ ibi regē xp̄m deū ⁊ hoiem natū inuenietis. Narrauerūt vero ista sapientib⁹ regionis illius q̄ de seipsis tres elegerūt q̄ irēt ⁊ munera p̄ciosa deferrent ⁊ puerū natuz adorarent. Tertio illuminati fuerunt hi reges ut xp̄m natū cognoscerent per gratiā inuisibilez. Vnde leo papa in sermone ait. p̄ter illā speciē stelle q̄ corporeus excitauit aspectū fulgentior veritatis radius eor cor da perdocuit. Sicut enim pphete in visione p̄maginaria illustrabant intrinsec⁹ ut intelligerent dei secreta ventura. Ita potuit esse ut aspiciētes magi signū visibilis stelle illuminarent adeo ut cognoscerēt q̄ natus erat xp̄s.

Quare tres illi reges dicūt magi. ⁊ quo tē pore venerūt ad xp̄m. ⁊ qñ turbatus ē hero des. Cap̄. scōm.

Secundū misteriū declaranduz de magis dicatur inquisitio. Inquisierunt xp̄m natū diligenter vt patet in littera sācti euangelij. vbi nos tres considerationes faciemus.

Prima dicit nominationis
Scōa determinationis
Tertia turbationis

Prima cōsideratio dr̄ nominationis in q̄ videndū est cur isti reges nuncupāt magi. Et de hoc stat triplex sententia scōm q̄ magus tripliciter dr̄. nā magus dicit illusor maleficus ⁊ sapiēs. Dicūt ergo quidaz hos reges ab effectu dictos fuisse magos. i. illusores ex eo. s. q̄ herodē illuserūt. q̄a ad eum nō redierūt. Magus iterū dicit maleficus vnde malefici pharaonis dicunt magi. Et inde asserūt aliqui hos magos vocatos q̄a fuerant ante malefici sed postea conuersi. q̄ bus dñs voluit natiuitatez suam reuelare.

UVA. BHSC. IyR_226

7 eos ad se adducere. ut p hoc peccatoribus exhiberet fiduciā. Insup magus idē est qđ sapiens. Nā per se magus hebraice scriba. Grece philosophus. Latine sapiens dicit. Dicuntur ergo magi. i. sapientes. Ñ magi quasi in sapientia magni. Nomina vero ppria istorū scōm aliquos in hebreo sunt Appellius. Amceus. Damascus. In greco autē Galgalath. Malgalat. Sarachim. In latino. Caspar. Baldasar. Melchion. Scōa consideratio dr determinationis. in qua querendū est quo tpe isti venerunt ad xp̄m. Et circa hoc varia est opinio multor. Quidā enim opinati sūt q per biennū ante xp̄i nativitatē apparuit stella 7 tūc mirabātur magi quid esset. Xp̄o aūt nato revelatus est magis p angelos q stella significabat xp̄m natū. Et tūc inceperūt venire 7 in tredecim diebus venerūt 7 puerū adorave runt. Alii vero existimaverūt q multo tēpore ante xp̄i nativitatē stella magis apparuit. Et tūc ceperūt venire 7 ppter nimiā distantiā posuerūt totū illud annū ad itinerandū. In tredecima vero die alteri⁹ anni cū xp̄s adhuc erat i cunabulis applicuerūt ad ipsū. Nōnulli insup tenent q in die nativitatis apparuit stella. Et tunc magi inceperunt venire. Et post annū xxj. die secūdi anni quenerunt ad xp̄m Sed cōmunis opinio habet q in nativitate dñi primo stella magis apparuit. Et tūc ceperūt iter suum et xxj. die properarūt ad xp̄m. Et si diceretur quō tam breui spacio potuerūt longissima itinera pertransire. Ñndet Remigius. q puer ad quē pperabant eos in tam paruo tēpore p ducere potuit Vel habuerūt dromedarios q sūt aialia velocissima 7 tm̄ currūt in vno die q̄stū equus in trib⁹. nec impossibile videri debet aut difficile satis si velocitatē venientū regū ascribimus aut naturali virtuti animaliū pdictorū. aut qō mai⁹ est virtuti diuine. Cū Solinus veracissime scribat in libro de mirabilibus mundi. Q Anisthenacon 7 filonidos Alexādri magni cursores mille ducenta stadia vna die trāsierunt q̄ sunt miliaria centū quinquaginta qm̄ stadium ē octava pars miliaris. Inquit enim Plinius li. p⁹. ō näli historia ca. xxij. Stadium vigintiquinq; nr̄os efficit passus. Vel sit reges pnominati de pgenie Balaam fuere. Regio eorū nō multū distabat a Era pmissionis Idcirco potuerūt iter suū tam expedite pficere. Et q dicit illos ab oriēte venisse intelligi potest q̄si ab illa regione venerūt q iudeis in parte orientali ē ppinqua venerūt itaq; hierosolimam q̄a erat ciuitas sacerdotalis 7 regia 7 ad illā direxit eos stella quā sequebant. Tertia cōsideratio dr turbationis. Cū eni quererēt magi de xp̄o nato atq; enarrarent q viderant. audiens rex herodes turbat⁹ ē. Primo ne ipse tāq; alienigena pelleret a regno. Ñ Crisostomus sup matheū ait. Ideo turbat audiēs regē natū iudeis ex genere iudeorū. cuius ipse esset genere pdume⁹ ne regno revoluto iterum ad iudeos. ipse a iudeis expelleret 7 semen ei⁹ post ipsū p̄cideret a regno. Semp enim grandis potestas maiori timori subiecta ē. Sicut eni ramos arborū in excelso positarū etiā si leuis aura flauerit mouet. sic 7 sublimes hoies etiā leuis nunci⁹ cōturbat. Humiles aūt sicut in cōualle plerūq; i trāquillitate consistūt. Hinc Ouidius libro de tristib⁹ ait. Viue tibi 7 longe noia magna fuge. Viue tibi q̄cunq; potes pre lustria vita. Effigit hibernas demissa antēna pcellas. Lataq; pl⁹ paruis vela timoris habēt. Ad qō propositū Seneca i tragedijs dicit. Stet quicunq; volet potēs. Alule culmine lubrico me dulcis saturet quies. Ecce q herodes ex verbis magorū turbauit seipsū dubitans amittere regnū cui sic loquitur etiā in hymno. Hostis herodes impie xp̄m venire quid times nō arripit mortalia qui regna dat celestia. Scōo turbatus ē herodes vt dicit glosa nō solū ppter se sed etiā ppē iram romanorū quaz timebat incurrere si dissimulasset aut p̄misisset q aliquis rex vocaretur sine illorū consensu. Et ois hierosoluma turbata est cū herode. i. oēs hierosolomitane 7 ponit cōtinens p cōtento. Turbati sūt ergo illi de urbe. tū ut regi turbato adularent scōm glosā. tū q̄a ex hoc timuerūt ne presente 7 venturo rege adinuicē certantibus ipsi ut dicit Crisosto⁹. p turbationibus inuoluerent. Tunc herodes omnes sacerdotes 7 scribas cōgregans scisciabat ab eis vbi xp̄s nasceret. Et cū didicisset q in bethleem iude aduocatis ad se clam magis diligenter didicit ab eis tempus stelle.

UVA. BHSC. IyR_226

dixitq3 eis ut inuento puero ad eu3 rediret simulás eu3 velle adorare quẽ volebat occidere. Mñ Crisosto9 sup matheũ inqt. Deuotionẽ promittebat sed gladiũ acuebat ⁊ maliciam sui cordis humilitatis colore depingebat. Et Grego9. in omelia. Adorare se eũ velle simulat ut quasi hunc si inuenire possit extinguat.

Qualiter magi inuentũ xp̃m adorarunt ⁊ de muneribus oblatis xp̃o ⁊ de illo3 reũsione. Cap. tertiũ.

Tertiũ misteriũ declarandu3 de magis dicit inuentio. Quesitũ quippe xp̃m inuenerunt letanter. Audito enī testimonio de xp̃o nato de scripturis accepto ⁊ verbis herodis de inquisitõne pueri. iter qđ ce perant pficere studuerũt. Et exeuntes ur̃m iterũ viderũt stellã eos antecedentẽ q̃ veniens stetit immobilis supza locum ubi puer erat. Et intrantes domũ inuenerũt puerũ cũ maria matre eius. Hic ẏo cõsideranda occurrunt pzincipaliter tria.

Primũ dicit adoratio
Scõm oblatio
Tertiũ reuersio

Primũ qđ occurrit considerandũ dicitur adoratio qa procidentes adorauerunt eu3 adoratione. i. latrie firmiter ipsũ credentes esse deũ. Mñ leo papa in sermone ait. Adorant magi in carne verbũ. in infantia sapientiã. in infirmitate virtutẽ. in hois veritate thronũ maiestatis. Et Bernardus deuotissime sic exclamat. Quid facitis q̃ auru3 offertis ergo rex est iste. Et vbi ẽ aula regia vbi thronus. vbi curie regalis frequentia. Nuq̃d aula est stabulũ. thronus pscepiu3 curie frequentia ioseph ⁊ maria. Isti insipientes facti sunt ut fierent sapientes. Scõm qđ occurrit cõsiderãdũ dicit oblatio. Aptis enī thesauris suis obtulerũt ei munera aurũ thus ⁊ murrhã. Nã ut Remigius inquit. Si fuit traditio antiquoru3 ut null9 ad deũ ul' ad regẽ vacuus introiret. Persi aũt ⁊ chaldei cõsueuerũt offerre aurum thus ⁊ myrrham quibus regio eorum habundat Utrũ aũt oẽs illi tres obtulerũt oia ista. di uersimode tenet a multis. Quidã enī dicunt q̃ vnus eorũ p̃ omnibus obtulit ista munera. Alij ẏo q̃ vn9 obtulit aurũ. alj9 thus. alius myrrhã. Alijs videt ⁊ melius q̃ quilibet eorũ obtulit ista tria. Est autẽ talũ muneru3 oblationis rõ mistica scõm Augustinũ in sermone de epha. qa auru3 ad tributũ. thus ad sacrificiũ myrrha ad sepultura pertinet mortuorũ. Aurum ergo soluitur quasi regi magno. thus imolat vero deo. ⁊ myrrha tanq̃ pro salute hominis morituro. ita q̃ tria predicta significabant in xp̃o regiã potestatẽ. diuinã maiestatem. ⁊ humanã mortalitatẽ. Quis modo explicet quali gestu q̃ blanda facie infatul9 ille iesus magos excipiebat Quis etiã excogitare valeat q̃ grauissima ⁊ admiranda fuerũt ad magos responsa modestissime virginis. Quis adhuc inuestigare sufficiat illoru3 regum immobilẽ fidẽ. Crediderũt ut pdictũ est ⁊ adorauerũt xp̃m deũ quez cõspiciebãt in paruo tugurio natũ de paupcula matre Inuenerũt quippe illã ut Crisostomus dicit sup matheũ. nõ diademate coronatam nõ in lecto aureo recũbentẽ. sed vir tunicã habentẽ vnã nõ ad ornatũ corporis. sed ad nuditatis tegumẽtũ qualẽ habere poterat carpentarij vxor peregre cõstituta. Tertiũ qđ occurrit considerandum dicit reuersio Nam vt dr̃ in euangelio Responso accepto in somnis ne redirent ad herodẽ p aliaz viã reuersi sunt in regionẽ suã. Cõceperat quippe ambicios9 ⁊ fallax herodes interficere puerũ inuẽtu3 a magis ⁊ insuper ipsos de xp̃o loquentes. Quo factũ ẽ ut benignitas dei monuerit eos ne ad herodẽ redirẽt. ne sic agnoscer̃et natũ pueru3 nec magis inferret iacturaz. In somnis vero admoniti esse dicunt vel ab angelo denũcio. vel ab ipso deo immediate. Nec infantulus ihes9 ad ipsos locutus ẽ vt vera eius humanitas haberetur. Mira certe ⁊ laudibus attollenda fuit ista xp̃o mago xp̃ fides. qm̃ ut Crisosto. ait. nõ scandalizati sunt in scipsis dicentes. Si magnus puer est hic q̃ necessitas fuge ẽ ⁊ occulte recessionis. Cuz vero redierũt ad propria multos de xp̃i misteriis erudierũt. Et denicq3 cũ thomas apl's ad puintiam illã apl'icuisset baptizati sunt. factiq3 sunt aditores predicationis illius. quoz corpora post felicẽ mortẽ primo per helenã cõstantini matrẽ reperta ⁊ in constantinopolim translata. Postea per sanctũ Eustorgium mediolanensium archiep̃m Mediolanum

UVA. BHSC. IyR_226

perducta. Ultimo p̄ Fredericū Imperatorem in Coloniam theothome sunt delata Anime vero simul cuꝫ xp̄o viuūt in eterna gl̄oria. Amen.

Sermo decimus de baptismo xp̄i quando s. in iordane voluit a iohanne baptizari.

VEnit ihesꝰ a galilea in iordanē ad iohannē vt baptizaret ab eo. Scribunt hec v̄ba mathei iij. caº. Omnia q̄ gessit saluatoꝛ nr̄ dñs ihesus xp̄s etiā sc̄os homines digne ⁊ rationabiliter facta fuisse firmiter est tenendū In singulis enī actibus ⁊ operib⁹ eius aderat ei imperiū rationis ⁊ lumen diuinitatis. Nihil in eo reprehensibile inueniri potuit cuncta rectissime disponebat. Cū aūt ad iohānē accessit popolcitq̄ baptizari. officiuꝫ vtiq̄ sanctimonie ⁊ virtutis exoluit. nō se aut leuē aut peccatoꝛē ostēdit Propterea ut hoc clarius innotescat in p̄senti sermone de xp̄o baptizato verba faciemus cōtemplabimurq̄ tria misteria.

Primū dr̄ psone baptizantis
Scōm circūstantie congruentis
Tertiū apparitionis excellentis
Qualiter xp̄s baptizatus fuit a iohanne ⁊ de illius baptismi conditionibus.

Capitulū primū.

PRimū misterū contemplandū ō xp̄o baptizato dr̄ psone baptizantis. Baptizari nanq̄ voluit a iohāne vt patet etiaꝫ Marci pº ca. ⁊ luce iij. ca. De baptismo v̄o iohannis notande sūt in hac parte tres catholice veritates. Prima veritas fm Ricardū in iij. q. baptismus ille fuit institutꝰ auctoritate diuina. Hoc p̄batur per illud q̄d a iohāne baptista dictuꝫ est iohis pº ca. Qui misit me baptizare in aqua ille mihi dixit. Sup quē videris spūm descendentē ⁊ manentē sup eū ipse est qui baptizat i spiritu sc̄o. Idipsū patet quia Math. xxj. xp̄o querenti de baptismo iohis utrum esset ex celo an ex hominibus. iudei nō fuerūt ausi dicere q̄ ex hoibus. Et dr̄ ille baptismus iohannis eo q̄ ipse solus fuit minister prime institutiōis ⁊ executionis illiꝰ baptismi Scōa veritas q̄ si extendamus nomen sacramenti ad omne signū rei sacrantis suscipientē. sic baptismus iohānis erat sacramētū quia exp̄resse repsentabat xp̄i baptismū. qui est res suscipientē sacrās. Si aūt restringamus nomen sacramenti ad illud quod ē sacre rei signū ⁊ causa sic nō erat sacramentū quia nō cōferebat gratiā. Un̄ dicit dñs Bonauen. di. iij. quarti libri. Qꝰ talis baptismus fuit institutus p̄ quadā p̄paratiōe ⁊ assuefactione ad baptismū xp̄i. Hunc ē q̄ in glosa mathei iij. caº. sup illo verbo. Ego baptizo in aqua. dr̄ sic. Un̄ corpa lauo q̄a peccā soluere neq̄o. vt sic ē nascēdo ⁊ p̄dicādo ptereo sic baptizando ad xp̄i baptismū dirigam. Propterea dicit mgr̄ senten. in lr̄a q̄ baptism⁹ iohis respectu baptismi xp̄i debꝫ dici fuisse sacramentale q̄a fuit q̄dā p̄paratio ⁊ dispositio ad illius baptismi susceptionez. Tertia veritas q̄ baptizati baptismo iohis simpliciter iterū debuerūt rebaptizari baptismo xp̄i. Sicut pꝫ p̄ Augusti. sup iohannem. ⁊ ponit de conse. di. iij. ca. aliud. vbi dr̄. Si q̄s baptizauit iudas. hi non sūt iterū baptizati. Et quos baptizauit iohannes iterū sunt baptizati. Idē dicit Aug⁹ li. vno de baptismo cōtra donatistas. Et hoc exp̄resse habetur actuū ix. ca. q̄n baptizatos baptismo iohānis paulus baptizauit baptismo xp̄i. Notandū tn̄ fm Bonauenturā q̄ quorundā opinio fuit q̄ baptizati baptismo iohānis si nō habebāt fidē trinitatis rebaptizandi erant. Si aūt habebant fidē trinitat⁊ nō oportebat eos rebaptizari sed sufficiebat manus imponi quia tales habebant ablutionē exteriorē ⁊ habebant fidez trinitatis qua interius insignieb̄ant tāq̄ caracter. ⁊ habebāt spūm sanctū p̄ impositionē manuū ⁊ ideo nō erant rebaptizādi. Scotꝰ vero in iijª. di. sui quarti dicit. q̄ dupliciter p̄t intelligi baptism⁹ iohis. Uno modo in forma baptismi xp̄i quā potuit dicisse a discipulis xp̄i vel ab aliis audientibus eos baptizare. ⁊ tunc nō dr̄ p̄prie baptismus iohannis sicut nec baptismus petri vel pauli. Et tales sic baptizati nō erant rebaptizandi. Alio mō potest intelligi baptismus iohānis nō in forma xp̄i sed in aliqua alia forma p̄pria. s. in noie venturi. vt dr̄ actuū xix. ca. vel absq̄ aliqua forma. Et

UVA. BHSC. IyR_226

de sic baptizatis satis videt necessarium q erat baptizandi baptismo xpi ppt pceptu generale obligans oes. quos nō implebāt sic baptizatia iohāne. Ideo i hoc passu nō tenet a doctoribus opinio mgri ōrū sentientis.

De triplici circūstantia xpi baptizati. s. cause. temporis. 7 loci. Lap. scōm.

Secundū misteriū cōtēplandū de xpo baptizato dr circūstantie congruētis. Triplex nanq; circumstantia in illo baptismo considerari pōt.

Quare xps in quo nulla īmūdicia fuit voluit baptizari.

Prima dicit cause
Scōa temporis
Tertia loci

Prima circūstantia consideranda in baptismo xpi dr cause. quare. s. voluit xps a iohāne baptizari cū in eo nulla fuerit immūdicia. Et ad hoc dicit Ambrosi⁹ sup lucā. Baptizatus est dns nō mūdari volens sed mundare aquas ut ablute p carnē xpi que peccatū nō cognouit baptismatis vim haberent. 7 ut sanctificatas relinqueret postmodū baptizandis. Cū aute dicimus xpm a iohāne baptizatū. nō putemus intelligē dū de baptismo ppio quē ipse postmodū instituit. sed de baptismo quo baptizabat iohānes ut inqt Aug⁹ sup iohānē. Scōo xpus baptizari voluit vt inqt Beda ad approbationē baptismi iohannis. Tertio voluit xps baptizari scōm Tho. in iij^a. qte. q. xxxix. vt nos suo exemplo induceret ad baptismū. Et ideo ad hoc q esset efficatioz eius inductio voluit baptizari baptismo q manifestē nō indigebat vt hoies ad baptismū accederent quo indigebant. Si vero aliqs qreret cur noluit xpus baptizari baptismo ppio q erat optimus. Dicit Tho. q baptismus xpi est quoddā spirituale remediuz quo xps nō indigebat q a principio sue cōceptionis gratia spūs sancti repletus fuit. Scōa circūstantia cōsideranda i baptismo xpi dr tēporis. Nā vt dr luce iij. ca. Quando baptizatus est erat incipiēs quasi annorū triginta. Hoc aute cōueniens fuit vt inquit scūs Tho. triplici rōe 7 Primo ratione predicatōis q a xps baptizabatur quasi ex tūc incipiens docere 7 pdicare ad qō req̄rit perfecta etas qualis est triginta annorū Heli genes xli. ca. legit q triginta annoz erat ioseph cum regnare cepisset in egypto sub pharaone. Sicut scōi regū. v. ca. dicitur de dauid q triginta annoz erat cum ad regnū fuit sublimatus. Et Ezechiel anno trigesimo cepit pphetare vt p3 Ezechielis p^o ca. Et si quis obiceret q deus reuelauit sapientiā danielis pueri vel iuuenis. vt dicit xiij. ca. eiusdē. ergo a fortiori debuit manifestari sapientia xpi ante trigesimū annū qō factū fuisset si docuisset ante illaz etatē. Dicendū q xps pponebat hoibus in exēplū omnibus. 7 ideo oportuit in eo ostendi illud qō ppetit oibus scōm legē cōmunē ut. s. in etate perfecta doceret. Sed sicut dicit Gregorius naczazenus. nō est lex ecclesie q raro cōtingit. sicut nec vna hyrundo ver facit. Alii quibus eni ex quadā speciali dispensatione sm diuine sapientie rōnē cōcessū est pter legem cōmunē vt ante perfectā etatē officiū vl presidendi vel docendi haberēt. Sicut fuit Salomon. Daniel 7 Jeremias. Scōa rō q re xps baptizari voluit in etate triginta annorū fuit legis impletionis. Inqt eniz Cristost⁹ sup matheū. Futurū erat ut post baptismū xpi lex cessare inciperet. Ideo hac etate xps ad baptismū venit q pōt oia pcta suscipere vt lege seruata nullus dicat q ideo eaz soluit quia implere non potuit. Si ergo aliquis qreret cur fideles xpi laudabiliter baptizāt nō solū ante trigesimū annū sed etiaz in infantili etate 7 xps baptizatus est tpe pnotato. Rndet Tho. q ut p3 ex dictis. xps non e baptizatus indigens purgatione nec aliqō illi potuit imminere ppter dilationē piculuz Sed cuius alij nō i paruū redūdat piculū si ex hac vita discedat sine baptismo Tertia rō quare xps voluit baptizari i illa etate dr perfectionis. Dat enim intelligi q baptismus parit viros perfectos sm illō apli ad ephesios iij. ca. Donec occurram⁹ oes in vnitate fidei 7 agnitionis filij dei in virū perfectū in mensurā etatis plenitudinis xpi. Unde 7 ipa ppietas numeri ad hoc pertinere videt. Cōsurgit eni trigenari⁹ numerus ex ductu ternarij in denarū. p ternarium aūt intelligit fides trinitatis per denariuz aūt impletio mandatoz legis. Et i his duobus perfectio vite xpiane cōsistit. Tertia

UVA. BHSC. IyR_226

circūstantia cōsiderāda in baptismo xpi dr̄ loci. Baptizatus nāq; fuit in iordane. vbi difficultas oritr̄. Cur nō in maris rubri potius voluit baptizari. nā ritas debet rūdere figure. Sed figura baptismi pcessit i trāsitu maris rubri vbi egyptij sūt submersi. siē pctā delent in baptismo. ergo videt q magis debuit baptizari i mari rubro q̄z in flumine iordanis. Insup iordanis interpatr̄ descendēs. sed q baptismū aliqs plus ascendit q̄z descendit Hñ math. iij. ca. dr̄ q baptizatus ihs cōfestim ascendit de aqua. igit videt inconueniēs fuisse q baptizaret in iordane. Rñdet his scūs Tho. vbi s. q trāsit maris rubri pfigurauit baptismuz q̄ztū ad hoc q baptismus delet pctā Sed transitus iordanis q̄ztū ad hoc q aperit ianuā regni celestis q est principalior effectus baptismi q solū xpm implet. Fluuius nāq; iordanis fuit q quē filij isr̄l in terrā promissionis intrauerūt. Baptismus aūt xpi introducit in regnū dei qō q terrā pmissionis significat. Hñ dr̄ iohis iij. ca. Nisi qs renat fuerit ex aqua et spū scō nō pōt introire i regnū dei Ad hoc etiā ptinet q helias duxit aqs iordanis q erat in curru igneo rapiend in celū. vt dr̄ iij. regū ij. ca. qa. s. transeuntib q aquā baptismi per ignē spūs sancti patet aditus in celū. Est etiā in baptismo ascēsus per pfectū gratie q requirit humilitat descensū fm illud iacobi Deus superbis resistit humilibus aūt dat grām suā. Et ad talem descensuz referendum est nomen iordanis.

De tribus excellētissimis signis q̄ apparuerūt in baptismo xpi. Cap̄. tertiū.

Tertiū misteriū contemplandū de xpo baptizato dr̄ apparitionis excellentis: Apparuerūt quippe mox ut de aqua exiuit tria excellentissima signa.

Primū fuit celorū apertio et patefactio
Scōm spūs sancti descensio
Tertiū paterne vocis auditio

Primū excellens signū fuit celor reseratio Dicit quidē math. iij. ca. Baptizatus aūt confestim ascendit de aqua et ecce aperti sūt ei celi. Et Marci p° ca. Statim ascendēs de aqua vidit celos apertos. Et Luce iij. ca°. Hū baptizato et orante apertuz est celum.

Hoc aūt fm cōmunē doctor expositionez intelligendū ē. q circa xpm baptizatū tāt splendor diuinitus effulsit in aere ut videre tur aperti celi sicut in coruscatione videtur fieri. vt dicit Nico° ō lira. Ratio vo huius claritatis celestis fuit scōm Tho. vbi supra s. q. xxxix. tertie ptis. Quia xpus baptizari voluit ut suo baptismo consecraret baptismū quo nos baptizari debebam. Et ideo in baptismo suo ea demonstrari debuerūt q̄ pertinēt ad efficaciā baptismi nr̄i. Circa quā tria sūt consideranda. Primo quidez principalis virtus ex qua baptismus efficaciā habet q̄ est virtus celestis. Et ideo baptizato xpo apertū est celū. ut ostenderet q cetero virtus celestis baptisma sanctificaret. Scōo cōsideranda est fides ecclesie et eius q̄ baptizat q oatur ad efficaciā baptismi Hñ baptizati fidē pfitēt. et baptismus dr̄ fidei sacramentū. per fidē aūt inspicimus celestia q̄ sensū et rōnē humanā excedunt. Et ad hoc significandū xpo baptizato apti sūt celi. Tertio consideranda est circa efficaciā baptismi reseratio ianue regni celestis quā intramus baptizati q̄ prius homini preclusa fuerat p peccatuz. vñ baptizato xpo apti sunt celi. vt ostenderet q baptizatis patet via in celū. Notandū vero in hac parte q celū apertū est ibu orante in quo xps dedit exemplū fm Nicolaū de lira. q in receptione sacramentor debet mens nr̄a in deum eleuari. Vel ut dr̄ intelligi fm Crisosto. super matheū q hoc ipsū q per baptismuz celū aperit credentib est ex virtute orationis xpi. Ideo dicit apertuz est ei celū. i. omnibus propter eū. Scōm excellens signuz qō apparuit in baptismo xpi dr̄ spūs sancti descensio. Descendit enim spūs scūs corporali specie sicut colūba in ipsuz. vt dr̄ Luce iij. ca. Hoc vero q̄uenienter esse factū in qt Crisosto. Hñ quicq̄d factū ē in baptismo xpi pertinet ad misteriuz omnū q̄ postmodum erant baptizandi. Omnes aūt q baptismo xpi baptizant spūm sanctū recipiūt. nisi ficte accedāt fm illud math. iij. ca. Ipse vos baptizabit in spū scō. Aduertendū tū est in hoc loco. qa ut Aug° dicit li. xv. ō trinita. Absurdissimū est dicere q xpus cum esset iam triginta annorū accepisset spiritū sanctū. Sed venit ad baptismum sicut fine

UVA. BHSC. IyR_226

peccato ita non sine spū scō. Si enim de iohanne scriptuz est q̄ replebit spū sancto ex vtero matris sue. q̄d de homine xp̄o dicēdū est. cuius carnis ipsa cōceptio non carnalis sed spiritualis fuit. ¶Nunc ergo. i. in baptismo corpus suū. i. ecclesiā prefigurare dignatur. in qua baptizati precipue accipiūt spiritū sanctū. Sciendū ad hoc quia vt Aug⁹ dicit li. vj. de trin. Spūs scūs descendisse dr̄ super xp̄m specie corporali sicut colūba. nō quia ipsa substātia spūs sancti videret q̄ ē inuisibilis. neq; ita q̄ illa visibilis creatura in vnitatē persone diuine assumeret. neq; enim dicit q̄ spūs scūs sit columba sicut dicit q̄ filius dei est homo rōe vnionis. dicit ergo spūs scūs descendisse sup xp̄m in specie colūbe ratione colūbe significantis spiritū sanctū. ¶Quare aūt apparuit in colūbe specie triplex rō assignatur a sancto Tho. ¶Primo ad significandū dispositionē q̄ requiritur in baptizato q̄ est vt nō fictus accedat. si vult spūm sanctū recipere. hoc aūt denotat columba q̄ est animal simplex astutia z dolo carens. ¶Ñ dr̄ Mathei .x. cā. ¶Estote simplices sicut colūbe Scdo apparuit spūs scūs in specie colūbe ad significandū effectū xp̄ti baptismi. qui est remissio peccatorū z reconciliatio ad deū. ¶Colūba enim ē aial mansuetū. ¶Et ideo sicut Crisosto. dicit sup matheuz. ¶In diluuio apparuit hoc animal ramū ferens oliue z cōmunē orbis terrarū tranquillitatē annunciās. ¶Et nūc etiaz columba apparet in baptismo liberationem nobis demonstrans ¶Tertio apparuit spūs scūs in specie colūbe sup xp̄m baptizatū ad significandū cōmunē effectū baptismi q̄ est cōstructio ecclesiastice vnionis. ¶Columba eni est animal cōgregabile z amicabile. vñ z cantcorū v. dicit de ecclesia. vna ē columba mea. ¶Propter dicta necnō z propter sequentia de voce patris audita pleriq; scire cupiūt. vtrū species siue voces in q̄b⁹ apparuit pr̄ vl filiꝰ vel spūs scūs sint administrate angelos. ¶Et rñdet Alexāder de ales in primo volumine sūme sequendo Augusti. in vj. de trinitate Q; oēs apparitiones tam noui q̄z veteris testamēti excepta illa apparitione qua filius apparuit in carne p angelos sūt administrate. vñ species z voces per angelos formate sunt. Si aūt quereret q̄re spūs scūs nō formauit illā colūbā vel patet vocem immediate. ¶Rñdet Alexander q̄ hoc pertinet ad excellentiā diuinā z etiā ad excellentiā rationalis creature. Ad excellētiā quippe diuinā ptinet opari p ministruz in his in quibus pōt minister. Ad excellentiā etiā ministri ptinet ministrare creatori in quibus pōt. ¶Vnde cuz angeli superiores habeant deū ¶Inferiores corporales creaturas pares rationales cōpetit z sibi z creatori vt sint medij in administratiōe creaturarum corporaliū z rationabiliū. ¶Vnde etiā sicut dicit Augustinus. ¶In operibus miraculosis sunt ministri angeli q̄z uz ad ea que possūt. ut est p̄parare materiā. vel huiꝰmōi ¶Nam nō omnia subiecta sunt potentie angelice. ¶Vnde etiā in ope incarnationis fuerunt angeli nuncij. ¶Et etiā in opibus iustificatis sunt angeli medij in his que possunt vt est excitare intellectū vel affectū. z etiā in generali resurrectione in collectione puluerum. ¶Cōgruit ergo superiori operari p minstrum. ¶Cōpetit etiā ministro habere auctoritatē respectu eoz̄ que infra ipsū sunt. ¶Vnde cum assumit corporalis creatura irrationalis ad ostendendū presentiā diuinā competit ut a dministretur p angelicā tā q̄z mediā inter ipsaz z suū creatorē. Sed cōtra ista posset q̄s obicere q̄ carnez in qua apparuit xp̄s filius dei non formauit angel⁹ sed immediate ipse de⁹ ergo colūba in q̄ apparuit spūs scūs non debuit formare angelus sed immediate ipse deus. Ad hoc dicit Alexander q̄ nō ē simile q̄a caro illa fuit assūpta in vnitate persone. ¶Vnde xp̄us vniebatur illi carni nobilissima vnione. ¶Nec illa vnione congruebat ut esset principiuz alia natura q̄z diuina cui vniebatur. sed ab eo moueretur z formaretur cui vniebat. ¶Angelus etiā in his que ordinabant immediate ad reconciliationē hūani generis nō debuit esse medi⁹ sed solū ille q̄ debebat esse mediator q̄. s. erat de⁹ z homo ¶Et nō in formatiōe corporis xp̄i vel in administratione eoz̄ que in p̄sona christi agebantur non debuit esse angelus administrator. sed solus ille q̄ erat mediator ¶Ille aūt species in quibus apparuit pater vel spiritus sanctus non fuerūt vnite ei ita ut ex illis z spiritu sancto fieret vnum in persona. ¶Nec ordinabantur

UVA. BHSC. IyR_226

nisi ad ostendendā presentiā ipsius dei. s. patris vel spūs sancti. Nā mediante alia creatura nobiliori potuit mouere huiusmōi creaturā assūptā ad ostendendā suā p̄sentiā. s. mediāte creatura āgelica. Orit̄ tn hic difficultas q̄dā. quia si illas species ⁊ voces formauit ⁊ mouit angel⁹ ⁊ vnieba[t] illis sicut motor ergo in illis speciebus nō poterat vere dici mitti vel apparere spūs scūs aut loq̄ pater sed potius angel⁹. Soluit hec omnia Aug⁹ in iij. ō trinitate. q̄ licet angel⁹ esset ille qui formaret voces illas ⁊ species q̄a tn nō in persona sua sed in p̄sona dīi loq̄bat nec presentiā suā sed presentiaz dīi demonstrabat Ideo dr̄ non angelus sed spūs scūs apparere ⁊ pater loq̄ qa omnia hec sunt ad indicandā presentiā dīi ⁊ non angeli. Ex p̄missis insurgit dubitatio quedā. s. qualiter spūs scūs dicat̄ esse in illis sensibilibus creaturis in quibus apparuit. Ad qō ita dicit Alexander. Q̄ deus in creaturis irrationabilib⁹ dr̄ esse dupliciter. Vel sicut causa in effectu. vel sicut signatū in signo. Sicut causa in effectu dr̄ esse generaliter in oibus creaturis essentialiter presentialiter ⁊ potentialiter quia ipse habet esse in eis sicut tenens in esse ⁊ regens eas. q̄a quelibet creatura q̄z tum ad hoc recipit influentiā a deo alit̄ tenderet in nihilū. Sicut aut̄ signatū in signo dr̄ esse dupliciter. Nā est quoddā signū qō est in creatura irrationali a nā. Quoddaz ex institutione. Ex natura dr̄ omnis creatura irrationalis esse signū totius trinitat̄ q̄z tū ad conditōnes penes quas determinatur vestigiū trinitatis q̄ sūt in omnib⁹ creaturis. Sicut est vnitas veritas bonitas nālis modus species ⁊ ordo ⁊ huiusmōi penes q̄ deueniunt in cognitōnem trinitatis quo ad ea que sunt appropriata p̄sonis. Et hoc modo sicut i vestigio vel signo naturali impresso a creatore dr̄ esse tota trinitas in omnibus creaturis. Ex institutione etiā dicit̄ aliq̄n creatura esse signuz p̄sentie creatoris. Et hoc mō nō dr̄ deus esse in oibus irrationabilibus creaturis. sed in aliquibus. Nāz est quoddā signū institutū ad significandū presentiā diuinā quo ad aliquē effectuz ⁊ h̄ simpliciter ⁊ non ad tempus sicut ē in sacramentis q̄ instituta sūt ad significandā p̄sentiā diuinā siue spūm sanctū quo ad aliquez effectū gratie. Vnde quotiens cūq; trāseūt verba super elementum ad hoc institutum eo modo quo institutū est habet rationē sacramenti. Vnde sacramētū baptismi institutū est in aqua vt semp habeat fieri i aqua ⁊ non in alio elemento ⁊ sic de aliis. Et hoc modo dr̄ deus esse in sacramētis. Alio mō q̄z in creaturis aliis irrationabilibus. Nā p̄ter illuz modus quo est ibi sicut causa in effectu. est etiā sicut signatuz in signo ⁊ ad h̄ specialit̄ ⁊ ad semp institutū. Est aūt aliud signū institutū ad significandā p̄sentiā diuinā. nō q̄z tū ad omne tempus sed q̄z tū ad aliquod tēpus. Et hoc modo dr̄ fuisse spūs scūs in colūba. Natu ⁊ igne qn̄ apparuit super x̄pm ⁊ super ap̄los. Nō enim columba assūpta signū erat naturale sed institutuz a deo siue a spū scō ad significandā presentiaz suā nō semp. sed ad tēp⁹. s. q̄z diu māsit sup x̄pm Et ipsa assūptio ad hoc demonstrādū erat eius institutio. Et q̄z diu fuit assūptio. tā diu fuit signū. Erat ergo spūs scūs in columba sicut signatuz in signo instituto siue assumpto ad tēpus ad eius p̄sentiā demonstrandā. In x̄po aūt erat deus nō solū sicut in signo. sed sicut vnitus carni vnitate p̄sonali ⁊ hoc nō ad tēpus sed ad semp. Et hic est modus singularis q̄ non reperit̄ in alia creatura Sed nō admittūt q̄ dicta sunt plriq; curiosi dicentes. q̄ cuz eque nobilis sit persona spūs sancti sicut p̄sona filij ergo in eā nobili creatura debuit manifestari spiritus scūs sicut manifestat⁹ est filius. Ad qō ita rñdet Alexāder q̄ assūptio carnis non ordinabatur solū ad ostendendā presentiā filij in carne sed ad satisfaciēduz pro hūano genere ⁊ ad reconciliandū humanū genus deo. Oportuit aūt q̄ ille q̄ satisfaceret esset de⁹ ⁊ hō. deus q̄ poterat ⁊ hō q̄ debebat Similiter ut ille q̄ erat mediator inter deuz et hoiem esset deus ⁊ hō. Et ideo filij⁹ apparuit ut vnitus illi nature p̄ q̄ debebat satisfacere Sed assūptio colūbe siue alterius creatu re nō ordinabat̄ nisi ad ostendendā p̄sentiam spūs sācti ad testimoniū inhabitatiōis x̄pi vel ap̄lorum eius. Vnde erat in illa creatura ut p̄dixmus sicut signatū in signo nō in vnione p̄sone Quia ergo nihil ē p̄fecte deo vnibile nisi beatificabile ⁊ hoc solū ē substātia rōnalis p quaz debebat fieri redēptio et

UVA. BHSC. IyR_226

reconciliatio. Ideo filius apparuit soluz in creatura rationali ⁊ nó quacunqz sed reparabili. Sed signationi siue demonstrationi pure. magis cóuenit creatura irrationalis q̃z rationalis. ne forte crederet vnita vnitate personali sicut filius. Et ideo spūs sactus apparuit i creatura irrationali tm̃. Insup cógruebat ut sicut erat distinctio psonaruz ita esset distinctio signoz̃. vnde quia filius apparebat in nã humana non debuit spiritus scūs apparere in illa nec in angelica. qa nó erat vnibilis. ¶ De voce patris.

Certiū excellens signū qō apparuit in baptismo xpi vr̃ paterne vocis auditio. Audita quippe fuit vox patris dicentis. hic ē filiꝰ meus dilectus. s. nãlis. Alij aūt sūt adoptiui in quo mihi bene cōplacui. i. in quo voluntas mea cōplebit de salute generis hūani. Vbi claret q⁹ in baptismo xpi tota trinitas apparuit. vt dicit ⁊ Nichola⁹ de lira sup primo ca. Marci. ⁊ pater in voce. spūs scūs in colūbe specie. ⁊ filius in carne. Et p tales apparitionē trinitatis demōstratuz fuit q⁹ baptismus quo baptizant fideles consecratur in inuocatione ⁊ virtute trinitatis. ℔m illud Math. vltimo. Eūtes docete omnes gentes baptizantes eos in noīe patris ⁊ filij ⁊ spūs sancti. Hilarius aūt sup Math. ita pulcre loquit. Sup iesū baptizatuz descendit spūs scūs ⁊ vox patris audita est dicētis hic est filius meus dilectus. ut ex his q̃ cōsumabant in xpo cognosceremus post aque lauacrū ⁊ de celestibus partibus sanctuz in nos spūm aduolare et paterne vocis adoptione dei filios fieri. ⁊ Notandū vero hic est ꝓpter vocabuluz apparitionis ℔m Alexādrū i primo sūme. q⁹ apparitio aliqñ dicit manifestatio facta in aliquo effectu intelligibili oblato intellectui. Et sic dicit sapientie p°. ca. Apparet aūt his qui fidem habēt in illū. Scdo apparitio dicit manifestatio facta in aliqua similitudine corporali oblata ymaginationi. Et hoc mō dicit mathei ij. ca°. Angel⁹ domini apparuit in somnis ioseph. Tertio dicitur apparitio manifestatio facta in aliqua similitudine corpali sensibili oblata visui. ⁊ sic ꝓsitato modo dicit apparitio. Quarto modo apparitio dicit manifestatio facta in aliquo signo sensibili repzesentato sensui siue illud signū sit visibile siue audibile. Et hoc modo apparuit pater in voce in nouo testamento. Insup sciēdum vt inqt scūs Tho. q⁹ filius ⁊ spūs scūs qui sunt ab alio dicunt non solū apparere sed etiā visibiliter mitti. ⁊ pater āt quia nó est ab alio apparere quidē pōt sed visibiliter mitti non potest. Quis igitur tam ineptꝰ tam durus aut tam pertinax decetero ꝓsumat esse vt non humili corde suscipiat q̃ de personarum diuinaruz numero origenes et ꝓpzietate traduntur de celis ad nos veritas ista descendit. ⁊ Nec doceri potuit a thalete milesio vno ex septem sapiētibus astrologo et philosopho. non ab eius auditore Anaximādro. nó ab istius discipulo Anaximane. nó a discipulo Anaximanis Anaxagoza. nó ab Archelao discipulo Anaxagore. ⁊ Non a famosissimo socrate ab Anaxagoza instructo. ⁊ Non a ⁊ Platone discipulo Socratis ⁊ Non denicz ab Aristotele auditore ⁊ Platonis. qui omnes successiue scolam tenuerūt vnus post aliū. ⁊ Non ab omnibus huiusmodi philosophis credimus ⁊ simpliciter confitemur patrē filiū et spiritū sactū tres personas ⁊ vnā essentiā quoniaz dignatus est deus elemētia ⁊ pietate sua nobis ista reuelare. O q̃ztus errorꝰ vtiqz detestandus illoz̃ q̃ fabulam narrare nos putant. cū xpi misteria predicamus. cū loq̃mur de psonis diuinis. vuz sacrū baptisma ianuā esse celestis regni docem⁹. Ecce baptizatur xps a iohāne. ⁊ tanta de supnis offerunt se testimonia diuinitatis sue. Quare letentur cuncti fideles ex aqua ⁊ spū sancto regenerati. sperantes per christianā vitam indubitanter posse ad eternaz beatitudinē peruenire. Ad quā nos perducat filius dei q̃ cū patre ⁊ spū sancto viuit i secula seculorū. Amen.

Sermo vndecimus ō ieiunio fame ⁊ tēptatione xpi. p̃ prima dñica in quadragesima.

Dictus est iesus in desertū a spū ut tēptaret a diabolo. Scribuntur hec verba math. iij. ca. Docuit nos exemplo suo dominus nr̃ iesus xps equo animo ferre queqz ardua ⁊ difficillima si cupimus ad regna celestia ꝓperare.

UVA. BHSC. IyR_226

qñ vt inqt Grego. in omelia. Ad magna premia peruenri nō pōt nisi p magnos labores Et Iero⁹ ad paulinū Nihil sine magno labore dedit hec vita mortalibus. Ob qō doctor gentiuz ⁊ vas electionis dicebat Actuū xiiij.ca. Oportet nos p multas tribulationes intrare in regnū celoꝝ. At ⁊ ip se redemptor omnium Math.xj.ca. asserit Regnū celorū vim patit ⁊ violenti rapiūt illud. Aō suo modo ꝓtulit Seneca in tragedijs dicēs. Nō est mollis e terris ad astra via. Igit deꝰ filius postqz baptizatus ē desertū petijt vbi quadraginta dieb⁹ ⁊ noctibus ieiunauit. Et cuz esuriret aggressus est illū Sathanas. varijsqz temptationū plys eū credidit superare. qō cū facere nequisset cōfusus abscessit ⁊ ꝓpo dño angeli ministrabant. Quare vt hec omnia clari⁹ intelligā tur. nosqz promptiores reddamur ad penitentie crucē tollerandū atqz animosius cōfligamus cū hoste maligno In presenti sermone de ieunio fame ⁊ temptatōne xpi dicemus vbi tria misteria inducimus contēplanda.

Primū dō abstinentie
Scōm pugne
Tertiū victorie

Quare xps quersatus est inter hoies ⁊ quare non semp duxit austerā vitā ⁊ cur voluit ieunare. Cap̄. primū.

PRimū misterū cōtemplandū dicitur abstinentie de quo dicit matheus. ductus est ihūs in desertū. qō. s. scōm glosā est inter hierusalem ⁊ iericho secūdo lapide distans a iericho iuxta aquas ab heliseo sanatas. ⁊ arabes stant ibi. Et inde discurrebāt ⁊ occidebant transeuntes. Iuxta qō dominus scripsit parabolā de illo q iter faciebat a urbm in hiericō luce x.ca. Et modo dicitur quarantana. Ductus aūt ihūs in illud deserti a spū scō vt dicit Grego. in omelia. qō ex presse lucas ca.iiij. pfitet. Inqt enim. Iesus plenus spū sancto egressus est a iordane et agebatur a spū in desertū. Et cū ieunasset quadraginta diebus ⁊ quadraginta noctibus postea esuryt. Lucas aūt dicit. ⁊ nihil manducauit illis diebus. Vbi p ampliori intelligentia tria dubia oriuntur.

Primū est de xpi conuersatione
Scōm de xpi manducatione
Tertiū de xpi ieiunatione

Primū dubiū ē de xpi cōuersatione. quare nō fuit semp i deserto ⁊ solitudine sed voluit inter hoies cōuersari. Ad qō respōdet scūs Tho. in iij^a pte. q. xl. Q; cōuersatio xpi talis debuit esse ut cōueniret fini incarnationis scōm quā venit in mundū Venit aūt in mundū p primo qdē ad manifestandaz veritatē. sicut ipse dicit iohis xviij.ca. In hoc natus sū ⁊ ad hoc veni in mūdū vt testimoniū perhibeā veritati. Et ideo nō debebat se occultare vitā solitariā agens sed in publicū procedere publice predicādo. Vñ luce iij.ca. dixit illis q volebant eū detinere. qa et alijs ciuitatibus oportet me euāgelizare regnū dei quia ideo missus sū. Scōo venit xps in mūdū ad hoc vt homines a peccato liberaret. scōm illud prime ad thimoteum p°. ca. Xps ihs venit in hūc mūdū peccatores saluos facere. Et ideo ut Crisosto. dicit Licet in eodē loco manendo posset oēs ad se attrahere vt eius pdicationē audirēt. nō tñ hoc fecit. prebens nobis exemplū ut perambulemus ⁊ reqramus pereūtes sicut pastor quē perditā ⁊ medicus accedit ad infirmū Tertio venit xps in mūdū vt per ipsuz habeamus accessū ad deū. vt dī ad Romanos v.ca. Et ita familiariter cuz hominib⁹ cōuersando cōuenies fuit vt omnibus fiduciam daret ad se accedendi. Et hoc dī Matthei ix.ca. Factuz est discumbēte eo i domo ecce publicani ⁊ peccatores venientes discūbebant cum ieſu ⁊ discipulis eius. Super q verba Hieronymus ait. Videant peccatores publicanū a peccatis ad meliora cōuersum locū inuenisse penitētie. Et ob id etiaz ipsi nō desperent salutez Sed contra dicta posset aliquis arguere ostendēs q xpus debuit solitariā agere vitaz Primo qa oportebat ipsū ostendere se nō solū hominez sed etiā deū. Sed deū nō cōuenit cū hominib⁹ cōuersari. dī enim Danielis ij.ca. Excepti dijs quoz̄ non est cū hominibus cōuersatio. Et philosophus dicit in primo politice Q; ille qui solitarius vult aut est bestia. s. si hoc propter seuitiaz faciat aut est deꝰ si hoc faciat ꝓpter contemplandā veritatē. ergo videtur q non debuit xps cum hominib⁹ conuersari sed solitarius viuere. Scōo debuit xps vitā perfectissimā ducere. pfectiss

quero

UVA. BHSC. IyR_226

ma aũt est vita cõtemplatiua Ad vitã aũt contemplatiuã maxime competit solitudo scõm illud Osee ij.ca. Ducam eã i solitudinẽ ⁊ loquar ad cor eius. ergo videtur q̃ xp̃s debuit solitariã ducere vitã. Tertio cõuersatio xp̃i debuit esse vniformis. ꝙa semp in eo debuit apparere quod est optimum. sed quandoq; xp̃s solitaria loca querebat turbas declinans. vt ⁊Remigius dicit sup ⁊Matheũ. Tria refugia legit dñs habuisse. ⁊Vnum montẽ ⁊ desertũ. ad quorũ alterũ quotiens cunq; a turbis cõprimebatur cõdescẽdebat. ergo semp debuit solitariã vitaz agere. ¶Ad primũ argumentũ rñdet scũs Tho. q̃ xp̃us per humanitatẽ suã voluit manifestare diuinitatẽ. Et ideo cũ hominibus cõuersando qõ ẽ propriũ hominis manifestat diuinitatẽ suaz predicando et miracula faciendo ⁊ innocenter ⁊ iuste inter hoies cõuiuendo. ¶Ad scõm argumentũ dr̃ q̃ vita cõtemplatiua simpliciter est melior q̃z activa q̃ occupat circa corporales actus. Sed vita activa scõm quam aliquis predicãdo ⁊ docendo cõtemplata alijs tradit ẽ p̃fectior q̃z vita q̃ solũ contẽplat. quia talis vita presupponit abundantiã contemplationis Et ideo xp̃s talẽ vitã elegit. ¶Ad tertiũ vero dicimus Q̃z xp̃s voluit dare exemplũ p̃dicatoribus qui nõ semp debent esse in publico. Ad hoc aũt assignari possũt tres rationes. quia xp̃s q̃nq; se retraxit a turbis. ⁊Prima ratio fuit ꝓpter corporalẽ quietẽ. Vñ scribitur ⁊Marci vj.ca°. q̃ dñs dixit discipulis. Venite seorsũ in desertũ locũ ⁊ requiescite pusillũ. Erant enĩ q̃ veniebant et rediebant multi ⁊ nec spaciũ manducandi habebant. Scõa rõ fuit ꝓpter ostẽtationẽ. Vnde lucas ca. vj. inquit. Exijt in montẽ sol̃ orare ⁊ erat pnoctans in oratione dei. Vbi dicit Ambrosius. q̃ ad p̃cepta virtutũ suo nos informat exemplo. Tertia rõ quare xp̃s q̃nq; retraxit se a turbis fuit vt doceret fauorẽ humanum vitandũ. Vnde sup illud ⁊Mathei v. ca. Videns ihus turbas ascendit in montẽ vt per hoc q̃ non in ciuitate ⁊ foro sed in monte ⁊ solitudine sedit. erudit nos nihil ad ostẽtationẽ facere. ⁊ a tumultibus abscedere maxime cũ de necessarijs oporteat disputare.

¶Scõm dubiũ ẽ de xp̃i manducatõne cur videlicet xp̃s nõ semper austerã vitã duxit. vt iohãnes baptista nec semper ieiunauit sed mãducauit ⁊ bibit etiã cũ publicanis ⁊ peccatoribꝰ. Ad qõ ita rñdet scũs Tho. q̃ cõuenientissimũ est cũ quis cũ alijs cõuersat vt se illis in cõuersatione cõformet ꝟm illõ prime ad corinthios ix.ca. Omnibꝰ oĩa factus sũ. Quare xp̃s conversans cũ hominibꝰ ꝓpter illorũ salutẽ. voluit sicut ceteri in cibo ⁊ potu se habere. Sicut enĩz licita ⁊ laudabilis est vita illius q̃ a cõsortio hominuz segregatus abstinẽtiã seruat. ita ⁊ vita alterius q̃ in societate positus mãducat ⁊ bibit. ⁊Vã abstinentia cibi ⁊ potus nõ p se tendit ad salutez ꝟm illud ad ⁊Romanos xiiij.ca°. ⁊Regnũ dei nõ ẽ esca ⁊ pot⁹. ¶De ieiunio xp̃i Tertiũ dubiũ erat de xp̃i ieiunatione. Cur voluit in deserto xp̃s ieiunare. ⁊Nõ est dicẽdum q̃ ad refrenãdã sensualitatẽ que erat perfecte obediens rationi. nec ad eleuationem mẽtis que erat vnita deo perfecte. nec ad virtutes acquirẽdas que erant oẽs i ipõ. Ergo ieiunauit ꝓpter nr̃m exemplũz. Vñ ⁊Crisostꝰ. sup matheũ in q̃t. vt discas q̃z magnũ bonũ est ieiunũ et qualiter statutũ est aduersũ dyabolũ. et qñ post baptismũ nõ lasciuie sed ieiunio oportet intẽdere. ipse ieiunauit non eo indigens sed nos instruens. Quare aũt tanto numero ieiunauit. ⁊Ratio est scõm ⁊Crisostomũ. ne minor videat mopse ⁊ helia qui tot diebus ieiunauerunt nec vlterius protraxit. ne dyabolus ipsum supra hominẽ aliquid existimaret vum eximios prophetarum in quantitate dierũ superaret. Sed hic querũt nõnulli cum xp̃us nil comederet illis quadraginta dieb⁹ ⁊ q̃draginta noctibus ⁊ non esurierit. A quo facta fuit illa sustentatio ut nõ esuriret. Et ad hoc dicere possumus q̃ tribus de causis potest aliquis non sentire famẽ. ⁊Primo ex redundantia glorie anime in corpus scõm q̃ dat corpi aliqua qualitas gloriosa p modũ habitus vel dispositõnis ut sit ipassibile ⁊ sic erit in beatis p modũ habit⁹ immanẽtis. Vñ Apocalipsis vij.ca. dicitur. ⁊Nõ esurient neq; sitient amplius. Et sic potuit fuisse in christo. vt sicut dimisit gloriã anime redundare in corpus q̃tum ad claritatẽ in transfiguratõne per modum dispositionis trãseũtis ⁊ nõ imanentis. ita agere poterat q̃tũ ad impassibilitatem humidi a caloze.

UVA. BHSC. IyR_226

Scõ põt aliqs non sentire famẽ ex aliqua virtute cibi ꝓassumpti fortificãtis humidũ radicale ⁊ speciei ꝟtutẽ. ⁊ hoc siue illa virtꝰ sit nãlis illi cibo sicut erat in ligno vite. vel supnaturaliter data. sicut i cibo dato helie. tertij regũ xix. ca. Jn cuius fortitudine ambulabat quadraginta diebus ⁊ quadraginta noctib⁹. Sic potuit esse in xpõ q̃ ꝓassũpsisset aliquẽ cibũ cui talis virtus fuit diuinitus data. Tertio põt contingere q̃ aliquis nõ sentiat famẽ ex suspensione actionis calozis nãlis ꝓ virtutẽ deitatis immediate ita q̃ vita remaneat. nulla ex superioꝛib⁹ causis existente. Et hoc fuit diuine virtuti solũ in xpõ cuius esse diuinũ erat esse existere illius hois. Si vero diceret q̃ exquo xpus nõ esuriebat ieunando nõ ꝑbuit exemplum penalitatis ⁊ patientie. Rñdemus q̃ hoc nõ sequit quia postea esuriit Jnsup sicut martyres ꝓpter excessũ diuine dilectionis ⁊ cõformationẽ volũtatis diuine ⁊ expectationẽ glozie q̃q̃z nõ sentiebant tormenta nec tñ minus merebant aut dabant exemplum pacientie. Jsta hic xps. sed ois dubitatio solui tur q̃a postea esuriit.

¶Cõtemplare nũc fidelis aia illũ q̃ animantibus cunctis alimẽta prestat ⁊ vitã pro tuo amoze fame ac siti q̃z sepius laboꝛantez. ⁊ cõpatere illi atq; inspice diligenter q̃d ꝑcipue tribus vicib⁹ inuenit ad comedendũ siue bibendũ. Esuriit equidẽ post ieiunũ ⁊ ante ministeriũ angelozũ nõ habuit nisi lapides. Esuriit adhuc in via dũ ex bethania descendẽs ꝓgebat hierusalẽ. ⁊ nõ inuenit nisi folia ficus. vt scribitur mathei xxi. ca. Tandẽ sitiuit in cruce. ⁊ oblata fuit oꝛi eius spongia aceto plena. q̃ si ad sensũ misticum referamus cũ cõtinuo xps esuriat ⁊ sitiat salutẽ nostram. ¶Pleriq; illi lapidea coꝛda omni duritie plena ꝓsentant. nec illũ tument nec diligũt vt uel timore uel amoze abducant a vicijs. Alij vo folia sibi ⁊ bona verba sine fructibus ꝑbent. sicut faciebant pharisei q̃s redarguit matth xv. ca. dicẽs. Ypocrite bene de vobis ꝓphetauit Jsaias. ¶Popolus iste hic labijs me honoꝛat coꝛ aũt eoꝛũ lõge ẽ a me. ¶Nonnulli insup acetũ ei poꝛrigũt ad bibendũ. hi sunt qui vel mũdano amoze inebriati. vel vana sapientia ⁊ curiositate decepti nõ solũ non coꝛrigũt sua delicta. sed q̃ gꝛauius ẽ de tra hũt xpo ⁊ impia verba siue blasphema temere loquũt de deo. Aliũt q̃q̃z. Si xps in cruce voluit moꝛi. q̃d nobis. imputet sibi. Si deus erat cur non absq; ignominia siue crucis indulsit humano generi. Et silia sacrilegis buccis publice resonãtes erga xpm nulla pietate mouent. O passimũ genus hominũ. O mentes nequissime. O deniq; ingratissimi pctoꝛes. Sustinuit saluatoꝛ noster ab vtero virginis usq; ad patibulũ crucis tot laboꝛes. tot cruciatus ⁊ penas ut q̃z nos diligebat cognosceremus. ¶Post xo exactos quadragita dies ieiunij sui voluit ꝓ nobis peccatoꝛibus esurire.

De temptatõne xpi quare. s. dyabolus tẽptauit eũ. qualiter apparuit. ⁊ cur xps uoluit tẽptari. Cap. scõm.

Secundũ misteriũ ꝓtemplandum in hoc sermone dr pugne. de qua matheus ita sequit. Accedẽs tẽptatoꝛ. s. diabol⁹ vt pz luce iij. ca. dixit ei ꝛc. Vbi tria dubia sunt declaranda.

¶Primũ dr inductionis
Scõm apparitionis
Tertiũ rationis

¶Primũ dubiũ declarandũ dr inductionis quo. s. motiuo dyabolus induct⁹ est vt tẽptaret xpm. virtus nãq; eius demonib⁹ nota erat. dr enim luce iij. ca. Exibãt aũt demonia a multis clamantia et dicentia q̃a tu es filius dei. ⁊ increpans nõ sinebat ea loq̃ q̃a sciebant ipsũ esse xpm. Mirũ ergo videt q̃ dyabolus xpm tẽptauerit. nã tẽptare est experimentũ sumere q̃d nõ sit nisi de re ignota. Ad q̃d rñdet scus Tho. iij. pte. q. xli. Qz sicut Aug⁹ dicit ix. lib. de ci. dei. Xps tñ innotuit demonibus q̃zdũ voluit nõ pꝛiꝰ q̃d ẽ vita eterna sed ꝓ q̃dã tẽpoꝛalia siue virtutis effecta. ex q̃bus quandã cõiectuꝛã habebant xpm esse filiuz dei. Sed quia rursus in eo q̃dã signa humane infirmitatis videbant. non ꝓ certo cognoscebãt eũ esse filiũ dei. Et ideo dyabol⁹ eum temptare voluit Vnde ait Crisost⁹. q̃ audiẽs dyabolus in xpi natiuitate angelũ pastoꝛib⁹ annũciantẽ. angelozũ multitudinẽ iubilantẽ. iohem digito demonstrantẽ. patrẽ in baptismo testificantẽ. spũm sanctũ in columbe specie descendentẽ. ⁊ nũc quadraginta dieb⁹ ⁊ no

UVA. BHSC. IyR_226

etibus ieiunantē eū esse dei filiū suspicat⁹ ē. Sed postmodū videns eū esurisse ipsuz esse dei filiū plurimū dubitauit. ℞nō enīz credebat posse dei filiū esurire. Et Hilarius sup matheuz dicit Temptare xp̄m dyabol⁹ nō fuisset ausus nisi in eo p esuritionis infirmitatē q̄ sunt hois recognosceret. Et Grego. exponens illud. Si filius dei es. inqt. ℞Quid sibi vult talis sermonis exordius. nisi qa cognouerat dei filiū venturū esse. sed venisse p infirmitatez corpis non putabat. ¶Scōm dubiū declarandū dr apparitionis. qualit s. apparuit xp̄o dyabolus in hac tēptatione Et ad hoc dicit glosa. Omnia q̄ de xp̄i tēptatione hic dicunt. corporeis sensib⁹ cōpleta sunt Et scōm quosdā creditr q⁹ tēptator ille fuit lucifer. primus peccator et maxim⁹ tēptator. iuxta illud qd saluator nr dixit iohannis xj. ca. Venit enim princeps mūdi huius. ⁊ in me nō habet quicq̄z ¶Tertiū dubiū declarandū dr rationis. ℞Quare. s. xp̄s temptari voluit Ad qd assignant tres precipue rōnes. ¶Prima fuit ppter nostraz instructionem. Instruxit quippe nos ut scire mus paratoz esse nob diaboli pugnā a qua nullus q̄z tūcunq̄z sanctus immunis exstitit. Ideo Hilarius sup matheū ait. In sanctificatis maxime diaboli temptamēta crassantur qa victoria magis est ei exoptāda ō sanctis. Et sapiens Ecclesiastici. ij. ca. inqt. Fili accedens ad seruitutē dei sta in iustitia ⁊ timore ⁊ ppara aiam tuā ad tēptationez. Et Aug⁹ ō fausti. ℞Null⁹ ē hō tanta iusticia p ditus cui nō sit necessaria temptatio vel ad pficiendū vel ad probandū. Et Gregori⁹ pxtus. moraliuz. Visus nr itineris nequaq̄z peragit sine munere temptatōis. Hic tn oritr difficultas qm xp̄s temptatōi se exposuit. Cū ergo eius tēptatio sit nr̄m exēplū videt q⁹ etiā alij debeant se ingerere ad tēptationes suscipiendas. qō tn videt esse periculosū cū potius temptationuz occasiones vitare debeam⁹. Ad hoc rndet scūs Tho. q⁹ dupler est temptationis occasio. Una q̄dem ex pte hois puta cuz aliquis se peccato ppinquū facit occasiones peccandi nō euitans. Et talis occasio tēptationis ē vitāda sicut dictū est Loth genesis xix. ca. ℞Ne stetieris in omni regione circa sodomā. Alia vero temptationis occasio ē ex parte dyaboli qui semp inuidet ad meliora tendētibus et talis occasio non est vitanda. qm̄ ut inquit paul⁹ prime ad corinthios x. ca. Fidelis deus q̄ non patr uos tēptari supra id qō potestis. sed facit cū tēptatione puentum Et hac vero tēptatione cuz dei adiutorio deuicta corona victoribus datr. ℞Ñ Jacobi pca. dr. Beatus vir q̄ suffert temptationem qm̄ cū pbatus fuerit accipiet coronaz vite quā repromisit deus diligentibus se. ¶Scōa rō quare xp̄s voluit temptari fuit propter tēptatorū consolationē vt. s. tēptatis cōsolationē daret. Fuit quidē tēptatus statim post baptismū qm̄. s. a patre filius fuerat appellatus. ⁊ spūs scūs in colūbe specie manserat sup eū ⁊ celi sibi visi sūt aperiri ⁊ diebus quadraginta ⁊ noctibus ieiunauerat vt daretur intelligi q⁹ si aliquis temptatr ppter hoc non est minus dei filiatione dign⁹. nec sua pentētia deo est min⁹ accepta. ¶Tertia rō quare xp̄s temptari voluit fuit ppr dyaboli confusionē vt ipse dolo inuidia ⁊ malicia plen⁹: superatus a xp̄o confusus abiret. sicut apparebit in sequentibus.

℞Qualiter xp̄s superauit oēs dyaboli tēptatōnes ⁊ de modo illarū temptationum

Capitulū tertiū.

¶Tertiū misteriū cōtemplanduz de dño nr̄o ihu xp̄o dr victorie. Dicit nāq̄z diabolus q̄ spirituale hoiem nō statim de peccatis grauibus temptat. sed paulatiz a leuioribus incipit vt ad grauiora pducat. Idcirco de triplici vicio conatus est xp̄m temptare.

¶Primo de gula
Scōo de inani gloria
Tertio de auaricia

¶Primo tēptauit xp̄m de gula dicens. Si filius dei es dic ut lapides isti panes fiāt. Hic Hiero⁹ ita loquitr. Mane agis demon si filius dei est decipi nō poterit. si purus homo lapides in panē conuertere nō valebit. Tñ multa fuit astutia dyaboli qa cogitabat intra se. Si faciat qō suadeo cognoscam ipsū esse deū. Si nō faciat adducā eū ad p̄sūptionē faciendi. ℞Nec tēptauit eū de cibis delicatis sed tñ necessarijs. qa arbitrabatr euz virū bonū qui tñ si purus homo fuisset nō deus p̄sumens lapides in panes cōuertere ut corporali sue fami subueniret. ob hāc mor-

UVA. BHSC. IyR_226

dinationē viciuz gule incurreret. Ut xp̃s q̄ deus verus erat lapides in panes cōuertere noluit qō vtiqz facere potuisset. qa miracula fienda erant ad vtilitatē fideliū nō ad instantiā diaboli. nō enīz diabolus supplicat sed temptat. Anno vero sequenti pia mater impetrauit q̄ aquā in vinuz cōuerteret in chana galilee. Rñdit itaqz diabolo xp̃s ut sic dubi⁹ remaneret atqz deuict⁹. Scriptū est deuteronomi viij.ca. Nō i solo pane viuit homo. sed in omni verbo qō ꝓcedit de ore dei. qō pōt intelligi de verbo predicato quo aīa viuit p gratiā ut sit sens⁹. Sicut panis est cibus corporis ita cibus scripture est cibus anime. Ihū ꝙ xp̃s dixit iohis ca.vj Verba q̄ ego locutus sū vobis spūs ꝙ vita sunt. Tanta efficacia verba xp̃i fuerūt tāqz grauit doctissimeqz ꝓlata ut nescaret dyabolus aut cōtradicere aut replicare. Quare ꝓcessit ad id in quo spirituales viri quā doqz deficūt ut.s. aliqua ad ostentationez operent q̄ qō ptinet ad manē gloriaz. Idco scō de hoc vicio ipsū tēptauit. Unqt nāqz matheus tunc.s. finita priori temptatione assūpsit eū dyabolus. Qō pōt duplicit intelligi. Uno modo q̄ supra se acceperit. et sic vt dicit Grego Deus hoc refugit humana. ꝙ hoc audiens expauescit. sed nō ē mirū q̄ ꝓmisit se sic a dyabolo assumi. si cōsiderētur q̄ ꝓmisit se a membris diaboli. s. ex eius instigatione flagellari ꝙ crucifigi. Alio mō pōt intelligi p cōcomitationē quasi dicēdo venias mecuz. sicut mathei xvij.ca. Assūpsit thesus petrus iacobū ꝙ iohannē. Et luce xviij. Assūpsit duodecim discipulos ꝛc. diabolus itaqz assūpsit xp̃um vel primo modo ut dictū est. Et scōm Crisosto. agebat q̄ztū in se erat ut ab oībus videret. Et xp̃s dyabolo nesciēte faciebat ut nemo illū videret Uel assumpsit eū scō modo in sanctaz ciuitatez. i. urbē q̄ sic noiat. qa domino cultui erat deputata. Et statuit eū supra pinnaculū templi. Quidā dicūt q̄ pinnaculuz erat locus eminens siue pulpitū vbi lex promulgabatur Nicolaus vero ō lira dicit q̄ erat tectuz templi qō erat desup planū qa sic fiebant tunc domus palestinoz̄. Dixit ergo dyabolus xp̃o. Si filius dei es mitte te deorsum. Scriptuz est enī. s. in p̃s. Angelis suis deus mandauit de te ut custodiāt te in omnibus vijs tuis. q̄ scriptura scōm Augustinū de membris dr̄ nō de xp̃o. Allegauit vero diabolus scripturā. qm̄ in priori pugna fuerat a xp̃o p scripturā cōclusus. Sed ipse deus incarnatus iterū sibi rñdit. Scriptuz est deuteronomi vj.ca. Nō tēptabis dñm deū tuū. Dñm quis temptat cū habet nāli auxilio vel rōne qd faciat. et tñ cōmittit se periculo. ut experiat an deus possit vl̄ velit liberare. Dittere itaqz se deorsū periculoz erat scōm naturā. ꝙ miraculū facere tūc nō erat expediens. Tertio dyabol⁹ temptauit xp̃m de auaricia. ꝓduxit q̄dē temptationē ad id qō iā non est spiritualiū virorum sed carnaliū. s. ut diuitias ꝙ gloriā mundi cōcupiscant vsqz ad contemptū dei. Et ideo in primis duabus temptationibus dixit Si filius dei es. nō aūt in tertia q̄ nō pōt spiritualibus cōuenire. Sequitur ergo euāgelista Iterū assūpsit eū dyabolus in montē excelsum. q̄ scōm aliquos distat a loco quarātene sine ieiunij duobus miliaribus. Et ostēdit ei omnia regna mūdi. Scōm Crisosto. nō est intelligendū q̄ videret ipsa regna vl̄ ciuitates vel aurū vel argentū. Sed partes in quibus vnūqōqz regnū vel ciuitas posita est. Dyabolus ergo digito demōstrabat ꝙ vnuscuiusqz regni honorē ꝙ statū verbis exponebat. Uel scōm Rabanū ostēdit qa vanitatē pompe mundane quā ipse diabolus diligebat qz speciosa sit et desiderabilis verbis demonstrauit. ut ad amandā illam ipsū induceret. Uel scōm Origenē ostēdit ei quō ipse per diuersa vicia regnabat i mūdanis. in quibusdā. s. p superbiā. in qbusdaz per auariciā. in quibusdā p luxuriā. ut exēplo multitudinis posset ad consentiendum facilius inclinari. Prima expositio magis cōsonat littere sancti euāgelij. Propterea ut scribit lucas viij.ca. dyabolus dixit. Omnia mihi tradita sūt ꝙ cui volo do illa. Dē titus est qui est mendax et pater mendacij. quia ut inqt dauid in ps. Dñi ē terra ꝙ plenitudo eius orb̄ terrarū ꝙ vniūsi q̄ habitāt in eo. Et iterū. Tui sunt celi ꝙ tua est terra orbis terre ꝙ plenitudines eius tu fundasti Dēdacio itaqz suo satagebat diabol⁹ xp̃m seducere Et subdidit. hec oīa tibi dabo si cadens adoraueris me. Tūc dixit ei ihs. vade sathana. s. scōm Ieronimū in infernū qui

UVA. BHSC. IyR_226

paratus est tibi ⁊ angelis tuis. Scriptū est enim. Dñm deū tuū adorabis ⁊ illi soli seruies. Non dixit hec verba exprobratiua in prima ⁊ secūda tēptatione. sed in ista qa hic diuinum vsurpare volebat honorē. Tūc reliqt eū dyabolus ⁊ ecce angeli accesserūt ⁊ ministrabant ei. Reliquerant eni angeli ipsum ihm ut dicit Nicolaus de lira ad tempꝰ vt diuinitas eius dyabolū magis lateret ⁊ ut cōuenientius locū temptandi haberet ⁊ ut victoria ipsius xpi excellentior appareret ex hoc q solus ipsū deuinceret. Et ideo victo temptatore ⁊ pfusione recedēte accesserunt angeli ⁊ ministrabant ei sicut vo dño proprio seruo. Ex quo apparet diuinitas xpi quia nulla natura est supra angelicā nisi diuina. Credunt aūt ministrasse illi etiaz cibum naturalē. sicut fecerūt helie. Insup ei barunt illū spirituali delectatōne collaudādo ⁊ benedicendo sanctū nomen eius. qō ⁊ nos semper benedicamus in secula seculoꝝ Amen.

Sermo duodecimus ō dulcissimo admirādoqz spectaculo transfigurationis xpi.

DIxit illos in montē excelsum Scribunt hec verba mathei xvij. ca. Rem grādem atqz mirabilē opatꝰ est xps in sua transfiguratione iocunda. Ad cuius spectaculū delectabile nō oēs apostolos voluit adesse. Tū qa secreta nō sunt oibus reuelanda. tū qa debēt a maioribꝰ in alios deriuare sicut fit in celesti ierarchia. vt refert dionysiꝰ. Tū etiā ut Damascē. dicit. ne iudas indignꝰ interuenisset qui nec solus repellendus erat ne ad inuidiam indignationemqz puocaret. Admissi sunt vo tres Petrus ꝓpter ꝓrogatiuā fidei. Johānes ꝓpter excellentiā virginitatis ⁊ Jacobus ꝓpter prioritatē martyrij. quia primus suffunxit martyriū ꝓpter xpm. vt pz actuū xij. ca. Vbi reuelata sūt altissima misteria xpi q nullꝰ valeret ingenio ac ꝓprijs sensibus cōprehendere. Que tamē postmodū ab eis ꝑdicata sunt ⁊ ab euangelistis descripta ad vtilitatē ⁊ eruditionē nostram. Propterea ut mens nra illustretur veritatis splendore. ⁊ dñm xpm pio venere

mur affectu. in presenti sermone de triplici sublimi excelsaqz dignitate saluatoris nri dicemus quā tribus discipulis prenominatis in sua transfiguratione monstrauit.

Prima dō claritatis
Scōa superioritatis
Tertia equalitatis

De claritate corporis xpi in transfiguratione in qua mōstrata fuit discipulis dignitas eius. Cap. primū.

PRima sublimis ⁊ excelsa dignitas dñi ihu xpi tribus apostolis demonstrata dō claritatis. vt enim inqt mathe⁹. Trāsfiguratus est ante eos. nō q mutauerit liniamenta corporis vl amiserit pristinā formā ⁊ faciē vt Jero⁹ ait. sed ꝓpter claritatis vultus eius immensitatē de qua dō. Resplenduit facies eius sicut sol ⁊ vestimenta ei⁹ facta sunt alba sicut nix. Placuit aūt sibi sic transfigurari ⁊ claritatē ostēdere. qm̄ pnūciata passione sua discipulis ut scribit mathei xvj. ca. illos induxit ad sue passionis sequelaz dicens. Si qs vult post me venire. s. meā doctrinā ⁊ facta sequendo abneget semetipsū. i. affectū humanū nō solus meam passionē nō impediendo sed etiā me in hoc imitando. et tollat crucē suaz. i. paratus sit in animo voluntarie crucē portare in qua crucifigat ignominiose scōm Nicolaū de lira. Oportet aūt ad hoc q aliquis directe ꝓcedat i via q finē aliqualiter ꝓcognoscat Et precipue qm̄ via est difficilis aspera ⁊ laboriosa. finis uero iocundus. Cū ergo xps per suā passionē ad hoc peruenerit ut gloriam obtineret nō solū anime quaz habuit a principio cōceptionis sed etiā corpis scōm illud luce vltimo ca. Oportuit pati xpm et ita intrare in gloriā suā. Ad quā etiā pducit eos q vestigia sue passionis sectant. Jō conueniens fuit ut discipulis gloriā claritatis ostenderet. cui suos electos cōfigurabit. Vnde paulus ad philipenſ ca. iij. dicebat. Saluatorē expectamus dñm ihm xpm qui reformabit corpus humilitatis nre cōfiguratū corpori claritatis sue. Sed ut pars ista lucidiꝰ explanet tria erūt dubia declaranda

Primū vtrū claritas illa quā xps ostendit in facie fuit in eius corpore sicut in subiecto
Scōm vtrū illa claritas fuit gloriosa
Tertiū vtrū p claritatē cōueniēter signifi

UVA. BHSC. IyR_226

cetur gloria corporū beatorū. Ad primum dubium rñdet Alexander in iij. volumine sūme Q; claritas illa fuit i corpore xp̄i tā q̄z in subiecto nō tñ in aere circūstāte. Unqt enim lucas ix. ca. Facta est dū oraret species eius altera. i. alterata vt dicit glosa. qō non potest esse nisi fieret immutatio circa ipsaz. Aliter tñ erat claritas in veste. 7 aliť in corpore. qa in corpe erat ab exteriori ut dicet. 7 ita ut in subiecto. sed in veste ab exteriori. a supfuso splēdore faciei. Ratio aūt quare claritas fuit in corpe sicut in subiecto nō in veste. qa vestis nō erat glorificabilis. sed bene erat glorificabile corpus. 7 ppter hoc ad ostendendā gloriā q̄ erit in futura resurrectione q̄ erit in corpore sicut in subiecto. sic debuit esse claritas illa in transfiguratione. Ad scōm dubiū rñdet scūs Tho. iij. pte q. xlv. Q; claritas illa quā xp̄s assumpsit in transfiguratione fuit claritas glorie q̄z tuz ad essentiā. non tñ q̄z tū ad modum essendi. Claritas enim corporis glorioſi derivat ab anime claritate. vt Aug⁹ dicit in epistola ad dyoscorum. Similiter claritas corpis xp̄i in transfiguratione derivata ē a diuinitate ipsius vt Damascenus dicit. 7 a gloria anime eius. Q; enī a principio cōceptionis gloria anime nō redundaret ad corpus ex q̄dā dispensatione diuina factuz est. vt in corpe passibili nře redēptionis expleret misteria. Nō tñ per hoc adempta ē ptās xp̄o deriuā di gloriā anime ad corpus. Et hoc idē fecit q̄z tū ad claritatē in transfiguratōne. sāliter tñ q̄z in corpe glorificato. Nā ad corp⁹ glorificatū redūdat claritas ab aia sicut q̄dam qualitas permanens corpus afficiens. Nñ fulgere corporaliter nō ē miraculosū in corpore glorioſo. Sed ad corpus xp̄i in transfiguratōne derivata est claritas a diuinitate 7 aīa eius. nō p modū qualitatis immanētis 7 afficientis ipsū corp⁹. sed magis p modū passionis transeuntis sicut cū aer illuminat a sole. Nñ ille fulgor tunc in corpe xp̄i apparens miraculosus fuit sicut 7 hoc ipsū q̄ ambulauit sup undas maris. Et q̄ nō tenetur opinio hugonis de scō victore q̄ dixit Q; xp̄s assumpsit dotes claritatis in transfiguratione. agilitatis ambulādo sup mare. Subtilitatis egrediendo ō clauso virginis vtero. quia dos nominat quandā qualitatem immanentē corpori glorioſo. sed miraculose habuit ea q̄ pertinent ad dotes. Et ē simile q̄z tū ad aiam de visione qua paulus vidit deuz in raptu. Illa ergo claritas fuit claritas glorie modo dicto. sed nō corporis glorioſi. Ideo inqt Beda sup xvij. ca. Mathei. In corpe mortali ostendit nō immortalitatē sed claritatē similez future immortalitati. Sed ppter dicta querunt nōnulli An solū xp̄i corpus fuit trāsfigurabile. naz scribit ō moyse Exodi xxxiij. ca. q; apparuit facies eius cornuta ex cōsortio sermonis dñi ex maximo splendore. Et scōe ad corinthios iij. ca. vlt. q; nō poterant filij isrl intēdere in faciē moysi ppter gloriā vultus ei⁹ Insup de btā v̄gine dicit glosa sup illo verbo math. p⁹ ca. Nō cognoscebat eaz donec quia ioseph mariā facie ad faciez videre nō poterat. Quare videtur q; corpus moysi 7 virginis fuit transfiguratuz. Ad hoc dicit Alexander in iij. vbi supra. Q; aliter fuit similitudo glorie in facie moysi. in beata v̄gine 7 in corpe xp̄i Jn facie nāq; moysi 7 beate virginis fuit similitudo claritatis q̄ erat alterius generis simpliciter q̄z claritas glorie. Sed i corpore xp̄i fuit claritas que erat eiusdē generis cum claritate glorie. 7 si non simpliciter tñ scōm partē. Et hoc est qa radius claritatis in facie moysi fuit a psortio dei quē habebat spūaliter in mente. Similiter radius claritatis in facie virginis erat ex consortio dei quē nō solū habebat spūaliter in mente. sed etiā corporaliter i ventre Sed in corpe xp̄i fuit claritas ex vnione cuz diuinitate et aīa in parte superiori btā. Et ppter hoc nulla alia ostensio claritatis debuit dici transfiguratio sicut ista. qa solum illa q̄ est in expressa similitudine ad gloriaz debet dici transfiguratio. Et si ad hoc diceretur q; claritas moysi fuit maior claritate xp̄i eo q; nō poterat percipi nisi velaret. ergo magis fuit ostēsiua claritatis glorie. Respondet Alexander. Q; non fuit copiosior claritas glorie moysi q̄z claritas corpis xp̄i. Nā q; claritas faciei moysi nō posset videri. fiebat non quia maior esse sed qa ostendebat 7 disgregabat visū. Sicut etiaz videmus de claritate solis q̄ ppter hoc non potest videri. Sed claritas apparens in facie xp̄i erat delectans visuz 7 confortans. sicut

UVA. BHSC. IyR_226

claritas glorie q̄ ꝓfortat ⁊ corroborat visū
Vñ apocalipſ xxj.ca. Claritas ciuitatis ſu
per̄ne cōparat iaſpidi cui⁹ claritas demul
cet ⁊ delectat aſpectū. Sed his obici poteſt
q̄a dr̄ q claritas corpis xp̄i fuit ſimilis clari
tati ſolis q̄ uideri nō p̄ot. ergo nec ita uide
ri potuit claritas corporis xp̄i. Rñdemus
q claritas corporis xp̄i dr̄ ſimilis claritati
ſolis. q̄a ſol excedit in lumine oēs planetas
Tñ gloſa dicit Math. xvij. ca. Reſpleduit
facies eius ſicut ſol plus certe q̄z ſol ſed non
habuit exemplum maius cui cōpararet. Si
vero aliq̄s q̄reret cur nō cōparata fuit cla
ritas illa claritati Iaſpidis ſicut ſolis. Di
cimus q licet claritas iaſpidis ſit delectabi
lis nō tñ ita eſt oibus nota ſicut claritas ſo
lis. Ad tertiū iā dubiū eſt deuenendū an
ſ. per claritatē ꝓuenient ſignificetur gloria
corporū beatorū. Et videt q nō. Nam cla
ritas nō ſolū ē corporū glorificator ꝓmo ⁊
cōmunis aliorū corporū. Cōuenientior aūt
eſt oſtēſio facta p ꝓprietates proprias ſicut
p agilitatē impaſſibilitatē ⁊ ſubtilitatez q̄z
p cōmunes. Ad hoc ita pulcre dicit Alexā
der. q cuz ſint quatuor ꝓpietates ſm quas
oſtenditr̄ glorificatio corporū ipſa claritas
eſt principalis ad quā cōſequūt cetere. Na
turā enim lucis cōſequit ſubtilitas. vñ lux
p naturā habet ſubtilitatē ad penetrandū
corpa maxime corpora tranſparentia ſicut
pz in lapide criſtallino q̄ penetratur a luce.
Similiter ad ipſā cōſequit agilitas. vñ mo
tus vel mutatio eius fit quaſi ſubito. Simi
liter ad ipſā cōſequit impaſſibilitas. vnde
etiā nullū inquinamentum patit ab aliis.
Quia ergo claritas p̄ſupponit oēs alias ꝓ
prietates q̄ ſūt corporū glorificatorū ⁊ nul
la illarū ponit oēs alias. Ideo cōueniente
r fit oſtenſio glorificatōnis corporū p claritā
tem. Ideirco dñs in euangelio Math. xvij.
ca. ſignificans gloriā reſurrectōnis nō mul
tiplicat verba. ſed perfecte integre ⁊ totaliter
ſignificat per claritatē cū dicit. Iuſti fulge
bunt ſicut ſol in regno patris eorum.

De apparitione moyſi ⁊ helie q̄ cū xp̄o reue
renter loq̄bant exhibēdo illi tanq̄z deo
reuerentiam ⁊ honorē. Cap. ſcōm.

Ecūda ſublimis ⁊ excelſa dignitas dñi
ihu xp̄i aplis demonſtrata. dr̄ ſuperio
ritatis. Quia eni ut ait Criſoſto⁹. Alij di
cebant eū eſſe heliā. Alij Jeremiā aut vnū
ex .pphetis. ideo capita .pphetarū induxit
vt differentia appareat inter ſeruos ⁊ dñm
oſtendendo q nō erat helias neq̄z moyſes.
ſed illis ſuperior ꝓmo ⁊ dñm ſe angelorū et
hominū manifeſtaret. Ecce inq̄t Mathe⁹
apparuit illis moyſes ⁊ helias cū eo loquen
tes. Pro clariore vero huius partis intelli
gentia tria ſūt hic dubia declaranda.

Primū q̄lr̄ apparuer̄t ibi moyſes ⁊ helias
Scōm quō diſcipuli cognouerūt illos
Tertiū quid loquebant

Ad primū dubiū duerſimode reſpondet
ur multis. Quidā eni dicūt. q moyſes ⁊ he
lias nō apparuerūt ibi vere ſed ymaginarie
Alij vo q angeli .p perſonis eoz in aſſūp
tis corporibus in ipſorū. ſ. moyſi ⁊ helie ſi
militudine apparuerūt. Nec fuit fictio q̄a illud
angeli fecerūt ⁊ de intentione eoz q̄ ipſi p
ſonaliter feciſſent Sicut etiā dr̄ dñs locut⁹
ē ad moyſen. q̄ angelus in perſona dñi lo
quebat. Nonulli aūt aſſerunt q apparue
runt ibi moyſes ⁊ helias vere. Sed apparu
it moyſes in ſuo corpore reaſſūpto ad tēp⁹.
hoc videt dixiſſe Aug⁹ in li. de mirabilib⁹
ſacre ſcripture. nec mirū eſt q .p tā magna
re ad tempus reſurrexerit ⁊ realiter venerit
Alexāder aūt in iij. dicit q apparuit ibi he
lias in corpore ⁊ aia. moyſes vo in aia tātū
Ut enim inq̄t Aug⁹ ad paulinū in libro de
cura .p mortuis agenda. Alij ſūt humana
rū limites rerū. Alia diuinarū ſigna virtutū
Alia ſunt q̄ naturaliter. Alia q̄ mirabiliter
fiunt. Apparitio itaq̄z aiarum poſt mortem
ſm limites rerū non eſt poſſibilis. ſed ſoluz
ſm ſigna diuinarū virtutū ſiue ſolū ſm di
uinam potentiaz ⁊ non ſm rerū naturam.
Anima igit̄ moyſi apparuit ibi vere per di
uinā potentiā. Sicut dicit Aug⁹ q anime
martyrū per diuinā potentiā poſſūt homi
nibus apparere. Et de ꝓfeſſore felice refert
ipſū apparuiſſe cuidam nolanis pie a ſe dile
ctis cū a barbaris nola oppugnabat. Sed
tunc reſtat queſtio qm̄ ſi anima moyſi tm̄
ſine corpore apparuit cū ipſa ſit inſenſibilis
quō potuit apparere aſpectib⁹ apoſtolorū
Ad q̄ dicendū q ſubſtantia ſpūalis appa
ret ſenſui duob⁹ modis. Uno mō p corp⁹
aſſumptū ſicut apparet angelus. Alio mō

UVA. BHSC. IyR_226

per solā similitudinē corporis quaz facit in sensū ꝝ quā immutat sensū. Sicut enī angel⁹ potestatē habet supra corpa ut sibi corpus possit assumere ꝝ apparē sensui ꝑ illud. Ita habet potentiā ut possit aliquā corporis similitudinē in oculo efficere et per illaz oculū immutare ut ab oculo ꝑ illā ꝓcipiat. Sicut ergo mediante corpe pōt facere similitudinē q̄ cōprehenditur ita ꝝ sine corpe Sic anima sancta q̄ gloriosa est habet istā potētiā. ꝝ hoc modo potuit aīa moysi apparere oculis corporalib⁹ aplōz sine corpis assūptione Ad scōm dubiū rñdet Ambrosi⁹. q̄ discipuli cognouerūt moysen ꝝ heliā ex habitu. verbis ꝝ interna reuelatione. q̄ ut pie credi pōt q̄z primum ibi apparuerūt postea ad pedes iesu humiliter ꝝ reuerenter dixerūt Adoramus te xp̄e ꝝ benedicimus tibi qui venisti per crucē ꝝ passionē tuam redimere genus humanū. Ad tertiū ꝛo dubiū dicit lucas q̄ loquebant de excessu quē cōpletus erat in ierl̄m. Et vocat excessū passionez eius. ℣Primo ꝓpter excedentē paupertatez quia non habuit in cruce vbi reclinaret caput. Scōo ꝓpter excedentē humilitatem ꝝ obedientiā. Tertio ꝓpter excedentē penalitatē. Quarto ꝓpter excedentē charitatem quibus virtutib⁹ veluti quatuoz gēmis exornant quatuoz cornua crucis. O q̄z affabilis erat ex vtraq; parte collocutio illa. O q̄z benigna erat vox saluatoris dū moysi et helie aplis audientibus loquebat. Tūc petrus ꝓrupit in medū ꝝ dixit. dñe bonū est nos hic esse. si vis faciam⁹ hic tria tabernacula. tibi vnū. moysi vnū ꝝ helie vnum. Et vt dicit lucas etiā ꝝ Marcus. ℣Nesciebat petrus quid diceret. ℣Primo q̄a ibi perpetuo esse cupiebat tā q̄z si in visione claritatis corporis xp̄i beatitudo cōsisteret cū beatitudo essentialiter consistat in visione clara ipsi⁹ diuinitatis licet aspectus humanitatis xp̄i faciat ad p̄miū accidentale quo sācti maxime delectant. ℣Petrus aūt in illa transfiguratiōe nō vidit diuinā essentiā sicut paulus in raptu. sed tm̄ eius humanitatē in forma gloriosa. Scōo nesciebat q̄d diceret q̄a sine passione xp̄i se regnare putabat. Idco scūs Effrē in quodā ℣mone xp̄m ita introducit loquentez. ℣Petre si hic manserimus verba ꝓphetarū quis adimplebit ut illud. ℣Foderūt manus meas ꝝ pedes meos et dinumerauerūt oīa ossa mea. Si hic manserimus cirographū ade q̄s diuidet. q̄s debitū soluet. Si hic manserimus. q̄ dixi tibi. quō fient. Ecclesia sup te quō edificabit. claues celoz q̄s accipiet aut quē ligabis vel solues hec ille. O q̄z suauis q̄zue iocunda erit visio diuinitatis. qñ ita delectabat coz petri aspectus humanitatis. petebat tria fieri tabernacula. vnum ꝓ xp̄o in quo ipse cohabitaret. aliud ꝓ moyse in quo iacobus ꝑmaneret. tertiū ꝓ helia in quo morareturꝫ iohannes O petre oblitus videris proximorū tuoruz ꝝ omnium qui scripti sunt in libro vite nō ꝑ tam paucis deus factus est homo. nō tā exiguus erit numer⁹ electoz. Sed indulgēdum est tibi q̄a p̄ nimia dulcedine postulas q̄ fieri nō debet. ℣Propterea ipō ita loquente ecce nubes lucida obumbrauit eos Vbi scōm doctorū sententiā trinitas ꝑsonarū diuinarū aplis illis fuit demōstrata. q̄a pater apparuit ibi in voce. filius in carne ꝝ spūs scūs i specie nubis lucide. Quare aūt in baptismo apparuit in specie colūbe ꝝ in transfiguratione in specie nubis lucide. dicit Alexander in p⁹ sūme. Q; apparitio spiritus sācti fuit ad ostensionē plenitudinis gratie ꝝ veritatis q̄ fuit redundans in xp̄o i baptismo. ergo apparuit in specie colūbe ꝓpter fecunditatē q̄ attendit in columba in quo significat fecunditas gr̄e in xp̄o ad regenerationē ꝝ sacramentorū sanctificationē. ℣In trāsfiguratione vero apparuit i nube lucida. ad significandū plenitudinē veritatis redundantis in xp̄o ꝑ modū doctrine ꝝ q̄ plenitudo veritatis i xp̄o fuit sicut nubes ex qua generata ē pluuia doctrine. Et dr̄ nubes illa fuisse lucida. q̄a de plenitudine veritatis eius accepimus lumen fidei et doctrine. ℣Iero⁹ ꝛo sup matheū dicit de petro. De frondibus aūt tentoriis q̄rebat tabernaculū. sed nubis lucide operit vmbraculo. ut discat in resurrectione nō tegmine domorū sed sancti spūs gloria sāctos esse ꝓtegendos.

De equalitate patris et filij demōstrata in voce quam audierūt discipuli. Cap. tertiū

Tertia sublimis ꝝ excelsa dignitas dñi ihu xp̄i aplis demōstrata dr̄ equalita-

UVA. BHSC. IyR_226

tis. Audierunt nãq; vocẽ patris dicentes. hic est filius meus dilectus in quo mihi bñ complacui ipsũ audite. De hac ita scribit petrus 8ª epla ca. p°. Non enĩ indoctas fabulas secuti notã facim⁹ vobis dñi nr̃i ihesu xpi virtutẽ ⁊ presentiã. sed speculatores facti illius magnitudinis. Accipiens enĩ a deo patre gloriã ⁊ honorẽ voce delapsa ad eũ huiuscemodi a magnifica gloria hic ẽ filius meus dilect⁹ in quo mihi bene cõplacui ipsũ audite. Et hanc vocẽ nos audiuimus de celo allatã cũ essemus cũ ipso i mõte scõ. Qualis enĩ pater talis filius. Eternus pater eternus filius. Immensus pater immẽsus filius. Increatus pater increat⁹ filius. Omnipotens pater omnipotens filius. Sed p declaratione huius partis tria sunt hic dubia declaranda.

¶Primus vtrũ processio verbi in diuinis cõ grue dicatur generatio.

Scõm vtrũ pater possit dici principiũ filij

Tertiũ vtrũ filius sit alius a patre

Ad primi dubij solutõnẽ notanda sũt tria theologica documenta fm doctrinã sancti Tho. prima pte. q. xxvij. ¶Primũ documentũ q; processio in diuinis non est accipienda fm q; est in corporalibus vt̃ per motũ locale. vel per actionẽ alicuius cause in exterior̃ effectũ. vt calor a calefaciente in calefactũ. Sed fm emanationẽ intelligibilẽ. ut pote verbi intelligibilis a dicẽte qõ manet in ipso Est ergo processio illa ad intra nõ ab extra. Exquo id qõ procedit tali processu intelligibili. nõ est diuersũ ab eo a q̃ procedit Imo q̃sto pfectius procedit tanto magis est vnũ cũ eo a quo procedit. Manifestũ est enĩ q; q̃sto aliquid magis intelligit tanto conceptio intellectualis est magis intima intelligenti ⁊ magis vnũ. Nam intellectus scõm hoc q; actu intelligit fm hoc fit vnũ cuz intellecto. Vnde cũ diuinũ intelligere sit in fine perfectionis necesse est q; verbũ diuinum sit pfecte vnũ cũ eo a quo procedit absq; diuisitate. Scõm documentũ q; noĩe generatõnis dupliciter vtimur. Uno modo cõmuniter ad oia generabilia ⁊ corruptibilia Et sic generatio nil aliud est q̃ mutatio de non esse ad esse corruptioni opposita. Et vtrumq; sũbiectũ est materia. ⁊ sic nõ ponit̃ in diuinis. Scõo modo generatio dr̃ proprie in viuentibus. Et sic generatio significat originẽ alicuius viuentis a principio viuente pximo. ⁊ hec proprie dr̃ natiuitas. Nõ tñ omne huiusmodi dr̃ genitum sed proprie qõ procedit fm rõnẽ similitudinis. Filius nõ habet rõnẽ geniti ⁊ filij. sed solũ qõ procedit fm rõnem similitudinis nõ cuiuscunq;. Nã vermes qui generant̃ in aialibus nõ habẽt rationẽ filiationis licet sit similitudo fm genus. Sed requirit̃ ad rõnem talis generationis q; procedat fm rõnẽ similitudinis in natura eiusdẽ speciei. Sic homo procedit ab homine. ⁊ equus ab equo. In viuentibus ergo q̃ de potẽtia in actũ vite procedit. sicut sũt hoĩes ⁊ animalia generatio vtrãq; generationẽ includit. Si aũt sit aliqõ viuens cuius vita non exeat ꝺ potentia in actũ processio si qua in tali inuenit̃ excludit omnino primã rõnem generationis. Sed põt habere rõnem generationis q̃ est propria viuentiũ. Sic ergo processio verbi in diuinis habet rationẽ generationis. procedit enim q; modũ intelligibilis actionis q̃ est operatio vite ⁊ a principio coniuncto. ⁊ fm rõnẽ similitudinis. q̃a cõceptio intellectus est similitudo rei intellecte ⁊ in eadẽ nã. quia in deo idẽ est intelligere ⁊ esse. Unde processio verbi in diuinis dr̃ generatio ⁊ ipsũ procedens dr̃ filius. Si aũt aliquis q̃reret. quare processio verbi intelligibilis in nobis non dr̃ generatio sicut in diuinis. Rñdet̃ q; intelligere in nob nõ est ipsa substãtia intellectus. vñ verbũ qõ fm intelligibilẽ operationẽ procedit in nobis nõ eiusdẽ nature est cum eo a quo procedit. Ideo nõ proprie ⁊ cõplete cõperit ibi ratio generationis. Sed intelligere diuinũ ẽ ipsa substantia intelligentis. Quare verbũ procedens procedit ut eiusdẽ nature subsistẽs. Et propter hoc proprie dr̃ genitum ⁊ filius. Tertiũ documentũ q; in diuinis sũt due processiones. s. verbi ⁊ amoris. Nã ibi ut dictũ est nõ est processio nisi fm actionẽ q̃ nõ tendit in aliqõ extrinsecum. sed manet in ipso agente. huiusmodi aũt actio in intellectuali nã est actio intellectus ⁊ actio volũtatis. processio aũt verbi attendit̃ fm actionẽ intelligibilẽ Scõm aũt operationẽ voluntatis inuenit̃ in nobis q̃dã alia processio. s. amoris fm quã amatũ est in amante. sicut p cõceptionẽ verbi res dicta vel intellecta est in

UVA. BHSC. IyR_226

intelligente. Ista aũt ꝓcessio amoris i diuinis nõ dr̃ generatio sicut dicit Athanasius Spũs scũs a patre ⁊ filio nõ factus nec creatus nec genitus. Rõ ē ꝗa hec ē dr̃a inter intellectũ ⁊ volũtatē. q̃ intellectus fit in actu p hoc q̃ res intelletta est in intellectu scõm suã siltudinẽ. Volũtas aũt fit in actu nõ p hoc q̃ aliqua similitudo voliti sit in volẽte sed ex hoc q̃ volũtas habet quãdã inclinationẽ in rẽ volitã. Processus ergo ꝗ attendit fm actionẽ intellectus ē fm rõnez similitudinis Et tõ põt habere rõnẽ gnãtionis ꝗa oẽ generans generat sibi simile. Ꝓcessio aũt ꝗ attendit scõm actionez volũtatis nõ cõsiderat scõm rõnẽ siltudinis sed magis scõm rõnẽ mouentis ⁊ impellẽtis in aliqd. Et ideo qõ ꝓcedit i diuinis p modũ amoris nõ ꝓcedit ut genitũ vel ut filius sed magis ꝓcedit ut spũs quo nomie q̃daz vitalis motio ⁊ impulsio dr̃signat. ꝓut aliquis ex amore dr̃ moueri vel impelli ad aliqd faciẽdum. Scõm dubiũ erat vtrũ pater possit dici principiuz filij. Ad hoc dicit Augusti. in xv. de trinitate. Pater ē ꝓncipiũ totius deitatis. Scũs ẽo tho. pª qte. q. xxxvj. dicit q̃ hoc nomẽ ꝓncipiũ nihil aliud significat q̃z illud a quo aliquid ꝓcedit. Omne enim a quo aliquid ꝓcedit quocũq; modo dicimus esse ꝓncipiũ. Cũ ergo pr̃ sit a quo ꝓcedit alius seq̃t q̃ pr̃ sit ꝓncipiũ. Sed contra hoc tripliciter obicit. Primo ꝗa ꝓncipiũ et causa idẽ sũt scõm phm. Sed non dicimus patrẽ esse causaz filij ne incurramus errorẽ Arrij q̃ dixit filiũ ꝓcedere a pr̃e sic effectus a causa. ideoq; esse ꝓmã eius creaturaz. Et spũm sãctũ ꝓcedere sicut creaturã vt̃usq;. Et fm hoc neq; filius neq; spũs scũs esset verus de⁹ qõ ē õ veritatẽ ⁊ fidẽ. ergo sicut nõ dicim⁹ patrẽ esse causã filij ita neq; ꝓncipium. Scõo obicit. quia ꝓncipiũ dr̃ respectu ꝓncipiati. ergo filius esset ꝓncipiatus ⁊ per consequẽs creatus qõ est falsissimũ Tertio obicit ꝗa hoc nomen principiũ a prioritate sumit. Sed ut mãt Athanasius. in hac trinitate nihil prius aut posterius nihil maius aut minus. ergo pater nõ debet dici ꝓncipiũ filij. Ad primã obiectionẽ rñdet scũs Tho. q̃ Greci vtunt indifferenter i diuinis noie causse vel nomie ꝓncipij Sed latini doctores nõ vtunt noie causse sed soluz nomie principij. Rõ est quia principiũ ē cõmuni⁹ q̃z causa. primus enim terminus vl etiã ꝓma pars rei dr̃ ꝓncipiũ sed nõ causa. hoc nomẽ ergo causa videtur importare diũsitatẽ substantie et dependentiã alicuius ab altero qõ nõ importat nomẽ principij. In oib⁹ enim cause generibus semp inuenit distãtia inter causã ⁊ illud cuius ē causa fm aliquã perfectionẽ aut virtutẽ. Sed nomie principij vtimur in his ꝗ nullaz hui⁹mõi differẽtiã hñt sed solũ fm quẽdã ordinẽ. Sicut cũ dicim⁹ punctũ esse ꝓncipiũ linee. Vel etiã cũ dicimus primã partẽ linee esse principiuz linee Ad scõam obiectionẽ dicit pfatus doctor. Quapud grecos inuenit de filio vel spũ scõ dici q̃ principient. Sed hoc non est in vsu latinorũ. ꝗa licet attribuamus patri aliqd auctoritatis rõne principij. nihil tñ ad subiectionẽ vel minorationẽ quocũq; mõ ptinens attribuimus filio vel spiritui scõ vt vitetur omnis erroris occasio. Ad tertiã obiectionẽ rñdemus. q̃ licet hoc nomen principiũ q̃z tũ ad illud a quo imponit ad significandũ videat a prioritate sũptũ. non tñ significat prioritatẽ sed originẽ. Tertiũ dubiũ erat vtrũ filius in diuinis sit alius a pr̃e Et arguit quãdã q̃ non. nã fm grãmaticos Alius est relatiuuz diuersitatis substãtie. si ergo filius est alius a pr̃e videt q̃ sit a patre diuersus qõ ē õ sententiã doctorũ. In quit enim Aug⁹ vij. de trini. cũ dicimus tres psonas non diũsitatẽ intelligere volumus. Et Ambrosius in pº õ trini. Pater ⁊ filius diuinitate vnum sunt. nec ẽ ibi substãtie dr̃a neq; vlla diuersitas Et Ilari⁹ in li. õ trini. In diuinis psonis nihil ē diuersũ nihil alienũ nihil separabile. ergo filius nõ est ali⁹ a patre. Verũtñ õniũ videt esse. ꝗa Aug⁹ in li. õ fide ad petrũ ait. Vna ē essentia patris ⁊ filij ⁊ spũs sãcti. in qua nõ est aliud pater aliud filius aliud spũs scũs. q̃uis psonaliter sit alius pater alius filius alius spũs sanct⁹. Ad intelligendã itaq; veritatẽ dicit sãctus Tho. pª qte. q. xxxj. q̃ ex verbis inordinate prolatis incurrit hereses. Ideo cũ de trinitate loquimur cũ cautela ⁊ modestia ē agẽdũ. Quia vt Aug⁹ dicit in pº de trini. nec periculosius alicubi errat. nec laboriosius aliqd q̃rit nec fructuosius inuenit. Oportet aũt in his ꝗ õ trinitate loquimur duos

UVA. BHSC. IyR_226

errores oppositos cauere. inter vtrūq; tēperate ꝓcedentes. s. errorē Arrij q̄ ponunt cuz trinitate psonarū trinitatē substantiaruz. Et errorē Sabellij q̄ ponunt cū vnitate essē tie vnitatē psone. Ad vitandū ergo errorē vitare debemus in diuinis nomen diuersitatis ⁊ dr̄e ne tollat vnitas essentie ⁊ possumus aūt vti noīe distinctionis ꝓpter oppositionē relatiuā. Et sic si qñ inueniretur nomen diuersitatis vel dr̄e sumendū ē ꝓ dustione. ⁊ Ne aūt tollatur simplicitas diuine essentie. vitādū est nomen separationis vel diuisionis q̄ ē totius in partes. ⁊ Ne tollat equalitas. vitandū est nomen disparitatis ⁊ Ne tollat similitudo. vitanduz est nomen alieni vel discrepāntis. Ad vitandū errorē Sabellij vitare debemus singularitatez ne tollatur cōmunicabilitas essentie diuine. Vñ Hilarius li. de trini. ⁊ patrē ⁊ filiū singulare deū predicare sacrilegū est. Debemus etiā vitare nomen vnici ne tollat numer⁹ personarū Dicimus tū vnicū filiū quia nō sunt plures filij in diuinis. non tū dicimus vnicū deū q̄a pluralitas deitatis coīs ē. Vitamus nomen confusi ne tollat ordo nature a personis. Vñ Ambros⁹ li. p°. de trini. ⁊ Nec cōfusū est q̄ vnū est nec multiplex eē pōt q̄ indifferens ē. Vitandū ē etiā nomē solitarij ne tollat consortiū triū psonaruz Ad argumentū ꝯo dicendū. q̄ hoc nomē ali⁹ masculine sumptū importat distinctōnē suppositi. vnde filius est alius a patre. s. ē aliud suppositū diuine nature sicut ē alia ꝑsona ⁊ alia ypostasis. Est ergo filius alius a patre sed non diuersus neq; alienus Quia enī in diuinis est distinctio ſm psonas non aūt scdm essentiā. Dicimus pater ē alius a filio sed nō aliud. Et ecōtrario dicimus q̄ sunt vnū sed non vnus. Equalem igit deo patri dei filiū p̄dicamus ō quo dixit vox paterna vt supradictuz est. hic est filiꝰ meus. s. naturalis. Alij autē sūt adoptiui in quo m̄ bene cōplacui. i. in quo diuinū bñplacituz cōplebit de redemptione mūdi. Audiētes ista discipuli ceciderūt in faciē suā. q̄a scdm Hiero. sup math. humana fragilitas ꝑspectū maioris glorie nō sustinet. Ab hac aūt fragilitate sanant hoies ꝙ xp̄m eos i gloriā inducendo. Ad̄ significat ꝙ hoc q̄ accessit et tetigit eos dixitq; illis. Surgite nolite timere. qui leuātes oculos neminē viderunt nisi soluz ih̄m. eo. s. q̄ moyses ⁊ helias reducti fuerant volūtate diuina ad loca vñ fuerant abducti. Descendentibus aūt illis de monte p̄cepit ih̄s ne alicui visionē dicerent donec resurgeret a mortuis filiꝰ hoīs. Que ꝓhibitio facta est ſm doctores. ne alij audientes xp̄m eis apparuisse in forma gloriosa scandalizarent postea videtes ipsū pati tā ignominiose. Ecce quot modis ante ⁊ post resurrectionē suā saluator nr̄ allicere corda hominū ꝓcurauit ad supne felicitatis desiderū. ⁊ tū mortales miseri nō nisi transitoria bona ulta atq; terrena sūmo studio adipisci conant. Ipse dei filiꝰ deus verꝰ ⁊ gloriosus viaz sūi boni nos docuit. Ipse ad regnuz celorum nos inuitauit. Ipse in sua transfiguratione tribus aplis claritatē corporis delectabilē et omni suauitate repletā videri fecit. vt spretis mundalibus reb⁹ superna gaudia feruētius affectarent. Ad q̄ nos ꝓducat ipse qui est benedictus ⁊ laudabilis in secula seculorū Amen.

Sermo tertius decimus de innocentia xp̄i in quo confutat blasfemia eoruz q̄ dicunt xp̄m sua culpa iudeis exosum fuisse.

Peccatū nō fecit nec dolus inuentus est in ore eius. Verba sūt principis aplorū p̄ma sua epla ca. ij. Iniquitas quoūdā hominū peruersoꝝ vsq; adeo inualuit vt cum audiuit pijssimū saluatorē nostruz iudeis ꝓcurantibus ignominiose crucis tormentū subiisse. non sine ipsius culpa factū fuisse improbe fateātur. detestant passionis eius misteria q̄ ꝓ nobis dignatus est mori. Et ut inq̄t petr⁹. Tradebat iudicanti se iniuste q̄ pctā nr̄a ꝙ tulit in corpore suo sup lignū ut pctis mortui iustitie viuam⁹. Obiciūt aūt nobis illi neq; q̄ nō videt verisimile iudeos ita concorditer ita frequenter ita hostiliter cōtra xp̄m fuisse cōmotos nisi aliq̄d reprehensione dignū deprehendissent. ⁊ Neq; pilatus ō iustitiā hoiem sanctū veluti sedicioſū et reū cuz sceleratis cōdemnasset ad mortē. Quāobrez ut huiusmodi perditissim⁹ error penit⁹

UVA. BHSC. IyR_226

extinguat decreui de innocentia xpi in hoc sermone disserere. Ostendáq; xpm ihm dei ⁊ virginis filiū innocēter passū. nō ppr ali quod ei⁹ petiñ qa ab omni labe penit⁹ fuit imunis ꝓut verba ꝓposita dicūt. Jn qb⁹ de innocētia xpi locuturi triplici rōe pncipali probare illā contendemus.

Prima rō dr grē plenitudo
Scōa malicie cōsuetudo
Tertia exemplorū multitudo

De plenitudine gratie xpi qua illi⁹ anima fulgebat omni mūdicia ⁊ sanctitate. Cap. primū.

PRima rō qua ꝓbamus innocētiā xpi dr grē plenitudo. Q fuit náq; aia ei⁹ plena gratia. Wñ scribit iohis p⁹ ca. verbū caro factū est ⁊ habitauit i nobis. Et vidim⁹ gloriā eius gloriā quasi vnigeniti a pre plenū gratie ⁊ veritatis. Quare ut diximus in supioribus nec peccauit neq; peccare potuit. Sciendū tñ scōm theologorū doctrinaz ⁊ pcipue Alexandri ō ales in iij. volumine sūme. q. in xpo distinguit triplex gratia

Prima dr vnionis
Scōa capitis
Tertia singularis sanctitatis

Prima est grā vnionis de qua dicit Aug⁹ Maior grā nō pōt cogitari q; q fili⁹ hominis sit filius dei. ⁊ Rō huius est qa nō ē possibile ipsi creature hūane ꝑ donū cōditionis nature. q. eleuet ⁊ disponat ad diuinam vnionē. Et ió necessaria ē ei grā q eleuet ⁊ disponat ipsā ad vnionē deitatis. hāc aūt gratiā dicimus vnionis q in xpo fuit perfectissima scōm rōnē cause finalis. ⁊ Á vltimus effectus gratie est nos vnire deo. Sed i alijs a xpo talis vnio fit ꝑ cognitionē ⁊ amorē. Jn xpo vo nō solū ꝑ cognitionē ⁊ amorem. sed etiā in vnitate psone. vt sic idē fili⁹ qui ⁊ filius dei. ⁊ hec est maior vnio q possit esse vel excogitari. Wnde iste est effectus plenissimus qui possit esse gratie. Scōa gratia q est in xpo dr capitis scōm quaz ē caput ecclesie etiaz scōm hūanā nām. Wñ ad ephesios p⁹ ca. dicit aplūs. Jpsū dedit caput sup omnē ecclesiaz q est corpus eius. hec vo grā fuit in xpo plena scōm rōnē cause efficiētis. ⁊ Á sicut quedā luminaria ꝓficiunt suo lumine solū ⁊ non habent potestatē influēdi suū lumē alijs. sicut patet ō carbone. Quedam vero nō solū retinent suū lumen in se. sed ipsū influunt ⁊ illuminant alia corpora Sicut patet de flāma Jta grā xpi radiat ab ipso ad alios. nō aūt gratia in alijs sanctis. sed tm ꝓficit ipsorū animas. nec habēt potestatē influendi ipsā. Et ꝓpter hoc sicut lumen in flāma dicit lumen plenū. lumen vero in carbone dr semiplenū. ita gratia i xpo scōm quā est caput debet dici gratia plena. Jn alijs vo sanctis respectu eius grā semiplena. Wnde hugo in li. de sacramentis ait Sicut spūs hominis mediāte capite ad mēbra descendit vuuificanda. sic spūs scūs per xpm venit ad xpianos cuius plenitudo quidem exstitit in capite participatio vo in mēbris. ⁊ Notanduz tñ hic q influētia gratie a deo ē dup̄r sine medio ⁊ q meduz. Sine medio xps scōm q de⁹ immediate ē dator grē auctoritate ⁊ in ꝓpria rōne efficientis. per medū xpus scōm q homo est dator gratie multis modis. Est enī medū per modum fidei. per modū meriti. ꝑ modū desiderij siue orōnis. ⁊ per modū dispositionis. Est eniz xps primo medū ꝑ modū fidei ꝓut ipse cōsideratur in fide. ⁊ Naz fides que de ipso siue de deo homine est disponit immediate aiam ad gratiā primo impossibile fuit sine fide illa aliquē gratū esse deo. ⁊ Propr̄ hoc dixit pater Math. iij. ⁊ xvij. ca. Jlle est filius meus dilectus in quo mihi bene cōplacui Jbi glosa. i. per ipsū alij mihi placēt. Et Aug⁹ Sine fide mediatoris nullus vnq; placuit deo. Similiter xps est quoddā medium per modū meriti quia per passionem suam meruit a patre vt daret grā omnibus credentibus in ipsū ⁊ amantibus ipsum. Adhuc ꝑ modū desiderij est quoddā medū. qa oib⁹ credentib⁹ orat grām ⁊ desiderat. Wñ iohis p⁹ sua canonica ca. p⁹. Aduocatū habem⁹ apud deū patrē dñm nrm ihm xpm. Jpse ergo ē medius sicut aduocat⁹ ⁊ orans vt det nob grā. Jnsup ē medius ꝑ modū dispositionis q; tū ad nāz. qa tota hūana nā an incarnationē erat digna odio et reprobatione ꝑ petiñ originale. Sed cū fuit hūana natura assūpta a filio dei in vnitate psone disponebat rōe ꝑdestinatorū ad grām dispositōne cōgruitatis siue dignitatis. Sicut ergo per vnū hoicz fuit lapsa. ita ꝑ vnū hoiem deuz

UVA. BHSC. IyR_226

ſ.xp̃m p vnionẽ cũ deitate fuit diſpoſita ad iuſtificationẽ. Tertia gratia q̃ eſt in xp̃o vr̃ ſingularis ſanctitatis q̃ fuit in eo plena ſm rõnẽ cauſe formalis plene informans aiam xp̃i ⁊ pleniſſime oẽs vires eius q̃ztuz ad oẽs actus ipſarũ. quia in ipſa aĩa xp̃i ẽ gr̃a ꝑgnitionis ⁊ veritatis omniũ. Et hec ꝓficit q̃ztũ ad actũ rõnis. Et ꝓficit q̃ztũ ad actũ concupiſcibilis q̃ ẽ amor bonitatis. Et etiã ꝓficit q̃ztũ ad zelũ iraſcibilis. Jn alijs ẽo ſanctis licet informaret ſm excellẽtiã ad vnũ actuz nõ tñ ad oẽs actus. Et cũ in alijs ſãctis ſit ꝑ eminentia reſpectu alicui⁹ doni. Jn xp̃o tñ ẽ ꝑeminẽtia reſpectu omniũ dono⁹. ꝗa nõ hz gr̃am ad vnũ actũ gr̃e tñ. ſed ad oẽs. Et hoc ẽ qđ dicit Aug⁹. q. accepit gr̃am totaliter ⁊ vniũſaliter. Jñ cõparatio gr̃e xp̃i ad gr̃as alioꝝ ſcõm plenitudinẽ ⁊ ꝓfectionẽ ẽ. ſcõm q. ꝑgatur figura circuli ad figuras alias angulares. Circulus enĩz eſt capaciſſima figura reſpectu aliarũ. ita gr̃a xp̃i capaciſſima ẽ Capax quippe ẽ omnis actus cuiuſlibet virtutis qđ non ẽi alijs gratijs ſcõz

1 Cõtra iſta poſſet ꝗs arguendo dicere. q. in xp̃o nõ fuit plenitudo gratie ⁊ Ñã in xp̃o hoĩe nõ fuerunt omnes virtutes. Sed nõ ẽ plenitudo gratie ſine plenitudine omniũ ỽtutuz ergo in ipſo non fuit pleniſſima gratia. ⁊ Nam in ipſo nõ fuit liberalitas ⁊ magnificentia ꝗa he virtutes habent actũ ſuuz circa diuitias quas xp̃s contẽpſit. Scõo non fuit in ipſo tẽperantia ⁊ cõtinentia. ꝗa he ſũt cõtra cõcupiſcentias prauas q̃ in xp̃o non fuerunt. Tertio ſcõm ph̃m in vij. ethicoz̃. Virtus diuidit cõtra quẽdã heroicũ ſiue diuinuz habituz qui attribuit hominibus diuinis hocaũt maxime cõuenit xp̃o. ergo non habuit virtutes ſed aliq̃d altius virtute. ⁊ Dis Ñdet ſcũs Tho. iij. ꝑte. q. vij. q. ſicut gr̃a reſpicit eſſentiã anime. ita virt⁹ reſpicit ei⁹ potentiã. Jnde oportet q. ſicut potẽtie deriuantur ab ei⁹ eſſentia. ita virtutes ſint deriuationes quedam gratie. Quãto aũt aliquod principiũ eſt perfectius tanto magis imprimit ſuos effectus Jnde cũ gratia xp̃i fuerit perfectiſſima cõſequens eſt q. ex ipſa proceſſerint virtutes ad ꝓficiendũ ſingulas potentias anime q̃ztum ad oẽs anime act⁹ Et ita xp̃us habuit oẽs virtutes. Ad illud ẽo quod inducebat de liberalitate. dicẽdũ q. liberalitas ⁊ magnificentia cõmendant circa diuitias inq̃ztum aliquis nõ tñ exiſtimat diuitias q. velit eas retinere ꝑtermittẽdo id qđ fieri oportet Jlle aũt minime diuitias extimat qui penitus eas contẽnit ⁊ abicit ꝓpter perfectionis amorem. Et ideo in hoc q. xp̃s oẽs diuitias contempſit. oſtẽdit in ſe ſummũ gradũ liberalitatis ⁊ magnificentie. licet aũt liberalitatis actũ exercuerit ſcõm q. ſibi cõueniens erat faciẽdo pauperibus erogari que ſibi dabantur. Ad illud vero qđ tangebatur de tẽperãtia dicit ſcũs Tho. q. licet xp̃s cõcupiſcentias prauas nõ habuerit. ꝓpter hoc tñ non excludit quin habuerit temperantiã. que tanto ꝓfectior eſt in homine q̃zto magis prauis cõcupiſcẽtijs caret. Jñ ſm ph̃m vij. ethicoz̃. Tẽperatus in hoc differt a cõtinente. q. tẽperatus non habet prauas cõcupiſcentias quas cõtinens patit. vnde ſic accipiendo cõtinẽtiã ſicut philoſophus accipit. ex hocipſo q. xp̃s habuit omnẽ virtutẽ non habuit cõtinentiam que non eſt virtus ſed aliquid minus virtute. Ad aliud inſuper qđ dicebatur de habitu heroico. ⁊ Reſpondetur. q. habitus ille heroicus vl̃ diuinus non differt a virtute cõmuniter dicta. niſi ſcõm perfectiorem modũ inq̃ztũ. ſ. aliquis eſt diſpoſitus ad bonum quodã altiori modo q̃z cõmuniter omnibus competat. Jnde per hoc non oſtenditur q. chriſtus nõ habuit virtutes. ſed q. habuit eas perfectiſſime vltra cõmunẽ modum. ſicut etiã Plotinus poſuit quendam ſublimem modũ virtutum. quas eſſe dixit purgati animi. Sed adhuc dubitatur de fide ſpe ⁊ penitentia que non videntur fuiſſe in chriſto. ⁊ Naz fides eſt cũ viſione enigmatica. Chriſt⁹ vero videbat ſine enigmate. Et ſpes ẽ expectatio future beatitudinis q̃ nõ habetur. Jpſe aũt iam beatitudinẽ habebat ⁊ nõ expectabat eã. ⁊ Penitentia ẽ virtus q̃ cõmiſſa cũ emẽdationis ꝓpoſito plãgimus ⁊ odimus qđ xp̃o cõuenire non põt ⁊ Ñdet ad ħ Alexãder ỏ ales q. ſũt q̃dã dona gratuita cũ imꝑfectione. Quedã q̃ non dicũt imꝑfectionez̃. Fides ergo ẽ donũ gratuitũ cũ imꝑfectione. ⁊ Nam aſſentit veritati quam nõ videt. hoc quod dico aſſentire veritati perfectõnis eſt. Sed ħ qđ dico quã non videt imperfectionis. Spes etiã here

UVA. BHSC. IyR_226

summo bono illud expectando. Expectare impfectionis est: sed herere summo bono pfectionis. Sicut penitētia est donū gratuitū cū impfectione. penitētia nāq; ꝓsistit in detestatione mali qđ cōmissuz ē. detestatio mali dicit pfectionē. sed qđ ꝓmissū est dicit impfectionē. Cū ergo i ipsa grā q̄ est plena ꝑmo plenissima sicut ē grā xp̄i nulla sit impfectio. patet q̄ nō debuerūt in ipso cē dona gratiarū cū impfectione. rōe sue pfectionis Et ꝓpter hoc nec fides in rōe fidei nec spes in rōe spei. nec penitentia in rōe penitentie debuerūt esse in xp̄o. ꝗa sub rationib⁹ ꝗstis dicūt impfectionez. Sed illud solū qđ erat pfectū in ꝗstis dominis fuit in xp̄o. In ipso enī fuit assensus prime veritati qđ est pfectiōis in fide. Sed illud qđ est imperfectionis nō fuit in ipso. s. cognitio enigmatica. Sicut in ipso fuit maxime qđ est pfectionis in spe. s. adhesio cū sūmo bono. sed nō cū illa ipfectione q̄ est expectatio bom qđ nō habet. Sic etiā qđ ē pfectionis in penitentia fuit maxime in ipso. quia nūq̄z aliqs tm̄ potuit detestari peccatū q̄ztū ipse detestabat. quoniaz nūq̄z aliquis habuit tantā oppositionē voluntatis ad malū. Semp ergo qđ ē pfectionis gratie ⁊ plenitudinis est in gratia absoluta siue singularis sāctitatis ipius christi. ergo in ipso scōm perfectionē oēs virtutes. omnes gratie gratis date et oia dona spūs sancti. Verūtamen aliqui dubitant an in xp̄o fuerit donū timoris. ꝗa iobes ꝑma sua canonica ca. iij. dicit. pfecta charitas foras mittit timorē. pfectissima aūt charitas fuit in xp̄o. quare videret q̄ nō fuerit in ipo donū timoris. Contrariū tū habet ꝑ ysaiaz qui ca. xj. ita dicit de xp̄o. Requiescet super euz spūs timoris dñi. Propterea notanda sūt verba sancti Tho. in iij. pte. q. 5 posita. vbi ait q̄ timor respicit duo obiecta quoꝝ vnū est malū terribile. Illud ē ille cui⁹ potestate malū pōt inferri. In xp̄o fuit timor dei nō quidē sm q̄ respicit malū separationis a deo ꝑ culpā. nec scōm q̄ respicit malū punitionis ꝑ culpa. sed sm q̄ respicit ipsaz duinā eminētiaz ꝑput. s. aia xp̄i quodā affectu reuerentie mouebat in deū a spū sācto acta. vnde ad hebreos v. ca. dr. Exauditus est pro sua reuerentia. hūc aūt affectū reuerentie ad deū xp̄us scōm q̄ homo p̄ ceteris habuit plenior ē. Johānes ergo cū dicit. q̄ perfecta charitas foras mittit timorē. loq̄t de timore scōm q̄ respicit obiectū qđ ē malum. Quare sm theologoꝝ sententiā ⁊ veritatis doctrinā. Xp̄s omni virtute omniq̄ sanctimonia preditus fuit. Erat totus dulcis. totus modestus omnibus benefaciens ⁊ neminē iniuste ledens. Et ut inq̄t ysaias liij. ca. Vulneratus est ꝓpter iniq̄tates nostras. ⁊ attritus est ꝓpter scelera nostra.

Q̄ non est mirandu⁹ si iudei persecuti sunt xp̄m q̄ semp malefacere cōsueuerunt. Cap scōm.

Secunda rō qua ꝓbamus innocentiā xp̄i dr̄ malicie consuetudo. Populus nanq; iudeoꝝ paucis dūtaxat exceptis cōsueuit esse malus a generatione i gnātionē ⁊ nō est igit̄ miruz si innocentē filiū ꝺ̄gnis crucifigi procurauit. Et ne iudei conquerā tur de nobis quasi vellemus ipsos falso cōdemnare: pducam⁹ in medū veteris testamenti scripturas q̄ apud eos etiā omni veritate fulgere credunt. Exodi xxij. ca. et deuteronomi ix. ca. dixit de⁹ moysi. Cerno q̄ ꝓp̄lus iste dure ceruicis sit. Et numeri xj. ca. Ortus est murmur ꝓp̄li quasi dolentiuz ꝓpe laboze cōtra deū. Et numeri xiij. ca. q̄si conqueri visus est deus dicēs. Vsq̄quo detrahet mihi ꝓp̄lus iste. Et numeri xvj. ca⁰. Murmurauit oīs multitudo filioꝝm isr̄l. Et egressa ira a dño ceussit sūt quatuordecim milia hominū. Et numeri xxj. ca. Locut⁹ est ꝓp̄lus ꝑ tra deū ⁊ ait. aia nr̄a nauseat sup cibo isto leuissimo. Et deutero no. ix. ca. dixit moyses. Cōtēpsistis imperiū dñi dei vr̄i ⁊ nō credidistis ei neq; voce eius audire voluistis sed semp fuistis rebelles. Et iudicuz ij. ca. scribit. Fecerūt filij isr̄l malū in cōspectu dñi ⁊ seruierunt baalim ac dimiserunt dñm deū patrū suoꝝ q̄ eduxerat eos de terra egypti ⁊ secuti sūt deos alienos. Et infra Iratus dñs ꝺ̄ isr̄l tradidit eos in manꝰ diripientiū q̄ ceperūt eos ⁊ vendiderūt hostibus q̄ habitabāt per girū. Et iudicū ij. ca. Filij isr̄l habitauerūt in medio chananei ⁊ ethei ⁊ amoꝝrei ⁊ eui ⁊ iebusei ⁊ fereczei et duxerunt vxores filias eoꝝ. ipsiq; filias suas eoꝝ filijs tradiderūt ⁊ seruierūt dijs eoꝝ fecerunt q; malū in ꝓspectu dñi et obliti sunt

UVA. BHSC. IyR_226

sei fui seruientes baalim ⁊ astaroth. Iratusq; contra isrl dñs tradidit eos in manꝰ regis mesopotamie ⁊ seruerũt ei octo annis Et iudicũ iij.ca. Addiderũt filij isrl facere malũ in ꝓspectu dñi post mortẽ Aoth. Et tradidit illos dñs in manu Jabin regis chanaan. Et iudicũ vj.ca. Fecerũt filij isrl malũ in ꝓspectu dñi q̃ tradidit eos in manu madian septẽ annis ⁊ oppressi sũt valde ab eis. Et iudicũ x.ca. Filij isrl peccatis veteribus noua iũgẽtes fecerũt malũ in cõspectu dñi. ⁊ seruerũt ydolis baalim ⁊ astaroth ⁊ dys syrie ac sidonis ⁊ moab ⁊ filioꝝ amon ⁊ philistim. dimiserũtq; dñm ⁊ nõ colebant eũ Contra q̃s iratus dñs tradidit eos in manꝰ philistinoꝝ ⁊ filioꝝ amon. afflictiq; sũt et vehementer oppressi per annos decẽ ⁊ octo Et scõi paralipomenon xxiij.caº. Principes iuda dereliq̃runt tẽplũ dñi seruierũtq; sculptilibꝰ. ⁊ facta est ira dei ꝛ iudã. mittebatq; eis ꝓphetas vt reuerterẽt. quos illi audire nolebãt. Et primi hesdre ix.ca. Peccauimus dñe grauiter vsq; ad diẽ hãc et p iniq̃tatibus nr̃is traditi sumus ipsi ⁊ reges nr̃i ⁊ sacerdotes nr̃i in manibus regũ terrarũ in gladiũ ⁊ in captiuitatẽ Et scõi hesdre ix.ca. Patres nr̃i superbe egerũt ⁊ induratuerũt ceruices suas et nõ audierũt mãdata sua. Et iudith vij.ca. Peccauimꝰ cuꝫ patribus nr̃is iniuste egimus iniq̃tatẽ fecimus. Et ysaie pº ca. cõquerit deus dicẽs. Filios enutriui ⁊ exaltaui ipsi aũt spreuerunt me. Cognouit bos possessorẽ suum ⁊ asinꝰ presepe dñi sui. Isrl aũt nõ cognouit me. populus meus non intellexit. ve genti peccatrici pplo graui iniquitate semini neq; filijs sceleratis dereliquerũt dñm blasfemauerunt sanctũ isrl abalienati sũt retrorsũ. Et ysaie xxx.ca. Populus enim ad iracundiã ꝓuocãs est ⁊ filij mẽdaces filij nolẽtes audire legem dei. Et Jeremie v.caº. Audi populeꝰ stulte qui non habes cor q̃ habentes oculos non videtis ⁊ aures nõ auditis Et Jeremie vij. ca. Nõ audierũt me iniq̃t deus nec inclinauerunt aurẽ suam. sed abierunt in prauitate cordis sui mali. Et Jeremie xxj.ca. Populus pessimus qui noluit audire verba mea. Et Baruth j.ca. Multitudo hec maxima conuertetur in minimã. populus est enim dura ceruice. Et Ezechielis ij.ca. Filij dura ceruice et indomabili corde sũt ad quos ego mitto te. Et Ezechiel vij.ca. Iniq̃tas domus isrl ⁊ iuda magna est valde. Quid ad hec ⁊ multo plura que omittimus iudei poterunt respondere. aut quomõ excusare valebunt iniquitatẽ ipsorũ. tot tantisq; vocibus predicatã. Sicut in quolibet tẽpore erga deũ ingratissimi sunt reperti. sic dum in propria venit ⁊ homo factus est eum nõ receperũt ymo sibi vsq; ad mortem fuerũt infesti. Qui tamẽ obloqui adhuc de xpo p̃ sumunt. arguuntq; cõtra nos dicẽtes ipsũ fuisse culpabilem ⁊ peccatorem potissimuꝫ propter tria.

Primo propter offensionẽ
Scõo propter violationẽ
Tertio propter indignationem

Primo iudei dicũt xp̃m fuisse culpabilem propter offensionẽ. Quia predicauit iudeis illos offendendo. hoc aũt fieri non debuit. qm̃ ut Augustinus dicit in libro de agone xp̃iano. in homine ibu xpo se nobis ad exẽplum vite prebuit filius dei. nos vero debemus vitare offensionẽ non solũ fideliuꝫ sed etiã infideliũ. scõm illud prime ad corinth. x.ca. Sine offensione estote iudeis ⁊ gẽtibꝰ ⁊ ecclesie dei. Quare videtur q̃ ipse xp̃us in sua doctrina vitare debuit offensionẽ iudeorum. Ad hoc respondet scũs Tho. iij. pte q. xlij. Qr̃ salus multitudinis est preferenda paci quoꝝcũq; singularũ hominũ. Ideo quãdo aliqui sua puersitate multitudinis salutẽ impediunt non est timenda eoꝝ offensio a predicatore vel doctore. Scribe autẽ ⁊ pharisei impediebant salutẽ populi. tũ qa repugnabant xp̃i doctrine per quã poterat audientibus esse salus. tum etiaꝫ qa prauis suis moribus vitã aliorũ corrũpebant. Et ideo dñs non obstãte offensione eorũ publice veritatem quã illi odiebant ⁊ eoꝝ vicia arguebat. Vnde Mathei xv.ca. discipulis ei dicentibus. Scis qa iudei audito hoc verbo scandalizati sũt. Rñdit Sinite illos ceci sunt ⁊ duces cecorũ. Qr̃ vo apl̃us dicat Sine offensione estote. Rñdendũ. q̃ hõ sic debꝫ eẽ sine offensione oibꝰ vt nulli det suo facto vl̃ dicto minus recto occasionẽ ruine Si tñ de veritate scandalũ oriatur. vtiliꝰ scãdalũ nasci permittit q̃ veritas relinquat. Scõo iudei dicunt xp̃um fuisse peccatorẽ

UVA. BHSC. IyR_226

7 legis transgressorē ꝓpter violationez q̄a sabbata violabat. ¶Preceptuz q̄ppe erat vt nil operis tūc fieret. Ipse vo dixit languido quez sanauit in ꝓbatica piscina vt tolleret lectū suū. iohis v. ca. Et ꝓsensit discipulis q̄ in sabbato spicas euellebāt ecusando eos. vt hēt math. xij. ca. ergo i hoc peccauit 7 ō legē fecit Ad hoc rñdet scūs Tho. in iij. ꝑte q. xl. Qz xps in oibus ꝟm legis ꝑcepta cōuersatus est. in cui⁹ signū etiā voluit circūcidi. Circūcisio eni est q̄dā protestatio legis implende. q̄ aūt curauit in sabbato languidū cui dixit vt tolleret lectū suū nō fuit ō legez. ¶Primo q̄a g̃ preceptū de sanctificatōe sabbati nō interdicit opus diuinū sed hūanū Quāuis eni de⁹ die septima cessauerit a nouis creaturis cōdendis q̄ztū ad earū principia. semp tū opatur in rerū cōseruatione et gubernatione. Itaq; miracula q̄ xps faciebat in sabbato nō erant opa hūana sed diuina. Vñ ipse dixit iohis v. ca°. ¶Pater me⁹ opatur vsq; mō 7 ego operor. Scōo xps nō fecit ō legē. quia illo ꝑcepto de sabbato sanctificando nō ꝓhibent opa q̄ fūt de necessitate salutis corꝑalis. Vñ Luce xiij. ca. dixit Vnusq̄sq; vestrū nō soluet sabbato bouez suū aut asinū a presepio 7 ducit adaquare? Et infra xiij. ca. Cuius vestruz asinus aut bos in puteū cadit 7 nō cōtinuo extrahet illū die sabbati. Manifestū ē aūt q̄ opa miraculosa q̄ xps faciebat ad salutez corꝑoris 7 anime pertinebant. Tertio nō fuit legis transgressor xps qñ illo precepto nō ꝓhibent opa que ꝑtinent ad dei cultū. Vñ dixit Mathei xij. An nō legistis in lege quia sabbatis sacerdotes i tẽplo sabbatū violāt. 7 sine crimīe fūt ? Et iohis vij. ca. dixit. Circūcisionē homo accipit in sabbato. Qz aūt xps paralitico mādauit ut lectū suū sabbato portaret ad cultuz dei ꝑtinebat. i. ad laudē virtutis diuine. falso ergo obiciebant iudei dicentes iohis ix. ca. Non est hic homo a deo q̄ sabbatū non custodit. Similiter discipuli nō fecerūt cōtra legē cuz spicas colligerunt sabbato quia sic facere coegit illos necessitas. ꝓpterea iudeis murmurantib⁹ respondit xps. An non legistis quid fecerit dauid qñ esuriit 7 qui cū eo erāt. Quomō intrauit in domū dei 7 panes ꝓpositionis comedit. licet i lege ꝑceptuz fuisset q̄ panes illos sacerdotes soli comederent. Immittē te tū necessitate dauid sāct⁹ p̄dictos panes sine peccato comedit. sicut ꝑz primi regum xxi. ca. Tertio iudei dicūt xpm fuisse reprehensibilē ꝓpter indignationē. Indignabatur enim 7 irascebat verbisq; 7 factis molestabat pharisēos ac illoꝝ sequaces. Loquebatur illis cōtumeliose et eiecit flagello ementes 7 vendentes de tẽplo. Ira aūt opponit̄ māsuetudini vt patet ꝑ phm in iij. ethicorū. Et ut māt Jacobus p° ca. Ira eni viri iusticiā dei nō opat. Ex quo videt q̄ xps nec iustus nec māsuetus fuit ergo peccator 7 culpabilis multū. Ad qō rñdemus scōm doctrinā theologoꝝ q̄ in xpo non fuit ira que est vicium. sed ira per zelū a ratione imperata. Vñ ut dicit Aristo. nō irasci vbi 7 qñ oportet videt insipientis esse Ira ergo que transgredit ordinē rōnis est cōtra iusticiā 7 mansuetudinē. non ira q̄ est ꝟm rōnis imperiū. Locutus itaq; est xps cōtumeliose phariseis amore iusticie 7 veritatis. Similiter ꝓpter zelū eiecit oēs ementes 7 vendentes de templo. in quo etiā suā diuinitatē declarauit. Vnde Jero⁹ sup matheū ait. Inter omnia signa que fecit dñs hoc videt̄ cē mirabilius q̄ vnus homo 7 illo tpe cōtemptibilis potuerit ad vnius flagelli verbera tantam eicere multitudinē. Igneū eni q̄daz 7 fidereū radiabat ex oculis eius 7 diuinitatis maiestas lucebat in facie. Et Origenes dicit sup iohānē. hoc esse maius miraculuz eo quo aqua conuersa est in vinū eo q̄ illic subsistit inanimata materia. hic vo tot milia hominuz domant ingenia. Vtibi ergo cōtra xpm loq̄ debent iudei maligni sed agnoscere prauitatē 7 duriciam cordis eorū.

Qz sepenumero mali ꝓsequunt̄ bonos ꝓpter odiū 7 inuidiā ac ꝓpriū amorē. ita iudei persecuti sunt xpm. Cap. tertiū.

Tertia rō principalis qua ꝓbamus innocentiā xpi dr exemplorū multitudo Sūt nāq; in promptu exempla plurima in scripturis diuinis 7 humanis. in q̄bus ostēditur q̄z sepenumero q̄ mali fuerunt 7 pestilentes. innocentibus 7 bonis ac iustis adūsati fuere. Ad̄ factuz cōperimus triplici de causa.

UVA. BHSC. IyR_226

Prima ꝓpter odiū veritatis
Scōo ꝓpter inuidiā aliene felicitatis
Tertio ꝓpter satisfactionē cupiditatis
Prima cā quare multi sceleratī homies iu
stis ⁊ bene viuētibus fuerūt aduersati. fuit
odiū veritatis. ⁊Nā ꝙa illi ut debebāt ꝓfita-
tē loq̄bant odio sūt habiti. Inq̄t enī Tere
tius. Obsequiū amicos veritas odiū parit.
Et Iero⁹ ad occeanū. Ita se hz nā ut a mā
sit veritas. vicia ꝓo dulcia existument. Sed
quō inq̄s hoc est credibile vt veritas odien
da sit cū Lactanti⁹ dicat in p⁹ li. diuinaruz
insti. Nullus est suauior aie cibus q̄z cogni
tio veritatis Et ñdet dñs Bonauen i pro
logo primi libri sententiarū. q⁹ duplex ē effe
ctus veritatis Primus ē illuminare ⁊ q̄ztū
ad istū nemo ipsaz odit. ꝙa oēs naturaliter
illuminari desiderāt Scōus effectus ē argu
ere ⁊ hūc habet in malis. manifestando enī
mala redarguit illa facientez. Ex quo mali
odiūt veritatē Ihñ saluator nr iohis iij. ca.
dixit. Omnis q̄ male agit odit lucez. Et ut
veniamus ad rē est exemplū Ysaie innocen
tis q̄ ꝓpter veritatē fuit serra secatus. de q̄
inq̄t Iero⁹ in prologo in Ysaiā. Ysaias in
urbe nobili genere ortus est. ibiq̄ ꝓphetā-
uit sub manasse rege. sectus in duas partes
occubuit. Manasses ydolatra fuit. ⁊ ysaiaz
auū maternū ꝑm hebreos vel affinē suū eie
ctū extra ciuitatē urbē circa piscinā siloe ser
ra lignea g mediū secari fecit. De Ieremia
insup dixmus in sermonibus de timore di
uinoꝝ iudicioꝝ. qualiē granissimas ꝓpt
veritatē pass⁹ est psecutiones ⁊ iniurias. tā
dem lapidatus ē. Ihñ Iero⁹ in ꝓlogo in
Ieremiā dicit. Ieremias anathothites q̄ ē
viculus tribus ab urbe distans miliaribus
apud taphnas in egypto de ꝓpto lapidibus
obrutus occubuit. Iacet vero in eo loco se
pultus quo dudū pharao rex habitauerat.
Et qñ postulatione sua defugatis ab eodē
loco serpentibus. egyptios a tactu aspiduz
facit esse securos Magna eum ibi religione
egyptij venerant. hec Iero⁹. Daniel ꝓpt
veritatē leonibus deputatus fuit in quoꝝ
lacu ꝑmansit sex diebus. Ad quez adduct⁹
est ꝑ angelū Habacuc ut cibaret euz. vt scri-
bit daniel vltimo ca. Iohānes baptista
ꝙa arguebat herodē ꝓpt herodiadez quaz
tulerat fratri suo philippo vxorem vt refert
Marcus ca. vj. in vinculis positus ē ⁊ capi-
te truncatus. Anaxagoras apud Athenē
ses reus factus ē ꝙa dixit solē esse lāpadē ar-
dentē. negans vtiq̄z esse deū ut dicit Aug⁹
li. xviij. ō ciui. dei Socrates ꝓpt veritatis pa
trocinium veneno periit. Cicero ut scribit
Plutarc⁹ quartū ⁊ sexagesimū agēs annū.
iussu Marci antonij ꝓpter philippicas q̄s
ꝑ eū scripserat capite ⁊ dextera truncatus ē
Sed lactantius defendere volens verū cul-
tū ꝑi aduersus deos falsos gentiliū. cicero-
nem reprehendit quia in rebus diuinis timu
it veritatē. sua eloquentia protegere. Inq̄t
enim li. v. sic. Luz intellexisset Cicero falsa
esse que hoies adorarent multa q̄z dixisset q̄
ad euersionē religionuz valerent. subdidit
illa non esse vulgo disputanda. Et infra se-
quitur. Si q̄d tibi virtutis est Cicero expe-
rire ꝑ lin facere sapientez. digna res est vbi
oēs eloquentie tue vires eperas ⁊ Nō enī ve-
renduz est ne tibi in taz bona causa deficiat
oro. qui sepe etiā malas copiose ac fortiē de
fendisti. Sed nimirū Socratis carcerem ti
mes ideoq̄z patrocinū veritatis suscipe nō
audes. At mortē ut sapiens cōtemnere de-
buisti. Et erat multo pulchrius vt ob bene
dicta q̄z ob maledicta morereris. ⁊Hec tibi
laudis plus philippice afferre potuerunt q̄z
discussus error humani generis ⁊ mētes ho
minū ad sanitatē tua disputatione reuoca-
re. hec Lactāti⁹. Verūm̄ et si cicero nō oia
dixit q̄ forte nouit de superstitionibus nostris
gentiliū. ⁊Nobis debet esse satis q⁹ Marc⁹
antonius illum occidi fecit. qm̄ vicia illius
⁊ scelera tacere noluit. Sit enim tradit plu
tarcus Marcus antonius odio erat cūctis
bonis ꝓpter suā lasciuā vitā versabat qui
dē libēter inter aleatores. scorta. mimos et
histriones. Qui tandē ab octauiano supa-
tus Alexandrie vbi fugiēs se collegerat an
no etatis sue q̄nquagesimo sexto gladio se
peremit. Et ne multa dicamus inq̄s et de
prauatis mētib⁹ magis placēt adulatores
blandi falsa loquētes q̄z q̄ vera dicere quo-
cūq̄z mō conāt. Scōa cā q̄re mali insidiāt
bonis illosq̄z pseqūt. ē inuidia felicitatis
aliene. de hac vo plene dixi i quadragesima
li de penitentia in sermone de inuidia. vbi
cōmemorādū est q̄liter innocēs Abel a frē
chaym tempt⁹ fuit ut scribit genes iiij. ca.

UVA. BHSC. IyR_226

Et ioseph a fratrib⁹ venditus ismaelitis vt
ꝺ̄ genes̄ xxxvij.ca°. Et dauid a saule tẽpta-
t⁹ occidi.ut ponit̄ ꝑmi regū xviij.ca. Ybiqz
de ffurio camillo ⁊ Scipione affricano ex-
plicatū ē q̄zta iniuste tulerūt eis ab inuidis
cunbus irrogata. Tertia cā q̄re in nocētes
⁊iusti opꝛessi sūt ab inimīcs ꝓpt̄ satisfactio-
nē cupiditatis. Exēplū ē de naboth ꝺ q̄ scri
bit̄ tertij regū xxj.ca.q⁹ occisus ē ꝑcurante
uolosa iezabele vxore regis Agab eo q⁹ no
luit dare vineā suā que erat iuxta palaciuz
achab regis samarie.quare a falsis testibus
cōuictus tāq̄z blasfemasset deū ⁊ regē extra
ciuitatē lapidatus ē. De susanna insup legi
mus danielis xiij.ca.q⁹ eo q̄a nō cōsensit in
libidinē illoꝝ senuz q̄ exarserant in cōcupi
scentiā eius ꝑcurabāt illi ignominiosā ei⁹
mortē.q̄ secuta fuisset nisi de⁹ suscitasset spi
rituz danielis q̄ senes de falsa criminatione
cōuicit.quare ⁊ipsi lapidati sūt Susāna ve
ro de infamia et morte diuinitus releuata.
Dñs igit̄ nr̄ ihs xp̄s ut diximus in superio
ribus veritatem docebat arguebatq̄z vicia
publica phariseoꝝ. Insup ⁊ turbe seq̄bāt
eū.eratq̄z fama illius in ꝓꝫo fulgentissima
Quare pharisei odiebant eū ⁊ inuidebant
glorie ac fame sue. Insup timebāt ne forte
aliqua nouitas seq̄ret̄ ex qua indignati ro
mani se suaq̄z dissiparēt Ideo omni hūani
tate ac veritate depoſita q̄sierunt pilatū vt
eū morti traderet. O igit̄ gēs crudelissima
iudeoꝝ. O crudelitas inaudita O excogita
ta malicia Cōuenerūt aduersus sāctū scōꝝ
⁊ paratū nos sua passiōe saluos facere mor
te violenta peremerūt. Cuius nomē bñdi-
ctione deuotissime bñdicam⁹ laudemusq̄z
in secula seculoꝝ. Amen.

Sermo quartus decimus de sublimitate ⁊
magnificentia crucis in qua xp̄us operat⁹
est salutem humani generis.

Humiliauit semetipsū fcūs
obediens vsq̄z ad mortez.
mortē aūt crucis ꝓpt̄ qꝺ ⁊
deꝰ exaltauit illū ⁊ dedit il
li nomē qꝺ ē sup oē nomē
Doctoris gentiū ẏba sūt
ista ad philipenses.ca.ij.
Pissima verba ꝺ cruce xp̄i ꝑclamata offē
dunt aures maliuolas iniquoꝝ. ꝑ q̄ꝺ⁹ ita
loquit̄ paul⁹ ꝓme ad corinthꝫ.ca.i. Verbū
enī crucis pereūtib⁹ q̄dē stultitia ē. his aūt
q̄ salui fiūt.i.nob virtus dei ē. Et infra. Iu
dei signa petūt greci sapientiā q̄runt. ⁊ Nos
aūt p̄dicamus xp̄m crucifixū iudeis q̄dē scā
dalū.gentibus aūt stultitiā. Quia ẏo hūa
ni generis redēptio facta est ꝙ xp̄m in cruce
Indeq̄z oēs gr̄e ⁊ salut̄ emanat plenitudo
vt letent̄ fideles deuoto corde colētes xp̄m
pendentē in ligno.terreant̄ q̄z iudei ⁊ incre
duli oēs In hoc sermone ꝺ laudib⁹ crucis
xp̄i dicem⁹. Ad illā vtiq̄z auctoꝛ vite humi
lis ⁊ māsuet⁹ cōscendit.ut vñ moꝛs oꝛiebatur inde vita resurgeret De ipsa itaq̄z bene
dicta cruce locuturi tria misteria ꝓponi-
mus cōtemplanda.
Primū ꝺ magnificationis
Scōm exaltationis
Tertiū adoꝛationis

De dignitate crucis que colligi pōt ex figu-
ris ⁊ reuelatione atq̄z inuentione ipsius
Cap.primū.

Primū misteriū cōtemplādū de cruce
xp̄i ꝺ magnificationis. diligent̄ q̄dez
ꝓscrutari ꝺbem⁹ q̄zta sit dignitas ⁊ magni
ficentia crucis. Q̄ ꝺ poterim⁹ facile deph̄ē-
dere si voluerim⁹ de illa cōsiderare atq̄z in-
spiccre maxime tria
Primo eius figurationē
Scōo eius reuelationē
Tertio eius inuentionē

Qualit̄ crux q̄ztū ad materiā figurata fuit
Primo possumus cognoscere magnificēti
am et dignitatē crucis si cōsideremus ei⁹ fi-
gurationē. Inuenim⁹ nāq̄z multa magna
lia dei nō sine misterio in ligno celebꝛata.q̄
vtiq̄z lignū illud venerabile crucis i q̄ salua
toꝛ nr̄ pepēdit p̄monstrarūt ⁊ figurarūt ut
Aug⁹ dicit in sermone de passione. In ij.
nanq̄z ca.genesis legimus. Q⁹ ꝓduxit deus
lignū vite in medio paradisi cuius fruct⁹ se
nectutē impediebat ꝑm Augusti.li.xiij.ꝺ
ci.dei. Q̄ ꝺ ita declarat ⁊ Nico⁹ de lira. Ad
vitā inq̄t vniūsalē ⁊ tinuādā requirit̄ cib⁹
ꝙ quē restituit̄ humidū deperditū ꝙ actionē
caloꝛis nālis. verūtn̄ ista restauratio nō fit
ꝑm equiualentiā vt dicit pḥus in p° ꝺ gnā-
tione. q̄a caro generata ex alimēto impuri-
oꝛ est q̄z ꝓma. sicut ⁊ vinū generatū ꝙ aque

UVA. BHSC. IyR_226

appositionē ⁊ ꝓfusionē ꝗa si cōtinuaretur talis appositio vinū fieret aquosū ⁊ tandē deficeret ſpecies vini Et eo dē modo ꝗa caro generata ꝑ alimētū ipurioꝛ ē ⁊ ꝑ talē cōtinuationē inducit ſenectus in qua carnes ſūt impuriores ⁊ tandē deficit vita. Ad hꝫ ergo ꝙ ꝑdicta reſtauratio fieret in Adā ſm eq̄ualentiaz ⁊ ꝑ cōſequens impediret ſenectꝰ dabat ꝯ ſibi edere de ligno vite. Potuit hoc figura eſſe ligni crucis xp̄i cui⁹ fructꝰ a fidelibus deguſtatus vitam gr̄e cōſeruat in aia Fructus enim crucis ē dñs ihs xp̄s ꝑ nobis pctōꝛibus crucifixus ſ. In vj. aūt ca. geneſis habet ꝙ volēs deꝰ tpe diluuij i noe ⁊ filijs eoꝛūꝗz vtoꝛibus hūanū genus ſaluare ꝓcepit archā fieri de lignis leuigatis. potuiſſet nanꝗz deus abſꝗz tanta inundatione aq̄rū in aliq̄ monte aqs diſcoopto vl'alia via ſaluos facere illos. Voluit tñ ut id fieret in archa lignea ad denotandū ꝙ in lignea cruce erat hūani generis ſalus ꝓcurāda ſ. Scribitur ad hoc Exodi iij. ca. ꝙ cū deus clementiſſimus miſit moyſen ⁊ aaron ad pharaonē ꝑ liberando xp̄o ſuo. cū allegaſſet moyſes inabilitatē ſuā eo ꝙ impedite ⁊ tardioris eſſet lingue. dixit dñs ad eū. Aaron loq̄tur ꝑ te ad xp̄m ⁊ erit os tuū tu aūt eris in his q̄ ad deū ptinent. virgā q̄z hanc ſume in manu tua in q̄ facturus es ſigna. hec fuit illa uurga q̄ ꝓfuſa eſt in ſerp entē coꝛā pharaone ⁊ rurſū in virgā rediit vt ꝑz Exodi vij. ca. Hec fuit virga qua moyſes ꝓcuſſit aq̄s fluminis q̄ mox velut ſanguis facte potari nō poterāt. hec fuit virga in qua ꝓpleta ſūt alia ſigna q̄ omittamus cā breuitatis. Nō eſt tñ ꝓtereūdū ſilentio id qđ factū eſt dum opus fuit pugnare ꝺ amalechitas. ut enim ſcriptura tradit Exodi xvij. ca. Tunc dixit moyſes ad Joſue. Elige viros ⁊ egreſſꝰ pugna ꝺ amalech. cras ego ſtabo i vertice collis hñs virgā dei in manu mea. Fecit ioſue iuxta verba moyſi ⁊ pugnauit ꝺ Amalech Moyses aūt ⁊ aaron et hur aſcenderūt ſup verticē collis. oꝛauitq̄z ibi moyſes expanſis manibus ⁊ ſecuta eſt victoꝛia. Quid in tot ꝓdigijs dei virtute ac potentia opatis xp̄o illa ſemp cōtrecta fuit vſqz ad hāc victoꝛiā niſi ut ſignaret virga crucis xp̄i in qua cōſumanda erat humani generis redemptio ⁊ ptās dyabolica ſuperāda ſ. In xv. inſuper

Exodi ca. narrat ꝙ ad mdū aq̄ marath fluminis amariſſime in dulcedinē verſe ſūt eo ꝙ moyſes poſuit ibi lignū qđā qđ oſtē dit ei deus. Et hoc lignuz crucis xp̄i ſignauit. qm̄ ꝑ xp̄m in eo crucifixum amaritudo peccatoꝛū hominū vertit ꝯ i dulcedinē q̄b⁹ dat ꝯ ſpes ⁊ fiducia venie ꝙ ſequende ſ. Exodi etiā ca. xxvij. fit mentio de archa quaz fecit beſleel de lignis ſethim. in qua recōdita fuerunt virga in memoriā liberationis ꝺ egipto. Māna in memoriā refectionis i deſerto ⁊ tabule in memoriaz date legis. Et hec archa figura eſſe potuit crucis de ligno fabricandē. in qua repoi debebat ſaluatoꝛ mūdi. In ipſo nāq; fuerūt tres nature i vna ꝑſona diuina. ſ. increata ⁊ ſpiritualis creata ⁊ coꝛpalis. diuina nā deſignat ꝑ virgaz. nā ſm eā ipe dei filius ē dei xp̄us Spūalis etiā nā xp̄i. ſ. aia eius ſactiſſima ꝑ duas tabulas legis exprimit ꝯ q̄b⁹ erat lex diuina ꝙſcripta. per duas nanꝗz tabulas duo deſignant q̄ ſūt in aia xp̄i. intellectus videlicet i q̄ erat oīs ſcientia. et volūtas in qua fuit oīs rectitudo ⁊ bonitas. per māna xp̄o denotat nā carnis xp̄i que fuit puriſſima ab omni labe peccati Vltimo ad mentē cuocandū cēſeo illud qđ numeri ca. xxj. ponit ꝯ. qñ miſit deꝰ in xp̄m de ipſo male loquentē ſerpētes ignitos. ⁊ oranti ꝑ xp̄o moyſi dixit dñs face ſerpentē eneū ⁊ pone in pticā eminentē i medio xp̄i ⁊ q̄cūq; ꝑcuſſus fuerit a ſerpente reſpiciat eū ⁊ viuet. ⁊ factū eſt ita. Hic ſerpēs figura fuit xp̄i q̄ i ptica crucis affigēdꝰ erat. per cuius intuitū fide ac deuotiōe ſanamur a moꝛſib⁹ demonioꝝ. Ex dictis clarere pōt ꝙz ſit ꝑcelſa q̄zue ſublimis arboꝛ crucis xp̄i. q̄ ꝓputata fuit ut eſſet inſtrumētū in quo dei filius hominū peccata ſanaret.

De regina Sabba

Scō poſſumus cognoſcere dignitatem et magnificentiā crucis ſi cōſideremus eius reuelationē. Innotuit quippe regine Sabbe ꝙ in cruce pati debebat dei filiꝰ incarnatꝰ. qđ nō ex vi ſui ingenij ſed dei reuelatione ꝑuenit. Sicut enim de miſteryis xp̄i pphetico ſpū ſibille locute ſūt. ita hec regina Sabba pdixit in ligno xp̄m fore paſſurū. Qualiter aūt hoc factū ſit audiamus. Refert mgr̄ in hiſtoria ſcolaſtica. ꝙ regina Sabba viditi quadaz domo ſalomonis q̄ dicebat dom⁹

Reuelatio.

UVA. BHSC. IyR_226

8.14 De cruce

saltus lignũ qͦdã pulcherrimũ dixitq; sa/
lomoni ꝙ in illo esset crucifigendus vnus.
ꝑ cuiꝰ mortẽ regnũ iudeorũ deleri debebat
Istud autẽ lignũ ut asserit iohẽs beleth re/
manserat in pretacta domo. qm̃ cũ satis re
ctũ ⁊ pulcherrimũ videret̃ nũq̃ potuit ali/
cui opificio deputari. dũ aũt qñq; longitu/
dine superabat. aliqñ ṽo breuitate deficie/
bat. Quare artifices illud dimiserũt. Salo
mon itaq; verba regine Sabbe magnifaci
ens. lignũ ipsũ in ꝓfundis terre visceribus
iussit sepeliri. In eo aũt loco postea ꝓbati/
ca piscina fuit cõstructa. de qua dicit iohẽs
v. ca. ꝙ in circuitu iacebat infirmorũ mul
titudo. Angelus ṽo dñi ſm tempus descẽ/
debat i piscinã ⁊ mouebat̃ aqua ⁊ sanaba/
tur vnus. Que utiq; fiebant nõ solũ ange/
li descendentis ꝑsentia. sed etiã ſm aliquos
ipsius ligni virtute. Instante aũt die q̃ xp̄s
crucifigi debebat. ꝑtactũ lignũ supnatasse
miraculose ꝑhibet̃. qͦ videntes iudei acce
perũt ⁊ ex eo crucẽ dño parauerũt. Tertio
possumus cognoscere dignitatẽ ⁊ magnifi/
centiã crucis si cõsideremus eius inuẽtionẽ
Nã post xp̄i passionẽ iterũ a iudeis abscon
dita fuit. ⁊ ꝑ annos ducẽtos ⁊ vltra sub ter
ra latuit. Inuenta ṽo fuit ab helena cõstã
tini matre modo q̃ sequit̃. Cũ eni ipse con
stantinus ut ecclesiastica testat̃ historia cũ
hostibus copiosissime cõgregatis iuxta da/
nubiũ manus cõserere deberet. nocte sui ex
ercitus pericula cogitãs ⁊ timens suoꝝ stra
gem ⁊ sanguinis effusionẽ oculos ad celum
leuauit. Et in somnis vidit ad orientalem
partẽ signum crucis in celo. s. aereo fulgore
igneo rutilare. angelosq; astare sibiq; dice/
re Constãtine i hoc signo vinces. Qui tali
visione cõfortatus silitudinẽ ipsius ex auro
fecit. ⁊ ante suũ exercitũ ferri iussit. irruẽsq;
in hostes ipsos in fugã cõuertit. ⁊ multitu/
dinẽ maximã interfecit. Scđm quosdã iste
cõstantinꝰ fuit p̄r illiꝰ cõstãtini quem bea/
tissimꝰ siluester baptizauit q̃ post victoriã
in xp̄m credidit. Et postmodũ ab Eusebio
papa suscepit sacrũ baptisma. Mortuo ṽo
eo Cõstãtinus filiꝰ memor victorie patris
quã virtute sancte crucis habuerat helenã
matrẽ suã hierosolimã ꝓ ipsa cruce inueni
enda transmisit. Alij ṽo tenẽt ꝙ iste cõstã
tinus fuit idẽ quẽ baptizauit Siluester qui
post illã victoriã habitã ꝑfecte nõ credidit
nec tũc sacrũ baptisma suscepit. Sꝫ aliquã/
to tp̄is interiecto visionẽ illã petri ⁊ pauli
vidit ⁊ sacro baptismate ẽ renatꝰ et a lepra
mundatus in xp̄m deinceps ꝑfecte credidit
et sic matrẽ suã hierosolimã misit vt crucẽ
dñi reqreret. Cũ autẽ hierosolimã helena
venisset. oẽs iudeoꝝ sapiẽtes q̃ ꝑ totã regio
nem repti sunt ad se cõgregari ꝑcepit quos
de cruce xp̄i et passionis loco interrogauit.
cõminataq; est illis ꝙ nisi ṽitatẽ pateface/
rent. faceret eos oẽs igne cremari. At illi ti
mentes tradiderũt quẽdã apud eos multe
auctoritatis virũ cui nomen erat iudas di/
centes. Hic o dña iusti ⁊ ꝓphete filiꝰ opti/
me nouit legẽ. ⁊ tibi oĩa q̃ ab eo q̃sieris indi
cabit. Tũc illa oẽs dimittẽs tenuit iudam.
Cui dixit. mors ⁊ vita apposita sũt tibi que
malueris elige. ostende mihi lignũ sãcte cru
cis. Qui dũ hoc se scire negaret. duro ẽ car/
ceri mancipatus. Post dies ṽo sex extrahi
se petijt ⁊ crucẽ se indicaturũ ꝓmisit. Cum
ergo extractus venisset ad locũ ⁊ ibidẽ orasꝰ
set. locus subito cõmouet̃ ⁊ fumus aroma
tũ miri odoris sentit̃. ita ut miratus iudas
ambabꝰ manibꝰ plauderet ac diceret. In
veritate xp̄e tu es saluator mũdi. Erat aũt
in illo loco sicut i historia ecclesiastica legit̃
tẽplũ veneris qͦ Adrianꝰ impator ibidẽ
construxerat. ut si q̃s xp̄ianorũ in illo loco
adorare voluisset videret̃ venerẽ adorare
Ob qͦ pene obliuioni locus fuerat datus.
Regina aũt templũ funditus fecit destrui.
⁊ locũ arari. Post hoc iudas ꝑcingẽs se viri
liter fodere cepit. ⁊ viginti passꝰ fodiẽs tres
cruces abscõditas reperit quas ad reginã
ꝓtinus deportauit. Cũ aũt crucẽ xp̄i ab il/
lis latronũ nesciret discernere eas in ciuita
tis medio posuerũt. ibidẽ gloriã dñi p̄stolã
tes. Et ecce circa horã nonã q̃dam iuuenis
mortuus defert̃. iudas feretrũ tenuit ⁊ pri
mã ⁊ scđam crucẽ sup corpus defũcti posu/
it sed nequaq̃ ille surrexit. Apposita ṽo ter
tia ꝓtinus redijt defũctꝰ ad vitã. post hoc
iudas baptizat̃ ⁊ quiriacus appellat̃. q̃ de/
functo hierosolomitanoꝝ epo est eps ordi/
natus. Cũ aũt btã helena clauos dñi non
haberet rogauit epm quiriacũ vt ad locũ
ꝑgeret ⁊ clauos inquireret. qui dũ venisset
ad locũ ⁊ orasset cõtinuo claui velut aurũ

Iudas qui crucẽ adinuenit quiriacꝰ appellatur

UVA. BHSC. IyR_226

in terra fulgẽtes apparuerũt. quos ille accipiens regine detulit. ℒCrucis ℞o ptẽ helena detulit filio. partẽ ℞o argẽto ornatã reliqt in loco. ℒClauos insup obtulit filio. ℒEx qb⁹ ut refert ℒEusebius cesariensis frena quib⁹ vteret ad bella ꝓposuit. ⁊ ex aliis galeã suã armauit. Gregori⁹ ℞o turonens asserit fuisse quatuor clauos. ex quibus helena duos in freno imperatoris posuit. tertiũ in pmagine cõstantini q̃ rome supeminebat vrbi locauit. ℒEt quartũ in mare adrianũ qõ vsq; tunc fuerat nauigãtũ vorago ꝓiecit. ¶Patet iaz q̃z excelsa sit gloria crucis. qñ ut ℒCrisosto⁹. dicit. ℒCrux de penis latronũ transit ad frontes imperatorũ.

¶Qualiter crux exaltata fuit dñ xp̃s i illa pẽdit. ⁊ post tp̃e heraclij imperatoris. ⁊ in fine in die iudicij. ℒCapitulũ scõm.

¶Secundũ misteriũ cõtemplandũ ỏ cruce xp̃i oꝛ exaltationis. põt aũt distigui triplex exaltatio.

¶Prima oꝛ passionalis
Scõa singularis
Tertia generalis

¶Prima exaltatio crucis oꝛ passionalis. tũc aliquid ex exaltata fuit qñ i ea exaltatus ẽ dei filius. q̃ iobis xij. ca. dixit. ℒEgo si exaltatus fuero a terra oĩa trahã ad meipsũ. Sed hic posset aliqs q̃rere. ℒCur xp̃s mori voluit in aliqua domo siue sub tecto. sed crucifixus i aere. Ad qõ rñdemus ꝙ hoc cõgrue factũ est triplici ratione.

¶Primo ratione medietatis
Scõo rõne cõmunitatis
Tertio ratione sanctitatis

¶Primo xp̃s mori voluit in aere rõne medietatis ad innuendũ ꝙ sicut aer ẽ medius inter celũ ⁊ terrã. sic ipse fuit mediator inf deum ⁊ hoiem. Scribit tñ Aug⁹ li. ix. de caui. dei. ꝙ q̃daz ꝓphi dixerũt mediatores esse inf nos ⁊ deũ demones. qñ deus ẽ imortalis ⁊ sine omni miseria. hoies miseri ⁊ mortales demones miseri ⁊ imortales. ℒCũ ergo imortale ⁊ miserũ mediũ sit inter imortale ⁊ beatũ ⁊ mortale ⁊ miserũ. videret ꝙ demones inter deũ ⁊ hoies debeant esse mediatores. Sed hoc esse nõ põt. q̃a demones separant ⁊ impedĩt accessũ ad beatitudinẽ ¶Ideo dicit Aug⁹. Alius est medius malus q̃ separat amicos sicut ẽ diabolus. Alius ẽ medi⁹ bonus q̃ reconciliat inimicos. s. dñs ihs xp̃us Similiter angeli boni nõ pñt esse mediatores qñ ipsi sũt imortales ⁊ beati quoꝛ neutra ꝓprietas conuenit homini. Oportet ergo ꝙ aliqs sit mediator q̃ sit mortalis ⁊ beatus. mortalis ad tẽpus. btũs ꝓpetuo. ut eo ꝙ mortalis ad tẽpus ꝓueniat cũ hoie existẽte in via. ꝓ hoc ꝙ btũs cõueniat cũ his qui existũt in patria. talis ẽ xp̃s deus hõ. ¶Ideo Aug⁹ vbi ꝫ dicit. ℒQuerendus ẽ medius q̃ nõ solũ hõ verũ etiã de⁹ sit. ut hoies ex mortali miseria ad beatã imortalitatẽ hui⁹ medij beata mortalitas interueniẽdo ꝓducat. ℒQuẽ neqz nõ fieri mortalẽ oportebat neqz ꝑmanere mortalẽ. ℒMortalis q̃ppe factus ẽ nõ infirmata ℞bi diuinitate. ꝫ carnis infirmitate ꝺcepta. ⁊ nõ aũt ꝑmansit in ipsa carne mortalis q̃a resurrexit a mortuis qñ hẽ fructus mediationis ei⁹. vt nec ipsi ꝓpt̃ q̃s liberãdos mediator effectus ẽ. in ꝑpetua carnis morte remanerent. piũ itaqz mediatorẽ inter nos ⁊ deũ. ⁊ mortalitatez habere oportuit transeuntẽ. ⁊ beatitudinẽ ꝑmanẽtem. ut per id quod trãsit congrueret mortuis. ⁊ ad id qõ ꝑmanet trãsferret ex mortuis. ℒEx his colligimus ꝙ xp̃s inq̃tũ hõ ẽ mediator inter nos ⁊ deũ. ut dicit Alexander in iij. ℒExtrema eni sũt deus imortalis ⁊ beatus hõ mortalis ⁊ miser. ¶Medius ẽ hõ mortalis ⁊ btũs q̃ fuit xp̃s q̃tũ ad nãm hũanã. Sed ỏ hoc argui posset ac mõstrari ꝙ xp̃us inq̃tũ hõ nõ sit mediator. ¶Mediũ eni debz cõmunicare cũ vtroqz extremoꝛ Sed xp̃us inq̃tũ hõ non coicat nisi cũ altero. s. cũ hominibus ⁊ nõ cũ deo. ergo inq̃tũ hõ nõ est mediator. Ad hoc rñdet Alexander ꝙ mediũ oꝛ triplicit. ¶Primo q̃tũ ad cõuenientiã nature. Scõo q̃tũ ad cõuenientiã ꝓpetatis. Tertio q̃tum ad cõueniẽtiã persone ¶Primo modo ẽ mediũ in coloꝛibus. Et sic nõ ẽ mediũ inf deũ ⁊ hoiez. qñ nõ põt esse nã media. Scõo q̃tũ ad ꝓuenientiã ꝓprietatis xp̃s põt dici medius q̃tũ ad humanã nãm inter deũ ⁊ hoiez. qñ hz ꝓpꝛietates cõuenientes cũ vtroqz. cuz deo. s. beatitudinẽ. plenitudinẽ gr̃e ⁊ sciẽtie. Et hz alias ꝓprietates in q̃bus coicat cũ hoie. s. mortalitatẽ ⁊ alios cõmunes defectus. ℒCũ ergo oꝛ

UVA. BHSC. IyR_226

ꝙ necessariū est mediū coicare cū extremis
Intelligendū ꝙ deus ⁊ hō nō sūt extrema
ſm suas naturas. sed q̄ztū ad suas ꝓprieta
tes. Vñ deus dicebat᷑ extremuꝫ rōe sue im
mortalitat| ⁊ beatitudinis. hō vo rōne sue
miserie ⁊ mortalitatis Xp̄us aūt q̄ztum ad
nām humanā vtriusqꝫ coicat alterā ꝓprie
tatē. Tertio mō dr̄ xp̄s medius inter deū ⁊
hoieꝫ. s. q̄ztū ad couenientiā ꝑsone eo ꝙ ei⁹
ypostasis ē in duabus naturis. Unde dicit
Damascenus. ꝙ eius ypostasis ē ex duab⁹
naturis. qḋ sic exponit᷑ .idest in duabus na
turis subsistit. s. diuina ⁊ humana. nec mu
tatur diuina i humanam. nec ecōuerso. sed
vtraqꝫ in sua ꝑfectione remanet. Xp̄s ergo
q̄ztū ad humanitatē pōt dici mediator dei
⁊ hominū. q̄a licet q̄ztū ad nām coicet cum
hoibus solū. rōe tñ ꝑsone coicat cū deo. q̄m
ꝑsonā habet filij dei nō personā creatā aut
cōpositā. sed eternā ⁊ simpliceꝫ. Scḋo xp̄us
mori voluit crucifixus in aere. rōe coitatis.
Quia sicut aer oibus ē cois ita eius passio.
Nā passiones aliorū scōꝝ fuerunt proprie.
Quia petrus pass⁹ ē ꝓpter se. paul⁹ propt̄
se. ita ⁊ ceteri. Xp̄s vo passus est cōmunit̄
propter oēs. Eius eni passio fuit cois illis q̄
sunt in celo. i. angelis q̄a sūt reparati. Illis
qui sunt in mūdo isto q̄a ꝑ suā passionē sūt
saluati. Vñ ad colosceñ p° ca. ap̄l's dicit.
Pacificans ꝑ sanguineꝫ crucis ei⁹ siue que
in terris. i. hoies. siue que in celis sunt. i. an
gelos. Fuit etiaꝫ cois illis q̄ erant i inferno
idest patribus inde liberatis. licet nō fuerit
cois demonib⁹ ⁊ reliquis damnatis ꝑ diffi
nitiuā sententiā q̄ remāserūt in suis suppli
cijs desolati. Tertio xp̄s mori voluit crucifi
xus in aere rōe sc̄titatis. vt aerē sanctifica
ret. Sc̄tificauerat quidē terrā triginta tri
bus annis sup eā ambulando. Sanctifica
uerat aquam in ipsa se baptizari faciendo.
Sanctificaturus erat ignē spūm sanctuꝫ in
specie ignis mittēdo. nō restabat nisi ut san
ctificaret aerē nō sub tecto sed in ipso mori
endo. Ideo Crisosto⁹ in sermone ꝺ passio
ne ait. In excelso ligno ⁊ nō sub tecto pass⁹
est vt etiā ipsius aeris nā mūdaret᷑. Sed et
ipsa terra simile bñficiū sentiebat decurren
tis de latere sanguinis stillatōne mundata
Scḋa exaltatio crucis dr̄ singularis. Ce
lebrat quidē ecclesia solenniter q̄ztū ad offi
cia festū exaltationis sancte crucis. propter
id qḋ euenit Anno xp̄i sexingentesimo q̄n
todecimo. illo nanqꝫ tp̄e ꝑmittente dño su
um pp̄l'm flagellari ꝑ seuitiam paganorum
Cosdroe rex persaruꝫ multa regna suo im
perio subiugauit. Hierusalē aūt veniens ꝑ
tem sc̄te crucis quā scā helena ibi relique
rat tulit. secūqꝫ asportauit. Volens aūt ab
oibus coli ut deus. turrim ex auro ⁊ argen
to ⁊ interlucentibus gēmis fecit. Et ibideꝫ
solis ⁊ lune ac stellaꝝ ymagines collocauit.
per subtiles etiā ⁊ occultos ductus quasi de
us aquā desup infundebat. Et in subterra
neo specu equi quadrigas trahētes i circui
tu ibant ut quasi terrā mouerēt ⁊ tonitru
um simularent. Filio ergo suo regno tradi
to in tali phano prophanus residet. Et iu
xta se crucē dñi collocans. appellari se ab o
bus deū iubet. Et sicut legit᷑ in libro mitra
li de officio. ipse cosdroe in throno residens
tanq̄ꝫ pater lignū crucis sibi a dextris posu
it loco filij. ⁊ gallū a sinistris loco spūs sc̄ti.
se vero patrē voluit nominari. Tunc hera
clius imperator exercitū copiosū collegit et
cōtra filiū cosdroe iuxta danubiū fluuium
dimicaturus aduenit. Tandeꝫ vtrisqꝫ prin
cipibus placuit ut ipsi sup pontem soli cer
tarent. et q̄ victor existeret ipse sine damno
vtriusqꝫ exercit⁹ imperiū retineret. Decre
tū etiaꝫ exijt ut quicūqꝫ principeꝫ suū iuua
re ꝑsumeret cruribus excisis ⁊ brachijs i flu
mine mergeret᷑. At heraclius totuꝫ se deo
obtulit. ⁊ se cruci sc̄tissime deuotione qua
potuit cōmendauit. Factū est auteꝫ ut deo
propitio heracli⁹ victor euaderet. q̄ cunctū
exercituꝫ inimicorum sue potestati subegit
Cosdroe vo ignorabat exitū belli q̄a cū ab
oibus odiret᷑ sibi a nemine intimat᷑. Qua
re heraclius ad eū ꝑuenit et i throno aureo
eū sedenteꝫ reperiēs. interrogauit an vellet
sacrū baptisma suscipe. itaqꝫ vitā cū regno
pariter cōseruare. Quō cū ille acceptare no
luisset ab heraclio est decollatus. Filiū vo
suū decem annoꝝ baptizari fecit ⁊ de sācto
fonte ipsū suscipiens regnū paternum ei di
misit. Turrim vo illā destruens argentuꝫ
in predā sui exercitus dedit. Auruꝫ vero et
gemmas ad reparandas ecclesias quas ty
rannus destruxerat reseruauit. Sacrā igit᷑
crucem suscipiens hierosolimā reportauit.

UVA. BHSC. IyR_226

Cū aūt de monte oliueti descendens ꝑ portā qua dn̄s passurus trāsierat. in equo suo regio et ornamentis imperialibus ingredi vellet. repente lapides porte descenderūt et inuicē quasi esset vnus paries se clauserūt. Sup quo cūctis stupentibus. angelus dn̄i signū crucis in manibus tenens. sup portā apparuit dicens. Cū rex celorꝫ per hanc portā ad passionē intraret nō cultu regio. sed humili asello ingrediens humilitatis exemplū suis cultoribꝰ dereliq̄t. his dictis. angelus abscessit. Tunc imperator se vsqꝫ ad camisiā exuit. deposuitqꝫ calciamēta crucēqꝫ dn̄i cū lachrymis accipiens vsqꝫ ad portam baiulauit. moxqꝫ porta cūctis patuit redeūtibus lapidibus ad pristina loca diuina virtute. Rex autē deuotissimus in has crucis laudes ꝓrupit. O crux splendidior cunctis astris. mūdi celebris. hoībus multū amabilis. sanctior vniuersis. que sola fuisti digna portare talentū mūdi dulce lignum dulces clauos dulcia ferens pondera salua p̄sentē cateruā in tuis hodie laudibus cōgregatā. Sicqꝫ preciosa crux in suo loco restituit̄. et antiqua miracula renouāt̄. Mortuꝰ q̄daꝫ vite restituit̄. paralitici quatuor curantur Leprosi decē mūdant̄. Quindeci ceci illuminant̄. Demones effugant̄. plurimiqꝫ a varijs languoribus liberant̄. Et ita impator ecclesijs reparans. et regijs muneribus dotans ad ꝓpria remeauit. Tertia exaltatio crucis dr̄ generalis. Erit q̄ppe crux i die iudicij exaltata. q̄a ut cantat ecclesia. Hoc signū crucis erit in celo cū dn̄s ad iudicandū venerit. Et vt ex dictis Crisostomi colligi pōt. Crux in qua saluator nr̄ pepēdit miraculose reparabit̄ et apparebit sole lucentior Ipsa insup signa crucis in corpe xp̄i videbunt̄ ab oībus. q̄ in manibus eiꝰ pedibus et latere ideo seruata sūt ut imppetuū sue victorie xp̄s ferret triūphū. Tūc ut ait Jeroꝰ ad heliodorū de contēptu mūdi. tu rustica nus exultabis ac dices. Ecce crucifixus deꝰ meus. Ecce q̄ obuolutus pannis in p̄sepio vagijt. hic est opari ac questuarie filiꝰ. hic demoniū habens et samarites. hic vestitus coccino. hic sentibus coronatꝰ. Cerne manus iudee quas fixeras. vide latus romane qđ foderas. videte corpus an idē sit qđ dicebatis clam nocte sustulisse discipulos.

Qualiter adoranda est crux in qua xp̄s pependit. et alie cruces in q̄bus nō pepēdit. Cap̄ tertiū.

Tertiū misteriū cōtemplandū đ cruce xp̄i dr̄ adorationis. In quo aperire debemus vtrū cultus latrie sit exhibendꝰ cruci xp̄i Ad qđ r̄ndet Bonauen. in iij. di. ixa. Ubi hic est multiplex modꝰ dicendi. Quidā enim tenēt ꝙ ipsi cruci debet̄ honor q̄ dicit̄ yperdulia. Et rō huiꝰ ē q̄a ipsa crux fuit instrumentuꝫ totius redēptionis hūane. In ipsa eni salꝰ et redēptio totiꝰ hūani generis est facta. Et ideo oēs hoīes debēt ei esse subiecti subiectione notabili et speciali. et ꝓpterea dicūt debere adorari eā excellētiori adoratione q̄ꝫ sit dulia q̄ debet̄ rationali creature. Quia tn̄ crux ista nec est deus nec ipsi diuinitati aliq̄d vnitū. ideo nō est ei cultus latrie exhibendus ꝓpter hoc ꝙ tenet medium inter latriā et duliaꝫ. adoratio crucis ut dicat̄ yperdulia. Sed qm̄ adoratio sicut allocutio videt̄ esse solūmodo inter res ratōne capaces Adoratio eni q̄dā orō est ad aliq̄d ordinatū. vn̄ adorar̄ ē ad aliq̄d orare. crux aūt xp̄i caret omnino rōe Ideo alij dixerūt eā nō esse adorandā. nec inq̄ꝫtū in ea adoratur xp̄s. nec aliqua est ei reuerētia exhibēda honoris nisi rōe crucifixi. sicut nec ymagini rōe ymaginati. Et ideo dixerūt ꝙ cruci xp̄i ē cultus latrie exhibendꝰ. et nullus aliꝰ nec dulie nec yperdulie. Rē eni insensibilē stultū est honorare cū ꝓ indifferēti habeat honorē et vituperiū Et hoc innuūt cōfirmare per Damascenū in ca. de ymaginibus vbi dicit. ꝙ nō crucē adoramus sed tipū. i. figurationē. Et sic non videt̄ ꝙ crux adoret̄ inq̄ꝫtū est res aliqua sed inq̄ꝫtū ē signū. Uerū tn̄ si cōsideremus verba damasceni in ca. de cruce videt̄ ꝙ nō solūmō cruci xp̄i ꝓut est signū. siue inq̄ꝫtū tipus ē. sed in rōe materie exhibenda sit reuerētia q̄a nō solū ē venerāda figura sed etiā veruꝫ lignū crucis i q̄ dn̄s pependit In alijs xo crucibus venerāda ē solū figura nō mā. Ait eni sic. ipsū quidem p̄ciosū lignū crucis venerabile in quo seipsū ꝓ nobis xp̄us obtulit vt sanctificatum tactu corporis et sanguinis decēter est adorandū. Et post. Si aūt ex alia mā facta est. nō mām adoramus absit sed tipū. vn̄ si aurū et preciosi lapides fuerint post tipi disso-

UVA. BHSC. IyR_226

lutiones nō sūt adorāda. Et quo colligit q aliqua sit ipsi cruci reuerentia exhibēda excepta adoratione latrie. Et huius signū ē quia ecclesia sollēnizat in crucis inuentōne ⁊ exaltatione sicut in festiuitatibus scōrum Et ideo neuter predictorum modorū videt sufficiens. Propterea dicendū q duplici mō exhibet alicui honor. Aut in obsequio reuerentie. Et iste est honor venerationis. Aut in testimoniū virtutis ⁊ cōplacētie familatū. Et iste ē honor adorationis. vtq aūt istorū honorū offert cruci Nā crucem adoram⁹ ⁊ crucē veneramur. Sz in hō ē dō honor veneratiōis exhibetur ipsi cruci tanq instrumēto nre salutis. vñ sicut exhibemus reuerētiā sacramētis. qa ē ei⁹ aliq mō nre salutis causalitas. Sic cruci xpi ⁊ clauis eius aliqua reuerētia ē exhibēda. Et respectu ist⁹ honorus hz crux in se aliqd ppr qō debet honorari. Honor aūt adoratiōis offert ipsi cruci rōe crucifixi. Nemo enim tendit ei placere vel aliqd impetrare ab ea. sed ei qui in ea affixus fuit. Et sic nō debet ei nisi adoratio latrie. Sic igit cruci xpi duplex honor debet. ⁊ vnus ē latria. Ali⁹ no nō debet dici nec latria neq dulia. qa nō ē species adoratiōis. sed vocari pōt honor veneratiōis hec Bonauen. Multa itaq sūt crucis pconia ppr q a cūctis fidelib⁹ crux venerabilis ē colēda. qa hec ē scala p quam patet electis aditus ad regna celor. in quo vnit et regnat impetuū xps filius dei q sit in secula benedictus. Amen.

Sermo quintus decimus ō amore xpi exhibitus humano generi qui exprimitur mistice in euangelio samaritane.

Hic est vere saluator mūdi Scribunt hec xba iohis iiij. ca. Que descripsit euāgelista de benignitate miranda saluatoris nri ihesu xpi exhibita mulieri samaritane. gta iocūdissimaq debēt esse fidelibus cūctis. qm in illis mistice ac spūaliter designat amor ardentissim⁹ quē saluator nr dignat⁹ ē hūano generi demōstrare. Omnia eadē q fecit aq dixit ab vtero xpūs vsq ad patibulū crucis ad salutē hominū ordinauit. Propterea nanq deus factus est hō vt pditū hoiez redimeret atq ad regna celestia reuocaret. pcurauit aūt aq tū in se fuit nō solū mulieris samaritane sed insup omnū q sibi adherere volūt hereditatē incorruptā immarcessibilē et incōtaminatā in celis. Qua ppter vt ista deuotius attentiusq cōtēplari possim⁹. in p̄senti sermone pcurremus historiaz samaritane sub titulo de amore xpi erga hūanum genus qō sua benignolētia charitateq reparauit. sicut verba ppposita dicūt. hic ē vere saluator mūdi. Jn qb⁹ tres amores distinguere possumus.

Primus dō amor peregrinans
Secūs amor manifestans
Tertius amor confortans

Qualiter xps peregrinando in paupertate ⁊ penalitate q̄siuit hoiez lapsū. Cap. pmū

Primus amor xpi hominī lapso monstratus dō peregrinās. Voluit nanq peregrinādo ⁊ discurrēdo q̄rere oues errātes. qō notat in principio euangelij siue in prima pte. Dicit nāq ibi. venit ihs in ciuitatē samarie q dō sichar. Est aūt Samaria vt inqt Beda insignis palestine puntie ciuitas adeo ut tota regio ei sociata samaria dicat. De hac insup ita dicit Jsidor⁹ xiiij. libro ethimologiarū. Samaria regio palestine ab oppido quodam nomē accepit qō vocabat samaria. ciuitas quondā regalis in isr̄l. q nūc ab augusti noie sebastia nūcupat. hec regio inter iudeā ⁊ galileaz media iacet. Ciuitas ergo siccar erat in illa regiōe q antiquitus dicebat Sichem vt p̄z genes xxxiij. ca. Jdeo ait Crisosto⁹. locus ille erat vbi p dina Simeon ⁊ leui grauē occasionē fecerūt. Seqt iohs i euāgelio iuxta predictū qō dedit iacob ioseph filio suo Dicit Nicolaus de lira. q iacob veniens de mesopotamia emit agrū ab emo principe Sichē ⁊ vbi ad tēpus habitauit iuxta vrbē. Sed ppter raptū dine occisi sūt habitatores illius ciuitatis. ⁊ sic cessat in possessione eius. ⁊ illū locū dedit ioseph. Vñ genesis xlviij. ca°. dixit iacob do tibi partē vnaz extra fratres tuos quā tuli de manu amorre in gladio et arcu meo. Ampliauerat iacob agrū quem emit addēs et cōuicinas possessiones iusto bello quesitas. Jbi aūt erat fons iacob. s. puteus

UVA. BHSC. IyR_226

que ẽ effodi iacob fecerat. Dicit nãq; Aug⁹ in omelia p̃sentis lectionis Omnis puteus fons. sed nõ ois fons puteus. vbi enĩ aqua de terra manat ⁊ vsum p̃bet hauritentibus fons dr̃. Sz si in p̃mptu ⁊ sup̃ficie sit fons tñ dr̃. Si aũt in alto ⁊ in p̃fundo sit ita puteus vocat᷑ vt nomen fontis nõ admittat. In hoc loco sic ait theophil⁹. Ex cõmemoratione fontis ⁊ p̃dij edocemur q̃ ea que patriarche p̃pter fidẽ quã in deo habebãt adepti sũt iudei p̃pter impietatẽ eoꝝ perdiderũt. ⁊ eorũ loca gẽtibus tradita sũt. Ihesus ergo ihus q̃a hora erat quasi sexta se debat sic sup̃ fontẽ. discipuli aũt iuerant in ciuitatẽ vt cibos emerẽt. Sessio illa vt Crisosto⁹ dicit p̃r laborẽ facta ẽ. ⁊ vt expectaret discipulos. ⁊ p̃pter estũ refrigerans corpus apud fontẽ. dũ sic sederet venit mulier de samaria hauritre aquã. Scõm Nicolaũ ỏ lira. Samaria nõ ẽ hic nomẽ ciuitatis. sz gentis vel regionis. q̃a illa mulier erat de ciuitate sichem q̃ tunc erat metropolis samaritanoꝝ. vt dicit Josephus xj. antiq̃tatuz libro. Dixit ihs illi mulieri da mihi bibere Rñdit illa. Quõ tu cuz iudeus sis a me bibere poscis que sũ mulier samaritana. Refert Crisosto. Judeũ eũ extimauit a figura ⁊ locutione. Nico⁹ x̃o ỏ lira dicit. q̃ cognouit eũ esse iudeũ p habitũ quẽ portabat. q̃a sicut erãt iudei distincti ab alijs in cultu dei ⁊ in circũcisione. ita ⁊ in veste. Quare vero iudei abhominabãt᷑ samaritanos multiplex rõ assignari põt. Et prima ẽm Crisostomũ. q̃a samaritani solũ ea q̃ mopsi sunt suscipiẽtes. pphetarũ nõ multã curã habebant. Scõa q̃a samaritani colebãt deum ⁊ p̃dola ⁊ errabãt dicẽtes deum esse corpus. Tertia rõ ẽm Nico. ỏ lira. q̃a samaritani molestias multas intulerũt iudeis in reedificatione templi ⁊ ciuitatis. vt p̃z hesdre pca. Sed in hac parte lr̃a euãgelij dimissa ad peregrinantẽ illũ oculos mentis nr̃e vertamus. Ipse vtiq; de⁹ incarnatus peregrinãdo ⁊ discurrẽdo animas nr̃as vt pastor sollicitissim⁹ p̃quisiuit. habuit aũt peregrinatio sua tres conditiones.

Prima fuit cõditio penalitatis
Scõa paupertatis
Tertia diuturnitatis

Prima fuit cõditio penalitatis. Voluntarie q̃ppe languores nr̃os tulit doloresq; portauit. Quisnam enarrare sufficiat labores x̃pi quos tulit vigilãdo. orando p peccatis ⁊ ingratitudine hominũ. sepissime lugẽdo ambulando p̃dicando ieiunãdo ⁊ tandem passionẽ acerbissimã sustinẽdo. Exp̃giscere fidelis aia ⁊ intuere regẽ celorũ ⁊ dñm non solũ hac vice defatigatũ ⁊ sedentẽ sup̃ fontẽ Sed fatigatũ in p̃sepio angusto. fatigatum in brachijs maternis dũ fugit herodẽ. fatigatũ in egypto. fatigatũ i ieiunio. fatigatuz in oꝛone. fatigatũ in sudore sanguineo. fatigatũ sub pedibus capiẽtiũ illũ. fatigatuz in vinculis. fatigatũ in illusionib⁹. fatigatum in sputis ⁊ fetidis osculis. fatigatuz in colũna. fatigatuz in cruce. O dura mens hominũ. O duricies cordũ nr̃oꝝ. fatigat x̃ps ex amore. patit᷑ ex amore. effudit sanguinez ex amore. Mozit᷑ ex amore. ⁊ nos cũ q̃ nostã tũ diligit diligere nolum⁹ Propt̃ea Aug⁹ in libro ỏ q̃nq; hereses. inducit x̃m ita ad hoiem ingratũ loquentẽ. Cũ esses mumie⁹ patris mei recõciliaui te. Cũ inter montes et siluas errares q̃sui te humeris meis portaui te. laboraui. sudaui. caput meuz spinis opposui. manus meas ⁊ pedes clauis obtrici vt te mihi copularem ⁊ tu diuideris a me.

Scõa cõditio peregrinationis x̃pi fuit paupertas. dũ enĩ in hac vita mansit pauperez vitã gessit. Ex quo dicebat mathei viij. ca°. Vulpes foueas hñt ⁊ volucres celi nidos filius aũt hois nõ habet vbi caput suuz reclinet. Notandũ tñ q̃ q̃nq; habere voluit cũ aplis aliq̃d in cõmuni q̃ colligit᷑ ex euãgelio. vbi dr̃ discipuli aũt abierãt in ciuitatez vt cibos emerent. Sed p̃r hoc dicit Aug⁹ in q̃t. habuit dñs loculos sicut dictũ ẽ de q̃busdã religiosis feminis q̃ ministrabãt ei ỏ sua sba futurus erat paul⁹ nihil tale aliq̃ querẽs ⁊ oĩa p̃untialibus donans. Sed q̃a multi infirmi ista q̃situri erãt. magis infirmoꝝ p̃sonaz suscepit Xp̃s. sublimius paul⁹. nũq̃d ⁊ x̃po sublimius. x̃ps q̃a misericordius. Cũ enĩ videret paulũ ista nõ esse q̃siturũ. p̃uidit ne damnaret q̃siturũ ⁊ p̃buit exemplũ infirmo hec ille. Et licet ita esse firmiter sit

UVA. BHSC. IyR_226

tenendū nihilomin⁹ pauptatē semp verbo ⁊ exemplo sublimiter cōmendauit. Tertia cōditio peregrinatōnis xpi oꝝ diuturnitas Triginta eteni trib⁹ annis multiplicit⁹ patiēdo vt p̄dictuz ē. animas nr̄as errabūdas q̄siuit. Nec ardor huiuscemodi sitis de aiabus inueniendis vllo vnq̄z tp̄e potuit in eo extingui. Sitio dixit Samaritane da mihi bibere. Sitio insup clamauit i cruce. Sitiebat utiq̄z nr̄am salutē. O ihu bñdicte. O fili dei altissimi. tu sitis salutē nr̄am ⁊ nos totis viribus illā recusamus. Tu p̄ciū tui sanguinis ꝓ debito nr̄o soluis. ⁊ nos illud contemnimus. Tu pie dolens in cruce clamas Sitio Sitio Sitio. ⁊ nos obaudim⁹. Et q̄ ē nr̄a ingratitudo⁷ que ptinacia⁷ queue seuicia⁷ Auctorē vite audire nolumus quia malicia nr̄a nos excecauit. dixim⁹ de amore peregrinante.

Qualiter xp̄s ex amore manifestauit homini veritatē sūmi boni. falsitatē mūdi. ⁊ sublimitatē dei Cap̄. scōm.

Secundus amor xp̄i generi hūano exhibitus oꝝ manifestās. Manifestauit q̄dem multa samaritane. q̄ insup oibus nob̄ fecit ac voluit esse nota. ⁊ p̄cipue tria.

Primū ē sūmi boni veritas
Scōm est mundi falsitas
Tertiū est dei sublimitas

Primū q̄ō manifestauit ihs est sūmi boni veritas. Errabat q̄pe mundus variis diuisiq̄z opinionibus circa sūmū bonū. nec inter phos inuētus ē q̄spiā q̄ suo ingenio illō valeret attingere. Quinimo cū ō illo varia fuissent locuti. tandē absq̄z immortalitate cōcludebāt hoicm fieri posse beatuz. Ideo inq̄t Lactāti⁹ in iij. li. diuina. instit. ō tales. Sūmū bonū q̄ō beatū facit nō pōt esse nisi in ea religione atq̄z doctrina cui spes immortalitatis adiuncta ē. hec ille. Quisnā beatū censeat eū q̄ vel voluptate animi siue corporis oblectet⁷. vel ingemo ⁊ scientia polleat. vel honestate nitescat. vel diuitijs affluat. vel gloria tēporali p̄fulgeat. ⁊ huiusmōi. cū oia ista velocissime transeāt atq̄z deficiant. Propterea xp̄s dicebat. Qui biberit ex aq̄ quā ego dabo ei non sitiet in eternū. sed fiet in eo fons aque saliētis in vitam eternam. Et qua xpi ē dei gra qua mediante acq̄ritur eterna vita. Apparet itaq̄z q̄ sūmū bonuz esse nō pōt vbi eternitas deest. Nāc aūt eternitatē xp̄us p̄conizauit cū dixit iohis iij. ca. Sic deus dilexit mundu⁹ ut filiū suū vnigenitū daret vt omis q̄ credit in illū non pereat sed habeat vitā eternā. Et iterū vj. ca. Hec est voluntas patris mei q̄ misit me vt omis q̄ videt filiū ⁊ credit in eū nō pereat sed habeat vitā eternā. Et x. ca. Oues mee vocē meam audiūt ⁊ ego do eis vitā eternā. Et mathei xix. ca⁹. Omnis q̄ reliq̄rit domum aut agros ⁊c. ꝓpter nomē meuz centuplū accipiet ⁊ vitaz eternam possidebit. Et xxv. ca. Ibūt hi in ignē eternuz. iusti aūt in vitam eternā. Scōm q̄ō manifestauit ihs ē mūdi falsitas. dū dixit. Omnis q̄ bibet ex hac aq̄ sitiet iterū. In hoc siq̄dē decipit mūdus dilectores suos q̄ dū desiderata bona tēporalia largit⁷. nūq̄z tñ animuz satiare mentēq̄z quietare pōt. Nunc Niero⁹ ad demetriadem virginē ita pulchre dicebat. Diuitiaz amor insatiabilis ē. expleri nescit. honoruz cupido celerē rei habiture fine fine fine q̄rūtur. ⁊ nō ab re igit⁷ xp̄s dicebat samaritane O si scires donū dei ⁊ q̄s ē q̄ dicit da mihi bibere. forsan ⁊ tu petisses ab eo ⁊c. q̄a xp̄s ihus paratus ē benigne gram suā cōcedere oib⁹ illam postulantibus. Sed mortales miseri q̄ñq̄z cū deo contendere nō erubescūt. Cur inquiūt quos damnādos p̄sciuit creare voluit. Cur nō oēs anteq̄z peccarēt in gra sua cōfirmatos impeccabiles reddidit. Cur homini peccare volenti impedimētū nō p̄stat ⁊ similia. Quibus cōsulimus ista nō esse q̄renda. cū bonus deus oia bñfecerit. sed tm̄ p̄sideremus. q⁹ quisq̄s ille sit q̄ saluari velit ⁊ gra deī desiderat nūq̄z sibi denegat⁷. Nolunt gratiā dei qui tp̄aliū bonoꝝ amore decepti in illoꝝ fragili breuiq̄z vsu btōs se putant. ⁊ nō p̄cipiūt hi ea q̄ dei sūt. Quinimo inflāmauere indies ad terrena ista ⁊ transitoria bona cōcupiscēda. Hoc mistice apparet in samaritana. q̄ dū audisset a xp̄o cōditionē aque spiritualis corp̄alē aquā intelligebat ⁊ affectabat. Aiebat enim. dñe da mihi hanc aquā ut nō sitiā neq̄z veniaz huc haurire. Vbi dicit Aug⁹. Adhuc ista mulier carnē sapit. delectata ē nō sitire. et putabat hoc sm̄ carnē a dño sibi esse p̄missū. Dederat eni deus aliq̄n seruo suo helie ut p̄ q̄draginta dies nec esuriret nec sitiret. Qui hoc

UVA. BHSC. IyR_226

potuit dare p qua draginta dies nō poterit dare semp: Delectata ergo tali munere rogat ut ei aquā viuā daret. Dixit aūt ihs illi Voca virū tuū. i. scōm Augusti. presenta intellectū tuū. sed litteraliter intelligendo hoc dicebat xp̄us vt declararet sibi turpitudinē suā. Nā cū illa dixisset se virū nō habere. xp̄s illā benigne redarguit reuelādo sibi q̄ quīq; viros habuisset. post quorū mortē successiue adulteriū accepisset. Tertiū q̄ xp̄s manifestauit ē deū sublimitas. q̄a non est ipse dñs omniū aliq̄d corporeū nec vile ut falso extimarūt pleriq;. ō quibus dixi in primo sermone huius opis. Propterea cōfunditur stulticia gētiū q̄ post ydola cucurrerūt. nec ineptia illorū q̄ uel hoīes vel aīalia vel celestia corpa deos eē dixerūt. Audiant hi oēs xp̄m samaritanē loquentem. Illa nāq; vt Crisosto. ait. a xp̄o reprehensa nō cōtristata est. neq; dimittēs fugit sed admirat magis et immorat. dixitq; xp̄o. dñe ut video propheta es tu. patres nri in monte hoc adorauerunt. et vos dicitis q̄a hierosolimis ē locus vbi adorare oportet. Iudei q̄pe dicebant q̄ nō licebat orare nisi in templo a Salomone cōstructo. Samaritani vō asserebāt eē orandū in mōte samarie. Scōm Nico. de lira. Ille erat mons garizim in quo filij isrl benedixerūt deū qñ intrauerūt terram promissionis. Et vocabant samaritani Iacob et patriarchas pres suos. siue quia ipsi legez moysi tenebāt. siue q̄a iacob et filij ei⁹ in partibus illis habitauerunt. siue q̄a ille mons ex hereditate iacob ad eos puenerat. Rndit itaq; ihs mulieri. Crede mihi quia veniet hora quando neq; in monte hoc neq; ihrosolimis adorabitis pez vos adoratis qđ nescitis. nos adoramus qđ scim⁹. q̄a salus ex iudeis est. Dicit Crisosto⁹. Samaritani q̄dē qđ nesciebāt adorabāt qm̄ localē et corporalē estimabāt deū. nihil de eo plus pmaginantē q̄z de ydolis. et idcirco cultū dei cuz cultu demonū miscuerūt. Subdidit xp̄us Sed venit hora et nūc ē qñ veri adoratores adorabūt patrē in spū et veritate. nā et pr tales q̄rit q̄ adorent euz. Spūs ē deus et eos q̄ adorāt eū in spū et veritate adorare oportet. Nō placuit mulieri sententia xp̄i. voluisset enī q̄ xp̄s diceret in monte illo esse orandū Et ppterea dixit. scio q̄a messias veniet q̄ dr xp̄s. cū ergo venerit ille nob annūciabit oia. Dicit ei ihs. Ego sū q̄ loquor tecuz. Et cōtinuo venerūt discipuli eius et mirabāt q̄ cū muliere loq̄bat xp̄s. Admirabantur nāq; sic. q̄ abundantē xp̄i mansuetudinez et humilitatē. qñ ita pspicuus existēs sustinuit loq̄ cū tanta benignitate mulieri inopi et samaritane. Relicta vō ydria sua abijt festina mulier in ciuitatē dicens. Venite et videte hoīem q̄ dixit mihi oia q̄ feci. nūq̄d ipe est xp̄s. Quare multi de ciuitate venerunt ad illū audiētes que samaritana referebat. Nā ut dicit Nico. ō lira Samaritani erāt in suspenso de aduentu xp̄i de primo. tum ppter implētionē tpis. tū ppter p̄dicationem ioh̄annis cui⁹ p̄dicatio tūc erat famosa et de xp̄o pclamata. Ideo facilius crediderunt verbo mulieris.

Qualiter xp̄s ex amore cōfortauit discipulos ut p̄dicarēt. Cap. tertiū.

Tertius amor xp̄i generi humano exhibitus dr cōfortans. Cōfortauit siq̄dē discipulos ut p salute hominū p̄dicarent. Et ut eorū p̄dicatio efficax fructuosaq; haberet. tripliciter illā docuit exercendā.

Primo feruenter
Scōo letanter
Tertio perseueranter

Primo docuit discipulos p̄dicare feruēter eū desiderio. s. salutis pximi. nā de illa magis debet eē p̄dicator sollicitus q̄z de ppria corpali necessitate. Nūme ē q̄ cū tēpus instaret comedēdi voluit benignus ihs differre ut intenderet p̄dicationi. dans exēplū aliis similiter faciēdi. Et hoc ē qđ dr in euāgelio Interea. i. añq; venissent samaritane rogabant eū discipuli eius dicētes. Rabbi manduca. Ille aūt dixit eis. Ego aliū cibum habeo māducare quē vos nescitis. Hic theophilus ait. Dñs sciens q̄ samaritana totaz ciuitatē ad eū attrahēt hoc discipulis significauit dicēs. Ego cibum habeo māducare quē vos nescitis. Et Crisosto⁹. hominū salutē hic cibuz vocauit. ostendēs q̄z tū deside rium habet nre salutis. Dicebāt ergo discipuli ad inuicē. Nūq̄d aliq̄s attulit ei māducare. Rudes adhuc erāt et de cibo corpali putabant xp̄m loqui. Et ipse subdidit. Meus cibus ē ut faciā volūtatē eius q̄ misit me. s. ut pficiā opus ei⁹ ut p̄dicādo samaritanos

UVA. BHSC. IyR_226

cõuertã ⁊ in cruce moriendo ac meũ sãguinẽ fundendo. ꝓ peccatis hominũ satisfaciã
O si videremus xp̃m labia sua dulciora sup
mel ⁊ fauũ aperientẽ. audiremusq; suauissi
mã vocẽ eius dicentẽ. Meus cibus ẽ vt faci
az volũtatẽ patris mei q̃ misit me. pieq; cõ
siderare vellemus ardorẽ sui cordis quo fer
uentissime nr̃am salutẽ exoptat vtiq; visce
ra nr̃a cõmouerent. Qõ si nõ fieret duri
ores petris. immaniores beluis ⁊ indomitis
feris crudeliores merito censendi erimus.
Dicebat ergo discipulis exposit. Nõne vos
dicitis q̃ adhuc q̃tuor menses sũt et messis
venit. quasi dicat licet tẽpus messis corpora
lis adhuc distet. tñ tẽpus messis spũalis in
stat. Dicit aũt messis collectio frugũ. ⁊ ad
similitudinez hui⁹ messis spũaliter dr̃ vocatio
hominũ ad fidẽ ꝙ quã cõgregabunt hoies
in dñi horreũ. Wñ sequit. Ecce dico vobis
leuate oculos vr̃os ⁊ videte regiones q̃a iaz
albe sũt ad messem. hoc dicebat ꝓpt samaritanos venientes ad ipsuz iã dispositos ad
credendũ. Scõo docuit discipulos p̃dicare
letanter ut. s. cõsideratione premij nõ euita
rent predicandi labores. Sicut enĩ samarita
tani iam erãt dispositi ad credendũ ꝙ predi
catione xp̃i. ita etiã xp̃s videbat multitudi
nem gentiũ per totũ mundũ cito cõgregan
dam in horreũ ecclesie ꝙ p̃dicationẽ aposto
lorũ. ex qua predicatione meruerũt premiũ
eterne vite. Et hoc ẽ q̃ dr̃. Et q̃ metit mer
cedẽ accipit. in presenti enĩ est prima messis
ꝙ quã homines adducunt ad fidẽ. ⁊ in hac
messe messores fuerũt apostoli. Wltima ẽ
messis erit in iudicio q̃n colligentur fideles
intra horreũ glorie. ⁊ tũc messores erũt an
geli. Et ideo sequit. Qui cõgregat fructuz
i. multitudinẽ fidelũ reponendaz in vitam
eternã. quia peracto iudicio reponentur in
horreo glorie ꝙ misterũ angelorũ. Et quia
xp̃s locutus est de messe spũali ꝙ similitudi
nẽ messis corporalis. ideo ostendit in quo ẽ
similis ⁊ in quo dissimilis. Ad cui⁹ intelle
ctũ sciendũ. q̃ apud iudeos erat ꝓuerbiuz
de hoc q̃ qñ aliquis multũ laborabat in re
aliqua ⁊ alius reportabat fructũ dicebatur
ꝓuerbialiter. Wnus seminat ⁊ alius metit
quasi diceret. vnus laborat ⁊ alius gaudet
Et sic aliquãdo contingit de messe corpali.
que ab vno aliquando seminat. et ab eius
hoste irruente colligitur. De messe ẽo spirituali sic est. q̃ alij seminauerũt ⁊ alij messuerunt. quia patriarche ⁊ ꝓphete antiqui seminauerũt ꝓxima semina fidei sed apostoli
messuerũt. inq̃tũ populũ ad pfectionem fidei reduxerũt. Uerũtñ vterq; reportat gaudium. quia taz ꝓphete antiqui q̃z etiã apostoli ꝓpter meritoz laboris sui recepti sunt
ad celeste gaudiũ. Et in hoc nõ tenet ꝓuerbiũ de messe corporali de qua nõ gaudet seminans si ab alio metat. Et hoc est q̃ dr̃
vt ⁊ qui seminat simul gaudeat ⁊ qui metit
s. ꝓphete ⁊ apostoli. in hoc enĩz verbo verũ
est. i. prouerbiũ ecclesie ꝙ tanto habet locũ
in ꝓposito. quia alius est qui seminat. s. patriarche ⁊ prophete. ⁊ alius est qui metit. s.
apostoli. Ideo sequit. Ego misi vos metere. i. ad perfectionez fidei adducere. q̃ vos
nõ laborastis ꝓphete enĩ ⁊ patriarche multũ laborauerunt in denunciando aduentũ
xp̃i ⁊ arguẽdo infidelitatẽ populi. ꝓptereа
subdit. Alij laborauerunt ⁊ vos i labores
eoz introistis. q̃a. s. ꝓphetias ab alijs ꝓnũciatas predicabitis. Tertio docuit xp̃s discipulos predicare ꝓseueráter. quia mansit
ipse cũ samaritanis duos dies. Dicit nãq;
in euangelio. Ex cunctate aũt illa. s. Sichar
multi crediderunt in eũ samaritanoz ꝓpt
verbũ mulieris testimonũ perhibentis q̃a
dixit mihi omnia quecũq; feci. Istud testimonũ videbat efficax ex duobus. Primo
quia dicebat cõtra honorem suũ ex celo veritatis. Scõo q̃a ostendebat eũ scire talia q̃
non poterat scire via humana. Uerumtñ
quia hoc testimonũ nõ fuit nisi quedam ꝙ
suasio ad credendũ. q̃a perfectio fidei ipsoz
facta est ꝙ xp̃m. Ideo subiungit. Cũ igitur
venissent ad illuz samaritam rogabant euz
ut ibi maneret ⁊ acquiesit petitioni eoruz.
Et multo plures crediderunt in euz ꝓpter
sermonem eius q̃z a principio. ꝓplerisq; dicebant mulieri. quia iã non ꝓpter loquelã
tuam credimus. ipsi enĩ audiuimus ab ipo
s. qui est deus ⁊ homo. ⁊ scimus firmiter credendo q̃a hic est vere saluator mundi. Cui
ꝓ tot innumeris bñficijs humano generi
collatis omnes debitas gratias ꝓsoluam⁹.
vt sic mereamur ingredi regnum celorum.
Amen.

Sequit sermo. xvj.

UVA. BHSC. IyR_226

Sermo sext⁹ decim⁹ de mirabili resurrectō ne laçari.

Statim prodijt qui fuerat mortuus. Scribunt hec ẋba iohis xj. ca°. Et si oia mirabilia q̄ fecit xp̄s mentes nr̄as in admirationes p̄ducere debeant. id tamē p̄ ceteris efficit stupēda resurrectio laçari. Ideo Aug⁹ in omelia ita inquit. Inter omnia miracula q̄ fecit dn̄s laçari resurrectio p̄cipua predicatur. Sed si attendimus quis fecerit: delectari debem⁹ potius q̄z admirari. Ille suscitauit hominē qui fecit hoiem. plus est hoiem creare q̄z resuscitare. hec ille. Quia ẋo in tāto miraculo ⁊ fides roboratur duz potentia diuinitatis xp̄i ostēdit. ⁊ spes ad imortalitatē subleuatur. Ideo in presenti sermone de laçaro resuscitato dicemus. de quo tria erunt misteria contemplanda.

Primū dr infirmitatis incurabilis
Scōm mortis indubitabilis
Tertiū resurrectionis mirabilis

De infirmitate incurabili laçari p̄ qua curanda miserunt sorores eius nūciū ad ihm Cap. primū.

Primū misteriū p̄tēplādū ō laçaro resuscitato dr infirmitatis incurabilis. Hoc vtiq; cōtinet i p̄a pte euāgelij vbi sic scribit euāgelista. Erat q̄dā lāguens laçar⁹ Dicit Nico. de lira. q̄ infirmitas eius erat mortalis eo q̄ languebat. deficientibus q̄si viribus ⁊ via nature curari nō poterat. Sequit lra. Et Bethania de castello marthe ⁊ marie sororū eius q̄a in illo castello iacebat infirmus. Erat autē Bethania iuxta urbē quasi stadys quindeci. Maria aūt erat que vnxit dn̄m vnguēto ⁊ extersit pedes eius capillis suis cuius frater lazarus infirmabat Verū aūt hec maria fuerit illa peccatrix de qua scribit luce vij. ca. varie loquūt doctores. Ierō⁹ enī ⁊ Crisosto. dicūt istam fuisse aliā. Mñ illa dr peccatrix. hec scā ⁊ honesta ⁊ ppr̄ hō nomē illi⁹ tacet. isti⁹ aūt nomē hō exprimit ⁊ ambe vnxerūt xp̄m. Sed illa fecit hoc ex pctōr suorū p̄fectione. ista ex deuotione. Grego. ẋo ⁊ Aug⁹ dicūt ōrū. vñ in li° ō p̄sensu euāgelistarū dicit. q̄ ista maria bis vnxit dn̄m. sumens argumētū. quia iohes dicit hec vnxit i p̄terito exprimēs vnctionē pedū. ⁊ i sequēti capīo explicat scōaz vnctionē capitis. prima aūt vnctio fuerit ex cōtritione quā lucas narrat diffuse ⁊ hic breuit repetit. Scōa vero vnctio fuit ex deuotione. huic opinioni adheret scā mat ecclesia. vt plenius posui in quadragesimali. Ergo ad laçarū redeamus. Miserūt quidē sorores eius curationē fratris desiderantes ad ihesū dicētes Dn̄e ecce quē amas infirmatur. Queret hō aliq̄s cur nō iuerūt ipse p̄sonaliter. Ad hoc ita Crisosto⁹ inq̄t. Ideo nō iuerūt ad xp̄m sicut centurio ⁊ regul⁹ q̄a vehementer cōfidebant de xp̄o p̄pter multaz familiaritatē quā habebant ad eū ⁊ q̄a luctu detinebant. Theophilus ẋo ait. Muliores erant quas nō decet de facili domū exire. Hoc hiero⁹ in epla ad Eustochiū docet Karus ait tibi sit egressus in publicū martyres tibi q̄rant i cubiculo Dixerat itaq; a Bethania xp̄s p̄ dictā. postq̄z enī iudei voluerūt eum lapidare ex eo q̄ dixerat. Ego ⁊ p̄r vnū sum⁹ ipse de manibus eoz euadens abijt trans Jordanē ad quē nō iuerūt sorores laçari rōnib⁹ predictis. sed miserūt. nec dixerūt veni. quia amanti sufficit nuncia re necessitatem amici. Audiens aūt ihesus dixit eis. s. respondendo per nuncioz. Infirmitas hec nō est ad mortem. sed p̄ gloria dei. ut glorificetur filius dei per eam. Non est per hoc intelligēdū ut doctores sācti declarant q̄ laçarus scōm opinionem quorūdam hereticōrū non fuit vere mortuus. q̄a sic destrueretur veritas euangelij. cuz tamē infra christ⁹ dicat. laçarus mortuus ē. Sed p̄ tanto dicit Infirmitas hec non est ad mortez. quia non tendebat ad mortem ibi sistendo p̄ propter resurrectionē. Hinc Theophilus dicit. Ipsa mors non erat ad mortem. sed potius ad miraculuz. quo facto crederent homines in xp̄um et vitarent verāz mortez. Ideo dixit. sed p̄ gloria dei. ē. q̄a scilicet i resurrectione laçari manifestari debebat virtus ⁊ potentia diuinitatis q̄ erat in christo qui verus homo erat ac verus deus. Vt autem audiuit quia infirmabatur Tunc quidem mansit in eodem loco scilicz trans Jordanez duobus diebus expectādo ut refert Crisostom⁹. ut laçar⁹ mozeretur

UVA. BHSC. IyR_226

ꝛ sepeliret esset quatriduanus aīq illuc accederet ad maiorē certitudinē miraculi

De morte lazari ꝛ de verbis xp̄i cū aplis an teq̄ iuisset ad laçarū suscitādū. Cap. scōm

SEcūdū misteriū cōtēplandū de laçaro resuscitato vī mortis indubitabilē. naz indubitanter laçarus mortuus ē. qō xp̄us discipulis voluit sapientissime ꝓpalare. Dixit eni eis. Eamus iteruz i iudeā. Dicunt ei discipuli. Rabbi nunc q̄rebāt te iudei lapidare ꝛ tu iteruz vadis illuc. quasi dicat nō ē tibi nec nob securū. Rñdit ihs. Nōne duodecī horē sūt diei si q̄s ambulauerit i die nō offendit q̄a lucē hui⁹ mūdi videt. Si aūt ambulauerit in nocte offendit. q̄a lux nō ē i eo Hic scōm aliq̄s appellat se die. ꝛ duodecim aplos xp̄i horas. ac si dicat. horę sequūt diē ꝛ nō diez horas. Sic ꝛ vos debetis seq̄ volūtatē meā nō ego vestrā. Et ideo si volūtatē meā q̄ suę dies secuti fueritis nō offendetis. si aūt volūtatem vr̄am q̄ ē nox secuti fueritis offendetis. Vel aliī pōt intelligi ꝑm Nicolaū de lira. Nōne duodecī horę sūt diei. nō debetis credere q̄ iudei ꝓseuerēt in volūtate me lapidādi. q̄a sicut horę mutabiles sūt sic ꝛ affectus hominū. q̄nymo sepius in die mutat cor hois q̄z horę. Et iō si q̄s ambulat in die. i. sancte iuste ꝛ pacifice nō offendit Et ꝑm p̄mā expositionē. q̄ ambulat i die i. mecū q̄ sū lux mūdi faciēs diē gr̄e. nō offendit. i. securus debet esse q̄a lucē hui⁹ mundi videt. i. meipsū. Si q̄s aūt ambulauerit in nocte. i. sine p̄sentia mea offendit. postq̄z sic dixerit reuelauit mortē laçari nomīe somni exp̄mēs illā. Laçar⁹ iq̄t amic⁹ nr̄ dormit. sed vado vt a sōno excitē eū Hic Aug⁹ ait. q̄ aūt dixit dormit veruz dixit. dño dormiebat. hoīb⁹ mortuus erat q̄ eū suscitare non poterāt Naz dñs tanta facilitate excitabat de sepulchro q̄z ta excitas dormitē de lecto. Dixit ergo dormit ꝑm potētiā suā. hāc aūt cām fuisse ituneris ut dicit Nicola⁹ ō lira assignauit ut assecuraret discipulos. q̄si dicat nō debetis timere q̄a nō vado ad disputandū cū iudeis. sed ad laçarū suscitan duz. Et discipuli respondere. Dñe si dormit saluus erit. i. ex quo dormit signū ē sue curatōnis. nō est necessariū q̄ vadas illuc. Nō dū

enī erāt assecurati ad plenū q̄ verba xp̄i. q̄a adhuc erant infirmi ꝛ imꝑfecti. Sed graue videt nōnullis q̄ discipuli crediderint dominū velle ire tā longā viā ad hoiem excitādū. Pro q̄bus ita refert Crisosto. Istud dicemus q̄m extimabāt hoc enigma esse q̄lia multa loq̄bat. q̄a etiā erāt rudes ꝛ i timore positi male capiebāt verba xp̄i. Ideo instabāt ne rediret in iudeā. Tunc manifeste locutus est dicēs. Laçarus mortuꝰ ē ꝛ gaudeo nō. s. de morte eius absolute. sed ꝓpter vos ut credatis ꝛ i me cōfirmemini. q̄m nō erā ibi ꝛ tū mors illius mihi nota fuit. Sed eamus ad eū. Dixit thomas. s. aliis discipulis. Eamus ꝛ nos ꝛ moriamur cū eo. protulit hec verba tho. ꝑm aliq̄s ex quadā desperatione Vel ꝑm alios ex amore ꝛ dilectōne quasi diceret meli⁹ ē nobis cū illo mori q̄z si ne illo viuere. Venit ergo ihs ꝛ inuenit eū quatuor dies iā in monumento habentem Quatuor dies dicit ad ostendendū certitudinez mortis. q̄a licet sint aliq̄ infirmitates latētes q̄bus videt aliq̄s mortuus ad tēp⁹ hoc tū nō durat ꝙ quatuor dies. Dicit etiā in monumēto. s. in terra reclusus. q̄a dato q̄ fuisset ibi positus vn⁹. nihilominꝰ i tāto tpe fuisset ibi mortuus Multi aūt ex iudeis venerāt ad marthā ꝛ mariā ut cōsolarent eas ō frē suo. Sed quō iq̄t Crisosto. iudei cōsolabant dilectas a xp̄o. cū iā statuissent q̄ si q̄s xp̄m cōfiteret extra synagogaz fieret Sed ꝓp̄ calamitatis necessitatē aut quasi no biles has mulieres reuerentes eas consolabant. aut quia bi aderāt q̄ nō mali erāt. multi eni ex ipsis credebāt. hec ille Martha ergo ut audiuit q̄a venit ihs. ipsa eni habebat curā domus. Et ideo p̄mo ē ei nūciatus aduentus xp̄i ꝙ aliquē q̄ illuz ꝓuenerat ꝛ occurrit illi reuerenter et deuote. Maria aūt domi sedebat cum iudeis q̄ ad eas venerant. Dixit ergo martha ad ihm. Dñe si fuisses hic frat meus nō fuisset mortuꝰ. Ex hac appet q̄ credebat ipsū potuisse p̄seruare frez suū a morte. tū imꝑfecte credebat q̄a videt innuere q̄ nō posset xp̄s tantū absens q̄z tū presens. Subdidit martha. Sed ꝛ nūc scio quia quecunq̄z poposceris a deo dabit tibi deꝰ. Videt ꝙ hoc q̄ nō fuisset bene edocta de eius diuinitate quia nō dixisset quecūq̄z poposceris. sed q̄cunq̄z uisseris fient. Dixit

UVA. BHSC. IyR_226

illi ihs. ¶Resurget frater tuus. hoc illa intellexit de resurrectione futura. ꝓptēa respōdit. Scio quia resurget in resurrectione in nouissimo die. loquebat aūt de resurrectione generali ſm Crisosto. vel q̄a audierat multa a xpo de resurrectione loquēte. ¶Vel quia erat de secta phariseoꝝ q̄ resurrectionē cōfitebant ex verbis scripturarū. Dixit ei ihesus explicans intentionē suā de resurrectione ꝓpinqua. Ego sū resurrectio ⁊ vita Sū. ſ. vita p essentiā ꝓpter qō sū causa vite omnibus viuētibus ⁊ possū dare vitā mortuis. ¶Quia qō ē tale p essentiaz ē causa omnū aliorū q̄ sūt p participationē vt habet ij. methaphi. ¶Qui credit ī me etiā si mortuus fuerit viuet. Et ois qui viuit ⁊ credit in me nō morietꝫ ī eternū. credis hoc ⁊ ¶Nō petit quasi ignorans sed querēs ei⁹ cōfessionē ad meritū. quia ore fit confessio ad salutem Dit illi vtiq; dñe. p verba enī xpi erat ī fide instructa. plenius ī fide q̄z ante qō patet ex eius sequēti confessione. Ex qua primo exp̄mitur xpi dignitas sacerdotalis ⁊ regia cuz dr Ego credidi quia tu es xps. i. vnctus. vnctio debebat regibus ⁊ sacerdotib⁹. Scdo explicat xpi diuinitas cū sequit filius dei. ſ. nālis. Tertio ponit incarnationis veritas cū subdit. qui in hūc mūdū venisti. nō p loci mutatōnē. sed p carnis assumptionē. Et cū hoc dixisset a xpo edocta abyt ⁊ vocauit mariā soroꝛē suā silētio. Crisost⁹ ait. Ideo occulte soroꝛē vocat. quia si scissent iudei xpm aduenire recessissent ⁊ non fuissent testes miraculi. Dixit itaq; ¶Martha soroꝛi. Magr adest ⁊ vocat te. ¶Nō est credendū in hoc loco martham fuisse mentitā. cū dixit vocat te. quia nō fuit ab euangelista expressuz cū id euāgelista fecerit ꝓpter breuitatez. Dit autez maria audiit martham surrexit cito ⁊ venit ad xpm. q̄ nōdū venerat in castellum sed erat adhuc in illo loco ubi occurrerat ei martha Iudei ergo qui erant cū ea ī domo ⁊ consolabant eā secuti sūt eā dicentes. q̄a vadit ad monumentū ut ploret ibi. ¶Maria ergo cū venisset vbi erat ihesus videns eū cecidit ad pedes eius et dixit ei. Dñe si fuisses hic frater meus non fuisset mortuus. Et ihesus ut vidit eā plorantē ⁊ iudeos q̄ venerāt cū ea plorātes infremuit spiritu ⁊ turbauit semetipsum ⁊ dixit. vbi posuistis euz. ¶Hic dicit Beda. ¶Non omnia dixit maria que Martha protulerat. quia cōsueto hominū more pre lachrymis non omnia que voluit ꝓferre potuit. Et de xpo ait Crisostomus Marie loquenti nihil xpus loquit. neqz ea dicit que soroꝛi dixerat. Turba enīz aderat multa ⁊ non erat tempus illoꝝ verboꝝ Sed condescendit ⁊ humiliat humanā naturā denudans. Infremuit ergo spiritu et turbauit semetipsū. Dicit ¶Nicola⁹ de lira. fremitus consurgit ex indignatione Iste ergo xpi fremitus ꝓcedebat ex indignatione ei⁹ cōtra dyabolū per cuius suggestionē moꝛs intrauit in mundū. q̄ erat cito debellaturus. Turbatio aūt illa ꝓcedebat ex cōpassione laçari ⁊ soroꝛū eius. Sciendū tamen q̄ iste passiones ⁊ cōsimiles nō fuerunt in xpo vicioſe sed magis virtuose. quia nō erant p uertentes iudicū rationis sed magis sequētes ⁊ per ipsū excitate. Aduertēdū insuper p eo q̄ xps dixit. vbi posuistis eū. q̄a scōm Augustinū in li. de verbis dñi. ¶Nō locum sepulti ignorare credi debet sed fidē populi approbare volebat. Dit aūt dixerūt ei veni ⁊ vide ⁊ iter versus monumentum cepit. lachrymatus est ihesus. Lachrymabat quidē ex cōpassione et pietate tanq̄z verus homo lachrymabat etiā ut pie considerare possumus ꝓpter ea q̄ quinta decima futura die vētura erant sup eum. Itaq; intra semetipsū flendo dicebat. O laçare mi dilecte ego plorando ad tuuz monumentū accedo. Et xv. die sequenti magdalena cum mulieribus ⁊ matre mea bñdicta de cruce depositū plorādo me ad monumentū nouū adducent. O laçare mi. ego hodie eruaz te a faucib⁹ moꝛtis. ⁊ q̄nta decima die ego p salute hominū illi⁹ potestati me subdam. O laçare mi aia tua exaudiet vocē meā ō inferis ⁊ corpi vniet̄ur. ⁊ xv. die clamabo ī cruce ⁊ ingrati homines nō audiēt me vocante. Iudei aūt videntes xpm flere dicebāt. Ecce quō amabat laçarū. Quidā insup ex ipsis dicebāt ¶Non potuit hic q̄ aperuit oculos ceci nati facere ut hic nō moꝛeret.

Quinqz sūt cōditiones q̄ ostendūt certitudinem miraculi in resurrectione laçari

Cap. tertiū.

Tertiū misteriuz cōtēplandū de laçaro resuscitato dr resurrectōis mirabilis.

UVA. BHSC. IyR_226

in quo ąnq; sunt cõsideranda q̄ faciunt ad miraculi certitudinẽ ⁊ magnificentiam.

¶Primũ est sepulchri descriptio
Scõm lapidis amotio
Tertiũ xp̄i oratio
Quartũ laçari vocatio
Quintũ subita resurrectio

¶Primũ cõsiderãdũ est sepulchri descriptio ut aũt dixit textus euãgelij. Jhs rursus fremẽs in semetipso venit ad monumentuz. i. pucnit siue applicuit. ¶Fremitus aũt ille ⁊ indignatio fuit ꝓp̄r iudeos de illo imq̄ murmurantes. Erat aũt spelũca ⁊ lapis suppositus erat ei. Spelũca ut dicit hic Beda ẽ rupis vocata. Scõm cõsiderandũ dicit lapis amotio. dixit quidez ihs tollite lapidẽ. Crisosto⁹. hoc dixit vt eos testes faciat miraculi. ¶Ridit Martha. dñe iaz fetet quatriduanus ẽ. Scõm Theophilũ hoc martha tãq; diffidens dicit. veluti ipossibile credẽs posse fratrẽ suscitari ob dierũ diuturnitatẽ. Vel ſm alios. hec ẋba nõ sũt desperationis. sed potius admirationis. Dixit illi ihs. ¶Nõne dixi tibi qm̃ si crediderís videbis gloriã dei i. gloriosã eius virtutẽ i suscitatione fratris tui. Tulerũt ergo lapidẽ ad ꝓceptum xp̄i.

Tertiũ cõsiderandũ ẽ xp̄i oro. Voluit q̄dẽ orare ut cõfunderet malicã iudeorũ q̄ sibi imponebant q̄ faciebat miracula virtute demonũ. Quare eleuatis oculis sursũ dixit ¶Pater gr̃as ago tibi qm̃ audisti me. Deus enĩ pater celestis magnificentissimus ẽ. Et ideo ex gr̃arũ actione de ꝓteritis ad ꝓsẽtãda beneficia sequẽtia ꝓuocat. hoc utiq; ẽ pro primũ magnifici. ut habet. iuj. ethicoz. Subiunxit i oꝛone xp̄s. Ego aũt sciebã q̄a semp me audis. sed ꝓp̄r ꝓp̄m q̄ circũstat dixi. ut credãt q̄a tu me misisti. Sciendũ hic q̄ ora re patrẽ cõuenit xp̄o rõe hũanitatis in qua minor ẽ p̄re nõ rõe diuinitatis in qua est ei equalis. Quartũ cõsiderãdũ ẽ laçari vocatio. postq̄z enĩ sic orauit clamauit voce magna laçare vem foras. Dicit hic Theophilus. Altius clamauit ut gentiliuz oratorẽ refrenet fabulantiũ in tumulis esse aias defuncto rũ. Clamat igit̃ quasi aduocãs de longinq̄ Vel ſm ¶Nico. de lira. Clamauit voce magna q̄a si dixisset in silẽtio. possent adũsarij dicere q̄ verba magica ꝓtulisset. Quintũ cõsiderandum oꝛ subita surrectio. Statim nanq; ꝓdijt q̄ fuerat mortuus ligatus ⁊ pedes institus. ⁊ facies sudario. gata. hic declarat virtus diuina. nõ solũ suscitando mortuũ sed etiã faciẽs exire ligatũ. Jn hoc insup apparet certitudo miraculi inq̄z exiuit laçar⁹ eo modo quo fuerat in sepulchro posit⁹. Dixit eis ihus Soluite eũ. ¶Fecit hoc ut accedentes de ꝓpe ⁊ tãgentes ex visu ⁊ tactu essẽt testes miraculi. subiunxit xp̄s Et sinite abire. vt ostendat vere suscitatus p opa vite. cuiusmodi ẽ ambulatio ⁊ comestio ⁊ silia. Multi ergo ex eis q̄ venerant ad mariã ⁊ martha ⁊ viderant que fecit ihs crediderũt in eũ. Quidã aũt ex ipsis abierũt ad phariseos ⁊ dixerũt eis q̄ fecit ihs. Dicũt doctores aliqui q̄ id fecerũt bono ẓelo moti. volẽtes ex miraculo viso refrenare irã coꝛ ꝺ ihm tanq; irrationalẽ. Alij ẋo asserũt. q̄ ex malignitate moti fuerunt ad hoc. q̄a ex visis signis boni ⁊ electi cõuertunt. mali obdurant. Et hoc magis videtur ex lr̃a sequenti. vbi agit̃ de cõgregatiõe phariseorũ ad tractandũ de morte xp̄i. Experimur sic eẽ in xp̄o xp̄iano in quo multi audientes enarrari exq̄sita opa xp̄i. afficiũtur spũali leticia. pleriq; ẋo illa deridere solent. ⁊ qꝺ grauius ẽ negãt ⁊ impugnãt veritatẽ ꝓphetaruz ap̄lorz martyrũ doctorũq; testimonio cõprobatã. ¶Mendaciũ inquiũt est q̄ laçarus resurrexit. O stulti. O tardi corde ad credẽduz. vos mẽdaces estis vos filij diaboli. q̄ euãgeliste iohãm ẋgimi dei electo acẽscere recusatis. Ipse utiq; laçari resuscitati texuit historiaz q̄ oia oculatẽ pspexit. Ergo omni infidelitate deposita. dem⁹ gr̃as xp̄o nr̃o redẽptori q̄ sicut laçaruz quatriduanũ suscitauit a monumẽto ita in fine seculi resuscitari faciet oẽs hoies mundi ut in eternuz damnent̃ imq̄. Justis ẋo tribuat̃ ꝓmiũ vite eterne. Amen.

¶Sermo decimusseptimus de pissima passione saluatoꝛis nr̃i ihu xp̄i.

Oremus ante dñm q̄ fecit nos q̄a ipse est dñs deꝰ noster. Ad passionez nos inuitantis ꝓphete iuumi nati ẋba sunt ista psalmo lxxxviij. ¶Nescio q̄d flebilius ac pietate ⁊ cõmiserati

UVA. BHSC. IyR_226

...is dignũ cõmemorari pōt. q̃z abie
...a passio morsq̃z acerbissima ihu xpi
...uei Utiq̃z oĩ fera crudelior. duriorq̃z pe
...cris censeri debet. quisq̃s ille sit. q̇ ad tanti
misterij memoriá nõ cõpungitur. Si enim
absq̃z lachrymis nõ solum narrari vel dici.
pm̃s nec excogitari possũt q̃ d̃ morte Cesa
ris aut Pompei magni aut Hectoris troi
ani. aut Darij persarũ regis. vel Alexãdri
macedonis. aliorũq̃z regũ uel imperatorum
cõscripta sũt. q̃zto magis mors regis regum
plangentibus oculis ad mentẽ est reuocan
da. Accedit ad hoc q̄ ille qui peccatũ nõ fe
cit. nec dolus inuent⁹ ẽ in ore eius. mortu⁹
ẽ p̄ nobis debitoribus mortis. ut nos redi
meret. ut nos saluos facẽt. vt nos ad patriã
celestem reduceret. in ligno crucis pependit.
Cõpatiendũ itaq̃z illi ẽ q̇ tã dura p̄ nobis
tulit tormenta. ne in die iudicij cum venerit
in gloria maiestatis sue inueniemur ingra
ti in cõspectu eius. Nã ut q̇dã deuotus ait.
Hodie xp̃s de cruce sic alloq̇t̃ vnũquenq̃z.
Uide hõ q̃ p̄ te patior. vide penas quibus
afficior. vide clauos quibus cõfodior. non
est dolor sicut quo crucior. cũ sit tantus do
lor exterior. intus tñ dolor est grauior. tam
ingratũ dũ te experior. Deponamus igitur
duriciã animi. induamusq̃z viscera pietatis
et deuotione qua possumus xp̃um in cruce
passũ pariter lugeamus. Nec vile aut muli
ebre putandũ ẽ hoc officium exoluere. quin
ymo et pium et laudabile fore exẽpla luculen
tissima manifestant. Scribit̃ nãq̃z genesis
l. ca. q̄ ioseph ruit sup̄ faciẽ patris sui defũ
cti flens et deosculans cũ. Et genesis xxv. ca.
Qualiter abrã fleuit Sarã vxorẽ suã defũ
ctam. Et scd̃i regũ p° ca. quõ dauid planxit
sup̄ Saul et Jonatha interfectos in prelio.
Et scd̃i regũ iij. ca. quẽadmodũ dauid leua
uit uocẽ suã et fleuit sup̄ tumulũ abner quẽ
Joab et abisai interfecerãt. Et ij. regũ xviij
ca. d̃r adhuc de dauid. q̄ cũ audisset mortẽ
filij sui absolon. flebat dicens. Absolon fili
mi. fili mi absolon. Et numeri xx. ca. Lau
datur populus q̇ mortuo Aaron fleuit per
triginta dies Et primi regũ xxviij. Samuel
mortuus ẽ planxitq̃z eũ oĩs populus. Et ij.
machabeorum ix. ca. ponitur. q̄ postq̃z iudas
Machabeus cecidit et occisus fuit in prelio
fleuit eum omnis popul⁹ planctu magno.

Narrat etiam Justinus. q̄ cũ nunciatũ fu
isset Alexandro vxorem darij quam detine
bat captiuã in partu mortuã fleuit ex hũa
nitate. Insup̄ q̄ dũ Alexander expost exa
nime corpus darij inuenit quẽ sui interfece
rant fudit lachrymas. Quis ergo absq̃z ge
mitu audire potest q̄ ille qui omnib⁹ p̃stat
vitã est mortuus in cruce. O xp̃iani oẽs. O
viri O mulieres. O iuuenes. O senes. O v
gines. O uidue. O nupte. O pie matres. O
populi cũcti nobis oĩbus dicit ecclesia ver
ba i themate p̄posita. Ploremus ante dñm
affixum patibulo crucis q̇a ipse est dñs deus
nr̃. Ad quẽ ploratũ possumus deo p̄pitio
peruenire. si diligenter voluerimus ac fide
liter cõsiderare ignominiã crucis dñi nr̃i ie
su xp̃i. Idcirco in presenti sermone de ipsa
passione dñica tria misteria p̄ponemus cõ
templanda.

Primũ d̃r volũtatis
Scd̃m humilitatis
Tertiũ acerbitatis

Q̄ christus ex ardentissimo amore volens
passus est et de volũtatis eius qualitate.

Cap. primũ.

PRimũ misteriũ cõtemplãdũ de passio
ne ihu xp̃i d̃r volũtatis. Ad cui⁹ clarã
explanationem tria dubia occurrunt enu
cleanda.

Primũ vtrum xp̃us passus sit ex voluntate.
aut ex necessitate
Scd̃m vtrũ i xp̃o fuerũt plures volũtates.
Tertio vtrũ in xp̃o fuit ɔ̃rietas volũtatũ

Ad primũ dubiũ dicere debemus q̄ xp̃s ex
volũtate passionẽ sustinuit. Hoc utiq̃z pro
bamus habunde. Dicit̃ eni p̄ ysaiã liij. ca.
Oblatus est quia ipse uoluit. Et Damasce
nus inquit. Nihil coactũ in xp̃o sed omnia
volũtaria. volens esuriuit volens sitiuit vo
lens mortu⁹ est. Insuper passio christi fuit
bona et meritoria ergo uoluntaria. Unde
Augustin⁹ libro p° cõfessionũ ait. Nemo
inuitus bene agit etiã si bonũ est quod agit.
Et hec sententia cõfirmatur xx. q. iij. ca. pre
sens clericus. Nullũ bonum nisi volunta
rium. Et xv. q. i. ca. non est. Uoluntarium
sibi militem elegit. xp̃s. Quare et ipse volũ
tarie passus est. Dicit nanq̃z Alexander de
ales in iij. volumine sũme sequẽdo Dama
scenũ Hilariũ et Hugo. in li. d̃ sacramẽtis

UVA. BHSC. IyR_226

Qualiter fuit potentia patiendi in xpo ꝯz sit in nobis in statu miserie ⁊ in Adā in statu innocētie. ¶Nā in statu innocētie fuit potētia patiendi sine necessitate ⁊ sine volūtate. quare Adam impassibilis erat ex ꝓtute diuine ꝓtectionis nō ex sua nā. ¶In statu miserie ē potētia patiēdi cum necessitate ⁊ sine volūtate. ¶In dño ihu xpo fuit potentia ad patiendū nō tñ indispositaꝯ(ut in Adaꝯnec cū necessitate(ut in nobis)sed cū dispositione ad patiendū ⁊ cū volūtate potēte ꝓhibere passionē. ¶Nā cū sit duplex potētia. s. activa ⁊ passiua. potentia activa in nobis ē solū subiecta volūtati. potētia passiua nō ⁊ se quit cōditionē nature. ¶In dño ꝙ ihu potētia passiua sicut ⁊ potētia activa fuit subiecta voluntati. vt esset dña sui actus et sue passionis. vt sicut volūtas nra hz dominiū sui actus potēs ꝓhibere eū vel educere. ita xpi volūtas dominum habuit ⁊ potēs fuit ꝓhibere passionē a potētia patiēdi assūpta vel ipsā educere in actū patiendi. ¶Notāduz tñ hic ꝑm Tho. iij. ꝑte. q. xlij. arti. iij. q. aia xpi pōt ou' cōsiderari. ¶Uno mō ꝑm ꝓpriā virtutē ⁊ nām. Et hoc mō sicut nō poterat mutare corꝑa exteriora a cursu ⁊ ordine nature. ita etiā non poterat imutare ꝓpū corpus a nāli dispositione. ꝺa aia xpi ꝑm ꝓpā nām hz determinatā ꝓportionē ad suū corpus. ¶Alio mō pōt cōsiderari aia xpi ꝑm q ē instrumentū vnitū verbo dei in ꝓsona. et sic subdebat' ei' potestati totaliť oīs dispositio ꝓpriꝫ corporis. ¶Unia tñ virt' actōnis nō ꝓprie attribuiť instrumēto sed principali agenti. ideo talis potētia attribuiť magis ipsi verbo dei ꝯz aie xpi. ¶Dixim' ista cōcludētes q potuisset xps ꝓhibere passionē sed pati voluit ut ꝓ nob' satisfaceret. Et vt inqt Tho. iij. ꝑte. q. xlvj. ꝺa passio illa assūpta fuit volūtarie ꝓpt̄ finē liberationis hominū a peccato. ¶Ideo tāta ꝯz titatē doloris assūpsit q esset ꝓportionata magnitudini fructus ei' q inde seq̄bat'. Sed arguūt plerꝫ ꝺ dicta asserētes xp̄m ve necessitate fuisse passū. ¶Primo ex ꝑte nra q ꝓ eius passionē liberati sumus. ꝑm illud ioh̄is iij. ca. Sicut moyses exaltauit serpentē in deserto sic oportet exaltari filiū hoīs ut oīs q credit in eū nō pereat sed habeat vitā eternā. qđ quidem de exaltatiōe in cruce intelligit'. Sc̄do ex parte ipsi' xp̄i q per humilitatem meruit gloriā exaltationis. iuxta vltimo ca. hec oportuit pati xp̄m ⁊ intre in gloriā suā. Tertio ex ꝑte dei cuius nitio circa passionē xp̄i fuit ꝓnūciata i scripturis ⁊ ꝓfigurata in obſuātia veteris testamenti. sc̄ōm q dr̄ luce xxij. ca. Filius quidē hoīs vadit sc̄ōm q diffinitū ē de eo Et luce vltimo ca. Hec sūt verba q locutus sū cū adhuc essem vobisc̄ū. qm̄ necesse ē impleri oia q scripta sūt in lege moysi ⁊ ꝓphetis ⁊ psalmis de me. ⁊ qm̄ scriptū ē qm̄ oportebat pati xp̄m ⁊ resurgere a mortuis. ¶Pro declaratione istorum notāde sūt de necessario tres distinctiones. ¶Prima ē Alexādri in iij°. sūme q ait. Q ꝑm Aristote. v. methaphi'. necessariuz dr̄ quatuor modis sc̄ōm quatuor genera causarum. Est eni necessitas ꝑm causā formalē sc̄ōm q dr̄ calidū de necessitate calefacit. siue patiēs de necessitate patit'. Et ē necessitas ꝑm cām mālē sc̄ōm q dr̄. q calidū i sūmo necesse ē fieri ignē. ꝑm q diceret' q passibile in sūmo necesse ē pati. Et est necessitas sc̄ōm cām efficiētē q vocat' necessitas sc̄ōm violentiā ꝑm q dr̄ q lapidē fortiter impulsum necesse ē moueri. Et ē necessitas ꝑm causā finalē sc̄ōm q dr̄ q serraz necesse est esse ex ferro ⁊ calibe eo q est ad diuidendū dura ⁊ solida. ¶In dño ergo ihu xpo fuit necessitas ad moriendū ꝑm rōnē cause finalis solū. ¶Ut eni dr̄ ad galathas iiij. ca°. ¶Misit deus filiū suū vt nos redimeret. ¶Ista redēptio nō potuit esse nisi p satisfactionez. nec satisfactio nisi p passionem. ¶Non ante fuit i xpo necessitas ad moriendū ꝑm rōnez cause efficientis. ꝺa nulla causa creata poterat eū cogere ad moriēdū. ¶Neꝯ necessitas ꝑm rōnē cause mālis ꝺa illa ē necessitas cōtracta ex vicio ꝓpagationis in nobis. neꝯ necessitas ꝑm rōnē cause formalis quia illa nō pōt ꝓhiberi nec ē volūtaria. Et de xpo dicit iohes Damascenus. Q passiones ⁊ si ꝑm legē nature fiebāt in eo nō tñ coacte sed voluntarie. Sc̄da distinctio. q ē necessitas immutabilitatis ⁊ necessitas coactionis vl' ꝓhibitōnis. ¶Necesse fuit xp̄m mori necessitate imutabilitatis. ꝺa imutabiliter voluit mori. necessitate x̄o coactionis vl' ꝓhibitōnis minime. Tertia distictio ꝑm Anselmū in ij. li. cur de' hō in ca. xvij. Q ē necessitas

UVA. BHSC. IyR_226

causa ẽ ut sit res. Et ẽ necessitas
uã res facit. precedẽs ⁊ efficiens ẽ
us cuz dr̃ celũ voluit ꝙa necesse est ut
at. Sequens ẋo ⁊ q̃ nihil efficit sed fit
Cũ dico te ex necessitate loq̃ cũ loq̃ris. Cũ
eni hoc dico significo te nihil facere posse vt
dũ loq̃ris nõ loqueris. nõ ꝙ aliq̃d te cogat
ad loquendũ. ⁊ Nã violẽtia nãlis cõditõnis
cogit celũ voluit. te ẋo nulla facit necessitas
loq̃. Sed vbicũqz ẽ pcedẽs necessitas est ⁊ se
quens. nõ aũt vbi sequẽs ibi statim ⁊ prece
dens. ℘ Possumus nãqz dicere necesse ẽ celũ
volu ꝙa voluit. Sed nõ silit̃er ẽ verũ. idcir
co te loqui ꝙa necesse ẽ ut loquaris. Ista se
quẽs necessitas currit ꝑ oĩa tp̃a hoc modo.
Quicq̃d fuit necesse ẽ fuisse Quicq̃d est ne
cesse est esse. Quicq̃d futurũ ẽ necesse est eẽ
futurũ. Si vis ergo omniũ q̃ x̃ps fecit ⁊ que
passus est verã scire necessitatẽ. scito omnia
ex necessitate fuisse. ꝙa ipse voluit. voluntã
tẽ vero eius nulla pcessit necessitas. Quare
si nõ fuerũt nisi ꝙa ipse voluit. si non voluis
set nõ fuisset. Ex his oĩbus dependum⁹ ꝙ
x̃ps passus ẽ volũtarie. Et ꝙcq̃d õ necessita
te dicit a sua volũtate bñdicta dependet.
Scõm dubiũ erat vtrũ in x̃po fuit voluntã
tũ pluralitas. Ad qõ rñdet scũs Tho. iij. ꝑ
te. q. xvij. ꝙ quidã posuerũt in x̃po esse vnã
solã volũtatẽ. Sed ad hoc ponendũ diuersi
mode moti eẽ videnẽ. Apollinaris eni nõ
posuit nãm intellectualẽ in x̃po sed ꝙ ẋbũ
esset loco aie vel loco intellectus. Nñ cũ vo
luntas sit in rõe vt pbus dicit in iij. õ aia. se
quebaẽ ꝙ in x̃po nõ esset volũtas hũana. ⁊
ita in eo nõ esset nisi vna volũtas. Macha-
rius aũt patriarcha anthiocenus. ⁊ Lpp⁹
Alexandrinus. ⁊ Sergius cõstantinopoli-
tanus. ⁊ ꝙdã coꝛ sequaces. posuerũt in x̃po
vnã uolũtatẽ q̃tuis ponerẽt duas naturas
ℏm ypostasim vnitas. ꝙa opinabanẽ ꝙ hu
mana nã in x̃po nũq̃z mouebaẽ ꝓpꝛio mo
tu sed solũ scõm ꝙ erat mota a diuinitate.
ut ꝑz in epla synodica Agathonis pape Et
idẽo in sexta synodo apud ℘stantinopolim
celebrata determinatũ ẽ oportere dici ꝙ in
x̃po sint due uolũtates. ubi sic legitur. ℘re-
dicamus duas volũtates nãles in x̃po ⁊ tou
as operationes. Et hoc necessarium fuit dici
Manifestũ ẽ eni ꝙ filius dei assũpsit huma
nã nãm ꝑfectã. ad ꝑfectionẽ aũt nature hu
mane ꝑtinet volũtas q̃ ẽ nãlis potẽtia sicut
⁊ intellect⁹. Nñ necesse ẽ dicere ꝙ filius dei
humanã volũtatez assũpsit in hũana nã. ꝙ
assũptionẽ eni hũane nature nulla dminu
tionẽ passus est filius dei in his q̃ pertinent
ad diuinã nãm cui ꝓpetit uolũtatẽ habere
Quare necesse ẽ dicere ꝙ in x̃po fuerũt due
volũtates. vna diuina. alia humana. Hoc
tenet mgr̃ sentẽtiarũ in iij. di. xvij. Et ĩobs
Damascen⁹. ceteriqz sancti doctores. quia
ẋo ut inq̃t Tho. filius dei sicut ꝓdictum est
hũaná nãz assũpsit cũ oĩb⁹ q̃ ꝑtinẽt ad ꝑfe
ctionẽ ipi⁹ nature. In humana aũt nã in-
cludiẽ etiã nã animalis. sicut i specie includ-
itẽ gen⁹. Nñ oportet ꝙ filiꝰ dei cũ hũana
nã assũpserit etiã ea q̃ ꝑtinẽt ad ꝑfectionẽ
nature ãalis inter q̃ ẽ appetitus sensitiuus
q̃ sensualitas dr̃. Et ideo oportet dicere ꝙ i
x̃po fuit sensualis appetitus siue sensualitas
Sensualitas aũt siue sensualis appetitus in
q̃ztũ natus ẽ obedire rõi dr̃ rõnalis ꝑ par
ticipationẽ ut ꝑz ꝑ pbum in ꝓ⁰ ethicoꝝ. Et
ꝙa volũtas ẽ in rõe. põt dici ꝙ sensualitas
sit voluntas ꝑ participationẽ. Quãtũ etiã
ad rõnẽ volũtas in x̃po plurificatur nõ rõe
potẽtie q̃ vna ẽ. sed rõe actus. Quare dicit
Damascen⁹. duplex ẽ hois volũtas. Vna
nãlis q̃ vocatur thelesis. Alia rõnalis q̃ vo
catur bulisis. prima dr̃ thelesis. i. simplex vo
luntas q̃ a magistris uocat̃ uolũtas ut nã.
hec repudiat ea q̃ sũt nature ℏria ⁊ que sũt
ℏm se mala puta mortẽ ⁊ silia. Scõa volun
tas dr̃ bulisis. i. ꝓsiliatiua q̃ vocat̃ uolũtas
vt rõ. hec illud qõ volũtas refugere põt ut
nã eligit ut rõ ex ordine ad finẽ. Sicut etiaz
in aliquo homie sensualitatis ei⁹ ⁊ volũtas
absolute siue ut nã cõsiderata refugit vsti
nẽ. quã tñ uolũtas ℏm rõnẽ eligit ꝓpter fi-
nez sanitatis. Quare scõm dicta distingui
mus in x̃po uolũtatẽ multiplicẽ. s. diuinaz
humanã. Et hãc diuidimus in uoluntatez
sensualitatis ⁊ volũtatẽ rõnis. Et uoluntã
tẽ rõnis adhuc dicimus aliã ꝓut cõsideret̃
ut nã. aliã ꝓut cõsideraẽ ut rõ. Tertñ du-
biũ erat vtrũ in x̃po fuit uoluntatũ õrietas
Et ad hoc rñdet Alexander in iij. sũme. ꝙ
x̃ps dr̃ habuisse diuersas uolũtates tribus
modis. ℘rimo iuxta duas nãs diuinam et
humanã dicũ in x̃po diuerse volũtates di
uina. s. ⁊ humana. Scõo mõ ℏm humanaz

UVA. BHSC. IyR_226

putandalliquis scdm q rō con
illud . scdz q ronsiderat
debi

nãm dicũt in xpo diuerse uolũtates. volũ-
tas.s.rõnis 7 volũtas sensualitatis. Tertio
modo dicũt in xpo ꝑm rõnẽ diuerse uolun
tates qa rõ hȝ quãdã uolũtatẽ. ut nã ẽ vni
bilis corpi 7 habet uolũtatẽ. ut rõ ẽ confor-
mis diuinitati. 7 scd̃m hoc dicerent in xpo
diuerse uoluntates. volũtas nãlis 7 volun-
tas rõnis. Uoluntas diuina in xpo erat ut
ipse dolores 7 passiões 7 mortẽ pateret. nõ
q ista essẽt a deo uolita scd̃m se. sed ex ordi-
ne ad finẽ humane salutis. Uolũtas rõnis
erat ut uolũtas diuina impleret. volũtas
aũt sensualitatis nãliter ista refugiebat. Si
militer uolũtas ut nã ista repudiabat tãqȝ
nature ꝯria. Uerũtñ licet iste fuerint volũ
tates diuerse nõ tñ ꝯrie. Nã hec volũtas sẽ
sualitatis ꝯria uolũtati rõnis. nec uolũtas
humana contraria uolũtati diuine. nec uo
lũtas nãlis ꝯria voluntati rõnis. qa scd̃m
Damascenuȝ. Cõtraria nata sũt fieri circa
idẽ. volũtas aũt moriendi 7 uiuẽdi nec ꝑm
ideȝ in xpo. qa vnũ circa sensualitatẽ. aliud
circa rõnẽ. Ex quo inqt Tho. ubi s. q neqȝ
uolũtas diuina neqȝ uolũtas rõnis in xpo
impediebat aut retardabat ꝑ uoluntateȝ
nãlẽ. neqȝ ꝑ uoluntatẽ sensualitatis. Silr
aũt nec ecõuso voluntas diuina uel uolun-
tas rõnis refugiebat aut retardabat motũ
nãlis uolũtatis 7 motũ sensualitatis. Pla-
cebat eni xpo scd̃m uolũtatẽ diuinã 7 etiaȝ
scd̃m uolũtatẽ rõnis. ut uoluntas nãlis in
ipso 7 uoluntas sensualitatis scd̃m ordineȝ
sue nature mouerent. Hinc ostendit ma-
gnitudo doloris xpi patientis. qm̃ ꝑm tho.
iij. parte. q. xlvj. In alijs patientibus miti-
gatur tristicia interior. 7 etiã dolor exterior
ex aliqua cõsideratione rõnis ꝑ quandã de
riuationẽ seu redundãtiã a superioribus viri
bus ad inferiores. qđ in xpo patiẽte nõ fuit
Unicuiqȝ eni uirium ꝑmisit agere qđ est sibi
ꝓpriũ. Quare in illa uolũtatũ diuersitate
nulla ꝯtrarietas ẽ ponẽda. Et si obiceretur
ꝑ id qđ scribit lucas xxij. ca. Factus in ago-
nia plixius orabat. Sed agonia uidet im-
portare quandã impugnationẽ animi i cõ
traria tendẽtis. quare uideret q in xpo fu-
erit uoluntatũ ꝯrietas. Rñdere possumus
ꝑm Damascenũ in ij. li. q agonia non fuit
in xpo q̃ʒtũ ad partẽ aĩe rõnalẽ. ꝑm q ipor-
tat ꝯcertationẽ. uolũtatũ ex diuersitate rõ-
num ꝓcedentẽ. pu[...]
siderat vnuȝ uult illud. 7 scd̃m q cõ[...]
aliud uult ꝯriũ. hoc eni cõtingit ꝓpr [...]
litatẽ rõnis q non põt diiudicare qđ sit sim
pliciter melius. qđ in xpo nõ fuit. qa ꝑ suaȝ
rõnẽ iudicabat simplr ẽẽ melius q per ei9
passionẽ ipleret volũtas diuina circa salu-
tẽ humani generis. Fuit tñ in xpo agonia
q̃ʒtuȝ ad partẽ sensitiuã. scd̃m q importat
timorẽ infortunij uel mali imminẽtis. In
spiciamus ergo ihm benedictum orantem
illũqȝ aurib9 cordis audiamus dicẽtẽ. Pr
si possibile ẽ transeat a me calix iste. verũtñ
nõ mea sed tua volũtas fiat. Et cõsiderãtes
uolũtatẽ eius sensualitatis uoluntatẽqȝ rõ
nis nãlẽ. cõpatiamur illi. Scd̃m enim has
uolũtates mouebat ad oẽs penas. ad oẽs i
iurias. ad oẽs cõtumelias. ad oẽs ꝑcussiões
ad oẽs passiones refugiendas cuȝ tristicia 7
dolore inexplicabili. atqȝ intra se dicere po-
terat. heu me dolentẽ nimiũ. Ego q̃si agn9
mansuetus q nemini nocui capt9 ero hinc
ad modicũ tãqȝ sediciosus 7 latro. Ego spe
ciosus forma p̃ filijs hominuȝ uelut lepros9
apparebo Ego q meos discipulos tm̃ dilexi
ut 7 pedes illis lauerim. et ab eis et ab alijs
amicis inter uerbera 7 cruciat9 relinquar.
Ego qui carnẽ de uirgine sũptã spũ scõ co-
operante retineo. liuoribus 7 plagis imple
bor. Ego qui glorios9 hierosolimã intraui
acclamantibus cũctis. bñdictus q uenit in
noĩe dñi. cõfusus 7 abiectus extra ciuitateȝ
deducar onerat9 grauissima cruce. Ego q
corã turbis miracula feci publice coraȝ po-
pulo in medio latronuȝ crucifigar. Confo-
dient manus mee 7 pedes in ligno. 7 a plã
ta pedis usqȝ ad uerticẽ non erit in me sani
tas Ego qui uitã oĩbus liberaliter dono vt
peccatores uiuificẽ uita priuabor. O pr̃ mi
7 q̃s vnqȝ talia passus ẽ. O mater mea 7 ꝑ
te maxime cõtristabor. Grauis erit mihi fi-
lio tuo dilecto ignominia crucis. sed graui-
or uox lamentationis tue. His 7 huiusmo
di cogitationibus intentus pijssimus ihus
nõ solũ in orõne sed usqȝ ad exituȝ aĩe uehe
mentissime affligebat. Altera vo ex parte
dũ uoluntatẽ eius diuinã uolũtatẽqȝ ratio
nis q ut rõ cõsiderat intuemur ad gratias
illi exhibendas obligatissimos nos inueni-
mus. Flagrabat quippe desiderio estuatissi

UVA. BHSC. IyR_226

mo q̄ꝫ dura q̄ꝫ aspꝛrima
mundi generis tollerare.
Dicens.

...rrima p̄ salute hu
...generis tollerare. Ideo concludebat
...ens. Fiat uolūtas tua. Moluisti o pater
eterne ut in virginis utero mihi copularez
humanā nām ⁊ cōplacui tibi. Moluisti ut
corp⁹ mūdissime p̄ceptū pēalitatib⁹ hūane
vite i aliys exp̄ctō de...itis ⁊ necessarijs volū
tarie subicerez ⁊ obediui ꝛ. voluisti ut pau
perē vitā laboriosamq; gererē ⁊ nō ōdixi ti
bi. Mis vt predemptōne mūdi meū sāgui
nem fundā: Mis ut ad manus iniquoꝝ de
uemā: Mis ut h... mihi paratā de p̄mo
ignominiosā passionez sustineā: Mis ut in
cruce cōfixus pendeā: Mis ut ibi ex violen
tia illatarū passionū moriar: Fiat volūtas
tua. O charitas inf̄amatissima ihu x̄pi filij
dei. O amor oīa vincēs paratū se offerebat
omnia p̄peti ut regni celestis ianuaz nobis
aperiret.

Q Passio x̄pi fuit abiectissima rōe loci tp̄is
⁊ cōsortij. Cap̄ scōm

S Ecūdū misteriū cōtemplandū ō passi
one dñi nr̄i ihu x̄pi dī humilitatis. vo
luit quippe eligere passionē ⁊ mortē cōtēpti
bilez ex humilitate. q̄ ostendimus triplici
ratione.

Primo ratione loci
Scōo rōe temporis
Tertio ratione consortij

Primo fuit contemptibilis ⁊ abiecta satis
passio ⁊ mors x̄pi rōe loci. q̄a in ciuitate fa
mosa ⁊ celeberrima ir̄l̄m q̄ erat diuino cul
tui deputata. Quare aūt ibi ⁊ nō i bethleē
ubi nat⁹ fuit. in naçareth vbi nutrit⁹ erat
pati voluit. assignant̄ plures rōnes. Pri
ma q̄dē q̄a ir̄l̄m erat locus a deo electus ad
sacrificia sibi offerenda q̄ q̄dez figuralia sa
crificia figurabant x̄pi passionē q̄ ē verū sa
crificium. scōm illud apl̄i ad ephesios v. ca.
Tradidit semetipsuz oblationē ⁊ hostiaz
deo in odorē suauitatis. Mñ Beda dicit in
q̄dā omelia. q⁹ appropinquāte hora passio
nis dñs appropinquare voluit loco passio
nis. s. in ir̄l̄m. quo quenit ante quinq; dies
pasce. sicut agn⁹ paschalis ante quinq; dies
pasce. i. in decima luna ꝑm p̄ceptuz legis ad
locū ymolatōnis ducebat. Scōa rō quare
in ir̄l̄m pati voluit ē. quia virtus passionis
eius ad totū munduz diffūdenda erat. ideo
in medio terre habitabilis pati voluit. Mñ
dī in p̄s. Deus aūt rex nr̄ ante secula operat⁹
est salutē i medio terre. s. ir̄l̄m q̄ dī eē terre
vmbilicus. Tertia rō fuit q̄a hoc maxime
cōueniebat humilitati eius. ut. s. sic turpissi
mū genus mortis elegit. ita etiā ad eius hu
militatē ptinet q⁹ in loco tā celebri cōfusio
nez pati nō recusauit. Quarta rō ē ut ostē
deret a principibus p̄pl̄i ortā esse iniq̄tatez
occidentiū x̄pm. Et ideo ui ir̄l̄m vbi moza
bant̄ voluit pati. Mñ dī actuū iij. ca. Cōue
nerūt in ista ciuitate aduersus puerū san
ctū tuū ihm quez vnxisti. herodes ⁊ ponti⁹
pilatus cū gentibus ⁊ p̄plis isr̄l. Sed posset
aliquis q̄rere cur x̄ps nō in tēplo vbi sacrifi
cia offerebant̄ passus est aut in ipsa ciuita
te sed extra portā. Ad q̄ rñdet scūs Tho.
iij. pte. q. xlv. q⁹ hoc factū ē triplici rōe. Pri
mo q̄dē ut veritas respondēt figure. Maz
vitulus et hircus q̄ sollennissimo sacrificio
ad expiatōnē totius multitudinis offerebā
tur. extra castra cōburebant̄. ut p̄cipit le
uitici xvj. ca. Et hoc ē q̄ dixit paul⁹ ad he
breos xiij. ca. Quoꝝ aialiuz infert̄ sāguis
p̄ peccato horū corpa cremabant̄ extra ca
stra. ppt̄ q̄ ⁊ ihs vt sanctificaret suū p̄pl̄m
extra portā passus est. Scōa rō ē ppter exē
plū ut. s. nos instrueret exire a mūdana cō
uersatione. Mñ ibidē ap̄lus subdidit Exea
mus igit̄ ad cū extra castra improperiū ei⁹
portantes. Tertia rō ut Crisosto⁹. dicit in
sermone de passione. Moluit dñs pati non
sub tecto nō i templo iudaico. ne iudei sub
traherent sacrificiuz salutare ne putarēt p
illa tm̄ plebe oblatū. Et ideo foras ciuitatē
foras muros ut scias sacrificiū esse cōmune
q̄ totius terre est oblatio. q̄ cois est puri
ficatio. Sed adhuc dubitat̄ cur x̄ps non in
ebron ubi adam fuit sepultus. sed in mōte
caluarie voluit crucifigi. cū passio ei⁹ fuerit
medicina ō peccatū Ade. Ad q̄ respōdet
Hiero⁹ sup matheū dicēs. Quidam exp̄o
nunt caluarie locū in quo sepultus est adā.
Et ideo sic appellatū q̄a ibi antiq̄ hominis
sit conditū caput. fauorabilis interpretatō
⁊ mulcens aures p̄pl̄i nec tñ vera. Extra vr
bem enim ⁊ foris portaz loca fūt in quibus
truncant̄ capita damnatorū et caluarie. i.
decollatorum sūpsere nomen. ppterea aūt
ibi crucifixus est ihs. ut vbi priꝰ erāt aera
damnatorū ibi erigerent̄ vexilla martyꝝ.

UVA. BHSC. IyR_226

moriens & resurgens. futuraz re
surrectionem premonstraret.

passie

Ada vero sepultū iuxta hebron i libro iesu
filij naue sepultū legimus. Et hoc ponitur
Josue xiij.ca. vbi sic habet. Nomē hebron
ātea uocabat cariatharbe. Ada maxim⁹
ibi in terra enachim situs erat. Igit xp̄s
magis crucifigēdus erat i loco cōmuni dā-
natorum q̄z iuxta sepulchrū Ade. ut osten-
deret q̄ crux xp̄i non solū erat in remediuz
ꝑ pctm̄ psonale Ade sed etiā ꝑ pctm̄ totius
mundi. Scdo fuit cōtemptibilis & abiecta
passio xp̄i rōe tp̄is. qa passus est in die solle-
ni pasce qñ ex omni iudea pl̄i ad urbē con-
fluebant. Et ut doctores declarant pascale
festū apud iudeos incipiebat a vespa diei in
qua luna erat xiij. Dies aūt festiuus apud
eos incipit a vespera vni⁹ diei & durat vsq̄z
ad vesperā sequētis diei. ut pz leuitici xxiij.
ca. Et sic dies sollemnis pasce erat luna xv.
ppter qđ cūde die quez iobes nominat añ
die festū pasce. ppter distinctionē nālē die-
rū. Marcus nominat primū die azimoruz.
quia a vespa p̄cedentis diei incipiēbant co-
medere azima. Exquo Jero⁹ Beda Aug⁹
& doctores theologi di.xj.dicūt. q xp̄s fecit
cenam luna xiij. & passus est luna xv. Erat
aūt eēnoctiū quia ut inqt Aug⁹ in li q̄stio
nū noui & veteris testamenti. Tunc voluit
dñs passione sua mundū redimere & refor-
mare qñ euz creauerat. i. in equinoctio. Et
tunc dies sup noctē increscit qa p passionez
saluatoris a tenebris ad lucez perducimur.
In li. xo xviij. de ci. dei Aug⁹ refert
q passus est xp̄us viij. kalendas aprilis. Si
xo quis q̄z q̄reret. Cur xp̄s pati voluit i eta
te iuuenili nō in infantili vel i senectute sua
Rñdet scūs Tho. iij⁹. pte. q. xlvj. Qz passio
xp̄i subiecta erat eius volūtati. volūtas aūt
eius regebat diuina sapientia q oia ꝓuenie
ter disponit. Ideo ad moriendū temp⁹ iu
uentutis elegit. quia sic voluit. Ñ Aug⁹
exponens illud iohis xiij. ca. Sciens ihs qa
uenit eius hora ut trāseat ex hoc mūdo ad
patrē. inqt. Tantū fecit q̄ztū sufficere iudi
cauit. Venit hora eius non necessitatis sed
volūtatis. Quare aūt sic voluit assignant
tres rōnes. Prima q dē ut ex hoc magis suā
dilectōnē cōmendaret q uitā suā p nobis
dedit qñ erat in pfectissimo statu. Scda qa
nō cōueniebat ut in eo appareret nature di
minutio sicut nec morbus. Tertia ut in iu-
uenili etate morien
surgentiū qualitate

Tertio fuit cōtēptib
xp̄i rōe consortij. qa crucifi ut cum eo
duo latrones. vn⁹ a dext. alius a sinistris
Hoc aūt ut inquit scūs Ho. iij. pte. q. xlvj
Alia rōe factuz est q̄ztū ad intētionē iudeo
rū. Alia xo q̄ztū ad de ordinationē. Quā
tū eni ad intētionē iudeoz ut dicē Crisosto
mus. duo latrones crucifixerūt iudei ut eo
rū suspitiōis fieret particeps. sed nō ita cue-
nit. nā de illis nil dr. xp̄i crux ubiq; ho-
norat. Reges dyadem deponētes assu
munt crucez in purpuris in diadematibus
maximis in mensa ubiq; terrarū crux emi-
cat. Quātū xo ad dei ordinationē xp̄us cū
latronibus crucifi⁹ est. Primo ut dicit Je
ronim⁹ sup math. Sicut p nobis maledi
ctū crucis factus est xp̄s. sic p omniū salute
inter noxios quasi noxius crucifigit. Scdo
ut ait Leo papa i sermone de passione. duo
latrones vnus ad dexterā alius ad sinistraz
crucifigunt. ut in ipsa patibili specie demō
straret illa q̄ in iudicio ipsi⁹ omniuz homi
nuz facienda ē descriptio. Tertio ꝓm Hila
riū duo latrones leue ac dextere affiguntur
omnē humani generis diuersitatez uocari
ad sacramētū passionis dñi ostēdētes. Sed
quia p diuisitatem fideliuz atq; infidelū fit
omniū scōm dextrā & sinistrā diuisio. vnus
ex duobus ad dexterā situs fidei iustificatio
ne saluat. Quis igit excogitare possit quā
tam ꝓfusionez passus ē xp̄s dū uisus ē denu
datus in cruce int duos latrones pendere.
p̄cesserant in eo tanta p̄conia lauduz dñica
elapsa. diffusa erat fama ei⁹ sāctitatis atq;
doctrine et miraculoꝝ nomē latissime erat
uulgatuz. Postmodū xo uelud sediciosus
& blasfemus patibulo stabat affix⁹. Quare
p̄tereūtes blasfemabāt eū dicentes. Alios
saluos fecit seipsū saluū facere nō pōt Si it
& latrones q̄ erant crucifixi improperabāt
ei. Et licet lucas dicat q unus ex eis dixerit
Memēto mei dñe &c. Quare uidēt q nō
ambo sed unus blasfemauerit. Ñ Aug⁹
dicit in li. de cōsensu euāgelistarū. q possu
mus intelligere matheū posuisse pluralem
numerū p singulari. cū dixit. latrones im-
properabāt ei. uel ut refert Jero⁹ primum
vteq; blasfemauit. deinde uisis signis un⁹

UVA. BHSC. IyR_226

cor credidit.
Quod passio xpi fuit acerbissima.
anime & ex parte virginis

...erbissima ex parte
...us matris. Cap. tertiū

Tertiū mutet... cōtemplandū de flebili passione sal...atoris nr̄i ihu xpi dicit acerbitatis. Fuit q... em passio illa acerbissima ⁊ dolorosa anim... ⁊ hoc ex triplici parte
¶Primo ex parte anime
Scōo ex parte corporis
Tertio ex parte matris virginis
¶Primo fuit pa... xpi acerbissima ex parte anime. Ut enim ... ait scūs Tho. iij^a. pte. q. xlvj. arti. vj. in resposione ad q̄rtū argumē. Voluit xp̄s p amissione vite corporalis q̄ tante fuit dignitat... ⁊ p̄cipue ppt̄ vnionē q̄a corpus istud erat vnitū diuinitati. q̄ de eius amissione ... ad horā magis esset dolendū q̄z de amissione alterius hois p q̄tūcunq; tēpus. Vñ phūs dicit in iij. ethicorū q̄ virtuosus plus diligit vitā suaz q̄z to scit eā esse meliorē. ⁊ tñ eā exponit ppter bonū virtutis. Et similit xp̄s vitā suā maxime dilectā exposuit ppter bonuz charitatis. Sm illud Jeremie xij. ca. Dedi dilectā aiaz meā in manibus inimicorum eius. Voluit etiā xp̄us p peccatis omniū hominū qui dolor excessit oēm dolorē cuiuslibet cōtriti. tū q̄a ex maiori sapiētia ⁊ charitate p̄cessit ex quibus dolor cōtritionis augeb̄. tū etiā q̄a p̄ro omniū peccatis simul doluit. Ut autē ista clarius intelligant notāda sūt hic tria theologorū documenta. ¶Primū sm scm̄ tho. iij. pte. q. xv. Et dñs Bonauen. in iij. di. xvj Q̄ aiam in corpe cōstitutā dup̄ cōtingit pati. Uno mō passione corpali. Alio modo passione animali. ¶Passione q̄dē corporali patit̄ p corpis lesionē. Cū eni aia sit forma corpis. cōsequēs ē q̄ unū sit eē aie ⁊ corpis. Et ideo corpe p turbato p aliquā corporeā passionē. necesse ē q̄ aia p accidens ꝓturbetur. s. q̄ztū ad esse q̄ habet in corpe. Quia ergo corpus xp̄i fuit passibile ⁊ mortale. necesse fuit ut etiā eius anima passibilis esset. ¶Passione autē aiali pati dr̄ aia sm opationē q̄ vel est ppria aie. vel est p̄ncipali⁹ aie q̄z corporis. Et q̄z uis etiaz scōm intelligere ⁊ sentire dicat̄ hoc mō aia aliq̄d pati. tñ p p̄ryssime dicūt̄ passiones aie affectiones appetitu⁹ sensitiui q̄ in xp̄o fuerūt sicut ⁊ cetera q̄ ad nām hois ptinent. Sciendū tñ q̄ huiusmodi passiones aliter fuerūt in xp̄o q̄z in nob q̄ztū ad tria. ¶Primo q̄ztū ad obiectuz quia in nobis plerūq; ferūt ad illicita. q̄d nō fuit in xp̄o. Scōo q̄ztū ad p̄ncipiuz. q̄a huiusmodi passiones frequēter in nobis p̄uenūt iudiciū rōnis Tertio q̄ztū ad effectū q̄a in nobis q̄ñq; huiusmōi mot⁹ nō sistūt in appetitu sensitiuo sed trahūt rōnē q̄d in xp̄o nō fuit. q̄a motus nāliter hūane carni cōuenientes. sic ex eius dispositione in appetitu sensitiuo manebant q̄ rō ex his nullo mō impediebat facere que conueniebāt. Scōm documentuz ē iuxta sententiā iobis Damascem Q̄ magnitudo doloris pōt dupliciter cōsiderari. Est eni magnus dolor q̄ magis ē ō nām patiētis. Sed ē maior q̄ē ō nām ⁊ ō volūtatē ¶Maior igit̄ fuit dolor in xp̄o q̄z i ceteris patiētib⁹ in hac uita q̄a magis fuit ō nāz patiētis eo q̄ cū corp⁹ fuerit optime aie illi cōueniēs ut p̄dictū ē. anima maxime doluit in sepatione ab illo. Si xp̄o p̄sideret̄ magnitudo doloris scōm q̄ dicit̄ ō volūtatē patientis. hoc ē dup̄. ¶Uā ē volūtas nālis ⁊ uolūtas rōnalis. ¶Primo mō fuit maximus dolor in xp̄o. Scōo mō non fuit dolor in xp̄o. q̄a nunq̄z fuit martyr ita informatus charitate q̄ mori desideraret sicut xp̄s. Et quo ut dicit Alexander in iij. sūme. delectatio erat in voluntate ut ē ratio. Et passio in volūtate ut est nā. Quare ea dem aia erat dolor ⁊ gaudiū. ¶Nec dolori superueniens discontinuauit gaudiū. nec dolor intensus fecit gaudiū esse minus p̄fectū ¶Uā dolor passionis i xp̄o ⁊ gaudiū fruitionis nō sūt affectiones ōrie. q̄a nō sunt respectu eiusdē. nec omnino eodē mō insūt eidē. Tertiū documētū q̄ xp̄s simul erat viator ⁊ cōprehensor. ita q̄ nec viatoris cognitio impediebat p̄hēsoris cognitionē. nec affectio affectionē. Et illud fuit i xp̄o singulare ppt̄ officiuz mediatoris quo debebat experiri ⁊ diuina ⁊ hūana. Vñ sic simul ⁊ semel poterat p̄fecte cōuerti ad deū ⁊ p̄ti ad nos ita q̄ vna illarū cōuersionū alterā nō impediebat nec retardabat. Sic potuit aia xp̄i simul ⁊ semel gaudere in deo ⁊ p̄pati corpore suo ita q̄ nec dolor a gaudio nec gaudiuz a dolore pateret̄ aliquā diminutionē siue remissionē. Si autē aliq̄s q̄reret quō potuit

UVA. BHSC. IyR_226

xp̄s simul esse viator ⁊ cōphensor cū viatori
cōpetat moueri ad finē beatitudinis cōpre
hensori aūt in finē quiescere q̄ ꝯuenire eidē
non pn̄t. R̄ndet scūs Tho .iij. pte. q. xv. Q̄
impossibile ē moueri ad finē ⁊ quiescere i fi
nē scd̄m idem. sed ꝑm diuersa nihil ꝓhibet
Sicut aliq̇s hō simul ē sciēs q̄ztū ad ea q̄ iā
nouit ⁊ adiscens q̄ztuz ad ea que nō nouit.
Qualiter ꝟo xp̄s fuerit simul viator ⁊ cōp
hensor scd̄m diuersa pōt sic intelligi. Nam
aliquis dr̄ viator ex eo q̄ tendit in beatitu
dinē. cōphensor aūt ex hoc q̄ beatitudinez
obtinet. scd̄m illud pᵉ ad corinthios ix. caᵒ.
Sic currite ut cōphendatis. Hois aūt beati
tudo ꝑfecta cōsistit in aīa ⁊ corpe. In aīa q̇
dez q̄ztū ad id qd̄ ē ei ꝓpriū. scd̄m q̄ mens
videt ⁊ fruit̄ deo. In corpe ꝟo ꝑm q̄ corpꝰ
resurget gloriosū ⁊ incorruptibile. Xp̄s aūt
ante passionē scd̄m mētē plene videbat de
um. ⁊ sic habebat beatitudinē q̄ztum ad id
qd̄ ē ei ꝓpriū. Sed q̄ztū ad alia deerat ei be
atitudo quia ⁊ aīa eius erat passibilis ⁊ cor
pus passibile ⁊ mortale. Et ideo simul erat
cōphensor in q̄ztū habebat beatitudinē aīe
ꝓpriā ⁊ simul viator in q̄ztū tendebat in be
atitudinē ꝑm id qd̄ ei d̄ beatitudine deerat

¶ Scd̄o fuit acerbissima passio xp̄i ex parte
corporis. ⁊ hoc triplici rōe.

Primo rōe viuacitatis
Scd̄o rōe generalitatis
Tertio rōe diuturnitatis

¶ Primo rōe viuacitatis. Nam ut dicit dn̄s
Bonauētu. in iij. di. xvj. Erat in xp̄o maxi
ma cōplexionis equalitas ⁊ viuacitas sensꝰ
Vn̄ quia nullus potuit ei equari nec in eq̄
litate cōplexionis nec in viuacitate sensus.
Dolor illius fuit omniū dolorū acutissimꝰ
Confirmat hoc scūs Tho. iij. pte. q. xlvj. di
cens. q̄ xp̄s ꝑm corpꝰ erat optime cōplexio
natus. ex eo q̄ corpus illud fuerat formatū
miāculose opatione spūs sācti. Sicut ⁊ alia
q̄ ꝑ miracula facta sūt fuerūt alijs potiora.
vt Crisostoꝰ dicit de vino in qd̄ xp̄s aquaz
conuertit in nuptijs. Et ideo in eo maxime
viguit sensus tactus ¶ Scd̄o ex pte corporis
fuit dolorosissima xp̄i passio rōe generalita
tis. A planta eni pedis vsq̄z ad verticē non
fuit in eo sanitas. passus fuit in oībus mem
bris ⁊ in oībus sensibus. In capite passus ē
pungentiū spinarū coronā. arūdis ꝑcussio
nē. ⁊ capillorum d...
sputa fetidissima ...
nibus ⁊ pedibus p...
ore passus ē amaritudine felleati ⁊ m...
vini. in toto corpe passus ē flagella verb...
tū illū ad colūnā ligati ¶ Tertio ex pte cor
poris fuit grauissima p...sio xp̄i rōe diutur
nitatis Nā licet ab v...o virginis in quali
bet etate pauperē vi...gerens passionibus
laboribus. vigilijs. peregrinationibus. ꝑdi
cationibꝰ et huiusmodi sanctū illud corpꝰ
exposuerit. verūtn̄ in vltimis charitate fer
uentissimꝰ voluit plꝰ solit...o laboriosissimis
penis insudare Nā q̄n ...eria parata cena
post esū agni pascalis. l...uit pedes discipulo
rū ante pedes illorū genuflexus. Ibi miruz
in modū semetipsū affl...it. dū tetigit prodi
torē. dū illū a suo pctō ...q̄ztū in se fuit studu
it reuocare. dū exornatissimo sermone pro
suo transitu discipulos cōfortauit. Deinde
hymno dicto ad montē oliuarū se contulit
nō petijt locū quietis. nō intrauit aliquam
domū. ad locū se cōtulit orōnis. vsq̄z ad no
ctem mediā orauit ad patrem. ꝓpter vehe
mentē animi anxietatez sanguineus sudor
carnē virgineā madefecit. Irruerūt pꝰ hoc
in eū turbe furentes ⁊ ceperunt ipsū. ligaue
runt manus innocētis q̄ tactu suo viuifico
infirmos curauerant. Posuerūt ⁊ in collo
funē violenter trahentes agnū illū mansue
tissimū qui nemini vnq̄z nocuit. Duxerūt
eū ad annā socerū cayphe corā q̄ crudeli
ter seruus vnus alapā dedit in faciē in quā
desiderāt angeli ꝓspicere. aufugerūt ab eo
discipuli eius. ⁊ ipse solus absq̄z consolante
erat in medio eorum q̄ ꝓcurabāt eius mortez
A domo anne ꝓcessit ligatus tanq̄z latro
⁊ seditiosꝰ ad domū cayphe. Ibi falsas ac
cusationes audiuit. ibi multipliciter velut re
us a pontifice corā alijs senioribus fuit exa
minatus Ibi tandē derelictus in manꝰ mi
nistrorum vsq̄z mane iniurias cōtumelias
blasfemias. clamores. percussiones derisio
nesq̄z passus est. O ihu fili dei benedicti. O
saluator pijssime. ⁊ quis tibi nō cōpatiatur
Quis tā ferreus tāq̄ ab hūanitate alienꝰ.
ut nō cōpungat̄ ¶ Tertio fuit acerbissima
passio xp̄i ex pte matris ꝟginis. Diligebat
nāq̄z matrē illā amore incredibili. magis q̄
dem diligebat q̄z diligebat̄. quia dilexerat

UVA. BHSC. IyR_226

cam ab eterno. tum qz magis
sciebat virtutes eiusqz ipa
tutes filij adqua capaxqz erat cor
ligendazu virginez matrez
gitabat

distincte agno[illegible] cognosceret vir[illegible] erat cor xpi ad di[illegible]a virginē matr[illegible] qz ecōuerso. Reco[illegible]bat ergo xps [illegible] pendebat in cruce quā[illegible]ta charitate ipsū c[illegible]cepit in vtero dū dixit Ecce ancilla dñi [illegible] mihi scdm verbū tuū Quāto amore [illegible] mēsibus ipsū gestauit quāta leticia ipsū p[illegible]t. quāta pietate pannis inuoluit. pauitqz lacte. quāta sollicitudine ad egiptū [illegible]duxit. quāto labore nutriuit. quāta dulce[illegible]ne mētibus 7 oris tot annis fili mi asserē[illegible] illū vocauit. Et hec oia xpi mentē ad ma[illegible] amorē inflāmabāt de inde īspiciebat e[illegible] cruce mestā. facie squalidā. sparso crine[illegible]ugentes oculos. leuantē ad crucē. audiebat[illegible] vocē illius flebilē 7 dolorosā ingeminant[illegible] O fili mi benedicte O lumen oculo[illegible] meo[illegible]. O agne mansuetissime. O vas virtut[illegible] grē. video te patientez in cruce 7 aia mea ꝓpter te patit̄ i meo corpore. video clauos confodiētes manus 7 pedes tuos. 7 aia mea cōfossa ē doloris aculeo O fili mi q̄s mihi det ut moriar tecū Quid faciā quo me vertā? Ad quē cōfugiā? Tu mihi pater. Tu mihi frater. Tu mihi filius carus eras. Tu mee delitie. Tu mee diuitie Tu omne bonū meū. Heu me dolentez orbatā filio dulcissimo. filio sanctissimo. filio sapiētissimo. filio amorosissimo filio pulcerrimo. filio florentissimo. His 7 huiusmodi q̄relis pulsabat aures filij mater illa sāctissima. Quare xps 7 si nō ore poterat corde sic aut similiter rn̄dere asserens illud Jeremie xv. ca. Ve mihi mr̄ mea quare genuisti me virū rixe. virū discordie in vniuersa t̄ra Non feneraui nec feneraut mihi q̄sq̄. Oēs maledicūt mihi. Itaqz ex matris aspectu atqz compassione immēso dolore. mens illa pia benignissimi iesu feriebat̄. Et vndiqz abūdabant in eum angustie 7 afflictiones. ex q̄rū vehemētia cuz clamore valido emisit spiritū Deprecemur ergo eū ut particeps nos efficiat passionis 7 mortis sue. ita ut meritis ipsius habeam⁹ vitā illā quaz sua morte recuperauit. In qua regnat glorios⁹ p infinita secula seculorū. Amen.

Sermo decim⁹ octauus de glosa resurrectōne iesu xpi que sufficientissime humano generi declarata fuit.

Surrexit nō ē hic. Verba sūt angeli ad mulieres deuotas loquētis originalit̄ Marci xvj. ca. 7 in euangelio hodierne solēnitatis. Placuit redēptori nostro dño iesu xpo ita luculēt̄ suāz resurrectionē hoīb⁹ reuelar̄. ut nemo deinceps dubitare queat ipsū esse regē glorie. omniū creaturarū celi 7 terre dñm atqz immortalis vite largissimū donatorē. Notaz quippe fecit nob̄ viaz celestis regni ut resurgens adimpleuit nos leticia cum vultu suo Quia xo in lectione sancti euāgelij describit̄ illa q̄ mulieribus pijs ad monumentū euntibus de xpo iā suscitato facta ē declaratio. Ideo ad eruditōnē nr̄am de manifestatione xpi resurgentis aliqua decurremus. Cōsiderabim⁹ aūt illā p̄cipue q̄tū ad tria.

Primo q̄tū ad mulieres
Scdo q̄tū ad angelos
Tertio q̄tū ad discipulos

Qualiter xpi resurrectio manifestata fuit mulieribus deuotis visitātibus monumentū. Cap. pmū.

PRimo cōsideranda ē manifestatio resurrectionis xpi q̄tū ad mulieres de q̄bus dr̄. q cū p̄parassent aromata venerūt ad monumētū vbi tria sūt dubia d̄clarāda

Primū quare venerūt
Scdz qn̄ venerūt
Tertiū ad q̄d venerūt

Primū dubiū quare venerūt. Ad q̄d dicimus q mote fuerūt ut venirent et vngerēt corpus iesu ex pietate 7 beniuolētia qua ad xpm afficiebant̄. Maria nāqz magdalena multa susceperat a xpo beneficia. Ab ipsa eiecerat septē demonia. Sororē suā marthā a fluxu sanguinis liberauerat. Fratrē suū lazarū quatriduanū suscitauerat. eāqz semp dulciter excusauerat. tā apud phariseū qui dicebat ipsā immūdā q̄z apud sororē q̄ dicebat eā ociosā. q̄z apud iudā q̄ eā ꝓdigaz appellabat. Maria aūt. s. iacobi minoris mat̄ 7 maria Salome. s. filia xpm tanq̄ nepotez tenerrime diligebāt. nā Anna tres habuit viros. s. Joachiz. Cleophā 7 Salome. 7 de istis tribus viris habuit tres marias quas duxerunt tres viri. s. Joachim. Alpheus 7

al. Joseph.

UVA. BHSC. IyR_226

to orems. 7 forte illa hora
tem exiere. filium viderat
Secund dub. declarat
venerūt

S.18

Zebedeus. Maria q̃ nupsit ioseph peperit xp̄m virgo imaculata quē de sp̄ū scō ↄcepit Maria q̃ nupsit Alpheo habuit quatuor filios.s.ioseph iustum. Jacobū minorē. Simonē 7 iudā. Maria vxor çebedei duos habuit filios Jacobū maiorē 7 iohānē euāgelistā. Iste ergo mulieres non leuitate ducte sed amore scō deuicte emerunt aromata vt veniētes vngerent corpus illud qđ in sepulchro exanime iā reliquerāt. Quātū aūt ad hoc cōmendari merito debēt. qm̄ virtuosā amicitiā ad xp̄um se habere monstrarunt. Pauci quippe sūt q̄ amicū diligunt in vita cum ut in pluribus accidat verificari illud Ouidij dictū li.ij. de ponto. Vulgus amicitias vtilitate pbat. Pauciores inueniunt qui amicos diligūt in morte. Quinymo ꝑ sepe filij parentibꝰ aduersant. vxores viris 7 viri vxoribus. dū salutē impediūt morientiū. aut negligenter illā pcurant. Paucissimi vero reperiri possūt q̄ diligāt post mortē. Quare qlibet mortuꝰ dicere pōt illud psalmiste Obliuioni datus sū tanq̄ mortuus a corde. Iste aūt mulieres pstātissime xp̄m dilexerūt in vita. q̄a seqbant eū pdicantē. ut pz luce viij.ca. Dilexerūt in morte q̄a sociauerūt eū in cruce pēdentē. Vn̄ iohānis xix. c°. Stabāt aūt iuxta crucē iesu mr̄ eius 7 soror matris eius maria cleophe 7 maria magdalena. Dilexerūt insup post mortem ideo vnguenta parauerunt 7 ad sepulchrū dn̄i pperarūt. Sed pleriq3 q̄rūt. Cur vero ego sacratissima q̄ p̄ ceteris xp̄m dilexit nō visitauit sepulchrū filij cū his tribꝰ mulieribꝰ. Ad qđ r̄ndemꝰ q hoc potuit esse multiplici de causa. Prima ē q̄a parasceue et sabbo tm̄ fleuerat q p̄ nimia debilitate subsistere nō valebat. Vn̄ ſm Bernardum oportuit q de loco passionis inter manꝰ discipulorū tanq̄ semiuiua ad domū ppriā deferretur Hinc Augꝰ in quodā sermone inqt. Illa q̄ppe pia mater immani dolore exulās 7 pectora delicata cōtūdens ita ipsa viscera omniaq3 fatigauerat mēbra ut iā viribus deficiens vix peruenire potuisset ad xp̄i funus. Scda cā 7 pcipua fuit q̄a ipsa sciebat filiū die tertia resurrecturū Nā si de sua resurrectione discipulos crebro fecerat certiores q̄to magis de illa cū sua dignissima mr̄e persepe cōtulerat. Idcirco prestolabat illum

auidissima in loc[...] qua mulieres ciuita[...] vel colloq̄bat cū eo. Scōm dubiu[...] rādū. Qn̄ mulieres ad sepulchrū venerūt Nā marcus dicit. Vald[...] mane vna sabbatorū venīt ad monum[...]tum orto iā sole. Matheus vero scribit. V[...]spe aūt sabbati q̄ lucescit i pma sabbati v[...]it maria magdalena 7 altera maria videre sepulchrū. Et iohānes dicit. Vna aūt sabbati venit maria magdalena cū adhuc tenebre essent ad monumentū. Et lucas inq̄t V[...]a aūt sabbati valde diluculo venerūt a[...] monumentum. Ad istorū euidentiā p[...] notandum q sabbatū in scriptura tripliciter accipi consueuit. Aliquādo p tota septimana. vn̄ lucas xviij. ca. Jeiuno bis i sa[...]bato .i. in septimana. Aliqn̄ accipit sabbatū p die septima ſm illud Exodi xx. Memēto ut diē sabbati sāctifices. Aliqn̄ sumit p quacūq3 die septimane cū istis noībus numeralibus pª sª tertia q̄rta q̄nta sexta. ita q dies īmediate sequens sabbatū dicebat pma sabbati 7 sequens scda sabbati 7 sic de reliquis. Scōm notandū ut refert Nicoꝰ de lira. q ab illa hora qua xp̄s fuit sepultꝰ nō potuerūt mulieres emere aromata ad vngēdū xp̄m vsq3 ad vesperā diei sequentis. q̄a sollēnitas sabbati incepta erat ab hora sepulture. in qua nō licebat aliqđ emere vsq3 ad vesperam sequētis diei. s. sabbati. đ quo iohis xix. dicit Erat q̄ppe magnus dies ille sabbati. 7 tunc emerūt aromata 7 pparauerūt ut dicit Lucas ppter noctē đ pximo imminentē. sed in mane sequēti venerūt. Tertiū notādū ſm Augustī. de cōsensu euāgelistarū q vespa duobus modis accipitur. Vno mō p fine diei 7 principio noctis. Alio mō p fine noctis 7 principio diei. Et isto vltimo mō loq̄tur Matheus cū dicit. Vespe autē sabbati q̄ lucescit in prima sabbati. Si vero velimus dictū mathei accipe primo mō tūc illud qđ dicit Vespe aūt sabbati. refert ad mulierū pparationē. q̄a tūc vespe sabbati ut pdictū ē pparauerūt se ad veniendū. licet ppt noctē nō venissēt. Illud aūt qđ dicit iohānes Cū adhuc tenebre essent. Et illud qđ dicit Lucas. valde diluculo. Et illud quod dicit Marcus. valde mane. Intelligēdū ē q qn̄ mulieres icepērūt iter erat valde mane seu

UVA. BHSC. IyR_226

dilucz & tenebre certez erant
dies neqz pfecte nox. Sed
monumentuz iā sol erat ortꝰ
telli

...rat. qa neqz pfecte ... ed cū puenerunt ad ...umētū iā sol erat ortꝰ. Sol aūt pōt intelligi oriri dupl... Uno mō pfecte qn̄ pmo egredit᷑ ⁊ appa... sup terrā. ⁊ sic nō accipit᷑ hic Alio mō qn̄ ... eius incipit apparere. s. in aurora cū ab... ēte albescere incipit. vn̄ valde mane ⁊ te... e ⁊ diluculū ⁊ orto sole accipiūt᷑ p eodē. ¶ Tertiū dubiū declarandū Ad qd̄ mul...res venerūt. Ad qd̄ rn̄detur. ꝙ mos erat iudeoꝝ vngere corpa defūctorū ut cōser...rent᷑ a fetore ⁊ putrefactione. Iste ergo ... e mulieres nescientes ꝙ corpus xp̄i cor... nō poterat illud ex deuotione vngere decreuerūt. Ad hoc aūt clarius intelligendū ... memoranda ē sententia doctoris nr̄i Ricardi ī media villa in suo iiij. di. xliij. vbi ait ꝙ oīa corpa incinerabātur excepto corpe xp̄i ⁊ corpe ꝟginis mr̄is q̄ incinerata nō fuerūt. De corpe xp̄i certissimū ē. de corpe matris credere piuz ē. Sicut eni culpa ori... nalis in aīa inducit debitū separationis aīe a suo corpe ꝑpter sepationē sui a deo ꝑpt᷑ culpā. ita viciū fomitis i carne inducit debitū incinerationis eiusdē. vn̄ sicut oēs ex debito p̄ter xp̄m mortui sunt vl᷑ morient᷑ ita oībus corpibus hūanis preter corpus xp̄i ⁊ matris sue incineratio debet᷑. Quāuis eni btā virgo pcm̄ originale ꝯtraxerit vel si ab illo p̄seruata fuerit ꝯtrahere tm̄ debuisset. qua ꝑpt᷑ fuit in ea debitū moriendi. tm̄ fomes in ea nūqz aliquez actū habuit. ⁊ p scd̄az sc̄tificatōnē totalit᷑ fuit sublatus ab ea. Hoc ꝟo qd̄ dr̄ de incineratiōe corporū cōmuni cursu nature cōcordat q̄ ē ꝙ oīa generabilia ⁊ corruptibilia resoluentur in id de q̄ facta sūt. Hūana ꝟo corpora de terra facta sūt. sicut pꝫ genesis ij. ca. Ob qd̄ Iob iiij. ca. dr̄. Memēto q̄so ꝙ sicut lutū feceris me ⁊ i puluerē reduces me Ea ꝟo in q̄ corpa resoluūt᷑ hūana dicūtur cineres ꝑpt᷑ antiquā ꝯsuetudinē qn̄ mortuoꝝ corpora cōburebant᷑ Nō fuit igit᷑ incinerabile siue in pulueres resolubile corpus xp̄i. qa in illo viciū fomitis nūqz fuit. Et si obicet᷑ ꝙ resurrectio eius fuit exēplū resurrectiōis nr̄e. ergo debuit esse a cineribus. Respondere possumus. ꝙ resurrectio xp̄i fuit exemplū resurrectionis nr̄e q̄ztū ad eius essentiā s. a morte in vitā nō aūt q̄ztū ad oīa accidētia. Sed adhuc difficultas orit᷑ de illis q̄ imminēte iudicij tp̄e inuenient᷑ viui q̄ statim morient᷑ ⁊ resurgēt. quō illoꝝ corpa incinerabunt᷑ cuz incineratio nō fiat subito. Ad qd̄ rn̄det Riccardus ꝙ corpa illa incinerabunt᷑ p ignē q̄ pcedet faciē iudicij. Licet ergo mulieres in fide xp̄i deficerēt. tm̄ vehemētissima erat pietas ⁊ deuotio illarū q̄ nec timore iudeorū nec terrore militū q̄ ad sepulcri custodiā fuerāt deputati. nec insup difficultate rei retardabant᷑. qn̄ ad corpus xp̄i vngendū omnē diligentiā adhiberent. dicebant aūt ad inuicē. Quis reuoluet nob lapidē ab hostio monumenti. Erat q̄ppe magnus valde. Matheus ꝟo dicit. Aduoluit saxū magnū ad hostiū monumēti. Ubi ait Nicolaus de lira. ꝙ monumētū illud erat factū ad modū cuiusdā domūcule in cuius medio erat sepulcrum. ⁊ in domūcula erat qd̄dā hostiolū ad habendū illuc ingressuz. Sepulchrū aūt erat clausū grandis lapidis ad os aduolutōne. Sigilli appositione ⁊ militū deputatione.

¶ Qualiter angelus amouit lapidē a monumento ⁊ sedebat sup illū ⁊ q̄z congruū fuit mulieribus apparere. Capitulū scd̄m.

SEcūdo cōsideranda ē manifestatio resurrectionis xp̄i q̄ztū ad angelos. Ubi tria sunt dubia declaranda.

¶ Primū vtruz angelus amouit lapidem ab hostio monumenti

¶ Scd̄m vtrū idē angelus sedit sup lapidez q̄ sedebat in dextris

¶ Tertiū vtrū cōgruū fuit angelū mulieribꝰ sic apparere.

¶ Ad primū dubiuz patet responsio ex dictis Mathei q̄ ait. Ecce terremotus factꝰ ē magnus. angelꝰ aūt dn̄i descēdit de celo ⁊ accedēs reuoluit lapidē ⁊ sedebat sup eū. Amotio ista et reuolutio lapidis facta fuit post xp̄m iā suscitatū ut oēs doctores affirmant Causa ꝟo huius reuolutionis fuit ut vacuum ostenderet᷑ sepulchrū a quo clauso xp̄s resurgens exiuerat. Nec hesitandū ē ꝙ angelꝰ potuit ⁊ mouere terrā ⁊ reuoluere grādem lapidē. cū sit sentētia Augustini in iij. de trinita. Et sc̄ti Tho. pª pte. q. cētesima decima. Et Nicolai de lira super isto passu mathei. Quāuis mā corpalis non obediat

UVA. BHSC. IyR_226

ali angeli ad similitudi
sit apparent mortalis & est ro
g candida est color pul

angelis ad nutū sʒ soli deo q̄a oīs īformatio materie vl'ē a deo imediate vel ab aliq̄ agēte corpali. nō aūt imediate ab angelo. Mextū oīa corpa obedīūt angelis ad motū localē. q̄a nā corpalis nata ē moueri imediate a nā spūali fm locū. Vñ 7 phi posuerūt supma corpa moueri localit̄ a spūalib⁹ substātijs. Ad scōm dubiū dicēdū q̄ licet matheus dicat angeluʒ sedere sup lapidē. 7 marc⁹ sedere in dextris. tū nō ē ꝯrietas. q̄a potuit esse q̄ idē angelus primo visus ē sedere sup lapidē. postmodū visus ē sedere ī monumēto. Vel scōm Augusti. ꝺ ꝯsensu euāgelistarum. forte fuerūt duo. 7 mathe⁹ loquit̄ de vno. marcus de alio. Lucas ꝟo dicit. Ecce duo viri. i. angeli apparentes in specie virorū steterūt secus illas. Ista apparitio potuit esse post primā 7 scōam. dū circuirēt monumentū intrantes 7 exeūtes. postq̄ʒ 7 duʒ sola magdalena remāsit ut dicit iohes 7 inclinata ꝓspiceret ad monumentū. vidit duos angelos in albis sedentes. vnū ad caput 7 vnū ad pedes vbi positū fuerat corp⁹ ihū Facile eni est angelis sic apparentibus vt dicit Nico⁹ ꝺ lira sup lucā mutari de sessione in statione 7 ecōuerso. Ad tertiū dubiū dicimus q̄ ꝯgrua fuit angeli apparitio ꝺ quo Marc⁹ scribit ꝓcipue q̄tū ad tria. Primo q̄tū ad aspectum q̄a viderūt eum iuuenē. Scōo q̄tū ad sitū q̄a sedentē ī dextris. Tertio q̄tū ad amictū quia coopertū stola candida. Primo viderūt eū mulieres iuuenē. ad innuenduʒ scōm glosā q̄ oēs in etate iuuenili resurgem⁹. Et ut sic familiarius illas alloq̄retur instar angeli thobie. de quo ꝺr̄ thobie v. ca. Egress⁹ thobias inuenit iuuenem stantē splendidū 7 quasi precinctuʒ ad ambulādū. Scōo viderūt eū sedentē in dextris qꝺ congrue factū est. Nā ut inq̄t Gregorius in omelia. Quid ꝑ sinistraʒ nisi vita presens. q̄d ꝟo per dexterā nisi vita ꝑpetua designatur Quia ergo redemptor nr̄ iā presentis vite corruptionē transierat recte agelus q̄ nunciare ei⁹ vitā ꝑhennēʒ venerat in dextera sedebat. hec ille. Scōm ꝟo Bedam corpus xp̄i sic fuit in monumento situm q̄ eius dextera pars respiciebat plagā meridianam. Tertio viderunt eū coopertuʒ stola cādida q̄tū ad amictū. Ista aūt vestis fm glosā non erat corporea. sed quedā resplendētia ex virtute spū[...] nem vestis. Or aūt sic[...] quia sicut color alb⁹ 7 [c]andidus e colo[r pul]cherrimus 7 purissim⁹. ita post resurrectionem erimus candidi 7 glor[io]si. Vel ut Grego. dicit in omelia. Stola c[an]dida cooꝑtus apparuit quia festiuitatis n[o]stre gaudia nūciauit. Candor eni vestis [sp]lendoreʒ nostre denunciat festiuitatis. Sed pleriq̄ʒ querūt cū tam ex etate iuuenili q̄ʒ ex fulgore 7 luminosa presentia delectabilis et iocūda fuerit āgeli apparitio. quomodo mulieres timore concusse fuerunt. Ad quos [sa]cri doctores rn̄dent. q̄ hec est differen[tia in]ter apparitōnem boni 7 mali angeli. [Na]ʒ malus terret 7 nō confortat. Bonus au[t] ē subita visione terret tū imediate cōforta[t]. Sicut patet de angelo q̄ apparuit danieli. de quo ipse dicit ca. x. q̄ cū stupefactus esset ad visionē angeli. angelus confortauit eū 7 dixit sibi. Noli timere vir desideriorū pax tibi confortare 7 esto robustus. Eodē modo iste angelus bonus mulieres a principio terruit ꝓpt̄ rem grandē 7 insolitam tū immediate confortauit eas dicens. Nolite expauescere. ihm q̄ritis naçarenū crucifixum. surrexit. nō est hic Ecce locus vbi posuerunt eum.

Cur mulieres cōuenieter fuere nuncie resurrectionis que xp̄m resuscitatū viderunt Et cur de petro fit specialis mētio. Cap. tertiū

Tertio cōsideranda est manifestatio resurrectionis xp̄i q̄tū ad discipulos q̄a subdidit angelus. Ite dicite discipulis eius 7 petro q̄a precedet vos in galileā Ubi tria sunt dubia declaranda.

Primū vtrū fuit cōueniens ut xp̄i resurrectio a mulieribus notificaretur discipulis

Scōm cur de petro facta fuit special'mētio

Tertiū vtrū he mulieres xp̄m a mortuis iā suscitatum viderunt.

Ad primū rn̄demus q̄ mulieres cōgrue fuerunt nūcie resurrectionis Nā sicut fuit ordo dānatōnis 7 mortis hūani generis sic debuit esse ordo denūciationis reꝑationis vite 7 beatitudinis. Per misteriuʒ nāq̄ʒ mali angeli mulier fuit primus nūcius mortis 7 peccati. q̄n. s. dedit viro de pomo 7 comedit Mulier itaq̄ʒ ꝑ misteriū boni angeli est pri

UVA. BHSC. IyR_226

[illegible] nũciãs resurrectio-
[illegible] redempti sumus ⁊ viuificati
Hoc insup erigi[illegible] spes muliebris sex⁹ ne
[illegible]ac futura resur[illegible]ctõne desperet. Si enĩ mu
lieres facte sũt [re]surrectionis nũcie. ergo et
ipse cũ viris re[s]urgent. Neq; audiẽdi sũt q̇
dicũt illas in se[xu] virili resurrecturas. cõ q̇s
loquitur Aug[ustin]⁹ xxij. de ci. dei. ⁊ doctores
theologi illũ sequũtur in iiij. di. xliiij. vbi ca
tholice tenetur ꝙ oẽs resurgent. sed viri in
sexu virili. mulieres in sexu femineo. q̇a hoc
exigit nã indiui[d]ui ⁊ cõgruit ꝑfectioni spe-
ciei. ⁊ erit oc[casio] laudandi sapientiam dei.
Non enĩ om[nium in]diuiduorũ nã eundẽ exi
git sexũ. sed na[tur]a quorundã exigit mascu
linũ. ⁊ quorũdã [n]atura femineũ. Et ut ibi-
dẽ refert Augu[st]i. ca. xvij. Mẽbra feminea
non erũt accom[m]odata veteri vsui sed nouo
decori. quo nõ alliciant aspicientes concu-
piscentia que nulla erit. sed dei laudet sapi-
entia atq; clementia. Et iterũ. non erit ibi-
dem libido q̃ confusionis causa ẽ. nam pri-
usq̃ peccaꝛent nudi erant vir ⁊ femina. vñ
⁊ post resurrectionẽ non erit opus vestib⁹
ꝓ tegumento. sed tãtũ amicti erũt lumine
sicut vestimento. ¶ Scõm dubiũ fuit. cur d̃
petro facta est specialis mentio. Ad q̇d di-
cunt doctores. primo ꝓpter principalitatẽ
quã tenebat inter aplos. de qua in suo ser-
mone plene dictũ est. Ideo tanq̃ principa
li dr̃ ꝙ sibi denũciẽt. Scõa rõ Hieronymi
vt tolleret ab eo materia desperationis q̇a
indignũ se iudicauit discipulũ dum ter ne
gauit magistrũ. Sed per penitentiã veniã
obtinuit ⁊ grãm. Tertia rõ ẜm Gregoriũ
in omelia. ad amouendã ab illo verecũdiã
⁊ erubescentiã. nam ex eo ꝙ ter vocalit̃ ne
gauerat xp̃um cũ quo mori se promiserat.
verecundabatur inter discipulos apparere.
Subdidit aũt angelus. Quia precedet vos
in galileã. ibi eũ videbitis sicut dixit vobis.
Ista visio non fuit die qua resurrexit. Sed
quãdo vndecim discipuli ut refert mathe⁹
abiere in galileã in montẽ. s. Thabor. ut di
cit Nicolaus d̃ lira. ibi vbi transfiguratus
fuerat corã paucis. petro. s. iacobo ⁊ iohan-
ne. completã resurrectionẽ suã manifesta-
uit vniuersalit̃ omnib⁹ suis discipulis. Vñ
ꝓbabiliter credit̃ ꝙ illa fuit manifestatio
quã describit aplus ꝓma corinth. xv. ca. de

inde visus ẽ plusq̃ q̇ngentis fratrib⁹ simul
Matheus tñ non exprimit nisi xj. aplos q̇a
iudas erat mortuus. et isti erãt principales
discipuli xp̃i. Scõm vero moralem intelle-
ctuẽ Galilea christo suscitato recte congru-
it. Nã galilea interpretatur trãsfiguratio
scõm Bedam ⁊ Gregoriũ in omelia. vt de-
signetur ꝙ in resurrectione facta est transfi
guratio de mortalitate ad immortalitatẽ
q̃tum ad corp⁹. de passibilitate ad impassi
bilitatẽ q̃tũ ad animã. de miseria ⁊ pena-
litate ad eternã gloriã ⁊ felicitatẽ q̃tum ad
vtrunq;. Dũ enim xp̃s in hac vita erat vo
luntarie defectus nostros assumens. patie-
batur q̃tum ad corpus defectum mortali-
tatis. q̃tũ ad aiam passibilitatis. q̃tũ vero
ad vtrũq; patiebat̃ multiplicẽ miseriã ⁊ pe
nalitatẽ. q̇ oĩa in resurrectione deposita sũt
Hinc Leo papa ĩ sermone inq̇t. post passi-
onẽ xp̃i ruptis vinculis mortis. infirmitas
in virtutẽ: mortalitas in eternitatẽ. contu-
melia transiuit in gloriã. Et ut Gregori⁹ in
omelia refert. nos resurrectionis ei⁹ gloriã
leti videbimus. si a viciis in virtutũ celsitu-
dinẽ transmigramus. ¶ Tertiũ dubiũ erat
vtrũ ille sãcte mulieres quibus angelus xp̃i
resurrectionẽ manifestauit viderũt xp̃m su
scitatũ. Et ꝙ sic apparet ex dictis euãgelista
rũ. Inq̇t enĩ marcus. Surgens ihũs mane
p̃a sabbati apparuit primo marie magdale
ne a q̃ eiecerat septẽ demonia. Et matheus
dicit. ꝙ audito ab angelo nouo de resurre-
ctione. exiere cito d̃ monumẽto ⁊ timore ⁊
in magno gaudio currẽtes nũciare discipu
lis. Ecce ihs occurrit illis dicẽs. auete. Ille
aũt accesserũt ⁊ tenuerũt pedes ei⁹ ⁊ adora
uerũt eũ. Vbi aduertendũ ꝙ postq̃ ange
lus de resurrectione ut dictũ ẽ mulieres in
struxerat. ipse cõsternate mente abire cepe-
rũt. Et cũ nõdũ plene capaces essent tanti
misterij. putabãt forte xp̃i corpus a iudeis
fuisse sublatũ. ⁊ in aliquo vili loco colloca
tum. Quare magdalena que xp̃m ardẽtissi
me diligebat anteq̃ aliquid diligenti⁹ scru
taretur. ipsum sublatũ pro certo esse suppo-
nens. petro ⁊ iohãni nunciare cucurrit. vt
scribit iohãnes dicens. Tulerũt dñm d̃ mo
numento ⁊ nescim⁹ vbi posuerunt eũ. Illi
vero venerunt ad monumentum. ⁊ iohan
nes cucurrit citi⁹ petro et inclinauit caput

UVA. BHSC. IyR_226

vt. nondum enim ascendi ad patrem meum iudicans infidele ac si aperte diceret ascendi quia non credidisti ulterius ... ut illam ... presumeret ... ipsum resuscitatum ...

ad sepulchrum. viditq3 posita lintheamina nec tn̄ intrauit illud. Petr⁹ ṽo postea veniens intrauit in illud. viditq3 posita lintheamina ⁊ sudariū capitis stans ad ꝑtē. deinde iohēs intrauit ⁊ vidit ⁊ credidit qḋ dixerat magdalena. s. dn̄m esse sublatū ḋ monumēto. Nōdū eni sciebant scripturas ꝙ oporte bat eū a mortuis resurgere. post hoc aūt discipuli cōtristati ad ꝓpria redierūt. Et magdalena cū his mulieribus ad sepulchrū redierūt. a quo illis duabus recedētibus. maria stabat ad monumentū foris plorans. et dū sic fleret inclinauit se ⁊ ꝓspexit in monumentum. Scdm̄ eni Grego. Amanti semel aspexisse nō sufficit. q̄a vis amoris multiplicat affectum inq̄sitionis. Et tūc vidit duos angelos sedentes vnū ad caput ⁊ vnū ad pedes vbi positū fuerat corp⁹ ihū. dicūt ei illi Mulier q̄d ploras: dicit eis. Tulerūt dn̄m meū ⁊ nescio vbi posuerūt eū. Cū h̄ dixisset ꝯūsa vidit ihm̄ stantē ⁊ nesciebat quia ihs esset ⁊ dixit ei ihs. Mulier q̄d ploras: Quē q̄ris: O bone iesu desiderium aīe sue Cur interrogas q̄d ploras. quē q̄ris Ipsa paulo ante oculis viderat te spem suā suspendi in ligno ⁊ tu nunc dicis quid ploras. Ipsa dic tertia ꝓcedente viderat manus tuas quib⁹ sepe benedicta fuerat ⁊ pedes quos lachrymis rigauerat clauis affigi. ⁊ nunc tu dicis q̄d ploras. Nūc insuꝑ corpus tuū sublatū extimat. ad qḋ vngendū ut se quodāmō cōsolaret̄ veniebat. ⁊ tu dicis q̄d ploras. quē q̄ris. Tu ipse scis q̄a te solū q̄rit. te solū diligit. ꝓ te oīa cōtemnit. ⁊ tu dicis quē queris Tu causa q̄rele. Tu causa plorat⁹. Tu eam dilectā discipulā totam ad te attraxisti. At illa extimās quia ortulanus esset. dixit ad eū. Dn̄e si tu sustulisti dicito mihi vbi posuisti eū ⁊ ego eū tollā. O admirabilis mulieris audacia. O Maria. si forte corpus iesu positū ē i atrio principis sacerdotū vbi apostolorū princeps calefaciebat se ad ignē. q̄d factura es: ego eū tollā. Sed si in platea foret cū multitudine iudeoꝝ. q̄d nūc ageres: Ego eū tollā. O constantia. O ardor inflāmatissime quo mens magdalene liq̄fiebat. Absolute ꝓmittit. ego eū tollā. Dicit ei iesus. Maria Hec siq̄dē vox penetrauit aīam eius. Cognouitq3 ihum ⁊ dixit. Raboni. i. magister. ⁊ cucurrit ad pedes eius. Cui ies⁹

Noli me tange[re] ... meū. s. scdm̄ tuū ... dicat. Tibi nō ascendi. ... fecte me equalē patri. vel forte hoc a... lam humiliaret ne nimis ꝓsumeret q̄a ip... resuscitatū prima omni[bus] cōspexisset. distu litq3 ei concedere tactū donec scd̄a vice cum alijs appareret. Et add[id]it dn̄s marie dicēs Vade ad fratres meo[s] dic eis Ascēdo ad patrē meū ⁊ patrē vestrū. deū meū ⁊ deū vestrū Statimq3 disparuit. At ⁊ magdalena in fide solidata animo iocūda egrediens ortum. pergebat ut iussa dn̄[i e]t mg̃ri pficeret. Cumq3 festina rediret [ad] s[ocia]s suas in itinere infra sepulchrū ⁊ urb[em] [in]uenit. q̄b⁹ xp̄m in specie ortulani se vidisse narrauit. Cumq3 festino gressu versus ur[bem] pariter irent. ecce ihus occurrit eis dicen[s] Auete. Iste autē accesserūt ⁊ tenuerunt pedes ei⁹ ⁊ adorauerunt eū adoratione latrie: in fide iā roborate. Tūc ait illis ihs. Nolite timere. Ite nūciate fratribus meis ut eant in galileā. ibi eni me videbunt Vocat aūt discipulos fratres amantissim⁹ princeps. tū ut ostendat se surrexisse in carne generis nostri. tū ut ad sui amorē magis eos accendat: ⁊ ad fiduciā societatis sue ac visionis corroboret ⁊ cōfirmet. tum ṽo ut filios eterni patris ⁊ christi se noscerent coheredes. O huius almi regis benignitas qui relictus in bello pauidos suos formidosos ⁊ fugitiuos socios cū euasit nominat fratres ⁊ nouitatē celestē i suo corpore ostēdere repromittit. Et sicut dr̄ ioh. xx. ca. Venit maria. s. cū alijs marijs annūcians discipulis q̄a vidi dn̄m. ⁊ hec dixit m̄. Curramus igit̄ ⁊ nos fide ac deuotione ad xp̄m omni studio requirendū. q̄d ad se eūtes nō eicit foras. cōcedēs illis ⁊ in presenti gratiam ⁊ in futuro gloriā sempiternā. Amē.

Sermo decimusnonus de ascensione saluatoris nr̄i ihu xp̄i qn̄ vidētibus discipulis celos ascendit.

Assūptus est in celū ⁊ sedet a dextris dei Scribūt̄ hec verba originaliter Marci vltimo ca. ⁊ in euāgelio p̄sentis sollennitatis. Iocūdissimū nouū ascensionis ihu xp̄i filij dei merito exci

UVA. BHSC. IyR_226

leuareq; omni

desiderandū bo-

amittet. Nec amplius excusare se

sees pñt fuisse igna pmisse felicitatis di

cant. Cū ipse ths solū verbo sed experiē

tia facti ostenderit arum ad superos iter.

Nō michcas pdu ta°.v. Ascēdit pandēs

iter ante eos. Pr o res clarissima ad

miranda fuit. dum xps quadragesima die

postq; surrexit a mortuis. videntibus discī

pulis ei⁹ alysq; devotis q;plurimis benē

dicta matre. de olueti celū cōscēdit.

Qua ppt ut hec cūctis innotescant. ad

pñt ascensionem mus animū verba

De qua in pñti one tria misteria p

ponunus contemp nda.

Primū dī dignita

Scōm congruitatis

Tertiū qualitat

De dignitate ptheminētia xpi q notat p

hoc q sedet a dextris dei. ad p dexterā in

telligit. Cap. primū.

Primū misteriū cōtemplandū de ascē

sione xpi dī dignitatis. qa ascendit sedet a dextris dei. i. pemunet oibus creaturis

angelis hominibus. Juxta illud qō scri

bit aplus ad ephesios p° ca. Constituit illū

sup omnē principatū potestatē supra oē

nomen qō noiat siue in hoc seculo siue i fu

turo. Sed p clariore huius partis intelligē

tia tria sūt hic dubia declaranda.

Primū vtruz xpo cōueniat sedere ad dexte

ram patris.

Scōm vtrū sedere ad dexterā patris conue

niat christo scōm q homo

Tertiū vtrum alys a xpo conueniat sedere

ad dexteram patris.

Ad primū dubiū arguūt quidā q nō con

uenit xpo sedere ad dexterā pris. neq; bene

aiunt ita de xpo loquentes. Primo. nullū

corpale cōpetit deo q spūs est. Sed dextera

sinistra sūt differentie positionū corporali

um. ergo nō cōuenūt deo. Scōo si filius se

det ad dexterā. ergo pr ad sinistrā. sed dexte

ra nobilior est sinistra. ergo pr sedet in par

te ignobiliori. Tertio stare sedere sūt op

posita. sed actuū vij. ca. stephan⁹ vidit iesū

stantē a dextris virtutis dei ergo non sedet

Sed contra sic arguentes prius opponam⁹

testimonia scripturarū. deinde soluem⁹ ob

iecta. In symbolo nanq; apl̄orū dī. Ascen

dit ad celos sedet ad dexteraz dei pris oipo

tentis Et in symbolo patrū. Ascēdit i celuz

sedet ad dexterā pris. Et ad ephesios p° ca.

scribit. Constituit illū ad dexterā i celestib⁹

Et ad coloscenses iij. ca. Xpus ē in dextera

dei sedēs. Et ad hebreos p° ca. Sedet ad de

xterā maiestatis in excelsis. Et x. ca. Sedet i

dexterā dei patris. Et ad romanos viij. ca.

Christus iesus est ad dexteram dei qui etiā

interpellat p nobis. Et Marci xuj. Luce

xxij. Mathei xxvj. Erit filius hominis sedēs

a dextris virtutis dei. Hoc predixit dauid

ps. centesimo ix. Dixit dns dño meo sede a

dextris meis Quāt hec verba de xpo dican

tur patet ex eo q paulus ad hebreos p° ca.

ait. Ad quē aūt angelorum dixit aliquando

deus sede a dextris meis. Et christ⁹ math.

xxij. dixit. Quomō dauid vocat eū i spiritu

dñm dicens Dixit dns domino meo sede a

dextris meis. Et si iudei negarent testimo

nium pauli christi asserētes. verba ista de

alio nō de ipso christo affirmari debere. sta

tum incredulitatem eorū conuincimus per

doctores ipsorum. Nam Rabbi Jonathā

apud hebreos probatissim⁹ in sua transla

tione chaldaica ait. Dixit dominus verbo

suo. Et Rabbi Joden super illud psalmi.

xvij. Dedisti mihi protectionem salutis tue

dextera tua suscepit me. Inquit. In futu

rum deus sanctus et benedictus conuerte

re faciet regem messiam ad dexteram suam

Sicut scriptum est. Dixit dominus domi

no meo sede a dextris meis. Istud insup te

net Rabbi moyses addarsan Pro solu

tione igitur obiectorum notande sunt tres

veritates. Prima veritas q hoc nomen de

xtera in scripturis inuenitur de deo dictum.

Unde Exodi xv. ca. Dextera tua domine

magnificata est in virtute dextera tua per

cussit inimicum. Et ps. xv. Delectationes

in dextera tua vsq; in finē. Et ps. xx. Dexte

ra tua inueniat omēs qui te oderūt. Et ps.

xlvij. Justicia plena ē dextera. Et ps. cētesi

mo xvij. dextera dñi fecit virtutē dextera dñi

exaltauit me. Et ps. cētesimo. xxxvij. Saluū

me fecit dextera tua. Et Ysaie xlviij. ca. De

xtera mea mēsa est celos. Et Abacuc ij. ca.

UVA. BHSC. IyR_226

Circũdabit te calix dextere dñi. Scõa veritas Oz cũ dicimus xp̃m ad dexterã p̃ris sedere nõ intelligim⁹ q dexterã aliq̃d corporale Sed locutio est metaphorica. quales ꝛ alie cũ dicimus oculos dñi. brachiuz dñi ꝛ silia. q q̃ designãt spũales ꝓprietates siue opationes diuine. Vnde Damascen⁹ in iij. suaz sententiarũ ait. Nõ localẽ dexteraz patris dicimus. qualiter enim q̃ incircũscriptibilis est localẽ adipiscet dexterã. Tertia veritas q noie dextere intelliguntur tria. s. gloria diuinitatis. beatitudo ꝛ iudiciaria ptãs. Exq̃ fm Augustũ. li. de simbolo ꝛ Damascenuz Sedere ad dexterã patris nil aliud ẽ nisi cũ p̃fe habere gloriã diuinitat] et beatitudinẽ ꝛ iudiciariã ptãtẽ ꝛ hoc incõmutabiliter et regaliter Vñ Damascen⁹ inq̃t. dexterã patris dicimus gloriã ꝛ honorẽ diuinitatis in qua dei filius extitit ante secula ut deꝰ ꝛ p̃ri cõsubstãtialis. Scõm vo Tho. iij. parte. q. lvij. Hec ꝓpositio ad vel in cuz dicimus ad dexterã uel in dextris. solã distinctionẽ ꝓsonalẽ importat ꝛ originis ordinẽ. nõ aũt gradũ nature vel dignitatis. q̃ nullus ẽ in diuinis ꝓsonis. q̃a scõm Athanasiũ. tres ꝓsone coeterne sibi sũt ꝛ coeq̃les. Et sic soluimus primũ obiectũ ostendẽtes q nõ dr dextera corpaliter de deo. Ad scõm vo rñdet Aug⁹ in libro de simbolo Jn illa beatitudine oĩa dextera sũt. q̃a nulla ẽ ibi miseria. Merito ũ ut inq̃t Tho. vbi ẽ. nullo mõ põt dici q p̃r sedeat ad dexterã filij vel spũs sancti q̃a filiꝰ ꝛ spũs scũs trahũt originẽ a p̃re ꝛ nõ econuerso. Sed spũs scũs proprie põt dici sedere ad dexterã patris uel filij scõm sensũ predictũ. Merito ũ scõm quãdã appropriationẽ attribuit filio equalitas. Vñ Aug⁹ ait. Jn p̃re est vnitas. in filio equalitas. in spũ sco vnitatis equalitatisq̃z cõnexio. Cõfirmat hãc sententiam Alexander in iij. sũme vbi ait. Sedere ad dexterã patris ꝓprie dr distinctionẽ ꝓsonarũ ꝛ equalitatẽ ꝓsone ad ꝓsonã in gloria ꝛ honore sed sic se habet spũs scũs ad patrẽ ergo ei cõuenit sedere ad dexterã p̃ris Sed de equalitate duꝛ loqui possum⁹. s. p̃prie vel q appropriationẽ. scõm q ꝓprie sumitur non dicit aliud equalitas in diuinis nisi diuinã essentiã vl virtutẽ q̃ nõ ẽ maior in personis in vna q̃z in alia sed vna eadem in qua coequant⁹ ꝓsone. hoc modo est vna equalitas in diuinis ꝓsonis. Alio mõ sumitur equalitas in actionibus appropriationem ꝛ sic appropriat filio. Scõm obiectũ dicimus [illegible] visio stephani fuit eodẽ mõ quo xp̃us auditũ sibi prestare tã erat paratus. Vñ Greg. in omelia inquit Sedere iudicantis est. [illegible]re vo pugnantis vel adiuuantis. Stephanus ergo in labore certaminis positus stantẽ vidit quẽ aduocatũ habuit. Sed hũc post ascensionẽ Marc⁹ sedere describit. q̃a post assũptionis sue gloriã iudex i fine videbit. Scõm dubiũ erat vtrũ sedere ad dexterã [illegible]s cõueniat xp̃o fm q homo. Et ad hoc [illegible]cũt scũs Tho. et Alexander Oz cũ noie dextre intelligantur tria supradicta. s. gloria diuinitatis beatitudo ꝛ iudiciaria ptãs. hec ꝓpositio ad quẽdã ad dexterã accessũ significat. in quo designatur cõuenientia cũ quadã distinctione. qo põt esse triplex. Primo ut sit cõuenientia in nã ꝛ distinctio in ꝓsona. Et sic xp̃s scõm q filius dei sedet ad dexterã patris q̃a habz eandẽ nãz cũ p̃re. Vñ gloria diuinitatis beatitudo ꝛ iudiciaria ptãs cõuenit essentialiter filio. sicut ꝛ patri. ꝛ hoc est esse in equalitate p̃ris Scõo põt intelligi fm grãz vnionis q̃ importat ecõuerso distinctionẽ nature ꝛ vnitatẽ suppositi siue ꝓsone. Et fm hoc xp̃s scõm q homo ẽ filius dei. Ꝛ p cõsequẽs sedet ad dexterã patris scõm equalitatẽ honoris inq̃ztũ eodẽ honore veneramur ipsũ filiũ dei cũ eadẽ nãturam assũpta. humanitas quidẽ xp̃i fm ꝓditionẽ siue nature. nõ habz gloriã vel honorẽ diuinitatis quaz tñ hz rõe ꝓsone cui vnit. Vñ Damascen⁹ ait. Jn gloria diuinitatis dei filiꝰ extitẽs ante secula ut deus ꝛ patri cõsubstãtialis sedet cuz glorificata ei carne eius. Eadorat enim vna ꝓpositus vna adoratione eius cũ carne ei⁹ ab omni creatura. Tertio põt intelligi fm q hõ scõm cõditionẽ nature. ꝛ hoc scõm grãz habitualez q̃ abundantior ẽ in xp̃o p omnib⁹ alijs creaturis. in tñ q ipsa nã humana in xp̃o beatior ẽ ꝛ sup oẽs alias creaturas hũs regulã ꝛ iudiciariã potestatẽ. ꝛ sic esse in eq̃litate patris non pertinet ad ipsã nãm hũana xp̃i sed solũ ad ꝓsonã assumẽtẽ. Nichilominus sic scõm q homo sedet ad dexteram patris. i. scõm Augustinũ i bonis paternis potionibus p̃ ceteris creaturis. q̃a oẽs alias

UVA. BHSC. IyR_226

creaturas precellit in btitudie
potestate ut predictu est
erat utruz alijs fax quem
xtiaz pris. naz Aug⁹

[...]eatitudine ⁊ iudiciaria [...]te vt predictũ e[...]. Tertiũ dubium [...]t vtrũ alijs a xp̄o [c]onueniat sedere ad de[x]terá patris. Ná [A]ug⁹ dicit in libro d̄ sim bolo. Sedere ad d[e]xterá ē habitare in eius beatitudine. Sed [o]ēs electi sunt beati. ergo oēs sedent ad dext[ris]. Qd̄ cōfirmari pōt p̄ illud math xxv. Statuet oues q̄dē a dextris Contrariũ tñ videt̃ esse ex eo q̄ apostolus a d hebreos p̄° ca°. ait. Cui aliq̄ñ angeloruz dixit. sede a dext[ris] meis: quasi dicat nulli. R̃ñdet ergo sc[ōm ...]o. q̄ xp̄s sedet ad dexteram patris inq̄[...] [sc]ōm diuiná nãm est in equalitate patri[s ...] scōm hũaná xp̄o ē in excellenti possession[e] bonorũ diuinorũ p̄ ceteris creaturis. qd̄ n[u]lli homini vl' angelo cōuenit. Sedere erg[o] in dextera nō significat simp̄r esse in beatitudine. sed habere beatitudinē cuz quadá dominatiua potestate et quasi p̄priam n[...]em. qd̄ soli xp̄o cōuenit. Pōt tñ dici q̄ oīs beat⁹ ⁊ si nō sedeat sit tñ ad dexterá dei constitutus. Consideremus itaq3 ex his q̄ dicta sũt q̄zta ē gloria filij v̄gi nis beate. quē adorãt angeli. cui oēs obediunt creature. in cuius noīe flectit̃ omne genu. Whe stultis gentibus ipsũ despiciētib⁹ Whe duris iudeis in eũ nō credētib⁹. Whe malis xp̄ianis illũ nō sequētibus. Hic ē ille iesus q̄ p̄ nobis carnē assumens deus ⁊ hō triginta tribus annis cũ hoībus habitauit Hic est ille q̄ affixus pependit in ligno ī medio latronuz spinis coronat⁹. hic qui tertia die surrexit a mortuis. Hic q̄ regnabit ī eternũ cuius regni nō erit finis scōm angeli sententiá Luce p̄° ca. Hic ē deniq3 de quo dũ ascenderet ad celos angeli dixerunt tanta p̄conia. Ná postq̄3 nube tectus videri desijt discipuli intuebant̃ in celũ suspensis vultibus et erectis luminib⁹. Et ecce duo viri. i. angeli in specie virorũ apparētes iuxta illos in p̄pinquo. s. aere in vestibus albis ī signũ sollēnitatis ⁊ leticie q̄ ⁊ dixerũt ut habetur actuũ p̄° ca. Uiri galilei cur statis aspicientes in celũ quasi admirātes ⁊ stupidi de hoc qd̄ vidistis. ⁊ quasi tristes ⁊ desolati de hoc q̄ magistri vestri presentiá corporalem perdidistis. hic iesus q̄ assumpt⁹ est a vobis in celum ⁊ ascēdere potuit. quia opus a patre sibi impositũ cōsumauerat. ne contristemini. quia sic veniet quēadmodũ vidistis euz euntem in celũ. O felix regnũ quod nō deficiet. O rex inclyte qui ⁊ seruos tecuz regnare promittis. O gens sancta amicorũ tuorũ qui vocem tuá dulcissimaz erunt audituri. Uenite benedicti patris mei possidete paratum vobis regnũ a constitutione mũdi. Tu igitur rex glorie xp̄e. Tu patris sempiternus es filius. Tu ad dexterá dei sedes in gloria patris. Iudex crederis esse ventur⁹. Te ergo quesum⁹ tuis famulis subueni quos precioso sanguine redemisti.

Qr ascensio xp̄i cōgrue celebrata ē respectu temporis persone ⁊ termini Cap̄. scōm.

SEcundũ misteriũ contemplandum d̄ ascensione xp̄i dicitur congruitas. Cōgrue náq3 cōuenientissimeq3 facta fuit ascensio illa. Et hoc triplici respectu.

Primo respectu temporis
Scd̄o respectu persone
Tertio respectu termini

Primo fuit congrue ascensio xp̄i celebrata respectu tēporis. Quia die quadragesimo. postq̄3 vite auctor a mortuis surrexit ascendit ad celos. potuisset quidē antea ascēdisse Sed sic differre voluit ut veritatem resurrectionis probaret. difficilius eni erat probare veritatē resurrectionis q̄3 passionis q̄a a prima die vsq3 ad tertiaz vere probari poterat mors. S3 ad verá resurrectōnē p̄bádá plures dies requirebant̃ Et hoc ē quod dr̃ actuũ p̄° ca. Prebuit seipsũ viuũ post passionem suá in multis argumētis p̄ dies quadraginta apparens ⁊ loquens de regno dei. Hinc Leo papa in sermone de ascensione inq̄t. Quadragenarius hodie dierũ cōpletus est numerus sacratissima ordinatione dispositus. ⁊ ad vtilitatē nostre eruditionis impensus vt duz a dn̄o in hoc spacio mora p̄sentie corp̄alis extendit̃. fides resurrectionis documentis necessarijs muniretur. Et iterũ in codē sermone ait. Non hi dies qui inter resurrectōnē dn̄i ascensionemq3 fluxerũt ocioso transiere discursu. sed magna in eis cōfirmata sunt sacramenta. magna sũt reuelata misteria. In his met⁹ dire mortis aufert̃ ⁊ non solũ anime sed etiá carnis immortalitas declarat̃. In his per insufflationem dn̄i infunditur apostolis sp̄'s sanct⁹.

UVA. BHSC. IyR_226

et beato petro supra ceteros post regni claues ouilis dñici cura mandat. In his duobus discipulis terti⁹ i via dñs iūgit' comes ⁊ ad omnē nr̄e ambiguitatis caliginē detergendā pauentiū vl' trepidantiū tarditas increpat'. flāmā fidei illuminata corda cōcipiunt. ⁊ q̄ erant tepida reserante dño scripturas efficiūt' ardentia. hec ille. Scd̄o fuit cōgrue ascensio xp̄i pacta respectu psone. vbi a doctorib⁹ q̄rit'. An fuit cōueniens xp̄m ascendere. Et posset q̄s arguendo dicere q̄ nō. Primo q̄a phus dicit in ij. de celo ⁊ mūdo. Illa q̄ optimo modo se habēt possidēt suū bonuȝ sine motu. Sed xp̄s optimo mō se habuit ⁊ scd̄m diuinā nām q̄a ē summū bonū ⁊ scd̄m hūanā q̄a erat optime glorificatus. ergo nō cōueniebat illi aliq̄s motus Sed ascensio ē q̄daȝ motus quare videt' q̄ nō debebat ascēdere. Scd̄o Omne qd̄ mouet' mouet' ppt' aliq̄d melius. sed xp̄o non fuit melius esse in celo q̄ȝ in terra nec q̄ztuȝ ad aīam nec q̄ztū ad corpus. q̄a vbiq̄ȝ eque beatus. ergo nō debebat ascendere. Tertio si post resurrectionē suā fuisset cū hoib⁹ cōuersatus vl' gloriosus regnasset in t'ris multo plures eū seq̄rent' q̄ȝ mō ergo debuit nobiscū manere ⁊ nō ascendere in celuȝ. Pro declaratione veritatis ⁊ horū solutiōe. Rñdet scūs Tho. iij. pte. q. lvij. q̄ locus debet esse pportionat⁹ locato. Xp̄s aūt p resurrectionē vitā immortalē ⁊ incorruptibileȝ inchoauit. locus xō in quo habitam⁹ ē loc⁹ gn̄ationis ⁊ corruptionis. sed locus celestis ē locus incorruptionis. Ideo ꝯgruent' xp̄s ad locū illū se transtulit. Ad primū ergo dicit Tho. q̄ deus ē qui possidet suū bonuȝ sine motu q̄a omnino imutabilis est. Quelibet aūt creatura ē aliquo modo mutabilis ꝭm Augusti. viij. sup genesim ad l'ram. Et q̄a nā assūpta a filio dei remāsit creata. nō ē incōueniens si ei aliq̄s motus attribuat'. Ad scd̄m rñdet scūs Tho. q̄ xp̄o ascendēti nihil accreuit q̄ztū ad ea que sūt de essentia glorie. siue scd̄m corp⁹ siue ꝭm aīam. Tamē accreuit aliq̄d q̄ztū ad loci decentiā quod ē de bene esse glorie. nō q̄ corpi eius aliquid aut pfectionis aut cōseruationis acq̄reret' ex corpe celesti. sed solūmodo p quandaȝ decentiā. hoc autē aliquo modo ptinebat ad eius gloriā. Et de hac decētia gaudiū qd̄ dā habuit. nō quidem q̄ [illegible] inciperet q̄n in celū ascendit [illegible] nō gauisus ē sicut de [illegible] impleta. Ad ter[illegible] argumētū dr̄ q̄ licet p̄ntia corpalis ei⁹ [illegible] isset subtracta nō tn̄ di[illegible]nitatis. Adest insup semp nobiscū in sac[illegible]mēto altaris licet nō videat' oculis corpo[illegible]alib⁹. Ob qd̄ Mathei vltimo duȝ ascende[illegible]o discipulos relinquebat dixit Ecce ego vobiscū sū oībus diebus usq̄ȝ ad cōsumationē seculi. Fuit cum apl'is assistendo eis in opibus miraculosis. q̄a ut dicit Marcus vltim[illegible] ca. p̄dicauerūt vbiq̄ȝ dño cooperāte [illegible]mone cōfirmāte sequētib⁹ signis. Assi[illegible] nobiscuȝ exñtēdo ut dictū ē i sacramēto [illegible]charistie vbi ē xp̄s totus. Assistit etiā ec[illegible]ie semp ipsā dirigēdo p occultos instructus spūs sācti vt sic nō deficiat fides petri. Propterea Augustin⁹ in sermone d̄ ascensione ita pulchre loquit' Omnia charissimi q̄ dñs ih̄s xp̄s in h̄ mundo sub fragilitate nr̄a miracula edidit nob̄ pficiūt. Qui dū hūanā cōditionē siderib⁹ importauit. credētib⁹ celū patere posse mōstrauit. Et dū victorē mortis in celestia eleuauit. victorē eiusdē mortis quo sequemur ostendit. Ascensio ergo dñi catholice fidei cōfirmatio fuit ut securi imposterū crederemus miraculi ipsi⁹ donū. cuius in p̄senti pcepissemus effectū. ⁊ fidelis q̄sq̄ȝ cū iā tanta pceperit p ea q̄ agnoscit p̄stita discat spare pmissa. ac dei sui p̄terita p̄sentisq̄ȝ bonitate q̄si futuroꝝ teneat cautionem. hec Aug⁹ Tertio ascensio xp̄i fuit congrue celebrata respectu termini. q̄a ascendit sup oēm creaturā tā spūalē q̄ȝ etiaȝ corpalē. Ex quo apl's ad ephesios iiij. ca. ait. Qui descendit ipse ē ⁊ q̄ ascendit sup omēs celos ut impleret oīa ꝭm Nicolaū d̄ lira sup hoc passu nō ē intelligendū q̄ ascenderit totalit' supra celū empirreū vbi nullus ē locus nec creatura aliq̄: Sed q̄ ascenderit ad partē digniorem celi empirei. qd̄ ē locus beatoꝝ ⁊ celū supremū. locus aūt ille debet' etiā substātijs spūalib⁹ ꝭm quandā cōgruētiaȝ q̄a ille substātie sūt supreme in ordine substātiarum. Et tn̄ xp̄s ascendit sup oēs substātias spūales ⁊ supra oēs ordines angeloꝝ. nec ē incōueniens corpus xp̄i pponi substātijs spūalibus. cū spūs simplicit' nobilior sit omni corpe. Quia ut inq̄t scūs Tho. licet corpus istud cōsideran

UVA. BHSC. IyR_226

do condicionez nate corporee ... spuales. Considerado ... unionis qua est psonali... ... nobilitatez & preeminentie

e corporee sit infra sub
... spuales. Cōsiderādo tñ dignitatez
...onis qua ē psona... liter deo cōiūctū. excel
...t nobilitatē ⁊ pree...minētiā omniū subſtā-
tiarū spūalium ⁊ ...mniū angelorū.

Qualiter xp̄s ascē...t cū potestate ⁊ magni
ficentia uidentib... patenter discipulis.
Cap. tertiū.

Tertiū misteriū cōtēplandū de ascen
sione xp̄i dr̄ qualitatis. In quo pſcru-
tari debem⁹ qu...liter xp̄s ascendit. Ad qd̄
dicimus q̄ ascē... triplicter
Primo potent...
Scd̄o magnifice...
Tertio patenter...

Primo ascendit potenter vbi tres difficul-
tates oriunt̄. Prima vtrū ascēdere cōueni
at xp̄o ſm diuinaz nām. Ad hoc ita rn̄det
ſcūs Tho. vbi ſ. q̄ li ſcd̄m duo pōt notare
ſ. cōditionem ascēdentis ⁊ cām ascensionis
Primo mō nō pōt cōuenire xp̄o ſm condi
tionē diuine nature. tū q̄ nihil ē diuinita-
te altius quo possit ascendere. tū q̄ ascēſio
est mot⁹ localis q̄ diuine nature nō cōpetit
q̄ ē immobilis ⁊ illocalis. Sed per hūc mo
dū cōpetit xp̄o ſcd̄m hūanā nām q̄ cōtinet̄
loco ⁊ motui subiacet Itaqȝ xp̄us ascendit
in celū ſm q̄ hō non ſcd̄m q̄ deus. Si vero
li ſcd̄m dicat causā ascēſionis Cū xp̄s ex vir
tute diuina in celū ascēderit. dicim⁹ q̄ ascē
dit ſcd̄m q̄ deus. Scd̄a facultas vtrū ascen
dit ꝓpria virtute. Ad illud Tho. dicit. Qz
cū in xp̄o sit duplex nā diuina. ſ. ⁊ humana
ſm vtrāqȝ accipi pōt ꝓpria virtus. Xp̄us
ergo ascendit ꝓpria v̄tute diuina. de virtu
te v̄o hūana distinguit Tho. q̄ hoc pōt du
plicit̄ accipi. Una q̄dē ē v̄tus nālis q̄ ꝓce-
dit ex principijs nature et hac xp̄s nō ascen-
dit Alia aūt virtus ē glorie ſcd̄m quā xp̄us
in celū ascendit. Cuius q̄dē virtutis rōnez
quidā accipiūt ex nā q̄nte essentie q̄ ē lux vt
dicūt quā ponūt esse de cōpositione corpis
hūani ⁊ p eā elementa ꝯria cōciliari i vnuz
Ita q̄ in statu hui⁹ mortalitatis nā elemē
taris in corpibus hūanis dn̄at̄ Et iō ſcd̄m
nām elementi p̄dominātis corpus hūanuz
nāli v̄tute deorsū fert̄. In statu autē glorie
p̄dominabit̄ nā celestis ſm cui⁹ inclinatio
nē ⁊ virtutē corpus xp̄i ⁊ alia ſcōrū corpora
ferunt̄ in celū. Alij vero assignāt rōnē pre
dicte virtutis ex pte aīe glorificate ex cui⁹ re
dundātia glorificabit̄ corpus. ut dicit Au
gustin⁹ ad dioscorū. ⁊ xxij. li. de ci. dei. Erit
eni tanta obediētia corpis gloriosi ad aīam
beatā. vt ubi volet spūs ibi erit ꝓtinus cor
pus. licet ergo ascendere sursū sit ꝯ nām hu
mani corporis ſm statū p̄sentis vite. tū nō
erit ꝯ nām corpis gloriosi cui⁹ tota nā erit
omnino subiecta spiritui. Tertia difficl̄tas
est An corpus xp̄i ⁊ qd̄cūqȝ gloriosū possit
localiter moueri in instāti. cuz in tali motu
opet̄ virtus diuina. Ad h̄ rn̄det Alexāder
⁊ Tho. q̄ licet virt⁹ diuina sit infinita q̄ztū
est ex parte operātis. tñ effectus illius virtu
tis recipit̄ in rebus ſcd̄m capacitatē earū ⁊
dispositionē. Corpus autē nō ē capax ut in
instanti localiter moueat̄ q̄ oportet q̄ cō
misceat̄ se spacio ſm cui⁹ diuisionē diuidi-
tur tempus. vt dr̄ vj°. phōrū. Verūtñ licet
corpus xp̄i nō fuerit motū in instāti de t̄ra
ad celū. nihilomin⁹ motus ille fuit satis ve
lox atqȝ festinus. dū eadē die de terra euola
uit ad empirreū. qd̄ est supra oēs celos. Re
fert eni Rabi moyses maximus phūs. q̄ q̄
libet circulus cuiuslibet planete habet tātū
spaciū q̄ztuz posset aliq̄s ire de via plana in
quingentis annis. Et distantia inter celuz
⁊ celū. i. inter circulū ⁊ circulū est simili̇t vt
dicit via quingentorū annoꝝ Et ideo cum
sint septē celi erit ſm ipſū a cētro terre vsqȝ
ad cōcauū celi saturni qd̄ ē septimuz celum
via multorū miliū annoꝝ. i. tm̄ spaciū q̄ztū
de via plana aliq̄s iret in multis milib⁹ an-
nis si tm̄ viueret. ita tñ q̄ iter vni⁹ cuiuslibȝ
diei sint quadraginta miliaria. Qd̄ si verū
est nouit deus. Clarū tñ esse pōt q̄ satis lō-
ga distantia est a terra vsqȝ ad celū empirre
um. q̄ corpa celestia sol ⁊ luna cū excedant
in q̄ztitate oīa elemēta tñ ita parua vident̄

Scd̄o ascendit xp̄s magnifice cū tripudio
⁊ leticia angeloꝝ. Si eni beatissimi spūs illi
alios ſcōs ad celū eūtes cuz exultatione reci
piūt. q̄zto magis regi regū sese oēs obsequi-
osos reuerentissimos ac iocūdissimos exhi-
bunt̄. Ex illis utiqȝ fuerūt duo illi de q̄bus
diximus i primo misterio. q̄ astiterūt iuxta
discipulos in vestibus albis. Sed hoc loco
interponēdā duco Gregorij sententiaz qui
in omelia inq̄t. Querendū ē q̄dnā sit q̄ na

UVA. BHSC. IyR_226

to dño angeli apparuerũt ⁊ tñ nõ leguntur in vestibus albis apparuisse Ascendẽte aũt missi angeli in albis vestibus legũtur apparuisse. In albis vestib⁹ gaudiũ ⁊ sollẽnitas mentis attenditᵉ. ꝗa magna tũc sollẽnitas angelis facta est cũ celũ deus hõ penetrauit Quia nascente dño videbatᵘ diuinitas humiliata. ascendente vo ẽ humanitas exaltata. Albe eteni vestes exaltationi magis cõgruũt ꝗz humiliationi. In ascensione ergo eius angeli i albis vestib⁹ videri debuerũt. ꝗa qui in humanitate sua apparuit de⁹ humilis. in ascensione sua ostensus ẽ deus sublimis. hec ille.. Ad trũphũ iã xpi redeam⁹ ⁊ cogitemus ꝗz stupendũ ꝗz mirabile fuit spectaculũ illud. qñ cuz glorificata carne sua regna celestia penetrauit Superauerat hostes. terruerat demones. ⁊ pdaz innumerabiliuz scõz eduxerat de inferno. pstrauerat mortẽ quã sua morte destruxit. ⁊ ad patris dexterã sessurus pficiscebat. ⁊ ñ talis nec tantus fuit illoz trũphus quoz̃ historia romana meminit ꝗa iã peryit memoria eoz cũ sonitu. sed ihs xps in eternũ pmanet ⁊ Rem grandẽ pleriqz putãt dũ legũt vel audiunt. q Cesar post tot victorias ⁊ finẽ belloz ciuiliũ mortẽqz ⁊ Pompei. dũ rediit ad vrbẽ scõm Suetoniuz vno mense sed interiectis dieb⁹ quinquies trũphauit. ⁊ primo de Gallia ⁊ britania. Scõo de egypto. Tertio de farnate ⁊ ponto. Quarto de iuba et affrica. Quinto ⁊ vltimo de hispania. Alij nõ sine maxima voluptate cõmemorant q̃ de ꝗz pluribus ad eoz̃ laudẽ cõscripta sunt q̃ ob reipublice libertatẽ. hostes rebellesqz ⁊ Romanoz̃ domuerũt. Scribit nanqz plinius in libro de viris illustrib⁹. ⁊ Eutropius li. iiij. q Arilius metellus dictus macedonicus a deuicta macedonia philippũ macedonie regẽ circa tẽpora qb⁹ cartago euersa est duxit ad vrbẽ. ⁊ trũphans añ curruz vinctũ trahi fecit. Metellus filius ei⁹ dict⁹ creticus scõm Orosiũ ⁊ Eutropiũ ꝗa Cretam romano pplo subiugauit. reuersus romam trũphauit. ⁊ papirius q̃ lucius papirius cursor scõm Titũliuiũ ꝗa samnitũ duricã prelijs fregit ⁊ adeo clare cuncta gessit q Eutropius ⁊ Orosius dicant q romani hũc Alexandro magno ducez parẽ esse putabant si asia domita in Europã arma tẽptasset ⁊ Romã re[illegible]s port deuentoꝛ. trũphauit. ⁊ papiu[illegible] filius eius consul huc ꝯ samnites q̃ Ar[illegible]ulomã ciuitatẽ coꝛ cepit. expugnauitqz a[illegible] ciuitatẽ illoꝛuz fortissimã scõm Titũliu[illegible] post romã rediens trũphauit. Octauian[illegible]s ut refert Orosius ⁊ Eutropius victoꝛ r[illegible]ens ab oriente cuz triplici trũpho vrbẽ ingressus tũc primuz ꝗa rẽpublicã auxerat Augustus salutatus est pr̃obus impator scõm ⁊ Rufinũ in annalibus romanoꝛ q̃ vicit Armanos germanos gothos ⁊ sarmatha[illegible]ob qõ electᵘ fuit impator. postꝗz supa[illegible]llo ⁊ Proculuz ⁊ Bonosiũ quos ipse d[illegible]s miserat ad pñciũ galliarũ. at illi imp[illegible]s se diterãt pacata. ꝓuincia ⁊ occisis illis i prelio romaz rediẽs quinqz diebus glorioseᵉ trũphauit. ⁊ Ã inter alia spectacula qõ nũqz prius factuz fuerat totũ circum in speciẽ silue fecit cõseri aꝛboꝛibus ac p diuersos aditᵘ⁹ strutiones mille. ceruos mille. Apros mille. Leones cẽtũ centũqz libicos immisit leopardos. et q̃q̃t alias vuas feras habere potuit ⁊ omnia cõcessit diripienda pplo. Scipio affricanus vt ponit Titᵘ⁹ liuius post victũ hannibalẽ vomitamqz Carthaginẽ. vbi romã attigit trũpho omniũ clarissimo capitolium honestauit quez seq̃bant captiui oẽs romani q̃ ad quatuoꝛ milia erãt de manibus hostiũ liberati. Scipio frater eius post multa p eũ feliciter gesta vomita asia quare ut scribit ⁊ Plinius libro de viris illustribus asiatic⁹ dict⁹ est trũphauit. Cuius trũphus oculoꝛ spectaculo maioꝛ ꝗz affricani fuit. ⁊ Maz portauit consul trũphans ducẽta viginti ꝗtuor signa militaria hostiũ simulacra captoꝛum hostiũ oppidoꝛ ⁊ vrbiuz cẽtuz triginta quatuoꝛ. Aureas coꝛonas ducentas triginta q̃ tuoꝛ. Vasa aurea ⁊ argenta numero infinita. principes vrbiũ ⁊ duces trecẽtos viginti sex cũ q̃bus ⁊ adolescentẽ filium Antiochi ptulit ante se et fuerunt ⁊ alij quib⁹ trũphi gloria concessa fuit quos omittimus ne tedio auditoꝛes afficiamus. Illud tñ sciendũ q triumphus erat honoꝛ maximus q̃ vari poterat a romanis. naz erat triplex notabilis leticia triumphãtis. Erat prima q cum ad vrbẽ trũphalis ciuis rediret ei cũ effusa leticia occurrebat pplus vniu⁹ᵃ⁹. Erat 2ª leticia q trũphãt[illegible] currũ pcedebãt manib⁹

post debellatos hostes triumpha consul ad hunc coꝛ

UVA. BHSC. IyR_226

post terga hyatf raptum omes
erat maxima
tg mbuto

...ga ligatis captiu...ces. Tertia leticia ...t maxima. qñ trñ...vans lauro corona-cus indutus aurea v...te ascendebat curruz aureñ triumphalē...actuz a quatuor albis equis. Sicqz dux p...aticus preeunte sena tu in capitolio. all...thauros sacrificabat ioui. multaqz alia...oāt ad gloriā ducis triumphantis. Attamē oia illa vana fuerunt fruola ⁊ transitoria ludisqz pueroz ꝓparā da. Erigam⁹ eraq...mentis nre oculos ad regem regū beato...ducē inuictissimū iesum xp̄m ascendentē...os. ⁊ cōsideremus cū quali milicia cel...edit ⁊ quot innume ri angeli ei ꝓcedūt...uiā. q̄ztaqz sit in celis cōmotio. O festū t...ncendēs omnē exaltationē sublimē ⁊ gloriā quozūcūqz imperatorū ⁊ regum q̄ fuerun...ab inicio mundi ⁊ qui erunt vsqz i finē. A...cebat xp̄s secū oēs animas sāctas quas eduxerat de inferno. quia nulla ante ipsū ad empireū puenerat. ducebat ⁊ scōs resuscitatos q̄ in corpe ⁊ aīa ipsū feliciter seq̄bant. Ducebat insup ⁊ aīas eorum iustoz ⁊ paruuloz fidelū q̄ in his quadraginta diebus a ꝓprijs corporib⁹ p mortem discesserāt. de q̄bus oībus aliqui tenēt q̄ a resurrectione xp̄i vsqz ad ascensionē ei⁹ fuerunt in paradiso terrestri. Aliqui vero aliter opinant. s. q̄ xp̄m associabant inuisibiliter in hoc mūdo cū hymnis ⁊ laudibus Et vtrūqz est possibile licet nō sit auctoritate firmatū. Vbi nō erat opus curru quez eq̄ traherent. Vbi corpus q̄druplici dote claritatis agilitatis impassibilitatis et subtilitatis p semetipsū mirabiliter ferebat. i celū Et qñ dr̄ q̄ nubes suscepit eū ab oculis eorū. intelligēdū ē xp̄m oēs doctores. q̄ nubes illa nō prebuit adminiculū xp̄o ascendenti p modū vehiculi. sed apparuit in signū diuinitatis. sed q̄ gloria dñi apparebat sup tabernaculū i nube. puto aūt nubē illā fuisse lucidam aspectu decorā. angelico ministerio formatā. ⁊ ad xp̄m reuerētissime perductaz Nā ⁊ nubes illa de qua dr̄ numeri ix. ca. q̄ operuit tabernaculū ⁊ xp̄m q̄ mouebat. vel stabat ita faciebāt filij isrl. mouebat. angelico p̄sidio. ut in q̄t Nico⁹ ō lira. Nubes insup in qua spūs scūs apparuit in trāsfiguratōne xp̄i lucida fuit vt scribit matħ. xvij. ca. Tertio xp̄s ascendit patēter. q̄a voluit a discipulis videri i manifesto. Vbi aduertendū q̄ ipsa die ascēsionis bis apparuit discipulis. Primo apparuit vndecim aplis recumbētibus in cenaculo. oēs enī tā aplī q̄z alij discipuli necnō ⁊ mulieres habitabant in illa parte urb̄m q̄ dicebat mello. s. in mōte syon. vbi dauid cōstruxerat sibi palaciuz ⁊ erat ibi cenaculū grāde stratū in quo dñs ꝓcepit sibi parari pasca. Et in illo cenaculo tūc xp̄iani aplī habitabāt. Ceteri aūt discipuli ⁊ mulieres habitabāt circumquaqz p diuersa hospitia. Cuz ergo in isto cenaculo comederent dñs eis apparuit ⁊ exprobrauit incredulitatē illoz ⁊ duriciā cordis. ⁊ officiū p̄dicādi cōmisit ⁊ formā baptismi instituit. atqz grām miraculoz cōtulit ut patet Marci ⁊ mathei vltimo ca. Deinde fuit cū eis familiarissime p̄ansus. vt dr̄ Actuū p° ca. vt p effectū comestionis scōm Grego. veritas patesceret carnis. Et in his oībus credenduz est matrē suā sanctissimam affuisse Nā ut habet actuū p° ca. postqz xp̄s ascendit reuersi sūt discipuli in domū vbi manebant cū mulieribus ⁊ matre ihu ⁊ fratrib⁹ eius. Ista aūt regressio denotat q̄ inde exierant. Refectione aūt cōpleta ꝓcepit eis ut in montez olueti versus bethaniam irent. Aliqui dicunt q̄ xp̄s iuit cū eis. ex eo q̄ lucas ait. Eduxit illos foras in bethaniā. Alii qui xo tenēt q̄ postqz dixit ut irent ad mōtē olueti disparuit ab eis. ⁊ iterū in monte apparuit. Erat aūt mons ille ꝓm Nicolaū de lira extra urb̄m in via eundi versus bethaniā. Vbi aliaqz diu stetit xp̄s cū benedicta mre ⁊ discipulis suis sicut amici vale faciētes solent figere graduz. Vbi discipulos docuit q̄ nō erat eoz nosse tēpora vel momenta que pater posuit in sua potestate. cū peteret Si in illo tpe restituendō esset regnuz isrl. Vbi ꝓcepit eis ne discederent a urb̄m quousqz reciperent spūm sanctuz Vbi tandē post multa blanda ⁊ consolatoria verba benedixit eis Pie q̄dē cōtēplari possumus q̄ dū dixisset O mater mea benedicta O genitrix suauissima. O dilecti mei discipuli. Ecce completa sunt oia. Tempus est ut reuertar ad eum q̄ me misit. Vos q̄ suscipite benedictionē meā q̄ oēs cadentes in terrā adorauerunt euz ⁊ benedictione accepta genua tenebāt in trā defixa. aspiciebātqz facie in quā angeli desiderant ꝓspicere. Et ihs ad orientē respici-

UVA. BHSC. IyR_226

g. 29

ens forte ingeminãdo bñdicta sis mr̃ mea. bñdicti vos discipuli mei. eleuatis manib⁹ paulatī paulatī ferebat̃ i celũ. O noua prodigia. O miracula inaudita. Ille q̃ de virgine nat⁹ mortē tulit abiectissime crucis nõ solũ surrexit a mortuis et suã resurrectionẽ signis euidentissimis cõprobauit. Sed post hec oīa palã ⁊ hora nona ut credit̃ visibiliter a monte olivetī ad celos ꝓgredit̃. Currite gentes vndiq; ⁊ adorate illũ qui est rex regum ⁊ dñs dominantiũ Postq̃ ꝯo videri amplius non potuit regressi sũt apostoli ⁊ ceteri in irl'm laudantes ⁊ benedicẽtes deum in gaudio ⁊ leticia. Amen.

Sermo vigesimus de spũ sancto q̃ missus ẽ apostolis in signo visibili ignearũ linguaꝝ.

Spiritus sanctus quẽ mittet pr̃ in noīe meo ille vos docebit oīa. Uerba sũt redemptoris nr̃i originalit̃ iohãnis xiiij. ca. ⁊ in euangelio presentis sollẽnitatis. Amplissimũ donuz hodierna die collatũ fuit humano generi cũ spiritus scũs visibiliter missus est in aplos fũdatores militantis ecclesie. Per illos enim in xp̃m credidit mundus. Per ipsos deleta fuit penitus ⁊ extincta pernicies ydolatrie. q̃ oẽs quasi populos inuoluebat. per ipsos deniq; via regni celoꝝ mortalibus facta fuit nota. Tanta q̃ppe virtute ex alto prediti spũ sancto cooperante fuere ut sicut ps̃a refert. In omnẽ terrã exiuit sonus eorũ cum fructu ⁊ vtilitate omniũ gentiũ. atq; i fines orbis terre verba eorũ. Propterea ut tanti miraculi memores esse possimus. in p̃senti sermone d̃ spũ scõ in aplos misso erim⁹ verba facturi de quo tria proponim⁹ misteria contemplanda.

Primũ dr̃ cognitionis
Scõm missionis
Tertiũ operationis

Qđ vi nature spũs sanctus nõ ẽ cognoscibilis sed tm̃ p reuelationẽ. et qualit̃ spũs scũs ẽ deus ꝓcedẽs a pr̃e ⁊ filio ipsis coequalis.

Cap. primũ.

Primũ misteriũ cõtemplanduz de spũ scõ dr̃ cognitionis In quo notãde sũt tres theologorũ veritat[es] [...] viator põt cognoscere ꝓpria vi natur[e] [ter]tiã personã in diuinis quã dicimus spiritũ sanctũ. Vñ Hilarius in li. d̃ trini. ait. Nõ putet homo sua intelligentia sacramentuz gnãtionis et ꝓcessionis se posse consequi. Et Dionysius in li. de diuinis no. Nõ ẽ audẽdum dicere aliq̃d nec cogitare de supsubstãtiali occulta diuinitate p̃ter ea q̃ diuinit⁹ nobis ex sacris eloquiis sunt expressa. Et d̃ hoc paul⁹ pͤ ad corinthios ca. ij. dixit. Loquimur dei sapientiã quã nemo principuz hui⁹ seculi nouit. s. philosophoꝝ scd̃m glo. Scd̃a veritas ꝙ nobis reuelatur in diuinis esse tertiã p̃sonã ꝓcedẽtẽ [per] moduz amoris que dr̃ spũs sanctus. Nã in veteri ac in nouo testamẽto fit mentio de spũ dei. Vñ genes. p̃ᵒ ca. dr̃. Spũs dñi ferebat̃ sup aquas. Et vj. ca. Nõ p̄manebit spũs meus in homie. Et xli. Nũq̃d inuenire poterimus talẽ viruz q̃ spũ dei plenus sit? Et iudicũ iij. ca. Fuit in eo spũs dñi ⁊ iudicauit isrl'. Et x. ca. Fact⁹ est sup Iepte spũs dñi. Et primi regũ x. caᵒ. Insiluit sup saulem spũs dñi ⁊ ꝓphetauit. Et ps̃. xxxij. Uerbo dñi celi firmati sunt. et spũ oris eius oĩs virtus eoꝝ. Et ps̃. l. Spiritũ sanctũ tuũ ne auferas a me. Et ps̃. centesimo iij. Emitte spũm tuũ ⁊ creabunt̃. Et ps̃. centesimo xlij. Spũs tuus bonus deducet me in terrã rectã. Et sapientie p̃mo ca. Spũs dñi repleuit orbez terrarũ. Et xij. ca. O q̃ bonus ⁊ suauis ẽ spũs tuus in nobis. Et Isaie xj. ca. Requiescet sup eũ spũs dñi Et xlij. ca. dedi spũm meũ sup eũ. Et xlviij. ca. dñs misit me ⁊ spũs ei⁹. Et lxj. caᵒ Spũs dñi sup me. Et Ioelis ij. ca. Effundã spũm meũ ⁊ dabo prodigia in celo ⁊ in terra. Eodem ca. Effundã spũm meũ sup omnẽ carnẽ ⁊ ꝓphetabunt filij vr̃i ⁊ filie vr̃e. Et mathei p̃ᵒ ca. Inuenta ẽ in utero habens d̃ spiritu scõ. Et iij. ca. Baptiçabit vos spũ scõ. Et xij. ca. Qui dixerit verbuz ꝯ spũm sãctũ nõ remittet̃ ei. Et vltimo ca. Euntes docete gentes baptiçantes in nomie pr̃is ⁊ filij ⁊ spiritus sancti. Et Luce p̃ᵒ ca. Spiritu scõ replebit̃ ex vtero matris sue. Eodẽ ca. Spiritus sanctus supueniet in te. Eodẽ ca. Repleta ẽ spiritu scõ elisabeth. Et ij. ca. Spũs scũs erat i eo. Et iij. ca. Descẽdit spũs sãct⁹ corꝑali specie sicut columba in ipsum. Et

[margin, manuscript:] veritates p̃ma [...] nature [...] spiritus [...]

UVA. BHSC. IyR_226

Ioannis. xx. ca. Accipite spm scm
actuum primo ca.
tis sps.

... Accipite spūm sanctū Et
... p° ca. Accipietis virtutē supueniē
...s spūs sancti in vos. Et ij. ca. Repleti sūt
oēs spū scō. Et x. ca. In nationes grā spūs
sācti effusa est. Et vi. ca. Elegerūt stephanū
plenū fide ꝛ spū scō. Et viij ca. Imponebāt
manus sup illos ꝛ accipiebāt spūm sanctū.
Et ad Romanos v. ca. Charitas dei diffu
sa est in cordibus vrīs per spūm sanctū. Et
scōa petri p° ca. Spū sācto inspirati locuti
sunt sancti dei hoies Et iohēs pe sue canoni
ce v. ca. Tres sūt q̄ testimoniū dant in celo
pater verbū ꝛ spūs sanctus. ¶ Tertia veri
tas q spūs accipit multiplicit. Primo ꝑ
substātia aīe. vñ ac... vij. ca. Dñe ihū acci
pe spūm meū. Et ... xix. In man⁹ tuas
dñe cōmendo spūm meū. Scōo accipit ꝑ
vento ut ibi iohīs iii. ca. Spūs vbi vult spi
rat. Tertio ꝑ aere ut in ps. Os meū aperui
ꝛ attraxi spūm. Quarto ꝑ angelo ut i ps.
Qui facis angelos tuos spūs. Quinto pro
deo. Iohīs iiij. ca. Spūs est deus. Sexto ꝑ
tertia ꝑsona in trinitate. Sed aduertendū
scōm Bonāuen. in p̄mo di. x. q spūs i sub
stātia spūali dr̄ dupr. s. a spūalitate ꝯ corpu
lentiā. Et sic substātia rōnalis vl intellectu
alis aut eius potentia interior dr̄ spūs. Vł
a spiratione ꝛ sic amor vel affectus dr̄ spūs.
Primo modo cōuenit toti trinitati. ꝛ sic ē
nomen absolutū. Scōo modo cōuenit illi
persone q̄ ꝑcedit ut amor. Spirari enīm in
spiritualibus ē solius amoris. Et qm̄ amor
pōt spirari recte ꝛ ordinate ꝛ sic ē purus. vł
indirecte ꝛ immūde ꝛ sic ē libidinos⁹. Ideo
illa ꝑsona q̄ ē amor nō tm̄ dr̄ spūs. sed spūs
scūs. Non sic filius dr̄ scūs qa generatio est
motus nālis circa quē nō attēdit sāctitas
uel puritas. sicut attēdit circa amorē volū
tatis. Albertus aūt in cōpendio theologie
dicit q spūs scūs multa habet noīa. Dicit
enīm spūs a spirando actiue eo q spiret vbi
vult. Et sic cōuenit tribus ꝑsonis. sed spiri
tui scō ꝑ appropriationē. Alio mō dr̄ spūs
a spirando passiue eo q spirat. Et hoc mō
ꝑpriū ē spiritui scō q̄ ꝑcedit ꝑ modū spira
tionis. Non solū aūt dr̄ spūs sed addit scūs
qa sanctus idē ē q mūdus vel firmus vel si
ne terra Que cōueniūt nō solū ei quo ad se
sed in cōparatione quo ad nos. Nā ꝑ grāꝫ
spūs sancti a pctīs mundamur. in bono fir
mamur. a terrenis sepamur. Insup spirit⁹
scūs vocat nexus vnitas ꝛ amplexus. ꝛ hoc
put cōparat ad patrē ꝛ filiū. Itē dr̄ donū
dei altissimi. qa omne donum ab ipso fluit
Dicit fons viuus quia sitientibus grāꝫ lar
gitur. Dicit ignis qa affectuꝫ accendit. Di
citur charitas nō solū qa est amor patris ꝛ
filij. sed qr nos amantes facit Dicit spirita
lis vnctio. qa oēs tribulationes mūdanas
suaues facit ꝛ iocūdas. ſm illud In labore
requies in estu temperies. Dicit dextre dei
digitus. qa sicut oēs corpales res digito de
monstrant. ita ꝑ spūm sanctuꝫ ostendunt
res spūales oculo spirituali. Dicit paracli
tus qa cōsolationes celestes mentib⁹ instil
lat. Dicit magistrorū optimus. qa intelle
ctū ad cognitionē dei ꝛ sui ipsius illuminat
Est itaqꝫ spūs scūs ut colligit ex dictis Au
gustini in li. de trini. deus tertia ꝑsona i tri
nitate ꝑducta a pr̄e ꝛ filio ꝑ modū volūta
tis. Deus nāqꝫ ē sūme simplex ut patet xij.
methaphie. vbi phūs dicit. q deus ē actus
purissimus absqꝫ aliqua cōpositione. ergo
omne qđ ē in deo est deus. Et ꝑ cōsequens
scientia sapiētia intellectus cognitio volū
tas ꝛ amor dei ē deus. Constat aūt q spūs
scūs est amor patris ad filiū. Deus enim pr̄
ꝑ intellectū suū cognoscit essentiā suā eē in
finite bonitatis. ergo eque amat amore in
finito. Sicut ergo qua seipsū cognoscit cog
nitio est filius. ita amor quo seipsum amat
est spūs scūs. Sed ꝯ p̄dicta tres inueniunt
hereticorū opiniones damnate. Prima fu
it opinio Arrij q̄ vt dicit scūs Tho. in iij.
sūme ꝯ gentiles ca. xvj. docuit filiuꝫ ꝛ spūm
sāctū esse creaturas. filiū tm̄ maiorē spū scō.
ꝛ filiū minorē pr̄e. quē errorē qūtū ad spūm
sanctū secutus est Macedonius q̄ de patre
ꝛ filio recte sensit. q vnius eiusdē substātie
sint. Sed hoc de spū scō credere noluit crea
turā esse contestās. Unde qdā Macedoni
anos semi arrianos vocāt. eo q cum arria
nis in parte cōueniūt ꝛ in parte differūt ab
eisdē. Quos tm̄ oēs ꝯuincimus testimonio
scripturarū scārū. ex qbus verissime colligi
mus q spūs scūs est deus Nā nulli templū
cōstruit ꝛ ꝯsecrat nisi deo. vñ i ps dr̄ Dñs
i tēplo scō suo. Sed tēplū deputat spiritui
scō. Dicit enim apl̄us pe ad corinthios vj.
ca An nescitis qm̄ membra vr̄a tēplū sunt

UVA. BHSC. IyR_226

ſpūs ſancti.ergo ſpūs ſcūs ē deus. Inſuper
cōphēdere oīa ꝓfunda dei nō ē alicuiꝰ crea
ture.ſed ſpūs ſcūs cōphendit oīa ꝓfūda dei
igitᷣ nō eſt creatura.dr̄ eni pͤ ad corinth ij.
ca. Que dei ſūt nemo cognouit niſi ſpiritꝰ
dei.Itē deus locutus ē ꝑ ꝓphas. vn̄ nume
ri xij.ca.ſcribitᷣ. Si qs fuerit inter vos pro-
pheta dn̄i in viſione apparebo ei vel ꝑ ſom-
niū loquar ad illū.Sed ſpūs ſcūs locutus ē
per ꝓphetas.ergo eſt deꝰ.Naʒ actuū pmo
ſcribitᷣ.Oportet impleri ſcripturā quā pre
dixit ſpūs ſanctꝰ ꝑ os dauid. Et ſa petri pͦ
ca.Spū ſcō inſpirati locuti ſūt ſācti dei ho-
mines. Itē interius docere ꝓpriū opus dei
eſt.vn̄ in ps̄.Qui docet hoīeʒ ſcientiā Sed
hoc eſt opus ſpūs ſancti.ergo ē deꝰ. Nā io-
hānis xiiij.ca.dr̄. Paraclitꝰ aūt ſpūs ſāctꝰ
queʒ mittet pr̄ in noīe meo ille vos docebit
oīa. Adhuc Quoꝝ eſt eadē opatio oportʒ
eandē eſſe nām. eſt aūt eadem opatio filij ⁊
ſpūs ſancti.nā xp̄s loquitᷣ in ſanctis. Ideo
paulꝰ ſe ad corinthios vlti.ca.dicebat An
experimentū q̄ritis eiꝰ q̇ in me loquitᷣ xp̄s.
Spūs ſcūs etiaʒ loquitᷣ.iuxta illud mathei
x.ca.Nō eni vos eſtis q̇ loq̇mini ſed ſpiritꝰ
patris vr̄i q̇ loquitᷣ in vobis. Ergo eadeʒ ē
nā filij ⁊ ſpūs ſancti ⁊ ꝑ ꝯſequens pr̄is. Am
plius Eſſe vbiqʒ ē ꝓprium dei q̇ dicit Iere
mie xxiij.ca.Celū ⁊ terram ego impleo.hoc
ſpiritui ſcō cōuenit ſm illud ſapientie pmo
ca..Spūs dn̄i repleuit orbē terrarū. ergo ē
deꝰ.Preterea actuū v.ca.petrꝰ dixit. Ana
nia cur temptauit ſathanas cor tuū menti-
ri te ſpiritui ſcō. Et poſtea ſubdit. Non es
mentitꝰ hoībus ſed deo. ergo ſpūs ſanctꝰ ē
deꝰ. Paulꝰ etiā in pa ad corinthios ca.xij.
ita ſcribit.Nemo pōt dicere dn̄s ieſꝰ niſi in
ſpū ſcō.diuiſiones xͦo gratiarū ſūt.ideʒ aūt
ſpūs.Et diuiſiones miniſtrationū ſūt. ideʒ
aūt dn̄s.Et diuiſiones opationū ſunt.ideʒ
xͦo deꝰ q̇ opatur omnia in oībꝰ. Vnicuiqʒ
aūt datᷣ manifeſtatio ſpūs ad vtilitatē.alij
quidē ꝑ ſpūm datᷣ ſermo ſapiētie. Alij aūt
ſermo ſcientie ſcōm eundē ſpūm. Alteri fi-
des in eodē ſpū. Alij gr̄a ſanitatum in vno
ſpiritu. Alij opatio virtutū. Alij ꝓphetia
Alij diſcretio ſpirituū. Alij genera lingua
rū. Alij interpretatio ſermonū. Hec auteʒ
omnia opatᷣ vnꝰ atqʒ idē ſpūs diuidēs ſin-
gulis ꝓut vult. In q̇bus verb̄ manifeſte ex

primit ſpūm ſanc[illegible]ū eſſe
damnata de ſpū ſc[illegible] nō ꝓcedit a filio
a ſolo patre. Que ſm̄ [illegible] Tho. pa pte.q.xxxvj.
inuenta fuit a Neſtori[illegible]nis ut pʒ in quodā
ſimbolo dānato ab Ep[illegible]eſina ſinodo Pro
pterea in ſimbolo patrū [illegible]r̄. Et in ſpūm ſā-
ctū dn̄m ⁊ viuificantē q̇ [illegible] pr̄e filioqʒ proce-
dit. Athanaſius etiā ho[illegible]ctulit cum dixit.
Spūs ſanctꝰ a pr̄e ⁊ filio nō factus nec crea
tus nec genitꝰ ſed ꝓcedens. Idipſū ꝓfitetᷣ
Cirillus in ep̄la ſua qu[illegible]m ſinodus calcedo
nenſis recepit. Idē fatetᷣ [illegible]vidimꝰ in libro ꝯ
ſpū ſancto. Auguſtinꝰ etiā ſic aſſerit ſuꝑ io
hannē.⁊ in libris de tri[illegible] ſed greci ꝯ hoc
inſtant. Primo ꝙ xp̄s [illegible]ſpū ſcō loquēs eū
a pr̄e ꝓcedere dixit.ni[illegible] mentione facta ꝯ
filio.vn̄ iohis xv.ait. Cuʒ venerit paraclitꝰ
quē ego mittaʒ vobis a pr̄e ſpūm veritatis
q̇ a patre ꝓcedit Scd̄o q̇a iohes Damaſce
nꝰ dicit.Spūm ſanctū ex pr̄e dicimꝰ ⁊ ſpiri
tū patris nominamꝰ.Ex filio aūt ſpūm nō
dicimꝰ.ſpūm xͦo filij noīamꝰ. Tertio ſpūs
ſanctꝰ ꝑfecte ꝓcedit a pr̄e ergo ſuꝑfluū ē ꝙ
ꝓcedat a filio.Sʒ ad pmū rn̄det ſcūs Tho.
pma pte.q.xxxvj. ⁊ in iiij.ſūme ꝯ gētiles ca.
xxv. Qꝛ ꝓpter vnitatē eſſentie qd̄ in ſcriptu
ris de vna ꝑſona dr̄ de alia oportet intelligi
niſi repugnet ꝓprietati ꝑſonali ipſiꝰ.etiā ſi
dictio excluſiua adderetᷣ.licet eni dicatᷣ ma
thei xj.ca.Nemo nouit filiū niſi pr̄. nō tn̄ a
cognitione filij vel ipſe filiꝰ vel ſpūs ſanctꝰ
excluditᷣ.Vn̄ etiaʒ ſi diceretᷣ in euāgelio ꝙ
ſpūs ſanctꝰ nō ꝓcedit niſi a pr̄e nō ꝑ hoc re
moueretᷣ q̇n ꝓcederet a filio.cū hoc ꝓprie
tati filij non repugnet Nec ē mirum ſi dn̄s
ſpūm ſanctū a pr̄e ꝓcedere dixit de ſe men-
tione non facta:q̇a oīa ad patrē referre ſo-
let a quo habet q̇cq̇d habet. Sicut cū dicit
iohis vij.ca.Mea doctrina nō ē mea ſed eiꝰ
qui miſit me patris. Et multa huiꝰmōi in
verbis dn̄i inueniuntᷣ ad cōmendandaʒ in
patre auctoritatē principij. nec tn̄ i verbis
allegatis omnino obticuit eſſe ſe ſpūs ſācti
principiū. Cū dixit euʒ ſpūm veritatis ⁊ ſe-
prius dixerat veritatē. Preterea ſpūs ſcūs
a filio mittitᷣ ſcōm illud iohis xv.ca. Cū ve
nerit paraclitꝰ quē ego mittā vob̄. ſed mit-
tens auctoritatē hʒ aliquaʒ in miſſū. Opor
tet ergo dicere ꝙ filiꝰ habeat aliquā aucto-
ritatē reſpectu ſpūs ſancti. nō aūt dominij

ſatz ec deuz. secta op[illegible] no dānata a filio sed a solo.

UVA. BHSC. IyR_226

vel maioritatis ... solo autem obiceret quod filius mittitur luce iiij.

... ũ ... lũ originez. Si q̃s obicert ꝙ fili⁹ mi... a spũ scõ q̃a dicit' Luce iiij. ca. ꝙ dñs ...it in se impletũ illud Ysaie. Spũs dñi su... me euãgeliçare paupe ribus misit me. R... dere possum⁹ ꝙ filius a spũ sancto mittit' ...m nãz assũptã. Spirit⁹ aũt scũs nõ assũps... nãm creatã ut scõm eã possit dici missus ... filio: vel fili⁹ habere au ctoritatẽ respectu ipsi⁹. Relinquit' ergo ꝙ respectu ꝑsone e...ne fili⁹ suꝑ spũm sanctũ auctoritatẽ habe... Ad scõm obiectum de Damasceno dicit scũs Tho. ꝙ in hoc nõ ẽ audiend⁹ q̃uis ... abusdã dicat' ꝙ sicut nõ cõfitet' spũm s... esse a filio. ita etiã non negat ex vi verbo... illoꝝ. Ad tertiũ de pro ductione ꝑfecta ... dicit scũs Tho. ꝙ ꝑ h̃ ꝙ spũs scũs ꝑfec... ꝓcedit a p̃re. non solum nõ ẽ suꝑfluũ dicere ꝙ ꝓcedat a filio sed om nino necessariũ ... vna est virtus p̃ris et fi lij. Et q̃cq̃d ẽ a p...re necesse ẽ esse a filio nisi ꝓprietati filiatõnis repugnet. nõ eni filius est a seipso licet sit a patre. Igit' pater ⁊ fili⁹ sũt vnũ principiuz spũs sancti ꝓpter vnita tẽ diuine virtutis. ⁊ vna ꝓductione produ cunt spũm sanctũ: sicut etiã tres ꝑsone sunt vnũ principiũ creature. ⁊ vna actione crea turã ꝓducũt.

Tertia opinio de spũ sãcto damnata fuit aliquoꝝ q̃ dixerũt. ꝙ spirit⁹ sanct⁹ non sit equalis p̃ri aut filio. Argue bant ẜo sic. Dare se totũ sine sui diminutõ ne est sũme potentie. hoc aũt põt p̃r. hoc po test filius: nõ aũt spũs sanct⁹. nõ eni põt ge nerare filiũ sicut p̃r: nec põt spirare spirituz sanctũ sicut p̃r ⁊ fili⁹ ergo nõ ẽ illis equalis. Ad hoc r̃ndet Alexander in p̃mo volumi ne sũme. ꝙ sicut eadẽ ẽ potentia filij qua po tuit generari q̃ ẽ in p̃re qua potuit generar' Sic eadẽ est potentia spũs sãcti qua põt da ri. i. spirari qua patris ⁊ filij qua possũt da re. i. spirare. Vñ Aug⁹ li. 5 maximuz inq̃t. Absit ut ideo sit potentioꝛ p̃r filio q̃a crea toꝛẽ genuit p̃r: filius non genuit creatoꝛem Neqz eni nõ potuit sed nõ opoꝛtuit. i. non ex impotentia fecit sed q̃a sibi nõ conueniẽ bat. Similit' põt dici in ꝓposito. Si vero q̃ rat' vtrũ artata siue ligata sit potẽtia ꝓdu cendi in ꝑsona spũs sancti: ꝓpt' hoc ꝙ non põt exire in actũ ꝓducendi ꝑsonã sicut põt in patre ⁊ filio. Dicendũ ꝙ nõ p̃mo ex sum ma ꝑfectõne ipsius potentie ẽ: q̃a nõ potest exire in actũ huiusmodi: q̃a nõ congrueret Vñ Anselmus i monologion ait. Qui po test q̃d sibi nõ ꝓdest ⁊ nõ debet. tanto ma gis aduersitas ⁊ ꝑuersitas p̃nt in illũ. Scũs ẜo Tho. p̃ᵃ ꝑte. q. xlij. dicit. ꝙ sicut eadem essentia q̃ in p̃re ẽ paternitas: in filio est fili atio: ita eadẽ est potentia qua p̃r generat et qua filius generat'. Vñ verũ ẽ ꝙ q̃cq̃d põt pater põt fili⁹. Nõ tñ sequit' ꝙ possit gene rare. naz gñatio significat relationem in di uinis: habet ergo eandẽ potẽtiã quã pater. sed cũ alia relatione: q̃a p̃r habet eã ut dãs. Et hoc significat' cũ dr̃ p̃r põt generare. fili us aũt habet eã ut accipiens: ⁊ hoc significa tur cũ dr̃ põt generari. Idez dicendũ est de spiritu sancto respectu patris ⁊ filij.

Quid sit missio in diuinis. et qualiter spũs sanct⁹ mittit' inuisibiliter ⁊ visibiliter. ⁊ de cõgruitate tempoꝛis quo spiritus datus fu it apostolis in signo visibili. Cap. scõm.

Secundũ misteriũ cõtẽplandũ de spi ritu scõ dr̃ missionis. In quo tres con siderationes faciemus.

Prima dr̃ quidditatis

Scõa qualitatis

Tertia tẽpoꝛalitatis

Prima cõsideratio dr̃ quidditatis. vbi q̃d sit missio in diuinis est aperienduz. Ad q̃d ita ait Riccardus in p̃mo di. xv. Missio est ꝑsone emanantis vl' emanationis persone ꝑ aliq̃d sibi appropriatũ actu ul' habitu ma nifestatio. Nam missio respectu missi. duo habet ex suo intellectu emanationẽ ⁊ mani festationẽ ꝑ effectũ. Vñ Aug⁹ iiij. li. de tri. inq̃t. Mitti ẽ cognosci esse ab alio. Et quia p̃r a nullo ideo nũq̃z dr̃ missus. Sed ut ista clari⁹ habeant' tria in hac parte dubia sũt aperienda.

Primũ vtrũ sit ponere missionẽ in diuinis

Scõm vtrũ missio sit q̃d icreatũ vl' creatuz

Tertiũ vtrũ missio dicat' de deo ab eterno vel ex tempoꝛe vel vtroqz modo.

Ad p̃mũ dubiũ r̃ndet scriptura sancta. Dicit' enim ad galathas iiij. ca. Misit deus filiũ suũ. Et ibidẽ. misit deus spũm filij sui in corda v̄ra. Et iohãnis iij. ca. Non eniz misit de⁹ filiuz suũ in mundũ vt iudicet mundũ. Et vj. ca. Misit me viuens p̃r. Et viij. ca. Qui misit

UVA. BHSC. IyR_226

me verax est. Et iohis xvj. ca. Cum venerit paraclitus quē ego mittā vobis. Ex quib⁹ ⁊ similibus patet q̄ filius missus ē etiā ⁊ spiritus scūs. Cōtra hoc tñ q̄dā obiciūt. ⁊Primo q̄a q̄ mittit ab aliquo discedit ab eo et ad aliquē locuz de nouo vadit. sed i diuinis non pōt esse loci mutatio cū deus sit vbiq; ergo in diuinis nō pōt esse missio. Scōo. oē q̄ mittit separatur a mittente. sed i diuinis nō est ponere separationē vn⁹ p̄sone ab alia. ergo nec missionez. Tertio. nihil pertinens ad inferioritatē ⁊ superioritatē dr̄ de vna p̄sona respectu alterius. ⁊Ad ñ dicit Damascenus. q̄ filius ꝑm q̄ deus nō dr̄ obediens vt inobediens patri. subiectoz enī est hoc. Cū ergo ille q̄ mittit. inquātū huiⁿ⁹ sit inferior q̄ ille q̄ mittit. ⁊ ille q̄ mittit sit superior. non dicit̄ huiusmōi nomia mittere et mitti de vna persona respectu alteri⁹. Ad soluenda huiusmodi obiecta. notandu; ē ꝑm Bonauentu. in p⁹ di. xv. q̄ missio in his inferioribus habet respectuz ad tria. s. ad principiuz ad terminū. ⁊ ad mittz. Ad principiū siue ad mittēte missio habet sub triplici habitudine compari. videlicet vt ad dantem esse ⁊ sic mittitur radius a sole. Vel ad dantē ꝓtulē sic mittit̄ iaculū a ꝓiectore. Et ut ad dātem iurisdictionē ⁊ sic mittit̄ nūcius a ꝓceptore. Scōm omnē hāc cōparationē est missio in diuinis. q̄a spūs sanctus mittit̄ a pre ⁊ filio tanq̄z habens esse ⁊ virtutez ⁊ auctoritatem in operando in eis. Et ideo missio ꝑm hūc respectū completissime ē in diuinis. Si militer ad terminuz sub tertia habitudine cōparatur. ⁊Mittit̄ enī aliq̄d alicubi vbi uidelicet quietat̄ vt lapis mittit̄ deorsū. ⁊Mittitur etiā aliq̄d alicubi ut a quo habeatur. sicut aliq̄s mittit alicui donū. ⁊Mittit̄ insuper ad aliq̄d q̄ opetur. ⁊ sic mittit̄ filius vel spiritus scūs ut alicubi inhabitandū ut alicubi ad possidēdū vt donū ad aliq̄d. s. ad effectū conferendū. Et ideo missio p cōparationē ad terminū reperit̄ cōpletissime i diuinis multo magis q̄z in creaturis. Si aūt loquamur de missione in cōparatōne ad missū. sic in his inferioribus ponit triplicē cōditionē impfectionis. s. separationē: subiectionē: ⁊ mutationē. q̄ q̄dē nō sunt in diuinis. Est tñ aliquid perfectionis ibi ultis correspōdēs. Et ratio huiⁿ⁹ ꝓz sic. In ultis inferioribus separatur missus a mittente. nā cū mitto aliquam q̄a roma dicit̄ me ille q̄ mittit parat̄ a me. In diuinis ꝓo q̄a deus mittēs est vbiq; nulla est distantia: ideo nulla separatio: loco tñ huiⁿ⁹ ē missa a mittēte egressio siue emanatio. Simili⁹ in his inferioribus ē in misso subiectio ꝓpter differētiā mittētis ad missū. q̄a missus differt a mittēte in substantia. Sed i diuinis nō ē substātialis dr̄a Et ideo oia sūt equalis nobilitatis i misso ⁊ mittente. Sic etiā in his inferioribus⁹ est in misso mutatio ꝓpter distantiā missi a termino. ⁊Quia ꝓo i diuinis missus nulli loco abest. ideo nō est ibi mutatio. sed alicuius effectus de nouo ꝓductus. ec Bonauentura. Scūs ꝓo Tho. pª p... fluj. cādē sententiā ꝓfirmans ut asserit. q̄ in rōe missionis duo important. quoꝝ vnū est habitudo missi ad eū a q̄ mittit̄. Aliud ē habitudo missi ad terminū ad q̄ mittit̄. ⁊Per hoc aūt q̄ aliq̄s mittit̄ ostendit̄ ꝓcessio quedā missi a mittente. vel scōm imperiū: sicut dñs mittit seruū. vel scōm cōsiliariū. ut si cōsiliari⁹ dicat̄ mittere regē ad bellandū. ⁊Vel scōm originē ut si dicat̄ q̄ flos mittit̄ ab arbore. Ostēdit̄ etiaz habitudo t̄mini ad quē mittit̄ ut aliquo mō ibi esse incipiat. vel q̄a prius ibi omnino nō erat quo mittit̄. ⁊Vel q̄a incipit ibi aliquo mō esse quo prius nō erat. ⁊Missio ergo diuine p̄sone cōuenire pōt ꝑm q̄ importat ex vna pte ꝓcessionez originis a mittente. Et ꝑm q̄ importat ex alia parte nouū modū existendi in aliq̄. Sicut filius dr̄ esse missus a pre in mundū ꝑm q̄ incipit eē in mūdo uisibiliter p carnē assūptā. ⁊ tñ antea in mūdo erat: ut dr̄ iohis p⁹ ca. ⁊Nō ponitur ergo missio in diuinis q̄ sit ꝑm motū localē. ⁊Quare nec ibi est separatio sed sola distinctio originis. ⁊Neq; pōt esse minoratio cū nō sit a principio mittente. aut ꝑm imperiū aut scōm ꝓsiliū. q̄a imperans est maior ⁊ consilians sapientior. Et ut predictum ē missio illa nō importat nisi ꝓcessionē originis q̄ est ꝑm equalitatē. Scōm dubiū fuit vtrū missio sit q̄d creatū vel increatuz. Ad q̄ ita rñdet Alexāder i p⁹ sūme. Q̄ missio siue dicat̄ actiue de pre respectu filij. siue de patre ⁊ filio respectu spūs sancti. Siue dicatur passiue de filio uel spū scō est q̄d increatum ⁊ idē q̄ deus. nā ꝓcessio spūs sancti ē

UVA. BHSC. IyR_226

ipse spus scus procedens
sancti
spus

[illegible] scus pcedens. et [illegible] ntificatio spus [illegible] cti e ipse spus scus [illegible]ificans. Sz missio spus sancti e eius pc[illegible] sio a patre et filio ad sanctificandu creatu[illegible]a. vtrunqz aut e quid increatu qd e spus scus. ergo missio q spus scus est missus e qd [illegible] ncreatu. Et eade rone missio qua filius m[illegible]tit et qua pater mittit

Tertiu dubiu fuit vtru missio dicat de deo ex tepore vl ab eterno. Et rndent doctores theologi q dr ex tepore Meruti Alexader in p° sume dicit q in missione duo sut. Est eni ibi principale significatu qd e qd increatu. Et est ibi aliqd [illegible] notatu. s. effect in ronali creatura qd [illegible] d creatu. Naz missio est processio alicuiu [illegible] psone manifestata in creatura. uel manif[illegible]atio pcessionis eterne facta rationali creature. roe ergo connotati qd teporale e dr missio tpalis. Sz scus Tho. in p° pte. vbi s. dicit q in his que important origine diuinaru psonaru est qdaz dra attendenda Quedã eni in sua significatione importat sola habitudinez ad principiu ut pcessio et exitus. Quedã vo cu habitudine ad principiu determinant processionis terminu. Quoru qda determinant terminu eternu: sicut generatio et spiratio. naz generatio est pcessio diuine psone in natura diuina. Et spiratio passiue accepta iportat processione amoris subsistetis. Quedã vo cu habitudine ad principiu important terminu teporale: sicut missio et datio. Mittitur eni aliqd ad hoc ut in aliq sit et dat ad hoc ut habeat. Persona aut diuina haberi ab aliqua creatura vl esse nouo modo existendi in ea e qddaz teporale. Vn missio et datio in diuinis dicut teporalit tm. Generatio aut et spiratio solum ab eterno. Processio aut et exitus dicut in diuinis eternaliter et teporalit. Na filius ab eterno pcessit ut sit de. teporaliter aut ut sit homo scdm pmissione visibilez. uel ut sit in hoie scdm missione inuisibile.

De tpe die et hora missionis spiritus sancti

Scda consideratio de missione spus sancti dr teporalitatis. In qua quo tpe missus fuit apostolis ponderare debem. Na quinquagesima die post xpi resurrectione misteriuz istud fuit celebratu. Et hoc quide congrue factu esse constat. Tu qa in veteri testameto sic fuerat figuratu. dum quinquagesima die postqz moyses eduxerat filios isrl de egipto. descendit de in igne in mote synai. Sic et quinquagesima die postqz xpus traxerat patres de inferis. descendit spus scus in linguis igneis. Tu etia ut q in iubileo bnficia pplus accipiebat data fuisse multo copiosiora in xpm credentibus a spu sco noscantur Ut eniz colligit ex xxv. ca. leuitici. numero qnquagenario annox in iubileo debita remittebant. Ita spus sancti gra in aplos descendentis penitentib pcta et debita remittunt. Similit in illo iubileo serui donabatur libertati Ita nuc spus scus liberat a seruitute dyaboli in spem glorie filiorum dei. Adhuc in illo iubileo recuperabant hereditates amisse. Sic spus scus est pign hereditatis nre. Uenit etia spus scus in die dnica ut esset dies renouationis q fuerat et creationis Dnica nanqz die creatus e mudus Hora adhuc qua spus scus in aplos descedit fuit tertia. ut pz ex auctoritate ecclesie q cantat in hymno. Duz hora tertia repente mundus intonat: orantibus aplis deuz venisse nunciat. Idipsu habet ex verbo petri Actuu ij. ca. Fuit aut ista hora couenien Tu quia spus scus est tertia in trinitate persona. Tu qa primi parentes dicut in hora tertia pdidisse gram. ut ponit in copendio theologie li° p°. vn couenien fuit q eadez hora aplis redderet. Tu etia ut insinuetur q in tertio tpe gra dei copiose i muduz effusa est. Nam genus huanu sub triplici statu decurrere ponit a doctoribus. Primus legis nature ab ada vsqz ad moysen. Scdus fuit legis scripte. a moyse vsqz ad xpm. Tertius legis gratie. a xpo usqz ad copletuz numeru electox. Tertia cosideratio d missione spus sancti dr qlitatis. Duplex e missio spus sancti. vna inuisibilis q mittit in mentem ad sanctificandu creatura. et ista missio fit ad inhabitatone creature ronalis. Alia est missio visibilis sicut apparuit super xpm in colube specie: et sup aplos in linguis igneis. Qui spum sanctum inuisibiliter habere cupit opus est ut se conformet aplis in quibus septe conditiones describuntur fuisse. Prima conditio fuit qa erant animo qeti Et hoc e qd dr actuu ij. ca. Duz coplerent dies pethecostes. i. dies requietionis. Illud eni festu erat ad requie deputatuz. Ido dixit

UVA. BHSC. IyR_226

deus y Ysaiã ca.lx. Sup quez reqeſcet ſpũs meus niſi ſup humilẽ ⁊ quietuz. Scõo erãt apli dilectione vniti. qõ notat cũ dr Erãt oẽs pariẽ. Erat quidẽ eis cor vnũ ⁊ aia vna Sicut enĩ ſpũs hois nõ viuificat mẽbra cor poris niſi vnita. Sic nec ſpũs ſcũs membra ſpũalia. Tertio erant apli loco ſecreti. de hõ ſubdit. in eodẽ loco..ſ. in cenaculo. Quarto erant oone aſſidui. ideo ſubdit. Erãt q ſeuerantes vnanimiter in oone. de illis cãtat eccleſia. Orantib⁹ aplis deũ venisse nũciat. Quito erãt humilitate prediti ex eo q̃ ſcribit. qa erãt ſedentes. i. humiles. Sexto erant pace cõuncti qa erãt in urlim q̃ interat viſio pacis. Septimo erãt cõtempla to. ⁊ erecti. q hoc q dr. qa receperũt ſpũm ſanctũ in ſuperiori cenaculo. Qualiter aũt viſio illa viſibilis i aplos fuerit cõpleta declarat Actuũ ij. ca. vbi dr. Factus ẽ repente de celo ſonus tanq̃z aduenientis ſpũs vehementis ⁊ repleuit totã domũ vbi erãt ſedentes. Nico⁹ de Lira. ſedentes. i. manentes eo modo quo dr i deuteronomio ca. i. Sedistis in cades barne multo tpe idest manſiſtis. Nã apli tũc erant in oone q̃ non fit ſedendo ſed magis flectendo genua vel trãdo Inſuꝑ luce vltimo xp̃s dixerat eis. Sedete i ciuitate. idest manete quouſq; induamini virtute ex alto. Et apparuerũt illis diſpte lingue tãq̃z ignis: ſeditq; ſupra ſingulos eorũ ⁊ repleti ſũt oẽs ſpũ ſcõ. Sed poſſet aliq̃s q̃rere an apli ante illã diẽ acceperant ſpũm ſanctũ. Et rñdent doctores q̃ ſic ſed non in tanta copia. Cũ enĩ fuerũt vocati ad xp̃i ſequelã ⁊ apoſtolatũ receperũt ſpũm ſanctuz ad ꝓpriã iuſtificationẽ ⁊ ſonalẽ pfectõnẽ Cũ aũt miſit eos ad predicandũ ante ſuaz paſſionẽ tunc receperũt ſpũm ſanctũ ad infirmorũ curationẽ ⁊ miraculoꝝ opationez Dedit nanq; ptãtẽ illis curandi lãguores. eiciendi demones. Sicut ꝓz math. x. ca. Sz quando inſufflauit ⁊ dixit eis. Accipite ſpiritũ ſanctũ. tũc receperũt eũ ad peccatoꝝ remiſſionẽ ⁊ ſacramentorũ miniſtrationem. Et ut refert Auguſtinus iij. li. de trinitate Flatus ille corporeus ſubſtantia ſpũs ſancti non fuit ſed demonſtratio per cõgruam ſignificationem non tãtũ a patre ſed a filio ꝓcedere ſpũm ſanctũ. Et ſpũs ſanctus ibi nõ accipitur ꝓut eſt tertia in trinitate ꝓſona.

lea ꝓz dono ſpũs ſancti. vt ſit ſenſus pite ſpiritum ſanctum. .i. donum ſpũs ꝓut exponit Philippus de mõte caler cuangelio ioõis. Iſta xo die apli receſpiritũ ſanctũ ad habendaz intelligẽ ſcripturarũ vt declarabũ..ius in ſequẽ ſterio. ⁊ noticiã omniu linguarũ ad am ⁊ fortitudinẽ. ad omnũ meritotudinẽ. ad predicationez euangelij. rationẽ martyrij. ad cõuerſionẽ po ⁊ coruſcationẽ miraculoꝝ. Ergo ſunt non ſolum plenitudine ſufficien. etiam plenitudine redũ..antie.

Qz apoſtoli faciente ſpũ..ncto loquebant varijs linguis ⁊ acceperunt ſcientiã diuinarũ rerũ atq; fortes facti fuerunt ut nõ timerent cruciatus neq; mortem. Cap. tertiũ.

Tertiũ miſteriũ cõtemplãdũ de ſpũ ſcõ dr operationis. Inter cetera ẽ ſtupenda q̃ in aplis eſt opatus ſunt ꝓcipua ⁊ ſingulariſſima tria.

Primũ fuit locutio
Scõm illuſtratio
Tertiũ fortificatio

Primum opus mirabile fuit locutio. nã ſtam fecit illos loqui ydiomata omnũ gentũ q̃ tũ antea nõ didicerant. Et licet q̃daz licere voluerũt q̃ apli lingua ꝓpria loquẽtes intelligebant ab audientibus ac ſi eorũ idiomata ꝓferrent. Tũ verior ẽ ſententia illorũ qui tenent q̃ ipſi apli varia linguarũ genera y ſpũm ſanctũ didicerũt. Mũ eccha ꝺ ipſis cantat. Linguis loquũt omniũ turbe pauent gentiliũ: muſto madere deputãt quos ſpũs repleuerat. Et actuũ ij. ca. ſcribitur Ceperũt loqui varijs linguis ꝓut ſpũs ſcũs dabat eloqui illis. Erant aũtẽ in urlim habitantes iudei viri religioſi. i. in cultu diuino deuoti ſcõm Nicolaũ de lira. ex omni natione que ſub celo eſt. q̃ cõuenerant i hieruſalẽ ratione feſti. Nã iudei captiuati per Salmanaſar regẽ aſſiriorũ nõ redierunt in iudeã. Similiter captiuati y regẽ chald. non redierũt omẽs. q̃uis haberẽt licentiã redeundi ſed remanſerũt multi amore filiorũ quos genuerãt ibi ⁊ poſſeſſionũ quas acquiſierãt. Multi adhuc captiuati y Anthiochum regẽ grecorũ ⁊ diuerſis gentibus vẽ

ii

UVA. BHSC. IyR_226

diti vemasc̄rut
deuoti ppter

anserunt. Ne[illegible] ut̄n aliq̄ eo[rum] magis
[illegible] ppter reuerentiā templi aliorū i hie
[illegible]z maxime in sollennitatibus magnis
vna erat sollēnitas pēthecostes. Et
[illegible]hecostes a pentha qd̄ ē q̄nqz [et] coste
[illegible]decez. Quinquagesima nanqz die a
[illegible]leberrima erat apud iudeos in me-
[illegible]eneficij legis date q̄ fuit data in mō
[illegible] quinquagesima die ut supr[us] tactuz
[illegible]z filij isrl' egressi sunt ō egypto. Fa
[illegible] hac voce. s. spūs vehementis vl' ven
[illegible]onitrui q̄ ab alijs audita fuit. vl' apo
[illegible]orū [et] aliorū c[illegible]is existentiū deum voce
[illegible]agna laudanti[illegible] q̄ prius timore ducti nō
audebant loq. co[illegible]enit multitudo [et] men-
te cōfusa est. i. stupefacta. quoniā audiebat
vnusq̄sqz lingua sua illos loquētes. dicebāt
aūt cū admiratione. Nonne ecce oēs isti q̄
[illegible]quūtur galilei sunt? Et quō nos audiui-
[illegible] vnusquisqz linguā nostrā in qua nati
[illegible]s. Parti [et] Medi [et] Helamite [et] q̄ ha-
bitant mesopotamiā Judeā [et] Capadociā
Pontū [et] Asiam. Frigiā [et] Pamphiliam.
Egyptū [et] partes libie q̄ est circa cirenem [et]
aduene Romani. Et dicunt' hic romani
aduene potius q̄z alij. tuz q̄a a remotiorib[us]
partibus venerūt. tum q̄a mare transierāt
Judei quoqz [et] proseliti. i. conuersi de genti
litate ad iudaismū. Cretes [et] arabes audiui
mus eos loquentes nostris linguis magna
lia dei. Alij aūt irridentes dicebant q̄a mu
sto pleni sūt. p quibus cātat eccl'ia. Musto
madere deputāt quos spūs repleuerat. Tū
petrus veritatē rei p scripturas declarauit.
Et illa die apposite sūt. i. baptiçate [et] ad nu-
merū fideliū congregate animē circiter tria
milia. Scōm opus mirabile qd̄ spūs sāct[us]
in apl'is fuit opatus Illustratio dr̄. Nā in
tellectū eorū illuminauit. vt de diuinis que
ad salutē sūt necessaria nihil penitus igno-
rarent. hoc pmiserat eis xp̄s. cū dixit iohis
xiiij. ca. Paraclitus autē spūs scūs quē mit
tet pater i noie meo ille vos docebit omnia
[et] suggeret vobis omnia q̄cunqz dixero vo-
bis. Et xvj. ca. Cū venerit ille spūs veritat[is]
docebit vos omnē veritatē. Et luce xxj. ca°.
Ego dabo vobis os [et] sapientiā cui nō pote
runt ɔdicere aduersarij vestri. Res est pfe
cto stupenda q[uod] tam celeriter absqz doctore
spūs sancti sola presentia noticiaz apostoli

plenissimam acceperūt de oībus q̄ a moyse
[et] pphetis fuerant cōscripta. Hinc hiero[us]
ad paulinū ait. Pharisei stupent in doctri
na dñi [et] mirant' in petro [et] iohanne quō le
gem sciant cū litteras nō didicerint. Quic
quid eniz alijs exercitatio et quotidiana in
lege dñi meditatio tribuere solet. illis spūs
sanctus suggerebat. [et] erāt iuxta qd̄ scriptū
est docibiles deo. Quinymo de secretis di-
uinis magis fuerunt illuminati q̄z pphete
veteris testamenti: [et] in maiori plenitudine
gratiā spūs sancti receperūt. atqz donū pro
phetandi excellētius habuerūt. Or aūt apl'i
pphetie munere fuerunt prediti. pz actuuz
ij. ca. v. ca. vj. ca. xj. ca. xiij. ca. xxvij. ca. Tāta
aūt fuit in illis vis doctrine q[uod] in omnes g[en]
tes et nationes mundi per eos lux verit[atis]
effulsit. Tertiū opus mirabile qd̄ spiritu
sanctus operatus est in apostolis dr̄ fortifi
catio. q̄a corda eorum adeo fortificauit. ut
nullo timore. nullo terrore. nullaqz ɔmina
tione a xp̄i predicatōne retardarent'. Jdeo
in sermone qui legitur in officio apostolo[rum]
Gregori[us] ait. Scriptum est. spūs dñi orna-
uit celos: ornamenta eniz celorū sunt uirtu
tes predicantiū. Que videlicet ornamenta
paulus enumerat dicens. Alij dat' p spūm
sermo sapientie. Alij sermo scientie secūdū
eundem spiritū. Alij fides in eodez spiritu.
Alij gratia sanitatuz in vno spiritu. Et in
fra. Quot sunt bona predicantiū tot sunt
ornamenta celorū. Hinc rursus scriptuz ē.
Verbo dñi celi firmati sūt [et] spiritu oris ei[us]
omnis virtus eorū. Verbū eniz dñi filius ē
patris. Sed eosdem celos videlicet sanctos
apostolos ut tota simul trinitas ostēdatur
operata repente de sancti spiritus diuinita
te adiungit'. Et spū oris eius omnis virtus
eorū. Celorū igit' virtus de spū sumpta est
q̄a mūdi huius potestatibus cōtraire nō p
sumerent nisi eos sancti spūs fortitudo soli
dasset. Quales nanqz doctores sancte eccle
sie ante aduentū huius spūs fuerint: scim[us]:
[et] post aduentuz illius cuius fortitudinis fa
cti sunt cōspicimus. Certe ipse pastor eccle-
sie petrus quāte debilitatis quātequ formi-
dinis ante aduentum huius spiritus fuerit
ancilla hostiaria requisita dicat. vna enim
mulieris voce percussus. dum mori timuit
vitam negauit. Et tunc Petrus negauit

UVA. BHSC. IyR_226

in terra. cū latro ꝓfitebat in cruce. Sed vir iste tante formidinis qualis post aduentū spūs exīstat audiam⁹. ¶Fit cōuētus mgr̃atum atq; seniorū. cesis denūciat aplis ne in noīe iesu loq̄ debeāt. ¶Petrus magna auctoritate rñdit. Obedire oportet deo magis q̄z hoibus. Et rursū. Si in cōspectu dñi iustuz est vos potius audire q̄z deū: iudicate. libēs beatus andreas persecutoribus suis rñdit. Tanto enī ero regi meo acceptior q̄zto pro ei⁹ noīe fuero ꝓmanēs in tormētis cōstātior. ¶Non enī possumus q̄ audiuimus ⁊ vidimus non loqui. Et illi quidē ibant gaudentes a cōspectu consilij quoniaz digni habiti sunt pro noīe iesu contumeliā pati. hec ille. Securus ⁊ gaudens ad crucē ꝓperauit petrus ita ⁊ frater eius andreas. ꝗa spūs scūs erat in eis. Sic ⁊ apli ceteri morte violentā letanter tulerunt. ꝗa spūs sanct⁹ omnes ab eis timorez ieccerat. ¶Nec tm̄ aplis hec fortitudo supnāliter tributa ē. ¶Quinymo ⁊ sanctis ut sic dicā innumeris. confessorib⁹. virginibus ⁊ martyribus. ¶Quisnā fecit tēporalū bonorū cōtemptores eos q̄ xp̄m nudū nudi secuti sunt nisi spūs scūs? ¶Quis habitare fecit in solitudine in spelūcis amicos dei: vigilantes orantes. ⁊ carnez durissimis iciunys disciplinis ⁊ verberibus affligētes. nisi spūs scūs? ¶Quis denīq; fecit martyres animo intrepido tot illata tormenta ⁊ exq̄sitissima cruciatuū genera ꝓpeti nisi spūs scūs? ¶Ubi admirari plurimū simul ⁊ i fide cōsolidari debem⁹. dū supradicta oia i sexu fragili mulieruz inueniri cōspicimus. O vere stupenda virt⁹ spūs sancti q̄ tot hoies supra hoies eleuauit. O gratia dei electis copiosissime dispensata q̄ terrenos homines celestes effecit. O fons indeficiens bonitatis dei ad quē cuncti mortales cōfugere securi debent. qm̄ ut inq̄t Cyprianus in epistola ad donatum. ¶Profluens largiter spiritus nullis finibus premit⁹. nec vllis cohercentibus claustris intra certa metaruz spacia refrenatur. ¶Manat iugiter. exuberat affluenter. nostrū tm̄ pectus sitiat ⁊ pateat. ¶Quātū illuc fidei capacis afferimus tm̄ inde gratie inundantis haurimus hec ille. Supplici corde igitur postulemus ut pyissimus deus spū sācto suo repleat corda nra. ¶Qui sit bñ dictus in secula seculorum. Amen.

Sermo vigesimusprimus de beatitudine sanctoꝝ in quo confutat⁹ fatuitas hominū mūdanoꝝ q̄ nō credūt aliq̄d ō vita futura

sus. Ama pte sancti zio m

Merces vestra copiosa ē in celis. Verba sūt redēptoris nr̄i originaliter mathei. v. ca. Tanta est quorūdaz stulticia vt arbitrent nullā esse bona ꝑter ea que in ꝓsenti vita a pyissimo deo vsibus humanis cōcedunt⁹. ¶Nil credūt. nil cogitant. ¶Nihil deniq; ꝑerāt. de futura celestis regni hereditate. Somnū putāt ymaginationē ⁊ fabulā. q̄cquid icōm omnez veritatē de scōꝝ beatitudine ꝓclamat⁹. ¶Hi omnē diligētiaz adhibent. ut corporeis sensib⁹ in suis delectationibus voluptuosis satisfiat. Animā vo virtutibus honestisq; moribus instruere ⁊ negligunt ⁊ contemnunt. ¶Propterea equū esse cēsui si in presenti sermone de beatitudine verba fecero. Nā illā cuncti desiderare debent q̄ merito ꝓponenda est omnibus q̄ ab hoie ꝓtio haberi solent. de hac quilibet iustus atq; fidelis asserit illud Sapientie ca. vij. ¶Preposui illā regnis ⁊ sedib⁹. ⁊ diuitias nihil esse dixi in cōparatione illius. nec cōparaui illi lapidez pciosum. qm̄ omne aurū in cōpatione illius arena est exigua. ⁊ tanq̄z lutū extimabit⁹ argentum in conspectu illius. Super salutē ⁊ speciē dilexi eam. ⁊ ꝓposui pro luce habere illā qm̄ ineptinguibile est lumē illius. venerunt aūt mihi oia bona pariter cū illa. Ut igit⁹ disponamus ea q̄ tractaturi sumus ordine debito. beatitudinisq; laudes mirificētissimas ꝓplectamur que copiosa merces a nostro saluatore merito nūcupat⁹. de ipsa tria misteria principalia ꝓponemus contemplanda.

¶Primū dē beatitudinis desideriū
Scōm beatitudinis subiectū
Tertiū beatitudinis obiectū

Q beatitudo ē bonū q̄ cūcti desiderare debent. Cap. ꝓmū

¶Primū misteriū cōtēplādū dē beatitudinis desideriū. in q̄ inducēda ē cūctorū mens ut ad beatitudinē dirigant cordis affectū. illāq; viri⁹ totis conent⁹ adipisci. ¶Nā ⁊ de hoc ita pulchre loquit⁹ Seneca ad

UVA. BHSC. IyR_226

Lucillū. Ad ſummū inquit bonū ⁊ ppoſitum totius vite tue reſpice. Illi enim conſentire debz q̄quid agimus. ideo peccam⁹ q̄a de partibus vite oēs deliberamus de tota vero nemo deſiderat. Errant cōſilia nr̄a quia nō habent quo dirigant. Ignoranti quē portū petat. null⁹ ſuus certus ē. hec ille Sed ut pars iſta lucidior fiat opus eſt ut ad tria dubia reſpondeamus.

Primū vtr̄ homini ꝓueniat agē ꝓpt̄ finē Scōm vtrū finis hūane vite ſit beatitudo Tertiū vtr̄ beatitudo ſit bonū deſiderabile Ad primū dubiū rñdet ſcūs Tho.p⁹ 6ᵉ.q. pma.q⁹ actionū q̄ ab hoie agūt. ille ſole ꝓprie dicunt humane q̄ ſūt ꝓprie hois inq̄tū eſt homo. differt aūt homo ab alijs irrationalibus creaturis in hoc q⁹ eſt dñs ſuor actuū qō fit per rōnē ⁊ volūtatē. Ille itaq̄ actiones ꝓprie hūane dicunt q̄ ex voluntate deliberata ꝓcedunt. Alie vero nō ꝓpe humane ſūt ſicut dū mouet pedē. vel fricat barbā alijs intentus ⁊ ſimilia. licet ſint hominis iſte actiones ſcōe nō ſunt ꝓpter finē ex quibus homo nec mereri pōt nec demereri Sed prime actiones ad finē ſūt dirigende. Inq̄t nanq̄ phūs in ij. phicor. Finis ē principiū in operabilibus ab hoie. Et in ij. ethicor aſſerit. Fine oēs opant. Et iterū in ij. phicor. Nō ſolū intellectus ſed natura agit ꝓpter finē. Et in ij. methaphi⁶. qui infinitū faciunt auferunt nām bonī. Cum itaq̄ finis ſit qui mouet agentē ⁊ licet in executione ſit poſterior tū prior eſt in intētione agentis ⁊ habet rōnē cauſe. ꝓpterea ad hoiem ſpectat ut agat ꝓpter finē. Ad ſm dubtū rñdet Riccardus in iij. di. xlix. q⁹ vltimus finis humane vite ē beatitudo ut ait Aug⁹ li. viij. ō ciui. dei. Finis boni appellatur quo quiſq̄ cū puenerit beatus ē Et idē li° xix. ō ciui. dei. Illud eſt finis boni ꝓpter qō appetēda ſūt cetera ipſū aūt ꝓpt̄ ſeipſū. Et xxij. li. de ci. dei. Finis inq̄t nr̄ ē peruenire ad illud ad regnū cui⁹ nullus finis ē. Et aplus ad romanos vj. Habetis fructū vestrū in ſanctificatione. finē vo vitā eternā. Sed hic oritur difficultas qñ cū beatitudo ſit in ipſo deo. ⁊ beatitudo eſt finis humane vite etiā erit finis omniū creaturarū. Vnde ut inquit Dionyſi⁹ in li° de diuinis noib⁹. Deus conuertit oia ad ſeipſū tanq̄ ad vltimū finē. Ad qō dicit Tho. p⁹ 6ᵉ. q. pma q⁹ ſicut colligit ex dictis Ariſto. ij. phicorū. ⁊ v. methaphi⁶. Finis dr̄ dupr̄. ſ. uel eius terminus et quo. i. ipſa res in qua ratio boni inuenitur ⁊ vſus ſiue adeptio illius rei. Sicut ſi dicamus q⁹ motus corporis grauis finis eſt vel locus inferior ut res. vel hoc qō ē eſſe in loco inferiori ut vſus. Et finis auari eſt uel pecunia ut res. vel poſſeſſio pecunie ut vſus. Si ergo loquamur de vltimo fine hominis q̄tum ad ipſam rem que eſt finis Sic in vltimo fine hominis omnia creata cōueniunt. q̄a deus eſt vltimus finis hois ⁊ omnū aliarū rerum. Si aūt loquamur de vltimo fine hominis q̄tū ad conſecutionē finis. Sic i fine hominis nō cōmunicāt creature irrationales. Nā ⁊ homo ⁊ alie creature rationales conſequūtur vltimū finem cognoſcendo ⁊ amando deum. qō non cōpetit alijs creaturis que adipiſcūt vltimū finem inq̄tum participant aliquam ſimilitudinē dei ſcōm q⁹ ſunt uel viuunt vel etiā cognoſcunt ſcōm inſtinctū nature. licet nō per rationē vel intellectū. Ideo mgr̄ ꝓma di. ij. dicit. Fecit deus creaturā rationalem ut ſūmum bonū intelligeret. intelligendo amaret. amando poſſideret ⁊ poſſidēdo fruerētur. Quare ut Auguſtinus docet in li°. lxxx. iij. q. Non cadit in aliqua ratione carentia ut beata ſint. Tertiū dubium fuit vtrū beatitudo ſit bonū deſiderabile. Et poſſet quis arguere q⁹ nō. nā nullum bonū incognitū eſt deſiderabile hoc patet Quia bonū appetibile eſt obiectū appetit⁹. vt inq̄t Ariſtoteles in iij. de aīa. Ideo Auguſtinus li. x. de trini. ca. i. ait. Firmiſſime nouimus amari niſi vota nō poſſe. Sed beatitudo eſt bonū incognitū ergo nō eſt bonū deſiderabile. Philoſophi q̄dem multo ſubtiliter elaborarunt ut de beatitudine ac ſūmo bono cognitionem inuenirēt. Et ut Lactantius ſcribit in ꝑn° ꝓmi libri diuinarū inſtitutū. Neq̄s adepti ſūt qō volebāt et opam ſimul atq̄s induſtriā pdiderunt. hoc ideo dixit. quia ut recitat Aug⁹ li. xix. de ci. dei. Marcus varro notauit ducentas octogintaocto falſas opiniones ō btitudine q̄s phi ſuo ingenio adinuenerūt Aug⁹ etiā in xiij. ō tri. aſſerit quoſdā poſuiſſe btitudinē i voluptate corpis. q̄ſdā in voluptate animi

UVA. BHSC. IyR_226

Quosdā in alijs rebus puta in diuitijs vel honoribus ⁊ huiusmōi. vt etiā scribit Aristoteles i p⁹ ethicorū. De his ad hoc ita loq̄tur Lactantius li. iij. diuina. instī. Epicurus sūmū bonū in voluptate animi esse censet. Aristippus in voluptate corpis. Caliphon ⁊ Dinomachus cirenaici honestatē cuz voluptate iunxerūt. Diodorus in priuatione doloris sūmū bonū posuit. Zeno⁹ in nō volendo. Peripatetici aūt in bonis animi et corpis ⁊ fortune. Et illi sūmū bonū ē sciētia Zenonis cū nā cōgruenter viuere. Quorū dā stoicorū virtutez seq̄. Arist. in honestate ac virtute sūmū bonū collocaut. hec ille Sed infra de Epicuro ita seq̄t. Epicuri disciplina multo celebrior semp fuit q̄z ceterorū. nō quia veri aliq̄d auferret. sed q̄a multos ad populare nomē voluptatis inuitat. Nemo enī nō i vicia pronus ē. Propterea ut ad se multitudinē ꝺ̄hat apposita singulis quibusq̄z moribus loq̄t. Desidiosuz vetat liras discere. Quarū populari largitione liberat. Ignauuz phibet accedere ad rēpublicā. pigrū exercere. timidū militarē. Cōstat itaq̄z ex his q̄z erronea fuerit ph̄orum mens circa beatitudinē agnoscendaz. Sed preter illos adhuc cōfirmare possum⁹ q⁹ beatitudo nō est cognoscibilis p ꝟba pauli qui p⁹ ad corinthios ca. ij. ait. Oculus non vidit ⁊ auris nō audiuit nec in cor hois ascendit q̄ pparauit deus his q̄ diligūt illū. Sed ista de beatitudine sic paulus locutus ē. Ergo tale bonū ē qđ a nobis percipi minime pōt ⁊ ex cōsequēti neq̄z desiderari. Et in ꝺ̄rū ē sentētia Augustini qui li. x. de ci. dei ca. p⁹. ait. Omnū certa sententia ē qui rōe quo q̄ mōuti possūt beatos esse oēs hoies velle. Et in xiij. de trin. Ad appetendū beatitudinē nā cōpellit cuiusme bonus ⁊ imutabiliter beatus creator hoc indidit. Et de hoc Aristo. in p⁹ ethicorū sic scripsit bene enūciauerūt dicentes bonuz esse qđ oēs appetunt. Et in iij. thopicoruz. Maxime bonū oēs maxume appetūt. Pro amouenda igit̄ omni ambiguitate notandū ex dictis Riccardi in iij. di. lxxxix ⁊. Tho. p⁹ 6ᵉ. q. v. q⁹ beatitudo potest accipi tripliciter.

Primo in suo esse generali
Scōo in suo esse speciali
Tertio in suo esse specialissimo

Primo pōt beatitudo accipi in suo esse generali in q̄z tū est bonū qđ sufficietissimū ⁊ sic est oibus nota. Quilibet enim scit qđ est bonū ⁊ quid est sufficientissimū. Et hoc modo oēs beatitudinē appetunt. Nam sic appetere beatitudinē nihil est aliud q̄z appetere ut volūtas satiet̄ qđ quilibet vult. Et hoc ē qđ Boctius dixit in iij. de consolatōe Omnis nanq̄z mortaliū cura q̄z multiplici um studiorū labor exercet. diuerso quidem calle pcedit. ad vnū tū beatitudinis finem nitit̄ peruenire. Et sumitur hic vnus finis scōm Geraldū oddonis sup pmū ethicorū nō fm speciez opimonis sed scōm pportionem. Nam sicut leuia habent vnū finē fm speciē nature. s. locū surſū. Et grauia habeant alū finē scōm speciē nature. s. locū deorsum. tū grauia ⁊ leuia habent vnū finē fm pportionē nature. Eo q⁹ ita se habet locꝰ deorsū ad grauia. sicut locus surſū ad leuia. Ita ⁊ oēs hoies tendunt ad vnū finē scōm pportionē opimonis. eo q⁹ ita se habz pecunia ad auarum in qua opinat̄ se fieri posse vnū. sicut delectatio libidinis ad luxuriosū. qui in sua luxuria putat constare beatitudinē. Omnes quippe appetunt q̄quid etiā indebite appetunt tanq̄z consumatū bonum Scōo pōt beatitudo accipi in suo esse speciali. in q̄z tū. s. consistit nō in bonis presentis vite. sed in clara dei visione et perfecta eius dilectione et gaudio qō habet̄ de dei bonitate presenti per clarā eius visionē ⁊ pfectaz dilectionem. Et hoc modo beatitudo non fuit nota philosophis. quaz tū postq̄z xp̄us dei filius venit in mundū omnes q̄ volunt agnoscere desiderare ⁊ acquirere valēt. Ipse quidez qui lux fuit ⁊ splendor ois ueritatis viā nobis sūmi boni ostendit. Ipse clamauit Mathei iij. ca. dicens. Penitentiā agite appropinquabit regnū celorum. Et v. ca. Merces vestra copiosa est in celis Et vj. ca. Nolite thesauriçare vobis thesauros i t̄ra thesauriçate uobis thesauros in celo. Et iohānis xvij. ca. Hec est uita eterna ut cognoscant. s. facie ad faciē te verū deū. ⁊ quez misisti iesum xp̄m filiū tuū. Et cōpletis humane redēptionis misteriis quadragesima die postq̄z surrexit a mortuis videntibus discipulis eleuatus est ⁊ ascendit ad celos. Idcir co Lactantius libro vij. diuinaz institut.

UVA. BHSC. IyR_226

ait. ¶Pater enim vester ac dñs qui condidit firmauitq; celuz qui libratuz magnitudine sua terram vallauit montibus. mari circũdedit. amnibusq; distinxit. ⁊ quicquid ẽ in hoc mũdo mirabile conflauit ac perfecit ex nihilo. perspectis erroribus hominũ. ducẽ misit qui nobis viaz iusticie panderet. ¶Hũc sequamur omẽs. hunc audiamus. huic deuotissime pareamus. quoniã sol⁹ ut ait lucretius veridicis hominũ purgauit pectora dictis ⁊ finẽ statuit torpedinis atq; timoris ostenditq; bonũ summũ quo tendim⁹ omnes. quid foret. atq; viam monstrauit lumine paruo. quo possemus ad id recto contendere cursu. ¶Hec tantũ ostendit sed etiã precessit. ne quis difficultatis gratia iter virtutis horreret. hec ille. Tertio põt accipi beatitudo in suo esse specialissimo ꝓut. s. ẽ actu aliter in beatis cuius magnitudinẽ explicare nequaq; possumus. quia nulla sensibilis experientia quaruncunq; delectationũ presentis vite minimã partez illius dulcedinis potest designare. Et oculus nõ vidit nec auris audiuit: neq; humanuz cor excogitauit vnq̃ q̃ ingens sit illa supna felicitas. Vnde Gregoriꝰ in omelia inquit. Si considerem⁹ fratres charissimi que ⁊ quãta sunt q̃ nobis promittunt̃ in celis vilescũt animo omnia que habent̃ i terris. Terrena nãq; substantia superne felicitati cõparata. pondus est non subsidiũ. Temporalis vita eterne vite cõparata. moꝛs est potius dicẽda q̃ vita. Vnde in trãsitu beati hieronymi scribit hec verba Augustinus ad Cirilluz Eo die et hoꝛa qua hieronymus sanctissim⁹ ex hac luce migrauit. dum Ponie in cellula mea quiescens. de gloria beatoꝝ cogitarez vellemq; de illa tractatũ breuẽ componere compulsus precibus nostri seueri quondaz venerabilis Martini epi turonẽsis discipuli. carta calamo pugillariq; susceptis. volui epam scribere sanctissimo hieronymo destinandã. ut quid ipse in re tam difficili sentiret. responderet. Cunq; taz scribens salutationis exordiũ hieronymo presentarẽ. in effabile subito lumen. cũ inaudita odoꝝ fragrantia cellulã in qua stabam intrauit. hoꝛa iam cõpletoꝛij. Ad quã visionez ꝓpr rei tam admirabilis nouitatez perterritus esse cepi. Cunq; quidnã id esset attenti⁹ cogitarem de luce voꝛ insonuit dicẽs. Augustine Augustine quid queriz pntasne breui immittere vasculo mare totuz. ¶Do dico includere pugillo terrarũ oꝛbem. Celuz firmare ne suos exerceat moꝛ⁹ Infinite rei q̃s inerit finis: immensa qua mensura metieris: ¶Potius totũ mare in artissimo claudetur vasculo. potius oꝛbem terrarũ paru⁹ teneret pugillus. potius a motu cõtinuo celum desisteret. q̃z gaudioꝝ ⁊ glozie quibus beatoꝝ anime fine fine potiunt̃ munimaz particulã intelliges. nisi ut ego experientia vocearis. discurre ad hoc breue tẽpoꝛis spaciuz ⁊ talia sata ge opera exercere ut postmodũ ibi que hic aliqualiter intelligere cupis i eternũ habeas Interroganti vero mihi q̃s nam esset qui talia tam grauissime loquerentur. ¶Respondit benigne. hieronymi illius p̃s byteri cui epam scribere cepisti sũ anima que i hac hoꝛa in bethleem carnis onere deposito iocũda ⁊ gloriosa pergo ad regna celoꝝ. post q̃ ⁊ alia multa q̃ mecũ contulit a meis oculis lux disparuit ¶Quanto igitur minus beatitudinis supne sublimitas põt cõprehendi tanto ardentius est a nob exoptanda.

¶Qz beatitudo cõsistit in aia i intellectu videlicet ⁊ i volũtate. Cap̃. scõm

Secũdũ misteriuz cõtẽplandũ dr̃ beatitudinis subiectum. in quo tria dubia sunt absoluenda.

¶Primũ vtrũ beatitudo sit actus aie tm̃ Scõm vtrũ sit actus intellect⁹ ⁊ volũtatis. Tertiũ vtrũ sit principalius in actu volũtatis q̃z intellect⁹. Ad primũ dubiũ rñdet Riccard⁹ in iiij. di. xlix. q. beatitudo ẽ act⁹ aie tm̃. ¶Hã beatitudo ẽ nobilissimuz qõ in hoie possit esse. nec in creaturis infra hoies cõuenire põt. Oportet ergo q̃ ꝑsistat i actu ꝓprio homini. nõ q̃cunq; sed nobilissimo. Actus aũt hois ꝓprius nõ ẽ msi ille q̃ ẽ hominis per illã formã qua homo est. hoc est aũt anima intellectiua. ¶Nobilissim⁹ ergo actus hominis est ille qui sibi ꝓuenit scõm animã intellectiuaz. siue sit cognitio siue dilectio. Et quo damnat̃ opinio illoꝝ q̃ dixerũt aiam sine coꝛpe beatã esse nõ posse. ¶Hã ut inquit Tho. ꝑma ꝑte. q. iiij. loquẽdo ꝺ beatitudine ꝓfecta q̃ in dei visione ꝑsistit. sine coꝛpoꝛe aia potest esse beata. qm̃ intellect⁹

UVA. BHSC. IyR_226

ad fui opationē non indiget corpe nisi ꝓpt fantasmata in quib⁹ intelligibilē veritatez contuet. diuina aūt essentia p fantasmata videri non pōt. Nō cum in visione diuine essentie pfecta hois beatitudo cōsistat. non dependet beatitudo hois a corpe. quare ⁊ ipsū corpus ad pfectionē beatitudinis nō requritur. Sciendū tū q ad pfectionē alicuius rei dupr aliqd ptinet. Uno mō ad cōstitutēdam essentiā rei. sicut alia requrit ad pfectionē hois. Alio modo requrit ad pfectionem rei id qō ptinet ad bene esse ei⁹. sicut pulcritudo corporis ⁊ velocitas in gene ptinet ad pfectionē hois. Quāuis ergo corp⁹ primo modo ad pfectionē beatitudinis hūane nō ptineat. pertinet tū scōo modo. Quare ḡto alia pfectio erit in sua nā. pfectius habebit suā. ꝓpriā opationē in qua cōsistit felicitas. hoc ꝙo erit cū suo corpori ipsa beata reunietur. Propt illā aūt vnionē nō erūt homini necessaria exteriora ista bona. qa corpus ex cōiunctione sui ad aiam erit gloriosū acimpassibile. Nā ut scribit dñs Bona uentura in suo iij. di. xxviij. Cōtingit aliqd esse beatū tripr. s. p essentiā. ⁊ p primā influentiā. ⁊ p quandā redundantiā Beatū per essentiā est solus deus. Beatū p primā influentiā est solus rōnalis spūs. Beatuz veniqz per quandā redundātiā est corpus humanū in qō gaudiū glorie redundat ex cōiunctione sui ad aiam beataz. Et licet corpus hūanuz nō sit ad ymaginē dei p se. tū virtū est aie q est ad dei ymaginē. ⁊ rōe illius est beatitudinis cōparticipabile. Si ꝙo aliqs instaret ꝺ dicta de exterioribus bonis qa videt ꝺrū. Nā cibus potus diuitie ⁊ regnuz exteriora bona sūt ⁊ hec ꝓmittunt beatis. Nō luce xp̄i. xp̄s dixit. Edatis ⁊ bibatis sup mensaz meaz in regno meo. Et mathei vj. Thesaurizate vobis thesauros in celo. Et Mathei xxv. Possidete paratū vobis regnū. ergo ⁊ ista ad beatitudinē exiguntr. Ñdet Tho. q omnia ista methaphorice sūt intelligenda. scōm q in scripturis solet spiritualia p corpalia designari. Sicut p cibuz ⁊ potū intelligit delectatio beatitudinis. p diuitias sufficientia q̄ sufficit homini deus. p regnū exaltatio hois usqz ad cōiunctionē cuz deo Scōz dubiū fuit vtrū btūdo sit act⁹ intellect⁹ ⁊ volūtatis simul. Et licet q̄daz teneāt q essētia beatitudinis vite hūane i soli⁹ intellectus actu cōsistat ita q nullo mō i actu volūtatis. Ñ Riccard⁹ in iij. vbi ꝺ dicit. q beatitudo cōsistit in actu volūtatis ⁊ intellectus simul. Unus rō ē. qa essentia beatitudinis vite hūane cōsistit in pfecta vnione aie rōnalis cū deo. Nec aūt vnio includit vnionē aie cū deo ꝑm omnē sui potētiā p quā vnibilis ē cuz eo imediate. Potentia aūt aie rōnalis nō tm ē intellectus sed volūtas. ⁊ p qālibet illarū vnibilis ē cū deo immediate. Sicut enī deus sub rōe qua sūmū verū. ē imediatū obiectū intellectus btōrū. ita sub rōe qua sūmū bonū ē imediatuz obiectū voluntatis eoz. Quāuis enī ipso ime diate nō fruerēr nūi ipsū imediate viderēt. tū imediatū obiectū volūtatis eoz nō ē ipa visio sūmi boni. sed ipsū sūmū bonū. Non enī volūt sūmū bonū ꝓpter illaz visionem sicut ꝓpt finē. sed volūt ipsā visionē ꝓpter ipsū sūmū bonū sicut ꝓpter vltimū finem. Ipsū ergo sūmū bonuz primo ⁊ imediate ē ab ipsis volitū. ergo ē volūtatis coz imediatū obiectuz. Ergo pfecta vnio aie cū deo in qua beatitudo cōsistit ē p intellectū ⁊ volūtatē. Itaqz in actu vtriusqz simul consistit. Et si obiceret q auctoritates ꝺrū nolentibus eas intelligere ꝺrū sonare videnr. puta qa in visione dicūt beatitudinē cōsistere. Ñdet Riccardus. q semp includūt cōcomitantē dilectionē. Nā cōsumata dei dilectio inseparabiliter cōcomitat clarā ei⁹ visionem. Propterea Aug⁹ li. p⁹ ō trin. ca. penultimo dicit. Qz visio ē sūmū premiū ⁊ ipsa est actus intellectus. Et in p⁹ li. ō doctrina xp̄iana. idē dicit. Nec ē sūma merces ut perfruamur deo. sūma merces ē beatitudo ⁊ fruitio est actus volūtatis que visionē cōcomitat. Tertiū dubiū erat vtrū beatitudo principalius cōsistat in actu volūtatis qz intellectus. Et ñdet Riccardus q sic. primo. qa sicut inter habitus vie charitas ē donū principalius ꝑm Augusti. xv. de tri. ca°. xviij. Ita inter habitus patrie charitas patrie ē donū principalius. Sed in patria nobilior habitus habet nobilioꝛē actū. Ergo deū pfecte diligere q̄ ē actus charitatis ptie est actus nobilissimus aīe. cuz ergo in nobilissimo actu principalissime consistat beatitudo. ⁊ diligere sit act⁹ volūtatis. principa-

UVA. BHSC. IyR_226

lius cõsistit in actu voluntatis q̃z intellect⁹ Scõo ꝓbat⁹ q⁹ beatitudo principalius cõsistit in actu voluntatis q̃z intellectus. ex eo q⁹ volũtas ẽ nobilio⁹ potentia q̃z sit intellectus. ¶Nã Bernard⁹ in li. ō libero arbitrio dicit rõnez eẽ q̃dãmõ pedissequã volũtatis Et Anselm⁹ in li. de cõceptu virginali. dominũ toti⁹ regni aie attribuit voluntati. Et Aristoteles in vij. politice. ca. v. potẽtia qua eligimus principalio⁹ est. Adhuc id ꝓbatur q̃a volũtas i suo actu cogi nõ potest. nec circa ea q̃ sunt ad finẽ necessitari. Intellectus aũt cogi põt ⁊ circa ea q̃ sũt ad finem necessitari. Insuꝑ magis põt transformare aiam voluntas q̃z intellectus ⁊ suũ obiectũ respicit sub rõe nobilio⁹. Bonũ enĩ ẽ obiectũ volũtatis. Ens obiectũ intellectus. ¶Ratio aũt boni est perfectio⁹ q̃z sit ratio entis. Tertio ꝓbat⁹ q̃a deus ẽ vltim⁹ finis maxime sub rõe q̃ bonũ. qõ ꝑz q̃a ex hoc q⁹ creature ordinant⁹ in ipsũ ut in finẽ maxime est in eis rõ bonitatis. sicut ꝑ hoc q⁹ ipsũ respiciũt ut exemplar. maxime ẽ in eis rõ veritatis. Sed deus sub rõe qua sũmũ bonũ ẽ voluntatis obiectũ. sub rõe qua sũmũ ens vel verũ est intellectus obiectũ. ergo voluntas magis respicit deum sub rõe finis q̃z intellectus. Sed deus sub rõe qua vltimus finis ẽ beatificãs. ergo sub rõe qua ẽ beatitudinis obiectũ. principalius tendit volũtas i ipsũz q̃z intellectus. Et sic cõsistit beatitudo principalius in actu voluntatis q̃z intellectus.

Q⁹ beatitudo nõ põt esse i bonis p̃sentis vite. Cap⁹. tertiũ.

Circa misterũ cõtemplandũ dr̃ beatitudinis obiectũ. in quo tria sũt dubia absoluenda.

¶Primũ vtrũ beatitudo sit q̃d creatũ
Scõm vtrũ beatitudo possit amitti
Tertiũ vtrũ beatitudo possit i hac vita haberi. Ad primũ dubium rñdet ¶Riccard⁹ vbi s. Et tho⁹ ꝑ. q. iij. Q⁹ beatitudo vite hũane du⁹ põt accipi. Uno mõ pro illo bono in quo pfecte ⁊ plenarie reqescit hũana vita. Alio modo ꝓ pfecta quiete humane vite in illo bono q̃ consistit in pfecta hominis cõuictione cũ illo bono. ¶Primo modo beatitudo accipit⁹ ꝓ beatitudinis obiecto ⁊ sic beatitudo est q̃d increatuz. s. ipse deus. Beatitudo aũt ẽ scõo mõ accepta ẽ aliquid existens in beato tanq̃z eius vltimata ⁊ plenaria pfectio. ⁊ sic ẽ aliq̃d creatũ. Cũ enim beatitudo ꝓsistat in visione dei. videre deũ ẽ actus creature videtis. Scõm dubiũ fuit vtrũ beatitudo possit amitti. Et ad hoc dicimus ex sentẽtia sancti Tho ꝑ⁹ q⁹. v. Q⁹ beatitudo potest tripliciter considerari
¶Primo in sua imperfectione
Scõo in sua generali rõne
Tertio in sua speciali restrictione
¶Primo põt beatitudo cõsiderari in sua imꝑfectione. ꝓut. s. beatitudo ẽ illa imꝑfecta qualis i hac vita haberi põt siue sit felicitas contẽplatiua siue sit actiua. hec q̃dẽ amitti põt licet nõ de facili. sicut ꝑz in felicitate cõtẽplatiua q̃ amittit⁹ vel ꝑ obliuiones. puta cũ cor rũpit⁹ sciẽtia ex aliqua egritudine vel etiaz ꝑ aliquas occupationes. q̃bus totaliꝫ abstrahit⁹ aliq̃s a cõtẽplatione. ¶Patet etiã idẽi felicitate actiua. volũtas enĩz hominis trãsmutari põt ut in viciũ degeneret a ⁊tute. Ideo phũs dicit in ꝑ⁹ ethicoz aliq̃s esse i hac vita beatos nõ simp⁹. sed sicut hoies q̃rũ nã mutationi subiecta ẽ. Scõo põt beatitudo cõsiderari in sua gnãli rõe ⁊ sic beatitudo nõ põt amitti. Cũ enĩ sit pfectũ bonũ ⁊ sufficiens oportet q⁹ desideriũ hois q̃tet. ⁊ oẽ malũ excludat. ¶Naturaliꝫ aũt hõ desiderat retinere bonũ qõ habet ⁊ q⁹ eius retinẽdi securitatẽ obtineat. Alio quin necesse est q⁹ vel timore amittẽdi vel dolore de certitudine amissionis affligat⁹. ¶Requiritꝫ ergo ad verã beatitudinẽ q⁹ hõ certaz opinionẽ habeat. bonũ qõ habet nunq̃z se amissurũ. q̃ q̃dẽ opinio si vera sit. cõsequẽs ẽ q⁹ beatitudinẽ nũq̃z amittet Si aũt falsa sit. hoc ipsũ ẽ qõdã malũ. s. falsã opinionẽ habere. ¶Nã falsũ ẽ malũ intellectus. sicut verũ ẽ bonũ ipsius. ut dr̃ in vj. ethicoz ¶Nõ ergo iam erit uere beatus si aliqõ maluz ei inest. Tertio põt beatitudo cõsiderari in sua speciali restrictione in q̃ztũ. s. pfecta beatitudo cõsistit in visione diuine essentie. Et sic beatitudo nullo mõ põt amitti neq; ex pte videtis neq; ex parte dei. neq; etiã ex pte alicuius alterius agentis. Non ex pte videntis. q̃a impossibile est q⁹ aliq̃s videns diuinã essentiã velit eã nõ uidere: ¶Rõ ẽ. qm̃ oẽ bonũ habitũ quo q̃s carere vult. aut ẽ insufficiens ⁊ q̃

UVA. BHSC. IyR_226

ritur aliq̃d sufficiẽs loco eius. aut habet ali
qd incomodũ annexũ ꝓpr̃ qd in fastidiuz
venit Visio aũt diuine essentie replet aiam
oibus bonis. ⁊ nõ habet aliqd incomoduz
aduncti. Quare ꝓpria volũtate non põt
beatus beatitudinẽ deserere. Sicr̃ btũs nõ
põt beatitudinẽ pdere deo subtrahente. qa
cũ subtractio beatitudinis sit q̃dã pena nõ
põt talis pena a deo iusto iudice prouenire
nisi ꝓ aliqua culpa q̃ cadere nõ põt in cũ q̃
dei essentiã videt. cũ ad hanc visionez de ne
cessitate sequat rectitudo volũtatis. Non
põt etiã beatitudo amitti ex pte alicuius al
terius agentis qa mens deo cõiuncta super
oia alia eleuat. ⁊ sic ab huiusmõi cõiunctiõe
nullũ aliud agens põt ipsã excludere Est er
go beatitudo pfectio cõsumata q̃ omnẽ de
fectũ excludit a btõ. Et ideo absqz mutabi
litate adducat eã habenti. faciente hoc ꝟtu
te diuina q̃ hoiem subleuat in participatio
nẽ eternitatis transcẽdẽtis omnẽ mutatio
nem. Idcirco maledixit Origenes sequens
quoꝺã platonicoꝝ erroꝛẽ. q̃ post vltimã
beatitudinẽ hõ põt fieri miser. Tertiuz du
biũ fuit vtruz beatitudo possit haberi i hac
vita. Et ad hoc respondemus q̃ nõ. loquẽ
do de lege cõmuni. ⁊ hoc propterea qa dñs
nr̃ ihus xps fuit viatoꝛ ⁊ cõprehensoꝛ. Quar̃
ꝟo in hac vita q̃s btũs esse non põt assigna
ri possunt tres rõnes precipue.

Prima or̃ insatiabilitatis
Scõa penalitatis
Tertio mortalitatis

Prima rõ or̃ insatiabilitatis. Mt enĩ in q̃t
dñs Bonauentura di. v. iij. libꝛ. Beatitu
do est finis satians appetitũ. Sed bona pre
sentis vite nõ satiant appetituz. non diuitie
nõ delitie. non honoꝛes. nõ fama. non glo
ria. nõ q̃cũqz desiderabilia ⁊ delectabilia ex
cogitari possũt. ut docet experientia. Ergo
nec in huiusmõi bonis beatus q̃s reputari
debet. Tho. ꝟo p̃a pte. q. ij. dicit. Impossi
bile est beatitudinez hois esse in aliq̃ bono
creato. qa beatitudo ẽ bonũ pfectuz q̃ to
taliter quietat appetitũ. alioquin non esset
ultim9 finis si adhuc restaret aliqd appeten
dũ. Obiectũ aũt volũtatis ẽ vniũsale bonũ
sicut obiectũ intellectus ẽ uniũsale verum.
Et quo patet q̃ nihil põt quietare uolũta
tẽ hominis nisi bonũ vniũsale. q̃ nõ inue
nitur in aliquo creato. sed solũ in deo. quia
oĩs creatura habet bonitatẽ participatam
Vñ solus deus uolũtatẽ hois implere põt.
Ideo dauid in ps. dixit. Satiabor cuz appa
ruerit gloria tua. Et Aug9 li. p̃o confessionũ.
Fecisti nos dñe ad te ⁊ inquietuz ẽ coꝛ nr̃m
donec quiescat in te. Et in iij. li. Redite in
quit p̃uaricatoꝛes ad coꝛ et inherete ei qui
fecit uos. state i eo ⁊ stabitis. q̃escite in eo et
q̃cti eritis. Quo itis i aspera? quo itis? bo
nũ q̃ queritis ab illo est. Quia igit̃ aĩa eo
ymago dei est quo ei9 capax est ⁊ particeps
esse põt. ut scribit Aug9 xiij. ꝺ trini. Idcir
co nulla creatura aĩe capacitatem implere
ualet. Scõa rõ cur in hac uita nõ possit q̃s
esse btũs or̃ penalitatis. ut enĩz ait Tho. p̃a
p̃e. q. v. Beatitudo excludit omne malum.
Vita aũt presens multis malis ⁊ penalita
tibus subiacet q̃ uitari nõ possũt. Et igno
rantie ex parte intellect9. ⁊ inordinate affe
ctionis ex pte appetit9. ⁊ multiplicib9 labo
ribus calamitatib9 ⁊ erũnis ex parte coꝛpo
ris. quõ igit̃ in tot fluctuationibus beatuz
se credere q̃spiaz hz. Jnq̃t Job ca. xiij. Hõ
natus de muliere breui uiuens tpe repletur
multis miseriis. Et hieronym9 ad heliodo
rũ. Vbiqz luctus. ubiqz gemit9. ⁊ plurima
mortis ymago. Et Boetius li. ij. de cõsola
tione. Quã multis amaritudinib9 hũane
felicitatis dulcedo respersa est. q̃. ⁊ si fruenti
iocunda esse uideat̃ tñ quo minus cũ uelit
abire retineri non põt. Et Seneca in trage
diis. Nulla soꝛs longa ẽ. dolor atqz uolup
tas inuicẽ cedũt. Nemo utiqz reperit̃ q̃ di
utius in quocũqz sit statu delectari possit ⁊
absqz turbatione vel animi uel coꝛpis per
transire. Nemo inq̃t Seneca vbi s. cõfidat
nimiũ secũdis. nemo desperet meliora lap
sis. Et ad Lucillum. Noli huic tranq̃llitati
cõfidere. momento mare cuertit̃. ⁊ eodem
die ubi luserũt nauigia soꝛbent̃ Quisnam
felicioꝛ iudicari potuisset Policrato tyran
no Samioꝝ. de ipso q̃pe refert Tullius i li°.
de finibus bonoꝝ ⁊ maloꝝ Et idẽ ꝓfirmat
valerius de mutatione moꝛuz ⁊ fortune q̃
adeo sibi fortunã obsequiosã habuit q̃ oĩa
desiderata pficiebat. Ad moderandaz igit̃
fortune inuidiã. sũpto e manu annulo quẽ
pciosũ possidebat i mare iecit Sed inopina
te illũ repẽte recupauit. Nã post dies pau-

UVA. BHSC. IyR_226

eos a piscatoribus piscis captus q̄ annulus forbuerat tyranno donatus ē. Accidit tandem q̄ aduersꝰ Darū psarū regē duxit exercitū. q̄ Ortuthes p̄fectus darij illū acie fuderit cepitq̄. q in sūmo megalensis montis vertice suspendi iusserit. Et relictus auibus lacerandus. q̄ vbiq̄ felicissime in terra vixerat in aere miserrime expirauit. Mutātur oia q̄ sūti hō mūdo. q nihil est stabile. nihil firmū. nihil deniq̄ tutuꝫ. Ideo sapiens Ecclesiastes ij. ca. dicebat. Vidi in oib⁹ vanitatē q afflictionē spūs q animi q nihil permanere sub sole. Tertia rō quare in presenti vita nullus pōt esse beatus dr̄ mortalitatis. Oēs q̄ipe ad mortē tendimus cui⁹ manus potentissimas nullo ingenio. nulla vi nulla arte nullo p̄cio euitare valemus. Instat ceruicibus nr̄is. Si q̄s igitur dixerit aliquē beatū eo q diuitijs affluat statī respondebo. Non sic. nō sic q̄a diuites moriūt Si q̄s affirmauerit aliū esse beatū eo q oibus delitijs huius seculi pfruat. Ad hoc respō debo. nequaq̄ sic ē. q̄a post breuē hāc vitaꝫ oēs homes morient. Si q̄s beatuꝫ reputauerit eum q̄ ozbi vnūso dñaret. Clamabo q ego q nec regna siue imperia beatū hoiem reddūt. qm̄ q principes q reges q purpurati q imperatozes oēsq̄ dñi morient. Et ió cum Lactātio cōcludimus dicente iij. li. Sūmū bonū q̄ beatos facit nō pōt esse nisi i ea religione atq̄ doctrina cui spes imortalitatj aduncta est. Igit̄ demus operā ne decipiamur tēporalū bonoꝝ suauitate. atq̄ munduꝫ audacter sub pedibus habeamus. eoq̄ tm̄ vtamur ut sic tandē gueniam⁹ ad fruitionē illā beatā. ad quā nos p̄ducat ihs filius dei qui cū p̄re q spū scō viuit q regnat in secula seculoꝝ. Amen.

Sermo vigesim⁹ secūdus de gaudijs beatorū qui letabūt ex visione dei q dotatiōe coporū atq̄ habitatione in celo empirreo.

Exultabūt sancti in gloria Illuminati pphete ẏba sūt ista originaliter ps. cētesimo xlix°. Licet arta sit via q̄ ducit ad vitā q̄ztuꝫ ē ex pte virtuosoꝝ actuum. Nihilominus facillima atq̄ suauis ex consideratōne futuri premij Inq̄t enim Origenes sup epl̄as pauli. Spes futuroꝝ laboribus requiē parit. Hinc hieronym⁹ Eustochiū virginē in epl̄a ad eandē admonet. ut allicientes blanditias seculi ad q̄ mens hūana cōmunit̄ inclinat̄ paradisi recordatione cōculcet. Fit ergo. Quotiens te vana seculi delectat ambitio Quotiens ibi videris aliquid glorioſuꝫ. ad paradisū mente trāsgredere. q esse incipe quo futura es Egredere q̄so paulisp de carcere corporis tui q p̄sentis laboris mercedē añ oculos depinge. quam oculus nō vidit q auris nō audiuit. nec i cor hois ascendit. hec ille. Idcirco ut in via dñi expediti⁹ fortiusq̄ beneuuēdo ambulemus. decreui in presenti sermone de gaudio beatoꝝ verba facere Ad̄ utiq̄ q̄ sit immensū ostendem⁹ maxime ꝓpter tria.

Primo ꝓpter dei visionē
Scdo ꝓpr corpis dotationē
Tertio ꝓpter loci habitationem

Qualiter pōt videre essētiaꝫ diuinā homo vel angelus. q quō nō oēs vident illā equaliter. q q̄zta sit in illa visione iocūditas q delectatio. Cap̄. pmū.

Primo ostendamus q̄z sit copiosū gaudium beatoꝝ. ꝓpr dei visionē. de qua tria sunt consideranda.

Primū dr̄ possibilitas
Scōm inequalitas
Tertiū iocunditas

Primū considerandū dr̄ possibilitas Vbi inuestigandū est. vtrū possit quis hō vel angelus videre deū in sui essentia siue facie ad faciez. Et ꝑ pte vera q affirmatiua dicim⁹ q sic. Hā ut dicunt doctores in iij. di. xlix. Et est de hoc glosa sup illud ps. Ostendam illi salutare meū. Tota merces ē visio. q ad hoc facit auctoritas apli qui p̄e ad corinth. xiij. ca. ait. Videm⁹ nūc ꝑ speculū i enigmate tūc aūt facie ad faciē. Et iterū ibi. Nunc cognosco ex parte. tūc cognoscā sicut q cognitus sum. Et ẏps matth. v. ait. Beati mundo corde qm̄ ipsi deū videbunt. Et mathei xviij. ca. Angeli coꝝ semp vident faciem patris mei qui est i celis. Sed nōnulli arguūt cōtendētes ꝓbare q̄ nulla creatura pōt videre diuinā essentiā. Et hoc trip⁹ Primo

UVA. BHSC. IyR_226

auctoritate. Scõo rõne. Tertio exemplo. ℣rimo ꝓbant auctoritate. ℣nã scribit̃ io hãnis p° ca. Deum nemo vidit vnq̃z. ℣ue verba sic ꝓsequit̃ Aug⁹ ad paulã de videdo deũ. qm̃ sicut nã incorruptibilis ita ⁊ nã inuisibilis. Et Crisosto⁹ sup iohem exponẽs dictũ ꝑallegatũ inqt. Vdipsũ qõ deus ẽ nõ solũ ꝓphete sed nec angeli uiderunt nec archangeli. ℣õ enĩ creabilis nature ẽ qualit̃ videre poterit qõ increabile est. Et apls p̃e ad timotheũ vltimo ca. dicit de deo. Solus habet imortalitatẽ ⁊ lucẽ habitat inaccessibilẽ quã nullus vnq̃z uidere potuit. sz neq; põt. Et Dionysi⁹ li° de mistica theologia ait. De⁹ inuisibilis ẽ ⁊ incognoscibilis omnem sensum superans ⁊ omnẽ intellectum Scõo arguũt rõe. ℣nã cognoscentis ad ꝯnitũ oportet esse ꝓportionẽ. cũ cognitũ sit ꝑfectio cognoscentis. Sed nulla ẽ ꝓportio creature ad creatorẽ. ꝙa in infinitũ distant ergo nulla creatura potest videre diuinam essentiam. Tertio ostẽdit̃ posse ꝓbari exẽplo. ℣nã Exodi xxxiij. ca. habet̃. ℣ualiter dñs loqret̃ deus moysi cui apparebat in signo uel subiecta creatura. ℳoyses dixit. Ostende mihi gloriã tuã. idest scõm ℣ico laũ de lira. Ostende mihi teipsũ sic̃ videris in gloria. Et dñs rñdit ei. nõ poteris videre faciẽ meã. ℣non uidebit me homo ⁊ viuet. Et infra. ℣posteriora mea uidebis. faciem aũt meã uidere nõ poteris. ℣ro solutione p̃dictorũ ⁊ intelligẽtia veritatis notare debemus tres catholicas ꝓpositiones sequẽtes Alexandrũ de ales in p° volumine summe. Et Bonauẽturã i suo p° di. iij. Et tho. ꝑma ꝑte. q. xij. ℣prima veritas. Quia essentia dei uideri nõ põt oculis corporalibus. quia deus incorporeus est. vñ nec sensu nec ymaginatione videri põt sed solo intellectu. Et si diceret̃ ꝙ deus põt uideri ab hoie visione ymaginaria. ꝙa dr̃ Ysaie vj°. ca. Vidi dñm sedentẽ sup solũ excelsum ⁊ eleuatũ. ⁊ visio ymaginaria a sensu originẽ habz. quia fantasia est motus factus a sensu scõm actum. vt dr̃ iij. de aĩa ergo de⁹ sensibilit̃ visione videri põt. ℣nõdet tho. ꝙ i visione ymaginaria nõ uidet̃ ipsa dei essentia. sed aliqua forma in ymaginatione formata repsentãs deum scõm aliquẽ modũ similitudinis. ꝓut in scripturis diuina ꝙ res sensibiles metaphorice describunt̃. Scõa ꝓpositio. ꝙ nullus hõ uel angelus põt videre diuinã essentiam visione intellectuali ꝓpria vi nature. ℣rõ est ẽm Tho. in iij. sũme cõ gentiles. ꝙa qõ ẽ superioris nature ꝓpriũ. nõ põt ꝓseq̃ nã inferior. nisi ꝙ actionez supioris nature cuius est ꝓpriũ Sicut aqua nõ põt eẽ calida nisi per actionez ignis. ℣idere aũt deum ꝙ ipsã essentiã diuinã ẽ ꝓpriũ nature diuine Qpari enĩ scõm ꝓpriã formã ẽ ꝓprium cuiuslibet operantis. nulla ergo intellectualis substãtia põt videre deũ ꝙ diuinã essentiaz nisi deo hoc faciẽte. Et hoc ẽ qõ dr̃ ad ℣Romanos vj. ca. Gr̃a dei vita eterna. ꝙa videre diuinã essentiã ꝓuenit intellectui creato per gr̃am nõ per nãm. Tertia ꝓpositio. Qz uidentes ꝙ essentiã deũ. licet apprehendant essentiã diuinã. nõ tm̃ illã cõprehendunt. vident nanq; essentiã diuinã infinitã: sed mõ finito. nam illud comprehẽdi dr̃ qõ ꝑfecte cognoscit̃. ꝑfecte aũt cognoscit̃ qõ tm̃ cognoscit̃ q̃ntũ cognoscibile est. ℣ñ si illud qõ est cognoscibile ꝙ scientiã demonstratiua opinione tenet̃. ex aliqua rõe ꝓbabili cõcepta. nõ cõprehendit̃. puta si hoc qõ ẽ triangulus habere tres angulos equales duobus rectis aliq̃s per demonstrationẽ ꝯgnoscat cõprehendit illud. Si ꝯo aliquis opinionẽ eius accipiat ꝙ hoc ꝙ a sapiẽtib⁹ ⁊ philosophis ita dr̃. nõ cõprehendit ipsũ. ꝙa nõ pertinget ad illũ perfectũ modũ cognitiõis quo cognoscibile est. ℣Nullus aũt intellect⁹ creatus pertingere põt ad illũ perfectũ modũ cognitionis diuine essẽtie quo cognoscibilis est. ℳuia cuz essentia diuina sit infinita infinite cognoscibilis est. ⁊ intellect⁹ creatus nõ põt illã infinite cognoscere. Jn tm̃ enĩ aliquis intellectus creatus diuinã essentiã perfectius uel minus perfecte cognoscit inq̃ntũ maiori ul̃ minori lumine glorie ꝓfundit̃. ℒuz ergo lumen glorie in quocũq; intellectu creato receptuz. nõ possit esse infinitũ. Jmpossibile est ꝙ aliquis intellectus creatus deũ infinite cognoscat. ℣ꝓbãtur ista per Augustinũ q̃ in li° d cognitõne vere uite ait. Deus est spũs incõprehensibilis Et in xij. li. de ci. dei ca. xviij. inqt. ℳuicq̃d scientia cõphendit̃ scientis apprehẽsione finitur. Et idẽ ad paulã de videndo deũ Aliud est videre. Aliud totũ videndo cõphen-

UVA. BHSC. IyR_226

dere. videt q̄ necessariū p̄sens sentit. Cō prehendit q̄ ita uidet ut eius nihil lateat cuius fines cōspici possunt. Ñ cuius deus sit infinitus nulli creature est cōprehensibilis. Quis igit nō admiret pariter ⁊ collaudet infinitā celsitudinē sūmi dei. quem licet tot milia milliū angelorū ⁊ hominū clare videant ⁊ intelligant sūme bonū: sūme felicem: sūme gloriosū: sūme sapientē: sūme pulchrū sūme delectabilē: sūme desiderabilē: sūme potentē: sūme iustū: sūme clemētē: summe dñantē: sūme regnantē. ⁊ silia. Cū in his excedit adhuc incōpabiliter cognitionē illoꝝ Soluenda ergo iā sūt obiecta. Et ad auctoritates atq; exemplū dicimus. Quod deus i sui essentia videri nō pōt uisione corpali. neq; ꝓpria ui nature uisione intellectuali. Sed tali uisione uideri pōt cū adiutorio ipsi⁹ dei illuminantis ⁊ eleuantis intellectū creatuꝝ ad suā beatā uisionē. Nec sic etiā uideri potest a creatura uisione cōprehensionis ut iā est p̄dictū. Ad rōnē q̄ in ōrio adducta fuit Ñdet tho. q̄ ꝓportio dr̄ duplr̄. Uno mō certa habitudo unius q̄titatis ad alteram Alio modo q̄libet habitudo uni⁹ ad altez hoc mō sc̄dō pōt esse ꝓportio creature i deuz inq̄tū se habet ad ipsū ut effect⁹ ad causam aut potentia ad actū. Et sm hoc intellectus ꝓportionatus esse pōt ad cognoscēdū deū. Et ut clarius loquar. Alia ē ꝓportio sc̄ōm q̄titatē utputa est ꝓportio aque in duobus vasis euisdē cōtinentie. ⁊ sic non est proportio inter deū ⁊ creaturā. Est alia ꝓportio sc̄ōm quandā attingentiā siue ordinis ꝓuenientiā. ⁊ sic est ꝓportio inf guttulam aque ⁊ aquā occeani etiā si esset infinita. hoc modo est proportio inter intellectū creatuz angeli vel hoīs ⁊ ipsū deū. Et q̄ Augusti⁹. dicit li⁹ xiiij. de trini. Eo aia ymago dei est quo eius capax est ⁊ particeps eē pōt Sc̄ōm considerādū de beata uisione dei dr̄ inequalitas. licet enim tot milia milliū angelorū ⁊ hominū videant essentiā dei. tñ non oēs equaliter uident Ñ saluator nr̄ iohis xiiij. ca. dixit. In domo patris mei mansiones multe sunt. vbi glosa. i. diuersa premia meritoꝝ. Hec aūt inequalitas sc̄ōm Tho. vbi s. erit p hoc q̄ intellect⁹ unius habebit maiorē virtutē seu facultatē ad uidendū deum q̄z alius. Facultas vero videndi deū ut dictū est nō cōpetit intellectui creato sc̄ōm suā nām. sed per lumen gloie qō intellectū in quadā deiformitate cōstituit. Ñ intellectus plus participans de lumine glorie perfectius deū uidebit. Plus aūt participabit de lumine gloie q̄ plus habet de charitate Quia ubi est maior charitas ibi est maius desiderū. ⁊ desiderū quodāmō facit desiderantē aptū ⁊ paratū ad susceptionez desiderati. Ñ q̄ plus habet de charitate p̄fecti⁹ eū uidet ⁊ cuius maiori beatitudine. Si vero aliq̄s obstaret ex ꝙbo iohis q̄ p̄⁴ canonica ca. iij. ait. Uidebimus eū sicuti est. sed ipse uno modo ē ergo uno mō uidebit ab oīb⁹ ⁊ sic nō perfectius ab uno q̄z ab alio. Ñ side re possum⁹ sc̄ōm Tho. q̄ cū dicimus uidebimus eū sicuti est. aduerbium determinat modū uisionis ex parte rei uise. ut sit sensus Videbimus eū ita esse sicuti est q̄a ipsū esse eius uidebimus qō est ei⁹ essentia. Nō aūt determinat modū uisionis ex pte uidentis. ut sit sensus q̄ ita erit perfectus modus uidendi sicut ē in deo p̄fectus modus essendi. Quare diuersitas illa uidendi nō erit ex pte obiecti q̄a idē obiectuz oībus p̄sentabitur. s. dei essentia Sed erit p diuersā facultatem intellectus nō naturalem sed gloriosā. Tertiū considerādū de uisione dei dr̄ iocūditas. Erit unicuiq; uidenti deū tāta iocūditas ⁊ plena leticia ut in illa omne bonis desiderium quiescat. nihilq; amplius appetat Nō est sc̄ōm Ricardū in iij. di. xlix. quia unusq̄sq; nāliter appetit suā p̄fectionē. Secū daria ꝙbo hūani intellectus p̄fectio consistit in p̄fectione sui actus qui est intelligere Unūq; aūt actus intelligēdi est p̄fect⁹ nisi sit respectu nobilissimi intelligibilis ⁊ nobilissimo modo intelligendi. Nobilissimum intelligibile est deus. nobilissimus modus intelligendi est intelligere ipsū in sui substātia. Et quo tam amabilis tanq; gratissima est unio illa. q̄ si q̄s ꝓponeret alicui beato. vellet ne per milia milliū annoꝝ esse in hoc mundo absq; hoc q̄ uideret deū. habereq; oēs diuitias. oēs thesauros. oēs pecunias. oēs p̄ciosos lapides. omnia localia. omia regna mundi. omnia delicata cibaria. oēm virorū clarissimorū famā ⁊ gloriā. ac desiderabilia queq; q̄ in hoc seculo possūt esse. statim clamaret Discede a me ⁊ sine me esse in

UVA. BHSC. IyR_226

delitijs visionis dei q̄ sola incōparabiliter excedit quelibet tp̄alia bona .quelibet tp̄alia gaudia.quālibet phoz̄ scientiā.quālibz regū ⁊ ympatoz̄ ēminentiā. Vnde Aug⁹ li.iij.ō libero arbitrio ait.Tanta ē illa pulchritudo iustīcie ⁊ incōmutabilis lucis eterne q⁹ si nō liceret in ea morari plusq̄z vnius diei hora. ꝓpt̄ hoc solū innumerabiles anni huius vite pleni circūfluentia bonoz̄um tēpoz̄alū recte meritoq̄z cōtemnerent. Et li.x.ō ci.dei ca.xv.in q̄t. Illa nanq̄z beata visio dei tante pulchritudinis visio est et tāto amore dignissima. vt sine hac quibuslibet alijs bonis preditū ⁊ abūdantē nō dubitez protinus infelicissimuz dicere. Et aplūs p̄ ad corinthios ca.ij. Oculus non vidit ⁊ auris non audiuit nec in coz hoīs ascēdit. que ꝓparauit deus his q̄ diligūt illū. Cū aūt experiemur ea admirabimur ⁊ letabimur sciētes multo vberioze esse felicitatē ipsā scōrū. q̄z rumoz qui insonat nr̄is auribꝰ i hac vita. Sicut factuz legimus de regina sabba q̄ venit a finibus terre ad Salomonē audita fama ipsi⁹ ut dr̄ tertij regū x.ca: Nec cuz considerasset sapiētiā salomonis vidissetq̄z domū quā edificauerat. ⁊ cibos mense eius ⁊ habitacula seruoz̄ ⁊ ordinē ministrātiū vestesq̄z eoz̄ ⁊ pincernas. ⁊ holocausta que offerebat in domo dn̄i. non habebat vltra spūm. dixitq̄z ad regē. Verus ē sermo quez audiui in terra mea sup̄ sermonibus tuis ⁊ sup̄ sapientia ⁊ nō credebā narrantibus mihi donec ipsa veni ⁊ vidi oculis meis ⁊ ꝓbaui q⁹ media pars mihi nūciata nō fuerit. Maioz est sapiētia tua ⁊ opa tua q̄z rumoz quē audiui. Beati viri tui ⁊ beati serui tui. hi q̄ stant cor̄ā te semp ⁊ audiūt sapientiā tuaz. O igit̄ preclarū illū diē cū aīa nr̄a ad visionem illā diuinā attinget. Cōperiet ꝓfecto tm̄ esse illius visionis delectationez q⁹ merito dicere poterit. O deus dulcissime beati qui te querūt. beati q̄ te habēt. beati q̄ te vident. beati q̄ habitant in domo tua .beati denīq̄z q̄ mundo spreto te verū ⁊ sūmū bonū desiderāt.

De origine dotiū corpoz̄ū btōz̄ū. ⁊ ō numero atq̄z conditione illarum. Cap̄. secūdū

SEcundo ostendimus q̄z sit copiosuz et immensū gaudiū beatoz̄ ꝓpt̄ corpis dotationē. de quibus dotibus tria considerabimus.

Primo originationem
Scōo distinctionē
Tertio conditionē

Primo consideremus originationez. vñ.s. erit origo dotiū in corporibus beatoz̄. Ad qō ita dicit Riccardus in iij.di.xliv. Dotium origo erit a deo p creationē ut q̄daz vo impropabiliter dicūt. Nō ꝓ tanto dr̄ q⁹ dotes erunt in corpe a beatitudine aie p quandā redundantiaz. q̄a deus illas creabit i corporibus beatoz̄ ꝓpter meritū animaruz. q̄a in via ⁊ sibi ⁊ corpib⁹ suis gloriā meruerunt. Vel pōt dici ꝓbabiliter. q⁹ origo illarū dotiū erit a deo nō tū p creationē. sz mediante beatitudine aie. q̄a sicut dicit Aug⁹ in epl̄a ad dioscorū. Tam potentē fecit de⁹ aiam ut ex eius plenissima beatitudine q̄ in fine tēpoz̄ sanctis ꝓmittit redundet i inferioze nātm̄ q̄ est corpus nō beatitudo que fruentis ⁊ intelligentis ē ꝓpria. sed plenitudo sanitatis et incorruptionis vigoz. Dns aūt Bonauentura in suo iij.di.xliv. ita posuit. q⁹ est loqui de dotibus corpis in quib⁹ eius glorificatio consistit. vel q̄z tū ad dispositionē. vel q̄z tū ad cōsumationē Si q̄z tum ad dispositionez sic dicunt dispositiones q̄ sūt qualitates absolute ipsius corpis q̄ sibi dant a deo in eius reformatione. Si q̄z tuz ad consumationē. sic dico q⁹ sūt a gloria aie siue ab aīa gloriosa Nō sicut in presenti aia in corpus influit. ⁊ p illā influentiā corpus est coloratius: durabilius: virtuosius ⁊ agilius q̄z cū aia separat. Sic̄ dico in ꝓposito suo modo q⁹ aīa gloriosa influens in suū corp⁹ oēs dotes istas ad quas dispositōnez habebat per sui reformationē pficit ⁊ cōsumat. Scōo consideremus de dotib⁹ btōz̄ū corpoz̄ū distinctionē. distinguunt enim a sāctis quatuoz dotes ipsū corpus glorioſuz pficientes. videlicet impassibilitas: claritas subtilitas ⁊ agilitas. Nō aūt huj⁹ numeri ⁊ sufficientie assignat a Bonauētu. q̄a corpus nr̄m ē cōpositū ex quatuoz elementis ⁊ q̄a eleméta sunt impfecta: quatruplicē habet ab eis defectibilitatē. Ab aqua que est elementū humidū ⁊ passibile habet passibilitatem ⁊ corruptionē. vñ humidū aqueuz corpus corrūpit. A terra q̄ ē elementū opa

UVA. BHSC. IyR_226

eum habet obscuritatē. Ab igne animalitatē ꝙa calor cōsumit cōtinue ideo cōtinue indiget ciborū alimonia Ab aere habet infirmitatez. Aer enī facile immutat⁹ ⁊ cedit cuilibet impellenti. Cū ergo quatuor isti defectus debent per bona opposita remoueri. Ad hoc ꝙ corpus sit pfectū pfectione cōpleta. Ideo quatuor sūt dotes ō corruptionē ⁊ passionē. incorruptibilitas uel impassibilitas. Contra obscuritatē claritas. Contra animalitatē spūalitas. Contra infirmitatē virtus siue penetrabilitas. Hinc ap'ls p^a corinth. xv. ca. ait. Seminat⁹ i corrupti one surget in incorruptione. Ecce impassibilitas. seminatur in ignobilitate surget in gloria. Ecce claritas. seminat⁹ in infirmitate surget in virtute. Ecce subtilitas. seminatur animale surget spirituale Ecce agilitas Aug⁹ li. xxi. de ci. dei inqt Abicietur a corporibus nr̄is oīs deformitas. omnis tarditas. oīs infirmitas. oīs corruptio. omnis deformitas p claritatē. oīs tarditas p agilitatē. omnis infirmitas p spūalitatē. omnis corruptio p ipassibilitatē. videt⁹ itaqz sufficiens ista dotiū enumeratio. Nā dotes corporis dicunt⁹ non oēs qualitates. sed qualitates nobiles ⁊ principales de nouo superaddite debent accipi scōm nāles defectus. ⁊ hi scōm causas principales q̄ sūt quatuor elementa Tertio consideremus de dotibus corporuz beatorū conditionē. Prima dos ē impassibilitas. Erūt enī corpa illa incorruptibilia ⁊ impassibilia. Sed hui⁹ ipassibilitatis causam diuersimode pleriqz ponunt. Dicūt ergo quidā ꝙ elemēta erūt in corpe glorioso ēm substantiā non scōm qualitates. Et ió quia substantie nihil ē ōrū. sed vbi nulla ē ōrietas nulla est pugna nec dissolutio ex cō sequenti corpa illa erunt incorruptibilia et impassibilia. sed hoc stare non pōt ut dicit Bonauentura ꝙ a corporibus gloriosis vt refert Aug⁹ vicia detrahunt⁹ nā seruabit⁹ Sed qualitates elementares sunt eis nāles ergo manebūt. Si dicas ꝙ manent scōm essentiā nō scōm actū. Contra quia vnum qōqz nobilius est qñ ē ꝑiunctū actui q̄z qñ non Alij dicūt ꝙ corpa beata erūt impassibilia p hoc ꝙ cessabit motus celi quo cessāte nihil pōt moueri. Sed articulus iste excō municatus est. ⁊ Nā ēm Augusti. si cessaret motus celi adhuc rota figuli posset moueri Landulfus in suo iiij. asserit ꝙ causa ipassibilitatis corpoz beatorū ē ex hoc ꝙ voluntas diuina nō coagit cuicūqz causę scōe corrumpenti. Cessante enī prima cā ab actiōe sua cessabit causa scōa. Ideo nulla cā scōa pōt corrūpere corpa beata q̄a deus non coaget illi sicut corpa triū puerorz erant ipassibilia ab igne. q̄a deus nō coagebat ignī ad cōburendū eos. licet coageret ei ad talia cōbustibilia. Si obicias ō ista q̄a tūc impassibilitas nō esset dos q̄a nihil poneret i corpe dotato nisi priuationē actionis diuine. Et scōo q̄a eo dē modo erūt impassibilia corpora damnatorz. q̄a de⁹ nō coaget ignī ut corrumpat ea. Rñdet Landulfus. ꝙ nō oportet ꝙ dos sit in dotato. Nā dos nō ē in spōsa q̄ dotatur sed sufficit ꝙ ex dote aliquid fiat circa pson̄a dotatā ⁊ sic ē in ꝓposito. Vel dicere possumus. ꝙ impassibilitas est q̄dam priuatio passionis. seu potentie recipientis passionē. ⁊ ista priuatio est in corpe dotato s. corpe beato sed est a voluntate diuina. de corpibus vero damnatis dicit Landulfus ꝙ nō habebūt dotē impassibilitatis. tuz q̄a fortissime patient⁹ ab igne. tum q̄a nō dat⁹ eis ꝑ meritis ꝙ nō corrūpant⁹ ab igne. sed ut continue crucient⁹. Riccardus ꝓ i suo iiij. vbi s refert ꝙ in impassibilitate ē considerare ⁊ illud qō ponit ⁊ illud qō excludit. Quāuis enī significet⁹ negatiuo modo. tñ res ꝑ eā significata nō est priuatio sed habitus. Est enī qualitas in corpe ex redūdātia beatitudinis aie causata: corpus ꝓhibens ab oi passione corruptioni ōria. Ōmissis itaqz doctorum opinionib⁹ varijs de causa impassibilitatis illoz corpoz glorificatorū firmiter ⁊ indubitanter tenere debem⁹. ꝙ pretacta corpa nec patient⁹ nec poterūt pati nec ab interiori nec ab exteriori. non a frigore non a calore. nō a fame nō a siti nō ab egritudinibus ⁊ huiusmodi q̄bus molesta mur ī psenti vita quotidie. Ideo apocalips xxi. ca. scribit⁹. Absterget deus omnez lachrymā ab oculis coz ⁊ mors vltra nō erit neqz luctus neqz clamor Erit itaqz ibi sanitas sine infirmitate. iuuētus sine senectute. vita sine morte. Secūda dos corpoz beatorū ō⁹ claritas. de hac scribit⁹ sapiētie iij. ca.

UVA. BHSC. IyR_226

¶Fulgebũt iusti. ⁊ Marci xiij. caº. ¶Fulgebũt
iusti sicut sol in regno patris eoꝝ Sũt nihil
ominus in hac parte tres theologorũ ꝓpo
sitiones attendẽde. ¶Prima ẽ dñi Bonauẽ
ture ⁊ Landulfi. q̇ dicũt ꝙ corꝑa beatoruꝫ
erũt luminosa ⁊ colorata. Colorata quidẽ
ꝓpter nãm quatuor elementoꝝ ⁊ coꝝ qua
litates ex q̇bus cõstabit corpus humanum
Sed luminosa rõe luminis suꝑadditi. nã ⁊
noctiluca de die apparet colorata. de nocte
lucida. Silit̃ carbo ꝑ sui nãm alicuius colo
ris est. igne aũt adueniẽte efficit̃ luminosꝰ.
⁊ tñ nihilominus ẽ coloratus. q̇a est ibi lux
materie terrestri incorporata. Sic corpꝰ re
surgens ꝑ nãm suã habebit colorem ⁊ clari
tas luminis suꝑindicet ipsũ sicut ignis car-
bonẽ. Scđa ꝓpositio ẜm Riccardũ ꝙ lux
elementaris ⁊ lux corꝑis glorificati non sũt
eiusdẽ speciei. sed lux est quasi q̇dã imitatio
illius sicut lux spiritualis aĩe. nõ est eiusdeꝫ
speciei cuꝫ spũali luce glorie. sed est quedam
imitatio illius. Silit̃ lux solaris eiusdeꝫ spe-
ciei nõ est cũ luce corporis glorificati. sꝫ vna
est q̇dã similitudo seu imitatio alterius Et
licet dicat̃ mathei xvij. ca. de xp̃o. Resplen
duit facies eiꝰ sicut sol. tñ glosa ibi dicit plꝰ
certe q̃ꝫ sol. sed nõ habuit exemplum maiꝰ
cui cõpararet. Tertia ꝓpositio ẽ ꝙ lux cor-
poris xp̃i eiusdẽ speciei est cuꝫ luce q̇ post re-
surrectionẽ erit in alijs corporibꝰ glorifica-
tis. Ideo aplꝰs dixit. Reformabit corpus
humilitatis nr̃e cõfiguratũ corpori clarita
tis sue. Tñ erit dr̃a inter luceꝫ corꝑis xp̃i et
lucẽ alioꝝ. Et inter se etiã differũt lux vniꝰ
corꝑis gloriosi a luce alterius. scđm magis
⁊ minus. qđ notauit aplꝰs dicens pͤ ad co
rinthios xv. ca. Alia est claritas solis. Alia
claritas lune. Alia claritas stellarũ. Stella
enim differt a stella in claritate. sic ⁊ resurre
ctio mortuorũ. Nã sicut dicit mgr̃ senten.
in lr̃a. Claritas corpoꝝ ẽ differens ẜm diffe
rentiã glorie aĩaruꝫ. q̇a ex claritate beatitu
dinis anime claritas redundabit in corpꝰ.
Vñ scđm ꝓportõnẽ qua beatitudo aĩe xp̃i
excedit beatitudinẽ cuiuslibet alteriꝰ aĩe sic
lux corꝑis xp̃i excedit lumen futurũ in quo
cunq̃ꝫ alio corꝑe. Tertia dos corporũ bea
torũ erit subtilitas. vbi dicit Riccardus de
media villa ex mente phi. Q res triplici de
causa est penetratiua. Aut ꝓpter q̃ꝫtitatis
paruitatẽ. maxime scđm latũ ⁊ ꝓfundum.
Vñ acus q̃ꝫuis longa penetratiua est Aut
ꝓpter raritatem ⁊ sic aer est penetratiuus.
Aut propter actiue virtutis magnitudinẽ
Et sic vinum est penetratiuũ multo magis
q̃ꝫ simplex aqua q̃ꝫtumcunq̃ꝫ tenuis. Qua
ꝓpter aqua cũ modico vino bibita magis
refrigerat sanũ q̃ꝫ si ꝑ se bibatur q̇a vinũ fa
cit eã ad loca corꝑis penetrare. scđm primã
causã penetrandi nõ attenditur subtilitas
corpoꝝ beatorũ q̇a in debita q̃ꝫtitate resur
gẽt. Nec etiã scđm cãm scđam q̇a tota ma
teria q̄ ẽ necessaria ad essentiã coꝝ resurget
in eis. Vñ q̇dã errauerũt dicentes ꝙ corpo
ra gloriosa erũt rariora aere uel vento. quẽ
errorẽ ut ponit Grego. in moralibꝰ tenuit
Euticius constantinopolitane vrbis ep̃us
Igit̃ subtilitas illorũ corpoꝝ erit ẜm t̃tiaꝫ
causã. ꝑ virtuteꝫ nãq̃ꝫ beatitudinis aĩe erit
in beatis corporibus tanta magnitudo vir
tutis actiue ꝙ ꝑ eam multo efficacius pote
runt penetrare q̃ꝫ ignis uel aer. Vñ Ansel
mus in liº đ similitudinibus inter principi
um ⁊ mediuꝫ de quolibet beato dicit. ꝙ in
tm̃ erit fortis vt etiã si uelit terrã ꝯmouere
possit. Quarta dos corpoꝝ beatorum erit
agilitas. de q̄ sapiẽtie iij. caº. scribit̃. Tãq̃ꝫ
scintille in arũdineto discurrent. s. beati vo
labunt ⁊ non deficient. Ad qđ intelligẽdũ
dicit Landulfus ꝙ tria concurrũt ad agili
tatẽ. Primũ ẽ potentia aĩe motiua. duplex
eñi motus est in hoĩe. vnus q̇ ẽ scđm elemẽ
tũ ꝑ̃dominãs quo mouet̃ deorsũ. ⁊ iste mo
tus nõ inest sibi per aĩam. Alius est motus
ꝓgressiuus cuius ꝑ̃ncipiũ est aĩa. q̇ motus
tripr̃ differunt. Primo q̇a vnus ẽ ab aĩa. s.
ꝓgressiuus. Alius aũt nõ. Scđo q̇a motꝰ
primus ẽ ad vnũ tm̃ eo ꝙ sequit̃ grauitatẽ
scđs põt esse ad diuersa ẜm diuersã apprehẽ
sionẽ sensus quã sequitur aĩa. Tertio q̇a in
ꝑ̃mo motu grauitas q̄ ẽ principiuꝫ eius nõ
põt desistere. sed i scđo motu põt aĩa desiste
re. habet nihilominus aĩa potentiã non so
luꝫ ad motũ ꝓgressiuũ organice sed ad mo
uendũ corpus nõ organice. Dicit̃ autẽ aĩa
mouere organice qñ mouet vnã ꝑtẽ mediã
te alia. sicut mouendo cor mouet alia mem
bra ⁊ sic fit motꝰ progressiuus. Mouet eniꝫ
imediate vnã partẽ. mediãte illa mouet ali
am. ⁊ sic mouet̃ totus hõ successiue. Dicit̃

UVA. BHSC. IyR_226

etiã mouere nõ organice mouendo totũ simul. Et sic aĩa beata poterit corpus subito mouere licet nõ in instanti de loco ad locũ. Scõm qõ occurrit ad agilitatez erit multiplicatio spirituũ purissimorũ. tũ qa spũs vitales erunt purissimi ⁊ vigorosissimi. tũ qa corpus replebit aliq̃ purissimo elemẽto .s. purissimo aere ut nõ sit vacuũ qa non erũt tunc feces. Tertiũ qõ cõcurrit ad agilitatẽ erit remotio oĩs indispositionis q̃ est in neruis ⁊ in corpe. ⁊ oĩs ponderositas q̃ nõ ẽ de essentia nature. Et tũc aĩa poterit mouere faciliter tale corpus vel motu ꝓgressiuo ul totũ simul. Si dicas quõ stabũt corpa in celo empyreo. Rñdeo q ambulabunt ⁊ mouebunt subito ꝓ libito. si qñ stabũt creditur q stabũt erecta. licet enĩ corpi inq̃tum corpus est magis cõpetat sedere uel iacere. Tñ inq̃tũ est instrumentũ aĩe magis cõpetit sibi stare ꝓpter participationẽ ad opandum Ut̃ stephanus vidit ihm stantẽ a dext̃is dei actuum vij.ca.

Quingens erit leticia beatorũ ex eo q habitabunt in celo empyreo. Cap̃. tertiũ.

Tertio ostẽdimus q̃z sit copiosũ gaudium beatoꝝ ꝓpter loci habitationem. qa habitabunt in celo. vbi tria dubia meritο declarem⁹.

Primũ vtrũ scriptura sacra celi ꝓductionem recte denunciet.

Scõm vtrũ celũ sit vnũ vel plures

Tertiũ vtrũ celũ sit locus beatorũ

Ad primũ dubiũ ozitur ambiguitas ⁊ qdẽ nõ parua. qñ genesis ꝑ° ca. scribit̃. In ꝑncipio creauit deus celum ⁊ terrã. vbi asserit scriptura celũ prima die creatũ. deinde seq̃tur. vocauit deus firmamentũ celũ qõ confirmat scõa die factuz. Ad hoc rñdet Tho. ꝑª pte. q. lxviij. ꝑmo ꝺm Crisosto. q̃ asserit. q moyses sũmarie dixit qõ deus fecit ꝑmittens. In ꝑn° creauit deus ⁊c. postea p̃ptes explicauit. sicut si quis dicat hic artifex fecit hanc domum. ⁊ postea subdat̃. primo iecit fundamẽta. scõo erexit parietes. tertio supposuit tectũ. Et sic nõ oportet nos aliud celũ intelligere cũ dr̃ In ꝑncipio creauit deꝰ celũ ⁊ terrã. Et cuz dr̃ q scõa die factũ ẽ firmamentũ. Scõo põt dici aliud esse celũ qõ legit̃ in ꝓncipio creatũ et qõ legit̃ secũda die factũ. ⁊ hoc diuersimode. Naz ꝺm Augustinũ. celũ qõ legit̃ ꝓma die factuz ẽ nã spũalis in formis. Celũ aũt qõ legit̃ secũda die factũ est celũ corporeũ. Scõm vero Bedam ⁊ Serabiũ. Celũ qõ legitur ꝓma die factũ est celũ empyreũ. Firmamentũ vero qõ legit̃ scõa die factũ ẽ celũ sidereum. Da mascenus ẋo dicit q celũ ꝓma die factuz ẽ qõdã celũ spericum sine stellis. de q̃ philosophi loquũt̃ dicentes ipsũ esse nonã speram ⁊ ꝓmum mobile qõ mouet̃ motu diurno. Per firmamentũ ẋo factũ scõa die intelligitur celũ sidereũ. Scõm dubiũ fuit vtrũ celũ sit vnũ vel plures. Et q sit vnũ ꝓbari posset qa dr̃ celũ in singulari genesis ꝑ° ca°. vbi s̃ Sed hec obiectio debilis ẽ qm̃ scriptura sepius celos nominat in plurali. Ut̃ deuteronomij xxxiij.ca Audite celi q̃ loquar Et scõi reguz xxij.ca. Inclinauit celos ⁊ descendit Et Job xv.ca. Celi non sũt mundi in conspectu eius. Et p̃s.i). Qui habitat in celis irridebit eos. Et p̃s. xxxij. Verbo dñi celi firmati sunt. Et p̃s. xlix. Annũciabunt celi iusticiã eius. Et p̃s. lxxxvij. Tui sũt celi ⁊ tua est terra. Et sapientie ix. Que in celis sunt q̃s inuestigabit̃ Et Ysaie xlv. Rorate celi desup. Et Ezechielis ꝑ°. Aperti sunt celi ⁊ vidi visiones. Et ad hebreos ꝑ°. Opa manuũ tuaꝝ sũt celi. Rñdet ergo Tho. ꝑª pte vbi s̃. Qz circa hoc videt̃ esse q̃dã diuersitas inter Basiliũ ⁊ Crisosto. Crisostom⁹ enĩ dicit nõ esse nisi vnũ celũ. Et q pluraliter dr̃. celi celorũ. hoc ẽ ꝓpt̃ ꝓprietatez lingue hebree in qua consuetũ est ut celũ solũ pluraliter significet̃ Sicut sũt multa etiã noĩa in latino q̃ singulari carent. Basilius aũt ⁊ Damascen⁹ dicũt plures esse celos. Sz hec diuersitas magis est in voce q̃z in re. Nam Crisosto⁹ vnũ celũ nominat totuz corpus qõ est supra terrã ⁊ aquã. nã etiã aues q volant in aere dicũt̃ ꝓpter hoc volucres celi. Sed quia in isto corpe sũt multe distinctiones ꝓpter hoc Basilius ponit plures celos Ad distinctionẽ ergo celorũ sciendã cõsiderandũ est q celum tripliciter dr̃ in scripturis Ut̃q enĩ dr̃ ꝓprie ⁊ nãliter. ⁊ sic dr̃ celum corpus aliqõ sublime ⁊ luminosuz actu uel potentia ⁊ incorruptibile p̃ nãm. Et scõm hoc ponuntur tres celi. Primum totaliter

UVA. BHSC. IyR_226

lucidū qō vocant empirreū. Scōm totalitē dyafonū qō vocāt celū aqueū vel cristallinū. Tertiū partim dyafanū ⁊ partim lucidū actu qō vocant celū ſydereū. Et diuiditur in octo ſperas. ſ. ſperā ſtellarū fixaruꝫ et ſeptē ſperas planetarū q̄ poſſūt dici octo celi. Scōo dī celū p participationē alicui⁹ ꝓprietatis celeſtis corporis. ſ. ſublimitatis et luminoſitatis actu vel potentia. Et ſic totū iſtud ſpaciū qō ē ab aquis vſqꝫ ad orbez lune. Damaſcenus ponit vnū celū nominās illud aereū. ⁊ ſic ꝑm cū ſūt tres celi. aereum: ſidereuꝫ. ⁊ aliud ſupius de quo intelligit q̄ aplus legit raptus vſqꝫ ad tertiū celū. Sed q̄ iſtud ſpaciū cōtinet duo elementa ignis ⁊ aeris. ⁊ in vtroꝫ eoꝝ vocat inferior et ſuperior regio. Ideo iſtud celū Rabanus diſtinxit in quatuor. ſupmā regionē ignis nominans celū igneū. Inferiorē ꝯo regionez celum olimpiū ab altitudine cuiuſdā montis q̄ vocat olimpus. Supmā ꝯo regionez aeris vocauit celū ethereū ꝓpt̄ inflāmationē. Inferiorē ꝯo regionē celū aereuꝫ. Et ſic cū iſti quatuor celi tribus ſuperioribus cōnumerant ſiūt i vniuerſo ſcōm Rabanuꝫ ſeptē celi corporei. Tertio dī celum methaphorice. ⁊ ſic q̄nqꝫ ipſa ſancta trinitas dī celuꝫ ꝓpter eius ſpūalē ſublimitatē ⁊ lucem. Q̄nqꝫ etiā ſpūalia bona in quibus ē ſcōrū remuneratio ꝓpter coꝝ eminentiā celi nominant. Q̄nqꝫ vero tria genera ſignaliū viſionū. ſ. corporalis: ymaginarie. ⁊ intellectualis. tres celi nominant de quibus exponit Aug⁹ q̄ paulus ē raptus vſqꝫ ad tertiū celū. Tertiū dubiū fuit vtrū celū ſit locus beatorū. Et q̄ ſic patet ex teſtimonio ſcripturarū. Jnq̄t enī ſaluator nr̄ Math. v. ca⁰. Beati pauperes ſpū q̄m ipſorū ē regnū celoꝝ Et vj. ca. Merces vra copioſa eſt i celis. Et xpij. ca. Erūt ſicut angeli dei i celo. Et paulus actuum xiij. ca. Oportet nos ꝑ multas tribulatōnes intrare in regnum celorum. Et petrus ꝑma epla ca. i⁰. Benedictus de⁹ ⁊ pater dñi nr̄i ihesu xp̄i qui regenerauit nos in ſpem viuā. ꝑ reſurrectionē ihesu xp̄i filij ſui. ⁊ dñi nr̄i in hēditatē incorruptibilē ⁊ incōtaminatā in celis. Et etiā eccleſia cātat. Gaudēt in celis anime ſcōrū qui xp̄i veſtigia ſunt ſecuti. Et iteruꝫ in officio vnius martyris. Jſte eſt qui contempſit vitā mū di ⁊ peruenit ad celeſtia regna. Et Macrobius ſup ſomnium Scipionis. Sic habeto omnibus qui patriaꝫ ſeruauerint iuuerint auxerint certū eſſe in celo diffinitū locū vbi beati euo ſempiterno fruant. Et Lucretius de quo refert Lactantius li⁰ vij. Cedit idē retro de terra qō fuit ante in terrā. Sed qō miſſū eſt ex etheris oris. Jd rurſū celi fulgētia templa receptāt. Cōuenit itaqꝫ in hoc oēs viri ſapientes q̄ beati habitabūt i celo Theologi ꝯo explicant illud fore celum empirreū. qō ſcōm Tho. ꝑ⁰ pte. q. lxvj. dī empirreū. i. igneū non ab ardore ſed a ſplendore. Qualiter ꝯo accedit ad leticiā ſanctorū eſſe in illo celo ſatis conſtare pōt ex his que dicunt in ſermone de aīe rōnalis admirandis ꝓrogatiuis. Jgit̄ dicere poſſumus cū ꝓpheta. Beati q̄ habitāt in domo tua dñe in ſecula ſeculorū laudabunt te. Jbi erit ex omni parte quies ⁊ delectatio. ⁊ ſancti oēs eterna pace fruent. Ad quam nos ꝓducat dei ⁊ virginis filius ihesus xp̄s q̄ viuit ⁊ regnat in ſecula ſeculorū. Amen.

¶ Sermo vigeſimusterti⁹ de eximia nobilitate et p̄ſtantia aīe rōnalis tā corꝑi vnite q̄z a corpore ſeparate.

Audite oēs aīe mee ſunt Dei viuentis ꝯba ſūt iſta originaliter Ezechielis xviij. ca. Dolendum ꝓfecto eſt de multitudine hominuꝫ pereuntiū. q̄ cōcupiſcentias prauas inſequētes. virtutibus iciuni omni vicioruꝫ turpitudini ſeſe dederunt. Jlli equidem obliti excellentie ac dignitatis animarū ſuarū deſiuūt luxuria. ⁊ delicate atqꝫ molliter viuunt abhorrētqꝫ parcitatē: continentiā: ſobrietatē. ⁊ q̄cq̄d ē q̄ viros bonos deceat. Fidei ꝯo documēta irrident. doctrinam euangelicā ſpernūt. de regno celoruꝫ deſperant. negant atqꝫ penas inferni. Talibus autē erroribus miſeri uiuunt. quoniā de anima rōnali min⁹ bene ſentiunt. q̄nqꝫ affirmantes animas non reperiri. Aliquādo ⁊ illas nō multe nobilitatis fore ſuadentes. Interdū vero ⁊ eas cum ſuis corꝑibus improbe ſatis ꝓtendētes corrūpi. Quos quid aliud dixerim niſi pecora ſmundiſſima atqꝫ indomitas feras ymo q̄

UVA. BHSC. IyR_226

buscūqz beluis īmanissimis deteriores Inq̄t eni dauid in ps. hō cū in honore esset nō intellexit cōparatus ē iumētis insipientib⁹ ⁊ similis factus est illis. ¶Nam sūmus ille pater qui sapientia sua cōdidit omnia. minuit hominē paulomin⁹ ab angelis: coronās gloria ⁊ honore dū intellectuā animaz illi dedit ¶Qua de re ut aperiant mentes cūctorum ad anime verissimā cognitionē illāqz vnusquisqz studeat bonis ⁊ sanctis moribus exornare. decreui in presenti sermone ō ipa anima verba facere. de qua tria misteria ꝓponimus contemplanda.

¶Primū dr diffinitionis
¶Scōm ꝓductionis
¶Tertū separationis

¶Quid sit anima q̄ nō est corp⁹ nec ex semie caulata. ⁊ q̄ vna sola est in hoīe. Cap. pmū

¶Primū misterū contemplandū de aia dicit diffinitionis. in quo quid sit anima declaremus. Dicit enim Albertus i cōpēdio theologie q̄ a quibusdaz anima diffinitur ut spirit⁹. Et quibusdā ut anima. Et quibusdā vero ut spiritus ⁊ anima Inquātum cōsiderat ut spūs diffinitur sic ab Augustino in libro de motu cordis. Anima ē substantia incorporea intellectualis illuminationis a primo vltima reuelatione ꝑceptiua. vltima dr. q̄a mediantibus angelis ꝑcipit. Ex qua diffinitione cognoscimus Q spūs hūanus q̄ ē aia: inter omēs creaturas immediate post angelos illuminationis diuine sit perceptiuus. Inq̄tū anima: diffinitur sic. a ¶Remigio. Anima ē substantia incorporea regens corpus. Et ab Aristotele in ij°. de aia dicit. Anima est endelechia. i. act⁹ siue forma corporis organici physici potentia vitā habentis. Ex quibus verbis datur intelligi. q̄ anima vnibilis est corpori nec omni sed soli organico uel physico id est naturali ad susceptionē aie rōnalis dispōsito. Inquātū aūt spūs ⁊ anima: diffinit ab Augustino sic. Anima est omnū similitudo. q̄ diffinitio data est ꝓ cōparationem ad creaturas. Anima eni ex sui nā ad suscipiēdas omnū rerū similitudines tā corporaliū q̄z spūaliū apta est. Et ꝑm Augustinū li. de spū ⁊ aia multiplicit nominat. s. Anima: mens: ratio: spūs: sensus: memoria: voluntas. Hia dr Inq̄tū animat corp⁹ siue vificat. Mens inq̄tū recolit. ¶Ratio cū remudicat. Spūs dū spirat. vel q̄a spūalē nām habet. Sensus dū sentit. ¶Memoria dum recordatur. Volūtas dū consentit. Hec noīa diuersa sunt anime nō ꝓpr̄ essentie pluralitatē sed ꝓpr̄ effectuū multiplicitatē ⁊ opationē Sed ꝓ hums partis intelligētia plenori quatuor sunt dubia absoluenda

¶Primū vtrū sit aia
¶Scōm vtrū aia sit corpus
¶Tertū vtrū aia causet ex semine
¶Quartū vtrū in hoīe sit vna sola aia

In ꝓmo dubio expugnāda ē ⁊ omnino reꝓbanda pditissima opinio illoz qui tenent aiam nō esse asserentes non nisi corpa aut corpales substantias repiri. ¶Quos nos cōuincere possumus triplici lumine

¶Primū dr testificationis ¶Scōm opationis ¶Tertū figurationis

¶Primū lumē q̄ ondit q̄ aia sit dr testificationis. Testat q̄dē oēs taz diuine q̄z hūane scripture aiaz ee. atq̄z de illa sublimit semp loquūt. De hac itaq̄z scribit sapiēs ecclesiastici ca. ij. ¶Fili i māsuetudine seruа aiaz tuā Et iiij. ca. humilia corā deo aiaz tuā. Et eo dē ca. ¶Nō ꝓfūdaris ꝓ aia tua dicē verū Et ꝑ. ca. ¶Qui multis vtit ꝛ̄bis ledit aiam suā. Et xxix. ca. q̄ cū fure ꝓticipat ledit aiam suā Et xxxiij. ca. Timētis deū btā ē aia illi⁹ Et li. ca. Laudabit vsqz ad mortē aia mea dñz Et sapiētie p° ca. In maliuolā aiaz nō intrabit sapiētia. Et eodē ca. Os q̄ mētit occidit aiaz Et ecclīastici xxx ca. ¶Miserere aie tue placēs deo. Eiusdē xxxvij. ca. Et consiliario malo seruа aiaz tuā. Et cāticoz p° ca. ¶Nū quē diligit aia mea vidistis. Eiusdez iij. ca. ¶Quesiui quē diligit aia mea. Et vj. ca. Hia mea liq̄facta ē ut dilect⁹ ē locut⁹ Et iudith viij. ca. Nūliemus illi aias nras. Et tob. x. ca. Tedet aiaz meā vite mee. Et thobie xij. ca. ¶Qui faciūt pctm̄ hostes suut aie sue. Et deuterono. iiij. ca°. Custodite sollicite aias vras. Et Iosue ij. ca. Eruatis aias vras de morte. Et abacuc ij. ca. q̄ incredulus est nō erit recta ei⁹ aia Et ꝑmi regū ca. xxvj. scribitur. ¶Magnificet aia mea in oculis dñi. Et scōi regū xiij. ca. ¶Nō vult deus perire aiaz. Et tertij regū xix. Tolle animaz meam. Et quarti regū ꝑmo ca. ¶Noli despicere animā meam. Et ps. vj. Hia mea turbata ē valde

UVA. BHSC. IyR_226

Et vij. ℞e qñ rapiat ut leo aiam meaz. Et xv. ℞ō derelin quas aiaz meā i inferno. Et xx. Erue a framea deus aiam meā. Et xxiij. Ad te dñe leuaui aiam meaz. Et xxxij. Alia mea sustinet dñm. Et xli. Quēadmodū desiderat ceruus ad fontes aq̄rū ita desiderat aia mea ad te deus. Et lxij. Sitiuit in te aia mea. Et ps. lxxj. Animas pauperū saluas faciet. Et saluator nr̄ dixit Mathei vj°. ca. Alia plus est q̄z esca. Et x. ca. ℞olite timere eos q̄ occidūt corpus aiaz aūt nō possūt occidere. Et xvj. ca. quid ꝓdest homini si vniuersū mūdū lucret aie vo sue detrimentū patiat aut quā dabit hō cōmutationē pro aia sua Et xxvj. ca Tristis ē aia mea vsq̄z ad mortē. Et Luce ij. ca. btā virgo in suo cātico ita cecinit. Magnificat aia mea dñm Et simeon ꝙginē eodē ca. sic allocut9 ē. Tuā ip sius aiaz ꝓtrāsibit gladi9. Et Jacob9 v. ca. ait Qui cōuerti fecerit pctōrē ab errore vie sue saluabit aiaz eius a morte. Et pº ca. Jn mānsuetudine suscipite insitū verbū qō pōt saluare aias vras. Et petr9 pma epla ca. ij. inqt. Obsecro vos tāq̄z aduenas ⁊ peregrinos abstinere vos a carnalib9 desideriis q̄ militāt adūs aiaz. Jn sacris vo canonib9 sepissime fit mentio de aia. sicut pz xxiij. di. ca. Qui eps. Et xj. q. iij. ca. placuit. ca. absit ca. nolite timere. ca. audi. Et xiij. q. ij. ca. tēpus. ca. hūc. ca. fatendū. ca. aie defunctorū Et xvj. q. i. ca. in canonib9. Et xxj. q. i. in ca. relatio. Et xxiij. q. iij. ca. ipsa pietas. caº. qꝙ ps. ca. displicet. Et xxiij. q. ij. ca. si habes. Et xxvj. q. vj. ca. agnouim9. Et xxx. q. i. caº: ad lumina Et xxxj. q. ij. ca. qꝙ vo. si illud. ca. moyses. Et xxxij. q. ij. ca. animo nē. Et de pe. di. pª. ca. resuscitatus. ca. voluissent. Et di. ij. ca. charitas. ca. ergo. Et di. iij. ca. pōt. ca. si q̄s. ca. q̄d ergo. Et di. v. ca. consideret. Et de cōse. di. ij. ca. reuera. Et di. iij. ca. Si baptizata. Et de maio. ⁊ obe. ca. solite. Et ō summa tri. ⁊ fi. ca. firmiter. Et de pe. ⁊ re. ca cū infirmitas. Et de renūci. ca. nisi cū prudē Et de cele. missa. ca. i quadā. Et ō decimis. ca. cū nō sit i hoie. Jn clementina vo ō summa tri. ⁊ fi. ca. damnant. Illi q̄ dicūt aiaz nō esse formā corpis. ℞ā Aristo. viij. methaphi. dicit. qꝙ dra sumit de forma rei Sed dra cōstitutiua hois ē rōnale qō vr̄ ōhoie rōe aie intellectiue seu intellectui ꝓncipij. ut inqt Tho. pª pte. q. lxxvj. ergo aia ē hois forma. Ad gētiles iā veniam? q̄ nāīs rōnis lumie illustrati mirificētissime de aia. sunt locuti. Jnqt Licero i paradoxis. De9 ⁊ mr̄ omnium. nā dedit tibi animū q̄ nihil pōt eē pstā tius nihil diuinius. Et idē in li. de nā deor Quid esse pōt in rerū nā hoie melius. in eo eni solo est rō qua nihil pōt esse prestantius Et idē in li. de repub. Ut mūdū deus eternus regit sic fragile corpus anim9 sempiternus mouet. Et ℞plato in thimeo. De9 virtutibus aiam pire iussit ipsāq̄z dominā nr̄i corpis fore voluit. qō ipsa tuet Et Salustius in iugurtino. Ut gen9 hūanū cōpositus ex corpe ⁊ aia ē. ita res studiaq̄z oia nr̄a alia corporis alia animi nāz sequūt. Et Ouidius in li. de remedio amoris. vt corpus rediuias ferrū patiet ⁊ ignes. Utq̄z aio valeas quicq̄z tollerare negabis. Et ne singulorū repetamus dicta cōcludimus Quoēs sancti oēs eruditi viri: oēs denīq̄z phi ⁊ stoici ⁊ peripatetici ac alij quicunq̄z animaz esse ⁊ docent ⁊ confitentur.

¶ De ovationibus quibus cognoscit aia

Scōm lumē q̄ ostēdim9 qꝙ sit aia vr̄ opationis. vt eni scribit Alexāder ō ales i ij. volumine sūme. Videmus q̄dā corpa q̄ nō nutriunt neq̄z augent neq̄z generāt nec mouent motu volūtario ut lapides. Quedaz q̄ nutriunt augent ⁊ generant ut plante. Quedā q̄ vltrā hec mouēt ⁊ sentiūt ut alia Quedā aūt q̄ agūt rōe Si ergo ꝓncipiū harū opationū esset corporeitas. inueniret tūc in oībus corpibus. ergo illud a quo iste opationes ꝓueniūt erit aia. Et sic i plantis est aia vegetatiua. in aialib9 brutis aia sensitiua. in hoibus vo aia intellectiua. Quis nā nō miret q̄z ta sit hūani ingenij pspicacitas: q̄z stupenda intellect9 sublimitas: q̄sue admirabilis vigor rōnis. Et vñ ꝓuenit nisi ex animi sapiētia. vt volantes aues p aera habitantes. in aq̄rū ꝓfūdis pisces. ⁊ discurrentes p nemora feroc̄issimas bestias hō adsuū vsū pducat. ℞ō ꝓdest aquilis alt9 volatus: nō leonibus fortitudo. nō elephantibus magnitudo: non venenositas draconibus ⁊ serpentib9: nō ceruis agilitas: non deniq̄z marinis beluis latitudo: vastitasq̄z aq̄rū. cū ab hoibus artificijs pene innumeris capiunt. Quid de artū inuentione exerci

UVA. BHSC. IyR_226

tationeq; dicemus. Inspiciam⁹ agricultu-
rā lanificū architecturā fabrefactiuā ⁊ reli
quas in quarū effectibus deprehendit aliq̄d
in hoie esse vltra corpus. Que antiq̄ vulga
res cū prius talia nō fuissent expti. illos qui
ea pmo i aliq̄ puintia facere docuerūt. cre-
diderūt esse deos. Isis Inachi filia regis ar
giuorū ⁊ sozor fozonei nauigans in egyptū
ḡa lr̄as q̄sdaz egyptijs dedit ⁊ de agricultu-
ra multa eos docuit. post mortē in numero
dearū recepta est. Saturnus ut recitat pau
lus i hist̄oria romanorū Ioue filiū e grecia
fugiens in ciuitate q̄ ex ei⁹ noie saturnia di-
cta est: haud pcul ab vrbe rudes pr̄os do-
mos edificare. terras incolere: plātare vine
as: docuit: atq; humanis moꝛib⁹ viuere cū
antea semiferi glandiū tm̄mō alimentis vi
tam sustentarēt. Et aut in spelūcis aut frō-
dibus virgultisq; pteritis casulis habitarēt
ab in docili ⁊ rustica multitudine de⁹ ē ap-
pellatus. Romulus ḡa vrbē fūdauit valla
uitq; muro apud paludē capre. nusq; cōpa
ruisset anno regni trigesimonono ad deos
transisse creditus ē ⁊ quirini noie psecrat⁹.
De liberalibus aut̄ disciplinis grām atica
logica: rhetorica: arismetrica: geometria:
musica: astrologia illarūq; rectoꝛibus pli-
oꝛ esset sermo habēd⁹. Sz ut cōplectamur
oia succincte: tantus in illis ē decoꝛ hūane
vite: tanta intellectus pfectio: tanta loquē-
di ⁊ viuendi moderatio: tāta demiq; cogni
tio rerū. ut q̄ illis inuenīt imbuti summa
uenerationē celebrent a cūctis. O detesta-
bilē erroꝛē: o damnabilē cecitatē O demiq;
fatuitatē pestiferā eoꝛ q̄ tāta: ut sic dicam:
aiarū facta mirabilia cōtuent ⁊ aias nō eē
tenent. Pro q̄bus Aug⁹ li. x. cōfessionum
ait. Eunt hoies mirari alta mōtiū: ingētes
fluctus maris: altissimos lapsus fluminuꝫ:
occeani ambitū: ⁊ giros siderū: ⁊ relinquūt
seipsos nec mirāt. Et in pn⁹ li. de spū ⁊ aīa
inq̄t. Nō dictū ē m̄ ut meipsū cognoscam
sustinere nō possū vt me habeā incognituꝫ
Magna nanq; negligētia ē nescire q̄d illud
sit quo celestia taz pfūde cogitamus. nālia
tam subtili indagatione inuestigam⁹. ⁊ de
ipso quoq; creatoꝛe nr̄o tā pfunda deside-
ramus scire. Nec est res peregrina nec lōge
querenda. animus quo ūsta sapimus sed est
semp nobiscū adest. tractat loquit̄ ⁊ intus
nescitur. Datū est illi tam ingentiū rerū sci
re secreta ⁊ seipsū pgnoscere nō pōt. hec ille
Tertiū lumen quo ostēdimus q̄ sit anima
dr̄ figurationis. Ipsa quippe coꝛporis hūa-
ni figura ad celos erecta: dr̄signat aliq̄d esse
in hoie qđ ad celos tendere debeat. Hinc
Ouidi⁹ in pmo methamoꝛpho. dicit. Pro
naq; cuz spectent aīalia cetera terram. Os
homini sublime dedit celūq; videre. Iussit
⁊ erectos ad sidera tollere vultus. Et Ber-
nardus sup cantica ait. Coꝛporis staturaz
ideo deus dedit homini rectaz. ut coꝛporea
rectitudo exterioꝛis vitioꝛisq; figmenti: ho-
minē interioꝛem rectitudinis sue formāde
moueret ⁊ decoꝛ viui defoꝛmitatē argueret
animi. hec Bernardus. Ex quibus conclu
dimus q̄ in numero creaturaruz repit̄ aia
rōnalis ad ymaginē ⁊ sim ilitudinē dei crea
ta cuius pr̄estantiaz ex his q̄ amodo dissere
mus vnusq̄sq; percipere pōt.

Q; anima nō ē coꝛpus

Scōm dubiū absoluenduz est vtrū anima
sit coꝛpus. Ad qđ respōdemus sequētes in
hac pte doctrinā fidei ⁊ sacre theologie. Q;
anima est spiritualis substātia. Arist̄o. xo
in ij. phicoꝛū dicit q; vltima foꝛmarū nāli-
um ad quā terminat consideratio phie nā
lis. s. aīa hūana ē q̄dem separata. sed tm̄ in mā
Q̄ ex hoc pꝛobat. Quia homo ex mā generat hoiez ⁊ sol. Separata quidē est scōm
virtutē intellectiuaz. q̄a virtus intellectiua
non est virtus alicuius oꝛgani coꝛporalis. si
cut virtus visiua est actus oculi. Intelligere enim est actus qui non potest exercerip
oꝛganō coꝛporale sicut exercetur visio. Sed
in materia est mq̄tum ipsa anima cuius ē
hec virtus est coꝛporis foꝛma et termin⁹ ge
nerationis humane Sic ergo pbus dicit in
ij. de aīa. q; intellectus est separatus. quia
non est virtus alicuius oꝛgani coꝛporalis.
Ex quo apparet ineptia illoꝛuz qui ut dicit
Tho. p⁹ pte. q. lxxv. Imaginationē trāsce-
dere non valentes sola coꝛpoꝛa dicebāt esse
⁊ qđ non est coꝛpus nihil esse Contra istos
ē auctoritas scripture. Ecclesiastes vltimo
ca. vbi sic habet. Reuertatur pulus in ter
ram suā ⁊ spiritus redeat ad deuz qui dedit
illū. Aug⁹ in sup li. xix. de ci. dei. cōmendat
Marronem qui hoiem nec aīam solaz nec
solum coꝛpus. sed aīam simul ⁊ coꝛpus esse

UVA. BHSC. IyR_226

arbitrabat. Et si obicet q mouetis ad motū oportet esse aliquē cōtactū. cōtactus aūt nō est nisi corporū. ergo cū aīa moueat corpus videt q sit corpus. Rñdet Tho. vbi s q duplex est cōtactus. s. q̄ntitatis 7 virtutis. Primo mō corpus nō tangit nisi a corpe. Scōo modo corpus habet tangi a re incorpea q̄ mouet corpus. Sed adhuc pleriq̄ instant q aīam nullus videt. quō ergo ē dū a corpe sepatur a nemine cōspicit. q̄d ergo est si nō videt nō sentit non audit. neq; q̄ se cōferat scimus. Ad hoc rñdet Gregor in iij. dialogor li°. q aīa est illa spiritualis substā cuius virtute q̄dlz ē in corpe. corpus viuit. corpus sentit. oculi vidēt. aures audiunt. 7 tū ipsa corporeis oculis non videtur. Idē dicimus de angelis de demonibus 7 ō ipso altissimo deo. q illorū effectus negare nō possumus quos oculis inspicimus 7 manibus cōtrectam⁹ 7 cuius sint spūales substātie corporeis sensib⁹ nō subiciūt. Hinc Lactātius li. vij. diuina. instit. de deo loquens aliqua deducit exēpla q̄bus cōmuni possūt hi q̄ nihil esse uolūt nisi q̄ vident. Quia inq̄t de⁹ ab hoie videri nō pōt ne q̄s eū putaret ex corpso deus nō esse q̄a mortalibus oculis nō videt. inter cetera suorū institutorū mirabilia fecit etiā multa quorū vis q̄dē apparet. ipsa aūt nō videnť. sicut ē vox odor ventus ut harū rerū argumento et exēplo etiaz deū licet sub oculis nō veniret. de sua tamē vi 7 effectu 7 operibus cerneremus. hec ille. Pari modo 7 anime virtutem stupendissimasq; operationes ut diximus in precedenti dubio cōtuentes animaz esse deprehendimus substantiā spiritualē nobilissimā. Et ut Augustinus refert in li° de īmortalitate aīe. Nil absurdius dici potest q̄z tantūmodo ea esse que oculis conspicimus. 7 ea non esse que intelligentia subsistere iudicamus.

Quanima non est ex semine.

Tertium dubiū absoluendū est. vtrum aīe causentur ex semine. et posset quis arguere q sic. Primo quia genesis xlvj. capi°. scribitur. Lunete anime que ingresse sunt cū iacob in egyptum 7 egresse sunt de femore illius. Sed nihil egreditur de femore hominis nisi inq̄ntum causat ex semine. ergo anima intellectiua causat ex semine. Scōo homo generat sibi simile scōm speciem. sed species humana constituit per aīam rōnalez. ergo anima rationalis est a generāte. Tertio inconueniens est dicere q deus cooperet peccantibus. sed si anime rationales causarentur a deo. deus interdū cooperaret adulteris. ex quorū illicito coitu proles interdū generatur. Ad habendā huius veritatis noticiā. sanctus Tho. pma parte. q. centesima xviij. ita dicit. q impossibile est virtutē actiuam que est in materia extendere suā actionem ad producendū immaterialē effectum. Manifestum est aūt q principiū intellectiuū in homine est principiū transcēdēs materiā. habet enim operationē in qua nō cōmunicat corpus. Et ideo impossibile est q virtus que est in semine sit p̄ductiua intellectiui principij. Similiter etiā quia virtus que est i semine agit in virtute anime generantis scōm q anima generantis est actus corporis vtens ipso corpore in sua operatione. In operatione aūt intellectus nō cōmunicat corpus. Vnde virt⁹ intellectiui principij. put intellectiuū est nō potest ad semē peruenire. Et ideo phūs dicit in li° de generatione aialiuz. Relinquit intellectus sol⁹ deforis aduenire. Simulit etiā anima intellectiua cū habeat operationē sine corpore ē subsistens 7 ita sibi debet esse 7 fieri. Et cuz sit umma terialis substātia nō potest causari p generationē. sed solū p creationem a deo. Ponere ergo aīam intellectiuā a generāte causari nihil aliud est q̄z ponere eā non subsistentē. 7 p cōsequēs corrūpi eā cū corpore. Et ideo hereticuz est dicere q aīa intellectiua traducat cū semine. Ad primū vero qō adducebat in oppositū dicendū. q i auctoritate illa ponit per sinodochen pars p toto. i. aīa pro toto homine. Ad scōm vero respondemus. q homo generat sibi simile in q̄ntū p virtutez seminis eius disponitur illa mā ad talē formaz siue ad susceptionē talis forme. Ad tertiū autē rñdet. q in actione adulteroz id qō ē nature bonū ē 7 huic cooperat deus. qō vo est inordinate volūtatis malū ē 7 huic de⁹ nō cooperat. hec Tho.

Qn hoie ē vna sola aīa

Quartū dubium declarādū vtrū i hoie sit vna sola aīa intellectiua vel plures p esse utiam differētes. Ad h rñdet Aug⁹ in li. de ecclesiis. dogma. Neq; inq̄t duas aias esse di

UVA. BHSC. IyR_226

cimus in hoīe sicut Iacobus ⁊ alij Sirozus scribūt. vnā aialē qua animat corpus ⁊ im mixta sit sanguini. Alterā spūalē q̄ rationi ministret. Sed dicim⁹ vnā ⁊ eandē esse ani mā in hoīe q̄ ⁊ corp⁹ sua societate viuificat. ⁊ semetipsā sua rōne disponit. Et licet q̄dā dicere voluerūt. q̄ in embrione primo peri stat aia vegetatiua q̄a Aristo. dicit in li. de aialibus. q̄ embrio prius est aial q̄z hō. Et dein de supra aiaz vegetatiuaz supuenit alia aia que ē sensitiua. ⁊ supra illā iterū alia q̄ ē intellectiua. ⁊ sic essent tres aie in hoīe. Tū hoc iprobat tho. p⁹ pte. q. lxxvj. ⁊ cētesima. xviij. affirmās. Quā cū gnātio vni⁹ semper sit corruptio alterius. necesse ē dicere q̄ taz in hoīe q̄z i aliis aialib⁹ qū pfectior forma ad uenit fit corruptio prioris ita tū q̄ sequens forma habet q̄cquid habebat prima et ad huc amplius. Quare cū aia intellectiua creatur ⁊ infundit a deo simul ē sensitiua ⁊ ve getatiua corruptis formis preexistentibus. Multa essent hoc loco dicēda q̄ ne tedio au ditores afficiamus silentio preterim⁹. Ostē sum tā ex dictis ē. q̄libet aiaz creaturā ex cellentissimā cognoscere debet camq̄z semp mūdā ⁊ imaculatā seruare. Nā si tāta dili gentia corruptibile corp⁹ gubernam⁹ q̄sto magis rōnalē aiaz omni studio a q̄buscūq̄z vicijs tueri tenemur Heu heu inquit Ber nard⁹. abstergit caligā ⁊ cōtēnit aia Pau cissimi q̄ppe reperiūt q̄ nō magis p corpe q̄z p aia subeant quoscunq̄z labores.

De pductione aie rōnalis q̄ nō ab angelis nec a deo pducta ē de nihilo q̄uenient vnita corpi organico. ⁊ de nouo creata ⁊ infusa. Cap. scōm.

Secūdū misterū de aia cōtemplanduz est pductionis. In quo adhuc q̄tuor dubia sunt enucleanda.

Primū vtrū aia sit pducta ab angelis
Scōm vtrū aia sit pducta de suba dei
Tertiū vtrū oēs aie fuerūt simul create
Quartū vtrum de⁹ debuit aiaz rōnalē tali corpi vnire. Pro primi dubij planiore intelligentia. q̄dā arguūt pbātes licet ō veritatē. q̄ aia rōnalis pducta ē ab angelis. Primo q̄a maior ē ordo in spūalib⁹ q̄z i corpalibus. nec corpa inferiora pducūt corpa superiora vt dionisi⁹ dicit vij. ca. de diui. no. ergo inferiores spūs q̄ sūt aie rōnales pducunt spūs superiores q̄ sūt angeli. Scōo pfectū ē q̄ pōt sibi silē facere. taz spūales subē sūt multo magis pfecte q̄z corpales. cū ergo corpa faciāt sibi silia sm̄ speciē multo magis angeli poterūt facere aliq̄d infra se sm̄ speciem nature. s. aiam rōnalē. Sed ō istos ita loquētes ē auctoritas glose sup illo xvo ps Qui finxit sigillatim corda eor. q̄ ait. Creat de⁹ aias singulos⁹ p se de nihilo. Et tō inquit Tho. p⁹ pte. q. lxxxxj. q. cū aia rōnalis pducat in esse p creationē nō pōt produci nisi a deo. q̄a sm̄ Augusti. in vij. de trin. nec boni nec mali angeli possunt esse creatores alicui⁹ rei Et rō sumi pōt sm̄ tho. vbi ē. q̄a solius pmi agētis ē agere nullo psupposito cū semp agēs scōm psupponat aliq̄d a pmo agente. Quā aūt agit aliq̄d ex aliq̄ psupposito agit trāsmutādo. ⁊ ideo nullū aliud agens agit nisi trāsmutādo. sed solus de⁹ agit creando. Et q̄a aia rōnalis nō pōt pduci per trāsmutationē alicui⁹ materie. tō non pōt pduci nisi a deo imediate. Ad pmuz argumentū rndet Tho. q̄ corpa iō pducūt corpora q̄a agūt p trāsmutatōnē materie. Ad scōm vo argumētū rndet lati⁹ p⁹ p. q. xlij. vbi ait arti. v. i rnsione ad pmū ar. q̄ aliq̄d pfectū pticipās aliquā nām facit sibi silē nō q̄dē pducēdo illā nāz absolute sz applicando eā ad aliq̄d. Nō enim hic hō pōt cē cā nē hūane absolute q̄a sic esset cā sui ipsi⁹. Sz cā q̄ nā hūana sit in hoc hoīe generato. Et sic psupponit in sua actione determinatam mām p quā ē hic hō. Sed sicut hic hō participat hūanā nām. ita q̄cūq̄z ens creatum participat nām essendi q̄a solus deus ē suū esse. Nullū ergo ens creatū pōt pducere aliquod ens absolute. nisi vnq̄tū esse causat in hoc. Et sic oportet q̄ pintelligat id per q̄d aliquid ē hoc actione qua facit sibi silē. In suba aūt imāli non pōt preintelligi aliquid p q̄d fit hoc. Quia ē hoc p suā formā p quā habet esse. Suba ergo imālis nō pōt pducere aliā subam imālē sibi similez q̄z tum ad eius esse. sed q̄z tū ad aliquā pfectionē super additā. Sicut si dicamus q̄ superior angelus illuminat inferiorem. ut Dionysius dicit. Ex quo apparet q̄ nullū ens creatuz potest creare aliquid nisi presupposito aliquo quod repugnat rationi creationis.

UVA. BHSC. IyR_226

Scõm dubiũ ꝓpositum fuit vtrũ aĩa sit ꝓ
ducta a deo de substantia dei. Et ut refert
Aug⁹ in vij. sup genesim ad lr̃am. Et in li-
bris ō Faustũ. Et in li. ō duab⁹ aiab⁹. Pri
stillianiste Manichei ⁊ gnostici hẽtici tenu
erunt aĩam fore de suba dei Euripides etiã
phūs teste Tullio in q̃stionibus tusculanis
dicebat aĩam deũ esse. Ipse adhuc Tullius
in pfato libro dixit. hũanus animus ex diui
na mente cõceptus cũ nullo alio nisi cũ ipo
deo cõpari põt. Seneca ad hoc scribens ad
Lucillũ in qt. Nihil ẽ aliud nr̃a rõ q̃z pars
diuini spũs in corpus nr̃m immersa Idem
pfessus est Macrobi⁹ sup somniũ Scipio-
nis. Cõtra quos oẽs Aug⁹ in li⁹ ō origine
aie ait. Nõ aliter audiendi sunt q̃z heretici
q̃ aĩam deũ esse dicũt. nã si sic esset nec in me
lius nec i pei⁹ labi posset. Et ut scribit tho.
p⁹ pte. q. lxxxxi. dicere aĩam esse de suba dei
manifestã improbabilitatẽ cõtinet. Nam
aĩa hũana q̃nq̃z ẽ intelligens in potentia et
scientiã quodãmõ a reb⁹ acq̃rit ⁊ habet di
uersas potẽtias q̃ oĩa aliena sũt a dei nã q̃ ẽ
actus purus ⁊ nihil ab alio accipiens ⁊ nul-
lã diuersitatẽ habet in se. Sed pleriq̃z dubi
tant q̃a genesis ca. ij. scribit. Formauit de-
us hoiem de limo terre ⁊ inspirauit in faciẽ
eius spiraculuz vite ⁊ fact⁹ est homo in aiaz
viuentẽ. Sed ille q̃ spirat aliq̃d a se emittit.
ergo aĩa qua hõ viuit est aliq̃d de suba dei.
Ad hoc rñdet Tho. q̃ inspirare nõ est acci
piendũ corpaliter Sed idẽ ẽ deũ inspirare qõ
spũm facere nõ ō suba sua sed de nihilo. nã
⁊ hõ corpaliter spirans nõ emittit aliq̃d de
suba sua sed de nã extranea. Idcirco firmit̃
cõfitemur ut in supioribus diximus Quia
ꝓducta ẽ in esse a deo de nihilo. Qua veri-
tate immobiliter psistente reprobatur opi-
nio illoz q̃ dixerũt aĩam fore ignẽ. Hanc te
nuit Democritus vt ait Aristo. in p⁹ ō aia
In libro aũt de vita ⁊ morte Aristo. legit̃
Heraclitũ semp affirmasse deos omnes ex
igne esse. ⁊ ex igne vniuersa cõstare ⁊ aiaz fa
uillam esse stillantis essentie. Zeno insup et
Leucippus idẽ pfitebant̃ sm Tullioz in
q̃stionibus tusculanis. Idem affirmabat
Iparcus. put scribit Macrobius in p⁹ li⁹.
sup somniũ Scipionis. Fuerũt hui⁹ opini-
onis somnia. Quia presente corpus caleat
⁊ recedente frigescat. Et forte sic opinantes
ignei erant ⁊ humorib⁹ colericis affluẽtes.
Sed q̃d referemus de aliis q̃ dixerũt. q̃ aĩa
sit aer seu vẽtus. hoc docuit Diogenes sm
Aristo. in p⁹ de aĩa. Anaximanes insuper
nõ tñ aĩas sed deos ⁊ q̃cũq̃z alia dicebat ab
aere genita. vt cõmemorat Aug⁹ li. viij. de
ci. dei. hic sm Plinũ inuenit horologium
Et ⁊ hi aerei sãguinei q̃z humoribus abũ-
dantes credi rationabiliter possũt. Errauit
adhuc Thales melesius q̃ ut scripsit Tullio
in li. de nã deoz. dixit deũ ex aqua cũcta foz
masse. ideoq̃z ⁊ aĩam aquã esse. Cõtra quẽ
⁊ reliquos ꝓnominatos phos extat senten-
tia Aug⁹ li. q̃ in li. de q̃stitate aĩe ait. Non
ex his notis vsitatisq̃z naturis aĩa facta ẽ q̃s
istis corporeis sensibus tangim⁹. Nã neq̃z
ex terra neq̃z ex aqua neq̃z ex igne neq̃z ex ae
re neq̃z ex his oĩbus neq̃z ex aliquib⁹ cõmun
ctis horũ constare aĩam puto. Quare a hie
ctis phoz erroribus sequamur dicta catho
licorũ tenentes vt scribit̃ in cõpendio theo
logie. q̃ aĩa est spũalis suba ⁊ rõnalis ad vi
uificandũ corpus hũanum ō nihilo creata
Creata est inq̃z aĩa perfectibilis ⁊ imperfecta
q̃stũ ad scientiã ⁊ virtutes. Perfectissima tñ ẽ
q̃stũ ad nãles potẽtias. q̃stitate hz nõ diffu
siuã sed potestatiuã ⁊ virtualẽ. Et q̃a ẽ sim
plex nec augmenti nec detrimenti ẽ susce-
ptiua. Et nec in corpe maioꝛi maioꝛ. nec mi-
noꝛi minoꝛ reperitur. Est ad ymaginẽ dei fa
cta capax virtutis vl vicij susceptibilis pene
uel premij arbitrio libera. potentijs ⁊ habi
tibus ⁊ affectionibus decorata. Caret pon
dere figura ⁊ colore. passibilis est ⁊ mutabi
lis. Eo magis est quo capax est eternitatis
Eo recta quo appetẽs est bonitatis. Eo be-
ata quo particeps ẽ diuinitatis. Tertium
dubiũ fuit vtruz oẽs aie fuerant simul crea
te. Et phi q̃dã cũ Platone asserẽtes. q̃ aie
intellectiue accidat vnirj corpoꝛi ponentes
eã esse eiusdẽ cõditionis cũ substãtijs spũa-
libus q̃ corpoꝛi non vniunt̃. tenuerũt oẽs
animas hominuz simul a pncẽ cuz angelis
fuisse creatas. Quã opinionẽ sequens Ori
genes dixit. q̃ oẽs aie fuerũt cũ angelis crea
te ⁊ ad suggestionẽ dei tenebrarũ rebellaue
runt deo. quare datũ ẽ illis corpus loco car
ceris ut ibi puniant̃. post sepationẽ ꝰo ab
illo sic purgate ad celos redeunt. Sed profe
cto ex omni pte impia ẽ atq̃ falsissima opi-

UVA. BHSC. IyR_226

nio ista. ℞ñ ut inquit Tho. ꝑ⁹ ꝑte. q. cẽtesima xvij. Si accidẽtaliter cõueniret anime vnirī corꝑi seq̃ret q hõ q̃ constituitur ex ista vnione esset ens per accidens. q etiaꝫ aia hũana nõ sit eiusdem nature cũ angelis ipse diuersus modus intelligendi ostendit. ℞omo enī intelligit accipiendo a sensibilibus ⁊ cõuertendo se ad fantasmata. Angelus ℞o non sic. ℞aꝫ ut scribit in cõpendio theologie. ℞ntellect⁹ vnus cognoscit seipso. ℞ntellectus angeli cognoscit res ꝑ species cõcreatas. ℞ntellectus ℞o human⁹ cognoscit ꝑ species a bstractas a reb⁹ ꝑticularibus per sensũ prius cognitis. Et precipue in quatuor differũt ꝓmaxume angelus ⁊ aia ℞rimo differũt penes esse nãle. q̃a anima ẽ vnibilis corꝑi etiã actu sepata. angelus nõ. Scõo differũt penes esse logicũ. i. diffinitionẽ. q̃a aia rõnalis est. sed angelus intellectualis. Anima enī apprehendit inq̃rẽdo ⁊ cõferendo. angel⁹ aũt intuendo. Tertio differũt penes esse methaphisicũ. i. sepatuꝫ a mã ⁊ motu. q̃a angelus nõ habet passibilitateꝫ nisi respectu superiorꝫ. Anima ℞o respectu inferiorũ q̃a immutat a sensibilib⁹ ℞uarto differũt penes esse theologicũ. q̃a aia vertibilis est a bono in malũ ⁊ econũso. angel⁹ ℞o non q̃a manet in eo ad q̃ se conuertit. siue bonũ siue malũ. ℞nsup̃ fidẽ est ⁊ totã scripturã sacrã ponere nullaꝫ aiam debere damnari. ℞uare in hoc acceptanda est sententia Augusti. q̃ i li. de ecclesiastic⁹ dogmatibus ait. Credendũ ẽ ⁊ firmiter tenenduꝫ. q aie nõ sunt ab inicio create ut Origenes finxit. nec cũ corꝑib⁹ seminant. ut Luciferam ⁊ Cirillus ⁊ quidã latinoꝝ affirmãt Sed a deo aiam creari simul ⁊ infundi i corꝑe cõposito ⁊ formato. Si vero obiceret q deus cessauit a creatione rerũ. q̃a ut scribit genesis ca. ij. Cessauit ab omni ope q̃ patrarat. ℞ñdet Tho. vbi ꝺ. q deus dicit cessasse die vij. nõ quidẽ ab oi ope. cũ dicat tohis v. ℞ater meus opat vsq; mõ et ego opor. Sed cessauit a nouis rerũ generib⁹ et speciebus cõdendis. ℞ñ ut idẽ Tho. ponit ꝑ⁹ ꝑte. q. lxxij. post opa sex dierũ a deo multa facta sũt. ⁊ fiunt a deo quotidie. sicut noua individua in qualibet specie. ⁊ noue species q̃ frequẽter apparent in aialibus ex putrefactione generatis. et noua miracula ac noue anime. Tñ nihil ex his factũ est nouũ quin aliqualiter in opibus sex dierũ ꝓcesserit aut ꝓtiterit. Siue mãliter sicut ꝺ costa Ade formauit mulierẽ. siue causaliter sicut individua q̃ nũc generant ꝓcesserũt in primis individuis suarũ specierꝫ. Species etiã noue si q̃ apparent ꝓtiterũt in quibusdaꝫ actuis virtutibus. sicut q aialia ex putrefactione generata ꝓducant ex virtutib⁹ stellarũ ⁊ elementorũ quas a principio acceperunt. etiã si noue species taliũ aialiũ ꝓducãtur. aut q̃dã ꝓcesserũt ꝺm silitudinem sicut aie q̃ nunc creant. ideo nihil nouũ sub sole Ecclesiast. ꝑ⁹ ca. ℞ō de aiab⁹ de nouo creatis intelligi etiã pōt. co q aia Ade in operibus illius sex dierũ creata fuit cui oẽs alie q̃ ꝓducunt singillatim silles sũt. Sed adhuc oritur difficultas de aia primi hois an. s. fuerit creata simul cum corꝑe vel ante corꝑus. Et Aug⁹ sup̃ genesim ad litterã videt sentire q creata fuit ante corꝑus cũ angelis. ſz hoc non dicit asserendo. Et in li. de ecclesiasticis dogma. expresse ōriũ asserit. Scũs ℞o Tho. ꝑma ꝑte. q. lxxxx. dicit q cũ aia vniatur corꝑi ut forma. et sit mãliter pars hũane nature esse nõ pōt q fuerit ante corꝑus creata. ℞ñ deus primas res instituit in pfecto statu sue nature ꝺm q vnuscuiuſqz rei species exigebat. Anima aũt cũ sit pars humane nature nõ habet nãle pfectionez nisi ꝺm q est corꝑi vnita. vñ nõ fuisset conueniens aiam sine corꝑe creari. ℞uartũ vbiũ ꝓpositũ fuit vtrũ deus debuit aiam tali corꝑi vnire. Est q̃dẽ ut apparet corꝑus humanũ passibile corruptibile mortale debile satis ⁊ imbecille. Supat a corꝑoribus celestib⁹ in impassibilitate i splendore in decore. ℞l lince in visu. a cane ⁊ vulture i odore. a porco in auditu. a simia in gustu ⁊ aranea in tactu. a volucribus in agilitate ⁊ huiusmodi. Si aia no bilissima ẽ creatura cui tã corꝑori tam infimo deus illaꝫ copulauit Ad q̃ ñdet Bonauentu. in ij. di. xvij. Quo hoc cõuenienter factũ est quatuor rõnib⁹. ℞rima quia sic requirebat ordo hois in se

Scõa q̃a sic req̃rebat ordo hominis ad creaturam inferiorem.

Tertia quia sic req̃rebat ordo hominis ad creaturam parem.

℞uarta q̃a sic req̃rebat ordo hois ad finez

UVA. BHSC. IyR_226

Primo reqrebat ordo hois ad se ut aia tali corpori vniretur. Nã hõ conditus fuit vt natus multa cognoscceret nõ solũ cognitiõe intellectiua sed etiã sensitiua. Ideo debuit ei dari corpus multiformẽ ut diuersa organa diuersitati sensuum deseruirent ad diuersa obiecta cognoscenda. Quia etiã conditus fuit in vertilitate arbitrij ut potens viuere iusticia et mori p culpã Dari debuit etiã ei corp9 qõ nõ tm̃ esset abile ad viuẽdũ sz etiã posset fieri abile ad corrũpendũ siue moriẽdũ. Ideo corpus illud nõ debuit esse ecleste sed elementare. Scõo reqrebat ordo hois ad creaturã inferiorẽ ut tale corpus sibi daretur. Quia enĩ corpales nature inferiores facte sunt. ut deseruirent creature rationali. hinc ẽ q9 debuit fieri rõnalis creatura taliter cõposita q9 obseqũ creaturaruz inferiorũz esset ei vtile. Quare nõ debuit corpus hois tam ex nã superiori corporũ q̃z ex natura elementorũ constitui. Tertio sic requirebat ordo hois ad creaturã parẽ. Sicut enĩz facta est vna creatura rõnalis ppe deum et in loco supremo. s. celo empirreo. sic debuit fieri alia rõnalis creatura in loco infimo. s. in terra. Et ideo corp9 eius debuit institui ex nã tali habitationi cõuenienti. Quarto ordo hois ad finẽz requirebat ut tale corp9 haberet. Debebat quidẽ hõ subici deo per abiectionẽ humilitatis ut sic ascenderet vñ angelus ceciderat p electionẽ. Ideo ei dari debuit corpus in quo pulueriz se reputans deo p oĩa subiaceret. Et si obiceret q9 perfectionis forme debet esse pfectius susceptibile. Sed aia intellectiua est pfectissima aiaz. Cũ omniũ aliorũ aialiũ corpa habeant nãliter insita tegumẽta puta pilorũ loco vestium. et vnguiũ loco calciamentoz. habeant etiã arma nãliter sibi data sicut vngues dẽtes aut cornua. ergo videt q9 aia intellectiua nõ debuerit vniri corpi impfecto tanq̃z talib9 auxilijs priuato. Ad hoc rñdet tho. prima pte. q. lxxvj. arti. v. in resp̃sione ad q̃rtũ argu. Q9 aia intellectiua q̃a est vniũsaliũ cõprhensiua habz virtutẽ ad infinita. Et iõ nõ potuerũt sibi determinari a nã determinate extimatiões nãles vel etiã determinata auxilia vel defensionũ uel tegumentorũz sicut aliis aialibus quoz aie habẽt apprehẽsionẽ et virtutẽ ad aliqua particularia determinata. Sed loco horũ omniũ hõ nãliẽ habet rõnẽ et manus q̃ sũt organa organorũz q̃a p eas hõ põt sibi pparare instrumẽta infinitorũ modorum et ad infinitos effectus. Cũcta ergo q̃ sunt in hoie tã ex parte corpis q̃z etiã ex parte vtriusq̃z bñ optimeq̃z disposuit sapientissim9 artifex ille deus. Ob q̃ Cicero in li° de legibus dicebat Animal hoc prouidũ sagax multiplex. acutũ memoria. plenũ rõnis et consilij quez vocamus hoiem p̃clara quadã conditione generatũ esse a deo constat. Et Bernard9 in sermonibus inq̃t. Parũ ne tibi videt hoc. cogita qualẽ te fecit. nẽpe scõm corp9 egregiã creaturã. scõm aiam magis pmaginem creatoris insignẽ: rõnis participez: beatitudinis eterne capacẽ Pozro ambo sibi cohere fecit artificio incomprehensibili et sapientia inuestigabili. Nec hoc ante pmeruit q̃ ante non fuit: nec spes retributionis fuit. nec ideo fecit q̃a bonorũ nostrorũ eget.

De aĩa sepata q̃ immortalis ẽ et ppetua et õ locis ad q̃ aie trãsferũt̃ post q̃z exeũt de corpoz9 Cap̃. tertiũ.

Tertiũ misteriũ de aĩa cõtemplãdũ vr̃ sepationis Propt̃ transgressionẽ q̃dẽ primorũ parentũ mors in oẽs filios adã devenit. Quare et aiam a corpore suo separari necesse est. De qua in hac parte quatuor dubia declaremus.

Primũ vtrũ aĩa a corpe sepata sit ĩmortal̃ Scõm vtz aie sepate trãsferãt̃ ad aliq̃ loca Tertiũ vtrũ loca faciant ad delectationem vel penam animabus separatis

Quartũ vtrũ anume excãt de locis ad que transferunt̃ Primũ dubiũ est vtruz aĩa corpe sepata sit immortalis. Nam pleriq̃z temere affirmare non erubescũt. Q9 anime simul cũ corporib9 moriant̃. In quoz ps̃ona inquit sapiens Ecclesiastes iij. ca°. Min9 interitus ẽ hominũ et iumẽtoz et equa vtriusq̃z conditio. Sicut moritur̃ hõ sic et illa moriunt̃. Contra quos est auctoritas fidei et oĩz sapiẽtũ doctrina Apparet aũt ĩmortalem aĩam atq̃z incorruptibilem ex tribus.

Primo ex generali confessione
Scõo ex euidenti rõe
Tertio ex clara exemplatione

Primo apparet q9 sit immortalis anima ex

UVA. BHSC. IyR_226

generali cõfessione. Ad nãq; cõitent ꝛ di
cant phi. poete. doctores. ymo ꝛ quilibꝫ ma
gno ꝛ excellenti ingenio viri. quoꝝ dicta in
hoc loco inseramꝰ. Auerrois sup ꝓ. metha
physice ita dixit. Anima manet post mortẽ
et finis ꝓsperitatis eius erit si iũgat ꝓmo
motori. Et Auicenna ãnta ꝓte nãlũ. Cũ
aia liberabit a corpe ꝛ ab accidentibus coꝝ
poris tũc poterit cõiungi intelligentie agen
ti. Et tũc inuenet in ea pulchritudinẽ itelli
gibilẽ ꝛ delectatiõẽ phennẽ. ꝛ vocat intelli
gentiã agentẽ deũ. Galienꝰ in li. de sẽmate
Sicut lumẽ solis qõ ẽ incoꝝruptibile sepat
ab aere ꝛ ab omni oculoꝝ ituitu. sic sine sui
coꝝruptione sepat a corpe aia. ℣Plato ꝑm
℣Macrobiũ in liº saturnaliũ. Et ℣Grigelliũ
in liº noctiũ acticarũ libꝝũ scripsit de imoꝛ
talitate aie quẽ Tullius trãstulit in latinũ.
denominauitq; illũ a phedone quodam so
crati et platoni dilecto. ibi sic ait. ℣Perfectꝰ
ꝛ purgatus hinc exiens habitabit cum deo
℣Idẽ in thimeo Alia ẽ imortalis et ꝑm q̃ vi
cerit passiones vel victa fuerit premiabitur
vel puniet post hanc vitã. ℳMacrobius sup
somniũ Scipionis. Sic habeto oĩbus q̃ pa
triã seruauerint: iuuerint: auxerint certum
esse i celo definitũ locũ vbi beati euo semꝑ
terno fruant. Lactantius liº vij. diuĩ. insti
tutionũ adũsus gentes dicit. q̃ q̃dã ꝓfuluit
Apollinẽ mulierũ vtrũ aia maneat pꝰ moꝛ
tẽ. q̃ rñdit Alia q̃dm vinculis detinet in
corpe coꝝruptibiles passiones sentiens moꝛ
talibus cedit doloꝛibus. Cũ vo hũanaꝫ so
lutionẽ velocissimã post solutũ corpꝰ inue
nitur. omnis e terra fert nunq; senescens ꝛ
manet i eternũ. Lucretius ut ibidẽ Lactã
tius refert: dixit: Cedit idẽ retro ꝺ terra qõ
fuit ante in terrã. Sed qõ missũ ẽ ex etheris
oꝛis. id rursũ celi fulgentia tẽpla receptant.
Iterum Lactantius ibi de ℣Ferecide. Im
mortales esse aias ferecides disputauit. hec
vo ꝓpria ei nr̃a religione doctrina. Ergo
Dicearcus cũ Democrito errauit q̃ perire
cũ corpe ac dissolui argumẽtatus ẽ. ℳQuin
tilianꝰ ita retulit. Si q̃s sciat q̃s sit finis bo
noꝝũ. q̃ uera felicitas. nunq; sibi videbitur
premitura morte perire. Et Ouidius li. xv.
methamoꝛphoseos. Ultima semꝑ expectã
da dies homini dicitq; bt̃ũs ante obitus ne
mo supmaq; funera debet. Salustius in li.
de repub. Ingenia ꝛ egregia facinoꝛa sicut
aia imortalia sũt. Valerius maximus li. iij.
ca. ꝑº. Asserit moꝛẽ fuisse gallorũ mutuare
pecunias ut eas reciperẽt apud inferos. Se
neca ad Lucillũ ita scribit. Si tranq̃lle vo
lumus viuere in expedito habenda ẽ aia ut
siue illaꝫ insidie siue egritudines petant. q̃d
aliud debeo nisi ut expeat exoꝛtari ꝛ cuꝫ oĩb9
cã bonis emittere. Vade inq; vade fortẽ.
vade feliciter. nihil dubitans. en rerũ nãtã
te genearit expectat. ꝛ locꝰ iste meliꝰ ꝛ tu
tioꝛ. Didimus ad Alexandrũ ita loquitur
℣Nos nõ sumus huius mũdi incole ſꝫ adue
ne. nec ita in oꝛbẽ terrarum venimus tãq;
in eo consistere libeat. sed transire. propera
mus eni ad patriũ larem nullis delictoꝝ põ
deriꝫ pregrauati. Tulliꝰ in q̃stionibus tu
sculanis clamat ℣Non ẽ lugenda moꝛs quã
imortalitas cõsequit. Idẽ in li. ꝺ senectute
inducit Cathonẽ conferentẽ cum ℣Publio
scipione ꝛ Gayo lelio. Ego inq̃t patres ve
stros viuere arbitroꝝ ꝛ ea q̃dez vita q̃ est so
la vita nominanda. ℣Nã duꝫ sumus inclusi
in his ꝓpaginibus corpis munere quodaꝫ
necessitatis ꝛ graui ope ꝓfungimur Est eni
celestis animꝰ ex altissimo domicilio dep̃ssꝰ
ꝛ q̃si demersus in tegrũ locuꝫ diuine nature
eternitatiq; ꝛrũ. Sꝫ credo deos imortales
spirasse aios in hũana corpa ut esset q̃ terra
vterent. quiq; celestiũ oꝛdinẽ cõtemplates
imitarent cum vite modo atq; constantia
℣Nec solũ me rõ impulit ut ita crederez sed
nobilitas etiã sũmoꝝ phoꝝ ꝛ auctoritas.
demonstrabãt mihi ꝓterea q̃ Socrates su
mo die vite de imortalitate animoꝝ disse
ruisset. Ꝺs q̃ esset omniũ sapientissimꝰ oꝛa
culo apollinis iudicatꝰ. Quid multa sicꝫ
cõsuasi sic sentio cũ tanta sit celeritas aioꝝ
memoria ꝓteritoꝝ: futuroꝝ ꝓuidentia: tot
artes: tot scientie: tot inuenta nõ posse eam
nãm que res ipsas cõtineat esse moꝛtalem.
Scõo apparet q̃ anima sit imortalis ex evi
denti ratione q̃ multiplex assignari potest.

℣Prima ꝺ cessationis
Scõa superationis
Tertia operationis
Quarta inclinationis
Quinta perfectionis
Sexta ordinationis
Septima iustificationis

Paul Scheltz

error.

UVA. BHSC. IyR_226

Octaua remunerationis
Nona assimulationis
Decima resurrectionis
Undecima oratonis
Duodecima cōpationis

Prima rō ex qua colligit q̄ sit imortalis aia ꝺ cessationis Cessat quidē in ea mā cū sit suba simplex ⁊ nō sit cōposita ex materia ⁊ forma. Uñ Aug⁹ in vij°. sup genesim ad lram ait q̄ aia non est facta ex mā corporali neq; ex mā spūali. Et hoc manifestum est scōm Tho. p̄ma parte. q. lxxv. p̄cipue ex rōne hūane gie inq̄tū est intellectiua Mā oē qō recipit in aliquo recipit per modū recipientis. Sic aūt cognoscit vnūqōq; ſm q̄ forma eius ē in cognoscente Anima aūt intellectiua cognoscit rē aliquā in sua nā absoluta: puta lapidē inq̄tus est lapis absolute. Est ergo forma lapidis absolute ſm rōnē p̄priā formalē in aia intellectiua. Quare ipsa aia intellectiua est forma absoluta ⁊ nō cōposita ex mā ⁊ forma. Haz si sic esset cōposita. forme rerū reciperent in ea ut in diuiduales. ⁊ sic nō cognoscerent nisi singulare vt accidit in potentijs sensitiuis q̄ recipiunt formas rerū i organo corporali. Materia enī est p̄ncipiuz induiduationis formarū Relinquit ergo q̄ aia intellectiua ⁊ ois intellectualis suba cognoscēs formas absolute. caret p̄positione materie ⁊ forme Omnis aūt corruptio p̄cedit a conditione materie: licet enī sit incorruptibilis ⁊ ingenita ſm se ut ꝺ p° phicorū. tñ ē cā corruptōnis eo q̄ i potētia ad multas formas nec satisfit appetitui suo p aliquā formā corpoz̄ inferiorū. Uñ licet mā p̄prie nō corrūpat̄ per se nec forma per se sed solū p̄positū. tñ corruptionis huius cā est mā. Cū igit̄ ut dictuz ē aia nō sit cōposita ex mā ⁊ forma quia tunc nō diceretur aia sed animatū. ergo patet q̄ aia est incorruptibilis. Et ut inq̄t tho. vbi ſ. dato q̄ aia esset cōposita ex mā ⁊ forma. tñ adhuc oporteret ponere eā incorruptibilem. nō enī inuenit corruptio nisi vbi inuenitur cōtrarietas. Gnātiones nanq; ⁊ corruptiones ex ꝺrijs in cōtraria sunt. Uñ corpora celestia quia nō habent mām ꝺrietati subiectā incorruptibilia sūt. Jn aia aūt intellectiua nō pōt esse aliqua cōtrarietas. recapit enī scōm modū sui esse. ea ꝛo q̄ in ipa recipiunt̄ sūt absq; cōtrarietate. Nam intelligit ignē ⁊ aquā absq; ꝺrietate. Rōnes quidē ꝺrioz̄ in intellectu non sūt contrarie sed est vna sciētia ꝺriorū. Jmpossibile ē ergo q̄ anima intellectiua sit corruptibilis.

Secūda rō qua ostendit q̄ aia sit imortalis ꝺ superationis Superat aia intellectiua ⁊ excedit nobilitatē ⁊ dignitatē quorūcunq; corpoz̄ tā elementarū q̄z celestiū. qō ꝓbatur ex dictis omnū sapiētū. Jnquit Aug⁹ i libro ꝺe libero arbi. Omnis aia omni corpore ē nobilior seu melior. Et idē li. octuagintatriū q̄stionū Omnis aia melior ē omni corpore. Et idē in li. de duabus aiabus. Anima luce ista quā boies venerant̄ melior est qñquidē illa intelligit̄ mēte. hec sensu corporis innotescit. Et idē viij. de ci. ꝺei ca. xv. Omni corpori p̄ferunt̄ aie. Et in li° soliloquioz̄ Quicquid celi ambitu ꝓtinet̄ inferius ab anima hūana est. Et Crisosto. in li. de lapsu mundi. Quāto aūt celū terra pulchrius tāto anime pulchritudo omnez formā q̄z̄uis pulcherrimi corporis superat Ad idem est glosa ca. cū sit. ꝺe etate ⁊ qua. ordi. Et. xij. q. i. ca. precipimus. Et ꝓfirmatur xxiij. q. vj. ca. si. habes. Et de pen. ⁊ re. ca. cuz infirmitas. Et. C. de sacrosanc. ec. l. sancimus. Et Aristo. in p̄n° libri de aia ꝺcet qualiter sciētia de aia q̄z̄tū ad bonitatez ⁊ honorabilitatē est p̄ponenda aljs sciētijs nālibus q̄ sūt de numero bonoz̄ honorabiliū ꝓpter nobilitatē subiecti q̄ ē aia intellectiua. Jterum in p̄mo de aia ait. Anima aūt aliquid melius esse ⁊ antiquius. i. nobilius impossibile est. Jmpossibilius autē ad huc intellectu. ſ. esse aliquid nobilius. rationabilissimū enīz esse habet ⁊ nobilissimum ſm nām. Ex his arguit̄ sic. Omne qō non subiciť motui celi est incorruptibile. Haz motus celi ē causa generationis ⁊ corruptionis. sed aia non subiciť motui celi. nā nullū minus nobile pōt agere in maius nobile nec illud destruere. Sic itaq; cū aia rōnalis q̄ est sp̄ūs nobilior sit celo qō est corpus nō subiciet̄ celo. Jnsup hoc demonstrari pōt. Quia tanto creatura est nobilior q̄z̄to magis appropinquat deo. vñ creature que sūt tñ ⁊ solū habent esse sūt in infimo gradu nobilitatis. Creature q̄ habent esse et viuere sunt illis nobiliores. Multo ꝺigniores ꝛo

UVA. BHSC. IyR_226

sunt creature q̄ habent esse viuere ⁊ sentire
Quibus omnibus ꝓponūt creature q̄ ha
bent discernere et intelligere. Cuz ergo celi
habeant tm̄ esse. sequit q incōpabilit illis
sit excellentioz aīa. ꝙ nōt adhuc aīa inclina
tiones corpis et influentyes corpoz̄ celestiū
reprimere ⁊ refrenare. Quare cū nec a celo
causet nec illi subiciat erit p cōsequens in
corruptibilis. Tertia rō ostendēs aīam esse
immortalē dr opationis. Cuiuslibet nāq̄
subē corruptibilis opatio sua duratione de
bilitat ⁊ deficit vsq; ad vltimū defectū qui
est corruptio vel mors. Sed opatio anime
sua duratione inualescat ⁊ ꝓficit. q̄a ut scri
bitur Job xv.ca. In antiquis ē sapientia ⁊
in multo tpe prudentia. ideo apparet q aīa
sit immortalis et incorruptibilis. Quarta
rō qua ꝓbat q aīa sit immortalis dr incli
nationis. Oēs q̄dē boies nāliter inclinant
ad desiderandā vitā ppetuā ⁊ beatitudinez
sed impossibile est appetitū nālē esse frustra
ex v. methaphi vbi dicit Aristo. desiderū
nāle nō est frustra. Et in li. de celo ⁊ mūdo.
Natura nō facit aliq̄d factū vanū. Igitur
necesse ē ponere aīam imortalē. Hec ē ratō
Tho. in v. ō gētiles ca. lxxvij. Et i ꝓma pte
q. lxxv. Quinta rō dr perfectionis. Ad per
fectionē nāq̄ vnūsi req̄rit diuersus grad9
creaturarū. Mñ Grego. in iij. dialogozum
dicit. Tres vitales spūs creauit omnipotēs
deus. Mnū qui carne tegit ⁊ cū carne mori
tur. hic ē iumentoz ⁊ aīalū irrationaliuum
Allū q̄ carne nō tegit nec cū carne morit.
hic est angeloz. Et tertiū q̄ carne tegitur et
nō cū carne morit. hic ē hominū rōne p̄di
ctoz̄. Apparet ergo q ad pfectionē vnūsi
ponenda est aīa imortalis. Sexta rō dr ordi
nationis ⁊ hoc refert ad diuinā sapientiaz
Sapientis nanq̄ est ordinare bona ad bo
nū ⁊ optima ad optimū finem. Si ergo de9
omnia ordinauit ad hominē videtur q hō
post deū sit omniuz creaturarū finis. ꝙ finis
aūt nobilioz est ꝓncipio. Cū ergo mundus
sit ppetuus q̄ztū ad substantiā ut patz ō ele
mentis ⁊ corpibus celestibus ergo ⁊ anima
erit perpetua. Mancrōnē Lactantius tan
git li. vij. diui. instī. vbi ait. Si hominū cau
sa factus est mundus ⁊ ita factus est ut esset
eternus. s. q̄ztū ad subam. cur ipsi quorū cā
factus est non sūt sempiterni. At nonnulli
deo nostro ingratissimi negare nō ꝙfundū
tur ad hominū vtilitatē cuncta q̄ in celo et
q̄ i terra sunt esse ordinata. Qui audire de
bent illud qō scribit deuteronomij. iiij. ca.
Solem ⁊ lunā ⁊ omnia astra celi creauit do
minus deus in ministerū cūctis gentibus.
Et dauid loquens ad deuz cū admiratōne
dicebat. Quid est homo q memoz es eius.
aut filius hois qm̄ visitas eū. Minuisti euz
paulominus ab angelis gloria ⁊ honoze co
ronasti eū ⁊ ꝓstituisti eū sup opera manū
tuarū. Omnia subiecisti sub pedibus eius:
oues ⁊ boues vniuersas insuper ⁊ pecoza cā
pi. Volucres celi ⁊ pisces maris. Et de hoc
Aug9 adhuc ita loquitur. Omnia sub pedibus
hominis subiecisti ut solus homo
sup oia tua tuus esset tot9. Exteriora nāq̄
ꝓ corpoze cūcta creasti. Ipsū xō ꝓ anima
aīam ꝓ te ut tibi soli vacaret te solum ama
ret ⁊ posset diligere ad solacū. Lactantius aūt
li. vij. diui. instī. ꝓtius eleganter suadet mū
dū sine causa factū non esse. demuz ⁊ propt
hoiem a deo conditū cōfitet. Inq̄t ergo sic
Cū mundus oēsq̄ partes eius ut videmus
mirabilis ratio gubernet. cuz celi tēperatio
⁊ equalis in ipsa varietate cursus astroz lu
mināq̄ celestiū. tēpoz̄ cōitans ac mira de
scriptio. tetrarū varia fecunditas. plana cā
poz̄ munimenta. ⁊ aggeries montiū. viri
ditas vberta sq̄ siluaz. rontiū saluberrima
eruptio. ꝙ fluminum opoztuna inundatio.
Maris opulenta ⁊ copiosa interfusio. vētō
rū diuersa ⁊ vtilis aspiratio. terra ceteraq̄
omnia rōne sūma constent. Quis tā cecus
est ut ꝓstituet sine causa esse facta in quib9
mira dispositio ꝓuidētissime rōnis elucet.
Deinde sequit Lactanti9 insinuans q nō
nisi ꝓpter hominem cuncta sint facta ⁊ ait
Quis est enim tam ineptus vel tam ociosus
vt aggrediat aliquid facere frustra et quo
nullā vtilitatē nullū como duz speret. q̄ do
mū edificat non ideo edificat ut tm̄mō do
mus sit sed ut in ea possit habitari. Qui na
uem fabricat nō ideo insumit operā ut tm̄
nauis appareat sed ut ea nauiget. Itez qui
vas aliq̄ō instituit ac formar non ꝓpterea
id facit ut tm̄ fecisse videat sed ut vas illud
effectū capiat aliquid necessariū. Similiter
cetera q̄cunq̄ fiunt nō vtiq̄ in supuacuū
sed ad vsus aliquos vtiles laborāt. Mūd

UVA. BHSC. IyR_226

ergo a deo factus est non vtiqz ꝓpter ipsuz mundū. Neqz eni aut caloze solis aut lune aut aspiratōne ventoz. aut humoze ymbri um aut alimonia fruguz cū sensu careat in diget Sed ne illud quidem dici pōt q deus ꝓpter seipsuz fecit mundū: qm̄ pōt esse sine mundo sicut fuit antea. Et his omnibus q̄ in eo sunt q̄qz generant deus nō vtit. Ap paret ergo animantiū cā mundū esse cōstructuz. qm̄ rebus his quibus constat animantes fruūt. Rursus ceteras animātes hominis cā esse factas ex eo claruz est q ho mini seruūt et tutele atqz vsibus eius date sūt qm̄ siue terrene sunt siue aquatiles non sentūt mundi rōnē sicut hō. hec Lactāti⁹. Ut aūt breuius hanc ꝓtē decurram⁹ Hugo in li. de arra spōse sic ad hoiem dicit. Respice vniuersū mundū istū ⁊ considera si aliquid in eo sit qō tibi nō seruiat. omnis natura ad hūc finem dirigit cursū suū ut obsequijs tuis famuletur: tuisqz necessitatibus ꝑm affluentiā indeficiēte occurrat. hoc celum hoc terra hoc mare hoc aer cū his que sunt in eis vniuersis explere nō cessant. hec hugo. Res est ꝓfecto ab omnibus ponderanda q pijssimus omnū pater de⁹ tot in numeris beneficijs tot amplissimis muneribus: tot abūdantissimis gratijs voluerit aiam rōnalem dotare. Ipsi cozpus ozgani cū mirabili opificio extructū cū sensibus copulauit. Ipsi celos ⁊ sidera firmamenti elementaqz omnia ⁊ ex illis composita seruire iussit. Ipsi angelos ad custodiā deputauit. Ipsi leges ⁊ precepta beneuuendi instituit Et cū nec sic suū creatozez agnosceret. misit vnigenitū filiū suū q̄ viā veritatis illā doceret q errantē ad semitaz vite ꝓduceret. q̄ vniqz illam sanguine suo precioso redimeret Quis igit tam egregiā tā insignem tā p̄claraz tamqz deo charissimā creaturā ad ymaginē ⁊ suā filitudinē formatā mozturā audeat affirmare. Aperi oculos tuos o aia tā to decoze redemita. O anima tanta diligētia a tuo creatoze custodita. O anima tāto labore a iesu filio dei ⁊ virginis quesita. tanto dolore recupata. tanto deniqz precio redempta. ⁊ considera in teipsa sapientiaz dei q̄ non ab re circa te tanta dignatus ē opari Septuma rō qua ostēdimus q aia sit imortalis dī iustificationis Clamant oēs sancti iustissimū esse deū. sicut pz in sermone de iusticia dei in quadragesimali nō. Et vbi eēt iusticia dei si aia cū cozpe moreret. qñq̄dez tot mala in p̄senti remanent impunita. Sz ꝓfecto non sine pena trāsibūt impij qui in suis malis et iniquitatib⁹ ꝓsperant. qa in futura vita equissimus ille deus reddet vni cuiqz scōm opa sua. ut latius dixim⁹ in p̄tacto sermone. Nō glorient peccatores in malicia sua. qm̄ de illis inqt in ps. lxxvij. da uid. Consumet nequicia peccatoz. Et ps. xxxj. Multa flagella peccatoris. Et sapiens ꝓuerbioz v. ca. Iniqtates sue capient impiū Nā ⁊ Seneca in tragedijs hoc ipsū ꝓfitetur. Inqt aūt sic. Nō q̄sqz fecit patitur auctorē scel⁹ repetit. Et Plato in fedrone dixit. Est in reuera defunctoz aias extare. ⁊ bonis melius esse: malis aūt deteri⁹. Octaua rō qua deducit imortalitas aie dicit remunerationis. Hoc spectat ad clementiaz ⁊ benignitatē dei. q̄ sicut nullū malū impunitū: ita nec vllū bonū irremuneratū relinquit. Hoc aūt esset si aia periret cū cozpore qm̄ amici sui q̄ cozpa eoz̄ ⁊ voluntarijs castigationibus ⁊ illatis passionibus obtulerunt nullā inde reportassent mercedē. Intueamur q̄d apli: q̄d pfessores: q̄d virgines q̄d ⁊ martyres egerint ꝓ dei amoze. ⁊ inde cōcludam⁹ q si moztua foret illoz̄ anima dei manus vacua esset a munere liberalitatis. Errauerūt in solitudinib⁹ illi: in spelūcis: in cauernis: in scissuris petrarū et montium affligentes carnez vigilijs: ieunijs: genuflexionibus: verberib⁹ et disciplinis. alij ludibria ⁊ vincula expti sunt. Alij lapidati sunt. Alij capite cesi. Alij flammis adusti. Alij sagittis vulnerati. Alij in mare ⁊ fluminibus demersi. Alij exquisitissimis cruciatibus necati ut deo gloriam ⁊ honorem impenderent. Nunq̄d sine retributione laborauerūt incassū. O pietas dei benedicti. O charitas patris eterni. Ipse vtiqz diligētibus se bona inuisibilia ꝓparauit q̄ oculꝰ non vidit ⁊ auris nō audiuit. Et ꝓpterea saluator nr̄ Math. v. ca. suos discipulos cōfortabat dicēs. Beati estis cū maledixerint vobis hoies ⁊ ꝑsecuti vos fuerit et dixerint omne malū aduersus vos mentientes ꝓp̄ me. gaudete ⁊ exultate q̄m merces vr̄a copiosa est in celis. Nona rō dī assimilatōnis

UVA. BHSC. IyR_226

ve qua sic dicit Aug⁹ in li. de spū ⁊ aīa. Im
mortalis est aīa ⁊ ne a sui creatoris simlitu-
dine discrepare videat⁊ ⁊ Nō enī poterat esse
ymago et similitudo dei si vllo mortis termio
clauderetur. Decima rō dī resurrectionis.
Est articulus fidei q⁹ mortui resurgent. Et
de hoc diffuse scripsi in quadragesimali i ser
mone ō resurrectōne generali. Quia itaq;
erit resurrectio que fiet per vnionē aīarum
ad sua ꝓpria corpa virtute diuina. Et q̄a
ꝑs surrexit a mortuis. Et alij post mortē
miraculo se redierunt ad vitā. necesse habe
mus cōfiteri q⁹ aīa sit immortalis. Undeci
ma rō dī oīonis Grat ecclesia ꝓ defunctis
⁊ suffragia facit ꝓ aīabus in purgatorio pe
nale debitū exoluentibus. Igit⁹ aīa ē imor-
talis. Duodecima rō dī compationis. Cō
parando quippe aīam q̄ ē vltima forma ad
primā mām ponenda ē aīa incorruptibilis
⁊ Nā sicut esse intelligibile ē ꝑmanentius q̄z
esse sensibile. Sic ⁊ recipiens esse intelligibi
le est ꝑmanentius q̄z recipiens esse sensibile
Sed recipiens esse sensibile est incorruptibi
le scōm suaz subam. s. mā ꝑma. ergo multo
fortius intellectus possibilis q̄ ē receptiuus
formarū intelligibilium. ¶ Tertio apparet
q⁹ sit immortalis aīa ex clara exemplatione
Sūt tria exempla lucidissima q̄ ostendunt
aīam esse immortalē in quibus tanq̄z i splē
didissimo speculo quilibet tante rei verita-
tem inspicere potest.

¶ Primū exēplū dī tollerationis
Scōm apparitionis
Tertiū exauditionis

¶ Primū exemplū dī tollerationis. vt enim
scribit Licero in questionibus tusculanis.
⁊ Nemo vnq̄z sine magna spe immortalita-
tis se ꝓ patria offerret ad mortez. De mar-
tyribus clarū ē q⁹ mortē nō timuerūt quaz
vitare potuissent si ꝑm relinq̄re voluissēt.
Sz ad philosophos veniam⁹. ⁊ Recitat Au
gusti. li. ꝑ° de ci. dei. ca. xxij. Q̄z quidaz pl̄us
Theobretus noīe lecto ⁊ Platonis libro de
immortalitate aīarū. de muro se precipitez
dedit. itaq; interfecit semetipsū. Et Lactā-
tius li. iij. diui. insti. ait. Multi ex his q̄ eter
nas esse aīas suspicati sunt tanq̄z in celū mi
graturi sibupsis manus intulerūt vt Cleā-
tes vt Crisippus vt Empedocles et Zeno.
Et ex romanis Catho q̄ fuit in omni vita
sua socratice vanitatis imitator. ⁊ q̄a de ca
thone fit mentio. Sciendū q⁹ multi fuerūt
sic nominati. ⁊ Nā fuit q̄dā catho censorin⁹
de quo fit mentio in libro de amicitia. et in
questionibus tusculanis a Licerone. Et a
Plinio in li. de viris illustribus. ⁊ a Vale-
rio in rubrica de studio ⁊ industria. Hic fu
it eloquentissimus litteris grecis et latinis
eruditus multaq⁹ fecit magnifica ꝓ repub
lica ⁊ cōsulendo ⁊ preliando. Qui ut scribi
tur in speculo gestoꝝ mundi tedio duplicis
quartane affectus ut beatiore vita frueret⁊
semetipsū interfecit. Fuit ⁊ alius Catho fi-
lius supradicti vir bellicosus. qui ut scribit
Frontinus cū in bello ō macedonie regem
pugnaret equo prolapsus cū se recolleg̃isset
animaduertit gladiū cecidisse e vagina quē
fortiter recuperauit ⁊ vulneratis hostibus
ad suos redijt. Nō exēplaz adeo romanos
animauit ad preliū ⁊ macedones terruit vt
ipsi macedones vincerent⁊. Fuit alius mar
cus catho filius supradicti ⁊ nepos censori-
ni q̄ consul in affrica dié clausit extremum.
Catho autē vticensis qui et portius fuit fi-
lius p̄cedentis marci cathonis q̄ vticēsis di
cit⁊ eo q⁹ in vtica libie ciuitate se occidit. cā
ꝺo fuit ut nō subiceret⁊ cesari. qñ ipse pom
pepanas partes secutus fuerat. ⁊ Plaz ut ait
Tullius in ꝓ° de officijs Mores turpitudini
ac seruituti anteponenda est. Ex hoc argu-
unt quidā probantes q⁹ aīa sit immortalis
ex auctoritate Aristo. in iij. ethicorū. q̄ ait.
q⁹ fortis debet se exponere morti pro salute
patrie. ⁊ hoc scōm iudicū nālis rōnis. Sed
nisi aīa esset incorruptibilis nō deberet hoc
appetere. q̄a non esset simp⁹ nō cadit sub ap
petitu. Sed ō hoc nōnulli obiciunt dicētes
q⁹ etiā si anima morer⁊ cum corpe adhuc
velle sustinere mortez ꝓ liberatione patrie
⁊ pro republica esset scōm iudiciū rectū rō-
nis. ⁊ Nā melior est modicus actus virtutis
intensus q̄z vita viciosa vel cū actu remisso
ꝑ māgnū tempus. ergo fortis debet se expo
nere pro bono virtutis. Et q̄a ipse est pars
cōmunitatis cuius bonū cōmune nāliter ē
magis diligendū q̄z bonū priuatuz. Et ista
videt⁊ fuisse optimo Scoti quam improbat
Landulfus in suo iij. di. xliij. Quia sic lex
⁊ rō naturalis prevalet omni legi ⁊ rationi
maxime create. Ita bonum entitatis nālis

UVA. BHSC. IyR_226

ꝓtualet omni bono cuiuſcũq; virtutis. vñ longe videt q̃ ſit eligibilius habere eſſe ꝑpetualiṫ ⁊ nõ virtuoſũ eẽ moraliṫ non dico vicioſũ eſſe ſed non virtuoſũ q̃z habere eſſe morale ad modicũ tempus ⁊ poſtea habere ꝑpetuũ non eſſe. Similiter puto eligibilius habere ꝑpetuã entitatẽ incoꝛruptibilẽ ſine gloꝛia patrie q̃z habere gloꝛioſũ eſſe ꝙ vnuꝫ die ⁊ poſtea ꝑpetuo anibilari. ⁊ tñ maius ẽ bonũ patrie q̃z bonũ virtutis. hec Landulfus Riccardus etiã de media villa in .iij. ꝑpiij. ita ſcribit. Si aĩa moꝛeret cũ coꝛpoꝛe ut falſo q̃dam ſunt opinati. homo nõ debeꝛet velle ſuſtinere moꝛtez ꝓ liberatione patrie. Primo q̃a ſcõm Auguſti. in ꝓmo de libe. arbi. Quiſq; recte aliq̃d eligit appetẽdũ neceſſe eſt ut melioꝛ fiat cuz ad id ꝙuenit qõ elegit. Melioꝛ aũt eſſe nõ poſſet q̃ nõ eſſet. Sed ſi aĩa moꝛeret cũ coꝛpoꝛe hõ ꝓ moꝛtez totaliter deſineret eſſe excepta mã ꝓma. Ergo moriendo voluntarie ꝓ liberatione patrie melioꝛ non eſſet. et ſic nõ eſſet electio recta. Scõo non debet hõ voluntarie intermittere actũ virtutis alicuius niſi ut liberius uacet exercitio maioꝛis virtutis Sz multo magis eſſet õ rõnẽ rectaz eligere illud ad qõ ſequeret ꝑpetua impoſſibilitas operandi ſcõm quãcunq; virtutẽ. q̃z ad tempus intermittere actus vnius virtutis nõ ꝓpt̃ exercitiũ alterius virtutis. Sed ſi aĩa moꝛeretur cum coꝛpoꝛe hõ eligendo moꝛi. eligeret illud ad qõ ſeq̃retur ꝙ amplius impetuũ ſm virtutẽ opari nõ poſſet. Iſta cauſa exercicij dicta ſũt ⁊ vt ſilentiũ imponaṫ his qui dicũt non eſſe ſufficiens immoꝛtalitatis argumentũ. q̃ illi de quibus mentionem fecimus ſuperi⁹ ⁊ reliqui qui patriaz dilexerũt ꝓmo ⁊ martyres q̃ chriſma cõfeſſi ſũt moꝛtem nõ hoꝛruerunt. Scõm exẽplũ in quo lucet aĩe immoꝛtalitas vꝺ apparitionis. de apparitione aĩaruz diximus in ſermone de transfiguratione ihu xpi benedicti. ideo tã tũ id nunc aſſerimus ꝙ volente deo ad conſolationẽ viuoꝝ ſepius aĩe ſepate dũſimode apparuerunt. In legenda ſancte Lucie ſcribit ꝙ oꝛante ipſa cuz matre iuxta ſepulchꝛũ ſancte Agathe. Lucia ſomn⁹ arripuit viditq; agathã in medio angeloꝝ gemmis ornatã ſtantẽ ⁊ dicẽtẽ ſibi. Soꝛoꝛ mea lucia quid a me petis qõ ipa poteris ꝓſtare cõtinuo matri tue. Vlã ecce ꝙ fidem tuaz ſanata eſt. Euigilans lucia ita inuenit. Nam paſſa fuerat eius mater annis multis fluxũ ſanguinis. Ieronym⁹ in vita pauli ꝓmi heremite narrat qualiter Anton⁹ longe poſitus a cella pauli vidit angelos aĩam ei⁹ deferentes qui moꝛ currẽs inuenit coꝛp⁹ pauli flexis genibus in modũ oꝛantis erectũ ita ut ipſũ viuere exꝫtimaret. Sed cũ ipſuz moꝛtuũ didiciſſet dixit. O ſãcta aĩa qõ gerebas in uita in moꝛte monſtraſti. Cũ aũt nõ haberet vnde ſepulturã faceret venerunt duo leones ⁊ foueã parauerunt. ſepultoq; eo recierunt ad ſiluam. Ambroſius refert de beata agnete ꝙ eius peracto martyꝛio cũ parentes eius octaua die iuxta tumulũ vigilarent viderũt choꝛũ virginũ veſtibus fulgẽtibus radiantẽ inter quas viderũt beatam agnetẽ ſimuli veſte fulgentẽ ⁊ a dextris eius agnũ candidioꝛẽ niue ſtantẽ. quib⁹ illa ait Videte ne me quaſi moꝛtuã lugeatis. ſz cõgaudete mecũ et cõgratulamini: q̃a cuz his oĩbus lucidas ſedes accepi. Propter quam viſionẽ eccliа celebꝛat feſtũ agnetis ſecũdo. Conſtantia aũt virgo filia ꝓſtantini lepꝛa grauiſſima laboꝛãs cũ hãc viſionẽ audiſſet tumulũ eius adiit. ⁊ ibi dũ oꝛoni inſiſteret. obdoꝛmiuit: viditq; beatã agnetẽ ſibi dicẽtem. ſi in xpm crediderꝭ cõtinuo liberaberis. ad quã vocẽ euigilans ꝓfecte ſe ſanataz inuenit. q̃ baptiſmũ recipiens ſuꝑ coꝛp⁹ beate agnetis baſilicã feeit ⁊ ibi in virginitate ꝓmanſit. In vita ſanctaz Rufine ⁊ ſecũde ponit qualiter apparuerũt cuidã matrone noĩe plantille he due ſoꝛoꝛes fuerunt virgines romane parentibus clariſſimis genite Aſterio. ſ. ⁊ aurelia q̃ nupſerũt armẽtario ⁊ verino. q̃ accuſauerũt eas ꝙ xpiane eſſent tẽpoꝛe Valeriani impatoꝛis et capte ac tradite donato ꝓfecto poſt multa verba iuſſit rufinã ꝓius cedi. qõ videns ſoꝛoꝛ clamare cepit ad iudicẽ. Quid eſt ꝙ ſoꝛoꝛẽ meã gloꝛificas ⁊ me inhonoꝛas. Tandẽ poſt multa vtriſq; illata toꝛmenta ducte fuerũt i ſiluaz in via cornelia ab vꝛbe roma miliario decimo in fũdo qui vocaṫ buxeco. ibiq; rufina capite truncaṫ Secunda ꝑcutiṫ ⁊ earũ coꝛpoꝛa feris voꝛanda linquũṫ. Denicq; Vlã tilla matrona in cuius ꝑdio hoc factum eſt vidit eas in viſu ſedentes gẽmatas in thala

UVA. BHSC. IyR_226

mo ⁊ dicentes sibi ꝓplantilla desine a flagi-
cijs ꝑ dolorū ⁊ crede in ꝓm ⁊ veni in ꝑdiuꝫ
tuū ⁊ corpa nr̄a sepeli qō illa fecit. Gregori
us in ij. dialogorū libro affirmat de sancto
Bñdicto q̄ dū morar̄ apud montē cassi
num. nocte quadā dū ꝑ fenestrā cellule con
spiceret ⁊ orar̄ vidit fusā lucē desup cun-
cras noctis tenebras effugasse Subito autē
totus mūdus velud sub vno solis radio col
lectus ante oculos eius adductus est. ubiqꝫ
aiam germani epi capuani ad celuꝫ deferri
videns. Cōperit aūt postea q̄ illa hora mi-
grasset a corpe. De sactis geruasio ⁊ ꝓtha-
sio geminis fratribus q̄ martyrio coronati
fuerūt i ciuitate mediolani scribit Ambro
sius in sermone q̄ legit̄ in officio matutina
li festiuitatis eor̄. qualiter cū eor̄ corpa tre
cētis annis et vltra latuissent ab eo reperta
sunt modo qui sequit̄ Quodā namqꝫ qua
dragesimali tpe ipsi i oroni posito. nec ꝺm
vigilanti nec integre dormiēti apparuerūt
duo pulcherrimi iuuenes vestib⁹ cādidissi-
mis. i. colobio ⁊ pallio induti caligulis cal-
ciati secū manibus extensis orantes. qua vi
sione elapsa rogauit oīm ut cum ludificari
non sineret. si vero aliq̄d visio illa expeteret
boni iterū appareret. Simili modo canēte
gallo orantes secū iuuenes apparuerūt Ter
tia ꝺo nocte nō dormienti sed stupenti cuj
tertia sibi apparuerunt ꝓsona q̄ similis pau
lo apl̄o videbat̄ scōm q̄ i pictura prospexe-
rat illiqꝫ tacentibus apl̄us sibi dixit. Isti
sunt qui nihil terrenuꝫ desiderātes monita
mea sūt secuti. quor̄ corpa in eo reperies lo
co in quo stas duodecim pedum altitudine
terre coopertam archā reperies. ⁊ ad caput
cor̄ libellū in quo ortus corū continet̄ ⁊ fi-
nis. Ita enim sepelierat illa corpa philippus
quidā xpianus. Cōuocatis ergo vicinis co
episcopis. ipse ambrosius prior terre fossor
accessit. Et oia ꝓut dixerat sibi paul⁹ i illa
visione inuenit. Corpa xo ita sunt reperta
ac si ipsa hora ibidē fuissent posita Insup ⁊
odor mirabilis inde flagrabat. multaqꝫ si-
bi miracula illorū meritis corruscarunt. Et
ut inqt Aug⁹ li. xxij. ō ci. dei. In illis dieb⁹
ipso ꝓsente ⁊ impatore ac multitudine gē
tium. cecus quidā ad corpa martyrum ger
uasij ⁊ prothasij lumē recepit. In hac inuē
tione pax inter longobardos ⁊ romanū um
perij reformata fuit. Ideo Gregorius papa
in introitu misse cantari instituit. Loqtur
dns pacē in plebē suā. De patre vero beato
francisco narrat dns Bonaventura. q̄ ho
ra transitus eius minister fratrū tūc tēpor̄
in terra laboris augustinus noie i extremis
laborans cū iā diu ꝑdidisset loquelā audiē-
tibus qui astabant subito clamauit ⁊ dixit
Expecta me pater expecta ecce iaz venio te-
cum. Querentibus aūt fratrib⁹ ⁊ miranti
bus cui sic loq̄ret̄. beatū franciscū euntē in
celū se uidere asseruit. Statimqꝫ hoc dicto
⁊ ipse feliciter req̄euit. Eadē hora episcopo
assisinati q̄ ad oratoriuꝫ michaelis archāge
li ꝓ deuotione accesserat in monte garga-
no btūs franciscus iocundus apparens mū
dum se dixit relinquere ⁊ ad celū cuz exulta
tione trāsire. Mane surgēs epūs socijs nar-
rauit q̄ vidit. Et assisij rediens cuz perqui-
sisset sollicite certitudinaliter cōperit. q̄ ea
hora qua sibi per visionē innotuit btūs pa-
ter ex hac vita migrauit. Inuenunt̄ ⁊ alie
huiusmodi apparitiones quas longuz esset
enarrare. Ex quibus cogimur indubitanter
tenere q̄ anima sit immortalis. ¶ Tertiuꝫ
exemplū dō exauditionis. Quisnā nō vide
at ⁊ per experientiā comphendat quot ⁊ vi
ri ⁊ mulieres q̄ in suis necessitatibus scōrū
⁊ sanctarū ꝑcipue v̄ginis immaculate ma-
tris dei implorant patrocinijz exaudiant̄.
Taceamus miracula q̄ sup hoc indies in ec
clesia clarescunt. Oculos tñ cordis ⁊ corpo
ris cōuertamus ad sacra templa q̄ in dei et
celorū regine aliorūq̄z honorez ꝑ orbem con
structa sūt. Cur non miremur in tantaruz
ymaginū aliarūq̄z reruz aspectu in quibus
indicantur q̄ hoies in tribulationibus po
siti interuenientibus sactis liberati fuerūt.
Sūt in ptalia ecclesie deuotissime virginis
nomine dedicate. Sancta maria de marty-
ribus apud melfictū in Apulia. Sācta ma
ria de casali apud Brunduſiū. Sancta ma
ria de angelis apud Assisiū. Sancta maria
de loreto apud Rachanetū Sancta maria
annūciata ⁊ florentie. Et alie sic vulgo no-
minate. in quibus cernunt̄ in ymaginib⁹
cereis ⁊ argenteis aliisq̄z rebus oblatis bñ
ficia suscepta ab illis q̄ se virgini cōmenda-
runt. Quid rōnes q̄rimus? Quid phoruꝫ
sententias exq̄rimus? cum ipsi effugere nō

UVA. BHSC. IyR_226

valeamus tã varia tãq3 lucidissima immortalitatis aiarũ exẽpla. Scõm dubiũ principale fuit vtrũ aie separate trãsferant ad aliqua loca. Et circa hoc triplex inuenit opinio falsa quorundã. Prima eorũ q̃ dixerũt aias transire de corpe in corpus. ita q cũ separat ab vno vnitur alteri et postea alteri vsq3 ad corpa bestiarũ. Et hec opinio ascribit ipsi Platoni. de quo ita scripsit Aug9 li.x. de ci. dei ca. iij. Platonẽ aias hominu3 post mortẽ resolui vsq3 ad corpa bestiarum dixisse certissimũ est. Sed mirãdũ ẽ pfecto platonẽ talia fuisse locutũ. de quo Valeri9 in Baca de studio et industria inqt. Plato cũctorũ mortaliũ sapientissim9 habebatur adeo q si a celo iupiter descendisset nec elegantiori nec beatiori facundia esset vsurus Refert adhuc de ipso Apulei9 in li. de vita platonis. q cũ Ariston pr̃ eius ad ipsu3 instruendũ deferret ad Socratẽ nocte p̃cedẽte viderat in quiete doctor socrates q pullus oloris et candoris eximij vocisq3 sonore ipsius volabat in sinũ postmodũ de sinu exiens cantando volabat in celũ. Cũ mane vidisset puerũ sibi adductũ dixit somnũ 9pletũ esse. Quid plura? vt supi9 cõmemorauimus de ĩmortalitate aiarũ copiose disseruit Quõ igit ad tantã insaniã deuenisse credẽdus est ut circulationẽ illã aiaru3 posuerit nisi forte dixerimus q̃a ut homo errare potuit ac sibimet 9dicere. Tñ quicq̃d sit de eo opinionẽ istã impijssimã expugnare debemus. Inquit eni Riccardus in iiij. di. xliij. q cõtra illam nõ tm̃ ẽ scriptura sacra ymo ois philosophia. Vñ Aristo. in p° de aia redarguit pithagoricas fabulas dicẽtes quãlibet aiam qõlibet corp9 posse ingredi ex eo q videt vnũqõq3 corp9 habere speciẽ et formã ppriã. Et ij. de aia dicit. q nõ cõtingit aia3 accipe qõlibet corp9. q̃a vnuscuiusq3 actus aptus natus est fieri in ppria mã Et inde ẽ ut ponit Tho. p^a pte. q. cẽtesima xvij Q anima sepata sua nãli virtute nõ potest mouere aliqõ corpus. Et licet corpa obediant angelis ad motũ localẽ nõ tñ obediunt aie sepate. Nõ q̃a angeli sũt subẽ spũales q̃rũ virtutes nõ determinant ad aliqua corpora et sũt nãliter a corpibus absolute. Et ideo diũsa corpa eis obedire possunt ad motũ. Sz cu3 alicuius subẽ spũalis sepate virt9 motiua determinet nãliter ad mouendu3 aliqõ corpus non poterit illa suba mouere corp9 maius sed minus. Vñ cũ aia ẽm suã nãm determinet ad mouendũ corp9 cuius est forma nullũ aliud corpus sua nãli virtute põt mouere. Quare merito 9dẽnant hi q̃ fallacijs demonũ facile credũt dũ ipsi q̃rũdã viuorũ corpa obsidentes simulant se esse aias defũctorũ Fuerũt eiusmodi delusiones q̃3 plurime diebus meis sicut scripsi in libro de timore iudiciorũ dei de illa q̃ neapoli obsessa fuit et q̃3 plurimos i errorẽ ducebat. dũ dyabol9 q̃ loq̃bat p ea3 fatebat se esse aia3 comitis iacobi piccinini. Anno insup dñi M° cccc°. xl. In partib9 terre ydronti et trebari multi sic obsessi aiebãt se esse aias quorundã q̃ dieb9 illis ex hac vita migrauerãt. In vrbe predicante me ibi Anno dñi M° cccc°. lxxiij. decapitatus fuit q̃dã iudeus eo q aliũ de suo genere interfecerat. post paucos vero dies puella q̃dã hebrea loqui cepit nũc in psona vni9 illorũ nũc in psona alterius. Et dũ amborũ ptes cõcurrerent ad nouũ spectaculũ aperiebant multa secreta domus illorũ respondebãtq3 ad interrogata sicut faciebãt dũ viuerẽt hortabant q3 suos ut se inuicẽ pacificarent Multaq3 confinxerũt mendacia pollicentes iudeis eterna3 salutẽ. Tandẽ demones illi reliq̃rũt puellã et sic cessauit rumor exortus in plebe. Secũda falsa opinio fuit aliorũ q̃ crediderũt aias separatas latitare in sepulchris suorũ corporũ seu i locis vbi ossa uel cineres suorũ corporũ fuarent. Nõ de xp̃o ut scripsim9 in ẽmone õ resurrectõne laçari inq̃t Theophil9 alti9 clamauit ut refrenaret ora gentiliũ fabulãtũ i tumulis latitare aias defũctorũ. quare alta voce dixit. Laçare veni foras quasi aduocaret de lõginquo. Non est igit opinio illa vera neq3 ullo pacto admittenda. Tertia falsa opinio ẽ quorũda3 q̃ dixerũt q aia non est i locis corporalibus sed corporaliu3 similibus siue in requie siue in dolorib9. q̃a anima separata nõ dependet a loco corporali. Sed huic opinioni obstat tota theologorũ turba qui omnes in hanc sententiam cõueniunt videlicet. q anime post mortem sunt in aliquibus receptaculis. Nam ut inquit Riccardus in iiij. di. xlv. Sicut angeli qui sũt spũs sunt in aliquibus corporalib9

UVA. BHSC. IyR_226

locis non circūscriptiue sed diffinitiue. sic ⁊ anima separata non obstante q̄ sit spirit⁹. Et q̄uis anima separata nō magis cōueniat cū vno loco q̄z cū alio ratōne sue essentie cum ex loco⁹ natura eius non dependeat. tū ꝓpter operatōnes quas in loco exercere debet uel circa eā debēt exerceri magis sibi cōuenit vnus loc⁹ q̄z alius. Exquo dupleꝛ illi locus debetur. ¶Primus penalis. s. infern⁹. de quo ait Seneca in tragedijs Ingens vorago faucibus vastis patet. Latūq; pandit omnibus populis iter. Sunt vero in inferno quattuor mansiones. ¶Prima inferior in qua sunt anime damnate ꝓ solo peccato mortali actuali que puniunt pena sensus. de hoc dicitur in tragedijs Senece. Ipsaq; morte peior est mortis locus. Scōa mansio in qua sunt anime ꝓ solo peccato originali damnate que puniunt tantū pena damni. Tertia māsio est in qua de lege cōmuni purgantur anime q̄ decesserūt in charitate conferentes secū aliquod purgabile. Quarta vero mansio est in qua requiescebant aie que decedebant cū charitate que nihil purgabile secū portabāt. vl'q̄ portauerūt ⁊ purgate erant. hec ante xp̄i aduentū dicebatur sinus abrahe. Quia enim abraham primus ab infidelibus separauit se ⁊ fidei signaculū distinctiuū accepit. Ideo locus requiei qui debebatur anime ꝓpter fidē charitate formatam sinus abrahe dictus ē. ¶Post xp̄i ꝏ aduētū quarta ista māsio vacua ē quoniaz aperta est ianua celi merito passionis xp̄i. ⁊ anime decedentes in charitate nihil purgabile secū ferentes statim euolant. Hū patet q̄ non cundē locū intelligimus modo simū abrahe cū rogamus animas in illū deferri. cū eo qui ante xp̄i aduentū sinus abrahe dicebat. Scōus locus qui debet animab⁹ separatis est locus delectabilis celi videlicet empirreū. de quo suo loco abunde dicem⁹. ¶Propter q̄ omnia ut ponit Lactanti⁹ li⁹ iij. diuinarū institu. Esse inferos Zeno stoicus docuit. ⁊ sedes q̄dē piorū ab impijs esse discretas. Et illos quidē quietas ac delectabiles incolere regiones. Illos ꝏ penas luere in tenebrosis locis ⁊ ceni voraginib⁹ horrendis. Et Seneca in tragedijs inducit theseum dicentem. Quisq; placide potens domuisq; vite seruat in vacuas umbr⁹. Et in cruentum mitis imperiuz regit. Animeq; pareit longa permēsus diu. Felices ean spacia vel celū petit Hel leta felix memoris heli sij loca. Scōm oēs poetas helisij campi piorū apud inferos sunt in quib⁹ ut ipsi dicūt bonorū sedent anime. ¶Tertū dubiū ꝑncipale sunt. vtrū loca faciāt ad delectationē vel penā aiab⁹ separatis. Et ad hoc ita rñdet Riccardus vbi s. Q̄ receptacula corpalia aiarū in aliquo augent delectatōnē earum vel afflictionē. Celuz enim empirreū q̄uis in nullo augeat aiarū beatarū delectationē essentialez in aliquo tū auget delectationez accidentalem inq̄tū ille anime locuz illum plusq̄z alia diligunt. presentia autē rei dilecte aliquā causat delectationē. Nō aūt ꝛe illū locū pre ceteris diligunt triplex ē. Una quia sciunt locum illū sibi esse deputatuz a deo quē sūme diligunt. Alia q̄a in illo ꝓpē excessuz nobilitatis sue nature sup alia corpora expressius q̄z in alijs locis refulgē tāq̄z in effectu diuinā bonitatē cōspiciūt. Tertia q̄a illius loci sublimitas luminositas nimmobilitas suam spiritualē sublimitatem ⁊ luminositatē ⁊ quietis perpetuitatē expſſiꝰ q̄z qualitates aliorum locorū representant. Unusquisq; autē ceteris paribus plus diligit illud quod est magis representatiuū sue nobilitatis. ¶Receptacula etiā damnatorū in aliquo augent eoz afflictionem q̄a locū illū oduint triplici de causa. ¶Prima q̄a sciunt ipsum sibi forte deputatū a diuina iusticia quam oduint. Alia quia illius loci vilitas est obligationis sue ad penaz perpetuaz rememoratiua seu repsentatiua. Tertia q̄a ē ꝓtentiuus ignis illi⁹ quo affliguntur. Exꝺ Tho p⁹ ꝑte. q. lxvj. dicit q̄ loc⁹ non ē pena lis angelo aut aie quasi afficiens alterando nām. sed quasi afficiens volūtatē ꝓtestādo dū angelus vel aia apprehēdit se esse in loco nō conuenienti ¶Receptaculū aūt in quo purgantur aie in aliquo auget earū afflictionē nō q̄a ipsū oduant volūtate deliberatiua cū sint in charitate. ⁊ sciāt illū sibi esse assignatuz ad tēp⁹ a diuina iusticia quā diligūt ad earū purgationē. Sz q̄a ipsū nāli motu volūtatis refugiūt sub rōe qua suaz obligationez ad penā q̄z tēporaneā repūtāt ⁊ sub rōne qua ignem continet quo affliguntur. Quartū dubiū ꝓncipale fuit vtrū anime

UVA. BHSC. IyR_226

separate exeãt aliqñ de locis ad q̃ trãsferũt Et q̃dã dicũt q̃ nõ.ex eo q̃ Job vij. scribitur. Qui descendit ad inferos non ascẽdit. Insup Aug⁹ li°. de cura ꝓ mortuis agẽda ait. Si in reb⁹ viuentũ interessent aie mortuorũ me pia mater nulla nocte desereret q̃ me terra mariq; secuta ẽ ut mecuꝫ viueret. Si ergo exirẽt aliqñ de receptaculis suis aliqñ interessent rebus viuẽtiũ. Ally ỹrũ prohant ex eo q̃ ut scribitur mathei. xvij. ca. in transfiguratione saluatoris nr̃i moyses apparuit cuꝫ helia. Ob qõ Aug⁹ li. pretacto ait. ad viuos alios mitti ex mortuis. ℣ro hac ambiguitate remouẽda rñdet ℟iccardus. q̃ aliquãdo animas exire õ receptaculis suis duꝑ põt intelligi. Vel ꝓ diuinã potentiã. vel ꝓ nãm ꝓpriã. ℣rimo modo de inferno et de celo exeunt alique anime, non impetuũ sed ad temp⁹ nec de lege cõmuni sed ex aliqua speciali causa. Sic etiã de purgatorio aliq̃ exeũt ad modicũ tempus ante expletionẽ pene sue post cuius expletionem illuc ãpli⁹ nõ reuertunt. In iudicio autẽ oẽs anime tam existentes in celo q̃z in inferno exibũt scõm cõmunẽ legẽ diuine iustitie ad eadẽ iterũ loca cũ suis coꝛporibus reuersure ⁊ in eis impetuũ ꝓmansure. ℣er nãz ꝛo ꝓpriã dixerunt quidã non posse aias õ suis receptaculis exire affirmãtes q̃ anima humana nullo mõ est mobilis fm locũ nec ꝓ se nec per accidens. Et si ponat̃ alicubi ꝓ substãtiã suã nũq; mouebit̃ de vbi ad vbi. Sed articulus iste excõmunicatus ẽa dño Stephano epõ parisiensi. Ideo scõm ℟iccardũ dicendũ est q̃ de suis receptaculis exire possent anime q̃ vellent nisi ꝓhiberent̃ a superiori virtute. Sed de lege coi exire ꝓhibentur ille q̃ sũt in purgatorio ante expletã penitentiã. ⁊ ille q̃ sunt in inferno añ iudiciũ. Ille vero que sũt in celo exire nolunt vsq; ad tẽpus resurrectionis resũptionis. s. coꝛporũ suoꝝũ. nisi aliqñ videãt placere deo ex aliq̃ speciali causa. ℣ñ videt̃ aliquibus q̃ oẽs descenderũt de celo in obitu btẽ ỹginis marie ꝓpr̃ eius reuerẽtiã. ⁊ cũ ea iteruꝫ ascẽderũt i celũ. Ab Augustino ergo dicũtur aie nõ posse interesse reb⁹ viuoꝝ ꝓ ꝓpriã nãm q̃a earũ virtus nõ põt ỹre supiori virtuti qua ꝓhibent̃. Ideo ꝓ hec dicta soluũtur oẽs ꝓplexitates. Si igit̃ nõ habem⁹ hic ciuitatẽ manentẽ. Si tã felix idcũ daqz bene facientib⁹ habitatio disposita ẽ. Si regnuꝫ celoꝝ pacifice possidendũ nob ꝓmittit̃ cõtemnam⁹ infima hec atq; terrena. Et q̃ramus q̃ sursum sũt ut sic puenire possim⁹ ad regionẽ illã opulentissimã btoꝝ in qua deꝰ bñdictus viuit ⁊ regnat i secula seculoꝝ Amẽ

Sermo vigesimusquart⁹ de cõceptõne beate marie virginis de qua varie fũt opiniones doctoꝝ. licet festũ ab ecclesia celebretur

In ordũ erant abyssi et ego iã cõcepta erã. Sapientis verba sũt ista originaliter ꝓuerbioꝝ viij. ca. ⁊ epla hodierne festiuitatis. Ob singularẽ ⁊ ꝑcipuã reuerẽtiã quã totus mundus ad virginẽ gloriosissimã gerit festũ cõceptõnis eius annuatim ꝓ terrarũ oꝛbẽ solenniter celebrat̃. Sũt enĩ tot inumere amplissimaq; bñficia meritis ⁊ intercessione illi⁹ pyissime matris a deo patre ipsiusq; filio et spũ sancto nobis exhibita ut merito ad eã colendã laudandã honorandãq; oĩbus viribus obligemur. Ipsa nos protegit ab hoste maligno. Ipsa iratũ deũ ꝓpr̃ excrescentes mortaliũ iniquitates sepissime placat. Ipsa nomen eius inuocantib⁹ ꝑsidia liberalissime ꝓstat Et nõ ẽ q̃ se absõdat a caloꝛe charitatis et benuolẽtie sue. Qua ꝓpr̃ ut hodierna die cõceptionis illius dignitas agnoscat̃ õ ipa in presenti sermone q̃dã ꝓpulchra dicemus audientes auribus coꝛdis virginẽ bñdictaꝫ dicẽtẽ verba in themate posita. Nondum erant abyssi ⁊ ego iã cõcepta erã. In quib⁹ triplicẽ virginis cõceptionẽ distinguemus.

℣rima ỹ diuinalis
Scõa specialis
Tertia maternalis

Qu deus ab eterno concepit virginez in sua mente omnibus puris creaturis ꝓferendaꝫ

Cap. primũ.

℣rima virginis illibate cõceptio ỹ diuinalis. q̃. s. ab eterno deus concepit illã in sua mente. Ad q̃ intelligendũ scire debemus q̃ ꝓpositũ coꝛdis ỹ cõceptio. vñ cũ quis deliberat aliquid facere dicere solet ita cõcepi animo. Sic deus anteq̃z aliquid

UVA. BHSC. IyR_226

crearet in ſua voluntate firma ⁊ incõmuta bili ꝓpoſuit creare vnã puellã virginẽ ſanctiſſimã q̃ eſſet filij ſui vnigeniti futura mater: ſpũs ſancti camera: porta paradiſi ac celi regina. Sed hoc loco querendũ eſt vtrũz beata virgo fuit ꝓducta ante omnẽ creaturam. Nã de ipſa eccleſia dicit illud Eccleſiaſtici xxiiij. ca. Ab initio ⁊ ante ſecula creata ſum Et iterũ in epla huius ſollennitatis in ducitur virgo dicens illud ꝓuerbiorũ viij. ca. Dñs poſſedit me ab initio viarũ ſuarũz ante q̃z quicq̃z faceret a principio. Ab eterno ordinata ſũ ⁊ ex antiquis ante q̃z terra fieret. Nec dũ erant abyſſi ⁊ ego iã concepta eram. Nec dũ fontes aquarũ eruperãt. nec dũ montes graui mole conſtiterant. Ante omnes colles ego parturiebar. Que verba ita ſonare vident q̃ ipſa ꝓducta fuerit ante ꝓductionẽ quarũcunq̃z rerũ. Et ſi dicetur q̃ ipſa loquit̃ q̃ztũ ad eſſe q̃ habuit in mente diuina non in ꝓprio genere. neq̃z ſic erimus de veritate declarati cũ ſcõm doctrinã dñi Bonauenture in ꝓmo di. ꝓma. Omnia que nũc ſũt queq̃z fuerũt a deo ꝓducta ⁊ ꝓducerent̃ vſq̃z in finẽ fuerunt ab eterno in deo ſm cauſatiuã potentiã et ſm ſilitudinis ꝓſentiaz q̃ tñ habẽt ex tpe actuale exiſtẽtiã. Elementa itaq̃z ⁊ corpa celeſtia angeli ⁊ hoies ⁊ cũcta q̃ ſũt fuerũt in mente diuina añq̃z eſſent. ergo nõ magis hoc ꝓpetit virgini digniſſime q̃z reliquis creaturis. Et ſi dicimus q̃ virgo fuit in ꝓprio eſſe vel genere añ omnẽ creaturã tunc irridere nos poſſent fidei ⁊ religionis noſtre aduerſarij. cum beata virgo nata fuerit ex Joachim ⁊ anna ſexta etate mũdi. q̃ ibm peperit eadez etate ⁊ ab vrbe condita anno ſeptingenteſimo q̃nquageſimo ſcõo. Ideo in hac pte inducimus ſententiã Auguſtini pr̃y. libro cõfeſſionũ vbi ait. q̃ aliquid dicit̃ pr̃ altero quatuor modis. Primo eternitate ſic deus ꝓcedit oẽm creaturã. Scõo origine ſicut ſonus ꝓcedit cantũ. Tertio tpe ſic flos ꝓcedit fructũ. Quarto electõne vel dignitate. Sic aliq̃s ꝓeligit fructũ magis q̃z florez. Virgo igit̃ fuit prior omni creatura excepta natura creata ſui dilectiſſimi filij electõne ſiue dignitate Sicut a ſili dixit ô rpo iohãnes baptiſta iohis pº ca. Ipſe ẽ qui poſt me venturus eſt q̃ ante me factus e ſcõm diuinitatez de xpo dicimus genitũ non factũ. ſcõm humanitatẽ vero dũ xpm cõcepit virgo iohãnes in vtero matris agebat ſeptũ menſem. Quare Gregorius in omelia exponit ante me factus eſt. i. mihi prelatus in dignitate. Et ſi obiceret̃. q̃ angeli ſunt preſtantiores ⁊ digniores hominibus cũz ſint intellectuales ſubſtãtie quõ virgo ſanctiſſima angelicã ſublimitatem excedere põt. Ad hoc rndere poſſumus ex dictis dñi Bonauen. in pº di. xliij. in q̃ſtione vtrũ deus potuit virginẽ facere meliorẽ. Q̃ beata virgo põt cõſiderari trip̃r. Primo q̃ztũ ad ſtatũ nãlis ꝓditionis ⁊ ſic fuit paulominus ab angelis minorata Angel⁹ enĩ fm ſuã eſſentialẽ nãm potior ẽ virgine. Scõo q̃ztũ ad gratiã conceptionis q̃ data eſt ei ut cõciperet xpm eſſetq̃z verſima eius mater. Et q̃ztum ad hoc tranſcendit dignitatẽ omnũ creaturarũz. omnium hominũ: omniumq̃z angelorũ. Nã i illo vno conſenſu cũ dixit. Ecce ancilla dñi. plus meruit cõſentiendo in conceptionẽ xpi q̃z omnes creature ſiue angeli ſiue homines i omnibus ſuis actibus motibus ⁊ cogitationibus. Et quidẽ oẽs quicũq̃z meruerũt nihil pl⁹ potuerũt mereri niſi ſcõm diuerſos ſtatus gloriã felicitatis etern c. Hec aũt virgo illo glorioſo conſenſu meruit primatũ orb. dominium vniuerſi: extinctionẽ fomitis. ⁊ omnũ gratiarũ: donoꝝ ⁊ vtutũ plenitudinem. ſceptrũ regni ſuy omnes creaturas: fecunditatẽ in virginitate. ⁊ maternitatẽ vnigeniti filij dei. et ut adoret̃ in regno celorũz adoratione dulie dignioris. Tertio põt ꝓſiderari btã virgo q̃ztũ ad excellentiaz gloriſcationis. ꝗa ut eccleſia cantat. Exaltata eſt ſcã dei genitrix ſup choros angelorũ ad celeſtia regna Ipſa nanq̃z fuit illud individuũ ſingulare q̃ ⁊ ſi nõ in nã in gra tñ ⁊ gloria omnibus angelis eſt prelatũ Dignitas aũt gre ⁊ multo pl⁹ dignitas glie incõparabiliter trãſcẽdit dignitatẽ nẽ. Nã ⁊ hoc ſeruat ad huc i demonib⁹ i q̃b⁹ dona nẽ manẽt integra ⁊ ſplẽdidiſſima cũ tñ ipſi viliſſimi ⁊ turpiſſimi abiectiſſimi ꝓpr̃ culpã habeãt. magnificata ergo fuit a deo tã pclare ꝙ illa delicatiſſima ut pter filium eius nulla creatura poſſit exequari. O femina ſup omnia ⁊ ab oĩb⁹ benedicta. preelectũ ⁊ digniſſimũ vaſculũ fabricatũ a primo artifice. erarium

UVA. BHSC. IyR_226

diuinoꝝ charismatū. Elegit te deus ⁊ pele
git ut in tabernaculo tuo deus et hō nouꝫ
mēsib⁹ habitaret. Iudeo dicere q̄ ꝓpter
virginē i mēte diuina cōceptā ꝑ multa āno
rū milia añq̄ nasceret hūanū gen⁹ fuit pre
seruatū i esse Cōstat enī q̄ ꝓ p̄a trāsgressio
ne Adā ⁊ eua nō solū mortis sed annihila-
tionis exterminiū meruerūt. Et diuina vl
tio q̄ acceptionē ꝑsonarū ignorat. sicut nec
culpā angelicā sic nec hūanā dimisset ipu
nem. Sed ꝓpter p̄cipuā reuerentiā quā ad
virginē habebat q̄a eam ab eterno sup oēs
creaturas nō vsurpandas deo q̄ creande erāt
dilexit ꝑseruati sūt ꝓthoplausti nec in nihi
lū redacti Nō est q̄a hec puella erat in lum
bis Ade scōm rōnē seminalē. ⁊ potentia ꝓ
ducende puelle erat impssa in primis paré-
tibus donec in actū educeret De ea aūt de
bebat nasci ihesus qui in adam erat solum
fm copulentā subsitātiā de virgine educen
dus ⁊ de nulla alia. Indulsit ergo deus pri
mis parentibus nec eos annihilauit. q̄a sic
nō fuisset nata beata virgo ⁊ ꝓ ꝓsequēs nec
ihs siue deus carnē hūanā vestisset. Ergo
istā nobilē creaturā saluauit de⁹ p̄mos pa-
rentes de prima transgressione. ⁊ Noe ō di
luuio. Abraam de cede regū. Isaac ō ismā
ele. Jacob de Esau. ⁊ Populū iudaicum de
egypto. de manu pharaonis. ō mari rubro
de potestate diuersoꝝ regū ⁊ tyrannoꝝ. de
Nabuchodonosor ⁊ captiuitate babilonī-
ca. Dauid de leone: de Golia ⁊ de Saul. Et
breuiter oēs indulgentias ⁊ liberationes fa
ctas in veteri testamento nō dubito deū fe
cisse nisi ꝓ huius amore puelle et reuerētia
quā deus ab eterno ꝓordinauit suis cūctis
operibus ꝓponēdā.

Quangeli a ꝓncipio cognouerūt xp̄m ō x̄pi
ne nasciturū Cap. scōm.

Secūda cōceptio virginis admirande
oꝝ supernalis. Conceperūt quidē illā
angeli dū a ꝓncipio sue beatitudinis ꝓgno-
uerunt xp̄m incarnandū ⁊ ex cōsequenti de
virgine nasciturū. Ad q̄ plene intelligen-
dū dicit scūs Tho. p̄a pte. q. lvij. q. in ange
lis est duplex cognitio. Una naturalis fm
quā cognoscūt res tū per existentiā suaꝝ. tū
per species innatas ⁊ hac cognitione muste-
ria gratie ꝓgnoscere nō possunt q̄a ex pura
dei voluntate dependent Si enim vnus an
gelus nō potest cognoscere cogitationes al
terius ex voluntate eius dependētes multo
minus potest cognoscere ea que ex sola dei
voluntate dependent. Est aūt alia angelo-
ruꝫ cognitio que eos beatos facit que videt
verbum ⁊ res in verbo. ⁊ hac quidē visione
cognoscunt misteria gratie nō quidē omia
nec equaliter omnes sed fm q̄ deus eis vo-
luerit reuelare. ita tū q̄ superiores angeli ꝙ
ꝑspicatius diuinā sapientiaꝫ cōtemplantes
plura misteria et altiora in ipsa dei visione
cognoscūt q̄ inferioribus manifestāt eos il-
luminando Et hoꝝ etiā misteriorꝫ. q. quedā
a principio sue creationis cognouerūt. que
dam vero postmoduꝫ scōm q̄ eoꝝ officijs
congruit. Quare ⁊ misteriū incarnationis
in generali sumptuꝫ omnibus reuelatum é
a principio sue beatitudinis Cuius ratio é
quia hoc est quoddā generale p̄ncipiū ad
q̄ō omnia eoruꝫ officia ordinant. Omnes
enī sunt administratoꝝ spiritus in ministe
riū missi ꝓpter eos q̄ hereditaté capiunt sa
lutis. ut dr ad hebreos ca. ij. q̄ō quidem fit
ꝙ incarnationis misteruꝫ. Unde oportuit
de hoc misterio omnes a principio cōmuni
ter edoceri. de hoc sic dicit Aug⁹ li. v. super
genesim ad litteraꝫ. Sic fuit incarnationis
misteriū absc̄ditū a seculis in deo ut tū in-
notesceret p̄ncipibus ⁊ potestatibus in ce
lestibus. Loquendo tū de sacramēto incar
nationis q̄ztū ad speciales conditōnes. Sic
nō oēs angeli a principio de oībus sunt edo
cti. primo q̄dam etiā superiores angeli postmo
dū didicerunt. vt refert Dionysi⁹ vij. ca. de
celesti ierarchia. Unde paulus ad ephesios
iij. ca. dicebat. Mihi aūt omniū sanctoꝝ. i.
apl̄oꝝ minimo data est gr̄a hec in gentib⁹
euangelizare inuestigabiles diuitias xp̄i ⁊ il
luminare oēs que sit dispensatio sacramen
ti. s. redemptionis per xp̄m facte que dispen
sabilis est gentibus sicut ⁊ iudeis scōm glo.
⁊ Nicolai de lira absc̄ditā a seculis in deo q̄
omnia creauit ut innotescat principibus ⁊
potestatibus in celestibus ꝙ ecclesiaꝫ multi
formis sapientia dei fm prefinitionē seculo
rū quā fecit i xp̄o ihu dño nr̄o hec ibi. Hoc
loco dicit Nicolaus de lira q̄ angeli sancti
non cognouerunt ad plenū misterium xp̄i
incarnati extendenduꝫ ⁊ dilatationē vsq̄ ad
vocationeꝫ gentium. donec predicantibus

UVA. BHSC. IyR_226

apl'is fuit impletū. Quia ante habuerunt tm̄ simplicē noticiā q̄ pōt dici abstractiua inq̄tū est rei nō p̄sentis. Sed qn̄ fuit im pletū habuerūt noticiā experimētalē siue intuitiuā. Sicut astrologus p motū celi certitudinalit' cognoscit eclipsim futurā tm̄ adhuc perfectius eā cognoscit qn̄ videt eā actu existentē. Alij vero dicunt q angelis innotuit misteriū xp̄i de vocatōne gentiū simpliciter ₇ omni modo p ecclesiā .i. p p̄dicationē apostolorū qd̄ tm̄ q̄tum ad hoc antea nullo mō cognouerant. Quicqd sit negare nō possumus q a principio sue beatitudinis ut ē p̄dictū reuelationē habuerūt de xp̄o de virgine nascituro. Puto nanq q post illam solennissimā victoriā quā habuerūt de lucifero ₇ sequacibus suis dū plenā beatitudinē obtinuissent. Quia angelo₂ ruentiū sedes erant vacue benigne rex celorū excelsus de⁹ suo modo oībus dixerit. O astra matutina O mee creature nobilissime. Gaudete ₇ exultate qm̄ ex hoibus saluandis iuxta vniuscuiusq merita vestri ordines pficient' ₇ implebunt' ruine. Ad id vero exequendū cū venerit plenitudo tēporis. Sponsā accipiā puellā vnā virginē ₇ plenā gratia in cuius vtero spū scō cooperante incarnabit' filius meus vnigenit⁹ ₇ dilectus. Sonuit hec vox cū ingenti leticia in mentibus angelo₂ qui per multa annorū milia virginē pijssimam prestolantes miro illā colebant affectu. nec angelis tm̄ innotuit virgo dei filiū i suo vtero gestatura. Sed insup multis patrib⁹ patriarchis atq pphetis quibus incarnationis misteriū fuit diuinitus reseratum.

Q̄ beata v̄go absq infamia culpā originale ɔ̄xit a qua f̄m opinionē aliquo₂ p̄seruata fuit Cap. tertiū.

Tertia conceptio virginis sacratissime d' maternalis. qn̄ cōcepit eā mat' sua. Et qm̄ cōceptionis officium publice fit in ecclesia. Scire pleriq cupiūt. vtrum beata virgo fuit cum peccato originali concepta. Et ut clare oīa denudent' tria sūt i hac pte notāda. Primū q cōceptio pōt du' sumi. Uno mō p cōmixtione seminū in copula viri ₇ mulieris. Alio mō p animatione q̄ fit dū aīa simul creat' ₇ infundit' a deo i corpore iā formato. Scd̄m notandū q peccatū originale duob⁹ modis habet'. s. formaliter ₇ radicaliter. Accipiendo cōceptionē p̄mo mō. virgo nō habuit originale formalit'. q2 originale formalit' ē i aīa ₇ solū cui⁹ lib3 pcti ē aīa ut declarat Francisc⁹ de marrone in suo iij. Petrus de candia ₇ sanctus Tho. iij. pte. q. xxvij. Sicut eni virtus ē qualitas spūalis ita ₇ viciū. Tertiū notandum q radicaliter ₇ in causa peccatū originale ē in carne. Unde doctores theologi dicūt q peccatū originale est infectio q̄dā in aīa cōtracta ex eius vnione ad carnē cōcupiscibiliter seminatā. vt eni ait Franciscus d marrone in suis sermonibus. Sicut corpus qd̄ induit' sordido vestimēto inquinat' ab eo. sic spūs rōnalis qn̄ induit' corpore infecto p concupiscentiā genito d' maculari. Et sicut in veteri testamento fuit lex posita leuitici xiiij. ca. q q̄cunq intraret domū leprosam efficeret' imund⁹. ita aīa ex eo q intrat corpus quasi domū leprosā efficit' imunda. Et ut inq̄t Petrus de candia. Contrahere originale cōpetit hoibus ppt' demeritū primi parētis ₇ diuinū decretū libere obligās filios Ade ad penam dāni p crimine tali. Nec sufficit solū demeritū p̄mi parētis ad hoc q concupiscibilit' ab eo descēdēs ɔ̄hat pctm̄ originale s3 reqrit' diuinū decretum. Sāctīssima ergo v̄go licet ex honestissimis parētib⁹ carnē ɔ̄xerit. tm̄ caro illa fuit cōcupiscibilit' ppagata. Nec admittēda est illa vulgi falsa sentētia q. s. v̄go cōcepta fuerit spū scō coopante sine virili semine et absq viri ₇ mulieris copula. Heretica ē ₇ pniciosissima opinio ista licet apparent' videat' ad v̄ginis laudē accedere. S3 nō eget de⁹ mendacio nr̄o. Et ut refert Aug⁹ in li. de mendacio. Mēdaciū maxime pniciosū est qd̄ fit in his que ad xp̄ianā religionem pertinent. Et iterū idē Aug⁹ pertractans illud apostoli p̄e ad corithios xv. ca. Inuenimur falsi testes. ait. Perhorrendum est aliquid false de deo dicere etiam si ad laudem eius videatur ptinere. nō eni minori s' maiori fortassis scelere in deo laudatur falsitas q̄3 vituperetur veritas. Sic damnabiliter cū falsitate virginem laudant qui eam de spū scō cōceptam temere predicant. Uidi ₇ ego in plerisq locis depictas ymagines Joachim

UVA. BHSC. IyR_226

¶ anne sese osculo obuiantiũ inferiusq; ru
bucam sic cõtinẽtẽ. ¶Qual ĩ anna accepto
osculo a suo viro Joachim concepit in vte
ro virginẽ mariã. Deliramenta sunt ista q̃
ꝑ ꝓgini sũme displicẽt. q̃re ¶ ꝺ̃ pctõ origina
li formaliꝫ sũpto restat veritas diserenda.
An .s. dũ aĩa corpori suo fuit vnita originа
lem maculã contraxit. Et circa hoc diuersi
mo de doctores loquũtur. Ex quo duplex ẽ
huiusmodi rei famosa opinio. ¶Pruma cor
q̃ dicũt ꝓginẽ originale habuisse a quo sta
tim p̃ sanctificationẽ fuit mũdata. Secũda
opinio modernor q̃ asserũt virginẽ a pctõ
originali p̃seruatã. ¶Pruma opinio habz tria
s. firmitatẽ. Rationũ cõgruitatẽ. ¶ unpec
cabilitatẽ. ¶Primo habz firmitatẽ qm̃ mul
ti sãcti deuotissimi clarissimiq; doctores il
lam docuerunt. Ex quibus aliquos explica
bimus. Infrascripti nanq; oẽs expresse fa
tentur virginẽ in originali conceptam.

¶ Anselmus in libro Cur deus homo
¶ Beda in omelia sup Missus est
¶ Cassiodorus
¶ Hugo in libro de sacramentis
¶ Alanus in expositione simboli athanasij
¶ Guilelmus altisiodorensis
¶ Guilelmus cancellarius parisiensis
¶ Henricus de gandauo in quodlibetis
¶ Guilelmus durãdi in rõnali diuinor offi.

Et de ordine fratrũ p̃dicatorũ

¶ Sc̃us thomas de aquino
¶ Hugo cardinalis in expositione luce
¶ Albertus magnus
¶ Petrus de tarãtasio q̃ fuit Innoc̃ q̃ntus
¶ Jacobus de voragine
¶ Durandus postea epus meldensis
¶ Herueus generalis ordinis
¶ Petrus de palude
¶ Jacobus de lausana epus lausanensis
¶ Hugo de argentina
¶ Nicolaus treueth
¶ Robertus holcoth
¶ Martinus qui fecit cronicas
¶ Vincentius qui fecit specula

De ordine minorũ

¶ Eluarus hispanus
¶ Johannes de rupella
¶ Robertus conton
¶ Alexander de ales
¶ Bonauentura
¶ Riccardus de media villa
¶ Reginaldus archiepus rothomagensis
¶ Johannes Rigaldi
¶ Nicolaus de lira
¶ Beltrandus de turri cardinalis
¶ Bartholomeus de pisis
¶ Giraldus oddonis in libro de figuris

De ordine heremitarũ

¶ Egidius de roma
¶ Gregorius de arimino
¶ Bernardus oluerni
¶ Johãnes theotonicus
¶ Jordanus theotonicus
¶ Johannes steringacij

De ordine carmelitarũ

¶ Guido epus matoricensis
¶ Paulus de perusio

De collegio canonistarũ

¶ Johannes theotonicus glosator decreti in
ca. pronunciandũ de con. di. iij.
¶ Bartholomeus brixiensis Et Raymũd⁹
in titulo de feriis
¶ Guilelmus durandi in speculo iudiciali
¶ Johãnes andree in ca. cõquestus de feriis
¶ Guido archidiaconus in ca. firmissime de
conse. di. iij.
¶ Bernardus insup virginis amator p̃cipu⁹
in epla ad canonicos lugdunenses reprehen-
dit celebrantes festũ conceptionis. De quo
q̃dã aũt ¶ forte ficte. q̃ post mortem visus
est cuidã suo discipulo in veste fulgenti in q̃
erat macula q̃dã cui indicauit hoc significa
re maculã eius quia tenuerat virginem in
pctõ originali cõceptã. Sanct⁹ ꝺ̃o Tho. ¶
Bonauentura dicũt q̃ p festũ cõceptionis
de virgine celebratũ non datur intelligi q̃ in
sua cõceptione fuerit sancta aut q̃ fuerit si-
ne originali. Sed quia quo tp̃e sanctificata
fuerit ignoratur. celebrat festũ sanctificatio-
nis eius potius q̃z cõceptionis in die cõcep
tionis ipsius. ¶ Scõo opinio ista habet rõ-
nũ cõgruitatẽ. Adducũtur aũt plures con
gruentes rõnes q̃bus ostenditur q̃ virgo ori
ginale cõtraxit. Et p̃ma est q̃a soli xp̃o filio
dei ac ipsius virginis benedicte cõuenit im
munitas ab omni pctõ. qõ ꝓbatur auctori-
tate sanctorũ. Jnqt̃ni Grego. li°. xiij. mora
liũ ¶ Nullus sine pctõ est nisi ille qui in hunc
mundũ nõ venit ex pctõ Et Jero⁹ in euan
gelio filij ꝓdigi. Solus deus est in quez pec

l iij

UVA. BHSC. IyR_226

catũ cadere nõ põt. Et Aug⁹ in expositiõe psalmi trigesimi. Xp̃s oẽs peccatores inuenit solus sine pctõ venit. Et idẽ in li. ꝯ nuptijs ⁊ ꝯcupiscentia. Oẽs sub pctõ nascimur ⁊ per vnũ soluꝫ q̃ sine pctõ natus est liberamur. Et idem in Encheridion. Per mediatorẽ qui solus sine pctõ natus est recõciliari nos oportebat. Et hanc sententiã idẽ Aug⁹ refert li. p° ⁊ scd̃o ꝯ Julianuꝫ. Et li° iij. de baptismo paruuloꝝ. Et i li. de fide ad petrũ. Et in li. de perfectione iusticie. Et in ep̃la ad optatũ ep̃m. Et in ep̃la ad Valerium. Ex quibus apparet ꝙ cum de solo xp̃o doctores affirmẽt ꝙ fuerit sine pctõ. ⁊ virgo munda fuit ab omni culpa mortali ⁊ veniali igit̃ dabitur sibi culpa originalis. Scd̃a rõ ad hoc insinuãduꝫ est q̇a xp̃s fuit vniũsalis redẽptor ergo redemit virginẽ. ſꝫ si nullũ habuisset pctm̃ non fuisset redempta. ergo aut ipsa habuit originale. aut xp̃s nõ fuit vniũsalis redemptor. Hinc Leo papa in sermone de natiuitate ait. Dñs nr̃ ih̃s xp̃s mortis peccatiq; destructor sicut nullum a reatu liberũ reperit ita liberãdis oĩbus venit. Et Jero⁹ i omelia sup matheuꝫ inquit Notandũ in genealogia saluatoris nullaꝫ sanctarũ assumi mulierũ sed eas quas scriptura rep̃hendit ut q̇ p peccatoribus venerat de peccatricibus nascens omniũ peccata deleret. Et ad romanos iij. ca. ap̃ls dicit Oẽs eni peccauerunt ⁊ egent gloria dei. Et v. ca. Per vnũ hoiem in hũc mundũ pctm̃ intrauit ⁊ p peccatuꝫ mors ⁊ ita i oẽs hoies mors ptransiuit in quo omnes peccauerũt. Tertia rõ quare videtur ꝙ virgo originali culpe subiacuit ẽ q̇a ꝯ necessitate penas illi culpe debitas incurrit. Nam ⁊ penalitates cõtraxit ⁊ mortẽ euitare nõ potuit ⁊ si ante xp̃m decessisset nõ intrasset celũ quousq; fuisset per xp̃m ianua apta sed cum patribus iuisset ad limbũ. Tertio ista opinio habet impeccabilitatẽ. Nõ equidẽ rei sunt habẽdi nec blasfemi censendi q̇ de virgine sic loquũtur cũ pctm̃ originale culpa sit ꝯtracta nõ acta p cui⁹ deletione ac remissione xp̃o filio suo oẽs ingentes debemus gratias.

Scd̃a opinio q̃ magis innitit̃ pietati ẽ illorũ qui asserunt virginẽ ab omni labe culpe originalis immunẽ a qua p̃seruata fuit. Et ut inq̇t Franciscus in sermonibus suis. nõ obstante tali preseruatione mr̃ dñi dici põt fuisse pctõ obnoxia. Quia q̃ñcũq; aliq̇s defectus conuenit alicui ex sua nã põt ei attribui q̃ꝫtũcũq; ille defectus ei auferat̃ ut cuꝫ dr̃. Oẽs declinauerunt simul inutiles facti sunt. ⁊ tñ hoc de facto nũq̃ꝫ fuit verũ. quia semp aliqui inuẽti sũt boni. Sed hoc dr̃ q̇a q̃ꝫtũ est ex se ita esset nisi essent diuina gr̃a p̃seruati. Jtẽ dr̃ in p̃s. Omnis homo mẽdax ergo arguit Aug⁹ martyres fuerũt mẽdaces. Jdeo dicendũ ꝙ martyres fuerũt mendaces q̃ꝫtũ erat de se nisi sp̃ũ diuino illustrati fuissent veraces. Insup Job iiij. ca scribitur. Ecce q̇ seruiũt ei non sunt stabiles ⁊ in angelis suis reperit prauitatẽ. quoꝝ primũ ad beatos angelos scd̃m ad malos refertur vt exponit Gregori⁹ in moralibus. ⁊ tñ boni angeli nõ sũt instabiles cuꝫ sint in gratia cõfirmati vt patet in ij. sentẽtiaruꝫ. dr̃ ergo istud ꝙ q̃ꝫtuꝫ est ex se sũt instabiles nisi essẽt gr̃a cõfirmati. Sic ⁊ beata virgo q̃ꝫtuꝫ erat de se ex conditõne nature erat apta nata cõtrahere pctm̃ originale. sed illud nõ ꝯtraxit ex priuilegio speciali. Ad q̇ꝺ suadẽdũ inducunt̃ infrascripte rationes.

Prima dr̃ ꝯriorũ solutio
Scd̃a possibilis p̃seruatio
Tertia virginis exceptuatio
Quarta puritatis cõparatio
Quinta honoris exhibitio
Sexta gr̃e completio
Septima diuina reuelatio

Prima rõ dr̃ ꝯriorũ solutio. Nã rõnes inducte p p̃ma opinione solui facile possunt Cũ eni dr̃ ꝙ esse absq; pctõ ꝯuenit soli xp̃o ergo nõ virgini. Rñdet̃ ꝙ xp̃o cõuenit per nãm virgini nõ p nãm sed p gr̃am. Et ad illud q̇ꝺ adducebat̃ ꝙ xp̃s fuit vniũsalis redemptor ergo redemit virginẽ ergo ab originali. Dicit̃ ꝙ redemit eaꝫ ab originali p̃seruando. Si q̇s vero q̃reret quõ xp̃s potuit virginẽ redimere p̃seruando q̇ nõdũ erat incarnatus cũ aĩa virginis corpi suo vnita fuit. Rñdere possumus ꝙ beneficia incarnatõnis xp̃i cõmunicata sũt nõ solũ p̃sentibus ⁊ futuris sed etiã p̃teritis Nam ipse caput est omniũ electoꝝ ⁊ patrũ ⁊ patriarcharũ ⁊ pphetarũ veteris testamenti ut docet Alexander in iij. sũme. qui anteq̃ꝫ xp̃us incarnaret̃ ex eo ꝙ ipsũ fide incarnandũ cog

UVA. BHSC. IyR_226

noscebant atq; credebãt diligebantq; iesũ meruerũt fieri mẽbra eius q̃ licet nondum esset hõ in re erat tñ homo ⁊ deus incarnãdus in spe. cui⁹ gr̃a multa illis beneficia fuerunt prestita. Sic ⁊ in ꝓposito cũ deus preelegisset virginẽ sui filij futurã matrẽ merito ipsius filij incarnandi a contagione culpe originalis voluit preseruare. Ad tertiaz ꝙ ronẽ qua dicebat̃ q̃ virgo de necessitate incurrit penas originali debitas. Rñdemus. q̃ penas illas incurrit de necessitate nature q̃ q̃zũ in se erat corrũpi habebat ꝙ sonã virginis nisi fuisset ab originali preseruata. Et sicut circũcisio uel baptism⁹ penitates cõpatiunt̃. Maz illi quibus p circũcisionẽ originalis culpa remittebat̃ ⁊ illi q̃ bus p baptismũ nũc dimittit̃ a penalitatibus nõ liberant̃. Et sancti patres qui sine aliquo pctõ decedebant trahebant̃ ad lumbum. Ita licet beatissima virgo pseruationẽ hanc habuisset: nihilominus penalitatibus ⁊ morti iuste obligata fuit ⁊ Ad ut vtar verbis sancti tho. iij. pte. q. xxvij. arti. ꝑ⁰ in rñsione ad tertiũ ar. Beata virgo sãctificata fuit ⁊ nos addim⁹ preseruata a pctõ originali q̃zũ ad maculã psonalẽ nõ tñ fuit liberata a reatu quo totũ nã tenebat̃ obnoxia. Scda rõ qua ꝓbat̃ virginis ĩmunitas ab originali culpa dr̃ possibilis preseruatio. Potuit nanq; deus illã sic pseruare: ⁊ si potuit debuit. cũ pelegisset eaz suã immaculatã ⁊ dilectissimã sponsã. Quare franciscus de marrone in suo ij. sic scribit. Quãto aliquod agens est pfectius tanto citi⁹ põt suũ effectũ inducere in passũ. de⁹ aut̃ est agens pfectissimũ. Sed agens nãle effectũ suuz inducat in primo instanti sicut patet ꝗa generatio lucis a sole fit in instanti. Insuper qñ aliqua potentia põt in duas opationes oppositas si in ꝑmo instãti põt in illã ad quaz minus inclinat̃ multo fortius i illã ad quã magis inclinat̃ Sed potentia volitiua põt in dilectionẽ ⁊ odiũ. ⁊ de⁹ maxime inclinatur ad diligendũ. Sed in primo instanti potuit virginẽ odire ergo multo fortius potuit ipsã diligere. ⁊ hoc preseruando ne inficeretur originali culpa. Adhuc. legislator q̃ põt legẽ cõdere põt in legẽ dispensare ⁊ illã destruere. Sed decreto diuino ꝓpter actualem culpã primorũ parentũ factũ est ut oẽs ab eo cõcupiscibiliter descendentes nascerẽtur filij ire. ergo eodẽ decreto potuit cũ virgine dispensari ut ꝑ nullo instanti fuerit filia ire. Sicut enĩ potuit deus si originale cõtraxit in prima sanctificatione illã mũdare ita eque potuit simul ⁊ semel eã sanctificando preseruare Sed reuera nõ dubiũ q̃ multa possit facere deus ⁊ multo plura q̃z intellectus intelligere. nihilominus nõ nisi ex pietate et singulari deuotõne cogimur accẽptare sic fecisse deũ sicut facere potuit ⁊ virginem a de filiã a pctõ preseruasse. Tertia rõ ad ostendendã virginis mundiciã ab originali culpa dr̃ exceptuatio. Sicut enĩ excipitur a generalitate mulierũ q̃zũ ad ꝓceptuz et partuz. ꝗa ut scribit̃ genesis iij. ca. Et dicũ fuit eue In dolore paries filios qõ ⁊ ad oẽs alias mulieres spectare cognoscimus. virgo tñ concepit sine rubore ⁊ peperit sine dolore Ita etiã excludit̃ a generalitate mulierũ ⁊ virorũ q̃zũ ad nequiciã pcti. Vnde Aug⁹ in li. de correptione ⁊ gr̃a in q̃t. Cuz Aug⁹ de peccatis agit̃ nullã de matre dñi volo facere q̃stionez qua excepta si oẽs sancti et scẽ interrogarent̃ si pctũ haberent. q̃d aliud dicerent nisi qõ iohãnes ait. Si dixerimus ꝗa peccatũ nõ habemus ipsi nos seducim⁹ ⁊ veritas in nobis nõ est. Et ꝗa dr̃ q̃ omẽs peccauerũt Rñdet̃ q̃ duplex ẽ vniũsalitas Vna politica. alia logica: In vniũsali logica vna particularis interimit vniuersalem Vniuersali aut̃ politice nõ ꝺicũt a ab ipsa distrahentes vnã vl plures particulares ut dicendo oẽs de ista ciuitate sunt sani. omẽs currunt ad spectacula. tñ aliq̃ sunt infirmi aliqui i domo. Et sic mathei iij. dr̃. Exibat ad iohãnẽ hierosolima ⁊ ois iudea ⁊ ois regio circa iordanẽ. Quarta rõ faciens ad cõfirmandã opinionẽ istaz dr̃ puritatis cõpatio Debuit quidẽ virginis puritas supexcedere puritatẽ quarũcunq; aliarũ creaturarũ ⁊ angelorũ ⁊ hominũ. Vñ Anselm⁹ li⁰ de cõceptu virginali in q̃t. Decuit ut illius hominis conceptio de matre purissima fieret que ea puritate niteret qua sub deo maior nequit intelligi cui deus pater vnicum filiũ suũ sibi equalẽ de corde suo genituz ita dare disposuit vt esset vnus ideq; deus ⁊ ꝙginis filius. Scũs Tho. in ꝑ⁰ senten. di. xliij. arti. iij. in rñsione ad tertiũ ar. dicit. Puri

UVA. BHSC. IyR_226

tas intendit̄ ꝑ recessū a ꝯrio. In rebus aūt creatis nil purius eo qd̄ est sine contagione peccati qualis fuit puritas btē virginis q̄ a peccato originali ⁊ actuali immunis fuit. Si ergo btā ꝟgo pctm̄ originale cōtraxisset tūc puritas eius nō excessisset puritatē alio rū. Nā angelus creatus fuit sine aliqua labe peccati. Sic ⁊ aīa primi hoīs ⁊ mulieris. Quinta rō ꝓ hac opinione dr̄ honoris exhibitio. Debet utiqꝫ filius honorare matrē q̄ztū pōt qm̄ ut inqt Iero⁹. parentibus nemo pōt reddere qd̄ tenet̄. Sed xp̄s potuit honorare matrē illā p̄seruando ab origina li culpa igit̄ debuit ita facere. Sexta ratio dr̄ gratie cōpletio. Fuit equidē in ꝟgine tāta gratie plenitudo quātā capere potuit aliqua pura creatura. Ideo angelus eaꝫ dixit plenā grā luce p⁹ ca. Et Iero⁹ in sermone ad paulā ⁊ Eustochiū inqt. Ceteris ꝑ ptes prestatur. Marie ꝟo totā se refudit grē plenitudo. Quare ꝓ nullo instanti defecit illi gratia. qd̄ tm̄ non fuisset si ad modicū originalis culpa habitasset in aīa eius. Item ut inqt franciscus. Ipsa fuit virgo virginum. si cōtraxisset originale virginitas ei⁹ fuisset diminuta. Nā virginitas angelorū q̄ spūalis est de qua Iero⁹ dicit. Semꝑ est angelis cognata virginitas: ē maior virginitate corporali. Et ideo si fuisset ꝟginitas aīe marie ꝑ originale corrupta non esset par cū virginitate angelica. Septima rō dr̄ diuina reuelatio. Cepit nanqꝫ celebrari festū cōceptionis virginis marie reuelatione dei. Naꝫ ut scribit Anselmus cantuariensis dū quidaꝫ venerabilis abbas remēsis cenobij helsin⁹ noīe missus fuisset a Guilelmo anglorꝫ rege in daciā dū peractis q̄ sibi cōmissa fuerant. ad angliā redire cuperet ingressus est mare vbi postq̄ꝫ ꝑ spaciuꝫ prospere nauigauit: ut solet esse: tempestas valida cepit nauigātes terrere. Fatigatis igit̄ nautis nec vltra valentib⁹ se iuuare. remis fractis. funib⁹ ruptis. cadentibus velis. spes salutis amittitur ⁊ nihil sibi nisi subuersionis iudiciū expectatur. Cunqꝫ essent de corporū salute desperati curā solūmō aīaruꝫ creatori suo magnis clamoribus cōmendarent ⁊ beataꝫ genitricem dei mariā matrē miserorū in suū auxiliū inuocarent. cōspiciūt quendā venerādę habitudinis virū pontificali infula decora tum stantē ꝓximū naui. Qui aduocās ad se abbateꝫ helsinū his verbis alloqui cepit. eū. Uis periculū maris euadere? Uis ipatriā tuā sanus redire? Cūqꝫ cū fletu id solū desiderare dixisset. Tūc ille ait. Scias me a dn̄a nr̄a dei genitrice ad te missuꝫ ut si meis dictis obtēperare volueris saluus cū comitantibus ad portū deuenies. Spopōdit ille se facturuꝫ omnia. Cui vir ille. promitte m̄ q̄ diē cōceptionis matris xp̄i solenniter celebrabis ⁊ celebrandū p̄dicabis. At helsin⁹ Et quo inqt die festum istud erit mihi celebrandū. Sexto ait ydus decembris vterisqꝫ officio natiuitatis. excepto q̄ nomen natiuitatis mutabis in nomē cōceptionis. his dictis ille disparuit. Et sedata tēpestate abbas cū reliquis applicuit ad littus. Et q̄ viderat quibus potuit notificauit. Statuitqꝫ in remensi cenobio ipsū festū celebrari. Sic paulatim excrescere cepit deuotio xp̄ianorꝫ ad conceptionē virginis excolendā q̄ tm̄ tēporibus istis ut apparet vbiqꝫ terrarum ab omnibus p̄conizat̄. Oēs clerici. oēs religiosi de cōcepta virgine festiue officium dicūt. At ⁊ Sixtus quartus pōtifex maxim⁹ per suas litteras ad ꝑpetuā rei memoriā statuit ut ꝑ totā octauā huius cōceptionis officiū ꝓtendat̄. cōcedens candē indulgentiā omnib⁹ q̄ misse et horis canonicis adesse curauerint q̄ cōcedit̄ ꝓ festo ⁊ octaua corporis xp̄i. Planū iaꝫ est q̄ hec opinio scd̄a indies roboratur ⁊ proficit ⁊ magis videt̄ fore cōsona pietati. Et scd̄m sententiaꝫ hostiensis aliorūqꝫ doctoruꝫ. Ubi sunt diuersa iura et opiniones nō ꝯ deū nec ꝯ bonos mores. humanior sententia ē p̄ferenda ceteris parib⁹ extra ō transac. ca. fi. vbi glosa super verbo humaniorē. Promptiores inqt esse debemus ad absoluendū q̄z ad cōdemnandū. ut i ca. ex litteris de ꝓba. ⁊ ff. de accusa. ⁊ obligati. l. arrianus. Neqꝫ tm̄ ut ex dictis colligi pōt festū cōceptionis refert̄ ad transfusioneꝫ seminis de quo fuit formatuꝫ corp⁹ virginis q̄ dr̄ p̄ma cōceptio hoīs. qa licet fuerit sine peccato parentū virginis. fuit tm̄ cuꝫ feditate ⁊ de ordinatiōe nature. ut refert dn̄s Beltrandus cardinalis in expositōne ep̄le sexte ferie quatuor tēporꝫ de aduentu. Sed festū illud ordinat̄ ad scd̄am conceptionē scd̄m quā virgo fuit cōcepta ⁊ in esse nāli hūano

UVA. BHSC. IyR_226

⁊ in esse spirituali gratioso .i. in animatōne illius benedicti corpis q̄ fuit diu post p̄mam cōceptionē forsan octogesimo die. Nam dr̄ q̄ corpus masculi animat̄ q̄dragesimo die ī femine ṽo octogesimo. Et hoc mō si fuit de peccato originali preseruata. de ista conceptione scđo mō sumpta facimus ad virginis laudē festū referentes gr̄as omnipotēti deo qui aduocatā nr̄am tāto priuilegio decorauit. Si aūt peccatū originale contraxit a quo tñ p̄ sanctificationē mūdata añq̄ᷓ nata tūc festū sub noīe conceptionis ad ipsam sanctificationē refert̄. Ut vero iā finē dicēdi faciamus conemur virginē affectōne singularissima ⁊ reuerentia qua possumus p̄sequi ut sic mereamur ipsa interueniēte sui filij gr̄am acquirere ⁊ gloriā celestē tandem letanter ingredi. Amen.

Sermo vigesimusquintus de sancta nobili ⁊ digna natiuitate virginis gloriose.

Egredietur virga de radice iesse et flos de radice eius ascēdet. Ysaie p̄phete verba sūt ista ca. xi. Dū recolitur memoria natiuitatis virginis gloriose debet humana mens in magnā letitiā p̄silire. Nā ecclesia legit sermonē sancti Augustini sic dicentis. Adest nobis dilectissimi optatus dies beate ac venerabilis semp̄ virginis marie. Ideo cū sūma exultatione gaudeat terra nr̄a tante virginis illustrata natali. Hec eni est flos campi de qua ortū est p̄ciosū liliū cōualliū p̄ cuius partum nā mutat̄ p̄thoplaustorū quo delet̄ ⁊ culpa. Et in antiphona dicit̄. Cum iocūditate natiuitatem beate marie celebrem᷒ ut ipsa p̄ nobis intercedat ad dominū ih̄um xp̄m. Propterea ut ad natiuitatis huius p̄conia extollēda incitemur in hoc sermone de ipsa nascente virgine verba faciemus q̄ designatur noīe virge ab Ysaia propheta in verbis assumptis p̄ themate. Predixit quippe ysaias virginē ex p̄genie dauid oriundā designatā nomīe virge q̄ fuit rectissima sine aliq̄ curuatōne ad inania bona ⁊ trāsitoria mūdi. fuit etiā plenissima q̄a i ea fuit omne foliū scōꝝ sermonū ⁊ oēs fructus scārū operationū ⁊ omnis flos scārū virtutum. Quinpmo ex ipsa prodijt flos florū ⁊ fructus fructuum benedictus ih̄us filius eius ⁊ dei. Et q̄ hec p̄phetia sit dicta de xp̄o patꝫ p̄ trāslationē chaldaicā q̄ in hoc loco sic habet. Exurget rex de filijs ysai ⁊ messias de filijs filiorū eius. Igit̄ de ipsa nascente virgine tria misteria cōtemplemur.

Primū sanctitatis	Fuit ista natiuitas sancta nobilis ⁊ digna.
Scđm nobilitatis	
Tertiū dignitatis	

Q̄ beata virgo fuit in vtero matris sanctificata. ex qua sanctificatione fomes i ea nullū actū habuit ⁊ ab omni peccato p̄seruata Cap̄. p̄mū.

Primo cōtemplemur virginis nascentis sanctitatē. Fuit nanq̄ᷓ ante sancta q̄ᷓ ex vtero nata. Et licet hoc nō tradat̄ in scriptura sacra expresse. verūtñ ut dicit scūs Tho. iij. p̄te. q. xxvij. Rōnabiliter id credimus q̄m illa q̄ genuit vnigenitū a patre plenum gr̄e ⁊ veritatis. pre oībus alijs maiora gratie priuilegia debuit accip̄e. Inuenim᷒ aūt quibusdā alijs hoc fuisse concessū ut in vtero sanctificarent̄ ergo ⁊ virgini nō fuit negatū. Dictū nanq̄ᷓ fuit Ieremie sicut patet eiusdē p̄o ca. Anteq̄ᷓ exires de vulua sāctificaui te. Et de iohanne baptista dixit angelus luce p̄o ca. Spū scō replebit̄ adhuc ex vtero matris sue. Sed in hoc loco tres difficultates se offerunt.

Prima vtrum beata virgo fuit sanctificata ante animationem.

Scđa vtꝝ fuit mūdata ab infectōe fomitis

Tertia vtrū p̄ sanctificationem in vtero fuit preseruata ab omni peccato.

Pro prime difficultatis declaratione Rn̄det scūs Tho. vbi s̄. q̄ sanctificatio de qua loquimur nō est nisi emūdatio ab originali peccato. Sanctitas eniꝫ ē p̄fecta mūdicia ut dicit dyonisi᷒ xij. ca. de diuinis no. culpa aūt nō p̄ōt emundari nisi p̄ gr̄am cui᷒ solū est sola creatura rōnalis. Et ideo ante infusionem aīe rōnalis beata virgo sanctificata non fuit. Et hoc figuratū fuit p̄ sanctificationem tabernaculi. Exodi vltimo ca. vbi dr̄. Postq̄ᷓ cūcta p̄fecta sūt operuit nubes tabernaculum testimonij ⁊ gloria dn̄i impleuit illud. Tabernaculū virginē significat ꝺ

UVA. BHSC. IyR_226

qua dr̃ in p̃s. Sanctificauit tabernaculum
suū altissimus. q̄ sanctificata fuit postq̄z cū
cta eius p̄fecta sūt. s. corpus ⁊ aīa vel in ipsa
animatione si fuerit ab originali p̄seruata.
vel statim post ipsā animatōnē si originale
cōtraxit. Et si obiceretur q̄ alij sanctificati
sūt ante animationē ergo ⁊ virgo. ℜ Naz Je
remie dictū fuit priusq̄z te formarē in vtero
noui te. ℜ Nō aūt infundit aīa añ corpis for
mationē. Sicut etiā ꝺ iohāne baptista dicit
Ambrosi⁹ sup lucā. q̄ nōdū inerat ei spūs
vite ⁊ iā inerat ei spūs grē. Ad hoc respōdet
scūs Tho. q̄ dr̃s dicit ante formationez in
vtero Jeremiā nouisse noticia p̄destinatio
nis. sed sāctificasse se dicit eū nō ante forma
tionē sed añq̄z exiret de vētre. De btō insu
per iohāne baptista nō ē intelligēduz q̄ spi
ritus vite dr̃ aīa viuificās. sed scōm q̄ spūs
dr̃ aer exterius respiratus. vl̄ pōt dici q̄ nō
dū inerat ei spūs vite. i. aīa q̄z tū ad manife
stas ⁊ cōpletas op̄atōnes ipsi⁹. Scōa difficultas erat an beata virgo mūdata fuit ab
infectione fomitis. Et ad hoc inuestigāduz
sequamur sanctuz Tho. q̄ ait. q̄ circa h̄ sūt
diuerse opiniones. Quidā enī dixerūt q̄ in
ipsa sanctificatione btē virginis qua fuit sā
ctificata i utero totalit̄ fuit ei fomes subtra
ctus. Quidam ꝺo dicūt q̄ remansit fomes
q̄z tū ad hoc q̄ facit difficultatē ad bonum
sublatus tn̄ fuit q̄z tū ad hoc q̄ facit p̄nita
tē ad malū. Alij vero tenent q̄ sublatus fu
it fomes q̄z tū ptinet ad corruptionez p̄sone
put impellit ad malū ⁊ difficultatē facit ad
bonū. Remansit tn̄ inq̄z tum ptinet ad cor
ruptionē nature put. s. est cā traducēdi ori
ginale peccatū i plē. Nōnulli ꝺo affirmāt
q̄ in prima sanctificatione remansit fomes
f̄m essentiā sed ligatus fuit. in ipsa aūt con
ceptione filij dei fuit totaliter sublat⁹. Ad
hoz aūt intellectū oportet cōsiderare q̄ fo
mes nihil est aliud q̄z inordinata cōcupiscē
tia sensualis appetit⁹ habitualis tn̄ q̄a actu
alis concupiscentia ē motus peccati Dicit
aūt cōcupiscētia sensualitatis esse inordina
ta inq̄z tū repugnat rationi. q̄ quidē fit in
q̄z tū inclinat ad malū vel difficultatez facit
ad bonū. Et adeo ad ipsā rōnē fomitis p̄ti
net q̄ inclinet ad malū uel difficultatē faci
at in bono Nñ ponere q̄ remānsit fomes in
btā virgine nō inclinās ad malū est ponere
duo opposita simul. Sicut nō ē intelligibile
q̄ remansit fomes inq̄z tū ptinet ad corrup
tionē nature nō inq̄z tū pertinet ad corrup
tionē p̄sone. ℜ Restat ergo ut dicamus q̄ vl̄
totalit̄ fomes fuerit ab ea sublat⁹ p̄ primaz
sanctificationē. vl̄ q̄ fuerit ligatus. ℜ Posset
tn̄ q̄s dicere q̄ totaliter fomes fuit sublat⁹
hoc mō. q̄ cōcessum fuit aīe btē virginis ex
abūdantia grē descendentis in ipsā ut talis
esset dispositio viriz aīe q̄ inferiores vires
nūq̄z mouerent sine arbitrio rōnis sicut di
cū est fuisse in xp̄o qđ cōstat peti fomitem
nō habuisse. Et sicut fuit in Adā añ pecca
tū p̄ originalē iusticiā itaq̄z q̄z tū ad hoc grā
sanctificatōnis in virgine habuit vim origi
nalis iusticie. Et q̄z huic hec positio ad digni
tatē virginis matris pertinere videat̄ dero
gat tn̄ in aliquo dignitati xp̄i absq̄z cui⁹ vir
tute nullus a prima damnatione liberat⁹ ē
q̄z is q̄ fidē xp̄i aliqui ante eius incarnatio
nē sint scōm spūm ab illa damnatione libe
rati. tn̄ q̄ f̄m carnē aliq̄s ab illa damnatio
ne liberet̄ non videt̄ fieri debuisse nisi post
incarnationē eius in qua primo debuit im
munitas damnationis apparere. Et ideo si
cut añ imortalitatez carnis xp̄i resurgentis
nullus adeptus fuit carnis imortalitatem.
Ita incōuenies etiaz videt̄ dicere q̄ añ car
nē xp̄i in qua nullū fuit peccatū. caro virgi
nis matris eius vl̄ cuiuscūq̄z alterius fuerit
absq̄z fomite q̄ dr̃ lex carnis siue membroz
Et ideo melius videt̄ dicendū q̄ p̄ sanctifi
cationē in vtero nō fuerit sublatus virgini
fomes scōm essentiā sed remansit ligat⁹ nō
quidē p̄ actū rōnis sue sicut in viris sanctis
q̄a non statim habuit vsū liberi arbitrij ad
huc in ventre matris existens. hoc enī speci
ale p̄uilegiū fuit xp̄i. sed p̄ grām abūdantez
quā in sanctificatōne recepērat ⁊ etiā perfe
ctius p̄ diuinā p̄uidentiā sensualitatē eius
ab omni motu inordinato p̄hibentem.
Postmodū ꝺo i ipsa cōceptione carnis xp̄i
in qua primo debuit refulgere peccati inu
nitas credendū ē q̄ ex ple redundauerit in
matrez totalit̄ a fomite subtractio. Et hoc
significat̄ Ezechielis xliij. ca⁰. vbi dr̃. Ecce
gloria dei isr̃l ingrediebat p̄ viā orientalez
i. per beatā virginē. ⁊ terra. i. caro ipsius vir
ginis splendebat a maiestate eius. i. christi.
Si aūt instaret aliquis q̄ ap̄lus p̄ ad cozin

UVA. BHSC. IyR_226

thios ẗij.ca.ait. Virtus in infirmitate pficitur. ⁊ loq̃tur ō infirmitate fomitis ꝑm quã patieb at̃ stimulū carnis. Sed nihil q̃ō pti net ad pfectionē virtutis fuit beate virgini subtrahendū. ergo neq; fomes. Rñdet̃ q̃ infirmitas carnis ad fomitē pertinens est q̃dem in sanctis viris. pfecte virtutis occasio nō tamē causa sine qua pfectio haberi non possit. Sufficit aūt in btā virgine ponere pfectā virtutē ⁊ abundantiā grē. Nec in ea oportet ponere omnē occasionē pfectionis Tertia difficultas amouenda erat vtrū per sanctificationē in utero fuit virgo preseruata ab omni peccato actuali. Et de hoc sic loquitur sanctus Tho. q̃ illos quos deus ad aliquid elegit ita ꝓparat ⁊ disponit ut ad id ad q̃ō eligunt̃ inueniantur ꝑdonei. Beata igit̃ virgo fuit electa diuinitus ut esset mater dei. Et ideo non ē dubitandū q̃ de⁹ per suā gr̃am eā adhoc ꝑdoneā reddidit. ꝑm q̃ angelus ad eaz dixit. Inuenisti gr̃am apud dñm. Ecce cōcipies &c. Nō aūt fuisset ꝑdonea mater dei si peccasset aliq̃n. tū quia honor parentū redundat in prolē. scōm illud ꝓuerbioꝝ ẗvij. Gloria filiorū patres eoruz. Vel etiā q̃ oppositū ignominia matris ad filiū redundasset. Tū etiā q̃a singulare affinitatē habuit ad ꝓm q̃ ab ea carnem accepit Tū q̃a singulari modo dei filius q̃ est dei sapientia in ipsa habitauit. nō solū in aīa sed etiā in corꝑe siue vtero. Dicit̃ aūt sapiētie ꝑ°. In maliuolā aīam nō intrabit sapiētia nec habitabit in corꝑore subdito peccatis. Et ideo simpliciter fatendum ē q̃ btā virgo nullū actuale pctū ꝑmisit nec mortale nec venale ut impleat̃ q̃ dr̃ canticoꝝ iij.ca. Tota pulchra es amica mea ⁊ macula nō ē in te.

De nobilitate ẏginis gloriose descripta ab euangelista matheo .⁊ concordia mathei ⁊ luce in huius descriptione. Cap̃. secundū.

SEcundo cōtemplemur virginis nascētis nobilitatē. Ipsa quippe fuit nobilius individuū oībus individuis q̃ in humana nā fuerūt aut potuerit generari Et q̃dē mathe⁹ ꝑ° ca. describit eā natā de quatuor decim patriarchis. de q̃tuordecim regibus ⁊ de q̃tuordecim ducibus Et quo cum ipsa sit vera mater x̃pi. ⁊ x̃pus sit eius verus filius omnis nobilitas x̃pi ꝑm carnē oriūdū habuit a virgine benedicta. Et cuz ipse sit vltimus rex vltimus dux. vltimus patriarcha populi iudaici. hoc totū habuit a virgine benedicta. Quia igit̃ oēs preclaritates: ingenuitates: prefecturas: dignitates ⁊ nobilitates q̃ possent esse in aliquo individuo būano ꝑm originē sanguinis describunt euāgeliste in hac puella. Oportet nos eoꝝ testimonio eā preferre omibus principibus ⁊ principissis Regibus ⁊ reginis. Imperatoribꝫ ⁊ imperatricibus ⁊ oībus potestatibus tribubꝫ et linguis Ecclesia vero sancta dei omnia ista considerans in officijs ita illā extollit. Natiuitas inquit gloriose virginis marie ex semine abrahe orta de tribu iuda clara ex stirpe dauid. Et iterū. Regali ex progenie maria exorta refulget. Sed hic tria oriunt̃ ovia declaranda.

Primū vtrum matheus potuit genealogiam x̃pi describere.

Scōm vtrū ex descriptione huiusmodi genealogie nobilitas virginis demonstret

Tertiū vtruz eadē sit descriptio genealogie x̃pi facta ꝑ matheū q̃ ⁊ ꝑ lucā.

Ad primū dubium poterit quis arguere q̃ matheus nequiuerit describere genealogiā x̃pi ⁊ sue virginis matris. Primo q̃a ysaie iij.ca. oī Generationē eius quis enarrabit Insup ut ex Ioseph dictis colligimus in ẗvij. antiq̃tatū libro. Et Beda illud refert in sua cronica. Cū oēs generationes hebreoꝝ in archiuis tēpli secretioribus seruarēt̃. Herodes alienigena oēs iussit incendi ut sic sua ignobilitas iudeis minus cōtēptibilis esset. Quō igit̃ matheus elapsis iam annis ferme quadraginta deletione huiusmodi librorꝫ euangeliū scribens potuit hāc genealogiā agnoscere. Ad q̃ respōdemus ⁊ ꝑmo ad illud ysaie cū Ieronimo in omelia sic dicente. In ysaia legimus generationem eius q̃s enarrabit? Nō ergo putem⁹ euangelistā ꝓphete esse ꝛrū ut q̃ ille impossibile dixit affatu hoc narrare incipiat. quia ibi de generatione diuinitatis. hic de incarnationis ē dictū. Verūtā ō istā respōsionē plerigz inducūt sētētiā Leonis pape i sermone ō natiuitate x̃pi vbi ait. In dño nr̃o ihu x̃po nō solū ad diuinā sz humanaz spectat nām q̃ dictū ē ꝓ ꝓphetā. Genera-

UVA. BHSC. IyR_226

tionē ei⁹ q̄s enarrabit. Ygit nec generatio
tp̄alis xp̄i ſm carnez ē explicabilis. Ad hoc
rn̄demus ex doctrina ſancti Tho. iij. pteq.
xxi. q. vba iſta intelligunt de modo incar
nationis q̄ ineffabilis ē q̄ō ex verbis ſequē
tibus ipſius leonis pape ꝓcludit. Ynq̄t enī
vtrāq; eni nām in vnā cōueniſſe ꝑſonā nūl
fides credat ſermo nō explicat Ad aliud ve
ro q̄ obiectū eſt de cōbuſtione librorū in
quibus deſcripta erat origo nobilis iudeo
rū. ¶Rn̄det ¶Nicolaus de lira ſup matheū.
q. matheus habuit p reuelationē q̄ō nō ha
buit per ſcripturā. Mn̄ apli ⁊ euāgeliſte nō
minus fuerūt illuminati ꝑmo magis ō mi
ſteriꝫ xp̄i q̄ꝫ patriarche ⁊ antiqui ꝓphete.
Quidaꝫ tn̄ dicūt q. nō oēs illi libri cōbuſti
fuerūt cum et domi cōſeruarent a multis.
Etiā ⁊ aliq̄ memorie mandauerāt q̄ de hu
iuſmodi nobilitate didicerāt a ꝓauis. nā
⁊ ſi Eſdras ſcriba ut Yſidor⁹ narrat in vj.
ethimologiarū li⁹ incēſā legē a chaldais duꝫ
iudei regreſſi fuiſſent in irm̄ diuino afflat⁹
ſpū reparauit cūctaq; legis ac ꝓphetarū
volumina q̄ fuerūt a gētibus corrupta cor
rexit. q̄ꝫto magis potuit matheus xp̄i gene
rationē reteꝛere q ſpūm. ſ. cū aliꝫ apoſtolis
in linguis igneis deſcendentē accepit. Ad
ſcōm dubiū rn̄det ¶Nicolaus ō lira. q. quā
uis ioſeph non fuerit pat⁹ ih̄u tn̄ beatiſſima
virgo ⁊ ioſeph fuerūt ex eadē tribu. q̄a mu
lier nō poterat nubere cū viro alteri⁹ trib⁹
q̄n ad ipſaꝫ ptinebat hereditas paterna. ut
patet numeri xxxvj. Btā autē virgo maria
fuit vnita Yoachim patri ſuo. et ideo coge
batur ex lege viro ſue tribus nubere. ꝓpter
hoc etiā iuit cū ioſeph i bethleē cuitatē da
uid ut ꝑſiteret cū eo ut ſcribitur luce ij. ca.
Tertiū dubiū fuit vtrū ſit eadē deſcriptio
xp̄i facta p matheū q̄ p lucā. Et videt q. ſit
diuerſa. ¶Nā matheus dicit q. Yacob genu
it ioſeph virū marie. lucas aūt dicit ioſeph
eſſe filiuꝫ heli ut patet ij. ca. Ad hoc rn̄det
Aug⁹ li. de conſenſu euāgeliſtarum dicens
Tres cauſe occurrūt quarū aliq̄ uā euange
liſta ſecutus eſt. Aut eni vnus euangeliſta
patrē ioſeph a quo genitus eſt nominauit.
Alter ꝛo vel auū maternū vel aliquem de
cognatis maioribus poſuit Aut vnus erat
ioſeph nālis pater Alter eū optauerat. aut
more iudeoꝝ cum ſine filijs vnus deceſſiſſet
eius vxorē ꝓpinquus accipiens filiū quem
genuit ꝓpinquo mortuo deputauit q̄ō eſt
quoddaꝫ genus adoptionis legalis. Et hec
vltima cauſa ē verior ſcōm ſanctū Tho ij.
pte. q. xxx. quā etiā Yero⁹ ſup matheuꝫ po
nit. Et Euſebius ceſarienſis in eccleſiaſtica
hiſtoria ab africano hiſtoriographo tradi
tū aſſerit. dicūt eni q. mathan ⁊ mathat di
uerſis tēporibus de vna eadēq; vxore Eſta
noie filios ꝓcrearūt de mathan natus ē ia
cob. de mathath heli. ita q. heli ⁊ iacob fue
runt fratres vterini. Sed de duobus fratri
bus a dauid diuerſimode deſcendentib⁹ he
li aūt accepta vxore mortuus ē ſine ſemine.
⁊ ideo iacob frater ei⁹ accepit vxorē fratris
ſui ut ei ſuſcitaret ſemen. et genuit ioſep ita
q. ioſeph fuit filius nālis ipſi⁹ iacob. Et ſic
accepit eū in genealogia matheus Et fuit fi
lius legalis leui. ⁊ ſic accepit cū lucas. ¶Nā fi
lius q̄ modo dicto naſcebat ſcōm nāturā erat
filius generantis. ſcōm aūt legē erat fili⁹ de
functi. Yde etiā dicit iohēs Damaſcen⁹ li⁹
iij. ca. vj. Quare non ē mirandū ſi aliter xp̄i
genealogiā ſcribit mathe⁹ q̄ꝫ lucas cū vriq;
ꝓferat veritatē. ¶Nā ⁊ ſi multa noīa ul alia
dicat lucas q̄ tacet matheus illud ē ſm Au
guſtinū ō ꝓſenſu euāgel. q̄a matheus xp̄o
regiā inſtituerat inſinuare ꝑſonaꝫ. Lucas
autē ſacerdotalē. Et quo matheus explicat
illos q̄ regia corona fuerūt decorati Lucas
alios q̄b⁹ dignitas ſacerdotalis fuit ꝓceſſa.
¶Mathe⁹ poſuit carnales patres. Lucas ꝓ
ſuit patres ſpūales. ſ. iuſtos viros q̄ dicunt
patres ꝓpter ſiſtitudinē honeſtatis. ¶Mathe⁹
deſcribit genealogiā xp̄i deſcendendo a da
uid ⁊ habraā vſq; ad ioſeph. ex eo q. deſcrip
ſit aſſūptionez nre humanitatis a deo. Lu
cas aūt ꝓgreſſus ē aſcēdendo a ioſeph vſq;
ad deū q̄a deſcripſit redēptionē nr̄am in de
um que fit p gr̄am adoptionis. Sed adhuc
poſt oia iſta in dubiū vertit animus q̄n vt
Yero⁹ in q̄t ſup danielē. ꝓroaui oēs et ma
iores patres dicunt. Cū igit in generatiōe
xp̄i multi fuerint patriarche ⁊ plures reges
quare tn̄ filius dauid ⁊ habraā nūcupatur
Ad q̄ō rn̄det Yero⁹ in omelia dicens. ideo
aūt ceteris ptermiſſis horū filiū nūcupaut
q̄a ad hos tn̄ facta eſt de xp̄o repromiſſio.
Ad habraā inq̄t. in ſemine tuo bn̄dicent
oēs gentes. Ad dauid. de fructu vētris tui

UVA. BHSC. IyR_226

ponā sup̄ sedē meā. Dauid ergo fuit p̄rincipalis inter reges. Abraā inter patriarchas Abraam fuit p̄mus q̄ fidē vnius dei publice confessus. Et in signū huius accepit circūcisionē que fuit signū distinguens fideles ab infidelibus. Dauid aūt fuit p̄mus rex electus a deo sc̄ōm volūtatē dñi ad fidelem populū regendū. Ñ dr̄ p̄mi regū ca. xiij Quesiuit dñs virū iuxta cor suū. Saul aūt licet p̄mo fuerit electus a dño hoc tñ non fuit sc̄ōm cor dñi sed sc̄ōm exauditionez populi. ꝓpterea dixit deus samueli. Audi vocem ꝑpli. s. petentis regē. Et ob hanc causā matheus nominat ipsū solū regē cum dicit Jesse aūt genuit dauid regez. dauid aūt rex genuit salomonē cū tñ. Salomon rex fuerit. Roboam. manasses. Josaphat. et Ezechias. reliqui. Reponit vero dauid ipsū abraam licet fuerit tp̄e posterior ꝓpter eminentiam regie dignitatis

Q natiuitas virginis fuit digna rōne bonitatis parētū quibus fuit p angelū nūciata. Cap̄. tertiū.

Tertio cōtemplemur virginis nascētis dignitatē. Fuit equidē natiuitas eius dignissima triplici ratione.

Primo rōe parentalis cōditionis
Scōo rōe angelice nūciationis
Tertio rōe diuine reuelationis

Primo apparet dignitas natiuitatis virginis benedicte rōe parentalis conditionis. Habuit nanq̄ parētes honestissimos. timentes deū Joachim. annā. Joachim q̄dem ex galilea. ciuitate naçareth. sanctam annā ex bethleē duxit vxorē. Ambo aūt iusti erant. sine reprehensione in omnib⁹ mandatis dñi incedebant omnēq̄ suā substantiā trifarie diuidebāt. vnaz ꝑtē templo. templi seruitoribus impendebāt. aliā peregrinis. pauperibus erogabāt. terciā suis vsibus. q̄ sese suaq̄ familia reseruabant. Et ita ꝑ annos viginti prolē non habentes voluerūt dño q̄ si eis sobolē cōcederet eā seruicio dñi mancipārent. Cuius rei gr̄a cuz singulis annis in tribus festis precipuis hierusalē frequentarent. In festo encenior cum suis hierusalē ascēdit. cuz ceteris ad altare accedens oblationē suā offerre voluit ouez videns sacerdos cū indignatione nimia repulit. cū ad altar accedere p̄sumeret increpauit asserens nō esse cōueniens maledicto regis obnoxiū oblationez dño legis offerre nec inter fecūdos infecundū. qui ꝑ lin dei nō aurit astare. Joachim ergo sic cōfusum se videns pre pudore domuz redire noluit ne sibi a cōtribulibus suis qui hoc audierant tñ opprobrium sustineret. itaq̄ ad suos pastores secessit. Scōo apparet dignitas natiuitatis virginis rōe angelice nunciationis. Fuit nāq̄ ab angelo Joachim. anne mō qui sequit annūciata. ut eni scribit in legē da natiuitatis. Cū Joachim aliq̄diu cum suis pastoribus moꝛā traxisset quadam die ei soli angelus cū ingenti claritate apparuit. de eius vsione turbatū ne timeret admonuit dicens. Ego sū angelus dñi missus ad te ut annūciē tibi preces tuas exauditas eē. elemosinas in cōspectu dñi ascēdisse. vidi eniz pudorē tuū. audiui sterilitatis opprobriū nō recte tibi obiectū. peccati q̄ppe non nature vltor ē deus. Et ideo cū alicuius vteruz claudit ad hoc facit ut mirabili⁹ demuo aperiat. nō libidinis esse q̄ nascat̄ sz diuini foꝛe muneris cognoscat̄. Prima gentis vestre mater sara nonne vsq̄ ad nonagesimū annū sterilitatis opprobriū ꝓtulit. et tñ Ysaac cui repromissa erat omniū gentium benedictio generauit. Rachel etiaz nonne diu sterilis fuit et tñ ioseph genuit q̄ totius egypti dominū habuit. Quis foꝛtioꝛ sansone uel sanctioꝛ samuele. tñ hi ambo matres steriles habuerūt. Rōni igit̄ exēplis crede dilatos diu conceptus. steriles part⁹ mirabiliozes esse solere. p̄ronde anna vxoꝛ tua pariet tibi filiaz. vocabis nomen eius mariā. hec ut vouistis erit ab infantia dño consecrata. adhuc ex vtero matris sue spū sancto plena. nec foꝛtasse⁹ inter populares sed i templo dñi semp̄ moꝛabit̄. Et sic ex sterili matre ipsa nascet̄ ita mirabilit̄ ex ea filius altissimi generabitur. cuius nomen erit ihs. ꝑ eū omnibus gentibus erit salus. Et tibi hoc signū cū gueneris ad aureaz hieroſolime portā anna vxoꝛe tuā obuiā habebis. q̄ de tua tardatione modo sollicita tunc in tuo conspectu gaudebit. His dictis angel⁹ ab eo discessit. Anna aūt cū amare fleret et quonā vir suus iuisset ignoꝛaret idē angel⁹ sibi apparuit. eadem q̄ viro annūciauerat

UVA. BHSC. IyR_226

patefecit. addens q; p signo ut in ad aureã portã pgeret. ⁊ ibidẽ viro suo redeunti obuiaret. Igit iuxta angeli ꝓceptũ ambo sibi inuicẽ obuiantes de mutua visione letati ⁊ de prole promissa securi adorato dño redierunt diuinũ ꝓmissũ hilariter expectantes. Anna ergo cõcepit ⁊ filiã suo tpe peperit q̃ vocata fuit maria Tertio apparet dignitas natiuitatis virginis rõne reuelationis diuine. postq; enim in celũ assũpta fuit dies natiuitatis eius aliquãto tpe fideles latuit. Cõtigit ergo ut refert iohes Beleth q; quidam vir scũs sedule cõtemplationi insistẽs singulis annis vj. ydus septẽbris in oratione positꝰ iocundissimã angelorũ sollemnitatẽ audiret in celo. Cunq; deuotissime sibi reuelari peteret cur quolibz anno illa tm̃ die ⁊ nõ alia hoc audiret. diuinũ accepit responsũ q; virgo gloriosa maria tali die mundo fuisset nata. Et ideo hoc manifestaret filius sancte ecclesie ut concordes fierent in hac celebritate celesti curie. Cũ vero hoc sũmo pontifici et aliis intimasset hũc diẽ in honorẽ natiuitatis virginis celebrãdum̃ vniuersaliter statuere Gaudeamus igitur ⁊ exultemus de tot amplissimis nobis oibus collatis donis. Nam virgo q̃ nata est salutez attulit mundo. Et ut inq̃t Aug⁹ in sermone. preciuz est in ea illud eue infelicitatis eloquium de quo dr̃. in tristicia paries filios. quia ista i leticia dñm pturiuit. Eua enim luxit ista exultauit. Eua lach⁹ymas: maria gaudiuz in ventre portauit. ꝗa illa petrã: ista edidit innocentẽ. Et iterũ i eodẽ sermone Benedicta tu i mulieribus q̃ vitã ⁊ viris ⁊ mulieribus pepisti Dr̃ generis nr̃i penã intulit mũdo. genitrix dei nr̃i salutem attulit mũdo. Auctrix peccati eua: Auctrix meriti maria Eua occidendo obfuit. Maria viuificãdo ꝓfuit Percussit illa. sanauit ista q̃ simul cũ filio collaudet i eternũ ⁊ in secula seculorũ Amen.

Sermo vigesimusseptꝰ de annũciatõne virginis beatissime.

Inuenisti grãm apud deũ. Angeli gabrielis reuerentissime virginez genitricẽ dei salutãtis verba sunt ista originaliter luce pꝰca. ⁊ in euãgelio pñtis solennitatis. Cũ ingenti leticia mentis dies ista ẽ pcurrenda in qua virgo beata de celo ad suũ vterũ traxit deũ. Hodie nanq; melliflui facti sunt celi. et pater eternus ira deposita misericordiã suaz humano generi demõstrauit Hodie facta ẽ mira illa ineffabilisq; vnio diuine ⁊ hũane nature ⁊ in vtero virginis habitauit deus ⁊ hõ Hodie virgo regia de sturpe dauid dei mr̃ effecta officium intercedendi ꝓ nobis apud suũ dilectũ filiũ suscepit. Propterea ne tanti beneficij immemores ingratiq; simus de annũciatõne virginis in hoc sermone dicemus. Ipsa quippe inuenit grãm nõ solũ p se sufficientẽ sed p toto mũdo copiosã ⁊ abundantẽ deũ in suo vtero dei filio incarnãdo parauit habitaculũ speciosuz. Hinc deuotus ille Bernardus super missus est ait Virgo regia gẽmis ornata virtutũ geminoq; mẽtis ⁊ corporis pariter decore prefulgida specie sua ⁊ pulchritudine sua celi ciuiũ in se ꝓuocauit aspectũ ita ut regis animũ in suã cõcupiscẽtiã inclinaret. ⁊ celestẽ ad se nunciũ de supernis educeret hec ille. Ergo circa annũciatõnem dignissimã attendere volentes tria misteria ꝓponimus cõtemplanda.

Primũ dr̃ angelice missionis
Scõm mutue collocutionis
Tertiũ mirabilis cõceptionis

Quo singularissima fuit annũciatio virginis respectu dei: respectu angeli ⁊ respectu ꝟginis Laꝑ. ꝓmũ.

Primũ misteriũ cõtẽplandũ dr̃ angelice missionis Inq̃t lucas Missus est angel⁹ gabriel a deo in ciuitatẽ galilee cui nomen naçareth ad virginẽ desponsatã viro cui nomen erat ioseph de domo dauid ⁊ nomen virginis maria. vbi ponunt̃ tot nomina ꝓpria. s. angeli missi: ꝟginis ad quã mittebatur: sponsi sui ⁊ loci ad ostendendã certitudinẽ historie ut dicit Nicolaus de lira. Quantuz vo sublimis preclaraq; fuit ista missio ista legatio nos cõsiderare debemus maxime triplici respectu.

Primo respectu dei
Scõo respectu angeli
Tertio respectu virginis

Primo inquã cõsideremus huius legationis pstantiã respectu dei. Quidnã ipso altius q; cuncta pcellit q̃ est oñe bonũ et omnis

UVA. BHSC. IyR_226

creaturarū celi ⁊ terre dñs. ipse vtiqz ē deus infinitus: immēsus: eternꝰ: oīpotens: incōprehensibilis: deus magnus dñs et rex magnus super omēs deos q̄ hūano generi lapso subuenit misericorditer volens: de virgine carnez vi sponsi sumere: ad eā suū angelū destinauit

Sed mirant plerīqz ⁊ curiose inq̄rere solent cur taz diu ille q̄ clementissimus est cui ꝓprīū est misereri semꝑ ⁊ parcere continuit in ira misericordias suas Est q̄dem incarnatōis donū sūme liberalitatis ⁊ ardētissime charitatis. Vñ ⁊ aplus ad ephesios ca.ij.inq̄t. Deus q̄ dives ē in mīa ꝓpter nimiā charitatē suā qua dilexit nos cū essem⁹ mortui peccatis conuiuificauit nos in xpō. Charitas vero nō tardat amico subuenire scōm illud sapientis pūbiorꝫ iij.ca. Ne dicas amico tuo vade ⁊ reuertere cras eni dabo tibi cū statim possis dare Quare videre tur q̄ statī post lapsū debuisset dei filiꝰ hūanā carnē ⁊ nāz assumere Ad qō rndet ꝑm Alexandrū in iij. sūme: ⁊ dñm Bonauē. in iij.di.pᵃ.⁊ sanctū Tho.iij.ꝑte.q.i.q̄ nō fuit cōueniens statī post pctm incarnari deuz sed dū venit plenitudo tpis ut dr̄ ad galath iij.ca. Et hoc triplici ratione.

Primo ꝓpter peccati punitionē
Scōo ꝓpter morbi curationē
Tertio ꝓpter xpi ꝓnūciationē

Primo ꝓpter pctī punitōnē. voluit q̄ppe deus oīndere hoī q̄tuz sibi pctm displiceat qō ꝑ tot annorū milia tā diuturna castigatiōe puniunt. Facilitas eni venie tribuit incentiuum delinquēdi. vt notat de vita ⁊ ho. clc. ca. ut clericorū. Et di.xxviij.ca. q̄a sunt. Et di.xlv.ca. sed illud. Et di.l.ca. de lapsis. Et di.lxxxiij.ca. quenit. Et pᵃ.q.vltima.ca. ex igunt. Et xxj.q.ij.ca. placuit. Et xxiij.q.iij. ca. est iniusta. Et xxv.q.ix.ca. loci. Quare ⁊ si fuisset ex pte dei liberalius bñficū si a ꝓncipio incarnatus fuisset. nō tū fuisset vtiꝰ ex pte hūani generis recipientis cui ex tarditate incarnationis ostenditr grauissima cōditio peccati. Scōa ratio quare fuit ꝓueniens ut nō statim pꝰ pctm xps carnē assumeret dr̄ ꝓpter morbi curationē. Nā q̄a hō superbiendo peccauerat eo mō erat liberād⁹ ut hūiliatus cognosceret se liberatore indigere. vñ glo. sup epl̄az ad galathas ait. Magno ꝓsilio factū ē ut post hois casū nō illico dei filiꝰ mitteret. Reliq̄t eni deꝰ hoīez ꝓpus i libertate arbitrij i lege nāli ut sic vires nature sue ꝓgnosceret. vbi cū deficeret legē accepit Qua data inualuit morbꝰ nō legis iz nature vicio. ut ita infirmitate sua ꝓgnita clamaret ad medicū ⁊ gr̄e q̄reret auxiliuum.

Tertia rō illiꝰ dilationis fuit ꝓpter xpi ꝓnūciationē. Debebat q̄dē xps aduēt⁹ ob excellentissimā suaz dignitatē ꝓnūciari ⁊ multo tpe antea ꝓclamari. Vñ ad hoc et glo. ꝓdicta inq̄t. Quāto maior iudex veniebat tanto ꝓconum series longior ꝓcedere debebat.

Scōo ꝓsiderem⁹ angelice missionis ꝓtē eminētiā respectu ipsiꝰ angeli. de q̄ apud viros doctissimos tripr̄ dubitari solet. Et pᵒ de quo ordine fuerit angelus ille. Scōo an apparuit virgini i visione corꝑali. Tertio si fuit cōueniēs ut angelꝰ virgini annūciaret in ea dei filiū incarnandū ꝓprimo ō ordine illius angeli varia solet esse opinio. Quidā dixerūt q̄ fuit de ordine infimo. s. angelorū q̄a p illos cōsueuerūt diuina hoībus reuelari. Et hꝫ videt innuere text⁹ cū dicit angelꝰ ⁊ nō dicit archangelꝰ. Sed ad hoc dicimus q̄ q̄uis ꝓprie angeli dicant illi q̄ sūt i vltimo choro infime ierarchie. tū large oēs ō q̄ buscunqz ordinibꝰ angeli nūcupant. Naz ut Isidorꝰ testat i vij. ethimologiaꝝ libro. Angelus latine nūcius dr̄. Qis aūt uel mediate vel imediate diuina nūciant q̄ ab ipō deo prius seraphin reuelant. ⁊ ipsi illa cherubin manifestant. et sic gradatim vsqz ad vltimū ordinē sm dyonisiū. Et ꝓpter ea luc lucas dicat. missus ē angelꝰ. nō tū ita stricte accr̄ ut nō potuerit esse de aliquo ordine superiori. Vnde Bernardus sup missus ē ait ⁊ Nō arbitror hūc angelū ex minoribus esse qui qualibet ex causa soleant ad terras crebra legatōne fungi q̄ ex eius nomine palā intelligi datur. q̄ interpretatur fortitudo dei. quia nō ab aliquo alio fortī ⁊ excellenti vt solet spiritu sed ab ipso deo mitti phibet Scūs vero Tho. in iij. scripto sententiaruz di.iij. Et iij.ꝑte.q.xxx. dicit q̄ ille angelꝰ fuit de medio ordine infime ierachie qui ē ordo archangelorū Nō cōuenienter videtur esse factū ut saluaret ꝓphetas ordinuz. q̄a ad angelos pertinet dirigere actus alicuius hominis qui ad ipsū tantū pertinēt. vñ dicunt minima nunciare. Ad archangelos

m i

UVA. BHSC. IyR_226

vero pertinet dirigere actus hominis in totam multitudinē redundantes. vnde ⁊ medij. s. archangeli dicunt quasi principes angeli. Quia ergo cōsensus virginis q̄ p angelus requirebat erat actus singularis p̄sone redundans in vtilitatē multitudinis. p̄mo totius humani generis. Ideo credit q̄ fuerit de ordine archangelorū ⁊ q̄ fuerit sūm⁹ in illo ordine. Et hoc videt habere firmitatem ex eo q̄ ecclesia cātat. Gabriel archangelū scimus diuinitus te esse affatum. Alij aūt opinant angelū illuz fuisse de ordine seraphin. qm̄ ut Gregorius dicit. Summum angelū venire dignuz fuerat q̄ summū omnium nunciabat. ¶Nec incōueniens q̄ p̄o tanta re singularissima singularis nuncius mitteret qui esset omnū angelorū excellentissimus. Dictus est aūt gabriel. q̄a ut Gregorius dicit in omelia. ¶Hoc nomen officio suo congruit. Gabriel enim dei fortitudo nominat. per dei ergo fortitudinē nunciāduz erat. q̄a virtutū vōs ⁊ potēs in p̄elio ad debellādas potestates aereas veniebat. Secundo dubitari solet an angel⁹ ille apparuit virgini i visione corporali. Et rñdet tho. iij. ꝑte. q. xxx. q̄ sic. ¶Nam Aug⁹ in persona virginis loquens in sermone ait. Venit ad me quidā magn⁹ paranimphus xp̄i nō patriarcha primus: aut ꝓpheta egregius. sed gabriel archangelus facie rutilans: veste coruscans: incessu mirabilis. q̄ pertinere non possunt nisi ad corporeā visionez. ¶Hoc aūt conueniens fuit. primo rōne similitudinis. quia illud qō annūciabat erat incarnatio dei inuisibilis. vnde cōueniēs fuit ut ad huius rei declarationē inuisibilis creatura formaz assumeret in qua visibiliter appareret. cū etiā oēs apparitiones veteris testamenti ad hāc apparitionē ordinent qua dei filius apparuit in carne. Scōo fuit conueniēs rōne certitudinis. Ea enim q̄ sunt oculis subiecta certius cōprehendim⁹ q̄z ea que ymaginamur. Vnde dicit Crisolto⁹ sup̄ matth̄ q̄ angelus nō in somnis ymo visibiliter virgini astitit. ¶Nā q̄a magnā valde reuelationez ab angelo accipiebat. Egebat tante rei euentus missione sollenni. Tertio fuit conueniens ut angelus visibiliter appareret rōne altitudinis. s. ꝓpter altitudinez ⁊ dignitatē matris dei q̄ nō solū in mente sed i corpozeo ventre erat dei filiū receptura. Et iō nō solū mens eius. sed etiaz sensus corporei erant visione angelica delectandi. Et si obiceret. q̄ scōm Augustī. xij. sup̄ geneſim ad litterā. Intellectualis visio ē potior ⁊ dignior q̄z corporalis. ⁊ precipue ipsi angelo magis cōueniēs. ¶Nā visione intellectuali videtur angelus in sua suba. visione aūt corporali videt i figura assūpta corporea. Dgit angelus annūcians magis apparere debuisset i visione intellectuali q̄z corpali. ¶Rñdet Tho. vbi s. q̄ intellectualis visio ē potior q̄z ymaginaria vl corpalis si sit sola. Sz ipse Aug⁹ dicit q̄ est excellentior prophetia q̄ habet simul intellectualē et ymaginariā visionē q̄z illa q̄ habet alteram tm̄. Beata vero virgo nō solū ꝓcepit visionē corporalem sed etiaz intellectualē illuminationē. Vnde talis apparitio satis nobilis fuit. Fuisset tñ nobilior si ipsuz angelū intellectuali visione in sui substantia vidisset. sed hoc nō patiebat status hois viatoris. ¶Tertio q̄rit si fuit cōueniens ut angelus annūciaret virgini dei filiū in ea incarnandū. Et ad hoc rñdet q̄ sic triplici ratione.

¶Primo ex parte dei
¶Scōo ex ꝑte angeli
¶Tertio ex parte virginis

¶Primo fuit cōueniēs ex parte dei ut in hoc seruaret ordo quē ipse statuit quo mediantibus angelis ad hoīes diuina quenūt. vñ Dyonisi⁹ iij. ca. celestis ierarchie dicit. Diuinū illu benignitatis misteriū angeli ꝓmū edocti sūt. postea p ipsos ad nos cognitiōs gra transiit. Et in eodē libro ait. Diuinas visiones gloriosi patres nostri adepti sūt p medias celestes virtutes. Tho. 3ª ꝑte. q. xxj. ar. 4ᵗ. Loquit de visionib⁹ ꝓpheticis q̄ facte sunt mediantib⁹ angelis. Et si aliqs instaret q̄ xp̄go mater dei supior erat angelis. Sz ut Dyonisi⁹ refert ca. vij. celestis ierarch. Supremus angelus fit reuelatio immediate a deo ergo ⁊ ipsi virgini. ¶Rñdere possum⁹ q̄ mr dei supior erat angelis q̄z ad dignitatē ad quā diuinitus eligebat. Sed q̄z ad statū presentis vite inferior erat angelis q̄a etiā ipse xp̄s rōne passibilis vite fuit paulominus ab angelis minoratus vt dicit ad hebreos ca. ij. Sed q̄a xp̄s fuit viator ⁊ comprehensor q̄z ad ꝓgnitionē diuinorū non

UVA. BHSC. IyR_226

indigebat ab angelis instrui. Sed mat dei nodū erat i statu cōprehensor. Et iō de diuino cōceptu p angelos instruēda erat. Si vero vlterius ꝺ hoc q̄spiā opponeret dicens q̄ bta virgo incarnationis fidez habebat sine q̄ nullus esse poterat i statu salutis ergo nō egebat sup hoc ab angelo instrui. Ad hꝝ rn̄deri pōt q̄ licet btissima ꝛgo plena fidē haberet ō xpo incarnādo tn̄ qa hūilis erat nō alta de se sentiebat neqz cogitabat se tanti vñi matrē futuraz. ⁊ ꝓpterea erat sup hoc ab angelo instruēda. Scō fuit cōueniens ex pte angeli. ideo inqt Beda in omelia. ap tū būane restaurationis principiū ut angelus ad virginē mitteret partu ꝑsiderandaz diuino. qa ꝑma ꝓditionis hūane cā fuit cū serpens a dyabolo mittebat ad mulierem spū supbie decipiendā. Tertio fuit expediēs ex pte virginis tū ut ex tali nūcio mens eius eleuaret in deū. qa ut inqt Aug⁹ li. de xpi nitate Beatiz fuit maria cōcipiēdo fidem xpi q̄z cōcipiendo carnē xpi. Et postea subdit. Materna ꝓpinquitas nihil marie prio fuisset nisi felix⁹ xp̄m corde q̄z carne gestasset. Tū ut esset certior testis hui⁹ sacramēti qñ sup hoc diuinit⁹ erat instructa. Tū etiā ut eius puritas ostenderet. Vñ Iero⁹ ad paulā ⁊ Eustochiū bñ inqt. Angel⁹ ad virginē mittit qa semp̄ ē angelis cognata xpi nitas. Tū ut volūtaria sui obsequij munera deo offerret. ad qō se ꝓmptā obtulit dicens. Ecce ancilla dñi. Erat enī qōdā spūale matrimoniū inter deū ⁊ hūanā nām. Et ideo p annūciationē expetebat cōsens⁹ virginis loco totius hūane nature. Tertio considerare debemus missionis angelice excellentiā respectu virginis. Ipsa vtiqz sola facta fuit digna portare in vtero regē celoz ⁊ dn̄m omniū creaturaruz. Ob qō eccleſia scā sibi dicit. Sancta ⁊ imaculata xpinitas qbus te laudibus efferā nescio. qa quez celi capere nō poterāt tuo gremio cōtulisti. Et ⁊ in ꝑsona eius ita cūctos fideles affat. Cō gratulamini mihi oēs q̄ diligitis me qa cuz essem paruula placui altissimo ⁊ de meis visceribus genui deū ⁊ hoiem. Nec ē ista pulchra ⁊ decora nimis filia ihꝝ. cui dixit de⁹ illud canticoꝝ vj. ca. Pulchra es amica mea suauis ⁊ decora. Nec est de qua ibidez subsequit. Una est columba mea: perfecta mea. hec ē quā viderunt filie ſyon ⁊ beatiſſimā ꝓdicauerunt ⁊ regine laudauerunt eaz. O felix puella. O celi regina merito q̄libet homo uel angel⁹ dicere tibi pōt illud ꝓuerbiorū vltimo ca. Multe filie cōgregauerūt diuitias. tu supgressa es vniūsas. Ad ipsaz solā missus fuit de aula sūmi dei legat⁹ singularis ⁊ insignis ut ipsa virgo cōtentaret concipe xp̄m q̄ de ipsa carnez suscipe cupiebat. Erat inqt euangelista desponsata viro cui nomen erat ioseph ⁊ nomen virginis maria. delectabile est illud nomen qō interpretatur stella maris vl illuminans ⁊ dña siue amarū mare qa ipsa fuit stella in sanctificatione: illuminans in cōuersatione: amaruz mare in filij sui passione. ⁊ dña in assūptiōe maria mat̄ p tatu

Sed i hoc loco circa ei⁹ desponsationē aliqz diu insistere libet. Cur voluit xp̄s matrē sui am virginē desponsari. Et ad hoc assignantur plures rationes. q⁹

Primo ex parte xp̄i
Scō ex parte matris
Tertio ex parte nr̄a

Rationabiliter virgo desponsata fuit. primo ex parte xp̄i. tū ne ab infidelibus tanqz illegittime natus obiceret Vñ Ambrosi⁹ dicit sup lucā. Quid iudeis q̄d herodi posset ascribi si natū viderent ex adulterio ꝓsecuti. Tū ut cōsueto mō eius genealogia describeret p virum. Ideo Ambrosi⁹ vbi s. q̄ in seculū venit seculi debuit more describi. Tū ut partus ei⁹ ꝑm Ignatiū dyabolo celaret. Et licet dyabolus virtute sue nature potuisset cognoscere matrē dei nō fuisse corruptaz sed virginē. ꝓhibebat tn̄ a deo cognoscere modū partus diuini. Vñ ut docet Aug⁹ in iij. de trini. Dyabolus multa pōt virtute sue nature a qbus tn̄ ꝓhibetur virtute diuina. Si autē postmodū aliqualiter cognouit xp̄m esse filiuz dei nō obstat. quia iam tēpus erat ut xp̄s suā virtutē diuinam ostenderet. Sed in infantia oportebat impediri maliciā dyaboli ne eū acrius ꝓsequeretur qñ xp̄s nec pati dispoſuerat nec suā virtutē ostendere. sed in oibus alijs infantib⁹ se simulez exhibebat. Similit ⁊ scō fuit rōnabile ex parte matris. tū qa per hoc redditur immunis a pena ne lapidaret a iudeis tanqz adultera. tū ut ad puerū ihm nutriēdum haberet ioseph in auxiliū. Tertio id

UVA. BHSC. IyR_226

rationabile fuit ex parte nr̃a. ℣rimo q̃dez eo q̃ testimonio ioseph cõprobatũ ẽ xp̃um ex virgine natũ. ℣n̄ Ambrosi⁹ dicit sup lucã. Locupletior testis pudoris marit⁹ ad hibet q̃ possit delere iniuriã ⁊ vẽdicare op probriũ si nõ agnosceret sacramẽtũ. Scõo q̃ hoc designat vniuersa ecclesia q̃ cũ virgo sit desponsata ẽ vni viro xp̃o. ut inq̃t Aug⁹. li⁹ de scã virginitate. Et tertio q̃a mat⁹ dn̄i fuit desponsata ⁊ virgo in persona ipsius ⁊ virginitas ⁊ matrimonũ honorat õ hereticos alteri horũ detrahẽtes. Et ut ait Origenes sup matheũ. Btã virgo sponsa fuit ioseph nõ tm̃ in concupiscentiã iuncta. Et ut scribit mathei xp̃i. Erat ioseph faber lignarius. Ideo Crisosto⁹ sup matheũ inq̃t. ℣ faber lignario maria desponsata erat. qm̃ xp̃s eccleſie sponsus oẽm salutẽ hominũ operatus erat q̃ lignũ crucis. ℣utabat inq̃t matheus fabri filius. q̃a ut dicit Ambro⁹ sup lucã. ℣aluit dn̄s de suo ortu q̃z de matris pudore dubitari. sciebat enĩ tenerã esse v̄ginis verecundiã lubricã famaz pudoris. nec putauit ortus sui fidẽ matris iniurijs astrue ndã. Dũ igit̃ ita esset dispositu puella illa cũctis virtutibus redemta q̃ virgo erat ⁊ ioseph desponsata ⁊ tẽpus instabat ut iaz mere suos radios de⁹ effunderet sup terraz Angelus gabriel ut puto cũ omniũ angelorũ notitia vocatus ẽ. Cui deus pater vade o angele mi ad virginẽ in naçareth p̃mozãtẽ eamq̃ meo noie salutãdo requiresq̃z illã ut me acceptare velit suũ castissimũ sponsũ cui dilectũ filiũ meũ mihi coequalẽ ab eterno genituz ita dare dispono ut ex ea nat⁹ ex tp̃e p̃m carnẽ meus tm̃ sit ⁊ ipsius fili⁹. ℣ſpe xo filius subsecutus ẽ. O angele gabriel conaberis virginẽ illã instruere q̃ ipsam elegi matrẽ dulcissimã in cuius vtero nouẽ mensibus habitabo ⁊ tandẽ imaculata ⁊ incorrupta pariet deũ ⁊ hoiem. Subdidit ⁊ spũs scũs. Ego illã armariũ gratie mee instituaz ⁊ cõceptioni filij ut sancta sit ⁊ mirabilis coperabor. O quale tripudium illa hora fuit in angelicis choris. O quãta leticie canticã dũ tota celestis curia benedixit ⁊ grãs dedit imortali ⁊ benignissimo deo.

Qualiter angelus salutauit virginẽ. ⁊ q̃re virgo turbata fuit. ⁊ de grã virginis copiosa atq̃ õ suguẽtõne spũs sci i ipsã Cap. ℣m

SEcundũ misteriũ cõtemplanduz circa annũciationẽ virginis dr̃ mutue collocutionis. In quo tria cõsideremus.

℣rimo v̄ginis salutationẽ q̃lit̃ fuit salutata
Scõo v̄ginis turbationẽ q̃lit̃ fuit turbata
Tertio v̄ginis declarationẽ q̃lit̃ fuit declarata. ℣rimo cõsiderem⁹ virginis salutatõnẽ qualiter fuit salutata Ingress⁹ inq̃t eã gelusta angelus ad eã. vbi Bernard⁹ super Missus est dicit. Quo ingress⁹ in secretu cubiculo vbi clauso sup se hostio orabat p̃z in abscondito. ad cã dicit orantẽ: suspirãtẽ lachrymantẽ ⁊ Nã si cõceptio p̃curosis fuit denunciata patri occupato in sacro officio multo ꝓbabilius ẽ q̃ cõceptio saluatoris denũciata fuit virgini in deuotione feruentissima existẽti. Erat aũt ut coiter doctores tenẽt tũc hora cõpletorij. ⁊ sacra illa confabulatio ꝓtracta fuit vsq̃z ad noctis mediũ Dixit ergo blãda voce angelus v̄gini Aue gratia plena dn̄s tecũ bn̄dicta tu in mulieribus. Vbi licet salutando eaz amplissime magnificauerit de eue cõmutatione. quia sicut eua omne malũ occasionaliter induxit hũano generi: ita virgo illo ablato ꝓtulit oẽ bonũ dum dedit nob deũ ⁊ de singulari modo essendi cum ipsã deum atq̃z de bn̄dictione in mulieribus. nihilomin⁹ illud magnũ ẽ cũ dixit eã gr̃a plenã. Sed hic insurgit dubitatõ quõ virgo fuerit plena gratia cũ h̄ sit xp̃ũ xp̃i. õ q̃ dr̃ ioh. p⁰. vidim⁹ glaz eius gloriã q̃li vnigeniti a p̃re plenum gr̃e ⁊ veritatis. Ad q̃ rñdet tho. iij. qte. q. vij. q̃ plenitudo gr̃e põt attẽdi dup̃r. ℣no mõ ex tp̃e ipsi⁹ gr̃e. Alio mõ ex pte hñtis gr̃az. Ex pte q̃dẽ ipsius gr̃e dr̃ esse plenitudo ex eo q̃ aliq̃s ptingit ad sũmũ gratie. ⁊ q̃ztũ ad esse tiam. ⁊ q̃ztũ ad virtutẽ. q̃a. ſ. habet gr̃am et in maxima excellentia que potest haberi et in maxima extensione ad omnes gratie effectus ⁊ talis gratie plenitudo est propria xp̃i Ex parte vero subiecti dicit esse gratie plenitudo q̃n aliq̃s habet plene gratiam scõm suam conditionẽ siue scõm intensionem p̃ut in eo est intensa gratia vsq̃z ad terminũ p̃fixũ ei a deo scõm illud ad Ephesios iij. ℣nicuiq̃z vestrũ data est gratia scõm mensurã donationis xp̃i siue etiã scõm virtutez inq̃tuz. ſ. habet facultatẽ gratie ad omnia que pertinent ad suũz statum siue officium

UVA. BHSC. IyR_226

ſicut aplus dicebat. ¶Mihi aũt omniũ ſcõrũ minimo data ẽ gra hec illuminare hoies ꝛc Et talis gratie plenitudo nõ ẽ ꝓpria xpo ſz cõmunicat aliis p xpm. Ugũ beata virgo dicit gratia plena nõ ex parte ipſius gratie ꝙa nõ habuit grãm in ſuma excellẽtia qua pot haberi nec ad oẽs effectus gre. Sed dr plena gratia p cõparationẽ ad ipſã ꝙa. ſ. habebat gratiã ſufficiẽtẽ ad ſtatũ illũ ad quez erat electa a deo. ut. ſ. eſſet mater dei. Et ſiñ ter ſtephanus dicit plenus gratia ꝙa habebat gratiã ſufficiẽtẽ ad hoc ut eſſet ꝓdone us miniſter ⁊ teſtis dei ad quod erat electꝰ. Et eadẽ ratione dicendũ eſt de alijs ¶Marũ tamẽ plenitudinũ. vna eſt plenior alia ſm q̃ aliquis diuinitus eſt prẽordinatus ad altiorẽ vel inferiorem ſtatũ. ¶Queſtione autẽ xxvij. tertie ptis ita habet. q̃ quãto aliquid magis appropinquat principio in quolibet genere tanto magis participat effectuz illiꝰ principij. ¶Unde dicit Dyoniſius iij. ca. celeſtis ierarchie. q̃ angeli qui ſunt deo ꝓpin quiores magis participant de bonitatibus diuinis q̃z homines. Xpus aũt eſt principium gratie ſcõm diuinitatẽ q̃dẽ auctoritatiue ſcõm humanitatẽ inſtrumentaliter Beata aũt v̄go maria ꝓpinquiſſima fuit xpo ſcõm humanitatẽ. ꝙa ex ea accepit hũanaz nãm. Ideo prẽ ceteris maiorẽ debuit a xpo plenitudinem gratie obtinere. Sciendum tamẽ q̃ in ipſa virgine fuit triplex perfectio gratie. ¶Prima quidẽ quaſi diſpoſitiua per quaz reddebat ꝓdonea ad hoc q̃ eſſet matꝰ xpi ⁊ hec fuit perfectio ſanctificationis. Secunda perfectio gre fuit ex preſentia filij dei in eius vtero incarnati ⁊ hec fuit pfectio cõceptionis. Tertia aũt eſt pfectio finis quaz habet in gloria. Q̃ aũt ſcda pfectio ſit potior q̃z pma ⁊ tertia q̃z ſcda patet quidẽ vno modo p liberationẽ a malo. ¶Maz primo in ſua ſanctificatione fuit liberata a culpa originali. Scdo in cõceptione filij dei fuit totaliter mũdata a fomite. Tertio in ſui glorificatõne fuit liberata ab omni miſeria. Alio mõ p ordinẽ ad bonũ. nã pmo in ſua ſanctificatione adepta ẽ graz inclinantẽ eã ad bonũ In cõceptione aũt filij dei cõfirmata eſt et gra cõfirmãs eã in bono. In ſui v̄o glorificatione ꝓſumata ẽ eiꝰ gra pficiens eam in fruitione oĩs boni. Sed orit hic difficultas an btã v̄go habuit aliãs gras gratis datas puta ſapientie ⁊ virtutũ ⁊ miraculoꝝ ex eo q̃ nõ legit docuiſſe qõ ſpectat ad ſapientiã aut miracula feciſſe. Ad qõ ita dicit ſanctꝰ Tho. ¶Nõ eſt dubitãdũ quin btã virgo acceperit excellenter donũ ſapientie ⁊ gratiaz virtutũ ⁊ etiã gram ꝓphetie. nõ tñ accepit ut haberet oẽs vſus harũ ⁊ ſimilũ gratiaꝝ ſicut habuit xps ſed ſcõm q̃ cõueniebat cõditioni ipſius. habuit nãq̃z vſũ ſapientie in cõtẽplando ſcõm illud luce ij. ca. ¶Maria aũt cõſeruabat oĩa verba hec cõferens in corde ſuo. ¶Nõ aũt habuit vſũ ſapiẽtie q̃ztũ ad docendũ eo q̃ nõ conueniebat ſexui muliebri. ¶Nã ut dicit aplus ¶Mulieri docere i eccleſia nõ ptitto. ¶Miraculoꝝ v̄o vſus ſibi nõ cõpetebat dũ viueret ꝙa tũc tps doctrina cõfirmanda erat miraculis xpi. Et tõ ſoli xpo ⁊ eius diſcipulis q̃ erant baiuli doctrine xpi cõueniebat miracula facere. ꝓpter qõ etiã de iohãne baptiſta dr iohis x. q̃ ſignuz nullũ fecit. ut. ſ. oẽs in xpo intenderent. ¶Sum aũt ꝓphetie habuit virgo ut patet in cantico qõ fecit. ¶Magnificat aĩa mea dominũ.

Scdo conſideremus virginis turbationez de q̃ ſcribit lucas. q̃ cũ audiſſet turbata ẽ i ſermone eius ⁊ cogitabat qualis eſſet iſta ſalutatio. vbi apparet laus virginis. In auditu In affectu ⁊ cogitatu. In auditu laudatur modeſtia ꝙa audit ⁊ tacet. In affectu verecundia vnde turbata ẽ. In cogitatu prudẽtia ꝙa cogitabat qualis eſſet iſta ſalutatio. Turbata eſt aũt de angeli ſermone non de eiꝰ viſione qm̃ angelos ſepe viderat ſz nũq̃z talia loquẽtes audierat. ob nouitatez igit ſalutationis admirari cõpulſa fuit. ¶Nã vt Jeroꝰ ait. Inmũgit noua legatio angelo et virgo nouaz ꝓfeſſa virtutẽ noue ſalutationis honorat obſequio. Fracuſcꝰ de marrone in ſuo iij. di. iiij. dicit. q̃ v̄go ſanctiſſima in hac ſua turbatõne cogitabat miſteriuꝝ incarnationis verbi qõ ſibi i ſalutatione extitit reuelatũ. Et dicũt ꝙdã q̃ ſibi etiã fuit cũ hoc reuelatũ miſteriuz paſſionis filij ſui. Alij v̄o tenẽt ⁊ melius q̃ miſterũ incarnationis in ea cõplẽdũ fuit ſibi reuelatũ nõ tñ modꝰ. ſ. q̃ virgo pareret. ⁊ iõ timebat ne hꝰ eſſet uel fieret cum v̄ginitatis diminutione idcirco de hoc timebat. Et forte plꝰ appetebat eẽ virgo q̃z verbũ cõcipe ſine virginitate

Guide de cõceptõne v̄ginis.

UVA. BHSC. IyR_226

te. virginitas enī ē de numero laudabiliū. verbū vero cōcipe ē de numero honorabiliū circa qō nō ē virt⁹ sed premiū virtutis. ¶Premiū vero honorabile sz virtus laudabilis. sed virt⁹ ē magis appetēda q̄z premiū virtutis. ḡa hō circa virtutē meret. nō aūt circa premiū ḡa nec ē in sua potestate. Tertio cōsiderem⁹ virginis declaratio ⁊ cōfortata. ne timeas mār maria. s. de salutatōne insolita cuius cā subdit. ¶Inuenist enī grām apud deū nō solū pro te sz p toto genere hūano. Vbi Bernardus ait. Quā grām dei ⁊ hominū pacē: mortis destructōnē ⁊ vite reparationē. Subdidit angelus. ecce cōcipies in vtero ⁊ paries filiū ⁊ vocabis nomē ei⁹ ihesū. hic erit magnus. Semp enī fuit magnus deus sed futurus erat magn⁹ hō ⁊ magn⁹ propheta. ſm q̄ dr luce vij. ca. ¶Propheta magnus surrexit in nobis ⁊ filij altissimi vocabitur ⁊ ipsius dei q̄ solus ē altissimus. ¶Naz ut exponit ¶Nico⁹ de lira sequēdo Bernardū. ¶hō enī altus ē inter creaturas corporales. sed angel⁹ altior. deus solus altissimus. Ista aūt filiatio dei accipit hic p nām i omnibus alijs q̄z ūcunq̄z scūs ē tm filiatio dei per adoptionē. Addidit angelus. dabit illi dñs deus sedē dauid patris sui ⁊ regnabit i domo iacob in eternū. qō spūaliter intelligendū est. ¶Nā xp̄s non sedit sup thronū dauid loquendo de tpali regno ymo ut ud negauit coram pilato dicens. ¶Regnū meū nō ē de hoc mūdo. tū i resurrectione sua accepit potestatē etiā inq̄ztuz hō sup omnē creaturam scōm q̄ ipse dixit math. vltimo ca. Data est mihi oīs potestas i celo ⁊ in terra. In quātū enī deus nō accepit aliquā potestatē de nouo siue in tpe. Angelus ergo loquit hic ō regno spūali ⁊ celesti qō figuratū fuit p regnū dauid tēporale sicut ⁊ celestis irlin p tpalē. ꝓpterea dixit. ¶Regnabit in domo iacob i eternū. i. sup electos Dicit hī ¶Nico⁹ de lira q̄ de domo abrahā ⁊ Isaac aliq̄ fuerunt reprobati sicut Ismael ⁊ Esau. Sz in domo iacob oēs eius filij a sanctis doctoribus inter electos sūt cōputati ḡa ⁊ si aliqui peccauerūt tñ egere penitentiā. cōclusit angelus de xp̄o. Et regni ei⁹ nō erit finis. ¶Nā ſm q̄ dicit ¶Nico⁹ ō lira. Xp̄s nō solū inq̄z tū de⁹ sz etiā inq̄ztū hō regnabit in eternuz sup holes ⁊ angelos Dixit aūt maria ad angelū. Quō fiet istud qm virū nō cognosco. licet enī crederet firmiter vbū angeli implendū de conceptione xp̄i ḡa tñ angelus ad plenū nō exp̄esserat modū cōcipiendi. Vō de hoc q̄siuit allegando virginitatis amorem scōm enī q̄ dicūt doctores in iij. di. xxx. Beata virgo anteq̄z desponsaret ioseph habuit obseruantiā castitatis virginalis in ꝓposito ex instinctu spūs sācti nō tñ venerat exp̄esse. Sed cum postea deo ordināte esset ei desponsata q̄ erat in filiū ꝓpositū simul emiserūt votū. ¶Rndēs ergo angel⁹ declarauit modū cōcipiendi dicēs. Spūs scūs supueniet in te. qō multiplicit exponit Tho. in iij. di. iij. ¶Primo supueniet in te. i. sup possibilitatē ⁊ cursū nature dando fecunditatez et seruando virginitatē Scōo supueniet in te i. supra id qō habes de plenitudine ei⁹. ḡa sicut olim impleuit mentē nūc implebit ventrē. Tertio supueniet in te. i. sup de celis veniet. ḡa oē datū optimū desursū est. Quarto supueniet i te. i. supra merita tua ⁊ supra merita omniū creaturarū. Quinto supueniet i te. i. supra oēs q̄ ante te fuerūt. Et virtus altissimi. s. dei filij q̄ ē patris sapiētia et virtus ut dr p⁹ ad corinthios p⁹ ca. Obumbrabit tibi. i. sub vmbra carnis latebit. ḡa sub vmbra carnis latuit virtus deitatis.

Ideoq̄z ⁊ qō nascet ex te sanctū Sanctū dicit absolute absq̄z determinatione. ḡa si dixisset sanctus deus vel sanctus hō vel aliq̄d consimile nō exp̄essisset sanctitatem ei⁹ cōplete quia in eo est sanctitas diuina et hūana ⁊ quicquid sanctitatis potest excogitari in quacunq̄z creatura. eminentius ē in xp̄o Ideo dicit sanctum absq̄z determinatione Sicut etiam deus dixit moysi Exodi iij. ca. Ego sum q̄ sum sic dices filijs isrl. Qui est misit me ad vos ut per hoc ostenderetur q̄ plenitudo essendi ymo infinitas est propria ipsius dei. Vocabitur exposit conclusit angelus filius dei non adoptiuus sicut alij sed naturalis. Et ad maiorē assertionem declarat angelus dictū suuz p exemplū inquiens Et ecce helisabeth cognata tua cōcepit filiū in senectute sua. Et hic mensus est sext⁹ illi que vocatur sterilis. ḡa non erit impossibile apud deū oē verbū. i. factū. dicere enī dei est facere scōm illud ps. Dixit ⁊ facta sunt.

UVA. BHSC. IyR

Et licet maius sit virginē parere q̄z vetulaz sterilē. Tñ ut Ambrosius dicit in epa merō ob hoc multe steriles p̄uenerunt ut partus credat virginis. Et ideo p̄ceptus elisabeth sterilis inducit nō quasi sufficiens argumētū sed quasi figurale q̄dā exēplū. Et iō ad cōfirmationē huius exēpli sumit argumētū efficax et omni potētia diuina. Tēpus iam adest o illibata virgo ut a pias spōso celesti pulsanti ut dei filiū in tuo vtero leta suscipias ut matrimoniuz diuine ⁊ hūane nature tuo sacro cōsensu p̄ficias. Ecce in celestib⁹ spiritibus tā auidissima ē expectatio. In patribus in limbo manentib⁹ tot clamores ⁊ gemitus. In hoib⁹ viatoribus de deo recte sentientib⁹ tot p̄fūda suspiria vna vox omnū: vnus clamor: vna p̄catio. Angelus gabriel noīe omnū te p̄cat tibi supplicat ut p eū iā dicta ⁊ indubitanter p̄missa acceptare benigne digneris.

Q̄ cōceptio x̄pi fuit miraculosa rōne virginis ⁊ tēporis atq̄z inaudit muneris. Cap. tertū.

TErtiū misteriū p̄templandū circa virginis annūciationē dr̄ mirabilis conceptionis. Currite gentes vndiq̄z ⁊ inspicite cordis oculis mariā virginē post tanta sibi diuinitus reuelata cū incredibili hūilitate nō sine lachrymis genuflexaz ⁊ manibus prius expansis facieq̄z ad celuz erecta paulatim caput inclinādo brachiaq̄z remittēdo dicere. Ecce ancilla dñi fiat mihi scōm v̄bū tuū. Sup quo verbo Bernardus ait. Que est tamē sublimis humilitas q̄ cedere nescit honoribus: insolescere nescit gloria. Mater dei eligit ⁊ ancillaz se noīat. His verbis expletis aduenīente spū scō mox verbū in vtero: mox intra vterū verbū caro concepitq̄z virgo filiū. Cuius aūt illa cōceptio miraculosa triplici ratione.

Primo rōe x̄pis
Scōo rōne virginis
Tertio rōne muneris

Primo fuit illa cōceptio miraculosa rōne tēporis q̄a facta fuit in instanti: nr̄a v̄o successiue scōm Damascenū. Nā ut inq̄t tho. in iij. di. iij. Et iij. pte. q. xxxij. Cōceptio x̄pi facta fuit v̄tute diuina q̄ cū sit infinita effectū suū subito ⁊ in instanti p̄ducere potest. Nō illa conceptione quatuoz simul et semel facta fuerūt virtute dei. Primū fuit cōuersio sāguinis purissimi btē virginis i carnē ⁊ alias ptes corpis x̄pi. Scōm fuit formatio mēbroz organicoruz. Tertiū animatio corpis organiçati. Quartū assūptio corpis ⁊ aie a diuinitate. Ita ut in eodē instanti inuentus sit x̄ps in ventre virgineo verus homo ⁊ verus deus. Scōo fuit illa p̄ceptio miraculosa rōne virginis. Magnū quippe ē et supnāle ut virgo cōcipiat. Sed ut ait Tho. vbi s̄ Miraculū cōtingit esse duob⁹ modis Uno mō qñ neq̄z agens ē nāle neq̄z mā est nāle ꝓportionata ad talē formā ut formatio hois de limo terre q̄ ē miraculosa taz ex parte agentis q̄z patientis. Alio mō cōtingit miraculū qñ mā ē nālis: agens v̄o supernāle. sicē duz aliqs a febre sanat. Quia ergo mā quā virgo administrauit ad formationē corpis x̄pi fuit nālis ex q̄ nāliter formari pōt corpus hois ⁊ ꝑ hāc mām nālē x̄pus dr̄ nālis filius virginis. Sed virtus formās fuit diuina. Et q̄a vnūqōq̄z magis iudicat scōm formā q̄z mām. ⁊ scōm agens magis q̄z scōm patiens. Unde ē q̄ cōceptio corpis x̄pi debet dici simp̄r miraculosa ⁊ supnālis p̄in q̄d vero ex parte materie pōt dici nālis. Tertia cōceptio x̄pi pōt dici miraculosa rōne muneris. Cōcessū quidē fuit virgini i tali conceptu munus inauditū ut. s. pl⁹ posset ipsa facere de deo q̄z deus de seipso. Quedā eni ōria ⁊ cōtradictoria inter deū ⁊ v̄gineꝫ videbant q̄ dū accessit deus ad virginē cōcordata fūt. Puta impossibile erat deū nō generare. impossibile erat virginē generare. Impossibile erat deuz generare nisi deum. Impossibile erat v̄ginē generare deū. Impossibile erat deū cum alia ꝑsona generare: Impossibile erat virginē sine alia ꝑsona generare. Accessit deus ad virginez ⁊ necesse fuit virginē generare ⁊ nō aliuz q̄z deū ⁊ nō de alio q̄z de se. Sed deus nō potuit generare nisi deū de se. Et tñ virgo deū fecit hoiez Deus nō potuit generare nisi infinituz immortalē eternū: insensibilē: inuisibilē: impalpabilē sub forma dei. Sed virgo fecit ceuz finitū: mortalē: mendicū: tēporalē: palpabilē: sensibilē: visibilē sub forma serui supposituz sub nā creata. Mirū certe vna puella nescio quibus blandicijs maiestatē diuinam inclinauit. vestiuitq̄z sūmū amabile o ꝓbrijs

m iij

UVA. BHSC. IyR_226

angustijs penalitatib⁹ ⁊ ignominijs qđ totū ꝓ salute hūani generis ꝓcreatū est. O igitur res stupenda ⁊ omni plena pietate. Ecce q⁹ ꝓ reconciliatōne hūana paceq; cōponenda inter omnipotentissimū deū offēsum ⁊ reuq; hoiem inscrutabilis altitudo diuini consilij matrimonū ꝺ̄ hendū inter dei filiū ⁊ hūanā creaturaq; mira dispensatione stabiliuit. Et qm̄ cōsensus efficit matrimonū missus est a patre mīsericordiarū ⁊ lumi nū angelus gabriel ad mūdissimā virginez q̄ donis sublimata diuinis incōparabīl erat vniūsis q̄ tā pie tāq; salutari diuine dispositioni in totius nature humane ꝑsona ꝓberet consensū O admiranda legatio ⁊ ex omni ꝑte veneratione dignissima q̄ nec primā simlē visa est nec habere sequētē Quid eni maius? Quid sublimius? Quid deniq; salubrius humano generi ꝺ̄ celo offerri potuit? plane nihil. Nō enim nā nō habuit vſ? nesciuit. ignorauit ratio. mens nō capit humana. pauet celū. stupet terra. ⁊ ois creatura mirat̄. hoc totū ꝑ gabrielē marie nūciatur ⁊ ꝑ xp̄m adimplet̄. Nā i virginis vtero verbū caro factū est. Quisq̄s igit̄ es q̄ xp̄iano noie gloriaris misteria huiuscemodi iusto ꝓpende iudicio. Tibi eni quōdā abiecto Tibi excluso a paradisi sedibus. Tibi ꝑ exilia longinqua morienti. Tibi in puluerē et cinerē resoluto dū tā nulla esset spes viuendi ꝑ incarnationē filij dei ⁊ ꝺ̄ginis potestas data ē ut a longinq̄ ad tuū reuertaris actorem. recognoscas parentē. liber efficiaris ex seruo. de extraneo ꝓueharis in filiū ut q̄ ex corruptibili carne natus es ex dei spiritu renascaris et obtineas ꝑ gr̄az qđ nō habes ꝑ naturā Demus ergo deo clemētissimo gratias ⁊ virginē matrē pyssimo colamus affectu vt sic ꝓuenire possim⁹ ad patriā celestez in qua vuit ⁊ regnat deus per infinita secula seculorum Amen.

Sermo vigesimusseptim⁹ ꝺ̄ priuilegijs maternitatis virginis marie ꝓpt̄ q̄ ipa mater prestantissima ⁊ singularis merito nūcupatur.

VAde hoc mihi vt veniat mater dn̄i mei ad me Elisabeth sanctissime verba sūt ista originaliter luce ꝑ° ca. ⁊ in euangelio hodierne festiuitatis. Die festū visitationis glorioſe ꝺ̄ginis marie debite celebrare volentes ꝑscrutari diligenter debem⁹ q̄z excelsa suprema q̄z sit laus eius ex eo q⁹ facta fuit tanti filij dignissima mater. Nā helisabet vetula nō a semetipsa sed spūs sācti radio illustrata hoc nō sine admiratione grā di ꝓclamauit. Statim nanq; postq̄z virgo filiū dei de spū scō concepit exurgens abijt montana. s. urīm q̄ erat altior galilea cuz festinatōne ꝓpt̄ honestatē ne diutius videretur in publico ⁊ intrauit i domū Zacharie ⁊ salutauit helisabeth Ad quā salutationē exultauit infans iohes sex menses habēs in vtero matris Nec vero exultatio ut inquit Aug⁹ ad Dardanū potuit esse significatio rei tante. s. q⁹ mulier esset mater dei a maioribus cognoscende non a paruulo cognite vñ in euāgelio nō dr̄ credidit infans in vtero eius sed exultauit. Videmus aūt exultationē nō solū paruulorū sed pecorū esse. Sz hec inusitata exitit quia in vtero Et ideo sicut solent mīracula fieri facta ē diuinit⁹ in infante nō humanit⁹ ab infante. q̄z q̄z etiā potuerit in illo puero acceleratus esse vsus rōnis ⁊ volūtatis ut intra viscera materna iaz posset agnoscere credere ⁊ consentire ad qđ i alijs paruulis etas expectat̄ hec Aug⁹ Qui neutrū determinate asserit sed siue exultatio illa fuerit absq; hoc q⁹ iohes cognouerit diuinā ꝑsentiā siue q⁹ illā cognouerit totū tū ascribit diuino miraculo. Repleta igit̄ fuit helisabeth spū scō ⁊ exclamauit voce magna benedixitq; virginē ⁊ fructū ventris eius. Indeq; verba ꝓtulit in themate posita in quib⁹ se humiliando licet esset virgine antiquior tū q̄a mater erat virgo xp̄i. indignā se tam vrbana salutatione fatetur Propterea itaq; q̄a ⁊ nos indeficienter visitamur a virgine q̄ blanda est dulcis ⁊ liberalissima cūctis mortalib⁹ mater atq; gratie ac misericordie nūcupat̄. Ideo in ꝑsenti sermone de maternitatis eius priuilegijs ꝓstātissimis filio suo interueniente tractabimus. distinguemus aūt tria priuilegia

Primū ꝺ̄ totalitatis
Scōm veritatis
Tertiū dignitatis

Q⁹ xp̄s traxit totā corpulentā substantiā a virgine matre opere spūs sancti. Et quare

UVA. BHSC. IyR_226

xp̃s non dicit̃ filius spūs sancti. ¶ Cap̃. p̃mū

¶ Primū priuilegiuz maternitatis virgi nis glozioſe dr̃ totalitatis. Alij nanqz filij corpulētā sūbam accipiūt partum a patre partum a matre. Filius aūt virginis ab ipſa ſola Et q̃a hoc totū virtuti spūs sancti deputat̃. ideo in hac parte tria ſunt dubia aperienda.

¶ Primū vtrū efficere cōceptionē xp̃i debeat attribui ſpiritui ſancto

Scōm vtrū xp̃s poſſit dici cōceptus de ſpū ſancto

Tertiū vtrū xp̃s poſſit appellari filius spūs ſancti. Ad primū dubiū rñdet Tho. iij. pte q. xxxij. q. cōceptōnē xp̃i tota trinitas ē opa ta q̃a ut refert Aug⁹ in p̃o de trini. Indiui ſa ſūt opa trinitatis ſicut ⁊ indiuiſa ē eſſen tia trinitatis. efficere vero cōceptionem xp̃i ē q̃dā opus diuinū. ideo cōe ē toti trinita ti. Attribuit̃ tñ ſpiritui ſcō triplici rōne

¶ Primo ꝓpt̃ cauſā incarnatōnis ex pte dei

Scdo ꝓpt̃ cām incarnationis ex parte na ture aſſumpte.

Tertio ꝓpter terminū incarnationis

¶ Primo ꝓpt̃ cauſā incarnationis ex parte dei. Spūs eni ſcūs ē amoz patris ⁊ filij. hoc autē ex maximo dei amore ꝓuenit ut filius dei carnē ſibi aſſumeret in vtero virginali.

Scdo attribuit̃ ꝯceptio xp̃i ſpiritui ſancto ꝓpter cauſā incarnationis ex parte nature aſſūpte q̃a p hoc datur intelligi q̃ humana nā aſſumpta ē a filio dei in vnitatē perſone nō ex aliquibus meritis ſed ex ſola gr̃a que ſpiritui ſancto attribuit̃. Vnde Aug⁹ di cit in Encheridion. Iſte modus q̃ eſt nat⁹ xp̃s de ſpū ſancto inſinuat nobis gr̃am dei qua homo nullis p̃cedētib⁹ meritis ex ipſo primo exordio nature ſue quo eſſe cepit ver bo dei copularet̃ in tantā vnitatē pſone vt idē ipſe eſſet filius dei. Tertio attribuit̃ cō ceptio xp̃i ſpiritui ſancto. q̃a hoc congruit termino incarnationis. Ad hoc eni termi nata eſt incarnatio ut homo ille q̃ concipie batur eſſet ſcūs ⁊ filius dei. vtrūqz aūt hoz attribuit̃ ſpiritui ſcō. Nā q ipſuz efficiunt̃ hoies filij dei. Ipſe etiā ē ſpūs ſanctificatio nis. Sicut ergo alij q ſpūm ſanctuz ſanctifi cant̃ ſpiritualiter ut ſint filij dei adoptiui. ita xp̃s q ſpūm ſanctū ē in ſanctitate cōcep tus ut eſſet filius dei naturalis. Scōm du biū erat vtrū xp̃us poſſit dici conceptus de ſpū ſancto. Et q̃ ſic patet. q̃a ſic cantamus in vtroqz ſimbolo. In ſimbolo apoſtoloz Qui cōceptus eſt de ſpū ſcō. Et in ſimbolo patrū. Incarnat⁹ ē de ſpū ſcō. Et matth. p⁰ Inuēta ē in vtero hñs d̃ ſpū ſcō Ad q̃ō cla re intelligendū dicit Tho. q̃ cōceptio non attribuit̃ ſoli corpori xp̃i ſz etiā ipſi xp̃o rō ne ipſi⁹ corporis. In ſpū aūt ſcō dupler ha bitudo cōſideratr reſpectu xp̃i. Nā ad ipſū filiū dei q̃ dr̃ eſſe cōceptus habet habitudi nē cōſubſtātialitatis. Ad corpus aut̃ eius habet habitudinē cauſe efficientis. hec aūt p̃poſitio de: vtrāqz hitudinem deſignat. vi cimus ergo xp̃m cōceptū de ſpū ſcō hoc mō q̃ efficacia ſpūs ſancti referatur ad corpus aſſūptū. ꝓ ſubſtātialitas ad pſonā aſſumen tē. Et q̃ꝫ dicamus xp̃m de ſpū ſcō concep tū nō tñ dicim⁹ ꝓpter corpus xp̃i de ſpū ſcō conceptū q̃a nō ē cōſubſtātiale ſpiritui ſcō ſed magis dicamus corpus xp̃i ex ſpū ſancto Mñ Ambroſi⁹ ait in li⁰. de ſpū ſcō. Nō ex aliquo ē. aut ex ſuba aut ex poteſtate ei⁹ eſt. Ex ſubſtantia ſicut filius qui a patre ē. Ex poteſtate ſicut ex deo omnia quō ⁊ in vtero habuit maria ex ſpū ſcō. Notanduz adhuc ſm Auguſti. in Encheridion. q̃ non eodē modo dr̃ xp̃s conceptus de ſpū ſcō ⁊ maria virgine. nā de maria virgine māliter de ſpū ſcō effectiue Ex quo apparet q̃ cōceptio xp̃i habuit tria priuilegia. Primuz q̃ eſſet ſine pctō originali. Scōm q̃ eſſet nō puri hois ſed hois ⁊ dei. Tertiū q̃ eſſet virginis. ⁊ hec tria habuit a ſpū ſcō. Et ió dicit Damaſce nus q̃ꝫtū ad primū. q̃ ſpūs scūs ſuperuenit in virgine purgans ipſā. i. preſeruans ne cum pctō originali cōciperet. Quantū ad ſcōm di cit ⁊ virtutē ſuſceptiuā verbi dei tribuēs. i. ut cōciperet verbū dei. Quātū aūt ad terti um ſubdit ſimul aūt ⁊ generatiuā ut. ſ. ma nens virgo poſſet generare. Tertiū dubiū erat vtrū xp̃s poſſit appellari filius spūs san cti. Ad q̃d rñdet Aug⁹ in Encheridion di cens. natus eſt xp̃us de ſpū ſcō non ſicut fili us ⁊ de maria virgine ſicut filius. Et ſi dice retur q̃ btā virgo dr̃ mater xp̃i ꝓpt̃ mām quā in cōceptione eius miniſtrauit ergo vi detur q̃ etiā ſpūs ſcūs poſſit dici pater eius ꝓpt̃ hoc q̃ fuit principiū actuū in ꝯceptō

UVA. BHSC. IyR_226

ne ipsius. Et ut dicit Aristo in li. de generatione aialiū. Pater dat principiū actiuum in generatione. mater vo ministrat mām. Ad hoc rñdet Tho. vbi s. q. xps cōceptus est de maria virgine materiā ministrāte in similitudinē speciei. 7 ideo dr filius eius. Xps aūt scōm q. hō cōceptus ē de spū scō sicut ō actiuo principio non tñ scōm similitudinē speciei sicut homo nascitur de patre suo. Dns vo Bonauē. i iij. di. iij. dicit. q. ista locutō xps est filiꝰ spūs sancti nullo mō ē admittēda. tñ ppter vitandū errorē circa generatōnē eternā qua ppriū est pris 7 non spiritus sancti generare. tñ ppr seruādā ppzietatez circa generationē tpalē q. ē ut filius assimiletur patri 7 matri scōm similitudinez speciei sicqz cū patre 7 matre eiusdē nature. Xpus vo scōm q. hō nō ē eiusdez nature cum spū scō neqz illi assimilat specifice. ideo nec eiꝰ filiꝰ poterit esse. Igit virtus spūs sācti fuit in virgine q. in cōceptione filij sui oēs naturas 7 ptes mūdi vltima pfectione cōpleuit. Et qdē deus in mundi creatione nihil imp fectū pduxit. sed oia erant pfecta sicut ipsoꝝ nā exigebat. Tñ consumatio pfectionis vltime vsqz ad partū virginis delata ē 7 soli virgini reseruata. Entia enīz appetebant nobilissimū ens. Spūalia nobilissimū spiritū. rōnalia nobilissimū rōnale. cōceptōnes optimū ꝯceptū. Natiuitates optimū nasci bile. Et breuiter oēs creature appetebāt optimū. Vbis aūt oibus existētibus imperfectis sic pzouisū ē mūdo de femina sup oībus bñdicta q. vnico suo partu oibus rerū generibus sūmā 7 vltimaz pfectionē adduxit. Et aduertas q. hec puella tantā pfectōnē attulit vniuerso q. nō ē pfectionis vlteriozis capax. Nec deus pōt vlteriozi pfectione ipsuz mundū pficere. Et si ipse pater 7 spūs sācꝰ de femina nascerent nihil ozbi accresceret pfectionis. qa quicqd nobilitatis qcqd deitatis 7 qcqd eternitatis ē totū in ozbe diffusum est 7 pductum p virginē in illo eterno supposito qō virgo maria generauit. Nec magnū ē virgini q. pfectionibus ozbis vltimā pfectionē induxit. Cū 7 ipsi vnūsitatis actoꝝ nonnullas pfectiones adiunxerit. puta eterno principio inceptionis principiuz. Eternitati diuine tpale pio duz Infinitati immense ēxtitatē coꝛpoream. Speciei eterne pulchritudinē nouā. Sibi igit soli competit ut virgo cōceperit xpm fitqz illi admirabilis mater.

Q. beata virgo fuit vera mater xpi. 7 quare xps nasci voluit de femina. Capitulū scōm.

SEcūdū priuilegiū maternitatis virginis beatissime dr veritatis. Pro cuꝰ intelligētia clariori tria erūt hic dubia elucidanda.

Primū vtrū xps debuit de virgine nasci

Scōm vtrū btā virgo aliqd actiue egerit in conceptione coꝛporis xpi.

Tertiū vtrū sanctissima vgo fuit vera mat xpi. Ad primū dubiū dicit Tho. iij. pte. q. xxx. Q. licet filiꝰ dei carnē hūanā assumere potuerit de quacunqz mā voluisset cōueniens tñ fuit ut illaz assumeret de muliere triplici ratione.

Primo ppter mulierē sexū confortandū

Scōo ppter veritatē astruendā

Tertio ppr vnūsitatē gnātionū adimplēdā. Primo fuit cōueniens ppter mulierē sexū confortandū ut cōfortarent mulieres sperarentqz 7 ipse p xpm debere saluari nō obstante q. per euā tanta oībus mala puenerant. Vnde Aug⁹ in li. octuaginta trium qstionū ait. Dominus liberatio in vtroqz sexu debuit apparere. Nā qa sexus masculinus est nobilioꝛ. ideo xps hūanā nām in masculino sexu assumpsit Quia vo sexus femineus liberandus erat. Vnde apparet q. virille de femina natus est. Et idē in li. de agone xpiano inqt. Nolite vosipsos cōtemnere uiri filius dei uirū suscepit Nolite uosipsas cōtemnere femine filiꝰ dei de femina natꝰ ē

Scōo fuit cōueniens ppr ueritatē astruendam ut sic ueritas incarnatōnis nota fieret Et de hoc sic loqtur Augꝰ in epla ad Volusianū. Si omnipotens deus hoiez utrūqz formatū nōn ex materno utero crearet sz repentinū inferret aspectib⁹ nōne opinionez cōfirmaret erroris ut hoiem uerum nullo mō suscepisse crederet 7 dū oia mirabiliter facit auferret qō misericoꝛditer fecit. Nūc vo ita inter deū 7 hoiem mediatoꝛ apparuit ut in unitate pſone copulans utrāqz nāz 7 solita sublimaret insolitis 7 insolita solitis tēperaret. Tertio fuit cōueniens ut xps de femina nasceret ppr vnūsitatē gnātionū

UVA. BHSC. IyR_226

adimplendā. ¶Nā primus hō ꝓductus ē de limo terre sine viro ⁊ femina. Eua ex viro sine femina. Ceteri hoies a viro ⁊ femina generant. ¶Iō ⁊ quartus quasi xpō victimus relinq̄bat ut ꝓduceretur ex femina sine viro. ¶Scōm dubiū elucidandū erat vtrum beata virgo aliquid actiue egerit in cōceptione corporis xpi. Ad qō rñdet scūs Tho. q licet q̄dā velint dicere virginē aliq̄d actiue esse operatā in cōceptione xpi. Tñ melius ⁊ verius videt sibi tenere q in ipsa cōceptōne xpi nihil actiue opata est. sed soluz mām ministrauit. opata tñ ē ante cōceptionē aliquid actiue ꝓparando māz ut esset apta cōceptui. ¶Hō vero quare in cōceptione nihil ē actiue opata sumi pōt ex dictis Augustini in x. sup̄ genesim ad lram. principiū nāq actiue in generatione dr̄ hō seminalis. Corpus aūt xpi in sola mā corporali p diuinam potentiā cōceptionis formationisq rōnez de virgine assūptū est. nō aūt scōm aliquaz rōnē seminalē hūanā. ¶Insup cum quelibet res sit ꝓpter suā opationē ut dicit Aristo. ij. de celo ⁊ mūdo. natura non distingueret ad opus generationis sexū maris ⁊ femine. nisi esset distincta opatio maris ab opatiōe femine. ¶In generatione aūt distinguit operatio agentis ⁊ patientis. ¶Iō relinquit q tota virt⁹ actiua sit ex parte maris. passiua vero ex parte femine. ꝓpter qō in plantis i quibus vtraq vis cōmiscet nō ē distinctio maris ⁊ femine. Quia ergo virgo non hoc accepit ut esset pater xpi. sed mater ꝛ sequēs ē q nō accepit potentiā actiuā in cōceptione xpi siue aliquid actiue egerit. ¶Tertiuz dubiū erat vtrū beata virgo fuit vera mat̄ xpi. Sic eni dr̄ in scripturis q fuerit mat̄ et xps filius. vñ luce p° dixit angelus. paries filiū. Et luce ij. peperit filiū. Et matth. j. Accipe puerū ⁊ matrē eius. Et luce ij. dixit mat̄ eius ad illū. Fili q̄d fecisti nobis sic. Et ioh. ij. ca. Erat mater iesu ibi. Sed forte inquiunt. mater sic noiat̄ q̄a filiū illū in suo vtero ex miraculo genituz educauit ⁊ aluit ita q ex pietatis officio nō cōditione aut ꝓprietate nature sic nūcupet̄. Ad qō rñdemus ſm Augustī. in li. ō eccleſiasti. dog. vbi ait. ¶Natus ē scōm veritatē nature' ex deo dei filius. ¶Natus ē ſm veritatē nature ex homie hois filius. ut nō adoptione: nō appellatiōe non nūcupatōne sed nā in vtraq natiuitate nascendo filij nomen haberet. ¶Fuit igit̄ virgo sanctissima vera mater xpi qō ꝓbamus ex dictis sācti Tho. p^a^ pte. q. xxvij. Et ij. pte. q. xxxj. ¶Nā ad rōnē uere paternitatis uel maternitatis ⁊ filiatōnis cōcurrunt ꝑcipue tria. ¶Primū ē generatio viuentiuz. ut viuū generet viuū. Et ꝓpterea q̄a ignis generans nō ē q̄d viuens nō dr̄ pr̄ aut mat̄ ignis generati. Scōm ē collatio subē. ¶Faber lignorū non dr̄ pr̄ scamni aut cuiuslibet alterius artificij qō ipse fabricat q̄a nō cōmunicat sibi suaz subam. Tertiū ē materie ꝓparate administratio. propterea terra nō dr̄ ꝓprie mater hois q̄a est mā remota. Et quartū addit qō ē assimilatio in natura specifica. ¶Ideo capillus ab hoīe generat⁹ nō dr̄ filius hois q̄a non assimilat̄ homini specifice. Cū ergo btā virgo viuens genuerit xpm viuentē cōmunicauitq; ei corpulētam subam ꝑ administrauitq; ad formationē corporis ei⁹ mām ꝓparatā ⁊ xps ab ea genitus fuit ei similis in specie q̄a ꝓfect⁹ hō ex aīa rōnali ⁊ hūana carne subsistens seq̄t̄ q xps fuit eius filius ⁊ ipsa illius vera mr̄. Si aūt aliq̄s obiceret q xps ex beata virgine miraculose natus est. sed miraculosa generatio nō sufficit ad rōnē maternitatis vl̄ filiationis. ¶Nō eni dicimus Euā filiā fuisse Ade. Ergo uidet q xps nō debeat dici filius beate uirginis ¶Rñdere possum⁹ scōm Damascenū i iij. li. q natiuitas tp̄alis qua xps natus est ꝓpt̄ nr̄am salutez ē quodāmodo ſm nos qm̄ natus ē hō ex muliere ⁊ tp̄e cōceptionis debito. Sup nos aūt qm̄ nō ex uiri semine sed ex scō spū ⁊ sancta uirgine sup legē cōceptionis. Ex quo ut inq̄t Tho. iij. p te. q. xxxv. Ex parte mris natiuitas illa fuit naturalis sed ex parte opationis spūs sācti fuit miraculosa. ¶Iō beata virgo est uera ⁊ nāls mater xpi. Quis ergo explicare queat q̄to affectu filiū illū gestauit in utero peperit in presepio suoq; lacte pauit ubere de celo pleno. Quis enarrare sufficiat q̄to gaudio eius infantilia mēbra cōtrectabat dum uoluebat pannis ⁊ stricta cingebat fascia. Quis insup excogitaꝛ q̄z gratissima fuit amboꝝ ꝙuersatio amoris pinguedine plena. Conuiuebant pacifice. Collo q̄bantur benigne. Et virgo ore melliluo fili mi

UVA. BHSC. IyR_226

sepius ingeminabat. audiebat respõdentes illũ cũ omni reuerentia genitrix mea colendissima.

Quãtã virgo dei genitrix ẽ dicenda q̃ meruit concipere xpm cuius insup̃ progatiue ab homine non possunt cõprehendi. Lap. tertium.

Certũ priuilegium maternitatis virginis illibate dr̃ dignitatis. Alie nanq; matres puri hois. hec hois ⁊ dei mater fuit. Sed pro huius partis expeditione iocunda: tria adhuc dubia declarem⁹.

Primũ vtrum beata virgo sit dei genitrix appellanda.

Scõm vtrũ btã virgo meruit cõcipe xpm.

Tertiũ vtrũ virginis p̃rogatiue possint ab homine cõprehendi. Ad primũ dubiuz respondem⁹ q̃ bene cõgrue ac verissime virginẽ gloriosã appellam⁹ genitricẽ dei. Inquit nanq; iohes Damascen⁹ Theothocõ vere sanctã mariã p̃dicam⁹ virginẽ. Et in capitulis Cirilli approbatis in Ephesina sinodo dr̃. Si q̃s nõ confitet̃ sanctã virginez genitricẽ dei anathema sit. Et scã mr̃ ecclesia i diuinis officijs illã sic crebro nominat. In officio misse inducit ysiculum Sedulij Salue ait sancta parens enixa puerpa regẽ q̃ celũ terrãq; regit in secula seculoz. virgo dei genitrix quẽ totus nõ capit orbis in tua se clausit viscera factus hõ. Et in offertorio Post partuz virgo inuiolata pmansisti dei genitrix intercede p nobis. Et in vesperis. Aue maris stella dei mater alma. Et in cõpletorio Sub tuũ p̃sidiũ cõfugimus sancta dei genitrix. Et in letanijs Sancta dei genitrix ora p nobis. Quare aũt sit cõueniens ⁊ ppria ista locutio declarat̃ a Bonauen. in iij. di. iij. Et a Tho. in iij. pte. q. xxv. q̃a omne nomẽ significans in cõcreto nãm aliquã põt suppon̄ p qualibet ypostasi illius nature. Cũ aũt vnio incarnatõnis sit facta in ypostasi manifestũ ẽ q̃ hoc nomen deus põt supponere p ypostasi habente hũanaz nãm ⁊ diuinã. Et ideo q̃cq̃d conuenit diuine nature ⁊ hũane põt attribui illi persone Concipi aũt ⁊ nasci psone attribuit̃ ⁊ ypostasi scõm nãm illã in qua concipit̃ ⁊ nasci tur. Cũ ergo in ipso principio conceptõnis fuerit humana nã assũpta a diuina psona. cõueniens est q̃ vere possit dici deũ esse conceptũ ⁊ natũ de virgine. Ex hoc aũt dr̃ alia mulier alicuius mater q̃ eũ cõcepit ⁊ genuit. Quare ⁊ btã virgo vere dr̃ mater dei nõ q̃ sit mater diuinitatis. sed q̃a psone habẽtis diuinitatẽ ⁊ hũanitatẽ ẽ mater scõm hũanitatẽ ppr̃ cõmunicationẽ ydiomatũ.

Scõm dubiũ erat vtrũ beata virgo meruit cõcipere xpm. Ad q̃ cõ Bonauentura in iij. di. iij. ait. q̃ meritũ dr̃ dinguitur trip̃. Est eni meritũ cõdigni. Meritũ congrui. ⁊ meritũ digni. In merito condigni attenditur equalitas utputa dũ q̃s q̃ diẽ uel mensẽ seruit alicui p cõuentionẽ mercede labore debito finito meret̃ mercedẽ illã de cõdigno. Quãtũ eni laborauit ⁊ q̃nto tpe tm̃ sibi debetur. In merito cõgrui attẽdit̃ dispositio ad aliquã mercedẽ cõsequẽdã in futuro: puta si rex uel princeps aliq̃s p̃ sua magnificentia p̃clamari fecisset q̃ si q̃s vno cursu q̃ determinatus spacium p̃cederet reliquos currẽtes lucraret̃ libr̃ vnã auri. tunc multi hoc audientes ad currendũ se p̃parent. Inter quos esset vn⁹ agilis ualde ⁊ ad currendũ plus ceteris expeditus licet nondum esset i cursu. uel postq̃z currere ceperint anteqũz puenirent ad terminuz diceret̃ de isto vno q̃ meretur premiũ merito cõgrui. At postq̃z puenit ad terminũ meret̃ illud merito non condigni q̃a premiuz illud excedit laborem sed merito digni. Quia exquo sic placuit regi uel p̃cipi ut qui ad talem terminũ currendo p̃tingeret aurũ sibi daret̃. Ille q̃ sic currẽdo p̃ius ceteris applicuit ad locũ p̃fixũ factus ẽ dignus premio ex liberalitate p̃parato. Sic in p̃posito btã virgo non meruit concipe xpm merito condigni qm̃ incarnationis bñficiũ q̃zũ ad suaz sub stantiã uel essentiã est supra merita omniũ hominũ ⁊ angelorz ⁊ ipsius xp̃ginis bñdicte Sz quia ex benignitate sua diffinuit de⁹ vt carnẽ sumeret p̃ salute humani generis. et de muliere vna nasceret̃ deus ⁊ hõ. Beata virgo a principio sue sanctificatõnis ⁊ toto tpe intermedio usq; ad incarnationẽ merebatur esse mater dei merito cõgrui q̃a p̃pt̃ excellentiã sanctitatis sue ⁊ p̃fectionẽ virtutũ ad hoc erat magis ydonea siue dispositaq̃z reliquе mulieres q̃ potuerint esse i omni mundo Et ubi uerba illa sanctissima .p. tu lit. Ecce ancilla dñi ⁊ suũ consensum verbo

ezba sedulij ste sta parens

UVA. BHSC. IyR_226

firmauit illico meruit merito digni cõcipe ꝑm ⁊ effici mater dei. Tũc siqdẽ inuenta ẽ excessisse merita omniũ electoꝝ ⁊ maxime ꝓpter ꝑeminentiã quatuoꝛ virtutũ que in eludunt in verbis eius. ¶Prima fuit obedientia dñi dixit: ecce. Exhibuit nanqꝫ se adeo ꝓmptissimã ad obediẽdũ deo ꝙztũ fieri potest a pura creatura. Intensissima fuit illi⁹ volũtas ad talẽ obedientiã ꝙztũ intendi potuit. neqꝫ tñ intẽsa fuit volũtas abrahe dũ voluit filiũ ymolare. aut quozũcũqꝫ: q̃ prono obedientia dura ⁊ asperrima queqꝫ pati non recusarũt. Scõa virtus fuit hũilitas quã expressit dux subdidit. Ancilla dñi. tũc vtiqꝫ tantũ respectu dei descendit in nichilũ ⁊ despectum sui q̃ nulla vnq̃ alia creatura ita viluerit sibi ꝑ deo sicut ipsa. Et licet magna fuit hũilitas abrahe cuꝫ dixit genes xviij. ca. Loquar ad dñm meũ cuꝫ sim pulvis ⁊ cinis. Et iob cũ dixit xvij. ca°. ¶Putredini dixi pater meus es mater mea et soror mea vermibus. Et iohis baptiste: dũ se vocem appellauit. nichilominus hũilitas virginis supauit humilitatẽ ustozũ ⁊ quozũcũqꝫ aliozꝝ. ꝓpterea in suo cãtico dixit. Quia respexit hũilitatẽ ancille sue: ecce enim ex hoc beatã me dicent oẽs gnãtiones. Tertia virtus fuit eius fides quã explicauit dũ ꝓfecta est. ¶Fiat mihi. Tũc siqdẽ captiuauit oẽz intellectũ in obsequiũ dei: credidit qꝫ sumꝑ ⁊ purissime q̃cunqꝫ sibi fuerant ꝙ angelum intimata. Nunc helisabeth cõmẽdãdo illã dixit. Beata q̃ credidisti qm̃ ꝓficient in te q̃ dicta sũt tibi a dño. Quarta virtus fuit charitas q̃ expressa est dũ ꝓtulit. scõm ℟bũ tuũ. Omne coꝛ suuꝫ: omne esse: omne posse obtulit voluntarie deo. ¶Tertiũ dubiuꝫ erat vtruꝫ virginis prerogatiue possint ab hoie cõprehendi. Ad qõ rñdemus q̃ sicut ꝓfectiones diuine omni intellectui sũt incõprehensibiles. sic ꝓfectiones gratarũ quas virgo suscepit i cõceptione filij dei solo diuino intellectui ⁊ ꝑi fuerũt cõprehensibiles. vñ credit q̃ ad illã abyssũ inscrutabilez omniũ charismatũ spũs sancti q̃ in beatã ℟gi nem descenderũt in hora conceptionis filij dei. intellectus hũanus uel angelicus nũqꝫ potuerunt attingere. Multo nanqꝫ plura opat⁹ est de⁹ i virgine ⁊ q̃dẽ grãdia q̃z ea q̃ scripta sunt aut excogitata. Idcirco Hiero⁹ l ꝑmõe ad paulã ⁊ Eustochiũ dũ õ ℟ginis ꝑeminentia esset dicturus ita locutus ẽ. Timeo satis ⁊ valde ꝓtimesco dum vris cupio parere ꝓfectib⁹ ne forte sicut improbꝰ ita et indignus laudatoꝛ inueniar ꝓfecto cuꝫ nec sanctitas nec facundia suppetãt ut beatã ⁊ gloriosã virginẽ digne laudare queam Am̃ ut verũ fatear q̃cq̃d humanis dici potest verbis minus est a laude dei q̃a diuinis ⁊ angelicis est excellentius p̃dicata ⁊ laudata ꝓconijs. Et ꝓphetis quidẽ ꝑnunciata Et patriarchis figuris ⁊ enigmatibus p̃signata. Et euangelistis exhibita ⁊ mõstrata Et angelo venerabiliter atqꝫ officiosissime salutata ¶Preterea q̃lis ⁊ quãta esset ab eo dẽ diuinit⁹ declarat cũ ait Aue gra plena ⁊c. Talibus nanqꝫ decebat virginẽ oppignerari muneribus ut esset gra plena. q̃ dedit celis gloriã: ⁊ris deũ: pacẽ gentib⁹ finez vicijs vite ordinẽ: ⁊ moꝛib⁹ disciplinam. hec ille. ¶Propter q̃ oĩa coꝛaz helisabet deũ ipsa magnificauit. q̃ dignat de se nobis dicere illõ ecclesiastici xxiiij. ca. Ego mater pulchre dilectionis timoꝛis ⁊ magnitudinis ⁊ scẽ spei In me oĩs gr vie ⁊ veritas. In me omnis spes vite ⁊ virtutis. Transite ad me oẽs qui concupiscitis me et a generationibus meis adimplemini. Spũs enĩ meus sup mel dulcis ⁊ hereditas mea sup mel ⁊ fauũ. Ad eaꝫ ergo crebꝛo cõfugiamus ut sua ꝓtectione liberemur ab oĩbus malis imminẽtibus et benefaciendo mereamur filij eius gratiaz ⁊ tandem gloriam sempiternã. Amẽ.

Sermo vigesimusoctauus de tribus virtutibus cõtẽplandis virginis gloriose in festo purificationis eiusdẽ.

Mpleti sũt dies purgationis marie scõm legẽ mosi. Scribunt hec verba luce ij. ca. ⁊ in euangelio ꝑsentis sollẽnitatis. Splẽdoꝛ virtutũ gloriose virginis marie miro modo effunditur in celo ⁊ in terra. ¶Nam de ipsa inquit Ambꝛosi⁹ in liº de virginitate. Talis fuit maria ut eius vnius vita omniũ sit disciplina. ¶Propterea q̃cunqꝫ gesta sunt ꝙ eã dũ illũ paruulũ ꝓsentauit in tẽplo rationabiliter facta fuisse indubitãter tenendũ est. Oõ ut ⁊ nos deuotius cõtem

UVA. BHSC. IyR_226

plari possemus. Sancta mater ecclesia purificationis eius festū cū būdictione candelarū agendū statuit. Deferunt vero accense candele ille benedicte. ut innuatur q̄ ꝛgo sacratissima tota sit splendida ⁊ luminosa.

¶Fuit aūt plētis sollēnitatis institutor Sergius papa q̄ a spū scō edoctus voluit ut xp̄i ani singulis annis ad honorē genetricis dei hac die totū mundū cuz accensis ⁊ būdictis cereis illustrarent. Inductus vero ad id fuit qm̄ Romani tp̄e gētilitatis et superstitiosi cultus ydolorū in kalendis februarij ad honorē februe matris martis q̄ de⁹ erat bellorū vrbē de quinto in quitū annū cuz cereis et facibus tota nocte lustrabāt ut filij eius illis victoriā de inimicis cōcederet cui⁹ matrē tā sollenniter honorarēt. Silit ī februario sacrificabāt februo. i. ¶Plutoni ⁊ ceteris dyis infernalibus p aīabus antecessoꝝ suorū. ideo eis sollēnes hostias offerebant ⁊ tota nocte laudibus insistentes cū cereis ⁊ accensis facibus vigilabant. Et qm̄ difficile ē ꝛsueta relinquere xp̄iani de gētilitate cōsi adhuc p̄dictas cerimonias obseruabāt. quare ¶Pontifex maxim⁹ ut extingueret paganoꝝ errorē indixit ut būdicta luminaria ad honorē regine celoruz ab oībus fidelib⁹ portarent. Ipsa nāq̄ nō martis sz iesu xp̄i filij dei dulcissima mat̄ a nob⁹ colēda ē cui⁹ meritis ⁊ intercessione innumera: ut sic dicam: eā inuocantibus beneficia donantur. Ad cuius laudes explicādas hodierna die incūbere debemus q̄ vagientē filiū ad templū p̄duxit ibiq̄ oīa pfecit q̄ moyses in lege iubebat. In quibus p ipsaz laudabilissime gestis triplicē eius virtutez p̄e ceteris eligimus contemplandā.

¶Prima dr̄ virginitatis
¶Scōa humilitatis
¶Tertia liberalitatis

¶De ꝛpetua virginitate sancte marie q̄ fuit a ꝓphetis p̄nunciata ab ipsa voto confirmata ⁊ semp inviolabiliter obſuata. Cap̄. primū.

¶Prima virtus excellentissima illius felicissime matris quā cōtemplari debemus dr̄ virginitatis. Hec designat̄ in verbis moysi. ¶Aā leuitici xij. ca. ex ordinatōne dei moyses dixit. ¶Mulier si suscepto semine pepit immūda erit. Ista cōditio si apposita dat intelligere. q̄ qñq̄z mulier esset paritura masculū nō suscepto semine. Exq̄ doctores dicūt q̄ signanter moyses fuit ita locutus ad excipiendā matrē dei ab imundicia. Et ut Bernardus ait. qa timuit in matrez vñi blasfemiā irrogare. Sed ut virginitatē illā ardentius veneremur. in hac parte tria dubia sunt aperienda.

¶Primū vtruz virginitas marie fuit ante⁹ nunciata.

¶Scōm vtrū virginitas marie fuit voto cōfirmata.

¶Tertiū vtrū virginitas marie fuit semp obseruata. Ad primū dubiū rñdemus q̄ placuit altissimo deo p multa añ retroacta secula ꝛginitatē marie a suis ꝓphetis ⁊ alijs quibus rem tā grandē notā effecit mirabiliter preconizari. Omitto sibillaruz oracula Taceo multorū patriarcharuz testimonia Tantū referā qd in historijs Yspanie. quid in Ezechiele. quid i Ysaia fidelissime scribitur. In originali libro historie Yspanie in ca. xl. de nōnullis incidentibus tp̄e ¶Fernādi regis. ita habet. Cū apud toletū qdā iudeus gratia ampliandi vineā suā rupem cō minuisset in medio saxi cōcauitas reperta ē vbi liber erat folia lignea habens descript⁹ trib⁹ linguis. hebreis: grecis ⁊ latinis scriptura quasi vnius psalterij videbat. Iste liber de triplici mūdo disserebat. ab Adam vsq̄z ad antixp̄m. ¶Principiū ꝛo tertij libri incipiebat a xp̄o sic exordiēs. In tertio mūdo filius dei nascet in mūdo ex virgine maria. patietur q̄z p salute hominū. ¶Ad⁹ cum iudeus ꝛspiceret statiz cū familia sua sacro fonte renatus est. In fin e vero libri erat q̄ tp̄e ¶Fernandi regis iuueniri debebat. Ad ꝓphetā Ezechielē iā veniamus cui virginitas marie reuelata est. vñ ait ca. xliij. Conuerti me ad viaz porte sanctuarij exteriorisque respiciebat ad orientē ⁊ erat clausa. Et dixit dñs ad me. porta hec clausa erit ⁊ non aperiet̄. ⁊ vir nō transiet p eā: qm̄ dñs deus ysrl̄ ingressurus ē per eaz. Ubi Aug⁹ in sermone ait. Mirabilis ꝓphete visio sed mirabilior est ꝓphete adimpletio. Quid est porta in domo dñi clausa nisi q̄ maria semper erit intacta. Et qd ē hō nō transibit p eam nisi q̄ ioseph nō cognouit eā Et qd ē solus dñs intrat ⁊ egrediet̄ p eā nisi qa spūs scūs

UVA. BHSC. IyR_226

impregnauit eā Et q̄d est clausa erit in eternū. nisi quia maria fuit virgo ante partū et virgo post partū. Dicit ergo maria. Porta facta sum celi: tanua facta sū filio dei. illi facta sum ianua clausa. q̄ post suā resurrectionē ingressus est p hostia clausa. p q̄ egressus est ad suos crucifixores. Ad discipulos aūt suos clauso hostio cenaculi ingressus ē clausa. qui natus de ventre meo: me matrē dimisit intactā. Adimpleuit ventrē meū: et uiuitate: et uterū meū nō euacuauit castitate. hec ille. Ysaias vero satis apte ca. vij. virginitatē marie p̄nūciauit. Ecce in q̄t virgo cōcipiet et pariet filū et vocabit nomē eius emanuel. Sed iudei ō nos arguūt. Primo q̄a hebreo nō d̄r virgo sed halma: et significat puellā absconditā siue sit virgo siue corrupta. Scō quia d̄r q̄ nomen eius vocabit hemanuel. Filius aūt virginis uocat⁹ est ihs xp̄s Et ideo aiunt iudei q̄ hec .pphetia nō intelligit̄ de xp̄o et virgine matre. sed de Ezechia filio regis achaz. q̄ post dictū .p pheté natus est. Sed hoc impugnat Rabi salomon q hoc q̄ Ezechias erat xxv. annorū q̄n cepit regnare post Achā patrē suū: imediate. ut habet̄ iij. regū xviij. ca. achaz regnauit tñ xvj. āns. ut habet̄ q̄rti regū xvj. ca. Ergo i principio regni Achaz q̄ñ dicerēt .pphetia Ezechias erat nat⁹ et erat nouē annorū. Et .p̄pter hoc dicit Rabi salomon q. hec .pphetia est intelligenda de filio ysaie q̄ acceperat uxorē iuuenculā et iam cōceperat de eo. Et quia de puero existente in matris utero nescit⁹ si sit masculus uel femina ideo Ysaias dabat Achaz signū liberationis a duobus regibus illuz inuadē uolentibus. sicut patet iij. regū xvj. ca. q uxor sua grauida pareret filū masculuz. Sed ut refert Nico⁹ de lira. ista expositio stare nō p̄t q̄a ca. sequenti d̄r de puero illo. Et erit extensio alaruz ei⁹ implens latitudinē terre tue o hemanuel. Et loquit̄ de t̄ra regni iudee cuius nunq̄z fuit dñs Ysaias. Et .p̄pterea ad litterā intelligit̄ de xp̄o q̄ dñatur iudee et oibus q̄ sunt in celo et in terra. Ad primū ẋo obiectū dicit Nico. ō lira q halma in hebreo significat abscōditā ita q nō dubitat̄ de integritate illius. Et scribit̄ per h nō inueniunt̄ nisi tres ita descripte. Prima est rebecca de qua genes xxiij. ca. d̄r. puella decora nimis. Sequit̄ .puella q̄ egredietur. in hebreo ponit̄ .halma que egredit̄ Scōa fuit maria soror moysi. de qua dicit̄ exodi ij. ca. Fuit puella. in hebreo ponitur halma Fuit halma. Et iste due fuerunt virgines purissime q̄ fuerunt sic noiate. Tertia ergo fuit virgo maria in hac prophetia Quare halma virginē significat. Ad illō uero q̄ adducebat̄ de noie hemanuel. rūdent doctores ut etiā tactū ē in sermone de circūcisione. q duplex ē nomē. s. nature ut homo. et impositionis ut petrus et antoni⁹. Emanuel itaq̄z est nomen nature. Ihs ẋo nomen impositionis. Scōm dubiū apparet rendū. utrū virginitas marie fuit uoto cō firmata. Ad q̄ rñdet Riccard⁹ in. iij. di. xxv. Et Tho. iij. pte. q. xxviij. q cū p̄fectiōis opa magis sint laudabilia si ex uoto fiāt q̄z sine uoto. virginitas aūt in matre dei p̄cipue debuit pollere. ideo conueniens fuit ut virginitas eius esset ex uoto deo consecrata Verūtñ q̄a tpe legis oportebat generationi insistere tam mulieres q̄z uiros. q̄a scōm carnis originē cultus dei augebat̄ añq̄z ex illo populo xp̄s naseeret̄. Mater dei nō creditur anteq̄z desponsaret̄ ioseph absolute virginitatē uouisse. licet eā in desiderio habuisset. Super hoc tñ uolūtatē suā diuino cōmisit arbitrio. Postmodum ẋo accepto sponso scōm q mores illius tp̄is exigebant simul cū eo uotū virginitatis emisit. uoluit ẋo desponsari ex familiari instinctu spūs sancti. cōfidens de diuino auxilio q̄ nunq̄z ad copulā carnalē peuenissent. Cōfirmant ista per magistrū sentē. in iij. di. xxx. et etiā p illud q̄ scribit̄ xxvij. q. j. ca. sufficiat. S. Btā maria. Landulfus tñ dicit in suo. iij. q possibile fuit virginē exp̄sse uouisse añq̄z desponsaret̄. et nihilominus cū uero uoto virginitatis potuit ōhere. Nā matrimonium ē cōsensus in carnalē copulā altero conugū petēte. Si ergo cōstaret p reuelationē ipsi femine q nūq̄z uir ab ea debitū peteret cū uero uoto virginitatis. posset stare uerū matrimoniū q̄a nūq̄z carnalis copula secūretur. Et ita fuit in .p̄posito. q̄a ẋgus gloriose fuit reuelatum q nūq̄z ioseph peteret ab ea debitū. et forte etiā ipsi ioseph. cū dicatur a multis q ipse insup ex instinctu spūs sancti virginitatē vouerat. Nō obstāte aūt

UVA. BHSC. IyR_226

tali voto inter mariã ⁊ ioseph verũ fuit ma trimoniũ. ut refert mgr̃ senten. Et xxvij. q. ij. ca. institutũ. Nã ut inq̃t Riccard⁹ etiaꝫ scũs Tho. duplex ẽ pfectio rei. prima. s. ⁊ 2ª Prima in ipsa rei forma cõsistit ex qua spe ciẽ sortit᷑. Scõa cõsistit in opatione rei per quã res aliqualit᷑ suũ finẽ attingit. Forma aũt matrimonij consistit in quadã indiuisi bili cõiũctõne animoꝝ p quã vnus cõiugũ indiuisibilit᷑ alteri fidẽ seruare tenet᷑. Finis aũt matrimonij ẽ ꝓles generanda ⁊ educã da. Ad quoꝝ primũ ꝑuenit᷑ p concubitũ cõiugalẽ. Ad scõm p alia opa viri ⁊ vxoris qui sibi inuicẽ obsequũt᷑ ad ꝓlẽ nutriẽdaꝫ. Sic ergo q̃ztũ ad primã pfectionẽ omnino verũ fuit matrimoniũ virginis matris dei ⁊ ioseph q̃a vterqꝫ cõsensit in copulã coniu galẽ. nõ aũt expresse in copulã carnaleꝫ. nisi sub conditione si deo placeret. vñ ⁊ angel⁹ vocat mariã cõiugem dicens. Noli timere accipe mariã cõiugẽ tuã. Qd̃ expones Au gusti in li°. de nuptijs ⁊ cõcupiscentia dicit. Cõiunx vocat᷑ ex prima desponsationis fi de quã ꝯcubitu nec cognouerat nec fuerat cogniturus. Quãtũ ṽo ad scõaꝫ pfectionẽ q̃ est per actũ matrimonij si hoc referat᷑ ad carnalẽ cõcubitũ p quẽ ꝓles generat᷑ non fuit istud matrimoniũ cõsumatũ. Habuit tñ illud matrimoniũ etiã scõam pfectionẽ q̃ztũ ad prolis educationẽ. vñ Aug⁹ dicit i li. de nuptijs ⁊ cõcupiscẽtia. Omne nuptia rũ bonũ impletũ est in illis parentibus xp̃i proles: fides: sacramẽtũ. prolē cognoscim⁹ ipsũ dñm ihm. Fidẽ. q̃a nullũ adulterium. Sacramentũ: q̃a nullũ diuortiũ. solus sibi nuptialis concubitus nõ fuit. Et si q̃s obi ceret ꝯ̃ ista. q̃a Iero⁹ ꝯ̃ heluidiũ ait. ioseph marie custos fuit potius q̃z marit⁹. Dicen dũ ꝙ Iero⁹ accipit maritũ ab actu matri monij cõsumati. Silit᷑ intelligenda sũt ver ba Ieronimi in matheũ. vbi ait. Cũ viruꝫ audieris suspitio tibi nõ subeat nuptiaruꝫ. sed recordare cõsuetudinis scripturarum q̃ spõsi viri ⁊ sponse vocant᷑ vxores. qd̃ Iero nim⁹ vocat nuptias nuptialẽ concubituꝫ. Omnia p̃dicta facile teneri possũt. ⁊ ꝙ vir go uel anteq̃z cum ioseph ꝯ̃heret. vel postq̃z cõtraxit ex dei reuelatõne virginitatem vo uisset. Et ꝙ ioseph illuminatus a deo q̃ ele git cũ tante virginis sponsũ ⁊ sui filij alũnũ

virginitatẽ voto fuerit cõplexus cũ ꝑpendi mus ipsi⁹ virginis b̃ndicte mores ⁊ act⁹ vi uinit⁹ regulatos. In quadaꝫ tñ historia sic habetur ꝙ btã virgo cõpleto ablactatõnis triennio ad templũ dñi a parentibus fuit ꝑ ducta vbi remansit cũ alijs virginib⁹ ⁊ pu ellis in omni sanctitate seruiens altissimo deo. visitabat᷑ qꝫ ab angelis frequentius et spiritualibus consolationibus replebatur. Quartodecimo vero etatis sue anno põti fex publice denunciauit ut virgines q̃ erãt in templo ⁊ etatis tẽpus implessent domuꝫ reuerterent᷑ ut matrimonia ꝯ̃herent. cui⁹ mandato cũ cetere paruissent sola ṽgo ma ria hoc se facere non posse r̃ndit. tũ q̃a parẽ tes sui eã dñi seruitio mancipassent. tuꝫ q̃a virginitatẽ suã dño ipsa vouisset. Tũc anxi atus pontifex ꝓ nouitate rei imminente fe stiuitate iudeorũ senioribus cõuocatis. om nũ una hec fuit sententia ut dñi consiliũ q̃ reret᷑. Cuꝫ aũt orõni insisterent ⁊ pontifex ad consulendũ dñm accessisset. mox d̃ loco oratorij cũctis audientib⁹ uox insonuit. ut q̃cũqꝫ de domo dauid nuptijs abiles coniu gati nõ essent. singuli uirgas ad altare defer rent. ⁊ cuiuscũqꝫ uirgula germinaret ⁊ i ca cumine eius sp̃us scũs in colũbe specie cõse deret. ipse ꝓculdubio esset cui uirgo despõ sari deberet. Erat inter ceteros ioseph d̃ do mo dauid cui cũ incõgruũ uideret᷑ si uir iã ꝓuecte etatis tã tenerã uirginẽ duceret in uxorẽ. Ceteris uirgas suas afferentib⁹. sol⁹ ipse uirgã nõ attulit. vñ cũ nihil diuine uo ci consonũ appareret pontifex iterato dñm consulenduꝫ putauit. qui r̃ndit ꝙ solus ille uirgaꝫ suam nõ attulit cui uirgo despõsari debebat. Inductus itaqꝫ ioseph ut uirgam suã ferret. cũ hoc fecisset illico germinauit ⁊ in eius cacumine columba consedit. quare sibi desponsata fuit ṽgo. q̃ in suã ciuitatem bethleem ꝓfectus necessaria nuptis ꝓui debat. ṽgo aũt maria ad domũ parentũ in naçareth reuersa est. Ubi in diebus illis an gelus gabriel ei oranti apparuit. ⁊ de ea na sciturũ dei filiũ nunciauit. hec i legenda na tiuitatis ṽginis. ¶ Tertiũ dubiũ fuit utrũ uirginitas marie fuit semꝑ obseruata. Ad qd̃ nequaꝫ heluidius heretic⁹ ore sacrilego ⁊ blasfemo ausus est dicere. ꝙ post partum non mansit uirgo. licet fuerit uirgo añ ꝑtũ

UVA. BHSC. IyR_226

¶ in partu. Sumpsit autē occasionē errōis quia male intellexit scripturas. ¶Nam in pō ca. ¶Mathei scribit de ioseph. ¶Non cognoscebat eā donec peperit filiū suū primogenitum. Arguit heluidius ¶ dicit hoc aduerbium donec cōsueuit determinatū tempus significare quo ꝓpleto fiat id qō vsqz ad illō tempus nō fiebat. verbum aūt cognoscēdi ibi ad coitus refert. Sicut ¶ genesis iij.ca. dicit. q Adam cognouit vxorez suā. ergo post partū beata virgo fuit a ioseph cognita. Insuꝑ ¶ ibus nominat pmogenit⁹. ergo habuit fratres subsequētes. Et hoc ꝓbat. qa iobis ij.ca. dr. descendit in caphar naū ipse. s. xps ¶ mater ¶ fratres eius. ¶Pro ꝓfusione heluidy ¶ veritatis defensione nō tandū pro illo verbo cognoscebat. q q̄daz dixerūt hoc nō esse intelligendū de cognitōne carnis. sed de cognitione noticie. Dicit enī Crisost⁹ q nō cognouit eā ioseph anteqz pareret cui⁹ fuerit dignitatis. sed p⁹qz peperit tūc cognouit eā. qa per ipsius plem specialiō ¶ digniō facta fuerit qz tot⁹ mūdus. quia quē totus mūdus capere non poterat i anguſto vtero suo sola suscepit. Quidam aūt hanc cognitionē referunt ad notiā visus. Sicut enī moysi cū dño colloquētis glorificata est facies ut nō possent in euz intendere filij isrl. Sic maria claritate ⁊ tutis altissimi obumbrata cognosci non poterat a ioseph donec pareret. ¶Post partū vō a ioseph agnita inuenit specie faciei nō libidinis tactu. Iero⁹ aūt cōcedit hoc esse intelligenduz de cognitione coptus. sed dicit q vsqz vel donec in scripturis qnqz significat certū temp⁹. scōm illud ad galathas iij.ca°. ¶Propter trāsgressores lex posita est donec veniret sāctū cui promiserat. Qnqz vō significat infinitū tempus scōm illud. donec ponā inimicos tuos. ponit ibi donec ꝓ semp Et scōm hūc modū loquēdi euāgelista ondit q ioseph nō cognouit eā donec peperit ideſt vsqz ad partū ¶ neqz etiā post partum De eo etiam q xps dr primogenitus ut ait Iero⁹. ¶ ponit de verbor sig. in ca. Ioseph. ¶Nō post quē alius sed ante quē nullus. Et de eo quod Heluidius referebat xpm videlicet habuisse fratres Iero⁹ ait. q quatuor modis in scriptura fratres dicunt. s. natura: gēte: cognatione: ¶ affectu. vnde fratres

dñi dicti sunt nō scōm naturaz quasi ab eadem matre nati sed scōm cognationē quasi consanguinei eius existentes. Detestandus itaqz est error ꝓnicioſissimus heluidy ut inquit Tho. iij. ꝑte. q. xxviij. ¶Primo sicut qa derogat xpi ꝓfectioni q. s. scōm diuinaz nāz vnigenitus est patris tāqz ꝓfectus ꝓ omnia filius eius. ita etiā decuit ut esset vnigenit⁹ matris tanqz perfectissimum germen eius. Scōo hic error iniuriā facit spiritui sancto cuius sacrariuz fuit vter⁹ virginalis in quo carnē xpi formauit. Vnde non decebat vt decetero violaret ꝑ cōmixtionē virilē. Tertio derogat dignitati et sanctitati mris dei que ingratissima videret si tanto filio cōtenta non esset. ¶ si virginitatē que in ea miraculose conseruata fuerat ꝑpōte ꝑdere vellet per carnis concubitū. Quarto insuꝑ ipsi ioseph esset ad maximā ꝓsumptionez imputandū. si eam quā reuelante angelo ō spiritu sancto deū cōcepisse cognouerat. pollu ere temptaret. Quare virginē ante partuz virginē in partu. virginē ¶ post partū genitricem dei verissime ꝓdicamus. Si vō vlteri⁹ aliqs q̄reret. Cur voluit xps ō virgine nasci. ¶Rndere possumus ex dictis ꝓfati doctoris fācti Tho. vbi ō q hoc factum est triplici de causa.

Primo ꝓpter dignitatē patris
Scōo ꝓpter puritatē filij
Tertio ꝓpter incarnationis finē

¶Primo ꝓpter patris dignitatē cōseruādā. Cū enim xps sit verus ¶ nālis dei filius. nō fuit cōueniens ut alū patrē haberet qz deū ne dignitas transferretur in alū Scōo hoc fuit cōueniens ꝓpter puritatem filij. Ipse nāqz est verbū dei. verbū vero absqz omni corruptōne cordis cōcipit. ¶ ex corde absqz corruptione ꝓcedit. Cū vt ostenderet q illud corpus esset ipsius verbi dei. cōueniēs fuit vt ō incorrupto virginis vtero nascerētur. Tertio fuit cōueniens ꝓpter incarnationis finē. Ad hoc enī venit xpus ut homines renascerent in filios dei nō ex volūtate carnis neqz ex voluntate viri. i. nō ex consensu mulieris ¶ viri sed ex deo. i. ex dei virtute nati sunt. Vñ Aug⁹ i li. de scā virginitate ait Oportebat caput nostrū insigni miraculo ſm corp⁹ nasci ō virgine ut significaret sua mēbra ō virgine ecclesia ſm spūm nascitura

UVA. BHSC. IyR_226

De tribus legis cerimonijs quas beata virgo seruauit ex humilitate. Cap. secūdū

Secunda virtus pstantissima quam in virgine bñdicta cōtemplari debemus dr̄ humilitatis. Ob illam nanqz subiecit se hodierna die triplici cerimonie legis

Prima cerimonia fuit purgationis
Scōa presentationis
Tertia oblationis

Prima cerimonia dr̄ purgationis. Quadragesimo nanqz die a natiuitate dñi venit ad templū ut fm cōsuetudinē legis mūdaretur cū tñ sub illa lege nō teneret. Ad qō plene intelligendū ponderanda sunt ea q̄ scribunt leuitici xij. ca. vbi sic habet in sentētia. q̄ mulier si suscepto semine peperisset masculū immūda esset septē diebus. immūda. s. a consortio hominū ⁊ ab ingressu templi. Sed cōpletis septē diebus mūda quidē efficiebat quo ad consortiū hominū. Sed adhoc vsqz ad trigesimū tertiū diez quo ad ingressū templi immūda erat. tandē cōpletis quadraginta diebus q̄dragesima die tē plū intrabat ⁊ puerū cū muneribus offerebat. Si vo feminā peperisset duplicabant dies ⁊ quo ad cōsortiū hominū ⁊ quo ad ingressū templi. Beatissima vo virgo nullaz habuit imūditiā a qua purgaret neqz filiū cōcepit virili semine quare nec legi purificationis obligabat. voluit tñ p̄dictā legez humiliter adimplere. Nā ut inqt Tho. in. pte q. xxxvij. Sicut plenitudo gr̄e a xp̄o derivatur in matrē. ita decuit vt mater humilitati filij cōformaret. Et ideo sicut xp̄s licet legi nō esset obnoxius voluit nihilomin⁹ circūcisionem aliaqz onera legis subire. ad demonstrandū humilitatis ⁊ obediētie exemplū ⁊ ut a p̄o baret legē. ⁊ ut occasionē scādali a iudeis tolleret. ppr̄ eas dē rōnes voluit ⁊ mr̄em suā implere legis obseruātias q̄b⁹ tñ nō erat obnoxia. Ió Bernard⁹ ad virginē sic devote loqr̄. Mere btā ego nō habes cām nec tibi opus ē purificatiōe. sed nūqd filio tuo op⁹ erat circūcisione. Esto inf mulieres tāqz vna illar. nā ⁊ filius tu⁹ sic est in medio puerorū. hec Bernard⁹.

Scōa cerimonia legis cui se virgo sancta subiecit dicit p̄sentatōnis. vt ei scribit exodi xij. ca. Locutus est dñs ad moysen dicens Sanctifica mihi oē p̄mogenitū q̄ aperit vuluas in filijs isr̄l. Vbi sciendū q⁹ de prole nata duplex p̄ceptū tradebat in lege. Primū quidez generale quantū ad omnes. ut. s. completis diebus purificationis matris offerret sacrificiū p̄o filio siue p̄o filia ut habet leuitici xij. ca. Et hoc quidē sacrificiū erat ad expiationē peccati in quo ples erat cōcepta ⁊ nata. ⁊ etiā ad cōsecrationē quandā ipsius. qa tunc primo p̄sentabat in templo. Et ideo aliqd offerebat in holocaustū: aliqd p̄ peccato. Aliud erat p̄ceptuz speciale de primogenitis tā in hoibus qz in iumētis. Sibi enī dñs deputauerat oē p̄mogenitū in isr̄l p̄o eo q⁹ ad liberationem populi isr̄l percusserat primogenita egypti ab homine vsqz ad pecus primogenitis filioz isr̄l refuatis. Et qa xp̄us fuit primogenitus marie virginis matris. vtrunqz fuit factum circa eum. primo qdem id qō erat speciale ⁊ ptinet ad p̄mogenitos. Ob quod dicit Lucas Tulerē illū in ir̄l̄m vt sisterent eū. i. offerrent dño. quia omne masculinū adaperiens vuluam. i. primo nascens scōm Nico. de lira. cuuismodi erant primogeniti. sanctuz dño vocabitur Scōo factū fuit circa xp̄um id qō cōmune pertinet ad omnes. Et hoc notat cū dicit Et ut darent hostiā scōm q⁹ dictū erat in lege dñi par turturum aut duos pullos columbarum. Quia vo dicit. Omne masculinū adaperiēs vuluā. patet q⁹ loquit de masculo concepto ⁊ nato per aperitōnem clausure virginalis. qō nō habuit locū in beata virgine. q̄ virgo permānsit in conceptu ⁊ partu tñ hāc legē ex humilitate voluit obseruare.

Tertia cerimonia cui se virgo subiecit dicit oblationis. Quaz obtulere ipsa ⁊ ioseph p̄o domino par turturuz aut duos pullos columbarum. Hec erat oblatio pauperuz sed agn⁹ oblatio diuitum. Verūtamē tres difficultates hic oriunt. Prima an conuenīs fuit aliqd offerre deo. Scōa quare oblatio fiebat de aliquib⁹ determinate nō de oibus. Tertia q̄re aialia offerebant occisa. P̄o p̄ma difficultate posset quis arguere isto mō. Nihil est offerendū alicui qō suus est ⁊ ipse non indiget. Sed dei erāt oia que in sacrificijs offerebant. et illis non indigebat. qa ad vsum hoīs illa deputauerat ergo nō erāt deo offerenda. Cōfirmat̄ ista qa

UVA. BHSC. IyR_226

dauid in ps. Dñi est terra ⁊ plenitudo eius orbis terrarū ⁊ vniuersi qui habitant in ea Et iterū. Sacrificiū ⁊ oblationem noluisti Et in alio ps. inducit loquentē deū Nūqd māducabo carnes taurorū aut sanguinem hircorū potabo. In ꝺrīū aūt ē illud qō ponit leuitici p° ca. vbi deus dixit oblata oia adolebit sacerdos sup altare in holocaustū ⁊ odorē suauissimū dño Et ꝓptereā sanct⁹ Tho. p⁹ 6ᵉ. q. centesima. ij. dicit. q deus voluit sibi offerri sacrificia triplici rōne.

Primo ꝓp̄ mētis ordinationē
Scō ꝓpter ydolatrie excusationē
Tertio ꝓpter figurationē

Primo voluit deus offerri sibi sacrificia ꝓpter mentis ordinationē. Ad hanc pertinet ut oia q̄ qs habet recognoscat a deo. ut ꝺ xxj. q. i. i ca. reuertimini. ⁊ ordinet i deū tanq̄ in vltimū finē Et hoc repsentabat in oblationibus ⁊ sacrificijs. Hinc ē q dauid ut scribit primi paralipomenon ca. xxix. docebat. Tua sūt oia ⁊ q̄ de manu tua accepimus dedimus tibi Scō voluit deꝰ offerri sibi sacrificia ꝓpter ydolorꝫ excusationē ut q honorez q reddebat deo retraheret ꝑ a cultu ydolorum. Nā ꝑcepta de sacrificijs nō fuerunt data populo iudeorꝫ nisi postq̄ declinauit ad ydolatriā adorando vitulū cōflatilē. Tertia rō fuit ꝓpter figurationez ipsi futurus nāq erat xp̄s q se offerre ꝓ hominū salute debebat. Ideo oblatōnes veteris legis xp̄m figurabāt. de quo sic inq̄t apl̄us. ad ephesios v. ca. Tradidit semetipsū ꝓ nobis oblatōnē ⁊ hostiā deo in odorē suauitatis. Et ad hebreos x. ca. Xp̄s vnā semel pro peccatis hostiā obtulit in sempiternū. Cōcludimus ergo q licet dei sint oia q̄bus nec indiget. oblationes tn̄ sibi fieri voluit ꝓp̄ hominū vtilitatē rōnib⁹ predictis. Scōa difficultas erat quare oblatio fiebat deo de aliquibus determinate ⁊ nō de oībus. Nā de generibus aialiū quadrupedū offerebantur boues oues capre. Et de auibus turtures ⁊ colūba. ⁊ in mundatione leprosi de passeribus. Quare nō offerebant pisces aquile leones ⁊ similia. Et rñdet Tho. vbi s. q hoc fiebat ꝓpter tria.

Propter cōmunē abilitatē
Propter mūdiciā ⁊ puritatē
Propter oblationis singularitatē

Primo hoc fiebat ꝓpter cōem abilitatem qa illa q̄ offerebant facile haberi poterant a cōmunitate hominū. nō sic leones aquile vel pisces. Scō hoc fiebat ꝓpter mūdiciā ⁊ puritatē qa illa aialia mundū habent nutrimētū sicut dicit Rabi moyses. nō sic gallina ⁊ porcus. Tertia rō erat ꝓpter oblationis singularitatez. vt esset singularis oblatio q̄ fiebat deo. differens ab oblatione q̄ fiebat ydolis. Et quia egyptij colebant oues ⁊ venerabant hircos eo q demones in illa forma eis apparebāt. Boues vero habebāt inter res sacras ob reuerentiā Ysis quā deā habebant. Hec fuit sozor zozonei que nautgans in egyptuz multa egyptios de agricultura docuit. Idcirco offerebant deo oues hirci: capre ⁊ boues. Insuper ut ait Rabi moyses. In colūbis meliores sunt pulli. in turturib⁹ meliores maiores. Tertia difficultas erat quare aialia offerebant occisa. Ad qō dicit scūs Tho. q hoc fiebat triplici rōne. Primo ꝓpter cōformationē. quia sic veniūt i vsū hominū Scō ꝓpter significationē qa significabāt occisionē quā peccator meret ⁊ deus misericors ꝓpter hūilitatē ⁊ reuerentiā sibi factā tolleret illum et ꝓpter penitentiā indulget sibi. Tertio sic fiebat ꝓpter figurationez xp̄i q occisus debebat ymolari. His ergo dimissis redeamus ad oblationē factā ꝓ xp̄o Nā licet ex paupertatis amore pauperū oblationē elegerit. tn̄ ut inq̄t Tho. iij. pte. q. xxxvij. Turtures et colūbi figure cōgruūt Nā turtur qa ē auis loquax ꝑdicationē ⁊ cōfessionē fidei significat. qa vero est aial castū significat castitatē qa vero est animal solitariū significat cōtēplationē. Colūba vero ē aial mansuetuz et simplex ideo mansuetudinē ⁊ simplicitatez significat.

De liberalitate virginis q̄ manifestatur in dispēsatione munerū ⁊ cōcessione filij atq̄ in oēs eā inuocātes benivola cōdescensione. Cap̄ tertiū

Tertia virtus principalis quā in virgine beatissima cōtēplari debemus ꝺ liberalitatis. quam deprehendere possumus maxime ꝓpter tria.

Primo ꝓp̄ munerū dispensationē
Scō ꝓpter filij cōcessionē
Tertio ꝓpter benivolā cōdescensionē

UVA. BHSC. IyR_226

Primo possumus deprehendere liberalitatē virginis benedicte ꝓpter muneꝝ dispensationē ihū ut scribit mathe⁹ ca. ij. Magi obtulerūt xpo munera p̄ciosa. aurū th⁹ ⁊ myrrham. verūtū ut pie credit oīa pauperibus dispensauit ⁊ neq; putāduz est q; tres reges vilia dona regi regū porrexissēt. licet aliqui hoc velint asserere q; dicūt talia fuisse facta ꝓpt̄ misticā significationē. Alij vo cōsentientes opinioni eoꝝ q; dicūt magna auri pondera fuisse xpo donata. fingūt virgineꝫ illa reseruasse ꝑ peregrinatōne in egypto. Sed reuera qd̄ p̄mus dixim⁹ magis ē verisimile atq; credibile virginē. s. illā piissimā cuncta pauperibus distribuisse. Secdo possumus deprehendere virginis liberalitatē ꝓpt̄ filij sui gratiosā cōcessionē. qñ videlicet concessit eū symeoni scō qui accepit illuz i vlnas suas. de hoc sic refert lucas. Et ecce hō erat in irl'm cui nomen Symeon. et hō iste iust⁹ ⁊ timoratus expectās cōsolationē isr'l' ⁊ spiritus scūs erat in eo Secdm ⁊ico. de lira hoc intelligit q̄ztū ad gr̄e plenitudinē q̄a nō solū habuit gr̄am iustificantē ꝑut habet cōmuniter a iustis. sed etiā q̄ztuz ad illuminationes diuinas ⁊ cōsolationes speciales Jho subdit. Et responsū acceperat a spū sancto s. in oīonib⁹ suis deuotis nō visuruz se mortem nisi videret xp̄m dñi. Tūc enī erat opinio cōis apud intelligentes q; imminebat aduentus xp̄i scdm signa a patriarchis ⁊ prophetis data. Et ideo symeon de hoc deuz feruētius orabat ⁊ in oīone responsuz accepit q; xp̄m natū videret anteq; vitā presentē finiret. Et venit in spiritu in templū. i. per reuelationē spūs sancti ut videret xp̄um sicut erat ei p̄missum. Et cū induceret puerū ihesū ad faciendū que predicta sunt scdm legē. Et ipse accepit eū in vlnas suas cū maximo cordis gaudio. scdm q; dr̄ puerbioz xvj. ca. Desiderū si cōpleat delectat aiam. Intueamur Symeonē a virgine filiū exposcentē. ꝓsideremusq; q̄z blande q̄z benigne q̄zue liberalissime mater illa illum sibi consignauit. O symeon accepisti illū in vlnas tuas. i. in brachia Quem accepisti⁹ ⁊ regem reguz ⁊ dñm dominantiū. Quē ad tuū pect⁹ dulciter deduxisti⁹ filiuz dei ⁊ virginis illibate. Quem aspexisti⁹ deū ⁊ hominē xp̄m humani generis redemptorem. O felicia brachia O beati oculi tui qm̄ meruisti tanto priuilegio dotari. Sup hoc Augustinus in sermone p̄sentis sollennitatis ait. Hec sunt testimonia tua dñe ihu. anteq; tibi sterneret fluctus maris. cāpi cederent imperanti. anteq; ventus te iubente siluisset. mortui te vocante resurrexissent. sol te morīte palluisset. terra te resurgente tremuisset. celuz te ascendēte patuisset. Adhuc manib⁹ matris portabaris. iaz ⁊ dñs orbis agnoscebaris. Et propterea Symeon benedixit deum gratias agendo ꝓ tanto beneficio ⁊ dixit. Nunc dimittis dñe seruum tuū scdm verbum tuū in pace. i. decetero dimittes me de hac vita transire in cordis quiete. Quia viderūt oculi mei salutare tuuz. Letanter enī descendere volebat ad limbum patrum. ex quo videbat saluatorē natuz. Quod paratū ante faciē omniū populoꝝ. idest corā omnibus populis quib⁹ misteriū incarnationis ⁊ redemptionis predicatuz est ꝑ apostolos. Lumen ad reuelationē gentiū. quia p̄ius errorū tenebris inuoluebant. Et gloriam plebis tue isr'l'. Magna est enim gloria iudeis ad xp̄i fidē conuersis q; xp̄s scdm carnem natus ē de ipsis. Et pater eius. s. ioseph qui meruit vocari pater xp̄i eo q; nutricius eius fuit. ⁊ mater. s. maria que fuit mat⁹ ei⁹ vera erant mirantes super his que dicebantur de illo. tūc a Symeone. ⁊ p̄ius a magis ⁊ a pastoribus. ⁊ a Zacharia ⁊ helisabeth. Et restituto puero virgini. benedixit illis symeon. s. virgini ⁊ ioseph Quāuis enim maria ⁊ ioseph essent maiores Symeone in sanctitate. ille tamen erat maioꝛ q̄ztum ad sacerdotis officium ad quem spectat benedicere populū. Et nō solū benedixit sed etiaz futura prędixit. Ecce inquit positꝰ est hic in ruinam ⁊ in resurrectionē multoꝝ in isr'l. q̄a s. in passione xp̄i que futura erant multi iudei fuerunt excecati a veritate cadentes. Et multi fuerūt illuminati q̄ p̄ius erāt simplices ⁊ ignorantes ut patet de aplis q̄b⁹ post passionem xp̄i data est intelligentia scripturarum. scdm q; dicit luce vltimo ca. Tunc aperuit illis sensum ut intelligerent scripturas. Subsecutus est Symeon. et in signum scilicet federis inter homines ⁊ deū cui contradicetur a scribis et phariseis et alijs. Et tuam ipsius animam pertransibit gladius

UVA. BHSC. IyR_226

idest dolor passionis eius pertransibit animaz tuã p passionẽ ut reueleꝫ ex multis cordibus cogitationes. qa licet virgo tpe passionis in fide pseuerauit. alij tñ discipuli diuersas fluctuationes cogitationuz habuerunt quousqz viderũt ipsũ a mortuis rsurrexisse Tertio possumus deprehendere virginis liberalitatẽ pter benignã cõdescensionem Lõdescẽdit qppe oibus ei⁹ psidiũ implorãtibus. Ipsa ẽ dulcedo ꝛ spes nra ut cantat ecclesia. Ipsa ẽ stella maris q̃ naufragãtes in mari hui⁹ mũdi ad portũ salutis dirigit. Ipsa ppinqua ẽ valde peccatoribus sic luna inter planetas propinquior est terre. vt accedamus ad eã cõfidenter inducit nos deuotus Bernardus his verbis Securũ mãt habes o homo accessũ apud deũ. ubi habes filiũ ante patrẽ. ꝛ matrẽ ante filiũ. Filio ostendit patri cicatrices et vulnera. mater ostendit filio pectus ꝛ vbera. Nec vlla pot esse repulsa. vbi tot occurrũt charitatis insignia. Et iterũ Bernardus. Añ misereri non poterit mater omnipotẽtie. Añ misereri nolet mater mie. Et idẽ Reuolue totã seriem euãgelij ꝛ si qd asperũ. si qd durũ inueneris in maria deinceps eã susceptã habeas et ad eã accedere verearis. Igit sub alis eius confugiamus ut sic tuti esse possimus. ꝛ in hoc seculo filij sui gr̃am mereamur accipe ꝛ tandem gloriam sempiternam. Amen.

Sermo vigesimusnonus de assũptõne ꝛ exaltatõne virginis sacratissime in qua maxima relucet diuina potentia.

Fecit mihi magna q̃ potẽs est. Gloriose virginis marie verba sunt ista originaliter Luce p⁹ ca. Et si oia q̃ in virgine benedicta diuina largitas dignata fuit ꝓpari magna sint stupẽda verũtñ exaltatio illius sup oẽm celestẽ milicia cunctos in stuporẽ ꝛ admirationẽ ꝓmouere debet. Quid enim excogitari mirabili⁹ põt q̃m q vna mulier transcenderit beatitudinẽ quorũcũqz citra filiũ hominuz ꝛ angelorũ cũqz locũ in empireo celo conscendit. ad quez nulla alia pura creatura vllo vnq̃z tempore properare valebit. Hec omnia tñ cum ingenti leticia deuotionecq; ardentissima a nobis cõmemorari debent. Hinc Ieronym⁹ in sermone ad paulã et eustochiuz inqt. Hodie gloriosa semp virgo maria celos ascendit. rogo. gaudete. qa ut ita fatear ineffabiliter sublimata cũ xpo regnat i eternum. Regina mũdi hodie de terris ꝛ de psenti seculo neq; erripit. Iterũ dico gaudete qa secura de sua immarcessibili gloria ad celi iã puenit palaciũ. Exultate inquã ac gaudete ꝛ letet̃ ois orbis qa hodie nobis omnibus eius interuenẽtibus meritis salus aucta est. Nobis quoq; diligẽtibus cã honor ꝛ virtus vna cũ reliqs virginib⁹ sacris amplior prestat̃ ꝛ gra. Idcirco dilectissime letamini ꝛ laudate. quia si deum ore ꝓpheti co in sanctis suis laudare iubemur. multo magis cũ in hac celebritate btẽ virginis matris eius oportet cũ hymnis ꝛ cãticis dilgẽtius extollere ꝛ dignis deo iubilare ꝓconijs ac misticis honorare muneribꝰ. hec Iero⁹ Ut aũt mens nra virginis in celũ aduolantis misteria pscrutari possit. de ipsa in psenti sermone dicem⁹. In qua tria magna notabimus que fecit deus.

Primũ dr cõsumationis
Scõm glorificationis
Tertiũ assũptionis
De felici transitu virginis ꝛ de his q̃ occurrũt in illo Cap̃. pmũ.

Primũ qõ fecit deus magnuz i virgine matre dr cõsumationis. Nã psentẽ vitam feliciter cõsumauit cuius qz transitus decoratus extitit multis priuilegijs ꝛ ꝓrogatiuis. Ad qõ plenius intelligenduz. primo q̃rimus. quot annis postq̃z xps ascendit ad celos illa mater sanctissima supuixit. Et ad hoc quidã Epiphanius dicit q beata virgo qñ cõcepit xpm erat annoz quatuordecim ꝛ in q̃ntodecimo ipsũ pepit ꝛ mansit cuz eo annis triginta trib⁹. et post mortẽ supuixit annis viginti q̃tuor. Et scõm hoc qñ obiit erat annoz septuaginta duoz. Aliquib⁹ tñ ꝓbabilius videt̃ q duodecim annis viixerit post passionem sui filij. et sic septuagenaria sit assũpta. cũ apli totidem annis pdicauerint in iudea ꝛ circa partes illas. sicut ecclesiastica tradit historia. Scõo videndũ ẽ qd xpo fecerit illo tempore vsq; ad suã depositionẽ Et ad hoc dicũt qdam q remanserit vomo

UVA. BHSC. IyR_226

iuxta montē ſpon poſita. omniaq; loca filij ſui. ſ. baptiſmi: ieiunij: paſſionis: ſepulture: reſurrectionis: aſcenſionis deuotione ſedula viſitabat. Ihero⁹ aūt ad paulā ⁊ euſtochium ita ſcribit. Si ⁊itur poſt aſcēſionē ād egerit vnū ꝑ certo ē q; virgo ſancta corpore ac mente ꝑmanſit. Quā ſane angelus gabriel ac ſi celeſtis paranimphus intactaz cuſto diuit. Et iohēs aplus atq; euāgeliſta cui xp̄s de cruce eā cōmiſit virgo virginez ſeruauit. ſuiſq; ei deſeruiuit obſequijs. Nō q; exi mius ille ſcōrū chorus aplorū eā deſeruerit inter quos poſt reſurrectionē intrans ⁊ exiens familiarius cōtulit ō xp̄i incarnatione tanto ſiādē veri⁹ q̄zto ab initio plenius per ſpūm ſāctū cūcta didicerat ⁊ ꝓſpexerat oculis vniuerſa. licet ⁊ aplī ꝑ eundez ſpūm ſcī omnia cognouerint ⁊ in oēm edocti ꝓuenerint veritatē. hec Ihero⁹. Tertio inueſtigā duz eſt an ſit incōueniens de trāſitu v̄ginis acceptare q̄ in libro apocripho q̄ iohī euangeliſte aſcribit edocent. Ad qō ita rñdet Ihero⁹ vbi ſ. Si venerit in manib⁹ veſtris illud apocriphū de tranſitu eiuſdē virginis dubia ꝑ certis nō recipiatis qō multi latinorū pietatis amore ſtudioq; legendi cari⁹ amplectunt. Quarto ꝓſcrutari debem⁹ q̄ ſint illa que ut pie tenere poſſumus occurrūt i virginis feliciſſimo obitu. Et ut colligitur a ſāctis fuerūt ꝑcipue ſex. Primū fuit virginis cōſolatio. Die nanq; quadaz dū in filij deſideriū cor eius vehemēt accēderet. Angelus cū multo lumine ei aſtitit ⁊ reuerenter ſalutauit Aue in q̄t benedicta filius tuus ad te me miſit q̄ te genitricem reuerendā expectat. die itaq; tertia aſſumeris ad regna celeſtia. cui virgo. Lupio in q̄t ut filij ⁊ fratres mei aplī ad me pariter congregentur. ut eos ante q̄z moriar corporalibus oculis videā ⁊ ab eis ſepeliri valeam. ⁊ ipſis preſentibus ſpūm deo reddam. Iterum ex opto valde ut anima mea de corpore exiēs. nullū ſpūm teterrimū videat. nullaq; mihi ſathane poteſtas occurrat. Cui angel⁹. Ecce omnes ad te congregabunt aplī q̄ nobiles tibi exhibebūt exequias funeris. ⁊ in eorū conſpectu ſpūm exhalabis. Nam q̄ olim ꝓphetā de iudea in babyloniā in crine attulit. ſubito ipſe ꝓcul dubio ad te aplos adducere poterit in momento. Malignos autez ſpūs videre cur metuis cū eorū ſuperbiaz tua humilitate contriueris. fiat tū volūtas tua ut ipſos nō videas. His dictis abſceſſit angelus. Aliū aūt nōnulli q; ꝓſentauit angelus virgini palmā quam attulit e paradiſo que nimia claritate ſplendebat. Et erat virge viriditati cōſimilis. ſed folia illius ut ſtella matutina fulgebant quā ante pheretruz portandā angelus dirit. Scōm qō occurrit in virginis obitu fuit apoſtolorū omnium congregatio. Refert nanq; dyonyſius in libro de diuinis nominibus. Apoſtolos in dormitione virginis cueniſſe. ac vnumquenq; in laudē xp̄i ⁊ virginis ſermonez feciſſe. loquens nanq; ad timotheū ait. Nos ut noſti ⁊ ipſe ⁊ multi ſanctorū noſtroz fratrū conuenimus ad viſionem corporis vite principis. ⁊ que deuz ſuſcepit. Qualiter ꝯ ibi apoſtoli venerūt colligitur vt puto ex illo libro apocripho. Nā predicante iohāne in epheſo celū repente intonuit ⁊ nubes cādida ipſum ſuſtulit ac raptuz ante marie ianuam collocauit. percutiensq; hoſtium interius introuit ⁊ virginez ſalutauit. quem illa videns obſtupuit. ⁊ pre gaudio lachrymas continere nequiuit. Dixitq; fili iohannes memoriter verborū magiſtri tui q̄bus me tibi in matrem ⁊ te mihi in filiū cōmendauit Ecce a domino vocata debitū humane conditionis exoluo. ⁊ corpus meum tibi ſollicita cura recōmendo. Audiui enim iudeos dicētes. Expectemus viri fratres quo aduſq; illa que ieſum portauit ſubeat mortem et corpus eius continuo rapiemus. ac iniectum ignibus comburemus Tu igitur hanc palmam deferri facies ante pheretrū. cum corpus meū duxeritis ad ſepulchrum. Dixitq; iohānes O vtinā hic eſſent omnes apoſtoli fratres mei. ut decētes tibi parare poſſem⁹ exeq̄as ac exoluere laudes dignas. Nec illo dicēte oēs apoſtoli de locis in q̄b⁹ predicabant a nubib⁹ rapiunt ⁊ ante marie hoſtium collocant. Qui videntes ſe ibidē inſimul congregatos mirabantur dicentes Que naz cauſa eſt ꝓpter quaz hic dñs nos inſimul congregauit. Iohānes ergo ad eos exiuit ⁊ dominā de corpore receſſurā ꝑdixit Tertiū qō occurrit in v̄ginis trāſitu fuit ſine dolore ꝓſumatio. Nec nanq; credit q; anima illa ſanctiſſima abſq; dolore fuerit

UVA. BHSC. IyR_226

a suo corpe sepata. vt aũt scribit in libro il-
lo apocrypho. Congregatis apls circa horã
noctis tertiã. affuit ihs cũ angelor ⁊ scorus
multitudine. dixitq; ihs virgini matri sue.
Veni electa mea ⁊ ponã in te thronũ meũ.
qa cocupiui speciẽ tuã. Et illa. paratus dñe
cor meũ paratũ cor meũ ticq; marie anima
de corpe egredit. fuitq; tas a dolore carnis
extranea qz a corruptione extiterat aliena.

Quartũ qđ occurrit in ẋginis obitu fu-
it xpi ⁊ totius curie celestis obuiatio. Et de
hoc ita pulcher eloquit Jero⁹ in sermõe ad
paulã ⁊ eustochiũ. Ad eius pfecto exeqas
qztũ phas est credere famulabant angeli ⁊
vnũse celorũ cógratulabant curie. nec mi
rũ quia honor maternus eius est q natus ẽ
et ea. quẽ ois celorũ ordo venerat ⁊ adorat
sup se eleuatũ cũ patre in sede maiestatis de
um Legimus ergo qzsepe ad funera ⁊ ad se
pulturas qũlibet scor angelos aduenisse ⁊
ad exequias eor obsequia prestitisse. necnõ
⁊ alias elector vsq; ad celos cum hymnis et
laudibus detulisse. vbi ⁊ vtriusq; sexus cho
ri cõmemorant frequent auditi laudes ce-
cinisse. Et in terra ⁊ qđ pspicacius ẽ multo
nõnũqz lumine eosdẽ resplenduisse. Insug
⁊ adhuc viuẽtes in carne ibidẽ miri odoris
fragrantiã diutius psensisse. Qõ si ad recre
andã spem et corroborandã fidẽ interdum
astantiũ saluator nr xps ob merita suorum
ampli⁹ cõprobanda. tanta et talia dignat⁹
ẽ exhibere p suos celi ministros circa defun
ctos. qzto magis hodierna die credendũ est
miliciã celorũ cũ suis agminibus festiue ob
uiaz aduenisse genitrici dei. eãqz ingenti lu
mine circũfulsisse. ⁊ vsq; ad thronuz olim si
bi etiã ante mũdi cõstitutionẽ paratũ cum
laudibus et canticis spualibus perduxisse.
Nulli dubiũ oẽm illaz celestẽ irrim tũc exul
tasse ineffabili leticia. tũc iocũdatã esse inex
timabili charitate. tũcqz cũ omni exultatio
ne inbilasse. qm festiuitas hec q nob hodie
reuoluit annua. illis oibus facta ẽ cõtinua
nec immerito. credit enim q saluator omni
um ipse qztũ dat intelligi p se totus festiu⁹
occurrit. ⁊ cũ gaudio cã secũ i throno collo
cauit. hec Jero⁹.

Quintũ qđ occurrit in
virginis transitu fuit iudeorũ psecutio. naz
ut spũm tradidit virgo sactissima dixit apo
stolis dñs. Corpus virginis matris i valles
iosaphat deferte. ⁊ in monumẽto nouo qđ
ibidẽ inuenietis illud recõdite. et me ibidez
triduo donec ad vos redeaz expectate. Sta-
timqz apli corpus cũ laudibus suscepe runt
dñs xo pheretrũ ⁊ aplos nube preuit statq;
ipsi nõ videbãt sed tñ vor audiebat Assu
erunt ⁊ angeli cũ aplis pcinentes ⁊ terrã to
tam sonitu mire suauitatis replentes. Exci
tati oẽs ad taz dulcẽ melodiã de ciuitate ve
locius exeunt ⁊ qdnã hoc sũt diligenti⁹ scisci
tant. Tũc extitit q diceret mariã illã mrez
ihu efferũt discipuli mortuaz. tũc oẽs ad ar
ma cõcurrũt ⁊ se mutuo hortant dicentes
Venite ⁊ oẽs discipulos occidam⁹ ac illud
corpus qđ seductorẽ portauit ignibus ꝓbu
ramus. Princeps aũt sacerdotũ hec vidẽs
obstupuit ⁊ ira replet⁹ ait. Ecce tabernacu
lũ illius q nos ⁊ genus nrm cõturbauit qlẽ
gloriaz nũc accepit. ⁊ hoc dicens manus ad
lectũ misit volens illuz euertere. Tũc man⁹
eius ambe subito aruerũt ⁊ lectulo adhese-
rũt ita ut ad lectuluz manib⁹ penderet ⁊ ni
mio cruciatu vexat⁹ lamentabiliter ciularet
Reliqs aũt pplus ab angelis q erant i nubi
bus cecitate pcussus est. Princeps xo sacer
dotũ clamabat dicẽs Sancte petre i hac tri
bulatione me nõ despicias Cui petrus. si in
dñm ihm ⁊ in hãc q ipsũ portauit credider
sanitatis bñficio potiet. Cui rñdit Credo
dñm ihm verũ esse filiũ dei. ⁊ hãc sacratissi-
mã matrẽ eius. statimqz a pheretro fuerũt
manus eius solute. sicqz ⁊ ceteri q fuerãt ce
citate pcussi in xpm et matrẽ credẽtes lumẽ
recuperarũt. Sextũ qđ occurrit in ẋginis
transitu fuit corpis sepultio Sepelierunt q
dem apli corpus illud sactissimuz iuxta mã
datũ dñi Sup hoc ita scribit Jero⁹ ad pau
lã ⁊ eustochiũ. Monstrat sepulchrũ ei⁹ cer
nentibus vobis vsq; ad presens in vallis io
saphat medio. q vallis ẽ intra montez syon
⁊ mõtẽ oliueti posita quaz ⁊ tu o paula ocu
lis cõspexisti. vbi in eius honore fabricata ẽ
ecclesia miro lapideo tabulatu in q sepulta
fuisse. ut scire potestis ab oibus ibidẽ habi-
tantibus ꝓdicat. Sed nũc vacuũ esse mau-
soleũ cernentibus ostenditur. hec Jero⁹.

Qu gloria ẋginis excedit gloriaz quozũcũqz
beatorum angelor ⁊ hominũ xpo dũtaxat
excepto. Lap. scõm.

UVA. BHSC. IyR_226

Secundū qđ fecit deus magnū in virgine bñdicta dr̄ glorificationis. Mirum certe q̄ gloria vnius puelle superet omnū beatorū ⁊ angelorū ⁊ hominū p̄eminentiam. Ideo Hiero⁹ vbi s̄ ait. Hec ē dies in q̄ vsq; ad thronū celsitudinez intemerata mater et virgo p̄cessit. atq; in regni solio sublimata post x̄pum gloriosa resedit. Sic itaq; vbiq; cōfidenter sancta dei canit ecclesia. quod de nullo alio scōrū phas ē credere. ut vltra angelox̄ uel archangelox̄ merita trāscenderit hec Hiero⁹. Quāta x̄o sit gloria virginis in celo quinq; illius dignitates declarant.

Prima dr̄ maternitatis
Scōa charitatis
Tertia tranquillitatis
Quarta capacitatis
Quinta vnitatis

Prima dignitas virginis dr̄ maternitatis Maior nanq; ē excellētia virginis q̄ sit mater dei q̄z sit oña creaturarū dei hoc enīz dependet ab illo sicut ramus a sua radice. Ergo certitudinaliter tenenduz ē. q̄ ipsa ē sup oēs ordines angelorū. tanq; per se implens ⁊ cōtinens vnū integrū ac totalē statuz. cui fm rectā rationē altera p̄sona cōgruere nō pōt. q̄a ipse status ex sui rōne p̄pr̄ incōmunicabilē dignitatē exigit vnitatē. Sicut enī nullatenus decet plures esse x̄pos. nec deuz plures hoies. Sic nullo modo decet dei filiū nisi vnā solā matrē nālē habere. Ite rō nālis aperte ac directe dictat. q̄ mat̄ regis omnū ē in sede regia sup oēs ordines ministrorū ⁊ militū collocanda. vñ q̄a est electa in matrē ē electa ad dignitatē excedentē dignitatē ministrorū ac famulorū. Quia x̄o rō materni amoris ē q̄ fert̄ in deū ut in suū filiū realē. a nullo alio affectu cuiuscunq; q̄ nō est realiter mr̄ dei. p̄terq; ab ipsa nunq; participari pōt. Nā ut dr̄ ad hebreos p̄mo ca. Sicut filius dei x̄ps sedet ad dexterā maiestatis in excelsis. tanto melior angelis effectus q̄z to differentius p̄ illis nomen hereditauit. qđ nomen ē. ut sit vere deus p gratiā vnionis. Sic ⁊ mater dñi ihu gloriosa tāto melior angelis effecta q̄z to p̄ oib⁹ creaturis hēditauit vt obtineret dignissime mr̄is nomen. Vñ p̄pheta ait. Eleuata ē magnificētia tua sup celos deus. magnificentia enim dei facta est virgo maria. Nā sicut in p̄ma cōditione magnificatus est deus q̄a de nihilo tam sublime vniuersū ⁊ tā sublimes angelos condidit. Sic quoq; in reparatōne nō minus magnificatus est. q̄a de hūana nā infecta pdita ⁊ damnata x̄pm hoiez p̄pagauit. ⁊ de mulieb̄ri sexu in ordine rōnabiliuz fm cōmunē cursuz in filio ⁊ matrē sibi dedit et toti celesti curie. Scōa excellentia x̄ginis q̄ magna ei⁹ gloria monstrat. charitas nūcupat̄. Oēs nempe ordines et status glorie p̄cipaliter distinguunt̄ scōm superiores ⁊ inferiores rōnes diuini amoris. Nō enī in omni rōne charitatis distingui possūt cum oēs participent illā. nec p aliquā rōnez que non sit rō diuini amoris pōt vnus sup alterū in maiori p̄pinquitate seu vicinitate ad deū sup collocari. Maternus ergo amor in cōpabiliter trāscendere debet oēs alias rōnes amoris in deū. p̄ter illaz q̄ ē in aia x̄pi. q̄ s. fert̄ realiter in deū tanq; in p̄sonā p̄pr̄iā

Tertia virginis excellentia magnitudinē glorie ei⁹ ostendēs. tranq̄llitas noiat̄. X̄pi enī aspect⁹ filialis ad matrē singularissim⁹ ac amorosissimus ⁊ trāscendētissim⁹ esse debet. ita q̄ totā celestē curiā simul sumptā p ter matrē nō debet aspicere sub tali reuerētia. nec sub ordine talis aspect⁹ seu amoris Quāto aūt dei aspectus altius fertur in aliquē btorū. tanto fortius ⁊ altri⁹ se p beatitudinē imprimit illi. ⁊ tanto altius conspicit ⁊ suspicit̄ ac acceptat̄ ab eo. Igit̄ inexplicabile est sub quāta altitudine: latitudine: ⁊ untumitate a deo virgo aspiciat̄. Ideo et cōsequēti sup oēs alios in gloria coronatur Vñ Hiero⁹ in sermone de assumptione ait. Nec in mūdo digniox locus fuit x̄ginalis uteri templo in quo dei filiū suscepit. nec in celis sublimior regali solio quo mariaz marie filius sublimauit. Quarta virginis dignitas capacitas dicta est Scōm enī oponi sibi. Omnia inferiorū dona in superioribus in tanta excellentia sūt q̄ quasi nulla cōparatio est nisi sicut ē in circūferentia ad suū centrū. Cū ergo beata x̄go supra oēm ordinez sit in tm q̄ p se faciat ordinē incōmunicabilem sicut p̄dictū est. seq̄t̄ q̄ sup oēs inferiorū ordines tam angelox̄ q̄z hoiuz simul sūptox̄ ipsa imp̄roportionabiliter ē plata. Et qđ ad gloriā omni inferiori glorificata nā taz angelica q̄z hūana: multo p̄excellentius

UVA. BHSC. IyR_226

est in virgine matre dei. nec dubiū hoc reddat aliorum beatitudo numerosa: multa: ⁊ magna q̄a hoc nihil facit ad rē maioritatis glorie essentialis seu subalis. ⁊Naz in spūali bus idē maius q̄ melius reputat̄. ⁊Nā plꝰ de subali gloria ē in vno seraphin q̄z siti oībus inferioribus angelis. etiā si p impossibile scōm nām multiplicarent̄ in infinitum. Superaddendū ergo ē q⁹ nullus inter puras creaturas ordo in celis tñ supat ordinē immediate sibi cōiunctū q̄zū gloria mīis dei supat omne q̄d ei inferius ē. Ad q̄d intelligendū ꝓsideremus q⁹ in corpibus vniuersi supiora cōtinent inferiora et ineptiora bilit plus. ¶Quinta virginis dignitas que illꝰ gloriā declarat dr̄ vnitas. ¶Quāto enī beati magis vniunt̄ cū deo. tāto glorioziores fūt in eo. Oēs aūt creature simul tūcte non tñ vniunt̄ deo q̄zū sola beata virgo Ad cuꝰ intelligentiā notandū ē q⁹ sex sunt gradus vnionis in deū quibus creature in illū gradatim ascendunt.

¶Primus ē vnio creationis
Scōus cognitionis
Tertius dilectionis
Quartus glorificationis
Quintꝰ maternalis ꝯceptionis
Sextus ꝑsonalis vnionis

¶Primus gradus ē creationis. i. p participationē essendi p quā entia cōiungunt̄ deo ut cause efficienti ⁊ exēplari atq; finali. ¶Scōs gradus est vnio cognitionis. s. p vim intelligendi p quā intellectualia vniūt̄ deo ut supernāli credibili. ⁊ ut credito ⁊ credendo.

¶Tertius gradus ē vnio dilectōnis quo amici dei in p̄senti vita vniunt̄ illi per amorez.

¶Quartus gradus dr̄ glorificationis. s. p vnū glorificationis p visionē ⁊ fruitionē glorie sempiterne p quaz aīa vniꝝ deo ut obiecto beatifico facialiter viso. ¶Quintꝰ ē vnio maternalis cōceptionis p quā btā virgo ē facta mater dei. ita ut vna atq; eadem esset caro virginis ⁊ caro xp̄i nō cōsiderata i xp̄o diuinitate eius. Sextꝰ aūt ē gradus ꝑsonalis vnionis q̄ cōpetit xp̄o q̄ fuit deꝰ ⁊ homo ꝓpter vnionē nārū in ꝑsona verbi. Jn q̄libet aūt istorū graduū q̄libet excedit alterū in infinitū. quia inferior i sua specie multiplicat⁹ in infinitū: superiori eq̄pari nō valet. Q̄d sic patere potest. ¶Primū enī patet. q̄a esse in infinitū excedit nō esse q̄a talia infinita non entia non equiualēt minimo p̄cto essendi. Scōm etiā patet. q̄a infinita nō intellectualia vni intellectui equalere nō p̄nt Tertiū silr̄ ꝑz. q̄a oēs intellectus infideles ⁊ inimici dei non eq̄lent vni fideli ⁊ amico dei. ¶Jn ꝓuerbioꝝ xvj. ca. scriptū ē. ¶Melior est vnus timens deum q̄z mille filij impij. ¶Q̄d q̄dem verū est nisi p q̄zto q̄dam ex eis in dei p̄destinatione p tp̄e futuro habent̄ ut dei fideles atq; amici. ¶Quartū etiā patz ⁊ nā q̄cq̄d dari potest citra visionē dei non eq̄lalet vni beato. q̄a oia simul sumpta nō facerent vnū beatū. ¶Quintū etiā ꝑz. ⁊ Naz illa vnio siue accessus q̄ est per maternalem cōceptionē transcendit oēs inferiores in infinitū put in hoc accessu includit̄ maxim⁹ amor sibi correspōdēs ac plenarie cōsumās q̄a sicut cōis amoris gradus cōsumat̄ i gloria: sic maternus dei amor cōsumat̄ in maria. Sextū ⁊ vltimū insup patet. ⁊ Nā gradꝰ vnionis ꝑsonalis tante ē trāscendētie q⁹ reliq̄ citra ipsū infinities multiplicati ei eq̄ualere nō possunt. Ecce q⁹ quintꝰ ascensus vnionis in deū. s. per maternalē cōceptōnē in infinitū excedit oēs alios p̄cedentes. Ex quo manifeste apparet q⁹ q̄zū i p̄senti seculo talis vnio excessit alias vniones i gra tñ nunc in paradiso excedit in gloria.

¶Q̄ pie credere possumus ⁊ verisimilit̄ debemus tenere virginē a mortuis resuscitatā. assūptam cū corpe ⁊ aīa in celū Cap. tertiū

¶Tertiū q̄d fecit deꝰ magnuz in virgine gloriosa dr̄ assūptio Ut enī pie credit̄ tertia die postq̄z corpus virginis fuit sepultum dū ibidē cōmorarēt̄ apli aduenit illis cū multitudine angelorū ipsosq; salutauit dicens. pax vobis. q̄ rūderunt. Gloria tibi deus qui facis mirabilia magna solus Tūc saluator locutus ē dicens. Surge columba mea. tabernaculū glorie: templū celeste. sta timq; surrexit ⁊ de tumulo ab aplis patefacto prodijt. Sicq; glorioſe cuz corpe ad celestia regna perrexit. Et licet hoc non sit nob certitudinaliter reuelatū. tamē sic habet cōmunis omniū scōrū opinio. Jpsi nanq; ad hoc tenendū cōgruentissimis rōnib⁹ inducunt̄ Ex quib⁹ nos quinq; annotabimus

UVA. BHSC. IyR_226

Prima dr cõpletionis
Scõa honorationis
Tertia sanctificationis
Quarta pfectionis
Quinta gratificationis

Prima rõ ꝓbans virginẽ assũptaz cũ corpore ⁊ aia dr cõpletionis. Credit nanqz ꝙ multorũ sanctorũ sit resurrectio cõpleta q̃ cũ aia simul ⁊ corpe possident regnũ celeste cũ xpõ. Multo magis hoc cõuenire debz virgini gloriose. Mñ ⁊ de hoc Hero⁹ in sermõe ad paulã ⁊ eustochiuz inqt. Quõ aũt vel q̃ tpe aut a quibus psonis sanctissimuz corp⁹ virginis a sepulchro ablatuz fuerit. vel ubi transpositũ. vtrũue resurrexerit nescitur q̃z uis nõnulli astruere velint cã iã resuscitatã ⁊ btã cuz xpõ imortalitate in celestib⁹ vestiri. Quõ ⁊ de btõ iohanne euangelista ei⁹ ministro. cui virginẽ a xpõ virgo commissa est plurimi asseruerant. qa in sepulchro ei⁹ ut fert nõ nisi mãna inueniꝝ qõ escaturire cernit. Verũtñ quid horũ verius censeatur ambigimus. Melius tñ deo totuz cui nihil impossibile ẽ cõmittimus. q̃z aliqd temere diffinire velimus auctoritate nra. Sicuti ⁊ de his q̃ cuz dño teste euangelio resurrexisse credunt. Sed vtrũ redierint in terre pulueꝛem an nõ. certũ non habemus nisi qõ legimus quia multa corpora scõrũ q̃ dormierãt surrexerũt ac venerũt in scãz ciuitatẽ. s. hierusalẽ ⁊ apparuerũt multis. De quib⁹ ꝓfecto nõnulli doctorũ senserũt et in suis reliq̃runt scriptis q̃ iã in illis ꝓpetua sit cõpleta resurrectio. Mñ ⁊ btũs petrus dixisse legit cũ de dauid loq̃ret in testimoniũ. Et sepulchrũ inqt eius apud vos est. quasi nõ sit aliꝰ dicere q̃ ipse aut corpus eius apud vos est. s. tñ sepulchrũ q̃ cõditus fuerat. Hunc eni aiũt resurrexisse ⁊ ipsũ cũ ceteris sãctis. Et ideo vacuũ remansisse monumentũ. ut nũc beate marie cernit. Quõ sane factuz et de aliꝰ quibuslibet locis scripturarum firmare conant q̃ hi iã cũ xpõ regnẽt resuscitati in eternã societatẽ. qõ qa deo non ẽ impossibile nec nos de btã maria factũ abnuimus. Scõa rõ ꝓbans virginẽ cuz corpore ⁊ aia assũptã dr honorationis. Dicit enim Bernardus. Scõrũ corpa deus pciosa sublimuz tam gloriose venerabilia reddidit et honore tã mirifico sublimauit. ut ⁊ ipsis deputetur locus eorũ venerationi cõgruueret ad ipsa mundus ꝓperet vniusus. Si ergo marie corpus sup terrã esse dicat cũ nec de uota frequẽtet visitatione fideliũ nec eidez locus deputet honoris. nimiruz videbitur xpm honorẽ materni corpis cõtempsisse. cũ tñ sup terrã alioꝝ scõꝝ corpora sic honoret Tertia rõ dr sanctificationis. vt eni dictũ ẽ in precedentibus. qa btã virgo sanctificata fuit anteq̃z naſceret. fomes in ea nunq̃z aliq̃ actũ habuit. ⁊ p scõam sanctificationẽ totaliter ab ea fuit sublatus Cũ ergo vicũ fomitis inducat debitũ incinerationis i carne. videtur q̃ corpus virginis a tali debito omnino fuerit absoluta. ⁊ p consequẽs nec eius corpus debuit incinerari. Ista est ratio Riccardi in iij. di. xliij. ut plene diximus i sermone de resurrectione xpi Quarta rõ dr ꝓfectionis. Sicut enim maria fuit plena gra p ceteris puris creaturis. ita debuit esse plena gloria ⁊ ita cuz corpe glorificanda añ resurrectionẽ alioꝝ. De hoc sic dicit Aug⁹ Si merito p omnibus viuẽtibus marie donata ẽ gra: morte erit minuẽda: Absit: cuz mors alioꝝ scõrum ꝓciosa sit ⁊ gloriosa.

Quinta rõ dr gratificationis Decuit q̃pe virginẽ cũ corpe ad gloriaz deduci. ut filius eius bñdictus in oĩbus gratus maternis beneficijs inueniret. Ipsa nãq̃z fuit q̃ filio ex purissimis sanguinib⁹ eius corpulentã substantiã dedit. Ipsa q̃ nouẽ mensibus utero suo portauit. Ipsa q̃ illũ letanter peperit et pannis inuoluit ac lacte pauit. Ipsa que in suis necessitatibus cũ iuuit illiq̃z q̃tũ potuit studiosissime semp occurrit. Ipsa que eũ dulciter suũ iesum dilexit Ipsa ergo digna regnare cum filio assumi debuit etiã cũ corpore ad regnũ celoruz. Quia ut Aug⁹ ait. Putredo ⁊ vermis hũane ẽ opprobrii conditionis. a quo opprobrio cũ ihs alienus sit marie nã excipit quaz ihs de ea assumpsisse probat. Firmiter ergo credimus q̃ saluatoꝛ omniũ ihs colendissimã suã matrez voluit in corpe ⁊ aia facere glorioſã quaz nos laudare conemur. Hec siquidẽ ẽ p quã ois maledictio soluta est. ⁊ celestis bñdictio venit in mũdũ. Hec ẽ q̃ p nob⁹ peccatoribus infatigabiliter intercedit. Hec regina misericordie ad quã confugientes tuti esse valemus. Hanc oẽs inuocem⁹ ut p illi⁹ merita

UVA. BHSC. IyR_226

in hoc seculo impetremus gram sui filij ⁊ in futuro puenia⁹ ad eternā reqem. Amē.

Sermo trigesimus de angelis quorū sollēnitas in ecclesia celebrat̄ ꝑpē miraculum quod apparuit in monte Gargano.

Angelis suis deus mandauit de te ut custodiāt te in oibus vijs tuis. Illumina ti pphete verba sunt ista originaliter psalmo nonagesimo Debitores sumus frēs charissimi angelis beatis qñ volente deo innumera: ut sic loq̄r: beneficia nobis prestare nō cessant. Quia tñ ipsi inuisibiles sunt ⁊ immāles subē. plerīq; illos negligūt venerari. Ob qō ut hūa ne imbecillitati consuleret singulari modo in monte gargano Anno dñi ccc°. nonagesimo locus inuentus est in quo archangeli michaelis alioꝝq; angelorū iugis memoria vsq; ad cōsumationē seculi ꝑmaneret. Nā dū q̄daz ꝑdues noīe garganus q̄ ex euentu suo monti vocabulū dedit infinita pecorū multitudine abundaret. contigit ut semel thaurū ꝑderet. Quē sollicite querens inuenit eundē in vertice montis forībus cui⁹dā assistere spelunce. quez cū sagitta appetisset illa velut flamme venti retorta cū a q̄ iacta ta est mox reuersa peussit. Turbati ciues et stupefacti. Episcopū Sipontinuz q̄d facto op⁹ esset cōsuluerūt. Qui triduanū indixit ieunīū. oraāduq; deū ꝑcepit. Quo peracto scūs archangelus michael apparuit ꝑ visionē cēo dicens. Ego sum michael archangel⁹ qui in cōspectu dei semp assisto. Volui aūt locū illius spelūce mihi dedicandū illo indicio sagitte cūctis mortalib⁹ declarare. qua visione letior factus epūs alijs qō viderat e narrauit. Et sic ab eo tpe ecclesia ibi consecrata fuit ob reuerentiā beati archangeli q̄ vsq; in presentē diē a cūctis fidelibus deuotione precipua frequentat̄. Qua ꝑpter et sollēnitas angelorū a patribus fuit instituta. quaz ex debito ⁊ obligatione ꝑcepti mē se septēbris oēs celebrare tenent̄. Qua vero in tāta festiuitate mens nr̄a ad ipsos angelos colendos ꝑcandoq; ē inflammanda Idcirco ō ipsis in presenti sermone dicem⁹ de ābus tria misteria erūt decurrenda

Primū dr̄ cognitionis
Scōm ꝓductionis
Tertiū missionis

Qualiter angelus ab hoīe cognosci pōt. et quō spūs est incorporeus. q̄ tñ pōt in assūpto corpore apparere Capitulū primū

Primū de angelis misteriuz decurrendū dr̄ cognitionis. In quo tria dubia ꝓponimus illustranda.

Primū vtrū substātie sepate q̄ dicunt̄ angeli possint cognosci ab hoibus viatoribus
Scōm vtrū angeli habeant corpora sibi naturaliter vnita
Tertiū vtrū assumant aliquando corpora

Pro primi dubij illustratione distinguere possumus triplicē noticiā

Prima dr̄ ꝓpria ⁊ intuitiua
Scōa cōmunis ⁊ effectiua
Tertia fidelis ⁊ reuelatiua

Prima noticia dr̄ ꝓpria intuitiua qua. s. cognoscit̄ angelus in sui spā sicuti est. Et hac angelus cognosci nō pōt a puris viatoribus. vt inq̄t Tho. p̄ª qte. q. lxxxviij. ex eo q̄ intellectus nr̄ scōm statū pñtis vite nihil intelligit nisi cōuertendo se ad fātasmata. Et sic subas immāles q̄ sub sensu ⁊ ymaginatione nō cadūt primo et ꝑ se scōm modū cognitōnis nobis exptū intelligere non possumus. Imo ⁊ adaz in statu innocentie ut etiaz dicit Tho p̄ª qte. q. lxxxviij. intelligere non potuit subas sepatas. eo q̄ illi aīe cōpetebat mod⁹ intelligendi ꝑ cōuersionez ad fantasmata sicut ⁊ nobis. Et licet Plato voluerit q̄ subē immāles nō soluz a nobis intelligūt̄ sed sint etiaz prima a nob intellecta. Posuit enī formas imāles subsistentes quas ydeas vocabat esse ꝓpria obiecta nr̄i intellectus. ⁊ ita primo ⁊ ꝑ se a nobis intellecta. Sed q̄a aīe cognitio applicat̄ rebus mātib⁹ scōm q̄ intellectui ꝑmiscet̄ fantasia et sensus. Ideo q̄sto magis intellectus fuerit deputatus tanto magis ꝓpit immālium intelligibilē veritatē Nihilominus ꝛrium videt̄ sentire ī thimeo. vbi dixit. Inuisibilium diuinarū potestatū q̄ demones nuncupant̄: prestare rōnē magis est opus q̄z ferre valeat hois ingenium. De cōmentatore ꝛo asserit Tho. q. ij. metaphisice dixit. Si sub

UVA. BHSC. IyR_226

stantie abstracte nō possent intelligi a nob
tūc nā ociose egisset. qa fecisset illud qō ē in
se nāliter intellectū. nō intellectū ab aliquo
Sed dicū hoc deficit primo qa non sequit
q si sube separate nō intelligunt a nobis. nō
intelligant ab aliquo intellectu. intelligun
tur ēnt a seipsis ⁊ a se inuicē. Scdo deficit sē
tentia cōmentatoris. qa nō ē finis subaruz
separatarū ut intelligant a nobis. Secūda
cognitio dr̄ cois ⁊ effectiua. qñ cognoscitur
cā p effectū. ⁊ ē cognitio qdā generalis. hāc
cognitionē habuerūt philosophi de angelis
et pcipue Aristoteles in xj. methaphisice. q
volunt q intelligentie moueret speras celo
rū ⁊ celestia corpora. Tertia vo cognitio
fidelis dr̄ ⁊ reuelatiua. qñ. s. aliqd cognoscī
tur fide qa sic ē certitudinaliter reuelatum.
Hoc mō relictis phorū vanitatib⁹ atq; er
roribus hominū curiosorū. nos firmissime
asserimus q angeli sūt nobilissimi spiritus
deo boni fruētes. nobis ut infra docebim⁹
benuoli ⁊ affecti. qbus medijs dei secreta ⁊
misteria grē hoibus sūt reuelata. Mali vo
pēnis eternis iustissime deputati. Si vero
qs q̄reret vñ hec veritas est exorta. Respō
demus. q et latissimo cāpo scripture sacre
veteri videlicet nouoq; testamēto vbi d an
gelis expressa fit mentio. Hñ genes ca. xvj°.
scribit de Agar dū fugeret esetq; in solitu
dine. qa affligebat eā Sara dña sua. Cūq;
inuenisset eā angelus dñi iuxta fontē aque
in solitudine nē. dixit ad illaz. Agar ancilla
sarai vnde venis ⁊ quo vadis: que respōdit
A facie dñe mee ego fugio. Dixitq; ei ange
lus dñi Reūtere ad dñam tuā ⁊ humiliare
sub manibus illius. Et genes xix. ca. Mene
rūt duo angeli sodomam vespe. Et xxij. ca.
Angel⁹ dñi de celo clamauit dicēs Abraā
abraaz. Et xxvij. ca. Vidit iacob i somnis
scalā stantē sup terrā ⁊ cacumen illi⁹ tāgēs
celū angelos quoq; dei ascendentes ⁊ descē
dentes p illā Et xxxj. ca. Iacob itinere quo
ceperat abijt. fuerūtq; ei obuiaz angeli dñi
Et exodi xxiij. ca. Angelus dei pcedebat ca
stra isrl. ⁊ cū eo pariter columna nubis. Et
xxiij. ca. Mittā angelū meū q̄ pcedat te ⁊ cu
stodiat in via ⁊ introducat ad locū quē pre
parauī tibi. Et numeri xxij. ca. Luz vidisset
asina stantē angelū cecidit sub pedib⁹ sedē
tis. Et iij. regū vltimo ca. cū extendisset ma
num angel⁹ dñi sup irlm ut disperderet eā
misertus est dñs sup afflictōnē ⁊ ait angelo
pcutienti. Sufficit nūc cōtine manū tuam
Erat aūt angelus dñi iuxta aream ornā iebu
sei. Et q̄rti regū p° ca. Angelus dñi locut⁹
est ad heliā. Et xix. ca. Angelus dñi pcussit
in castris assiriorū. Et thobie v. ca. Egress⁹
thobias inuenit iuuenē splendidissimū stā
tem pcinctū ad ambulādū ⁊ ignorās q an
gel⁹ dei esset salutauit cū ⁊ dixit. vnde te ha
bemus bone iuuenis. Et iudith xiij. ca. Mi
uit dñs qñ custodiuit me angelus eius. Et
ecclesiastici v. ca. Ne dicas coram angelo tuo
nō est prudentia. Et ps. viij. Minuisti eum
paulominus ab angelis. Et xcvj. Adorate
eū oēs angeli ei⁹. Et cētesimo ij. Qui facis
angelos tuos spūs. Et cētesimo ciij. Lau
date eū oēs angeli eius. Et Baruth vij. ca.
Angelus meus erit vobiscū. Et danielis
ca. Angelus aūt dñi descēdit cū azaria ⁊ so
cijs eius in fornacē ⁊ excussit flāmā ignis de
fornace. Et eodē ca. Benedicite angeli dñi
dño laudate ⁊ superexaltate eum in secula. Et
xiij. ca. dixit angelus dñi ad Habacuch. Fer
prandiū qō habes daniel in babilone q est
in lacu leonū. Et Malachie iij. ca. Statim
veniet ad templū sanctū suū dñator quem
vos q̄ritis ⁊ angelus testamenti quem vos
vultis. Et luce p° ca. Apparuit zacharie an
gelus dñi stans a dextris altaris incensi Et
eodē ca. Missus ē angel⁹ gabriel a deo in ci
uitatē galilee cui nomen naçareth ad virgi
nē desponsatā viro. Et ij. cā. Angelus dñi
stetit iuxta illos. Eodez ca. Facta ē cū ange
lo multitudo milicie celestis exercitus. Et
xxij. ca Apparuit ei angelus dñi de celo con
fortans eū. Et Mathei p° ca. Angelus dñi
apparuit in sōnis ioseph. Et iij. ca. Accesse
runt angeli ⁊ ministrabant ei. Et xxij. ca°.
Erūt sicut angeli dei i celo. Et xvij. ca. An
geli eorū semp vident faciē patris mei q in
celis ē. Et xxiij. ca. Mittet angelos suos cuz
tuba. Et xxv. ca. Luz venerit filius hois in
maiestate sua ⁊ oēs angeli eius cum eo. Et
xxvj. ca. An putas qa nō possū rogare pr̄em
meū ⁊ exhibebit mihi modo pluscq; duode
cim legiones angelor. Et Iohis v. ca. An
gelus aūt dñi scōm tempus descendebat in
piscinā. Et ad Hebreos p° ca. Cui aliquā
do angelorū dixit filius me⁹ es tu. Et actuū

UVA. BHSC. IyR_226

pij ca. Angelus dñi astitit ⁊ lumen refulsit in habitaculo carceris. Eo dē ca. Misit dñs angelū suū ⁊ eripuit me de manu herodis Et Apocalipsis p° ca. Significauit deus q̄ oportet fieri cito loquens p angelū suū suo iohāni. Et ij. ca. fit mentio de angelo p gamen Tiatire ⁊ Smirne. Et iij. ca. de angelo Sardis: philadelfie ⁊ laodicie. Et vij. ca. de angelo ascendente ab ortu solis Et x. ca. de angelo amicto nube. Et xij. ca. de angelo pcliantibus Et xiiij. ca. de angelo habente euangelū eternū Et xvj. ca. de septem angelis habētibus septē phialas ire dei Et xviij. ca. de angelo descendēte de celo habente potestatē magnā. Et xx. ca. de angelo descēdēte de celo habente clauē abyssi ⁊ cathenam magnā. Et xxij. ca. de angelo q̄ nō pmisit se adorari a iohāne. Ex q̄bus oībus cogimur confiteri esse angelos licet illos p statu isto in sui suba videre nō valeamus. De demonibus aūt videre potes q̄ posui in tractatu de timore iudiciorū dei. ¶ Scōm p̄ncipale dubū ꝓpositū fuit vtrū angeli habeant corpa sibi nāliter vnita. Et q̄dā cōtendunt ꝓbare q̄ sic. Primo q̄a Origenes in libro periarchon dicit. Solius dei. i. patris ⁊ filij ⁊ spūs sancti vere id ꝓpriū est ut sine māli suba ⁊ abs q̄ vlla corporee additionis societate intelligat existere. Et Bernard⁹ omel' vj. sup cantica ait Liquet oēm spūm corporeo ꝓrsus indigere solacio. Et Aug⁹ in v. sup genesim ad lr̄am. Et in vj. de trini. ⁊ in viij. de ciui. dei. Et in li°. de eccl̄esiasti. dog. videt' asserere. q̄ angeli habeant corpa aerea ⁊ subtilissima. Scō Gregor⁹ i omelia vocat angelū aīal rōnale. omne aūt aīal habet corpus sibi nāliter vnitū. Tertio arguitur. q̄a pfectior est vita in angelis q̄z in animabus. Sed aīa nō solū viuit sed etiā viuificat corpus. ergo angeli habent corpa sibi nāliter vnita Sed ꝫ istos ita debiliter arguentes est doctrina omniū theologorū in ij. senten. di. viij. q̄ sequētes ꝓponisiū ⁊ damascenū asserūt angelos nō habere corpa sibi nāliter vnita. Et rō scōm tho. p^a pte. q. v. Quia q̄ accidit alicui nature nō inuenit nāliter in illa nā sicut habere alas q̄a nō est de rōne aīalis nō cōuenit omni aīali. Cum aūt intelligere nō sit actus corporis nec alicuius corporee virtutis habere corpus vnitum nō est de rōne subē intellectualis inq̄ntū huj⁹. Sed accidit alicui intellectuali substantie ꝓpter aliquid aliud sicut aīe rōnali cōpetit vniri corpi quia ē imperfecta ⁊ in potentia existens in genere intellectualiū substantiarū nō habens in sua nā plenitudinē scientie sed acquirēs eaz p sensus corporeos a sensibilibus rebus. Ijn quocūq; aūt genere inuenit aliquid imperfectū oportet ꝑexistere aliq̄ pfectū in genere illo. Sūt ergo aliq̄ subē intellectuales pfecte in nā intellectuali nō indigentes acquirere sciētiā a reb⁹ sensibilibus Quare nō oēs subē intellectuales sūt vnite corporibus. sed aliq̄ sūt a corpib⁹ sepate. Ad primū ergo obiectū de sentētia Origenis dicit Tho. q̄ audiendus nō ē q̄a vt scribit Jero⁹ in epla ad desiderū. Origenes melior in bonis peior in malis fuit. Cuius hereses in libris ꝓarchon quos ipse cōposuit maxime inueniri dicunt. Mgr in historia scolastica sup genesim circa ꝓncipium Periarchon inquit ē liber i quo Origenes dixit xp̄m adhuc in aere ꝓ demonib⁹ pati debere. sicut in terra passus ē ꝓ hominib⁹. Aug⁹ vo in ptactis locis nō loquit' asserēdo sed referens opinionē platonicoz q̄ ponebant esse q̄dā aīalia aerea q̄ demones nominabant. Dictū adhuc Bernardi intelligendū est sane. q̄ spūs creati indigēt corporeo instrumēto nō sibi nāliter vnito sed ad aliquid assumpto ꝓp̄ instructionē nr̄am Ad scōm ō verbo Grego. rndet q̄ ipse vocat angelū rōnale aīal methaphorice ꝓp̄ similitudinē rōnis. Ad tertiū inquit scūs doctor q̄ vnificare effectiue simp^r pfectionis est. vñ ⁊ deo cōuenit. Sed vnificare formaliter ē subē q̄ est pars alicuius nature et nō habentis in se integrā nām specii. vñ suba intellectualis q̄ non ē vnita corpori ē pfectior q̄z ea q̄ est corpori vnita. Ijnde damascenus ait. Angel⁹ ē suba intellectualis incorporea. Et dyonisi⁹. Angeli sunt spūalia lumina immāles incorporei. ¶ Tertiū dubium ꝓncipale fuit vtrū angeli assumant aliquādo corpa. Et q̄ sic patet. quia Aug⁹ li. xvj. de ci. dei. dicit q̄ angeli i assūptis corporib⁹ Abrae apparuerūt. Tho. vo ait q̄ nō nulli tenuerūt angelos nunq̄ corpa assūpsisse. Sed oia q̄ in scripturis diuinis leguntur de apparitionibus angeloruz contigisse ꝑm

UVA. BHSC. IyR_226

ymaginationē. Tñ hoc nō videt consonū intentioni sacre scripture. Nam id qō ymaginaria visione videt est in sola ymaginatione videntis. vñ nō videt indifferent ab oibus Scriptura aūt diuina sic introducit interdū angelos apparentes ut coīter ab oīb⁹ viderent Sicut angeli apparētes abrae visi sunt ab eo ⁊ a tota familia eius: a loth ⁊ a ciuibus sodomorū visi sūt angeli q̄ venerunt sodomā vespe. Silit angelus qui apparuit thobie ab oībus videbat. Exquo manifestum ē ista sic cōtigisse ꝑm corpoream visionē qua videt id qō positū ē extra videntes. vñ ab oībus videri pōt Tali aūt visione nō videt nisi corpus. Cum ergo angeli neq; sint corpa neq; habeāt corpa sibi nāliter vnita. relinquit ꝙ assumāt aliq̄ corpa. Et licet illis nō indigeant ꝓpter seipsos. assumunt tñ illa ꝓpt nos. vt familiarit cū hoibus cōuersando demōstrēt intelligibilē societatez quā hoies expectant cū eis habendā in futura vita. Insup ꝙ angeli corpa assūpserunt in veteri testamēto fuit qōdā figurale indiciū. ꝙ verbū dei assūpturū esset corpus hūanū. Oēs enī apparitiones veteris testamēti ad illā apparitionē ordinate fuerūt qua filius dei apparuit in carne. Notādū tñ ꝙ corpus assūptū vnit angelo nō q̄dez ut forme nec soluz ut motori sed sicut motori repsentato ꝙ corpus mobile assūptū. Sicut enī in sacra scriptura ꝓprietates rerū intelligibilū sub silitudinib⁹ rerū sensibiliū describūtur. Ita corpa formant sic ab angelis diuina virtute ut ꝓgruāt ad repsentandū angeli intelligibiles ꝓprietates. Et hoc est angelū assumere corpus. Et si q̄s obstaret ꝙ angeli nō assumunt corpus de terra uel aqua q̄a non subito disparerent. neq; de igne q̄a cōburerent ea q̄ contingerēt. nec ex aere q̄a aer infigurabilis ē ergo angeli corpora non assumunt. Ndet Tho. ꝙ licet aer i sua raritate manens nō retineat figurā neq; colorez. tñ qñ cōdensat ⁊ figurari ⁊ colorari potest. sicut patet in nubib⁹ Et sic angeli assumunt corpa ex aere cōdensando ipsū ꝟtute diuina q̄ztū necesse est ad corpis assumendi formationez. Sed adhuc orit hic difficultas ꝓpt ea q̄ docēt sacri doctores Naz corpus assūptū ab angelo videt quasi viuuz ⁊ opa vite habēs ⁊ tñ nō ē viuuz nec hūs opa vite. apparet organizatum hūs oculos ⁊ nares ⁊ alia sensuū instrumēta. ⁊ tñ ꝙ organa illa angel⁹ minime sētit. In corpe sic assūpto angelus videt loqui. ⁊ tñ nō est ꝑa locutio illa. silit comedit ⁊ illa nō est vera comestio. Igit in talibus apparitionibus nō ē nisi q̄dam fictio siue deceptio. Ad hoc rñdet Tho. vbi s. ꝙ sicut nō ē ꝺ veritatē q̄ in scripturis intelligibilia sub figuris sensibilibus describant. q̄a hoc nō videt ad astruēdū. ꝙ intelligibilia sūt sensibilia. Sed q̄a ꝙ figuras sensibiliū ꝓprietates intelligibilū scōm silitudinē quandā dant intelligi. ita nō repugnat veritati scōr angelorū. ꝙ corpora ab eis assūpta videant hoies viuētes. cū nō sint. Nō enī assumunt nisi ut ꝙ ꝓprietates hois ⁊ operū hois spūales ꝓprietates angelorū ⁊ eorū spūalia opa designent. qō nō ita ꝯgrue fieret si veros hoies assumerēt q̄a ꝓprietates eoruz ducerēt in ipsos hoies nō in angelos. Simlit ē dicendū ꝙ angeli ꝙ organa assūpta or corporū nullo mō sentiunt. nec tñ sūptue sūt formata. Nō enī ad hoc sūt formata ut ꝙ ea sentiant. sed ad hoc ut ꝙ huiusmodi organa ꝟtutes spūales angelorū denotent. Sicut ꝙ oculū denotatur virtus cognoscitiua angeli. ⁊ ꝙ alia mēbra alie eius virtutes. vt docet ꝺ⁹ ionis⁹ vltimo ca. celestis ierarchie. De locutione ꝺo angeli quā facit in corpe assūpto verū ē ꝙ nō est ꝓprie locutio. sed aliquid simile locutioni. nāq; tū angelus in corpe sic assūpto formet voces in aere simules vocibus hūanis. q̄ voces formāt ut ꝙ illas dei secreta ad nras aures ꝓducant. Comestio adhuc angeli nō ē vera sed figuratiua spūalis comestionis. nā comestio importat sūptionē cibi cōuertibilis in substam comedentis Et q̄uis i corpus xp̄i post resurrectionē cibus nō cōuerteret sed resolueret in placentē mās. tñ xp̄us habebat corpus talis nature in qō posset cib⁹ conuerti. vñ fuit vera comestio. Sed cibus assumptus ab angelo neq; cōuertit in corpus assūptū. neq; corpus illud ē talis nature ut in illud possit alimentū cōuerti. ꝓpter ea dixit angelus thobie xij. ca. Cum essem vobiscū ꝙ voluntatē dei videbar q̄dez mādu care ⁊ bibere. Sed ego cibo ⁊ potu invisibili vtor. Fiūt igit oīa in assūptis corporib⁹ ab angelis nō ad deceptionez sed potius ad

UVA. BHSC. IyR_226

vtilitatē nostrā ut ex predictis patet.

Qz deꝰ produxit angelos ex tempore in celo empyreo. Aug. scōm.

SEcundū misterū de angelis aperiēdū oꝛ ꝓductionis. In quo cōsiderare debemus ꝓductionē eoꝝ q̄ztum ad tria.

Primo q̄ztū ad causā
Scōo q̄ztū ad tempus
Tertio q̄ztū ad locū

Primo cōsideranda ē angelorū productio q̄ztū ad cām. Vbi q̄rit an angelus habeat causaz sui esse ⁊ sit creatus a deo. Et ad hoc rñdet scūs Tho. .pª ꝑte.q.xluij.⁊.q.iij. Qz necesse est dicere ⁊ angelos ⁊ omne id quod preter deū est a deo esse factū. Si enim aliq̄d inuenit in aliquo ꝑ participationē necesse est q̄ causet in ipso ab eo cui essentialit cōuenit. sicut ferrū fit ignitū ab igne. deꝰ autē est ipsū esse ꝑ se subsistens. et esse per se subsistens nō pōt esse nisi vnū. Relinquit ergo q̄ oia alia a deo nō sunt suū esse. sed participant esse. quare causant ab vno ente quod pfectissimū ē. Ex his dixit Aristo. in ij°. metha physice. Id qō ē maxime ens et maxime veruz. est causa oīs entis ⁊ omnis veri. sicut id qō ē maxime calidū ē causa omnis calidi. Algazeles ho in eo dē loco inq̄t. Ipsuz esse deo maxime cōuenit. qm̄ ipse est oꝛigo ⁊ ꝑncipiū essendi ⁊ qō est a quo est. quicquid est. Aō cōfirmans Auicenna ait. Omne esse est exuberans ab eius esse. Quare ⁊ Plato in thimeo subdidit. q̄ nostrū esse in cōparatione illius est non esse. Vnde paulus ad Romanos xj. ca. scripsit. ex ipso ⁊ per ipsuz ⁊ in ipso sunt oia. Necesse ē ergo angelos a deo esse creatos. Sed mirant quidā ex eo q̄ de his q̄ sunt a deo creata agit̄ genesis ꝑº ca. iz nulla mentio fit ibi de angelis. ergo non videt q̄ sint creati a deo. Vnde Aristo. dicit vij. methaphisice. q̄ si aliq̄ suba sit forma sine mā statum ꝑ se ipsā ē ens ⁊ vnū ⁊ nō habz cām q̄ faciat eā ens ⁊ vnū. Sed angeli sunt forme imāles. ergo nō habent causā sui esse. Ad hec rñdet Tho. primo ꝓm Augustinū li° xj. de ciui. dei. q̄ angeli nō sūt pretermissi in illa prima rerū creatione. sed significant nomie celi vel lucis. Ideo aūt vel ptermissi sūt vel noibus rerū corꝑaliuz significati. q̄a mopses ipō rudi loq̄bat q̄ nō duz cape poterat incoꝛporeā nām. De substātijs ho q̄ sunt forme subsistentes. dicendū q̄ non habent cām aliā formalē sui esse ⁊ sue vnitat. neq̄z cām agentē ꝑ trāsmutationē materie de potētia in actū. sed bene hūt cām ꝑ ducētem totā subam q̄ est ipse deus. Scōo cōsideranda ē angeloꝝ ꝓductio q̄ztū ad tēpº. qñ. s. fuerūt angeli creati. Et circa hoc tres reperiunt opiniones. Prima opinio falsa ē ⁊ heretica q̄ hoc tenet. q̄ angeli fuerūt ꝑducti ab eterno. hoc enim esse nō pōt. qm̄ sic deus creaturas produxit q̄ eas ex nihilo fecit. i. postq̄z nihil fuerant. Et ut inq̄t Tho. pª ꝑte. q. xlv. Cū dicit aliq̄d ex nihilo fieri. hec ꝓpositio ex non designat cām mālē sz ordinē tm̄. sicut cū dr̄ ex mane fit meridies. i. post mane. Et si obiceret q̄ phi dicūt. ex nihilo nihil fit. Rñdet tho. q̄ phi nō considerauerūt nisi emanatiōnē effectuū particularū a causis particularibus quas necesse est ꝑsupponere aliq̄d in sua actione. Et scōm hoc ē eoꝝ opinio ex nihilo nihil fieri. Sed hoc locū nō habet in prima emanatione ab vniuersali rex ꝑn°. Scōa opinio fuit quoꝝundā doctoꝝ antiquoꝝ. s. q̄ angeli fuerunt creati añ omnē mūdū coꝛporeū. Aā Hero⁹ hoc videt asserere sup epla ad Titū. Ait enī sic. Sex milia nondū nīi tēporis cōplent annoꝝ. ⁊ quanta tpa. q̄ztaſcz seculorū origines fuisse arbitrandū est in quibus angeli: throni ⁊ dñationes ceteriq̄z ordines deo seruierūt. Damascen⁹ etiā dicit in ij. li. Quidā dicūt q̄ ante oēm creationē angeli geniti sunt. ut theologus dicit. Grego. s. nazacenus. de quo asserit Tho. q̄ tanta est in doctrina eius ꝓpiana auctoritas. ut nullus vnq̄z eius dictis calūniā inferre ꝑsumpserit sicut nec Athanasij documentis ut Hero⁹ dicit. Tertia opinio alioꝝ q̄ causā ꝑcedētē nō reꝓbat. sed q̄a rōnabilioꝛ foꝛe videt. Idcirco tenet cōmuniter a doctoribus. q̄ angeli simul cuz creatura coꝛporea sūt creati. Angeli enī sūt q̄dā pars vniuersi q̄a non cōstituūt ꝑ se vnuz vniuersū. sed tam ipsi q̄z creatura coꝛporea in cōstitutione vni⁹ vniuersi cōuenūt. qō apparet ex ordine vnius creature ad aliā. Ordo enī rerū ad inuicem est bonū vniuersi. Nulla aūt pars pfecta ē a toto separata. Nō ergo est probabile ut deus cuius pfecta sunt oꝛa creaturā angelicā

UVA. BHSC. IyR_226

seorsum ante alias creaturas ꝓduxerit: Et hoc refert dñs Bonauen. di. xij. scōi libri q̄ quatuor a ꝑncipio fuerūt simul creata. s. angelica nā. celuz empirreū. mā ꝑma ⁊ tempꝰ late illud accipiendo ꝑ qualibet successiōe. Nō est q̄a debuerunt ꝑma in omni genere rerū creari tā in mensuris q̄z in substantijs ꝑmū in mensuris ē tempus. ꝑmū i substantijs corꝑalibꝰ actuis ē celū empirreū. ꝑmuz ꝛō in substātijs spūalibꝰ ē angelica nā. Idcirco quatuor hec credunt fuisse ꝑmo creata. Tertio cōsiderem⁹ angelorū ꝓductionē q̄z tū ad locum. vbi. s. fuerūt angeli creati. Et ad hoc dicit Strabus sup illo verbo In principio creauit deus celū ⁊c. Celū non visibile firmamentū hic appellat. sed empirreū. i. igneū q̄ nō ab ardore sed a splendore dr̄. q̄ statim factuz angelis est repletū. Idco Tho. vbi s̄ ait. q̄ cum vniuersū cōstet ex creaturis corꝑoralibus ⁊ spūalibus. sic create sūt spūales creature q̄ ad creaturā corꝑalē aliquē ordinē habent. ⁊ toti creature corꝑali ꝑsident. vñ cōuenies fuit ut angeli in supremo corꝑe crearentur tanq̄z toti nature corꝑoree ꝑsidentes. Et si obiceret q̄ angeli nō dependent a corꝑore scōm suū esse. ⁊ ꝑ cōsequēs neq̄z scōm suum fieri. ergo angeli nō sūt creati in loco corꝑoreo. Rñdet Tho. q̄ angeli non sunt creati in loco corꝑoreo. sed ut ꝑdictū est in hoc oī dr̄ ordo corꝑ ad nām corꝑorē. ⁊ q̄ sua virtute corꝑa cōtingūt. Si hec oia q̄ diximus de angelorū ꝓductione vel ad capiendum difficilia. vl̄ ad plene intelligēdū dura cuiq̄z viderent. tanto magis excitare nos debent ad extollendā totis viribus sapientiā altissimi dei. cui⁹ opa tā stupēda sūt ⁊ inscrutabilia. vt nullo hūano sensu ꝑcipi valeāt. ꝓ quibus dicere possum⁹ illud psalmiste. Quā magnifica sūt opa tua dñe oia in sapientia fecisti. Vniuersus nāq̄z mūdus iste sensibilis quasi q̄dam liber ē scriptus digito dei. et singule creature quasi figure q̄dā sūt. nō humano placito sed diuinitatis arbitrio institute ad manifestandā quodāmō ⁊ signādā inuisibilē potētiā: sapiētiā: ⁊ bonitatē diuinam. Inter cetera ꝛō suoz instituit oz mirabilia angelos cōdidit. quoz aliq̄s ꝑpter superbiā i quaz ceruerūt eternis abdicauit supplicijs. Alios vero q̄ ipsi factori suo humiliter adheserunt. plena beatitudine fecit esse felices.

Qualiter angeli ad nos mittūt qui hoies custodiūt neq̄z dolent de malis coruz quos custodiunt. Capitulū tertiū.

Tertiū misteriū de angelis manifestandū dr̄ missionis. In quo tria sunt dubia declaranda.

Primū vtrū angeli mittant

Secōm vtrū hoies ab angelis custodiant

Tertium vtrū angeli doleant de malis eoz quos custodiunt. Ad primū dubium se offert veritas scripturarū in q̄bus angelos mitti ꝓhibetur Et ut inq̄t Tho. p⁹ q̄. centesima xij. Ille mitti dr̄ q̄ aliquo mō ab alio ꝓcedit ut incipiat ee vbi ꝑius nō erat vel vbi ꝑius erat q̄ aliū modū. Filius enim aut spūs scūs mitti dr̄ ut a patre ꝓcedēs q̄ origine. Et incipit esse nouo modo. i. ꝑ gratiā vel q̄ nām assūptā vbi ꝑius erat q̄ diuinitatis ꝑsentiā. Dei enī ꝓprium est vbiq̄z ee. q̄a cū sit vniuersale agens virtus eius attingit omnia entia. ideo ē in oibus rebꝰ. Virtus aūt angeli cū sit particulare agens non attingit totū vniuersū. sed sic attingit vnuz q̄ nō attingit aliud. Idco ita est hic q̄ nō ē alibi. Cū igit aliq̄d ē fiendū q̄ aliquez angelū circa aliquā creaturā corꝑoreaz de nouo applicat angel⁹ illi corꝑi sua virtute. et sic angelus de nouo ibi incipit esse. ⁊ hoc totū sequit ex imperio diuino. Sz actio quā angelus miss⁹ exercet. procedit a deo sicut a ꝑmo ꝑncipio cuius nutu et auctoritate angeli opant ⁊ in deū reducit sicut in vltimū finē. Et hoc facit rōne ministri. Naz minister est sicut instrumētū ⁊ intelligēs Instrumentū autē ab alio mouet. ⁊ eius actio ad aliud ordinat. Idco actiones angelorū ministeria vocant ⁊ ipsū dicūt in ministerū mitti. Si ꝛō aliq̄s q̄reret quō angeli mittunt cū celū empirreū sit locus ꝑtinens ad dignitatē eoz. si igit mitterent ad nos dignitati eoz aliq̄d deperiret. Rñdet Tho. q̄ celū illud ꝑtinet ad dignitatē angeli ꝑm cōgruentiā quandā. q̄a cōgruū ē ut supremū corꝑorū nature q̄ ē supra oia corꝑa attribuatur. ⁊ nō tñ angelus aliq̄d dignitatis accepit a celo empirreo. Idco q̄n actu non ē in

UVA. BHSC. IyR_226

illo nihil eius dignitati subtrahitur. Sicut nec regi qñ nó actu sedet in regali solio qó cógruit eius dignitati. Hinc saluator nr lo quens de angelis q̃ mittunt ad custodiam hominú dixit. Angeli eorú semp vident faciẽ patris mei q̃ est in celis Ubicunq; itaq; sint vident essentiã dei in cuius aspectu cópletur gloria ⁊ beatitudo illorú. ¶ Scõm dubiũ fuit vtrũ hoies ab angelis custodiantur. Et licet de hoc dixerí in quadragesima li nr̃o. verũtñ aliqua erũt hoc loco nouiter discutienda. Idcirco ꝓsupposito scõm veritatẽ q; vnaq; aia angelũ habeat sui custodem deputatu. ꝓpo dutaxat excepto de quo in sermone de innocẽtibus dictu ẽ. Primo sciendu; q; necessaria fuit homini custodia angelorum ꝓpter adiutorú liberi arbitrij Nam ut inqt Tho. p̃a pte. q. cẽtesima. xiij. Homo q liberũ arbitriũ pót aliqualiter vitare malu;. sed nó sufficienter ꝙa infirmat circa affectum bom ꝓpter multiplices animi passiones. Siliter etiã vniũsalis ꝓgnitõ nãlis legis q̃ homini nãliter adest aliqualiter dirigit hoiem ad bonũ. sed nó sufficienter ꝙa in applicando vniũsalia principia iuris ad ꝑticularia opa cõtingit hoiem multipliciter vefícere. Ñ dr̃ sapiẽtie ix. ca°. Cogitationes mortaliũ timide ⁊ incerte. Quidẽ tie nostre ¶ Scdo sciendũ q; dũ hoies pereunt ⁊ in multa peccata labunt nõ ẽt ascribendũ ad negligentiã aliquã angelorũ sed potius malicie hominũ imputandũ Nam sicut hoies a nãli instinctu boni discedunt ꝓpter passionẽ peccati. ita etiã discedũt ab inhigatione bonorũ angelorũ q̃ fit inuisibiliter ꝓpter hoc q; hoies illuminant ad bñ agendũ ¶ Tertio sciẽdũ q; sicut prescíti ad damnationẽ ⁊ infideles ac etiã antixp̃s nõ priuantur interiori auxilio nãlis rõnis. ita etiã nõ priuant ex interiori auxilio toti nature humane dumitus cõcesso. s. custodia angelorũ q quã ⁊ si nõ iuuent q̃ztũ ad hoc q; vitã eternã bonis operibus mereant. iuuant tñ q̃ztũ ad hoc q; ab aliquibus malis retrahunt quibus ⁊ sibupñs ⁊ alijs nocere possent. Nam ⁊ ipũ demones arcent q bonos angelos ne nocẽt q̃ztũ volũt ¶ Quarto sciendũ q; officiũ custodie angelice ordinatur ꝙdẽ ad illuminationẽ doctrine sicut ad vltimũ ⁊ ꝑncipalẽ effectũ. Subilomin⁹ sunt ⁊ alij effectus. s. arcere dẽmones et alia nocumẽta tam corꝑalia q̃z spiritualia q; hibere ¶ Quinto sciendũ q; circa hominũ custodiaz inter angelos quãdoq; solet esse pugna siue discordia Nam ut scribit dani elis ca°. x. Dum ipse orasset ꝓ liberatione populi iudaici qui erat in babilonia. apparuit sibi angel⁹ modo mirabili. vt patet in textu. dixitq; illi inter cetera. noli metuere daniel ꝙa ex die primo quo posuisti cor tuũ ad intelligẽduz vt te affligeres in conspectu dei tui. exaudita sunt verba tua. Et ego veni ꝓpter sermones tuos. princeps autẽ regni persaruz restitit mihi viginti ⁊ vno diebus. Refert hic hieronymus principem regni persarũ esse angelum qui se opposuit liberationi populi israelitici ꝓ quo daniel orabat Gabriele preces eius deo presentãte Quidam tamẽ dixerunt q; hec resistentia potuit fieri eo q; princeps aliquis demonũ iudeos in persidẽ ductos ad peccatũ induxerat ꝓpter qó prestabat impedimentũ oroni danielis ꝓ eodẽ populo deprecãtis. Sz Gregoriꝰ in xvij. moraliuz libro concordat cũ Hieronymo. dicit q; princeps regni persaruz bonus angelus fuit custodie illius regni deputatus. Ad intelligendũ ergo qualiter vnus angel⁹ alteri resistere dicit. Notandũ scõm Tho. vbi supra. q; diuina iudicia circa diuersa regna ⁊ diuersos homines per angelos exercent. In suis aũt actionibus scõm diuinã sententiã regulant. Contingit aũt quãdoq; q; in diuersis regnis vl in diuersis hominibus cõtraria merita vel demerita inueniunt. vt vnus alteri subdatur aut presit. Quid aũt super hoc ordo diuine sapientie exigat cognoscere nõ possũt. nisi deo reuelante. Unde necesse habẽt suis sapientiã dei consulere. Sic igit inq̃ztũ de contrarijs meritis ⁊ sibi repugnantibus consulunt diuinã voluntatẽ. Resistere sibi inuicem dicunt nõ quia sint eorũ cõtrarie voluntates. cuz in hoc omnes cõcordent q; dei sententia impleat. Sed quia ea de qb⁹ consulunt sunt repugnantia. Cum ergo archangelus custos regni persarũ procuraret q̃ztum in eo erat salutẽ illoruz qui erant in dicto regno. videretq; q; ex ꝓuersione iudeorũ multi de persis cõuertebant. erat cõtentus q; popul⁹ ille in captiuitate ꝓseueraret

UVA. BHSC. IyR_226

Alter vero q̄ p̄sidebat populo iudeoꝝ illi
us populi liberationez ꝓcurabat. precesq;
danielis p̄sentabat deo. oēs tū dei volunta
tē impleri volebant. ¶ Tertiū dubiū erat
vtrū angeli doleant de malis cozū quos cu
stodiūt. Ad q̄ rūdet Tho. vbi s. q. angeli
nō dolēt nec de peccatis nec de pēnis homi
nū. qm̄ cuz sint p̄fecte beati dolor in eis esse
non p̄ōt.. Insup vt inq̄t Aug⁹. Dolor est
de his que cōtrariant volūtati. Nihil aūt
accidit in mundo q̄ sit cōtrariū voluntati
angelozū ⁊ aliozū beatozuz. quia voluntas
eozū totaliter inheret ordini diuine iusticie
Nihil aūt fit in mundo nisi q̄ per diuinaz
iusticiā fit aut p̄mittitur. Et ideo simplicit
loquendo nihil fit in mūdo cōtra volūtatē
beatozū. vt eni p̄hūs dicit in iij. ethicoꝝ. Il
lud dr simpr voluntariū q̄ aliquis vult in
particulari scōm q. agit. cōsideratis. s. om
nibus q̄ circūstant. q̄zuis in vnūsali cōside
ratū non esset voluntariū. Sicut nauta nō
vult absolute p̄iectionē merciuz in mari ⁊
vniuersaliter cōsiderādo. sed imminēte pe
riculo salutis hoc vult. vñ magis est hoc vo
luntariū q̄z inuoluntariuz. Sic ergo angeli
peccata ⁊ penas hominuz vnūsalit ⁊ absō
lute loquendo nō volūt. volunt tū q. circa
hoc ordo diuine iusticie seruet scōm quē q̄
dam pēnis subdunt ⁊ peccare permittunt

¶ Sed oritur hic difficultas ex verbis p̄sai
ca. xxxiij. dicētis Angeli pacis amare flebāt
Quā soluit Tho. asserens q. verba illa tri
plicit possūt intelligi. Uno mō scōm sensū
litter alez. ⁊ sic angeli dicunt nūcij Ezechie
qui fleuerūt ꝓpt verba blasfema rabsacis.
Alio modo scōm sensuz allegoricū ⁊ sic an
geli pacis sūt apli ⁊ alij p̄dicatores q̄ flent
p peccatis hominū. Tertio 6m sensuz ana
gogicū. ⁊ sic intelligunt angeli beati. Locu
tio tū est methaphorica p quaz designat q.
ipsi volunt in vniuersali hominū salutez ut
tā ē p̄dictū. Ex his omnibus deprehendere
possumus quāta sit erga homies dei pietas
quanta largitas: q̄ztaue eius clementia. dū
dignatur p angelos suos nos ad patriā sup
nā deducere. in q̄libet etate nō cessant ange
li comodis nr̄is adesse. nūc infestissimos ho
stes ne nobis noceant debellando. nunc ad
bñ viuendum nos alliciendo. nūc a malis re
trahēdo. nunc ab innumeris periculis libe
rando. Et tū nos illis p̄sentibus non erube
scimus demonū p̄ua cōsilia: turpesq; sug
gestiones implere: gerere vitam pecudum ac
omni conatu ad regiones tartareas p̄opere
rare. O anima sordida O aīa tot ignomi
niosissimis vicijs fedata. Aperi oculos mētis
⁊ vide angelum semp tibi assistētē in quouis
angulo. in quouis diuersorio. in quouis ex
ercicio. Exhibe illi reuerētiā ⁊ a flagicijs de
fine ꝑsuetis. vsq; ad mortē cōmorabitur te
cum. vt sic appareat si te nolueris corrigere
q. pater omnū de⁹ iusto iudicio impenitē
tes ⁊ obstinatos a consortio scōrū ⁊ visione
sua priuatos proicit in ignē eternuz. Cure
mus igit demonū abhorrere cōsortia atq;
angelozū societatē omni affectu desiderare
vt sic digni efficiamur gr̄a xp̄i. qua mediante
angelorꝝ chorus mereamur adūgi in illo
felici regno in quo de⁹ viuit ꝑ infinita secu
la seculozū. Amen.

Sermo trigesimus primus de sācto iohāne
baptista pcursore dñi nostri ihu xp̄i.

Inter natos mulieruz nō surr
exit maior iohāne baptista.
Uerba sūt redēptoris nr̄i ori
ginaliter math. xj. ca°. Sicut
sol in lumine reliquos plane
tas excedit ita laus iohannis
baptiste post xp̄um ⁊ virginē
matrem aliozū sanctorꝝ p̄conia superat. Naz
neq; in veteri neq; in nouo testamēto inue
tus est aliqs quacūq; sanctitate ⁊ p̄eminen
tia fulgens q̄ iohānes baptiste valeat compa
rari. Quecunq; de ipso dicūt admirādis p̄
rogatiuis ornant. atq; ex omni pte in ipso
videt supefluere gr̄a dei. Hoc nomē ei⁹ ex
primit. qa iohes i quo ē gr̄a interp̄tat. Ut
aūt harū rerū noticiā habeam⁹ in p̄senti
sermone ꝺ magnificētijs iohis baptiste me
rito differem⁹ quo teste saluatore null⁹ ma
ior surrexit. Ad vtiq; intelligendū ē de ma
gnitudine virtutis. Nam ut inquit Alex
der de ales in iij. sūme. Et Tho. ꝑma pte. q.
xlij. Maius ⁊ minus in formis spiritualib⁹
non dicit sicut in formis corpalib⁹. Scōm
eni Augusti. in li° de q̄ztitate anime. in for
mis corpalibus dicit aliquid maius vl mi
nus scōm q̄ztitatez molis vel dimensiuam.

UVA. BHSC. IyR_226

qa sunt mãles. In formis vero spũalibus ista dicunt̃ scđm q̃titaté virtuale. Vñ ipe Aug⁹ in vj. de trini. ait. In his q̃ nõ mole magna sũt. hoc est maius esse qđ ẽ meli⁹ cẽ. Melius aũt dr̃ qđ ẽ pfecti⁹. Sicq; iohãnes nõ fuit ceteris maioꝛ scđm staturã corpor̃. cũ in hoc sibi plerįq; prestent. Sicut fuit og Rex basan. de quo scribit̃ deutero. ij. ⁊ iij. ca. qꝫ monstrat̃ lectus eius ferreus nouẽ cu bitos habens. Et Golias q̃ ut ponit̃ pmi regũ xv. ca. erat altitudinis sex cubitorum ⁊ palmo Et gigantes alijq; multi. Fuit ergo magn⁹ pfectione virtutis ⁊ grẽ. de quo tria misteria proponimus contemplanda.

Primũ dr̃ natiuitatis
Scđm sanctitatis
Tertiũ sublimitatis
De q̃nq; excellẽtijs natiuitatis iohis bapti ste Cap. pmũ.

Primũ misteriũ cõtemplandũ de iohã ne baptista dr̃ natiuitatis. Fuit q̃dem natiuitas eius dignissima et singularis pre cipue pp̃ter quinq; excellentias.

Prima dr̃ angelica nũciatio
Scđa paterna pcussio
Tertia miraculosa generatio
Quarta iocũda parturitio
Quinta sancta nominatio

Prima excellentia natiuitatis iohis dr̃ an gelica nũciatio. Fuit nãq; ab angelo annũ ciata patri suo Zacharie existenti in loco sa cro. i. in templo ⁊ in rebus sacris occupato ad denotãdũ sanctitatẽ futurã prolis vt di cit Nico. de lira. Erat autẽ çacharias sacer dos ut scribit̃ luce p° ca. ⁊ soꝛte exijt ut incẽ sum poneret. Naz ut habet̃ pmi paralipo menon xxiiij. ca. dauid volẽs ampliare cul tũ dei xxiiij. sacerdotes instituit quoꝝ vnus maioꝛ erat q̃ dicebat̃ princeps sacerdotuz. Et hi successiue p ebdomadas seruiebãt in templo dñi. Sed vtrũ çacharias fuit põti fex vel sũmus sacerdos. apud nõnullos ver titur in dubiũ. Nã Ambroſi⁹ ⁊ Beda sup lucã vident̃ dicere qꝫ sic. eo qꝫ incensũ pone re semel in anno intra sanctũ scõꝝ. s. i festo expiationis soli sũmo sacerdoti erat licituz. Et tẽpus cõceptionis pcursoris videt̃ con cordare. qa festuz expiationis celebrat̃ deci ma die septẽbris. ⁊ post illud fuit conceptio iohannis circa finẽ eiusdez mensis. reuerso çacharia ad domũ suã post cõpletõnem sui officij. Et sic ab illo tpe vsq; ad natiuitatez beati iohãnis fluxerũt nouẽ menses q̃ con tinent periodũ a cõceptione vsq; ad natiui tatẽ. Addũt alij ad declarationẽ pfate opi nionis. qꝫ xxiiij. sacerdotes predicti erãt eq̃ les in oꝛdine ac etiã dignitate. non tñ simul sed successiue. qa ille in cuius ebdomada fe stum expiationis cadebat erat sũmus sacer dos toto illo anno. Et ad hoc cõfirmandũ inducũt illud qđ dicit̃ iohis xj. ca. qꝫ caifas erat pontifex anni illius. Zacharias ergo fu it sũmus sacerdos illo anno eo qꝫ predictuz festũ cecidit in ebdomada ipsius. Sed vt di cit nico. de lira. quia nulla scriptura autẽti ca. nec Iosephus nec alij describentes sacer dociũ iudeoꝝ mentionẽ faciũt de sũmo sa cerdocio huius çacharie. Ideo saluo melio ri iudicio videtur melius dicendũ eũ fuisse simplicẽ sacerdotẽ. tũ qa ingressus fuit tem plũ ad ponenduz incensũ tantũ qđ licitum erat minoꝛibus sacerdotib⁹ vt dr̃ ad hebre os ix. ca. Tũ quia angelus apparuit ei stans a dextris altaris incensi. qđ scđm hierony. nõ erat intra sãctũ scõꝝ: ad qđ intrare erat officiũ sũmi sacerdotis. Et illud qđ dr̃ de vi gintiquatuoꝛ sacerdotibus. qꝫ ille erat sum mus sacerdos ⁊ põtifex p annuz in cuius eb domada cadebat expiatõnis festũ videt̃ cẽ ficticiũ. Tũ quia hoc in nulla scriptura au tentica inuenit̃. Tũ q̃a sũmus sacerdos nõ psidebat per annũ tñ sed per totã vitã suã. Et ita cõmuniter factũ est vsq; ad tempus machabeoꝝ. in quo greci obtinuerunt do miniũ sup iudeos. Et tũc ex cupiditate gre coꝝ ⁊ ambitione iudeoꝝ aliq̃ fuerũt amo ti de sacerdocio ante mortez ⁊ alij instituti. Sicut patet scđi machabeoꝝ iiij. ca. de Ia sone. Menelao ⁊ Lisimacho. Et xiiij. ca. de Alchimo. Et eodez modo postea factum ẽ qñ Romani ceperũt iudeis dominari. qa tunc erat venale sacerdociũ. Vñ dicit Iose phus qꝫ Caifas emit sacerdociũ vni⁹ anni. Potuit etiaz esse qꝫ iudei inter se oꝛdinaue runt pp̃ter istas cõtentõnes ⁊ ambitiones qꝫ sacerdociũ vnius duraret tñ p annũ Et sic cõcludit̃ qꝫ çacharias nõ fuit põtifex vel sũm⁹ sacerdos. Ambroſi⁹ ẜo ⁊ Beda dixe runt contrariũ nõ asserendo sed opinando Nihilomin⁹ Hiero. in epl̃a ad Eustochiũ

UVA. BHSC. IyR_226

ait. Johānes baptista sāctā matrē habuit. pontificisq; filius erat tñ nec matris affectu nec patris opibus vincebat ut in domo parentū cū periculo viueret castitatis. Intrauit itaq; zacharias templū ut incensū poneret. ⁊ omnis multitudo populi erat orās foris quia nō erat licitū populo ingredi templū sed tñ atriū. Apparuit aūt illi angelus i visione corpali dixitq; illi. ne timeas zacharia qm̄ exaudita est oro tua. Frequent enim vt dicit ⁊Nico. de lira deprecatus fuerat deus de aduentu messie ⁊ de habēda prole. Et nō angelus vtrūq; sibi pnūciat dicens. Uxor tua helisabeth pariet tibi filiū ⁊ vocabis nomen eius iohannē. erit gaudiū tibi ⁊ exultatio. Gaudiū. s. in mente interius. ⁊ exultatio exteri⁹. dō exultatio quasi extra saltatio Et hoc propter qñ gaudium tñ abundat in corde qō nō pōt cōtineri quin ostendat exterius. Et sequit angelus. multi in natiuitate eius gaudebūt. Erit enī magnus coram dño. vinū ⁊ sicerā. i. potū inebriatiuū nō bibet. ⁊ spū sācto replebit adhuc ex vtero matris sue. Et multos filiorū isrl conuertet ad dñm. i. ad xpm per suā predicationē Et ipe pcedet ante illū in spiritu et virtute helie vt cōuertat corda patrū in filios. idest patres veteris testamenti ad discipulos xpi. ⁊Quia vt dicit ⁊Nico. de lira. plures de sacerdotib⁹ ⁊ semoribus iudeor qui dicebantur patres populi cōuersi fuerūt per apostolos ad fidē xpi. Subdidit angelus. ⁊ incredulos. i. illos qui prius fuerant increduli ad prudentiam iustorū. que prudentia nō consistit in operibus legis que non iustificabat. sed in opib⁹ fidei charitate formate. Sequitur angelus. ⁊Parare dño plebē pfectā per euangely susceptionē. Scōm aliquos ute angelus q̄ apparuit zacharie fuit ille idem qui apparuit virgini glorioſe. Sed istud stare non potest si tenere volumus opinionē que recitata fuit in sermone de annūciatione virginis bñdicte vbi dicit q̄ angelus ille fuit de ordine seraphin. ¶ Scōa excellētia natiuitatis beati iohannis dr paterna percussio. vt enim cantat ecclesia. ⁊Ille promissi dubius supni perdidit prompte modulos loquele. ⁊Nam vt scribit luce p° ca. dixit zacharias ad angelū. vnde hoc sciam. Ego enim sum senex. vxor mea pcessit in diebus suis. Et rñdens angelus dixit ei. Ego sū gabriel qui asto añ deum ⁊ missus sū loqui ad te ⁊ hec tibi euāgelizare. Et ecce eris tacens ⁊ nō poteris loqui vsq; in diem quo hec fiant pro eo q̄ non credidisti verbis meis que implebuntur in tempore suo. Et erat plebs expectās zachariam ⁊ mirabantur q̄ tardaret ipse in templo. Egressus aūt nō poterat loqui ad illos Et cognouerunt q̄ visionem vidisset in tēplo. ⁊ ipse erat annuens illis ⁊ pmansit mutus ¶ Sed plerīq; scire cupiūt cur zacharias dubitando plagam incurrit. Ad quod respondent doctores id factus fuisse multiplici de causa. ⁊Primo scōm Bedā quoniā discredendo locutus est. ideo silentio plectitur. vt taccendo credere discat. ⁊Ut enī inqt ⁊Nicolaus de lira. Tot signa veritatis concurrebant q̄ zacharias non poterat discredere absq; peccato. ⁊Quia angelus ut predictum est apparuit ei in sacro loco ⁊ existenti in ministerio diuino ⁊Annunciabat etiaz ea q̄ pertinent ad cōmunē hominū salutez et ad dei gloriam. Ex quibus debebat zacharie constare q̄ erat bonus angelus ⁊ per consequens q̄ erat verū dictū eius cum mentiri nō posset. Scōo mutus effectus fuit zacharias. ut maius miraculuz in natiuitate filij appareret. cum enīz in natiuitate iohannis loquela patri redditur miraculum miraculo copulatur. Tertio cōgruū fuit ut zacharias vocem amitteret. quādo vox nascebatur ⁊ legi silentiuz imponebatur. ¶ Tertia excellentia natiuitatis beati iohannis dicitur miraculosa generatio. ⁊Nam post completos dies officij zacharie. cum rediisset ad domuz suam concepit helisabeth vxor eius ⁊ occultabat se mensibus quinq;. ꝙa ut ait Ambrosius. ⁊Partus sui erubescebat etatē ne in senectute vacasse libidini videret Cōceptio autē illa miraculosa fuit ꝙa non fuit per naturā tñ ut dicit ⁊Nicolaus de lira. iz per naturā gratia diuina adiutā. ⁊Nam vt dicit luce p° ca°. Helisabeth sterilis erat. et tā ipsa q̄z zacharias processerunt in diebus suis. idest transierant tempus generandi. Ut enim inquit ⁊Plinius libro vij. de naturali historia. post annū quinquagesimū est fecūditas mulierū. Mir xo octogesimo anno generat. hec debēt ita esse ut in pluribus. nam massimilla rex numidarum post

UVA. BHSC. IyR_226

octogesimū septū filiū genuit. Et Lato centesimus ex filia Salonis clientis sui genuit. cū iā transisset octoginta annos De Zacharia ⁊ helisabeth cui⁹ etatis fuerint determinate nō inuenio. Tantus euangelica lectio testat' q̄ ambo ad generādū inabiles erāt. Et de hoc angelus gabriel dixit virgini glorioſe genitrici dei ⁊ saluatoris nr̄i. Ecce helisabeth cognata tua ⁊ ipsa cōcepit filiū i ſenectute ſua. ⁊ hic mensis ē ſextus illi q̄ vocatur sterilis q̄a nō erit impossibile apud deū omne verbū. ¶Quarta excellentia natiuitatis beati iohānis oī sancta nominatio. vt enīz dicit lucas Die octauo venerūt circūcidere puerū ⁊ vocabant eū noīe patris ſui Zacharīā. Et rñdens mater eius dixit. Nequaq̄z. ſed vocabit' iohānes Hoc aūt ſm ⁊Nico. ō lira fuit ſibi a deo reuelatū. q̄a a marito nō didicit cū eſſet factus mutus anteq̄z rediret ad eā de tēplo. Dicebant ꝯ ſui helisabeth. ⁊Nemo eſt in cognatōne tua q̄ vocetur hoc noīe. Q̄ō nō ē intelligendū p̄ gente iudeorū ſed p̄ his q̄ erant de genere ſiue ſtirpe helisabeth ⁊ Zacharie Innuebāt aūt p̄ri eius ſ. p̄ ſigna quē vellet vocari eū. ⁊ poſtulās pugillarē ſcripſit dicens. Iohes ē nomen eius idest hoc nomē nō ei impono ſed impositus eſt a deo. Et mirati ſūt vniuerſi ex mirabili conuenientia patris ⁊ matris in noīe pueri Apertū eſt aūt illico os Zacharie et lingua eius ⁊ loq̄batur bñdicens deū. Et factus ē timor magnus ſup vicinos eoꝝ. ⁊ ſuper oia mōtana iudee diuulgabant' oīa verba hec Et poſuerunt oēs q̄ audierant in corde ſuo dicentes. Quis putas puer iſte erit? Etenīz manus dñi erat cū illo. idest virtus dei opatiua miraculoꝝ in eius annūciatione: ꝯceptione: ⁊ natiuitate oſtenſoꝝ. Ex quibus rōnabiliter cōcludebat' magnitudo pueri futura coꝝ deo. Et Zacharias impletus ē ſpiritu ſcō ⁊ ꝓphetauit bñdicendo deū atq̄z p̄nunciādo imminētia ſacramēta nr̄e redēptionis. atq̄z futura geſta miranda pueri nati. Dicebat ergo bñdictus dñs omnīuz. ſ. p̄ generalē gubernationē. ꝺcus p̄ creationez. iſrl'p̄ ſpecialē cultū ⁊ deuotionē ⁊ bñficioꝝ ſpecialiū p̄ro iſrl'exhibitionez. q̄a viſitauit i. viſitabit more ꝓphetico loq̄t' Hec viſitatio fuit facta in p̄ri natiuitate. q̄ erat adhuc futura ⁊ in ſua cōuerſatione. Et fecit redēptionē. ſ. in ſua benedicta paſſione plebis ſue Et erexit coꝝ ſalutis nobis. idest virtutē cōſequendi ſalutē eternā in ſua reſurrectio

illa modeſtiſſima nolens cuꝝ tot que mūda ne erant cōuerſari unde diſceſſit. Audierūt aūt vicini ⁊ ognati q̄ helisabeth peperiſſet. Et q̄a magnificauit dñs mīam ſuā cuꝝ illa ideſt magnā mīam et fecit auferendo ſterilitatis oꝓbꝝ. ⁊ dando ei tantū ac talez filiū ſic annunciatū mirabilit' ⁊ cōceptū ſup nāliter. Et ꝯgratulabant' ei ſicut p̄dixerat angelus. ¶Quinta excellentia natiuitatis beati iohānis oī ſancta nominatio. vt enīz dicit lucas Die octauo venerūt circūcidere puerū ⁊ vocabant eū noīe patris ſui Zacharīā. Et rñdens mater eius dixit. Nequaq̄z. ſed vocabit' iohānes Hoc aūt ſm ⁊Nico. ō lira fuit ſibi a deo reuelatū. q̄a a marito nō didicit cū eſſet factus mutus anteq̄z rediret ad eā de tēplo. Dicebant ꝯ ſui helisabeth. ⁊Nemo eſt in cognatōne tua q̄ vocetur hoc noīe. Q̄ō nō ē intelligendū p̄ gente iudeorū ſed p̄ his q̄ erant de genere ſiue ſtirpe helisabeth ⁊ Zacharie Innuebāt aūt p̄ri eius ſ. p̄ ſigna quē vellet vocari eū. ⁊ poſtulās pugillarē ſcripſit dicens. Iohes ē nomen eius idest hoc nomē nō ei impono ſed impositus eſt a deo. Et mirati ſūt vniuerſi ex mirabili conuenientia patris ⁊ matris in noīe pueri Apertū eſt aūt illico os Zacharie et lingua eius ⁊ loq̄batur bñdicens deū. Et factus ē timor magnus ſup vicinos eoꝝ. ⁊ ſuper oia mōtana iudee diuulgabant' oīa verba hec Et poſuerunt oēs q̄ audierant in corde ſuo dicentes. Quis putas puer iſte erit? Etenīz manus dñi erat cū illo. idest virtus dei opatiua miraculoꝝ in eius annūciatione: ꝯceptione: ⁊ natiuitate oſtenſoꝝ. Ex quibus rōnabiliter cōcludebat' magnitudo pueri futura coꝝ deo. Et Zacharias impletus ē ſpiritu ſcō ⁊ ꝓphetauit bñdicendo deū atq̄z p̄nunciādo imminētia ſacramēta nr̄e redēptionis. atq̄z futura geſta miranda pueri nati. Dicebat ergo bñdictus dñs omnīuz. ſ. p̄ generalē gubernationē. ꝺcus p̄ creationez. iſrl'p̄ ſpecialē cultū ⁊ deuotionē ⁊ bñficioꝝ ſpecialiū p̄ro iſrl'exhibitionez. q̄a viſitauit i. viſitabit more ꝓphetico loq̄t' Hec viſitatio fuit facta in p̄ri natiuitate. q̄ erat adhuc futura ⁊ in ſua cōuerſatione. Et fecit redēptionē. ſ. in ſua benedicta paſſione plebis ſue Et erexit coꝝ ſalutis nobis. idest virtutē cōſequendi ſalutē eternā in ſua reſurrectio

UVA. BHSC. IyR_226

ne. ꝙa resurrexit ad vitā imortalez. educens ſactos patres de lumbo. et in ſua aſcēſione. ꝙa illos ad celeſtia introduxit. In domo da uid pueri ſui. ꝙa iſta adimpleuit xp̄s i carne aſſumpta de domo dauid. Sicut locutus ē p os ſanctorū ꝙ a ſeculo ſūt .pphetarū eius ꝙa ſic .pmiſerat p prophetas. Salutē ex imicis nr̄is. ſupple. cōſecuti ſumus p xp̄m. de mundo: carne: ⁊ dyabolo. Et de manu omnū qui oderūt nos. Ad faciendā mīam cū patrib⁹ nr̄is. ꝙa miſterū incarnationis impleuit non .ppter noſtrā iuſtificationē. ſed ppter ſuā miſericordiā implēdā quā patribus .pmiſit Et memorari teſtamēti ſui ſancti. idest pacti firmiſſimi qō habuit cum patribus veteris teſtamēto ad modū memorātis ſeu recordantis ſe habuit quādo pactū impleuit Juſiurandū qō iurauit ad abraā patrē noſtrū daturū ſe nobis. Ut ſine timore de manu inimicorū nr̄oū liberati ſeruiamus illi. In ſanctitate ⁊ iuſticia cora ipſo omnibus diebus nr̄is. Et tu puer propheta altiſſimi vocaberis ⁊ Hūc dirigit ſermonē ad filiū natū. ⁊ Preibis enīz ante faciē dñi parare vias eius. ſ. p predicationē xp̄m annuciādo. Ad dandā ſcientiā ſalutis plebi eius in remiſſionē peccatorū eor. ⁊ Per viſcera mīe dei nr̄i idest p intimā ⁊ occultā dei mīam facta ſūt hec. in ꝙbus viſitauit nos oriens ex alto. ⁊ Il luminare bis ꝙ i tenebris et vmbra mortis ſedent. i. patrib⁹ in lumbo exiſtentibus. ad dirigēdos pedes nr̄os i viā pacis. O Zacharia pater tāti filij de quo tāta miracula oculis cōſpexiſti. O ſenex admodū venerande. ꝙ prolē ex te genitā a deo electā non dubitaſti. O vir ſanctiſſime ꝙ ſpūm ſanctū in tua mente p experientiā noui luminis ſuauiſſimiqz ſpūalis guſtus ſenſiſti. Et qs explicet iocūditatē ⁊ leticiā cordis tui? Quis enarret cōſolationē anime tue? ⁊ Non mirū igit ſi canticū quod iam expoſuimus deum laudando ac benedicendo cecinisti.

De ſanctitate iohānis baptiſte quā demōſtrant quinqz virtutes illius precipue ⁊ ſingulariſſime. Capitulū ſcōm.

Secundū miſterium contemplandum de iohanne baptiſta dicit ſanctitatis. Quanta enim ſā ctitate fuerit preditus colligere poſſumus precipue ex quinqz.

Primo ex mūdi derelictione
Scōo ex corporis mortificatione
Tertio ex humili cōfeſſione
Quarto ex feruenti p̄dicatione
Quinto ex martyrij tolleratione

Primo apparet ſanctitas iohānis ex mūdi derelictione. ⁊ Nā ſpū ſcō afflatus nō puerili leuitate motus in etate tenera. paterna domo relicta. ad ſolitudines deſerti ſe cōtulit. Qua ppter eccleſia ipſuz alloquēs ait. Intra deſerti teneris ſub annis ciuiuz turmas fugiens petiſti. ne leui ſaltē maculare vitaz famine poſſes. Manſit aūt ibi abſqz hominū quoꝝūcūqz cōuerſatione vſqz ad tpa ſui baptiſmi ſiue p̄dicationis. ⁊ Hec ē heſitāduz q parētes ſui paſſi ſint priuari p̄ſentia vnici filij. cuz ſcirent ex his ꝙ in eius cōceptione et natiuitate p̄ceſſerāt. puerū illū ad oia ei⁹ geſta p ſpūm ſanctū dirigi ⁊ regulari. Sed circa hoc poſſet aliquis q̄rere vtrū ſit perfectior vita ſolitaria q̄z ſocialis. Et q̄dam fortaſſe dicerent q ſocialis. tū ꝙa ut ait ſapiēs Eccleſiaſticus iij. ca: Melius eſt duos eſſe q̄z vnū. quia vnus iuuat ab alio. Tuz ꝙa matheꝰ xviij. xp̄s dixit. Ubi fuerint duo vl tres in nomine meo cōgregati in medio eoꝝ ſū. Tū etiā quia ſolitaria vita videt eſſe cōtra naturā hois ⁊ Nā ut p̄hus dicit in p° politice Homo eſt animal ſociale. Sed Aug⁹ in libro de operibus monachoꝝ. illos ſanctos res eſſe dicit qui a cōſpectu hominuz ſeparati nullius ad ſe p̄bent accеſſū. Ad plenioꝛē tñ intelligētiā ⁊ obiectorū declarationē notāda ſunt verba ſancti Tho. qui 2ª 2ᵉ. q. cēteꝛma. clxxxviij. ait. q ſolitudo nō eſt eſſentia p fectionis. ſed p fectōnis inſtrumētū. nō tñ ē inſtrumētū cōgruū actiom ſz cōtēplationi Ideo nō ꝓgruit religionib⁹ q ſūt ordinate ad opa vite actiue ſiue corpalia ſeu ſpiritualia niſi forte ad tempus exemplo xp̄i. qui vt dicatur luce vj. Erat pnoctans in oꝛone dei Cōpetit itaqz ſolitudo religionibus q̄ ſunt ad cōtēplationē ordinate. ⁊ Notādū tñ ē q illud qō eſt ſolitariū debet eſſe ſibi p ſe ſufficiens. hoc aūt eſt cui nihil deeſt quod pertinet ad rōnem p fecti. Et ideo ſolitudo cōpetit cōtemplanti q̄ iam ad p fectuz peruenit. Qō quidē contingit duplicit. Uno modo

UVA. BHSC. IyR_226

ex solo diuino munere. sicut fuit de iohāne baptista. q̄ ut dictum ē repletus fuit spū scō adhuc ex utero matris sue. Alio mō p exercitiū virtuosi actus. ad qō exercitiū iuuat hō ex alior societate duplr. Uno mō q̄tū ad intellectū ut instruat in his q̄ sūt cōtēplanda. Unde dicit ad rusticū monachum Mihi placet vt habeas sacrū cōtubernium. nec ipse te doceas. Scōo q̄tū ad effectū vt s. noxie affectiones hois reprimant exemplo ⁊ correptione aliorū. quare vita solitaria si debite assumat pertinet vite sociali Si aūt absq; precedenti exercicio talis vita assumat est periculosissima nisi p diuinā grām supleatur qō in alijs p exercitiū acquirit. sicut patet de beatis Antonio ⁊ Benedicto. Et sic q̄uis melius sit esse duos q̄ vnū. duo vnus indiget auxilio alterius. tū hoc auxilio non indigent q̄ sūt p̄fectionē assecuti Sicut etiā xp̄s ē in medio eor q̄ sūt in suo nōie congregati. ita vt dr p° iohis iij. ca. Deus charitas ē et q̄ manet in charitate in deo manet ⁊ deus in eo. Solitarie xo viuere pōt dupr ce. aut ꝓpter animi seuiciā ⁊ hoc est bestiale. Aut ꝓpter contēplationē. dū alijs a p̄sātione aliorū se sepat ut liberius vacet rebus diuinis ⁊ studio sapiētie. ꝓpterea Aristo. primo politice dixit. q̄ ille q̄ alijs nō cōmunicat ē bestia aut deus. i. diuinꝰ vir.

Scōo apparet sanctitas iohis ex corpis mortificatione Nā vt scribit marcus p° ca. Erat iohānes vestitus pilis cameli ⁊ zona pellicea circa lūbos eius. ⁊ locustas ⁊ mel siluestre edebat. Idē habet Math. iij. ca. vbi Nicoꝰ de lira inq̄t. Locuste sūt parua aīalia volantia p modū saltus ⁊ reperiunt in deserto iudee ⁊ frixa cū oleo sūt cibus pauperū. Quidā xo putāt locustas hic appellari nō aīalia illa. sz genus herbarū qō vsui hūano conuenire pōt Uescebat itaq; iohānes q̄cūq; mō locuste accipiant cibo nō lauto primo tenui ⁊ insipido atq; austero Sumebat etiā mel siluestre qō scōm Nico. de lira reperit i trūcis arbor

Tertio apparet sanctitas iohis ex humili cōfessione. Nā q̄n iudei miserūt ad eum sacerdotes ⁊ leuitas ut scribit iohis p° ca°. vt interrogarent eū. Tu q̄s es: nō sup̄le locutus est quasi de seipso p̄sumens. q̄n primo humiliter rndit. ⁊ p̄fessus ē veritatē dicens. q̄a nō erat xp̄s: neq; helias in ꝓsona: neq; propheta ille videlicet quē ipsi q̄rebāt. sed dixit Ego vox clamantis in deserto: dirigite viam dñi. Cōgrue aūt se vocē appellauit Primo q̄a vox ordinat ad verbi exp̄ssionē. Moces enī sūt earū q̄ sūt in aīa passionū note. vt dicit Aristo. i p° periarmenior. Sic iohānes expressit verbū incarnatum. Scōo de rōne vocis est q̄ respectu verbi sit noticia prior. origine tū posterior. Nā sm rōnē originis prius verbū cōcipit q̄z vox formet. Johes ergo fuit vox. quia respectu xp̄i fuit noticia p̄or licet esset origine posterior. Tertio vox transit: verbū aūt manet. Johes ergo cū dicit se vocē insinuat se transiturū xp̄m xo p̄ mansurū. Tandez de xp̄o alta ꝓtulit. de se humillima cū subdidit Ego baptizo i aqua Medius aūt vestrū stetit quez vos nescitis. Et dr medius scōm Nico. ō lira. i. cōmuniter viuens inter hoies. quē iudei q̄tū ad diuinitatē nesciebāt. Subdidit iohes. Ipse ē q̄ post me venturus est. s. ad p̄dicandū ⁊ misterū redēptionis cōplendū. Qui ante me factꝰ ē. i. mihi prelatus in dignitate cuiꝰ nō sū dignus ut soluā eius corrigiā calciamēti

Quarto ostenditur sanctitas iohis ex feruenti p̄dicatione. Nam ut dr luce iij. ca. Factū est verbum dñi. i. diuina inspiratio super iohānē zacharie filiū in deserto ⁊ venit i oēm regionē iordanis p̄dicās baptismū penitentie. Et ut ait Math. iij. ca. Exibat ad eū hierosolima. i. ꝓplus de urbm. ⁊ accipit hic cōtinens p cōtento. Et ois iudea. i. multi. Et ē hic q̄dā figura sm Nico. de lira q̄ vocatur ypperbole. i. locutio multū exp̄ssiua. Inchoauit aūt p̄dicationē suā sicut ⁊ xp̄us dicens Penitētiā agite. deinde quatuor p̄cepta docuit. Primū docuit phariseos. nā ut scribitur mathei iij. ca. Uidens iohānes multos phariseorū ⁊ saduceorū venientes ad baptismū suū. nō tū credentes scōm veritatem vt dicit Nico. ō lira. sed magis ad simulationē ⁊ insidiationez. Exquo xp̄s ut patet mathei xxj. ca. querēs de baptismo iohānis an esset e celo vel ab hoibus cū nō fuissent pharisei ausi rndere. dixit. Quare nō credidistis ei. Idē dicit iosephus in xix. antiquitatū li. Ipse iohānes dixit illis. progenies viperaz q̄a venenū erroris ⁊ ypocrisis a suis ꝓgenitoribꝰ traxerāt. Quis demōstrabit vobis fugere a vētura ira: quasi dicat. licet falsitas

UVA. BHSC. IyR_226

vestra lateat in cõspectu ꝑ̃ti. tñ nõ poterit latere in cõspectu dei. facite ergo fructus dignos penitẽtie. ⁊ ne velitis dicere intra vos patrẽ habemus abraam. Ait enĩ ait ⁊Nico. de lira. pharisei de hoc gloriabant' quia de abraã descenderant. Et ideo ex ꝓmissione facta abrae. sine operibus salutez cõsequi ꝑ sumebant. Et hoc ẽ manifeste falsuz. qa nõ dicũtur filij abrae ex carnali propagatione sed magis ex fidei imitatõne vt dr ad romanos iij. ca. Et ideo qa pharisei ⁊ legisperiti fidẽ habrae de xpo respuerũt. ideo nomen filiationis habrae ꝑdiderunt. Et hoc ẽ qõ dicit iohãnes. Et ne velitis dicere intra vos ꝑ falsã. s. extimationẽ patrẽ habemus abraã. qa nõ est sic scõm veritatẽ. Ecõuerso gentiles fidẽ xꝑ̃i deuote ad ꝑdicationẽ apl'orũ receperũt. ideo filij abrae facti sũt. Et hoc est qõ subdidit iohannes. Dico enĩ vobis qñ potens est deus de lapidibus istis suscitare filios abrae. Scõm ⁊Nico. de lira tenẽt aliq̃ q̃ iohãnes demõstrauit illos lapides quos filij ysrl̃ de ꝓfũdo iordanis attulerũt vt habetur iosue iij. ca. in memoriã miraculi q̃ dñs in trãsitu eorũ aquas iordanis siccauit Sed ꝑ illos lapides iohãnes gentiles signifi cauit. qa colebãt ydola de lapidibus facta. ¶ filij ergo abrae de lapidibus suscitati sunt qñ iudeis ꝑ infidelitatẽ a filiatione abrae recedentibus. gentiles fidez xꝑ̃i recipientes in locũ eorũ substituti sunt. Et qa doctor veritatis nõ solũ debet vicia confidenter arguere sed etiã penã ꝓducere. Ideo subdidit iohannes. Jam enĩ securis. i. securitas diuini iudicij posita est ad radicẽ. Omnis arbor q̃ nõ facit fructũ bonũ excidẽ ⁊ in ignẽ mittetur. Scõm ꝑceptũ docuit turbas. naz vt scribit' luce iij. ca. Interrogabant iohãnez turbe qd essent facture. At ille respondens dicebat. Qui habet duas tunicas det vnaz nõ habenti. qõ intelligit' scõm ⁊Nico. de lira qñ tunica esset suppriua. Tertiũ ꝑceptum docuit publicanos officiales impatoris. nihil inqt pluscz vobis constitutũ est faciatis ⁊Hoc aũt dixit qa collectores taliũ solẽt esse proni ad plus colligendũ q̃z sit eis mãdatũ. vt qõ est amplius remaneat. Quartũ ꝑceptũ docuit milites cũ dixit eis vt scribit' luce iij. ca. ⁊Neminẽ ꝑcutiatis. s. oꝑtunẽdo pauperes ⁊ eos despiciendo. neqz calũniã faciatis. i. nõ imponatis falsũ crimen diuitib⁹ et potentibus vt occasionẽ extorquendi bona eorũ habeatis. qa ꝑ altã viã a talibus bona recipe nõ possũt. Cõtenti estote stipendijs vestris. ¶ Quinto ostendit' sanctitas iohis ex martirij tolleratione. Ait enĩ scribit' matthei iiij. ca. ⁊ marci vj. ca. Decollatus fuit iohes iubente herode. Hic vt habet' in hystoria scolastica vxorem fratris sui philippi abstulit. ⁊ Arethã regẽ. ⁊ herodẽ agrippaz. ⁊ philippũ in sui inimicitiã cõcitauit. Johes ergo eum de hoc arguebat. qõ sibi ⁊ herodi molestissimũ erat ⁊ odiosũ. ⁊Naz ut ait Terentius. Obsequiũ amicos: veritas odium parit. Et Jero⁹ in epla ad occeanũ inquit. Jta se habz nã ut amara sit veritas. Videsne ita qz herodes qa iohãnes cũ tã dure redargueret. Et qa ob ꝑdicationẽ ⁊ baptismum ẽm iosephũ magnũ ꝓphẽm cõgregaret. ipsuz in carcere vinculauit in Macherõta castello arabie. in hoc vxori placere cupiens ⁊ populi sequentis iohãnẽ dispendiũ ptimescẽs Desiderabat aũt ipsũ occidere sed ꝓphẽm formidabat. Tandẽ excogitauit dolose ⁊ nõ sine cõfabulatione atqz consilio herodiadis maligne. vt natalis sui diẽ cozã primis galilee suisqz principibus celebraret. Jsta enim erat cõsuetudo apud antiquos. q̃ ꝓncipes sollemnizabãt diẽ sue natiuitatis. ⁊ diẽ etiã natalis imperij sui in quo cozonabãt. ãre herodes ꝓuocatis magnatibus et nobilib⁹ multis. conuiuiũ illis letissimũ atqz lautissimũ ꝓparauit. quo saltauit filia herodiadis ideꝫ tripudiauit. Et hoc fuit ex dispositione matris ⁊ ipsius herodis. qã cũ iuramẽto ꝓmisit ei dare qõ peteret. que ꝑmonita a matre petuit caput iohãnis baptiste. Et cõtristatus ẽ rex: ficte tñ ⁊ scõm apparentiã ⁊Nam ut inqt Beda. licet cõtristaret' in facie letabat' tñ in corde. Simulabat aũt cõtristationẽ ꝓpter iusiurandũ qõ infringere iudicabat illicitũ. Sed ut ait Ambrosius. de officijs Herodes saltatrici premiũ turpiter ꝓmisit. crudeliter soluit. nã ut refert ⁊Nicolaus de lira. In promissione facta in generali etiã cuz iuramẽto nõ intelligit' aliquid illicituz sub obligatione cadere. cuius modi erat interfectio iohãnis. Et de hꝫ plene habet' in decretis xxj. q. iij. quasi ꝑ totũ Misso itaqz herodes speculatore decollauit

UVA. BHSC. IyR_226

iohñē in carcere. ⁊ allatū est caput eius in disco. ⁊ datū est puelle. ⁊ illa tulit matri sue Discipuli aut̄ accipiētes corpus sepelierūt illud in sebaste. vt ponit̄ i xij. libro hystorie ecclesiastice. Herodias aūt caput iohannis in urīm fecit deferri. ⁊ iuxta herodis habitaculū caute sepeliri. Fuit ẋo iohēs decollat⁹ circa dies agonorū anno p̄cedente passionē xp̄i. De quo sic loq̄tur Crisosto. Johānes scola virtutū: magisteriū vite: sanctitatis forma: norma iusticie. virginitatis speculū: pudicicie titulus: castitatis exemplū: penitēte via: petēt̄ venia: fidei disciplina. iohannes maior hoīe: par angelis: legis sūma: euangelij sanctio: apl̄orū vox: silentiū ꝓphetarum lucerna mūdi: precursor iudicis: xp̄i mediator: oīs testis: totius mundi trinitatis. Et hic cātus dat̄ incestui: tradit̄ adultere: adducit̄ saltatrici.

De quinq; dignitatibus q̄ ostendūt q̄z sit sublimis inter sanctos iohēs baptista. Cap. tertiū.

Certū misteriū contemplandū de btō iohāne baptista dn̄ō sublimitatis. In q̄ q̄z sublimis inter scōs sit aperiemus. possumus aūt id facile ꝓprehendere si considerare voluerimus quinq; illi⁹ p̄cipue dignitates

Prima dr̄ sanctificationis
Scōa cōmendationis
Tertia celebrationis
Quarta veneratiōis
Quinta glorificationis

Prima dignitas bti iohis dr̄ sanctificationis. Fuit q̄dē in vtero matris sanctificatus. Vñ ecclesia dicit de eo illud Jeremie p⁹ ca. Anteq̄z exires ō ventre sanctificaui te. Ob istā sanctificationē purgatus fuit a plaga originalis culpe. vñ si i vtero matris accessisset ad sinū abrae euolasset. cū ceteri vadant in infernū q̄ ibi morīt̄. Fuit insup in vtero matris letificatus. cū tñ ceteri ibi sint cū tristicia. Multaq; alia spūalia dona ē cōsecutus. quare gabriel p̄dixit patri. Spū sancto replebitur adhuc ex vtero mr̄is sue. Scōa dignitas beati iohānis dr̄ cōmendationis. Quidnā certius ⁊ firmius ostendere pōt p̄ eminentiā alicuius q̄z sententia ⁊ laus ex ore diuino p̄cedēs. Turpe est laudari a malis viris. p̄ q̄bus ait Seneca in puerbijs. Tā turpe ē laudari a turpibus q̄z si lauderis ob turpia. Glorioſū ergo ē cū q̄s laudat̄ a sapientib⁹: a viris grauibus ⁊ pstantissimis Sz sup oīa grande ē ⁊ ineffabile donū dū q̄s extollit̄ laudib⁹ ab ore diuino. Ait enim ad Jero⁹ in sermone ad paulā ⁊ custochium. Quicq̄d hūanis dicī pōt verbis minus ē a laude dei. Ex his aūt quos deus dignatus ē cōmendare nullus laudibus fulget q̄ntus iohānes baptista. Dixit enī deus noe genesis vij. ca. Te enī vidi iustū cor̄ā me ex omnib⁹ gentibus. Et de dauid ps. lxxxviij. Inueni aūt dauid seruū meū oleo scō meo unxi eū Et de iob ut patet eiusdē p⁹ ca. Nūq̄d cōsideraſti seruū meū iob q̄ non sit ei similis in terra. Et de paulo actuū ix. ca. Vas electionis est mihi. Et de cēturione math. viij. ca. Nō inuenī tantā fidē in isr̄l. Et petro dixit xp̄s math. xvj. ca. Beat⁹ es simon bariona. Sed ō iohāne multo plura multaq; maiora locutus est. nam ut scribit̄ mathei xi. ca. dixit ih̄s turbis de iohāne. Quid existis in desertū videre c̄. vbi cōmendauit eum de quatuor. Primo de soliditate fidei ⁊ cōstātia cū dixit. Quid existis in desertuz videre arundinē vento agitatā. quasi dicat. nō. q̄a iohānes fuit ita ꝓpositus q̄ nec timore nec fauore a veritate declinabat. Scōo cōmendauit eū ab austeritate penitētie. dū subdidit. hoiez mollibus vestitū: quasi dicat nō. Tertio cōmēdauit eū a claritate noticie dū seq̄tur. ꝓphetā: Etiā dico vobis plusq̄z ꝓphetā. Et dr̄ plusq̄z ꝓpheta q̄a non solum xp̄m p̄uidit venturū ⁊ p̄edixit sicut alij ꝓphete sed etiā ipsū digito ostēdit. Quarto ꝓmēdauit eū ab auctoritate doctrine dicēs Hic ē de quo scriptū ē. s. p Malachiā. Ecce ego mitto angelū meū. i. iohānē qui vitam duxit angelicā ante faciē meaz. q̄ ꝓparabit viā tuā ante te. Amen dico vobis inter natos mulierū nō surrexit maior iohāne baptista. Tertia dignitas beati iohis dr̄ celebrationis De solo nanq; ihu xp̄o ⁊ virgine matre iohāneq; baptista narrant̄ p̄conia natiuitatis. Idcirco ecclesia solēniter celebrat natiuitatē eoz. Hinc Aug⁹ in sermone qui legit̄ i officio p̄sentis sollēnitatis ait Post illū sacrosanctū dñi natalis diē nullius hois natiuitatē legimus celebrari nisi solam iohis baptiste In alijs enī sanctis ⁊ electis dei nouimus diē illū colī quos illos p⁹

UVA. BHSC. IyR_226

consumationē laborū ⁊ defunctum triūphatumq; mūdū in perpetuas eternitates p̄sens hec vita parturiyt. In alijs cōsumata vltimi diei merita celebrant. In hoc etiā p̄ma dies ⁊ ipsa hominis inicia cōsecrantur.

¶ Quarta dignitas beati iohīs dī veneratiōis. Voluit nanq; deus cōcurrentibus miraculis plurimis reliquias corporis eius a fidelibus venerari. Legit enim in hystoria ecclesiastica. q̄ cuz ad tumulū iohānis multa miracula fierent. iubēte Juliano apostata gentiles ossa eius sparserunt. Et cum miracula nō cessarēt. postea collecta et in igne cōcremata in puluerē redegerūt et p agros ventilauerunt. Tandē cineres illi collecti a quibusdā monachis hierosolimaz fuere delati. deinde post aliqua tēpora ianuā trāslati vbi nūc deuote coluntur. Sicut Alexander tertius. ⁊ Innocentius iij. rei veritate cognita suis p̄uilegijs approbarūt. Caput vero eius tpe Marciani principis inuentū est. Duobus quidē monachis beat⁹ iohannes caput suuz in visu manifestauit. qui ad locum p̄perantes vbi sepultum tamdiu latuerat inuenerūt. illud saccis cilicinis inuolutū. q̄ postmodū Constantinopolim. inde ad gallias regnante Pipino est translatum. Vltimo ad vrbem deductū ⁊ in ecclesia sancti Siluestri honorifice reseruatum. Digitus insup̄ ille quo dn̄m ostenderat cō buri nō potuit ut refert mḡr iohānes Beleth. qui a fidelibus cōseruatus. postmodū a sancta Tecla de vltramarinis partib⁹ in Normandiā delatus est.

¶ Quinta dignitas beati iohānis dicit glorificatōnis. Credendū quippe est q̄ in celo magna sit gloria eius. et q̄ positus sit in supremo ordine angelorū. atq; in sede luciferi collocatus. Nam illa sedes non fuit reparata p̄ christuz. quia stat ad dexteram patris. nec per virginē q̄ stat super choros angelorū. nec per aliū sanctum. quia ut p̄dictū est. Inter natos mulierū non surrexit maior iohanne baptista. Et sicut magnus fuit meritis et sanctitate. ita magnus est gloria ⁊ felicitate. Cuius patrocinū deuote implorātes sperare possūt illius intercessione conseq̄ in hoc seculo dei gratiam ⁊ in futuro gloriam sempiternam In qua viuit ⁊ regnat de⁹ per omnia secula seculorum. Amen.

Sermo trigesimus secūdus de sancto Paulo apostolo doctore sūmo gentiū.

Quas electionis est mihi. dominus nr̄s ihū x̄pi verba sūt ista originaliter actuz ix. ca. Ad laudes ingentes beati ap̄li pauli extollendas hodierna die merito ē laborādū. Ipse nāq; sua cruditione mirabili. x̄pi benedicti nomē gentibus patefecit. Ipse sue cōuersionis exēplo peccatoribus ad penitentiā redire volētib⁹ spem de venia cōsequēda dedit. Ipse vtiq; verbis ⁊ factis adeo clare x̄pm a mortuis resuscitatū atq; in dexterā dei patris sedentez ostendit. vt nullus amplius nisi volens de fide x̄pi dubitare queat. Ad ipsū igit̄ exhortemonē vertamus q̄ prius nois ihesu ardentissimus p̄secutor. exposit factus ē illi⁹ defensor acerrimus ⁊ p̄dicator eximius. in quo postemendatū delictuz tanta supabūdauit gra vt etiā in hac vita mortali ad visionez diuine essentie raperet. De ipso pyssimus ihūs ananie discipulo suo fidelissimo retulit verba in themate posita. In quibus de paulo glorioſissimo tria misteria ꝓponimus contemplanda.

¶ Primū dī p̄secutionis
Scōm cōuersionis
Tertiū visionis

¶ Qualiter paulus feruebat in p̄secutionem discipulorz Cap̄. p̄mū.

¶ Primū misteriū cōtemplandū de paulo dī p̄secutionis. Ipse nāq; validissime ecclesiaz expugnare tēpta uit. Nam lucas actuū ix. ca. dicit. Saulus aūt adhuc spirās ideſt ex vehementi spū ignez p̄secutionis accendens in se ⁊ in alios. cōtra ecclesiā minarū in verbis iniuriosis. ⁊ cedis. i. in verberibus et flagellis in discipulos dn̄i accessit ad p̄ncipē sacerdotū ⁊ petijt ab eo epl̄as i damascum ad sinagogas vt si quos inuenisset huius vie viros ac mulieres vinctos illos p̄duceret in ir̄m. Sed p̄o huius partis plenior intelligentia circa septez dubitare cōtingit.

¶ Primo circa nominis mutationē
Scōo circa sugbie occasionē
Tertio circa tēporis dilationem

UVA. BHSC. IyR_226

Quarto circa mīe cōsecutionē
Quinto circa liberi arbitrij dispositionez.
Sexto circa discipulor distinctionē
Septimo circa potestatis acceptionē
Primo dubitat circa nois mutatōnē. q̄re
s. nomē pauli mutatū ē cuz prius saulus vo
caret. ¶Nā mutatio nois ē prohibita. C. de
mutat. no. l. i. Sz ad hoc rndet Jo. andree
in glo. in ꝓlogo sexti libri decretaliū. q̄ lex
illa loquit de mutatione fraudulenta. Tñ
interdū licet mutare nomen ut ꝑ mutatio
nē nois ostēdat facta mutatio hois. Sicut
iacob vocat⁹ fuit isrl ex eo q̄ vidit dñm. vt
patet genesis xxxij. ca. Et simon vocatus est
petrus ex cōfessione diuinitatis i ꝓpo ut scri
bit matheꝰ xvj. ca. Et in romanis pontifici
bus mutari solet nomen. ¶Nā Martin⁹ q̄n
tus antea vocatus est oddo de colūna. Eu
genius iij. Gabriel. ¶Nicolaus quint⁹ tho
mas. Calixtus iij. alfonsus. ¶Pius secūdus
Eneas. ¶Paulus ij. petr⁹. Et Sixtus iij. di
cebat franciscus ¶Ró vero talis mutatois
est q̄a nomē debet cōuenire rei. sicut ꝑz xxj.
di. ca. cleros. ¶ de ꝓbēn. ¶ digni. ca. cū scōm.
Et xvj. q. i. ca. si cupis Et instituta ō dona.
ꝯ. Est. ¶ Tamē de nomine pauli tres opi
niones inueniunt. ¶Prima est Origenis q̄
dicit. q̄ semper fuit binomius ¶ vocatus fit
semp saulus ¶ paulus. Scōa est ¶Rabbani
q̄ ait q̄ ante cōuersionem dictus ē saulus a
saule supbo. post cōuersionē vero dictus est
paulus quasi paruulus a virtute hūilitatis
Mñ nomē suū interꝑtando ꝑ⁹ ad cozinth⁹.
xv. ca. ait. Ego sū minimus apl̄oz. Tertia ē
opinio ¶Hieronymi ¶ Bede q̄ asserūt q̄ vo
catus sit paulus a primo spolio q̄ cōtulit
ecclesie. s. sergio paulo ꝓcōsule quē ad fidez
cōuertit sicut ꝑz actuū xiij. ca. ¶ Scōo du
bitat circa supbie occasionē. quare vz pau
lus erat ita supbus ut spōte ingereret se ad
ꝓsequendū xp̄m. naz nō vocatus accessit ad
principē sacerdotū. Et ad hoc dicere possū
mus q̄ tria erant in illo quibus disponeba
tur ad extollendū.

¶Primū nobilitas generis
Scōm claritas scientie
Tertiū etas florens

¶Primū q̄ō erat in paulo fuit nobilitas ge
neris. ¶Jn q̄t eni Aug⁹ in sermone. Erat āt
paulus de tribu beniamin. sicut ipse testat

Et ad romanos xj. ca. ipse ait. Ego israhelita
sū ex semine abrae ō tribu beniamin. Ex
quo dicit glo. in ca. venerabilis. de ꝓben. et
digni. q̄ fuit nobilis Tribus ꝑo beniamin
satis in scriptura magnificat. tū q̄a illi i di
uisione terre ꝓmissionis ulīm fuit distribu
ta. sicut patet iosue xviij. ca. tum q̄a habuit
bellatores strenuos sicut notat iudicuz. xx.
ca. tū etiā q̄a ex illa tribu ꝑm ¶Hiero. fuerūt
ꝑ maiorē ꝑte innocētes interfecti. Merūtñ
plerīq; mirari solent ex his q̄ audiūt duz de
se paulus loq̄tur. Actuū nanq; ca. xx. dixit
Ego sum vir iudeus tharso cilicie natus. Et
ꝑ⁹ ad cozinthios xj. ca. hebrei sunt ¶ ego. Et
actuū xxiij. ca. ¶Pharisē⁹ in q̄t fū ¶ filī⁹ pha
riseorū. Tñ cū centurio iussisset cū verbera
ri dixit se ciuē romanū. ut habet actuū ca⁰
xxij. Et idē coram tribuno cōfirmauit. Ad
q̄ rndet ¶Nico. de lira sup xxij. ca. actuū. et
sup iij. ca⁰. ꝑ⁹ ad thimotheū. q̄ paꝰ pauli a
¶Romanis obtinuerat romanā ciuilitatez
Jdeo cū tribun⁹ dixisset. Ego multa sūma
pecunie ciuilitatē hanc adeptus sū. paulus
rndit. Ego aūt ¶ natus sū. Jdcirco nico. de
lira exponens illa verba pauli ad thimothe
um. ¶Penulā quā reliqui troado apud car
pum veniens affer tecuz ¶ libros ait. Dum
esset paulus i carcere neronis scribebat thi
motheo ut ferret sibi penulā. Erat aut̄ pe
nula vestis cōsularis q̄ a romanis data fuit
patri pauli in signuz amicitie cum ipso ¶ q̄
esset factꝰ ciuis romanus quā reseruauerat
paulus ob memoriaz patris. ¶ in signum q̄
esset romanus ciuis. si necessitas incūberet
hoc ostendendi. Erat ergo paulus natione
israelita. dignitate romanus ciuis. ¶ religio
ne phariseus. ob ista diuina magnanimus
erat ¶ audax. Merū ut in q̄t Seneca in liº ō
quatuor virtutib⁹. Magnanimitas si se su
ꝑa modū extollit. facit virū minacē: inflā
tū: inquietū ¶ turbidū ¶ i quascūq; excellē
tias dictoꝝ factoꝝq; neglecta honestate se
stimū. Scōm q̄ō erat in paulo fuit claritas
scientie. Dicit nāq; de illo Jeroꝰ. Cur pau
lus apl̄us vas electionis. nēpe q̄a vas legis
¶ scripturarū scāz armarū ē. Et actuū xxj.
ca. dixit se eruditū ad pedes gamalielis. Et
ꝑ⁹ ad cozinthios xj. ca. ait. nā ¶ si imperitus
sermone. nō tñ scientia. Ut aūt ipse inquit
Scientia inflat. Tertiū q̄ō erat in paulo

UVA. BHSC. IyR_226

erat florens etas. Erat q̃dã adolescens ℳñ actuũ vij. ca. dr̃. Testes deposuerunt vestimenta secus pedes adolescentis q̃ vocabat saulus. Et si quis obstaret q̃ potuerit ille fuisse alter qui sic noiaret. facile cõuincipotest qm̃ actuũ xpi. ca. paulus cũ humilitate ⁊ penitẽtia loquens ad dñm ait. Cũ funderetur sanguis stephani testis tui ego astabã ⁊ cõsentiebã ⁊ custodiebã vestimenta interficientiũ illũ. Cũ ergo esset in etate florenti mouebat ardenter ad psecutionez discipulorũ. ℳã ut inquit Aristo. in ij. rethorice. Juuenes sũt cõcupiscituri talia facere quecunq; cõcupiscũt. Ideo valde amãt valde desiderãt ⁊ sitiũt. Et ut vulgariter dr̃ in iuuenibus ẽ recens ⁊ buliẽs sanguis. Tertio dubitat de paulo circa tpis dilationẽ. cur s. tam diu distulit xp̃us vocare illũ ⁊ nõ cuz aliis apl̃is. Ad qõ rñdere possum⁹ q̃ sic factũ est propter tria.

Primo ppter xpi potentiã
Scõo ppter xpi sapientiã
Tertio ppter xpi clementiã

Primo ppter xpi potentiaz vt sic ostenderet q̃ post mortẽ xp̃s qui surrexit a mortuis potuit inimicos etiam benigne superare Scõo ppter sapientiaz. vt sic innotesceret multiformis sapientia dei. qui varios habz vocandi et saluandi modos. Tertio ppter clemẽtiã qua voluit ut oĩs fraudis suspitio tolleret cõuertendis gentibus. dũ talis magister est electus q̃ non solũ nõ fuisset de socijs xpi hic viuẽtis. pmo fuisset acerbissim⁹ psecutor omniũ qui inuocabãt nomen ei⁹. Et nullo comodo vl incomodo tpali timore vel fauore humano fuit ad fidẽ cõuersus ⁊ illius nois q̃ ante extinguere nitebatur defensor fuit validissim⁹. Quarto dubitatur ꝺ paulo circa mie cõsecutionẽ. quare cõsecutus est miam dei adeo ut in actu furibunde psecutionis xp̃um viderit ⁊ audierit vocantẽ. Et licet Aug⁹ dicat. Si q̃ris quare hũc trahat. illũ nõ trahat. noli duudicare si non vis errare. nihilominus rectissime pietas diuina egit cũ paulo dũ illũ ad se taz mirabiliter traxit propter tria.

Primo ppter ꝯelum
Scõo ppter meritũ
Tertio ppter exẽplũ

Primo ppter ꝯeluz quo mouebat paulus ignorans in tali psecutione q̃z grauit offendebat putabat nãq; sacrificiũ se offerre deo si xpi nomen deleret. Hoc ipse cõfirmat p̃ ad thi. p̃° ca. vbi ait. Gratias ago ei q̃ me cõfortauit in xp̃o ihu dño nr̃o. qã fidelẽ me existimauit. ponens in ministerio qui p̃r⁹ fui blasphemus et psecutor. Sed miam cõsecut⁹ sũ quia ignorãs feci in incredulitate. Et ad galathas p° ca. inqt. Audistis enĩ cõuersationẽ meã in iudaismo qm̃ supza modũ psequebar ecclesiã dei ⁊ expugnabã illã. ⁊ proficiebã in iudaismo supza multos coetaneos meos in genere meo. abũdãtius emulator existens paternarũ mearuz traditionũ Ut inqt nico. de lira sup hoc passu. Apud iudeos erant aliqua tradita patrib⁹ a moyse. s. q̃ scripta sunt in lege Et aliqua erant tradita a patribus aliis minoribus q̃ vocabant traditiones seniorũ. ut patet mathei v. ca°. ⁊ ambaz traditionũ erat apl̃us zelatissim⁹ ante suã conuersionẽ. Scõo misericorditer actũ fuit cũ paulo propter meritũ. nã scõm Auguſti. in sermone. dũ stephanus lapidaret in oratione quã fecit p his q̃ ad eius necẽ insistebant singulariter orauit p paulo quez cõspiciebat cõtra se plus ceteris corde ⁊ aio vesanire. nõ enĩ poterat manu illũ lapidib⁹ duris ferire. quia nõ spectabat nisi testibus aliquẽ lapidare. tñ paulus illoꝝ retinẽs vestimenta animabat eos vt viriliter extigerent innocentẽ. Tertio remissionẽ ⁊ gratiã inuenit paulus ppter exẽplũ. ut sic in ipso tãq̃z in speculo clare peccatores intuerent magnitudinẽ mie dei. De hoc p° ad thi. p° ca. ita scripsit. Fidelis sermo ⁊ omni acceptione dignus q̃a ihus xp̃s venit in hũc mũdũ saluos facere peccatores quoz p̃m⁹ ego sũ. Sed ideo miam cõsecutus sũ vt in me primo ostenderet xp̃s ihs oẽm patientiã ad informationẽ eoz q̃ crediturι sũt illi in vitaz eternã. Quinto dubitat circa liberi arbitrij dispositionẽ. an videlicet fuit liberuz arbitriũ eius violentatũ. Ad qõ intelligendũ notanda est illa sentẽtia dñi Bonauen. in ij. di. xxv. de qua plene dixi in quadragesimali de penitẽtia sermone p̃mo. q. aliud est voluntatẽ inducι. aliud volũtatem mutari aliud volũtate cogι Tunc enĩ inducι dr̃ q̃n aliqua ꝑsuasio ei fit qua disponit vt ad aliq̃ appetibile inclinet. q̃ si valde intensa est

UVA. BHSC. IyR_226

nomen coactionis sortit. q̃uis nõ sit vera coactio. Tũc aũt voluntas mutat q̃ ipsa nolente vim potenti virtute affectio eius mutat in õtrũ. ⁊ de nolẽte fit volens. ita q̃ vna affectio expellit ⁊ õtria inducit. Sicut cum deus amatorẽ tẽporaliũ facit tẽporaliũ cõtemptorẽ. Tũc aũt voluntas dr̃ cogi q̃ intelligit ipsã inuitã aliq̃d velle ⁊ repugnãte actu volũtatis deliberatiuo. aliena virtute mouente et repugnãtia manẽte ad aliquid inclinari nolendo. Volũtas igit cogi non pot ab aliquo. sed induci ab agente creato. ⁊ mutari valet ab agente increato. Quare ⁊ liberũ arbitriuz pauli nõ fuit coactuz. sed bene immutatũ. ⁊ de nolente factũ ẽ volẽs.

Sexto dubitat circa discipulorz distinctiõnẽ. Nã dr̃ q̃ paulus pseq̃bat discipulos. Ex hoc q̃runt aliqui. qui crãt isti discipuli. Et dicit nicolaꝰ de lira q̃ erãt oẽs credẽtes in xpm. Nã discipuli aliq̃n dicũt duodecim apli. sicut ibi mathei xix. ca. Assumpsit ihs duodecim discipulos suos ⁊c. Aliq̃n septuaginta duo. sicut luce vltimo Duo ex discipulis ibant ipsa die ⁊c. Aliq̃n oẽs fideles. naz vt Eusebius tradit in historia ecclesiastica. ⁊ habet insup actuũ xi. ca. Anteq̃z ecclesia cõgregaret anthiochie. oẽs credentes discipuli nominabant. At vbi credentium numeruꝰ ibi multiplicatus fuit xpiani nominati ceperũt. Septimo dubitat circa potestatis acceptionẽ. Quõ cũ iudei nullaz haberent potestatez paulus potuit a principe sacerdotũ illaz impetrare. Ad qõ rñdet nicolaus de lira. q̃ iudei habebãt potestatem subdelegatã a romanis p criminibus in leges eoz cõmissis. nã stephanũ more iudiciario lapidasse dicũt. q̃n testes deposituꝰ vestibus lapidabãt eũ. Et in hoc seruabãt ordinẽ iudicij in lege statutũ q̃. s. testes essent primi lapidatores Dũ itaq̃z paulus videbat q̃ fiebant p aplos tumẽs antiquã legez in qua nutritꝰ erat euacuari. ura succensus litteras impetrauit. aduocauitq̃z famulos ⁊ socios negocij sui. Eamus inq̃t fratres eamus cõcito gressu in damascũ. inuenturus ibi illos destructores nostraz traditionũ. ligabimus eos affligemusq̃z verberibus et ieuniis atq̃z in vltimũ ꝓducemus O paule q̃d cogitas? O paule quid loqueris? O paule cur tanto in discreto feruore moueris? Tu capere ꝓponis ⁊ eris captus. Tu õ discipulos paras manũ. Et deus manu sua te trahet ad gremiũ discipulorũ. Et nomẽ xpi cõfũdere satagis. ⁊ nescis adhuc q̃ in breui p noie illo paratissimus eris ligari ⁊ mori. nõ ẽ cõsiliũ cõtra dñm.

De conuersione pauli et septẽ mirabilibus que cõcurrerunt in illa. Cap. scõm.

Secundũ misteriũ ꝓtemplandũ õ pauli dr̃ cõuersionis. Fuit quippe conuersio eius miranda ⁊ singularis maxime ꝓpter septem que ibi concurrerũt.

Primũ fuit illustratio
Scõm pstratio
Tertiũ allocutio
Quartũ execatio
Quintũ visitatio
Sextũ illuminatio
Septimũ confortatio

Primũ qõ cõcurrit in cõuersione pauli dr̃ illustratio. Dicit enim actuũ ix. ca. Luz iter faceret cõtigit vt appropinquaret damasco Remigius inqt. Damascus est ciuitas metropolis sirie quã edificauit damascꝰ heliezer seruus abrae. Seq̃tur textus. Et subito circũfulsit eũ luz de celo. De ista luce posset quis asserere q̃ fuerit irrũpentis aurore vl solis orientis ⁊ hui⁹ mõi. Sed profecto ipse paulus cuius fuit cõditionis ⁊ quo tpe visa sit aptissime declarauit Actuũ xxvj. ca. Loquens nanq̃z cũ Agrippa dixit. dũ irem damascũ cũ potestate ⁊ permissu principũ ⁊ sacerdotũ die media in via vidi o rex sup splẽdorẽ solis circũfulsisse me lumẽ ⁊ cos q̃ mecuz erãt. Actuũ vero ca. xxvj. dixit q̃ luz illa fuit copiosa. Scõm qõ cõcurrit in ꝓuersione pauli dr̃ pstratio. Cecidit enim i terraz vt patet actuũ ix. ca. Et ca. xxvj. paulꝰ retulit. Cũq̃z nos cũ cecidissemus in terrã quare videt q̃ ⁊ socij eius fuerũt pstrati versꝰ faciẽ scõm glosã. Tertiũ qõ in tali cõuersione cõcurrit dr̃ allocutio. nã audiunt vocez loquentẽ ydioma hebreũ ut scribit actuuz xxvj. ca. ⁊ dicentẽ. Saule saule cur me pseq̃ris. Hec vox fuit pmo reprehensiua eo q̃ saulus pseq̃bat xpm in mẽbris suis. Scõo fuit instructiua. Querenti enim q̃s es dñe. rñdit xps. Ego sũ ihs nazarenus quẽ tu pseq̃ris. Vbi nota q̃ q̃a ex luce sũma et ex alto situ

UVA. BHSC. IyR_226

celi in qua ⁊ in quo sibi apparebat. ⁊ extinde saulū ⁊ eius socios terribiliter ꝓsternente. aperte se ingerebat ei maiestatiuū ⁊ oīpotē tem. Ideo suā humilē originē sc̄m quā fuit nazarenus. i. in naçareth conceptus ⁊ nutritus et in sua reuelatione specialiter exprimit. vt ostendat q̄ ille idē q̄ fuit inter iudeos humilis. est ad celos in tanta gloria tāq̄ dei filius exaltatus. ꝓpterea xp̄us subdidit. durū est tibi ꝛ stimulū calcitrare. i. potētiori te incōpabiliter resistere. Tertio vox illa ⁊ allocutio fuit p̄ceptiua. Tremens q̄pe paulus ac stupens de cognita xp̄i potestate ac maiestate. totus cōpunct⁹ dixit. Dñe q̄d me vis facere: quasi dicat ex nūc paratus sū tibi in oībus obedire. Cui xp̄s. Surge et ingredere ciuitatē ⁊ dicet tibi q̄d te oporteat facere. Socij aūt stabant stupefacti. audiētes quidē vocē neminē autē videntes. Hic aliq̄tulū immorandū est. qm̄ actuū xp̄i. ca. paulus dixit. Et q̄ mecū erant lumen q̄dez viderūt: vocē tū nō audierūt eius q̄ loq̄batur mecū. videt⁹ q̄ hic sit aliqua ꝓtradictio q̄a ꝓius dr̄ q̄ audierūt vocez. postea paul⁹ affirmabat cōtrariū asserēs q̄ vocē non audierūt. Ad hoc ita loq̄tur Beda super act⁹ apl̄oz̄ū. q̄ confusū vocis sonū. non aūt articulatā eius distinctionē audierūt. Et cōsiliter viderūt lucē a xp̄o irradiantē. nō aūt suā corpis formam ⁊ faciē. paulus vero ⁊ vidit xp̄m ⁊ distincta verba ei⁹ audiuit. Quartū q̄ cōcurrit in illa cōuersione dr̄ corpor⁊ exēcratio. Surrexit aūt saulus de terra apertisq̄ oculis nihil videbat. Ad man⁹ itaq̄ socij trahentes illū introduxerūt damascū. Et erat ibi tribus diebus nō videns et non manducauit neq̄ bibit. In hoc triduo ait Beda pauluz oꝛoni vacasse. fuisseq̄ raptuz vsq̄ ad tertiū celū. Idē refert Nic⁹. de lira sup sc̄a epl̄a ad corinthios ca. xj. Sunt aūt Bede venerabilis verba hui⁹modi. apparet q̄ p triduū quo creatus lucis gr̄am expectabat nō ociꝛ toꝛpebat. sed diuina pot⁹ illustratōne sublimatus archana celestia rimabat. Estq̄ nisi fallor credibile. q̄ eo tēpoꝛe misteriū euangelice dispensatōnis edoctus fuerit. de q̄ ipse gloriat⁹ ad galathas dicens Neq̄ eni ego ab hoīe accepi illud neq̄ didici. sed p reuelationē ih̄u xp̄i. hec ille. Quintū q̄ cōcurrit in cōuersione pauli fuit eius visitatio. Nā instruxit xp̄us ananiā vt paulū visitaret. scribit⁹ eni actuū ix. ca sic. Erat aūt q̄dā discipulus damasci noie Ananias hic ut habet⁹ actuū xxij. ca. erat de iudeis ad xp̄m cōuersus. sc̄ētia ⁊ vita famosus. Et dixit ad illū in visu dñs. Anania. At ille ait. Ecce ego dñe. Et dñs ad eū. Surge vade in vicū q̄ vocat⁹ rectus. ⁊ quere in domo iude saulū noie tharsensē. Ecce enī ozat ⁊ vidit idest sibi reuelatū est. virū ananiā noie. naz reuelatio fuit facta paulo nō solū de ꝑsona sed de ꝓprio noie. introeuntē ⁊ imponentē sibi manū vt visū recipiat. Timēs ananias rñdit. dñe audiui a multis de viro hoc quā ta mala sanctis tuis fecerit in irl̄m ⁊ quare huc se cōtulit⁹. Cui dn̄s. vade Anania: qm̄ vas electionis ē mihi. vt portet nomē meuz cor̄a gentibus ⁊ regibus. Ego aūt ostendā illi q̄sta oporteat eū pati ꝓ nomie meo. Et abiit Ananias ⁊ introuit in domū ⁊ imponens ei manuz dixit. Saule frater dñs ihesus ad te me misit q̄ apparuit tibi in via qua venichas ut videas ⁊ implearis spiritu sancto Septū q̄ cōcurrit in cōuersione pauli fuit illuminatio. Cōfestim nāq̄ ceciderūt tāq̄ squame ab oculis eius ⁊ visuz recepit. ⁊ surgens baptiçatus est. Septimū q̄ concurrit in illa cōuersione fuit cōfortatio. Cū accepisset cibū cōfortatus est duplici cōfortatione. s. corpis ⁊ spūs. Q̄ patet q̄a ꝓtinuo ingressus in synagogas p̄dicabat ih̄um ⁊ iudeos viriliter cōfūdebat. Hec oia facta fuit eodē anno quo xp̄s passus est ⁊ stephan⁹ lapidatus. nam xp̄s octauo kalendas aprilis passus est Stephanus eodē anno tertio die augusti lapidat⁹ est. Paulus vero octauo kalendas februarij cōuersus ē. Et ut refert nicolaus de lira. nō statim post baptismuz suuz iuit de damasco in ar̄bin. sicut ipse dicit ad galathas p° ca. Sed ꝓius abiit in arabiam. qua lustrata p̄dicando reuersus est damascū. Et in ista reuersione voluerūt eum iudei capere. ⁊ p muruz euasit submissus in sporta. deinde tā tribus annis a sua cōuersione decursis ascendit in ir̄m videre petruz ⁊ mansit apud eū diebus tribus. Vbi sunt o paule dure cōminationes tue? Vbi cōtumelioſa verba q̄bus discipulos afficiebas? Vbi cathene q̄s deferebas vt vinctos illos in ir̄m perduceres? Mutatus es in alterū

UVA. BHSC. IyR_226

virum. Hec vtiq; est mutatio dextre excelsi ¶factus es euãgelica tuba. xpi preco: ¶ inuictissim⁹ miles religionis xpiane. ¶Nõ times labores. nõ horres pericula: nõ vitas plagas: nõ fugis mortẽ. Tu p xpõ ut ꝑ ad corinthõ ca. xj. patet fuisti in laboribꝫ plurimis. Tu in carceribus abũdantius. Tu in plagis supra modũ. O q̃sta cõstantia. q̃staue fuit ei⁹ animi fortitudo. A iudeis quinquies quadragenas vna min⁹ accepit. Refert ¶ Nico. de lira sup hoc passu. q⁹ deuteron. xxv. ca°. cõmittit iudicibus ut p minoribꝫ culpis pro quibus mors nõ ẽ inferenda imponãt plagas ¶ verbera. ita tñ q⁹ quadragenarius numerũ ictuũ nõ excedãt. Sapientes vero iudeorũ ad ꝓtendẽdũ pietatẽ ordinauerũt. q⁹ de illo numero aliq̃d minueret plus vel min⁹ ꝓut rõnabiliter videret rõne delicti vel conditionis verberãdi. ¶ sic de aliis circũstantijs. Quia vero paul⁹ erat eis odiosus subtraxerũt de dicto numero quinq̃es vnũ ictũ pro vice qualibet. Ter virgis cesus fuit sicut patet actuũ xvj. ca. Semel lapidat⁹ fuit in ciuitate lichaonia. vt ponitur actuum xiij. ca°. Ter naufragiũ fecit. Et ne singula repetamus. p xpõ in vrbe maxima capitis trucatione gloriosũ martyrũ consumauit

De raptu pauli in quo vidit essentiã dei. et de conditionibus illi⁹ raptus. Cap. tertiũ.

Tertiũ misteriũ cõtemplãdũ de paulo dr̃ visionis. Voluit q̃dez benigni⁹ de⁹ ex priuilegio speciali cõcedere paulo ut i suo raptu diuinaz essentiaz videret. de quo ipse ita scribit ꝑ ad corinth. ca. xij. Scio hoiem in xpõ ante annos quatuordecim siue in corpore siue extra corpus nescio de⁹ scit raptuz huiusmodi vsq; ad tertiũ celũ. Et scio hui⁹ modi hoiem siue in corpe. siue extra corpus nescio deus scit qm̃ raptus ẽ in paradisum ¶ audiuit archana dei q̃ nõ licet homini loqui. ¶Pro quorũ verbor declaratione notãde sut septẽ theologice veritates. ¶Prima veritas scõm nico. de lira sup isto passu. Quia raptus ꝓprie importat quandã violentiaz alicuius rei ꝑ motũ nãlẽ sibi. q⁹ pot ee dr̃ Vno mõ q̃ctum ad terminũ motus ut si lapis mouear̃ sursũ. Alio mõ q̃ctũ ad modũ motus vt si lapis p impulsũ violentũ ferar̃ deorsũ velocius q̃z natus ẽ moueri. Sic aia hois dr̃ rapi in id q⁹ ẽ pter nãm. Vno mõ q̃ctũ ad terminuz raptus puta q̃ rapit̃ ad penas Alio mõ q̃ctũ ad modũ hominꝫ connãlem. Et sic licet aia nata sit moueri i deũ. tñ modus cõnãlis scõm statũ vite presentis est q⁹ in cognitionẽ diuinã ascendat p cognitionẽ sensibiliũ ¶ sic ptens sensibus. ideo q̃ ducit̃ in cognitionẽ diuinorũ a sensib⁹ abstractã dr̃ rapi. in q̃ctũ hoc fit pter moduz sibi cõnãlem. ¶Post resurrectionẽ vero quando erit i corpore glorioso opus intellectiue nullo modo impedĳẽte raptus nõ habebit ibi locũ. ¶Secũda veritas q⁹ paul⁹ in raptu vidit essentiã diuinã. sicut determinat Augusti ad paulaz de videndo deũ. ¶ in xij. sup genesim ad lr̃am. q⁹ ¶ verba apli designãt. dicit eni se audiuisse ineffabilia verba q̃ nõ licet homini loqui. huiusmodi aũt videntes ea q̃ptiunent ad visionem beatorũ q̃ excedit statũ vie. scõm illud ysaie lxiij. Oculus nõ vidit deus absq; te q̃ pparasti diligentibus te. Quare spernẽdi sũt illi q̃ dixerũt paulus nõ vidisse ipsã dei essentiã. sed quãdã refulgentiam claritatis ipsius. ¶Tertia veritas scõm Tho. ꝑa ꝑe. q. cẽtesima lxxv. q⁹ diuina essentia videri ab intellectu creato non pot nisi per lumen glorie. q⁹ tñ dr̃ participari pot. Vno mõ p modũ forme immanentis ¶ sic beatos facit scõs in patria. Alio modo p modũ cuiusdaz passionis trãseũtis. ¶ hoc modo lumen fuit in paulo q̃ fuit raptus. Et ideo ex tali visione nõ fuit simpr̃ beatus ut fieret redũdantia ad corpus. sed solũ ꝑm q̃d. Et sic nõ fuit beatus habitualiter ꝛ solũ habuit actũ beatorũ. ¶Quarta veritas q⁹ noie tertij celi pot intelligi aliq̃d corporeum. ¶ sic tertiũ celũ ẽ empirreũ q⁹ dr̃ tertiũ respectu celi aerei et celi sideri. vel respectu celi sideri. ¶ respectu celi aquei siue cristallini. Et dr̃ raptus ad tertiũ celũ. nõ q̃a rapt⁹ sit ad videndũ similitudinẽ alicuius rei corporee. sed ꝓpter hoc q⁹ locus ille ẽ cõtẽplationis beatorũ. Vbi ergo dicit se raptũ q̃a deus ostẽdit ei vitã in qua videndus ẽ in eternũ. Et q̃a visio dei nõ pot esse sine delectatione. ꝓptera nõ solũ se dicit raptũ ad tertium celũ rõne cõtẽplationis sed etiã in paradisũ recte delectationis ꝓsequẽtis. ¶Quinta veritas q⁹ paulus in raptu fuit a sensib⁹

UVA. BHSC. IyR_226

alienat⁹. Nã ut inqt Aug⁹ xij. sup genesiz
ad litterã. Nisi ab hac vita qsqꝫ quodãmõ
moriat᷑. siue omnino exiens de corꝑe siue a
uersus ⁊ alienatus a sensibus in illã nõ sub
uenit᷑ visionẽ. Nõ ẽ scðm Tho. qa oportet
cũ intellectus hoĩs eleuat᷑ ad altissimaꝫ dei
essentie visionẽ. vt tota mẽtis intentio illuc
aduocet᷑. ita. s. ꝙ nihil intelligat aliud ex fã
tasmatibus. sed totalit᷑ ferat᷑ in deuꝫ. Non
eni ꝑ aliqđ fantasma põt dei essentia videri
quinymo nec ꝑ aliquã specieꝫ intelligibileꝫ
creatã. qa essentia dei in infinitũ excedit nõ
solũ oĩa corꝑa quoꝝ sũt fantasmata. ſꝫ etiã
oẽm intelligibilẽ creaturã. Ideo impossibi
le est ꝙ hõ in statu vie videat deũ ꝑ essentiã
sine abstractione a sensibus. Notanduꝫ tñ
ꝙ aĩa xp̄i in statu vie videbat diuinaꝫ essen-
tiã absqꝫ abstractione a sensibus. nã intelle
ctus illius aĩe erat glorificatus ꝑ habituale
lumen glorie quo diuinã essentiaꝫ videbat
multo amplius q̃ꝫ aliqs angelus vel homo
Erat aũt viator ⁊ dispẽsatiue patiebat᷑ nõ
ꝓpter aliquẽ defectum ex parte intellectus
Ideo non ẽ silis rõ de eo ⁊ alijs viatoribus
Sexta veritas ꝙ paul⁹ postq̃ꝫ cessauit vi
dere deũ ꝑ essentiã memor fuit illoꝝ q̃ i illa
visione ꝯgnouerat ꝑ aliquas species intelli
gibiles habitualiter ex hoc ꝙ i ei⁹ intellectu
relictas. sicut etiaꝫ abeũte sensibili remanẽt
aliq̃ impressiones in aĩa quas postea cõuer
tens ad fantasmata memorat᷑. Vñ nec to-
tã illã cognitionẽ aut cogitare poterat aut
verbis exprimere. hec Tho. 2ª 2ᵉ. q. vbi sup
arti. iiij. in rñsione ad tertiũ argu. Septi-
ma veritas ꝙ licet anima pauli fuerit a fan
tasmatibus ⁊ sensibiliũ ꝑceptõne abstracta
nõ tñ fuit ita a corꝑe seꝑata ut ei nõ vniret᷑
q̃si forma. licet de hoc dubitari possit ꝓpt̃
ipsius apostoli verba q̃ ait siue in corꝑe siue
extra corpus nescio. deus scit. Hoc autẽ ut
Hieronẏ. ait in ꝓlogo sup danielẽ. qdã in
telligere voluerunt. ꝙ apl̃us ignorabat an
corpus eius fuerit raptũ simul cũ aĩa vł nõ
Sed Aug⁹ xij. sup genesim ad lr̃am dicit ꝙ
apl̃us sciuit se fuisse raptũ scðm aĩam et nõ
scðm corpus. nesciuit tñ qualiter aĩa se ha-
beret ad corpus. Vñ post longã inq̃sitionẽ
Aug⁹ cõcludit dicens Restat fortasse ut h᷒
ipsũ eũ ignorasse intelligamus. vtrũ quãdo
in tertiũ celũ rapt⁹ ẽ in corꝑe fuerit anima:
quõ est aĩa in corꝑe cũ corp⁹ viuere dr̃. siue
vigilantis: siue dormiẽtis: siue in extasi a sen
sib⁹ corꝑis alienati. an omnino de corꝑe exi
erit ut corpus mortuũ iaceret. Sed vt idem
Aug⁹ postmodũ refert dubitante apl̃o q̇s
vestrũ inde certus esse potuit. vñ q̇ sup hoc
loquit᷑ magis cõiecturaliter q̃ꝫ ꝑ certitudi-
nẽ loquit᷑. Ex his apparet q̃ꝫ reꝑhensibiles
inueniũt᷑ hi q̇ bonorũ tẽporaliũ falsa vene-
nosaqꝫ dulcedine decepti. alienaꝫ vitã felici
tatẽqꝫ ꝓmissã. aut negant aut acq̇rere no-
lũt. O q̃ꝫ magna multitudo dulcedinis tue
deus. O iocũda facies tua et decora nimis.
O beati qui habitãt in domo tua Ostendi
sti te paulo doctori gentiũ. sicut ⁊ moysi pri
mo doctori iudeorũ. Voluisti ut ille a te ele
ctus nõ soluꝫ audita sed visa referret. Et vñ
in ea tantus feruor: tanta cõstantia: tanta
sollicitudo: tanta diligentia: tãta demqꝫ pa
cientia. nisi q̇a te viderat i via cui te exhibui
sti scðm humanitatẽ licet imensa luce ruti-
lantẽ. Et tandẽ ad tertiũ celũ rapto demõ-
strare dignatus es diuinitateꝫ tuaꝫ. clamat
paulus. Cupio dissolui ⁊ esse cũ xp̄o. Et mi
hi viuere xp̄s est ⁊ mori lucrũ ad philipens.
p̄º ca. Cur o paule nisi quia illa ẽ vera vita
illa quieta: illa tranquilla: illa pacifica: illa
deliciosa: illa perpetua: illa demqꝫ oĩbus bo
nis repleta q̃ seq̇tur post mortẽ ꝓ xp̄o: ⁊ ad
quã ꝑuenire nõ possũt nisi q̇ moriunt᷑ cum
xp̄o. Hãc paulus p̄dicauit. hãc desiderauit
hãc tandẽ gloriose adeptus ẽ. Ad quã nos
ꝑducat ihũs filius dei q̇ viuit ⁊ regnat in se
cula seculoꝝ. Amen.

Sermo trigesimustertius de primatu sãcti
petri apl̃i et de illius eximijs virtutib⁹ atqꝫ
de ipsi⁹ pauli martyrio.

Tu es petrus. Verba sunt
redẽptoris nr̃i originalit᷑
mathei xvj. ca. ⁊ in euãge-
lio presentis solennitatis.
Rutilãtia fidei xp̄iane mi
racula satis in vrbe maxi-
ma claruerũt. Inter que
illud vnũ ꝑadmirandũ fuit cõuersio videli
cet gentiũ Romanorũqꝫ ciuiũ facta ꝑ apo
stolorũ petri ⁊ pauli p̄dicationẽ. Erant ibi
tot supstitiones nepie. tot ad ydola vana ⁊
ad demones sacrificia tot extructa artificio

UVA. BHSC. IyR_226

mirabili tẽpla falsoꝝ deoꝝ ⁊ alia huiꝰmõi. q̃ oia petro ⁊ paulo p̃dicantibus defecerũt. Ibi nũc colit crucifixus deus ⁊ homo verꝰ q̃ sedet ad dexterã patris. Ibi sacra templa dei veri ⁊ virginis matris: apl̃oꝝ: martyrũ virginũ ⁊ cõfessoꝝ a cũctis fidelibꝰ frequẽtant. Ibi sedes petri a cũctis fidelibus regibus ⁊ principibus deuotione p̃cipua bonorat. Ob q̃ leo papa i sermone festiuitatis hodierne ita elegãter romã allocꝫ. Omnium q̃dẽ scãꝝ sollẽnitatũ charissimi totus mundus est particeps. et vnius fidei pietas exigit vt quicq̃d p salute vniuersoꝝ gestuꝫ esse recolit. cõmunibus vbiq; gaudijs celebret. Merito hodierna festiuitas p̃ter illã reuerentiã quã toto terrarũ orbe p̃meruit speciali ⁊ ꝓpria nr̃e vrbis exultatione venerãda est. vt vbi p̃cipuoꝝ apl̃oꝝꝫ gloificatus est exitus. ibi in die martyrij eoꝝ sit letitie principatus. Isti sũt enĩ viri q̃ quos tibi euangelũ xp̃i roma resplenduit. et que p̃us eras magistra errorꝫ. facta es discipula veritatis. Isti sũt sancti p̃res tui veriq; pastores. q̃ te regnis celestibus inserendaꝫ multo melius multoq; felicius condiderunt q̃; illi quoꝝ studio p̃ma menũ tuoꝝ fũdamẽta locata sunt. e quibus ts tibi nomẽ dedit q̃ te fraterna cede fecdauit. Isti sunt q̃ te ad hanc gloriã p̃uexerũt vt sis ciuitas sacerdotalis ⁊ sãcta. ⁊ q̃ sãctã beati petri sedẽ caput totius orbis effecta latius p̃sidens religione diuina q̃; dñatione terrena. Quãuis enim ius imperij tui terra mariq; distẽderis. minus tñ est q̃ tibi bellicus labor subdidit q̃; q̃ pax xp̃iana subiecit. hec leo. Vt aũt tantorũ beneficiorũ veritatez plenius agnoscamus de ipso apl̃oꝝ principe petro principaliter. ⁊ demũ ꝺ ipso ⁊ paulo in hoc sermone verba faciemus. Dicere q̃dẽ possumus cuꝫ xp̃o ꝟba ꝓposita. Tu es petrus. i. inter apostolos cõfessor fidei singularissim⁹ q̃ ⁊ vrbi ⁊ toti mũdo lumen euãgelicuꝫ ꝓtulisti. vbi de ipso sanctissimo petro tria misteria proponimus contemplanda.

¶ Primũ ꝺ̃ eminentie
Scõm refulgentie
Tertiũ patientie

Q̃ beatissimus petrus princeps apl̃oꝝ fuit ⁊ dignissimum caput ecclesie. Cap̃. ꝑmum

¶ Primũ misteriũ cõtemplãdũ de beato petro ꝺ̃ preeminentie. in quo cõsiderẽmus dignitatẽ eius ex eo q̃ fuit princeps et caput apl̃oꝝ. q̃ꝺ ꝓbare possum⁹ tripliciter

¶ Primo rõne testificationis
Scõdo rone ordinationis
Tertio rõne exercitationis

¶ Primo ꝓbamus petrũ fuisse apl̃oꝝ caput ⁊ principeꝫ rõne testificationis. Ita quippe testificantur canones sacri. Sicut pꝫ xxj. di. ca. decretis. Lxxxvij. di. ca. hinc etenim. L. di. ca. q̃a tua. ca. hi q̃. ca. cõsiderandũ. ca. fidelioꝝ. Lxxxxvj. di. ca. nouit. lxxix. di. ca. opõtebat. lxxx. di. ca. in illis. p̃ma. q. i. ca. eos. iij. q. vj. ca. dudũ. vij. q. i. ca. mutationes. viij. q p̃ma ca. si petrus. xxiij. q. i. ca. rogamus. Et de electione ca. fũdamẽta li. vj. Et quia papa canonice electus est successoꝝ petri vt patet xxj. di. ca. in nouo testamẽto. Et ix. q. iij. ca. aliorũ. Ideo est caput ecclesie vt dicitur lxxxxvj. di. ca. cõstantinus Et est vicariꝰ xp̃i vt pontꝰ extra de transla. epi ⁊ electꝫ. ca. inter corporalia. ⁊ ca. licet. Et in clementina Romani principes. de iureiuran. Et gerit vicẽ dei in terris. vt habet extra de transac. ca°. quanto. Scõdo ꝓbamꝰ petrũ fuisse apostolorũ ⁊ totius ecclesie caput rõne ordinationis. Sic vtiq; statuit xp̃us vt postq̃; ipse cõscenderet celũ. petrus curaꝫ gereret ecclie sancte. Nã sibi dixit Math. xvj. ca. Tibi dabo claues regni celorũ. ad designandum q̃ oẽs alij q̃bus ptãs ligandi atq; soluẽdi concedenda erat. dependentiã haberent ab ipo vt scribit xxiij. q. i. ca. manet. ca. q̃cunq;. Insup luce xxj. ca. dixit xp̃us bñdict⁹. Ego ꝓ te rogaui petre vt nõ deficiat fides tua. s. finaliter scõm Nico. de lira. Nõ enĩ rogauit vt petrus nõ caderet. sed ut in casu non remaneret. Ideo seq̃tur. Et tu aliq̃n cõuersus. i. de peccato ad gr̃am. confirma frẽs tuos. Q̃ꝺ ꝺ̃ ei q̃a ecclesia erat sibi cõmittenda. Impletũ vero id fuit q̃n. vt ꝺ̃ iohis vltimo ca. ter xp̃us illi dixit. Pasce agnos meos. Tertio ꝓbamus petrũ fuisse aplis ceteris ⁊ ecclesie prelatum rõne exercitationis vt enĩ scribit actuũ p̃mo ca. Prum⁹ sermonem fecit in electione mathie. Et actuũ iij°. ca. post susceptũ spũm sanctũ primus populo predicauit Ideo Anacletus preallegato ca. in nouo testamento ait. Petrus p̃mus

UVA. BHSC. IyR_226

ad fidē populū virtute sue predicationis ad duxit. Et post ascensionē xpi primū miraculum factū fuit per petrum associatus cuz iohanne. cum dixit claudo. Argentum et aurum non est mihi. quod aūt habeo hoc tibi do. In nomine iesu surge ⁊ ambula. ꝓpterque omnia nō est ascribendum superbie ꝙ petrus sit passus in cathedra exaltari. Cuz humilitate quippe honorem sue dignitati a christo vt predictū est institute libēter susce pit. ¶Nam vt colligitur ex itinerario clemētis. ¶Postq̄z beatus petrus Anthiochie predicauit. populumq̄z illū ad fidez conuertit. Theophilus princeps ciuitatis illi⁹ domuz suam in basilicam fecit consecrari. In cui⁹ medio excelsam cathedraz fabricauerunt ⁊ petrum vt ab oibus videri et audiri posset. exaltauerunt. In qua sedit honorifice tēporibus congruis annis septem. Sed postmodum veniens ¶Romam anno scōo imperij ¶Claudij i romana cathedra sedit annis viginti quinq̄z ⁊ ultra. De primo vero honore ecclesia festum celebrat. quia tunc primo prelati ecclesie ceperūt loco: potestate et nomine sublimari. Ex quibus omnibus dēprehendere possum⁹ q̄z reprehensibilis sit multorum ignorantia: temeritas ⁊ malicia qui prelatos ecclesie precipue pontificem maximum. despectos: viles: contemptibilesq̄z inspicere vellent. ¶Naz ut de papa loquar ipse a nemine est iudicādus nisi a fide deuiet. vt patet xl. di. ca°. si papa. Et debet quandoq̄z ornatus corona et vestib⁹ preciosis populo se monstrare ad honorem ⁊ gloriam christi quoniaz pape Siluestro ⁊ eius successoribꝫ ¶Imperator Constantinus dedit palaciuz suum lateranense ⁊ coronaz capitis ⁊ vestimenta imperialia. lxxxvj. di. ca. Constantinus Et licet beatus petrus non legat cum tanta magnificentia sedisse. tamē id fuit q̄a persecutio recens et ingentissima impugnabat ecclesiaz. ¶Q̄ patet quia ⁊ ipse ut infra dicemus iubente ¶Nerone crucifixus fuit. Unde Ysidorus i libro de vita ⁊ obitu sanctorū ait. ¶Petrus postq̄z anthiochenā fundauit ecclesiaz sub Claudio Cesare contra Simonem magum ¶Romam pergit. ibiq̄z p̄dicans euangelium viginti quinq̄z annis. eiusdem vrbis episcopatuz tenuit. Et trigesimo sexto anno a passione domini a ¶Nerone crucifixus est.

De abiectione rerum temporalium ⁊ confessione christi atq̄z penitentia petri. quib⁹ tanq̄z preciosis gemmis anima eius decorata fuit. Capitulū secundū.

Secundum misterium contemplandū de petro apostolo dicitur refulgentie. ¶Refulsit nanq̄z et virtutibus claruit. atq̄z ob sue vite sanctitatem ⁊ perfectionē signis plurimis ⁊ miraculis coruscauit. Et omnibus alijs dimissis tres in hac parte virtutes eius prestantissimas consideremus.

¶Prima dicit bonorū tēporaliuz despectio
Scōa ihu xpi filij dei confessio
Tertia peccati cōmissi amara deploratio

¶Prima beati petri virtus a nobis considerāda. dicit bonorū temporalū despectio Ut enim scribit Mathei iiij. ca. Ambulās ihus iuxta mare galilee. vidit duos fratres simonem qui vocatur petrus ⁊ andreaz fratrem eius: mittentes rhetc in mare. Erant enim piscatores. Et ait illis. Venite post me faciam vos fieri piscatores hominum. At illi continuo relictis rhetibus secuti sūt eū.

Sed a quibusdam queritur vtrū sit magis scōm virtutē possidere diuitias q̄z illas relinquere. Et pleriq̄z paupertatez damnātes arguūt. ¶Primo quia nullus debet exponere se periculo. Sed qui paupertatez sectatur exponit se periculo spirituali ⁊ corporali. ergo non licet relictis omnibus paupere vitam gerere. ¶Nam sapiens ꝓuerbioꝝ ca. iij. dicebat. ¶Ne forte egestate compulsus furer ⁊ periurez nomen dei mei. Et ecclesiastici xxvij. ¶Propter inopiam multi deliq̄runt Et Ecclesiastici vj. ca. Sicut ꝓtegit sapientia sic protegit et pecunia. Et Aristoteles iiij. ethicorum. ¶Videtur quedam perditio ipsius hominis esse corruptio diuitiarū q̄a per has homo viuit. Sunt ⁊ de hoc alie auctoritates quas inuenies in sermone de contemptu diuitiaruz. Scōo arguit contra paupertatez. quia scōm Aristo. in ij. ethicorū. ¶Virtus consistit in medio. sed ille q̄ omnia dimittit per voluntariā paupertatez non videt in medio cōsistere. sed magis in extremo. ergo nō agit virtuose. Tertio arguit q̄a vltima p̄fectio hois i beatitudine ꝙsistit

UVA. BHSC. IyR_226

Sed diuitie cõferũt ad beatitudinẽ. dr enim ecclesiastici xxxj. Beatus diues qui inuentꝰ ẽ sine macula. Et Aristo. dicit in pꝰ ethicorũ. q diuitie organice deseruũt ad felicitatẽ. ergo relinquere oia ꝛ uiuere in paupertate nõ est scõm uirtutẽ. ¶ Quarto arguit. naz dare elemosinã ẽ actus uirtutis ꝛ deo gratꝰ sed paupertas excludit elemosinarũ largitionẽ. ergo uidet q paupertas nõ spectat ad uirtutẽ. Contra ista ẽ auctoritas Nicolai. q aut cõtra Joannanũ. Legunt plurimi philosophorũ diuitias nõ tm cõtẽpsisse sed etiã abiecisse quasi impedimẽtuz sapientie ꝛ uirtutis. Et de his Lactantiꝰ liº pº diuinaruz instit. inqt. Nã ꝛ abiecisse quosdã res familiares suas ꝛ renũciasse uniuersis uoluptatibus constat. ut solã nudãq uirtutẽ nudi expeditiq sequerent. Et Seneca in li. de moribus ita sequit. Multis ad philosophãdũ obsistere diuitie. paupertas aũt expedita secura est. Et de Crate Nicolaꝰ ad paulinuz notauit illud qõ ponit xj. q. ij. ca. Crates. Crates ille Thebanus homo quondam ditissimus cũ ad philosophandũ Athenas pgeret. magnũ auri pondus ꝓiecit. nec putauit se posse simul ꝛ uirtutez ꝛ diuitias possidere. ¶ Ad primũ itaq obiectũ respondet Tho. hiº hẽ. q. cẽtesima. lxxxvj. q ille qui oia dimittit ꝓpter xpm nõ exponit se periculo. neq spũali neq corporali. Spũale enim periculũ ex paupertate ꝓuenit qũ non est uoluntaria q ex affectu congregandi pecunias quez patiũt illi q inuolũtarie sũt pauperes. incidit homo i multa peccata. Iste aũt affectus deponit ab his q uoluntariaz paupertatẽ sequũt. Magis autẽ dñat bis q diuitias possident. Corpale etiaz periculũ nõ immittit illis q intentione sequendi xpm oia relinquũt. diuine ꝓuidentie se cõmittentes. Unde Aug9 dicit liº ò sermone dñi in monte. Querentibus regnũ dei ꝛ iusticiaz eius nõ debet subesse sollicitudo ne diuitie sibi deesint. ꝓpterea saluator nr luce xxj. ca. dixit discipulis suis. Nũ misi uos sine sacculo ꝛ pera ꝛ calciamẽtis nunq̃d aliq̃d defuit uobis? ¶ Ad scõm argumẽtũ rndet sc̃s Tho. q mediuz uirtutis scõm pbm in ij. ethicorũ accipit fm rõnẽ rectã nõ fm q̃titatẽ. Nã milo crotoniensis unũ bouem comedebat in die nõ grauat9 ex eo. hic fortissimus erat ꝛ robustissimus ualde. Alius aũt frustro panis scõm sue nature conditionez sustentat. nõ accipit ergo mediuz uirtutis inter istos duos. ut. s. supaddat cui sufficit frustrum panis ꝛ deinde diminuat miloni ut tñ unꝰ q̃tũ alter comedat. Sed accipit mediũ fm q dictat rõ uidelicz q unusq̃sq comedat scõm q requirit cõditio cõplexionis sue. Ideo quicq̃d fieri ꝑ põt scõm rõnem rectã nõ ẽ uitiosũ ex magnitudine q̃titatis sed magis uirtuosũ. Esset autẽ ꝓter rõnẽ rectam si qs oia sua cõsumeret in intemperãtia: lasciuia: conuiuijs ꝛ huiusmõi ut absq utilitate. Est uero scõm rõnẽ rectã q aliqs diuitias abiciat ut cõtẽplationi uacet atq ut xpm ꝑfecte sequat. ¶ Ad tertiũ qõ obiciebat rndet scũs Tho. q duplex est beatitudo siue felicitas. Una quidẽ ꝑfecta quaz expectamus in futura uita. Alia aũt imperfecta scõm quam aliqui dicunt in hac uita beati. ¶ Presentis uero uite felicitas ẽ duplex Una quidẽ scõm uitã actiuaz. Alia fm uitam ꝛ templatiuã. ut pz ꝑ Aristo. in x. ethicorũ. Ad felicitatẽ uite actiue q̃ consistit in exterioribus operationibus diuitie instrumẽtaliter cõadiuuant. qa ut pbus dicit i ꝓmo ethicorũ. Multa opamur ꝑ amicos: ꝑ diuitias: ꝛ ciuilẽ potentiã sicut ꝑ q̃dam organa Ad felicitatẽ aũt cõtemplatiue uite diuitie non multũ opantur. sed magis impediunt inq̃ntum sua sollicitudine impediũt animi quietem q̃ maxime necessaria est cõtemplationi. Et hoc ẽ q pbus dicit in x. ethicorũ. q ad actiones multis opus est. speculãti uero nullo taliũ. s. exteriorũ bonorũ. Ad futuram uero beatitudinẽ ordinatur aliqs per charitatem ad quam efficaciter ꝑducit uoluntaria paupertas. ¶ Propterea xpus dixit Mathei xix. ca. Uade ꝛ uende omnia q habes ꝛ da pauperibus ꝛ habebis thesaurum in celo. ¶ Ad quartũ argumentũ respõdet Gregorius super Ezechielem. Qz illi qui ex possessis rebus subsidia egẽtibus ministrãt in bonis que faciũt sacrificiũ offerunt ex eo q aliquid deo ꝓmolant ꝛ aliq̃d sibi reseruãt. Qui uero nihil sibi reseruant. offerũt holocaustum qõ est maius sacrificio. Et si diceretur q sic relinquens omnia ꝛ uiues i paupertate liberalis esse non põt. cũ liberalitas in datione pecuniaz consistat. ¶ Respondet

UVA. BHSC. IyR_226

Franciscus in suo tractatu de virtutib⁹ q⁹ pauꝑ potest esse liberalis habitu gento ex actibus interioribus quia si haberet gratis daret. Cuius signuꝫ est quia subito pōt hō priuari bonis fortune. sed nō bonis virtuꝯ

Q⁹ petrus confessus est xp̄i diuinitatem

Scōa virtus petri a nobis cōsideranda ꝺ⁹ ihu xp̄i filij dei confessio. Cū enīꝫ ut scribit mathei xvi. ca. interrogasset discipulos xp̄s Quem dicūt hoies esse filiuꝫ hominis ⁊ illi dixerunt. Alij heliā. Alij Jeremiā. Alij Iohannē baptistā aut vnum ex ꝓphetis. In Jeremia dicit ⁊Nico⁹ de lira fuit excellens patientia in aduersis. In helia celus veritatis. In iohanne austeritas vitē. Subdidit xp̄s. Vos aūt quez me esse dicitis. ⁊Rn̄dens petrus dixit. Tu es xp̄us filius dei viui. Ad ihu ait illi. Beatus es simon bariona. i. filius iohāna. Bar idē est q⁹ filius. Iona ponit̄ per diminutionem pertracta media silla ba ꝓ iohanna. Sequit̄ .qa caro ⁊ sanguis nō reuelauit tibi. i. homo mortalis nō docuit te istā veritatem sed pater meus. Et ego dico tibi quia tu es petrus. i. cōfessoꝛ petre vere que xp̄us est. Et sup hanc petrā quam cōfessus es. s. super xp̄m edificabo ecclesiā meā

Sed hic oꝛit̄ difficultas vtrū confessio fidei ihu xp̄i sit ad salutez necessaria. Et ad h̄ dicit scūs Tho. $ß^{a}$ $ß^{e}$. q. iij. q⁹ confessio fidei cadit sub p̄ceptis affirmatiuis q̄ nō obligāt ad semꝑ sed ꝓ loco ⁊ tp̄e. ⁊ scōm alias circūstantias debitas scōm quas oportet actū humanuꝫ limitari ad hoc q⁹ sit actus virtutis. Cōfiteri ergo xp̄m nō semꝑ nec in quolibet loco ē de necessitate salutis. sed aliquo loco ⁊ tēpoꝛe. qñ. s. per omissionē huius cōfessionis subtraheret̄ honoꝛ debit⁹ deo vel etiam vtilitas ꝓximis impendenda. puta si aliq⁹ interrogatus de fide taceret. et ex hoc crederet̄ vel q⁹ nō haberet fidē. vel q⁹ fides non esset vera. vel alij ꝑ eius taciturnitatez auerterēt̄ a fide. Si aut̄ turbatio infideliū oriat̄ de ꝯfessione fidei manifesta absq⁹ vtilitate fidei vł fideliū. nō est laudabile in tali casu fidem publice confiteri. Vñ dñs dicit Mathei vij. ca. ⁊Nolite sanctū dare canib⁹. neq⁹ margaritas vestras spargere ante poꝛcos ne conuersi diliꝝpant vos. Sed si vtilitas aliqua peruenireꝫ vel adesset necessitas. tunc cōtempta turbatione infideliuꝫ debet hō fidē publice cōfiteri.

Vtrū petrus negando xp̄m peccauit.

Tertia virtus beati petri a nobis cōsideranda ꝺ⁹ peccati cōmissi amara deploratio Postq̄ enīꝫ xp̄m ut hō nōduꝫ in gra confirmatus ter ꝑ timoꝛe negauit. cum respexisset in eū pijssimus ihs. vt scribitur luce. xxij. ca. Egressus foras fleuit amare. Sed in hoc loco diligenter ē ꝑscrutandū an petrus negando xp̄m peccauit mortaliter. Et q̄dā inuenti sūt qui dicere voluerūt q⁹ nō. ex eo q⁹ nō negauit xp̄m ex timoꝛe sed amoꝛe nolēs ab eo separari. Sciebat enīꝫ q⁹ si dixisset se esse discipulū xp̄i statim fuisset electus ⁊ separat⁹ ab eo Ista opinio falsa est a cūctis doctoꝛibus improbata. Nā scūs Tho. $ß^{a}$ $ß^{e}$. q. xxv. ar. xij. siue vltimo .argu°. ij°. expresse dicit. petr⁹ negādo xp̄m peccauit mortaliter. Gregoꝛ in sup i omelia ō ipso ait. dū moꝛi timuit vitā negauit. Hieroꝛ sup math. ⁊Rabanus sup math. ⁊ Grego. iij. moraliū idē cōfirmāt. s. petruꝫ in illa negatione grauit̄ deliqsse. Et Leo papa in sermone de passione ita refert Oh hoc aūt hesitare ꝑmissus ē petrus vt in eccl̄ie p̄ncipe remediū penitētie recōderet̄. ⁊ nemo auderet de sua ꝛ̄tute cōfidere. Crisosto. in sup i ꝓmone sic loq̄t̄. Idcirco diuine ꝓuidentie secretuꝫ ꝓmisit vt p̄m⁹ ipse haberet̄ petr⁹ q̄ erga pctoꝛes durioꝛe sentētiā ꝓpriꝫ casꝰ intuitu tēperaret. petrus enīꝫ oꝛbis rarū doctoꝛ ⁊ mgr̄ peccauit ⁊ venīā impetrauit. vt hec indulgētie noꝛma ⁊ regula iudicātib⁹ ꝓberet̄. hec crisosto. Ex his dictis claret petrū a pctō excusari nō posse. Vexātiōrit̄ difficultas nō parua ex ꝛ̄bis leonis pape i ꝓmone ō passione sic ad petrū loquētis. Vidit in te dñs nō fidē victā: nō dilectionē auersā sed constātiā fuisse turbatā. Si pctiꝫ esse non pōt cū dilectione ⁊ charitate ergo minime petr⁹ peccauit q̄ dilectionē et charitatē nō ꝑdidit. Ad hoc rn̄det sanctus Tho. vbi supra. q⁹ charitas amittit̄ dupl̄. Uno modo directe ꝑ actualez cōtemptum ⁊ sic petrus charitatem nō amisit. Alio modo indirecte quando quis cōmittit aliquid ꝓtrarū charitati ꝓpter aliquā passionē cōcupiscentie vel timoꝛis. ⁊ hoc mō petrus ꝑ

UVA. BHSC. IyR_226

charitatē faciens charitatē amisit sz eā cito recuperat dū lachrymas contritionis effudit. ¶Neqz tanta fuit deformitas eius culpe ꝙta ꝑ illa penitētie plenitudo. ¶Nec solum ꝑ peccato cōmisso plorauit. ¶Quinymo fertur q̄ semp i sinū sudariū portabat quo crebro fluentes tergebat lachrymas ¶Quia qñ dulcedinis et locutionis ⁊ penitētie dñi memor erat ꝑ nimia amoris suauitate lachrymas continere nō poterat.

¶De martyrio petri ⁊ pauli qd cōsiderat̄ respectu tēporis. respectu cause ⁊ respectu modi. ¶Cap̄ tertiū.

¶Ertiū misteriū contemplandū de beato petro dr̄ patientie. in quo innuebimus patientiā illius in tollerationē martyrij. de quo tria consideremus.

¶Primo dubietatē
¶Scdo causalitatē
¶Tertio modalitatē

¶Primo cōsideremus dubietatē. an petrus ⁊ paulus passi sint eadē die. ¶Et q̄dā dixerūt q̄ eadē die revoluto anno. Sed cōtra istos est auctoritas vniūsalis ecclesie q̄ in oīone sic deū depcatur. Deus q̄ hodiernā diē apostoloz tuoz petri ⁊ pauli martyrio cōsecrasti: da ecclesie tue eoz̄ in oībus seq̄ ꝓceptuz ꝙ quos religionis sumpsit exordiū. ¶Et dyonisius qui eoz̄ interfuit martyrio ut inferius dicet narrat qualiter eadem die simul ⁊ anno passi sunt. ¶Idē refert leo papa i ꝑmone. ¶Hiero⁹ vero in libro de viris illustrib⁹ inqt ¶Anno ¶Neronis scdo paulus romam vinctus mittit̄ ⁊ per biennū in libera manens custodia aduersus iudeos disputauit. deinde a nerone dimissus euangeliū in occidentis partibus ꝓdicauit. ¶Quarto decimo vero neronis anno codē die quo crucifixus est petrus capite trūcatus est. ¶Et in hoc cōcordant pariter oēs sancti. ¶Et licet eadē die passi fuerint. ordinauit tū Gregoz⁹ ut ipsa die specialius quo ad officium fieret solēnitas petri ⁊ in sequēti die cōmemoratio pauli. tū qa eadē die fuit dedicata ecclesia sancti petri. tū quia maior est dignitate. tū qa ꝑ ē cōuersione. ⁊ prior vrbē intrauit. ¶Scdo cōsideremus causalitatē. qua. s. ex causa petrus ⁊ paulus innocētes ⁊ sancti ad violētā mortē cōdemnati fuerūt ¶Ad qd respōdere possum⁹ q̄ tria cōcurrerūt q̄ illos bonos ⁊ omni sāctitate fulgētes coegerūt ad mortē.

¶Primū fuit romanoz̄ superbia
¶Scōm ¶Neronis seuicia
¶Tertiū ¶Simonis magi malicia

¶Primū fuit romanoz̄ superbia. nā xp̄ianos ꝑsecuti sūt. nō qa xp̄m ꝓdicabāt. sz qa ipsuz sine senatus auctoritate deificatū aiebant. qd ipsi de nouo fieri ꝓhibuerant. vt scribit in historia ecclesiastica. ¶Nā cū pilatus q̄dā vice ad Tiberiū eptas d̄ xp̄o misisset. ipseqz Tiberius eius fidē a romanis recipi assentiret. senatus omnino respuit. et eo q̄ nō sui auctoritate deus vocatus fuit ¶Et licet Titꝰ liuius in ꝓhemio dicat in laudē romanoz̄ ¶Ceterū aut me amor negocij suscepti fallit. aut nulla vnq̄z respublica nec maior nec sāctior nec bonis exēplis ditior fuit. nec vnq̄z ciuitatē taz sero auaricia luxuria q̄z īmigrauerunt. Tū nescuit aut noluit ipse Titus liuius agnoscere romanoz̄ superbiā q̄ se deos extimabāt. ⁊ vt Aug⁹ dicit in ꝑn⁹ primi li. de ciui. dei ¶Hoc qd dei est affectabant amabantq̄z sibi in laudibus dici. parcere subiectis ⁊ debellare superbos. ¶Et ut ꝓdictū est nolebant ut q̄s ꝑ deo coleret̄ absq̄z illoz licētia ⁊ auctoritate. ¶Scōm qd concurrit ut apli sācti violēta morte extinguerent̄. fuit ¶Neronis seuicia Ipse tūc romanis imperabat. qui vt ¶Horosius ¶Eutropius ⁊ reliqui scriptores romanarū rerū traducūt flagitiosissimus ⁊ iniquissimus fuit. De quo etiā iohannes de Saberijs in policratone li. ꝑmo ita ait. In tanta mole imperij omnē posuis est grauitatē. philosophiā p̄sequēs q̄si maiestatis imperij inimicam. ¶Et nobiliora ingenia veritus. se cōsiliys subdidit histrionum ¶Cū vero esset omniuz auarissimus adeo ut nulli quodcunqz officiū delegaret. quin ꝑsequeret̄. nosti quid mihi op⁹ est. aut illud subiceret. ¶Qui omnibus ꝓesset omnib⁹ indiget histriomb⁹ ⁊ minus pecunias infimtas erogare non grauabat. Singulos ꝑ ut quibuscunqz placuerat amplissimi dignitatis nomie sublimabat. Alios patricios. alios senatores dicere hos illustriū spectabiliūue nominibus illustrabat. hec ille. ¶Qui aliter appellari solet policratus. ⁊ fuit natione anglicus. ¶Et ne vicijs neronis diuti⁹ immoremur. illud tantuz asseramus in medium. q̄

ꝑ iij

UVA. BHSC. IyR_226

anno etatis sue xxxij. Eutropiū fugiens ad quartū ab vrbe lapidē semetipsū interfecit

Tertiū qō cōcurrit vt sanctissimi petrus ⁊ paulus martyrio cozonarent fuit Symonis magi malicia. Nic ut scribit in itinerario clemētis. serpētes eneos faciebat mouere. statuas eneas lapideasq; ridere ⁊ cātare. multaq; huiusmōi exercebat veneficijs ⁊ incantationibus magicis. ꝓpter que neroni charissimus erat. Victus tū ⁊ supatus q; se pe ab aplis petro et paulo virtute xpi. cum tēptasset volare. vt leo papa testat. orante paulo ⁊ petro imperāte angelis sathanē ut cū relinquerent. quē p aera ferebant continuo cozruit. fractisq; cerucibus expirauit. Qua de re iratus Nero dedit eos in manibus paulini viri clarissimi. ⁊ paulin⁹ tradidit eos in custodia mamortini sub cura militū processi ⁊ martiniani Quos milites petrus ad fidē xpi conuertit. ⁊ cōperto q xpiani essent capite cesi sūt.

Tertio cōsiderem⁹ modalitatez. quo. s. modo petrus ⁊ paulus martyrio cozonati sūt. Et in hoc standuz ē dyonisio ariopagite q de hoc scribit in epla ad thimotheū. Nā post multa signa ⁊ ꝓdigia q dñs per suos aplos dignatus fuit opari. petrus tanq; alienigena iussus est crucifigi. paulus vero qa ciuis erat romanus capitalē sentētiā subiit. qua lata. dicit dyonis⁹ O frat mi thimothee si vidisses agones cōsummationis ipsoz defecisses quidez p tristicia ⁊ dolore Quis nō fleret illa hora qū preceptum sententie egressū est in eos vt petr⁹ crucifigeret ⁊ paulus decollaret. Vidisses tunc turbā iudeoz ⁊ gentiliū ꝓcutiētes eos ⁊ expuentes in faciē ipsoz. Aduenīte aūt terribili tēpore cōsummationis ipsoz cuz separarent ab inuicē. ligauerūt colūnas mūdi nō vtiq; absq; fratruz gemitu ⁊ ploratu Tūc inquit paulus petro. Pax tecū fundamentū ecclesiarū ⁊ pastoz ouiū ⁊ agnoz xpi Petrus aūt ad paulū ait Wade in pace predicatoz bonoz mediatoz ⁊ dux salutis iustorū. Cū aūt elongassent eos ab inuicē secut⁹ sū magistrū meū. Nō enī in codē vico occiderunt eos. hec dyonis⁹. Petrus igit ꝑdu ctus ad passionis locū crucifixus est habens pedes sursū ⁊ man⁹ deorsū. vt Leo ⁊ Marcellus testant Tūc petrus vt scribit Egisippus de cruce dicere cepit. Te dñe unitari optaui. sed rectus crucifigi non vsurpaui. Tu semp rectus ⁊ excelsus et altus. Nos primi hois filij q caput suū demersit in terrā. cuj⁹ lapsū significat species gnationis humane. Sic enī nascimur vt proni in terram videamur effūdi. Inter hec ⁊ silia verba gratias agens deo ⁊ fideles cōmendās spūm emisit. Tūc marcellus ⁊ apuleius frēs discipuli ei⁹ eū de cruce depositū rūt ⁊ diuersis cōdientes aromatib⁹ sepelierūt. Paulus vo cū ad locū passionis duceret in porta hostiensi fm dyonisiū matronā quādā noie plantillam obuiā habuit q flens oīnib⁹ suis se cōmēdabat. Cui paulus. vade plātilla eterne salutis filia. comoda mihi velū quo caput tuum tegis ⁊ inde oculos meos ligabo ⁊ postmodū illud tibi restituā. qō illa libent effecit. Cū aūt ad locū passionis venisset ad orientē versus ⁊ manib⁹ i celuz extensis oraut cuz lachrymis ⁊ gras egit. post hec valefaciens fratrib⁹ suspexit i celū mumēs frontem ⁊ pect⁹ suū signo crucis oculosq; suos de velo plātille ligauit. ⁊ vtrūq; genu in terrā defigens absq; tristicia ⁊ cōpulsione collū extēdit. ⁊ sic decollatus est. Moxq; caput eius a corpe exiliens ihūs xps hebraice clara voce insonuit. De eius vero vulnere vnda lactis vsq; in vestimenta militis emanauit. ⁊ postea sanguis efluxit. In aere lux imēsa emicuit. de corpe odoz suauissim⁹ spirauit. ꝑcutiente aūt carnifice ⁊ amputāte caput pauli. tūc in ipso ictu paul⁹ explicuit velū ⁊ collegit sāguinē ꝓpriū ⁊ inuoluit eū illaq; hora apparuit plantille traditq; velū cū sanguine. Et reuerso militi carnifici dixit plantilla. vbi dimisisti magistrū meū paulū Respōdit miles cū socio iacet ibi extra vrbē in valle pugilū ⁊ velo tuo velata est facies ei⁹. Ipsa aūt respōdens ait. Ecce nunc intrauerūt petrus ⁊ paulus induti veste preclara et coronas fulgentes habebant in capitib⁹ suis. Et protulit velum sanguine cruentatuz et mōstrauit eis. propter quod opus q; plures crediderunt domino ⁊ facti sunt christiani. Asserit etiam Dyonisi⁹ apostolos ibi apparuisse. attende inquit miraculum. Vide prodigium frater mi Thimothee die victimationis illoz. Nam presens fui in tempore separationis eoruz. post mortem autē illorū vidi eos ad inuicē manu ad manum

UVA. BHSC. IyR_226

intrátes portas vrbis ⁊ indutos veste lumi nis ⁊ coronis claritatis ⁊ lucis ornatos. hec vponisi⁹. ¶Qui de his rebus loquenti plena est adhibenda fides. tū q̄a ex gentili ⁊ philo sopho sūmo factus fuit nō ab re pauli discī pulus. tū q̄a sapiētia ⁊ virtute pollebat. tuꝫ q̄a ꝓpter xp̄m ⁊ ipse nō sine causa passionē sustinuit. Igit᷑ q̄ramus cū dei adiutorio q̄z tū possimus scōrū imitari vestigia. vt sic so cietatis eorū participes mereamur esse in il lo felicitatis regno in quo pax sūma est. Ad q̄ nos ꝓducat clementia xp̄i qui viuit ⁊re gnat in secula seculorum Amen.

Sermo trigesimus q̄rtus de scō andrea apo stolo fratre simonis petri ⁊ i passione socio.

¶Erat aūt andreas frater si monis petri vnus ex duo bus q̄ audierant a iohāne ⁊ secuti fuerant ihm. Scri bit᷑ hec verba iohis p° ca ¶Celebre nomen beati an dree p terrarū orbē latissi me diffusū est. qm̄ nō solū in hac vita virtu tibus plurimis floruit ⁊ in regno celesti ful get gloria mirabili sed insup patrociniū ei⁹ exposcentibus petita bñficia impetrare nō cessat. ¶Placuit aūt prouidētie diuine ut ex ossibus eius cōtinue māna scaturiat ut tali signo ad eius deuotionē cūcti fideles arden tius inflāmen᷑. ¶Et licet corpus eius a maxi milla xp̄o amabili vxore ¶Egee. ut dicemus apud patras fuerit recōditū. tm̄ inde fuit cō stantinopolim delatū. ¶Postremo ad ciuita tē Amalfie fuit deductū. vbi nūc sacrū illō pignus honorabilit᷑ coseruat᷑. ¶Qua ꝓpter ut in sollēnitate eius illius laudibus refecia mur statui in presenti sermone de ipso ap'lo glorioſissimo verba facere atq̄z q̄stū potero cū dei adiutorio suā ꝑeminentiaz explicare. Ad eius vero cōmendationē assumpta fūt verba ꝓposita in quibus triplicē excellētiā beati andree curabimus enarrare.

¶Prima dr̄ diligentia
Scōa obedientia
Tertia patientia

¶Qualiter btūs andreas fuit diligēs cōuer sando cū bonis ⁊ audiendo verbuz dei atq̄z aljs cōmunicādo q̄ audiuit ¶Cap. primum

¶Prima excellentia beati andree dr̄ dili gentia. quā cōsideremus precipue q̄stū ad tria.

¶Primo q̄stū ad cōuersationē
Scōo q̄stū ad auditionē
Tertio q̄stū ad cōmunicationē

¶Primo cōsideremus diligentiā btī andree q̄stū ad cōuersationē. ¶Fuit quippe diligens ⁊ sollicitus p̄uersari cū iohāne baptista. dū eni famā eius sāctitatis accepit. postmoduz eundē ⁊ vidit ⁊ p̄dicantē audiuit. factus est discipulus eius ut refert iohes p° ca°. ¶Et in hoc exemplū nobis dedit. ut q̄stuz possum⁹ bonorū virorum cōsortia semp exp̄etamus ¶Hinc sapiens ꝓuerbiorū xxij. ca. ait. ¶Qui cū sapientibus gradit᷑ sapiens erit. amicus stultorū similis efficit᷑. ¶Et dauid in ps. xviij. ¶Cū scō scūs eris ⁊ cū viro innocēte innocēs eris. ⁊ cū puerso puerteris. ¶Et xxviij. q. i. ca. sepe malorū. dr̄. Sepe malorū cōsortia etiaz bonos corrūpūt. q̄sto magis eos q̄ ad vicia pron̄ sunt. ¶Et xxiij. q. iij. ca. q̄sq̄s. ¶Quō in corruptus poteris ꝑmanere q̄ corruptis so ciaris. ¶Et de hoc inq̄t Seneca in ij. de ira. Sumūtur a cōuersantibus mores. ¶Et idez ad Lucillū. ¶Cū his cōuersare q̄ te meliorez facturi sūt. ¶Illos admitte quos tu potes fa cere meliores: ¶Et iterū ad eundē ¶Nulla res magis animū induit honestate. nullaq̄z du bios ⁊ inclinatos ad praua magis ad rectū reuocat q̄z bonorum assidua cōuersatio. ¶Et idē in ij. de ira. non tm̄ valitudini ꝓfuit sa na regio salubreq̄z celus q̄stū animis paruz firmis conuersatio melioris. q̄ intelliges si feras mansuescere videris cōuictu nr̄o. ¶Et ¶Isidor⁹ in ij. li. soliloquiorum. ¶Vita malos. caue iniquos. ¶Sed aliq̄s obicere ō hoc po test. qm̄ xp̄s cū publicanis ⁊ peccatorib⁹ cō uersabat᷑. ita ⁊ sancti viri fecisse ꝓbati sūt. Ad q̄ declarandum audienda sunt verba Augusti. in sermone de verbis euangelij q̄ ponit᷑ xxij. q. iij. ca. a malis. ibi sic loq̄tur. A malis semp corde diligimini. Ad tēp⁹ caute corpore copulamini. duobus modis nō te maculat malus si ei nō cōsentias. et si redarguas. hoc ē nō cōmunicare. nō cōsen tire. ¶Cōmunicat᷑ quippe q̄n facto eius con sortiū volūtatis vel approbationis adiūgit᷑ ¶Neq̄z eni cōsentientes sitis malis ut nō ap probetis. neq̄z negligentes vt nō arguatis.

UVA. BHSC. IyR_226

Et eadē sententia cōfirmat̄ p̄dicta causa ⁊ q̄stione. ca. ita. ca. si q̄s. ⁊ ca. recedite. Igit̄ conuersatio xp̄i cū peccatoribus ex qua ipsi boni fieri poterant ⁊ ob quā familiarem se illis exhibebat laudabil̄erat ⁊ ex radice charitatis p̄cedens. Silit̄ apl̄i inter ydolatras cōuiuebant vt eos ad verā religionē euocarent. Sicut de andrea legimus q̄ cōsistens in Achaya posth̄q̄ suscepit spūm sanctū eā totis ecclesijs ipleuit. effugataq̄ ydolatrie peste. ip̄los ad xp̄i fidē cōuertit. Ytorē q̄q̄ Egee p̄consulis sacro baptismatis fōte regenerauit. ¶ Scō cōsideremus diligentiā beati andree q̄tū ad auditōnē. Voluit eni attentius audire iohēm de xp̄o loquentem atq̄ dicentē. Ecce agnus dei ecce qui tollit peccata mūdi. Quo audito secutus ē ihūm cū alio cōdiscipulo. dixit vero illis ihūs. q̄d q̄ritis. At illi rñderūt ei. Rabbi vbi habitas. dixit eis. venite et videte. venerūt itaq̄ ⁊ viderūt ⁊ manserūt apud eū die illo. ut patet iohis p° ca. Quātuz aūt p̄fuit vnicuiq̄ audire verba et doctrinaz xp̄i. licet dixerim in quadragesimali nr̄o in sermone de v̄bo dei. tñ adhuc expedit aliquo exēplo id aperire. Scribit̄ eni actuū ij. ca. q̄ p̄dicāte petro audientes verba eius cōpuncti sūt corde et dixerūt ad petrū ⁊ ad reliquos apl̄os. Viri fratres q̄d faciemus. petrus aūt ait ad illos penitentiā agite ⁊ baptizet̄ vnusq̄sq̄ vr̄m. Qui vero receperūt sermonē ei⁹ baptizati sūt. ⁊ appositē sunt in illa die anime circiter tria milia. Et ut inquit Jeremias ca. xxiij. Verbū dei sicut malleus cōterens petras. i. corda dura. Predicatione insup apl̄oz credidērūt oēs gentes duz in oēm terraz exiuit sonus eorum. q̄a vt dr̄ ad romanos x. ca. Fides ex auditu auditus aūt per verbū xp̄i. Propterea sapiens ecclesiasti. vj. p̄bioz̄ xij. ca. ait. Si dilexeris audire sapiēs eris. Et Aristo. in p° metha[e]. Auditus deseruit discipline. ideo alia q̄ que carent auditu sicut apes et muscē nō obediūt voci hois. nec sūt disciplinabilia. Quare nil ita animos hoiū ad bene beateq̄ viuendū dirigere pōt sicut auditus verbi. ¶ Tertio cōsideremus beati andree diligentiaz q̄tū ad cōmunicationē Dū xp̄m agnouit statim illuminationē suaz cōmunicare p̄curauit fratri suo petro. Nā ut scribit̄ iohis p° ca. mox eo inuēto dixit ei. Inuenimus messiā. ⁊ adduxit eū ad ih̄m. cui etiā xp̄us benigne sepiuz manifestauit dixitq̄ illi. Tu es simon filiꝰ iohanna. tu vocaberis cephas q̄ interpretat̄ petrus. Voluit ergo andreas bonū saluti eē sibi soli. p̄curauit ⁊ illud pro fr̄e suo petro. Dic ⁊ nos si cupimus regnare cū xp̄o. proximis opē ferre tenemur. Inq̄t nāq̄ sapiens ecclesiasticī xp̄ij. ca. Unicuiq̄ mandauit de us de p̄ximo suo. Sed mirū certe quō non cōfundunt̄ ⁊ erubescunt in semetipsis hi q̄ xp̄iano noīe decorant̄. omnia tñ ad p̄priū amorē reflectūt. dū ꝺ se loquēt̄ audiūt. adhuc Ciceronē gentilez. Retulit ipse in oro ne p quinto ligurio. hoies ad deos nulla re p̄pius accedūt q̄z salutē hoibus dando Et in q̄stionibus tusculanis. Que melioz ē in hominū genere nā q̄z eoz q̄ se natos ad homines aduuuandos ⁊ cōseruandos arbitrātur. Sed quō aliene saluti intendent qui p̄priā negligūt. Heu heu q̄z paucissimi sūt q̄ nō magis inuigilent p̄ corpis būficio q̄z pro anime atq̄ cōscientie tranquillitate.

Qualiter beatus andreas rōnabilit̄ obediuit xp̄o eū vocanti simul cuz petro qō satis stulte q̄dā improbare sūt ausi. Cap. scōm.

Secūda excellentia beati andree dr̄ obedientia. Mox eni ut ipsū atq̄ fratrem eius petrū xp̄s vocauit. relictis omnibus secuti sūt eū. vt scribit̄ mathei iij. ca. Erant eni piscatores ⁊ xp̄s dixit eis. Venite p̄ me faciā vos fieri piscatores hominū. Habuit aūt ista obediētia tres cōditiones mirificas

Prima dr̄ rōnabilitas
Scōa societas
Tertia velocitas

Prima cōditio illi⁹ obediētie rōnabilitas dr̄. ⁊ fuit nāq̄ rōnabile obedire xp̄o q̄ deus erat qui imperauit ventis ⁊ mari ⁊ facta est tranquillitas magna. ut dr̄ mathei viij. ca. q̄ curauit infirmos: illuminauit cecos: mūdauit leprosos: demones a corpib⁹ obsessis eiecit ⁊ mortuos suscitauit. Ad quē accesserūt post ieiunū angeli ⁊ ministrabant ei vt dr̄ mathei iij. ca. Merit̄ ut refert Nicer⁹ Iusup matheū Argutin hoc porphiri⁹ ⁊ Julianus augustus vel imperitiā historici mētientis vel stulticiā eoz q̄ statim secuti sunt

UVA. BHSC. IyR_226

ſaluatorē quaſi irrationabiliter quēlibz vo
cante hoiem ſūt ſecuti. Sed certe fulgor ipe
r maieſtas diuinitatis oculta q̄ in humana
facie relucebat. Ex primo ad ſe veniētes tra
here poterat aſpectu. Si enī in magnete la
pide virt⁹ hec eſſe dr̄. vt annulos r feſtucas
ſibi copulet q̄to magis dñs omniū creatu
rarum ad ſe trahere poterat quos volebat.
hec Iherō⁹. Sed porphirius p̄fatus ſacrile
gus r blaſſemus xp̄m vocante p̄ſumit cul
pare aſſerens ex malicia piſcatores ruſticos
r indoctos ad ſe ſequēdū vocaſſe. ¶Ā cum
illi⁹ facta r geſta fraude r deceptione ut ipe
falſo aſſerit fuerint plena. voluit eos habe
re comites quos facile erat decipe. O verba
omni execratione digna. O falſitas ab oib⁹
exhorrenda. ¶Nō fuit deceptor xp̄s in q̄ oīs
grē plenitudo ſuphabūdauit. oīs perfectio
ſanctitatis emicuit. omnis denicz ſplendor
virtutis effulſit. Sed ideo pauper non diui
tes r potentes. piſcatores non philoſophos
ad ſe vocauit. vt in cōuerſione mūdi fienda
p eos virtus diuina clareſceret. et veritas p
eos p̄dicanda diuine gr̄e nō hūanis fauori
bus aſcriberet. Idcirco paulus p̄me ad co
rinthios p° ca. inq̄t. Que ſtulta ſūt mundi
elegit de⁹ vt cōfundat ſapientes. r infirma
mūdi elegit deus vt cōfūdat fortia. Et mū
di ignobilia r p̄temptibilia elegit deus r ea
q̄ nō ſūt vt ea q̄ ſūt deſtrueret vt nō glorie
omnis caro in ꝓſpectu eius. Sup hoc paſſu
ita dicit Aug⁹. Si doctus eligeret fortaſſe
ideo ſe diceret electuz. q̄a ſua doctrina eligi
merūt. Dñs aūt nr̄ ihs xp̄s volens ſuppo
rū frangere ceruices non q̄ſiuit p oratorem
piſcatorez. ſed de piſcatore lucratus ē impa
torē. ¶Secūa conditio illius obedientie dr̄
ſocietas. Habuit enī ſecū obedientē r ſociū
fratrē ſuū petrū. Simul q̄dē vocati ſūt r in
ſimul vocante ſecuti. Vnde Criſoſto. ſuper
matheuz ait de ipſis. Erant habitatione ci
ues: dilectione cōcorides: artificio pares. fra
ternitatis pietate cōiuncti. ideo ſimul eos
vocauit. ne hoies ita cōiūctos diſſimilis vo
catio ſepararet. hec ille. Sciendū tñ q̄ cōiū
ctio fraternitatis aliq̄n habet diſparitatem
ſicut in cayn r abel. quorū vnus deo grat⁹
fuit. alter exoſus. vt patz geneſis iij. ca. Iſa
ac etiā hereditatē obtinuit Iſmael xō frat
eius illā amiſit. ſicut ſcribit geneſis xxj. ca°.
Et ad galathas iiij. ca. Eice ancillā et filiuz
eius. nō enīz erit heres filius ancille cuz filio
libere. Jacob inſup amabilis fuit deo. non
ſic Eſau frater de q̄b⁹ Malachie p° ca. dixit
deus. Jacob dilexi. eſau odio habui. Quā
doq̄z aūt copula fraternitatis habet parita
tez. vñ Valerius maximus li° p° recitat de
Polistrato r Diogoclide philoſophis. q̄ fu
erunt eodē die nati. eiuſdēq̄z p̄ceptoris Epi
curi ſectā ſecuti. patrimonij etiaz poſſidēdi
alendiq̄z ſcole cōmunione contūcti. eodēq̄z
momēto tp̄is vltima ſenectute extincti. Sic
cognatio petri r andree parē in multis ha
buit cōditionez. nā fuerūt ab eodē artificio
vocati. dicit nāq̄z matheus iij. ca. Ambu
lans ihs iuxta mare galilee vidit duos frēs
ſimonē q̄ vocat petrus r andreā fratrē ei⁹
mittētes rhete in mare. erāt enī piſcatores.
Et ait illis. venite poſt me rc̄. Fuerūt eidez
officio deputati. ſ. apoſtolatui xp̄i. Nō luce
vj. ca. r mathei x. ca. ſcribit. Elegit duode
cim quos aplos nominauit. ſimonē quem
cognominauit petrū r andreā fratrez eius.
Fuerūt inſup eodē p̄uilegio dotati in mi
raculorū operatione. Nō mathei x. ca. dr̄. cō
uocatis ihs duodecim diſcipulis eius. dedit
illis poteſtatē ſpirituū immūdorum ut eice
rent eos r curarent oēm languorē r omnez
infirmitatē. Nomina aūt duodeci aplorum
ſūt hec. primus ſimon q̄ dr̄ petrus r andre
as frater eius. Vltimo fuerūt eodez genere
martyrij coronati. q̄a ambo crucis ſupplici
um ptulerūt. Idco eccleſia cātat. Andreas
xp̄i famulus dignus dei aplus. germanꝰ pe
tri et in paſſione ſocius. ¶Tertia conditio
illius obedientie dr̄ velocitatis. Obediut
quippe andreas ſtatim ſine mora ſine dilati
one. Sed hoc tp̄e mortales miſeri aures ha
bent r nō audūt vocant ad penitentiaz et
tñ vix e mille cōuertr̄ vnus. Eorū vero re
ſponſio eſt uel tacita uel expreſſa. Reuertē
mur ad dñm in ſenectute. Reuertemur ad
dñm in infirmitate. Reuertemur ad dñm
poſt aliquos annos. O peccatores duri. O
peccatores excecati. nolite differre. nolite p
craſtinare. hodie inq̄t dauid in p̄s. ſi voces
eius audieritis nolite obdurare corda vr̄a.
hodie inq̄t nō cras. de futuro q̄dē nil certū
habemus. p̄ſens tñ tēpus nr̄m ē. Dū tēp⁹
habemus ait paulus ad galathas vj. opere

UVA. BHSC. IyR_226

mur bonū. Et sapiens ecclesiasti. v. ca. Ne tardes cōuerti ad dñm ⁊ ne differas de die i die. subito enī venit ira illius ⁊ in tpe vindicte dispdet te. O q̄z grandis ē numer⁹ pereuntiū. O q̄z magna multitudo dei mādata spernentiū. Vocat oēs benignus pr̄ tā dulciter. ⁊ hoīes ingrati ei obedire postponunt ⁊ Propter dicta Gregor⁹ in omelia ita pulcre loquit. Audistis frēs charissimi q̄a ad vnius iussionis vocē petrus ⁊ andreas relictis retibus secuti sūt redēptorē. ⁊ Nulla ⁊o hūc facer̄ adhuc miracula viderāt. nihil ab eo de p̄mio eterne retributionis audierant ⁊ tamen ad vnuz dñi p̄ceptū hoc qđ possidere videbant obliti sūt. Quāta nos eius miracula videm⁹. Quot flagellis affligimur? Quātis minarū asperitatib⁹ deterremur? ⁊ tñ vocantē sequi cōtēnimus. Jn celo iam sedet q̄ de cōuersione nos admonet. Jaz iugo fidei colla gentiū subdidit. Jā mūdi gloriā strauit Jā ruinis crebrescentibus districti sui iudicij ꝓpinquū denūciat diē. Et tñ supba mens nr̄a nō vult hoc sponte desere qđ quotidie pdit in vita. Quid ergo fratres charissimi. q̄d in eius iudicio dicturi sumus q̄ ab amore p̄sentis seculi. nec p̄ceptis flectimur. nec verberibus emendamur. hec ille.

Qualiter btūs andreas iubente Egea crucis martyriū passus est. Cap. tertiū.

Tercia excellentia bti andree dr̄ patientia. hec illū violentā mortez animo cōstanti tollerare fecit. non enī aufugit illata supplicia. ⁊ ꝓ xp̄o martyriū pati nō recusauit. de illo tñ tria sunt considerāda.

Primo illius martyrij causa
Scđo illius martyrij modus
Tertio illius martyrij gloria

Primo cōsideranda ē de martyrio sācti andree causa. quare. s. passus est. ⁊ Nō equidez passus est ꝓpter aliqđ ꝓpetratuz flagicium aut lese maiestatis crimē. siue qđcūq; peccatū adhuc minimuz. Sed q̄a ydolatriā detestabat ⁊ Egeā ꝓconsulē redarguebat. crudelisq; misteria efficacissime ꝓtobabat. Ab ipso Egea iniq̄ssimo cruci fuit adiudicat⁹. Jn ciuitate nāq; patras Egeas xp̄ianos ad ydolorz sacrificia cōpellebat. cui occurrens andreas dixit. Oportebat vt tu q̄ iudex hominū esse meruisti. iudicē tuū q̄ ē i celo cognoscere ⁊ agnitū coleres ⁊ colendo animū tuū a falsis dijs penitus reuocares. Cui egeas. Tu es andreas q̄ suggestitiosam p̄dicas secta3 quā romani p̄ncipes exterminare iusserūt. Ad quez andreas. Romani p̄ncipes nō dū cognouerūt quō dei filius veniēs docuerit ydola esse demonia. Cui Egeas. ista vana ihs vester p̄dicans crucis patibulo est affix⁹. Rñdit andreas ꝑ restauratōne nr̄a nō ꝑ sua culpa crucis patibulū spōte suscepit. Et satis copiose crucis fructuz ⁊ gloriaz atq; triūphū corā oibus explicauit. Quare indignatus Egeas ut ydolis sacrificaret cū cōminādo req̄siuit. Et cū cōminaret multa terribilia ō illū facturuz. nisi sue iussioni pareret. Andreas audacter rñdit Quicq̄d tibi videt in supplicijs mauis excogita. Cāto enī3 ero regi meo acceptioz q̄nto fuero ꝑ noie eius in tormentis cōstantioz. Scđo cōsiderādus est de martyrio andree mod⁹. Nāq; Egeas iussit illū a viginti uno hominibus cedi ⁊ cesū manibus ⁊ pedibus cruci alligari vt sic longioꝛē reciperet cruciatum Cunq; duceret ad crucē factus ē cōcursus pploꝛ dicentiuz. Jnnocēs sanguis eius sine causa damnatur. quos tñ rogauit apl̄us ne sui martyriū impedirēt. Videns aūt Andreas a longe crucē salutauit eā dicēs. Salue crux p̄ciosa q̄ decorē ⁊ pulcritudinē de membris dñi mei suscepisti. diu desiderata. sollicite amata: sine intermissione quesita. Securus et gaudens ad te venio. ita ⁊ tu exultans suscipias me discipulū eius q̄ pependit in te. q̄a amator tuus semp fui et desideraui amplecti te Accipe me ab hominibus ⁊ redde me mgr̄o meo. vt ꝑ te me recipiat q̄ ꝑ te me redemit. Et hec ac similia dicens exuit se et vestimenta carnificibus tradidit. Sicq; eū i cruce vt iussū fuerat suspēderūt. Jn qua biduo viuens rr. multibus hominū astantiū p̄dicauit. Tertio considerāda est de martyrio andree gloria. Dīnāte q̄dē turba Egee mortē ⁊ dicente. virū sanctum manuetū ⁊ piū nō debere ista pati venit vt ipsū deponeret. Quē videns andreas dixit Quid ad nos tu venisti Egea. Si ꝑ penitētia ipsā cōseq̄ris. Si aūt ut me deponas scias q̄ ego viuus de cruce nō descendaz. iam enī video regē meuz q̄ me expectat. Et cum

UVA. BHSC. IyR_226

vellent eū soluere nullo modo potuerūt ad
euz ptingere. Videns aūt andreas q̄ vellēt
euz de cruce deponere orauit vt scribit Au
gusti. in li. de penitentia. ⁊ dixit. ne ptmittas
me dñe descendere viuū de cruce. sz tempus
est vt cōmendes terre corpus meū ⁊ resurre
cturū seruet ⁊ reddat et ipsū quoq; meritus
sui laboris recipiat. Terre illud cōmēdo ut
me amplius vigilare non oporteat ⁊ libere
ad te fontē indeficiētis gaudij tendere anti
antē iā nō retrahat. hec ⁊ silia eo loquente.
splendor nimius de celo veniēs diuidia ho
ra euz circūdedit. ita ut nullus eum videre
posset. Et absedente lumine spūm cum lu
mine simul tradidit. Maxumilla vero tulit
corpus eius et optimo loco cū aromatibus
sepeliuit. Egeas autē anteqūz domū rediisset
arreptus a demone in via corax oibus expi
rauit. Felix igit̄ ⁊ glorioſissimus fuit illius
martyrij finis. Vnz andreas q̄ illud meruit
secreta scādere celi. vbi cuz xp̄o fruit eterna
pace in secula seculorum. Amen.

Sermo trigesimus q̄ntus de amore dulcissi
mo dñi nr̄i ihu xp̄i quez habuit ad iohānez
euangelistā.

Dilectus meus mihi et ego
illi. Iohis euangeliste ver
ba sūt ista originaliter cā
ticorū ij. ca. Immensa be
atissimi euangeliste iohan
nis preconia oēm superāt
dicēdi facultatē. Quisnaz
tā eloquens repit̄ taz ornatus in explicādo
tāq; potens in psuadendo vt eius innume
ras: vt sic dicaz: laudes effari queat. Dñ ⁊ si
nō q̄tū sibi debet q̄tū nos possumus illi⁹
progatiuas tenemur extollere dignas. Lo
ledus quippe est ab oibus ⁊ singulari deuo
tione honorandus cui dei filius tā pcipuaz
dilectionē exhibuit quē ita charissimuz ha
buit. cui demq; tanta contulit bñficia. Vt
sūt habeat mens nr̄a lumen intelligentie q̄
iohānis sublimitatez pciat de ipso in hoc
sermone dicemus. quez ⁊ merito fūdabim⁹
in amore illo dulcissimo quo cū xp̄us prece
teris aplis voluit exornare. de quo ipse ver
ba in themate posita dicit. Dilectus meus
mihi ⁊ ego illi. In quibus verbis tria miste
ria de illo amore ꝓponimus contēplanda.

Primū de supationis
Scōm ostensionis
Tertiū cōclusionis

Quē xp̄s dilexit iohānē amore pcipuo ⁊ scōm
q̄ homo ⁊ scōm q̄ de⁹ ⁊ de differētia amo
ris eius ⁊ petri. ⁊ q̄z rōnabiliter xp̄s eum ita
dilexit Cap. ꝑmū.

Primū misteriū cōtemplandū ō amo
re quo xp̄s iohannē dilexit de supatio
nis. Supauit nanq; amor ille amorē alio⁹
discipulorū. Mñ iohis xiij. ca. scribit. Erat
recūbens vnus ex discipulis ei⁹ in sinu ieſu
quē diligebat ihs. Et ix. ca. Cū vidisset ihs
matrē ⁊ discipulū stantē quē diligebat. Et
xx. ca. vna sabbati maria magdalene venit
mane cū adhuc tenebre essent ad monumē
tū ⁊ vidit lapidē sublatū a monumēto. Cu
currit ergo ⁊ venit ad simonē petrū ⁊ ad ali
um discipulū quem amabat ihs. Et xxj. ca.
Cōuersus petrus vidit illū discipulū quem
diligebat ihs sequentē. Ecclesia vero cātat
illud Bede. Hic est iohes q̄ priuilegio amo
ris precipui ceteris altius a dño meruit ho
norari Sed ut partē istā clarius expediam⁹
tria dubia ꝓponimus disputanda.

Primū vtrū xp̄s dilexit iohem ꝑm q̄ deus
Scōm vtrū xp̄s pl⁹ dilexit iohānē q̄z petrū
Tertiū vtrū xp̄s debuit ita intēse iohānem
diligere. Ad primū dubiū posset q̄s arguē
do rūdere. q̄ xp̄s nō dilexit iohānē scōm q̄
deus. sed tm̄ ꝑm q̄ hō. ꝓbat. q̄a cum amor
sit passio ⁊ nulla passio cadit in deo ideo de
us nihil amare pōt. Sz ō auctoritas scrip
ture q̄ deū diligere amareq; i plerisq; locis
testat. Mñ dauid in ps. cētesi° xlvj. ait dñs
diligit iustos. Et sapiens puerbiorū iij. ca.
Quē eni diligit deus corripit. Et sapientie
xj. ca. diligis oia q̄ sūt. Et ecclesiastici xlv. ca
Dilectus deo ⁊ hoibus moyses. Et Malachias p° ca°. Dilexi vos dicit dñs. Et paul⁹
f° ad corinthios ix. ca. Hilarē eni datorem
diligit deus. Et iohes p⁹ sua canonica ca°.
iiij. Sicut deus dilexit nos ⁊ nos debem⁹ in
uicē diligere. Et saluator nr̄ iohis iij. ca. de
us dilexit mūdū. Et xiiij. ca. Qui diligit me
diliget a patre meo. Eodē ca. Si q̄s diligit
me sermonē meū seruabit ⁊ pater meus di
liget eū. Et xvj. ca. Ipse eni pater amat vos
Ergo ut q̄d sentiendum est de amore dei ad
creaturas inuestigare possumus. ⁊ Notāde

UVA. BHSC. IyR_226

sunt in hac pte tres theologozum ꝓpositiones. ꝙma scōm Bonauen. di. xxxij. tertij ⁊ Tho. ꝑ⁹ pte. q. xx. q. necesse ē ponere amorē in deo. qa in quocūqz ē volūtas vel appetitus oportet esse amorē. ille tñ amoz in deo nō est passio. Nā amoz ⁊ gaudiū ⁊ delectatio scōm q significāt actus appetitus sensitiui cōcomitat aliqua trāsmutatio corporis ⁊ maxime circa coz qō ē primū ꝓncipiū motus in aiali. Scōm vero q ꝓdicta significāt actū appetitus intellectiui nō sūt passiones Et sic ponūt in deo scōm effectuz. nō scōm passionis defectū. Odit eni cōmunicādo iuste penā ei quē odit absqz sui trāsmutatōne diligit creaturam illi sua beneficia plus minusue tribuendo. idē semp eodez mō se habens. Ñ ꝑbus vij. ethicoz dicit. De⁹ vna ⁊ simplici opatione gaudet ⁊ eadē rōne sine passione amat. ¶ Sciendū adhuc q̄ in passionibus sensitiui appetitus ē cōsiderare aliqd qō ē māle. s. corpalē trāsmutationē. ⁊ aliqd qō est formale. id. s. qō ē ex pte appetitus. sic in ira vt oī in ꝑ⁹ de aia. māle est accēssio sanguinis circa coz. vel circa aliqd huiꝰ modi. ⁊ formale vero appetitus vindicte. Sed rursus ex parte eius qō formale est in q̄busdaz passionib⁹ designat aliqua impfectio. sicut in desiderio qō ē boni non habiti. ⁊ in ira q̄ tristiciā ꝑsupponit. Quedā vo nullā impfectionē designāt ut amoz ⁊ gaudiū. Luz ergo nihil horū deo conueniat scōm id qō est māle i eis. illa q̄ impfectionē importāt etiā formaliter deo cōuenire nō ꝑnt nisi methaphorice ꝓ silitudinē effectus. Que autē formaliter impfectionez nō important de deo ꝓprie dicunt vt amoz ⁊ gaudiū sine passione tñ ut est ꝓdictū. ¶ Scōa veritas q deus oīa q̄ sūt amat. Nā vt in q̄t Tho. vbi supra Omnia existentia inq̄ztum sūt. bona sunt. Ipsū eni esse cuiuslibet rei qōdā bonuz est. ⁊ silit q̄libet pfectio ipsius. cū ergo volūtas dei causa sit omniū rerū. oportet q intantū aliqd habeat esse aut qōcūqz bonū inq̄ztuz ē volitū a deo. Cuilibet ergo existenti deus vult aliqō bonū. Ñ cū amare nil aliud sit q̄z velle bonū alicui. manifestuz ē q de⁹ oīa q̄ sunt amat. nō tñ eodē mō sicut nos. quia eni voluntas nra nō ē cā bonitatis rei sz ab ea mouet sicut ab obiecto. Amoz nr̄ q̄ bonum alicui volumus nō ē causa bonitatis ipsius. sed econuerso. bonitas eius vel vera vel extimata ꝓuocat amoꝛez quo ei velim⁹ ⁊ bonuz cōseruari qō habet ⁊ addi qō non habet ⁊ ad hoc operemur. Sed amoz dei ē ꝑ fundens ⁊ causans bonitatez in rebus. Et his apparet q deus etiā pcōres amet. Naz nihil ꝓhibet vnū ⁊ idē scōm aliqd amari ⁊ scōm aliud odio haberi. deus pcōres inq̄ztū sūt nature q̄dā amat. Sic eni ⁊ sunt ⁊ ab ipso sūt. inq̄ztū vo pcōres nō sūt. sed ab eē deficiūt ⁊ hoc in eis a deo nō est. vñ fm hoc ab ipso odio habent. ¶ Orit tñ difficultas an deus diligat creaturas irrationales. qm̄ cū duplex sit amoz cōcupiscētie. s. ⁊ amicitie illas amoze cōcupiscentie nō diligit. qa nullus extra se eget. nec amoze amicitie. qa nō pōt ad res irrationales haberi. vt patz vij. ethicorū. ergo nullo modo illas amat. Ad hoc dicit scūs Tho. q deus ꝓprie loquēdo nō amat creaturas irratōnales amoze amicitie. qa amicitia nō pōt haberi nisi ad ratōnales creaturas in q̄b⁹ cōtingit esse reamatiōnē ⁊ cōmunicationē in opibus vite quibus cōtingit bene euenire vel male fm fortunā vel felicitatē. sicut ⁊ ad eas ꝓprie beneuolētia est. Creature aūt irrōnales nō pnt ptingere ad amandū deū. nec ad cōmunicationē intellectualis ⁊ beate vite qua de⁹ viuit. Sed diligit illas amoze cōcupiscētie inq̄ztum ordinat eas ad rōnales creaturas et etiā ad seipsū nō quasi eis indigeat sz ꝓpter suā bonitatē ⁊ nr̄am vtilitatē. cōcupiscim⁹ eni aliqd ⁊ nobis ⁊ alijs. ¶ Tertia veritas q deus nō oīa equaliter diligit. Nā vt inq̄t Aug⁹ sup iohānē. Omnia diligit deus q̄ fecit et inter ea magis diligit creaturas rōnales. ⁊ de illis amplius q̄ sunt mēbra vnigeniti sui. ⁊ multo magis ipsū vnigenitū suum. Notandū tñ q cuz amare sit velle bonum alicui. duplici rōe pōt aliqd maius vl minus amari. Uno modo ex pte ipsius actus volūtatis q̄ est magis vel minus intensus. Et sic de⁹ nō magis q̄dā q̄z alia amat. qa omnia amat vno ⁊ simplici actu volūtatis ⁊ eodez modo se habente. Alio modo ex pte ipsius boni qō qs vult amato. Et sic dicimur aliquē alio plus amare. cui volumus maiꝰ bonū q̄ntus nō magis intēsa volūtate. Et hoc mō necesse ē dicere q deus q̄dā alijs magis amat. Lū eniz amoz dei sit causa bonitatis

UVA. BHSC. IyR_226

rerū non esset aliqd alio melius si deus non vellet vni maius bonū q̃z alteri. Sed nō nulli ꝓpter ea q̄ dicta sūt arguūt ꝙ de⁹ nō debet velle bonū magis vni q̃z alteri. Nam ut scribit᷑ ad romanos ij. ca. Nō ē acceptio ꝑsonarū apud deū. qḋ verbū ponit᷑ xxxij. q iiij. ca. sicut. Et de con. di. iiij. ca. nec quicq̃z Et de ꝓbendis. ca. venerabilis. ⁊ de iudicijs ca. nouit. Ad qḋ rn̄det Alexander de ales. in ij. volumine sūme. ꝙ ꝑsonaꝝ acceptio cadere nō pōt in liberali gratuita ⁊ volūtaria distributione quoꝝcunq̃z bonoꝝ. sed tātū in debita ⁊ necessaria dispensatione. Si eni q̈s ex ꝓpa liberalitate largiri vellet aliquā pecunie q̄titatē non pōt ꝑsonarū acceptor censeri. qa potius vni q̃z alteri dederit. cum neq̃z in eo q̄ accepit neq̃z in eo q̄ nō recepit meritū aut p̄cesserit aut existat vt sibi p̄fata pecunia donet᷑. Sic ⁊ deus bonitate sua diuersa atq̃z disparia creaturis cōtulit dona. sine ꝑsonarū acceptione. Quare aūt excellētius cōdiderit angelos q̃z hoīes: homies q̃z bruta: leones q̃z formicas aqlas q̃z passeres ⁊ similia. nō interest nr̄a diiudicare. sȝ potius multimodā sapientiā illius extollere: bonitatemq̃z affluentissimam commendare.

Scōm dubiū fuit vtrū xp̄us magis dilexit iohānē q̃z petrū. Et ꝙ sic. patet ex predictis. Tn̄ posset q̈s obicere ꝙ deus illos magis diligit q̄ ipsū magis diligunt. sed petrus magis diligebat xp̄m q̃z iohes. vn̄ iohānis ca. xxj. dixit ihs petro. Simon iohānis diligis me plus his. Qḋ non sic q̄reret dn̄s nisi sciret ꝙ petrus plus ceteris ipsū amaret. ut dicit glosa. ergo videt᷑ ꝙ xp̄s magis debuit petrū diligere q̃z iohānē. Ad hoc respōdet Bonauen. di. xxxij. tertij libri. Qꝙ hic est triplex modus dicendi quoꝝ vnus facit ad explicationē alterius. Primus est ſm Aug. sup iohem viij. ait. ꝙ est dilectio in signo exteriori et in effectu interiori. Si loquamur de dilectione in signo exteriori magis diligebat xp̄s iohānē qa maiorē ei familiaritatē exhibebat. Si vō loquamur de dilectione q̄tū ad interiorē effectū q̄ est effect⁹ gratie. sic magis diligebat petruȝ. qa maius mun⁹ gr̄e illi dederat. Et si tu obicias. ꝙ deus illi debebat maiora signa dilectōis ostendere quē magis diligebat scōm veritatē. Rn̄det Aug⁹ ꝙ p iohānē ⁊ petꝝ significat᷑ duplex vita. per petrū actiua q̄ transit. ꝑ iohānē cōtemplatiua q̄ manet. Vn̄ petro dictum est Sequere me. de iohāne vō dr̄. Sic eū volo manere. Et qm̄ actiua laborosior ⁊ fructuosior. Cōtemplatiua vō purior ⁊ iocūdior ad significandā drām hui⁹ duplicis vite familiarius se exhibebat dn̄s iohāni q̃z petro In cuius rei signū cōmisit ei matrē custodiendaȝ. petro vero pastoralē curā. Et ex hoc dicit Aug⁹ ꝙ petrus erat melior. sed iohānes felicior. Alius est modus dicendi scōm Bernardū. ꝙ petrus dilexit feruētius ⁊ diligebat᷑ fortius. Iohānes vō diligebat dulcius ⁊ diligebat᷑ familiarius. Tertius vero modus dicendi est. ꝙ petrus magis diligebat deū in ꝓximis. Iohannes magis in se. Unde petrus accepit curā regiminis. iohānes grām cōteplationis. Ideo petr⁹ efficaciorē habuit grām ad laborē actionis. iohānes efficaciorem ad grām cōtemplationis.

Tertiū dubiū fuit vtruȝ xp̄us debuit ita intense diligere iohānē. Ad qḋ rn̄dem⁹ ꝙ tria cōcurrerūt in iohāne q̄ illū adeo amabilem xp̄o fecerunt.

Primū fuit etas
Scōm virginitas
Tertiū amabilitas

Primū qḋ fuit in iohāne quo xp̄s illum dilexit amore precipuo fuit etas. Secutus eni fuit saluatorē omniū in etate tenera. Nam licet Hiero⁹ dicat ad paulā de dormitione Blesille. Nunq̃z est sera conuersio. Et Seneca in tragedijs. nunq̃z sera est ad bonos mores via. Tn̄ res est admoduȝ gratissima deo hominiq̃z satis vtilima ab ineunte et adolescenti etate bene beateq̃z viuere. Ideo trenoꝝ p° ca. Ieremias ait. Bonuȝ ē viro cū portauerit iugū ab adolescentia sua. Sicut iohannes dū esset adolescens vocatus a xp̄o cū iacobo suo fratre reliquit oīa ⁊ illuȝ ꝓtinus fuit secutus. Sciendū tn̄ in hac parte ꝙ triplex fuit vocatio iohānis scōm Nico. de lira in ꝓlogo in iohānē. Primo qn̄ vocatus fuit ad xp̄i noticiaȝ aliqualem. Scripsit nam ipse p° ca. Erat aūt andreas frater simonis petri vnus ex duob⁹ q̄ audierant a iohāne ⁊ secuti fuerūt eū. s. xp̄m. Nomen itaq̃z alteri⁹ discipuli tacuit. qa mos ē scribentiū tacere ꝓprias laudes. ⁊ de se sic de alio loq. qḋ iohs vt patet i plerisq̃z locis

ad declar[illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] amet.

UVA. BHSC. IyR_226

discipulū se tñ nominando obseruauit. ita ꝛ hic nomē suū nō expressit. tñ ꝓbabilit̄ creditur q̄ ipsemet fuerit cuz andrea. q̄a circūstantias loci ꝛ tp̄is describit. qñ oia p̄sentialiter vidit. Scd̄a vocatio fuit ad xp̄i familiaritatē. de qua sic scribit Hiero⁹ in prologo in iohannez. Hic ē iohānes euangelista vnus ex duodecim discipulis dei q̄ virgo electus est a deo. quē de nuptijs volēt̄ nubere vocauit dñs. Nuptie iste fuerunt scōm cōmunē opinionē vt refert Nico⁹ de lira. alle de q̄bus fit mentio iohis ij. ca. q̄ facte sunt in chana galilee. qđ ꝓbabile est. tū q̄a non legit̄ xp̄m alijs nuptijs interfuisse. tuz quia mater ihu erat ibi tanq̄z in nuptijs nepotis sui. Tertia vocatio fuit ad aplatū. qñ vt dr Mathei iiij. ca⁰. Relictis rebus ꝛ patre post xp̄m cuz frē suo iacobo abijt.

Scōm qđ fuit in iohāne quare ꝛ xp̄s illū singulariter dilexit fuit eius virginitas. hanc quippe xp̄s sūme colut ꝛ amat maxume ꝓpter tria

Primo ꝓpr̄ similitudinē
Scdo ꝓpter magnitudinē
Tertio ꝓpter pulchritudinē

Primo diligit xp̄s virginitatez ꝓpr̄ similitudinez. Est q̄ppe similitudo amicitie causatiua. Ideo omne aial diligit simile sibi. virginitas vero singulariter effulsit in xp̄o ꝛ i matre ei⁹ virgine benedicta. quare et virgines amat. Propt̄ qđ hiero⁹ ad filiā mauricij ō cōmendatione virginitatis ita scribit. Ut virginitatis meritum pateat et q̄z digna sit deo manifestus possit intelligi illud recogitetur q̄ dñs ꝛ saluator nr̄ cuz ꝓpter hūani generis salutē hoiem dignaret accipe. non alū q̄z virginalē elegit vterū. virginem habuit matrē. virgo mansurus in se viris. ꝛ in matre feminis virginitatis p̄buit exemplū. hec ille. Scdo diligit deus virginitatē ꝓpt magnitudinem. Est quippe virginitas ipsa opus magnū ꝛ arduū. ideo virgines amorē ostendūt ad xp̄m ardentissimū. dū rem taz grandē p ipso aggrediūt̄. Ideo Hiero. ad sacras virgines de cōtinentia virginali ait. Grande est ꝛ immortale ꝛ pene vltra naturā corpoꝛeā superare luxuriā et cōcupiscentie flammā adolescentie facibus estuantē. animi virtute restringere. viuereq̄z cōtra hūani generis legez. despicere plugij solacia. dulcedinē cōtemnere liberoꝝ. et q̄cūq̄z p̄sentis vite comoda sunt ꝓ nihilo spe future beatitudinis ꝓputare. hec hiero⁹. Tertio diligit xp̄s virginitatē ꝓpter pulchritudinē. Ipsa nanq̄z pulchrā ꝛ decoꝛā facit aiam. Ob qđ ecclesia cāt. O q̄z pulchra est casta generatio cū claritate.

Tertiuz qđ fuit in beato iohāne causa vt diligeret̄ a xp̄o amabilitas nūcupat̄. Amauit ipse xp̄m plusq̄z omnia tp̄alia bona. plusq̄z patrē. ymo plusq̄z seipsum. qđ ostendit qñ cūctis dimissis ipsū solum habere voluit patrē dñm ꝛ magistruz Inquit nanq̄z Seneca ad Lucillū. Si vis amari: ama. Et Marcialis cocus. Miraris q̄ nullus amet te Cecilianc: ideo: q̄a amas nullū. dilige carus eris. Decipiūt̄ profecto hi q̄ a xp̄i amoꝛe sunt penitus alieni. ꝛ p̄sumunt aspirare ad illā felicitatē. q̄ nō nisi diligentibus ipsū est repromissa.

Qualiter xp̄s ostendit amorē suū iohanni cōuersando secū familiariter atq̄z exaltādo illū ꝛ cōmendādo sibi virginē matrē Cap. scōm.

Secundū misteriuz cōtemplandum de amoꝛe quo xp̄s iohānē dilexit dr̄ ostentionis. In multis nanq̄z ostendit xp̄s se iohannē diligere. ꝛ p̄cipue in tribus.

Primo in cōuersatione
Scdo in exaltatione
Tertio in recōmendatione

Primo ostendit xp̄s iohānē se diligere i cōuersatione familiari atq̄z benigna. Ipsum nanq̄z habere voluit cū petro ꝛ iacobo ire suscitatā ōne puelle. vt scribitur marci. v. ca. Ipsū cū p̄fatis duxit in montez Thabor. vbi transfiguratus est. vt patet mathei xvij Ipsū etiā ac petrū ꝛ iacobū habere voluit i sua societate dū ad oꝛandū imminēte passione ꝓcessit. vt dr̄ mathei xxvj. ca. Ipsuz denīq̄z in cena ꝓmisit recūbere supra pect⁹ suum sacratissimū. vt asserit euangelij sui ca. xiij

Scdo ostendit xp̄s iohānē se diligere in exaltatione. Cantat nāq̄z ecclesia de ipso in epla p̄sentis sollēnitatis illud qđ scribit ecclesiasticj xv. ca. Exaltauit illū aput proꝛi mos suos. Naz ut ait paulus ad ephes. iiij. ca. Xp̄us dedit quosdā q̄dē aplos. quosdaz autē ꝓphetas. alios vo euangelistas. alios aūt pastoꝛes et doctoꝛes ad cōsumationem scoꝛuz in opus ministerij in edificationem

UVA. BHSC. IyR_226

corpis xpi. Sed iohānes fuit ap'lus cū ap'lis vnus ex duodecim. sicut notat mathei x.ca fuit virgo cū virginibus ut p̄dictū ē. fuit ꝓpheta cū ꝓphetis. Mñ hiero⁹ ꝑ Iouinianū libro p̄mo ait Vidit in pathmos insula in qua fuerat a Domitiano principe ob testimoniū relegatus: apocalipsim infinita futuroꝝ misteria cōtinentē. Apocalipsis idē est q̄ reuelatio q̄ ibi ꝓphetico lumine scripsit ea q̄ futura erant. aut sibi fuerunt diuinitus reuelata. De hoc propterea Apocalipsis p° ca. ipse inq̄t. Beatus qui legit et q̄ audit verba ꝓphetie huius et seruat ea q̄ in ea scripta sūt. De hoc Hiero⁹ in ꝓlogo in apocalipsim ait. Cū ꝓpter verbum dei et testimoniū ihu xpi iohannes exilio in pathmos insulā portaret. illic ab eo dē apocalipsis p̄cōstensa describit. vt sicut in principio canonis. i. libri geneseos incoꝛruptibile est ꝓncipiū ꝓnotatū ita etiā incoꝛruptibilis finis ꝓ virginē in apocalipsi redderet dicens. Ego sum alpha et o: principiuz et finis. Et in epla ad paulinū hiero⁹ ita scribit. Apocalipsis iohānis tot habet sacramēta quot ꝛba. parū dixi et ꝓ merito voluminis laus omnis inferior est. In singulis enīz verbis multiplices latent intelligentie. Fuit iohānes cuz doctoꝛibus doctoꝛ: p̄dicando et scribendo epl'as canonicas Et vocant canonicas scōm Beltrandū. i. vniuersales. q̄a vnū salē ecclesiā instruūt. Nō enī fuerunt misse ad aliquas particulares ecclesias. sicut epla pauli. Vel vocāt canonice. i. regulares. q̄a fidē et moꝛes astruūt. Fuit martyr cū martyribus. Nā de epheso ductus ē romam ligatus et ibi flagellatus et tonsus ante portā latinā missus fuit in dolium ferentis olei. ꝓpter qd tanē de ipsius martyrio festū facit ecclesia sexta die May. licet de dolio sanus exierit et illesus Et quāq̄z martyriū morte ꝓficiat. nihilominus volūtarie et ꝓmpto animo iohānes ea ꝓtulit q̄ naliter solet inferre moꝛtem. a qua ꝑseruatus fuit diuino miraculo. ꝓterea exilii est moꝛs quedaz ciuilis. vt dicit Nicolaus de lira sup̄ xx.ca°. mathei. Et ut legit in ecclesiastica historia Johānes fuit in pathmos insulā relegatus et metallo damnatus. vt ibi fortasse secreta marmoꝝ vel terraz foderet: aut alys sibi deseruiret. vt ait Aymo sup̄ Apocalipsim

Quaūt vere fuerit martyr cōfirmari potest ex verbo xpi mathei xx. ca. dicentis ad iacobū et iohannē. Calicē q̄dē meū bibetis. vbi amaritudo passionis designatur. Fuit adhuc beatissimus iohānes cū euāgelistis euāgelista figuratus in Ezechiele q aquilā. qñ sicut aquila est ceteris auib⁹ acutioꝛis vis⁹. ita ipse in diuinis maius lumen intellectus accepit q̄z ceteri. Unde de ipso Aug⁹ ait. Si altius intonuisset totus mūdus eū non intellexisset. Et Gregoꝛius sup̄ Ezechielem Johānes p hoc q in principio vērbū vidit etiā semetipsū transijt. Si enī se nō trāsisset verbū in principio nō vidisset. Ipse nanq̄z ineffabile illā verbi diuini generatōnem expressit cū dixit. In ꝓncipio erat ꝛbū. Que vero in eius euangelio miranda cōtinentur longū esset retexere. ideo illa in hoc loco pretermittimus. tm̄ cōcludimus q̄ iohannis euangelū alys merito ē pferendum. Ideo Aug⁹ li. x. de ciui. dei ca. xxix. ait Inicū sancti euangelij cui nomen scōm iohem. q̄daz platonicus sicut a scō sene simpliciano. qui postea mediolanensi ecclie presedit epūs. solebam⁹ audire aureis litteris cōscribendum et p oēs ecclesias in locis eminentissimis ꝓponendū esse dicebat. Tertio xps ondit se diligere iohānez in recomendatione. cuz eni pendebat in cruce et matrē illā pyssimā querelantē audiret. inspiceretq̄z mestam et lachrymantez dixit illi. O mulier ecce filius tuus. deinde discipulū iohānē est allocut⁹. Ecce inq̄t mater tua. O singulare donū: de quo Ambroſi⁹ ait. Auctoꝛ hūani generis in cruce pendens pietatis officia diuidebat Persecutoribus ap'lis: pacē discipulis: coꝛp⁹ iudeis: patri spūm: virgini paranimphū: latroni paradisū: peccatoꝛibus infernū: xpianis penitentibus veniaz legauit. Et Criso. in sermone de passione. Tu o iohānes sacte ad hoc eligeris ut ministres et obsequris marie ea dilectōne qua filius: ea obediētia qua discipulus: ea subiectione qua minister et famulus: petro cōmendat ecclesia: tibi maria: illi tumultuosa negocia: tibi pacifice et quieta. Et petrus damianus in quodaz ſmone Cōmisserat dñs petro claues ecclesie: delegauit iohāni custodiā marie. Maria mat xpi Ecclesia mater xpianoꝝ. dicit dñs petro Tibi dabo claues regni celoꝝz. Nunquid

UVA. BHSC. IyR_226

beata maria celū nō fuit in cuius vtero tota diuinitatis plenitudo ꝑmansit. Nic archangelo gabrieli ad custodiaz matris dñi socius est datus. vt ille intactā virginez invisibiliter custodiret. ⁊ iste forinsecus fragilitati femineę obedientie sue ministeriuz exhiberet. Quantoqz familiarioꝛ cū mr̄e verbi cōuersat̄. tanto vicinioꝛ verbo inuenit̄. Et qm̄ ab ipsa veritate marie dictus ē filiꝰ. quadam speciali gr̄a frater ē saluatoꝛis. hec ille.

Qualiter iohānes miraculis coꝛuscauit. et quid tenendū: an mortuus. q̄ tamen i celo est gloꝛiosus. Capitulū tertiū

Tertiū misteriuz contēplandū de amore quo xp̄s iohem dilexit. oꝛ conclusionis. In fine amoꝛ ille ihu xp̄i cōclusꝰ ac terminatus est ꝓcipue in tribus.

Primo in miraculosa coꝛuscatione
Scō in felici cōsumatione
Tertio in supna glorificatione

Primo q̄dē amoꝛ xp̄i ad iohānē exhibitus conclusus fuit in miraculosa coꝛuscatione. q̄ plurimis enim signis ⁊ miraculis claruit Rome ut p̄dictū est positus in dolio feruētis olei: diuino miraculo illesus seruatus ē. nō tn̄ ꝓpterea nō meruit coꝛonā martyrij Ait Augꝰ in liº de nuptijs ⁊ cōcupiscentia inq̄t. Nō impar meritū ē in iohe qui nō est passus ⁊ in petro q̄ passionez sustinuit. post occasionē Domitiani dum ab insula pathmos rediit epheſū. oꝛusianā deuotissimam dñam q̄ mater erat pauperū ⁊ iohis hospita: reperit moꝛtuā ⁊ in pheretro positā quā deferebant vt sepeliret̄. depositō ꝛo pheretro dixit illi. Dns meus ihus xp̄s suscitet te oꝛusiana. Surge ⁊ vade in domū tuaz ⁊ para mihi refectionez. Statim illa surrexit ita vt sibi videret̄ q̄ de somno excitasset eam. Vbi Cratonez phūm ⁊ duos ditissimos iuuenes cōuertit ad xp̄m viso miraculo q̄ gēme q̄ sparse erāt in pulueres: oꝛāte apl̄o fuerunt reintegrate. Vbi inuenē q̄ moꝛtuꝰ effebat̄: ad preces matris suscitauit a moꝛtuis. Orante apl̄o tēplū diane a quo oēs exierant: coꝛruit. ⁊ opane imago penit⁹ destructa fuit. Venenuz sibi ꝓpinatū ab Aristodemo pdoloꝛ pontifice. qō ⁊ duos bibētes prius extinxerat facto signo crucis absqz alio nocumēto bibit. illosqz moꝛtuos ofone sua et tunica eius ab Aristodemo super coꝛpa posita reuocauit ad vitā. Hec et alia plurima fecit vt latius scribit̄ in eccleſiastica historia. etiā ut narrat Ysidoꝰ in li. de vita ⁊ obitu scōrū. q̄re aſiā eccleſias repleuit. ⁊ ꝓlos ad fidem xp̄i cōuertit.

Scō amoꝛ xp̄i erga iohānez cōclusus fuit in felici cōsumatione. Dū eni senuisset in opibus bonis esset̄qz annoꝛū nonagintanouē. anno vide licet imperij Traiani scō. apparuit ei dñs dicens. Veni dilecte mi ad me. q̄a tempus est vt in mensa mea cū tuis fratribus epuleris. oñica itaqz veniente die vnuersꝰ ꝓlus q̄uenit in eccleſia q̄ fuerat ipsius noie fabri cata. q̄a primo pulloꝛ cantu p̄dicauit. hoꝛtans oēs vt in fide essent stabiles ⁊ in mādatis dei feruētes. Post hec foueā quadrataz iuxta altare fieri fecit ⁊ terrā extra eccleſiam iactari. descendensqz in foueaz expansis ad deū manibus dixit. Vnitatus ad cōuiuiuz tuū dñe ihu. ecce venio grās agēs q̄a dignatus es me ad tuas epulas inuitare. Cumqz oꝛonē finisset tanta lux sup eum emicuit vt nullus in eum respicere potuit. Recedente aūt lumine nil aliud inuentū ē nisi manna

Et quo plerīqz dubitare solent vtruz iohannes fuit moꝛtuus. Et q̄dā dicūt q̄ nō. sed q̄ translatus fuerit simul cū aia ⁊ coꝛpe ad empirreū celū ⁊ gloriā beatoꝛ. sicut etiā si nō peccasset Adam fuissent absqz morte translati hoies cuz aia simul ⁊ coꝛpe ad celestem illā patriā. Sed hec opinio ideo videt̄ stare nō posse. q̄a xp̄s adhuc virginē matrē a lege moꝛtis excipere noluit. cuz statutum sit hoibus semel moꝛi. Alij vero opinantur ipsū in paradisuz terrestrē translatum esse. Xp̄e vero antixp̄i inde educet̄ ⁊ fideles confirmans ac eis p̄dicās. ab ipso antixp̄o occidetur. Vñ Theophilus dicit. xp̄s nō negauit iohānē moꝛiturū. Nā q̄cq̄d oꝛit̄ moꝛitur. Sed dixit volo eū manere vsqz ad finez mūdi. ⁊ tūc ꝓ me martyrū patiet̄. Non nulli vero tenēt eū esse defūctū et aiam eius cuz ceteris aplis in celestibus regnis gaudere cū xp̄o Corpus ꝛo eius in loco q̄dem hominibus ignoto. deo aūt cognito reseruari Sicut de moysi coꝛpe credendū ē. Pōt q̄dē deus in aliquo sibi noto loco nob aūt ignoto: aut ꝓ angelorū ministeriū: aut per aliuz

UVA. BHSC. IyR_226

modū corpori dilecti sui exhibere honorem
put decet tñ suū dilectum habere. Quare
aūt diuina ꝓuidentia corpus dilecti sui in-
dicauerit occultandū. nō ē nobis discutien
dū sed inter diuina secreta cōnumerandū.
Sūt ꝙ alij ꝙ dicunt ipsū adhuc viuere ꝙ mir
mire latenter sub terra. ad qō mouent tri-
plici rōne. Primo ꝺa ꝝs dixit de ipso sic eū
volo manere donec veniaz. Exquo exijt ser
mo inter fratres ꝙ discipul⁹ ille nō moritᵉ.
Scdo aūt isti ꝙ est simile de moyse ꝙ viuit
sub terra. tū ꝺa sepulchrū eius nō inuenitᵉ.
Tum ꝺa in transfiguratione xpi cū helia ꝙ
mortuus nō est visus apparuit. Tertio suā
opinionē roborant quia in sepulchro iohā
nis manna scaturire videt ad modū arenu
le sicut in fontibus fieri consueuit qō eueni
re asserunt flatu ꝙ anhelitu dormientis. Sz
ista sic opinātibus obuiat Aug⁹ dicēs. cur
xps eius discipulo quē ꝓ ceteris ꝓ magno
munere dilexit. tam longū donauit somnū
cū beatū petrū per ingētis martyrij gloriaz
onere carnis absorbuerit. Ad verbū autez
xpi sic eū volo manere dicit ꝙ intelligendū
est ꝺa iohānes nō debebat sequi xpm mori
endo morte violēta. Ideo cū dixisset petro
seqre me. s. ꝙ martyrium ad me venies. De
trus interrogauit xpm de iohāne. hic autez
ꝺd. At ihus dixit. Quid ad te. tu me seqre
Istū sic volo manere donec veniā. nō ad tu
dicū. sed ad aiam eius de corpore educēdā.
Vñ in euangelio scribitᵉ nō dixit ihus non
moritᵉ. De moyse falsū est ꝙ viuat. Nā de
utero no. vltimo ca. scribitur. Mortuus est
moyses seru⁹ dñi in terra moab iubēte deo
ꝙ sepeliuit eū in valle terre moab ꝺ fogor. et
non cognouit homo sepulchrū eius vsqz in
presentē diē. Moyses centū viginti annorū
erat qñ mortuus ē. nō caligauit oculus ei⁹.
nec dentes illius moti sūt. Fleuerūtqz eum
filij isr'l in campestribus moab triginta die
bus. Et Josue ca. ꝑ⁹ scriptū est. Factū ē vt
post mortem moysi serui dei loqrēt dñs ad
iosue filū num ministrū moysi ꝙ diceret ei.
Moyses seruus meus mortuus est. surge et
transi iordanē istū tu ꝙ omnis populus tē.
Qualiter aūt apparuit in transfiguratione
xpi. diximus plene in sermone de ipsa trās-
figuratione. ꝙ quare sepulchrū eius absco-
dū fuit scripsi in sermone de blasfemia i qua
dragesimali nostro. ne. s. iudei circa corpus
eius ydolatriā exercerent. De māna ibi sca
turiēte dicit Aug⁹. ꝙ pōt eē a deo vt mors
iohannis sic ꝑciosa cōmendetᵉ. Tenet itaqz
Aug⁹ ꝙ iohes sit mortuus ꝙ aīa eius a suo
corpe sepata. Idē videt senture Iero⁹ ꝙ in
ꝓlogo in iohannē ait. Hic est iohānes qui
sciens supuenisse diē recessus sui. cōuocatis
discipulis suis in epheso ꝙ multa signorū ex
perimenta ꝓmens xpum. descendit in de-
fossum sepulture sue locū. factaqz oōne po
situs est ad patres suos stā extraneus a dolo-
re mortis ꝺz a corruptione carnis inuenitᵉ
alienus. Et si quis obstaret ꝙ in his verbis
hiero⁹ dicit iohez extraneū a dolore mortis
ergo videt ꝙ non sit mortuus. Rūdemus
ꝙ nō ita sonant verba hieronymi. Naz in
ꝓlogo in apocalipsim idē ita scripsit. Hic ē
iohes ꝙ scies supuenisse sibi diez egressionis
de corpe. cōuocatis i epheso discipulis descē
dit in defossū sepulture sue locū. oōneqz cō
pleta reddidit spūm taz a dolore mortis fa-
ctus extrane⁹ ꝺz a corruptione carnis nosci
tur alienus. Dicit ergo ꝙ sciuit supuenisse
diē egressionis de corpe. ꝙ reddidit spūm
ꝙ que verba exꝓresse fatetᵉ illū esse mortuuz
Ideo cū asserit eū factū extraneuz a dolore
mortis. denotat ꝙ in sepatōne anime a suo
corpe nullū sensit dolorē. Insup ꝙ ei⁹ cor
pus sit ab incineratione ꝓseruatuz vel ab
sconditū incorruptū vsqz in diē iudicij. Vt
vt magis pie credere possumus iterū anime
reunitū atqz delatū ad celum empirreū vbi
cū xpo ꝙ virgine matre gloria taz aīe ꝺz cor
poris gaudet. Tertio amor xpi ad iohez
cōclusus fuit in supna glorificatione. Sicut
enī magnū fecit eū meritis i ecclesia militan
te. ita magnificauit eū in beata gloria. Sed
ꝺa illius mensuraz inuestigare nō possum⁹
tñ id cōsideremus ꝙ beatissimi iohis glā ꝑ
eminet magnitudini ꝙ potentie quorūcūqz
regū ꝙ imperatorū huius mūdi. qñ iohānes
in eternū viuit glorioſus cū xpo. illorū vero
memoria perijt cū sonitu. Quidnā ampli⁹
de diuitijs: de delitijs: de magnificentijs: de
pompa: de famulatu: de fama: ō prestantia
illorū imperatorū ꝙ tpe iohānis euāgeliste
clarissimi fuerūt i orbe. O infelix humana
conditio. O labilis humane vite decursus.
Impauit Tiberius post Octauianū annis

UVA. BHSC. IyR_226

vigintitribus. quo regnante anno ut puto quinto decimo sui imperij. Iohānes factus est apostolus xpi. et nihilomin⁹ mortuus ē.

Gaius galligula post ipsū imperauit annis fere quatuor et mortuus est. Claudius successit huic et cuz imperasset annis fere ⁊tuor decim mortuus est veneno extinctus fraude uxoris. Nero sumpsit imperū regnauitqz annis tredecim. mensibus octo. et seipsuz interficiens mortuus est. Galba illi successit et dum imperasset mensibus septez ab ottone occisus mortu⁹ est. Otto inuasit imperiuz et metu vitelli se occidens mortuus est. Vitellius impare volēs a militib⁹ vespasiani pugnando occisus est. Fuitqz impiuz Galbe Ottonis et Vitellij circiter mēses decem et octo et sicut predictum est mortui sūt.

Vespasianus imperū sublimatus cū imperasset annis decem mortuus ē. Titus filius eius imperauit annis duobus et mortuus est. Domitianus frater titi imperauit annis quindecim. mensibus quinqz. q̄ edificauit templū pantheon. et iohānē in doliuz feruētis olei iussit poni. Anno xpi nonagesimo sexto. tandē a suis cubicularijs occisus est. Nerua secut⁹ est qui imperauit anno uno. mensib⁹ quatuor et mortu⁹ ē. Traianus imperium suscepit et cum regnasset annis decem et nouem. et mensibus sex mortuus est. Quid ex his remansit nisi cineres et vermes. At iohannes vsqz ad scōm Traiani annum imperauit vicijs vt ab eo discederent. regnauit in decore virtutum. seruauit precepta sui dilecti magistri. contēpsit mundum. spreuit terrena. temporalia queqz deiecit. tulit patienter aduersa. Et tandem in senectute bona migrauit ad celos. Ibi nūc fruitur eterna pace. Ibi exultat cuz angelis sanctis. Ibi possidet omne bonū eiusqz me moria facta est sempiterna. Ibi deniqz pro suis deuotis interpellare non cessat. Quez deprecemur omnes vt p nobis intercedat apud xpm dominū omniū et suā benignissimam matrez quatenus in hoc seculo digni efficiamur gra dei. et in futuro beatitudinē illaz possideamus que est ipse de⁹. qui viuit et regnat in secula seculorum. Amen.

Sermo trigesimus sextus de scō iacobo maiore filio Zebedei et fratre iohis euangeliste.

Dicit alios duos frēs iacobū zebedei et iohēz frēz ei⁹ i naui cū zebedeo pre eorū reficiētes retia sua et vocauit eos. Scribūt hec ꝟba originaliter mathei. iij. ca⁹.

In toto trarū orbe btissimus apls iacob⁹ colit a cūctis fidelib⁹ deuotione feruētissima. qm̄ sic meritis apud dñm magn⁹ inuēt⁹ ē. ita eius patrocinū exposcētib⁹ benign⁹ ac liberalissim⁹ inuenit. Ipse ē q̄ iacob⁹ maior vocat sicut et alt minor. qō tō fit q̄a prior illo a xpo vocatus est. Insup ad maiorē familiaritatē admiss⁹ fuit vt p̄dictū ē ō iohē euāgelista. et int apl̄os prim⁹ martyriū suscepit. celestez regnū intrauit. Quia ꝟo ecclia festuz illi⁹ solleniter celebrat. decet nos q̄ztū possumus cū vet ad iutorio laudibus ei⁹ insistere. quē tō xp̄s ad apl̄atuz assūpsit ut clarus fieret virtutibus atqz signis. Quare ō ipso i pñti ꝑmone dicemus de q̄ tria misteria ꝓponim⁹ ꝓtēpl̄ada

Primū dr̄ dyabolice supationis
Scōm virtuose tollerationis
Tertiū gratiose auxiliationis

Qualit̄ btūs iacobus supauit dyabolicas artes. et quō pōt dyabol⁹ hūana corpa molestare et visibilit̄ apparere ac trāsfigurare se in angelū lucis. Cap̄. pmū.

Primū misteriū cōtēpl̄adū ō btō iacobo dr̄ diabolice supationis. Nā diabolicas artes xpi ꝟtute deuicit. vt enim scribit math. x. ca. Cōuocatis ihs xij. discipul̄s suis dedit illis ptātē spirituū ūmūdoz vt ejcerēt eos. q̄lit̄ ꝟo iacob⁹ demones expugnauit exlegēda ipsi⁹ colligē possum⁹. vbi sic habet. Post ascēsionē dñi dū iacobus p iudeā et samariā p̄dicasset i hispaniā tādē venit. ꝛz dū ibi nil ꝓficere se videret et tm̄ nouē ibi discipulos acq̄siuisset duos ex illis cā p̄dicādi ibi reliq̄t. et alios septē secū assumēs iterū iudeaz abiit. Cū ergo ibi ꝟbū dei p̄dicaret. mag⁹ q̄dā noie hermogenes ad instātiā pharisey⁹ discipulū suū noie filetū ad iacobū misit vt ipsū filet⁹ coā iudeis ꝙincēt q̄ sua p̄dicatō falsa eēt. at vbi ille iacobū vidit audiuitqz vocēt atqz ispexit signa et miracula q̄ dñs faciebat p eū cōde ꝙpūa⁹ ad hermogenē redijt ⁊ testās se discipulū iacobi velle fieri psuadens vt idē hermogenes faceret. Qz

UVA. BHSC. IyR_226

ꝓpterea indignat⁹ Hermogenes arte sua magica ita eu3 immobilem fecit vt se nulla tenus mouere posset dicens. Videbimus si iacobus tuus te saluet. Ad quem filetus iacobo per puerū nunciasset: misit ad eum iacobus sudariū suū dicens. Accipiat sudariu3 ⁊ dicat. dñs erigit elisos: dominus soluit cōpeditos. Statimq3 vt de sudario tactus est solutus a vinculis magicis artibus hermogenis insultauit: ⁊ ad iacobum properauit. Iteru3 Hermogenes demones aduocauit ꝓpiens vt ipsum iacobū vinctum cū fileto ad se adducant. Qui venientes ad iacobū in aere vlulare ceperūt dicētes. Iacobe apostole miserere nobis quia satis ardem⁹. Vt sit nos Hermogenes et mox vt ad te venimus angelus dei nos molestare non cessat. Cui⁹ iacobus Dimittat vos angelus ⁊ ad hermogenez redite eumq3 ad me vinctū adducite sed illesū. Ad quē illi ꝓtinus cōpleuerunt vinctumq3 adduxerūt ad iacobū. quē a fileto fecit exsolui. non sinens dyabolos illi nocere. Dixitq3 illi. perge quo vis et tua vtere libertate. qa nemo inuitus bene agit. At ille mutatus in alterum virū venā humiliter postulauit. Acceptoq3 ꝑ timore demonum baculo iacobi perrexit ad domum ⁊ omnes libros artis magice ad apostolum cremandos adduxit. Quos tamē iacobus in mare proici fecit. Itaq3 hermogenes deceteto apostolo adherens virtutibus pluribus floruit.

Propter ea que dicta sūt tria dubia de demonibus sunt aperienda.

Primū vtrū demones possint humana corpora molestare.

Secōm vtrū possint hoib⁹ visibiliter apparere

Tertiū vtrū peccet q̄ adorat dyabolū cuz se transfigurat in angelū lucis.

Ad primu3 dubiū dicimus. q⁹ cū ꝑmittit deus possunt demones humana corpora multimode perturbare etiā ⁊ morte inferre. Ad ꝯ exemplis clarissimis demonstramus. Scribit nanq3 Thobie vj. ca. q⁹ Sara fuit successiue tradita septē viris quos oēs occidit demonium. Et Job j. ca. Egressus sathan a facie dñi p cussit iob vlcere pessimo a plāta pedis vsq3 ad verticē eius. Et mathei xv. ca. Filia chananee male a demonio vexabat. Et mathi xvij. ca°. Xps eiecit demonium a puero qui lunaticus erat. ⁊ sepe cadebat in ignez ⁊ crebro in aquam. ⁊ curatus est puer ex illa hora. Et Luce xj. ⁊ mathei xij. Erat ihūs eiciens demonium ⁊ illud erat mutum. ⁊ cum eiecisset demonū locutus est mutus. Crisosto⁹. ait. Q⁹ demon fecerat illum hominem mutu3: surdū ⁊ cecū. Ideo demone abiecto sanatus est. In vitis patrū legit de bto antonio. q⁹ dum in quoda3 tumulo latitaret. multitudo demonū adeo illū lacerauit q⁹ a discipulo eius quasi mortuus inuentus est. ab eoq3 inde asportatus humeris proprijs. cum nocte ad se redyisset a prefato discipulo ad eundē locum asportari se fecit. Qui cu3 ex dolore prostrat⁹ iaceret ex virtute animi ad conflictum demones excitabat. quez illi iterū verberibus crudelissimis affecerunt. Tūc subito splendor maxim⁹ ibi apparuit. ⁊ demones cunctos fugauit. Antoni⁹ autē continuo sanatus est. Ibiq3 ꝑm adesse intelligens ait. Vbi eras bone ihu. vbi eras: Quare a principio non affuisti vt me adiuuares ⁊ vulnera mea sanares. Cui dom⁹ Antoni hic eram sed expectabā videre certamen tnū. Nūc aūt quia viriliter dimicasti in toto orbe facia te nominari. De sācto dominico scriptū est in sua legēda q⁹ existēte ipso Bononie cum fratres iā ad dormiēdum fuissent. quidam cōuersus a dyabolo vexari cepit. qō cuz frater Rancrius lausanensis magister ei⁹ audisset. beato dominico studuit indicare qui ad ecclesiā ante alta re ipsū portari precepit. vbi cum vix a decez fratribus fuisset adductus. beatus dominicus dyabolo dixit. Aduro te miser vt dicas mihi quare vexas creaturam dei et quomō huc intrasti. Qui respondit. vero illum qa heri bibit in ciuitate sine licentia non adhibito signo crucis. Ad quod postmodū cōpertu3 est verum fuisse. Ad oronem vero beati dominici campana ad matutinum pulsante. dyabol⁹ ab illo discessit. Refert Ambrosius qui passionem beate agnetis descripsit q⁹ filius prefecti volens illi vim inferre ⁊ violenter illaz oppremere. prefocatus a diabolo expiraut. In vita etiā sancto3 Simplicij Faustini ⁊ Beatricis habetur q⁹ Lucreti⁹ prefectus q̄ ipsā beatricē sorore3 simplicij ⁊ faustini renuentes ꝑ dolis ꝑmolare precepit suffocari a dyabolo arrept⁹ et ꝑ tres horas vexatus mortuus est. De Zoroastre xo ba-

UVA. BHSC. IyR_226

ciriauozū rege q̄ qñ natus est risit vt ait Solin⁹ ⁊ Aug⁹ libro xxj. de ciui. dei ⁊ magicas artes inuenit scōm Isidorū libro ethimo. viij. scōm aliquos tenet⁹ q̄ licet bello fuerit a Nino deuictus. tñ a demone quez importunus frequentabat occisus est. Sufficiant tam q̄ dicta sunt. ad intelligendū q̄ nisi dei manu potestas dyaboli arceatur. multimoda potest humanis corporibus nocumenta inferre. Quandoq; vero sinit illū de⁹ talia facere vel ad sue glorie manifestationem fiē euenit in illis qui vexati suo nomine ⁊ scōz meritis liberant⁹. Vel ad bonorū exercitationē atq; illorū patientie cōmendationez. sicut factum est in Job ⁊ Antonio. Vel ad iniquorū vindictam ⁊ punitionē sicut cōtigit illis quos demonū interfecit. Nam ut inq̄t Tho. p̄ma pte. q. c. xiij. articulo p°. demones impugnāt homines dup⁹. Uno modo inducendo ad peccatū ⁊ sic nō mittuntur a deo sed aliquādo p̄mittunt⁹ scōm dei iusta iudicia. Aliq̄n impugnant homines puniēdo ⁊ sic non tñ p̄mittunt⁹ sed etiaz mittūtur a deo. pena enim refert⁹ in deuz sicut in p̄mū actorē. Et tñ demones ad puniendū missi alia intentione pununt q̄z mittant⁹. Naz ipsi puniunt ex odio vel inuidia. mittuntur aūt a deo ꝓpter ei⁹ iusticiā. Et licet possint vt iam tactū est humana corpa ledere. non tñ tanta est illorū potestas vt valeāt corporis liniamenta in membra bzutorū alialiuz transformare. de qua materia plene dicauz est in tractatu de timore iudicioz dei in sermone ō bello demonū ⁊ hominū. Scōm dubiū fuit vtrum demones possint hoibus visibiliť apparere. Et ad hoc rñdeo q̄ sinuē te deo apparent q̄nq; in assumptis corporibus. qō etiaz ex illis q̄ diebus nr̄is euenerūt ꝑbare possumus. Nā anno dñi. M°. cccc°. lxvij. dū erā apud Albegam in ꝓuincia tanc affui examinationi quarūdā mulieruz q̄ malefice putabant⁹. audiuiq; ex ore illaz qualiter demones familiares habebāt qui eis apparē ꝑsueuerūt in hūana effigie ⁊ multa verisimilia de eorū cōmercio retulerunt. In ꝓuincia sācti frācisci aput nocerią fuit alia mulier Santucia noie q̄ multa secreta hoīb⁹ reuelabat. Cōstruxerat vero sibi domuculā extra cōem habitationē i ꝑdio suo in q̄ duo sui filij ꝓmorabāt⁹ in tēporiz vt venirēt ad mr̄ez vēderēt vinū ⁊ alia necessaria. Quidā aūt rustic⁹ dū pecuniā in pāno ligatā ꝑdidisset ad eā se ꝓtulit. Ibiq; hospitat⁹ vt mane a Santucia de sua pecunia informaret⁹. Media nocte audiuit extra tuguriū Santucā cū alio loquētez. ille dyabol⁹ erat. nā surrexit rustic⁹ ⁊ caute explorans q̄ nā hec foret. vidit Santucią denudatā. audiuitq; illā dicētez. vbi ē pecunia huj⁹ rustici. Ad q̄ ꝺba audiuit diabolū rñdentē. licz illū oculis nō videret. Pecunia ist⁹ ē in vētre porci sui q̄ cecidit dū erat i stabulo ⁊ porcus ibi comedēs cū alijs immūdicijs illā deglutiuit. Dicas tū ei q̄a vxor ei⁹ furata est vt sic discordia ſeminet⁹ inť vxorē ⁊ ipsuz. Statim rustic⁹ inde discessit ⁊ concito gressu ad ꝓpa festinās porcū suuz interfecit. in cuius visceribꝰ pecuniā ꝑditā inuenit. deinde perusiū se ꝓtulit maleficā accusauit. q̄ ad iudicū deducta. ꝺ desuis cōuicta sceleribꝰ igne cremata ē. Tertiū dubiū fuit vtrū peccet q̄ adorat dyabolū cū se trāsfigurat i angelū lucis. Ad qō ita dicit dñs Bonauen. in iij. di. xj. vel. x. q̄ honor latrie pōt adūsario xp̄i dup⁹ exhiberi. aut simp⁹ aut sub ꝺditione. Si simp⁹ dico q̄ nō pōt eē sine pctō. offert⁹ enī cult⁹ latrie alteri q̄z deo. ⁊ nō ē ibi petiō idolatrie. nec excusat⁹ rōe ignorātie. Habz enī hō triplex adiutoriū p q̄ pōt errorē deuitare. Primū ē remediū admonitionis sacre scripture q̄ dicit q̄ multi vēturi sūt in nomine xp̄i mēdacit⁹. Scōm ē remediū sce orōnis q̄ ad deū debet hō recurrere ut cor eius illuminet. Tertiū ē suspēsio credulitat⁹ sue. Nō enī debet hō oi spiritui credē sz ꝑbare si ex deo sūt. Aut enī cito crediti talibus leuis ē corde. ⁊ fortassis inflat⁹ in corde dū ad tales visiones ⁊ reuelationes ꝑdoneū se esse existimat. vñ tales apparitiones potius sūt formidāde q̄z desiderāde. Narrat⁹ enī de q̄ dā scō pr̄e q̄ cū ei diabol⁹ in specie xp̄i apparuisset. ille clausis oculis dixit se in hac vita nolle xp̄m videre. Et diabol⁹ ei⁹ humilitate cōfusus statī euanuit. Ecōtra ō plurimi⁹ or qui se ad visiones ꝑdoneos reputauerunt ⁊ desiderauerunt q̄ in multas infamias et errores precipitati sunt. Et ideo si simpliciter adorat quis xp̄i aduersarium non excusat a peccato etiam si credat ipsum esse christū. Si etiā adoret sub conditione hoc potest eē

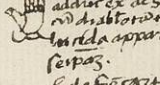

UVA. BHSC. IyR_226

vup'. aut quia est illa cõditio habitualiter aut actualiter considerata siue oppositа. Si actualiter sic non adorat ipsum luciferum. sed magis ꝑm ꝙa non stat oro nisi state cõ ditione ⁊ ad eũ refert adoratio ad quem re fert adorationis impletio vel intentio. Si aũt illa conditio sit sub cõditõne habitual i hoc modo nõ sufficit ad vitandũ peccatum ydolatrie respectu huius apparitionis siue transfigurationis. sufficit tñ respectu sacra menti altaris. ⁊ nã talis transfiguratio ẽ in solita. Et ideo nõ debet ad eã ꝓcipitãter se qui adoratio. sed cum maturitate et prouisi one. Sed cõsecratio hostie ẽ cõsueta. ideo sufficit ꝙ adorans in habitu hãc habeat cõ ditionẽ videlicet si cõsecratio sit debito mõ facta. Vnde pauci vel nulli fideles in hac adoratione peccant. Oẽs enim accedũt cũ con ditione ista.

De felici martyrio beati Iacobi ad qõ cõ currit sanitas paralitici ⁊ cõũsio Iosie atq; sepulture miraculosa dispositio Cap. scõm

SEcundũ misteriũ cõtemplandũ de be ato Iacobo dr̃ virtuose tollerationis. nã ꝓ ꝓpo martyriũ capitis obtrũcatione sustinuit. circa qõ tria ꝓuilegia cõsiderem⁹

Primũ fuit paralitici sanatio
Scõm Iosie cõuersio
Tertiũ sepulture dispositio

Primũ ꝓuilegium fuit paralitici sanatio Cũ enim iussu herodis ad decollandũ ducere tur q̃dã paraliticus in via iacens ad eũs cla mauit vt sibi sanitatẽ cõferret. Cui iacob⁹ ait. In noie ihu xpi pro cuius fide ducor ad decollandũ exurge sanus. ⁊ bñdic creatorez tuũ. q̃ statꝫ sanus factus surrexit ⁊ dñm bñ dixit. Scõm ꝓuilegiũ fuit Iosie conuersio Is enim ynẽ in collo eius miserat illiq; tra hebat. q̃ viso miraculo paralitici ad pedes iacobi se ꝓstrauit ⁊ venã petens xpianum fieri se postulauit. qõ cũ vidisset Abiachar pontifex sibi dixit. nisi nomen xpi maledixe ris cuz ipso iacobo decollaberis. Cui iosias Maledictus tu. Nomẽ aũt dñi nr̃i ihu xpi sit benedictũ in secula. Tunc Abiachar os eius pugnis cedi iussit ⁊ missa de eo legatio ne ad herodẽ impetrauit vt cum iacobo de collaret. Cũ autẽ decollari deberent Iaco bus a speculatore lagenã aquẽ petijt ⁊ ibidẽ Iosiam ꝓtinus baptiçauit. ⁊ statiz capitis obtruncatõne martyriũ ꝓsumauit. Decol latus est aũt btũs iacobus vnj. kal'. apriliꝫ. in annũciatione dñe ⁊ octauo kalendas au gusti in cõpostellã translatus. ⁊ tertio kalẽ das ianuarij sepultus. ꝙa sepultura eius fa bricata fuit ab augusto vsq; ad ianuarium prolongata. Statuit tñ ecclesia vt festũ eius octauo kalẽdas augusti tẽpore. s. magis cõ gruo celebraret. Tertiũ priuilegiũ fuit sepulture dispositio. vt enim refert Iohannes Beleth. decollato iacobo discipuli corpus eius nocte timore iudeorũ rapientes nauiculo illud imposuerũt. ⁊ sepulturã diuine prouidentie cõmittentes nauim sine remige con scenderũt. Et angelo dñi duce in galiciam in regno lupe applicuerũt. Erat ibi regina sic dicta Lupa noie ⁊ merito vite. deponen tes ergo corpus de naui sup quẽdã magnũ lapidẽ illud posuerunt. q̃ lapis mox ut cera corpori cessit ⁊ in sarcophagũ corpori se mi rabiliter coaptauit. Ingredientes igitur di scipuli ad lupã dixerũt. Dñs ihs xps mittit ad te corp⁹ discipuli vt quẽ noluisti suscipe viuũ suscipias nũc defunctuz. Et narrãtes ei miraculũ qualiter. s. illuc sine remige adue nissent locũ eius sepulture cõgruũ petierũt Que dũ regina audisset ut ꝓfatus Iohannes Beleth dicit. eos in dolo ad quendã virum crudelissimũ destinauit. vt eius sup hoc cõ sensũ haberent. Qui eos cepit ⁊ in carcere reclusit. Cũ aũt ille discũberet angelus dñi apparuit et eos libere abire ꝓmisit. Qui ad reginã redeũtes iterũ petierũt locũ sepultu re ꝓ corpore beatissimi iacobi. quibus illa rñdit. Accipite boues qs habeo in tali mõ te ⁊ plaustrũ iungite ac corp⁹ dñi vr̃i defer te. ⁊ locũ sicut volueritis edificate Hoc aũt Lupa dolose dicebat. Sciebat enim boues eẽ thauros indomitos ⁊ siluestres. Et tõ puta uit ꝙ nõ possent iũgi nec applicari. vel si iun gerent hucusq; discurrerẽt ⁊ sic currum dissiparent et corpus eicerẽt ⁊ ipsos necarẽt Sed nõ est sapiẽtia nec cõsilium contra deũ. nã illi dolũ non cogitantes montẽ ascenderũt. ⁊ draconem quendã ignẽ spirantẽ ⁊ in eos irruentẽ cru ce oppositа ꝙ medium ventrẽ scindũt. facto etiã sup thauro signo crucis velut agni pro tinus mansueuerũt Et eos iũgentes corpus sancti iacobi cũ lapide sup quem positũ fue

UVA. BHSC. IyR_226

rat in curru posuerũt. Boues aũt sine alicu ius regimine corpus in mediũ palaciũ lupe adduxerũt. Ꝺ illa videns ⁊ stupens credi dit ⁊ xp̃iana facta. omnia q̃ petierũt tribuit ⁊ palaciũ in ecclesiã sco dedicans magnifi ce ipsã dotauit ⁊ in bonis operibus vitaz finiuit.

Qualiter btus iacobus gratiosus ẽ ⁊ benignus his qui implorant eius patrocinium Cap̃. tertiũ.

Tertiũ misteriũ contemplandũ de beato iacobo dicit gratiose auxiliations Res mira est cõsiderare q̃z ꝓmpte q̃z abũde q̃zue celeriter Iacobus in celo beatus suis deuotis ⁊ suffragia illius expposcentib⁹ frequẽter occurrat. Omissis tñ multis que dici possent. tria in hac parte stupenda miracula exponemus. Primũ ẽ de quodã Bernardo mutinense q̃ dũ captus ⁊ cathenat⁹ in profundo turris positus esset ⁊ semp beatũ iacobum inuocaret apparuit ei scus iacobus dicens. Veni seq̃re me in galiciaz. Ille vero vinculis ad colluz suspensis ad sũmitatẽ turris ꝓscendit. ⁊ inde sine aliqua lesione saltũ vnũ fecit cũ turris seraginta cubitoz altitudinẽ posset. Scom miraculuz fuit de triginta viris de lotharingia. qui circa annũ dñi. M. lxx. ad sanctũ iacobũ properantes oẽs vno excepto fidem sibi mutui seruity ꝓmiserũt Vnus igit infirmatus a cũctis relinq̃t ⁊ a solo illo q̃ fidẽ nõ ꝓmiserat ad pedẽ montis sancti michaelis custodi tur. Sz aduesperascẽte die mort. viu⁹ aũt ꝓpter loci solitudinẽ ⁊ defũcti mortẽ ⁊ imminentis noctis caliginẽ. ⁊ gẽtis barbare feritatẽ tumuit valde. Sed statim scus Iacob⁹ in specie equitis sibi apparens ⁊ eũ cõsolans ait. Trade mihi hũc mortuũ ⁊ tu ascẽde ꝓme sup equuz. Sicq̃z illa nocte ante solis ortũ dietas quindeciz pagẽtes ad montẽ gaudy q̃ est dumidia leuga circa sanctũ iacobuz puenerũt. Vbiq̃z scus iacobus vtrũq̃z depositũ sapiens vt canonicos sancti iacobi ad sepeliendũ peregrinũ mortuũ cõuocaret ac socijs suis diceret q⁹ ꝓpter fidẽ violatã eoz peregrinatio nil valeret. Qui iussa ꝓplenit ⁊ socijs eq̃ sanctus iacobus dixerat intimauit. Tertiũ miraculũ de eo legit de q̃dam theothonico q̃ cũ filio suo circa annuz dñi Millesimũ nonagesimũ ad sanctũ iacobuz pergens. ⁊ in vrbe Tholosana gra hospitãdi diuertens ab hospite inebriat⁹ ⁊ ab eo in malas ciphus argẽteus absconditur. Mane igit exeuntes quasi latrones insequit eos. ⁊ q⁹ ciphũ fuissent furati eis obiecit. Ꝺ cũ inuentũ fuisset iudici accusant. Data vero sententia oia q̃ habebant hospiti dantur ⁊ vnus eoz ad suspendiũ iudicat. Sed cũ pater ꝓ filio ⁊ filius ꝓ patre mori vellet. tãdẽ filius suspenditur. ⁊ pater merens ad sanctuz iacobũ ꝓgredit. Igit post triginta sex dies rediens ad corpus filij sui diuertit lamentabiles voces emittens. Et ecce filius suspẽs⁹ cepit cõsolari eũ dicens. Dilectissime pater noli flere qñ hucusq̃z scus iacob⁹ me sustẽtauit ⁊ celesti dulcedine refocillauit Ꝺ pr audiens ad vrbẽ cucurrit. et venientes ppli pegrini filiũ incolumẽ ꝓposuerũt ⁊ hospitẽ suspẽderũt. Sũt ⁊ alia miracula i eiꝰ legẽda posita q̃ causa breuitatis dimittim⁹. Reuertimur tñ ista tria vt sic inflãmẽt ad beati iacobi deuotionez oẽs illi q̃ sepenumero in hac vita tribulationibus agitant. habeãt beatũ iacobũ aduocatũ ⁊ nõ deerit eis auxiliũ de celo. In quo ipse gloriosus cuz ꝓpole tatur ꝑ infinita secula seculoꝝ. Amen.

Sermo trigesim⁹ septim⁹ ꝺ sancto matheo apostolo et euangelista qui ꝓpm secutus est in obedientia: paupertate ⁊ patientia.

Surgens secutus est eum. Scribunt hec verba Matthei ix. ca. ⁊ in euangelio ꝓsentis sollennitatis. Grauissima est iactura illoꝝ q̃ toto affectu diuitijs huius seculi se dederunt. Tempora alia quippe omnia transitoria sũt ⁊ cito depereũt. Propterea inquit dauid in psalmo. dormierunt somnũ suum ⁊ nihil inuenerunt omnes viri diuitiarũ in manib⁹ suis. Saluberrimũ itaq̃z ⁊ ab omnibus acceptandum saluatoris nostri est documentuz. qui mathei vj. ca. dixit. Nolite thesauriçare vobis thesauros in terra. Thesauriçate in celo vbi nec fures timẽtur neq̃z finis formidatur. Audiunt hec verba sanct⁹ matheus ⁊ vocatus a christo calcatis omnib⁹ huius mundi bonis apostolicaz vitã seruauit

UVA. BHSC. IyR_226

Tamen vt ꝑ eū gesta magnifica cōphendamus. in hoc ꝓmone conabimur laudes eius deprimere sub titulo de xpi seqla. Notabimus aūt principaliter tria in q̄bus ipse secutus est xpm ducē ⁊ caput omniū.

Primū fuit obedientia
Scōm paupertas
Tertiū patientia

Qd beatus matheus obediuit christo vocāti. Et qualiter in oībus obediendus est deo ⁊ quare obedientia fit homini prestanda. Et de septē obediētie gradibus. Cap. ꝓmū

PRimum in quo matheus secutus fuit xpm est obedientia. Erat ipse natione iudeus vt hiero⁹ asserit in prologo i matheum. officio publicanus. i. curam habens de publicis actibus scōm Nico. de lira. Erāt enī tūc iudei tributarij Romanorū. Et illi q̄ colligebāt tributū romanis mittendū vocabant publicani. Nouissimo dicōmuniter sūt campsores ⁊ pecuniarum numeratores Vidit ergo ihūs illū sedentem in tholoneo Et tholoneū ꝓnūciat penultima ꝓducta Dicitq; illi. Seq̄re me. Cōfestim obediuit Nō replicauit: nō causā exegit: non ꝺ dixit. nō demq; passus est morā. In hoc xpō q̄ztuz potuit se fecit cōformē q̄ patri eterno est factus obediens vsq; ad mortē. vt dr ad ephesios v. ca. Sed vt obedientie virtus clarius elucescat in hoc loco tria dubia se ingerunt declaranda.

Primū vtrū deo sit in oībus obediendum
Scōm vtrū homini sit obediendū
Tertiū qualiter ē obediendū

Ad primū dubiū arguūt q̄dā sic. Nihil est faciendū ꝺ virtutē. sed inuenit q̄dā ꝓcepta dei ꝺ virtutē. ergo deo nō ē in illis obediendū. Precepit nāq; abrahe vt occideret filiū innocentē. sicut patet genesis xxij. ca. Et iudeis vt furarent res egyptiorū. vt ponit exodi xij. ca. qō fuit ꝺ iusticiā. et osee vt acciperet mulierē adulterā qō ē ꝺ castitatē. Sz scūs Tho. 2ª 2æ. q. c. iij. ad hoc ita rñdet. Qz sicut deus nihil opat ꝺ nām. q̄a hoc ē natura vnuscuiusq; rei qō in ea deus opatur vt dicit Aug⁹ xxj. de ciui. dei. ⁊ etiā glo. ad romanos xj. ca. opat tū aliq̄d contra solitum cursū nature. Ita etiā deus nihil pōt precipere ꝺ virtutē. q̄a in hoc ꝑncipaliter ꝙsistit virtus ⁊ rectitudo voluntatis hūane q̄ dei voluntati cōformet ⁊ ei⁹ sequat imperiuz q̄zuis sit ꝺ virtutis moduz. Scōm hoc ergo ꝓceptū abrahe factū q̄ filiū innocentē occideret nō fuit ꝺ iusticiā. q̄a deus ē dñs mortis ⁊ vite. Simili nō fuit ꝺ iusticiā q̄ mandauit iudeis vt res egyptiorū acciperēt. q̄a eius sūt omnia. et cui voluerit dat illa. Mū xiij. q. v. ca. dixit dñs. dr. Nec israelite furtū fecerunt sed deo iubenti ministerū exhibuerūt. Nec fuit ꝺ castitatē ꝓceptū Osee factum q̄a ipse deus ē hūane generationis ordinator. Et ille est debitus modus vtendi mulieribus quē deus instituit. Concordat his dñs Bonauen. in suo ꝓmo di. xlvij. vbi ait. q̄ deꝰ non potest ꝓcipere malum manēs malum. ex eo q̄ illud quod precipit semp est bonū. licet q̄nq; aliq̄d esset malū anteq; ab ipso ꝓciperet. Iustū itaq; ⁊ debitū ē in omnibus obedire deo cui oīs creatura famulatur. Ipsi nanq; obediūt oēs angeli: sol ⁊ luna ⁊ oia sidera celi. Insensibilia elementa ⁊ cūcta q̄ in celis ⁊ in terris reperiūt. Quāto magis eius imperio subiacere tenet homo cui tot innumera largitus ē bñficia. et ꝑ obediētiaz pollicet eterna ꝓmia. Scōm dubiū fuit vtrū homini sit obediendū. Ad qō ita rñdet scūs Tho. vbi s. q. sicut actiones rerū nāliū ꝓcedūt ex potentijs nālibus ita etiā opationes hūane ꝓcedūt ex hūana volūtate. Oportuit aūt in rebus nālib⁹ vt superiora mouerent inferiora ad suas actiones q̄ excellentiā nālis virtutis collate diuinitus. Qñ etiā in rebus hūanis oportet q̄ superiores moueant inferiores q̄ suā voluntatē ex vi auctoritatis diuinit⁹ ordinate. Quo uere aūt q̄ rōnē ⁊ volūtatē ē ꝓcipe. Et ideo sicut ordine nāli diuinitus instituto inferiora in rebus nālib⁹ necesse habēt subdi motioni superiorū. Ita etiā in rebus hūanis ex ordine iuris nālis et diuini tenent inferiores suis superioribus obedire. Hoc ē q̄ apls dixit ad Roma. xiij. ca. Omnis aia potestatibus sublimioribus subdita esse debet. Nō enī est potestas nisi a deo. Sed plerīq; obiciunt huic sententie cōtendentes ꝓbare q̄ nō debet hō homini obedire. nā videt hoc esse ꝺ ordinatōnē diuinā cū deus hoiez constituerit in libertate arbitrij ⁊ reliq̄rit illū in manu consilij sui. quare videt q̄ vnusq̄sq;

UVA. BHSC. IyR_226

suo cōsilio et volūtate nō alterius p̄cepto se regere debet. Ad hoc ita rñdet Tho. q. 89 reliq̄t hoiem in manu cōsilij sui. nō q̄a liceat ei facere omne qđ vult. sed quia ad id qđ faciendū est non cogit necessitate nature sicut creature irrationales. sed libera electione ex p̄cepto cōsilio procedente. Et sicut ad alia facienda debet p̄cedere p̄cepto consilio ita etiā ad hoc q. obediat suis superioribus Exquo obedire hominī q̄ superior est i his q̄ spectant ad suā superioritatē debitū ē. et laudabile. Imo obedientia cūctas virtutes morales excellit. Nā inter virtutes morales tāto aliqua potior est q̄nto magis aliq̄d ꝓtēpnit vt deo inhereat. Sunt aūt trīa genera hūanorū bonorū q̄ hō pōt cōtemnere p̄p̄ deū. quorū infima sūt exteriora bona. Media sūt bona corpis. Suprema aūt sūt bona animę. Inter q̄ quodāmodo p̄cipua est volūtas mq̄tuz. s. p volūtatē hō omnib9 alijs bonis vtit. Et ideo p se loquēdo laudabilior est obedientie virtus qua quis p̄pter deum ꝓtemnit p̄priā volūtatē q̄z alie virtutes morales q̄ p̄pter deū aliqua alia bona contemnūt. Ideo Grego. vltimo moraliū exponens illud p̄mi regū xv ca. Melior ē obediētia q̄z victime. inq̄t. Obediētia victimis iure ꝓponit. q̄a p victimas aliena caro. per obedientiā vero voluntas p̄pria mactatur

Quātū vero obediētia sit grata deo: ostēdunt nobis exēpla p̄batissima. Nam i vitis p̄trū narrat. qualiter abbas paulus precepit discipulo suo iohāni vt afferret ei fimuz bonum quo indigebat. At ille ait In loco vbi fimus est habitat leena. Cui abbas. Si venerit sup te alliga eaz. et duc tecū. Venit iohannes. et invenit leenā irruentē super eum q̄ volut eam tenere sed ipsa aufugit. Iohānes vero seq̄bat eaz dicēs Abbas meus p̄cepit vt alligatā ducā te ad eum. mox bestia substitit. et tenens eaz reuertebat ad monasterū. Ad cuz vidisset abbas ne forte discipul9 inde extolleret dixit ei. Sicut tu insensibilis es ita insensibilē bestiā adduxisti. solue. et dimitte eā vt pergat ad locū suum. Refert adhuc Grego. ij. dyalogorū libro qualiter Maurus missus a scō Benedicto ut succurreret placido puero quē rapuerāt aque p spaciū sup aquas ambulauit. et puerū eduxit saluū. qđ scūs Benedictus obediētie merito deputauit.

Tertiū dubiū fuit qualiter est obediendū. Ad qđ scōm Bernardū dicimus q. septē sūt gradus obedientie. q̄z primus est obedire libenter quē gradū ipse ait nō pōt ascendere q̄ volūtatez p̄cipientis suam nō fecerit. Ideo xp̄s iohis iiij. ca. dicebat. Meus cibus est vt faciā volūtatez p̄ris mei qui misit me. Ex hoc Bernardus ait. Quisq̄s occulte satagit vt q̄đ vult ipse hoc ei prelatus iniungat. ipse se seducit. si forte sibi q̄si de obediētia blandiat. Neq̄z enim ea re ipse prelato sed magis ei prelatus obedit. Et idē Bernardus in sermonibus. Maiorem inq̄t gr̄am meret q̄ paratuz se exhibet ante mandatū q̄z q̄ obedire satagit p9 mandatū. Scōus gradus obediētie est obedire simp̄r. Multos enī videmus post p̄cipientis imperiū multas facere q̄stiones. et sepius ingeminare. quare hoc fieri debeat. q̄s valet hoc adimplere. et huiꝰmōi. inde murmuratio: excusatio: simulatio: impossibilitas: aduocatio amicorū. Cū de vero obediente dr̄ in p̄s. In auditu auris obedivit mi. Et Bernardus ad frēs de mōte dñi ait. verus obediens stultus fiat ut sit sapiens. ad hō omnis eiꝰ sit discretio. vt in hoc nulla ei sit discretio. Tertius gradus obedientie est obedire hilariter. Hilarē enī datorē diligit deus vt dr̄ 2ᵉ ad corinthios ix. ca. Jō Bernardus ait. Serenitas in vultu: dulcedo in sermonibus multū colorāt obedientiā obsequentis. Nubilosa corpis cōpositio. et facies tenebris tristicie obfuscata devotionez ab animo recessisse significant. Quartus gradus est obedire velociter. Dictum fuit Zacheo luce xix. Festinans descende. Apli insup petrus et andreas. Jacobus et iohannes ac ipse matheus a xp̄o vocati ꝓtinuo secuti sūt eū. Quintus gradus ē obedire viriliter in reb9 videlicet arduis et duris. Vñ Bernardus ait. Memētote frēs xp̄i qui ne ꝓderet obedientiā ꝓdidit vitā. Sext9 gradus est obedire humiliter. Vñ saluator luce xvij. ait. Cū oia benefeceritis q̄ p̄cepta sūt vobis. dicite serui inutiles sumus q̄ debuimus facere fecimus. Septimus grad9 est obedire p̄seueranter. qa vt dr̄ mathei. x. ca. Qui aūt p̄seuerauerit vsq; i finez hic saluus erit. Igit̄ btūs Matheus obedientiaz cōplexus est oū imediate post xp̄m abire ce-

UVA. BHSC. IyR_226

pit. Suscepit tñ illū hospicio ⁊ in sua domo parauit cōuiuiū. discūbente vero xp̃o. ecce multi publicani ⁊ pctōres venientes discūbebant cū ihu ⁊ discipulis eius. vidētes aūt pharisei dicebāt discipulis. Quare cū publicanis ⁊ pctōribus māducat magister vr̃? quasi dicat. vos estis fatui q̃a talē magistrū sequimini. At ihs audiens ait. nō est opus valentibus medicus sed male habentibus. Medicū se vocat animarū. s. de q̃ in ps. dr̃. Dixit verbū suū ⁊ sanauit eos. Deinde xp̃s addidit. Euntes discite. i. diligenter cōsiderate illud qō scribit osee vj. ca. Quid ē misericordiā volo ⁊ nō sacrificiū. quasi dicat. si hanc scripturā diligenter considereris inuenies me facere scōm ipsā. ꝓpter qō cōcludit. Nō enīz veni vocare iustos sed pctōres ad pententiā. s. nā ⁊ si aliquos iustos vocauerit ad augmentū gr̃e vt petrū ⁊ andreaz. ⁊ similes. tñ pctōres vocauit semp ad penitentiam. O pietas ihu xp̃i bñdicti O verba dulciora sup mel ⁊ fauuz. O deniqz fiducia ⁊ spes indubitabilis languentiū animaruz ⁊ non venī mq̃t vocare iustos sz peccatores Exp̃gisciminī ad vocē tā blandā: tā suauē. tāqz benignā. Surgite o pctōres a vicijs: deponite ia sordes illoz. vocat vos xp̃s. obedite illi. ⁊ cuz matheo seqmini eū q̃ de se dixit. Qui sequitur me nō ambulat in tenebris.

Q beat⁹ matheus secutus fuit christum in pauptate que data fuit aplis sub p̃cepto quā ipsi diligēter obseruauerūt medicātes. Cap. scōm.

SEcundū in quo matheus secutus fuit xp̃m ē pauptas altissima. nā cunctis diuitijs pauperibus dispensatis nihil ōcctero possedit ꝓprīū. ꝑ pauptatē itaqz volūtariā pfessus ē. vt ad celi diuitias pueniret. Mē dicando igit̄ sibi victuz q̃siuit. ⁊ elemosinis bonoz virozū se sustētauit. Sed in hac pte tria sunt dubia explananda

Primuz vtrum paupertas fuit a xp̃o data apostolis sub p̃cepto.

Scōm vtrū apostoli vitam pauperē volūtarie duxerunt.

Tertiū vtrū sit licitū mendicare

Ad primū dubiū rñdemus scōm doctrinā scripture atqz scōrū q̃ xp̃us p̃cepit aplis vt essent pauges. Vñ Ambroꝰ exponēs illud luce x. ca. Nihil tuleritis in via inq̃t. Qualis debet esse qui euāgelizat regnū dei p̃ceptis apostolicis designatur. vt sine virga sine pera. Et glosa sup illo verbo actuum iij. ca. Argentū ⁊ aurum nō est mihi. hoc dixit petrus paralitico. memoz illius p̃cepti dominici. nolite possidere auruz. Et Augꝰ in liº de mirabilibus sacre scripture. In excusatione elemosine et pauptatis ꝓfessione dixit paralitico. Surge ⁊ ambula: magistri p̃cepta seruans dicentis. nolite possidere auruz. Et Bernardus ad frēs de monte dñi. Cuz diues esset xp̃s pauꝑ ꝓ nobis factus est. Et q̃ volūtarie dedit p̃ceptū pauptatis ipse eiꝰ dem in semetipso nobis formaz dignatus ē demonstrare. Et Hiero⁹ ad Eustochium Discipuli sine calciamento ire onere. ⁊ vinculis pellū ad p̃dicatōnē nouī euangelij destinant. Et milites vestimentis ihu sorte diuisis: caligas nō habebat quas tollerēt. neqz enīz habere poterat deus qō ꝓhibuerat in seruis. Et Crisosto. omelia vltima sup matheū. Si bonū esset aurū hoc vtiqz dedisset apostolis xp̃s q̃bꝰ ineffabilia tribuit dona. Hūc aūt nō solū non dedit sed habere ꝓhibuit.

Scōm dubiū fuit vtrū aplī p̃ceptū datū de pauptate impleuerunt. Et q̃ sicꝫ q̃a scribit matheꝰ xp̃s. qualiter petrus dixit xp̃o. Ecce nos reliq̃mꝰ oia. Et matheꝰ iij. ca. dr̃. cōtinuo relictis oībus secuti sunt eū. Eusebiꝰ in pº liº ecclesiastice historie refert. q̃ post ascensionē xp̃i cū Abagarꝰ rex sanatus a thadeo aplo p̃cepisset dari ei aurum ⁊ argentū. ille nō accepit dicens. Si nr̃a reliq̃mus quomō accipiemus aliena. Et de hoc Hiero⁹ ad Aggeruthiā ita scribit. Nemo aplis pauperior fuit. et nemo tñ ꝓ dño de reliq̃t. Et idē ad metriadē virginē. Apostolici fastigij est pfectecqz virtutis oīa vendere ⁊ pauperibus distribuere. ⁊ sic leuez atqz expeditū cū xp̃o ad celestia subuolare. Et idez ad Helbidiā. Vis pfecta esse ⁊ in primo statu fastigio dignitatis: fac qō fecerūt apostoli. vende oīa q̃ habes ⁊ da pauꝑibus. ⁊ seqre saluatorē ⁊ nudā soláqz crucē sola sequaris

Tertiū dubiū fuit vtrū sit licituz mendicare. Ad qō rñdemus scōm Tho. 2ª 2ᵉ. q. centesima. lxxxvij. Q quadruplici de causa posset q̃s mendicare. Primo causa cupiditatis. dū q̃s mēdicat ut thesauriçet vt ut sic

UVA. BHSC. IyR_226

vinat de mendicitate. q̃ victuꝫ posset acq̃re re laborando. Mñ lex cuilis imponit penã validis mendicantibus. q̃ nõ ꝓpter humilitatẽ vel vtilitatẽ vel necessitatẽ mendicãt.

Scõo põt q̃s mendicare causa humilitatis Nã actus mendicationis habet quandam abiectionẽ sibi cõiunctã. vñ illi abiectissimi vident inter hoies esse q̃ nõ solũ sũt paupe res sed in tñ egẽtes q̃ necesse habẽt ab alijs victũ acq̃rere. Et scõm hoc humilitatis cã aliq̃ laudabiliter mendicant. Mñ hiero⁹ in epla ad Occeanũ cõmendat fabiolã õ hoc q̃ optabat vt suis diuitijs pauperibus effu sis ꝓ xp̃o stipes acciperet. Mõ btũs Alexi⁹ pfecit q̃ oibus suis dumssis ꝓpr̃ xp̃um gau debat se etiaꝫ a suis seruis elemosinam acce pisse. Beatus insup Franciscus in sua regu la ita dixit fratres nihil sibi appꝛopꝛiẽt nec domũ nec locũ nec aliquã rẽ. sed tanq̃ pere grini ⁊ aduene in pauptate ⁊ humilitate do mino famulantes. vadant ꝓ elemosina cõ fiden ter. nec oportet eos verecũdari q̃a dñs ꝓ nobis se fecit pauperez in hoc mũdo. hec ille. Vbi aduertendũ q̃ dñs ibs xp̃s mendi cauit vt sic in hoc humilitatis sue nobis pre beret exemplũ. Mñ Bernard⁹ sup ij. ca. luc ait. Vt te dñe ꝓ oĩa nr̃e pauptati conformares. et oẽs vite hũane calamitates susciperes quasi vnus in turba pauperũ stipez ꝓ hostia mendicabas. Quis me dabit illarũ buccellarũ mendicatarũ participem fieri ⁊ illi⁹ diuini eduly reliquijs saginari. Tenet Bernardus q̃ in illo triduo quo xp̃us se se parauit a matre ⁊ a ioseph ex elemosinis vi xit. Et glo. sup illo verbo psalmi. Ego aũt mendicus sũ ⁊ paup. in q̃t. Hoc dicit xp̃s de se ex forma serui. Mendicus nãq; fuit quia petens ⁊ paup. i. sibi nõ sufficiens. q̃a mundanas copias nõ habebat. Et hiero⁹ i qua dã epla. Caueas ne dño tuo. s. xp̃o mẽdicã te alienas diuntias cõgeras.

Tertio potest q̃s mendicare causa necessitatis. Sicut cuꝫ aliq̃s non põt aliq̃n habere vnde viuat nisi mendicet. Quarto põt aliq̃s mendicare cã vtilitatis cũ. s. aliq̃s intendit ad aliq̃d vtile pficiendũ. q̃ sine elemosinis fideliuꝫ facere nõ põt. Sicut petunt elemosine ꝓ construc tione pontis vel ecclesie. vel q̃buscũq; alijs opibus q̃ vergũt in vtilitatẽ cõem. sicut sco lares vt possint vacare studio sapientie. Ex his apparet q̃z sit temeraria siue damnabilis illoꝝ sententia q̃ religiosos damnãt eo q̃ mẽdicãdo elemosinas q̃bus sustentant ac quirũt. cũ id laudabiliter fiat. Nã elemosine religiosis ideo tribuunt vt liberius religio sis actibus insistere possint quoꝝ cupiũt se fieri participes. q̃ tpalia subministrãt. Hu iusmodi aũt actus sũt oones: discipline: ie iunia: officia diuina: celebratio missarũ: stu diũ scripture sancte: predicatio euangelij ⁊ huiusmõi. Vt ergo iã ad matheuꝫ aplm re deamns. de ipso nõ solũ legimus q̃ reliquerat omnia. sed etiã expost oblata sibi mune ra copiosa cõtempsit. Nã pdicans in ethio pia i ciuitate q̃ dr̃ vadaber duos magos no mine Zaroes ⁊ Arfaxat ibi reperit. qui ita hoies suis actibus dementiebãt vt q̃scunq; vellent mẽbꝛoꝝ officio ⁊ sanitate pꝛiuare viderent. q̃ in tantã superbiaꝫ eruperũt ut se quasi deos ab oibus facerent adorari. Matheus aũt aplus pdictã ciuitate ingressus ⁊ aput Eunuchũ candacis regine quem phi lippus bapꝛizauerat hospitatus ita magoꝝ prestigia detegebat. q̃ quicq̃d ipsi faciebãt hoibus in pnitiẽ hoc ipse cõuerteret in salu tem. Eunucho aũt sanctũ matheũ interro gante. quõ tot linguas loqueret ⁊ intellige ret. exposuit ei matheus quõ spũ scõ descen dente omniũ linguarũ scientiã apostoli re cepissent. ut sicut illi qui ꝓ superbiam turrim vsq; in celuꝫ edificare volebant p cõfusione linguaruꝫ cessarũt ab edificio. sic apostoli ꝓ omniũ linguarũ scientiã turrim nõ de lapi dibus sed de virtutibus cõstruant. ꝓ quam oẽs qui crediderint celũ ascẽdant. Tunc ve nit qui diceret magos illos cũ duob⁹ aduenisse dracombus qui ignẽ sulphureũ ex ore ⁊ naribus euomentes cunctos homines occi debant. Aplus aũt signo crucis se munies ad eos securus exijt. quez mox vt draconcs viderunt ante ei⁹ pedes ꝓtinus dormierũt vixitq; magis. Et vbi est ars vra. Execrate eos si potestis. Ego aũt nisi dñs rogassem q̃ in me cogitaueratis inferre in vos ꝓtinus extorsisset. Luꝝ aũt ꝓlus cõuenisset. in noie ihu ꝑcepit draconibus ut abirent. Et nullũ ledẽtes ꝓtinus abierunt. Lepitq; po pulo de gloria paradisi terrestris magnum sermonẽ cõtexere a qua ꝓpr̃ peccatũ eiectũ hominẽ dixit. sed ꝓ xp̃m in paradisũ celestẽ

UVA. BHSC. IyR_226

reuocatū. Et cū hec ꝓlō loq̄ret. Ecce subi
to tumultus exortus est i quo regis filꝰ plā
gebat mortuus Que cū magi suscitare nō
possent suadebant regi q in deoꝝ ꝓsortiꝰ
raptus esset. Et ideo simulacrū ⁊ templum
sibi constitui oportere. Predictus aūt Eu
nuchus magos custodiri faciens. aplīm ad
uocauit. qui oꝝone fusa eū ꝓtinꝰ suscitauit
Qua ꝓpt Rex noīe Egippus hoc viso per
uniuersas suas ꝓuintias misit dicens. Ue
nite ⁊ videte deū in effigie hois latentē. Ue
nerūt igit cū coꝝonis aureis ⁊ diuersis sacri
ficiorꝫ generibus volentes sibi sacrificare.
Quos matheus cōpescuit dicens. Uiri q̄d
facitis. Ego deus nō sum. sed seruus dñi nr̄i
ihu xp̄i. Itaq; ⁊ munera acceptare noluit.
Illi ergo ō auro ⁊ argēto q̄ō sibi attulerāt
ipso iubente ecclesiā magnā fabricauerunt
quā infra triginta dierū spaciū cōsumarūt
Rex aūt Egippus cuꝫ vxore sua ⁊ omni po
pulo baptiçatus est. Epigeniā quoq; filiaꝫ
regis aplīs deo dicatā plusq̄ ducētis virgi
nibus p̄fecit. Patet itaq; q̄sto amore bea
tissimus matheus pauptatē in omni sua vi
ta fuerit ꝓsecutus q̄ oblatuꝫ sibi thesauruꝫ
accipe recusauit.

Qualiter beatus matheus secutꝰ fuit xp̄m
in patientia quā habuit. equo animo feren
do illataꝫ sibi morte. ob quā Hitarcus dei
iudiciū non euasit. Capitulū tertium.

Tertiuꝫ in quo beatus matheus secutꝰ
est xp̄m fuit patiētia. Nā forti animo
morte violentā ꝑ xp̄o sustinuit de qua tria
cōsideremus

Primo causam
Scdo modum
Tertio iudicium

Primo cōsideremus causā. quare mathe⁹
coronatus est martyrio. Et hec assignatur
Ira ⁊ indignatio Hitarci regis. de quo sic
scribit in legēda. Mortuo rege Egippo hic
ei successit q̄ de alieno genere erat ⁊ Epige
niā virginē cōcupiscens. dimidiuꝫ regni sui
aplō ꝓmisit si cā sibi in suū cōiugiū faceret
cōsentire. Cui aplūs rūdit vt iuxta morē p̄
decessoꝝ sui die dñica ad ecclesiā ꝓueniret.
⁊ presente Epigenia cū ceteris virginib⁹ q̄ꝫ
bona sint iusta cōiugia audiret. Cō rex cū
gaudio adimpleuit. putās q Epigenie vel
let cōiugiū ꝓsuadere. Matheus itaq; virgi
nibus ⁊ omni ꝓlō cōgregatis de bono ma
trimonio diu locutus a rege plurimū ē lau
datus. credens q hoc ideo diceret vt virgi
nis animū ad cōsensum matrimonij ꝓuoca
ret Deinde imperato silentio sermonē repe
tit dicens. Cū bonū sit matrimoniuꝫ si sal
uo fedre teneat. bene scitis astantes q si re
gis sponsā aliq̄s seruoꝝ vsurpare ꝑsumeret
nō solū regis offensā sed morte insup mere
ret. nō q̄a vxorē duxisse ꝓhat sed q̄a spōsā
dñi sui accipiens eius matrimoniū violasse
ꝓuincit. Ita ⁊ tu rex scies Epigeniā eterni
regis sponsā effectā ⁊ sacro velamine conse
cratā. quō poteris sponsā potētioris te tolle
re ⁊ tuo matrimonio copulare. Hec verba
odij ⁊ indignationis ō aplūm fomitē mini
strarūt. Hitarci animū inflāmarunt ad in
discretā ⁊ irratōnabilē ira cūctā. hec demuꝫ
illū furibūdū recedere coegerunt. Scdo
cōsideremus de morte aplī sanctissimi ma
thei modū. Recedēte q̄dē hitarco ab eccle
sia. aplūs intrepidus et ꝓstans ad patientiā
oēs ⁊ cōstantiā cōfortauit. ⁊ Epigeniaꝫ co
rā se ex timore ꝓstratā cū ceteris virginib⁹
benedixit. Post missarū aūt sollēnia Rex
speculatoꝝ misit q̄ iuxta altare matheū stā
tem ⁊ expāsis in celuꝫ manib⁹ orantē misso
a tergo gladio interfecit ⁊ martyrē cōsecra
uit. O mors p̄ciosa in ꝓspectu dñi. O mors
fructuosa q̄ vitā in melius cōmutauit O fe
lix trāsitus in quo matheus tā breui spacio
ad celestia regna migrauit. O beata passio
cui redditur merces infinita. Quisnā expli
cet q̄sta sit beati mathei glia in celo ⁊ in tra
Anima eius vtiq; cuꝫ angelis ⁊ sāctis olb⁹
fruit eterno bono. Corpus vero apud Sa
lernū translatuꝫ a cūctis fidelibus honorifi
centissime venerat. Euāgeliū insup eius p̄
ceteris magis in ecclesia frequentat. sicut ⁊
psalmi dauid. ⁊ epistole pauli. vt ex hoc pec
catoribus ad penitentiā redire volentibus
cōsequende venie spes indubia p̄beat. Nā
dauid pctō luxurie cecidit. Paulus supbia
intumuit. Et mathe⁹ auaricie dedititissim⁹
fuit. Qui tū oēs ꝓpter penitentiā exaltari
merucrūt etiā in ecclesia militante. Ter
tio cōsideremus de morte apli iudiciuꝫ quo
punitus fuit Hitarcus arrogantissimus ⁊
insanus Mortuo quidē aplō ꝓplus ad pala

UVA. BHSC. IyR_226

eiuꝫ ⁊ Mitarci incensurus oia ꝓperabat. Sꝫ ꝓsbyteri ⁊ diacones impetuꝫ mitigantes apli martyriū cū gaudio celebrarunt. ⁊ Ex ꝺo cū nec p matronas ad Epigeniam directas nec p magos posset eā aliquatenꝰ imutare totā domuꝫ eius igne copioso vallauit vt ipsā cum ceteris virginibus cōcremaret. Aplus aūt eidē apparēs omnē ignē ab eius domo excussit. qui erūpens regis palacū inuasit. ⁊ solo rege cū vnico filio vix euadente cūcta cōsūpsit. Statimqꝫ filius eius a demone arreptus patris crimina cōfitēs ad sepulchrū apli ꝓperauit ⁊ Pater ꝺo turpissimus leprosus effectus ē. ⁊ Qui cū curari nō posset manu ꝓpria gladio se pemit. ⁊ Popul⁹ aūt fratrē Epigemie ab apl̄o baptizatū regē cōstituit. q̄ p annos xx. regnauit. ⁊ filiū suum sibi substituēs xp̄ianū cultuꝫ magnifice ampliauit. ⁊ totā Ethiopie prouinciā replenit ecclesijs. Oremus igit̄ dñm ihm xp̄m vt p merita ⁊ intercessionē beati mathei apostoli ⁊ euāgeliste trahat corda nr̄a ad se vt eius sequi valeamus in opibus virtuosis. Sicqꝫ reddamus nos dignos gr̄a sua ⁊ tandē gloria illa ꝓhenni in qua viuit et regnat p infinita secula seculorum. Amen.

Sermo trigesimus octauus de btō thoma apl̄o q̄ licet fuerit ex duodecim vnus qꝺ ad suā glorīā accedit. tñ inuentus est triplici p̄conio decoratus.

Thomas vnus ex duodecim Scribit̄ hec verba iohis xx. ca°. Quáuis btō Thome ad glorīā ingentē accedere videat̄ eo q̄ duodecim apl̄oꝝ numero illum dñs copulauerit. Verūtn bñ ē vt recogitemus ea q̄ in apl̄atu egerit digna laude. ⁊ Parū q̄ꝑe ymo nihil esset apostolici fastigij accepisse honoreꝫ. nisi q̄ ad apl̄at⁹ officiuꝫ spectant implerent̄. ⁊ Propterea in hoc sermone ꝺ scō thoma dicturi aliq̄ enarrabimus. ex quibus eū verū aplm re ⁊ noīe cognoscemus. Qꝫ eni vnus ex duodecim fuerit patet satis ex verbis euāgelij tam iohis xx. ca. in themate. q̄ꝫ etiaꝫ mathei x. ca. Igit̄ referamus quid in eo cōmendabile reperitur Et licet illius p̄conia multa sint. nos tamē de tribus dūtaxat dicemus.

Primū ꝺ confirmatio
Scōm predicatio
Tertiū passio

Qualiter thomas fuit in fide confirmatus videndo xp̄m vbi declarat̄ quō corpus glorificatum sit palpabile. ⁊ an thomas tetigit xp̄um. ⁊ quō de eodē potest esse fides ⁊ visio Cap. primū.

Primū p̄coniū beati thome ꝺ confirmatio. Fuit eni de resurrectione xp̄i et illius diuinitate modo singulari cōfirmat⁹ Cū eni vidisset apl̄os recitātes resurrectionē xp̄i q̄ eis apparuerat ipsa resurrectionis die illo absente credere noluit. ⁊ Neqꝫ absentia illa casualis fuit. sed ex diuina ꝓuidēcia vt esset occasio iterate apparitionis ihu xp̄i ad ipsū reducendū et nos in resurrectionis fide cōfirmandos. ꝓut Grego. asserit i omelia. Et licet dicat̄ luce vltimo ca. q̄ duo discipuli euntes in Emaus cognito dño i fractione panis redierūt in ir̄m ⁊ inuenerunt cōgregatos vndeciꝫ. inter quos oportuit q̄ numerarēt̄ thomas. q̄a iudas iā erat extinctus. Tñ ut ait Beda. potuit cē q̄ thomas dū illi in colloquio de apparitione xp̄i exister̄t exiuit ab apl̄oꝝ collegio. Et in isto interuallo anteq̄ꝫ rediret ad eos xp̄s apparuit cē apl̄is in cenaculo existentibus absente thoma ⁊ Narrātibus ergo illis visionem xp̄i resuscitati. thomas rñdit. ⁊ Nisi videro i manibus eius fixurā clauoꝝ et mittā digitum meū in locū clauoꝝ et mittā manū meā in latus eius nō credā. Hic Crisost⁹ ait Sic simp⁹ q̄litercūq̄ꝫ credē facilitatis ē. ita multū inuestigare est grossissime mentis. et per hoc thomas accusat̄. Alius eni grossior existens eā q̄ est p sensū grossissimū. s. tactuꝫ q̄rebat fidez. ⁊ neqꝫ oculis credebat. vnde nō sufficiebat dicere. nisi videro. sed addidit. et mittā digitū meū in locū clauoꝝ ⁊ mittam manū meā in latus eius nō credā Sed post dies octo dū erāt oēs vndeci congregati apparuit illis ihs. Vbi Crisost. inqt. ⁊ Nō statim. xp̄s apparuit sed post dies octo vt interi thomas a discipulis āmonitus attēdat i mai⁹ desiderū ⁊ fideliꝰ fieret in futurū. Stās ergo ihs i medio dixit eis. ⁊ Pax vobis. deinde dicit thome. Infer digitū tuum huc ⁊ vide manus meas. ⁊ affer manū tuā ⁊ mitte i latus meum. ⁊ noli esse incredulus sed fidelis

UVA. BHSC. IyR_226

Considerem⁹ q̃ta fuit benignitas ihu xpi qui nõ expectauit q̃ interrogaret̃ a thoma sed ex sua misericordia quasi eũ puenies inuitat ad se cognoscendũ. Rñdit vero thomas iã in fide firmatus. dñs meus ⁊ de⁹ meus. Cui xps dixit. Quia vidisti me thoma credidisti. beati q̃ nõ viderũt ⁊ crediderunt Sed ut p̃dicta sine aliquo errore intelligantur opus est ut tria dubia declaremus.

Primũ vtrũ corpus glorificatum palpabile sit a tactu non glorificato.

Scõm vtrũ thomas tetigit corpus xpi

Tertiũ vtruz de eodẽ possit esse fides ⁊ visio Ad primũ dubiũ dixerũt aliq̃ q̃ corp⁹ glorificatũ est intãgibile. qõ ꝓbare ꝓtendunt ꝺa Grego. in omelia inqt. Corrupti necesse est qõ palpat̃. sed glorioſũ corpus est incorruptibile ergo ⁊ impalpabile Insup Crisost⁹ in omelia ait. Dignuz est q̃rere qualit̃ corpus incorruptibile tangibile fuit morta li manu. sed ne tumultueris descẽsionis enĩ fuit. Tñ ỏrũ ꝓbari põt. Iaz luce vltimo ca. xps dixit aplis. Palpate ⁊ videte. Et gregoz⁹ in omelia. Palpabile fuit q̃ veritatez nature ⁊ subtile p effectuz spũalis potentie. Preterea i corpe glorioſo erit veritas ossis ⁊ carnis. Caro ẽ mollis ⁊ os durũ. sed durũ ⁊ molle sũt obiecta tactus. ergo corpus glorioſũ est tãgibile. Ad habendã huius veritatis expſsã noticiã. sciendũ scõm doctrinã Bonauen. in iij. di. xlix. q̃ cũ dico tãgibile duo dico. s. qõ põt ummutare sensuz ⁊ hoc ẽ pfectionis. Et qõ nõ põt latere tactũ nr̃m. ⁊ hoc est impfectõnis. Et ꝺa remanebit qõ est pfectionis ⁊ tollet̃ qõ ẽ imperfectionis. Ideo dicendũ q̃ corpus glorioſũ põt se prebere tãgibile ⁊ põt nõ ꝓbere siue latere. Et hoc habet scõm diuersas cõditiones Nam tangi põt ꝺa põt impellenti resistere cuz sit corpus verũ nõ vanũ vel fantasticuz. latere põt ꝺa põt penetrare organuz tactus: Primũ habz p veritatẽ nature. Scõm p effectũ spũalis potentie. Et hec duo ỏria sũt in nobis sed nõ in corpe glorioſo. Et ad illud qõ obiciebat̃ quia qõ palpat̃ est corruptibile Dicendũ q̃ verũ est de eo qõ est tactui subiectũ sed illud nõ erat in corpe dñi. ideo condescensionis fuit. Scõm dubiũ erat vtrũ thomas tetigit xpm. Et ꝺdã dicunt q̃ non ex eo q̃ qñ vidit immediate credidit. ⁊ reuerentia nõ fuit ausus tangere tñ dñm. iõ xps dixit ei. Quia vidisti me thoma credidisti. nõ dixit ꝺa me tetigisti. Alij aũt asserũt q̃ thomas tetigit xpm vt sic verbis ei⁹ obediret q̃ dicebat ei. Infer digitũ tuũ huc. Et qñ xps postea retulit. ꝺa vidisti me. accipit visus ꝓ tactu. Iã visus ꝓpr̃ suũ nobilem modũ cognoscendi transfert̃ multotiẽs ad actus aliarũ potentiarũ sensitiuarum. Iñ Aug⁹. nõ ait tetigisti sed vidisti me. qm̃ generalis quodãmodo sensus est visus. Iaz ⁊ ꝓ alios quatuor sensus notari solet. velut cũ dicimus audi ⁊ vide q̃z bene sonet. olfa ⁊ vide q̃z bene oleat. Gusta ⁊ vide q̃z bene sapiat. Tange ⁊ vide q̃z bene caleat. Unde et hic dñs dicit Infer digitũ tuum huc ⁊ vide manus meas. vbi nil aliud ait q̃z tange ⁊ vide. cuz tñ ille oculos in digito non haberet Ergo siue intuendo siue etiã tangendo xps ei dixit. ꝺa vidisti me thoma credidisti. quã uis dici possit. nõ ausũ fuisse discipulũ tãgere xpm. licet offerret se illi tangẽdũ. Tertiũ dubiũ fuit vtruz de eodẽ possit esse fides ⁊ visio. Iã aplis ad hebreos xj. ca ait. Fides est substãtia rerũ sperandarũ argumentuz nõ apparentiũ Et Aug⁹ sup iohem. Fides est virtus qua credũt̃ q̃ nõ vident̃. Tamẽ xps dixit thome. Quia vidisti me credidisti Insup fides btẽ virginis magnopere ꝓmẽdat̃. Cui elisabeth dixit. vt scribit̃ luce p⁰. Beata q̃ credidisti qm̃ ꝓficient̃ in te ea que dicta sũt tibi a dño. Et Aug⁹ li. de virginitate ait Beatior fuit maria cõcipiendo fidẽ xpi q̃z cõcipiendo carnẽ xpi. Materna propinquitas nihil marie ꝓfuisset nisi felicius xpm corde q̃z carne gestasset. Iã nihilomin⁹ ipsa vidit xpm nascentez de se virgine. vidit illũ morientẽ. vidit a mortuis iã suscitatuz. vidit ascendentẽ in celũ ⁊ credidit. Ugũ aliquid põt esse visuz ⁊ creditũ. Ad hoc rñdet Bonauen. in iij. di. xxiij. q̃ visio ⁊ fides nõ possunt esse de eodez vno ⁊ eodẽ respectu. cz bene diuersis respectibus. Iã qñ aliq̃d ita videt̃ ex vna parte q̃ ex alia lateat. scõm id qõ latet põt cẽ creditũ. licet ex pte altera videat̃. Cuz ergo in xpo videret̃ vel a thoma vel ab aplis. vel ab ipsa virgine matre illud qõ ad eius corpus ⁊ hũanitatẽ spectabat tñ diuinitas eius sensũ et visũ latebat. Et in hõ maxime virginis illibate fides extollit̃. qm̃

UVA. BHSC. IyR_226

videns in filio tantã humilitatem. credidit tñ semp illius diuinitatẽ. Et hoc ẽ qđ Gregoꝰ in omelia dixit de thoma. aliud vidit et aliud credidit. vidit hoiem ⁊ cõfessus ẽ deũ. Fuit itaqꝫ in fide solidatus a qua ceciderat sicut ⁊ ceteri.

Qualiter thomas apl̃us p̃dicauit populis diuersarũ ꝓuintiarũ loquẽs ydiomata eorum varia. et quõ inter ceteros cõuertit indos ad fidem xp̃i. Capitulum scõm.

Secundũ p̃coniũ beati thome dr̃ p̃dicatio. ⁊ Naz fidẽ ⁊ glorią xp̃i ardentissime p̃dicauit. Circa tamen p̃dicationem eius tria sunt videnda.

Primũ qbus gentibus p̃dicauit
Scõm quo ydiomate
Tertiũ qua efficacia

Primu videndũ est qbus gẽtibus thomas p̃dicauit. Ad qđ ita ait Ysidoꝰ in li° de vita ⁊ obitu scõrũ. Thomas discipulus xp̃i ac similis saluatori. audiendo incredulus. videndo fidelꝭ fuit. hic euãgeliuꝫ p̃dicauit parthis Medis ⁊ Persis. Hircanisqꝫ ⁊ Bragmanis Et intrans orientalez plagã. ⁊ interna gentiũ penetrans. ibi p̃dicationẽ suã vsqꝫ ad vltimũ sue passionis ꝓduxit hec ille. In eius aũt legenda ponit̃ qꝺ p̃dicauit in india vbi nomen xp̃i plurimũ exaltauit Sũt aũt p̃nominate ꝓuincie longe lateqꝫ diffuse in qb9 habitant populi innumerabiles. Ait enim in qt Ysidoꝰ ꝑtuꝫ. ethimolo. li°. In parthia sũt regna decẽ ⁊ octo porrecta a caspio litore vsqꝫ ad terras scitarũ Et ut refert Plinius libro v. de nãli hystoria. Est enꝫ parthia multis rebus p̃digiosis ⁊ monstruosis miranda. Nam sũt ibi bestie feroces: pardi: tigri: linces: aspides ⁊ serpẽtes. Gens etiã dura est ⁊ crudelis victuqꝫ parca. Media insuper est regio opulenta multis fluminib9 irrigua. ciuitatibus ⁊ oppidis p̃clara: multoꝝ populoꝝ dña. Persida etiã amplissima et valde populosa in qua primũ scõm Ysido. vbi s̃ orta est ars magica. Ad cã qđẽ Nembroth post cõfusionẽ linguaruꝫ abijt. ibiqꝫ persas ignẽ colere docuit. Hircania ẽ regio in Asia sub iugis caucasi montis cõstituta habens multas gentes. Ystius hircanie populos ꝺeuicit iohãnes hircanus filius simonis sũmi sacerdotis tp̃e machabeoꝝ a qb9 deuictis iohãnes hircan9 noĩatus est. vt dicit magister in hystoria scolastica i ꝓncipio hystorie euangelice. Sed oĩbus his dimissis de india loquamur. de qua ita refert Ysidorus vbi s̃. Yndia vocata ab indo flumine q̃ ex pte occidentali claudit̃. hec a meridiano mari porrecta vsqꝫ ad ortũ solis. ⁊ a septentrione vsqꝫ ad montez caucasũ pducit. hñs gentes multas ⁊ oppida. Ynsulã qꝫ capio banem gemmis et elephantibus refertam. Crisam ⁊ argurẽ: auro argentoqꝫ fecũdas Tilem quoqꝫ arborẽ folijs nunqꝫ carentez habet ⁊ fluuios Gangen ⁊ Yndũ ⁊ Hupanẽ illustrantes indos. Terra indie fauomo spũ saluberruma in anno bis metit fruges. Mice hyemis estatẽ patit̃. Gignit aũt̃ tigres coloris boies. helephãtes ingentes. Mo noceron bestiã. pstatũ auẽ. Cinamomũ piper ⁊ calamũ aromaticũ mittit ⁊ ebur: lapides quoqꝫ p̃ciosos Berillos. Crisopassos. Adamãtẽ. Carbunculũ. ⁊ alios diũsi generis. Ybi sũt ⁊ montes aureꝫ qđ adire ꝓpter dracones ⁊ grifos ⁊ ummẽsoꝝ hominũ mõstra impossibile est. Predictas itaqꝫ ꝓuintias beatus thomas animas xp̃o lucrifaciẽdas lustrauit.

Scõm qđ erat videndum quo ydiomate thomas apl̃us p̃dicauerit tã referamus. Et ad hoc plenius intelligẽduꝫ nõnulli scire cupiũt. vtrũ apl̃i ꝑ donũ linguarũ loq̃bant̃ linguis omniũ gentiũ. Et licet de hoc dixerim in sermone de spũ scõ. tamẽ aliqua alia erũt hic inferenda. Ygit̃ ꝓbari posset licet apparenter. q̃ apli nõ loq̃bant̃ oĩbus linguis. Primo qa illud qđ diuina virtute oĩbus concedit̃ optimũ ẽ in suo genere. sicut dñs cõuertit̃ aquã in vinũ bonũ vt dr̃ iohis ij. ca. Sed illi q̃ habuerũt gr̃am linguarũ melius loq̃bant̃ in ꝓpria lingua Nã dicit Hiero9 exponẽs epl̃am ad hebreos nõ esse mirandũ q̃ epl̃a illa maiori relucet facundia q̃z alie. cũ nãle sit vnicuiqꝫ pl9 in sua q̃z i aliena lingua valere. Ceteras enim epl̃as apl̃us peregrino ideꝰ greco sermone cõposuit. hanc aũt scripsit hebraica lingua. ergo videt̃ q̃ apl̃us nõ loq̃bat̃ ydiomata aliorũ ꝑ donũ gr̃e gratis date. Scõo arguitur. qa nã nõ facit ꝑ multa qđ pot̃ fieri ꝑ vnũ. Multo minus deus q̃ ordinatꝰ q̃z nã ogat̃ Sed poterat deus faceret q̃ linguam vnã loquẽtes ei9 discipuli ab oĩb9 audirẽt.

UVA. BHSC. IyR_226

ergo videt q nō habu erūt scientiā loquendi oibus linguis. Tertio oēs gr̄e deriuant a xp̄o in corpus eius qō est ecclesia sm illud iohis p°. de plenitudine eius oēs accepim⁹. Sed de xp̄o nō legitur q fuerit locutus nisi vna lingua. ergo videt q discipuli eius nō acceperūt ad hoc gr̄am vt oibus linguis loquerent. Sed in ōrū est glosa Grego. actum ij. ca. q̄ ait. Spūs scūs sup discipulos in igneis linguis apparuit et eis omniū linguarū scientiā dedit. ℟ñdet ergo scūs Tho. 2ª 2ę. q. cētesima. lxxvj. q p̄mi discipuli xp̄i ad hoc fuerūt ab ipso electi vt p vniuersum orbem fidē eius p̄dicarent. ℟ñ aūt erat cōueniens vt q̄ mittebant ad alios instruēdos. indigerent ab alijs instrui qualiter alijs loquerent vel qualiter q̄ alij loq̄bant intelligerent. p̄sertim q̄a isti q mittebant erant alterius gentis. s. iudee. Erant etiā paupes ⁊ ipotētes nec defacili a principio reperirī q̄ eoz verba alijs fideliter interp̄tarent. vl verba alioz eis exponeret. maxime quia ad infideles mittebant. Et ideo necessariū fuit ut sup hoc eis diuinitus p̄uideret per donū linguaruz. vt sicut gentibus ad p̄dolatriam declinantibus introducta ē diuersitas linguarū. ita etiā q̄n erant gentes ad cultuz vnius dei reuocande. ō huiusmōi diuersitatē remediū adhiberet p donuz linguarum Ad primū ergo dicendū q sicut scribit p° ad corinthios xij. ca°. Manifestatio spūs datur ad vtilitatē Et ideo sufficienter ⁊ paul⁹ ⁊ alij discipuli fuerūt instructi diuinitus in linguis omniū gentiū. q̄tū req̄rebat ad fidei doctrinā. Sed q̄tū ad q̄dā q̄ supaddunt būana arte ad ornatū ⁊ elegantiā lectionis. aplūs instructus erat in p̄pria lingua nō aūt in aliena. Sicut etiā in sapiētia ⁊ scientia fuerant sufficienter instructi q̄tū req̄rebat doctrina fidei. nō aūt q̄tū ad omnia q p scientiā acq̄sitā cognoscunt. puta de cōclusionibus arismetrice vel geometrice. Ad scōm argumentū ñdet. q q̄uis vtrūq; fieri potuisset. s. q p vnā linguā aplūs loquētes ab oibus intelligerent. aut q oibus ipsi loquerent. tñ cōuenientius fuit q ipsi oibus linguis loquerent. q̄a hoc p̄tinebat ad p̄fectionē scientie ipsoz p quā intelligere nō solū loqui. sed intelligere possent ea q̄ ab alijs dicebant. Si aūt oēs vnā eoz linguā intellexissent. hoc vel fuisset p scientiā illoz qui eos intelligerent. vel fuisset quasi q̄dā illusio dū alioz verba aliter ad alioruz aures p ferrent q̄z ipsi ea p̄ferrēt. Et ideo glo. actum ij. ca. dicit. q maiori miraculo factū est q aplī omniuz linguarū generibus loq̄rentur. Et paulus dicit p° ad corinthios xiij. ca. Gratias ago deo q omniū vr̄m linguas loquor. Ad tertiū dicendū q xp̄s in p̄pria p̄sona vni soli genti p̄dicaturus erat. s. iudeis. Et ideo q̄uis ipse sine dubio p̄fectissime haberet scientiā omniū linguarū. nō tamē oportuit q oibus linguis loq̄ret. Et vt refert Aug⁹ sup iohem. Cū ⁊ mō spūs sanct⁹ accipiat nemo loq̄t linguis omniū gentiū q̄a iā ipsa ecclesia linguis omniū gentiuz loquit. in qua q̄ nō est nō accipit spūm sāctū

¶ Tertiū q̄ inuestigandū est de p̄dicatione thome. qua efficacia ℞buz dei seminauerit. Et licet fructuz attulerit sua p̄dicatio copiosū in oibus p̄uintijs ⁊ regnis superi⁹ nominatis. Tū q̄d i india fecerit audiam⁹. ℣eruenit nanq; ad ciuitatē quādā in qua rex filie sue nuptias celebrabat. Cū vero ex aspectu: ex gestu ⁊ vultu agnosceret vir grauis integer ⁊ deo deuotus a rege licet infideli req̄rit vt sponsū ⁊ sponsā bñdicat. quod aplūs adimpleuit dicens. Da dñe adolescentulis his bñdictionē tue dextere. et in eoruz mentibus semina semen vite. Abeūte apostolo. in manu iuuenis ē repertus ram⁹ datilis plenus de quibus sponsus ⁊ spōsa dulciter comederūt. statimq; dormierūt ⁊ somniū similiter habuerūt. videbat etenim eis q rex gēmatus eos amplecteret et diceret. Aplūs meus bñdixit vos ut eterne vite p̄ticipes sitis. Euigilātibus ⁊ mutuo sibi somnū reuelantibus. aplūs ad eos ingredit dicens eis. ℣ex me⁹ mō vobis apparuit ⁊ me clausis ianuis huc adduxit vt sup vos bñdictio mea fructificet. habeatis carnis integritatē q̄ est omniū regina virtutū ⁊ fruct⁹ salutis ꝑpetue. virginitas soloz est angeloruz possessio bonoz̄: victoria libidinū: fidei triumphus: expugnatio demonū: eternoruz gaudioz̄ acq̄sitio. hec ⁊ similia illo referēte duo angeli apparuerunt dicentes eis. ℣os sumus angeli vobis ad custodiaz deputati. Si aplī monita seruaueritis offeremus deo omnia vota vr̄a. Eos igit aplūs baptiçauit

UVA. BHSC. IyR_226

7 de fide diligenter eos docuit. ¶Postmodū vero sponsa noie pelagia sacro velamine cōsecrata martyriuz passa est. Et spōsus noie dyonisius illi ciuitati in epum ordinat⁹. de inde cū thomas indiaz circuiret. multos sanauit debiles 7 infirmos. multosq; conuertit ad dñm. Et vna die ad p̄dicationez eius bapticati sūt nouē milia virox exceptis mulieribus 7 paruulis.

¶Qualit̄ btūs aplūs thomas glorioso martyrio vitam consumauit. Cap̄. tertiū.

¶Tertiū pconiuz beati thome dī passio. ¶Nō recusauit pati p̄ xp̄o q̄cq; dura 7 exquisita supplicia. ¶Naz iratus ō eū rex in die ex eo q̄ vxorez eius 7 vxorē carisij cognati sui cōuertit ad fidē. iussit afferri ardentes laminas ferreas 7 aplm stare nudis pedib⁹ sup eas. sed nutu dei p̄tin⁹ ibi fons erupit. 7 eas extinxit. Tūc rex eū in fornacē ardētē misit q̄ sic refrigerata est vt die altera sanus inde exierit 7 illesus. Deductus tandē est vt sacrificaret ydolo. ¶Flectēs aūt genua dixit. Ego adoro. sed nō ydolū. Ecce adoro ꝭ nō metallū. Adoro aūt dñm meū ih̄m xp̄um. in cuius noie p̄cipio tibi demon q̄m in eo latitas vt simulacrū ipsū cōminuas. statim q̄si cera liquefactū est. Tūc oēs sacerdotes mugitū dederūt. ¶Pontifex aūt tēpli eleuās gladiū aplm transuerberauit. Alij vero lāceis illū transfixerūt. Xp̄iani aūt corpus eius tulerūt 7 honorifice sepelierūt. Anno tō vñi cc°. xxx. corpus illud i Edessā ciuitatē trāslatum est Alexandro impatore ad Siriozū p̄ces hoc faciente. In illa aūt ciuitate nullus hereticus: nullus iudeus: nullus pagan⁹ potest viuere. nec tyrannus aliquis ibi nocere ¶Postq; Agabarus rex illi⁹ ciuitatis epl̄az manu saluatoris scriptā accipe meruit. naz siq̄ gens aliqua ō ciuitatē illā insurrexerit infans bapticat⁹ sup portaz ciuitatis stans epl̄az illā legit 7 ea die tā saluatoris scriptura q̄s aplī thome meritis. hostes aut fugūt aut placantur. Merūtū q̄uis longo tp̄e durauerit. nihilominus postea ciuitas illa capta fuit a Sarracenis et pphanata. sublato beneficio ꝑpter abundantiā pcorū. Igit̄ sicut fuit vnus ex duodecim thomas in hac peregrinatione. ita 7 nūc est vnus ex illis sedens sup sedē in gloria regni celoz. quē deꝑcemur ut sua interuentōne nos xp̄o cōmēdet. Qui est benedictus 7 laudabilis p infinita secula seculoz. Amen.

¶Sermo trigesimusnonus de sancto iacobo dicto iusto 7 minoze filio alphei 7 fratre domini nr̄i ih̄u xp̄i.

In memoria eterna erit iust⁹ Verba sūt dauid i psalmo cētesimo xj°. Omnis gloria hominū iniquoz cito extinguitur 7 euanescit velut fumus. De quibus in ps dī. peryt memoria eoz cū sonitu. Justi aūt in ꝛ scribit sapientie v. ca. impetuū vi uent. 7 apud dñm est merces illoz. ¶Nam peracto breui cursu huius labilis vite p̄mium suscipiūt eterne beatitudinis i qua omni malo semoto bonū oē reper̄it. ¶Propterea dauid in ps. xxxvj. dicit. Justi hereditabūt terrā. s. viuentiū. 7 inhabitabūt in seculum seculi sup eā. ¶Hinc btūs iacobus alphei filius iusticie se totū accomodauit. Qui ꝑpterea nō solū exaltatus ē in regno celoz. verū etiā in ecclesia militante a cūctis fidelib⁹ deuotissime honorat̄. Cū vero hodierna die immineat eius festiuitas colēdissima equū est ut eius laudibus insistamus. de quo appropriate dicunt̄ verba ꝓposita. in quib⁹ de iusticia illius tria misteria occurrunt cōtemplanda.

¶Primū dī originationis
Scōm determinationis
Tertiū cōsumationis

¶Qualiter btūs iacobus fuit in iusticia 7 sāctitate singularis. tū ꝑpter inclinationem tū ꝑpter exemplū xp̄i. tū ꝑpter sanctificationem in vtero. Capitulum primū.

¶Primū misteriū contēplandū de iusticia beati iacobi dī originatōnis. In q̄ videndū est vñ originē habuit iusticia sācti iacobi Et sumit̄ iusticia large ꝑ virtute vt sanctitate. Et ad hoc dicim⁹ q̄ tria fuerūt quasi principia radicalia iusticie vel sāctitatis eius.

¶Primū fuit nālis inclinatio
Scōm exemplaris speculatio
Tertiū specialis sanctificatio
¶Primū radicale p̄ncipiū iusticie 7 sāctitat⁊

UVA. BHSC. LyR_226

bti iacobi dr nālis īclinatio īclinabat q̄ppe
ip̄z ad ꝟtutes ip̄a nā. ſ; vt id meli⁹ ↄ̄clarer
ↄ̄nerūt plerīq; vtꝝ ꝟtutes inſint hōi ab
ip̄a nā. Et loq̇mur de ꝟtutib⁹ moralib⁹ ⁊
acquiſitis nō aūt de infuſis ⁊ theologicis.
Et ꝙ ſint a natura ꝓbari pōt ex dictis ſan
ctoꝝ ⁊ philoſophoꝝ. Inquit. n. bernard⁹
nullū viciū; naturale eſt. oīs aūt virtus na
turalis eſt. Et damaſcen⁹ ī tertio. nāles ſūt
in nobis virtutes ⁊ equaliter inſunt oīb⁹.
Et aug⁹ i. iij. de libero arbi. omne viciū eo
ip̄o ꝙ viciū; eſt ↄ̄ naturam eſt. Et tho. p̄a
ij. q. lxiij. arguit ſic. Illud dr nobis eſſe na
turale quod ineſt nobis a natiuitate. S;
virtutes quibuſda; inſunt a natiuitate dr
enim iob. 31. c. Ab infancia creuit mecum
miſeratio ⁊ de vtero egreſſa eſt mecū. Igi
tur virtus ineſt homini ab ip̄ſa nā. Et gi
raldus oddonis ſuper ſecundo ethicorum
arguit hoc modo. Natura non deficit in
neceſſarijs vt docet philoſophus. Sed vir
tutes ſunt homini neceſſarie q2 ſine ip̄ſis
non poteſt aſſequi ſuū finem. Sole inq̄t
macrobius ↄ̄ ſōpno ſcipionis faciunt vir
tutes beatu;. Et ſene. ad lucillu; ſola virt⁹
ad beatā vitā efficax ē. Et ariſto. i. vij. po
litice felicitatē ſine virtute īpoſſibile ē exi
ſtere. ergo nā ꝓuidit. hōi ↄ̄ ꝟtutib⁹. cōtra
riū ad hec vr ꝓbari poſſe. Nā Seneca ad
lucillū ait: n̄ dat nā virtutē arſ ē bonū fieri
Et ari. ſecundo ethi. boni vl mali natura
non ſumus. Ad h̄ illud q̇ eſt bonū a nā
cōe ē oīb⁹ hoīb⁹ ⁊ n̄ tollit̄ ꝑ pctm̄ q2 ēt in
ↄ̄monib⁹ bō anē manēt ītegra. S; uirt⁹
n̄ ieſt oīb⁹ hoīb⁹ ⁊ abicit̄ ꝑ pctm̄ ergo nō
ē a nā. īſup ex his q̄ ī ſt a nā nec laudamur
n; vituꝑamur ẜ; ari. i. ij. eth. ſ; ꝑꝑ ꝟtutes
laudamur ꝑ q̇b⁹ ꝟtuoſis r̄ddit̄ honō ergo
ꝟtutes n̄ ſt a nā. vt oīs ceſſ; ꝑplexitas audi
enda ē r̄nſio thōe vbi ſup̄ ⁊ricar. de media
villa ī ſuo. 3. diſ. 33. Q2 circa ſcias ⁊ ꝟtutes
triplex fuit opīo. p̄ria fuit platonitoꝝ q̇ ẜ;
dama. i. 3. ſuo. c. xiiij. dicebāt ſcietias ⁊ ꝟtu
tes eē totalr ab ītriſeco. ita ꝙ p̄ exiſterēt ī
aīa nāliter. Sed per diſciplinā ⁊ exercitiū
īpedimēta ſciētie ⁊ ꝟtutis tollūt̄ q̄ adue
nuit aīe ex corꝑis grauitate. ſic cui⁹ ferru;
clarificat̄ ꝑ limatōe;. S; ↄ̄ hanc opinionē
ē oīs philoſophia tenens cu; ariſto. Q2 aīa
noſtra a principio. eſt ſicut tabula raſa in
qua nihil eſt depictū. Secūda opinio fuit
auicē. qui dixit ꝙ ſcientie ⁊ virtutes eſſent
totaliter ab extrinſeco ſcil; ex influentia ī
telligentie agentis. Sed hec opinio ſtare
non poteſt quoniam ſic nullus virtuoſus
eſſet laude dignus. Tertia eſt opinio ariſto
telis in ſecundo ethicorum quam ſequun
tur theologi. Q2 virtutes in ſūt homini ab
ip̄ſa natura ẜm aptitudinem non ẜm per
fectione;. Unde giraldus oddonis vbi ſu
p̄ra ait Q2 virtus ē a natura ſicut ab ichoa
tiuo quia illud ꝙ ſe habet ad virtutem in
ratione cauſaru; primordialiu; eſt inchoa
tiuu; virtutis. Sed natura anime ſic ſe ha
bet ad virtutem in ratione materie perfe
ctibilis per virtutem. Item in ratione pri
cipalis forme inclinantis ad virtutem tan
quam ad ſequelam ſibi debitam quia na
tura anime naturaliter inclinatur ad feli
citatem ſuam per virtutem acquiſibilem.
Tertio ſe habet natura anime ad virtute;
in ratione cauſe efficientis quia efficit illaſ
operationes ex quib⁹ generat̄ virtus quia
mediante ip̄ſa generant virtutem. Quar
to ſe h; ī rōne cāe finalis q2 nā aīe finis eſt
ꝟtutis acq̇ſite. Ex q̄ p; ꝙ nā aīe ſe h; ad ꝟ
tutē moralē aliq̄ mō ī rōne q̄truplicis cāe
⁊ ꝑ ↄ̄ñs ꝙ ē ei⁹ ī choatiū. Scd̄o dic̄ girald⁹
ꝙ ꝟt⁹ ē a doctrīa tāq; ab excitatiuo ⁊ ꝓuo
catiuo. q2 oē oſtēſiuū bōi q̇ ꝓuēit ex ꝟtu
te ⁊ mali ꝓuēiētiſ ex vicio ⁊ iuriſ ⁊ ↄ̄biti et
nālis legi q̇b⁹ te nccm̄ ē vicium euitare et
ſeq̇ ꝟtutē ē excitatiū ⁊ ꝓuocatiuū hōis ad
ꝟtutē hoc uō ẜ; ari. i. eti. fac̄ moral doctrīa
Tertio ſic̄ ꝟt⁹ ē a nā tāq; ab ī choatiuo ai
doctrīa tāq; ab excitatiuo ita ē a ↄ̄ſuetud ſ
ne tāq; a ꝑfectiuo. ⁊ ſic ſoluūt̄ obiecta. Ad
illō uō q̇ īducebat̄ ↄ̄ nā q̄ n̄ ↄ̄ficit ī nccij
dicēdū ꝙ n̄ ſeq̇t̄ ex hoc ꝙ ↄ̄beat dar̄ ꝟtutē
ncciā; ſ; ſuffic̄ ꝙ dedit oīa nccia ad ꝟtutē
acq̇rēdā. ſic̄ n̄ dat panē nccm̄ hūane vite
ſ; dat oīa nccia ad panē acq̇rēdū. ſ; ꝑꝑ d̄ca
poſſ; aliq̇ſ dubitare ſi ꝟt⁹ ē a nā ẜ; aptitu
dinē ⁊ diſpoſitōe; ſiū ichoatōe; vñ ē ꝙ īplu
rib⁹ hoīes currūt ad malu;. vñ. xij. q. p̄o. c.
oīs etas dr oīs etas ꝓna ē ad malū ab ado
leſcētia. Inſup nec oēs ꝟtuoſi īclināt̄ eq̄lit̄
ad ſinglas ꝟtutes ꝑ q̇b⁹ dicit ariſt. i. ethi.
mltis q̇dē delectabilia aduerſant̄ ad inui
cem q2 non nālia ſunt. Et terentius quot

UVA. BHSC. IyR 226

hominum tot fñie suus cuiqz mos. Et ora-
cius in epistolis deniqz nō oēs eadez imitā
tur amantqz. Et ouidius li. de arte amādi
Pectoribus mores sunt quot in vrbe figu
re. Et persius Mille hoium species ⁊ rerum
discolor vsus velle suum cuiqz est nec voto
viuit vno. Et Cicero in li. de fato. In na-
turis hoium dissimilitudines sunt. Igitur
ex tanta diuersitate ⁊ inequalitate videt
q virtutes non sint a natura qñ si sic esset
oēs ad illas equaliter inclinarent. Ad hoc
ita pulcre. Rñdet tho. vbi supra Q aliqd
vī homini naturale dupliciter. Primo ex
nā speciei. Secundo ex natura idiuidui. Il
lud enim quod ꝙuenit ei fm aiam rōnalez
est ei naturale fm naturā speciei eo q vnū
q̄que hz speciem fm suā formā. Forma ve
rō homīs est aia rōnalis. Illud aūt quod
conuenit hoi fm determinatā corporis cō
plexionem est ei nāle fm nām indiuidui.
Indiuiduat namqz vnūquodqz fm māz
licz ergo quantū ad naturā indiuidui ex di
spositione corporis aliqui sint dispositi vel
melius vel pius ad quasdā virtutes. Un-
de vnus hz maiorē aptitudinē ad scientiaz
alius ad fortitudinē. Alius ad tēperantiā
⁊ hui tū quantū ad nāz speciei oēs ad vir-
tutes equaliter inclinant inquantū in vo
luntate est. quedā appetitus nālis boni qō
est fm rōnez. Sic ergo beatissimus iacob
rōne preditus a natura ipa cōmouebatur
vt vitam eligeret virtuosam. Secundū ra
dicale principiū insticie ⁊ santitatis bti iaco
bi fuit exemplaris speculatio hūt quidem
añ oculos exēplū saluatoris nrī ihu cristi q̄
de se ipo dixit iohannis. viij. c. Ego sum lux
mundi qui sequit me non ābulat in tene-
bris. fuit n. iacobus iste vnus ex duodeci
aplis ipius ihu cristi vt pz mathei. x. c. dict
vero fuit iacobus minor ad differentiā ia-
cobi zebedei qui lz natus posterior sit ia co
bo alphei tū vocatione fuit prior vr. n. illa
prioritas tpis quandā secū trahere digni
tatē. Ob id pontifices maximi cū de predi
catorū ⁊ minorū ordinibus in simul mentio
nem aliquā faciunt semp predicatorū ordi
nē preponunt qz vt dicit glo. in. c. Quia ex
eo de pactis li. vi. ordo predicatorū prius fu
it ab ecclesia approbatus q̄z ordo minorum.
Et sic in textu sepius inuenimus prepositū
predicatorū ordinē siue predicatores vt pz i
c. quorūdam de electione. li. vi. Ubi prepo
nūtur in lra predicatores minoribus ⁊ mi
nores heremitanis. Idē hr in. c. cū ex eo de
excessibus prela. ⁊ de priuilegijs in. c. in his
Et in clementina dudū de sepulturis ad ia
cobum iam redeundo dicimus cū minorē
vocatū non qz minoris santitatis extiterit
q̄z alter iacobus qui in santitate vt videbi
tur aplis ceteris est preponendus. Nam vt
pleriqz dicunt frater dñi noiatur pp pero
gatiuam ⁊ excellentiā sanctitatis ob quaz
preceteris aplis ierosolimis est eps ordina
tus vt scribit. Ixvj. di. in. c. primo. Verum
tū sunt ⁊ alie cāe preter istam quib⁹ ipe do
mini frater est nūcupat⁹ siue qz ex ioseph vir
ginis erat natus siue qz cristo similimus ee
phibebat. Ob quod iudei capere volētes
xpm signū petierunt a iuda vt oscularetur
cū ne decepti iacobū cepissent hoc et testat
ignacius in epla ad iohem euangelistaz sic
dicens. Si licitū est mihi apud te ad ierosо
lime partes uolo ascendere ut uidea illū ue
nerabilē iacobū qui cognominat⁹ iustus
quem referūt cristo ihu similimū facie uita
⁊ mō cōuersationis ac si ciuisdē uteri frater
esset gemin⁹. Quem dicunt si uidero uide
ro ⁊ ipm cristū fm oia corporis liniamēta.
Tertiū radicale principiū insticie bti iaco
bi dr specialis santificatio ut. n. colligit ex
dictis ieronimi in li. de uir illustrib⁹ ⁊ ege
sippi qui fuit apostolorū contemporane⁹ in
it beat⁹ iacobus in utero matris santifica-
tus. Et qua santificatione consequt⁹ ē mū
dationem ab originali culpa debilitationē
fomitis ⁊ preseruationē a peccato mortali
Et licet dicat q̄ in morte cristi oēs apostо
li peccauerūt. Forte ab ista generalitate ia
cobus excipit. Nam uidet q̄ fidem resur
rectionis xpi nunqz āmiserit. Inquit. n. iero
nimus in li. de uiris illustrib⁹ Q uotū uo
uit se non comesturū donec uideret domi-
nū a mortuis surrexisse. Ipa aūt die resu
rrectōis apparuit ei dñs ac eis qui erant cuz
eo ⁊ dixit ponite mensam ⁊ panē deidepa
nem accipiens benedixit ⁊ dedit iacobo di
cēs surge frater mi comode qz filius homi
nis a mortuis resurrexit. Et hoc est quod
asserit paulus prime ad corinthios. xv. c. de
inde uisus est iacobo. Concurrerūt ita illo

UVA. BHSC. IyR_226

oia tria ꝓdicta ꝓpter q̄ iuste sancte mūdisti meq; viuere inuentus est. Cuius scitate ad mirabilē explicabim⁹ in sequēti misterio.

Qualiter beatus Jacobus fuit virgo purissimus qui carnē suam mortificauit ⁊ oratiom assidu⁹ fuit. Cap. secundū.

Secundū misteriū cōtemplandū de iustitia bti Jacobi dicit determinatōis. vbi determinandū est in quo ꝑcipue ipe iustus ⁊ sanctus fuit estimat⁹. Et dicimus q̄ singulariter in tribus.

Primo in virginitatis obseruatione.
Secundo in carnis mortificatione.
Tertio in oratiōis exercitatione.

Primo quidē in v̄ginitatis obseruatōe vt ait Jeronim⁹ in libro de viris illustrib⁹ Jacobus in perpetua virginitate ꝑmansit In hoc sequēs redēptorem mūdi q̄ v̄rgo de virgine nasci dignat⁹ est. Nec audiēdi sūt illi qui v̄ginitati detrahunt asserētes illam aut nullius aut parui fore ꝑmij. q̄m vt Jeronim⁹ inquit in epla ad filiā Mauritij de ꝓmendatione v̄ginitatis. Quisquis puditiā aut nullius ꝑmij aut parui fore existimat. certū est illū aut ignorare aut nō volūtarū eius ferre laborē. Quis nam nō cōsideret: dedo de virgine natū xp̄m. vt virginitatis amplitudinē sic mortalib⁹ ostētaret. Hic Jeronim⁹ ad filiā Mauritij vbi supra ait. Vt illustrius virginitatis meritū clare at ⁊ q̄ digna sit deo mānifestius possit itelligi illud recogitet q̄ dñs ⁊ saluator noster. cū ꝓpē humani generis salutē hoiem dignaret accipe. nō aliū q̄ virginalem elegit vterū. virginē habuit matrē. virgo manūrus in se virtꝰ. ⁊ in matre feminis. v̄ginitatis ꝓbauit exemplū. hec ille. Sed de v̄ginitatis ꝑconijs alio loco copiosius differemus.

Secūdo btūs Jacob⁹ iust⁹ ⁊ scūs valde vilis est in carnis mortificatiōe. Nam vt Jeronim⁹ refert libro de viris illustrib⁹. Vinū ⁊ sicerā nō bibit. carnes nunq; ꝓmedit ferrum in caput eius nō ascēdit. oleo nō est vnct⁹. balneo nō est vsus. Ex quibus ꝓbis apparet ipm in cunct⁹ curā corpis neglexisse Faciebat q̄dē hoc ne leui saltē maculare vitam famine posset. Jpetā nanq; venialia ⁊ si caritatē nō extinguāt illi⁹ tñ feruorē diminuūt. Ideo ⁊ sci viri adhuc in gra ꝓfirmati euitare illa totis viribꝰ studuerūt. Et vt inquit Tho. xxij. q. xlij. Quāuis ꝑ pctm̄ veniale gra nō tollat ꝑ quā est hoi salus. in q̄tū tñ veniale disponit ad mortale. vergit i detrimentum salutꝰ. Huius rei gra. queritꝰ a multis an pctm̄ veniale sit ꝓmittendum⁹ vt ꝓximo subueniat ne mortale incurrat. Et vt refert Tho. quidā dixerūt q̄ sic. Sed hō implicat cōtradictoria. Si.n. ꝓmittendū est ia nō est malū neq; pctm̄. Nam pctm̄ etiā veniale nō ꝑt eē eligibile. Cōtigit tñ aliq̄t ꝓpter aliq̄s circūstantiā nō esse pctm̄ veniale. q̄ illa circumstātia sublata. pctm̄ veniale esset. Sicut verbū iocosū est pctm̄ veniale. q̄n absq; vtilitate dicit. Si autē ex cā rōnabili ꝓferat nō est ociosū neq; pctm̄. Quare ā pctm̄ veniale remaneret pctm̄ nō debet fieri vt ꝓxim⁹ liberaret a pctō mortali. dixim⁹ ista vt exēplo bti Jacobi vnusq̄sq; q̄tū potest conet cū dei adiutorio venialia pcta effugere ac declinare. Tertio beatus Jacob⁹ iust⁹ ⁊ scūs ab oibus ꝓbat⁹ est ꝓpter oīum frequētatiōes. Vt. n. tradit Jeronim⁹ libro de viris illustrib⁹. Totiēs in oīone genua flectebat vt calos i genib⁹ sic calcatos videret hēre. Ob nimiā aūt sanctitatē suā solus inter aplos ꝓmittebat in scā scōr intrare: nō q̄dem ꝓmulatiōis causa. sz oīum. Tante etiā reuerētie in xp̄o extitit ut simbnā vestimēti ei⁹ certati tāgere cupiēt. Hic ꝓmus inter aplos missam celebrauit Jerosolimis. Unde de. ix. di. prima. ca. Jacobus. ita dicit. Jacobus frater dñi cui ꝓmū credita est ierosolimitana eccla. tradidit nob missē celebrationē. id est ordinē celebrandi missē. Nō nō est intelligēdum de oibus missē solēpnitatib⁹ ⁊ ordinatiōibus sed de aliquibus. Cūm vt scribit Ugo libro ij. de sacrament. Introitus in missa posuit Celestin⁹. Gla in excelsis deo. decreuit Jcilium. vt ponat de. ix. di. ꝓma. ca. de ymnis. Dñs vobiscū. dicit ex antiquissimo usu. Collectas ordinauit Grego. ⁊ Pf nr̄ Grego. ⁊ sic a diuīs vident diuersa ⁊ multa addita.

Qualiter beatus Jacobus propter veritatem quam predicabat martyrio coronat⁹ est. Cap. tertiū.

Tertiū misteriū ꝓtemplandū de iustitia bti Jacobi dr̄ cōsumatiōis. Cōsumar.ij.

UVA. BHSC. IyR_226

ta q̄ppe fuit dum violētam mortez ꝓ xp̄o nō horruit. de q̄ ꝓsiderem⁹ tria. videlicet.

¶Causam.

¶Penam.

¶Vindictam.

¶Primo ꝓsiderem⁹ de morte Jacobi violēta causaz. Et h̄ fuit libera atq; publica p̄dicatio veritatis. ¶Hec est nanq; illa veritas quā deus in nob̄ diligit. q; ipse veritas est. ad ¶Ro. iij. ca. ¶Est aūt de⁹ verax. De hac inquit Ysaias. xxxij. ca. ¶Qui loquit veritatē in excelsis habitat. ¶Et Sapiēs sapie. iiij. ca. ¶Nō ꝺicas verbo veritatis vllo modo. ¶Hec est q̄ ꝓsuetudini iure ꝓponit. de qua Aug. di. viij. ca. veritate ait. ¶Cedat ꝓsuetudo veritati. ¶Et eaꝺ. di. c. li. Si ꝓsuetudinē subdit vsus qui veritati est cōtrari⁹ abolend⁹ est. Jdē cōfirmat in ca. qui ꝓtēpta. ⁊ in ca. consuetudo. ¶Hoc est quaz Zorobabel tam amplissime ꝓmendauit corā Dario persaz rege. ¶Nam vt colligit ex. iij. libro ¶Hesdre ca. iij. dum ꝓposita fuisset corā Dario questio ¶Quid ō trib⁹ fortius videret. ¶Rege. vino ⁊ mulier. ¶Vin⁹ respōdit q; rex. q; cū hō p̄sit ceteris aiantib⁹: rex p̄est hoi ⁊ ad nutū eius oia disponunt. ¶Quidā alius ꝓtulit vinuz eo q; vinū animi fortitudinez supat. Zorobabel vero mulierē vtroq; fortiorē asseruit ¶Nam regib⁹ ⁊ hys q̄ vitē plantant mulieres dñant. ¶Et ꝓ mlierib⁹ hoies cuiuscūq; status aias ponere nō formidant. Sup hec aūt oia veritatē vicit esse fortiorē. quā oēs tra mouocat. ⁊ celū bñdicit. ⁊ manet inct nū ¶Propt hāc aūt veritatē ꝓferendā hortat⁹ ē xp̄s discipulos. vt mori ñ ꝓtmescerēt. dixit eni ¶Mathei. x. ca. ¶Nolite timere eos q̄ occidūt corp⁹. aiam aūt nō p̄nt occidere.. Sed vbe nob. nos sum⁹ in q̄s fines seculoz deuenerūt. Ab oibus ꝓ maiori parte veritas cōculcat. ¶Cūcta medacijs. dolo. fraude decep tiōib⁹. ⁊ falsitatib⁹ fedata cernunt. vbiq; adulatiōes iustiam ⁊ veritatē deiciūt. ¶Nō est h̄ doctrina ꝓhoz. ¶Inq̄t Aristotelesi. iij. thopicoz. ⁊. iij. ethicoz. ꝓ se medacū p̄uuz ⁊ fugiendū est. vez aūt ⁊ bonū ⁊ laudabile est. Sed mūdi redēptoz veritatē nos excolere docuit. q; ipse est veritas ⁊ vita. ¶Hinc ⁊ btūs Jacob⁹ illā suo sanguie defendere nō recusauit. dum eni vt ¶Egisip⁹ refert. iu dei req̄siuissent eū vt ꝓtra xp̄m p̄dicaret in die solēpni pasce. ascendens sup̄ pinnaculū templi voce magna respōdit. ¶Quid me inrogatis de filio hois. ¶Ecce ipse sedet in celis a dextris sūme ꝯutis. viuos ⁊ mortuos iudicare ventur⁹. ¶Que ꝯba ⁊ illa iudeos i tm leserūt. vt exclamātes dicerēt. O o ⁊iust⁹ erauit. interficiam⁹ eū Scd̄o ꝓsiderem⁹ ō mortē Jacobi penā. Stati q̄dē ascēdētes iudei p̄cipitauerūt eū. deinde lapidauerūt. Ipse vero super genua pcūbens dicebat. ¶Rogo dñe dimitte eis. q; nesciūt q̄d facūt. ¶Quidā vero sacerdos exclamauit parcite queso q̄d facitis. ꝓ nob̄ hic orat. iustus. quē lapidatis. Tūc vnus partitā fullonis arripiēs valido ictu caput eius impecijt ⁊ cerebꝝ excussit. Taliq; martyrio migrauit ad dñm. Anno tricesimo ēpatus est⁹. Sepultusq; est ibidē ꝑpe templū. ¶Cū aūt ꝓpius morte ei⁹ vindicare ⁊ malefactiōes capere ac punire vellet. ptinus aufugerūt. ¶Tertio ꝓsideremus de mōte Jacobi vindictaz. ¶Naz iudei ⁊ ꝓpter hoc petiū ⁊ p̄cipalius q; xp̄m occiderūt diuina vltione pcussi fuerit. quoꝝ desolationē ac destructionē ciuitatis narrauimus in tractatu de timore iudiciorū dei. ¶Nūc vero sufficit intellexisse q̄ztum beat⁹ Jacobus deo celi fuerit gratus q̄ē in hoc seclo tot virtutib⁹ pollere fecit ⁊ in futuro eterno bono donauit. Ad quos nos perducat clemētia xp̄i. ¶Qui est benedictus ⁊ laudabilis in secula seculorū Amen.

¶Sermo q̄dragesimus de laudib⁹ fidei xp̄iane. q; verissima ꝓbat extra quā nullus ꝓsequi pōt eternā salutē. In festo sanctorum ¶Philippi ⁊ Jacobi recitandus.

¶Ita me credite. verba sūt redēptoris nr̄i. Joh̄is. xvij. ca. ⁊ in cuāgelio p̄ntis solēpnitatis decepti plerīq; a suo debili paruissimoq; ingenio nolūt acceptare illa q̄ deus nob̄ sua benignitate reuelauit. ¶Reputant q̄ppe stultū fore ac satis leue si credant pure ⁊ simplicit altissima fidei xp̄iane mysteria. ¶Cōtra q̄s loquit scriptura ostendens q̄z sit laudabile q̄zq; vtile ⁊ meritoriū credere diuinis absq; inq̄sitione curiosa vel ꝺictiōe. Scribit nanq; Genes. xv. ca. ¶Credidit habraam deo ⁊ reputatū est ei ad iusticiam.

UVA. BHSC. IyR_226

Et scõi paralipomenon xx.ca. Credite i dño deo vro ⁊ securi eritis. Et ecclesiastici ij.ca. Qui timetis deũ credite illi ⁊ nõ euacuabit͂ merces vra. Et ad Romanos x.ca. Corde enĩ creditur ad iustitiã. Et marci vltimo ca°. Qui crediderit ⁊ baptizatus fuerit saluus erit. q̃ vero nõ crediderit ꝯdemnabitur. Et iohis p° ca. Dedit eis potestatez filios dei fieri his q̃ credũt in noĩe eius. Et ij. ca. Sic deus dilexit mundũ vt filiũ suũ vnigenitũ daret. vt oĩs q̃ credit in illũ non pereat ſz habeat vitã eternã. Et vij. ca. Qui credit in me sicut dicit scriptura flumina de vētre eius fluent aque viue. Et viij. ca°. Si nõ crediderit͂ moriemini in pctõ vro. Et ix°. ca. Qui credit in me etiã si mortuus fuerit viuet. Et xx. ca. Beati q̃ nõ viderũt ⁊ crediderũt. Et vltimo ca. Credentes vitã habeatis in noĩe eius. Et luce ij. ca. Helisabeth a spũ scõ mota dixit imaculate virgini. Beata q̃ credidisti. Et licet ista sufficerent ad extinguendã nequiciã hominũ elatorũ. verũ tñ ostendemus in p̃senti sermone fidei nre claríssimã veritatẽ. Hãc p̃dicauerunt philippus et iacob⁹ apli q̃ ceteri. hãc didicerũt a xpo. hanc deniq; ꝓpio sanguine defenderunt. Neq; dari pot͂ alia fides ꝑter istaz in qua sperari posset eterna sal⁹. Vna inquit textus in ca. firmiter. de sum. trí. ⁊ fi. ca. est fidelũ vniuersalis ecclesia extra quaz nullus omnino saluat͂. Et ap̃lus ad ephesios v. ca. ait. Vnus deus vna fides q̃. s. credit xp̃m deum et hoiem de virgine natũ saluatorẽ mũdi. Q; aũt ista fides verissima sit ⁊ indubitata ꝓbare possumus triplici ratione.

¶ Prima dr̃ mũdialis acceptationis
Scõa passionalis tollerationis
Tertia diuinalis magnificationis

Q; fides xp̃i vera sit ostendit͂ eo q̃ mundus totus illaz acceptauit mediante p̃dicatione apl̃orũ qõ fieri non potuisset absq; virtute dei ⁊ miraculis euidentibus. Cap̃. primũ.

¶ Prima rõ qua ꝓbatur q̃ vera sit fides xp̃i dr̃ mundialis acceptationis. Non enĩz absq; virtute dei fides ista acceptata fuit in toto terrarũ orbe a populis: a philosophis: a regibus ⁊ imperatorib⁹. Clarũ q̃p pe est q̃ ante p̃dicationẽ apl̃orũ mund⁹ totus fuit superstitionibus variis noxijsq; erat immersus. Et ut in sermone scõo huius ogis diximus. Alij colebãt ꝑ deo celestia corpora. Alij elementa insensibilia. Alij corruptibiles hoies ac mortales. Alij bestias ⁊ serpentes. Alij denicz ydola vana surda ⁊ muta. Ob q̃ ⁊ innumera flagicia ꝑpetrabant atq; ritus detestabiles obseruabãt. Vnde vt inqt Eusebius pãphili li° p° de euangelica ꝓparatione. Pferse matres ꝓprias nephãdis nuptijs cognoscebant. Scite carnibus vescebãt humanis. Massagete ⁊ derbices ꝓpinquos ⁊ affines suos senectute confectos miserrimos putãtes interficiebãt ymolando ipsos ydolis. denicz comedebãt. Tibarem͂ seniores suos viuos ꝓcipitabant Et vt tradunt Manethus historicus Egipti⁹ ⁊ Apollodorus. ⁊ Philo q̃ fenicaz scripsit historiaz. Et Dyonisius alicarnasea vir romane historie ac italice peritissimus. ita pater vnicũ filiũ dilectũ. mater filiam demoni tanicz ouẽ sacrificabant. Omnia tñ ista ⁊ similia ꝓdicatione apl̃orũ penitus sũt deleta. Omissis aũt ceteris. Hõne philip⁹ apostol⁹ Scitarũ gentes ad xp̃m ꝙuertit. Ipse quidẽ illis euangelium xp̃i per annos xx. feruentissime p̃dicauit. Vbi quatuor mirãda fecit. primo draconẽ expulit. naz cũ animal illud immanissimuz sub statua martis latere t indeq; exiuisset interfecissetq; filiũ pontificis ⁊ duos tribunos. iussu beati philippi in locũ desertuz descendit. nullicz decetero nocuit. Scõo ydolũ martis cõfringi iussit. ⁊ loco eius crucẽ xp̃i erexit quã omnes fideliter adorauerũt. Tertio omnes morbidos flatu draconis perfecte sanauit. ⁊ illis tribꝰ mortuis vite bñficium restituit. qui omnes crediderunt in xp̃m ⁊ baptizati sũt. Quarto heresim ebionitaruz qui carnem xp̃i fantasticam dogmatizabãt extinxit Erãt autẽ illi due filie sacratissime virgines q̃ quas dominus multos ad fidem cõuertit. Notãdũ tamẽ hoc loco q̃ fuit alius philippus vnus ex septem dyaconibus de quo scribit͂ i actibus apostolor̃. de quo dicit Hiero⁹ i martilogio q̃ octauo ydus Julij signis ⁊ virtutibus inclytus apud Cesaream requieuit. iuxta quez filie eius tres tumulate sunt. naz quarta apud ephesũ requiescit. Prumus ergo philippus ab isto differt. q̃ ille fuit apl̃s

UVA. BHSC. IyR_226

iste ꝺpaconus. Ille ꝗescit apud Jeropolim
Iste apud Lesareā. Ille habuit duas filias
pphetissas. Iste ꝙtuor. licet historia eccles
iastica videatur dicere ꝙ fuit philippus ꝙ ha
buit quatuor filias pphetissas. Sed in hoc
magis Hiero. ē credēdū. De philippo itaqꝫ
aplꝰ ita scribit Isub⁹ in liº de vita et obitu
scōꝝ. Philippus gētilibus ꝑdicat xp̄m. bar
baraſqꝫ gētes vicinaſqꝫ tenebris a mari oc
eano cōiunctas ad scientie lumē fideqꝫ por
tū deducit. Demū i Jerapoli frigie ꝓuincie
vrbe crucifix⁹. lapidatuſqꝫ obyt simulqꝫ cū
filiabus suis ibi requieſcit. Diximus iā con
uersionē Scitarū aliarūqꝫ gentiū facta ꝑdi
cante philippo. aplisqꝫ ceteris. Nō vtiqꝫ si
ne deo adiuuāte ꝓfici minime potuisset. vt
ēni scribit Marci vltimo ca. Apli ꝑdicaue
runt vbiqꝫ dño cooperante a sermone ꝓfir
mante sequentibus signis. Nō cōfirmasset
deus illoꝝ sermonē. neqꝫ signa fuissent secu
ta. nisi fides quam ꝑdicabant vera fuisset.
Propterea Aug⁹ li. xxij. de ci. dei inqt. tria
esse magna a scōm nām incredibilia. Pri
mū est xp̄m dei filiū de virgine a natū passū
a in cruce mortuū atqꝫ in sepulchro posituꝫ
resurrexisse tertia die. et ꝙdragesima postqꝫ
surrexit ad celos ascendisse. Dū philosophi
stoici. Epicuri a reliq audiebant Athenis
paulū ista ꝑdicāte. Aliqui dicebāt eū semi
uerbiū. idest seminatorē verboꝝ. Alij vo
a dicebāt. annūciatorē nouoꝝ demoniorū.
idest nouarū scientiarū videt ee. vt dr actuū
xvij. ca. Scōm magnū a incredibile ē totuꝫ
mūdū credidisse illud primū. Nā ut pz oēs
nationes relictis superstitionib⁹ ydolatrie
crediderūt in xp̄m. Nō etiā cōfirmari pōt
ꝙa Roma abiecta ydolatrie spurcicia xp̄m
confessa ē a vsqꝫ in psens illū crucifixū adorat.
Neqꝫ ut ꝙdā aiunt indocta plebs suasioni
aplorꝝ assensit. ingymo a philosophi clarissi
mi a ciues honoratissimi a reges a pncipes
ac sapientissimi viri xp̄m sūt veneratiTer
tium magnū a scōm nāz incredibile ē mūdū
totū p̄mū incredibile credidisse. ꝑdicatōne
aplorꝝ ꝙ neqꝫ pollicebāt tpalia bona. neqꝫ
voluptati fauebāt. neqꝫ vitā tēporalē tuen
dā dicebāt. Sed ꝑdicabāt mūdi cōtemptū.
passionū tollerantiā. a mortis violente desi
derū. nō in pulchritudine a elegantia oro
tus. nō in vi armorꝝ xp̄os attraxerūt vt cru
cifixo ihū xp̄o diuinū exhiberēt honorez. O
res admodū stupendissima. O inuicta xt⁹
omnipotētis dei. duodeci simplices homes a
xp̄o electi potuerūt in oēs xp̄os a nationes
veritatē cuāgelicā disseminare. Aut igitur
miraculis a signis fidē quā ꝑdicabāt ut insi
deles illā acceptarēt a firmauerūt. Et sic ap
paret ꝙ in eis tanꝫ fidelib⁹ nuncijs eterne
vite effluxit diuina grā. Aut si absqꝫ mira
culis id fuit effectū. a hoc vtiqꝫ miraculū ꝙ
maximū erit cēsenduz. vt simplici psuasioni
aplorꝝ crediderit totus mūdus. Rē primā tā
grandē aut ꝑdictū est xp̄m nām incredibilē
Sed q̄daz insensati obiciūt nob. ꝙ si ideo
est vera fides xp̄i q̄a ab oibus nationib⁹ fu
it suscepta. pari mō dicere possum⁹ ꝙ secta
Magumethi tā quasi vbiqꝫ dilatata fuerit
a deo. a ꝙ cōsequēs Magumethanā pñt spe
rare futurā salutez. Ad hoc rūdemus pmo
q̄a secta illa multa continet stulta a irratio
nabilia a ꝓter illa q̄ vitā Magumethanoꝝ
voluptuosā et brutalē ostendūt. id maxime
est attendēdū. videlicet ꝙ illoꝝ beatitudo
adhuc in voluptate finiet. Nā vt asserunt
ꝓmisit deus seruātib⁹ legē Magumeth pa
radisū. i. ortū deliciarū aquis ꝓterfluentib⁹
irrigatū. in q̄ sedes habebūt perpetuas. nec
frigore aut estu aliquo affligent. omnibus
ciboꝝ vescent generibus Sericis vestimen
tis oīs colorīs induent. a virginibus speciō
sissimis cōiungent. In delicijs oībus accu
babūt. q̄bus angeli pincernarū more cū va
sis aureis a argenteis ministrabūt. offeren
tes eis vinū lac a mel. dicētes. comedite a bi
bite in leticia. Tria nāqꝫ flumina. s. lactis a
mellis et vini optimi aromatici eos habere
dixit Magumeth in paradiso. a ꝙ angelos
pulcherrimos sunt visuri adeo magnos ꝙ
ab vno oculo angeli vsqꝫ ad celū sit spaciuꝫ
vnius diei. Contra quas fatuitates inqt
Alucēna ix. methaphi. ca. vij. lex nra quaz
dedit magomethus oñdit dispositionē feli
citatis et miserie q̄ sūt xp̄m corp⁹. Sed ē alia
ꝓmissio q̄ apprehēdit ab intellectu. Scīt
Sapientibus multo magis fuit cupiditas
ad cōsequendum hanc felicitatem q̄z corpo
rum. que q̄z quis daretur eis tamē non atten
derunt nec appreciati sunt eam cōparatio
ne felicitatis que ē cōiuncta prime veritati.
Scōo lex illa multo veneno commixta est

UVA. BHSC. IyR_226

Maz asserit in suo Alcorano Magumeth. q̄ moyses fuit magn⁹ ꝓpheta. sed xp̄s maior 7 sūmus ꝓphetarū natus ex maria v̄gine virtute dei absq; hois semine. Sed venenū immiscuit. qa xp̄m nō vere passū nec vere resurrexisse dixit. sed alū quendā hoiem sibi simulē hoc egisse vel passum esse docuit.

Tertio ipse maximus fuit deceptor q̄ rudes populos facile q̄uertere potuit. Maz secutus Epicuri doctrinā cuz finxisset multa falsa. sibi credentibus indulget oēm lasciuiam. De epicuro q̄pe sic ait Lactantius li. iij. diuinaz instī. Epicuri disciplina multo celebrior semp fuit q̄z ceterorū. non qa veri aliq̄d affert. sed qa multos ad populare nomen voluptatis inuitat. Nemo enī non in vicia pn⁹ est. Preterea ut ad se multitudinē cōtrahat. opposita singulis q̄busq; moribus loq̄t desidiosū. Metat litteras discere: auarū populari largitio ne liberat: ignauuz phibet accedere ad rēpublicā: pigrū exercere: timidū militare hec ille. Pari modo magumeth sequentibus illū ad luxuriandū 7 fornicandū liberā licentiā largit. Fuit aūt tp̄e bonifacij quarti 7 Heraclij impatoris ex gente arabū q̄ ut aūt ꝓsilio cuiusdā Sergij monachi apostate. multa calliditate et astutia decepit arabes. deinde vsq; ad tēpora nr̄a: nescimus quo iudicio dei: maximaz orbis partē corrupit. Cui nihil efficaci⁹ obicere possū q̄z sua deliramenta que in libris sarracenorū inueniunt descripta. In alcorano q̄pe Magumethus ait. Laus eius sit q̄ trāsire fecit seruū sub vna nocte ab oratorio bellarum q̄ est domus Mecque vsq; ad oratoriū remotissimū q̄ ē domus sancta in irlm quā benedixim⁹. Expositio huiꝰ sentētie est in libro q̄ dr̄ arabice halmaeris. qō latine interp̄tat in altū ascendere. Et ideo vulgariter dr̄ scala Magometh. Ibi inducit magometh q̄ de se loquēs dicit ridēdas ac detestandas fatuitates.

Prima q̄ cū dormiret i lecto iuxta vrozez in Mecqua in arabia apparuit ei gabriel angelus 7 dixit ei Surge 7 veni post me. cūq; surrexisset 7 venisset ad portā domus vidit q̄ gabriel tenebat p habenas quandaz bestiaz cui nomen erat Alborath q̄ erat grandior asino. 7 habebat faciē hois. 7 crines de perlis. pect⁹ de smaraldo. caudaz de rubino. oculos clariores sole. pedes 7 vngulas ad modū camele Sellā p̄ciosā de perlis 7 auro Et erat illa bestia circūdata angelis q̄ custodiebant eam. Et cū dixisset angelus Magumeth ascende 7 equita. bestia stare nolebat. Cui dixit angelus. Alborath sta in pace. qa nunq̄z talis hō equitauit sup te nec eq̄tabit. Tūc bestia interrogauit. Quis est iste? 7 gabriel rūdit Hic est Magometh dei nuncius 7 ꝓpheta magnus. vt hec audiuit bestia stetit 7 Magumeth equitauit 7 gabriel tenuit sibi scādile siue staffā. Scōa fatuitas q̄ alborath cōfestim ire cepit cito 7 suauiter. 7 passꝰ eiꝰ ita magni erant q̄ inter vnū passū 7 alium erat tantū spacij q̄z tū possit homo longius ꝓspicere oculis respicere a remotis.

Tertia fatuitas q̄ sic associat⁹ ab angelo peruenit ad tēplū in irlm. 7 inuenit oēs ꝓphetas stātes ibi quos deus fecerat exire de sepulchris vt honorarēt ipsū Magumeth. q̄ salutauerunt cū gaudētes 7 amplexātes.

Quarta fatuitas q̄ exeuntes templū angelus oñdit ei quādā scalaz q̄ durabat a t̄ra vsq; ad primū celū 7 erant gradus illius de lapidibus pretiosis 7 angeli circūdabant eā. Tunc gabriel dixit illi. Ascende Magumeth. 7 ascēdit. 7 gabriel 7 alij angeli associabant eum. Cumq; ascendisset inuenit in via vnū angelū ita magnū q̄ tenebat caput suū supra celum 7 pedes eius in abyssuz. Et erat factus ad modū galli. cui deus ostendebat qñ erat orandū. Nā veniebat ad eū q̄dā vox ō celo dicens. Tu creatura q̄ deo es obediens lauda deū. Et mox ille angelus dicebat alta voce. Bñdicat deus rex sanctissimus. quo dicto. galli q̄ sunt in terra cantabāt.

Quinta fatuitas. q̄ vidit quendā alū angelum cuius medietas erat ignis 7 medietas nix. nec ignis destruebat niuē. nec ecōtra. q̄ etiā laudabat deum orans q̄ sicut in eo cōiungerat ignē 7 niuē sic cōiungeret corda gentū que ipsi deo essent obedientes.

Sexta fatuitas q̄ venit ad celū lune qō erat totū ferreum Et cū pulsaret gabriel ad portā. venit q̄daz angelus ita magnus q̄ ipse habebat in longitudine spacū itineris hois p mille annos 7 tantūdē i latitudine. Et portis apertis ab isto angelo Magumeth intrauit.

Septima fatuitas q̄ cum intrasset ibi vidit angelos q̄ habebāt facies hominū et corpora ad

r iiij

UVA. BHSC. IyR_226

modū vaccarū. ⁊ alas ad modū aquilarum Et erāt in numero septuaginta milia capita. Et qlibet caput septuaginta milia cornua. Et qlibet cornu septuagita milia no dorū. ⁊ inter vnū nodū et alū erat spacium itineris hominis p quadraginta annos Et in quolibet p̄dictorū capitū erāt septuaginta milia facies Et qlibet facies habebat septuaginta milia ora. Et qlibet os septuagi ta milia linguas. ⁊ qlibet ex illis linguis sciebat septuaginta milia loq̄las. ⁊ laudabant deū septuaginta milib⁹ horis i die. ¶ Octaua fatuitas q̄ euenit ad scōm celuz qō erat eneū. inde ad tertū qō erat argēteū. postea ad quartum qō erat aureū. Et in hoc vidit septuaginta milia angelorū. q̄ oēs habebāt facies aquilarū. Et qlibet ala habebat septuaginta milia pennas. et quelibet pēna habebat in longitudine septuaginta milia cubitorum. ¶ Nona fatuitas q̄ postea euenit ad quartū celuz qō erat totū de perla. ⁊ hic vidit vnū angelū q̄ totus erat de igne. ⁊ habebat septuaginta milia brachia. Et i quolibet septuaginta milia manus. Et in qualibet manu septuaginta milia digitos. Deinde venit ad sextū celuz qō erat de smaraldo. ⁊ ad septimū qō erat de rubino. Et tandez ad octauū qō erat de topacion. ⁊ hic inuenit deū q̄ dixit qualiter elegērat eū ⁊ ordinauit ei legē ⁊ oia q̄ debebat facere. Et tandem reduxit eandē viā vsq; ad finē scale. et equitauit Alborath ⁊ venit ad domū suaz ⁊ inuenit vxorē suam in lecto q̄ dormiebat. narrauitq; ei oia q̄ gesta fuerant. Ecce qualib⁹ figmētis diabolicis vsus ē magumeth. in quibus nil congruū: nil rectū: nil ratōnabile: nil denicq; verisimile inuenit. Sed et si dei nr̄e decora misteria honestissima ⁊ vera ac rōnabilia sūt. ¶ Vñ ut inq̄t Scot⁹ in prologo p̄mi libri sententiaruz. Quid rationabilius q̄z deū sup oia diligere v̄l. p̄mū sicut seipsū. De deo aūt nil credimus q̄d aliquaz imp̄fectionē importat. p̄mo q̄cq̄d de illo dicimus attestat p̄fectioni diuine. sicut patet de trinitate p̄sonarū. de incarnatōne verbi ⁊ huiusmōi. Ob qō Aug⁹ li. vj. de ci. dei. ca. xxvij. ait. ¶ Nihil turpe aut flagicios⁹ spectādum imitandūq; p̄ponit. vbi veri dei aut p̄cepta mandant. aut miracula narrantur aut dona laudant. aut bñficia postulant.

Quicq̄d igit Magumeth fecit vt sua secta reciperet malicia ⁊ dolo cōpleuit. ¶ Non sic apti de q̄bus iam p̄dictū est. q̄ tpalia bona omnino spernenda. vicia detestanda. sequēdas virtutes. desiderandamq; futurā vitaz suaserunt.

Q; vera est fides xp̄i ex eo q̄ p illius confessione tot hoies ⁊ mulieres morte violentā forti animo tulerunt. Lap̄. scōm.

SEcunda ratio qua p̄bat q̄ vera sit fides xp̄i dicit passionalis tollerationis ¶ Pro ista q̄ppe fide tot milia miliū vtriusq; sexus martyrū pati vsq; ad mortē constantissime voluerūt. In q̄b⁹ tria sūt p̄sideranda

¶ Primū est numerositas
Scōm bonitas
Tertū nouitas

¶ Primū qō ē cōsiderandu in his q̄ pro xp̄o martyriū passi sūt. dr̄ numerositas. ¶ Naz si pauci essēt fortassis q̄s diceret illos fuisse delusos. Sed quō illos numerare valebimus cū p̄secutio xp̄ianorū facta fuerit p orbem a tot imperatorib⁹ successiue. ¶ Naz ut inquit Aug⁹ li. xviij. de ci. dei. ¶ Quidaz voluerunt decē fuisse p̄secutiones ecclesie. ¶ Prima fuit ¶ Neronis. Scōa Domitiani. Tertia Traiani. Quarta Antonini. Quinta Seueri. Sexta Maximini Septima Decij Octaua Valeriani. ¶ Nona Aureliani Decima Diocletiani ⁊ Maximiani. Sub q̄b⁹ innumerabiles viri ⁊ mulieres p cōfessione fidei ex quisitissimis cruciatibus afflicti. mortē fortiter animo tulerunt. Et ut refert Hiero⁹ in martilogio. Tpe diocletiani et maximiani intra vnū mensē decē ⁊ octo milia xp̄ianor̄ martyrio coronati sūt. Si igit in ore duor̄ vel triū testū stet omne verbū. vt dr̄ deutorono. xix. ca. Et mathei xviij. ca. Et ij. q. iij ca. p°. Et extra de testibus. ca. licet. Quāto magis standuz erit veracissimo testimonio scōr̄ martyrū. ¶ Propterea inq̄t Hiero⁹ in q̄stionibus ad helbidiaz. Triumphus dei ē passio martyrū. p xp̄i noīe cruoris effusio ⁊ inter tormenta leticia. Cū enim q̄s viderit tanta cōstantia stare martyres atq; torq̄ri ⁊ in suis cruciatibus delectari. odor noticie dei disseminatur in gentibus. ⁊ subit tacita cogitatio q̄ nisi verū esset euangeliū nunq̄ sanguine defenderet Scōm qō est cōsi-

UVA. BHSC. IyR_226

derandū in his q̄ p xp̄o martyriū passi sūt. or̄ bonitas. ¶Nō enī erant vicioz amatozes aut tēpozaliū bonozuz auidi. q̄ vt apparet vitā ꝓpriā cōtēnebant. Ideo suspecti cē de mendacio aut falsitate nō possūt. ¶Nam vt inq̄t Lactantius li. p̄o diuina. instī. Molūtas fingendi ac mentiendi eorū ē q̄ opes appetūt. q̄ lucra desiderāt. q̄ res ꝑcul a sāctis viris fuit. Et ut ait Hiero⁹ ad palmachiū. Si iocādo passi sūt. credant̄ iocādo locuti.

Tertiū qō ē cōsiderandū in his q̄ p xp̄o passi sūt. or̄ nouitas ¶Nā nō erant a teneris annis educati i fide xp̄i. sed p maiozi parte multi ex eis nouiter ad fidē ꝑuersi. letissimi ad martyriū cōuolabant. Hoc aūt fieri nō potuisset absq̄ interiozi auxilio diuine gr̄e. ⁊ exteriozibus signis: miraculis ac reuelatōnibus. Que Cornelius tacitus negare nō audens q̄a gētilis erat. xp̄ianos genus maleficū appellauit. Sed reuera oia illa nō maleficio ymo dei virtute fiebant. Quisnā nō miret Tiburtiū ⁊ Valerianū nobiles ¶Romanos in gētilitate nutritos a Cecilia virgine ad hoc inductos fuisse vt mortē p xp̄o subire non formidarent. Quid de ¶Romano dicemus q̄ dū semp ydola coluisset. multiamq̄z exercuisset. a bt̄o laurētio martyre baptizari popolscit. Dū enī iussu Decij laurentius scorpionibus cedebat̄. is romanus clamando dixit. O laurēti video ante te iuuenē pulcherrimū stantē ⁊ mēbra tua cum linteo extergentē. aduro tē ergo per dñm nō me derelinquas sz festina me baptizare. Solutus vero laurētius ⁊ in custodia reclusus hypoliti. ¶Romanus afferens vrceū cuz aqua ad pedes laurentij ꝓcidit. et sacrū ab eo baptisma suscepit. Nō vbi Decius cōperit. fustibus iussit cuz cedi deinde decollari. Hipolitus ipse insuper q̄ carceres custodiebat a bt̄o laurētio cū omni sua familia baptisimū suscepit. Qui postēz laurentij corp⁹ sepeliuit. venit in domū suā. vt in eius legēda narrat̄. ⁊ dans pacez seruis ⁊ ancillis suis oēs sacramēto altaris q̄ Justinus ꝑbyter obtulerat cōmunicauit.. ¶Post q̄ apposita mensa prinsq̄z cibuz sumeret. venientes milites eū rapuerūt. ⁊ ad Cesarem adduxerunt. Cui Decius. ¶Nūq̄d tu magus effect̄es q̄ corpus laurētij sepeliuisti. Cui hipolit⁹ Nec feci nō quasi magus sed ut xp̄ian⁹ Cō tra quē tyrannus deseuiēs fecit eū fustibus cedi. ⁊ pectinib⁹ lanari. Et cū inter tormēta semp xp̄m ꝓfiteret̄ Decius oēm familiā eius adduci fecit. iussitq̄z cōcordiā de xp̄o loquētē q̄ nutrix erat hipoliti tādiu plūbatis cedi quousq̄z spūm emisit. Tandē hipolit⁹ cū omni familia extra portā tiburtinaz adductus fuit. vbi in cōspectu hipoliti omniū capita amputata fuerūt. Hipoliti vero pedes ad colla indomitoz equoruz ligati sūt atq̄z sic per cardos ⁊ tribulos tādiu tractus est donec spūm exalauit. Eoz aūt corpora Justinus p̄sbyt̄ rapuit et iuxta corp⁹ sācti laurētij sepeliuit. Si oia huiusmōi vellem⁹ exprimere. longissimis ꝓfecto sermonibus foret vtendū. Sed pauca hec q̄ cōmemoramus ideo dicta sunt. vt appareat veritas fidei. quā illis tpibus cōstiterit nil aliud erat nisi dira supplicia ⁊ mortem exq̄rere. Et cū vt p̄dictum⁹ innumerabiles quodāmō sūt inuenti. q̄ martyres torq̄bant̄. relicto gētilitatis errore publica voce xp̄ianos se asserētes. ad mortem vltro tendebant.

Quis fides xp̄i vera esse ꝓbat̄ ex eo q⁹ deꝰ illaz cōtinuis miraculis magnificat etiā tpibus nr̄is. Cap. tertū.

Tertia rō qua ꝓbatur q⁹ vera sit fides xp̄i or̄ diuinalis magnificationis. Magnificata q̄pe est fides ista ab omnipotēti deo in opibus miraculosis. Et antiquis dimissis. ꝓferamus ea q̄ quotidie oculis nostris ꝑspicimus. que in tribus generibus distinguī possunt.

¶Primū or̄ odorationis
Scōm scaturitionis
Tertiū conditionis

¶Primū genus miraculoz̄ q̄ quotidie videmus or̄ odorationis. ¶Nā q̄ baptisimi lauacro sūt regenerati odore quodā suauitatis ab infidelibus distinguunt̄. Ipsi vero infideles q̄ nō sūt baptizati fetore quodā intollerabili ꝑeurpant̄. Testor deū ⁊ angelos eius. q⁹ dū semel Brunduſij pectoris dolore ē incurrissem. Quidaz medicus iudeus nō vocat⁹ ad me venit. q̄ q̄ primū intrauit cellulaz i q̄ iacebā in lectulo. fetore suo ita turbauit stomachū meū vt viderer euomere velle oia viscera et intestina. nec quiescere potui donec a me lucētia tus discessit. Quid plura. Alu-

UVA. BHSC. IyR_226

diui ego a q̄z plurimis ⁊ fidedignis. Q̄ in castello sancti petri ꝑpe ⁊Rhodu3 q̄ militer sancti iohis hierosolimitam tuent̄. sunt canes ferocissimi q̄ i die ligant̄. in nocte vero soluunt̄ ⁊ extra castellū liberi dimittūt̄. hi si xp̄ianū aliquē inuenūt nullā ei molestiam inferūt Si vero aliquē turcū aut sarracenū reperūt latratib⁹ ⁊ morsibus vsq; ad mortem insequunt̄. Et odorat̄u q̄ppe xp̄ianos ab alijs discernūt. ¶Sed nō ē omittendum q̄ experimur de scōr reliquijs in quib⁹ tāta est odoris fragrantia vt merito confiteri cogamur ossa illa felicia sic a deo reseruata. cū suis aiabus tandē glorificāda. ¶Scōm genus miraculorū dr̄ scaturitionis. ⁊Itaq; scōm nām fieri nō possūt vt ex aridis ossib⁹ ⁊ inanimatis. liquor ꝓfluat indesinent̄ q̄ tñ fieri negare nō possum⁹. ⁊Naz ⁊ si nō omniū tñ multorū scōr̄ corpa manna scaturiunt. Sicut sācti ⁊Nicolai apud ⁊Barū. Sancti Andree apud Amalfiā. Sācti ⁊Mathei apud Salernū. ¶Tertū genus miraculorū dr̄ conditōnis. ⁊Iñ ē hec cōditio in vero ligno crucis vt in igne ꝓiectū ⁊ si inflāmet̄ nunq̄z tñ cōburat̄ si ponat̄ in aq̄ nō natet sed submergat̄ nisi ex miraculo dei. De spina corone dñi adhuc a plerisq; accepi q̄ rodit in parasceue floret. ¶De colūna que ē in scō petro in vrbe maxima testimonia de visu referre possumus. q̄ ibi vexati a demone liberant̄. ⁊Aiūt quidē illā esse in qua dū ihs p̄dicabat in tēplo in vr̄m quiescere solebat. ¶In ⁊Apulia prope pulignanū ē ecclesia in q̄ corpus sancti viti req̄escit. in qua illi q̄ morsu rabidor canū tument interire absq; vlla medicina liberant̄. ¶In ciuitate Brūdusij reseruatur adustū corpus sancti Theodori martyris cū veneratione ⁊ deuotōne populi. Tempore vero siccitatis cuz ꝓcessionib⁹ ⁊ letanijs corpus illud extrahit̄. ⁊ sepissime ymo eodē die pluuia de celo descendit. Sūt ⁊ alia multa huiusmodi in religione nostra xp̄iana ꝓpter que merito dicere possumus Q̄ non est alia natio taz grandis que habeat deos appropinquantes sibi sicut adest nobis deus noster. ¶Igitur letentur fideles qui credunt in xp̄um. quia nō ambulant in tenebris. sed habebunt lumen vite. in presenti per gratiam ⁊ in futuro ꝓper gloriam sempiternam. Amen.

¶Sermo quadragesimus primus de singulari electione sancti mathie qua ad apl̄atum assumptus est.

¶Annumeratus est cū vndecim apostolis. Scribunt̄ hec verba actuū p° ca. ⁊ in epl̄a hodierne festiuitatis Cupientes laudib⁹ beati mathie insistere. bene ē vt illius electionez q̄ ad apl̄atum fuit assūptus ꝓscrutemur. De ipsa q̄ppe copiose loquitur epl̄a p̄sens. in qua multa pulchra ⁊ notabilia cōtinent̄. ¶In oibus tamen q̄ ibi ponunt̄. mathie sanctitas eximia demonstrat̄. ¶Ipse enī apostolatū obtinuit nō aliqua elatione cōmot⁹. sed ab apostolis orantibus ⁊ deo reuelante vocatus. ¶Idcirco ut ista oia deuotius meditari possimus tria misteria de electōne huius apostoli beatissimi ꝓponimus contemplanda.

¶Primū dr̄ causalitatis
¶Scōm qualitatis
¶Tertū vtilitatis

¶Qualiter ꝓpter peccatū desperationis iudas damnat⁹ fuit. ⁊ de grauitate peccati desperationis Et cur apl̄i locū iude voluerūt supplere. Cap. p̄mū.

¶Primū misterū contēplādū de electione mathie dr̄ causalitatis. ¶Fuit nanq; talis electionis causa ut numerus duodenarius apl̄orū impleret̄. ⁊Naz ex casu ⁊ puaricatione ¶Iude vndecz tñ remanserāt apl̄i. Sed ut pars ista meli⁹ intelligat̄. tria erūt hic dubia declaranda.

¶Primū quare iudas damnatus fuit
¶Scōm vtrū desperatio sit maximū petōrū.
¶Tertū cur apl̄i numerū duodenarū voluerūt supplere. ¶Pro primi dubij explanatione sciendū q̄ multa fuerunt grauissima peccata iude. ¶Primuz fuit peccatū ingratitudinis ⁊Nā xp̄s fecit eū suū discipulū ⁊ apostolū fibiq; familiarē. cui multā benignitatē ostendit. ¶Ipse vero illum impie p̄didit. Sed q̄dā hic oriūt̄ difficultas. ¶In iudas fuit electus a xp̄o. ⁊Nā lucas ca. vj. ait. ¶Vocauit. s. xp̄s discipulos suos ⁊ elegit duodecim ex ipsis quos et apl̄os nominauit. Et inter istos annumerat̄ iudas. ¶Iohis 6o ca. xiij. xp̄s dixit. ¶Beati eritis si feceritis ea. non de omnibus vobis dico. ego scio quos elegerim

UVA. BHSC. IyR_226

ybi videt dicere q nõ elegisset iudam. Ad qõ dicendũ. q iudas electus fuit ad apl'atũ ſm tẽpus. Et hoc dr luce vj.ca. vbi ſ. iz nõ fuit electus ad finalẽ gr̃am ⁊ gloriã. Et hoc exprimit a xpo ſuꝑius iohis xiij.ca. Si qs vero vlterius q̃eret. Cur xps elegit iudam ad apl'atũ quẽ sciebat futurũ ꝓditorẽ. Rñ demus q̃a tũc erat ꝓdoneus. vñ sicut nõ debuit intermittere creationẽ luciferi ⁊ alioꝝ quos sciebat forte damnãdos. ita nec assũptionẽ iltus ad apl'atum. Insuꝑ xps id facit vt nobis exemplũ patientie daret. dũ iudaz tollerauit ⁊ illi tãta benuolentie signa ostẽdit. Scõm peccatũ iude fuit auaricia. q̃a vt dr iohis xij.ca. Fur erat ⁊ loculos habẽs q fecerat ipse xps cõseruatorẽ elemosinaruꝝ q̃ sibi donabantur. Ille vero furto surripiebat decimã partẽ vt q̃dã dicũt. Et ideo ꝓ decima ꝑte quã in vnguẽto amiserat ꝑ triginta denarijs dñm vendidit. Tertiũ peccatũ iude fuit ꝓditio. q̃a xpm signo oscli tradidit. naz vt dr mathei xxvj.ca. dedit signum his q̃ xpm capere volebant dicẽs. Quẽcunqz oscꝛlatus fuero ipse est tenete eum. Quartũ peccatũ iude fuit ꝓsũptio q̃a ꝓsumpsit oscꝛlari faciẽ illã in qua desiderũt angeli ꝓspicere. Quintũ peccatuz iude fuit simulatio. dũ dixit Aue ꝛRabi. cũ tamẽ illi mortẽ ꝓcuraret. Sextũ peccatuz fuit obduratio. quia nullo obsequio: nullis bladicijs: nullis cõminationib9 voluit a suo malo ꝓposito resistere. Septimũ peccatũ dr desperatio. q̃a abiens laqueo se suspendit. hoc vno solo ꝓfecta fuit dãmnatio iude. Si enim nõ desperasset ⁊ penitẽtiã veram egisset vtiqz post tot cõmissa flagicia. post tot enormia mala. post tot nephãda facinora. dei fuisset miam cõsecutus. O inestimabilis pietas benedicti dei. displicent illi q̃cũqz pctã sed supꝛa oĩa desperatõnẽ abhorꝛet. Et sumo hic desperationẽ quã cõcomitat impenitẽtia finalis. ꝓbamus qõ dicamus. nã hiero9 ad ꝛRusticũ monachũ inqt. ꝛNihil sic offendit deũ sicut corꝛ impenitẽs. Solũ desperationis crimen est qõ veniã cõsequi nõ potest Et Leo papa de pe. di. xj. ca. sceleratiorꝝ. iudam sic alloquit. Sceleratiorꝝ oĩbus o iuda igit infelicior extitisti quẽ nõ penitentia reuocauit ad dñm. sed desperatio traxit ad laqueũ. Scõm dubiũ fuit vtrũ desperatio fit maximũ peccatorũ. Ad qõ rñdet Tho. 2a 2e. q. xx. q peccata q̃ opponũt virtutib9 theologicis sũt scõm suũ genus alijs peccatis grauiora. Cũ enim virtutes theologice habeant deuz ꝓ obiecto. pctã eis opposita important directe et principaliter auersionẽ a deo. Jn quolibz aũt pctõ mortali principalis rõ mali ⁊ grauitas est ex hoc q auertit a deo. Si enim esse posset cõuersio ad bonuz cõmutabile sine auersione a deo. cuius esset inordinata nõ esset pctm mortale. Et iste illud qõ ꝓmo ⁊ ꝑ se habet auersionẽ a deo ẽ grauissimũ inter peccata mortalia. Virtutib9 aũt theologicis opponunt infidelitas: odiũ dei ⁊ desperatio. Jnter q̃ odiũ ⁊ infidelitas si desperationi cõparent inueniẽt ſm se q̃dem. idest scõm rõnez ꝓprie speciei grauiora. Jnfidelitas enim ꝓuenit ex hoc q homo ipsã dei veritatẽ nõ credit. O diuz dei ꝓuenit ex hoc q volũtas hois ipsi diuine bonitati ꝛrlat. Desperatio aũt ex hoc q hõ nõ sperat se bonitatez dei participare. Et quo patz q infidelitas et odiũ sũt ꝑ deũ scõm q in se est. desperatio aũt scõm q eius bonuz participat a nobis. Rñ maius peccatũ est ſm se loquẽdo nõ credere dei veritatem vel odire deũ q̃z nõ sperare cõsequi gr̃am ⁊ gloriam ab ipso. Sed si cõparet desperatio ad ista duo ex ꝑte nr̃a. sic desperatio est periculosioꝝ. quia ꝑ spem reuocamur a malis. ⁊ introducimur in bona ꝓsequenda. ⁊ nõ subl̃ata spe in effrenata homines labunt vicia ⁊ a bonis opibus retrahunt. Rñ glosa sup li° numeroꝝ ait. nihil est execrabilius desperatione. quã qui habet ⁊ in generalibus huius vite laboribus. ⁊ qõ prius est in fidei certamine constantiã ꝓdit. Et Jsido9 li. de summo bono ait. Perpetrare flagitiũ aliquod mors aie est. sed desperare ẽ descendere in infernũ. hec ille. Peccato itaqz desperationis iudas obrutus ⁊ ab apl'atu cecidit ⁊ hereditate celesti priuatus est. Tertiũ dubium fuit Cur cadente iuda voluerunt apli ꝑ electionẽ mathie numerũ duodenarũ cõplere. Ad qõ rñdemus q apli xpi debebãt esse duodecim ꝓpter tria.

Primo ꝓpter electionẽ
Scõo ꝓpter p̃dicationẽ
Tertio ꝓpter figurationẽ
Primo ꝓpter electionez. Rñ xps elegerat

UVA. BHSC. IyR_226

duodeciz ut ꝑdictū ē. ergo cadente iuda numerus ille vacuus remanebat. Et sicut in nā non datꝰ vacuū. ita nec in ecclesiastica hierarchia siue in ecclesia trūphante siue militāte ¶Propterea cadente lucifero ⁊ ceteris angelis cū sequētibus. successit loco eorū hūana nā. Ideo Aug⁹ i Enchiridion ait. illud qꝺ ponitꝰ in iij. sententiaruꝫ. di. x. Supna ierl̄m mater nr̄a: ciuitas dei. nulla ciuū suorū numerositate fraudabit. aut etiā vberiore fortasse copia regnabit. ¶Neq; enī numerū iumundorū spirituū nouimus. in quorū locū succedentes filij catholice matris q̄ sterilis apparebat in terris in ea pace ꝺ qua illi ceciderūt sine vllo tp̄is termino ꝓmanebūt hec ille. Sic a simili in locū a xp̄o ꝓordinatū a q̄ iudas ceciderat. aliquis alius erat reponendus. ¶Scꝺo apli debuerunt esse duodeciz ꝓpter ꝑdicationē. ¶Nā ipsi ꝑdicaturi erāt fidem trinitatis in q̄tuor ptes mūdi. s. oriētē occidentē: meridiē ⁊ septētrionē. multiplato aūt ter in quatuor constituit duodecim. Scōm etiā ¶Ptolomeum in ij. quadripartiti. Duodeciz sūt ꝓuincie principales mundi. circa medīū habitationis. scōm q̄ sūt duodecim signa celi. ¶Tertio apli debuerūt eē duodecim ꝓpter figurationē. nā numerus iste in veteri testamēto fuit multiplicit̄ figuratus. ¶Prima figura fuit i duodeci ducib⁹. de quibus dixit deus abrae. Sup hismael ex audiui te. Ecce bñdicā ei ⁊ augebo ⁊ multiplicabo eū valde. duodeci duces generabit. ⁊ faciā illū in gentē magnā. Isti duces figurārūt aplos q̄ duxerūt nos ad deū. Scꝺa figura fuit i duodeciz patriarchis filijs iacob ⁊ patribus totius ꝓpli a iacob descendentis quoꝝ noīa ponūtꝰ genes xlix. ca. Isti aplos duodeci ꝓsignarūt. qa ipsi fuerunt ꝓcipui filij dñi nr̄i ihu xp̄i. ex quodā speciali dilectionis munere. q̄ patres vocari mēruerūt. ¶Tertia figura fuit in duodecim fontibus aquarū. de q̄bus dr̄ exodi xv. ca. Venerūt filij isrl̄ in helim. vbi erāt duodecim fōtes aquarū. Apli nāq; fontes fuerūt de quibus hausta fuit aqua sapientie salutaris. ¶Quarta figura fuit in duodeciz vitulis oblatione in ꝺedicatione altaris post cōpletuz tabernaculū. de q̄b⁹ scribitꝰ numeri vij. ca. Isti figura fuerūt aplorꝫ qui obtulerūt dño corꝑa in martyrio ad ecclesie catholice dedicationē. ¶Quinta figura fuit in duodeciz exploratoribus missis a moyse ad explorāduz terrā ꝓmissionis. sicut habetꝰ numeri xiij. ca. Apli tanq; vere cōtēplatiui ⁊ ꝓ cōtēplatione merūt ꝓmi ad patriā celestē vt dicerent id qꝺ ponitꝰ ad philipēses iij. ca. ¶Nra conuersatio in celis est. Sexta figura fuit in duodeciz viris q̄ de mandato dñi tulerunt duodeciz lapides de medio iordanis alueo. qū iordanis cōuersus fuit retrorsū sicut scribitꝰ iosue iiij. ca. Isti ꝑsignarūt aplos q̄ portarunt duodeci articulos in simbolo ab eis cōpositō. Septima figura fuit in duodecim leunculis in throno Salomonis ꝺ q̄bus fit mētio tertij reg̃ x. ca. Isti aplos denotabāt quib⁹ a deo dictū fuit mathei xix. ca°. Sedebitis sup thronos duodeci iudicātes duodecim tribus isrl̄. Octaua figura fuit i duodecim bobus sustinentibus mare eneū ut patet tertij regū vij. ca. Apli q̄dēfuerūt primi ministri baptismi qꝺ q̄ mare eneū figurari pōt. q̄bus dixit xp̄s mathei vltimo ca. Euntes baptiçate oēs gentes. ¶Nona figura fuit in duodecim iugis boū in quib⁹ arabat heliseus. vt scribitꝰ tertij regū xix. ca. Heliseus figurat xp̄um q̄ interp̄tat deus meus saluator q̄ arat agrū suū. i. ecclesiā duodeci aplis quorū etiā apostolicā vitā suadet alios accipere ꝓ imitatione dicēs mathei x. ca. Tolli te iugū meū sup vos. Decima figura fuit in duodecim ꝓphetis q̄ recte cōuenit aplis q̄ fuerūt ꝓphete noui testamenti ¶Numerus insuper duodenarius celebratus fuit a ¶Romanis q̄ acceperūt a grecis legē duodeci tabularū. sicut nos accepimus ab aplis legez duodeci articulorū fidei. ¶Nā ut notatꝰ ff. ꝺ origine iuris. l. ij. ℣. ex actis. ¶Romani miserūt decē viros ad grecos ꝓ copia illaꝝ legū habenda: q̄ vocantꝰ leges duodeci tabularꝫ. Ita q̄ a spū scō edocti apli moti fuerunt. vt videbimus ad electionē mathie. vt sic in eis esset numerus duodenarius perfectus.

¶Qualiter singularis fuit ⁊ sācta electio mathie respectu eligentiū: respectu modi eligēdi: respectu electi. Capitulū scōm.

Secundū misteriū cōtēplandū de electione Mathie dr̄ qualitatis. In quo videbim⁹ qualiter electio illa fuit ꝛebite iuste

UVA. BHSC. IyR_226

¶ sanctissime celebrata. triplici respectu.
¶ Primo respectu eligentium.
Secundo respectu modo eligendi.
Tertio respectu electi.
¶ Primo inq̃ fuit debite celebrata respectu eligentiũ. electores enim fuerũt magne auctoritatis. q̃ fuerunt aplĩ qui sunt p̃cipes mũdi. iamtores ecclie. ⁊ iudices seculi. Ad ipos ergo non ad alios spectabat talis electio. qui ad hanc pfitiendam. ꝑsulte. vt apparebit q̃uenerunt. ¶ Nam vt inquit Bo nauentura in suo p̃mo. di. p̃. Sicut q̃uor fuerũt cõcilia p̃cipalia p̃m. de q̃bus dicitur. xv. di. ca. Canones. ita q̃uor fuerũt cõcilia aplor̃ in primitiua ecclesia. ¶ Primũ fuit ad electionẽ ¶ Mathie. ¶ Scõz ad electionẽ septem dyaconor̃. Actuũ: vj. ca. ¶ Tertium ad nõ imponenda legalia gentibus. Actuũ. xv. ca ¶ Quartũ ad tollerãda legalia ad tps. Actuũ. xv. ca ¶ Secundo electio illa fuit debite celebrata respectu modo eligẽdi. Inchoata q̃dem fuit ab exortatõe salutifera. dum petrus aplor̃ p̃ceps exurgẽs in medio: vbi erat turba hoim fere centum viginti. dixit. Viri fratres oportet impleri scripturã: quã p̃dixit sp̃us sanct⁹ p̃ os Dauid de Iuda. qui fuit dux eor̃. qui ꝑprehenderunt ihm. qui cõnumerat⁹ erat in nob. ⁊ sortit⁹ est sortẽ ministerij hujus. Et accipit hic sors p̃o parte ꝑm ¶ Nicolaũ de lira. Et hic q̃dem possedit agrũ. id est possideri fecit de mercede iniq̃tatis. Ex triginta denarios q̃bus uniq; venditerat xp̃m in templo. iecit. Et quibus p̃cipes sacerdotum emerũt agrũ p̃o sepultura peregrinor̃. vt habet ¶ Mathei. xxvij. ca. Alij aũt dicũt. q̃ Iudas fuit ibi sepult⁹ ⁊ sic possedit agrum illũ. Sed vt dicit ¶ Nicolaus de lira. hoc nõ est verisile. q̃ p̃ncipes sacerdotũ erant intẽti circa mortẽ xp̃i ꝓcurandũ. ꝓpter q̃d nõ ita cito emerũt illũ agrũ. ¶ Nec etiã ager ille emptus: istatim fuit p̃o sepultura dispositus ⁊ sic videt fuisse tp̃us intermediũ. Iudas aũt eadẽ die qua iecit argenteos videt̃ se suspẽdisse. ꝓpter q̃d expositio p̃ma melior videt̃. Sequunt verba ¶ Petri. Et suspensus. f. iudas. crepuit medius. ⁊ diffusa sunt oia viscera eius. Et notũ factũ est oibus habitantib⁹ urim. f. enorme factũ iude. ita vt appellaret̃ ager ille lingua eorum Agelde mach. hoc est ager sanguinis. Sciendũ hoc loco ſm ¶ Nicolaũ de lira. q̃d ille due dictiones ageldemach. agrũ sanguinis. in latinũ significãtes: nõ sunt ꝓpe hebraycẽ sed magis syriace. Tamẽ lingua hebraica ⁊ syriaca sunt valde ꝓpinque. vt dicit Ieronim⁹ in ꝓlogo galeato. Iudei aũt notabiliter ſrati magis vtebant lingua syra q̃z hebrayca. vnde ⁊ libri eor̃ qui sunt extra bibliam. ꝓ magna parte scripti sunt in syro ydiomate lr̃is tamen hebraycis. q̃d facili põt fieri. q̃ lr̃e hic ⁊ ibi sunt eiusdem numeri ⁊ soni differẽtes tñ in caracteribus. Subdidit petrus. Scriptũ est enim in libro psalmor̃ fiat habitatio eor̃ deserta. ⁊ nõ sit qui inhabitet in ea. Et epatum eius accipiat alter. Notãdũ q̃d verbũ illud fiat habitatio eor̃ deserta. ponit̃ psalmo. lxviij. Et illud q̃d sequit̃ Epatum eius accipiat alter. scribit̃. cviij. vterq; tñ psalmus intitulat̃ a dauid tanq̃z ab auctore. Cõiunxit aũt petr⁹ istas duas auctoritates simul. q̃ loquunt̃ de pena ꝓ morte xp̃i inflicta. prima loquit̃ de pena sacerdotũ mortẽ xp̃i ꝓcurãtium. In penam enim mort̃ xp̃i templũ ⁊ ciuitas urb̃m fuerũt destructa ꝑ ¶ Romanos ⁊ sacerdotes partim interfecti ⁊ partim captiuati. Et hoc est q̃d ꝓdixit dauid. fiat ꝓmoratio id est habitatõ eor̃ deserta. Si vero loquit̃ de pena inde ꝓditoris. Et hoc est q̃d dicit. Epatum ei⁹ accipiat alter. Cõclusit itaq; petrus dicens. oportet ergo ex his viris qui nobiscũ sunt ꝓgregati omni tpe quo intrauit ⁊ exiuit inter nos dñs ihs incipiens a baptismate iohannis vsq; in die qua assumptus est ab o bis testem resurrectiõis eius nobiscũ fieri. vnũ ex hys. Et statuerũt. s. elegerũt duos. ioseph qui vocabat̃ barsabas. qui cognoiatus est iustus. ⁊ ¶ Mathiaz. Scõm aliqs iste barsabas fuit ille qui cũ paulo ad aplatus assumpt⁹ fuit. de quo fit mentio. Actuum xiij. ca. Sed ¶ Nicolaus de lira sup̃ p̃mo ca. ⁊. iij. ca. Actuũ aplor̃ asserit aliũ fuisse: ¶ Nam iste cognoiat⁹ est barsabas. Ille vero barnabas. Iste barsabas fuit filius alfei. ⁊ sic de galilea oriundus. Ille vero ¶ Barnabas dr̃ cyprinus. id est de cypro natus. de q̃ mentionẽ facit ieronimus in libro de viris illustrib⁹. Consequent̃ aplĩ ꝓsequuti sunt electionẽ ¶ Mathie cum orone deuota. ¶ Nã

UVA. BHSC. IyR_226

orãtes dixerũt. Tu dñe q̃ corda nosti oĩm ostende quẽ elegeris ex hijs duobus. vnũ accipe locũ ministerij huius ⁊ aplatus. de quo ꝓuaricat⁹ est iudas. vt habitet in locũ suũ. ⁊ dederũt sortes eis. Quidã dicunt vt Jeronimus ⁊ Beda. q̃ hee sortes tales fuerunt quales ille quas in lege veteri creberrimus vsus erat. de q̃bus scribit̃ puerbiorum. xvj. Sortes mittunt̃ in sinũ. sed a dño dꝛperant̃. Ex quo inquit Nicola⁹ de lira Q̃ vti sortibus est ex vario euentu seu dispositiõe alicuius rei sensibilis ꝓpositę terminare aliq̃d dubiũ vel incertum. Sicut ex fluctis ꝓpositis. q̃ hoc q̃ aliquis accipit breuiorẽ vel longiorẽ. seu in plectiõe taxilloꝝ. q̃ hoc q̃ aliquis ꝓijcit plura vel pauca puncta. vel ex ꝓsimilibus aliq̃d dubiũ inter homines determinat̃. Et si hoc fiat ad alicuius rei diuisionẽ ꝛ inter homines vt per hoc determinetur quis. quam partem accipiat vocat̃ sors diuisoria. Si autem hoc fiat ad aliq̃d determinate agendũ. vocat̃ sors ꝓsultoria. Si vero fiat vt p̃cognoscat̃ aliq̃d futuꝝ contingens vt inquit Thomas. xxij. q. lxxxxv. vocat̃ sors diuinatoria. vti sorte diuisoria licitũ est. dũmodo non adsit ibi aliqua superstitio. puta inuocatio demonis vel expectatio euent⁹ rei ab influentia planetaꝝ ⁊ stellaꝝ. Sortib⁹ vero ꝓsultorijs ⁊ diuinatorijs maxime in electiõib⁹ platoꝝ eccle abstinendũ est. vt scribit̃ xxvj. q. ij. ca. nõ statuꝛ. ca. hij qui. ca. nõ exemplo. Et de sortilegijs p totũ. nec obstat quia i electione Mathie vsi sunt sortibus. Quia vt ait Beda. pulegia paucoꝝ cõem legẽ nõ facũt. Et apli in hoc moti fuerunt ex familiari cõsortio spũs sancti ⁊ sine aliqua superstitõe. Tertio fuit illa electio debite celebrata respectu electi. qui fuit Mathias rect⁹. simplex. pbus. mũdus. iustus. innocẽs. ipollutus. Cecidit eni sors sup illũ. Et factus est duodecim⁹ aplis ipleuitq̃ numeꝝ illuꝝ. Notandũ hoc loco q̃ Dionisius qui fuit Pauli discipul⁹. videt̃ aliud sentire de sorte illa q̃z ceteri. Ait nanq̃ sic in libro Ecclesiastice ierarchie de diuina sorte q̃ sup Mathiam cecidit. Alij q̃dem alia dixerunt nõ religiose sicut arbitror. Meã aũt intentõem ⁊ ipe dicã. Videtur eni in eloq̃a diuina sortẽ noiare theurticum quoddã donũ demonstrãs illi thearchico choro. a diuina electione susceptũ. hec ille. In q̃bus verb̃ innuit q̃ illa sors nichil aliud fuit nisi q̃dam splendor ⁊ radius supmissus. q̃ quẽ ipe esse debat̃ in aplum assumendus. Sed reuera esse pot vtrunq̃z. ⁊ q̃ apli vsi sunt sortibus ne a lege discrepaꝛẽt in q̃ summ⁹ sacerdos sorte querebat̃. Et q̃ radius emicuerit super Mathiam. Qui aplicam dignitatẽ cũ tanta deuotione ac intentiõe recta tam ex parte sui quam ex parte apostolorum fuit assecutus. O q̃z miserabilis est temporum hoꝝ condicio. O q̃z deflẽdus ecclesie status. O q̃z lugẽda xpiane religionis iactura. q̃m dignitates ecclesie q̃z sepe cõferunt̃ indignis. nichil vtiq̃ est q̃ magis officiat ecclesie dei. q̃z q̃ idigni assumunt̃ plati ad regimẽ aiaꝝ. Sed de hoc satis dictũ est in sermone de ambitione in quadragesimali nostro.

Qualiter beat⁹ Mathias p̃dicauit cõstanter veritatẽ euangelicã sequẽtib⁹ signis ob q̃z martyrij coronã accepit. Cap̃. tertium.

Tertiũ misteriũ ꝓtemplandũ de electione Mathie dicit̃ vtilitat̃. fuit nanq̃ electio illa ⁊ assumptio vtilis ꝓpter tria.

Primo ꝓpter veritatis p̃dicationem.

Secundo ꝓpter miraculoꝝ operationem.

Tertio ꝓpter martyrij tolerationem.

Primo fuit vtilis assumptio Mathie ad apostolatũ ꝓpter veritatis euãgelice p̃dicationẽ. Naz p̃dicauit euãgeliũ xpi in Macedonia ⁊ in iudea de q̃ sic scribit̃ in q̃dam legenda. q̃ treueris inuenit̃ Mathias de tribu iuda ⁊ in ciuitate bethleem illustri pia pia oriundus fuit. Qui Iris traditus oĩm in breui legis ⁊ pphetaꝝ sciam apprehẽdit lasciuiam q̃z abhorrẽs pueriles annos morum maturitate vincebat. Informatus q̃z animus eius ad xtũ. vt esset ad intelligentiam habilis. ad miam facilis. in pspi⁹ nõ clatus. in aduersis pstans ⁊ in trepidis fatagebat. vt q̃ sensu peceperat ope cõpleret. ⁊ oris doctrinã man⁹ opatione monstraret. Hic cũ p iudeã p̃dicaret ⁊ coram pontifice accusaret̃ in multis. Rñdit de obiectis. q̃ crimina dicitis nõ oportet me cuncta dicere. q̃m xpianuz esse. nõ est criminis. sed glẽ. Cui pontifex. Si tibi dantur inducie vis pe

UVA. BHSC. IyR_226

nitere ⁊ ille absit vt a veritate quam semel inuenerim per apostolos digrediar. Constantissime itaq; christū predicando magnificauit. Secūdo fuit assumptio vtilis pp̄ miraculoꝝ operationem multa nāq; miracula per illū operatus est deus. Nam in macedonia quandā potionē toxicatā que visu cūctos priuabat quam sibi dederunt in nōe christi bibit ⁊ nullā lesionē incurrit. Et cuz illa potio ās plures alios excecasset ille singulis manū imponēs oēs in christi nomine illuminauit. multaq; alia signa fecit ꝓpter que multi crediderūt in christuz. Tertio fuit vtil assumptio mathie propter martirij tollerationē. Nam ls aliqui dicant q̄ post multa bona opera in pace quieuit. tñ creditur q̄ martirio fuerit coronatus de quo etiam diuersa narrant. Nam quidaz asserunt eum fuisset lapidibus obrutum. Alij fuisse crucifixum. Non nulli vero securi more romano percussuz. Potuit cē q̄ oia ꝯcurrerint ⁊ q̄ fuit cruci affixus et cū non cito extingueret q̄ fuerit lapidatus ⁊ ante ās spiritū exalaret q̄ fuerit securi ꝑcussus Huius corpus rome i ecclesia sancte marie maioris sub lapide porfirico sepultuz esse perhibetur. Et ibidem caput eius populo demonstrat. Quidaz vero aiunt q̄ corp⁹ illō de iudea romā deinde treueriz fuit trāslatū. alia vero cū angelis ⁊ sanctis gaudet in celis vbi fruitur eterno bono. Ad quod nos perducat ille Jesus filius dei qui cum ꝑe ⁊ spiritu sancto viuit ⁊ regnat in secula seculorum. Amen.

Sermo quadragesimus secūdus de gloria beati Bartholomei apostoli q̄ magna ostēditur ex triplici eius excellentia.

Magna est gloria eius scribūtur hec verba psalmo. xx. Licet ingentissima sit gl̄ia sanctoꝝ quam habent i regno celoꝝ tū ⁊ illa qua i ecclesia militāte illustrantur admirabilis est ⁊ copiosa. Vbiq; itaq; et quotidie nomen illoꝝ sanctū ⁊ venerabile predicat atq; de quam plurimis per anni circulū festiuitas in ecclesia celebrat. Illo die vero celebris memoria recolit bti apostoli bartolomei quem oēs fideles deuotissime venerant. Hic vnus fuit ex duodecim aplis quem aiunt nonnulli ex nobilibus parentibus ortū. s. rege indie ⁊ cuz diutino detentus errore ydoloꝝ fuisset tandē audita fama ⁊ sanctitate ac miraculis Jesu christi in iudeam abijt. vbi ad xp̄m conuersus perpetuo ei adesit ⁊ post susceptū spiritum sanctuz euangeliū feruētissime predicauit. Merito igit in hoc ſmone de ipsi⁹ gl̄ia tractare debemus: quā dixit magnā illuminatus ꝓpheta propter triplicē eius excellētiā.

Prima dicitur ydolatrie destructio.
Secunda martirij tolleratio.
Tertia corporis conseruatio.

Qualiter beatus bartholomeus predicās in idia ydolatriā extinxit. Et de ydolatrie diffinitiōe originatōe ⁊ graui offensiōe capitulū primū.

Prima excellētia beati bartholomei ostendēs magnitudinez glorie eius dicitur ydolatrie destructio. Nam in india ydola destruxit ⁊ populos ad xp̄m conuertit. Accessit quidem ibi ad tēpluz in quo erat ydoluz nomine astaroth in quo quidā demon habitabat qui se languentes curare dicebat. Sed cū templū languentibus plenum esset. Et nullum ab ab id olo rūsuz habere possent ad aliā ciuitatē perexerunt. vbi aliud ydolum noīe berith colebatur. Et interrogātibus cur sibi astaroth respōsum non daret. Respondit berith. Deus vr cathenis ignis constrictus nec respirare nec loqui audet ab illa hora qua apl̄us dei bartholomeus indiā intrauit. Dicunt illi quis est iste bartholomeus. Et demon ñdit. Amicus est dei oipotentis. Et ideo venit in istam prouinciā. vt oēs deos indie euacuet. At illi. dic nobis signa eius vt eū inuenire possimus. Quib⁹ demon ait. Capilli eius nigri ⁊ crispi. Caro eius candida occuli grādes: nares equales ⁊ directe: barba prolixa habēs paucos canos. statura eq̄lis: induitur pallio albo qō per singulos angulos gēmas hz purpureas. Viginti sex anni sunt ex quo vestes ⁊ sandalia eius nec veterascunt nec sordidant. Lencies flexis genibus per diem orat ⁊ cencies per noctez.

UVA. BHSC. IyR_226

Angeli cū eo ambulant qui nunq̄z eu3 fa
tigari nec esurire permittunt. Semper eo
de3 vultu ⁊ aio letus ac hylaris pfueuerat
Oia puidet oia nouit oiu3 gtcū liguas itel
ligit. Et qō vobiscū loquor ipe iā nouit. ⁊
qñ queretis eū si uult oñdet se nob si āt nō
uult nō poteritis iuenire. Rogo āt vos vt
cū eū inueneritis rogate eū ne huc veniat ne
āgeli sui hoc mihi faciāt qō socio mō iā fe
cerunt. Cū ergo per duos dies solicite que
rētes eū minime iuenissent q̄dā die q̄dā de
moniacus exclamauit dicens. Apostole vī
bartholomee. Incēdūt me orones tue. cui
apostolus. obmutesce ⁊ exi ab eo. ⁊ statim li
beratus est. Quod audiens rex regionis il
lius polemius cū haberet filiā lunaticā mi
sit ad apl'um rogans vt ad se veniret ⁊ filiā
suam sanaret. Ad quam cū apl's venisset ⁊
eaz cathenis ligatam videret q2 accedētes
ad illam morsibus lacerabat. iussit eam sol
ui. Et cū ministri ad eam accedere non au
derēt dixit. Ego demoniū qui in ea erat iā
ligatū teneo ⁊ vos timetis. Et statim solu
ta ⁊ liberata est. Tunc rex camelos auro ⁊
argēto ⁊ lapidib⁹ preciosis onerauit ⁊ apo
stolum inquiri faciens eum nullatenus in
uenire potuit. Mane aūt sequenti apparēs
apostolus cū solo rege in cubiculo dixit ei.
vt quid me cū argento ⁊ auro tota die que
ristis. Ista munera sunt necessaria hys qui
terrena requirunt. Ego nihil terrenum ni
hil carnale desidero. Tunc sanctus bartho
meus cepit eū multa de misterio nostre re
demptionis docere ostendens inter cetera
cristum vicisse diabolū per mirabilē ꝓgru
entiā. potentiā: iusticiā: ⁊ sapientiā: ꝓgruē
enim fuit vt qui filium virginis. i. adam fa
ctum de terra duz ad huc esset virgo vice
rat a filio virginis vinceret. Potēter quo
q3 ipsum vicit cū de sua dominatione potē
ter eiecit quam diabolus ꝓ deiectōe ꝑmi
hōis vsurpauit. Et sicut alicuius victo2 ti
ranni comites suos mittit ut eius titulos
vbiq3 erigant ⁊ tirāni deiciant. Sic xp̄us
victo2 nuncios vbiq3 mittit vt diaboli cul
tum euacuent ⁊ cristi statuant. Iuste quo
q3 diabolum vicit q2 iustum est vt qui co
medentez hominē vincens detinebat ieiu
nante hoīe victum hominē amplius non
teneret. Sapienter aūt illum superauit dū
ars diaboli deluditur arte xp̄i. nam duz cri
stus in deserto ieiunauit anhelabat diabo
lus illum agnoscere si deus esset ⁊ ex hoc co
gitabat q· ñ non esuriret post quadragita
dies deus erat. Si vero esuriret q· hō esset
⁊ tunc ipsum vt primū hominē per cibum
deuiceret. Sed cognouit deus nō potuit q2
esuruit nec vinci q2 eius tēptationi nō cef
sit. Cum ergo eidez sacra fidei predicasset
dixit regi q· si baptizari vellet deum suū ca
thenis ligatum sibi ostenderet. Sequenti
ergo die iuxa regis palaciū dum pontifices
idolo sacrificarent cepit clamare dēmon ac
dicere. Cessate miseri sacrificare nob ne pe
iora me patiamini q· cathenis igneis ab
angelis ihesu xp̄i ligatus suz. Statiq̄z oēs mi
serūt funes vt simulachrū euerterent sed ñ
potuerunt apl's aūt demoni precepit vt in
de exiens idolū ipsuz cōminueret. qui stati
exiens oia idola templi per se ipsum cōfre
git. Deinde fusa oratione ab apl'o oēs infir
mi sanati sunt. Apostolus aūt templū do
dedicauit ⁊ demonē in desertum abire pre
cepit. Tunt angelus dñi ibidem apparuit
⁊ tēpluz circumuolans in quattuor angu
lis signū crucis digito suo sculpsit dicēs hec
dicit dñs. Sicut vos oēs ab infirmitate ve
stra mundaui. Ita ⁊ tēplū hoc ab oi sorde
mundabit ⁊ habitatorē eius quem apl's
in desertū locum abire precepit ꝑmis vob
ostendam qué videntes ne timeatis. Sed
quale signū in lapidibus hīs sculpsi tale in
vr̄is frontibus imprimatis. Tūt oñdit eis
ethiopem nigriorē fuligine facie acuta bar
ba prolixa crinibus vsq3 ad pedes ptensis
oculis igneis vt ferrū ignituz scintilla emit
tentibus flāmas sulfureas ex occulis ⁊ ore
spirantē cathenis igneis vinctū retromani
bus. Et dixit ei angelus. qñ iussionez apti
auduisti ⁊ de tēplo oia idola confregisti lo
uam te vt vadas in talem locū vbi nullus
hō morat ur ⁊ ibidem sis vsq3 ad diez iudi
cij. Ille autem solutus cū magno strepitu
⁊ vlulatu disparuit. Angelus aūt domini
in celum cunctis videntibus euolauit. tūc
rex cū vxore et filys oiq3 populo baptizat⁹
est ⁊ relicto regno. apostoli discipulus est
effectus. Sed vt predicta clarius intelligan
tur ⁊ ne credantur falsa esse aq3 confictā
tria in hac gte de idolatria sūt declarāda

UVA. BHSC. IyR_226

Primū q̄d ē ydolatria. Scō vñ ortū hūit
Tertiū vtr̄ sit grauissimū pcēr. Ad pmū
dicimus ſm ſnīaz ysidori lib̄o. viij. ethi. et
sci thome. xxv. q. lxxxiij. Qz ydolatria est
cultus q̄ soli deo debet exhibit⁹ creature.
Nā ydolatria tvoloz ſuitus siue cultura
interp̄tat latria. n. grece latīe ſuit⁹ dr̄ q̄ p̄z
tū ad uerā ſligionē attīet nō nisi vni. et soli
deo debet. hāc sicut ipia ſuperbia siue hoiuz
siue demonū sibi exhiberi iubet uel cupit.
Ita pia hūilitas uel hoiuz uel āgloz scōz
sibi oblatā recusat. et cui debet oīdit. sicut
paul⁹ et barnabas fecerūt de q̄bus scribit
actuū. xi. c. Qz cum listris pp miracula que
fiebāt uellēt ipſis popli diuinū honorē tri
buere et dare thura. dicētes dij silēs facti ho
mibus descēderūt adnos. Et vocabāt bar
nabā iouē. paulū ẏo mercuriū. q̄ ipe erat
duz ubi. Illi cōscissis tunicis suis exierūt
turbas clamātes et dicētes. viri q̄d hic faci
tis. et nos mortales sum⁹ silēs uob hoines
Ygr̄ ydolatria dr̄ a latria et idolo. Idoluz
aūt ē ſimlācz. qō hūana effigie factū et cōse
cratū ē. iuxta vocabli interp̄tatōz. Idos eni
grece formā sonat. et ab eo p diminutōez.
idolū deductū qō apud nos formulā facit
Ygr̄ ois forma uel formula ydolū se dici ex
poscit. Quidā ẏo impite dicūt idolū ex do
lo supſisse nomē eo q̄ diabol⁹ creature cul
tū diui nois iuerit. Dñt isup idola silācra
Nā ſimlācra a filitudie nūcupāt. eo q̄ ma
nu artificis ex lapide aliaue materia eoruz
vultus umitāt q̄z honorē fūgūt ſimlācra
dicta. vel p eo q̄ sunt silia. vl p eo q̄ simu
lata atq̄z pficta. Simulacra ym⁹ ex luto fe
cit hismahel ſm hebreos. Scōm ẏo gētiles
ymus fuit pmethe⁹. Greci vero referūt q̄
fuit cetrops. Fuit āt pmethe⁹ tpe Jacob
ff athlātis astrologi de q̄b⁹ multa loquit
Aug. li. xviij. de ci. dei. c. viij. Hic pmothe
us ym⁹ dict⁹ ē fecisse hoies tū q̄ ō rudib⁹
fecit doctos. tū q̄ legr̄ fecisse hoiuz imagies
quas arte quadā dēabulare faciebat. Le
trops ẏo fuit ille q̄ metu plagaz egipti ut
dicit mgr̄ i hiſtoria scolaſ. fugit i grecia et cō
didit athēas. et pum⁹ iouē imolauit ioui.

Scōm q̄ō declarādū vñ ortū hūit ydo
latria. et ad hoc assignare solēt tres origina
les cause.

Pria dr̄ iordiata affectō. Scōa nālis dele
Tercia negligens consideratio.

Prima cā fuit inordīata affectō quā tāgit
lactātius li. pmo diuiaz institutōnū. et Ysi
do. vbi supra. Nā fuerūt quidā vrbiū pdi
tores aut viri fortes. quib⁹ mortuis hoies
qui eos dilexerūt simlācra finxerūt. vt habe
rēt aliq̄ō ex ymagis pteplatōne solaciū. Et
ut recitat mgr̄ i hiſtoria scolaſtica a Nino
orta sunt ydola. mō qui sequit. Mortuo
siq̄dē belo pfe. ninus i solaciū doloris fieri
fecit imaginē pris sui. cui multā exhibebat
reuerētiā. hic hoies regiōis vt ei adularēt.
et nō nulli timor⁹ ducti diuios honores ima
gini exhibere ceperūt. hui⁹ exēplo plures ca
ris suis mortuis imagies dedicare ceperūt.
Et sicut ab idolo beli cetera traxerūt origi
nē. sic ab ei⁹ noīe. noīa generalr̄ acceperūt
Sicut. n. bel⁹ dict⁹ ē ab assiriys. sic et alie na
tōes ſm idiomata et liguaz varietates. alie
bel. alie baal. alie baali. alie belfegor. Alie
belzebuch. eoz idola vocauerūt. Diophā
tus uero lacedemonū auctor libros scripsit
antiquitatū. xiij. In q̄b⁹ ait. Sirofanem
egiptiū familia suba locupletē. filiū genuit
se q̄ velud enormis sube succesſorē. ieffa
bili vltra q̄z p̄mitas exigebat affectu dilige
bat is dū adulus fortūe i cursib⁹ rapet p̄ez
isupabili affecit merorē. Qui filij simulacrū
i suis edib⁹ istituit vniuersa vero familia i
dñi adulatōe aut coronas plectē aut flores
iferre aut odoramēta simulacro succēdē cō
sueuit. Nō nulli et suoz culpabiles dñi fu
riā cultātes ad simulacrū p fugi venīā me
rebāt. hic et hui⁹mōi facta sūt post diluuiū
Nā vt ait tho. vbi supra articulo. 4. irō si
one ad secūdū articulū. In pria etate nō fu
it ydolatria pp recētē memoriaz creatiōis
mūdi ex qua adhuc vigebat cognitio vni⁹
dei in mēte hoiuz. In. vj. ēt etate ydolatria
est exclusa. per virtutem et doctrinā cristi q̄
de diabolo triumphauit.

Scōa cā originalis vñ ortū hūit ydolatria
fuit nālis delectatio. hō. n. nāliter ō repse
tatione delectat. iō hoies rudes a pn. vidē
tes p diligētiā artificū ymagines hoiuz fie
ri diuinitatis cultū eis ipēdēt. Quidā isu
p p quādā nefariā artē ymagines q̄sdā cō
stituebāt q̄ ẏtute demonū aliq̄s certos effe
ctus hēbāt. vñ putabā in ipis ymaginib⁹
eē aliq̄d diuinitatis et p ipās diuinū cultuz
illis exhibebāt. Et hec fuit opinio hermet
termegisti. vt augu. dicit in. viij. de. ci. dei.

UVA. BHSC. IyR_226

Tertia cā originalis vñ orta ē ydolatria vr dei inconsideratio. Negligentes qdē hoīes ad ꝯsiderandā excellentiā dei veri. quibusdam creaturis ꝑ aliquā excellētē ꝟtutem diuinitatis cultū exhibuerūt. sicut diximus in sermone de simplicitate dei ꝛ i ſmone ꝺ sia. vñ lactāti⁹ li. pmo diuinaꝝ īstitutionū ait. illos quos deos ipiti ꝛ isipiētes tanquā deos ꝛ nūcupāt ꝛ adorāt. nemo ē cā icōsi derat⁹ q nō itelligat fuisse mortales. Quō ergo iquit aliqs dij crediti sūt nimiꝝ qꝛ re ges maximi ac potētissimi fuerūt. ob meri ta suaꝝ virtutū aut muneꝝ aut artiū reper taꝝ. cū chari fuissent hijs qbus iperauerāt i memoriā sūt ꝯsecrati. qđ si qs dubitet res coꝝ gestas ꝛ facta ꝯsideret q vniuersa tam poete q̃ȝ istorici veteres ꝓdiderunt. hec ille Cū ergo singulis dijs statue dedicarēt. de mōes hoibus errātib⁹ colēdos se exhibuerunt i ydolis dādo rñsa ꝛ aliqua q videbātur hoibus mirabilia faciēdo.

Tertiū qđ erat ꝺclarādū vtꝝ ydolatria sit grauissimū peccatorū. Et ad hoc rñdet ꝑ glo. sup. xv. c. leuitici que ait. Oē peccatum imundicia ē aie. Sȝ ydolatria maxia. Ad uertēdū tñ ſm Tho. ꝙ grauitas alicuius peccati pōt attendi dupl̃r. Uno mō ex pte ipsi⁹ peccati. ꝛ sic peccatū ydolatrie ē grauissimū. Sicut. n. i terrena republica grauissimū eē vr̃ ꝙ aliqs honorē regiū alteri ipēdat q̃ȝ vero regi. qꝛ q̃ȝtū i se ē totū reipublice perturbat ordinē. ita i pctis q ꝺ deū cōmittūt q tñ sūt maxia grauissimū eē vr̃ ꝙ aliquis honorē diuinū creature ipēdat. qꝛ q̃ȝtū i se ē facit aliū deū i mūdo minuēs principatū diuinū. Si vero obiceret ꝙ pessimū optio opponit vt dr̃. viij. ethi. Sȝ cult⁹ iterior q ꝯsistit in fide spe ꝛ charitate ē melior. q̃ȝ cultus exterior. ergo ifidelitas desꝑatio ꝛ odiū dei que opponūt cultui iteriori sūt grauiora pctā q̃ȝ ydolatria q opponit cultui exteriori. Rñdere possum⁹. ſm tho. Q ydolatria ꝓsupponit iteriorēȝ ifidelitatē ꝛ adicit exteri⁹ idebitū cultū. Si vero sit exterior tātū ydolatria absq̃ȝ iteriori ifidelitate additur culpa falsitatis. Secūdo pōt attēdi grauitas peti ex ꝑte peccātis. sicut grau⁹ ē pctm̄ eius qui peccat sciēter q̃ȝ qui peccat ignorāter. ꝛ ſm hoc grau⁹ peccāt heretici q sciēt corrūpunt fidē quā accepert q̃ȝ ydolatre ignorāter peccantes. Et silr̃ ēt aliqua alia pctā pñt eē maiora ꝑ maiorē ꝯtēptū peccātis. Cōtra pctm̄ igit ydolatrie pdicauit efficacissime btūs bartholome⁹ qđ in prouincia indie vt predictū est ꝟtuose deleuit

Qualiter i albano maioris armenie beat⁹ bartholome⁹ passus ē martiriū ꝺ cui⁹ passiōe varia ē opio q tñ facile ꝯcordat. c. ij

Secūda excellēcia bti bartholomei oñdēs magnitudiēȝ gle illi⁹ dicit martirij tolleratio. Transiuit qppe ex hoc mundo glōso martirio coronatus. Nā postq̃ȝ rex polemi⁹ sca cū baptisma suscepit vt ponit i legēda oēs tēploꝝ pōtifices cōgregati ad astragē regē frēȝ ei⁹ ꝯuenert. Et de deoꝝ suoꝝ amissiōe ꝛ tēpli subuersione. ꝛ regis ꝑ artē magicā deceptōe ꝺ aplm̄ sūt cōquesti. astrages ergo rex idignat⁹ mille viros armatos ad capiēduȝ aplꝫ ꝺstinauit. q cū adduct⁹ fuissꝫ corā eo dixit ei rex. Tu ne es ille q euertisti frēȝ meū. Cui apl̄s ego illū nō euerti. sȝ cōuerti. cui rex sicut tu fecisti frēȝ meū deū suū reliqre ꝛ tuo credē. sic ꝛ ego te faciā deū tuū relinqre et mō sacrificar. cui apl̄s. Ego deū quem colebat fr̄ tu⁹ ligaui ꝛ ligatū oñdi. ꝛ vt simulacrū frāgeret coegi si sic poteris facē do meo poteris me ad simulacrū adorādū ꝓuocar sin aūt deos tuos cōminuaȝ ꝛ tu crede deo meo hec illo dicēte nūciat regi. ꝙ de⁹ suus baldach cecidisset ꝛ cōminutus fuisset. qđ rex audiēs purpurā qua idut⁹ erat scidit Et aplꝫ fustib⁹ cedi iussit atq̃ȝ iterfici ꝺ gnē aūt passiōis hui⁹ apl̄i triplex extat opinio

Prima eorū qui dicunt ꝙ fuit crucifixus. Secūda eoꝝ qui asserunt ꝙ fuit excoriat⁹ Tertia alioꝝ q tenēt ꝙ fuit capite trūcat⁹ De prima opinione loquit sic btūs dorotheus bartholomeus indis predicauit qui euangeliū ſm matheū in ꝓpria coꝝ lingua eis tradidit. Dormiuit in albano ciuitate magne armenie crucifixus deorsum habēs capud. De secūda ꝛ tertia opiniōe ita scripsit theodorus abbas ꝛ doctor pcipuus apostolus dei bartholome⁹ primū in licaonia predicauit postmodū in india ad vltimum in albano vrbe. s. maioris armenie. Ubi primo excoriatus. Tandē capite plexus ibidem sepultus est. Sed cōtrarietas ista facile solui potest. vt dicatur ꝙ primo crucifix⁹

fuit deinde anteq̃z in cruce morere. depositus. excoriat⁹ fuit. Et postremo capite trũcatus. cuius corpus cristiani tulerunt ⁊ honorifice sepelierũt. Rex aũt Astrages ⁊ tẽplozũ pontifices a demonib⁹ arrepti mozcui sunt. Rex vero polemius in eẽm ordinatur ⁊ viginti ãnis officiũ episcopat⁹ laudabiliter implens plenus virtutibus in pace quieuit. Sz mirari forte quis possz quomodo bartholomeus i albano maioris armenie sit passus. cũ in india p̃dicando ydolozũ cultũ euacuauerit. Ad qõ respondeo qz verisimile est q⁹ rex astrages armenie regno presidebat. Nã vt ait ysido. xviij. ethi. lib. armenia sita est inter taurũ ⁊ caucasuz a capadocia vsqz ad caspiũ mare protensa hñs a septẽtrione Cerannos montes et cuius collibus. Tigris fluuius nascit ⁊ in cuius montibus archa post diluuiũ sedisse p̃hibetur hec est terra ararach in qua z fugerunt filij. Senacherib. qñ ipm in tẽplo dei sui oranteˇ interfecerũt. vt scribit. iiij. regz xviij. c. Et quibus colligimus Qz armenia indie sit contigua. ad quaz rex astrages deduca fecit apostolum bartholomeuz.

Qualiter corpus apostoli ꝓseruatũ ẽ mirabiliˇ qñ. pectũ in mari deuenit ad insulã liparitanã. Et ide collectis ossibus q̃ a saracenis fuerũt dispersa. delatũ fuit beneuentũ vbi deuotione singularissima venerat.

Tertia excellentia bti bartholomei gliã ei⁹ mãifestãs dñ corpis ꝓbatõ placuit qdẽ altissio deo corpus apli sui mirabiliter cõseruare ossibũq̃z eius curã gerere specialem. Et hoc tripliciter

Primo in protectione
Secundo in dispersione.
Tertio in veneratione.

Primo de⁹ mirabiliˇ ꝓbauit cõp⁹ apli i pectõe. dñ. n. pagãi viderẽt pp signoz freq̃ntiã cõp⁹ ei⁹ plimũ venerari. indignati loculo plũbeo ipositũ i mar̃ p̃cipitauerẽt. Et õ hoc ita scripsit. btus theodoz⁹ supradict⁹ mota ẽ cũ ipetu de regiõib⁹ armenie archa cũ qtuor aliozũ martiz archis q̃ silr dũ signa ozarẽt cũ ea fuerãt i mar̃ p̃ecte. ⁊ p tm spaciũ mris qtuor hys p̃cedẽtib⁹ ⁊ tãq̃z ministr⁹ obseq̃ qõãmõ apli faciẽtib⁹. venerũt i ptes sicilie i insulã q̃ liparis nũcupat. sic ẽpo hosti ẽsi q̃ tũc pses erat reuelatũ fuit. vẽit ad pauperculã thesaur⁹ ditissim⁹. vẽit ad ignobilẽ p̃ciosissima margarita venit ad mestã splẽdidissimũ luminare. Illis ergo qtuor ad diuersas terras eũtib⁹ scm apl̃m i dicta insula reliq̃rũt. Et. n. p̃dictos qtuor martyres apls retrozsũ reliquens vnsi. f. papinuz in ciuitate sicilie milas. Illũ ẽo lucianum noie messinã trãsmisit. reliquos ẽo duos i calabriã direxit gregoriũ qdẽ i ciuitate colupnã. achaciũ aũt i ciuitatẽ q̃ chale vocat̃ Qui vsqz hodie suffragys suis splẽdẽt Suscept⁹ ẽ ergo btus apl̃us cũ mltis hymnis laudib⁹ ⁊ luminarib⁹ ⁊ tẽplũ sibi magnifice fabricatur.

Secõdo de⁹ mirabiliˇ ꝓseruauit corp⁹ apli in dispsione. ãno q̃ppe dñi. ccc. trigesimo pmo Saracent sicilia iuadẽtes liparitanã insulã vbi corp⁹ sci bartholomei qescebat vastauerũt ac ei⁹ sepulchrũ ꝓfringẽtes ossa ipi⁹ dispserũt. Illis aũt postea ide recedẽtibus appuit apl̃us cuidã moacho dicẽs. Surge collige ossa mea q̃ dispsa sũt. Cui ille. q̃ rõne ossa tua colligere aut aliquẽ honorẽ tibi exhibere debem⁹ cũ nos deleri permiseris nec aut̃liũ nobis ipẽderis. Cui ille per multũ tp̃us meritis meis dñs huic pp̃o pepcit Sed corr pctis nimis inualescẽtib⁹ ⁊ vsqz ad celũ clamãtib⁹ iã. p eis nõ potui venia optinere. Sz cũ monach⁹ diceret. quõ iter tot aliozz ossa sua q̃z inuenri possẽt ait. nocte ad ea colligẽda ibis. Et ea q̃ vt ignẽ splẽdẽtia videris. ptin⁹ hec leuabis. q̃ oia vt dixerat inuenies. apli ossa leuauit. Et sup quan dã nauẽ ꝓcedẽs beneuẽtũ ea trãstulit.

Tertio de⁹ ꝓbat mirabiliˇ corp⁹ bartholomei i veneratõe. Mult eq̃dẽ illud a fidelib⁹ deuotissime venerari. nã lz singulis diebus ãni ecclesia i qua ossa illa felicia sũt reposita a fidelib⁹ frequẽtet. verũtn i festo ipi⁹ sci innumerabilis si dici pot̃ xp̃ianoz multitudo ad eãdẽ ꝓfugit. vbi etiã epi oes suffraganei abbates ⁊ alij ad laudãdũ deũ i suo scõ ꝓueniũt. Gaude ☉ bñuẽtana ciuitas. ditata tãto munere ad deũ pces tuas ꝓfidẽter effũde. sperãs idubitãter bartholomei meritis ipetrare qõ petis. nõ ab re disp̃it sapiẽtia dei. vt ex liparitana insula sacz hoc pign⁹ ad te deferret. Igit bartholomei p̃sidiũ idesinẽter iploza. vt p̃ intercessionẽ illi⁹ liberet te de⁹ ab oi malo ⁊ i sua gra ꝓfuet.

Sermo quadrigesim⁹ tert⁹ de victoria quã

UVA. BHSC. IyR_226

habuerūt sci apl'i Simon ⁊ Judas in qua ostēdit̄ virtus dei que erat in illis.

Fortes facti sūt i bello. Doctor gē-
tiū v̄ba sūt ista ad hebreos. xi. cap.
Si absq; vlla ꝯdictiōe ꝑdicassent
apl'i fidē xp̄i facile fuiss; ꝑsuadere
gētibꝰ vt i illū crederēt. S; ꝑfecto vbiq; du-
rissimā resistētiā īuenerūt. Ob q̄; opꝰ fuit
illos nō nisi forti aīo docē euāgelicā v̄tutē
Obmissis aūt alijs simonē ⁊ iudā inspicia-
mꝰ q̄ ꝑsaꝝ ꝑplos ab ydolatrie supstitiōe re-
uocarūt. Ipsi nāq; multa viilit̄ egerūt ad
expugnādos v̄itatis inimicos. Quos tam̄
coopāte deo potētissime debellarūt. verūtn̄
vt ista facilꝰ capiāt̄ i p̄nti s̄mōe d̄ victoria
scōꝝ simōis ⁊ iude dissereinꝰ. Fuerūt q̄ppe
victores ⁊ fortes i bello. ita vt adūsarij tur-
pissime confusi deficerent. hij autem tripli-
citer distingui possunt.

Primi fuerunt dyaboli. Secundi magi
Tertij ydolorum pontifices
Quatr̄ simō ⁊ iudas deuicerūt dyabolos.
Et vtꝝ demones hēant sciām futuroꝝ cō-
tingētiū. Et quō hn̄t ꝓfetas falsos atq; q̄li-
ter veritatē fatent̄. quā oduūt. Cap. primū

Primi aduersarij simonis ⁊ iude
q̄s deuicerūt fuerūt dyaboli dū. n. i
ꝑsidē applicuissēt. Varadach dux
regis babilonie ꝯ īdos ad p̄liū ꝓfe-
ctꝰ. nullū a dijs suis potuit hr̄e r̄nsu; ꝑgē-
tes aūt ad fanū ꝑrie ciuitatis r̄nsu; ibidem
hūerūt. Q; ꝑp apl'os q̄ venerāt dij r̄ndere nō
possēt. Tūc dux eos inq̄ri fecit. Et iuētos q̄
nā ēēnt vl' ꝑ qua re venissēt inq̄siuit. Qui
r̄nderūt. Si genꝰ q̄ris hebrei sumꝰ. Si ꝯdi-
ctiōe; s̄uos iesu xp̄i nos ēē fatemur. Si cā;
salutꝭ vr̄e cā huc venimꝰ. q̄bꝰ dux r̄ndit. Cū
felix r̄uersus fuero audiā vos. Cui apl'i mō
magis ꝯgruū ē recognoscere illū cuiꝰ ope
possitis vicere. vel certe rebelles placatissi-
mos iuenire. Quibꝰ dux dijs nr̄is potētio-
res vos video finē belli vob' rogo ꝑdicite.
Cui apl'i vt d̄os tuos mēdaces ēē ꝯgnoscas
iubemꝰ illis ad q̄sita dar̄ r̄nsa. vt dū dixerit
q̄ ignorāt ꝓbemꝰ eos ꝑ oīa ēē mētitos. Tūc
fātastici. grāde bellū dixerunt futurū ⁊ m'l-
tū ꝑpl'm hic ide ruiturū. Tūc apl'i ridēce-
perūt dixit eis dux me timō īuasit ⁊ vos ri-
tis. Cui apl'i noli timē. q2 pax huc nobiscū
itrauit. Et cras hora diei tertia legati indo-
rū ad te venient. ⁊ tue se ꝑtāti cū pace subici-

ent. Tūc pōtifices risu; leuauerūt. ⁊ duci di-
xerūt. Ad hoc isti secuꝝ te reddē volunt. vt
dū icautus fueris. ab aduersarijs occuper̄
Cui apl'i nō diximꝰ tibi expecta vnū mēse;
s̄ vnū diē. ⁊ cras i pace victor existes. Tunc
dux vtroq; custodiri fecit. ⁊ ex rei exitu ve-
races honorarēt ⁊ mēdaces ꝓ crīe punirēt̄
Cū ergo i crastinū q̄d apl'i ꝑdixerāt eueiss;
et dux pōtifices itēdere vell; ꝓhibuerūt apl'i
ne hoc fieret. cū ipi nō vidētes occidere. sed
mortuos viuificare missi ēēnt. itaq; demo-
nū fallacia ab apl'is v̄a narrātibꝰ fuit dete-
cta. Tn̄ vt ꝑs ista clarior fiat tria hoc loco
erunt dubia disputāda

Primū vtꝝ i d̄moībꝰ sit ꝑcognitō futuroꝝ.
Scd̄m vtꝝ a d̄mōībꝰ ēē possit aliqua ꝓfecia
Tertiū vtꝝ demōes ꝑ se vel ꝑ alios possint
veritatē fateri. Pro p̄mi dubij explanatōe
aduertēd̄ q̄ q̄dā īꝯsiderate dixerūt d̄mōes
oīa futura ꝑscire. Et hoc ꝯtēdūt ꝓbare.
Prīo ꝑ sic. q2 astronomi ⁊ mathematici ꝑ
cursu; astroꝝ ꝑcognoscūt ⁊ dicūt m'lta fu-
tura. ⁊ videmꝰ q̄ in m'ltis v̄a dicūt. ergo si
maior ē itelligētia ⁊ cognitio i demonibꝰ.
vr̄ q̄ ipi futura ꝑsciāt. Scd̄o id oñdit̄ ab ef-
fectu. q2 magi ⁊ diuini ꝑ pacta cū demōibꝰ
m'lta v̄a ꝑdicūt. ⁊ nō p̄nt nisi ꝑ reuelatiōe;
demonū ergo vr̄ q̄ ipi futura ꝑcognoscant
S; ꝯ sic asserētes ē auctas ysay. c. xli. vbi dr̄
ānūciate q̄ vētura sūt i futuꝝ. ⁊ sciemꝰ q2 dij
estis. ⁊ iteꝝ agꝰ. xxvj. q. i. c. futura. ait futu-
ra ꝑscire solꝰ dei ē q̄ i sua ꝯtēplatiōe illa q̄n-
q; āgelos vidē fac̄. Et ieronimꝰ sr̄ iº v̄bo
danielis q̄d dixerāt sapiētes babilonis nabu-
codonosor. s̄mo quē tu rex q̄ris ꝗuis ē nec
repit̄ q̄sq; q̄ idicet illū. exceptis dijs q̄ꝝ nō ē
cū hoībꝰ ꝯuersatio. Inq̄t. Cōfitēt̄ magi ꝯ-
fitēt̄ arioli ⁊ oēs scia secular̄ litt̄ature. ꝑsciē-
tiā futuroꝝ nō ēē hoīs. s; dei. ex q̄ ꝓbat̄ ꝓ-
fetas dei spū locutos q̄ futura cecinerūt. Pre-
terea si demones ꝑscirēt oīa futura tūc scirēt
q̄d cras vnꝰ q̄sq; debeat velle. vel cogitare.
S; hoc ē falsū. q2 quāto aliq̄d ē magis ꝓꝓ̄e
alicui. tāto certiꝰ ē ei. s; volūtas vnꝰ q̄sq; si-
bi p̄ntior est. q̄; alij. ergo certior est sibi q̄
velle debeat q̄; alij. Sed nullus certitu-
dinaliter scit quid debeat cras velle vel co-
gitare ergo multo minus nec alia creatura
Distinguendū ergo est s̄m bonauentu-
rā in. ij. di. vij. de futuris. Nā illoꝝ triplex
genus reperitur. Quedam. n. sunt futura

UVA. BHSC. IyR_226

que hñt cãm determinatã ⁊ in fallibilem. vt pote sunt illa que attendũtur circa motum corporũ superiorũ. i quibus est determinatio ⁊ ois impedimenti remotio. Talia possunt certitudinaliter sciri non solum a deo sed a creatura. Et hoc in sua cã sicut tẽ pus eclipsis solis ⁊ similia. Quedaꝫ futura sunt que habent causaꝫ determinataꝫ sed tamẽ fallibilẽ. vt pote sunt illa que sunt ꝑ inferiorẽ naturam. que ideo habent causã determinatã quia intentio nature mouet determinate ad vnũ. Ideo vero fallibilem q; multipliciter potest occurrere impedimẽtũ. Sicut si ager seminatus si terra pinguis est. ⁊ bona dispositio superiorꝫ corporꝫ afferunt pinguẽ fructũ. Et hec futura presciri possunt a creatura tñ fallibiliter ꝓpter impedimẽta que possent euenire. aut tẽpestatũ aut brutoꝝ ⁊ locustaꝝ ⁊ huiusmodi. Que dã aũt sunt futura q̃ habent causã indeterminatã ⁊ fallibilẽ. Sicut sunt ea que sunt a voluntate nostra. que indeterminata est eo q; ẽ ad opposita. fallibilis etiã q; possũt etiã volenti proficere occurere multa impedimenta. Et talia nõ possunt certitudinaliter sciri ab aliqua creatura. sed solũ a deo vel per reuelationẽ diuinam. Ratio est. q; cognitio creature pẽdet ex re. Quomã igitur res icerta est ⁊ in se ⁊ in sua causa. ideo creatura non potest illã certitudinaliꝫ nosscere aut prescire. diuina aũt cognitio non dependet a re aliqua ymo oĩa que nouit ꝑ modũ sue veritatis nouit. Et quia veritas sua est certissima certissime cognoscit contingentia vt necessaria. Et sicut certissime nouit ita potest certitudinaliter demõstrare ⁊ reuelare. Ideo hec precognitio futurorum vel dei est vel a deo. Et ideo cum talia futura predicuntur. predicio dicitur diuinatio. Et q; demones superbi maxime desiderant honorari vt deus maxime conant ostendere hoc in se habere. Et ideo dicere q; demones per se ipsos futura contingentia presciant certitudinaliter hoc est eis attribuere quod dei est. Ideo est ibi infidelitas ⁊ infidelitati frequenter annexa ydolatria. Ideo diuinatio est prohibita. Naꝫ vt sanctus tho. xxij. q. lxxxv. ait. si quis futura cõtingentia prenoscere aut prenunciare quocũq; modo presumpserit nisi deo reuelante manifeste vsurpat quod dei est. Et ex hoc aliqui dicunt diuini ꝼm ysido. li. viij. ethi quasi deo pleni. diuinitate enim se plenos simulant. ⁊ astutia quadã fraudulentie hõibus futura coniectant diuinacio ergo non dicitur si quis prenunciet ea que ex necessitate eueniunt. vel vt in pluribus que humana ratione cognosci possũt Neq; etiã si quis futura aliqua contingẽtia deo reuelante cognoscat ⁊ nunciet. tũc enim ille non diuinat. i. quod diuinũ est facit. sed quod diuinũ est suscipit. Tunc enim solũ dicitur diuinare. qñ sibi in debito modo vsurpat prenunciationẽ futuroꝝ euẽtuum. Vnde ieronimus super lucam dicit Nõ diuinacio semper in malã partem accipitur. quia non dicitur ab ordinata participatione alicuius diuini. sed ab idebita vsurpatione hec tho. Sequitur bonaventura q; quãuis demones nõ possint per se ipsos futura contingencia scire certitudinaliter. Tamen frequenter vera predicunt hoc autem est quatrupliciter ꝼm Augu. in tertio super genesim ad litteraꝫ. Aut. n. sensus vel ingeny acrimonia. Aut multa experientia. Aut dolosa cautela. Aut alia doctrina. Sensus acrimonia vt quando vident diligenter ⁊ considerãt ad quid inclinatur affectio nostra. vel que sint iducentia vel retrahentia. Experientia tẽporum. q; ex talibus viderunt accidere talia dolosa cautela quando proponunt aliq̃d facere ⁊ predicunt. Aliena doctrina quando iusto dei iudicio promittunt addiscere ab angelis. De astrologis ergo q; frequenter vera predicunt tenendũ est. q; hoc solũ est ꝓtecturando siue ꝼm legem astroꝝ. siue ꝼm dyabolica cõmercia. Scõm legẽ astro. vt pote qñ vñatur stella que hꝫ ipressiones super diuersos humores dispones ꝼm hoc hõiem ad diuersos mores ⁊ affectiões. Secũdũ dyabolica cõmercia. vt qñ volunt vi astro. vltra protendere. q̃z ad illud sup q̃ possunt. Tunc. n. nisi dyabolus adesset ita frequenter falsũ sicut verũ diceret. licet frequenter falsa predicãt ⁊ decipiant. Vnde Augu. li. v. de ci. dei. c. vij. ait. nõ in merito credit cũ astrologi mirabiliter multa vera rñdent occulto instinctu fieri spũum non bonoꝝ quoꝝ cura est. falsas ⁊ noxias

UVA. BHSC. IyR_226

opiniones de astralibus fatis inserere hūanis mentibus atq; firmare. Similr ꝛ male ficij siue diuini. qnq; vera predicunt. q̄ prescognosci in suis causis nāliter possunt. ꝟ futura vero cōtingentia nō certitudinaliter sed er coniectura quandoq; prenunciant.

Secūdus dubium fuit vtrū a demonibus esse possit aliqua profecia. Ad quod respōdet tho. xxij. q. c. lxxij. q. profecia importat cognitionem quādam procul exīstem a cognitione humana. Manifestū ē aūt q̄ intellectus superioris ordinis. aliqua cognoscere potest que sunt remota a cognitione intellectus inferioris. Supra intellectum autem humanū est non solum intellectus diuinus. sed etiā intellectus angelorum bonorum ꝛ malorum. ſm nature ordinē. Et ideo quedā cognoscunt demones sua naturali cognitione que possunt hōibus reuelare. tanq; remota a cognitione hōm. Simpliciter aūt ꝛ maxime remota sunt. que solus deus cognoscit. Et ideo profecia ꝓprie ꝛ simpliciter dicta fit solum per reuelationes diuinā. Sed etiā ipsa reuelatio facta p demones pōt ſm q̄d dici profecia. vnde illi quibus aliquid per demones reuelat̄. non dicunt̄ in scripturis profete simpliciter sed ꝓfete falsi siue ydolorum fictio siue cū aliqua alia adictione. Vñ augu. xij. super genesim ad litterā ait. Cum malus spūs arripit homines ihac vita. aut demoniacos facit. aut arrepticios. aut falsos ꝓphetas. Notāduꝫ q̄ demones ea que sciunt hōibus manifestant. non quidē per illuminationē intellectus sed per aliquam ymaginariā visionez aut etiā visibiliter colloquendo.

Tercium dubiū fuit vtrū demones per se vt per alios possint veritatē fateri. Et videtur q̄ non. Nam dr iohis. viij. c. de dyabolo. mendax est ꝛ pater eius. s. mendacij. Et xxij. q. v. c. cauete fratres. Omēs qui amāt mendaciū filij sunt dyaboli. Cuꝫ ergo dyabolus sit veritatis inimicus ergo illam cōfiteri refugit. Ad quod rndemus. q̄ ꝫ dyabolo veritas sit exosa tū illā quandoq; predicat ꝛ confitetur ꝓpter tria.

Primo ꝓpter cohactionem.

Secundo ꝓpter accusationem.

Tercio ꝓpter deceptionem

Primo dyabolus veritatem fatetur ꝓpter cohactionē. qñ cogitur ab ipso deo. Sicut factū legim⁹ qñ clamās in ydolis scōꝝ apostolorum virtutem ꝛ grām suis cultoribus significabat. Sic ēt in virtute xp̄i a scis demones interrogati. pro sepe in obsessis cōporibus vera respondent licet inuti. Scōdo dyabol⁹ veritatē fatet̄ ꝓ accusationē. dū .s. hōuꝫ peccata ad confusionē illoꝝ accusat. Vñ ꝫ de⁹ hōuꝫ pctā cognoscat. vult tamē vt dyabolus ille declaret ad maiorē peccātium exprobrationē. Ille vero hostis malignus tunc veritatē quā odit ꝓpter odiū animarum fatetur.

Tercio dyabolus veritatē loq̄t ꝓ decepti onē. Vñ vt iquit tho. xxij. vbi supra intellectus ad falsū deducit̄ ꝓ apparentiā veritatis. sicut voluntas ad malū per apparentiam bonitatis. Interdum igitur dyabolus veritatē ostēdit. vt sic falsitas eius securius acceptetur. Hinc cristus non sinebat loqui demones qui erant in corporib⁹ obsessis. ꝛ dicebant ipsum esse cristum. ne miscerent vera falsis. vt dicit micholaus de lira sup primo cap. Marci. Et. iij. c. luce dicta sūt ista vt sciamus vera eē que te aplorum victoria premisimus qui deo reuelāte imminentē futurā pacē illi duci prediserunt cum tamen demones contrariū mēcādo. suaſiſſent

Qualiter simon ꝛ iudas deuicerūt magos Et q̄ dicūt magi. atq; de vīa miraculoꝝ dei ꝛ scōꝝ a miraculis magoꝝ. Cap. ij.

Secundi aduersarij simonis ꝛ iude quos ipi deuicerūt fuerūt magi. Et h tria ꝫ̄ declarare debem⁹

Primū q̄ dicunt magi.

Scōꝝ quo magoꝝ miracula apparēta a veris miraculis distingūt

Tercium qualiter hij apostoli magos superarunt

Ad primū rndet ysidorus. viij. li. ethi. magi sunt qui vulgo malefici vocantur ob facinorum magnitudinem. hij ꝛ elemēta cōcutiunt turbant mentes hominuꝫ ac sine vllo venēni haustu violēcia tamen carminis interimunt. vnde ꝛ lucanus. Omēs haustī nulla fame polluta. venēni in cantatu peryt. Magoꝝ autem primus zoroastes rex batrianorum fuit de quo Augu. lib.

UVA. BHSC. IyR_226

xxj. de ciui. dei. ait Qu. quando primo natus ē risit. hunc postremo. Minus rex assiriorum interfecit. licet plerique tenent illum a demone suffocatū. Artem vero magicam multa post secula democritus amplauit. quādo ⁊ ypocratis medicine disciplina effloruit. hec autem vanitas magicarum artium. ex traditione angelorum malorum in toto terrarum orbe plurimis seculis ualuit. Nec mirum de magorum prestigijs qñ in tantum prodiere maleficiorum artes vt etiā moyse similimus signis resisterent vertentes virgas in dracones aquas in sanguinem. hec iudeus. Sed vt Augu. li. x. de ci. dei. c. viij. asserit faciebant illi veneficijs ⁊ incantationibus magicis quibus sunt angeli mali. idest demones diditi. Moyses autē tanto iustius quanto potentius dei nomine qui fecit celum ⁊ terram eos facile superabat. Demq; in tertia plaga deficientibus magis decem plage per moysen magna misteriorum dispensatione complete sunt hec Augu. Quanta vero sit virtus demonum cum adeo permittūtur siue ad deludendum humanos sensus. siue ad operandum licet ꝑm naturam effectus mirabiles siue etiam ad corpora vexandū ⁊ molestandū dixi plene. In tractatu de timore iudiciorum dei. Verūtamē hic narrabo quod superioribꝰ diebus legi in quodā libro nouiter confecto qui vocatur fortaliciū fidei. In regno francie. cuz iudei maleficijs vterentur. accidit semel q̄ iudeus quidaz crudelissimꝰ factus est amicus cuiusdaz ministri iusticie. Quadaz vero die rogauit eū instātissime vt vnus hōis daret ei cor fingēs. se illo egere ꝓ medicina. Et colorando factuz suū dixit. Qz quidaz homo dabat viginti coronas auri si eū sanaret. Et q̄ ipse daret sibi decē illaruz si ei tribueret cor ꝓdictum Ille tū expcupiditate. tū amicicia promisit. Extrahensq; illud cor a quodā christiano. quez iusticia exigēte in partes diuiserat tradidit ꝓori sue custodiendū dicens ei. q̄ decez coronas esset recepturus ꝓ illo. quas sibi iudeus promiserat se daturuz. Cuz ergo mulier illa cognouisset iudeum illum relatu multorū fore maleficum dure reprehendit maritū. Ille vero econtrario eam arguebat dicendo. q̄ ipsa faceret eum perdere decem coronas ⁊ alia promissa. Tandē deduxit virum mulier vt iudeo cor porci tribueret. Adipleuit vir quod ꝓor cōsuluit. iudeus vero cor hois christiani credens se accipisse tradidit illi decē coronas. Quo facto. iudeus hilaris suis vtens maleficijs sepeliuit cor illud in quodā cāpo latissimo. In quo post paucos dies congregata ē in mirabilis multitudo porcorum. non solum domesticoꝝ sed etiā siluestrium. Et tāta fuit lis ⁊ prelium inter eos. q̄ oēs mutuo rabidis morsibus se delacerantes occiderūt sic vt nec vnus remaneret viuꝰ. Quod factū a rege francie qui tunc erat cognitū iudeo capto aperta est veritas. q̄ sic fuisset factuz de hōibus christianis illius prouincie sicut de porcis si cor sepelisset hōis christiani. Ꝓfecto nisi manu dei ypabolica potestas cōpescetur. multa incredibilia. mala malefici opera ypabolis cooperantibus exercerent. Scōm quod erat considerandum quō discernunt miracula demonū a miraculis xpi. Et dicūt illa miracula largo modo quia licet esse possint mira opera non tamē miracula. Ideo dñs bonauentura i ij. di. viij. ait. Qz dñt illa a miraculis veris.

¶ Primo ex parte principalis agentis. Nam in miraculis diuinis operatur agens potētie infinite ⁊ supra naturā. In miraculis demonuz operatur virtus nature multiplicater aduter per nāz alias

¶ Secundo differunt ex parte finis q̄ miracula dei fiunt ad vtilitatē hōiuz ⁊ diuinam gloriā sed magorū siue demonū. ad decepciones ⁊ gloriā vanam

¶ Tertio differūt ex parte facti. q̄ demones nichil huiꝰmōi vilia ⁊ inutilia. s. ranas ⁊ serpētes. q̄ hec de facili producunt operatione nature non aūt possunt facere ea in quibus natura succūbit sicut facit deus. s. illuminare cecū a natiuitate resuscitare mortuos ⁊ huiusmodi.

¶ Tertium considerandū qualiter symon ⁊ iudas magos superarūt. Et de hoc ita scribitur in legenda Qz in perside erant duo famosi magi. s. zares ⁊ arfasath quos mathe⁹ fugauerat de ethiopia. Cū vero apostoli per baradach cōrā rege adducti fuissent Et pūtibus illis magis dixisset baradach. Isti o rex sūt dij latētes in effigie hōiuz zelo

UVA. BHSC. IyR_226

iuidie magi cõmoti dixerũt. illos malignos eẽ ⁊ ꝺ regnũ subtiliter cogitaꝝ dixit eis baradach. Si audetis cũ eis ꝓstigite. Cui magi. Si vis videre qz nobis ꝓtib⁹ loqui nõ poterũt veniant huc viri eloquentissimi ⁊ si corã nobis loqui ausi fuerit. nos per oĩa impitos ꝓbabis. Cũ aũt plurimi adducti essent ꝓtinuo corã magis ita muti facti sunt. vt nec nutibus quidem qõ loqui nõ poterant indicarent. dixerũtqz magi ad regem vt scias nos deos esse ꝓmictemus eos loqui sed ambulare non posse. Iterumqz reddemus eis gressuz. Sed faciemus eos apertis oculis nihil videre. Qui cũ hec oĩa fecissent dux aduocatos illos turpiter confusos ad apostolos duxit. Quibus apostoli ydoloꝝ cultuz disuadentes vt in cristum crederent mouerunt. Quod cũ illi ex corde se facturos ꝓmisissent apostoli signo crucis in frontibus eos munierunt. Et statiz liberi ab omni molestia. ad regẽ cozaz magis iterum ingressi sunt. Quare irati magi multitudines serpentũ aduenire fecerunt Statumqz ad iussum regis venientes apostoli pallia sua de serpentibus impleuerũt ⁊ in magos ꝓiecerunt dicẽtes. In nomine dñi nõ moriemur. Iz a serpẽtib⁹ lacerati doloꝝ vestrozum mugitus dabitis. Cuz ergo magi sic cruciarent. rex ⁊ ceteri rogabant apostolos. vt eos a serpentibus occidi permitterent. Quibus apostoli respondere se missos reducere a morte ad vitã nõ aũt a vita precipitare in mortem. Cuz aũt magi in malicia pseuerassent ab apostolis sancti dimissi inde aufugerũt. Post hoc filia cuiusdam ducis ex fornicatione concepit ⁊ filiũ parturiens. quendã sanctũ dyaconez infamauit. Cum aũt parentes puelle dyaconẽ occidere vellent. Aduenientes apostoli infantem adduci fecerunt. qui die illa natus fuerat. Et corã dyacone interrogauerunt dicẽtes dic infans. In nomine domini iste dyaconus hoc ꝓsumpsit ad hec infans iste inquit dyaconus castus ⁊ sanctus est nec vnqz carnẽ suaz coiquinauit. Cum aũt parentes instarẽt vt apostoli quererẽt quis actor huius sceleris fuisset. Responderunt apostoli. Nos innocentes absolure decet nocentes vero perdere nõ debem⁹ Manserunt post hec ⁊ alia multa apostoli in eodem loco per annũ ⁊ tres menses. In quo spacio plusqz septaginta milia hominũ exceptis paruulis cũ rege ⁊ principib⁹ baptizati sunt.

Qualiter Simon ⁊ iudas debellarunt põtifices ydoloꝝ patiẽtes mori potius qz statuam solis adorare. Capitulũ tertium.

Tertiy aduersarij Simonis ⁊ Jude quos ipsi debellarunt fuerũt ydoloꝝ põtifices. Cũ in. deuenissent ad quãdã ciuitatem noie suamay. inuenerunt ibi magos superius nominatos. q põtifices ydoloꝝ ⁊ populũ ꝓtra apostolos cõcitauerũt. capiẽtes vero ipos ad tẽplum solis deduxerunt. vt aut eos sacrificare cõpellerent aut penitus necarent Facto autem silencio apostoli dixerunt. vt sciatis q hec ydola plena sunt demonibus. ecce eis imperamus vt exeant ⁊ singula simulacra cõfringãt. Statimqz de simulacris exierunt ⁊ confractis illis cũ diris uocibus abscesserunt. Quod videntes pontifices in apostolos irruerunt ⁊ eos trucidauerunt. In ipa aũt hora cũ nimia serenitas esset tanta fulgura exiterunt. vt tẽplũ ipm trifarie scinderet. ⁊ illi duo magi i carbones ictu fulguris verterent. Rex aũt cõpora apostoloꝝ ad vrbem suam transtulit ⁊ in honorẽ eoꝝ ecclesiã mire magnitudis fabricauit. Notandũ q de beato simone i pluribus locis inuenit q crucis patibulo sit affixus. Quod etiam ꝑsidorus. li. de obitu apl̃oruz. Et eusebius in hystoria ecclesiastica ⁊ beda sup actus apl̃oruz. Et magister Johannes beleth in sũma sua testat. cum enim vt aiunt in Egipto ꝓdicasset ierosolimã rediit. Et post mortẽ Jacobi minoris in epum ierosolimitanũ ab apl̃is vnanimiter ẽ electꝰ. Et ãte mortẽ suã triginta mortuos suscitasse narrat. Cũ aũt ecclesiaz ierosolimitanã per ãnos multos rexisset ⁊ cẽtesimũ atqz vigesimũ annũ etatis ageret tẽpore traiani iperatoris Atticus consularj ipm cruci affixi iussit. oĩbus qui aderant ⁊ ipo iudice admirantibus. Qz centũ viginti annozum senex crucis supplicio pertulisset. Nõ nulli vero dicunt sicut est rey veritas. Qz non fuit simon chananeus qui fuit

UVA. BHSC. IyR_226

crucifixus. Sed fuit alius filius cleofe. Ad ō etiā Eusebius cesariensis epūs in sua croni ca testat. Idē dicūt ysidorus ⁊ beda i suis cronicis. Nam ysidorus ⁊ eusebius qō pri us dixerunt postmodū in cronicis correxe runt. Quod pz etiā per bedam. qui se hoc sensisse redarguit in retractationib⁹ suis. Laudem⁹ igit dūm in sanctis suis quib⁹ tantā grām contulit. vt cūctis inimicis p̄ bissime conseruatis ad celorū regna glorio si migrauerint. vbi cū cristo letāt. Qui vi uit ⁊ regnat in secula seculorū. Amen.

Sermo quadragesimus quartus de sacris admirandisq; stigmatib⁹ seraphici ꝓfrācisci

Go.n. stigmata dñi iesu in corpore meo porto. Doctoris gentium verba sunt ista ad galathas vltio .c. Elegit pater oium deus btm̄ franciscū q̄ nō solū euāgelica doctrina viteq; p̄fectiōe. sz mirabili signo stigmatum excitaret hoiuz corda ad desiderū eterne vite. Duob⁹ q̄dem ānis pictura crucis in manib⁹ pedibus ⁊ latere visibiliter tulit. Et sicut aplī virtute magna reddebāt testimoniū resurrectōis ihu xp̄i. ita frācisc⁹ in seipo in pprio suo corpore xp̄m resuscitatuz luculentissime demōstrabat. Sz pleriq; dū hec audiūt vel credere nolunt franciscū signo crucifixi fuisse insignitū. vel q̄d leue ⁊ nō admirādū id asseuerāt. Quapp vt nouitas tante rei cū deuotione fidelib⁹ inotescat. reprimat̄ q; temeritas curiosorū in hoc sermone de sacris francisci stigmatibus tractare decreui. Ostendā aūt cōsignationez franciscī. nō nisi inter dei mirabilia magna fore deputandā. ob q̄ cōcupiscētissime scūs iste sublimis xp̄ba ꝓposita dicere pōt. In quibus de stigmatib⁹ ipis tria misteria ponimus contemplanda.

Primum dicitur veritatis.
Secundum sublimitatis
Tertium congruitatis

Q non ē ficta quicquid dicit̄ de stigmatibus francisci cū veritas tante rei multipliciter confirmetur. Capitulū primum

Primum misterium contemplandū dicitur veritatis. In quo speculari libet an sit, verum Q; sanctus frācisc⁹ hūit stigmata i suo corpe vtute diuina ⁊ supnāli impōsa. Nā posset alīqs dicere mlta fuisse ab exq̄sitis ingenijs cōficta ⁊ i scriptis tradita. q̄ tñ sūt penit⁹ a veritate aliēa. Idcirco Augu. li. xviij. de ci. dei. c. xiij. inq̄t. Fabule fcē sūt ō minotauro. q̄ bestia fuerit iclusa labyritho. q̄ cū itrassent hoies iextricabili erroze ide exire nō poterāt. De cētauris q; eāq; hoiuzq; fuerit nā cōiunc̄ti. De cerbero q; sit triceps iferioz canis. De frixo ⁊ helle ei⁹ sorore q; vecti ariete volauerunt. De gorgone q; fuerit crinita serpētibus ⁊ aspitiētes couertebat i lapides. De bellorofonte q; equo pēnis volāte sit vect⁹ qui equus pegasus dict⁹ ē. De anfione vel arioe q; cithare suauitate lapides mulserit ⁊ attraxerit. De fabio dedalo ⁊ ei⁹ pcaro filio q; sibi coaptatis pēnis volauerūt hec ille. Si igit̄ ista ⁊ alia huius ex cogitari potuerūt q̄d mir inquiūt icreduli si de frācisco alīqs fingendo ⁊ mēciēdo dixerit q; in manibus pedibus ⁊ latere plagas quasi crucifixus hūit. Sz tales icredulos nos facile cōuincere possumus dum veritatem stigmatum francisci ex tribus ad lucē deducimus

Primo ex ecclesie auctoritate.
Secundo ex testium sanctitate.
Tertio ex miraculorum claritate.

Primo pbamus veritatē stigmatuz frācisci ex ecclesie auctoritate. Nā vt xp̄s dixit Mathei. xvij. c. Qui ecclesiā non audierit sit tibi sicut ethnic⁹ ⁊ publicanus Igit̄ pōtifices ⁊ cardinales de illis stigmatibus clarū phibēt testimoniū. Nā dñs bonauentura Cardinalis epūs albanēsis. vir eximie scitatis legendā sci francisci elegāter descripsit in qua diffuse loquit̄ de stigmatibus illis. Dñs Raynerius cardinalis de viterbio cōposuit hymnuz qui icipit plaude turba paupcula. vbi de stigmatibus sequētē versiculū iterposuit. vili cōtentus tegmine scō calescēs flamine vicit algoze cauma ta xp̄i dū gestat stigmata. Dñs thomas cardinalis de capua edidit hymnū qui icipit. In celesti collegio. Et hymnū q̄ icipit decoz mox dux minoz. ⁊ in hoc ō stigmatib⁹ ita inq̄t. Regis signū ducē dignū insignit mānu latere. Benedictus papa duodecim⁹ bullā fecit de stigmatib⁹ sacris i qua statuit ut fres miores publice i eccl̄ia offiū stigmatuz

UVA. BHSC. IyR_226

ānuati posset celebrare. ¶Nicola⁹ papa ter
ti⁹ i extrauagāti. q̄ ponit i sex. decretaliū 7
icipit. Extat q̄ seminat nē. dū regula bti frā
cisci in multis extollez postea ita subdidit
hec é cui attestāte paulo null⁹ de cetero oz
eé molest⁹ quē xp̄s suis sacris stigmatib⁹ cō
firmanti volés istitutoꝛé ipi⁹ passiōis sue si
gnis nōbiliter isignuit. Allexāder papa quā
tus p suas aplicas lras frācisci stigmata cō
probauit. ¶Oꝛia ei⁹ bulla icipit grāde ac sin
gulare miraculū. Scōa. Si noue leticie mi
litātis ecclesie. Tertia benigna diuine opa
tionis volūtas. ¶In hac ita de stigmatibus
loq̄t tocūda dñice passiōis isignia i ei⁹ dē sci
coꝛpoꝛe dū adhuc vitali spū foueret man⁹
celestis opatoꝛis ipꝛessit. Et itez ibidē. ¶In
manib⁹ ei⁹ 7 pedū⁹ exp̄ssa vndiq̄z sit⁹ tudo
clauoꝝ de subiecto ꝓprie carnis excreuit.
vel de materia noue creationis accreuit.
De isto alexandro dicit dñs bonauētura i
legēda matoꝛ dñs alexāder q̄rt⁹ dū publi
ce p̄dicaret coꝝ mlt⁹ frib⁹ 7 audiēte me af
serunt se sacra illa stigmata dū scūs viueret
ꝓpis oculis ꝓspexisse. Gregoꝛi⁹ papa non⁹
q̄ btū frācisci cathalago scoꝝ ascripsit in
bulla q̄ icipit. Cōfessoꝛ dñi glorioſus. q̄ di
rigit vniuersitati vr̄e. nō idigne duxim⁹ ex
pmendū videlz. q̄ scūs frācisc⁹ dū adhuc vi
te spatiū pcurreret pñtus 7 post q̄z felicter
cōsumauit manib⁹ latere 7 pedib⁹ spē stig
matū diuinit⁹ extitit isignit⁹. ¶Hic gg⁹ an
tifonā fecit q̄ cātat i vesp̄is 7 ō stigmatib⁹
clare sīe loq̄t. Plāge turba paupcula ad pa
tré clama paupū hoc lugubꝛe suspiriuz pr̄
frācisce suscipe. 7 pde xp̄o stigmata lateris
pedū manuūq̄z. vt nobis reddat oꝛfanis tā
ti pr̄is vicariū. ¶Insup gregoꝛi⁹ p̄fatus ante
q̄z btū frācisci cathalago sctoꝝ ascriberet
scrupulū i coꝛde hūt. quo ad vuln⁹ latera
le. ¶Hocte ꝓo q̄dā sicut idē pōtifex post refe
rebat cū lachꝛymis btūs frācisc⁹ q̄dā faciei
ꝓtensa duritie ei i sōnis appuit. Et hesita
tóez coꝛdis redarguēs. eleuauit bꝛachiū oꝛ
tū detexit vuln⁹. fialāq̄z poposcit. q̄ poꝛre
cta. videbat sanguine ex latere defluēte im
pleri. Et tūc vt inq̄t bonauētura ad illō sa
crū miraculū tāta cepit deuotione affici et
emulatóe feruere. vt nullo mō pati posset q̄
aliq̄s p̄fulgētia illa signa. supba p̄sumeret i
pugnatōe fuscare. q̄n cū seuera icrepatiōe
ferret. Et vt ipe bonauētura testat. videret
stigmata illa ex familiaritate quā cuz viro
sco hēbant alitā cardinales. laudes sacroꝝ
stigmatū. p̄sis 7 hymnis ac antifonis quas
ad ipius ediderūt honoꝛē veraciter iferētes
q̄ tā ꝓbo q̄z scripto ꝓhibuerūt testimoniuz
veritati. Scōo ꝓbam⁹ veritatē stigmatuz
frācisci ex testiū multiplicitate. ¶Preter eni
pōtifices 7 cardinales ecclie seé de q̄b⁹ dixi
mus. fuerūt 7 alij q̄z plurimi q̄ 7 dū scūs vi
ueret 7 post q̄z volauit ad supos stigmata
illa viderūt. ¶Nam vt dñs bonauentura re
fert cernēs xp̄i seruus q̄ stigmata carni tā
luculenter impssa socios familiares latere
non possent. timens nihilominus publica
re dñi sacramentum in magno fuit posit⁹
dubitationis agone. vtrum quod videbat
diceret vel taceret. Compulsus tandem cō
scientie stimulo. a quibusdā ex fratribus iti
mioꝛibus sibi cum multo timoꝛe seriem re
tulit visionis p̄fate. ¶Isti fuerunt frater il
luminatus. frater leo. frater rufinus. frater
pacificus 7 alij cūs socij de quibus dicit bo
nauentura. q̄ licet essent ꝓpter scitatē pre
cipuam viri per oia fide digni. tamē ad om
ne dubiū amouendū. sic esse. ac se vidisse ta
ctis sacro sanctis. iuramēto firmauerunt.
¶Viderunt etiā in moꝛte illa signa mirifica
plusq̄z quinquaginta fratres. virgoq̄z deo
deuotissima clara cū ceteris soꝛoꝛibus suis
7 seculares innumeri. ex quibus q̄z plurimi
7 osculati sunt ex deuotionis affectu et
cōtractauerunt ad testimonij firmitatem.
Et in. c. de transla. siue transitu tāti patris
ita scribit bonauentura. ¶Audito transitu
patris 7 fama diffusa miraculi accelerans
populus confluebat ad locum. vt id cerne
ret oculis carnis. quod a ratione dubium
om ne repelleret 7 affectioni gaudium cu
mularent. ¶Admissi sunt itaq̄z ciuef assima
tes q̄z plurimi ad stigmata illa sacra cōtē
planda oculis 7 labꝛis osculanda. vnus aūt
ex eis Ieronimus noster miles litteratus
prudens coꝛam omnibus mouebat clauos
statiq̄z man⁹ pedes 7 lat⁹ manib⁹ suis ōcta
bat. ꝓ quō testis hui⁹ vitatis 7 tās effect⁹ é
Tertio ꝓbamus veritatem stigmatum
francisci ex miraculoꝛum claritate. ¶Multa
quippe miracula operatus é deus. post q̄z
illa signa francisco donauit. ¶Nam vt scri

UVA. BHSC. IyR_226

bit bonauentura in.c.de stigmatibus. circa monte aluerne grandinis violēta tempestas fructꝰ terre ꝓsuetudinarie deuastabat Sed post illā apparitionē felicē nō sine incolarum admiratione grando cessauit vt celestis illius visionis excellentia ⁊ stigmatuz ibidē impressoꝝ virtutē serenata ꝑter morez ipsa celi facies declararūt. In ꝓuincia reatina pestis ualuerat valde grauis. q̄ boues ⁊ oues oēs sic ꝓsumebat crudeliter. q̄ nullū poterat remediū adhiberi. vir autez quidā timens deū nocte fuit per uisionem cōmōitus vt ad heremitoriū fratrū festinā ter accederet. ⁊ loturā manuū ac pedū famuli dei francisci. qui tunc temporis morabatur ibidez acceptam. super alia cuncta rēspargeret. mane itaq̄ surgens venit ad locū loturaq̄ huius per socios sci viri latē ter obtenta. oues ⁊ boues languentes ex ea resperſit. Statiq̄ alia languida ⁊ in terra iacentia recuperato vigore surgebāt cōtinuo. ⁊ tanq̄ nil mali sensissent ad pascua festinabant. Sicq̄ factū est vt ad virtutez mirandā aque illius que sacras plagas ꝓtigerat. oīs ꝓrsus plaga cessaret. Aput berdā ciuitatē catalonie accidit virū quendā noie iohānē. btō francisco deuotū. quodam sero per quandā incedere viā. in qua ꝓ inferenda morte latitabant insidie nō quidē ipſi sed alteri cuidā qui videbat̄ similis eius. ⁊ tunc erat in cōitatu ipsius. Exurgens aūt quidā ex insidijs cū hostē suū hūc esse putaret tā letaliter eū plagis plurimis gladiauit vt nulla prorsus superesset spes recuperande salutis. Si quidē primo inflicta percussio humerū cū brachio pene totū abscinderat. Et ictus alius sub mamilla tantā reliquerat aperturā vt flatus inde ꝓcedēs circa sex candelas simul unctas extingueret. Cū igit̄ iudicio medicoꝝ ipsius impossibilis esset curatio ꝓ eo q̄ putrescentibus plagis ex eis fetor tā intollerabilis exhalaret vt ēt ipa eius ꝓximi vehemēter horreret nullisq̄ iam humanis iuuari posset remedijs Conuertit se ad btī pris patrocinū quanta poterat deuotione poscēdū. Et ecce astitit quidā in habitu fratris minoris per fenestrā vt ei videbat̄ ingressus. qui vocans eū ex noie dixit. Quia fiducia in me hūisti ecce dñs liberabit te. Aquo cū eger q̄s eēt inquireret. franciscū ille se esse rādit. Et statim vulnerū illius ligaturas resoluit. suis q̄ manibus tetigit. Ad cuius ꝓtactū mox pristine datus est sanitati. quo facto beatꝰ pater abscessit. Et ipse sencies se sanatuz ⁊ in vocē diuine laudis ⁊ beati francisci letanter erūpens vocauit ꝓximū. At illa celerius currens ⁊ stare tā videns quē sepelierā dū credebat in crastino. cum esset stupore. perterita vicinā totā clamore compleuit Et accurrentes aūt sui cū illū credērēt tanq̄ freneticū in lectulo reponere. ⁊ ille ō rentes assereret. ⁊ ostēderet se sanatū. tāto sūt stupore attoniti. vt quasi sine mente oēs effecti fantasticū esse crederent. q̄ videbant Quia quē paulo añ cōsperserāt plagis atrocissimis laniatū ⁊ totū tā marcidū. plēa cernebant incolumitate iocundū. Ad quos ille qui factus fuerat sanus. nolite timere inquit. nolite credere mane q̄ cernitis. quia scūs franciscus modo a loco recessit ⁊ illaꝝ sacraꝝ manuuz tactu me integre ab omni plaga curauit. Quo miraculo viso oēs ōū pariter laudauerunt. Concludit ergo dñs bonauentura dicens. Digne quidē beatꝰ pr̄ carne tā mortuus ⁊ viuēs cū ꝓpo. pñcie sue ostensione mirabili. ⁊ manuū suaꝝ passione suaui. vulnerato letaliter viro sanitatē concessit cū illius in se stigmata tulerit. qui misericorditer moriens. ⁊ mirabiliter surgens vulneratū genus humanū ⁊ semetipsū relictū plagaꝝ suaꝝ ꝑtute sanauit Ecce q̄ ex oi parte relucet veritas stigmatum francisci que a viris prestantissimis ⁊ sanctitate mira fulgentibus. vt patuit taz multipliciter confirmatur.

Q̄ ō ex ipressione stigmatū triplici decorat̄ sublim ꝓrogatiua franciscus. Cap. vj.

Secundū misteriū ꝓtēplādū de stigmatibus illis sacris dr̄ sublimitatis. In quo diligēter perscrutari debemus. q̄z sublimis inter scōs. fráciscꝰ fuerit effectus ꝑpter stigmata sibi data. Et hoc triplici ratione.

Primo ratione operis excedentis.

Secundo ratione similitudinis excellentis

Tertio ratione glorie resurgentis.

Primo apparet sublimitas ⁊ prerogatiua francisci ratione operis excedentis. Quia

UVA. BHSC. IyR_226

deus in corpore illo fecit opus supnāle nāz excedens. Ad quod clarius intelligendum tres difficultates erunt absoluende.

Prima vtrū stigmata franciſci potuerunt esse a natura vel artificio

Secunda vtrū stigmatizatio franciſci ānumeranda sit inter maxima miracula dei.

Tertia vtz illud miraculū fuit permanēs aut pertransiens ⁊ successiuū

Ad pmā difficultatē. dicem⁹ q fr̄āciſci stigmata nō fuerūt a nā neq; ab arte. ſz a xto te oiptētis dei. Quod colligere possum⁹ ex hys que dicta sunt in precedentibus testimonio gregorij ⁊ alexandri atq; aliorū

Sed fortius id ostendimus triplici rōne.

Primo ratione materie

Secundo ratione forme.

Tertio ratione vite.

Primo rōe mē. nā stigmata illa ipressa fuerunt in mā dura. in loco ossoso ⁊ neruoso vbi nō facit casū pmaginatio. Quod ppea dicimus. q; plerīq; ptēdere satagūt potuiſſe fieri q ex vehemētissima imaginatione passionis xpi. franciſcus illas plagas habuerit. q; vt dicit auicēna in septa pte nālium pmaginatio fortis pōt corpus transmutar Sed hoc nō est itelligendū in oib⁹. Vnde tho. in tertia pte. q. 13. disputās vtz aia xpi hūit oipotentiā respectu ppij corporis i responsione ad tertiū argu. ait. q pmaginationi si sit fortis nāliter obedit corpus quantū ad aliqua. puta q̄tū ad casū de trabe in alto posita q pmaginatio nata est esse pncipiū motus localis. vt dicit tertio de aia Similiter et q̄tū ad alterationē. que ē fm calorē ⁊ frig⁹. ⁊ alia ꝓsequētia eoq; ex pmaginatione ꝓuenire nata sunt ꝓsequi passiones nē spūum totū corpus alterat. Alie vero dispositiones corporales que nō hūt nāles ordinē ad pmaginationē. nō transmutār ab pmaginatione q̄tūcūq; sit fortis. puta figura manus vel pedis. vel aliq̄d simile h̄. tho. Dā igit illa ossū ⁊ neruoz corporis franciſci nō hēbat dispositionē vt p pmaginationē illo mō transmutaret. Secūdo ostēdim⁹ q stigmata fuerūt sup nāliter ⁊ diuina xtute corpori franciſci depicta rōe forme nō. n. tm̄ erat aptura in manib⁹ pedibus ⁊ latere. Sz in manib⁹ ⁊ pedib⁹ vr̄ō bant̄ claui dei artificio fabre facti. De quibus ita dicit bonauē. in. c. de stig. Jn manibus eius ⁊ pedibus apparere ceperūt signa clauoz ipoz capitib⁹ i interioꝛi pte manuuz ⁊ supꝛioꝛi pedū apparentib⁹. ⁊ eoz acuminibus existentibus ex aduerso. Erantq; clauoz capita in manibus ⁊ pedibus rotūda ⁊ nigra. Ipsa vero acumina ob longa retōta ⁊ repcussa. que de ipsa carne surgentia. carnē reliquā excedebāt. Si q̄dē repcussio ipa clauoz sub pedibus adeo pminēs erat ⁊ extra ptensa. vt nō solū plantas solo libere applicari nō sineret. vez et intra curuationē actualē ipoz acuminū faciliter immitti valeret digitus man⁹. sicut ⁊ ab eis ipe accepi qui oculis ppriis ꝓspexerūt. Et in c. de transitu mortis bonauētura ita sequitur. Lernebant q̄dē in mēbris illis felicib⁹ claui ex eius carne virtute diuina mirifice fabre facti. sicq; carni eidē vniti. q dū a pte qualibet premerēt. ptin⁹ q̄si nerui ptinui ⁊ duri ad ptē oppositā resultabāt. Si q̄s igitur ꝓsideꝛz illoz clauoz ꝓdictionē facile deprehendet stigmata illa. dei sola potentia fuisse formata. Tertio ostēdim⁹ q stigmata franciſci fuerūt miraculosa rōe vite. nō eni potuisset p nāz viuere duob⁹ ānis beatus franciſc⁹ plagatus i quiq; locis spasmosis. ex q̄b⁹ ꝓtinuo fluebat sanguis cū dolore vehemētissimo. nō solū corporis imo et cordis. ex memoria possionis dñice. Necq; vsus est. p toto tpe illo aliquo vngento vt medicina. Sz tm̄ pānis restringebat sāguinē emanantē. quē sexta feria libere ꝓdire sinebat. Et q̄ō ad hoc miraculū auget erāt ille plage odore fragrantissime. ex q̄b⁹ nulla vnq; putredo vel immūditia cāta fuit.

Scōa difficultas erat vtz stigmatizatio frāciſci ānumerāda sit inꝛ maꝛia miracula dei Et vt hoc melꝰ intelligat. audiēda ēsnia sci thome ꝑa pte. q. cētesima q̄nta. ar. vlti. vbi ait. q nihil pōt dici miraculū ex cōpatione diuine potētie. qz q̄cūq; factū. diuine potētie cōpatū ē minimū. Vñ augu. iepla ad volusianū iquit i reb⁹ mirabiliter factis tota ratio facti est potēcia faciētis. q. ſ. ea dē ⁊ qua vniuersa miracula fiūt. Sz dr̄ aliq̄d miraculū p cōpatiōes ad facultatez nē q̄z excedit. ⁊ tō fm q magis excedit facultatē nē. fm hoc dr̄ maius miraculū. Excedit

UVA. BHSC. IyR_226

aute aliquid facultatem nature tripliciter. Primo quantū ad substantiā facti sicut q̄ duo corpora fiunt simul vl q̄ sol retrocedat aut q̄ corpus humanū glorificet qđ nullo mō natura facere pōt. ⁊ ista tenent sūmus gradum in miraculis. Secundo aliquid excedit facultatē nature. nō quantū ad id qđ fit sed quantū ad id in quo fit. Sicut resuscitatio mortuoꝝ ⁊ illuminatio cecoꝝ ⁊ similia. potest. n. natura causare vitā. sed nō i mortuo. pōt prestare visuꝫ. sed non in ceco. Et hoc tenēt fm locū i miraculis. Tertio excedit aliquid facultatē nature quātū ad modū ⁊ ordinē faciendi. Sicut cum aliquis subito q̄ virtutē diuinam a febre curatur. absq̄ cōsueto processu nature in talibus. Et cum statim mare cōdēpsatur in pluuias virtute diuina absq̄ nūbibus causis. sicut factum est ad preces samuelis ⁊ helie. Et hec tenent infimū locum in miraculis. Quelibet tñ horū hñt diuersos gradus fm q̄ diuersimode excedunt facultatē nature hec tho. Cum itaq̄ stigmatizatio frācisci sit opus tale quale neq̄ natura fecit. neq̄ facere potest. vī q̄ ppter substantiaꝫ facti sit ꝑnumerāda iter maxia miracula dī Tertia difficultas an miraculū stigmatizationis fuit permanens vel pertransiens et successiuuꝫ. ⁊ Nam in illuminatiōe ceci quā uis potentia visiua miraculose detr tñ post acceptam illā potētiaꝫ cecus nāliter uidet ita q̄ miracula amplius non permanet. licet illuminatio fuerit miraculosa. Stigmatizatio francisci miraculosa fuit. oū stigmata illi sunt ipressa. Sed miraculū idez permansit. q̄ semp videbat res supernālis. videbant quippe manus ⁊ pedes cōclauati cū illis cōdictionibus que supius posite sūt Et erāt illi claui separati a carne mouebāturq̄ in vulneribus illis. nec poterant ide extrahi pp repercussionem. ⁊ fert quippe q̄ dā corpus sancti transportaret a sācta maria de angelis versus assisiuꝫ. delatum fuit ad monasterū sancti damiani. in quo morabat virgo feruentissima clara. que accipiens manū corporis iam defuncti pre deuotōe nimia. illā osculabat. ceptauit ātr ex vulnē clauū extrahere neq̄ potuit qđ ⁊ demum dimisit.

Secundo apparet sublimitas ⁊ prerogatiua franciſci propter stigmatizationē. ratione similitudinis excellētis. Ipse quidē similis factus est filio dei. ⁊ Notāndum tñ q̄ triplex similitudo pōt distingui. ⁊ Prima dicitur personalis ⁊ oīmode idēptitatis que ē per cōuenientiā oīmodā in nā. ⁊ sic vna p̄sona est alteri similis in trinitate vt dicē dō minus bonauētura in 3o di. xvj. ⁊ hoc non potest conuenire alicui creature neq̄ hūane neq̄ angelice. vnde in psalmo dixit. ꝑfectā deus quis similis erit tibi quasi. d. nulli? Secūda est similitudo ꝓportionalis. dicta fm proportionē. Sicut ꝓuenunt ⁊ similes sunt nauta ⁊ auriga. hoc mō aia assimilat deo in quantū in ea vna. sunt tres potētie realiter distincte. sicut in vna essentia diuine tres psone. Similiter oīa que sunt a deo assimilant ei vt dicit tho. prima per. q. v. in quantū sunt ētia. vt primo ⁊ vniuersali ꝓncipio totius esse. Tertia est similitudo corporalis in manibus pedibus ⁊ latere miraculo se signatis. ⁊ hoc vsq̄ nunc cōuenit soli francisco de quo sic scribit bonauentura Descendit angelicus vir franciscus de mōte secum ferēs crucifixi effigiē non in tabulis lapides vel ligneis manu figuratā artificis. sed in carneis mēbris descriptam digito dei viui. Et iterū de eo dicit. Dextr quoq̄ latus quasi lancea transfixuꝫ rubea cicatrice obductum erat. qđ sepe sanguinez sacrum effundens tunicā ⁊ femoralia in tanta copia respergebat. vt postmodū fratres socij. ea lauantes. pro tempore indubitāter aduerterent. q̄ sicut in manibus ⁊ pedib? sic ⁊ in latere famulus dñi expresse haberet impressam similitudinem crucifixi.

Tertio apparet sublimis prerogatiua franciſci pp eius stigmatizationē. rōne glorie resurgentis. ⁊ Nam sicut de martyribus refert Aug. li. xxj. de ci. dei q̄ resurgent cuz cicatricibus que ad ornatū facient ⁊ decorē cōpoz non ad aliquā deformitatē. Ita pie tenere possumus. Q franciscus cū illis signis cum quibus ex hac vita discessit ad vitā immortalez resurget.

Q stigmata fuerunt impressa francisco sacus congrue respectu persone loci ⁊ modi. Capitulum tertium.

UVA. BHSC. IyR_226

Certium misterū cōtemplā
dum de stigmatib⁹ beati frā
cisci dicitur ꝯgruitatis. licet
enim inuestigabiles sint vie
dei nihil tñ ab eo fieri arbi
trandum est nisi in pondere
numero ⁊ mensura. Idcirco dū franciscus
voluit consignare ꝯuenienter ac rationabi
liter id effecit. p otest aūt colligi congruitas
talis stigmatizationis ex triplici respectu.
Primo respectu persone
Secundo respectu loci
Tertio respectu modi.
Primo quidē congrue sunt illa stigmata ī
pressa francisco respectu persone. Elegit q̄
dem deus illū vt tēporibus istis nouissimis
verbo ⁊ exemplo ad regnū celeste hoies in
uitarunt. ꝯfirmarūtq; doctrina sua in fide
que iam pene vbiq; defecerat. Quis igitur
illū audire recuset. Quis ei de īmortali vi
ta docenti non credat. dum videt in illo cō
pore regis eterni admirandū vexillū. Pro
pterea inquit bonauentura alloquens sā
ctum franciscum. Ecce nunc strenuissime
miles cristi ipsius fer arma inuictissimi du
cis. quibus munitus insigniter oēs aduer
sarios supabis. Fer vexillū regis altissimi.
ad cuius intuitū oēs pugnatores diuini ex
ercitus animentur. Fer nihilominus sigil
lum sūmi pontificis cristi. quo verba ⁊ fctā
tua tanq; irreprehēsibilia ⁊ auctētica me
rito ab oibus acceptent. Ita. n. pp stigma
ta domini iesu que in corpore tuo portas.
nemo tibi dz esse molestus quin potius q̄li
bet cristi seruus dz esse deuotus. Jam per
hec signa certissima. nō duobus aut tribus
testibus ad sufficiētiā. sed q̄ plurimis ad sup
habundantiā cōprobata testimonia. dei i
te ⁊ per te credibilia facta nimis. omne tol
lunt infidelibus excusationis velamen. hec
bonauentura. Qualiter aūt alijs a franci
sco non fuerunt stigmata data non est nr̄z
inuestigare sed nouit ille qui fecit. cui⁹ opa
cuncta optima sunt censenda. Secūdo col
ligitur cōgruitas stigmatū franciscī respe
ctu loci. impressa quidē fuerunt in loco cō
uenienti. s. in monte aluerne. vt sic deprehē
di posset operis magnitudo. Nā grandia
facta in montibus celebrata legunt. post
diluuiū requieuit archa in mōtibus ar me
nie vt scribit genesis. viij. c. Jn monte be
thel stetit habraā egressus a patria vt patz
genesis. xxij. c. Jn mōte galaad stetit iacob
fugiens laban. genes. xxxj. c. Jn monte sy
nay moyses legem accepit. Exodi. xx. c. Jn
monte gariczij filij israel adorauerunt dñz
qñ primo intrarunt terrā promissionis. et
paralipo. vj. c. Jn mōte moria edificatū fu
it tēplū salomōis. iij. reg. lx. c. i mōte tabor
trāsfiguratus est xps. mathei. xvij. c. de mō
te oliueti ascendit ad celos. Et ne singula
cō plectamur. Jn monte aluerne ꝯsignat⁹
fuit signis passionis franciscus. Ille si qui
dem mons separatus est ab alijs. ad mnuē
dū q̄ frāciscus penitus fuit alien⁹ ab amo
re mundanoꝝ. Est insuper eleuatus. ad si
gnificandū q̄ beatus franciscus eleuatus
erat ad contēplationē diuinoꝝ ⁊ amorem
bonoꝝ celestiū. Et ad hec ille mons imple
risq; locis apertus. vbi scissure videtur. q̄si
violenter. non nāliter facte. possibile esset
vt tēpore illo ita eueniret. q̄ petre ille scisse
sunt. patiente in cruce iesu filio dei. Tertio
colligit congruitas stigmatū frāciscī. respe
ctu modi qui exprimit a bonauentura. dū
cit. Fidelis reuera famulus ⁊ minister xpi
franciscus. biēnio anteq; spiritū redderet
celo. cū in loco excelso seorsum qui mōs al
uerne dicit quadragenarū ad honorē ar
changeli michaelis ieiunū inchoasset sup
ne cōtēplacionis dulcedine habūdantius
solito super fusus ac celestiū desideriorū ar
dentiore flāma succensus. supernaꝝ cepit
inmissionū cumulatius dona sentire. Dū
igitur seraphicis desideriorū ardoribus sur
sum ageretur in deum ⁊ affectus. cōpassiua
teneritudine trāsformaret in eū. cui ex cha
ritatis numia crucifigi cōplacuit. quodam
mane circa festū exaltationis sancte crucis
in latere montis orans. vidit quasi speciem
vnius seraph. sex alas tā fulgidas quā igni
tas habētē. de celoꝝ sublimitate descender
qui volatu celerrimo ad aeris locū. viro dī
propinquum peruenies. non solū altus. sz
⁊ crucifixus apparuit. Manus quidē ⁊ pe
des habens extensos ⁊ cruci affixos. Alas
vero sic miro modo hinc inde disposītas.
vt duas supra caput erigeret. duas ad vo
landū extenderet. duabus vero reliquis to
tū corpus circūplectendo volaret. Hoc vi
dens vehementer obstupuit. mixtūq; dolo
ri gaudiū mens eius incurrit. dū ⁊ in grati

UVA. BHSC. IyR_226

oso cristi aspectu sibi tam mirabiliter q3 familiariter apparentis. excessiuā quandā cōcipiebat leticiā ⁊ dira conspecta crucis affixio ipsius aiam cōpassiui doloris gladio p transibat. Et infra sequit dispares igitur visio post archanū ac familiare colloquium mentem ipsius seraphico iterius inflāmauit ardore. Carnē vero crucifixo conformi extorsus insignuit effigie. tanq3 si ad ignis liquefactiuā virtutē preambulam. sigillatiua quedā esset impressio subsecuta. Ex his luculenter apparet. q3 digna q3 singularis q3 ve stupēda fuerit impressio illoꝝ stigmatū. nec titubare quispiā debet de apparitione cristi. qui in spē seraphin ⁊ veluti crucifixus videri voluit. qñ huiusmodi appetitio conueniebat tali misterio. Nouo quippe modo crucifigēdus erat franciscus. atq3 ardore seraphico debebat inflāmari. Quare vt discipuli euntes in emaus viderunt illū in spē peregrini. ⁊ magdalena quasi ortulanum inspexit. ⁊ stephanus veluti stantes a dextris dei agnouit. ⁊ paulus ingenti lumine circoratus intuitus est. ita franciscus regem celoꝝ ⁊ dñm glie. veluti crucifixū sibi apparentē adorauit. O felices oculi q̄ meruerunt ad hoc in hac vita mortali tali visione gaudere. O aures beati frācisci que a redēptore mundi vigilanter vocari sepceperunt. O corpus omni imūdicia repletum. in quo mirabiliter cristi vulnera sūt renouata. hec igitur sunt illa stigmata. speculum imortalitatis. spes vite future. firmitas fidei. ⁊ dñi nostri ihu xpi validissimū testimoniū. hec sunt que tota mentis deuotione a cunctis fidelibus sunt colenda. Hec sunt que franciscus offert ⁊ ostendit xpo. dū pro fidelibus intercedit. Mater quidez dei ostēdit pectus ⁊ vbera filius latus ⁊ vulnera. ⁊ franciscus sua sacra stigmata. Quibus interuentib9. eū inuocantib9 impetrat exoptata bñficia. ⁊ tandez gratiā i presenti. ⁊ in futuro gloriam. Amen.

Sermo quadragesimus quintus de trib9 excellentijs beati francisci.

Vidi alterum angelū ascendentē ab ortu solis habētem signū dei viui ⁊ clamauit voce magna. Scribuntur. hec verba apocalipsis. vij. c. preclarissima. beati francisci preconia excedunt q̄dē mirtūq3 supemīnēt oēs hūanī eloq̄ facilitatē Mabūdauit q̄ppe in eo gra saluatoris nri quē pater misericordiaꝝ ⁊ lumiū tā larga dulcedinis bñdictione preuenit. q⁹ sicut ex vite ipsius decursu luculenter apparet non solum de mūdialibus tenebris eduxit in lucem. sed ⁊ perfectis effecit virtutū prerogatiua ⁊ meritis celebrē. nec nō preclaris circa eū crucis ostensis misterijs insigniter demonstrauit illustrē. Licet ergo in precedēti sermone franciscū mira laude fuerimus psecuti. ex eo q⁹ signa crucifixi biennio tulerit. nihilominus offerūt. se q3 multa memoratu digna de ipo adhuc disserēda. hec vero a iohāne sunt designata in xbis assūptis pro themate. in quibus triplex excellētia sancti francisci exprimit vel ꝓtinet.

Prima dicitur diuinalis missionis.
Secunda virtualis perfectionis.
Tertia singularis magnificationis.

Qz beatus franciscus fuit missus a deo qō probatur quinq3 rationibus. Cap. primū

Prima excellentia beati francisci dr diuinalis missionis que exprimit a iohanne cū dicit vidi alterū angelū. s. beatū franciscū dei nuncū. amabilē. cristo imitabilē nobis. et admirabilē mundo. Ipse quidē fuit a deo missus vt hoies excitaret ad desiderū supnoz. neq3 dyaboli suggestione aut spūum ⁊ humoꝝ melanconicoꝝ habundātia mōtus. sed spū sancto afflatus tres ordines ordinauit abrenūciauit mūdo. parentes reliquit. ⁊ cristum studuit imitari. Qz aūt deꝰ franciscū elegerit veluti nouū aplm. qui vitaz euāgelicā renouaret ꝓbari pōt ex quinq3

Primo ex profetica prenunciatione.
Secundo ex speciali vocatione.
Tertio ex multiplici visione.
Quarto ex auctentica testificatione.
Quinto ex mundi commotione.

Primo probari pōt. q⁹ btūs franciscus fuit electus a deo cui⁹ auctoritate. tā sanctas nouitates induxit. ex ꝓfectica pnunciatōe ⁊ Iam de ipso per multa antea secula ꝓfetauit Sibilla. que fuit tpre regis priami ⁊

UVA. BHSC. IyR_226

tropani belli. que dū p̄dixisset cristū ventu
rum in mundū atq; per illū apl̄os de eligē
dos. tandē btōrum dominica ⁊ francisci p̄
nunciauit aduentū. Inquit ergo sic. in vl
tima etate humiliabit deus ⁊ humiliabit
proles diuina. iunget humanitati deitas
tacebit in feno agnus. ⁊ puellari officio edu
cabit deus ⁊ hō. Signa precedent aput iu
deos. muliere vetustissima. s. helisabet pu
erum cōcipiet. Goetē. s. stellā orbis mirabi
tur. ducatū prestabit ad ortuz. s. cristi. Hic
hūs pedes. xxxiij. s. ānos. eliget sibi de pisca
toriḇ detectis numerū duodenariuz. vnū
q; apabolū. s. iudam. Non ingladio. bello
ue eneadē vrbem. s. romā regesq; subiciet.
Sed in hamo piscatoris detectione ⁊ pau
pertie superabit diuicias. ⁊ superbiā concul
cabit. morte propria mortuos suscitabit. ⁊
cū maccabit viuet ⁊ regnabit. Et cuz p̄su
mabunt oia. fiet resurrectio. bonos iudica
bit ⁊ malos. huic quatuor aialia surgēt in
testimoniū. s. quatuor euāgeliste. nomen
agni in tuba concinēt serentes iusticiam le
gemq; irreprehēsibilē. s. euangeliū. cui ōdi
cetur a bestia. s. antecristo. Et surget stella
mira. s. paulus quatuor hūs alīū ymaginē
Eritq; in tuba mirabili danaos illumina
bit. hic gladiabit. moriens illustrabit poz
ro glorioſus exitus eius. Erit aūt bestia hō
ribilis ab orēte venēs. s. magumeth. cuiꝰ
rugitus. vsq; ad gentes punicas audietur.
Sequit postea sibilla dicens de btō oūi
co ⁊ francisco. stelle quoq; due. consimiles
prime insurgent. ō ipam ⁊ non obtinebūt
vsq; dū veniat abhominatio. ⁊ volūtas al
tissimi cōsumet. Insuper abbas ioachim
vir eximie sanctitatis ⁊ profecto spū clarēs
in quodā suo libello ita dixit. Erūt duo vi
ri vnus hinc. alius inde qui duos ordines i
terpretantur vnus ptalus de tuscia. Alter
yspanus de yspania. primus colūbinus se
cundus corruinus. Et sequit ordo enim co
lūbinus per mare aquilonare transibit vs
q; ad nouissima tpa duraturus. aspera pa
scua gustabit. regina austri ptegit ⁊ fouit
eū in amaritudine sua. flumē eufraten trā
sibit vndā ⁊ ipetum eius sua predicatione
mitigabit. Aspera reducent in planuz in
sermone eius. Terra salsuginis idest egipti
ad dūm conuertet per ipm. In cadē terra
secure euangeliū predicabit. multe gentes
per ipm ordinē ad dūm conuertētur. gens
ydolatria cuius lingua ignorabit. que de
finibus terre veniens missa a deo in aduto
rum terre. pmissionis. ⁊ vt ipsa cognoscat
deuz patrē omnipotentē ⁊ filiū eius vnicū
dūm nostrū ad fidem catholicā cōuertet.
futurū est enim q̄ ordo colūbinus viriliter
se opponet ō mortis angelū. Et ō eū predi
cādo plures ⁊ maxima multitudo de filijs
ipsius ordinis martyrio ad deū transibunt
Sicut dictū est per dauid. pphetā. posuerī
mortalia seruoꝝ tuoꝝ escas volatilibus ce
li carnes sanctoꝝ tuoꝝ bestijs terre. gaude
bunt in canticis suis idest predicationibus
oēs tribus terre. ⁊ gens īmūda machome
ti qui remanebunt. ⁊ qui residui erunt ad
dūm cōuertent. hec ille. Qui etiā in expō
ne ieremie in plogo. c. pº. multa similia lo
quutus est. Et qō ore pphetauit demōstra
uit opere. Nā depingi eū fecit in ecclesia sā
cti marci de venetijs. cū stigmatibꝰ super
hostū sacristie. sicut hodierna die cernenti
bus patet. Item de btō frācisco multa pre
dixit cirillus. abbas montis carmeli. cui ab
angelo dū celebraret delate fuerunt due ta
bule scripte litteris grecis. in quibus mul
ta erant de beato francisco ventura.

Secundo probari pōt q̄ beatus francisꝰ
fuit electus ⁊ vocatus a deo. ex speciali vo
catione. Dum enim adolescentulus in do
mo parentum ad huc cohabitans. adhoc
egressus semel vt iquit bonauētura ad me
ditandū in agrō. cū deambularet iuxta ec
clesiam quandā sancti damiani. que mina
bat prenimia vetustate ruinam. ⁊ unstigā
te se spiritu eandē cā oīonis itrasset. pstra
tus ante ymaginē crucifixi nō modica fuit
in orando spūs cōsolatione repletꝰ. Cūq;
lacrumosis oculis intenderet in dñicaz cru
cem vocem de ipa cruce ad se miro quodā
modo delapsaz corporeis audiunt auribus
ter dicentē. francisce vade repara domum
meā que vt cernis tota destruit. Ad cuiꝰ
stupende vocis cōmonitionē mirificā. vir
dei primū quidē pterrit us. de hinc gaudio
⁊ admiratione repletus. p̄tinus exsurrexit
totum se recolligens ad pficiendum man
datū de reparanda mālis ecclesie denuo. li
cet principalis intētio verbi ad eam ferret

UVA. BHSC. IyR_226

quã cristus suo sanguíe acq̃siuit. sicut eum
spũs scũs edocuit. ⁊ ipse postmodũ frib⁹ si
bi familiarib⁹ reuelauit. Verũtñ collecta
pecuia ad eccl'iã illã se ꝯtulit. ⁊ dũ sacdos
pecuniã recusaret accipe i quãdã fenestraꝫ
illã ꝓiecit. ⁊ in dicto loco cum sacerdote p̃
fato aliq̃diu moram contraxit.

Tertio ꝓbari pōt. q̃ btũs franciscus fuit
electus ⁊ vocatus a deo ex multiplici visiōe
Prima visio ostensa fuit cuidaꝫ sacerdoti
noie siluestro ciuitatis assisij. hic a pncipio
ꝯuersiōis frãcisci cũ xp̃i nouitatẽ rei viaꝫ
frãcisci fratꝝq̃ suoꝝ hũano spũ abhorreret
ne piclitaret' ꝓ temeritate iudicij. luic fuit
supne grẽ visitat⁹. videbat nãq̃ i sõpnis to
tã assisij ciuitatẽ a dracone magno circũda
ri. p̃ cui⁹ magnitudie nimia tota regio vide
bat' ex t'minio subiacere. ꝯtuebat' p⁹ h̃ cru
cẽ quãdã aureã ex ore ꝓcedẽtẽ frãcisci cui⁹
sũmitas celos tãgebat. cuiusq̃ brachia pro
tẽsa in latũ vsq̃ ad mũdi fines videbat' ex
tẽdi. Ad cui⁹ etiã aspectũ p̃fulgidũ draco
ille teter ⁊ horrid⁹ penitus effugabat'. hoc
dũ sibi tertio mõstraret' diuinũ estimãs eẽ
oraculũ. viro dei ⁊ frib⁹ suis p ordinẽ enar
rauit ac nõ m'lto post mũduꝫ reliquẽs btõ
frãcisco voluit adherere. cui⁹ vite sctitas in
ordie autẽticã reddidit eã quã in seculo ha
buerat visioneꝫ. Ex hui⁹ ꝯo visiōis auditu
vir dei nõ i glia est elat⁹ hũana. sed bõitatẽ
dei recognoscẽs. forti⁹ aiat⁹ ẽ ad hostl atiq̃
fugãdã ꝯsutiã. ⁊ gliaꝫ crucis xp̃i p̃dicandã

Scd'a visio ōmõstrata fuit Innocẽ pape. iij
de q̃ refert bonauẽtura. q̃ dũ btũs frãcisc⁹
cũ socijs ꝓponeret adir' p̃ntiã sũmi pōtific
ꝓ ꝯfirmatōe regule obtinẽda. xp̃s vicariuꝫ
suũ p visiōeꝫ ꝯmouefecit. vt supplicãti pau
pculo ⁊ placitũ daret audituꝫ ⁊ benignũ p̃
beret assensuꝫ. vidit nãq̃ in sõpnis pōtifex
ipse roman⁹ lateranẽseꝫ basilicã ruine fore
iã proximã quã q̃dã hō paupculus ⁊ despe
ct⁹ ꝓprio dorso submisso ne caderet sustẽ
tabat. Cũ igit' dei famulus suis ꝯparuisset
cõspectibus. vere inquit hic est ille. q̃ ope ⁊
doctrina xp̃i sustẽtabit ecclesiaꝫ. vñ p̃cipua
deuotõe repletus. petitōi eius se p oia incli
nauit. atq̃ illũ speciali sp amore dilexit.

Tertia visio fuit illa de qua scribit' in vita
sancti doici. dũ eniꝫ ipse ad vrbẽ ꝓ ꝯfirma
tione sui ordinis se cõtulisset nocte orans.
vidit in spũ cristũ in aere existẽtem ⁊ tres lan
ceas in manu tenenteꝫ. atq̃ ꝯ mundũ eas
vibrantẽ. Cui velociter benigna mater oc
currens. Quid nã vellet facere inq̃siuit. et
ille ecce totus mũdus tribus vicijs est feda
tus. supbie. s. auaritie ⁊ luxurie. Et iō hijs
lanceis volo ipꝫ perimere. tũc virgo ad ei⁹
genua ꝓcidẽs ait fili dulcissime iustitiã tuã
digneris tẽperar' cũ mĩaicordia peccatores
sustine lõganimitate tua. habeo. n. fidẽ ser
uuꝫ ⁊ pugilẽ strennuũ qui vbiq̃ discurrẽs
mũdũ expugnabit ⁊ tuo dñio subiugabit.
aliũq̃ seruũ sibi in adiutoriũ dabo. q̃ secuꝫ
sit' decertabit. Tunc illa sctm̃ dominicum
xp̃o p̃sentauit obtulit etiã scm̃ frãciscũ. q̃s
xp̃s vultu placido cõmẽdauit. Sctũs ergo
dominicus sociũ suũ i visione sua diligẽter
cõsiderãs quẽ añ nõ viderat in crastio i ec
clesia inuẽtũ. ex hijs q̃ nocte viderat sine in
dice cognouit. ⁊ i ei⁹ ãplex⁹ ⁊ oscula sancta
ruẽs ait. bñ es socius me⁹. bene pariter cur
reres mecũ visionẽ quoq̃ p̃dictaꝫ sibi p or
dinẽ enarrauit. Et ex tunc factũ est eis cor
vnum ⁊ anima vna in domino.

Quarto ꝓbari pōt q̃ beatus frãcisc⁹ fuit
vocatus a deo ex autẽtica testificatōe. Dñs
papa Gregori⁹ non⁹ i ꝓsa quã fecit ō btō
frãcisco. q̃ incipit. caput draconis vltimuꝫ
sic dicit. vex de xp̃i latere nouus legat⁹ mit
tit' i cui⁹ sacro corpe vexillũ crucis cernit'.
Et dñs alexãder papa quart⁹ in p̃uilegio
de stigmatib⁹ ita ait postq̃ dei fili⁹ victor
mortis ad p̃rem vñ descenderat vehiculo
ꝓprie maiestatis ascendit mirifice fortitu
dinis viros in ꝯfirmationẽ scõꝝ diuersis tẽ
porib⁹ suscitauit. Inter alios aũt dieb⁹ no
stris alm⁹ xp̃i cõfessor appuit franciscus si
gnis ⁊ virtutib⁹ glosus. qui clarissim⁹ pie
viuendi meritis ⁊ exẽplis. fecũdauit eccl'iaꝫ
⁊ caligantia p̃ntis etatis tpa fulgoris sui lã
pade illustrauit. viã pfecte iustitie parãs in
deserto altissime pauptatis quã ipe currẽs
alacriter ⁊ exultans. ꝯ carnẽ nudã ⁊ demo
nes velud gigas. traxit post se de inferorꝫ
faucibus. ⁊ transduxit ad dñm populũ hu
milem bonorum operum sectatorem.

Quinto probatur q̃ beatus franciscus fu
erit a deo missus ex mundi cõmotione. nisi
enim illum elegisset deus. nõ potuisset i to
to terraꝝ orbe ⁊ ita cito tantã facere cõmo

UVA: BHSC. IyR_226

tionem. nam ad sui sequelaz atraxit hoies graues ⁊ sapientes. Sicut fuerūt frater bernardus de quinta valle. miles de assisio frater rufinus canonic⁹ ecclesie maioris de assisio. frater angelus de reate miles ⁊ doctor ⁊ alij ꝯz plurimi. Et illud mirandū est q⁹ suo tēpore in capitulo generali cōuenerūt vltra quinqz milia fratrū. hoc ita refert bonauentura in legenda in. c. de profectu ordinis. pcessu tpis multiplicatis iā fratrib⁹ cepit eos pastor sollicitus in loco scē marie de portūcula ad generale capitulū cōuocare. vbi licet oīum necessarioz esset penuria fratrūqz multitudo vltra quinqz milia cōuenirent. aliqn̄ diuina tū opitulante clemētia. ⁊ victus sufficientia suberat ⁊ salus comitabat corporea. ⁊ spūalis iocunditas affluebat. insup̄ ad sui deuotionē iduxit oēz romanā curiā. ⁊ prelatos reuerendissimos ecclesie scē dei. Innocētius papa dedit sibi de pēnia predicanda mandatū. approbauit regulam ⁊ laicis oīb⁹ frībus. qui seruū dei fuerant comitati. fecit coronas paruulas fieri. vt verbū dei libere predicarent. sicut recitat bonauentura in legenda in. c. de ist̄i. religionis. Et vt cātat in primis vesp̄is ei⁹ festi cepit sub innocētio cursūqz sub honorio pfecit gl'osuz. succedēs hijs gregori⁹ magnificauit amplius miraculis famosum.

Ad quinqz preclarissimis virtutibus. quibus floruit btūs franciscus. capitulū scōm

Secunda excellentia bti franciscī oī⁹ virtualis pfectionis. floruit quidē ⁊ tutibus preclarissimis ꝓpterea dixit iohēs illū ascēdere. Et reliquis ōmissis. quinqz dū taxat in hac pte virtutes eius. deuote ꝓsideremus.

Prima dicitur pietatis.
Secunda paupertatis.
Tertia austeritatis.
Quarta humilitatis.
Quinta paciētie.

Prima virt⁹ bti frācisci ꝓsideranda dī pietatis pyssimus nāqz fuit pauprib⁹ ⁊ egenis nō solū posteqz xp̄m pfecte induit. Sed etiā dum in habitu viueret seculari. ideo ō ipo sic refert dñs bonauētura. Erat nāqz iuuenis franciscī precordijs diuinitus idita que dam ad pauperes miserātio liberalis que secū ab infantia crescens tanta coz ipi⁹ benignitate repleuerat. vt nō euangelij nō surdus auditor oī ꝓponeret se petēti tribuē. maxime si diuinū allegaret amorē. Cū aūt semel negatiōis intētus tumultib⁹ pauperem quendā pro amore dei petentē etiam pter amorē solitū vacuū repulisset. statī ad coz reuersus. cucurrit post ipm ⁊ elimosina illi clementer ipensa. promisit dño deo q⁹ nunqz ex tūc duz adesset possibilitas. petentibus pro amore dñi se negaret. Quod vsqz ad mortē indefessa pietate obseruans copiosa in deuz dilectionis ⁊ gre incrementa pmeruit. Quid plura. ex pietate militez quendā generosum ⁊ paupē se nudato vestiuit. ⁊ posteqz seculo renūtiauit totus humilitatis amatoz se transtulit ad leprosos eratqz cum eis diligentissime seruiens omnibus ꝓpter deum lauabat ipoz pedes. lauabat vlcera. educebat putredinē ⁊ sanies abstergebat osculabat etiā ex miranda deuotione vlcerosas plagas ipoz euangelic⁹ medicus mox futurus.

Secunda virtus bti franciscī ꝓsideranda oī⁹ paupertatis volūtarie quippe pp xp̄m paupertatē ardentissime cōplexus est. hanc publice pfessus est. dū seculo ⁊ patri renūtiauit. coz̄ epo assisij. nam dū pater eius tem ptasset ei⁹ vt facultatibus renuntiaret paternis. ad episcopum ciuitatis ambo se cōtulerunt. Vbi adolescens franciscus depositis omnibus vestimentis restituit ea patri. Innuētus est autē tunc sub vestibus delicatis cilicū ad carnem habere nudus vero manens patrez sic alloquutus est. vsqz nunc vocaui te patrē in terris ámodo aut secure dicere possum. pater nr̄ qui es in celis. apud quē oēm thesaurū repositū ⁊ oēz spei fiduciam collocaui. Insuper vt asserit bonauentura. nemo tam auri ꝯz ipse cupidus paupertatis. nec thesauri custodiendi sollicitior vllus. ꝯz iste huius euangelice margarite. Tunica coꝛdula ⁊ femoralibus contentus fuit vsqz ad mortem. Christi aūt iesu paupertatē ⁊ matris frequenter cū lacrimis reuocabat ad mētē. unde hāc virtutū asserens esse reginā q⁹ in rege regum ⁊ in regina matre ipsi⁹ tam prestanter effulsit. Jn regula vero fratrum minorum

UVA. BHSC. IyR_226

ipsos ad pauptatis obseruantiã aiauit cuꝫ
dixit ffs nihil sibi appropriẽt nec domũ nec
locũ nec aliq̃ꝫ rẽ. Sed tãq̃ꝫ peregrini ⁊ aduc
ne in hoc seculo. in pauptate ⁊ humilitate
dño famulantes. vadant pro elimosina cõ
fidenter. nec oz eos verecundari. qz dñs ꝓ
nobis se fecit pauꝫ in hoc mũdo. Hec ẽ
illa celsitudo altissime pauptatis. q̃ vos ca
rissimos ffs meos heredes ⁊ reges regni ce
loꝝ istituit pauꝫes reb⁹ fecit virtutib⁹ subli
mauit cui dilectissimi ffs tota inherentes
nil aliud ꝓ nolle dñi in ꝓpetuũ sub celo hꝝ
velitis. hec in regula ꝑfata. Et vt asserit bo
nauẽtura mãdabat dirui aliq̃ dom⁹ ere
ctas. aut ffs exide amoueri. si aliq̃d in eis ꝓ
ciperet qõ rõne appropriatiõis vel sũptuo
sitatis ꝺrium esset seuangelice paupertati.
Tertia virtus ꝺsiderãda i btõ frãcisco dici
tur austeritatis. miro q̃ppe mõ suo coꝛpo
ri vt illud spũi subderet auster⁹ fuit. Ideo
de ipso sic scꝛi bonauẽtura. attẽdens enĩ
illud apli ꝺbũ. q̃ aũt sũt xpi carnẽ suã cruci
fixerũt cũ vicys ⁊ ꝛcupiscẽtijs. vt crucis ar
maturã ingiter suo ferret in coꝛpoꝛe. tãta
discipline rigiditate sensuales appetit⁹ arce
bat. vt vix necessaria sumeret sustẽtatõi nẽ
Difficile nãq̃ foꝛe dicebat necessitati cõpi
satisfacere ⁊ ꝓnitati sẽsuũ nõ pareꝛ. ꝓpter
qõ cocta cibaria sanitat⁹ tpe vix ãmittebat
ꝛraro. Admissa ꝺo aut ꝓficiebat cinẽ. aut
cõdimẽti sapoꝛẽ admixtiõe aque vt plĩmũ
reddebat ipsipidũ. de potu vini q̃d dicã cũ ⁊
de aqua dũ sitis extuaret ardoꝛe vix ad suffi
ciẽtiã biberet. Et lz ita suũ coꝛpus ꝓtinue
maceraret. tñ extra dũ hospitaret ĩ alicui⁹
domo ꝛformabat se in cibo ⁊ potu. alijs ne
singulis reputaret. De illi⁹ ꝺo dormitiõe
refert bonauẽtura. ⁊ Nuda hum⁹ vt frequẽ
tius. lect⁹ erat. laffato coꝛpusculo. Et sepi⁹
sedẽs ligno vel lapide ad caput posito doꝛ
miebat. Omitto ei⁹ disciplinas. ꝺbera tũsi
ones pectoꝛis: suspiria: lacrimas ⁊ reliq̃ q̃
bus coꝛpusculũ illud ꝓtinue cruciabat.
Quarta ꝺt⁹ ꝺsiderãda i btõ frãcisco dicit
hũilitatis. nõ. n. i tãto ꝺtutũ cumulo vt ꝺ
se ꝑsumebat. nõ ꝓtẽpnebat alios. non ꝺba
iactantie dicebat imo vt ait bonauẽtura.
Giuꝫ ꝺtutũ custos et decoꝛ hũilitas copio
sa vir dei vbertate repleuerat. In ꝑpa qdẽ
reputatiõe nihil erat. nisi pccoꝛ cũ i ꝺbitate
speculũ eẽt ⁊ splẽdoꝛ oĩmode scitatis stultũ
pide iudicabat mũdanis extollẽtibus fauoꝛib⁹
Gaudebat ꝺ⁹ obꝓbꝛijs ⁊ de laudib⁹ trista
bat. gnãli ꝺo cedẽs offõ. guardianũ petijt
cui⁹ volũtati p oĩa subiaceret. dicebatq̃ so
cijs. Ita diligẽter nouicio vni⁹ hoꝛe obedi
rẽ si in guardian⁹ daret. sicut antiq̃ssimo ⁊
discretissimo ffri. subdit⁹. n. ꝑlatũ suuꝫ non
hoiez ꝓsiderare dz sz illũ ꝓ cui⁹ ẽamoꝛe su
biect⁹. quãto aũt ꝓeptibilioꝛ ꝑsidet. tãto
magis hũilitas obediẽtis placet. Sũtq̃ alia
plĩma ꝺ illis hũilitate a bonauẽtura descri
pta. que in legenda poteris inuenire.
Quinta virtus ĩ btõ francisco ꝓsideranda
dr̃ paciẽtie. a principio nãq̃ sue cõuersiõis
dũ ciues assisi cernerẽt cũ facie squalidũ ⁊
mẽte mutatũ. ac ꝑ hoc alienatũ putarẽt a
sensu. luto plateaꝝ. ⁊ lapidib⁹ ipetebãt. et
tãq̃ in sano ⁊ demẽti clamoꝛosis vocib⁹ in
sultabant. famulus aũt dñi nulla fractus
aut mutat⁹ iniuria. vt surdus i oĩbus ptrã
sibat. de hoc sic ꝺr̃ in rusoꝛio. dũ pr̃ hũc. ꝑse
quit̃ latẽs dat locũ ire. Cõstãter post agre
dit̃ i publicũ. ꝓdire Squaleti vultu cernit̃
putat̃ ilsanire luto satis ipetit̃. Sz patiens
vir nitit̃ vt surdus ptrasire. deide toto tpe
vite sue cũctos laboꝛes. oẽs cõtumelias. q̃s
cũq̃ egritudines mente ꝓllari sẽp tulit. Et
vt inquit bonauẽtura in. c. de paciẽtia ipi⁹
⁊ trãsitu moꝛtis i legẽda maioꝛe. ad hoc ꝑ
varias ⁊ diuturnas ac cotidianas egritudi
nes deductus ẽ. vt cõsumptis iã carnibus
quasi sola cutis ossib⁹ cohereret. Cũq̃ du
rius coꝛpus augeret̃ doloꝛib⁹ illas suas an
gustias. nõ penaꝝ cẽsebat noie. sz soꝛoꝛuꝫ
Cũ aũt semel grauj⁹ solito. doloꝝ ꝛgeret̃
aculeis. Quidã frater simplex dixit ad eu
ffr̃ frãcisce ꝺra dñm vt miti⁹ tecũ agat. ma
num. n. suã plus debito. sup te grauare vꝝ.
Quo audito vir sctũs cũ eiulatu exclamãs
ait nisi noscerẽ i te simplicẽ puritatẽ tuũ ex
nunc abhoꝛrerẽ cõsoꝛtiũ. qui ausus fueris
circa me diuina iudicia reprehẽsibilia iudi
care. Et proijciens se in terraꝝ. ossa debilia
duro casu collisit. Et deosculans humum
Gratias inquit tibi ago dñe deus de omni
bus doloꝛib⁹ meis. Teq̃ mi dñe rogo. vt
centuplũ si tibi placuerit addes. qz hoc erit
mihi acceptissimũ. cum tue sancte volun
tatis adimpletio. fit mihi cõsolatio supple

UVA. BHSC. IyR_226

na videbat͏̃ propterea fratribus q̄ quasi al
terum iob viderent͏̃. cui cum languor cre
sceret carnis crescebat simul ꝛ vigor mētis

Qualiter deus magnificauit sanctum frā
ciscum precipue in quinqꝫ prerogatiuis.
Capitulum tertium

Tertia excellentia beati francisci dicit͏̃
singularis magnificationis. voluit de
us magnus ꝛ excelsus suum seruū decorare
licet in multis vt patuit in sermone p̄cedē
ti. de stigmatib᷒ sacris. p̄cipue tn̄ in quiqꝫ.

Primo in intellectus illustratione.
Secundo in creaturaꝝ condescensione.
Tertio in felici consumatione.
Quarto in solēpni canonizatione.
Quinto in miraculoꝝ corruscatione.

Primo magnificauit illū deus intellectus
illustratione. Nam vt asserit bonauētura
in legenda. xi. c. de intelligentia scripturaꝝ
ꝛ spū profecie. Quāuis franciscus non ha
buerit sacraꝝ lr̄arum peritiam. p̄ doctrinā
eterne tn̄ lucis irradiat᷒ fulgoribus. scrip
turarū p̄fundo miro intellect᷒ scrutaba
tur acumine. Interrogatus semel a quodā
religioso viro theologie sacre doctore de q̄
busdā questionib᷒ difficilimis. tanta clari
tate doctrine diuine sapientie patefaciebat
archana. vt vehemēter stuperet vir ille pe
ritus. ꝛ cū admiratione referret. vere theo
logia sancti patris istius puritate ac cōtē
platiōe tāqꝫ alis in altū subuecta est. aqla
volans nostra vero scientia venter gradit͏̃
super terrā. licet. n. iperitus esset sermone.
scientia tn̄ plenus enodabat dubia questio
nū. ꝛ abscondita p̄ducebat in lucē. Claru
it et in ip̄o spūs profetie. vt ꝛ preuideret fu
tura. ꝛ cordiū contueret͏̃ oculta. absentia
quoqꝫ velud presentia cerneret. ꝛ se p̄ntem
absentibus mirabilr̄ exhibet͏̃. Apud cela
nū supplici deuotione a milite quodā inui
tatus ad prandiū benignū hospitē familia
riter monuit. vt cito cōfiteret͏̃ ꝛ dom᷒ sue
disponeret. Quod cū ille diligenter fecisset
intrauerunt tandē ad mensam ꝛ incipien
tibus alijs manducare. hospes subito spūꝫ
exhalauit iuxta verbum hominis dei repē
tina morte sublatus. dum semel fatigatus
ꝛ lassus equitaret super asellum. essetqꝫ in
itinere cū fratre leonardo de assisio. frater
ip̄e leonardus cepit dicere itra se hūanuꝫ
aliqd̄ passus nō de pari ludebant parentes
huius ꝛ mei. En ip̄e equitat ꝛ ego pedester
asinum eius duco. hec illo cogitante proti
nus de asino descendit vir sanctus ꝛ ait.
Nō fr̄ couenit vt ego eq̄tē tu venias pedes
qꝛ nobilior ꝛ potētior me i seculo fuisti. ob
stupuit fr̄ ꝛ ad pedes ei᷒ p̄uolutus hūiliter
veniam petijt.

Secūdo magnificauit deus btm̄ frāciscū i cre
aturaꝝ obediētia ꝛ cōdescēsiōe. apd̄ aretiū
viuus viro dei fuit oblat᷒ lepuscul᷒. q̄ lꝫ in
terra posit᷒ cū possꝫ quo vellet effugē vocā
te eū p̄re benigno i sinū illius p̄pero cursu
saltauit. Qd̄ cū plures effecisset iussu p̄ris
a frib᷒ delat᷒ ē ad loca solitudinis tutiora.
mō cōsili in isula lacus p̄usini cunicul᷒ qui
dā capt᷒. ꝛ viro dei oblat᷒. cū ceteros fuge
ret manib᷒ suis ꝛ sinū se domestica securi
tate ꝯmisit. Apud lacū reatinū eidē ad he
remū de aretio p̄perāti. piscator vnā ex d
uotiōe obtulit auē fluuialē. quā cū libēter
susceptā aptis iuitaret manib᷒ ad recessuꝫ
nec illa vellet abire. erectis in celū oculis in
orone diuti᷒ p̄māsit. Et q̄si aliūde post ho
rā reuersus ad se iterato dulciter mādatuꝫ
aui̇cule fecit vt deū laudatura recederet.
Suscepta itaqꝫ cū bn̄dictōe licentiā. gestu
corpis qdā ptēdēs gaudiū aduolauit. Al
io tp̄e ābulās cū quodā fr̄e p̄ paludes ve
netiaꝝ. iuenit maximā auiū m̄ltitudinē re
sidētiū ꝛ cātātiū i v̄gultis. q̄bus visis dixit
ad sociū sorores aues laudāt creatorē suuꝫ
nos itaqꝫ in mediū ip̄aꝝ eūtes laudes ꝛ ho
ras canonicas dn̄o decātem᷒. cūqꝫ i medio
eaꝝ itrassent nō sūt aues cōmote de loco. ꝛ
qꝛ p̄p garritū ip̄aꝝ i dicēdis horis se mutuo
audir͏̃ nō poterāt. ꝯuersus vir scūs dixit ad
aues sorores aues a cātu cessate donec lau
des ꝛ horas canonicas p̄soluam᷒. At ille
ꝯtinuo tacuerūt. qꝫdiu i silētio p̄sistētes qꝫ
diu dictis horis ꝛ laudib᷒ p̄solutis a scō vi
cātādi lr̄ciā receperūt. Dāte aūt viro dei licē
tiā eis stati cātū suū more solito resūpserūt
Eidē semel in rimo fasianus qdā de nouo ca
ptus. a nobili quodā transmissus ē viuus.
q̄ ꝯtinuo vt virū scm̄ aū diuit ꝛ vidit. tāta il
li amicabilitate cohesit vt nullo pacto patē
tur ab ip̄o disiungi. Nā plib᷒ vicib᷒ extra
locellū fratꝝ in vinea posit᷒ vt abiret si uel
let. rapido s͡; cursu redibat ad p̄rem. tanq̄

UVA. BHSC. IyR_226

si ab eodem fuisset oi tpe educat⁹. deixe cui dã collatus viro. q̃ ex denotõe seruũ dei visitare solebat. velut sibi molestũ foret. a pr patris absentari ꝓspectu escã recusauit omnino. ¶ Reportatus tandẽ ad famulũ dei statim vt ꝓsperit eundẽ. qbusdã hilaritatis p̃tensis gestibus auide manducauit. ¶ Luz ex ꝓtinuo fletu infirmitatẽ ocl'oꝝ incurrisset grauissimã consuluerunt medici. vt patere tur sibi per coctre remediũ subueniri. assẽsit vir dei vocatusq; venit cirogicus instrumentũ ferreum igni submittens ad faciendum' coctrã. ¶ At x̃pi seruus corpus ꝓpũ iam horroꝛe cõcussuz cõfortans. sicut amicũ cepit ignẽ alloqui dicens. mi frater ignis virtuosuz pulchũ ⁊ vtilẽ te creauit altissimus esto mihi in hac hora ꝓpitius. esto curialis. precoꝛ magnũ deũ qui te creauit vt tuũ mihi caloꝛẽ tẽperet. ¶ Oratione finita ⁊ ignẽ signũ crucis edidit ac deinceps intrepidus persistebat. profundatũ est crepitans ferrũ in tenera carne. ⁊ ab aure vsq; supcilũ coctura ꝓtracta. Satiz scũs ad frem dixit. laudate altissimũ q; vere dico vobis. nec ignis ardoꝛẽ sensi. nec carnis illũ dolorem. ¶ Et cõuersus ad medicũ. Si non est aliquit caro bene decocta iprime itez. Stupefactus medicus miraculũ extulit dicens. vi co vobis fratres. vidi mirabilia hodie.

¶ Tertio magnificauit deus beatũ franciscũ felici ꝓsumatõe. nõ. n. silentio ꝓterire debemus quãta deuotõe q̃sto feruoꝝ trãsijt frã ciscus in hoc mũdo ad p̃rem. de quo sic scribit bonauẽtura q; ãno vigesimo a sua ꝓuersione cũ fuisset multis ifirmitatib⁹ molestatus tulissetq; biẽnio stigmata illa sacra ad scãm mariã de porciũcula se portari popolscat. quo cũ fuisset ꝓduct⁹ sup nudã humũ se totũ nudatũ i spũs feruoꝛe ꝓstrauit. Decubans sic in terra saccina veste deposita. faciez solito moꝛe leuauit in celũ. ⁊ intẽdẽs illi q̃ he totus manu sinistra dexteri lateris vulnus ne videret obtexit. ¶ Et ait ad fres. ego qõ meũ est feci. quod vr̃m est x̃ps edoceat. Illaq; imantib⁹ aũt sotijs sci. vn⁹ ex eis quẽ vir dei guardianũ suũ esse dicebat' vo tũ ipsius diuina inspiratõe cognoscẽs festinus surrexit. ¶ Et acceptã cũ coꝛda ⁊ femoꝛalibus tunicã pauperculo x̃pi obtulit dicens. hec tibi tanq; paupi cõmodo ⁊ tu illa susci pias obediẽtie scẽ mãdato. Gaudet ex hoc vir scũs. q; fidẽ tenuisse dñe panytati vsq; i finẽ se vidit. palmasq; leuatas ad celũ x̃pm suũ benedixit. sicq; indut⁹ habitu vili. fres assistentes ꝓsolatoꝛijs verbis pro sua moꝛte demulcens paterno affectu ad diuinũ ẽ hoꝛtatus amoꝛẽ. ¶ Et post bñdictionẽ data; adiecit. valete filij oẽs in timoꝛe dñi ⁊ pmanete i eo semp. Ego ad deũ ꝓpero. cui⁹ gr̃e vos oẽs cõmẽdo. Jussitq; euangelioꝝ sibi codicẽ apportari. ⁊ euangelũ s̃m iohẽm. s. ante diez festũ pasce sibi legi poposcit. ipse vero ꝓut potuit in hui⁹ psalmi voce ꝓoꝛupit. voce mea ad dñm clamaui. ⁊ ad finẽ vsq; cõpleuit ingens me expectãt iusti donec retribuas m̃i. ¶ Tandẽ cunctis in eũ expletis misterijs obdoꝛmiuit in dño. Fuit q; ministro terre laboꝛis ⁊ eꝑo assisinati eñti i mõte gargano. eius transit⁹ diuinit⁹ reuelat⁹ ⁊ diffusi⁹ videre poteris in legẽda. Trãsiit aũt venerabilis p̃r ex huius mundi naufragio anno dñice incarnationis. M̃D. cc. xxx. quarto nonas octobꝛis die sabbati in sero sepultus est in die dominico.

¶ Quarto magnificauit deus btm̃ franciscũ in solẽpni canonizatiõe. cũ. n. pastoꝛ eccl'ie gregoꝛi⁹ nonus nõsolũ ex miraculis audtis post mortẽ franciscꝰ. verũ ẽt ex exꝑimentis in vita ipsi⁹ oculis visis ⁊ manib⁹ ꝓtactis scitatẽ eius mirabilẽ. plena fide certificat⁹ agnoscꝛet. ac per hoc in celis glouificatum a deo nullaten⁹ dubitaret. cathalago scoꝝ ascribendũ statuit. ¶ Qua ꝛ reseruatis oĩb⁹ que fieri debent in canonizatiõe sanctoruz ⁊ examinata cã per cardinales. ad hoc deputatos veniens psonaliter ad ciuitatẽ assisij cũ maximis que longũ foꝛet enarrare solempnijs beatum patrem canonizauit.

¶ Quinto magnificauit deus btm̃ franciscũ in miraculoꝝ coꝛruscatione. ¶ Et õmissis illis que ipso viuente dignatus est deus eius meritis operari. aliqua hic iseram⁹ celebrata post mortẽ. Jn castro pomarico in mõtanis apulie posito. defũcta ẽ puella quedã parẽtibus v nica ⁊ ꝑdilecta. inuocauit mr̃ plena fide franciscũ cui deuotissima erat. ¶ Apparuit illi in visu frãciscus dixitq;. noli flere q; q̃ postulas obtinebis. Statiq; illo disparente. filia eius viua ⁊ incolumis videntibus cunctis surrexit. Jn ciuitate no-

UVA. BHSC. IyR_226

cerie filius primogenitus cuiusdaz petri ex infirmitate mortu⁹ inuocato btõ frãcisco rediyt ad vitã. Cuiusdã vrbis rome notarij puerulus. vix septẽnis matrem ad ecclesiam sancti euntẽ puerili more sequi desiderans. dum remanere domi cõpelleretur a matre per fenestrã palacij se proiecit. ⁊ vltima quassatione collisus cõtinuo expirauit mater vero que nondũ lõge discesserat ad sonitũ corruentis celeriter rediyt. filiũqz reperiens extinctũ. suis clamoribus totã excitauit viciniã ad lamẽtũ frater vero quidã Rao noĩe patrez induxit. vt puerũ sancto francisco cõmendaret. quod cũ factũ fuisset. statim coraz oĩbus surrexit incolumis puer. In ciuitate capue. puer quidã in flumen cecidit. vbi cum diu stetisset a natatore quodam inuẽtus fuit sub sabulo. Eduxit tandẽ illũ extra extinctum atqz defunctum. inuocato vero a suis ⁊ a populo circunstante beati frãcisci noĩe incolumis puer surrexit petiytqz se ad ecclesiã beati frãcisci deduci vt gratias illi deuotus exolueret cui⁹ se nouerat virtute mirabiliter suscitatum. In ciuitate suessa. repente dom⁹ quedam corruit ⁊ vnum absorbuit iuuenẽ ac interemit. Amotis vero post spatium lignis ⁊ lapidib⁹. mortuus inuent⁹ est. At mater doloris vocibus exclamabat. sancte francisce redde mihi filiũ meũ. sic ⁊ populi qui aderãt. beati patris p̃sidiũ flagitabant Sed cũ non esset vox neqz sensus. cadauer posuerunt in lectulo ad sepeliendũ ipsum. diẽ crastinũ expectantes. mater vero fiduciam hñs in dño continue btõ frãcisco filiũ cõmẽdabat Et ecce circa mediã noctis horã exurgẽs san⁹ iuuenis in laudis v̾ba prorupit. In castro posis qđ in cãpania põitũ ẽ. Sacerdos quidã thomas noĩe ad repandũ accessit ecclesie molẽdinũ. de ãbulãs aũt incaute sec⁹ extrema canalis. subito cãu cauilloso ligno itrusus ẽ. cui⁹ ipulsu voluẽbat molẽdinũ. Cũ igit̃ ⱺsert⁹ iaceret in ligno ⁊ fr os ipsi⁹ qꝛ supinus erat. aquaꝝ ipet⁹ iundaret corde tñ. qꝛ lingua nõ poterat scm̃ frãciscũ flebilr̃ iuocabat ꝑ magnũ v̾o spatiuz sic illo iacẽte. ac de vita ipsius socijs iã penitus desꝑatis i ꝯ̃riã partẽ molã cũ violẽtia reuoluerũt. Et sic eiect⁹ sacerdos palpitãs volutabat̃ in aque meatu. Et ecce qdaz frã

minoꝛ cũ magna suauitate arreptũ ꝑ brachium extra flumẽ eduxit dicẽs. Ego suz frãcisc⁹ quẽ vocasti. ille sic liberat⁹ nimis obstupuit volẽsqz pedũ ipsi⁹ deosculari vestigia huc atqz illuc anxius discurrebat. q̃rẽs a socijs vbi ẽ ille. quo abiyt scũs. Qua via discessit. sicqz grãs egit deo ⁊ suo btõ frãcisco Iuuenis qdã de burgo celani icaut⁹ i puteũ cecidit q̃ quasi passus q̃tuoꝛ aquaꝝ ꝯtinebat. accurrẽtib⁹ aũt alijs vt eũ iuuarẽt post lõgũ spaciũ dimissĩs vn⁹ ꝑ funẽ i puteũ pueꝝ respexit i aquaꝝ sup̾ficie residẽtẽ extractus tãdẽ de puteo dixit oĩbus q̃ astabant Quando subito cecidi bti frãcisci patrocinium inuocaui. Qui corruenti mihi statiz p̃ntialiter affuit ⁊ manũ porrigens leuiter apprehendit. nec vnq̃z deseruit donec vna vobiscũ de puteo me eduxit. In sabinensi dyocesi vetula quedã octogenaria erat cuius filia moriens lactãtem infantulũ dereliquit. Cũ igit̃ anus paupcula plena eẽt inopia. ⁊ vacua lacte. nullaqz eẽt mulier q̃ sciẽti paruulo lactis stillicidiũ. iuxta qđ exigebat necessitas erogaret quo se verteret vetula penitus ignorabat. debilitato vero infãtulo. nocte qdã oi hũano destituta subsidio. ad bti p̃ris francisci auxiliũ iploãduz se ꝯuertit. affuit statiz inocẽtis amatoretatis. Ego inquiens sũ frãciscus o mulier pone mãmas tuas i ore puerili qꝛ habũdãter tibi lac dñs dabit. Impleuit an⁹ sci mãdatũ. ⁊ statiz octogenarie mãme lactis copiaz effuderũt. qđ factũ inotuit m̾tis tã virisqz m̾lierib⁹. q̃ oẽs deũ p̾t̃ laudauerũt. ⁊ nc oia distĩcte ꝑcurram⁹. cũ auditoꝝ labor̃ ꝯcludo cũ dño bonatẽtura dicẽte. põro vir iste btũs mirãdis v̾tutũ signis i vita claruit. ⁊ die a trãsitu⁹ sui vsqz i p̃ntis ꝑ diuersas mũdi ꝑtes p̃claris miraculoꝝ ꝓdigijs diuia se potẽtia glĩficãte corruscat. nã cecis ⁊ surdis mutis ⁊ claudis idropicis ⁊ ꝑaliticis demoniacis ⁊ leprosis naufragijs ⁊ captiuis ipsi⁹ meritis r̃media ꝓferũt̃ oĩb⁹qz morbis necessitatib⁹ ⁊ ꝑiculis subuẽit̃. sꝫ ⁊ m̾ltis mõtuis ꝑ ipsũ mirifice suscitatis inotescit fidelib⁹ magnificẽtia v̾tutis altissimi cui ẽ honoꝛ ⁊ gloria per infinita secula seculorum. Amen.

Sermo quadragesimus sextus de sãcto lodouico ordinis minorum epo tholosano.

Quasi sol refulgẽs sic iste refulsit in tẽplo dei. scribunt hec verba originaliter ecclesiastici quinquagesimo.c. Qui mũdum cõdens mirabili sapientia celos diuersis ornauit sõnibus ipse ecclesiam suã sanctor varietate voluit decorare. Et vt ostẽderet viã salutis oĩbus patere posse. elegit de quolibet statu aliquos qui elector numero ascriberent. Adeirco ⁊ btũ lodouicũ eximũ ꝓfessorem suũz fecit meritis ⁊ glã copiosuz. is est qui iam beatus cũ xpo nunq; deserit eos. q patrocinũ eius exposcunt. Cuius pfecto intercessione vt apparebit in sequentib⁹ innumera vt sic dicã bñficia sũmo pre petita impetrant. Propterea in pñti ꝓmone ad ei⁹ laudes ingentes exprimẽdas oi studio ẽ elaborandũ. De quo ꝓuenientissime dici pñt verba in themate preposita. In quibus triplicẽ splẽdorẽ sancti lodouici distinguem⁹.

Primus dicitur nobilitatis.
Secundus sanctitatis.
Tertius claritatis.

Qualiter sanctus lodouicus magnificat ex nobilitate sue originis eo q; fuit filius primogenitus. regis caroli. regis sicilie. cap. j.

Primus splendor scĩ lodouici dr nobilitatis. fuit quidez nobilis genere caroli regis sicilie filius primogenitus prout testat pontifex maxim⁹ iohannes. xxij. in bulla canonizationis. Verũtñ hoc loco videdũ est. vtrũ nobilitas sanguinis ⁊ carnalis originis. sanctis ad laudẽ sit ascribenda. Et q; sic ꝓbatur sufficientissime. qñ qui vitas ⁊ gesta sanctor scripserũt semp illor nobilitatẽ prius notificare voluerunt. Vñ mathe⁹ ꝓmo. c genealogiã cristi texere conatus est dicens. Liber gñationis. iesu xpi filii dauid filii habraam. ⁊c. Et ecclesia cantat sic de virgine matre. Natiuitas gl'iose virginis marie ex semine habrae orta de tribu iuda clara ex stirpe dauid. Et iterum regali ex progenie maria exorta refulget de infrascriptis ⁊ sequentibus sctis ita habet. Nicolaus ex nobilissimis parentib⁹ originẽ duxit. Vincentius nobilis genere sed nobilior fide. Ambrosius filius prefecti rome. Alexius fuit filius eufemiani viri nobilissimi ⁊ in aula imperatoris primi germanus nobilissim⁹ genere. Bernardus ex nobilissimis parẽtib⁹ ortus est. Egidius ex stirpe regia genitus. Ieronimus eusebij viri nobilissimi filius. Clemẽs eps ex nobili romanor ꝓsapia ortus Lucia virgo siracusana nobilis genere Anastasia nobilissima romana ꝓsaula fuit nobilissima matrona romana. Agatha ingenua mẽte ⁊ corpore. Maria magdalena a castro magdalo denominata. clarissimis est orta natalib⁹ vt pote ex stirpe regia descendentib⁹. Cristina nobilissimis parẽtibus orta. Catherina costi regis filia. clara claris orta natalib⁹ Et de ioseph ab arimathia scribit luce. xxiij. Et marci vltio c. venit ioseph ab arimathia nobilis decurio. Quare vr q; nobilitas carnis facit ad extollentiã etiã sanctor. Ex parte altera videt ꝓbari posse. q; nobilitas parui aut nr lius valoris exĩstat. Nam aplus primo ad corinthios prio. c. dixit. ignobilia ⁊ ꝓptibilia mundi elegit deus. Ad idẽ facit cap. cũ fm. de pbẽdis ⁊ dignitatib⁹. ad qõ ego rñdeo. Qz ex verbis apli nõ datr intelligi q; nobilitas nõ sit ornamẽtũ eor qui illã bñt sed tñ q; deus nõ elegit nobiles ⁊ doctos viros sz piscatores ⁊ simplices. vt sic magis nota fieret virtus diuina dũ per illor predicationẽ i cristuz crederet mundus. Sed notandũ Qz tria hoĩum genera reperiunt

Primi sunt nobiles origine sed non virtutibus.

Secundi sunt nobiles non origine. sed virtutibus.

Tertij sunt nobiles ⁊ origine ⁊ virtutibus.

Primi quidẽ satis obscuri sũt infames et reprehensibiles. ꝓ quib⁹ claudian⁹ dicit degenerant hoĩes vicijs fiuntq; minores. Et seneca in tragedijs. Qui genus iactat suũ aliena laudat. Et ouidius li. de ponto non census nec clar nomẽ auor. Sed probitas magnũ ingeniũq; facit. Hinc tullius in inuectiua ꝛ salustiũ dicebat. Ego maioribus meis virtute mea preluxi. vt si prius noti non fuerant a me accipiant initiũ memorie sue. Tu vero tuos q; turpiter offendisti. vt si fuerant egregij ciues in obliuo-

UVA. BHSC. IyR_226

nez venerint. Quare noli mihi antiquos viros obiectare. hec ille. inueniunt multi qui flagicijs et de decore affecti gl'iant sic de nobilitate parentū. Alij vero vicijs sordētes de patrie nobili cōditione letant. Cōtra quos est exēplū qd refert iohānes solobriensis ipolicatone de anatharsistita. hic cū vituperaret ab archico qm scita foret. mihi inquit dedecus patria. Tu vero prīc at ēt temistocles vt scribit a cicerone in li. de senectute. fert serifio cuidā in iurgio respondisse. cū ille dixisset. Nō eū sua. sz patrie gloria splendorē assequutū. nec hercle inquit. si ergo serifius essez ignobilis. nec tu si atheniensis esses clarus vnqz fuisses. Alij dicūt nec ego serifius si essem nobilis. Et saluo meliore iuditio vtrūqz stare pōt s. nobilis et ignobilis. nā si dixerimus ignobilis. pōt esse sensus nec ego cū virtutibus meis essez ignobilis si essem serifius in pria .s. humili natus. Et si dicamus nobilis potest intelligi sic. nec ego qui. s. in pria glorio sa suz natus. si essem serifius. s. viciosus cēm nobilis.

Secundi sunt nobiles. et si nō origine tamē virtutibus. qui de suorum parentū humilitate confundi nō possunt. nā vt inquit ieronimus ad cellantiā. sola aput deū libertas est non seruire peccatis et vera nobilitas clarū esse virtutibus. Et cassiodorus i epistolis. hec est indubitata nobilitas que moribus probat ornata. Et iuuenalis. nobilitas sola est atqz vnica virt⁹. Et aristo. in. iiij politice ingenuitas ē virtus. Et seneca ad lucillū. anim⁹ nobilē facit cui ex quacūqz cā licet supra fortunā surgere. Et claudianus. exaltat virtus nobilitando genus Et licus vt refert seneca in tragedijs. nobiles non sunt mihi aui nec altis inclitū titulis genus. sed clara virt⁹. Et in decretis di. xl. c. nos dr nos qui presumus nō ex locorū vel dignitate sed morū nobilitate inotescere debemus. nec vrbiū claritate sz fidei puritate.

Tertij sunt nobiles et origine et virtutibus qui inter hoīes splēdent. vt sol in firmamēto celi. Satis vtiqz decorat hoīem nobilitas sanguinis cū nobilitate bonorū morum Quis nā nō magnificaret sanctū lodouicū qui regis et regine filius formosus corpore diuitijs afflu ēs. Etate florens ingenio acutus. ac quibuslibet tēporalib⁹ bonis affluens. vitia spreuit. terrena calcauit et xpm ie sum bene beateqz viuendo quesiuit. Ista tn̄ in sequēti splendore diffusus. exprimētur Qualiter scūs ludouic⁹ spreto mūdo et tēporali regno. vitā spiritualē elegit permanēs vsqz in finē i virginitate. Cap. secūduz

Secūdus splēdor sancti ludouici vr sanctitatis. quanta vero fuerit sanctitas eius deprehēdere possum⁹ pcipue ex trib⁹

Primo ex mundi despectione.

Secundo ex spetiali exercitatione.

Tertio ex virginitatis dilectione.

Primo deprehendimus qz grādis fuit sāctitas ludouici ex mūdi despectione. naz vt inquit iohes. xxij. in bulla canonizationis. cōsiderans sanctus iste. qr mūdus totus sit positus in maligno qrqz cū ꝯcupiscētia sua transit. ipm fugiendo deseruit totaliter et cōtēpsit. nā rediens de catalonia. votū qd fecerat de intrando ordinē minorū in ꝯuentu sancti francisci de monte pesulano voluit adimplere. sed cū fratres timore patris ipsum recipe non auderent. votū ipsuz ibi publice iteranit. Et cum a bonifacio papa predecessore ipsius iohis requireret qr assēsum prestaret ꝓuisioni de se facte. ecclesie thosolane. rūdit se hoc facturū nullatenus quo ad vsqz votū quod fecerat adimpleret Cuius deuotioni annuente pontifice habitū ordīs minorū suscepit in psentia generalis ministri. q fuit postea iohes eps portuētis. atqz flexis gēib⁹ fecit pfessionē q fcō ꝓuisiōem de se factā eccl'ie tholosane acceptauit mādatisqz aplicis obediuit. itaqz habitu sci frācisci vestitus. pōtificalē dignitatē suscepit. Quem habitū semp vsqz ad mortē detulit. fm tn̄ cōdecentiaz epalis gradus. Et in hoc minorū ordinis excellentia demōstrat. cuius habitū deferre nō erubuerunt tot insignes et celebratissimi viri. vt sanct⁹ ludouicus de quo loquimur. Et alij plurimi qui non sunt omittendi. Nā vt habemus in cronicis ordīs. ferdināndus. Rex castillie dimisso rgno nepoti suo itrauit hūc sanctū ordinē mortuusqz est frater minor sepultus colibrie. Rex iacobus in regno aragonie mortuus est cū habitu fratrū minorū et sepultus barchinone. In eodem re

UVA. BHSC. IyR_226

guo. Rex alfonsus mortuus est cum habi
tu 7 sepult⁹ vilerde. Federicus rex insule si
cilie mortuus est cum habitu 7 sepult⁹ mes
sane. Robert⁹ rex sicilie frater sancti ludo
uici per tres dies ante mortē suscepto habi
tu 7 facta professione sepultus est neapoli i
sancta clara. Beatus Henricus rex cpi
virgo purissimus fact⁹ frater minor obiit
cū habitu 7 sepultus est nicosie. Tanta qui
dem est xpanorū deuotio ad habitus beati
francisci vt qui illū in vita non ferunt sepe
numero cupiant hr̄e in morte 7 sepultura
Ob quā cām pontifices sūmi spū sc̄o edo
cti deuotionē hanc ampliare volentes, spi
ritualibus gratijs sic deferentes habitū do
nare voluerunt. Mā vrbanus. quartus cō
cessit remissionē quarte partis peccatorus
morientib⁹ cū habitu fratrū minorū. bul
le habentur anue 7 in mōte pessulano. Si
militer 7 Nicolaus quartus 9cedit remis
sionem quarte partis. Idē facit clemēs ter
tius bulle hūtur anue. pusij. mediolani. et
venetijs. dicta sunt hec ad extollendā meri
to humilitatē habit⁹ ordinis minorū quē
beatus ludouicus tanto ardore ac deuotio
ne gestauit.

Secundo deprehendim⁹ quā sublimis fuit
sanctitas beati ludouici ex spirituali exerci
tatiōe. vt. n. testat⁹ supranoiatus iohes. xxij
sanctus iste in etate existens tenera religio
sissime educat⁹ est. dū vero quartū decimus
attigit annū. ductus fuit in cathaloniam
cū duobus suis fratrib⁹. datus obses p li
beratione p̄ris. vbi tā feruenter dedicauit
se studio q̄ infra septennū quo inibi obses
fuit sub disciplina fratrū minorū. quos se
cus habebat in sociosi primitus scientijs
7 sacra pagina sic p̄fecit. q̄ vir dei pollens
ingenio de predictis sciētijs non solū publi
ce ac priuate subtiliter disputare valeret.
sed solempniter clero 7 plō p̄ponere verbū
dei vt putaret hec scientia infusa sibi magis
diuinitus q̄ humanitus acq̄sita. oratoni
erat assiduus. missas audiebat deuote. In
magnis vero festiuitatib⁹ cū preparatione
multa cor⁹ sūmebat dn̄icum. factus autē
sacerdos diebus quasi singulis celebrabat
audientie verbi dei insistebat attente. Mi
ra vero cōpassione pauper ferebat. quib⁹
largius tā priuatas q̄ publicas elias facie
bat. vñ factus eps tholosanus per vnū suū
familiarē secretarū mandauit. q̄ de suor
quantitate redditū quantū sibi sufficeret
p̄ moderatis expensis retineret. volēs q̄
totū residuū in sustentādis paupibus po
neret. q̄q̄ prelatus tā magnus esset ac fili
us tanti regis. Cū aūt iret parisius paupi
quē quasi nudū reperit multū cōpatiēs. ab
scondite capp̄ cōtulit. quā portabat sibiq̄
fecit secrete aliam apportari. Aliquotquin
q̄ pauperes in sua domo reficiebat quotti
die. quor ipse aquā manibus infundebat.
aliaq̄ seruitia mēse ministrabat. visitabat
multotiens hospitalia pauperū 7 infirmis
prompto aio subueniebat. pontificat⁹ offi
cium exercebat cū diligentia. missas dicen
do assidue. ordines deuotissime celebrādo
Clericos quibus de beneficijs p̄undere. vo
lebat examinando de articulis fidei. vita et
moribus diligenter iudeos 7 gentiles indu
cebat sedulo ad baptismū ac quosdā corus
de sacro fonte leuauit.

Tertio deprehendimus quanta fuerit san
ctitas bti ludouici ex virginitatis dilectiōe
florvit q̄ppe virginitate purissima de qua
iohes. xxij. in bulla sepius notata ait. Casti
tatis amor a puero affecerat eius mentem
adeo q̄ ob ipsius fidā custodiā. mulierū cō
sortia vitabat omo. in tantū q̄ nisi forsan
cū matre 7 sororibus. solus cuz sola. nullo
vnq̄z tpe loquebat⁹. verba inhoneста hor
rebat audire, 7 loquentes talia grauiter ar
guebat fratres nō minus q̄z duo 7 interdū
quatuor in sua tacebant camera in suo te
stimonū nitide puritatis. Cuz aplō etiaz
paulo sobrietate cibi 7 potus corpus suuz
castigabat assidue seq̄z frequēter manu sua
q̄q̄z aūt alicuius fratris cōfessi cum cate
nis ferreis disciplinans vestiēdo p̄o cami
sia rudē staminеā 7 deferendo ad nudā car
nem p̄o cingulo cordā grossā. ipam carnē
in seruitutem. spiritus redigebat.

Qualiter sanctus ludouicus migrauit iu
uenis ex hac vita. quem iohes. xxij. canoni
zauit. qui 7 plurima eius miracula narrat

Capitulum tertium.

Tertius splendor sancti ludouici dē cla
ritatis. voluit nāq̄z deus ipsum triplī
ci claritate nitescere.

Prima dicitur felicis cōsummationis.

UVA. BHSC. IyR_226

¶ Secunda ecclesiastice canonizationis.
Tertia miraculose coruscationis

¶ Prima claritas dñr felicis ꝓsumationis.refert de ipso iohes.xxij.hec verba. gloriosus iste sanctus ad deū fontē viuū quē aude si tierat migraturus infirmitate decūbēs vltima deuotissime sūpsit.dñicū corpus ꝙꝫ uis satis debilis de lecto exiens in occursū dñi saluatoris.quo reuerēter suscepto oscu lataqꝫ cruce in silencio diucius māsit.Tā dem in eū diuinis cōpletis misteriis aīa il la sancta carne soluta in celū ascēdit.cuius facies post mortē pulchrior ꝙꝫ ante apparu it.Ipmqꝫ intuentibus nō mortuus sed dō miens videbat.In ipa aūt sui transitu hō ra.Quidā frater minor deuot officio pre dicator in oratione exūs in quodā loco remo to nesciens de obitu eius.vidit aīam ipius multitudine angelor in celū deferri dicen tiū.sic fit seruienti deo in mūditia ⁊ purita te.Fuit aūt totius vite sue cursus viginti triū annor ⁊ sex mensiū.Transiuit ex hoc mundo in loco bridola āno dñi.M.cc.no no quarto decimo calēdas septēbris media nocte.ferie .v. infra octauā assumptiōis be ate virginis.Et sepultus in regia ciuitate marsilie in ecclesia fratrū minor.prout ipe tas dū viueret ordinauit. Propter hec oia ⁊ illa que dicenda erunt audienda sunt ver ba grauissima iobis.xxij.Ait.n.laudet ma gnifice deus noster cuius dextera hunc epō cōtulit stelliferū reguꝫ diadema. Applau dant ⁊ ipsi celi ciues quor cetibus sanctus iste sole splēdidior est isertus.Canant quo qꝫ altisone frācie sicilie ⁊ vngarie regna de quor orto cādoris niuei flos erupit.Quo rū vitis germinat dulcez vuā cuius liquor celū letificans. habunde effundit in calice sūmi regis.Letet insuper ciuitas tholosa na tāto ditata presule.que aput deū aduo catū hz sedulū ⁊ patronū. Sed ⁊ fratrū mi nor ordo cōspicuus.noue laudis canticuꝫ promere non desistat. in aula celesti tā pre clarū alūpnū festiue diuinis cōspectib⁹ re presentans hec igitur

¶ Secunda claritas qua deus splēdore fecit btm̄ ludouicū dicit ecclesiastice canoniza tionis iohes quidē secūdus ipm cathalago sanctor ascripsit seruatis oibus que requi runt in canonizatione sanctor.Nā prede cessores sui.s.bonifacius octauus cuius tē pore beatus ludouicus ex hac luce migra uit.Et bñ dictus vndecim⁹.Et clemēs q̄n tus interueniente morte id complere non valuerunt.

¶ Tertia claritas dñr miraculose coruscatio nis.nāqꝫ vt prefatus iohes.xxij. asserit ma gnis miraculis deus sanctū ludouicū post eius obitū clarificauit.quoꝝ aliqua certis ꝑ bata testimonijs ad declarandā huius san cti glīaz ipse narrat.que et nos hoc loco du ximus inserēda.Quedā duor annor puel la duobus mēsibus passa febres expirauit facto vero voto ꝑ patrē isti sancto mor su scitata est ⁊ vbera matris suxit.Quidā pu er quinqꝫ annor febribus extinctus.facto voto per patrē eius ad vitam redijt sanus ⁊ absqꝫ febribus.Quedā puella annorum septem per dies aliquos febribus cruciata tandē expirauit. facto vero voto per suos ad dictuꝫ sanctū.recuperauit spūm ⁊ reuixit Quedam puella nobilis que ex cāu ad ter raz de nutricis brachijs per septē ānos pas sa fuerat surditatē ad īuocationē huius sci ad plenū extitit liberata. Quidaz qui post fortē febrē loquelā per mensez perdiderat ad sepulchrū sancti huius delatus illā recu perauit. Quedā mulier cum ex partu quo dam violento de puero mortuo ⁊ in eiꝰ ute ro transuersato ōcta in manibus ⁊ pedib⁹ ac femoribus biennio permānsisset.facto vo to ad istum scm̄.q⁹ si eam suis meritis adiu uaret.toto tpe vite sue visitaret ecclesiam vbi corpus sancti iacebat.subito cepit tor mire.Et expergefacta repperit se sanatam. Mulier quedā per octo ānos .morbo epi lentico fatigata emisso voto q⁹ singulis an nis sepulcrū sancti visitaret mox extitit li berata.Monialis quedā post longā febrez quā passa fuerat volorē incurrāt in oib⁹ mē bris suis in tm̄ q⁹ diebus duodeciz nō nisi alieno adiutorio de lecto poterat se mouer Inuocato vero huius sancti patrocinio sa na ⁊ incolumis est effecta.Cū homo quī dam qui miraculis huius sancti detrahere nitebat cuersionē faciei ⁊ oculor turpiter incurrisset.siqꝫ manēs per duos dies hunc sancto cū omni deuotione qua poterat se voluisset ad sepulcrū eius veniens ⁊ offerēs caput cere anteqꝫ exiret ecclesiaz reput se sa

UVA. BHSC. IyR_226

natiuꝫ. Hec inquit iobes. xxij. sunt mirabilia solius altissimi q̄bus ⁊ q̄ꝫ plurib⁹ alijs mirificare voluit sanctū suum ac toti mūdo reddere venerandū. Igitur ⁊ nos deprecemur illū ut sua iteruētone opticam⁹ dei gratiā ⁊ tandem gloriā sempiternā. Amē

Sermo quadragesimus septim⁹ ō sctō thomā de aquino ordinis predicatoꝝ cui obligatur cristiana religio ꝓpter sue doctrine affluentiā ⁊ vtilitatē.

Dedit illi scientiam sctōrum. scribit hec ꝑba originaliꝫ sapiētie. x. c. Obligat ꝓpana religio colere ac venerari deuotione precipua sanctū thomā de aquino qui sua eruditione mirabili singularissimaq̄ꝫ doctrina ecclesiā dei magnopere decorauit. Nam tēporib⁹ nostris nullus est adeo sapiens ⁊ doctus. q̄ sancti thome presidio non indigeat vt eniꝫ in hoc sermone clarius explicabimus de rebus taꝫ humanis q̄ꝫ diuinis. tanta docuit tantaq̄ꝫ scripsit. q̄ quilibet in quacūq̄ facultate peritissimus. sancti thome libros legendo doctior fieri possit. Qua de re de scientia eius differere equiꝫ est ac rationabile q̄ꝫ magis illi a deo infusam q̄ꝫ humanitus acquisitā pie fateri possumus. sicut verba proposita dicunt. in quibus triplicē excellentiā scientie sci thome ꝓponūnt extollendam.

Prima dicitur sublimitatis.
Secunda vtilitatis.
Tertia sanctitatis.

Qualiter sanct⁹ thomas fuit doctor theologie. ⁊ de ipsius theologie atq̄ scientie laudibus. Capitulum primū

Prima excellentia scientie sancti thome dr̄ sublimitatis. Nā doctor fuit. sacre theologie que dignitate sua preponit cunctis scientijs naturalib⁹ ⁊ moralibus. Sed ꝓ intelligentia plenioꝝ huius ptis. tria dubia sunt absoluenda.

Primū vtrū theologia sit scientia.
Secundū vtrū sit alijs scientijs dignioꝝ.
Tertiū vtrū scia i gnāli sūpta sit ertimāda.

Ad primū dubiū. rñdet tho. ꝑma par. q. i. Q⁹ theologia scientia est. Sed sciendū q⁹ duplex est genus sciarū. Quedā. n. sunt que ꝓcedunt ex principijs notis. lumine nālis intellectus. sicut arismetrica geometria musica ⁊ huiusmodi. Quedā vero que ꝓcedūt ex principijs notis lumine supioris scientie sicut perspectiua ꝓcedit ex principijs notificatis per geometriā. Et musica ex principijs notis per arismetricā. Et hoc modo sacra doctrina est scientia. q̄ ꝓcedit ex principijs notis lumine supioris scientie. que. s. est dei ⁊ btōrum. vnde sicut musica credit principia tradita ab arismetrica. Ita sacra doctrina credit principia reuelata a deo. Sed obijcere quis pōt. Q⁹ theologia nō sit scientia. naꝫ vt inquit. Alri. in prin. methaſice. experientia singularū est. ars vero vniuersaliū fit aūt ars cū ex multis experimēto intellectus vna fit de silibus acceptio. Sed doctrina theologie ꝓ magna ꝑte non est vniuersaliū. sed singularū. tractat enim de gestis habraā isaac ⁊ silibus. ergo nō est ars vel scientia. Ad hoc ita rñdet aleādēr de ales i primo sūme. Q⁹ vniuersale dr̄ ꝑtuor modis in predicando vt hō. Ita exēplando vt forma sotularis ad multos sotulares Et vita iob ad vitam multorum hoīum. Ita significando. vt iacob ad significandū iustū qui ōbit cū Rachele ⁊ lya q̄ exercet se in vita actiua ⁊ cōtēplatiua Ita causādo vt deus cā vniūsalis oīuꝫ rerū. Et xp̄us cā vniūsalis reparationis hoīuꝫ. Sꝫ hoc ergo dicēdū. Q⁹ est vniūsale i scriptura sacra. hꝫ enim snias gnāles vt ibi initium sapientie timor dñi. hꝫ snias particulares. vt que ꝓponunt istorice in quib⁹ quantū ad sensuꝫ exteriorē est. vniūsale ꝯ mō dictuꝫ. s. in exēplando. vt verbi gra Ita litterali ystoria habraē. ⁊ iob. q̄ narrat ẽ singulār. Sꝫ adhuc i scriptura narrat vt exēplar sit vite ⁊ puerationis bonor. Vnde ad romanos. xv. c. ait. aplus. Quecunq̄ꝫ scripta sunt ad nostrā doctrinā scripta sunt. quantū vero ad sensū interiorē ⁊ spūalez est. vniūsale tertio mō in particularib⁹ sentētijs. s. vtile i significādo. q⁹ est signū rei vniūsalis ad multa. Quantū vero ad vtrūq̄ꝫ sensuꝫ interioreꝫ ⁊ exteriorē siue in sentētijs particularibus siue gnālib⁹ ꝑm q⁹ fit redductio ad deū q̄ ẽ cā vniūsalis ꝑ dictōis rex. vel ad xp̄z q̄ ẽ vniūsalis cā reparationis. Vniūsale est quar-

UVA. BHSC. IyR_226

to modo in causando. Sm ergo hūc modus ⁊ distinctionē est dicere doctrinā sacrā esse rerum vniuersaliū.

Secūdū dubiū fuit vtrū theologia sit alys scientijs dignior. Ad qō rūdet tho. vbi supra. q. sic. nam cū ista scientia quantuz ad aliquid sit speculatiua ⁊ practica. oēs alias transcendit. tā speculatiuas q̄z practicas. Speculatiuaz. n. sciētiaz. vna altera dignior. dicit tum pp certitudinē tū pp dignitatem materie. Et quantū ad vtrūq; hec sciētia alias scientias speculatiuas excedit. Secundum certitudinē quidē. q⁹ alie scientie certitudinē hñt ex nāli lumine rōis humane que pōt errare. hec aūt scientia certitudinem hz ex lumine diuine scientie que decipi non pōt. Secundū dignitatē vero materie. q⁹ ista scientia est principaliter de hijs que sua altitudine rōnem transcendunt.

Alie vero scientie ꝓsiderant ea tm̄ que rōi subdunt. Practicaz vero sciarum illa dignior est. que nō ad vlteriorē finē ordinat sicut ciuilis militari. Nā bonū exercit⁹ ad bonū ciuitat⁹ ordinat. finis aūt theologie siue doctrine sacre. in quantū est practica. ē btitudo eterna. ad quam sicut ad vltimū fines ordinant oēs alij fines scientiaz practicaz. Franciscus vero de mayronis in li. de veritatibus dionisij quē scripsit ad instantiā regis Roberti. super librum de mistica theologia ait. oēs scientie ancillant theologie ⁊ aliquo modo subalternant. Sed no tandū q⁹ quatuor modis vna sciētia dicit alteri subalternari. Primo mō q⁹ efficiēs sub efficiente. vt q⁹ principium sub principio ponendo q⁹ principia sunt cause ꝓclusionum effectiue. Et sic subalternat musica arismetrice ⁊ perspectiua geometrie. q⁹ cōclusiones superiorz sunt principia inferiorz Et ista dr̄ ꝓpa subalternatio. Scdo mō q⁹ materia sub mā. ⁊ q⁹ subiectū sub subiecto Sicut physica subordiat methasice. Quia corp⁹ mobile qō est subiectū physice cōtinetur subente qō est subiectuz methafisice Tertio mō q⁹ forma sub forma. vt pote q⁹ modus agēdi sub mō agēdi. Et sic oīs alia scientia subordiat logice. q⁹ ipa tradit modum sillogizandi ⁊ demōstrandi vniuersis Quarto mō q⁹ finis sub fine. frenefactiua equestri. q⁹ finis illi⁹ est pp finē isti⁹. Alie ergo scientie non subalternant theologie primo mō. q⁹ eius principia nō sunt cōia. vt pote articuli fidei. Nec ko modo q⁹ subiectuz eius est singularissimū. Nec tertio mō q⁹ non procedit per regulas quas alijs scientijs tradat. Sed quarto mō. q⁹ fines aliaz sunt pp finē istius. melius tm̄ dr̄ subordinatio q̄z subalternatio. hec franciscus

Tertiū dubiū fuit vtrū scientia in gnāli sūpta sit magnifacienda. Et vt refert tho. iij. par. q. ix. scientia large accipit pro qualibz cognitione intellectus. sunt ergo nō nulli qui scientiā reprobant viroſq; doctos aspnantur. Contra quos duo ad laudē sciētie merito duximus inspicienda. Primū i quibus scientia reputur cū decore ⁊ ornamento maximo. Secundū quantū humano generi scientia attulit vtilitatē. Accedit quidem primo ad cōmendationē ⁊ extollētiaz scientie. q⁹ ipsa reperit in deo ⁊ in quibuslibet ab eo productis electisq; creaturis.

De conditore si quidē oium aiunt theologi in rebus diuinis exercitati. q⁹ sicut bonus est eternus imensus incōmutabilis ⁊ beatissim⁹. Ita ⁊ oia sciens. Scientia tm̄ vt ponit tho. prima parte. q. xiij. nō est in eo q̄litas vel habit⁹. sed actus purus. ⁊ substātia qm̄ non per aliud a se intelligit. Et q̄us alia a se cognoscat. tm̄ vt scripsimus in sermone primo de tumore iuditior dei. intellectus ille diuinus infinitus nō recipit aliū de perfectionē. cuius pfectio est sola diuina essentia. Quo fit vt materialia i materiale diuisibilia in diuisibile. ⁊ multa vnitiue cognoscat. quia ipse immaterialis est simplex ⁊ vnus vnde qualis est ipse. talis ⁊ cognitio eius. Et ne in hys diutius immoremur. in deo est sciētia qua cognoscit se ipm Et quicquid est in rebus creatis siue in celo siue in terra siue in mari. quinimo sapiētia sua condidit taz varias distinctas ordinataſq; rex naturas vniuersa ꝓstituens ponderе numero ⁊ mēsura. nouit oia ante q̄z essent qui numerat multitudinē stellaz ⁊ gutullas oceani. Sed taceam⁹ stupenda que dici possent de scientia dei. Et ad alios vertamus sermonē. Fecit ille artifex sapiētissimus angelos a sue creationis primordio. tāta luce scientie prēditos. vt intellectuales substātie spūales mētes ⁊ in materia

UVA. BHSC. IyR_226

lia lumina a sanctis ītelligētieq3 a philoso
phis nuncupent᷑. At ⁊ hōi primo hoc do
nū amplissimū tradit᷑ fuisse tributū. ꝙ re
rum oīum ꝑ ipm̄ cōditaꝝ cognitionē ac
ceperit. vt magister sniarum refert. di. xxiij.
ꝯi libri. cūctisq3 aīantibus noīa ſm suā ꝓ
prietatē designauit. Non est ꝑtereundum
silentio. ꝙ dū verbū caro factū est ⁊ habita
uit in nobis. aīam de nouo creatā plenam
scientia ⁊ grā sibi vinculo indissolubili co
pulauit. oī ignorantia seclusa. vt diximus
in sermone. v. huiusmōi opis. Apostoli in
sup militātis ecclesie fundatores cū litteris
operā non dedissent. ⁊ ad predicationē euā
gelij forent destinandi a spū sancto illumīa
ti sunt. vt sic doctiores effecti euangelicā tu
bam sonarēt. Unde moti prēs antiqui sta
tuerunt. vt nullus officiū predicatōis exer
ceat. nisi sit apprime eruditus ⁊ doctus. si
cut in quadragesimali scripsi in sermone ð
verbo dei. Cur ergo non erit extollēda sciē
tia. cur nō studiose querenda. Cur non a
cunctis mortalibus auidissime exoptāda.
facit aūt ad eius cōmēdationē preter illa q̄
cōmemorauimꝰ. ꝙ oēs hoīes nā scire desi
derant. vt dicit Ari. Et oēs ducimur ⁊ tra
himur ad cognitionis ⁊ scientie cupiditatē
ſm ꝙ ait cicero. Propter que oīa plato in
thimeo dixit. sciētia est diuina dei. quo nil
maius diuina magnificentia humano ge
neri cōmodauit. Secundo perscrutari de
bemus. quāta sit sciētie altitudo sublimis.
ex vberrima vtilitate quā cōtulit humano
generi et in dies afferre nō desinit. ⁊ i p̄mis
a iuris ꝯsultis uiris clarissimis initiū sumē
di duxi. ipi nāq3 legibus ab eis conditis. ex
quibus i simul collectis tā grādia volumi
na cōplent᷑ gentes populosq3 instruxerūt.
vt humanū celibēq3 vitā excolerent. Quis
naq3. hoīes rōne preitātes. nō existimet bru
tis deteriores viliōresq3 pecudibꝰ. si passio
nibus vitiosis nō dn̄entur. Ideo lex ꝓdit᷑
vt appetitꝰ noxius sub iuris regula limitet᷑
per quā genus humanuz vt honeste viuat
alterū no ledat ius suū cuiq3 tribuat ifor
mat᷑. sicut ponit᷑ in prologo decretaliū. sū
mo igitur ingenio facte sunt leges vt scribi
tur. di. iiij. c. facte sunt aūt leges. vt eaꝝ me
tu humana coherceat᷑ audatia. tutaq3 sit
inter iprobos inocentia. Ciues pacifice vi
uant. maiores minoribus fauorē īpēdant.
minores maioribus reuerentiā exhibeant.
pares paribꝰ cōcordiā donēt. Et oēs imor
tali deo pie religioseq3 famulent᷑. De ipsis
vero medicis quid referemus. nō tacet scri
ptura sacra dignitatē coꝝ. dū snia illa gra
uissima sapiētis oblectat᷑. Honora inquit
medicū. propter necessitatē eniz creauit al
tissimus. Et iteꝝ disciplia medici exaltabit
caput illius. ⁊ in conspectu magnatoꝝ col
laudabit᷑ altissimus. De terra creauit me
dicinā. ⁊ vir sapiens non abhorrebit illam
Que verba ponunt᷑ eccle. xxxviij. c. Profe
cto corpora nostra aīe intellectiue instru
menta ⁊ organa delicata a quibus exeunt
tanta morboꝝ mala ꝑsepe medicoꝝ presi
dio curata. gratissime sanitati reddunt᷑. et
que sana sunt ⁊ robusta ne in graues egri
tudines incidāt preseruant᷑. Sed hijs oībꝰ
maius est qō theologoꝝ opera factum esse
nemo sane mentis ambigit. Nōne apl̄orū
predicatōne ydolatrie ꝑnicies que totū pe
ne vastauerat orbem vndiq3 est eiecta. In
super tot insurgētes hereses quis expugna
uit quis euertit. quis penitus suffocauit. ni
si virtus ⁊ sapia coꝝ qui se doctrine firmit᷑
dedicarūt. Audeo dicē ꝙ nisi doctores vtri
usq3 ligue grece. s. ⁊ latie hereticoꝝ venena
tas fraudes oppugnasset. xp̄iana religio fo
ret extincta. Obmitto quāta facta sint ab
inquisitoribus heretice prauitatis. ꝑcipue
predicatoꝝ ⁊ minoꝝ ordinū contra ꝑditis
simas hereses manicheoꝝ. arrianoꝝ. legar
dorum. fraticellorū. aliorūq3 quorū voca
bula cā breuitatis subticemꝰ. Et ut partez
istam breuius expediamꝰ dicimus. Q scia
viros doctos reddit in vtroq3 seculo glorio
sos. Nā socrates magnū nomē adeptꝰ est
de quo Tulius in qōnibus tusculanis ait.
Socrates primus phiaz vocauit e celo quā
locauit in vrbibus introduxit in domos ⁊
coegit de vita ⁊ moribus rebusq3 bonis et
malis querere. Et Ieroꝰ cōtra iouinianū
dicit de socrate. Huc oīum phōꝝ secte tan
q̄3 sapientie ⁊ virtutis vnicū fontē venerā
tur. Is tn̄ vt valerius meminit de hijs qui
humili loco nati clari euaserūt. Matre ob
stetrice. prē marmorario genitus est. cuius
nomen splendet ꝓpter sciaz. Demostenes
insuper pnceps oratoꝝ grecie humilimos

UVA. BHSC. IyR_226

habuit genitores. Aululsgelius etiã libro. ij. noctiũ acticarũ refert. q; phedon cuius nomen plato illũ libzũ diuinum de immortalitate anime dedit. seruus fuit emptus a cebe sozatico. cuius socius fuit in phie disciplinis. ex post phũs illustris fuit. Menipp⁹ fuit seruus postea phũs. Popilius seruus thesastri gipatetici. postea phũs. Perseus zenonis stoici seruus phũs. Diogenes cinicus seruus ⁊ ex seruitute in libertatez uenit tandem phũs. Epictetus seruus postremo phũs. qui oẽs ex phis propter peritiã lrarũ gloziam sibi amplissimã vendicarũt. Nec solum ipsi qui doctrina pollent clarissimi habent. Quinimo ciuitates ⁊ regna in q̃ bus lrarum studia frequentant miro fulgent decoze. Unde augu. xviij. li. de ci. dei ait. q̃uis athenienses in grecia plurimum claruisse fateat. Etiaz salustius romanus histozicus plus tamen fama q̃z re ipsa. Nã loquens de illis. athenienssiũ inquit. res geste sicut ego existimo. satis ample magnifice fuere. verũ aliquãto minozes q̃z fama feruntur. Sed q; puenere ibi scriptorũ ingenia per terraz oꝛbẽ athenienssiuz facta per maxima celebrant. Ita eoꝛũ qui fecerunt virtus tanta habet quantũ verbis potuerunt extollere preclara ingenia. Accedit huic ciuitati non para etiaz ex lris ex phis gloria. q; ibi potissimũ talia studia viguerẽt ille. In regno vero celozũ viri docti fulgebunt quasi splendoꝛ firmaméti ⁊ q̃si stelle in perpetuas eternitates. vt dr̃ daniel. xij. c. Ideo Jeronim⁹ asserebat. discam⁹ in terris quoꝛũ scia nobis pfeuerunt in celo. magna itaq; scie ⁊ doctrine est excellentia. In qua singularis inuẽtus est beat⁹ Thomas Neq; tñ viribus ingenij ⁊ exercitij illam acquisiuit. sed munere diuino post factam quidem pfessionẽ suam in oꝛdie pdicatoꝛ Frater Johes Theotonicus magister oꝛdinis. ipsum secum pariſiũ duxit deinde coloniaz. Ubi sub fratre Alberto magistro in theologia eiusdẽ oꝛdinis florebat studiũ generale. Studio aũt vacans oꝛõi ⁊ silentio quãtũ poterat adeo se dabat. vt vocarent eum fratres bouẽ mutũ. Cũ aũt magister albertus libzũ dionisij de diuinis noibus legeret quidã studens tardus ingenio. ad sanctũ thomã se contulit. vt ei lectionẽ repeteret. quod scũs tho. libẽti ac lo fecit nõ sine admiratione illius. qui moꝛ magistro pspicacitatẽ ingenij sci thome reuelauit. Contigit aũt illis diebus. dictũ magistruz disputare quãdam questionẽ difficilẽ. quã cũ frater thomas collectã scripsisset i cedula. ⁊ quidam studens casu. ipsam ante eius. cellulã inueniens. magister alberto oñdit Qui mãdauit magistro studẽtiũ. vt q̃nẽ satis difficilẽ ei cõmitteret. ꝺ qua i crastino responderet. quã ex obediẽtia suscepit. Et ad oꝛonem cõfugit atq; in crastino ita rñdit. vt dicerz ei magister frater thoma. Tu non videris tenere locũ rñdentis. sed determinantis. fecitq; sibi quatuoꝛ argumenta tã subtilissima vt crederet oino illũ ꝛclusũ Ad que cũ frater thomas sufficientissime respondisset. dixit magister albertus. Nos vocamus istũ bouẽ mutũ. sed ipse talẽ mugitũ dabit. qui sonabit in toto mũdo. Tãdem cũ in breui plurimũ ꝓfecisset. fact⁹ fuit baccalarius pariſinus. Et ibi pariſi⁹ gradum magisterij cũ humilitate suscepit. Qui quippe tpe dũ legere vel disputare debebat oꝛare solebat deum ⁊ hanc oꝛonẽ dicebat. Creatoꝛ ineffabilis. qui de thesauris tue sapientie. nouez angelozꝝ ierarchias nosci. et eas supra celũ empireũ miro oꝛdine collocasti. atq; elegantissime partes vniuersi disposuisti. Tu inq̃z qui verus fons luminis diceris. atq; supeminẽs principiũ infundere digneris. super intellectus mei tenebras lumen claritatis ⁊ iustitie duplicez in quanatus sum remoueas priuationẽ tenebraz peccatũ. s. ⁊ ignorantiã. Qui linguas infantium facis disertas linguã meã erudias et in labijs meis gr̃az ⁊ bñdictionẽ infundas Da mihi intelligẽdi acumen. addiscendi facilitatem. retinendi capacitatẽ. interpretãdi subtilitatẽ. loquendi gr̃am copiosaz. ingressum instruas. pgressuz dirigas. Egressum cõpleas per xp̃m dñm nostrũ. Amen. Dum itaq; gradũ magisterij deberet suscipere. ⁊ oꝛoni ferueꝛ intenderet aliquantulũ obdormiuit. Apparuit aũt illi sic dormienti angelus confoꝛtãs eum. vt magisteriũ acceptaret. ꝓponeretq; in suo examine illud publice. Rigans montes de supioꝛibus tuis. in fructu operũ tuoꝝ satiabitur terra.

UVA. BHSC. IyR_226

Qualiter doctrina sancti Thome est satis vtilis. eo q̄ est copiosa facilis ⁊ merito sapientibus grata ¶ La. scoz.

¶ Secunda excellētia scie sancti Thome dicit vtilitas. ¶ Profuit nāq; miruz in modū ecclesie dei. eo q̄ non tm fuit in se sciens. sed alios docuit predicando ⁊ legēdo ⁊ vt perpetua fierent que docebat scribēdi officiū accepit. Eius aūt scripta triplicē habent conditionem.

¶ Prima dicitur copiositatis.
Secūda facilitatis.
Tertia gratiositatis.

¶ Prima conditio eoz̄ que sanct⁹ thomas scripsit dr̄ copiositatis. Scripsit nanq; copiose. tā ea que spectāt ad naturalē vel etiam moralē phiam. Sed sup oīa res diuinas habundantes notauit. Scripsit sup quatuor libros sententiaz̄. summā theologie quam in tribus voluminibus cōpilauit. Sūmā cōtra gentiles. opus sup quatuor euangelia Et preter hoc aliaz̄ postillā sup euāgelia Super epistolas pauli. super psalā. sup Je remiam. super cantica. super tob. super magnam partem psalteriy. Compēdiū theologie. qōes de veritate. qōes de quolibet. questiones de aīa. sup dyonisiū de angelica hierarchia. ⁊ de diuinis nominibus. super boetiū de trinitate. ⁊ ebdomadib⁹. ⁊ de duabus naturis. contra auerrois de vnitate intellectus. ō guilelmū de sancto amore. q̄ dicebat religiosos mēdicantes nō laborātes manibus non posse saluari. Scripsit etiaz̄ officiū de corpore xp̄i. Et q̄z plura opuscula de diuersis materijs vt in hoc videat de eo tam stupendū miraculū. Qz vn⁹ hō modico tpe. tot potuerit subtilitates qōnuz̄ et profunditates tā subtil⁹ penetrare stilo tā cōposito ⁊ succinto discurrere. Que in tot voluminibus reduxit in scriptis. viginti q̄n q̄z anni fluxerunt inter eius magisterū et obitū. Obijt nāq; anno dñi. M. cc. lxxiij. pontificatus gregorij. x. anno. iij. Et vite sue anno. xxxviij. septima die marcij hora matutinali. Ut igitur vbertate doctrine sancti thome magnificemus dicere possumus. Qz si oēs libri phie ⁊ theologie perirent. Et illi quos thomas scripsit soli reperirent. nunq̄z lux sciētie ⁊ veritatis posset extingui.

Secunda cōditio eoz̄ que thomas scripsit. dr̄ facilitatis. hz̄ enim doctrina illa quādā claritatē ⁊ ordinē ita suauez̄. vt absq; multa difficultate imbibi valeat. Neq; pterea ē parui pēdēda. q⁹ cuz̄ facilitate sit tradita. cū i quolibet genere siue docēdi. siue dicēdi a cūctis viris doctis facilitas extollat. Inquit enim cicero libro de oratore. is est eloquēs qui alta humiliter. humilia. grauiter ⁊ mediocra tēperate dicere pōt. In eodem isuper libro magis cōprobare vr̄ sinias gratias absq; ornatu. q̄z fucata verba sine sinia ait ergo. Quid est tam furiosum q̄z verborum vel optimoz̄ atq; ornatissimoz̄ sonitus inanis. nulla subiecta sinia. nec scientia Sunt nō nulli qui gloriant si id qō docēt aut persuadent. pp inusitata verba. aut cōfusas ⁊ iplicatas rōnes. sub auditorib⁹ cuz̄ labore intelligant. Contra quos aulus gelius. li. x. noctiū aticaz̄ ita scribit vbis vti nouis ⁊ incognitis durius ē. q̄z verbis sordentibus. Rome quidaz̄ celebratus hō in causis cū apud prefectū vrbis verba faceret Et dicere vellet. inopē quendā misero victu viuere ⁊ furfurcū rodere panē vinūq; fetidū potare. hic inquit. eques romanus. apludam edit. ⁊ flores bibit. que verba cūctorum astantiū alios prouocarunt ad risū ille. n. legerat. apludā veteres rusticos. frumenti furfureū dixisse. item flores audierat pisca voce significare vini fecē. e vineacis expressam. primū verbū legerat in plauto. sim apud ceciliuz̄ in polimenis. que sibi ad ornamēta oīonū seruauerat. diximus ista vt oīdam⁹. q̄z sit laudabile sinias subtilissimas cū omni qua fieri potest facilitate explicare. sicut sanctus thomas fecisse. pbat. Tertia condicio doctrine sci thome dicit gratiositas. Est q̄ppe vniuersaliter grata doctis pariter ⁊ indoctis. Quod veruz ē ego expertus sum in predicationib⁹ quas feci i oībus fere pene aliis ciuitatibus. nā fauēte deo vbiq; ad me audiendū populi in multitudine copiosissima cōuenerunt. Quibus p maiori parte sancti thome. ⁊ dñi bonauenture dubia ⁊ qōnes de diuersis occurētib⁹ reb⁹ declaraui. Accepi nāq; a pre meo sancto francisco documentū vt annūciarē vitia ⁊ virtutes. de quibus nemo vel habundantius vel melius. vt sic dixerim. thoma

UVA. BHSC. IyR_226

differuit. De gestis vero saluatoris nostri iesu xpi. ⁊ gra ac preheminētia virginis matris. nullus eo diffusius atq; dulcius locutus est. Quod ipsius benignissimi iesu testimonio indubitabili fuit cōprobatū. ⁊ Naz dum prefatus sanctus in cōuentu neapolitano tertiam partē scriberet. nocte quadaz ad orandus sicut cōsueuerat ante pulsationem orologij ad ecclesiā in capellā sci nicolai descendit. Et dū ibi oraret ante pmaginē crucifixi. frater dñicus de caserta puersus. qui erat sacrista. vir vtiq; magne deuotionis ⁊ sanctitatis. scām doctorē curiosius obseruans. vidit ipm miro mō in oratione suspensum. Et corpore eleuatū a terra. audiuitq; a crucifixi pmagine pcedere vocē dicentē sibi. thoma vera de me scripsisti. quā mercedē pro laboze tuo recipies. Qui rndit dñe te ipz. Quid referā de quatuoz euangelioz mathei. s. marci luce. ⁊ iohis declaratione. ispiciat opus illud. qō recte cathena aurea nuncupat. in quo ipe tam oztodocte collegit doctoz tā grecoz qz lātinoz sententias. quas ipse psequendo pro clarioze intelligētia mrabilr ampliauit. non mirz igitur. si ego qui minimus sum pdicatoruz ecclesie dei. tanti doctoris obseruaueriz documenta siue predicādo siue pdicabiles sermones scribendo. spm gratiā a dño in datā cum vt predixi videā satis proficere ad veritatis illustrationē atq; consolationē fidelium. sancti thome doctrinam sequendo.

Qualiter sanctus thomas. nō solū fuit doctus. sed virtutib⁹ ornatus. qui mūdo spreto religiosus effectus. munde vixit. ⁊ vitaz feliciter consummauit. Capitulū tertiū.

Tertia excellentia scietie sancti thome dr sanctitas. parū quidē est imo nihil multa scire: multa cognoscere: multa docere. nō solū nature secreta. ⁊ pprietates elementoz astroruq; motus. sed etiā fidei rudimenta. nisi bene beateq; viuat. Ideo beatus iacobonus dicere solebat. Scietia ac quisita mortal si da ferita si non sera vestita de coze humilitato. sanctus vero Augu. in prin. conuersionis suc. dū audiuit famā antonij magni. vt scribit in li. confessionū exclamando dixit. Surgunt indocti ⁊ rapiunt regnū celoz. ⁊ Nos aūt cū nostris doctrinis demergimur in pfundū. que oia cōsiderans thomas glorioſus dedit operaz vt stimul cuz doctrina fulgeret in ipso sanctitas vite. ⁊ Qōt vero sanctitas eius potissime ex tribus mōstrari.

Primo ex mundi despectione.
Secundo ex religiosa conuersatione.
Tertio ex finali consumatione.

Primo monstrat sanctitas thome ex mūdi despectione. despexit quidē mūdū ⁊ oēm pōpam eius vt crīstū lucrifaceret. qualiter vero id expleuerit. audiamus ea que in eo legenda scribunt. Hic nāq; ex nobili prosapia dominoz de aquino originē duxit patre landulfo. ⁊ matre theodora nuncupat dum vero mater puerulū nōdū natū gestaret in vtero. Quidaz heremita bonus re ⁊ noīe dei reuelatione ei predixit. qualiter filium esset pariturа quē thomā vocarent. ⁊ qui ordinē fratrū predicatoz esset ingressurus. in quo ita proficeret. q⁹ suo tpe tam in scientia qz in virtute. vix parē haberet. nato igitur infante cuz ingenti parētum letitia quod heremita predixerat. iam visuz ē fuisse impletum. dū quintū attigisset annū missus fuit a parentibus ad monasteriuz mōtis casini vt ibi sub spāli vita imbuerē tur litteris ⁊ moribus. abbas monasterij videns in puero post paruū tps ingenij subtilitatē. ⁊ soluit pri suo dño landulfo. vt cū neapolim mitteret ad studēdū. Sicq; factū est. ⁊ ibi neapoli sub magistro martino grammatice. ⁊ sub magistro petro d hibernia logice operam dedit. adult⁹ aūt oridiez predicatoz. intrauit quod vt mr audiuit q erat in rocca sicca. festina neapolim accessit. vt filium in seruitio dñi confortaret. fratres vero propositū eius ignorantes timentesq; ne filium materna pietate turbaret. ipz romā miserunt. at ibi mr eum secuta est. quē fratres inde fugauerunt. parisius tēptātes illū destinare de quo mr turbata ad filios suos qui erant cū impatoze in castro aque pendentis misit nuncū spāleni. mandans eis q⁹ thomā suū filiū. fratrē ipsoz. quē fratres predicatores fugabant quererēt. ita vt eum in suis hērent manibus. qui obtenta ab impatoze licentia per vias miserunt famulos. tandē contigit illos predictū frem suum iuxta cuiusdam fontis urrigua quiescentem. cū quatuoz fratribus dicti oz-dis

UVA. BHSC. IyR_226

inuenire. quē confestim matri trāsmiserūt ipsa vero eū custodiri fecit in carcere. vsq; ad filioꝝ aduentū. Et in turrim vt expiret voluntatē eius. monuit eū ⁊ moneri fecit. vt habitum deponeret. Ad quod thomas nunq; consensit. In carcere sic existens. bibliam totam legit ⁊ textuꝫ sententiarū et cōpilauit tractatum fallatiaꝝ. Et quandā suam sororē ad dei seruitium induxit. que monacha sancti benedicti facta est. venerunt tandē fratres sui. qui tēptauerunt eū verbis suasionibus. iniuriis. ⁊ laceratione habitus. a suo sancto proposito remouere. nec valuerunt introduxerunt post moduꝫ pulchraꝫ puellā ornatā habitu meretritio vt eum molliret. Quam expulit indignanter. Et intactus remanens signo crucis se munens cū lacrimis obdormiuit. tūc duo angeli apparuerunt sibi. ⁊ stringentes ipm in lumbis dixerunt. Ex parte dei te cingimus cingulo castitatis quod nulla possit diabolica impugnatione dissolui. itaq; verbo virginitatis donū in se cōfirmatū accepit. stetit per biennū carceratus. quez vltimo mater dissimulata custodia abire permisit. de fenestra castri per funē vbi parati erant fratres predicatores. quē susceptū cū gaudio neapolim duxerūt.

¶ Secundo monstratur sanctitas beati thome religiosa ꝓuersatione. a principio quippe vsq; ad finem adeo laudabiliter ⁊ scē conuersationis é. vt nihil in eo reprensibile potuerit inueniri. fuit equidē humilis deuotus. pius. sobrius. tēperatus ⁊ virgo purissimus. non solū corpore. sed etiam mēte. frater rapmundus leueri. qui parisius in confessione. thomā audiebat. iurauit. q; in septem annis quibus fuerat secum in studio ⁊ audierat eum in cōfessione. q; nunq; consensit in aliquā cogitationē carnalē. Quidam alius frater petrus nomine. qui in extremis confessionē suam audierat generalem in predicatione sua ad populū testimoniū referens sue laudis dixit. Qz sua ꝓfessio fuerat sic pura ⁊ munda a carnis cōtagiōe sicut confessio vnius pueri paruuli. Idem testatus est frater bernardus sotius eius q̄ eum adhuc in confessione audiuerat. Cui puritati tota vita sua testimoniū ꝓhibuit veritatis que sic fuit virtutū actibus dedita vt nullus ꝓrijs moribus posset eē collapsa. nā verisīl. de eo cōparatū est. Qz nocturno tpe hūane deputato quieti. post breuez sōnū in oīone ꝓstratus. ipetrabat qō dictando vel scribendo docebat. Et ꝓter illud tēpus modicū qō sōno vel refectioni p valitudine corpis indulsisset. reliquū tpus oīoni lectioni dictamini. vel scribendis voluminibus occupabat. vt nullū tps eēt vacuum. qō nō foret sancta actione repletū.

¶ Tertio mōstrat scitas beati thome ex finali ꝓsumatione vt enīz ouidius in li. methamorphoseos cecinit. vltia semp expectanda dies. hoi. dicitq; btūs. ante obitū. nemo supmaq; funera dabit. Felix itaq; trāsit thome vltimiq; diei ꝓsumatio fuit. mō qui sequit. Cū sūmus pōtifex gregorius decim generale ꝓsiliū iduxisset celebrare lugduni ad qō greci cōuenire debebant mandauit fri thome vt ɔ errores grecoꝝ de q̄bus erāt in consilio cōuincendi opus quod fecerat de mandato sui predecessoris vrbani pape ad consiliū secū deferret. Quod cū executō ni vellet mādare. frater paulus de aquila exīs neapoli. vidit in sōnis nocte precedente die quo dictus doctor debebat iter arripere. beatū paulū ingredientē scolas dicti doctoris. cui cū occurreret interrogauit ipm si bene exposuerat suas epl̄as. qui dixit ei bene exposuisti. Sed tps est vt mecum venias ad patriā. vbi melius intelliges. Et trahēs ipm per cappā videbat ipsum secū ducere. quē thomas libenter sequabat. tūc frater paulus clamās in sōnis dicebat. succurrite fres q; frater thomas recedit. Et cuz dicto clamore euigilās oia alijs fribus enarrauit ipse vero sanctus thomas iter inchoās iuit per cāpaniā versus romā. Informat aūt in itinere diuertit ad monasteriū fosse noue. quod cū ingrederet dixit. hec requies mea in seculū seculi. hic habitabo qm̄ elegi eam Cum vero cepisset grauius infirmari petijt sacra ecclesie. cumq; deportatū fuisset illuc accepit ⁊ post modicū cū laude bñdictione dei sancta illa aia faciliter discessit a corpe que ab angelis ad superos fuit delata. ipz vero corpus in eodē monasterio sepultum honorificentissime. ad cuius exequias multi nobiles ac religiosi tā ꝓdicatores q̄z minores ac alij ꝓuenerunt. nec defuit ibi vir

t

UVA. BHSC. IyR_226

tus diuina in miraculoꝝ operatione. quãdo ſuppꝛioꝛ dicti monaſterij patꝛẽs in oculis cõmendanſq; ſe thome liberatus ẽ. Et quidam frater petrus. quartanã patiens. meritis huius ſanitatẽ recepit. ſicq; ꝛ alij plurimi beneficia ſanitatis unpetrarunt. igitur hunc ſanctũ pio veneremur affectu: qui nunc in celis cum criſto letatur. per infinita ſecula ſeculoꝝ. Amen.

Sermo quadrageſimus octauus de ſancto nicholao famoſiſſimo cõfeſſoꝛe cuius nomen celebꝛe eſt ꝛ grande in vniuerſa terra.

In dieb⁹ ſuis placuit deo. ex libꝛo eccl̃iaſtici. aſſumit mr̃ ẽ ẏba ſcã eccl̃ia oꝛigial̃r ibi xlviij.c. de ſcꝛipta maxio otio ſũmoq; ſtudio vnuſq;q; laboꝛare debet. vt placeat i oĩbus vꝝ ſuis altiſſimo cꝛeatoꝛi noſtꝛo qñ eos qui ſtudent ſuam voluntatẽ impleꝛe ꝛ in hoc cõplacere maneſtati ſue. non ſolum in futuꝛa immoꝛtali vita. veꝝ etiã ꝛ in pꝛeſenti ſeculo. ſublimiteꝛ magnificat ꝛ exaltat. quiſnã explicaꝛe queat quãt ſit beatiſſimi nicholai gloꝛia. non ſolũ in illa ſocietate ſanctoꝝ. vbi pax eſt pꝛfecta. ꝛ poſſeſſio ſecuꝛa indeficientis boni ſed adhuc ecclẽſia militante. vbi ſpe cuꝛꝛimus ad heꝛeditatem pꝛomiſſam. vbiq; pꝛofecto celebꝛe eſt nomẽ ſanctiſſimi nicholai. vbiq; illius miꝛacula fulgent. vbiq; tãdem a fidelibus deuotione ſingulaꝛiſſima colitur. q; veꝛo eius hodieꝛna die feſtum celebꝛat̃. equũ eẽ cenſui ad eius ingentes ampliſſimaſq; laudes peꝛoꝛandas. cũ dei adiutoꝛio oẽm daꝛe opeꝛã. de quo dicunt̃ veꝛba in themate poſita q; in diebus ſuis placuit deo. Et ſi hoc fuerit gꝛa plurimas viꝛtutes ſuas tñ ex illis tꝛes pꝛecipuas colligemus quas explicaꝛe ſigillatim cuꝛabimus.

Pꝛima dicitur pꝛudentia ſpiritualis.
Secunda miſeꝛicoꝛdia pꝛotimalis.
Tertia obſeꝛuantia paſtoꝛalis.

Qualiteꝛ btũs nicholaus placuit deo gꝛa pꝛudentiam ſpiritualem qua ſpꝛeuit teꝛꝛena ꝛ celeſtia concupiuit. Capitulũ pꝛimũ.

Pꝛima beati nicholai viꝛtus qua placuit deo dicitur pꝛudentia ſpiritualis. de hac dixit ſapiens pꝛouerbioꝝ.iij.c. in oꝑ poſſeſſione tua acquiꝛe pꝛudentiã. Et xxi. c. acquiꝛe pꝛudentiam q; pꝛecioſioꝛ eſt aꝛgento. Et xp̃us matbei.x.c. eſtote pꝛudentes ſicut ſeꝛpentes. eſt aũt hec pꝛudentia. vt docet. Aꝛiſto. in.vj. ethi. recta ratio agibiliũ. qua hõ in quibuſcũq; agendis finẽ pꝛoꝑ deꝛat. atq; ad illũ media pꝛoꝑ nientia accomodat ꝛ diſponit. q; vt boetius inquit in ij. de pꝛolatione. qõ ante oculos ſitũ eſt nõ ſufficit intueꝛi. ꝛex exitus pꝛudentia metiẽ vt ait. thomas. ſa ſe. q. xlvij. tꝛipleꝝ pꝛudẽtia diſtinguꝛi poteſt.

Pꝛima eſt falſa.
Secunda vera.
Tertia pꝛfecta.

Pꝛima eſt pꝛudẽtia falſa per ſimilitudinẽ dicta que in malis ꝛ peccatoꝛib⁹ ꝛeperiẽ. ꝛ de hac cꝛiſtus luce. xvj. c. dixit filij huius ſeculi pꝛudentioꝛes filijs lucis in geneꝛatiõe ſua ſunt. ꝛ paulus ad ꝛomanos. viij. c. pꝛudentia caꝛnis moꝛs eſt. Cum enim pꝛudẽs ſit qui bene diſponit que ſunt agenda pꝛopteꝛ aliquẽ bonũ finẽ. Ille qui pꝛopteꝛ aliquem malũ finẽ aliqua diſponit congꝛuentia illi fini habet falſam pꝛudentiã in quantum illud qõ accipit pꝛo fine. non eſt veꝝ bonũ ſed ſm̃ ſimilitudinẽ. ſicut dicit̃ aliqs bonus latꝛo. hoc enim modo poteſt ſm̃ ſimilitudinẽ dici pꝛudens latꝛo. qui conuenientes vias inuenit ad latꝛocinandũ.

Secunda eſt pꝛudentia vera. ſed iꝑfecta. que inuenit vias accomodas ad finẽ bonũ ſed eſt iꝑfecta dupliciteꝛ. Uno modo q; illud bonũ quod accipit pꝛo fine non eſt cõis finis totius humane vite. ſed alicuius ſpecialis negotij puta cũ aliquis adinuenit vias accomodas ad nauigandũ vel negociandũ dicitur pꝛudẽs nauta vel negociatoꝛ. Alio modo pꝛudẽtia dicitur iꝑfecta. q; deficit in pꝛincipali actu pꝛudentis. puta cum aliquis bene cõſiliatuꝛ ꝛ recte iudicat de hijs que pertinent ad totam vitam. ſed non efficaciteꝛ pꝛecipit.

Tertia eſt pꝛudẽtia vera ꝛ pꝛfecta. Et hec eſt que recte conſiliat̃. ꝛ recte iudicat ad bonum finem totius vite ac etiam pꝛecipit. Et hec in ſolis bonis ꝛeperiẽ. de hac dicit ſapiens ꝓuerbioꝝ. ij. c. pꝛudentia ſeruabit te vt eruaꝛis a via mala. hec autem in pau-

UVA. BHSC. IyR_226

cissimis reperit. qñ omnes ꝓ maiori ꝑte
solliciti sunt de terrenis ⁊ tpalibus bonis.
de q̃b⁹ dr̃ barut. iij. c. Exq̃sierũt prudẽtiã q̃
de terra est. Et de celestibus aut nulla aut
modica est illis cura. Hij sunt qui in die iu
dicij videntes electos ⁊ amicos dei affluere
omni bonoꝝ copia. Et seipos ꝑsiderantes
eternis foꝛe deputatos supplicijs dicẽt illõ
Sapiẽtie. v. c. Nos insensati vitã illoꝝ estimabam⁹ insaniã. ⁊ finẽ illoꝝ sine honore
Ecce quomõ ꝓputati sunt inter filios dei
⁊ inter sanctos sors illoꝝ est. Propꝛea beatus Nicola⁹ prudẽtiã verã spũalem ⁊ pfectam sectatus est. nam ex diuitib⁹ ⁊ sanctis
parentib⁹ originẽ duxit. Cui⁹ pater epifanius mater iohãna ex ciuitate patere ciues
cum in primo iuuẽtutis sue flore parentes
genuissent ꝓtinenter viuẽtes celibẽ vitam
duxerũt. Nic prima die dũ balnearet erectus stetit in pelui. insuper quarta ⁊ sexta
feria semel tm̃ suggebat vbera. Factus autem iuuenis aliqꝝ iuuenũ deuitas lasciuias
ecclesiaꝝ potius terebat limina. Et quicq̃d
ibidẽ de sacra scriptura intelligere poterat
memoꝛiter retinebat. Parẽtibus vero defunctis nõ cogitauit vxoꝛẽ ducere nõ multiplicare diuicias. nõ satisfacere coꝛpoꝛi voluptati. ꝑ qual⁹ tantã diuitiaꝝ copiaꝝ. non
ad laudẽ humanã sed ad laudẽ dei dispẽsaret. vt sic thesaurisaret thesauros in celo. iuxta preceptũ saluberrimũ nr̃i saluatoꝛis. matthei. vj. c. Nolite inquit thesaurisare vobis
thesauros in terra. vbi fures effodiũt ⁊ furant thesaurizate vobis thezauros in celo
quo fur nõ appꝛopꝛiat neq; tinea demolit. Ad bona igit sempiterna dedicauit aiam
⁊ ꝑ illis adipiscẽdis oẽs adhibuit diligẽtiã

Qual⁹ scũs nicola⁹ ex misericoꝛdia subue
nit ciui paupi q̃ tres filias nuptui tradidit
ꝓpter eã quã nicola⁹ fecit. Capi. scõs.

Secũda beati nicolai virtus. qua placuit deo. dr̃ mitia primalis. de hac redẽptoꝛ mundi dixit. Matthei. v. c. beati misericoꝛdes qm̃ ipi misericoꝛdiã ꝓsequent. Hanc Iero⁹ cõmendauit in. c. qui clemẽtiam. lxxxvj. di. vbi ait. Qui clementiaꝝ nõ habet nec indutus est viscera misericoꝛdie
q̃ius spũalis sit non adimplet legem xpi.
Et Ambroꝝ. eadẽ di. c. in singulis inquit.

Misericoꝛdia cõis est vsus. ideo cõmune ꝑ
ceptum oibus officijs oibus etatib⁹ necessaria ⁊ ab oibus defereda. Non publican⁹
non miles excipit. non agricula. nõ vrbanus diues ⁊ pauper oẽs in cõmuni admonent. vt ꝓferant non habenti. Hanc miseꝛicoꝛdiã in se fuisse beatus nicolaus aptissime demonstrauit. dũ elemosinam indigẽti
⁊ extrema necessitate posito ꝓcimo suo
benigne tribuit. habebat ille tres filias virgines quas ꝓ inopia ꝓstituere cogebat.
vt sic infami eaꝝ cõmertio aleret. Quod
vt ad aures viri sancti deuent scelus abhoꝛruit. ⁊ massam auri panno inuolutã i domum eius ꝑ fenestram claꝝ ꝓiecit clamq;
recessit. Mane surgens homo massaꝝ auri
reperyt. ⁊ deo gratias agens primogenite
nuptias celebꝛauit. Inde ad aliquos dies
silꝛ opus dei famulus egit. Qꝝ rursuꝝ ille reperiens ⁊ in laudes immensas ꝓrumpens
de cetero vigilare ꝓposuit. vt sciret q̃s essꝝ
qui sue inopie subueniret. Post etiã paucos dies duplicatã auri massam in domuꝝ
ꝓiecit. Ad cui⁹ sonitũ ille expectatur. ⁊ nicolaum fugiẽtẽ insequitur taliq; voce alloq̃tur. siste gradũ teq; aspectui nõ subtrahas
meo. Et accurrens velotius Nicolaũ hũc
esse cognouit. Mox humi ꝓstratus osculari volebat pedes eius. q̃ ille refugiens ab
eo petyt ne factuꝝ alicui quamdiu vixeret
reuelaret. In hac vero elemosina obseruauit Nicolaus tres illius conditiones necessarias.

Prima conditio quia fuit prompta.
Secunda quia fuit copiosa.
Tertia quia fuit secreta.

Prima conditio illius elemosine fuit prõpta. quia non multis precibus data vel impetrata. Inquit Seneca libꝛo de benefic. Ingratum est beneficium quod diu inter dantis manus hesit. Et idem. Nulla res carius emitur q̃ que precibus empta est.
Et licet grata sit deo elemosina que datur pauperibus illam petentibus. Gratissima tamen est conspectui suo cum tribuitur pauperi. et egeno. ꝓ verecundia petere non audenti. Ex hoc ait Ambroꝛius libꝛo primo. de officijs. Sunt multi qui malunt miseria tacite egestatis astringi quaꝝ
publica petitione confundi hij querendi

UVA. BHSC. IyR_226

sunt ⁊ adiuuãdi. vt per hoc amplius gaudeant. de paupertati ꝓsulãt ⁊ pudori.

Secunda conditio illius elemosine fuit copiosa. qñ tantũ dedit quantũ sufficere iudicauit ꝓ puellis virginibus maritãdis. Sm ꝓstitutionẽ thobie. qui. iiij. c. ait. Si multum tibi fuerit habundanter tribue.

Tertia conditio fuit secreta. qz obseruauit documentũ saluatoris nostri qui mathei. c. v. dixit. cũ facis elemosinã noli tuba canere sicut ypocrite faciunt. o quanta tepiditate hijs tporibus dicunt mortales in quib⁹ caritas non solũ friguit. Sed vt vr̃ penit⁹ est extincta. oẽs que sua sunt querunt oẽs tñ seipsos diligũt. qui re vera etiã gentilũ voce confundi merito possunt. inquit senec ad lucillũ. non potest quisq; beate degere. qui se tñ intuet̃ qui oĩa ad vtilitates suas conuerit. alteri viuas oportet. si vis viuere tibi. Et idem in li. de beata vita. vbicunqz hõ est beneficio locus est. Et ouidi⁹ li. de ponto: Regia crede mihi res est succurrere lapsis: Conueniens homini hoiem seruare voluptas. sed ꝓter voces ⁊ documenta paganorũ. assunt nobis cristi ⁊ sanctorum monita. pariter ⁊ exempla. inter q̃ vnum quod de beato nicholao iam predixim⁹ notabiliter valde est ac singulare.

Qualiter beatus nicholaus obseruauit officium boni pastoris. circa regimẽ aiarum promotus ad tpalem dignitatẽ ex voluntate dei. Capitulum tertium.

Tertia virtus qua placuit deo almus cõfessor nicholaus dr̃ obseruantia pastoralis obseruauit quidẽ officiũ pastoris boni circa curã ⁊ regimẽ aiaz. quod ostendimus tripliciter.

Primo in sua promotione.
Secundo in pauperum subuentione.
Tertio in populi doctrinatione.

Primo oñdimus btñ nicholaũ fuisse pastorẽ bonũ in sua promotione. nõ. n. ꝓmotus fuit ad ẽpalem dignitatẽ precẽ vel ꝓcio vt fieri solet tpibus hys malignis. sed cum humilitate acceptauit onus regiminis vocatus ad illud ex dispensatione diuina. hodierna vero die nullus ꝓmouet̃ inuit⁹. immo ecclesiastica bñficia ⁊ dignitates nõ nisi ꝓportune petentib⁹ dispensant̃. Ex quo facti sunt holes ambitiosi. ⁊ dũ suscipiunt cathedrã pastoralẽ nõ miñ de terrenis ⁊ trã sitoriis curãt. Sed audiãt id qõ crisos⁹ scribit. xi. di. c. mlti. quicũqz desiderauerit primatũ i terra iueniet ꝓfusionẽ in celo. nec inter seruos xp̃i cõputabit̃ q̃ de primatu tractauerit. Ad btñ ita qz nicholaũ redeũtes ꝓsideremus qualr̃ ẽpalem honorẽ susceperit defũcto quidẽ epõ mirree ciuitatis. vbi ipe moriebat̃ pueneruũt epi conuicini illi ecclesie de epõ prouisuri. Aderat inter eos quidã magne auctoritatis epus. ad cuius electionẽ oĩum sniа dependebat. cũ ergo cũctos ieiunibus ⁊ oꝛonibus insistere monuisset nocte illa vocẽ audiuit dicentẽ sibi. vt hora matutinali fores ecclesie obseruaret. ⁊ quẽ primũ ad eccl̃iã cui nomẽ est nicholaus. venire ꝓspiceret ipm in epm ꝓsecraret. hoc ergo ⁊ alijs reuelans epis ãmonuit vt omẽs oratiõi insisterent ⁊ ipse ꝓ fortibus exubaret. Et ecce hora matutinali quasi a deo missus ante oẽs ad ecclesiã nicholaus ꝓperauit. quem apprehendẽs epus dixit ei. qõ tibi nomen est ille vt erat colũbina simplicitate plen⁹. inclinato capite inquit vr̃e sanctitatis seru⁹ nicholaus. quẽ in ecclesia decentes lz plurimũ renitẽtem. in cathedra collocauerunt. neqz in hoc reprehensibiles ipm quispiã iudicet q̃ passus e in cathedra collocari cũ agnouerit hoc ex dei volũtate ꝓuenisse. et cũ ab epis ibidẽ ꝓgregatis rõnabilr̃ cogeret̃. ⁊ vt scribit̃. viij. q. i. c. i scripturis. Sic q̃ valz oipotẽtis dei renuere pascere oues oñdit se sũmũ nõ amare pastorẽ. acceptato itaqz a nicholao põtificat⁹ officio sectabat̃ in oĩbus humilitatẽ. moꝛ gravitatẽ. perui gilabat in oꝛone coꝛp⁹ macerabat. mulierũ vitabat ꝓsortia. affabilis in suscipiẽdo. efficax in loquẽdo. alacer in exortando. severus in coꝛripiẽdo. Et vt i cronicis legit̃. fuit tpe ꝓstãtini secũdi filij ꝓstãtini magni. Et vltij pape q̃ ꝓgregauit sinodũ aput niceã trecẽtoꝛ decẽ ⁊ octo prius arriũ de qua scribit̃. xv. dist. c. canones. Et ibi fuit nicholaus. eius tpe floruerũt eusebius epus vercellensis. pllarius epus pictauiensis. antonius magnus. ⁊ macharius.

Sedo oñdum⁹ btissimũ nicholaũ fuisse pastorẽ bonũ i paugũ subuẽtõe. nã vt dicit ier-

UVA. BHSC. IyR_226

ad nepotianū 7 ponit in decretis. xij.q.ij.c gloria. Gloria epi est pauperū opibus prouidere ignominia sacerdotis. ppm studere diuicijs. Et in.c.aurū.xij.q.ij. Ambrosius ait aurū hz ecclesia nō vt seruet sed vt eroget. Ex hoc scissimus nicholaus de pauperibus spetialiter curā suscepit ob quod pissimus deus mensurā tritici ab eo susceptimiraculose supplcuit. Quodā nāqz tpe tam puintiam sancti nicholai. fames valida pertulit. ita vt oibus deficerent alimēta Audiens aūt vir dei naues bonustas tritico applicuisse portui illuc statim pficiscit. Et rogās nautas vt saltē in centū modijs per qualibet nauē fame periclitantib9 subuenirent. cū illi rndissent non audemus pr qi mensuratū alexādrie oz in horrea iperatoris nos reddere. sanct9 inquit facite nūc qō dico. Et vobis in dei veritate promitto q nullā minoratio nē hēbitis apud regū eracorē. Quod cū fecissent 7 eādē mensuram alexandrie qz acciperāt redidissent ministris imperatoris miraculū referunt. 7 deū in suo famulo magnifica laude atollūt. frumentū aūt vnius cuiusqz indigentiam vir dei distribuit ita vt miraculose duobus annis non tm ad victū sufficeret. sed etiā abusum seminis habundaret.

Certū oīdimus btm nicholauz fuisse pastorem bonum in populi doctrinatōe. non enim neglexit populū sibi subiectū pascere cibo spūali. quinimo cum regio illa ydolis deseruisset. adhuc post 2uersiones ad xpm populus nephande diane adhuc deseruebat. Et sub quadā arboze illi consecrata quosdam ritus gentū exercebat. quem ritum de oibus finibus vir dei expulit ipsam qz arborem precidi mandauit. Tandē in p seuerantia bonoz operū feliciter ad cristū migrauit. Et vt scribit in eius legenda ante anime exitum angelos ad se venientes vidit. Et dicto psalmo. In te domine speraui vlqz. in manus tuas dñe cōmendo spūm meū. tradidit spiritum. anno dñi. ccc. lxij. vbi apud terrigenas celestis audita est melodia. Corpus itaqz honorifice in tumba marmorea repositū fuit. quod tandē barū translatum fuit. āno dñi. M. lxxvij. O igitur felix anima nicholai. que peracto huius breuis temporis cursu. tandem celestia regna petiuit. ibi congaudet cristo 7 omnib9 electis per infinita secula seculorum. Amē

Sermo quadragesimus nonus de tribus priuilegijs beati stephani prothomartiris que cooperante xpo eum gloriosuz fecerūt

Video celos apertos 7 iesum stantē a dextris virtutis dei scribunt hec verba actuum vij. c. et in epistola presentis solēpnitatis. in tribulatione positis ac laborantibus quibuscunqz prō diuino amore. nunāqz deest auxiliū superne gratie. qua fit. vt quecūqz ardua 7 difficillima non solū nō moleste. sz equo aio ac iocundissimo ferant. nihil enim terribili9 est morte. quā tū amici dei etiam violentā passi sunt pro xpo gaudentes. Ecce in promptu occurrit nobis exemplū stephani prothomarturis. qui in etate florenti lapidationis martyriū patientissime tollerauit. cui cum ex debito teneamur honorem quem possumus exhibere. vt sic valeamus interuenientib9 eius meritis vite ipsius imitatores fieri. hodierna die ad illum sermonē vertemus. qui vidit xpm stantem a dextris dei paratissimū ad eum adiuuandum. prout ipe retulit in verbis a nobis premissis. In quib9 tria beati stephani priuilegia distinguemus. que coheperāte cristo eum celeberrimū gloriosissimūqz ostendunt.

Primū dicitur gratie.
Secundum victorie.
Tertium glorie.

Qualiter beatus stephanus fauente diuina gratia superauit. superbiam. auaritiaz 7 luxuriam. Capitulum primū.

Primum priuilegiū beati stephani dr gratie de quo sic dicitur actuuz. vj. capi. stephanus plenus gratia 7 fortitudine faciebat prodigia 7 signa magna in populo. Fuit equidē in eo gratia. qua tria principalia peccata ad que cetera reducunt superauit. Primū fuit superbia. Secundum auaritia. Tertium luxuria de quibus. Io. prime canonice. c. ij. ait. qō in mūdo concupiscentia carnis est. aut cōcupiscētia oculo

UVA. BHSC. IyR_226

rum.aut ſuꝑbia vite.Suꝑbiã nãq̃ ſupera uit ꝑ virtutẽ humilitatis.Luxuriã ꝑ virtu tem caſtitatis.7 auaritiã ꝑ virtutẽ pauper tatis.Primo fuit humilis i honore ſibi ab eccleſia exhibito.Nã ut ſcribit actuũ.vj.c. Ipſe fuit vn9 ꝑmo ꝓm9 ex ſeptẽ dyaconi bus ab apl̃is ordinatis in miniſterũ.Cuj enim excreſceret multitudo credẽtium apo ſtoli decreuerũt eligere ſeptẽ. qui ꝓeeſſent adminiſtrationi tẽporali. vt ipſi vacarent verbo diuino.Et elegerũt ſtephanũ viruj plenũ fide 7 ſpũ ſancto.7 philippũ.7 ꝓcho rum.7 nicanorẽ.7 timonẽ.7 ꝑmenã.7 ni colaũ aduenã anthiocenũ.In qua electõe 7 honore ſibi exhibito ſtephan9 huiliter ſe ꝓtinuit qõ quantũ ſit laudabile cũ quis in dignitatibus 7 honorib9 nõ tumeſcit.ꝑ ex ẽplo ſapiẽtis.q.c.iij.eccleſiaſtici ait.Quan to maior es humilia te in oĩbus.quod cice ro in ꝓmo de officijs elegantiſſimo retu lit.In rebus inquit.etiã proſperis ſuper bia fugienda eſt 7 arrogantia.nam vt ad uerſas res ſic 7 ſecundas immoderate ferre leuitatis eſt.Secundo beatus ſtephan9 ſu perauit luxuriã per virtutẽ caſtitatis.nam dicit de eo q̃ fuit vir boni teſtimonij 7 mũ diſſime fame hoc vero expleri nõ põt abſq̃ auxilio diuine gr̃e.qz vt ait augu.in lib.de agone criſtiano.inter oĩa criſtianoꝝ certa mina.duriora ſunt ꝓlia caſtitatis.vbi cotidiana pugna 7 rara victoria.Tertio ſu perauit auaritiã per virtutẽ pauꝑtatis.nã fuit plen9 fide. Sup̃ q̃ verba inquit augu. qui verã fidẽ hñt de deo. non cupiũt i hys miſeriys diuites fieri. Sed pleriq̃ obſtina tione voluntaria in ſuis peccatis cõmoran tes excuſare ſuã prauitatẽ ſatagunt aſſeren tes non poſſe virtuoſe viuere.qz ipſis deus non porrigit gratiã ſuam.quibus rñdem9 q̃ gr̃am ad ſaluteꝫ neceſſariã deus nõ dene gat.niſi hys qui illã habere nolunt.Ideo cipr̃anus in epla ad donatũ ait.ꝓfluens largiter ſpũs nullis finibus ꝓmit̃.nec vl lis cohercentibus clauſtris intra certa me tarũ ſpatia refrenat̃.manat iugiter exhu berat affluenter.nr̃uj tamẽ pectus ſitiat et pateat.quantũ illuc fidei capacis afferim9 tantũ inde gr̃e mundantis haurimus hec ille.Igitur vt inquit ari.in li.de cauſis.pri ma cauſa meſt oĩbus rebus ẽm diſpoſitio, nẽ vnã non tñ oẽs eam recipiunt ẽm eam dem diſpoſitionẽ. quare 7 aliqui gr̃am nec in minimo hñt qz illã habere ꝓtẽpnunt.et loquor de gr̃a gratũ faciẽte. quidã gratiaꝫ hñt ſeruantes in charitate diuina mãdata Alij aũ ſeruentiores q̃ primi ad obſuan tiã cõſiliorꝝ aſcendunt. quare gr̃a maior eẽ põt in vno q̃z in alio.vñ augu.ad dardanũ ait.in quib9 habitat deus nõ equal̃r habi tat.Et idem ad bonifatiũ gr̃a meret̃ auge ri.qõ ẽm alexandrũ in tertio intelligendũ ẽ de magnitudine 7 augmento ẽm quanti tatẽ virtualẽ.nõ ẽm quãtitatẽ dimenſiuã.

Quare vicit beatus ſtephanus cũ adiuto rio dei.tria ꝓlia.in quoꝝ quolibet affuit ſibi diuinũ auxilũ.Cap.ſecundum.

Secundũ priuilegiũ bti ſtephani oꝝ vi ctorie vicit equidẽ cũ adiutorio duio malos hoies eũ perſequẽtes mos nãq̃ ma loꝝ ẽ bonis 7 virtuoſis moleſtiã inferre.qz ẽm phoꝝ ſniam ꝑria ſimul ſtare nõ poſſũt ſed mutuo ſe expellũt.vt docet ari.x.metaſi ſice 7 in ꝑdicamentis. Sicut caliditũ nõ ſtat cũ frigido.aut albũ cuj nigro ſiue tenebra cũ lumie. ideo. xxiij. q.iij.c. qui ẽm carneꝫ ieronimus ait.qui ẽm carnẽ natus eſt.ſiſ mael. nũq̃ aũt ſpũalis carnal̃r perſequit̃ ſurrexerunt ergo viri magni õ ſtephanũ ꝑ curantes mortẽ eius.interueniente triplici ꝓlio

Primũ fuit diſputationis
Secundum accuſationis.
Tertium cõminationis.

Primũ fuit ꝓlium diſputationis.de quo dicit̃.ſurrexerunt aũt quidaꝫ de ſinagoga que appellabat̃ libertinoꝝ a regione ſic no minatoꝝ ẽm micholaũ de lira.7 cirenenſiũ a cirene ciuitate.7 alexandrinoꝝ ab alexan dria metropoli egipti 7 eoꝝ qui erant a cilicia 7 aſia.que ſunt regiones propinque iudee.diſputantes cũ ſtephano in quo ꝓ lio datus ẽ ſibi ſpiritus ſanctus qui ſibi fa cundiam miniſtrauit.ẽm criſti promiſſuꝫ qui luce.xxj.c. dixit. Ego dabo vobis os 7 ſapientiam cui non poterunt reſiſtere ad uerſarij veſtri.Ex hoc dicitur de ſtephano non poterant reſiſtere ſapientie et ſpiritui qui loquebatur. Secundũ ꝓliũ fuit accu

UVA. BHSC. IyR_226

sationis videntes enim iudei q̄ disputādo
succubuerunt callide submiserūt duos fal
sos testes. qui eū in iuditio accusarent dixe
runtq; eū blasphemasse deū moysen taber
naculū ⁊ tēplū. que oia potētissime ꝓfuta
uit. Et dū loqueret affuit sibi diuinū auxi
lium qm̄ intuentes in eū oēs qui erant i cō
silio viderunt faciē eius tanq̄ faciē angeli
quibus ipse declarauit magnificando deū.
legē moysen ⁊ tēplū de deo dixit. ipm̄ fuisse
locutū patrib⁹ q̄ est deus glorie. de moyse
q̄ amicus dei fuerit. de lege q̄ fuerat a deo
data de tēplo q̄ instructū fuerat ex diuio
precepto. Tertium prelium fuit cōminatō
nis. nā cū stephanus fuisset multa locutus
quibus iudei ꝺdicere nō valebant. audien
tes que dicebant. dissecabant cordib⁹ suis
⁊ stridebant dentibus in eū. Tunc videns
imminere sibi de ꝓximo mortē. intendens in
celum vidit gloriā dei ⁊ ait. Ecce video ce
los apertos ⁊ ihesū stantē a dextris virtutis
dei. Hic dubitat a quibusdā vtrum visio
beati stephani fuerit mentalis aut ymagi
naria vel corporalis. aliqui dicunt Q̄ fuit
mentalis tm̄. ita q̄ ex gratia spēali fuit con
cessum stephano videre non solum huma
nitatē cristi. sed etiam dietatē. Sicut ⁊ pau
lo de quo dicit augu. ad paulā de vidēdo
deū. Q̄ sibi fuit concessum videre diuinam
essentiā eo q̄ erat doctor gentiū ⁊ moysi q̄
fuit doctor iudeoꝝ. Et hoc vī dicere queda
glo. super locū istū que talis est. Aliquā elec
tor adhuc in hac vita detenti nudato cor
dis oculo videre meruerunt gloriā dei. vt
hic stephanus ⁊ paulus ad tertiū celū rap
tus. Sed hoc dictū non vī sufficiens. quo
niam vt doctores dicunt visio diuine essen
tie non est concessa alicui in vita presenti.
vtenti sensibus exterioribus nisi hoī cristo
vnde ⁊ paulus non dī deum sic vidisse. nisi
in raptu ab istis sensibus. stephanus autez
nō videt tunc fuisse raptus sed magis vtēs
sensibus. nam loquebatur iudeis audienti
bus. Alij opinant. Q̄ fuit visio ymagina
ria. ita q̄ in eo ymaginationē fuerunt effi
gies diuinitus formate ad representanduz
deū. ⁊ hoiez cristū. sicut legit de ysaya. c. vi.
Q̄ vidit dñm sedentē super solū ⁊ mēte co
gnouit significatū illo. ita ⁊ stephan⁹ hūt
visionē ymaginariā. ⁊ agnouit significatū
illius representatōis. Et sic quantū ad hoc
fuit nō solū ymaginaria visio sed etiaz mē
talis sicut visiones ꝓfetaꝝ. Et non ē dubiū
q̄ potuit sic fieri. sed ex mō loquendi scrip
ture vī q̄ fuerit corporalis q̄ dicit intēdēs
in celū vidit gloriā dei. ¶Propter q̄ aliqui
dixerunt q̄ visus stephani fuit a deo fortifi
catus in tantū q̄ vidit ihm̄ exītem in celo
empireo celos acutie visus penetrando. sz
istud non vī posse stare. q̄ visus fuit extra
mittendo ab oculo. ⁊ non intus suscipien
do ab obiecto quod ꝓbatur ꝓbus li. de sen
su ⁊ sensato. ¶Propter q̄ vt refert nicola⁹
de lira super hoc passu ꝓbabilius vī dicen
dū q̄ a corpore cristi exītis in celo. fuit im
mutatus oculꝰ stephani ad visionē hūanī
tatis cristi. nam in ptāte eius est q̄ corpus
eius sic videat a longe sicut de ꝓpe. Et for
te idem est de quolibet alio corpore glorio
so. q̄ totaliter est subiectuz aie propter q̄
vī q̄ ad nutū eius possit imutare visuz in
differenter a longe ⁊ de ꝓpe. Sicut in po
testate eius est q̄ immutet visuz ⁊ videat i
ꝓpria vel in aliena effigie. deitatē vero vi
dere non potuit isto mō. sed sicut in visiōe
ymaginaria formatur in virtute ymaginati
ua aliqua effigies ad repsentādū deū vt di
ctum est. Ita exterius potest diuinitus for
mari ad immutationē corporalis oculi. si
cut suo mō fit in apparitione angeloꝝ qm̄
apparent in corporib⁹ assumptis que cor
poraliter videnť. ita aliqua effigies corpo
ralis non a deo assumpta. sed formata pōt
ipm̄ representare oculo corporali. Et sic ꝓ
babiliter absq; vlla ꝺdictione pōt dici. Q̄
sic fuit in visione stephani. mentaliť tm̄ co
gnouit. q̄ illa effigies non erat ipsa deitas
nisi tm̄ representatiue. Et huic mō dicēdi
concordat līra cū dicit. Ecce video celos ap
tos. si igitur visio pretacta stephani fuit cō
poralis. tunc tria ibi fuerunt miracula.
¶Primū q̄ vidit celos apertos. quod ꝟz ni
colaū de lira intelligendū est. non q̄ celi fu
erunt diuisi cū sint incorruptibiles. sz q̄ sic
clare vidit ac si nullū essz obstaculū iter me
dium. Secundū miraculū fuit. q̄ vidit iesū
in gloria patris. cū ꝟm naturā ipossibile sit
vt corpus glorificatū in sua gloria ab ocu
lo corporali videri possit. Tertiū miraculū
fuit. q̄ cū corpus xp̄i sit in celo empireo. vi

UVA. BHSC. IyR_226

dendo ipm vidit vltra celū fidereū aereum
7 crustallinū. Impossibile est aūt fm natu-
ram q oculus corporalis in tanta distan-
tia possit videre. Si insuper visio stephani
fuit mentalis. vt predictū est. tunc factum
est. vt eius mens esset a deo illuminata. ad
notitiā glie dei 7 dñi iesu xpi filij sui. q nī-
hil aliud posset vel vellet desiderar. nec mō
tem quā oēs nāliter timent 7 fugiunt time
ret sicut 7 facto oñdit. Iudei aūt cū audis-
sent eū talia dicentē. ptinuerūt aures suas
fm glo. ne audirent blasfemantē. Sic enīz
falso extimabant ipm blasfemare. Quare
educentes eū extra ciuitatē lapidabant. et
testes deposuerunt vestimēta sua. vt celer-
ius interficerent. ad pedes adolescentis qui
vocabat saulus. Postea vero fuit paulus.
vas electionis. ipse aūt lapidatus vulnera-
tus cruore perfusus. nō dicebat heu me vo
lentem. nō heu me iuuenē: non heu me q
moriot absqz culpa. relinquo mūdum. pa-
rentes desero 7 amicos. morte violenta oc
cisus. non hec vel silia loquebat. Sed ani-
mo pllari. facie ad celū directa. dñe inquit
iesu accipe spūm meū. 7 ne statuas illis hoc
peccatū. quod cū dixisz obdormiuit i dño
vbi glo. pulchre dictū est obdormiuit 7 nō
moritur. est. q obtulit sacrificiū dilectio-
nis. 7 obdormiuit in spe resurrectionis.

Qz beatus stephanus dr primus martir 7
qualiter multis miraculis coruscauit. qui
tam plene beatificatus est in celis. Cap. iij.

Tertiū priuilegiū beati stephani dicit
glorie. adeptus nāqz fuit pp eius meri
ta gloriosa triplicem gloriam.

Prima dicitur specialis honorationis.
Secunda miraculorum operationis.
Tertia plene beatificationis.

Prima gloria dicit spālis honorationis. ē
enim in ecclesia dei inter martyres primus
cuius festū imediate post natiuitatē dñi ce
lebratur. Sed pleriqz dubitare solent. quō
stephanus primus martyr dicat. cuz ante
ipsuz etiā alij martyres predicent. nā abel
martyr. innocentes martyres. iohes bapti
sta martyr. non ergo. stephano prioritas
martyrij debet. Ad quod rñdemus. q iō
primus martyr dicit. qz ipse primus ceteris
passus est. post noui testamēti cōsumatiōez
que facta fuit. qū oīno cessarunt legalia dū
eristus. dixit cōsumatū est. etiaz qz primus
euolauit. nā alij licet martyrū fuissent pas
si ante ipm. nihilominus qz nondū erat ag
ta tanua non euolauerunt. Dicit insuper
primus martyr qz passus est pp fidei defen
sionem 7 confessionē. Innocētes q̄ppe pas
si sunt pro xpo sed nō dum illū cōfiteri po-
terant. iohes baptista passus ē qz arguebat
herodez. abel ppter inuidiā fratris. stepha
nus aūt qz xpm predicabat filū dei regēte
gū 7 dñm dñantiū. Notandū tū q beatus
stephanus passus die qua eius inuentio ce
lebratur. inuentū nāqz fuit tūc corpus eī
āno dñi. cccc. xvij. honorij principis anno
septimo mutauit tū ecclesia festiuitates vt
festum passionis eius cū amplioze deuotōe
celebraretur immediate post natiuitatem
dñi qz passio eius dignior est q̄z inuentio.

Secunda gloria beati stephani dr miracu
loz operationis. dicit enīz augu. li. xxij. de
ci. dei btūs stephanū innumeris miraculis
coruscasse 7 mortuos sep suis meritis susci
tasse. multosqz curasse a uariis languoribz
Et vt ibi refert. flores de altari sācti stepha
ni assumpti cuiusdā mulieris cece oculis i-
positi sunt que continuo lumen recepit. q̄-
dam insup nobilis marcialis noie. cū infi-
delis esset 7 nequaq̄z conuerti vellet. cum
plurimū egrotaret genere suus valde fide-
lis ad ecclesiam beati stephani venit. Et de
ipsis floribus qui sup altare erant acceptes
ad caput soceri latenter posuit. Sup quos
cum ille dormisset protinus aī dulciculum
clamauit vt ad epm mitteret. cuz aūt eps
abesset sacerdos ad eū venit. 7 cū se credere
diceret baptizatus est. Qui q̄diu vixit hoc
verbū semp in ore habuit. Criste accipe spi
ritum meū. cū tū ignoraret. hec fuisse verba
vltia sancti stephani.

Tertia gloria dr plene beatificationis. hāc
hz in regno celoz. dñz clare videndo. tenen
do. atqz fruendo. ibi factus est in pace loc9
eius ibi possessionē hz epulētā. ibi coronat
aureola. que dat doctoribus virginibus 7
martiribz de qua plenius in sermonibz de
virginibus dicerem. O igit felix iuuent
beati stephani. que morte 7 martyrio fuit
in melius cōmutata. O preciosa 7 delicata
tollerantia. O dulces lapides torrentis. q-
bus tam grā de premiū eterne vite stepha-

UVA. BHSC. IyR_226

nus ipse promeruit. mortuus fuit pro xpo ⁊ ecce in eternū regnat cū xpo. qui est bene dictus in secula seculorum. Amen.

Sermo quinquagesimus de innocētibus occisis ab herode ascalonita qui cristū puerulum extinguere nitebatur

Surge ⁊ accipe puerū ⁊ fuge in egiptū. angeli ad ioseph loquentis verba sunt ista. Originaliter. Mathei. j. c. ⁊ in euangelio pūtis festiuitatis iniquitas male mentis herodis impij ⁊ crudelis xpm iesum in cuna vagantē persequi cepit. Nam volens illū perimere alios paruulos occidi iussit credens in numero eoz cristū ꝓcludere. Qua de re beatissimis illis innocentib⁹ ecclesia sancta honorē debitū tribuit. statuens hanc solēnitatem ad eoz reuerentiā a fidelibus celebrandā. vt aūt mēs cristiana ꝓcipe valeat quanta sit obligatio nostra ad filiū virginis diligendū. qui in qualibet etate pro nobis pati non recusauit. in pūti sermone decurremus ea que de illius pegrinatione in egiptum ⁊ puerorum interfectione euāgelica tradit ystoria. vbi tria misteria se offerre contēplanda.

Primum dr cristi peregrinatio.
Secundum herodis malignatio.
Tertium innocentium cozonatio.

Qualiter ioseph monente angelo fugit cū ihū ⁊ virgine matre in egiptū. La. ꝑmū.

Primū misteriū ꝓtemplādū dr cristi peregrinatio. ⁊ hoc notat in ꝑma pte euangelij. cum dr. Angelus dñi apparuit in somnis Ioseph dicens. Surge ⁊ accipe puerum. ⁊c.

Ad quoz verboz explanationem mitiorē tria sunt hoc loco dubia disceptanda.

Primū vtz xps hūit angelum ad sui custodiam deputatum.
Scdm. cur angelus appuit ioseph i sōpnis
Tertiū. qre i sua fuga xps egiptū petyt.

Ad primū dixerūt aliqui q xps habuit angelum ad sui custodiā. nam luce. ij. scribit q angelus annunciauit pastorib⁹ xpi natiuitatem qui potuit esse angelus ei⁹ custos. Et luce. xxj. c. dr. ecce apparuit ei angelus dñi ꝓfortans eū. vbi beda ait. In testimonium vtriusq; nature angelus eū ꝓfortasse ⁊ angelus ei ministrasse describit. Insuper xps ihs secundū humanā naturā ⁊ passibilitatis statum fuit paulomin⁹ ab angelis minoratus. vt docet mgr ffiaz in ꝑmo. di. xvj. Vnde quātū ad hoc videbat angelico indigere presidio. Adduc angelica custodia facit ad anie dignitatē. Nā Ysero⁹ sup. xviij. c. mathei. Magna inquit est dignitas aiarū vt vna queq; ab ortu natiuitatis sue in sui ꝓfectum ⁊ custodiā habeat angelū spēal⁹ deputatū. Ania aūt xpi cū sit nobilissima non debet tanta dignitate priuari. Sed cōtrariū tenent Doc. in. ij. sententiaz. di. xj. vbi dicit dñs bonauē. Q xps nō indigebat angelo custodiēte. quia adūsarius nō poterat opprimere p violentiā corpus diuinitatis vnitum. nec poterat se ducere p astutiaz intellectū plenarie a verbo illustratū. nec poterat allicere p blāditias affectū plenitudie gratie ꝓfirmatū. Ideo xps non indigebat angelo bono. nec quātū ad corpis defectiōz nec quantū ad eruditōnē rōnis. nec quātū ad incitatōnē affectōis. nō ꝓpetebat etiam ipsi cristo habere angelū custodē. q custodia in custodiēte respectu custoditi dicit p̄ fidentiā quandā. Et q angeli xpo dño suberant. ió nullū officiū presidētie ipsis angelis respectu cristi ꝓmitti debebat. Quicq; d aūt de scripturis allegatū est in ōriū. de angelis administrātibus ⁊ seruiētib⁹ ipsi xpo non de presidētib⁹ est intelligēdū. nūq; enī sic minoratus est crist⁹ ab angelis. vt aliqs angelus auderet ei presidere. cū ita bene sit adorand⁹ xps in cruce ⁊ in sua infirmitate sicut cum apparebit in sua virtute. Luz vero dicebat. q angelica custodia facit ad hominis dignitatez. Dicendū q custoditi ab angelis ita dicit dignitatez in ania respectu aliaz creaturaz q̄ non ꝓmittunt angelice custodie. vt tū dicat impfectionē respectu angeloz beatoz. qui aliēa custodia nūq; egēt Et q aia cristi ab instanti sue conceptōis erat pfecte beata. angelum custodiente nō debebat habere. sed bñ ministrāte nō vnū tm. sed etiaz plures.

Secundū dubiū fuit. Cur angelus appuit ioseph in sompnis. Ad qō rndet Crisō⁹. i omelia dicens. Ideo non apparuit manifeste sicut pastoribus q valde fidelis erat. pa

UVA. BHSC. IyR_226

stores indigebant quasi rudes. virgo indiguit ꝙsi de maximis instruēda. Silr zacharias indiguit añ ꝓphs ꝛceptōez visione mirabili. Et remigius aliá rōem assignat moralē dicens. ꝙ hoc ꝙ angel⁹ in sompnis apparuisse dr. mistice designat. ꝗa illi q̄ a curis terrenis ⁊ secularib⁹ negocijs requiescunt ꝓfruī angelica visione merent. Dixit ergo angelus sic apparens ioseph. accipere puerū ⁊ matrē eius. non dicit accipe matrē ⁊ puerū eius q⁹ vt dicit crisō⁹. nō ꝓpter matrez puer natus est sed ꝓpter puerū mater preparata. Et notanter dixit matrē eius non cōiugē tuā. sicut anteq̄z xp̄s peperisset vt ostenderet matris cristi virginitas. vt potuit ysaias⁹ super matheum.

¶ Tertium dubiū fuit cur in sua fuga cristus egiptū petijt. Ad q̄ rñdet euangelista. vt impleret inquit q̄ scriptū est per ꝓphetam Ex egipto vocaui filiū meū. insup ꝑsalmo. xviij. c. ita prophetauit. ascendet dñs sup nubē leuē ⁊ ingrediet egiptū ⁊ mouebūt simulacra egipti a facie eius. ¶Narrat magister in ystoria scolastica. q⁹ ea nocte cristus cum matre itrauit egiptū que precepto suo exiuerant filij israel. Et sicut tunc non fuit domus in qua nō iaceret mortuus angelo pcutiente sic ipso ingrediente nō fuit templum in quo ydolū nō corruerit. de egipto isido⁹ in. xiij. ethimologiaꝝ. libro. ita scribit egiptus ꝓius area dicebat deinde egiptus vocata ab egipto danai fratre ibi regnante. hec ab oriēte sirie est ⁊ mari rubro cōiuncta. Ab occasu libiá hz. a septētrione mare magnū. ¶Regio celi ibribus insueta ⁊ pluuiaꝝ ignara. nilus solus circūfluēs eā irrigat. ⁊ in vndatiōe sua fecūdat. vñ multā terraꝝ partem fenum alit. Ceteroꝝ quoq̄z negociaꝝ adeo copiosa ut ꝓleat mercibus suis etiā orbē terraꝝ. Jam ad pyssimā Jesu matrē redeundū est. que egiptū petere a ioseph monita fuit. retulit forte illi spōsus ioseph castissimus excitatus a sompno. O virgo dignissima fugiam⁹ repēte. q⁹ ab angelo didici. q⁹ herodes tuū querit extinguēr filiū. quis nā explicet quāt⁹ timor virgineā mentē inuaserit. quātusue dolor ꝓcusserit cor eius benignū. puto nāq̄z q⁹ mox filium in brachijs suscipiēs lacrimātib⁹ oculis cū ioseph sene puella iter ad deserta direxit.

¶ Contēplare nūc fidelis aīa. quot noctes duxerunt insomnes. quot vicib⁹ sitis estuabant ardore. quotiēs ⁊ absq̄z cibo ꝓnoctarunt in heremo. ¶ Compatere aia mea creatori tuo ꝓ te peregrinati. ¶ Cōpatere ioseph qui tantū laborat ꝓ virib⁹ vt necessitatibus matris ac filij succurrat. ⁊ qñq̄z ꝓpter solitudinē loci q⁹ querit inuenire nō pōt. ¶ Compatere ⁊ virgini sacratissime. q̄ nunc terret. nūc pauet. nūc filiū inter vbera strīgit. nūc facie eius lacrimis rigat. nunc adorat. nūc ei⁹ assumptas deplorat pēalitates.

¶ De dra herodis ascalonite. ⁊ alioꝝ qui sic vocati sunt. Et quare nō eodez a nno quo natus est xp̄s fuerūt innocētes occisi. Et de herodis scitia. ¶ Capitulū secūdum.

¶ Secundum misteriū ꝓtemplādū ieuangelio dr herodis malignatio. ad quod bñ explanādū tria de herode cōsideramus.

¶ Primo differētiam
¶ Secundo sufferētiam.
¶ Tertio malitiam.

¶ Primo cōsiderem⁹ dram. vt enim colligimus ex historia scolastica. Tres fuerūt herodes. primus ascolonita sub quo nat⁹ est xp̄s. Secūs antipas qui decollauit Jobez ⁊ fuit filiꝰ herodis ascalonite. tertius dict⁹ est agrippa qui iacobū occidit ⁊ petrū icarcerauit ⁊ iste fuit nepos antipatis. primꝰ fuit innocentū interfector.

¶ Secundo ꝓsideremus sufferentiā. non. n. eo ipso quo delusus fuit a magis pueros occidi mādauit. sed post aliquod tēpus vt dicit nicolaus de lira super matheū. cū vellet oēs pueros ⁊ bethelee interficere. ne cristus sibi incognitus cuaderet. ipedit⁹ est ab exe cutione huius facti. eo q⁹ a cesare augusto per epistolā fuit citatus. filioꝝ accusationi bus respōsurus. eundo aūt romā ⁊ manēdo in curia ⁊ redeundo ad iudeā. apposuit annū ⁊ plus. et ideo fere post duos annos ad regnū suū reuersus. ⁊ in regno ꝓfirmatus. q⁹ sniam ꝓ se ꝫ filios habuit. tunc ꝙ fecit necem puerorum ꝓius in mente conceptam.

¶ Tertio ꝓsideremus herodis malitiā. tanto namq̄z furore succensus fuit neq̄z herodes q⁹ vt perderet cristū oēs pueros qui erant in bethelee ⁊ in oibus finibus eius occidi

UVA. BHSC. IyR_226

mandauerit ab imatu ⁊ infra. idest ab infantibus duoꝝ annoꝝ. vsqꝫ ad pueros quinqꝫ annoꝝ. Cui assertioni fidez facere videntur quedā ossa innocentū adeo grādia. q̄ puerorꝝ duos annos hñtiuz esse nō possunt. ni si dicerimus corpa tunc maiozis quantitatis fuisse. vel ab imatu ⁊ infra. i. ab infantibus duoꝝ annoꝝ vsqꝫ ad pueros vnius nocteis. vt enim ait augu. in sermone. Timebatur herodes ne puer cui astra famulabant̄ spem suam infra etatē vel supra paulo trāsformaret. tunc ad impletū est q̄ dictū est per ieremiā ꝓphetā. vox in rama audita ē ploratus ⁊ vlulatus multis rachel plorans filios suos. vbi ieronimus ait. q̄ aūt ī rama nō putem⁹ nomē loci esse q̄ est iuxta gabba. Sed rama excelsuz interp̄tat̄. vt sit sensus vox in excelso audita est lōge lateqꝫ dispersa. vñ crisо⁹ sup hoc loco ait. plorat⁹ fletū paruuloꝝ. oñdit. vlulatus aūt matrū significat lamentū. Et q̄ in euangelio dicitur rachel plorans filios suos. ꝑ m nicholaum de lira methaforice est intelligendū quasi rachel sit mater betleem rōne sue sepulture. q̄ ibi sepulta est vt hr̄ genes. xxxv. c. Hunc ieronimus sup matheū ait. querit quō rachel filios alterius tribus. s. filios betheleem quasi suos ploret. rñdemus breuiter q̄ sepulta fuit iuxta betleem in effrata ⁊ materni corpusculi hospitū nomē matri accepit sine qñ iuda ⁊ beniamin qui de rachele natus est due tribus unctе erant. Et herodes ꝓceperat non solū in betleem ī terfici pueros. sed in oībus finibus eius. vnde per occasionē betleem. intelligim⁹ multos etiā de beniamin fuisse occisos. o quale edictum irrōnabiliꝫ ⁊ crudele. o q̄z lugubris ⁊ flebilis executio. o q̄z iniusta ⁊ iniqua occisio. Rapiebant̄ paruuli quidā a pectoribus matrū. quidā in cuna iacentes. quidā blāde parentibus alludentes quidā vbane in domibus gambulantes. ⁊ sine vlla pietate vel ꝓtinebant̄ ad muros. vel feriebātur gladio vel strictis in gutture manib⁹ suffocabant̄. vidisses tunc in terra iacere cadauera paruuloꝝ. videsses ⁊ terrā paruuloꝝ sanguine madefactā. videsses mres in quaslibet domo sparsis crinibus tam horrendū flagitiū. singultibus lachrumis. ⁊ vlulatib⁹ acclamantes.

Q̄z innocentes patiendo ꝓ christo meruerunt decorari corona martyrij. La. tertiū

Tertiū misteriū cōtēplandū dr̄ innocētum coronatio. ipsos vtiqꝫ hac die honorat ecclesia. qñ in celis coronā hñt martyrij. Sed circa hoc triplex reperit̄ dicendi modus. ꝓmus est eoꝝ qui tenent paruulos istos occisos nihil meruisse. co q̄ in eis nōdum erat expeditus rōnis vsus nec voluntarie ꝓ xp̄o patiebant̄. cōtra quos ē auctoritas vlis ecclesie. que illos martyres noiat ⁊ appellat. vñ dicit in ofone deus cuius hodierna die ꝑconiū innocentes martyres non loquendo. sed moriendo. cōfessi sunt. Et augu. in sermone hodierne festiuitat̄ ita pulche loq̄t̄ hodie ffres carissimi natalem illoꝝ infantū columis quos ab hero de crudelissimo rege interfectos esse euangelij textus eloquit̄. Et ideo cū sūma exultatione. gaudet terra nr̄a celestiū militum ⁊ tantaꝝ parentū fecunda virtutū. Ecce ꝓphanus hostis nunqꝫ beatis paruulis tantū ꝓdesse potuisset obsequio q̄ztum ꝓfuit odio. nā sicut sacra ꝑ̄tis dicit festa manifestant. quantū ō btōs paruulos iniquitas habundaunt. tm̄ in eis gr̄a diuine bñdictionis effulsit. Beata es o betleem terra iuda que herodis regis inmanitatē in puerorꝝ extinctionē perp essa es. que sub vno tē pore cādidatā plebē imbecillis ifantie deo offerre meruisti. digne tū illoꝝ natalē colimus quos beatius eterne vite mūdus edidit q̄z quos mundo maternoꝝ viscer̄ partus effudit. hic augu. qui merita innocētiuz elegantissime peroraut.

Secundus modus dicendi est alioꝝ qui tenuerunt. q̄ in nocentib⁹ miraculose accelleratus fuit vsus liberi arbitrij. ita q̄ volū tarie passi sunt. Sed cū hoc non inueniat̄ in scripturis expressum. neqꝫ a doctoribus affirmatū. non est a vobis ita leuiter accep tandū. q̄ vt ieronim⁹ refert in epla ad pau linum. Quod de scripturis sanctis auctoritatē non hz eadem facilitate contēpnitur qua probat̄. Et ꝓterea ē tertius modus dicendi ꝑm tho. ꝑa ꝑe. q. xxxiij. q̄ martyrij gloriaz quā in alijs ꝓpria volūtas meretur illi paruuli occisi per dei gr̄am sunt. assecuti. nam effusio sanguinis ꝓpter xp̄m vicem gerit baptismi. vnde sicut pueris ba-

UVA. BHSC. IyR_226

ptizatis per gr̃am batisma lez meritum xp̃i operat̃ ad glorią obtinendą. Ita in occisis pp xp̃m. meritū cristi operat̃ ad palmam martyrij obtinędą. Et hoc ē qđ aug. dicit i quodą sermone. quasi alloquens innocentes. ille inquit de vestra corona dubitabit in passione pro xp̃o. qui etiam paruulis baptismū prodesse non extimat. non habebatis etatē qua in xp̃m passurū crederetis. sed habebatis carnē in qua pro cristo passuro passionē sustineretis. hec igitur. Luz itaq; viderim⁹ hos paruulos felicissimos celicolas esse factos. q; pp cristū passi sunt. eos ita veneremur vt etiaz pro dño ihesu xp̃o simul cū eis pati non timeamus. Qui pro se laborātes exultat in fine ⁊ beatos facit in regno glorioso celoz. in quo viuit ⁊ regnat per infinita seculorum. Amen.

Sermo quinquagesimus primus de beato georgio martyre qui fortis fuit in bello tēporali feriali ⁊ passionali.

Fortis fuit in bello. scribunt̃ hec verba originaliter ecclesiastici. xlvj. c. Gaudet in celis beatissimus georgius quoniam legitime certauit i terris. Corona quippe victoribus datur vt inquit augu. in omelia. ⁊ hoc paulus expressit primo ad thi. j. c. nō coronabit̃ inquit nisi qui legitime certauit. quāta vero fuerit georgij probitas ⁊ ai fortitudo declarat ambrosius in prefatione vbi ait georgius fidelissimus miles cristi dum cristianitatis professio silentio tegeret̃. solus inter cristicolas dei filium est confessus cui ⁊ tñ fidei ꝓstantiam gr̃a diuina ꝓcessit. vt tirannice ptāt̃is precepta cōtempneret ⁊ innumerabilū non formidaret tormenta penaz. hec igitur. verūtū vt virtutū eius ⁊ sanctitatis excellentią diffusius explicem⁹ in pñti sermone curabim⁹ aperire. in qbus bellis inclitus hic prelator fortis inuentus est ⁊ victorioſus. nam licet verba ꝓposita de ioſue dicant̃ ad litteraz. tñ appropriate conuenire possunt. scō georgio cristi militi inuictissimo. Qui fortis fuit in triplici bello.

Primo in bello temporali.

Secundo in bello ferali.

Tertio in bello passionali.

Qualiter beatus georgius miles fuit strēnuus. Et an sit licitū militare. atq; de duo decim ꝓdictionibus quas hr̃e debent hij. q̃ volunt laudabiliter militią exercere. Capitulum primum.

Primo beatus georgius fuit fortis in bello tpali. deseruiuit quippe laudabiliter exercitio militari. vnde interrogatus a datiano preside. vnde esset aut quo noie vocaret̃. rñdit georgius voco⁹ ex nobili cadocū prosapia. palestinā cristo fauēte deuici. sed oia deseruī. vt seruire possim liberius deo celi. Sed in hac parte. querēt aliąs vtrum peccatuz sit militare. Ad qđ rñdet augu. li. de verbis dñi. Et ponit̃. xxiij. q. j. c militare. Militare inquit non est peccatuz sed pp predą militare peccatū est. Et idē ad bōifatiū. ⁊ no. xxiij. q. j. c. noli. noli. extimare neminē deo placē posse. qui armis bellicis ministrat. Jn hys erat sanct⁹ dauit cui dñs tam grande perhibuit testimoniū. Jn hys etiam plurimi illius tpis iusti. Jn hys erat ille centurio qui dño dixit. Non sum dignus vt intres sub tectū meum. Et idem ꝺ manicheos. ⁊ hr̃. xxiij. q. j. c. quid culpat̃. cristus tributa cesari monet reddi q; propter bella necessaria militi stipendiū prebet̃. Et de hoc ita scribit̃. xxiij. q. j. c. Nā si cristiana disciplina oia bella culparet. hoc potius ꝓsilium salutis petentibus in euangelio diceret̃. vt abicerent arma seqz oino militie subtrahent. dictū est aūt eis neminem ꝓcusseritis. Estote contēti stipendijs vestris Quibus propriū stipendiū sufficere precepit debere. militare vtiq; nō phibuit gl. super illo verbo ꝓcusseritis. Concutere est aliq̃d petere vltra debitū rōe officij alicui⁹ Notandū tamen q; volens debite ⁊ laudabiliter exercere. duodecim debet condiciones habere.

Prima dicitur lapcalis status.
Secunda virilis sexus.
Tertia dispositum corpus.
Quarta affectus iustus.
Quinta animus magnus.
Sexta peritum exercitium.
Septima victus sobrius.

UVA. BHSC. IyR_226

Octaua promptum obsequiū.
Nona fidelitas firma.
Decima prudentia circūspecta.
Undecima misericordia benigna.
Duodecima superna confidentia.

Prima ꝓditio dr̄ laycalis status. nam clericis ⁊ aliis ad cultū diuinū deputatis. iter dicit̄ vsus ⁊ officiū artis militaris. Sicut pz. xxiij. q. viij. ℣. de epis vbi dr̄. cuz petrus qui primus apl̄oz malem gladiū vellet exercere. vt magistrū a iudeoz iniuria defenderet. audiuit. conuerte gladiū tuū in vaginam. Idem ꝓfirmat̄ eadē cā ⁊ q̄one. c. cuz a iudeis. c. non pila. c. clerici. c. quicūq;. Et di. l. c. clericū. dicit̄ non conuenit militib⁹ ecclesie militare seculo. Ratio est ꝑm tho. ꝑa ꝑe. q. xl. q; in militari parte multa est inquietudo ōria clericali officio. ita q; non sunt cōpatibilia. propterea dixit apl̄s ꝑe ad thimo. ij. c. nemo militans deo ipl̄icet se negociis secularibus. vt ei placeat cui se ꝓbauit. Quod dictū ponit̄. lxxx. di. c. cōsequēs Et. xvj. q. prima. c. sunt nō nulli. Et. xxj. q. iij. c. placuit. Et. c. apostoloz. ⁊. xxiij. q. viij. c. reprehēsibile. ⁊ extra ne cle. uel mo. c. multa. ⁊. c. sed nec. Notandū tñ ꝑm tho. ⁊ alexandrū de ales in tertio voluie sūme. q; ꝛ clerici non possint nec debeāt pugnare manu. possunt tñ in casu pugnare nutu iussu vel auxilio. sicut probat̄. xxiij. q. viij. c. igit̄ ⁊. c. scire nos oz. ⁊. c. omni timoze. in. c. vero hortatu dr̄ hortatu ⁊ precibus adriani romane vrbis ep̄i. Exortatus carolus rex bellum ō longobardos suscepit. Et in. c. vt pridem. in registro habet̄. q; btūs gregozius cuibus tuscie mandauit. vt ō lōgobardos arma pararent ⁊ militibus stipendia decreuit. Nec solū pugnare. sed etiā arma deferre. interdictū est clericis. vt patet de vita ⁊ bone. cle. c. clerici. vbi dr̄. Clerici arma portantes excōicent̄. glo. tñ ibi dicit. Q; si trāsitū faciūt per loca periculosa. tūc possunt portare arma. ad terroꝛē latronū. licet per cutere non debeant nisi vim vi repellendo cum moderamine inculpate tutele.

Secunda conditio eius qui militiā hz debite exercere. dr̄ virilis sexus q̄. enim vult militare vir esse debet. non mulier. co q; mulieribus conditio nō est apta bellicis artibus. sunt nāq; mlieres pauide. timide molles ⁊ delicate. nec sufficiūt ferre laboꝛes qui requirunt̄ in prelātibus. Uerūtñ qñq; inuente sunt alique mulieres bellicose ⁊ strenue satis. Judith quidē vidua vt scriptura sancta tradit. truncauit capud holofernis ⁊ Panthasilea amico regina in auxiliū troyanoꝛ venit. multaq; in bello cū suis puellis egit strenue ac viriliter dimicando. Thamiri massagetaꝛ regina scribunt iustinus ⁊ oroſius. q; non mulieb⁹iter q̄ cirus bellum sibi intulit. aduentu hostū territa est. nam cū prohibere ipsos transito araxis fluminis posset transire permisit. sperans sibi faciliozē victoriā inter terminos suire gni. ⁊ hostibus fugā difficiliozē obiectu fluminis. Et cum cirus flumine pertransisset firmasset̄q; aliquanti sup̄ castra. simulato metu. quasi fugiens instructa castra vino epulisq; deseruit. Quod cū regine denūtiatum foret. adolescentulū filiū ad sequendū eū cum tertia parte copiaꝛ misit. Adolescens aūt rei militaris ignarus cū venisset ad castra tanq̄ ad epulas. nō ad prelia obmissis hostibus prozupit ad crapulas. cui⁹ aūt per exploratoꝛes edoctus nocte reuerti tur cunctosq; cum regine filio interfecit.

At virago thamiris. perdito vnico filio et militantiū magna parte. nō lacrimis. sz hostium sanguine cogitat iniurias vindicare simulata igit̄ diffidentia propter vuln⁹ recenter acceptum. cirum semper refugiebat quo vsq; hostem in insidias traxit. vbi dispositis in insidijs inter montes ducenta milia persarum cum rege deleuit. adeo q; nec tante cladis nūtius superfuerit. cuiq; caput amputatū in vtere humano sanguine plenū reponi iussit. dicens. satia te sanguine humano. quē triginta ānis sitisti. sanguine sitisti. sanguinez bibe. Narrat insup̄ valerius maxim⁹. li. viij. rubrica de ira dicens. Q; semiramis assirioꝛ regina. cū ei circa cultū capitis sui occupate. nuntiatū eēt babilonia defecisse altera parte crinū adhuc soluta protinus ad eā expugnandā cucurrit. nec prius decoꝛē capilloꝛ in ordinē q̄z tantā vrbē in ptātem redegit. quo circa statuta est in babilo. nec posita illo habitu quo ad vltionē exigendā celeritate precepti tetendit. Sed cū ista rara in mulierib⁹ sint reperta respectu tot belloꝛ. que gesta sunt

UVA. BHSC. IyR_226

in mundo.non sunt trahēda in ꝓsequētiā. Tertia conditio illius per militiā virtuose hꝫ exercere dicit dispositū corpus. ¶Non.n. licet militiā assumere hys quibus corpora sunt delicata.qz vt inquit ieronimus ad demetriadē virginē.statim corpora delicata frangunt.oꝫ ergo milites esse robustos.vt ferre possint famē.sitiz.frigus.calores.ꝛ similia. ¶Ideo vegetius.li.i.de re militari ait nūq̄z credo potuisse dubitari aptiorem armis rusticā plebē que in labore nutrit.solis ardorē patiens.vmbre negligens.balneorum nescia.deliciarū ignara.simplici animo. paruo contenta. duratis ad oēm malorū tollerantiā mēbris.cui gestare ferruz ducere fossam.onus ferre.cōsuetudo de re est.Et seneca ad lucillū ait nullū laborē recusant manus q̄ ad arma ab aratro trāsferunt.quisnā explicet quot laboribus q̄tiunt.ꝓper sepe hi qui ad bella se confert. si quis hō scire velit legat cesaris. pōpei scipionis.luculli.marci antony.ꝛ aliorꝫ gesta ymo interogent eos qui nostris tpibus sub hys qui in rebus bellicis florentissimi fuere militauerunt.dicant ipsi quot noctes duxerunt in sōnes.quot diebus non gustauerunt panē.quoties exigēte necessitate asperrima frigora.calores q̄z intensos pertulerunt. ¶Recitat frontinus de re militari scipionem emilianū in itinere cū amicis ambulantē accepto pane vesci solitum.

¶Quarta conditio dr affectus iustus. militādū quidē est pro iustitia.s.pro patria vel vtilitate rei publice. nam vt ait tullius.li. primo.de officijs.bellū ita suscipiat vt nihil aliud nisi pax queri videat.non oꝫ miles finem suum cōstituere lucrū tpale.aut prozū comodū.sed cōe bonū ꝓpterea valerius.li.iij.rubrica de abstinētia cōmēdat.curium qui consul factus ō samnites a bꝫ ipsis auro deuinci tēptatus est.nam dū scāno sedēt ligneo.legatis samnitū vt erat se spectandū prebuit. qui paupertatē eius mirati magnū pōdus auri publice missuz benignis verbis hortati sunt recipere. risit ille ꝛ ait.carū vobis ꝛ mihi superuacuum. metallū in patriā reportare no enim habere aurum mihi pciosum existimo sed aurum hūtibus imperare.

¶Quinta conditio dr aius magnus.vt eniz iquit salustiꝰ in catillinario. Sēp in bello hys maximū ē piculū qui maxie timēt audatia ꝓ muro bēt.ex hoc seneca.li.iij.ō qō nibus nā libꝰ ait. nullus pniciosioꝛ hostis ē. q̄z quē audacē angustie faciūt. Et vegetius lib.i.de re militari ait hoc est in quo totius rei publice salus consistit.vt tirones nō tm corporibus.sed etiā animis prestantissimi eligant. Et quidē cauendū est ne dubitantem formidantēq̄z exercitū ad pugnam publicam aliqū perducas. Et ibidē vegetius sequit.ipsa die qua certaturi sunt milites quid sentiant diligenter explora.nam fiducia vel formido ex vultu verbis.incessu moribus cernit.ꝛ noueris te oportere differre si exercitati bellatores metuunt dimicare.

¶Sexta conditio est prezuū exercitū. sm.n. q̄ ait cassiodoꝛus.li. ꝓmo. epistolaꝝ.ars bellandi si non preludit.cū fuerit necessaria non habet. Ex hoc vegetius refert.in omni prelio.non tam multitudo ꝛ virtus. q̄z ars ꝛ exercitū solet prestare victoriam. hoc vtiq̄z declarant nobis exēpla. Scribit frontinus li.iij.de re militari.Q; domitiꝰ corbulo duabus legionibus ꝛ pauciss̄imis auxilijs disciplina correptis panthos substrauit. ¶Alexander macedo quadraginta milibus hoium iam ante a philippo patre discipline assuefactis.orbē terraꝝ agressus innumeras hostiū copias superauit. ¶Cuꝰ bello aduersus persas.xiij. milibus armatoꝝ innumerabilē exercitū fudit.luculꝰ aduersus mitridatem ꝛ tigranē cū quindecim milibus armatoꝝ hostiū inumerabilez multitudinē inhabilē debellauit. Epaminundas dux thebanoꝝ quatuoꝛ milibꝰ hominū ex quibus quadringenti tm equites erāt lacedemonioꝝ exercitū .vigintiquatuoꝛ miliū peditū.equitū miliū septentoꝝ vicit. ¶Hinc est q̄ vegetius ait.nulla alia re videmus populū romanū orbez subegisse terrarū nisi armoꝝ exercitio disciplina castroꝝ vsuq̄z militie.

¶Septima conditio dr victus sobriꝰ.debēt milites esse sobrij ꝛ tēperati. neq̄z licet eis incontinenter ꝛ lasciue viuere. propterea valerius maximus.li.ij. de disciplina militari cōmendat. ¶Quintū cecilij metellum qui aduersus iugurtaz a romanis missus. oīa que vires possent effeminare bellantū

UVA. BHSC. IyR_226

de exercitu remouit. Et frõtinus. li. primo de re militari. scipionis cõtinentiaz magnificat dicens. scipio africanus in yspania cũ inter captiuas eximie forme virgo nobilis ad eum esset perducta. que oũm oculos in se conuertebat sũma custodia habita sponso redidit. Insuperqz. aurũ quod parentes eius redẽpturi. captiuã scipioni attulerant eidem sponso pro nuptiali munere dedit.

Qua multiplici grã. vniuersa gens victa imperio populi romani accessit.

Octaua ꝓditio dicit ꝓptum obsequium nihil vtiqz militib⁹ est ita necessariũ. sicut ꝓpta obediẽtia. qñ vbi non est obedientia. non est ordo. Et vbi nõ est ordo. ibi cõfusio. Ideo augu. lib. v. de ci. dei. narrat illud qõ ponit valerius. qualiter manli⁹ torquatus consul missus ꝑ tusculanos precepto edixit. ne quis extra ordinẽ pugnaret i hostem. qui cũ aucurus rei grã in pretorio esset. filius eius in castris remanẽs. a tusculanoz duce iniurijs fuit prouocatus ad irã a quo tandẽ audiuit. Tu ipse congredere mecũ. vt mõ iam hic euentu cernat. quantum latin⁹ equce prestet romano. qui verbis prouocatus atqz iperij ꝑis oblitus ad bellũ ingredit ⁊ hostẽ interfecit. spoliysqz detractis ad patrẽ accessit dicens. vt me prões tuo sanguine natũ referant. hec spolia capta ex hoste ceso porto. q ꝓ vt pr cognouit consilio conuocato eũ morti tradidit. ficinquiens. qñ neqz imperũ cõsulare. neqz maiestatẽ paternã veritus aduersus edictum nrm extra ordinẽ pugnasti. quantuz in te fuit disciplinã militarẽ qua stetit vsqz ad hanc diẽ. res romana soluisti. meqz i eam necessitatẽ adduxisti. vt aut rei publicẽ mihi. aut mei meoriqz obliuiscendũ sit nos poti⁹ nostro delicto plectemur. q̃z res publica tanto suo dãno nra peccata luat mandauit igit lictori vt ipsuz morti traderet. q̃ tutius erat ipsum interficere. q̃z rem publicã militari disciplina carere.

Nona conditio dr fidelitas firma debent milites esse fideles. et inimicis. dũ eis quicqz promictit. Vnde augu. xxij. q. i. c. noli. aut fides qñ promittit etiã hosti seruanda est. Et de hoc satis. cõmendant antiqui romani. qui etiã suis inimicis fidelissim erãt Vnde valerius. li. vj. rubrica de iusticia. dicit camillo falistos obsidenti. ludi magister liberos falistoz tanq̃z ambulandi cã extra murũ eductos. tradidit dicens. repetendis obsidibus necessario ciuitatẽ imparata facturam. camillus nõ solũ sprezit perfidiaz sed etiã restrictis post terga manib⁹. magistrũ virgis agendũ. ad parẽtes tradidit. sic adeptus beneficij victoriã. quã fraude non cõcupierat. nam falisti ob hanc iustitiã. se ei sponte dederunt. multa et valeri⁹ refert de fidelitate romanoz ac de fide publica.

Decima conditio dr prudentia circũspecta. debent milites magis prudentie q̃z viribus corporis inherere. q̃ ingeniuz supat vires. Et maxime prouidentia illis vtẽduz est. q vt dicit valerius de disciplina militari. nihil tam turpe inducit in milite. q̃z dicere non putabã. eo q cũ ois erroz emẽdationẽ recipiat. erroz qui in bello cõmittit emendationẽ non recipit. sed erroze martis statum sequitur penitentia.

Undecima ꝓditio dr mificordia benigna docet quippe milites esse clemẽtes atqz benignos qñ crudelitas vitiũ est satis ꝺruz humane cõditioni. Ideo augu. li. i. de ciui. dei. dicit de romanis: q amabãt sibi in laudibus dici. parcere subiectis ⁊ debellare superbos. Et libro quinto laudat clementiã marci marcelli. egregius iquit romani nominis marcus marcellus. qui siracusas vrbem ornatissimã cepit. ferẽ eaz prius fleuisse ruiturã. ⁊ ante eius sanguinẽ suas illi lacrimas effudisse. gessit ⁊ cũrã pudicitie etiã in hoste seruande. nã priusq̃z oppidũ victõ iussisset inuadi. pstituit edicto. ne quis corpus liberũ violaret. Quod exẽplũ ponit a valerio. li. v. rubrica de hũanitate ⁊ clementia.

Duodecima ꝓditio dicit superna ꝓfidẽtia in deo nãqz fiducia militũ est collocanda. q vt dixit iudas machabeus. ij. machabeorũ. xv. c. non in multitudine exercitus victoria belli. sed de celo fortitudo est. cum hijs itaqz ꝓditionibus. vt valerius refert. disciplina militaris est precipuũ decus. ⁊ stabilimentũ imperij. ⁊ tenacissimũ vinculũ. et pacis tutela firmissima. Et ꝺ hac ait ãbro sius li. i. de offici. illõ qõ no. xxx. q. iij. c. fortitudo. Fortitudo que bello patriã tuetur a barbaris vel domi defendit infirmos vel a

UVA. BHSC. IyR_226

latronibus sotios. plena iustitia est. Agit̃ btissimus georgius militie tẽporali laudabiliter deseruuit. qnouisq; ad spiritualẽ. litiã longe meliorẽ se transtulit.

¶ Qualiter draco est aial terribile. ⁊ quõ beatus georgius occiso dracone. cõuertit populũ ad fidẽ crist̃i. Cap̃. secundũ.

SEcundo beatus georgius fuit fortis i bello feralꝭ. dum. s. ferã pessimã draconem ingentes virtuosissime supauit. ⁊ñ. vt pars ista clarior sit tria ꝓsideremus.

¶ Primũ est draconis conditio.
Secundum draconis offensio.
Tertium draconis occisio.

¶ Primũ quod ꝓsiderare debem⁹ est draconis cõditio inquit enim ysidor⁹. li. xij. ethi. draco maior est cunctis serpẽtib⁹. siue oib⁹ aiantibus que sunt sup terrã. qui sepe a speluncis abstractus fert in aerem. ꝑcutaturq; pp cum aer. Est aũt cristatus. ore paruo. ⁊ artis fistulis vm añt non in dentib⁹. sed i cauda hꝫ. gignit̃ aũt in ethiopia. ⁊ in idia. in tpo incendio ingis estus. Et vt refert plinius. li. viij. de nãli pstoria. c. xiij. draco. xx. cubitor magnitudine nascit̃ apud ethiopes. Et. c. xj. assert. Qditer elephãtes ⁊ dracones perpetua est dimicatio. Nam draco cauda pstringit elefantẽ. ⁊ cadere eũ facit. sed non ipune. qr dum interficit elefantẽ interficit casu eius. Super illũ aũt locum iere mie. xiij. c. attraxerũt ventũ sicut dracones Jeronimus ait draco est aial valde sitibũ dum. intantũ q; vix põt in aqua satiari. Et ideo aperit os vento. vt sic extinguat ardorẽ sitis vnde cũ videt nauim in mari ⁊ ma ximus est ventus ꝺ velũ. vt ibi hauriat ventum frigidũ volat ad velus. ⁊ qñq; pp magnitudinẽ corporis ⁊ ꝓpter fortẽ eius impetus subuertit nauẽ. ⁊ naute qñ vidẽt appropinquare draconẽ. quod ꝓcipũt ex tumore aque. statim deponũt velum ⁊ sic euadunt. Idem dicit solinus addens. q; ethiopes vtunt sanguine draconis ꝺ feruorem estus pescunt etiã carnib⁹ eius. ꝺ. diuersos morbos. Scient. n. sperare venenũ a carnibus eius. nã solũ hꝫ venenũ in lingua ⁊ i felle. Et ideo amputant ei linguã ⁊ fel. que receptiua sunt venen. ⁊ sic abstracto veneno. vtunt corpore reliquo tã in medicina. q; in cibo. ⁊ hoc vt tangere dauid cũ dicit. dedisti eũ escã populis ethiopũ. Addit plinius q; vt venenũ semp erigit̃ eius lingua. ⁊ qñq; ex calore veneni inflãmat aerẽ. itaq; vt spirare ex se ignẽ. Aliqñ etiã emittit. dũ sibilat flatũ ꝓtagiosum. Et inde corrũpitur aer ⁊ inficit̃. ⁊ morbus pestilens inde generat̃ in mari qñq; hitat. qñq; in fluminib⁹ natat in speluncis ⁊ antris latitat. raro dormit. imo semp vigilat. aues ⁊ bestias deuorat. acutissimũ hꝫ visus vñ a remotis videt predam suã. Et hꝫ vera sint ista oia. tñ quo ad magnitudinẽ. nescio an draco reliquos serpẽtes superet. ¶ Nã plinius ꝓtacto. li. viij. c. xiij. inquit megastenes scribit in idia serpentes in tantã magnitudinem adolescere. vt solidos hauriant ceruos tauroscq;. Aulusgelius in up li. vj. noctiũ atticar ait. Tubero in historijs scriptũ reliquit bello primo punico. attiliũ regulũ ꝓsidem in africa castris apud bragadã flumẽ positus. preliuz grãde atq; acre fecisse ad versus vnũ serpẽtem in illius locis stabulantẽ. inusitate imanitatis. cũq; magna totius exercitus ꝓtiti one balistis atq; catapulis. diu oppugnatũ eiusq; interfecti longũ corũ. pedes centũ ⁊ viginti romã misisse. sed quicquid sit negari nõ põt magnitudo ⁊ imanitas draconũ sicut pz non solũ relatu sapientũ. verũ etiã experientia rer gestar.

¶ Secundũ quod cõsiderare debem⁹ est draconis offensio. inuenit quidẽ georgius draconẽ quendã populos grauissime offendẽtem. naz dũ peruenisse ad puinciã libie. ad ciuitatẽ que sileita dicebat̃ se cõferebat. Et Et vt scribit ysidor⁹. xiij. ethimo. li. libia cirenensis in partes africe pzima est. a cirene vrbe metropoli. que est in eius finib⁹ nuncupata. huic ab ozente egiptus est. ab occasu sirtes maiores ⁊ trogodite. a septẽtrione mare libicũ. a meredie ethiopia ⁊ barbarorum varie nationes. ⁊ solitudines inaccessibiles. que etiã basiliscos serpẽtes creant. Juxta igit̃ ciuitatẽ ptactã sileitã erat stagnũ instar maris. in quo draco pestifer latitabat. qui sepe populũ ꝺ se armatũ in fugã vertebat. flatuq; suo ad muros ciuitat̃ accedẽs plurimos occidebat. qua pp cõpulsi ciues duas oues cotidie sibi dabãt. vt ita eius furorẽ sedarẽt. Cum ergo taz oues pe

UVA. BHSC. IyR_226

ne defeciſſent. in ito conſilio ouē cum adiū
cto homine tribuebant. Cum ergo ſorte fi
liy. ꝛ filie omniū darent ꝛ ſors nemini exci
pet. Quadā vice filia regis vnica ſorte ē de
prehenſa. ꝛ draconi adiudicata. hanc dū pr̄
liberare non poſſet pp furorē populi. iduit
eam veſtibus regalibus ꝛ amplexatus eaz
cum lachrimis ꝛ ſingultib⁹ ad locū deputa
tuz accedere dolens permiſit. ꝛ Nec incredi
bile videri dz. potuiſſe draconē ciuitatem
vnā ita grauiter obſidere. vt cogerēt ciues
hominū corpora ſibi tradere. qñ certū ē. ne
ſcimus quo dei iuditio. ciuitates ꝛ gentes
a minimis animalibus fuiſſe deletas. ꝛ Refert
namq; plinius. li. viij. de naturali yſtoria.
A cuniculis ſuffoſum in yſpania oppidum
A talpis in theſalia. a ranis ciuitatē in gal
lia pulſaz. a locuſtis in africa. ex giaro cicla
dum inſula amidios a muribus fugatos
in italia amidas a ſerpentibus relatas. ci
tra cinamulgos ethiopes late deſerta regio
eſt a ſcorpionibus ꝛ ſolipigis gente ſublata
Tertiū q; cōſiderare debem⁹ eſt draconis
occiſio. dum enim btūs georgius appropi
quaſſet ad locū. in quo puella draconē pre
ſtolabat. forte ligata vel aliquomō cōſtri
cta. interrogata quid ibi ſola faceret. cur
ue. amariſſime fleret. illa factū retulit. Cui
b eatus georgius. noli inquit timere. quia
ego te in xpi noīe adiuuabo. Et duz hec lo
querent. Ecce draco venēs caput de aqua
leuauit. Tunc georgius equū aſcendēs et ſi
gno crucis ſe muniēs. draconē ō ſe venien
tem audacter aggredit. ꝛ lanceā fortiter vi
brans. ꝛ ſe deo cōmendans. ipſuz grauiter
vulnerauit. ꝛ ad terrā deiecit. dixitq; puel
le proice zonā tuā i collū draconis. nihil du
bitans filia. Quod cū feciſſet. ſequebat eā
velut manſuetiſſimus canis. Cū ergo pr̄s
ciuitatis terreret numū. a btō georgio cō
fortatus eſt. Et cū fidē criſti plurimū cōmē
daſſet. Rex ꝛ oēs populi baptizati ſunt be
atus aūt georgius enaginato gladio draco
nem occidit. quē extra ciuitatē efferri præce
pit. Baptizati ſunt aūt illa die vigiti milia
hominū. exceptis paruulis ꝛ mulieribus.
Rex aūt in honorē beate marie. ꝛ beati ge
orgij eccleſiam mire magnitudinis ꝓſtru
xit.

Qualiter beatus georgius fortiſſimos cruciatus. ꝛ tandē capitis obtrū
cationē. martir effectus eſt. Cap̄. tertium.

Tertio beatus georgius fuit fortis i bel
lo paſſionali. nā pp criſtū aſperrimos
cruciatus tormentaq; inauditiſſima paſſus
eſt. ideo ab eccleſia martirū eius venerabi
liter celebrat. De quo i martirologio ſic ſcri
bitur. in perſide ciuitate dioſpoli. paſſio ſā
cti georgij martiris. cuius geſta paſſionis.
ꝛ ſi inter apocrifas cōnumerat ſcripturas
tñ illuſtriſſimū eius martirū eccleſia dei in
ter coronas martirū venerabiliter honorat.
Fuit aūt vt ponit in eius legēda martirio
coronatus iperantibus diocletiano ꝛ maxi
miano. Suo tēpore ſeuiſſima erat perſecu
tio criſtianoz. Beatus itaq; georgius mili
tari habitu abiecto. publice ſe criſtianum
verbo ꝛ opere demonſtrabat. Qua de re
dacianus preſes. ō euz indignat⁹. iuſſit euz
in eculeū leuari. ꝛ mēbratim corpus ei⁹ vn
gulis laniari. Appoſitis inſuper ad latera fa
cibus patentibus uſcez intimis ſale pla
gas eius fricari iuſſit. ſed euz in fide cōſtans
ꝛ imobilis permaneret. nocte criſti dulci vi
ſione confortatus eſt. videns vero datian⁹
q; eum ſuperare nō poſſet quēdā maleficū
aduocauit. qui bis venenū bibendū geor
gio propinauit. Quod vtiq; ſigno crucis fa
cto. ſine leſione bibit. quare magus ille ad
criſtuz cōuerſus. xpianū fieri ſe poſtulauit.
Quē mox iudex decolari fecit. ſequenti die
iuſſit georgiū poni i rota. bis acutis gladijs
vndiq; circū ſepta. Sed ſtatim rota frangi
tur. ꝛ georgius inuenit illeſus. tunc iratus
iuſſit euz in ſartaginē plūbo liquefacto ple
nam proici. qui remiſſo ſigno crucis in eaz
intrauit. in qua ſtetit ſicut in recēti balneo
ꝛ delectabili. Extractus inde a preſide mo
netur blandicijs. vt criſto relicto ſacrificet
ydolis Ait georgius ad tēplū peregre petijt
ſimulans velle ydolis imolare. Cumq; ibi
maxima multitudo populi conueniſſet ora
uit georgius dñm. vt tēplum cū ydolis diſ
ſiparet. ſtatim ignis de celo deſcendens tē
plum cū ydolis ꝛ ſacerdotibus cōcremauit
Cuiq; poſt hec daciano ꝓſentaret. vxor da
tiani criſtianam ſe dixit. Que iuſſu viri p
capillos ſuſpenſa ꝛ flagellis duriſſimis ce
ſa emiſit ſpiritum. Tandem georgius capi
tis abſciſione martirium conſumauit. feli

UVA. BHSC. IyR_226

aũt anima eius ad celos conscendit vbi in eternũ dei iocunda visione letabit atq; cũ cristo ⁊ sanctis eius gaudebit in delicijs paradisi. Amen.

Sermo quinquagesimus secundus de btõ marco euangelista. qui leoni pp dignas illius aialis condictiones. merito assimulatur

Facies leonis a dextris ipor quatuor. scribunt hec verba Ezechielis. primo. c. licet oẽs euãgeliste loquant de cristo Tamẽ q; matheus circa ei humanitatẽ versat. vt hũs faciem hominis prenũciatus est a prophetã. ⁊ q; lucas xpi exprimit sacerdotiũ faciez bouis habere dr quod est aial pmolatitiuz ꝛz antiquã legẽ. qñ vero. iohes diuinitatẽ cristi altius intonauit velud hũs faciem aquile desigatur. Marcus aũt cristi regnuz ⁊ resurrectionẽ ardenter pronũtians. leoni aialiũ regi. merito assimilatur. Dicunt vero hy quatuor euangeliste. quatuor aialia. q; ꝑm ysidor. in. vi. ethi. li. per quatuor mundi partes. fides cristiane religionis eoruz predicatione dissem̃inata est. animalia aũt dicta sunt. qñ propter aiam hominis predicat euangeliũ cristi. Cum igitur hodierna die festũ beati marci ab ecclesia celebretur. laudes illius explorari volentes triplicem eius excellentiã. ꝑm tres leonis conditiones ⁊ proprietates explicabimus.

Prima dicitur viuacitatis.
Secunda animositatis.
Tertio gratiositatis.

Qualiter beatus marcus multos populos viuificauit. euangeliũ scribendo. ꝓdicãdo ⁊ obseruãdo. Capitulum primũ.

Prima excellentia beati marci dr viuacitatis. ⁊ hec denotat in ꝓprietate seu conditione leonis qui filium dormientem excitat ⁊ viuificat. Naz vt scribit ysidorus. xij. ethi. libro. Cũ catulus leonis nascitur. tribus diebus ⁊ tribus noctib; dormire fertur. tũc deinde ꝑ vis fremitu vel rugitu veluti tremefact; cubilis locus suscitare dr catulũ dormiẽtẽ. sic quãtũ ad hoc beatissim; marc; multos peccatores ⁊ in peccatis mõtuos excitauit ⁊ viuificauit. Et hoc triplicit

Primo legem euangelicã describendo.
Secundo legẽ euangelicã predicando.
Tertio legem euangelicã obseruando.

Primo beat; marcus vocauit multos ad vitam legẽ euangelicã describendo. Et hic tria dubia erunt declaranda.

Primũ vtrum lex euangelica oẽm aliaz legem superet ⁊ excedat.

Secundũ vtrum quatuor debuerunt esse legis euangelice principales scriptores.

Tertium vtrum beatus marcus in descriptione sui euangelij potuit errare.

Ad primũ dubiũ rndeo ꝑm nicholaũ de lira in plogo sup matheũ. Qz cuiuslibz legis conuenienter date sunt quatuor condiciões.

Prima est vitia extirpare.
Secunda mores seu actus hoiuz ordinare.
Tertia inducere ad felicitatẽ.
Quarta lucide tradere veritatem.

In hijs quatuor cõditionibus. lex euãgelica excedit oẽs alias legẽ ⁊ diuinã ⁊ humanã vt patebit per singula discurrendo.

Prima igit conditio legis est. q; vz vitia extirpare. Ad hoc. n. leges date sunt vt quos priuata castigatio cohibere non potuit metu penaz que legib; infliguntr a maleficijs retrahant. Vnde in plogo decretaliũ dr ideo lex prodit. vt appetitus noxius sub urris regula limiter. Et. di. iij. c. facte sũt ꝑ doxus aut facte sunt aũt leges vt eaz metu hũana coherceat audacia. tutaq; sit inter ꝓbos innocentia. ⁊ in ipsis ꝓbis formidato supplitio refrenet nocendi facultas. Propter hoc dicit apl's prime ad thimo. i. c. iusto nõ est lex posita sed iniustis ⁊ nõ subditis impijs ⁊ peccatorib; sceleratis et cõtaminatis patricidis ⁊ matricidis homicidis ⁊ fornicarijs masculoz pcubitoribus plagiarijs mẽdacibus ⁊ periurijs. In hac aũt extirpatione vitioz lex humana inuenitur defectiua q; non punit oia mala. cuius rõ est q; lex cõitati proponit obseruanda. In cõitate aũt pauci inuenunt virtuosi ⁊ pfecti. ⁊ plꝰ ipfecti ⁊ defectuosi. tõ sicut pueris aliqua pmittunt. q; nõ pmitterent viris pfectis. ita in legib; q; cõitati seruande iponunt. aliqua mala minora pmittũt vt maiora euitent. Sicut lex ciuilis meretrices in ciuitatib; pmittit. ne res publice

UVA. BHSC. IyR_226

propter ꝑfectionē multitudinis. que ea ſtitatem difficile obſeruare pōt. diſſentionibus que ꝓp libidinē inſurgerent cōturbet vñ dicit aug. li. de ordine. aufer meritrices a ciuitatib⁹ oia ꝓturbabis libidinib⁹. verū tñ iſta mala q̄ bono mō auferre nō pñt. relinquit diuino iudicio puniēda. vñ augu. primo de li. arbi. ait. lex iſta q̄ne regendis ciuitatibus fert. multa cōcedit atq; ipunita relinquit. que per diuinā prouidentiā vindicantur. Similiter lex moſayca diuinitus data. aliqua tñ mala permittit. ſicut ꝑmiſit dare libellū repudij. vt habet deuteronomij. xxiij. c. ne ꝓces iterficerent. Et dare ad vſurā extraneis ne fratres ꝓpꝛios grauarēt. ratio huius fuit. q̄ lex illa data fuit populo dure cerucis & iperfecto. ideo ſunt eis permiſſa aliqua mala minora vt euitētur maiora. Propter q̄ ſaluator mathei. v. c. dicit iudeis de permiſſione libelli repudij ad duritiā cordis veſtri ꝓmiſit vob̄ dimittere ꝓces veſtras. ſic ergo patet. Q̄ tam lex humana q̄; moſayca. permittit aliqua mala. & quantū ad hoc eſt imperfecta.

Sed lex euangelica nullū malū ꝑmittit ta; q̄; perfectiſſima. ſed oia excludit & puniēda predicit. ꝓp quod legiſlator euangelicus ieſus xp̄s dicit mathei. v. c. dico aūt vobis. q̄ de oi verbo ocioſo multo grauꝰ de nocuo. quod locuti fuerīt homines ſuper terrā. reddent rōnē in die iudicij. Et ſi de verbo multo magis de facto. 2° Secundo ad legem pertinet mores ſeu actus humanos ad bonum ordinare vñ dicit phūs. ij. ethi. intentio cuiuſlib⁹ legiſlatoris ē ciues facere bonos. in hoc aūt inuenit lex humana defecti ua. q̄ de actibus exteriorib⁹ tñ ordinat. lex aūt diuina ordinat actus interiores. Similiter lex moſayca in hoc deficit. q̄ vt habet in glo. ſuper epiſtam ad philippēſes. iij. c. prohibebat manū nō aiuſ. quod dupliciter pōt intelligi. vno mō erronee. Et ſic intelligebant doctores iudeoꝝ dicentes volūtatē malā non eſſe peccatū. niſi aliquo mō exeat in actum. vt patet per ioſephū. xvij. li. antiquitatū. Et q̄n arguebat ꝺ eos. q̄ ſcriptū eſt. exodi. ij. non cōcupiſces ꝓxīm tuū. rūdebant ſic. Q̄ hoc precepto nō ꝓhibetur concupiſcentia vitioꝝ. ſed manifeſtatio exterior quaſi dicat. non cōcupiſces ideſt ſigna cōcupiſcentie non facias. vt per amplexus & oſcula & ſimilia. Sz hoc manifeſto pz falſum. q̄ actus exterior non habz malitiā vel bonitatē moralē. niſi inquātuz ꝓcedit ab actu interiori. de ſen. excō. c. cuz voluntate. Alio mō intelligit predictū verbum. ſ. q̄ lex vetus prohibebat manū non aium. recte. & bene videlicet q̄ lex vetus in paucis prohibebat aium & cōcupiſcentiaz interiorē. videlicet in vitio. mechie & auaritie tm̄. Et adhuc licet ꝓhibet in iſtis cōcupiſcentiam. non tñ tranſgreſſoribus infligebat aliquā penā. Et ideo in talibus inuenitur imperfecta. lex aūt euangelica tanq̄; ꝑfectiſſima. gnāliter prohibet cōcupiſcentiā malā & cōcupiſcentib⁹ indicit penā infligēdam. Propter q̄ ſaluator mathei. v. c. ait auditis q̄ dictū eſt antiquis nō occides. Qui aūt occiderit reꝰ erit iudicio. Ego āt dico vobis. q̄ oīs qui irascit fratri ſuo. reus erit iudicio. Et eodem mō dicit de aliis preceptis. Tertio ad legē pertinet ad felicitatez homines adducere veritātē lex hūana nō adducit. niſi ad felicitatē politicā. que ē trāquillus & pacificus ſtatus ciuitatis in vita morali. Sed ad felicitatē que poſt hanc vitam habet ordinat lex diuina. q̄ felicitas illa. non habet niſi per grām ſui. q̄ dicit ad romanos. vj. c. grā dei vita eterna. hanc aūt gratiam lex moſayca nō dabat. ſed ad ipſam diſponebat. propter quod dicit ad hebreos. vij. c. nemine ad perfectū adduxit lex. Sed hanc perfectionē a criſto dandam expectabat. ſm q̄ ſcribit Johīs primo. c. lex per moyſen data eſt gratia & veritas per ieſum criſtuz facta eſt. Propter quod ſaluator in principio euangelice doctrine dicit mathei. iij. penitētiā agite appropiquabit enim regnum celorum.

Quarto ad legem pertinet veritatē plane & lucide tradere. cuius ratio eſt. q̄ lex preponitur multitudini intelligenda & ſeruāda. in multitudine aūt ſunt plures deficientes ingenio. & pauci ſubtiles & ingenioſi. ꝓp q̄ lex que multitudini preponit debet veritatem plane ac lucide tradere. In hoc autem inuenitur lex humana defectiua. q̄ ibi inueniunt multe obſcuritates & perplexitates. q̄ ꝓz per legū multitudinē & varietatē & mutationē. & aliquaz arrogationē. vt pa

3°

UVA. BHSC. IyR_226

tet intuenti iura canonica ⁊ ciuilia. Similiter in hoc deficit lex mosayca. qz in velaminibus ⁊ figuris tradidit veritatē de agēdis ⁊ credibilibus. in cuius signū moyses velata facie loquebat̄ ad populū. vt habet̄ exodi. xxxiij. c. ideo aplūs pme ad corinthios x. c. dixit. oīa in figura contingebant illis. Sed lex euangelica in hoc inuent̄ perfecta qz veritas que in veteri testamēto latebat occulta. per euidentiā facti facta est manifesta. ℣In cuius signū in passione dñi quando misteria noue legis fuerunt ipleta. velū tēpli scissū est medū. vt dicit luce. xxiij. c. propter quod dicit. saluator iohannis. xvj. venit hora cum iam nō iparabolis loquar vobis. sed palam de pre annūtiabo vobis. ℣Propter p̄dicta quatuor dr. psalmo. xviij. lex dñi ideſt lex euangelica. que est dñi nr̄i ihesu cristi immaculata. qz nullū vitium pmittit. conuertēs aīas. qz actus interiores anime perfecte ordinat ⁊ disponit. testimoniū dñi fidele. qz ad felicitatem pmissaz efficaciter perducit. sapientiā p̄stās parvulis. qz veritatem oībus lucide tradidit. facit insuper ad huius legis dignitatē legislatoris excellentia. ℣Nam preest oībus qui leges tulerunt. imo cunctis angelis ⁊ hoībus ceteris qz creaturis celi ⁊ terre. vt enim tradit p̄sidorus. v. ethimo. li. multi fuerunt legis auctores. nam forōneus grecus. rex primus. leges iuditiaqz cōstituit. ℣Mercurius termegistus. primus leges egiptijs tradidit. Solon primus leges atheniensibus dedit. ℣Ligurgus primus lacedemonijs iura ex apollinis auctoritate confinxit. ℣Numa põpilius qui romulo successit in regnū prim⁹ leges romanis edidit. ℣Deinde cum populus seditiosos magistratus ferre non posset decem viros legibus scribendis creauit. qui leges ex libris. solonis. in latinū sermonē translatas. duodecim tabulis exposuerunt. ℣fuerunt autez hij. ℣Apius. ℣Claudius. ℣Genutius. ℣Mecerius. ℣Julius. ℣Manilius. ℣Sulpitius. ℣Sextius. ℣Curatius. ℣Romulius postumius. ℣Suprad̄icti tamē oēs. dño ihesu cristo. nec i minimo valent operari. ℣Moyses vero gentis hebree primus omniū diuinas leges sacris litteris explicauit. verūtamen q̄zuis vetus ⁊ nouum testamentū sicut a deo data. ℣Tamen vetus fuit datū mediantib⁹ angelis. vnde actuū. vij. c. stephanus dicebat ℣ deus accepistis legem in dispositione angelorum. Sed nouū testamentū dedit per se ipsum cristus deus pro nobis incarnatus. propter quod augu. in li. de sermone dñi in monte exponens illud mathei. v. ℣Et aperiens os suum dicit. tunc aperuit os suum qui in lege veteri aperiebat ora prophetaz ℣Et hoc est quod ait aplūs ab hebreos pmo. c. ℣Multipharie multisqz modis olim deus loquens patribus in prophetis. nouissime diebus istis loquutus est vobis in filio quez constituit heredem vniuersoz per quem fecit ⁊ secula.

℣Secundū dubiū fuit. vtrum legis euangelice debuerunt esse quatuor principales scriptores. ℣Et dicimus qz sic. ℣Et hoc propter figuram sacramenti. qz iste quaternarius fuit in veteri lege multipliciter figuratus.

℣Primo in quatuor fluminibus de paradiso exeuntibus de quibus scribitur genesis. ij. c. Secundo in quatuor patriarchis principalibus. a quibus denominata est coniathabeer. i. ciuitas quatuor que antea dicebatur. Ebron. vt patet iosue. xiij. c. ℣Quia quatuor magni patriarche sunt ibi sepulti cum vxoribus. s. adam eua. abraam sarra. isaac ⁊ rebecca. iacob ⁊ lia. Tertio i quatuor circulis arche testamenti exodi. xxv. c. ℣Quarto in quatuor pedibus mense ꝓpositionis exodi. xxv. c. ℣Quinto in quatuor cornibus altaris holocaustorū. exodi. xxvij. c. Sexto in quatuor ordinibus lapidum rationalis. exodi. xxviij. c. Septimo in quatuor deambulatorijs domus salomonis. tertij regum. vij. c. Octauo in quatuor ventis mortuos viuificantibus. ℣Ezechielis. xxxvij. c. ℣Nono in quatuor facibus que apparuerunt in rota vna. ezechielis. primo. c. Decimo in quatuor fabris cornua hominuz deicientibus zacharie primo. c. ℣Undecimo in quatuor quadrigis per orbem discurrentibus zacharie. vj. c. ℣Duodecimo in quatuor animalibus oculatis ante ⁊ retro apocalipsis. iiij. c. que requiem non habebunt die ac nocte dicentia. Sanctus sanctus sanctus dominus deus omnipotens. cui est honor ⁊ gloria in secula seculorum. Amen.

UVA. BHSC. IyR_226

Tertiū dubiū fuit. vtrū beatus marc⁹ euā
geliū scribendo potuit errare. Et ad hoc re
spondemus. q⁹ non tū q⁹ illud quod scrip
sit a spū sancto accepit. tū q⁹ a petro aplo
rū principe multa didicit. vñ de ipso ita re
fert iero⁹ in ꝓlogo in marcū. Marcus euā
gelista dei electus ⁊ petri in baptismate fili
us. atq; in diuino sermone discipulus sacer
dotiū in israel agens ꝑm carnē leuita ꝙuer
sus ad fidem cristi euangeliū in ytalia scri
psit. ostendēs in eo quid ⁊ generi suo debe
ret ⁊ cristo. hec ieronim⁹. Vbi ostendit be
ati marci auctoritatē. cū ad officiū scriben
di euāgeliū. dicit eū a deo electū ⁊ assūptuz
isuper ⁊ eū a petro eruditū asserit. enarrās
deinde statū. eius ante cōuersionē q⁹ ad sa
cerdotes ⁊ leuitas pertinebat scire ꝓteritas scripturas veteris testamēti. que de cri
sto testimoniū perhibēt. vt dicit nicholaus
de lira in ꝓlogo in marcū. Dū itaq; cuz
petro romā veniss̄. ⁊ petrus ibi euangeliū
predicaret. rogauerunt fideles qui erāt ro
me beatū marcū. vt euangeliū ad ꝑpetuaz
memoriā deberēt ꝓscribere. q⁹ ille fecit. scri
psitq; euangeliū greco ꝑmone. Et postmo
dū a q̄legie itez scripsit illō sermone latino
q⁹ vsq; hodie in aquilegiensi ecclesia oñdi
tur ⁊ deuotiōe ꝙgrua reseruat. Ex hoc át
apparet q⁹ spūs sanctus erat in co. q⁹ cum
fuisset hebre⁹ linguis tñ oium gentiū loq̄
batur. quare nec errare neq; mentiri pote
rat. q⁹ spūs sanctus spūs est sapientie ⁊ ve
ritatis.

Secundo beatus marcus vocauit multos
ad vitā legē euangelicā predicando. vñ vi
dens petrus ipsuz in fide ꝓfectē aquilegiā
illū destinauit. vbi verbū dei predicans in
numeras gentiū multitudines ad fidē x̄pi
ꝙuertit. Tandē hermogenā ciuē aquilegie
sem quē conuerterat romā ad beatū petrū
adduxit. quē petrus aquilegiensem epm cō
secrauit. Ille vero aquilegiā reuersus cum
aquilegiensez ecclesiā optime gubernasset
Tandem ab infidelibus captus martyrio
coronatus est. beatus vero marcus alexan
driam missu petri petijt. Et vt dicit filo dis
certissimus iudeoz in primo. ingressu eius
maxima multitudo in fide cristi ⁊ deuotio
ne. ⁊ cōtinentie obseruatione adunata est.
Deide iuit egiptū. vbi ydola destruxit. ma
ximaz multitudinē ꝙuertit. ⁊ virtutes mul
tas fecit. vēit cirenē ⁊ pentapolim. vbi cecos
illuminauit. mortuos suscitauit. quos bap
tizauit. ⁊ in fide cristi cōfirmauit.

Tertio beat⁹ marcus vocauit multos ad
vitā legem euangelicā obseruando. hic ter
rena oia spernit celestia desiderat. virtutes
amplectit. vitia detestatur. ⁊ deū diligit su
per oia. vt diximus in primo dubio. hanc
marcus professus indesinenter vsq; ad mō
tem coluit ⁊ seruauit. ꝓ hac insup̄ policē
sibi amputauit. vt ieronimus refert in ꝓ
logo in marcū. ne ad ordinē sacerdoty pos
set humano iuditio promoueri. Merito tū
dispositio dei ⁊ auctoritas sancti petri pre
ualuit qui ipsuz alexādriā epm destinauit
Notandū tū hic q⁹ vt dicit nicholaus de
lira super. xviij. c. mathei nō est amputādū
aliquod mēbrum vt euitet peccatū. tuz q⁹
per hoc non excluditur cōcupiscentia inte
rior in qua viget peccatū. tum q⁹ per aliaz
viam potest melius obuiari peccato per ra
tionē ⁊ liberū arbitriū cohercendo mēbrū
a peccatoz exercitio. Et sic dicitur manus
abscidi. inquantū ꝓhibet ab illicito actu.
q⁹ manus abscissa non pōt aliquid agere.
Et eodē modo exponendū est de aliis mē
bris. Quautem marcus amputauit sibi po
licem. potuit esse q⁹ id fecerit instinctu spi
ritus sancti. vt dicit nicholaus de lira in ꝓ
logo in marcū.

Qualiter beatus marcus ꝓperat leoni. pp
magnanimitatē quam habuit intolleran
tia martiriy. ⁊ diuinis cōsolationibus sibi
factis. Capi. secundum.

Secunda excellētia beati marci dr̄ ani
mositas que leonis ꝓprietati recte cō
uenit. Nam vt refert plinius. leo est aial
animosum satis ⁊ audax. qui maxime in peri
culis apparet glorioſus vñ cū p̄sequit a ca
nibus ⁊ venatoribus non latitat nec se oc
cultat. sed sedet in cāpis vbi videri possit ⁊
ad defensionē se parat. vñ vbi virgultū sil
uasq; penetrauit acerrimo fert cursu. velō
reputās turpitudinē absconsionē. nō cui
se absc̄ōdit eoq⁹ timeat. sed solū ne timeat
Quando vulnerat̄ inira obseruatione no
uit. primo se tangentē. etiam in quantali
bet multitudine. primū percussorē. Et cuz
quis telum mīserit ⁊ eum non tetigerit cō

u iij

UVA. BHSC. IyR_226

rectum rotatum sternit. sed nequaq̄ ipm vulnerat siue ledit. que oia ex animi generositate proueniunt. sic beatus marcus inter tormētor̄ supplicia fuit perterritus cuius passio fuit valde acerba. ¶Primo q̄ fuit bis per ciuitatem fune ligato ad collum eius tractus. Cum enim in solēpnitate pascali missam celebraret. ꝓuenerūt illuc oēs ⁊ fune in collo eius misso. ipsum per ciuitatē trahebant dicentes. Trahamꝰ bubalum ad loca buculi. erat enim locus extra ciuitatem alexandrie iuxta mare. qui sic vocabatur. Secundo fuit toto corpore laceratus. ⁊ carnes eius in terram fluebant. Tertio fuit sanguine cruentatus. nā illo lapides rigabant. Quarto fuit in carcere reclusus ibiq̄ vsq̄ mane dimissus. Meruit tam in hoc duro prelio multiplicē cōsolationem. ¶Prima fuit diuina confortatio. nam ipse dñs iesus cristus cum visitauit confortauit q̄ dicens. ¶Pax tibi marce euangelista meus. noli timere q̄ ego sum tecū vt eruā te. Secunda fuit angelica apparitio. nam angelus ad eum in carcerē venit. ⁊ ipsum consolatus fuit dicens. Ecce nomē tuum in celo scriptum es. sotiusq̄ factus est supnarū virtutū. mane igitur facto trahebant eum sicut prius dicentes. trahamus bubulū ad loca buculi. ille autem dum treberet gras agebat dicens. In manus tuas dñe cōmēdo spiritū meum. Et hec dicens. spūm exalauit. cum aūt pagani corpus vellent comburere. subito aer turbat. grando exorit. tonitrua intonant. fulgura corruscant. ita vt quilibet euadere niteret. Cristiani vero corpus eius rapuerunt. ⁊ in ecclesia cum omni reuerentia sepeliuerunt.

De gratitudine leonis per exempla declarata. in qua sibi beatus marcus assimulat cuius presidio res publica venetor̄ sustentat. cuiusq̄ gloria in dies auget. Cap. tertiū

Tertia excellentia beati marci gratiosi tas nūcupat. Et in hac cū leone conuenit. nam est animal homini satis amica bile. vt inquit ysidorus. xij. li. circa hominē leonū natura est. vt non nisi lesi nequeant trasci patet enim eorū misericordia exēplis assiduis prostratis enim parcūt. Captiuos obuios repatriare permittunt hominē nō nisi in magna fame perimunt. plinius aūli. vij. de nāli hystoria refert. q̄ leo est aial valde gratum cognoscens ⁊ diligens beneficientē. nam quantū spectat ad amicitiā demonstratur exēplo mentor̄. de quo ita refert mentor siracusanus. in furia leone obuio. suppliciter voluntate atonitus pauore cum refugenti vndiq̄ sese fera opponeret ⁊ vestigia lamberet adulanti similis aiaduertit in pede eius tumorē vulnusq̄. Et extracto surculo liberauit cruciatu. ¶Pictura casum hunc testat siracusis. De recognitione vero beneficij a leone susceptī sic sequitur plinius. helpis sammis natione in africam delatus mane ⁊ iuxta litus conspecto leone hiatu minari. arborem fuga petijt. At leo procūbēs ad arborē. hiatu quo terruerat miserationē petebat. Os enim morsu auidiore inhęserat dentibus eius. cruciabatq̄. inedia. quare helpis tumore deposito descendit de arbore ⁊ leonem audunt. liberauitq̄ eum ab illo ipedimento osse de ipius ore euulso. Traduntq̄ q̄dū nauis ea in portu stetit. retulisse gratiā venat⁹ agregando. Aululegius vero li. v. noctiū actarum stupendissimū inducit exemplū de leonis gratitudine. appion inquit litteris homo multis preditus narrat. se rome vidisse. gram leonis exhibitam. androdo cui dā erat ipse seruus viri cōsularis. q̄ ad bestias dāpnatus fuit. iter quas aderat leo vn⁹ terribilis valde. hic vt androdus vidit procul repente quasi admiratus stetit. ac dein de sensu atq̄ placide. tanq̄ noscabundus ad hominē accedit. Tum caudā more atq̄ ritu adulantiū canum. clementer et blande mouet. hominisq̄ se se corpori adiungit. Cruraq̄ eius ⁊ manus. propria exanimati metu lingua leuiter demulcet. androdus inter illa blandimenta amissum recuperat animum. paulatimq̄ oculos ad contuendū leonem refert. Tum quasi mutua recognitione facta. letos ⁊ gratulabundos videns hominē ⁊ leonem. Que res iam cum oēs in admirationem traxisset. educt⁹ androdus. atq̄ cesari presentatus requiritur. Cur sibi leo tam familiarem se ꝓbuisset. At ille. Cum inquit africam pro consulari imperio meus dominus obtineret. Ego ibi iniquꝰ cotidianis verberib⁹ ad fugā

UVA. BHSC. IyR_226

sum cohactus. ⁊ vt mihi a domino terre illius preside tutiores latebre forent. in cāporum ⁊ arenarū solitudines concessi. ac desciente cibo cōsiliū fuit. morte aliquo pacto querere. tum sole medio rapido ⁊ fraganti specum quandā nactus remotā lacebrosāq; in eam me penetro ⁊ recondo. neq; multo post ad eandē specū venit hic leo. debili vno ⁊ cruento pede gemitus edens ⁊ murmura dolorem cruciatūq; vulneris cōmiserantia. atq; illic primo aspectu pauere cepi. Sed postq; introgressus leo mitis ⁊ mā suetus accessit. ⁊ sublatū pedem ostendere mihi ⁊ porrigere quasi opis petende grā vius est. ibi ergo stirpē igente vestigio pedis eius herentē eruli. cōceptāq; sanie vulnere intimo expressi. atq; deterſi cruorē. Ille tunc mea opera ⁊ medela leuatus. pede in manib⁹ meis posito recubuit ⁊ quieuit. atq; ex eo die triennū totū ego ⁊ leo in eadē specu eodēq; victu vitimus. nā quas venebat feras. mēbra optimora ad specū mihi suggerebat. que ego ignis copiā nō hns solī meridiano torrens edebā. Sed vbi me vite illius ferme iam ptēsus est leone inuenio tuz profecto. reliqui specū. ⁊ viā fere tridui permēlus a militibus visus apprehensusq; sum. Et ad dñm ex africa romā deductus. ie me statiz rei capitalis dāpnandū dandū q; ad bestias curauit. itellīgo aūt hūc quoq; leonē me tunc separato captū. grāz nūc mihi beneficij ⁊ medicine referre. quib⁹ audiuis androdus. a pena solutus ⁊ leo libertati donat⁹ fuit. ¶Postea inquit appion videbamus androdū ⁊ leonē loco tenui reuicium. vrbe tota circuz tabernas ire. donaria ere androdū. floribus spargi leonē. oēsq; fere vbiq; obuios dicere. hic est leo hospes hominis. hic est hō medicus leonis. Ad sāctum marcū iam redeam⁹. qui q; sit grat⁹ deuotis suis experiētia ipsa declarat. veneti quidē āno dñi. cccc. lxvj. corpus eius de alexandria venetias transtulerūt. vbi ecclesia in honore sanctī marci mire pulchritudis fabricata est. ibiq; sacrū illud pignus recōditum. Et licet a cunctis fidelibus beatus marcus veneret⁹. tñ veneti illū deuotione singularissima colūt. illū suū apud deū hnt intercessorē precipuū. illū protectorē ⁊ patronū eor benignissimū predicant ⁊ confitent⁹. quibus q; sit ipse beniuolus. q; q; grātus. illi⁹ ciuitatis celsitudo manifestat. cui recte conuenire pōt illud spalmiste dictuz. Gloriosa dicta sunt de te ciuitas dei. Quā suis meritis beatus marcus exaltat in dies pōsidio igit⁹ marci gloriosissimi ad q̄ veneti semp cōfugiunt. liberant⁹ a grauissimis malis. ⁊ meritis illius eor status inmobilit cōseruat⁹. Ob q̄ petrus damianus in sermone dicit. Beata es o alexādria triuphali huius sanguine purpurata. Felix ⁊ tu ytalia corporis hui⁹ thesauro dines effecta. Gaudeant itaq; ⁊ letent⁹ veneti. qui apud celestem regē beatū marcū hnt sollicitissimuz intercessorē. sperantes indubitanter p illi⁹ suffragia. non solū tēporalē glorīā ampliare. sed acquirere dei gratiam in pñti. ⁊ in futuro vitam eternam Amen.

Sermo quinquagesimus tertius de beato Luca euāgelista. qui ut bos vel vitulus figurat⁹. eo q; a sacerdotio incipit zacharie. Et xp̄i genealogiā p sacerdotes distribuit.

Lucas medicus carissim⁹ salutat vos. verba sunt doctoris gentium in epla ad colocēses. iij. c. In ordine quatuor euāgelistarū. post matheū ⁊ marcū. tertius ponit⁹ beatus lucas. De quo ita inquit. ysidorus. lib. vj. ethimo. lucas greci sermonis eruditissimus euangeliū in grecia scripsit sub theofilo epō. initians a sacerdotali spū dicens. fuit in diebus herodis regis iudee sacerdos q̄dam noie zacharias. vt manifestaret cristū post natiuitatē carnis. ⁊ predicationē euāgelij hostiā fuisse effectū pro salute mundi. ipse est enim sacerdos de quo dictū est i psalmis. Tu es sacerdos in eternū sm ordinez melchisedech. vbi enim xp̄s aduenit sacerdotiū iudeor obmutuit. lex ⁊ profetia cessauit hec ille. Cum ergo hodierna die huius euangeliste memoriā dignissimā sancta ecclesia celebret rationabile est vt laudes ei⁹ non taceamus. pñt vtiq; de ipso multa narrari. que fidelibus cūctis ob rerū magnitudinē iocunda gratissimaq; esse debēt. quibus etiā ⁊ nos dicimus verba pauli in themate posita. vbi de beato luca tria. laude

UVA. BHSC. IyR_226

digna. ꝙtinent̄ misteria a nobis ꝙtēplāda.
Primū dicitur qualitatis.
Secundum vir tuositatis
Tertium vtilitatis.
De gente ⁊ patria ac exercitio beati luce. atq; qualiter ad medicos est recurrendū. qui infirmos ad confessionē inducere tenē tur. ⁊ de salario medicoꝝ. Cap. primum.
PRimū misterū a nobis contēplandū dr̄ qualitatis. quod cōtinet̄ in verbis apti qui ait. lucas medicus. oñdens qualis conditionis extiterit. anteq; cristi discipulus iungeret̄. Sed ieronimus in ꝓlogo in actus apostolorꝝ latius id exprimit dicens. lucas natione syrus. cuius laus in euāgelio canit̄. aput anthiochiā medicine art̄ egre gius. ⁊ aplorꝝ cristi discipulus fuit. Et in ꝓ logo in lucam ait. lucas natione syrus anti ocēsis. arte medicus. vbi conditionē ei⁹ de notat quantū ad tria.
Primo quantū ad gentē.
Secundo quantū ad patriam.
Tertio quantū ad exercitū.
Primo ieronim⁹ denotat cōditionē beati luce quantuz ad gentē. qr dicit cū natione syrum. est aūt syria. vt ysidorus dicit. xiij. li. ethi. que ab oriente fluuio. eufrate. ab occa su mari mrō ⁊ egyptio terminatur tangens a septētrione armeniā ⁊ capadociā. a mere die sinuꝝ arabicū. Situs eius porrectus i imenſaz longitudinē. in lato angustior. hz enim in se ꝓuincias cōmagenaz. feniciā. ⁊ paleſtinā cuius pars est iudea. absq; sarace nis ⁊ nabatheis. Et vt multi veriſſime tra dūt. est syria regio speciosissima. fertilissima frugibus. ⁊ fructib⁹ armentis ⁊ pecudib⁹. equis asinis. ⁊ camelis ditissima. In cedris in specieb⁹ aromaticis ⁊ metallis munitiſ sima ciuitatibus ⁊ castris. Irrigua nobilis simis fluuijs ⁊ lacub⁹ atq; stagnis. hūs no biles portus maris. ⁊ hoc precipue in bale stinis maritimis ⁊ fenicijs. Ex hoc itaq; be atus lucas origine duxit.
Secundo ieronimus denotat cōditionē be ati luce quantuz ad patriā. que fuit anthi ochia. de hac ita dicit ysidorus. li. xv. ethi. scientus vnus ex pueris alexandri. post mō tem eiusdem. occupato regno oriētis. vbē in syria condidit. cāq; ex anthiochi patris sui noīe. anthiochiā nuncupauit. ⁊ syrie ca put instituit.
Tertio denotat̄ conditio beati luce quan tum ad exercitū. qr erat medicus. arte exer cens medicine. medicina aūt vt inquit ysi dorus. li. iiij. ethimo. est que corpori vl̄ tue tur vel restaurat saluteē cuius mā versat in morbis ⁊ vulneribꝫ. Et dr̄ medicina a mō ideſt a tēperamēto. vñ ſm bugutionē. me dicina quasi modicina. huius artis auctor aut reperto⁹ apud grecos perhibet̄. apollo hanc filius eius esculapius laude vel opere amplianit. Sed postq; fulminis ictu inte riit interdicta fert̄ medēdi ars. ⁊ ars simul cū auctore defecit. latuitq; per annos pene quingentos. vsq; ad tps artaxerxis regis p̄ sarum. tunc eā reuocauit in lucē ypocrates asclepio patre genitus. Insula choo. Sz qr de medicis loquimur tria occurrunt i hac parte dubia soluenda.
Primū vtrū medici vocandi sint ab infir mis ad eoꝝ sanitatē procurandā.
Secundū vtrū medici teneant̄ infirmos ad confessionē inducere.
Tertium vtrū medici possint pp infirmoꝝ curam ꝓcium recipere.
Primū dubiū vtrum medici vocandi sint vt infirmoꝝ sanitatē procurent. Et quidaz dicunt q⁹ non. Nam deus est qui sanat et qui occidere pōt ⁊ viuificare. vñ sapiens ec clesiasticꝰ. xxxviij. c. inquit. a deo est oīs me dela. Et ysaie in ꝓlogo. sanat solus lan guores deus. Et iacobus. v. c. sue canonice infirmat̄ quis in vobis inducat p̄sbiteros ecclesie. ⁊ orent sup̄ eum. vnguentes eū oleo in noīe dñi. ⁊ oō fidei sanabit infirmū. et alleuiabit eū dñs. Et iob. v. c. increpationē dñi ne reprobes. qr ipse vulnerat ⁊ medet̄ percutit ⁊ manꝰ eius sanat. Et btā agatha dicebat. medicinā carnalē corpori meo nū q̄z exhibui. sed hēo dñm qui solo sermone restaurat vniuersa. Sed oīū probari pōt per auctoritates ⁊ exēpla. iquit enim sapiēs. ecclesiasticꝰ. xxxviij. c. da locū medico. ⁊ enim dñs illum creauit. ⁊ non discedat a te. quia opera eius sunt necessaria. ⁊ iterū ibi. hono ra medicū. pp necessitatē enim creauit illū altissimus. Et iterū. ibidē altissimus ō ter ra creauit medicinā ⁊ vir sapiens nō ab hō rebit illam. ⁊ augu. in regula dicit si nō est certū de infirmitate alicuius fratris medic⁹

UVA. BHSC. IyR_226

consulatur. Et. xxx. q. viij. c. de thiriis. ff. sequenti. gratian⁹ ait. Quauis certissime scimus neminē vltra terminū fibi a deo prefixum esse victurū oibus tñ languentibus non incōgrue medemur. Sancti viri insup vsi sunt medicina lib⁹. nam legimus de Ioāne euangelista. Qui existens in balneis videns cherintū hereticū dixit sotijs fugiam⁹ hunc ne balnea corruant in quib⁹ cherintus filius diaboli lauat. Et de hoc hētur. xxiij. q. i. c. ois. Sanctus isup german⁹ epūs capuanus ad balnea infirmitatis cā accessit vt refert gregorius in. iij. dyalogor. lib. sic ⁊ alij sancti medicinā non recusarūt. q̄re ad oēm dubietatē amouendā dicendus est. q⁹ deus oēs infirmitates ⁊ solus sanat effectiue tñ sepius agens per cās secundas siue mediantib⁹ causis secūdis effectū sanitatis inducit. Operat quidē deus mediātibus causis secundis non de necessitate sed vt seruet ordo siue ineffabilis sapiētie. quā uis igitur preter nām operari. semp posset si vellet. tñ id raro facit tñ iudicat hoc humane saluti expedire. si quis igit medico indigens cū posset illū hre. expectaret a solo deo sanitatē: grauiter peccaret: q̄ tēptaret deū nisi super hoc haberet familiare ꝓfiliū spūs sācti. sicut habuit btā agatha. erat. n. experta diuinā benuolentiā. vt dicit tho. ⁊a ⁊e. q. lxxxvij. articulo .i. ī rñsione ad tertū ar. Et sic patet q⁹ licz a deo sit semp salus expetenda. principaliter tñ q̄ medicus est instrūm dei ⁊ artifex nē querendus ē et ꝓsulendus atq; iuxta ipsius documēta subueniendū egrotis. Vnde cassiodorus. vj. li. epl̄ax epistola. xviij. ait inter vtilitates artes quas ad sustentandā hūane fragilitat⁊ indigentiā diuina clementia tribuit: nulla vr̄ prestare aliquid simile ei. q̄ pōt auxiliatrix medicina cōferre. ipsa enīz morbo peritantibus materna gra semp assistit. ipsa ō dolores pro nr̄a ibecillitate cōsurgit. Et ibi nos mitt⁊ subleuare. vbi mille diuitie nt̄ la pōt dignitas subuenire. Iurisperiti palmites habent⁊ qui negotia defendūt singulor. sed quanto gl̄osius est defendere vel depellere q̄ mortē videat⁊ inferre ⁊ salutem egrotanti. pmittere de qua coacti fuerant ⁊ferri desperare. hec ille.

Secundū dubiū fuit vtrū medici tenēt̄ infirmos ad cōfessionē īducere. Ad quod rñdeo q⁹ ipi tenēt⁊ seruare illud q̄ scribit⁊ extra de penitentijs ⁊ remissionib⁹. c. cum infirmitas vbi sic hēt⁊. cum infirmitas corporalis nō nūq; expctō prouenīat dicente dño lāguido. quē sanauerat vade ⁊ amplius noli peccare ne deterius tibi contingat. pñti decreto statuimus ⁊ districte precipimus medicis corpor. vt cū eos ad infirmos vocari cōtingerit. ipos ante oia moneant ⁊ īducāt. vt medicos aduocēt alias: vt postq; fuerit infirmo de spūali salute puisum. ad corporalis medicine remediū salubrius ꝓcedat⁊. cū cessante cā cessz effectus. vbi dicit. io. an. in nouella q⁹ signāter dicit decretalis nō nūq; q̄ non semp sed aliq̄n. vnde. vij. q. i. gregorius ait cū pcussio corporalis imineat. vtrū pro vindicta vel purgatiōe cōtingat iuditiū dei. in hoc ignorat. cōstitutio igitur illa medicis imūgit⁊ ex precepto ī quacūq; infirmitate siue mortali siue non mortali. Sed dubiū est an sufficiat medicis tñ admonere infirmos q⁹ vocent ꝓfessores quibus cōfiteant⁊. an ēt requirat⁊ q⁹ ita inducant vt ēt sequet⁊ effectus. s. q⁹ infirm⁹ cōfiteatur: alias medicus derelinquat eū. Et de hoc vr̄ sentire hostiē. q⁹ sic. sed dura videtur talis opinio cū in periculo cōstitutis quā tūcūq; ēt obstinatis sit subuenīēdū sm or dinē caritatis. nec text⁹. hoc dicit. tō petr⁹ de palude dicit q⁹ tenent⁊ medici tantū ad monendū.

Tertiū dubiū fuit vtrū medici pro infirmorū cura possint stipendiū siue salariū recipe Ad quod rñdet⁊ ex dictis augu. xiij. q. v. c. non sane q⁹ sic. q⁹ vt dixit cristus luce. x. c. dignus est ogarius mercede sua. nec ex hoc q⁹ medicus accipit ⁊ petit salariū vr̄ vendere scīētiam suā. vel sanitatē que spūalia sūt sed locat opas suas pro suo labore hito. tūc vel prius in studendo. vñā vt scribit⁊. x. q. i. c. precarie. Nemo de suo cogit⁊ facere bñficium. Qz aūt scī medici cosmas ⁊ damianus nil susceperunt cū curabant infirmos hoc ideo fecerunt ne viderent⁊ vendere gratiam sanitatū. q⁹ non virtute ⁊ industria humana sed infusione diuina docti fuerant. illam artē. ⁊ miraculo se sanabant. Sicut ēt heliseus propheta post naaman curatus a lepra nil tēporale accipe voluit. ⁊ giezi qui

UVA. BHSC. IyR_226

.72. numero

et auaritia preciũ occulte accepit sine scitu helisei lepra percussus ẽ vt scribit .iiij. regum v..c. Licet igit moderatũ salariuz medicis petere: ⁊ accipere qõ itelligendũ est ab hys qui possunt. nã pauperibus nõ valentib⁹ soluere gratis debent mederi: ⁊ nõ se ab eorum cura subtrahere. qz hoc eẽt indirecte occidere. morte enim pbat languentib⁹ iferre qui hanc cũ põt non excludit vt dicit Simachus papa. di. viij. ꝫ. ℣. i. dicimus oĩa supradicta tũ ad laudẽ medicoꝝ de quoꝝ numero sanctus lucas fuisse p̃dicat tũ ẽt vt et supstitiosos dãpnemus qui dũ possunt in suis infirmitatib⁹ medicoꝝ auxilio sanari illos negligunt ⁊ cõtẽpnunt. tum insup vt medicis pauper ⁊ ipotentes ad soluẽdũ cõmendatos efficiamus.

¶ De virtutibus sancti luce in quo nullum peccatũ. s. mortale fuit post ꝓuersionem ad cristum qm̃ in eo erat spũs sanctus ob qõ pseuerauit in scitate vsqz ad mortẽ. La. ij.

¶ Secundũ misteriũ a nobis cõtẽplandũ de btõ luca dr̃ virtuositatis. fuit quidem virtuosus. ideo paulo ⁊ ceteris carissimus qz cicerone teste. Nihil est amabilius virtute. Quantũ vero ⁊ virtuosus ⁊ sanct⁹ extiterit beatus lucas ostendit. Jeronim⁹ in prologo in lucã dicens. Qz lucas discipulus apl̃oꝝ fuit qui paulũ secutus ẽ vsqz ad cõsumationẽ eius ꝑ martiriũ. s. in vrbe roma seruiens dño sine crimine. nã neqz vxorem vnq̃z hñs neqz filios septuaginta quatuor annoꝝ obiit in bithinia plenus spiritu sancto. et quibus uerbis colligim⁹ tres conditiones virtutum beati luce.

¶ Prima dicitur puritatis.
Secunda veritatis.
Tertia firmitatis.

¶ Prima ꝓdicio dr̃ puritatis qz virtutes ei⁹ fuerunt sine aliqua admixtiõe alicui⁹ pcti Nã iquit Jero. q⁹ seruauit dño sine ẽmine hoc ẽ sine peccato mortali saltez post ꝓuersionẽ suã fm Nicolaũ de lira. Sed plenius dubitãt vtrũ beatus lucas fuit vn⁹ de septuagĩta duob⁹ discipulis cristi. vt enim ait damasus papa lxviij. di. c. Loz epi. Nõ ãplius q̃z duos ordines inter discipulos dñi ẽ cognoscim⁹ idest xij. apl̃oꝝ ⁊ septuagĩta duoꝝ discipuloꝝ. Et anaclet⁹ papa xij. di. c. In nouo testamẽto dicit videtes aũt ipsi

ipsi messez esse multaz ⁊ oparios paucos rogauerũt dñm messis ut mitteret oparios in messez suaz. vnde ab eis electi sũt septuagĩta duo discipuli Et de hys dr̃ luce. x. c. de signauit dñs ⁊ alios septuagĩta duos sicut de⁹ accepit de spũ moysi ⁊ dedit septuagĩta duob⁹ viris q̃ gerent populuz cũ moyse vt dicit numeri. xj. c. ifte etiã numerus figuratus fuit in septuaginta duab⁹ palmis quas inuenerũt filij israel in deserto. et odi xl. c. insup ille numerus ꝓueniebat septuaginta duabus linguis in quas mũdus diuisus ẽ quibus ꝑdicandũ erat euãgelium xpi. Mõ de luca varia est opinio. Nã quidam asserunt eũ fuisse discipulũ apostoloꝝ ⁊ nõ dũtaxat q⁹ dño predicanti non adhesit sed post resurrectionem eius ad fidẽ venit. Alij autem referunt ipsum fuisse vnum de septuagĩta duobus discipulis qm̃ duz narrat appitionez xpi facã duob⁹ discipulis eũtib⁹ i emaus nomen vn⁹. s. cleofe explicat alter⁹ vero tacet qõ ex humilitate fecit qz ipse fuerat secũd⁹ Et istud conmiter tenet a doctoꝝ. Et q̃cunq dicat Jero. ipsuz discipulũ apl̃oꝝ fuisse hoc est. qz paulo i oĩbus tribulatõib⁹ sp adhesit. ⁊ ab eo nũq̃z discedẽs cidẽ in ꝑdicatõib⁹ subsidiũ fuit de quo scribe ad timotheũ. iiij. c. Paul⁹ dixit lucas est mecũ solus. s. tãq̃z adiutor ⁊ defẽsor. Et ꝛe ad corinthios. viij. c. Ordinatus est. s. lucas ab ecclesijs comes peregrinatõis nostre in hãc gram̃ que ministrat a vobis.

¶ Secunda ꝓditio virtutũ beati Luce dr̃ veritatis fuerũt quippe in eo virtutes vere qa caritate informate qõ ꝓbat qm̃ fuit plenus spũ sancto. Sed hic insisten dũ est ⁊ diputandũ. Vbiq̃z absq̃z caritate possit ee aliqua vera virtus. Et q⁹ sic videt Naz ꝑs in li. sniaz ait. ois virtus preter caritatẽ potest esse cois bonis ⁊ malis. Et Jero. xxviij. q. i. ℣. Ex hys inquit virtutib⁹ romani pmeruerũt impium. Naz virtutis est bonũ actũ producere. ⁊ hoc fieri põt sine caritate Quis eni antiquoꝝ romanoꝝ gesta virtuosa. nõ reputabit õ q̃bus tãta laude digna narrant. ⁊ tñ cum infideles essent ⁊ ydolacolerent absq̃z caritate talia facere potuerũt ex quibus aliqua exẽpla deeligemus ex multis valeriũ publicolã. augu. li. v. de ci. dei. ꝙ paupertate cõmendat. Ijs vt valemus reci

UVA. BHSC. IyR_226

tat li iiij. finito regio impio in vrbe initiū
ꝓsulat⁹ accepit ⁊ tres ꝓsulat⁹ acceptissime
rexit ⁊ tāte fuit pauptatis q̄ patrimoniū
ei⁹ ad impensas exequiaꝝ defecit. De cato
ne vticēsi fertur q̄ floruit tāta rigiditate
vt vitia hoīn rigide expugnarī ⁊ cōdemp
naret ꝑ ut refert boeti⁹ li. pri. de ꝓsolatiōe
Et salustius i catilinario Quid dicemus
de iustitia bruti. de ꝓstantia mucij. de cōti
nentia scipiōis. de fidelitate marci reguli. ⁊
ō magnanimitate paŭli emilij. ac reliquis
virtutib⁹ quib⁹ floruerūt antiqui romani
vtiq; sine caritate tales virtutes ꝓplectabā
tur. Sed ꝝrium ꝑbari potest. q̄m aug⁹. in
glosa ad romanos ait. illō q̄ notat. xxviij
q. i. ſ. Ex hys vbi deest agnitō eterne ⁊ in
ꝓmutabilis veritatis. falsa virtus est etiā
in optimis morib⁹. ⁊ loquit de ꝛgnitione
non solū intellectiua. sed affectiua q̄ iuncta
est caritati. Rūdet ergo sanctus tho. 2a 2e
q. xxiij. ⁊ prima 2e. q. lxviij. Q; ⁊tutes moza
les ꝑut sunt opatiue boni in ordine quātū
ad finē qui non excedit facultatē naturalē
hois possunt per opa humana acquiri. Et
sic acquisite sine caritate esse pñt. ⁊ sic fuerī
in multis gentibus. Scōm aūt q̄ virtutes
sūt opatiue boni i ordine ad vltimū finem
sup nālem. sic pfecte ⁊ vere hñt rationē vir
tutis Et nō possūt humais actib⁹ acquiri
sed a deo ifūduntur Et hui⁹modi ⁊tutes
mozales sine caritate esse non pñt. Quare
sole ⁊tutes i fuse sūt pfecte ⁊ simpliciter di
cende ⁊tutes q̄ bene ordināt hoiez ad finē
vltimū simpliciter. Allie vero ⁊tutes acq̄
site sūt ſm quid ⁊tutes nō aūt simpliciter
q̄ ordināt hoiez ad aliquez bonū finē pti
cularez nō ordinatū ad bonuz vniuersale.
Tertia ꝓdicio ⁊tutuz bti luce dr firmitatis
Maz firmiter i illis pseuerauit q̄ nō mlti
facūt Inquit enī Iero. ad lucianū hermi
tam. Cepisse multoꝝ est ad calcē vero que
nisse paucoꝝ. Beatus uero lucas in via et
lege dñi ꝓfitiēs unit de virtute in virtutem
Et vt superius dictū est. lxxiij. annū etatis
agens quieuit in pace. Sed hic dubitāt nō
nulli de numero annoꝝ beati luce. q̄m Ie
ro. in ꝓlogo in actib⁹ apl'oꝝ aliter dicit. vi
delicet. Q;. lxxiij. annos etatis agens in bi
thinia ꝛe seculo nosciť emigrasse. Mirum
ergo q̄ Ieron. ubi dixerit q̄ lxxiij. anno
rū hic q̄. lxxiij spūm deo dederit. Ad q̄
rndent quidaz. q̄ Iero. in ꝓlogo in actus
apostoloꝝ ꝓputat omnes annos sue etat⁹
In ꝓlogo ꝛo in lucaz ꝓputat annos sue
ꝓuersionis ad fidē catholicā. Sed hoc non
videť verisiť. q̄m ante ꝓuersionē fuit arte
medicus. ⁊ puer. x. annoꝝ non pōt illaz ar
tem scire neq; exercere q̄ tñ oporteret dice
re ſm istos. ⁊ ꝓpterea vt inquit Nicolaus
de lira. Alij asseruerūt ⁊ meli⁹ q̄ varietas
illa annoꝝ non fuit ex oblutione uel igna
uia Ieronimi. sed poti⁹ vicio ⁊ defectu scri
ptoꝝ. Ygit aut. lxxiij. aut. lxxviij. annoꝝ
erat dum quieuit in pace. Sepultus autez
fuit in bithinia. De bithinia refert sic isido
rus li. xiij. etho. Bithinia ex ponti exordio
ad partē solis orientis aduersa tracie iacet.
multis antea noibus appellata. Maz ꝑus
bebricia dicta. deinde migdoma. mox a bi
tino rege bithunia nuncupata. Ipsa est et
maioꝛ frigia nicomedia vrbs in ea est vbi
anibal fugiens venem hausto aiam expira
uit. hec ysidorus. Tempoze vero cōstantini
ossa beati luce in ꝓstantinopoliz sunt tran
slata. deinde vt fertur in ytaliā deducta. et
padue in eccl'a sancte iustine collocata bra
chium uero eius ostenditť in sancta maria
maioze in vrbe.

Quantum ꝓfuit ecclesie dei beatus lu
cas scribendo euangeliū ad quod induxe
runt eum voluntas diuina vtilitas ecclesie
⁊ falsitas hereticoꝝ. Capitulū tertiū.

Tertiū misteriū a nobis contēplandus
de beato luca dr vtilitatis vberrimus
quippe fructū attulit ecclesie dei nō solum
predicatiōe sua qua multos populos atra
xit ad crist̄ū sed etiā euangelij descriptione.
De quo ita scripsit paulus 2e ad corinthi
os. viij. c. Cuius laus est in euangelio per
omnes ecclesias. quod licet aliqui exponāt
de beato barnaba vt dicit nicholaus de li
ra qui fuit comes peregrinationis apl'i cu
ius laus est in euangelio ab eo'predicato tñ
cōiter verbū illud de sancto luca alij asserť
intelligendū. cuius laus est in euāgelio ab
eo descripto. ad illud vero scribendū tria i
durere cum.

Primum dei voluntas.
Secundum ecclesie vtilitas.

UVA. BHSC. IyR_226

Tertium hereticoꝝ falsitas.

Primu fuit voluntas dei ⁊ instigatio spūs sancti. vnde ieronim⁹ in prologo ait. Cu3 iam scripta essent euangelia per matheum quippe in iudea per marcū in ytalia. sancto instigante spū lucas in achaye partibus scripsit euangeliū. vñ enim inquit augu. voluit dñs duos testes habere de visis. s. matheū ⁊ iohem. Et duos de auditis. s. marcū ⁊ lucam. Et qm̄ testimoniū quod ē de visis firmius est ⁊ certius q̄3 illud qd̄ est de auditis ideo duo euangelia que sunt de visis ponūtur extrema ⁊ alia duo que sunt de auditis ponunt᷑ media vt hec media tanq̄3 infirmiora ab illis extremis que sunt certiora hinc inde fulciant᷑ ⁊ roborent᷑. Nec3 ꝓpterea inualidum est marci ⁊ luce testimoniū q2 audita non visa referunt cū illi a quibus audierūt fuerint qui cū cristo ꝯuersati fuerāt ⁊ veritatis defensores falsam nequaq̄3 dicere potuissent. Et hoc est qd̄ lucas ait in prologo sui euangelij. sicut tradiderunt vobis qui ab initio ipsi viderunt ⁊ ministri fuerūt sermonis. Credit᷑ insuper absq̄3 dubio. q2 beatus lucas de multis a virgine virginu3 instructus fuit. nam ipa conseruabat oīa cōferens in corde suo vt illa postmodū scriptoribus resferaret. vñ glo. ibidē ait. Oīa q̄ de dño vel a dño facta vel dicta cognouit in memoriā recondebat vt cū tp̄s predicande vel scribende incarnationis aduenit᷑ sufficienter vniuersa prout essent gesta posset explicare querētib⁹. Et bernardus assignās rōnes quare angelus annūtiauit beate virgini conceptū helisabeth inquit. ideo cōceptus helisabeth nuntiat᷑ marie vt dū nunc saluatoris nunc precursoris edocet᷑ aduentus rerum tp̄s ⁊ ordinē tenēs ipsa postmodum melius scriptoribus p̄dicatorib⁹ euāgelij referet veritatē que plene de oībus a principio celitus fuit instructa misterijs. Credit᷑ igit᷑ q̄ euangeliste eā de multis interrogabant ⁊ ipsa eos certificabat. Et pcipue tenet᷑ de beato luca q̄ ad eam tāq̄3 ad archa3 testamēti recurrit ⁊ ab ea multa didicit que ipsi virgini soli cōstabant. Sicut misteria annuntiationis. natiuitatis. ⁊ huiusmodi de quibus lucas solus tractat.

Secūdū quod iduxit beatū lucā ad scribēdu3 euāgeliū fuit vtilitas ecclesie. Nā licet mathe⁹ ⁊ marcus vera scripsissēt tamē aliqua de cristo obmiserāt quoꝝ notitia ē valde vtilis ymo necessaria sicut agnoscer᷑ cristi ꝯceptionē natiuitate3 cū laudib⁹ ⁊ ingēti lumie ab angelo anūciatā ⁊ hui⁹ modi q̄ p lucā fuerūt supleta vt sic q̄tuor euangeliste i describēdo v̄itate3 euāgelij i multis cōcordarēt i nullo discordarēt ⁊ tamē singuli aliqua ꝓpria dicerent.

Tertiū quod iduxit beatū lucā ad scribēdū euāgeliū fuit hereticoꝝ falsitas vt enī3 Refert nicola⁹ de lira. Quidā pseudo euāgeliste sub noīe discipulorū cristi vt poete thome ⁊ mathie scripserūt euāgelia inserentes hr̄ses vt sub noīe discipuloꝝ cristi facilius seducerēt simplices quoꝝ falsitas ex descriptōe euāgelij luce dep̄hēditur sicut p alia euangelia a matheo marco ⁊ iohanne descripta. Et vt ieronimus asserit in prologo in actus apostoloꝝ. postq̄3 lucas in achaye partibus euāgeliū scribēs grecis fidelib⁹ incarnatōem dñi fideli narratōe ostendit eūdemq3 ex stirpe dauid descēdisse mōstrauit sibi non inmerito scribēdoꝝ apl'oꝝ actuu3 ptās ⁊ misteriu3 dat᷑. In ꝓlogo ad hoc in epl'a ad hebreos Iero. lucā ꝯmendat de illius epl'e traductōe. ayt enim hanc epl'a3 fertur apl'us ad hebreos ꝯscriptā hebraica linguā misisse. Cuius sensum ⁊ ordinē retinēs lucas euangelista post excessum beati pauli apostoli greco sermone ꝯposuit. Tande3 Ierl ad paulinū. lucā ita extollit. actus iq̄t apl'oꝝ nudā quidē viderent᷑ sonare historiā ⁊ nascentis ecclesie infantiā texere. Sed si nouerimus scriptorē eoꝝ lucā esse medicū cuius laus est in euāgelio aīa duertim⁹ pariter omnia verba illius anie languētis esse medicinam. Et in prologo actuū apl'oru3 ita ieronim⁹ sequit᷑. lucā ita diuina subsecuta est gratia vt non solū corporibus sed etiam aīabus eius p̄ficeret medicina. Salutat ergo lucas fideles ⁊ credentes in xp̄3. i. eternā illis oībus salutē exoptat quos istruit ⁊ monet doctrina exēplo ⁊ euangelio scripto vt dñm iesum verbis ⁊ factis ꝯfiteant᷑ qui a mortuis resurgens vidētibus post discipulis ascendit in celum vbi cum suis angelis sanctis ac beatissimo luca viuit et regnat in secula seculorum. Amen.

UVA. BHSC. IyR_226

Sermo quinquagesimus quartus de beato Laurentio martire qui probatus adeo triplici igne inuentus est sine iniquitate.

IGne me examinasti ⁊ non ē inuenta in me iniquitas. scribunt hec verba psalmo. xvj. Satis superq; pia est passio beati laurentij que ab ecclesia cum grandi veneratiõe celebrare. nam inter martires facit ipsuz singularez in ieiunio q; in vigilia eius statuit ieiunandum in officio adhuc ipm honorat dum per octauã de ipso laurentio sicut ⁊ õ stephano singulis canonicis horis eius memoriã facit festumq; illius solẽpniter obseruandum ac sanctificandũ cunctis fidelib⁹ sub precepto iubet. ⁊ Propterea in matutinis legit sermo venustissimus beati augustini qui ait. Cũ oẽs btõs martires quos nobis tradidit antiquitas honorificentia digna veneremur precipue tñ beatũ laurẽtium martirẽ debemus tota deuotione suscipere hec igit̃. Merito itaq; hodierna die huius martiris laudibus est incũbendum vt sic valeãt efficatius ad illius reuerentiã corda fidelũ inflãmari. Qua pp de ipo verba facturi de illius examinatione ⁊ pbatione facta per ignẽ dicemus. nã introducitur quasi ad deũ loquens laurentius glosus in verbis premissis in themate in quib⁹ triplicẽ ignẽ pbationis ⁊ examinatõis sue distinguemus ostendẽtes. q; non fuit in illo inuẽta iniq̃tas q̃ se totũ ardẽtissime obtulit salnatori nostro iesu xpo patiẽs queũq; dura ⁊ seuissima illata sibi supplicia.

Primus ignis dicitur diuine dilectionis. Secundus ignis proximalis miserationis. Tertius ignis tirãnice persecutionis.

Qualiter btũs laurentius examinat⁹ fuit igne diuini amoris ⁊ de perfectione diuine dilectõis ⁊ magnitudine illius p̃cepti atq; de inductiuis ad amorẽ dei. Cap. primuz.

Primus ignis in quo examinat⁹ est ⁊ pbat⁹ iuentus ẽ absq; defectu iniquitatis beatus laurenti⁹ dicit̃ diuine dilectiõis amor enim dei ignis est de quo dicebat cristus luce. xij. c. ignẽ veni mittere in terram. Et quid volo nisi vt ardeat. Et de isto mistice dixit deus leuitici. vj. c. Ignis in altari meo semp ardebit hic ignis amore dei intelligit̃ qui iugiter ardere ꝺz in altari. i. que in aia alta est eo q; ad ymaginem ⁊ dei similitudinẽ creata. Altare quippe quasi altares interpretat̃ duz ergo ignis diuini amoris in aia est succensus facit tẽporalia cuncta contẽnere ⁊ deũ sũmũ bonũ diligere sup oia vitãq; presentẽ omni periculo mortis libẽter exponere sic factũ legimus in btõ laurẽtio vt videbit̃ in sequentib⁹ qui nec tormenta timuit nec mortẽ acerbissimaz horruit de quo sic inquit ambrosius in sermone hui⁹ diei fortissimũ martirẽ seuissima psecutoꝝ flãma superare nõ potuit q; longe ardẽti⁹ veritatis radys mens eius accẽsa feruebat Sed hoc loco cũ loquamur de dilectõe dei tria erunt dubia soluenda.

Primũ vtrũ possit aliqua creatura deum perfecte ⁊ totaliter diligere

Secundũ quare preceptũ de dilectione dei dicitur primũ ⁊ maximũ.

Tertiũ que sunt illa que incitãt nos vt diligamus super oia deum.

Ad primũ dubiũ rñdet tho. 2a 2e. q. xxiij. q; pfectio dilectionis põt dupliciter intelligi vnomõ ex parte diligibilis alio mõ ex parte diligentis. Ex parte diligibilis pfecta est dilectio cũ aliquid diligit̃ quantũ diligibile est deus aũt tñ diligibilis est quantũ est bonus bonitas aũt eius est infinita vñ infinite diligibilis est nulla aũt creatura põt cũ dilig̃re infinite cũ quelibet virtus creata sit finita vñ per hunc modum nulla creatura põt deũ perfecte ⁊ totaliter diligere.

Secundo perfectio dilectionis põt cõsiderari ex parte diligentis ⁊ sic dicit̃ esse perfecta qñ aliquis sm totũ suũ posse diligit. qõ quidem contingit in dilectione dei tripliciter. Uno modo sic q; totũ cor hõis actualiter semp ferat̃ in deũ. ⁊ hec est pfectio dilectionis prime que non est possibilis in hac vita in qua ipossibile est pp humane ꝺditionis ifirmitatẽ semp actu cogitare de deo ⁊ moueri dilectione ad ipsum. secũdo contingit vt hõ sm suũ posse diligat deũ ita vt oẽ suũ studiũ deputet ad vacandũ deo ⁊ rebus diuinis. pretermissis alijs nisi quantũ necessitas vite presentis requirit ⁊ ista est pfectio dilectionis. que ẽ possibilis in via nõ tñ est cõis oibus nec oẽs obligant̃ ad illã.

UVA. BHSC. IyR_226

Tertio cõtingit vt hõ fm suũ posse diligat deũ sic q habitualiter aliqs cor suũ ponat in deo ita.s.q nihil cogitet vel velit q sit dilune dilectiom õrũ ⁊ hec est perfectio cõis oibus possibilis ad quam oẽs tenent. Et hijs cõcludimus cuj dño bonauentura in tertio di. xxvij. Q perfectio caritatis ⁊ dilectionis diuine que in hac pñti vita ex parte hoium diligentiũ deũ exigit tñ vt excludat oẽm affectũ õrũ nõ aũt omnẽ affectũ extraneũ

Secũdũ dubiũ fuit qre preceptũ de dilectõne dei dicit primũ ⁊ maxumũ sic dixit xps mathei.xxij.c. Ad quod rñdemus.q hoc ẽ multiplici ratione. Prima qz dilectio dei est vita aie. vnde deuteronomi. iij.c. dr eligе tibi vitã vt tu viuas et semẽ tuũ.diligas dñm deũ tuũ.⁊ iobes prima canonica.c.v. Qui non diligit manet in morte.⁊ apocalipsis.v.c.ait ille qui sine dei dilectõne putat se viuere hõs virtutes alias. nomẽ hõs q viuas ⁊ mortuus es. Secunda rõ est qz oẽs virtutes absqz amore dei sunt iperfecte nec põt aliquis sine dei amore simplr virtutes suas teneri ideo aplus ad romanos.xj.dixit. plenitudo legis ẽ dilectio.⁊ gregorj i omelia inquit non hz aliquid viriditatis ram? boni operis si nõ manserit in radice caritatis. Tertia rõ est qz dilectio dei dum est in corde rõnalis creature facit eam proptam forte ⁊ expeditissimã ad quecũqz ardua et difficillima tolleranda.ideo gregorj i omelia ait. amor dei nũqz est ociosus operat enim magna si est. Si aũt operari negligit amor non est. Et ieronim? ad eustachium ita scribit amem? cristũ ⁊ eius semp quera mus amplexus.⁊ facile videbit omne difficile breuiaqz putabimus vniuersa que longa sunt ⁊ iaculo illius vulnerati per honorez mométa dicemus. heu mihiqz incolatus meus plongatus ẽ. Quarta rõ est qz dilectio dei magis vnit aiam cũ deo qz quelibet alia virtus vnde apo.primo ad corinthios. vj.c.dicit. qui adheret deo vn? spiritus est cũ deo ⁊ hugo.in li.de arra spõ.dicit scio aia mea q dũ aliũ diligis in eius similitudinem transformaris.⁊ augu.sup iohannẽ inquit.talis est vnusquisqz qualis ẽ dilectio sua si deũ diligis deus es si hominẽ homo si terrã terra. Quinta ratio qz dilectio dei magis letificat ⁊ dilectat aiam qz q cũqz virtus ⁊ vt inquit aplus ad romanos vij.c.diligentibus deũ oia cooperant in bonum qz in prosperitate ⁊ aduersitate semp sunt in letitia.ideo beatus iacobus de tudẽcto dicebat amore diuio amore.amore che non sep amato amore la tua amicitia epie na di delicia non cade may i trusticia lo corchi te ha assagiato. Tertiũ dubiũ fuit qlũt illa que nos incitant vt diligamus deũ supoia.⁊ licet sint multa tamẽ pos dicemus õ quinqz.

Primũ est scriptura.
Secundum est factura
Tertium creatura.
Quartum gratia.
Quintũ amicitia.

Prima est ipa scriptura vñ deuteronomi vj.ca.scribit Audi israhel dñs dẽ? tu? vn? est diliges dñm deũ tuum ex toto corde tuo Et tota aia tua ⁊ ex tota fortitudine tua. Et eiusdem vj.ca. Alma dñm deũ tuũ. Et Mathei xxcapi. Et luce secũdo ca. diliges dñm deũ tuũ ⁊ primũ tuũ sicut te ipsum. In hijs duob? pceptis tota lex pẽdet ⁊ phete Secũdũ qõ nos inducit vt diligam? deũ est factura qz ipe fecit nos. Si enjz nãliter amat filj? patrẽ a quo habet ptẽ corporis sui quãto magis amar dz deũ qui corp? ⁊ aiam fecit. Ideo sapiens Ecclesiastici vij ca. ait in tota aia tua dilige eũ qui te fecit. Nã si diligẽter quis actẽdat quãtũ est bñfitiũ qõ illi de? tribuit dũ corp? dedit vtqz dignũ a more censebit. Quot enjz sunt mẽbra in corpore tot dei bñfitia inuenũ ⁊ magna. Et p minimo mẽbro pl? debet homo amare deũ quã amẽt eum multi p cũctis bñfitijs que ab eo receperunt. Si qs enim amiserit oculũ quãtuz amaret eũ qui sibi restitueret. Et si quis meruisset amittere eũ.quãtũ diligeret illũ q sibi oculũ ꝓseruaret. Nõ minus ergo amãd? est qui eum ab initio dedit ⁊ datũ ꝓseruauit cuz sepe numero vtendo illo cõtra deũ. eũ amicẽ meruerit hõ. Sic referre possumus de singulis membris. Et si tñ amãd? ẽ q dedit corp? qzto fortius qui dedit aiaz. Clamãt igitur oia que in hoie sũt adeo facta. ama deum. Clamãt oculi ama deum. Clamant aures ama deũ. clamat ligua ama deuz. clamant

UVA. BHSC. IyR_226

dentes.ama deū. clamāt man⁹.ama deus. Clamāt pedes.ama ōū.clamat ratio.ama deū.clamat memoria. ama deū.clamat intellect⁹.ama deū.clamat volūtas.ama ōū. quia ab ipso sūt omia. Ob qō bernardus inquit.valde omnino mihi amād⁹ est per quē sum. viuo.7 sapio. Terciū q⁹ nos induit vt diligam⁹ deū est omnis creatura.ait enim de hoc aug.li.x.confessionū. Celum 7 terra 7 que oia i eis sūt ecce vndiqz mihi dicūt vt te amem nec cessant dicere oib⁹ vt sint inexcusabiles. Dupl⁹ dicūt creature nobis vt deum amem⁹ vno modo ostēdendo eū diginissimū amore nro. Bonitas enim vniuersitatis creaturaꝝ ostēdit creatorē esse optimū 7 ideo amore dignissimū. Alio modo dicūt nobis vt amem⁹ deū exhibēdo nobis tot innumera bñficia. Naz terra 7 fructus eius.aqua 7 pisces maris.aer 7 volucres celi.ignis 7 claritas solis.7 splēdor stellarū 7 lune 7 oia alia que homini pstāt.nō cessāt quomodo homini dicer. Ama ōū.ama ōū Ama deū.qui cūcta ad vsum tuū ordinauit. Quartū qō nos inducit vt diligamus deū est gra.s.nobis tributa cū de⁹ p nobis incarnat⁹ trigita trib⁹ annis cū hoib⁹ cōuersando pati p nobis voluit famē.sitim. frig⁹.calorē.7 tā dē subiit. Iuguz grauissīe crucis in qua sanguinē fundens morte preciosa genus humanū redemit. Naz si puerulū ipsum in presepio nascentē inspicim⁹ audimus illū dicentē. amor tuus o oia facit me deū celi carne vestitū hoc vili loco teneri. Si pānis inuolutū vel vagientē in cuna aut herodis iram gegrinando in vlnis matris fugiētē miramur: Mor 7 ipe rūdet O aia mea amor tuus ad hec oia me cōpellit.si singulos eius actus subtiliter meditamur oēs ab amore ardentissimo emanare videmus. Quid plura. vincula. sputa. ludibria.verbera.7 tumelie. derisiones.flagella.corona spinea.crux. claui.spongia.lancea.nōne suo mō sonū faciunt amoris. O insensibilis rōalis creatura. O mēs ferrea omni adamante durior. O denigz ingratissima aia quā non inflāmant nō adurūt christi iesu amoris incendia gg hec oia bernar. in li.de diligendo deū ait. Quid retribuaz dño pro oibus que retribuit mihi.in prio opere me mihi dedit.in ꝓ se 7 vbi se dedit me mihi reddidit.datus ergo 7 reditus.me pro me debeo 7 bis debeo. Quid deo retribuā pro se. naz etā si me milies repende re possem quid sum ego ad dñm. Et idē ihu per can. Super oia reddit te mihi amabiles bone iesu caliz quē bibisti.opus redēptionis nostre hoc amorē nostrū facile vendicat.totū sibi hoc inquā est quod nostrā deuotionē 7 blandius allicit 7 iustius exigit 7 artius stringit 7 afficit vehemētius. Et iterum in sermonibus bernardus dicit.o duri 7 indurati filij adam quos nō emollit tā ta benignitas tanta flāma tam ingens ardor amoris tā vehemens amator. qui p vilibus sarcinulis tā preciosas merces expendit. Quintū quod nos incitat ad amorez dei dicit amicitia de solo quippe deo.certi esse valemus. 7 si eū diligimus nobis sit fidelis 7 verus amicus. Alij vero amici inuenient tripliciter infideles. primo q⁹ aliqñ non amant.l; ament. sed nō sic est de deo qui puerbioꝝ.viij.c.ait .ego diligentes me diligo.7 de hoc cristus dicit iohis.xxiij.c. Qui diligit me diliget a pre meo.7 ego diligā eū. Scōo q⁹ multi sunt amici tpe.pspe ritatis.7 in aduersitate deficiunt ideo sapiens ecclesiastici.vj.c.ait.est amicus sm tempus suū 7 nō permanebit in tpe tribulationis. Sed non sic est in deo de quo dr i psalmo. Iuxta est dñs his qui tribulato sunt corde 7 quānis amicos suos 7 eoꝝ vtilitatē flagellari sepe permittat. illos tñ nūqz deserit quos in tribulatiōe ꝓfortat. Tertio plerigz amant amicos dum viuunt.sed in mōte inimici efficiunt mortuos expoliantes 7 bona eoꝝ pauperib⁹ dispensanda tanqz lupi rapientes. Sed deus spiritū a corpore exeuntem ad se suscipit.illūqz delicijs ac diuitijs eē ne vite facit participē. Cōsiderās oia supradicta beat⁹ laurētius prīaz.s.ispamā 7 parētes reliquit.terrena oia calcauit spe uitaz hereditatē.cū filius fuisset vt aūt nobilissimi ducis.atqz beatū sixtū papā secutus romā vsqz peruenit.ibi a beato sixto factus est archidiaconus.qui tanto fidei zelo ductus fuit vt nec cōminationes nec verbera dura nec ignis incendiū horreret. Ideo ambrosius in sermone sic scripsit de illo.ardebat extrinsecus martir laurenti⁹ turāni seuientis incendijs. Sed maior illū intrin-

UVA. BHSC. IyR_226

fecus cristi amoris flamma torrebat.

Qualiter beatus laurentius probat? fuit igne proximalis miseratiois 7 an possit elemosina dari absq3 caritate. 7 si fieri pōt de illicite acquisitis. 7 quomō potest causare spiritualē effectum. Cap. secundū.

Secundus ignis quo examinatus est 7 probatus iuuentus absq3 crimine beatus laurētius. dr̄ proximalis miserationis. nam ad proximos misericors. fuit quibus thesauros ecclesie dispensauit. nā vt recitatur in legenda. Tēpore bti sixti philippus iperator. 7 filius suus noīe philippus. fidem cristi recepant. 7 ecclesiā sublimar̄ plurimū intendebant. Regnauit aūt iste philipp? āno milesimo ab vrbe condita vt milesim? rome annus xp̄o poti? q3 ydolis dicaretur qui ānus milesimus fuit a romanis cū igēti ludoz 7 spectaculoz apparatu celebrat? Erat aūt cuz philippo iperatore miles qui daz noīe decius. quem misit in galliā vt eā rebellantē imperio romano subiugaret. Qui pergens cū exercitu pspere cuncta gesit victoq3 ad vrbē redibat. audiens imperatoz eius aduentū honorare cū volens eidē a roma vsq3 veronā obuius uit nec videri dz cuiq3 durū hoc qō dicit de verona quasi vellet eam nouā fore ciuitatē. qm̄ vt i cronica ricobaldi scribit tpre tarquinij prisci quinti regis romanoz. condite fuerunt in ytalia agallie vrbes. s. mediolanū brixia verona vincentia. decius igit ambitione ipi papilionē imperatoris latenter itroiuit 7 dō mentē dn̄m iugulauit attraxit aūt exercitus 7 illos qui cū imperatore venerant prece precio 7 muneribus. atq3 cū eis ad vrbem gradus cito pparauit. audiens hoc philippus iunior vehementer extimuit. 7 totum thesaurū patris 7 suū bto sixto 7 scō laurētio cōmendauit. vt si ipm a decio iterfici cōtingeret thesaurū ip̄z ecclesijs 7 pauperib? erogarent. nec te moueat q? thesauri quos laurentius dispensauit. nō dicunt thesauri imperatoris sed ecclesie q? potuit esse q? cum ipsis thesauris philippi aliquā ēt thesaurū ecclesie dispensauit. vel forte ideo dicuntur thesauri ecclesie q? philipp? eos reliquerat ecclesijs dispēsandos. Senatus ergo obuiā decio processit 7 ip̄z i imp̄ū p̄firmauit. nec vero p̄ditorie sed zelo ydolatrie dn̄m suuz occidisse videret xp̄ianos cepit crudelissime persequi adeo vt multi martirio coronarētur inter quos ēt philippus iunior annumeratus fuit. post hoc oblatus est decio beat? sixtus tanq3 qui cristū coleret 7 imperatoris thesauros haberet. tunc decius in carcere recepi ipm iussit donec per illata tormenta 7 thesauros proderet 7 ip̄m negaret bt̄us aūt laurentius ipm psequēs. post eū clamabat quo pgrederis sine filio p̄. Quo sacerdos sancte sine ministro pperas. Tu nū q3 sine ministro sacrificiū offerre 7 sueueras Quid in me displicuit p̄nitati tue. nunq3 degenerē me pbasti exgire certe. vtrū pdoneū ministrū elegeris cui cōmisisti dñici sāguinis dispensationē. Cui beatus sixtus dixit non ego te desero fili neq3 te derelinquo sed maiora tibi debent pro fide xp̄i certamina. nos quasi senes leuioris pugne curlū recipimus. te aūt quasi iuuenē manet gloriosior de tirāno triūphus. post triduū me seqris sacerdotē leuita. deditq3 ei oēs thesauros precipiens vt ecclesijs 7 pauperib? erogaret. Qui xp̄ianos diligenter die ac nocte quesiuit 7 vnicuiq3 prout opus fuerat ministrauit oēsq3 pauperibus dispensauit. ideo ecclesia cantat de eo id psalmiste qō pon̄t ij. ad corinthios. viij. c. dispersit dedit pauperibus iustitia eius manet in seculū seculi Que verba ponderanda sunt dispsit enim dr̄. q? pluribus cōdiuisit 7 nō vni dispersit 7 non auare retinuit dedit 7 nō vēdidit vendit libere sine spe mercedis lucri aut comodi aut obsequij tēporalis dedit nō danduz post mortē dereliquit pauperib? .s. xp̄i non parentibus nō diuitibus. ideo iustitia eius manet in seculū seculi. q? merces iustitie ei? est eterna vt exponit nicholaus de lira. Sz q? hoc loco elemosina bti laurentij tā sublimiter magnificat libet tria de ipsa dubia disputare

Primū vtrū elemosinā dare sit actus caritatis.

Secundū vtrū elemosina fieri possit de illicite acquisitis.

Tertiuz vtz elemosina corporalis habeat spiritualē effectum.

Ad primū dubiū posset quis dicere arguēdo. Qz act? caritatis nō pōt eē sine caritate

UVA. BHSC. IyR_226

sed largitio elemosinarum potest esse sine caritate. igitur non erit actus caritatis. nā prime ad corinthios .xiij.c. apostolus dixit Si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas caritatem autem non habuero nihil mihi prodest. Ad hoc respondet tho. ia 2e. q. xxxij. Q aliquid dicit esse actus virtutis dupliciter vnomodo māliter sicut actus iustitie est facere iusta ⁊ talis actus potest esse sine virtute. nam multi nō habentes habitū iustitie operant iusta. vl ex naturali ratione vel ex timore vel ex spe aliquid adipiscēdi. Alio modo dicitur aliquid esse actus virtutis formaliter. Sicut actus iustitie est actio iusta eo modo quo iustus facit. s. prompte ⁊ delectabiliter. Et hoc modo actus virtutis non est sine virtute. sm hoc ergo dare elemosinā materialiter pōt esse sine caritate. dare vero elemosinam formaliter idest propter deū delectabiliter ⁊ prompte ⁊ omni eo modo quo delectet. non est sine caritate elemosina quidez est opus quo datur aliquid indigenti ex cō passione pp deum.

Secundum dubiū fuit. vtrum elemosina fieri possit ō illicite acquisitis. Ad hoc respōdet tho. vbi supra. q aliquid potest dici tripliciter illicite acquisitum. Uno modo illud quod illicite ab alio accipitur ⁊ debet ei nec potest ab eo qui accipit retineri. sicut contingit in rapina furto ⁊ vsuris ⁊ de talibus cum homo teneatur ad restitutionem elemosina fieri non potest. Secūdo modo est aliquid illicite acquisitum q ille qui acquisiuit retinere non potest nec tamen debetur ei a quo acquisiuit quia. s. contra iusticiam accepit ⁊ aliter contra iustitiam dedit. Sicut cōtingit in symonia in qua dās ⁊ accipiens cōtra iustitiā legis diuine agit vnde non debet fieri restitutio ei qui dedit Sed debet in elemosinas erogari ⁊ eadem ratio est in similibus in quibus. s. datio et acceptio est contra legez. Tertio modo est aliquid illicite acquisitum non quidem q ipsa acquisitio sit illicita. sed quia id ex quo acquiritur est illicitum. Sicut patet de eo quod mulier acquirit per meritricium ⁊ hoc propie vocatur turpe lucrum. Quia enim mulier meretricium exercet turpiter agit ⁊ contra legem dei. Sz in eo quod accipit nō iniuste agit nec contra legem vnde licite retineri potest ⁊ de eo elemosina fieri. non tñ fit de tali lucro oblatio ad altare iuxta illō deuteronomij. xxiij.c. Non offeres mercedem prostibuli in domū dei tui tum propter scandalum. tum propter sacrorū reuerentiam.

Tertium dubium fuit vtrū elemosina corporalis habeat spiritualem effectum. ⁊ arguitur q non. Nam effectus non est potior sua causa. sed bona spiritualia sunt potiora corporalibus. non ergo elemosina corporalis habet spirituale effectum. Secūdo multiplicata causa multiplicat effectus. Si ergo elemosina corporalis causaret spiritualem effectum. sequeret q maior elemosina magis spiritualiter proficeret. Quod ē ptra id quod saluator dixit luce. xj.c. de vidua ponēte duo era in gazofilatiū Rūdet tho vbi supra. q elemosina corporalis pōt tripliciter considerari. Uno modo sm suā substantiā ⁊ sm hoc non hz nisi corporalē effectum inquantū. s. supplet corporales defectus proximor. Alio modo pōt considerari ex parte causē eius inquantū. s. aliquis elemosinā dat pp dilectionē dei ⁊ ptim. Etquātū ad hoc affert fructū spūalem. vñ sapiens ecclesiastici. xxxiij.c. ait elemosina viri gratiaz hominis quasi pupillā conseruabit. Tertio potest considerari ex parte illius cui datur ⁊ sic habet spiritualez effectū in quantū. s. proximus cui per corporalem elemosinam subuenitur mouetur ad orandum pro benefactore. Ad primū itaqz argumentū dicendū q ratio illa procedit de corporali elemosina sm substantiā. Ad secundum vero dicit q vidua que minus dedit sm quantitatē plus dedit sm suā portionē. ex quo pensat in ipsa maior caritatis affect⁹ ex qua caritate elemosina corporalis spiritualē efficatiā habet. igitur beatus laurentius ex hoc maxime cōmendat q totus caritate succensus thesauros pauperibus dispensauit. Nec obstat q sui nō erant quos si voluisset potuisset p se retinere cum etiam si semper illos possedisset. ad hoc distribuisset pauperibus propter diuinum amorez.

Qualiter btūs laurentius examinatus ē igne tirānice persecutionis ⁊ de gra constā

UVA. BHSC. IyR_226

tia ⁊ gloria beati laurentij. Cap. tertiū.

Certius ignis quo examinatus est beatus laurentius ⁊ non est inuenta in illo iniquitas impacientie. dicitur tiránice persecutionis. nam decius persecutus est eum vsq; ad mortem quā ipse letanter pro xpo suscepit de hac tamen illius persecutiōe cō siderare debemus tria.

Primo gratiam.
Secundo constantiam.
Tertio gloriam.

Primo considerabimus gloriaz quam deus contulit beato laurentio in miraculis faciēdis ⁊ conuertendis gentilibus veniens nā q; ad domuz cuiusdam vidue que multos cristianos in domo sua abscōderat quā lōgus dolor capitis detinebat. imposita manu super caput eius eam a dolore capitis liberauit ⁊ pauperum pedes lauans omnibus helemosinā dedit. Eadem nocte in domo cuiusdam cristiani veniens quendam cecum ibi repperit ⁊ facto signo crucis euz illuminauit. vnde ecclesia cantat de eo laurentius bonum opus operatus est qui per signum crucis cecos illuminauit. Cuz aūt beatus sixtus decio nollet ꝓsentire nec pdolis ymolare ipsum decollari iussit precepit. accurrens autem beatus Laurentius post ipsuz exclamabat noli me derelinquere pater sancte. q; thesauros tuos iam expendi quos tradidisti mihi. Tunc milites audientes thesauros laurentiū tenuerūt. ⁊ perthemio tribuno tradiderunt. Ipse aūt decio eum presentauit. Qui tradidit eum valeriano prefecto vt aut thesauros prodat ⁊ sacrificet pdolis aut diuersis eum interire faciat supplicijs ⁊ tormentis. valerianus aūt cuidam vicario nomine ypolito. in custodiam eum tradidit quem ille cum multis alijs in carcere recluſit. Erat autem ibi in custodia quidam gentilis nomine lucillus qui plorando lumen oculorum āmiserat. Cui beatus laurentius lumen se restaurare promisit. si in cristum crederet ⁊ baptismū susciperet. at ille se baptizare instanti⁹ postulauit. Accipiēs ergo laurētius aquaz dixit ei omnia in confessione mundantur Cumq; illum de articulis fidei interrogasset diligēter. Et ille oīa se credere confessus fuisset. aquā super eius caput effudit ⁊ ipm in cristi nomine baptizauit. Statimq; qui cecus fuerat lumen recepit. Qua pro⁹ multi ad eū ceci veniebant ⁊ ab eo illuminati redibant. interrogatus ab ypolito de thesauris. ita respondit. q; ipm ad fidez cōuertit ⁊ cum omni familia baptizauit.

Secundo ꝓsideremus beati laurentij ꝓstantiam quā habuit in tormētis post oia quidē supradicta mandauit valerianū ad ypolitū. vt laurentiū presentaret. cui laurētius ait ambulemus pariter q; mihi ⁊ tibi glia preparat. ad tribunal igit ambo veniunt Et sit iterū inquisitio de thesauris. laurentius aūt triduo indutias petijt. quas valerianus eidem sub ypoliti pollitione ꝓcessit. i hoc triduo laurētius pauperes claudos cecos ⁊ alios collegit ⁊ eos in palatio salustiano cora decio presentauit dicens. Ecce isti sunt thesauri eterni. qui nunq; minuunt sed crescunt. qui in singulis dispergunt et in oibus inueniunt. hoz. n. manus thesauros in celū deportauerūt. valerian⁹ pūte decio dixit. Quid variaris per multa iam nunc sacrifica ⁊ magicā arte depone. Cui laurentius. Quis dz adorari qui factus é an qui fecit. iratus decius. Iussit cū scorpionibus cedi ⁊ omne genus tormentoz āte ipz afferri. quē cū sacrificare iuberet vt hec tormēta euaderet. rñdit infelix has epulas semp optaui. Tunc iubente decio nudus fustibus ceditur. ⁊ ardentes lamine ad latera apponunt. Dixitq; laurētius. Domine iesu criste deus de deo miserere mihi seruo tuo. quia accusatus non negaui interrogatus te dominum confessus sum. Dixitq; ei decius scio q; per artem magicam tormenta deludis me tamen deludere nō valebis Iussitq; eum plumbatis durissime cedi. laurentius autem orauit dicens. Domine iesu criste accipe spiritum meum. tūc audiēte decio vox insonuit adhuc multa certamina tibi debentur. Tunc decius furore repletus dixit viri romani. audistis demones istum sacrilegum consolantes. qui nec deos colit nec tormēta metuit. nec iratos pīncipes expauescit. Iussitq; iterum eum scorpionibus cedi. Subridens aūt laurentius gratias egit. ⁊ pro astantibus exorauit eadem hora romanus in cristum credidit. Recluſus post hec iterum laurētius in cu

UVA. BHSC. IyR_226

stodia ypoliti. nocte sequenti laurentius ad detiū adducitur. ℒui detius aut inquit dijs sacrificabis aut nox ista in te cum supplicijs expendetur. ℒui laurentius mea nox obscurum non habet. sed omnia in luce clarescunt dixitq; Detius afferatur lectus ferreus vt requiescat in eo cōtumax laurentius. ministri ergo eum exuentes super craticulā ferream extendunt. ⁊ prunis suppositis cum cum furcis ferreis cōpresserunt. dixitq; lanrentius valeriano discemiser. q; carbones tui mihi refrigerū. tibi āt eternū supplitium prestant. q; ipse domin⁹ nouit q; accusatus non negauit cuz. interrogatus cristum confessus sum. assatus grās ago dixitq; pllari vultu ad detiū. ℒcce miser assasti vnam partem gira aliam ⁊ manduca deinde subdidit. gras ago tibi domine q; tanuas tuas ingredi merui. ⁊ sic spiritum emisit. confusus detius cū valeriano ambulauit ipalatiū tiberij relicto corpore super ignes. ℒuod ypolitus mane rapuit ⁊ cum iustino presbytero in agro verano condituz aromatibus sepeliuit.

¶ Tertio consideremus gloziam quaz assecutus est beatus laurentius post susceptum martirium. ⁊ illa que in celis est ⁊ nobis ē inperscrutabilis obmussa. tantā ad eam diligamus mentem quam tribuit illi deus i sua ecclesia militante. fecit quidem deus sācum suū martirē multis miraculis corruscare. de quibus pro deuotione nostra aliqua pauca narrem⁹. ℜefert gregorius turonen℔. ℚ; dum quidam sacerdos quādā ecclesiaz sancti laurentij repararet. ⁊ trabs quedam nimū breuis esset. rogauit beatū laurentium vt qui pauperes foueat sue inopie subueniret. ℒue subito sic excreuit vt pars non modica habundaret. ℒuā partem sacerdos minutatim incidit ⁊ multas inde infirmitates sanabat. ℒuidam insuper presbyter nomine santulus beati laurē tij ecclesiam alongobardis incensam reparare volens artifices multos conduxit. ℒuadam autem vice dum quid eis apponeret non haberet premissa ozatione respexit in cibanū ⁊ ibidem candidissimū panē inuenit. Sed cum vir ad vnius prandi esuz tribus personis sufficere videret laurenti⁹ artifices suos nolens deficere sic predictum panē multiplicari fecit q; in alimentū decē dierum operarijs cunctis suffecit. Sunt et alia huius sancti miracula que causa breuitatis omittimus. igitur deuotione qua possumus beatū laurentū deprecemur vt sua intercessione nos dignos efficiat qua media te peruenire valeamus ad illam gloziā sempiternam in qua ipse letatur cum domino iesu cristo. ℒui sit honoz ⁊ gloria in secula seculorum Amen.

¶ Sermo quinquagesimus quintus de sctō Augustino preclarissimo lumine ecclesie sancte dei.

¶ ℚRistus purgauit peccata ipius ⁊ exaltauit in eternū cornu eius. sapientis verba sunt ista originaliter ecclesiastici. xlvij. c. ex omni pte resonant laudes eximie augustini doctoris prestantissimi. Tanta ex verbo illaz copia est vt non nisi longissimis oīombus explicari queant verūtn ne in solēpnitate ipius ab eius deuotione mens nostra ieiuna net aliqua de ipso patre celebratissimo breuiter differem⁹. Gaudēt quippe breuitate moderni vt no. pp q; me. cā. l. i. ⁊. ℒ. de appel. l. amplioze sed in refutatoziis ⁊ de precibus imperatoz offerendis. l. simili. ℒolligemusq; aliqua ex multis que sancti augustini ⁊ merita ⁊ gloziam exprimunt verba sapientis in themate in quibus tria misteria de beato augustino distinguemus.

¶ Primū dicitur cōuersionis.
Secundū cōmendationis.
Tertium magnificationis.

¶ De conuersione beati augustini ⁊ de hijs que induxerunt eum ad heresim ⁊ de erroribus manicheoz atq; de hijs que occurrerunt ad conuersionē augustini.

ℒap̄. p̄mū.

¶ Primū misterū declarandū de beato augustino dicit conuersionis de quo dicitur cristus purgauit peccata ipsius hoc vtiq; factū fuit. dum relicta vanitate phoz abiectaq; ipiissima heresi manicheoz in cristum perfecte credidit ⁊ sacrum baptisma

UVA. BHSC. IyR_226

suscepit. ad quod plenius intelligendū tria in hac parte dubia proponemus.

Primū que fuerunt cause augustinū ad hereſim manicheoꝝ inducentes.

Secundū qui sunt manicheoꝝ errores p̄n cipales ⁊ detestandi.

Tertiū que fuerunt media ad penitentiaꝫ ⁊ conuersionē augustini cooperantia.

Ad primū dubium respōdemus. q⁹ fuerit tres cause precipue que induxerunt augustinum in errores manicheoꝝ.

Prima dicitur intellectus existimatio.

Secunda affectus inordinatio.

Tertia cordis obduratio.

Prima cā fuit existimatio intellect⁹ habuit namq; ex dono nature tantā igeny sublimitatē tantumq; intellectus acumen vt videatur quodāmodo impossibile q̄ ipe se in veritate fatet. Erit enīz sic in libris cōfessionū. Omnes libros artium quas liberales vocant tunc nequissimus cupiditatū iniquaꝝ seruus per me ip̄m legi ⁊ intelexi quoscūq; legere potui. Quicquid enim est de arte disserendi ⁊ loquendi. Quicquid ō dimensionibus figurarū ⁊ de musicis ⁊ de numeris sine magna difficultate nullo hominū tradente intellexi. Scis tu dñe deus meus q⁹ celeritas intelligendi ⁊ discēdi acumen donū tuuꝫ est sed non inde sacrificabam tibi. hoc ideo sic concludit qm̄ non se humiliabat deo neq; scripturis sanctis p̄ebere volebat assensuꝫ. Et vt bernardus super cantica asserit. Superbo loco veritas non videtur. Et super illud ieremie. xlviij. arrogantia tua ⁊ superbia cordis tui decepit te. glo. ait. omnis hereticus arrogās q⁹ superbia facit hereticū non ignorantia. gregorius insuper dicit. Tanto a dei luce sup̄bi longe sunt quanto apud se humiles nō sunt. Ad hanc itaq; dementiā superbi deueniunt vt intellectum eorū minime limitatum arbitrent̄ creduntq; illuꝫ p̄pria vi attingere posse omnia intelligibilia. Sic ⁊ augustinus putabat se absq; deo suo intellectu omnia penetrare ob q̄ sinebat eum deus ruere in tenebras errorꝝ. vñ in li. confessionum loquens ad deum dicit. cumore meo. separabar a te ⁊ nimis inflata facies claudebat oculos meos. Et iterum in eodem libro institui animū intendere in scripturis sacris. Sz visa est mihi scriptura indigna quam tulliane dignitati cōpararem Tumor enīz mentis fugiebat modū eius. Illa autem erat que creſceret cum paruulis sed ego dedignabar esse paruulus ⁊ tumidus fastu grandis mihi videbar. Secū da causa que induxit augustinū in errores fuit affectus inordinatio inclinauerat q̄ppe affectum suum inordinate ad ista temporalia bona ad diuitias ad glorias vanaz ⁊ fumlia. Nam de carthagine romam ⁊ ō de roma mediolanum perrext. vt rethoricam venderet. illam. s. legendo ⁊ sue cupiditati ⁊ glorie satisfaceret. vnde ipse ait in libro confessionum docebam artem rethoricam ⁊ victoriosam loquacitatem victus cupiditate vendebam. Et iterum in eodem libro exalabant nebule de limosa cōcupiscētia carnis ⁊ scatebra pubertatis ⁊ obnubilabant cor meum vt non discerneretur serenitas dulcedinis a caligine libidinis. Multi enim tanto ardore ad hec t̄poralia inflāmātur vt omnino ceci facti in varios labantur errores. hij licet interdum crustianos suo ore se fore dicant. tamē in corde nil credunt de vita futura. nec penas timent neq; desiderant gloriam sempiternam.

Tertia causa que induxit augustinum in errores dicitur cordis obduratio vocatus namq; a deo multotiens ⁊ tactus gratia illius nolebat aperire cor suum. immo claudebat illud. vnde in libro confessionum dicebat. Vocasti me ⁊ non erat qui responderet tibi dicenti mihi. Surge qui dormis ⁊ exurge a mortuis. ligatus enim eram nō alieno ferro sed mea ferrea voluntate. Volūtabatur ergo augustinus in perditissimis erroribus manicheoꝝ nec non ⁊ aliorum ⁊ Nam ad has nugas adduct⁹ est vt arborem fici plorare diceret. cum ab ea ficus vel folū tolleretur.

Secundum dubium fuit. qui sunt manicheorum errores principales ⁊ detestandi ⁊ ad hoc dicimus q⁹ sunt tres.

Primus est contra principij veritatem.

Secundus contra incarnationis cristi veritatem.

Tertius contra legis antique bonitatem.

Primus error manicheoꝝ est ō principij

UVA. BHSC. IyR_226

vnitatē. nam vt dr̄ in.c. primo de summa trinitate ⁊ fide catholica. vnū vniuersoꝝ principiū. Aō ari. ⁊ phi. viij. physicoꝝ vnū mouens. ⁊ in libro de causis vnā primam cām. ⁊ in. xij. metafisice vnū principē appellat. Sed augustinus cōscribit in li. de natura boni. manichei duo pncipia ponūt vnū mali aliud boni vnus ſm eos princeps lucis est. Cuius habitatio regio lucis super ista visibilia. Alter est princeps tenebrarū ex aduerso cuius habitatio ē regio tenebrarū ⁊ vterq; princeps hꝫ populū suū ⁊ a pncipio tenebraꝝ. dicunt esse corruptibilia ⁊ mutabilia. Iste error valde cōtumelios⁹ est. ⁊ creatori ⁊ creaturis. Creatori quippe q; magnā partem sui regni ⁊ gloriē sue auferret dominum creaturaꝝ visibilū alteri tribuit. Creaturis etiā contumelios⁹ ē quas retrahit a dño tam bonorabili ⁊ subdit eas taꝫ vili seruituti vt est seruitus diaboli. Sꝫ vt appareat huius erroris falsitas subdemus auctoritates ⁊ rōnes quibus instituitur vt sic debilitas eius facili⁹ corruat. Argūt ergo primo manichei. q; mathei vj. c. dixit xp̄s nemo potest duobus dñis seruire vocans dyabolū dñm eo q; ipse sit dominus mūdi vt ipsi aiunt. ergo ipse est deus vel creator ipsius. Sed argumentū non cōcludit cū reges gentiū dñentur. luce. xxij. sed tñ non sunt dij vel creatores. Secundo arguūt. Quia mathei. vij. c. scribit̄ non potest arbor bona fructus malos facere. Ex quo inferunt ergo mala non possunt esse ab codē principio a quo sunt bona. Ergo sunt duo principia vnū bonoꝝ aliud malorum. Quibus rñdemus. Q; licet arbor bona non faciat malū fructū. Tamen nihil p hibet fructū quē arbor bona bonū pduxit posse putrefieri. ⁊ corrūpi. ⁊ nemo adeo fatuus est vt cum videt diuersa pira in archa vel ūmensa. Quoꝝ alia putrida fūt. alia sana q; pp hoc non credit ea non posse cē ex eadem arbore. nec aliquis credat duas mulieres nō posse habere vnā matrē eo q; vna virgo alia corrupta. Sic nihil p hibet dyabolū esse bonū creatione ⁊ factū a deo. malū vero sua voluntate. Tertio arguunt manichei q; iohīs. viij. c. scribit̄ vos ex patre dyabolo estis. ergo dyabolus est creator illoꝝ quibus verba illa sic dicta sunt. rñdetur q; non sequit̄ nam pr̄ dicit̄ aliquis alterius vel q; ab eo hꝫ substantiā vel q; ab eo habet mores suscipiendo eius doctrinā vel imitando vitā hoc ſo modo dyabolus erat pater: pharisеoꝝ. Quarto arguunt iohānis. xiij. cristus dixit de dyabolo venit enim princeps mundi huius. ⁊ in me nō hꝫ quicq;. dyabolus princeps mundi vocat̄. ergo mundus est ab eo. rñdetur q; nō oēs principes sunt dij vel creatores. p̄terea ipe princeps erat vsurpatiōe. vñ iuditio a mūdo erat eiciendus. Secundū illud iohis. xij hunc iuditū est mūdi nunc princeps mundi huius eiciet̄ foras. Quinto arguūt. q; iohannis. xviij. dixit cristus regnū meū non est de hoc mūdo. ergo cristus nō est rex huius mundi ergo mundus est regnū dyaboli. Rñdetur q; regnū xp̄i fideles vocant̄. q; non sunt de hoc mundo q; non sunt dediti mundanis. sunt tñ in mūdo sed quasi exulantes ⁊ eternū regnū dei desiderantes. Sexto arguūt q; ap̄lus. Ea ad corinthios. iij. c. ait deus huius seculi excecauit mentes infideliū dyabolus ergo deus huius seculi ē. Rñdet̄. q; dyabolus nūcupatiōe deus est vel dñs ⁊ non ſm veritatē. Nam et venter deus vocat̄ ad philipenſ. iij. c. quoꝝ deus vēter est. tñ venter nō est creator ostendendū igit̄ est manicheis. Q; oīa sunt creata ab ipso deo visibilia ⁊ inuisibilia. Scribitur nam; mathei. vj. c. Respice volatilia celi ⁊c. Et subdit̄ pater vr̄ celestis pascit illa ergo cibus corruptibilis quo aues pascunt̄ a patre celesti est. Et mathei. v. c. dicitur de pane celesti. pluit super iustos ⁊ iniustos ergo pluuia ē ab eo. Et mathei. viij. c. scribit̄ de xp̄o q; venti ⁊ mare tāq; dño obediebant et ⁊ iohis primo. c. Oīa p ipm facta sunt. ⁊ iterū ibi. In propria venit et sui eū non receperunt. Sed nō erant p grāz sui cū essent mali ergo sui erant per creationē. Item mutauit aquā in vinū corruptibile. iohis. ij. c. ergo ⁊ corruptibilia sunt ab ipso. Et ap̄lus ad romanos. j. c. ait. ex ipso ⁊ per ipsum ⁊ in ipso sunt oīa. Et prime ad corinthios. x. c. Ex deo oīa. ⁊ ad ephesios ij. c. ipsi⁹ factura sumus. Et eiusdē. iij. c. In deo qui creauit oīa ⁊ ad colocenſ. j. c. In ipso condita sunt vniuersa que sunt in celo ⁊ in terra visibilia ⁊ inuisibilia. Et ad he-

UVA. BHSC. IyR_226

breos primo.c. Initio tu dñe terrā fundasti ⁊ opera manuū tuaꝝ sunt celi. Et actuū iij.c. dicit. Tu fecisti celū ⁊ terrā. Et eiusdē xvij.c. deus qui fecit mundū ⁊ oīa que in eo sunt. ⁊ apocalipsis.x.c. iurauit per viuentem in secula seculoꝝ qui creauit celū ⁊ terram mare ⁊ oīa que in eis sunt. mouent ita q3 manichei absq3 vlla rōne docentes multas fatuitates. Secundus error manicheoꝝ est contra incarnationis xpi veritatem dicunt enim xpm nō habuisse verā humanam naturam. Sed contra istos est scriptura sacra que cultum affirmat deum. et hominē. hoiem vero perfectū. ex aia rōnali ⁊ humana carne subsistentē. atq3 verū redēptorē mundi affirmat qui nos redemit pretioso sanguine suo. Tertius error manicheoꝝ est ō legis antiq bonitatē dicunt. n. patres veteꝝ testamēti fuisse dāpnatos q3 legunt aliqū peccasse. Sed similiter dicendum foret de petro ⁊ paulo qui aliqū peccauerunt. qō ipsi negant. Sed nos pbam⁹ testimonijs noui testamenti qō ipsi recipiunt antiquos pres bonos fuisse atq3 saluatos. naꝝ legit matthei. viij.c. Multi ab oriente ⁊ occidente venient ⁊ recūbent cū habraam ysaac ⁊ iacob in regno celoꝝ ergo habraaꝝ ysaac ⁊ iacob sunt in regno celorū Item matthei. vij.c. in transfiguratiōe. dñi apparuerūt moyses ⁊ helias cū eo loquentes si dānati fuissent in transfiguratiōe illa non affuissent. In sug luce. xvj. lazar⁹ mōtuus portat⁹ est ab angelis in sinū habrae Tenent ad hoc manichei legē veterē dataꝝ esse a principe tenebrarū ⁊ malā esse. Cui errori occasionē dedit. Primo legis grauitas visuꝝ est enim aliquib⁹ non fuisse deuꝝ benignū qui tam graue onus populo ipo. fuerit. Ad quod dicendū. Q3 corda iudeoꝝ erecta erant per ꝑsūptionem. nam dicebāt exodi. xviij.c. nō deest qui ipleat. sed deest qui iubeat. Et exodi. xxiij.c. Rūdit vniuersus populus simul cūcta que locutus ē dominus faciem⁹. Ideo humiliandi erāt gra ui onere legis. vt ad auxiliū gre currerent. Secundo dedit occasionē huic errori iusticia qua puniebant criminosi vī dicunt nō fuisse deum benignū qui legē tam crudelē dedit. Ad quod dicendū q3 cū principium sapientie sit timor dei vt scribit prouerbio rum. primo.c. perfectio vero sapientie est amor dei. prima lex debuit ichoare a timore malos acriter puniendo. Secūda lex debuit sapientiā perficere cum amore multis amonitionibus ⁊ promissionib⁹ ⁊ beneficiorum exhibitionibus incitando. Tertio huic errori occasionē dedit verbum apostoli ad romanos. vij.c. vbi ait nunc soluti sumus a lege mortis ⁊ vocat ab apostolo lex vetus lex mortis. Ad quod dicendū. Q3 lex mortis fuit suis transgressoribus. Sed lex vite fuit intentione dātis sed lex mortis vitio transgredientis vnde subdit ibi apostolus. Quid ergo dicemus lex peccatū ē absit. Sunt ⁊ alij manicheoꝝ errores ridendi quos causa breuitatis omittimus. Si quis autem de illis plenius edoceri velit legat sūmam de virtutibus ⁊ ibi materiam istam bene copioseq3 digestā inueniet. Tertium dubiū fuit. Que fuerūt media ad penitentiam ⁊ conuersionē augustum cooperantia. Et dicimus. Q3 tria primuꝝ fuit pie matris lachrymosa oratio. Secundum ambrosij facunda predicatio. Tertiū exemplorum prouocatio. Primū fuit pie matris lachrymosa oratio. Ipse nāq3 in prouintia africe ciuitate vero cartaginensi ortus bone stis parentibus genitus est ex patre. s. patritio matre vero monicha nuncupata. hec religiosa valde ⁊ in christi amore fūdata plurimū flebat pro filio ⁊ ipsū ad vnitatē fidei reducere satagebat. Quadam aūt vice et ipse in libro confessionū testatur mater illa sancta vidit se stare in quadā line lignea letem tristem ⁊ quidā ei pulcherimus iuuenis astitit ⁊ causam tante tristitie requisiuit. Que cum diceret perditionez filij mei augustini deploro. Ille respondit esto secura. quia vbi tu ibi ille ⁊ ecce cōtinuo filiuꝝ suum iuxta se stare vidit hec post dum augustino retulisset. Ille ait falleris mater non tibi sic dictum est. Sed vbi ego ibi tu econtra illa dicebat. Non fili mihi dictum est vbi ille ibi tu. Sed vbi tu ibi ille. Rogabat ergo sedula mater quasi ipportuna quēdam episcopuꝝ vt pro suo filio intercedere dignaretur. Cui tanta quodāmodo ipportunitate deuictus prophetica voce respondit vade secura quia impossibile est vt filius tantarum lachrymarum pereat. De ipa

UVA. BHSC. IyR_226

itaq; referre possumus illud quod xps i ser
mone qui legit in festo beati iacobi maio
ris dixit. non sentiebat inquit illa sicut cete
re matres que corpus natoz amant aiam
aut cotepnunt. Desiderant enim illos vale
re in hoc seculo 7 non curant quid in alio
sint passuri. Alij malitias filijs prouident
alij honozes 7 nemo filijs prouidet dnm p
dictionē illoz cū magno precio cōparāt. 7
salutē illis nec dono accipere volunt. Si vi
dent illos pauperes tristant 7 suspirant.
Si aut viderint peccantes nemo tristat. vt
oñdant q; corpoz sunt parentes non aiaz
hec ille. Scōz mediū qō cōcurrit ad pñaz
7 cōuersionē augustiny fuit ambrosij facū
da predicatio. Cum. n. augustin⁹ apud car
taginē multis annis rethoricā docuisset oc
culte matre nesciente romaz venit 7 ibidē
multos discipulos congregauit hijs tēporib⁹
mediolanenses a symaco prefecto romano
rū petiere sibi doctorē in rethorica destina
ri. Erat ibi tunc presul vir dei ambrosius 7
ad preces mediolanensiū illuc mittit augu
stinus: mater aut eius quiescere nō valēs
cum multa difficultate ad eū venit: et ipm
iam nec vere manicheū nec vere catholicuz
reperit. Cepit aut augustin⁹ beato ambro
sio adherere 7 eius pdicationes frequenter
audire. Erat enim in predicatione satis su
spensus ne quid ō ipsam manicheoz here
sim vel pro ipsa diceret. quedā vice ō illuz
errorē ambrosius diutius disputauit 7 ipz
aptis rationibus 7 auctoritatib⁹ cōfutauit
ita vt error a corde augustini penitus pelle
retur. Tertiū mediū qō cōcurrit ad pñiam
7 uersionē augustini dr exemploz. puoca
tio 7 inflāmatio. Cum. n. sicut ipe narrat i
li. cōfessionū iam via xpi sibi placeret sed p
ipsam angustā adhuc ire pigeret imisit do
minus in mentē eius vt ad simplicianū in
quo lucebat gra diuina pergeret vt sibi est⁹
suos cōferenti pferret quis eēt aptus mo
dus ambulādi in via dei in qua alius sicali
us sic ibat: dilectum enim ei quicqd age
bat in seculo p dulcedine dei 7 decore dom⁹
eius quā dilexit. Simplician⁹ aut cepit euz
hortari ipe quoq; cepit se ipm hortari ac di
cere. Quot pueri 7 puelle intra ecclesiā deo
seruiunt. tu nō poteris qō isti 7 istemet ve
ro isti 7 iste in se ipis possunt 7 non in deo
suo: quid in te stas 7 nō stas. proice te in eū
7 excipiet te sanabit te. Inter hoc colloq̄a
memoria victorini in mediū venit vñ exhi
laratus simplicianus narrat. Qualiter idē
adhuc gentilis ob sui sapientiā rome quod
maximū erat tunc statuam meruisset. Et
qualiter se sepi⁹ xpianū dicebat. cui cū sim
plicianus diceret non credo nisi videro te i
ecclesia. ille iocando dicebat nunquid pari
etes faciunt hominē xpianū. tandē duz ad
ecclesiā veniisset 7 ei tanq̄z verecundo occul
te liber vbi erat symbolū fidei ad legendū
datus fuisset ille in altū ascendit 7 alta vo
ce pronuntiauit. Tūc etiā ab africa quidā
amicus augustini noie pontianus supuenit
7 vitā 7 miracula ipsius magistri antonij q̄
nuper in egipto sub cōstantio impatore de
functus fuerat recitauit hoz exēplis augu
stinus vehementer exarsit. ita q; totū suuz
animū tam vultu q̄z mente turbatus iua
sit. 7 fortiter exclamauit. Quid patimur
quid audimus. Surgunt indocti 7 celuz ra
piunt 7 nos cuz doctrinis nostris in infernū
demergimur. 7 accurrens in quendā ortuz
sub quadā ficu se proiecit vt ipse narrat in
li. cōfessionū 7 amarissime flens lamentabi
les voces dabat. Cum aut amarissime fle
ret audiuit vocē dicentē sibi. Tolle lege ape
ruitq; statim codicē apricū 7 coniectis ocu
lis ad primū. cap̄. legit iduimini dnm iesuz
xpm. 7 statim ab eo oēs dubietatis tenebre
diffugerūt. interim aut tam vehementissi
mo dolore dētiū tor q̄ri cepit vt fere ad cre
dēdā opinionē cornely phi succederet q̄ sū
mū bonū aie i sapientia: sūmū vero bonū
corporis in nullū sentiēdo dolorē posuerat
tam vehemens aut ille dolor fuit q̄ etiaz
loquelā āmisit. Quo circa vt in li. cōfessio
nū refert in tabulis cereis scripsit vt oēs p
eo orarēt vt dolorē illū deus mitigaret ipe
vero cū alijs genua flexit 7 subito sanuz se
sensit insinuauit ergo per līas sancto viro
ambrosio votū suū vt moneret quid sibi ō
libris sanctis legēdū esset: quo acrior fieret
fidei xpiane at ille iussit isayam pphetā eo
q̄ euangely 7 vocationis gentiū pronūcia
tor apertior videat. Cuius principiū cum
augustinus nō intelligeret totū aliud tale
esse arbitrās distulit. vt illud relegeret cum
i scripturis sanctis magis exercitatus esset.

xuij

UVA. BHSC. IyR_226

Aduenięte vero paſcali tpe augustinus cū eſſet annox triginta cū filio ſuo a deo dato puero valde ingenioſo. Quē augustinus i ſua adoleſcentia dum adhuc gentilis ⁊ philoſophus eſſet genuerat nec nō cū alippio amico ſuo ſacrū baptiſma ſuſtepit de hac augustini cōuerſione ſcripſit ſanct⁹ datius epūs mediolanenſis li. primo ſue tronice. c. ꝯ de quo datio gregorius meminit in libris dialogox. Tunc in illo baptiſmate ambro ſius cepit. Te deū laudamus. ⁊ augustinus rñdit te dñm cōfitemur. Et ſic ipſi duo hūe ymnū alternatim cōpoſuerunt ⁊ vſq; in finem decantauerunt ꝓtinus aūt in fide catholica mirabilr cōfirmatus ſpē oēm quaz habebat i hoc ſeculo dereliquit ⁊ ſcolis q̄s regebat abrenuntiauit. o miranda dextere dei excelſi mutatio que augustinū nō ſoluz de tenebris eduxit in lucē ſed illū luminare grande in ſua eccleſia prefecit.

De humili penitentia ⁊ ſingulari doctrina atq; integritate vite beati auguſtini. Capitulum ſecundum.

SEcundū miſteriū declarandū de beato augustino dr cōmendatio. Comēdat quidē maxime de tribus.

Primo de penitentie humilitate.
Secundo de doctrine ſingularitate.
Tertio de vite integritate.

Primo cōmendat de penitentie hūilitate nam licet peccata grauia amariſſime deſleuiſſet tñ ex ipſa humilitate de peccatis que nos minima reputam⁹ in li. cōfeſſionū deo ſe volenter accuſat. Sicut de eo ꝙ cuz puer eēt ludebat ad pilā cū ad ſcolas ire deberet. Itez de eo ꝙ nō volebat legere vel addiſcere niſi vi a parentibus vrgeret. Itez de eo ꝙ fabulas poetax ſicut fabulā enee cū ad huc eſſet puer libenter legebat ⁊ didonem mortuā pp amorē plorabat. Itē de hoc ꝙ de celario vel meſa parentū aliqua furabatur vt pueris ludentib⁹ daret. Itē de eo ꝙ in ludo pueroꝝ fraudulentas victorias exercebat. Itē de eo ꝙ pira de quadā arbore vicina vinee ſue cū eſſet annox ſexdeciz furatus fuerat. Accuſat etiā ſe de eo ꝙ aliqñ numus libenter canē vidit currentē. Et de eo ꝙ per agrū tranſiens venationē libēter proſpexit ⁊ de eo ꝙ domi exiſtens aranceas muſcas ſuis retibus capientes numis aten-

te proſpexit. Ideo aūt de hijs coram dño cōfitebat vt ipe dicit. Quia aliqñ a bonis meditationibus auertunt ⁊ oēs interrumpunt. Si quis vero feruorē cōpunctionē deuotionē ꝓ trītionē augustini penitentis plene ſcire deſiderat legat libros ꝓfeſſionū q̄ vndiq; reſonāt liquefactionē cordis ipi⁹.

Secundo comendat augustinus de doctrine ſingularitate. Quā ſingularis ⁊ excellentiſſimus fuerit in doctrina oſtendūt nobis libri quos cōpoſuit. ſed ad eius gloriā accedit alioꝝ ſanctoꝝ doctoꝝ teſtimonū. Qui de augustino loquentes ipm copioſiſſimis laudibus atollunt. Vnde pſper in li. de vita cōtemplatiua inquit augustin⁹ eps acerat ingenio ſuauis eloquio ſecularib⁹ lris peritus in eccleſiaſticis laborib⁹ ſtudioſus in cotidianis diſputationib⁹ clarus in omni ſua actione cōpoſitus in queſtionib⁹ ſoluendis acutus in cōuincendis hereticis circūſpectus. in expoſitione fidei nre catholicus. In explanandis ſcripturis canonicis cautus. Quem in libellis meis ꝓ poſſibilitate mea ſum ſecutus. Et anſelmus in plogo monologioñ. nihil potui inuenire me diciſſe qō nō catholicoꝝ patrū ⁊ maxime beati auguſtini dictis cōhereat. Et policrates li. ij. c. xvij. narratiōis auctore magnū teneo augustinū. Et poſſidonius. augustinus ſapientie lumen prefulgidū propugnaculū veritatis oēs eccleſie doctores tā ingenio q̄s ſcientia vicit. Incōparabilr florens tam virtutū moribus q̄s influentia doctrinarum. Hugo in didaſcolon. li. iij. ⁊ iſidorus. li. vj. ethimo. De nris apud grecos origenes in ſcripturax labore tā grecos q̄s latinos opū ſuoꝝ numero ſuperauit. denicq; hieronimus ſex milia librox eius legiſſe fatet hoc tū otium ſtudia augustinus ingenio ⁊ ſcientia ſua vicit. nam tanta ſcripſit vt diebus ac noctib⁹ non ſcribere quiſq; valeat libros ſuos. ſed nec legere quidē occurrat. Et egeſippus in plogo libri de floribus paradiſi. Inter magnos ⁊ egregios catholice doctores eccleſie preclarū fuiſſe ⁊ cēt augustinū quis ignoret? Quē cū diuina ⁊ humana eruditione mirabilē oēs ortodoxi in toto terrax orbe venerant. precipue cū apoſtolice ſedis antiſtites ſcripta eius ſua pbabili auctoritate firmantes. tāto maiore ſtu-

UVA. BHSC. IyR_226

dio semp ampleri sunt. quanto ꝯplioze solatio eis vsuros se fuisse testant. Et cassiodorus in plogo super psalteriū. ad augustinum facundissimū ꝑris cōfugi opinantissimā lectionē. quo circa memoz infirmitatis mee mare ipsi⁹ quozūdā psalmoz fontib⁹ perfusum. diuina mificordia largiēte. in riuulos vadosos cōpendiosa breuitatis ꝺeduxi vno codice tā diffusa cōplectens quot ille in decades quindecim. mirabiliꝫ explicauit. Sed vt quidā de homero ait. Tale é ꝺe ei⁹ sensu aliquid subripere quale herculi clauem de manu tollere. Est. n. ifinitus oīuz egregius magister decurrēs tanq̄ fons purissimus. nulla fece pollutus. Sed in itegritate fidei perseuerans. nescit hereticis locū dare vñ se possint aliqua colluctatiōe defendere. Totus catholicus. totus ortodoxus inuenit. et in ecclesia dñi suauissimo nitore resplēdes. supernī luminis claritate radiat. Et haymo in cōmentario super secūda epistola ad corinthios. sm beatū augustinum necesse est ad altiora conscendere. et ꝑfundiora scrutari. qui in lucidandis qōnibus oēs doctores excellit. Et itez haymo ibidē Sicut sol in lumine excedit oēs planetas. ita augustinus oēs excessit in sacris exponē dis scripturis. Et volusianus cui augustinus epīas scripsit legi dei decst. q̄cquid augu. contigerit ignorare. Et gregorius in epīa ad innocentiū prefectū africe. Q̄ expositionē sancti iob nobis transmitti voluistis vestro studio cōgaudem⁹. sed si delitio so cupitis pabulo saginari. beati augustini cōpatriote vestri opuscula legite. et ad cōparationē illius similaginis. nostrū furfurem nō queratis. Et idē in registro. legit q̄ btūs augustin⁹ nec cū sozore habitare cōsenserit dicens. Que cū sozore mea sunt. sozores mee nō sunt. docti ergo viri cautela magna nobis ꝺꝫ esse instructio. Et ieronimus i li. ꝺe duodecim doctoꝝ⁹ Augustin⁹ eps volans per mōtiū cacumina. quasi aq̄la multa celoz spatia terrarūq̄ situs et aq̄rum circuitū claro sermone pronūciauit. Et idē in epīa ad augustinū duob⁹ libellis tuis eruditissimis. et oēs eloquentie splēdore fulgentib⁹ respōdere non potui. Certe q̄cquid dici potuit. et assuz ingenio et ō scripturaz hauriri fōtibus. a te positū est atq̄ diserti. sed queso reuerentiā tuā parūper patiaris me tuū laudare igeniū. sunt et alia taz bieronimi q̄z aliozꝝ doctoꝝ testimonia de laudibus augustini que nos breuitatis cā pertrāsimus.

Tertio ꝓmēdatur augustin⁹ de vite itegritate. post ꝓuersionē quidē integerrimaz vitaz atq̄ sanctissimaz duxit. Nā c mediolāo discedēs assumptis secū. nebridio et euodio et matre ad affricā remeabat. Sed cū essent apud hostiā tiberinā. pia mater ei⁹ defūcta est. post cui⁹ mortē reuersus est augustinus ad agros ꝑpios. vbi cū hys q̄ sibi adhere bant ieuniis et oīonibus deo vacabat. scribebat libros et idoctos docebat. Fama āt eius vbiq̄ defundebat et in oībus libris suis et actibus admirabilis habebat. Refugiebat aūt ad aliquā cuitatē accedere. que careret epō. ne ipsiz in predicto officio occupari cōtingeret. Eodē tēpore apud ꝓponem erat quidā vir magnaz opuz. qui augustino misit q̄ si ad eū accederet et verbuz ex ore suo audiret seculo renuntiare posset Quod augustinus vbi cōperit. illuc concitus iuit. audiens aūt valerius iponē epūs famā eius ipsū plurimū renitentē. in ecclesia sua presbiterū ordinauit. nō nullis quidem lachrymas suas superbe iterpretantibus. et tanq̄z eū cōsolantib⁹. et dicentibus q̄ locus presbyterij ꝺz ipe maioꝝ dignus esset appropinquaret tū epatui. Aui statiz monasteriū clericoꝝ instituit. Et cepit viuere sm regulā sub sanctis aplis ꝑstitutaz vbi nullus aliquid ꝓpriū hēbat. sed oēs in cōi viuebant. De cuius monasterio decem epi fuerunt electi. Fratrib⁹ aūt suis quos canonicos regulares vocauit regulā tradidit sub qua militant ꝑdicatores heremitani. seruite. ordo sancte brigide. ordo sci ieronimi. ordo sancti iohis ieroſolomitani. ordo sancti antony. ordo cruciferoꝝ. Cum vero valerius eps esset grecus. et minus in latina lingua et litteris doctus augustino ptātem tribuit. vt ō morē orientalis ecclie coza se in ecclesia ꝑdicaret. vñ cū multi epi ōdicerent ille de hoc nō curabat. dū modo per eū fieret. q̄ per se fieri nō valebat. Eo dē tpe presbyterū fortunatū. manicheū et alios hereticos. ꝓcipue rebaptizatos dānatistas et manichēos cōuicit. abstulit et fuga

UVA. BHSC. IyR_226

nit. Cepit aũt btũs valerius formidare. ne sibi augustinus tolleret. ⁊ ab alia ciuitate in epm peteret. nam sibi aliqũ ablat⁹ fuisset. nisi eũ ad locũ secretũ transire curasset ita vt inueniri minime potuisset. ipetrauit igitur ab archepo cartaginensi. vt ipe cederet ⁊ augustinũ. iponensi ecclesie. pficeret in epm. sed cũ hic augustin⁹ oĩmode recusaret. cõpulsus tñ succubuit ⁊ epatus curã suscepit. Quod in se postea fieri nõ debuisse vt suo viuente epo. ordinaret. ⁊ dixit ⁊ scripsit pp consciũ vniuersalis phibitionẽ Quã postmodũ ordinat⁹ didicit. quã sancte in epatu se habuit. videre poteris i legẽda. in diebus aũt eius vandali totã africe puinciã occuparũt. vastantes oĩa. nec parcẽtes senui ordini vel etati. Et vt pleriq; tradunt vandali poloni esse credunt. a flumine vãdalo polonie dicti. in lib. vero istorie ispanice scribit. Quo tpe agensorici regis vãdalor. facta est ab ipso grauis ecclesie psecutio. in ispania ⁊ africa. nam multos martires fecit. cõfessoribusq; linguas abscidit. q̃ vt psidorus narrat abscisis linguis pfecte loquebãt. ⁊ de hijs fit mentio. C. de offi. pfec. pretorio africe. cũ tandẽ vãdali adponẽsem ciuitatẽ venissent. augustin⁹ cõuocatis fratrib⁹ dixit. Ecce rogaui dñm. vt aut nos ab hijs periculis eruat aut patiẽtiam tribuat. aut me de hac vita suscipiat ne tot calamitates videre cõpellar. Et ecce tertiũ qõ petyt obtinuit. Tertio nãq; obsidionis mense. febribus laborans lecto decubuit in quo septẽ psalmos cũ lacrimis legens. sũptaq; eucharistia. reuerendissime i tegro aspectu atq; auditu. corã positis fratribus ⁊ orantibus migrauit ad deũ anno etatis sue. lxxvj. epatus vero sui. xlv.

De miraculis ⁊ translatione corporis beati augustini. de quo fit officiũ duplex in ecclesia. Cap. tertium

Tertiũ misteriũ declarandũ de beato augustino. dr magnificatio placuit q̃dem oipotenti deo. hunc sanctũ magnificare precipue in tribus.

Primo in miraculor. rutilatione.
Secundo in corporis translatione.
Tertio in officij celebratione.

Primo magnificauit eũ deus in miraculorum rutilatione. ⁊ Nam in vita ⁊ in mortis miraculis claruit. In li. nãq;. xxij. de ci. dei. dicit de se nomẽ ex humilitate nõ exprimẽs Scio epm semel pro adolescente. quẽ non vidit orasse. illũq; illico demonio caruisse Cum etiã quidã infirmus incidi deberet. ⁊ de eius morte ob incisionẽ plurimũ timeret. cum infirmus cũ multis lacrimis deũ exorasset cũ eo ⁊ pro eo augustin⁹ orauit. ⁊ sine aliqua incisione integrã sanitatẽ recepit. hec ⁊ alia in vita sua facta legunt. post mortẽ vero cõpertũ est illũ miraculis plurimis coruscasse. Ex quib⁹ aliqua enarrabimus. Ordinarius quidã in beatum augustinũ spetialẽ deuotionẽ hñs. cũ quãdã infirmitatẽ que dr flegma salsũ. in tibia pateret. btñ augustinũ deuote in sui adiutorũ inuocabat. Cui per visus scũs augustinus apparuit. ⁊ tibiã manu palpans integre restituit sanitati. qui excitatus se liberatum inuenit. ⁊ deo ⁊ btõ augustino gratias reddit. Quidã puer cũ vitio lapidis pmeretur. ⁊ de cõsilio medicor. incidi deberet. mater pueri mortis sibi timẽs periculũ. btñ augustinũ deuote i sui filij subsidiũ inuocauit Statiq; fusa orone. vrinã cũ lapide emisit ⁊ plenã sanitatẽ recepit. Prepositus cuidam ecclesie in btñ augustinũ multã deuotionẽ hñs cũ per tres annos grauẽ infirmitatẽ passus fuisset. ita vt de lecto surgere nõ valeret aduenientẽ sollẽnitatẽ bti augustini cũ iam in eius vigilia. ad vesperas pulsaretur. ad rogandũ sanctũ augustinũ tota deuotione se cõtulit. Cui in albis sanctus augustinus apparens dixit. ecce assum totiens ad te vocatus. surge cito ⁊ celebra mihi officiũ vespertinũ. Qui sanus surgens cunctis stupentibus ecclesiã intrauit. ⁊ officium deuote peregit.

Secundo magnificauit deus beatũ augustinũ in corporis translatione. Nã postq; gẽs barbara africã occupauit fideles corp⁹ augustini ceperũt. ⁊ ipsũ in sardiniã trãstulerũt. Transactis aũt ab eius obitu annis ducentis octoginta. lupr andus deuot⁹ longobardor. ⁊ Rex audiens sardiniã a sarracenis depopulatã solẽnes illuc nuntios misit vt doctoris sancti reliquias papiam deferrent. Qui magno precio dato. corp⁹ sancti augustini tulerunt. ⁊ vsq; ianuã por-

UVA. BHSC. IyR_226

tuerũt. Qz deuotus rex audiẽs usqz ad pre
dictam ciuitatẽ cũ magno gaudio cidẽ ob
uiauit ⁊ reuerẽter excepit. Cum aũt mane
vellent corp⁹ illud deducere. nullo mõ mo
ueri potuit donec rex uotũ emisit. q⁹ si se in
de deduci ꝓmitteret ibidẽ in suo noie eccle
siam fabricaret. cũ aũt votũ fecisset. statim
sine difficultate inde deducũ est. Rex aũt
qõ vouerat impleuit. Et ibidez in honore
beati augustini ecclesiam fabricauit. Idem
miraculũ die sequẽti in quadã villa. epat⁹
terdonen⁹. que ⁊ caselle ꝓtigit. Et eo mõ
ibidẽ in honore beati augustini ecclesiã fa
bricauit. Insup villã ipam cũ oibus appẽ
dicijs ꝓcessit seruiẽtib⁹ ecclie sancti augusti
ni ꝓpetuo possidẽdã. Sicqz cũ magno gau
dio papiã deducit⁹. ⁊ in ecclia sancti petri q̃
celũ aureũ dr̃ honorifice collocat⁹.

Tertio magnificauit deus beatũ augustinum. in officij celebratõe. Haz nõ nisi deo
inspirante factũ est vt ecclesia statuit. vt of
ficiũ quatuor doctoꝝ principaliũ. Augusti
ni videlz Jeronimi ⁊ Ambrosij. atqz Gre
gorij. solẽniter seu dupl'r celebraret⁹. sicut
patet li. vi. de reliquijs ⁊ veneratõe sancto
rum. in. c. gloriosus deus. Igit⁹ augustinũ
doctorẽ magnũ veneremur in terris. ut sic
ꝑ illius merita cũ ipso regnare possim⁹ in
celis. Ubi xpo iesu fruemur cũ gaudio qui
est benedictus in secula seculoꝝ. Amen.

Sermo Quinquagesim⁹ sextus de beato Jeronimo qui gloriã ingentẽ adeptus est. ꝓpter scientiam. penitẽtiã. ⁊ patientiam

Beatificauit illuz in gloria. ⁊ circũcinxit illum zona glorie Scribunt⁹ hec verba Eccleſi asti. xxxv. c. Nescio qua co pia ⁊ facultate dicẽdi. laudes Jeronimi gl'osi perorari pos sint. qui tum doctrine vbertate. tuz eximie sanctitatis merito admirabilẽ ac veneran dum se cunctis mortalib⁹ prebet. Js nãqz est quẽ ecclesia sancta dei preclarissimũ ve ritat⁹ doctorẽ fatet⁹. cuiusqz scripta roborat. ꝓfirmat. atqz cõprobat. ⁊ acceptat. sicut pa tet. xv. di. decretoꝝ. c. sancta romana eccla Js est qui in toto orbe a cunctis fidelibus summa ⁊ singularissima deuotiõe colitur. cuius nomẽ latitudines terre cõpleuit. Js deniqz est qui inter angeloꝝ choros nõ me diocri gloria fulget in regno celoꝝ. quẽ de⁹ bñdictus stola immortalitatis decorauit. Quis igit⁹ audebit de Jeronimo non nisi balbutiendo loqui. Merutũ vt debito sa tisfiaz. cũ in sollẽnitate ipsius de eo verba facere opus sit. cũ oi qua poterim⁹ affectõe de illius gloria tractabim⁹. de qua dicunt⁹ verba ꝓposita. Jn quibus exprimit⁹ mag nitudo glorie Jeronimi. quã assequut⁹ est tam in beata vita q̃z etiã in presenti seculo Quare aũt Jeronimus sit a deo glorioſus effectus. Triplex põt ratio assignari.

Prima dr̃ scientie.
Secunda pacientie.
Terta penitentie.

Qualiter scientia ieronimi fuit a magistris docentibus causata. ⁊ q⁹ simul cum illa habuit scientiam infusaz. Et qualiter alios doctores superauit in notitia diuersoꝝ ydeomatũ. ⁊ multitudine istoriarũ ⁊ i vtili scriptvre translatione. Cap⁹. primũ.

Prima ratio q̃re ieronim⁹ gl'iosus effectus est. ⁊ nomẽ grande sibi vendicauit in celo ⁊ in terra. dicit⁹ scientie. naz efful sit in eo scientia rerũ humanarũ ⁊ diuinarũ. Et illã verbo. ⁊ litteris cõicauit. hic da niel. duodecimo. c. scribit⁹. qui docti fuerit fulgebunt q̃si splẽdor firmamẽti. ⁊ qui ad iustitiã eruduit multos. quasi stelle iperpetuas eternitates. Merutũ in hac parte tria se ingerunt dubia declaranda.

Primũ vtrũ scientia beati ieronimi fuit i eo a magistris eum docentibus causata.
Secundum vtrũ scientia ieronimi fuit ac quisita.
Tertium vtrũ scientia ieronimi fuit excellentissima.

Ad primũ dubiũ respondere possumus q⁹ scientia ieronimi fuit in eo causata a magistris eũ docentibus. Nam vt colligit⁹ ex dictis eius in libro de viris illustrib⁹. cũ ipse genitus esset patre eusebio. xxvj. ano imperij magni constantini. in oppido stridonio qõ a gothis euersuz dalmatie ꝓdam páno nieqz cõfinũ fuit cũ parentibus. in pueritia veniens romã. viris insignib⁹ traditur instruendus. Nam in gramatica donatũ habuit preceptorẽ. in rethorica victorinuz

UVA. BHSC. IyR_226

Quantū vero in discēdo laborauerit. ipe
asserit in epla ad occeanū. vbi scribit dum
essem iuuenis nimio feruebā amore discen
di. nec iuxta quorūdam presumptionē ipse
me docui. apollinarē audiui anthiochie fre
quenter ⁊ colui. Jā canis spargebat capo
⁊ magistrū potius decebat q3 discipulū. p-
rexi tñ alexandriā. audiui didimū in mul
tis ei grās ago. q3 qō nescieba didici ⁊ qō
sciebam illo dicente nō ḡdi. veni rursus
ierosolimā ⁊ bethleē. quo labore. quo pcio
baramā nocturnū habui pceptorē. Time-
bat eni iudeos. ⁊ alterū mihi exhibebat ni
co demū. Et in epla ad rusticū monachū. 3.
inquit. dum eēm iuuenis ⁊ me solitudinis
deserta vallarent incentiua vitioꝝ. ardorē
q3 nature ferre nō poterā. Quam cū3 cre-
brīs ieiunijs. frangere. mens tū cogitatiōi
bus estuabat. ad quā ebdomadā cuidā fra
tri qui ex hebreis crediderat me in discipli
nam dedi. vt post quintiliani acumina. Ci
ceronisq3 fluuios grauitatemq3 frontonis
⁊ leuitatē plinij alphabetū discerē striden
tia anhelantiaq3 verba. meditarer. q̄d ibi
laboris sumpserij3. quid sustinueris difficul
tatis. quotiēs desperauerij3. quotiensq3 ces
sauerim. ⁊ contētione discendi rursus ince
perim testis est cōscientia. tam mea. q̄ pas
sus sum q3 eoꝝ qui mecū vitā duxerunt. et
grās ago dño q̄ de amaro femine lr̄arum
dulcedinis fructus capio. hec ibi. ⁊ Correxit
etiā constātinopolij3 vbi audiuit gregoriū
nazarenū. vt ipse testat i tertio ysaye expla
nationū libro. Sed obuiare quis potest. q̄
vnus hō alīū docere nequeat. dicit namq3
dñs matthei. xxiij. c. nolite vocari rabbi vbi
dicit. glo. iero. ne diuinū honorē hoib⁹ tri-
buatis. esse. ergo magistrū pertinet ꝓprie
ad diuinū honorē. Sed docere est ꝓprium
magistri. hō ergo nō pōt docere. Sed hoc
ē ꝓprium dei. ⁊ Rñdet tho. i. p. q. cētesima. xvij
Qu circa hoc diuerse fuerunt opiniones.
Auerrois enim in cōmēto tertij de aīa po
suit vnū intellectū possibilē esse oium ho
minū. Et ex hoc sequeret. Qu eedē spēs itel
ligibiles sunt oium hominum. Et ꝑm hoc
ponit q̄ vnus hō per doctrinā non causat
aliam scientiā in altero. ab ea q3 ipse hab3.
Sed cōcat ei candē scientiā quā ipse h3 p
hoc q̄ mouet eū ad ordinandū fantasma
ta. in aia sua. ad hoc q̄ sit dispositā cōuen
enter ad intelligibilē apprehensionē. Que
quidē opinio quantū ad hoc vera est. q̄ ē
eadē scientia in discipulo ⁊ magistro. si con
sideret idēptitas h3 vnitatē rei scite. Eadē
enim rei veritas est. quā cognoscit. ⁊ disci-
pulus ⁊ magister. Sed quātū ad hoc q̄ po
nit vnū intellectū possibilē oium hoium ⁊
easdē spēs intelligibiles. differentes solum
ꝑm diuersa fantasmata. falsa est ei⁹ opinio
Alia est opinio platonicoꝝ. qui posuerūt
q̄ scientia ineſt de principio aīabus nr̄is p
participationē formaꝝ separataꝝ. sicut et
ponit .i. par. q. lxxxiij. sed aia ex vnione cor
poris impedit ne possit considerare libere ea
quoꝝ scientiā h3. Et ꝑm hoc discipulus a
magro non acquirit scientiā de nouo. sed
ab eo excercet ad ꝓsiderādū ea quoꝝ scien
tiā h3. vt sic addiscere nil aliud ē q3 quodā
mō reminisci. S3 hoc falsū3 ē q⁹ intellect⁹
possibilis aie būane. ē in potētia pura ad i
telligibilia. vt dicit aristo. in tertio de aia.
Et ideo aliter dicēdū est. Qu docens causat
scientiaz in discipulo reducēdo ipm de potē-
tia in actū. sicut dicit octauo phisicoꝝ. Ad
cui⁹ euidētiaz ꝓsiderandū est. q̄ effectuum
qui fūt ab exteriori principio. aliquis ē ab
exteriori principio tātū. sicut forma dom⁹
causatur in materia solū ab arte. Aliquis
aūt effect⁹ est. quādoq3 quidē ab exteriori
principio. quandoq3 aūt ab interiori. sicut
sanitas causat in infirmo quādoq3 q̄dē ab
exteriori principio. s. ab arte medicine. qñ-
q3 aūt ab interiori prin. cū aliquis sanatur
virtute nature. Et in talibus effectib⁹ duo
sunt attendēda. primo quidē q̄ ars immita
tur nāz in sua operatione. Sicut. n. nā sanat
infirmū alterando. digerendo. ⁊ expellēdo
mām que causat morbū ita ⁊ ars. Secūdo
attendendū est. q̄ principiū exterius. s. ars
non operat sicut principale agēs. sed sicut
coadiuuans principale agens. qō est prin-
cipiū interius. confortādo ipm ⁊ ministrā
do ei instra ⁊ auxilia quibus vtat ad pāu-
cendum. Sicut medicus ꝓfortat nām ⁊ ad
hibet ei cibos ⁊ medicinas quibus nā vtat
ad finem intentū. Scientia aūt acquiritur
in hoie. ⁊ ab interiori prin. vt p3m in eo qui
per inuentionē propriā scientiā acquirit.
Et a prin. exteriori. vt p3m in eo q̄ addiscit.

UVA. BHSC. IyR_226

Inest enim vnicuiq; homini quoddã prin-
cipiũ sciẽtie. s. lumẽ intellectus agẽtis. p qõ
cognoscũtur statim a principio naturaliter.
quedã vniuersalia principia omniũ sciẽtiarũ.
Cuius aũt aliquis huiusmodi vniuersalia pri
cipia applicat ad aliqua particularia. quorũ
memoriã et experimentũ per sensum accipit. p
inuentionẽ ppriam acquirit sciẽtiam eorũ
que nesciebat ex notis ad ignota procedens.
Vnde et quilibet docẽs ex hijs que discipu
lus nouit. ducit eũ in cognitionẽ eorũ. que
ignorabat sm q dr in primo posteriorũ. q
omnis doctrina et omnis disciplina ex pexistenti
fit cognitõe. Ducit aũt magister discipu
lum ex pcognitis in cognitionem ignotorũ
dupliciter. Primo quidẽ pponẽdo ei aliq
auxilia vel instrumẽta quibꝰ intellectꝰ ei⁹
vtat ad sciẽtiã acqrẽdã. puta cũ pponit ei
aliquas ppositiones minꝰ vniũsales ex quibꝰ tũ
ex pcognitis. discipulꝰ diiudicare potest vel
cũ pponit ei aliqua sensibilia exẽpla vel si
milia. vel opposita vel aliqua huiusmodi. ex
quibꝰ intellectꝰ adiscẽtis manuducit ad cog
nitionẽ ignotatis ignote. Alio modo cũ cõ
fortat intellectũ addiscẽtis. nõ quidẽ aliq
virtute actiua. quasi superioris nature. q oẽs
intellectꝰ humani sũt vniꝰ gradꝰ in ordine
nature. Sed inquãtũ pponit discipulo or-
dinẽ principiorũ. ad pclusiones. qui forte per
se ipm non haberet tantã virtutẽ collatiuã
vt ex principijs posset pclusiones deducere.
Et ideo dr in primo posteriorũ. q silogismꝰ
est demõstratio faciẽs scire. et p hũc modum
ille qui demõstrat auditores. sciẽtem facit.
hõ ergo docẽs solũmodo exteriꝰ ministeriũ
adhibet sicut medicꝰ sanãs. Sed natura in-
terior est principalis causa sanationis. Ita
et interiꝰ lumẽ intellectus. est principalis cã
sciẽtie. vtrũq; aũt horum est a deo. Et ideo si-
cut de deo dr. Qui sanat omnes infirmita-
tes tuas. Ita de eo dr qui docet hominẽ sci
entiam inquantũ lumẽ vultus eius supernos
signatur.

Secundũ dubiũ fuit vtrum scientia iero-
nimi fuit acquisita. Ad qõ rñdemus q re
perimꝰ tria hominũ genera. quidam hñt
scientiam simpliciter acquisitã sicut hij qui
ea que humanã rõnem non transcendũt
inuestigando et ab alijs audiendo didicerũt
Tales fuerunt illi de quibus ieronimus in
epla ad paulinum ait. legimus in veteribus
istorijs quosdã lustrasse prouincias nouos
audisse populos. maria transisse. vt eos qs
ex libris nouerant. corã quoq; viderent. sic
pictagoras mẽfiticos vates. sic plato egip-
tũ. et architã tarentinũ eãdemq; oras ptalie
que quõdã magna grecia dicebat laborio
sissime peragrauit. vt qui athenis magister
erat et potẽs. cuiusq; doctrinas achademie
gignasta personabant fieret pegrinus atq;
discipulus. malens aliena verecunde disce
re. qs sua ipudenter ingerere. denicq; cũ lit-
teras toto quasi orbe fugientes persequit
captus a piratis et venundat⁹ tyrãno cru-
delissimo. paruit captiuus vinctus et seruꝰ
Tamen qr phus maior ementẽ se fuit ad
titũ lumiñ. lacteo eloquentie fonte manan-
tẽ. ex vltimis ispanie galliarũq; finib⁹ quos
dam venisse nobiles legimus. Et quos ad
sui contẽplationẽ roma vero traxerat vniꝰ
hois fama perduxit. habuit illa etas inau
ditũ oibus seculis celebrandũq; miraculũ
vt vrbẽ tantã ingressi aliud preter vrbem
quererent. Apollonius ille siue magus vt
vulgus loquit siue phus vt pictagorici tra
dunt. intrauit persas pertransiuit caucasiũ
albanos. scitas. massagetas. opulentissima
indie regna penetrauit. et ad extremũ latissi
me fiscu amne transmisso puenit ad bragmanas. vt hiarcã in trono sedentẽ aureo. et
de tantali fonte potantẽ. inter paucos di-
scipulos de nã. de moribus. de cursu dierũ
et syderũ audiret docentẽ. inde per elami-
tas. babilonios. chaldeos. medos. assirios.
parthos. fenices. arabes. palestinos. reuer-
sus alexãdriã puenit ethiopiã. vt gigno so-
fistas et famosissimã mensã solis videret i
sabulo. Inuenit vbiq; vir ille quid discẽ
et semp proficiẽs. semp se melior fieret. Scri
psit sup hoc plenissime octo voluminibus
filostratus. hic iero. qui oñdit quãto labo
re et studio pictagoras et plato ac apolloni
us scientiã adepti fuerunt. Sunt et alij qui
scientiam hñt simplr infusam. sicut de apo-
stolis dixim⁹. qui a spũ sancto didicerunt
oẽm veritatẽ ad salutẽ necessariam. Tertij
vero hñt scientiã acquisitã. et preter illam
adhuc hñt scientiã infusã. hij fuerunt do-
ctores ecclesie sancte. qui licet humano studio
liberales disciplinas didicerunt. tñ de reb⁹

UVA. BHSC. IyR_226

diuinis nō nisi a fonte ſpūs ſancti acceperīt tam multa tāqz ſtupēda que docuerūt ⁊ re degerūt in ſcriptis. ⁊ vt de ceteris taceam⁹ inſpirtiant libri quos iero. ſcripſit. ⁊ aperte patebit. ipſum ſpū ſancto inſpiratū. locutum fuiſſe.

Tertiū dubiū fuit. vtrū ſcientia iero. fuit excellentiſſima. ⁊ ad hoc reſpondere poſſumus. q⁹ in trib⁹ iero. alios doctores exceſſit

Primo in linguaꝝ varietate.

Secundo in iſtoriaꝝ multiplicitate.

Tertio in translationis vtilitate.

Primo fuit excellentiſſima ſciētia Jeroni. q⁹ doctores alios ſupauit in liguarum ſeu litteraruꝫ uarietate. Fuit enīz gnariſſimus in litteris latinis. grec. ⁊ hebraicis. Vnde de eo ſic ſcribit. augu. Sanctus Jeronim⁹ preſbyter greco latino et hebreo eloquio eruditꝰ. in locis ſanctis atqz i litteris ſacris vſqz ad decrepitā vixit etatē. cuius nobis eloquij ab oriente vſqz in occidentē. inſtar ſolis lāpas reſplenduit. Et iſidorus in lib. ethi. ait. iero. triū linguaꝝ peritꝰ extitit. cuius interptatio ceteris anteferē. qm̄ ⁊ verboꝝ tenatio⁹ eſt ⁊ perſpicuitate ſūie clariō atqz vt pote a xp̄iano interprete verio⁹. in dialogo vero. ſeueri. ſic de iero. dicit. iero. preter fidei meritū. doctēqz virtutū. nō ſolū latinis ſed grecis atqz hebraicis lr̄is inſtructus eſt. ita vt ſe illi in oi ſcientia nemo audeat comparare.

Secūdo fuit excellēs doctria Jeronimi in huſtoriaꝝ multiplicitate. Ob quod ipe in expoſitōne danielis pphete ait. ad intelligē das extremas danielis ptes multiplex grecorum iſtoria neceſſaria eſt. Sutorij videlz ⁊ callinici. diodori. polibij. poſſidonij. theonis. ⁊ andronici. ioſephi quoqz ⁊ eoꝝ q̄s ponit ioſephus. noſtriqz liuij ac pōpei trogi. qui oēs extreme viſionis narrant iſtoriā Et poſt alexandrū. vſqz ad ceſarē auguſtū Seleuci ⁊ anthiochi. ſirie ⁊ egipti. ac ptolomeoꝝ bella deſtribuūt Et ſi qñ cogimur ſecularīū lr̄aꝝ recordari. ⁊ aliqua dicere ex hijs que olim obmiſimus. nō noſtre ē volūtatis. ſed grauiſſime vt ita dicā neceſſitatis vt probem⁹ ea que a ſanctis pphetis ante ſecula. multa predicta ſunt. tam grecorum q̄z latinoruꝫ ac aliaꝝ gentiū litteris cōtineri. hec ibi. vbi iero. oſtendit ſe iſtoriaꝝ notitiam copioſiſſime habuiſſe.

Tertio fuit excellens ſcientia iero. in trāſlationis vtilitate. Cuncta nāqz volumina veteris teſtamenti prius de greco. poſtea vero veratioꝛe editione. de hebraꝛco tranſtulit in latinū. Et qua translatione lucet eccleſie dei veritas ſcripturaꝝ ſanctaꝝ. ordinauit iſup officiū eccleſiaſticū. vt. n. refert iohannes beleth. Cuꝫ olim vnuſquiſqz caueret quod volebat. theodoſius impator romanus gauit damaſuꝫ papā. vt alicui viro docto officiū eccleſiaſticū cōmitteret ordinādū. Qui ſciens iero. in omni ſcientia ſūmū. eidez officiū predictū cōmiſit. iero. itaqz pſalteriū per ferias diſtinxit. Et vnicuiqz ferie nocturnū proprīū aſſignauit. at gloria pri in fine cuiuſlibet pſalmi dicendū inſtituit. Deinde epl̄as ⁊ euangelia per anni circulū decantandas. ceteraqz ad officiū pertinentia preter cantū rationabilr̄ ordinauit miſit quod fecerat de bethleē ad ſūmū pontificem ⁊ ab eo authenticatuꝫ perpetuo fuit et approbatū.

De pacientia iero. in perſecutionib⁹ malorum clericoꝝ ⁊ alioꝝ qui ſibi inuidebant ac hereticoꝝ quos conuincebat. Cap. v.

Secunda ratio quare ieronim⁹ gloriā grandē adeptus eſt dr̄ patientie. pbatus quippe fuit ⁊ examinat⁹ in fornace per ſequutionū quas iniuſte paſſus eſt. que in triplici vr̄a diſtingui poſſunt. ſ.

Clericorum.

Emulorum.

Hereticorum.

Primo paſſus eſt perſecutiones clericoꝝ iam vt in ſua legenda narrat. dum cēt annoꝝ triginta vel paulo plus. in romana eccleſia preſbyter cardinalis ordinatus eſt. Mortuo vero liberio papa. iero. dignus ſūmo ſacerdotio ab oībus acclamabat. Sed dum quorūdā clericoꝝ ⁊ monachoꝝ laſciuiam increpareꝫ. illi nimū indignati inſidias ei parauerunt. ⁊ per veſtē mulierem vt ait iohes belet turpiter eſt deciſus. ⁊ cum iero. ad matutinū ſolito more ſurgēret. veſtē mulieris q̄z emuli iuxta lectū poſuerant reperit ſuāqz credens eſſe indut ⁊ in eccleſia ſic proceſſit verſimile eſt q⁹ veſtis illa aliquā cōformitatē ad veſtē eius habuiſſet. Et in eccleſia ſic proceſſit. hoc autem

UVA. BHSC. IyR_226

illi nequam faciebant vt mulierez in thalamo habere crederet. ¶Quod ille videns locum ire dare disposuit. Itaqz ex vrbe discessit. Et de suo recessu sic ipse scribit in epla ad rufinum. mense augusto flantibus ethereis cū sancto vincentio pbytero ⁊ adolescente fratre. ⁊ alijs monachis qui nunc iero solime cōmorant. nauē in romano portu pscendi. maxima me sanctoz frequentia prosequēte. veni regiuz. in siculo litore paululum steti vbi veteres didici fabulas. ⁊ precipitē fallacis vlixis cursuz. ⁊ sirenaz cantica. ⁊ insatiabilē caribdis voraginē. deinde vt ibidē asserit. perrepsi cipzū. ⁊ post. pfectus est anthiochiā. depost mediā. inde intrauit ierosolimā. inde cōscendit egiptū. ⁊ tandez venit pstantinopolim ad gregoziū nazanzenum.

Secundo passus est beatus Jeronimus pse-
cutiōes emuloz. qui inuidia moti. suo labori ꝯz necessario ⁊ vtilissimo. quē in trāslatiōe scripture subiit. semp detrahebant. ⁊ naz pleriqz dāpnabant eū quoniā superflue egisset. trāsferēdo ea que taz p septuagi-
ta interpretes trāslata fuerāt. pro quibus ipse dicit i plogo in libris paralipomenon scribēs ad cromatiuz. Si septuagita interpretum pura ⁊ vt ab eis in grecuz versa est editio. ꝑmaneret. supflue mi cromati epoz sanctissime atqz doctissime impellers vt hebrea volumina latino ſmone transferrem ¶Quod enim semel aures hoiuz occupauerat ⁊ nascentis ecclie roborauerat fidē. iustuz erat etiam nro silētio ꝓprobari. ⁊ Nunc vo cū ꝑ varietate regionū. diuersa ferāt exēplaria. ⁊ germana illa antiquaqz trāslatio corrupta sit. atqz violata. nostri arbitrij putas aut pluribus idicare quid verū sit. Aut nouuz opus in veteri ope cudere illudentib⁹ qz iudeis cornitū. vt dr oculos ꝑfigere. hec ibi. vbi ostēdit. q⁹ trāslatio septuaginta per multos corrupta fuerat. Insup ⁊ sequit in eadē epla ostēdēs. q⁹ erat diminuta Inquit. ergo Scripsi nup librum de optimo genere interpretandi. ostendens illa de euāgelio. Ex egipto vocaui filiū meum. Et quoniaz nazareus vocabit. Et videbunt in quez ꝓpūxerunt. Et illud apostoli. ¶Que oculus nō vidit. nec auris audiuit. nec in cor hominis ascenderūt. que preparauit deus diligentibus se. ceteraqz hijs similia hebreoz libris inuenire certe apli ⁊ euangeliste septuaginta interptes nouerāt. Et vñ eis hec dicere que in septuaginta nō habent. ⁊ Cristus deus nr vtriusqz testamēti cōditor in euangelio ſm iohem. qui credit inquit in me sicut dicit scriptura. flumina de ventre eius fluent aque viue. vtiqz scriptum est quod saluator scriptū esse testat. vbi scriptū ē septuaginta nō hūt. apocrifa nescit ecclesia. ad hebreos ergo reuertendū est. vñ ⁊ dns loquit. ⁊ discipuli exēpla presumunt. hec pace veterū loquor. ⁊ obtrectationibus meis tin rndeo. qui canino dente me rodunt. Et in epla ad domnionez et rogatianū ita scribit. ¶Quō grecoz ustor magis intelligunt. qui athenas viderint. Et tertiū virgilij libz. qui a troade leucha-
ten. ⁊ a crocherauma. ad siciliaz. ⁊ inde ad hostia tiberina nauigarint. Ita scām scripturaz lucidius intuebit qui iudeā oculis cōtēplatus est. Et antiquaz vrbiū memorias locoz̄ qz vel eadē vocabula. vel mutata cognouerit. vñ ⁊ nobis cure fuit cū eruditissimis hebreoz hunc laborem subire vt circū iremus prouintiā quā vniuerse cristi ecclesie sonant. q⁹ fateor. n. m i domnion et rogatiane carissimi nunqz me. in diuinis voluminib⁹ proprijs virib⁹ credidisse. nec habuisse magistrā opinionē meā. Sed etiā ea de quibus scire me arbitrabar. interrogare me solitū. ¶Quanto magis de hijs supz quibus anceps erā. Deniqz cū a me nuper litteris flagitassetis. vt vobis paralipomenō latino sermone transferrez de tiberiade legis quendā auctorē qui apud hebreos admirationi habebat assumpsi. Et cōtuli cū eo a vertice vt aiūt vsqz ad extremū vnguē Et sic cōfirmatus ausus sum facere qō iubebatis. libere. n. vobis loquor. Ita ⁊ greecis ⁊ in latinis codicibus hic noiuz liber vitiosus est vt nō tam hebrea qz barbara q-
dam ⁊ samaritica noia cōgesta arbitrandū sit. ¶Nec hoc septuaginta interpretib⁹ qui spū sancto pleni erant ea que vera fuerunt transtulerunt. sed scriptoz culpe ascribendū. dū de in emendatis in emendenda scriptitant. ⁊ sepe tria noia subtractis. e medio syllabis in vnū vocabulū cogunt. vel e regione vnū nomē. gg latitudinē suā in duo vl

UVA. BHSC. IyR_226

tria vocabula diuidunt. hec ibi. Ite in prologo in libro iob inquit cogor per singulos diuine scripture libros aduersario rñdere maledictis. Et infra memini me ob intelligentiã huius voluminis iudeũ quendã prceptorẽ qui apud hebreos prim⁹ haberi putabat. non paruis redemisse nũmis. Cui⁹ doctrina an aliquid pfecerim nescio. hoc vnũ scio nõ potuisse me interptari. nisi qõ ante itellexerã. Et post multa. ait ibi iero. Audiant qua pp canes mei id circo me in hoc volumine laborasse. nõ vt interpretatio nẽ antiquã reprehẽderẽ. sed vt ea q̃ in illa aut obscura sunt aut õmissa. aut certe scriptor vitio depravata manifestiora nostra interpretatione fierent. qui ex hebreũ sermone ex parte didicim⁹. Et in latino pene ab ipsis cunabulis inter gramaticos ret hores ꝛ phos nutriti. vt detriti sum⁹. q̃si apõ grecos post septuaginta editionẽ. iam xpi euangelio corusante iudeus aquila. Et si machus ac theodotion iudaizantes heretici sunt recepti. qui multa misteria saluatoris subdola interpretatiõe celauuit. Et tñ in exẽplaryis habent apud ecclesias ꝛ explanantur ab ecclesiasticis viris. quãto magis ego cristianus de parentibus xpianis ꝛ ve xillũ crucis in mea frõte portãs. in cui⁹ stu diũ fuit obmissa repetere. ꝛ de pravata corrigere ꝛ sacra ecclesie puro ac fideli aperire sermone. vel a fastidiosis vel a malignis lectoribus non debeo reprobari.

Tertio passus est btũs iero. persequutione hereticor arrianor. videlicet vt ipe scribit in epla ad damasiũ papã. quos oẽs potẽter euicit ꝛ cristiana documenta publice defensauit. quãta vero iero. passus sit a fictis amicis ipse declarat in epla ad asellam. In oibus tñ modestiã seruans non nisi pp deus ꝛ proximor vtilitatẽ. sibi falso detrahẽtes rõnabiliter obiurgabat.

De austeritate penitẽtie iero. in qua qua triẽnio perseuerauit. ob quaꝫ accepit mercedem celestis regni. Cap. tertium.

Certia ratio q̃ iero. gloriã copiosã obtinuit dñ penitentie de qua considerem⁹ tria.

Primo austeritatẽ.

Secundo diuturnitatẽ.

Tertio vtilitatem.

Primo cõsideremus de penitentia iero. austeritatẽ hanc ipse declarat in epla ad eustochiũ. vbi sic scribit. quotiens in heremo cõstitutus in illa vasta solitudine. que exusta solis ardoribus. horridũ monachis prestat habitaculũ. putabã me romanis deliciis interesse. horrebant sacco mẽbra. deformis. squalida cutis sitũ ethiopice carnis obduxerat. Cotidie lachrymc. cotidie gemitus. Et si qñ repugnantẽ somn⁹ iminẽs oppressisset. nuda humo vix ossa herentia collidebam. de cibis vero ꝛ potu taceo. cũ etiã languentes monachi. aqua frigida vix vtant ꝛ coctũ aliquid accepisse luxuria sit. Ille igitur ego. qui ob gehẽne metũ. tali me carcere ipse dãnauerã. scorpionũ tm̃ fotus. ferarꝫ. sepe chor] iterera puellarꝫ. pallebãt ora ieiunijs. ꝛ mẽs õsiderijs estuabat frigido cõpore. ꝛ ante hominẽ iam sua carne pmor tua. sola libidinũ incendia bulliebant. Ita q̃ omni auxilio destitutus ad iesu iacebã pedes. rigabã lachrymis ora. ꝛ crine tergebam. ꝛ repugnantẽ carnẽ ebdomadarꝫ inedia subiugabã. Et infra memim me diem crebro iunxisse cũ nocte. nec prius a pectoris cessasse verberibus. q̃ rediret dño increpante tranquillitas. ipam quoq; cellulaꝫ meã quasi cogitationũ pscientiã ptime scebã. ꝛ mihimet iratus ꝛ rigidus solus deserta penetrabã. Sicubi pcaua vallũ. aspera montiũ. rupiũ prerupta cernebam. Ibi mee orationis loc⁹. Ibi illõ miserrime carnis ergastulũ. Et vt mihi testis ẽ dñs post multas lachrimas. post celo oculos in berẽtes nõ nũq̃ videbat mihi interesse agminibus angelor.

Secundo cõsideremus de penitentia iero. diuturnitatẽ. Nã licet fuisset oibus diebꝰ vite sue in laboribus ꝛ penitẽtia. tñ in illa penitentia sic dura quatriẽnio pseuerauit. Qua pacta ad bethleẽ oppidũ remeauit. ipe trauitq; ab epo cirillo locũ habitandi. vbi monasteriũ cõstruxit. ꝛ cũ monachis habitauit. multos aũt ibidẽ discipulos coadunans. in sancto ppositio ꝛ translatione scripturarꝫ quinquaginta annis. ꝛ sex mẽsib⁹ desudauit. Tãta deniq; lassitudine fatigatus est. vt in stratu suo iacens. funiculo ad trabẽ suspẽso suppinis manibus se leuaret.

UVA. BHSC. IyR_226

Tertio consideremus de penitētia Jeronimi. vtilitatez a sequunt9 namqz est pro illa suisqz laboribus mercedē perpetuā celestis regni. Anno octuagesimo octauo anno etatis sue. Duodecio vero anno imperij iunioꝝ Theodosij. in senectute bona migrauit ad dominū. Si quis vero aliquid de transitu eius noscere cupiat. legat transitū eius. qui licet inter scripturas apocrifas numeretur tamen multa sunt ibi verisimilia que in felici dormitione Jeronimi occurrere potuerūt Sicut est deuota sacramēti eucharistie susceptio. circūastantiū exhortatio. et in terra obdormitio. atqz anime illi9 ad celuz deductio. Felix igitur anīa illius que in bethleē onere carnis deposito. indubitanter ꝓperauit ad xp̄m cum quo letatur in eterna requie. Ad quam nos meritis eius perducat clementia saluatoris qui viuit et regnat in secula seculoꝝ. Amen.

Sermo quinquagesimus septimus de sancto Benedicto glorioſissimo patre monachorum.

Dilectus deo et hominib9 cuius memoria in benedictione est. Scribunt hec verba originaliter eccleſiastici. xxxv. ca. Cogit me sanctitas eximia beati Benedicti. vt ei9 āpliſſimas laudes perorare debeam. De quo licet scripserit habūde greg9. in. ij. dyalogoꝝ libro. tamen vt hoc dicēdi ordine. quo ad populum loqui consueuimus. eius preconia audientibus illucescant in pñti sermone. aliq ex multis breuiter explicabimus. Nam vt in sequētibus apparebit inter sanctoruꝝ ordines. non mediocrē aut infimuꝝ obtiet locum. quippe cuꝝ eius nomini opera et facta concordēt. ꝓpterea de ipso dicunt verba proposita. In quibus ostēdit q memoria illi9 in bñdictione est. quia scilicet bñdict9 est a deo et hominibus. Quoꝝ vtiqz ostēdere possumus maxime ꝓpter tria. que dici possūt tres eius prerogatiue.

Prima dicit religionis institutio.
Secunda sanctitatis pfectio.
Tertia vite pñtis consumatio.

Quot modis accipit religio. et de magnificētijs religionis. et quantū exaltata est religio sancti bñdicti. Capitulū primum.

Prima prerogatiua sancti benedicti. q̄ re eius memoria in bñdictōne est. dicitur religionis institutio. Instituit quidem inspirante deo religionē. et regulā sanctam monachoꝝ ipse scripsit. Tamē vt pars ista clarior sit. tria occurrunt de religione considerāda.

Primum dicitur acceptio.
Scōm magnificatio.
Tertium exaltatio.

Primo de religione considerandū dicitur acceptio. q̄t. s. modis religio accipit. Et ad hoc dicit Joh. an. sup rubrica de regularibus et transeuntib9 ad religionē. Q; accipitur quadrupliciter. Primo modo soluz ꝓ debito cultu veri dei. quo ad fidē. Et sic cō prehēdit totam cristianitatē que dicit cristiana religio. Et de hac acceptōne habet lxxxvij. dis. c. i. extra de diuort. c. gauisem9. et. C. de summa trini. et fide cath. circa p̄n. Secundo summit religio ꝓ cultu veri dei non solum ꝓ fidem. sed per opera bona. Et sic comprehēdit vniuersitatē bonoꝝ cristianoꝝ. et ō hac scribit. xxvj. q. i. c. iusta. et xxvij q. v. c. q deo. et extra de constitut. c. ecclesia Tertio summitur religio ꝓ statu clericali. sicut patet prima. q. iij. c. saluatoꝝ. et xij. q. p̄ma. c. p̄mo. et in auté. de sanctiſ. epi. ℈. damus. Quarto religio capitur strictissime ꝓ statu illo in quo quis ꝓ professionē subdit se imperio prelati. dedicans se totū deo vt notatur extra de voto et voti redēptōne. c. ex multa.

Secundum considerandū de religione dicitur magnificatio. Et in hoc confutare debemus stultitiam quoꝝundam. qui statuꝝ religionis irrōnabiliter dāpnant. a sererētes multa fieri posse in seculo meritoria. et salutem anime concernentia ob que statuū esse videtur. vt quis religionis cuiuscūqz vitaꝝ aut regulam ꝓfiteatur. Contra quos probabimus statum religionis excedere statū secularem. quadruplici ratione.

Primo ratione superationis.
Secundo ratione absolutionis.
Tertio ratione dissolutionis.

UVA. BHSC. IyR_226

Quarto ratione derelictionis.
Primo status religionis excedit statum secularem ratione superationis. Nam licet in seculo posset quis elemosinas pauperibus erogare. vestire nudos. pascere famelicos. & huiusmodi. tamen ingrediens religionē & in ea pfessionem faciens. superat omnia huiusmodi pietatis opera. Propterea Jeronimus in epistola ad iulianum. ait. Nolo tantum ea offeras domino que potest fur rapere. hostis inuadere. prescriptio tollere. que accedere possunt & recedere. atq; instar vndarum & fluctuum a succedentib⁹ sibi dominis occupantur. atq; vt vno cuncta cōplectar sermone. que nolens in morte dimissurus es. Illud offerre magnum est. qō null⁹ tibi possit hostis aufferre. nulla eripere tyrannis. qō tecum pergat ad inferos. immo ad regna celorum. & paradisi delicias. Extruis monasteria. multus a te per insulas dalmatie monachorum numerus instentat. Sed melius faceres. si & ipse sanctus inter sanctos viueres. Sancti estote. quia ego sanctus sum dicit dominus. Apostoli gloriantur. quia omnia dimiserunt. & secuti sunt saluatorem. & certe preter retia & nauem nihil eos legimus dimisisse. & tamen testimonio futuri iudicis coronantur. quia se offerentes totum dimiserant qō habebāt. Et in epistola ad palmachium ait. zacheus dives erat. apostoli pauperes. Reddidit ille quadruplum qō rapuerat. diuisitq; pauperibus partem substantie que remanserat. Tamen quia paruus erat. & in apostolica; pceritatem non se potuit extendere. nō fuit in duodecim apostolorum numero. Apostoli autem quantū ad diuicias nihil. quātum ad voluntatem totum mundum pariter reliquerunt. Et glo. super tertio. c. numerorum. inquit. Alij vouent vitulos. alij arietes. illi domos. Nazareus semetipsum hoc est enim votum nazarei. quod est sup omne votum. Filius enim vel filia. aut pecus. aut preditus. extra nos est. semetipsum deo offerre. nec alieno labore. sed proprio placere perfectus & eminentius est omnibus votis. Hec ibi. Elemosina itaq; illa qua seipsum quisq; donat deo in religione preeminet quibuscūq; generibus elemosinarum. que fieri possent in seculo. Quaduc Jeronim⁹ in epistola ad paulinum confirmat dicens. philosoph⁹ glorie animal & popularis aure vile mancipium totam semel sarcinam deposuit. Et tu reputas in virtutum culmine constitutum. si partem ex toto offerat. te vult dominus. non tua. Te inquit vult hostiam viuam placentem deo. Superat insuper status religionis omne genus penitentie. quaq; quis posset in seculo facere. Ob quod ingredienti religionez nulla est penitentia alia p peccatis preteritis iniungenda. de peccatis tamen commissis post ingressum religionis inponēda est penitentia. vt notat extra de regularibus & transeuntibus ad religionem. ca. vltimo Hinc deuotus bernardus in libro de precepto & dispensatione. ait. Audire vultis a me vnde inter cetera penitentie instituta monasterialis disciplina hanc meruerit prerogatiuam. & secundum baptisma nuncupetur. Arbitror ob perfectam mundi renuntiationem & singularem excellentiam vite spiritualis. que preeminet vniuersis vite humane generibus. huiusmodi conuersatio. Professores & amatores suos dissimiles hominibus. similes angelis facit. immo diuinam in homine reformat ymaginem. configurans christo instar baptismi. dum per id quod mortificam⁹ membra nostra. que sunt super terram. rursus christum induimus. complantāti similitudini mortis eius. Hec ille. Propter dicta non vivere retur inconueniens. vt ingredientes religionem consequerentur eandem gratiam. i. quo ad peccatorum remissionem quam cō sequūtur baptisati. vt ponit thomas secūda secunde questione vltima.
Secō stat⁹ religiōis excedit statū secularē rōne absolutōis. nā absoluit ab oi voto tē porali. qō quis in seculo implere posset. vñ scribit. extra de voto & voti redept. c. scripture. Rec⁹ fracti voti aliqten⁹. nō habet q tale obsequiū in ppetuā religiōis observantiā nosci pmutasse. Et vt ait richard⁹ in. iij. di. xxviij. excepti personis alicui⁹ dignitat. q debēt pfuler sūmū pōtificē. qlibz ali⁹ obligat voto ad visitādā terrā sanctā. pōt absqz alia absolutōe religiōez ingredi. & pfessiōi illa absolut⁹ ē a voto. & ita absoluit. ut predictus est ab oi alio voto. Nam

UVA. BHSC. IyR_226

ẽ obediẽtia sit maximũ votoꝝ ꝑ ol võto
sufficiẽtissime recompensat.

¶Tertio status religionis. excedit statum
secularẽ ratiõe dissolutionis. ¶Nã dissoluit
matrimoniũ contractũ per verba de ꝓsenti
non ꝓsumatum. ¶In tali enim casu potest
alter coniugũ etiam altero inuito intrare
religionẽ. ¶Et facta ꝓfessione ille qui rema
net in seculo: potest libere nubere. vt nota.
extra de conuersione ꝯiugat. c. ex parte. c. ex
plicari. c. veruꝫ ¶Quarto status religionis
excedit statum secularem rõne derelictõis.
¶Nam licet filius parentes relinquere. dum
modo non sint in extrema necessitate posi
ti. atq; ipsis inuitis religionẽ intrare. ¶Cui⁹
ratio est. quia magis vnusquisq; tenet de
um ⁊ animam ꝓpriam. q̃ parentes dilige
re. ¶Ex hoc inquit ¶Ieronim⁹ in epistola ad
furiam. de viduitate seruanda. Sola causa
pietatis est. vbi carnis nulla notitia est. ho
nora patrem tuum. sed si te a vero patre nõ
seperat. tamdiu scito sanguinis copulã. q̃
diu nouerit ꝓditorẽ. ¶Alioquin tibi dauid
ꝓtinus clamat. ¶Audi filia ⁊ vide ⁊ inclina
aurem tuam. ¶Et obliuiscere populũ tuum
⁊ domum patris tui. ⁊ cõcupiscet rex deco
rem tuum. ¶Et in epistola ad heliodorum. de
contẽptu mundi. ait. ¶Licet paruulus ex
collo pendeat nepos. licet in limine iaceat
pater. licet sparso crine ⁊ scissis vestib⁹ vbe
ra quibus te nutricrat mater ostendat. ꝓ
calcato perge patre. siccis oculis ad vexillũ
crucis euola. Solum pietatis genus est in
hac re fuisse crudelem. hec ille. ¶Et cum ista
de religione loquimur. ¶Quidam nobis
obicere solent. ¶Quid si omnes religiosi
essemus. esset de mundo. que obiectio non
nisi ex fatuitate procedit. cum gubernatio
mundi spectet ad deum. ¶Hinc est q̃ ¶Iero
nimus aduersus vigilantiũ ait. ¶Argumen
taris ⁊ dicis. Si omnes se clauserint ⁊ fue
rint in solitudine. quis celebrabit ecclesias
quis seculares homines lucrifacit. ¶Et quis
peccantes ad penitentiam poterit cohorta
re. ¶Hoc enim modo si omnes tecũ fatui es
sent. sapiens quis esse poterit. ¶Infantes in
cunis non vagient. obstetrices absq; mer
cedibus mendicabunt. ⁊ in lectulo suo fri
gidus atq; contractus dormitantius vigi
labit. ¶Raro virtus est nec a plurib⁹ appeti
tur atq; vtinam hoc omnes essent q̃ pau
ci sunt de quibus dicitur. ¶Multi sunt voca
ti pauci vero electi.

¶Tertium considerandum de religione dici
tur exaltatio. ¶Nã vt de religione beati ¶Be
nedicti loquamur. exaltatam illaꝫ videm⁹
quadruplici ratione.

¶Primo ratione dignitatis.
Secundo ratione sanctitatis.
Tertio ratione numerositatis.
¶Quarto ratione gratiositatis.

¶Primo exaltata fuit religio sancti benedi
cti. ratione dignitatis. ¶Habuit enim viros
in dignitatibus ecclesiasticis constitutos.
pene innmeros. ¶Nam ¶Johannes vigesi
mus secund⁹ extrahi illos fecit de archiuis
summorum pontificum. et inuenit q̃ a tẽ
pore sancti benedicti. vsq; ad pontificatus
eius. fuerãt de ordine sancti benedicti ¶Qui
decim milia septigenti ⁊ quatuor abbates
quorum confirmatio spectat ad papam.
¶Et ¶Episcopi quinq; milia ⁊ ꝯtuor. ¶Archi
episcopi septingenti. ¶Cardinales trecenti.
triginta. Summi vero pontifices viginti
quinq;.

¶Secundo fuit exaltata religio sancti bene
dicti. ratione sanctitatis. vt enim comper
tum est in cathalago sanctorum. fuerunt
in ea triginta quatuor milia canonizati.
Tertio exaltata fuit religio sancti benedi
cti. ratione numerositatis. Sub ista nãq;
sancti benedicti militant monachi nigri. ꝺ
quibus fit mentio in clementina. ¶Pie in
agro qui cum essent relaxati. reformati sũt
in congregatione que dicitur sancte iustie
habentes speciales constitutiones ⁊ exem
ptiones. per ¶Eugenium papam quartum
confirmatas. Sub regula insuper sancti be
nedicti. militant cistercienses quos beatus
bernardus. mirabiliter dilatauit. camaldu
lenses instituti per beatum roncalduꝫ. Or
do vallis vmbrose. Ordo humiliatorum.
Ordo montis oliuaruꝫ. Clumacenses. Sil
uestrini. ⁊ celestini. quorum ordinem insti
tuit sanctus petrus de murrone.

¶Quarto exaltata fuit religio sancti benedi
cti. ratione gratiositatis. ¶Nam summi põ

UVA. BHSC. IyR_226

tifices eidez cõcesserunt amplissimas grã tias. indulgentias. ⁊ exemptiones. ℜeligionem ipsam semp affectu paterno fouentes.

℣Qualiter Sanctus ℣Benedictus fuit etiaz sanctitate perfectus q̃ ostendunt eius miracula. ⁊ spiritus prophetie atqz cõmotio mundi. ℭCapitulum Secundum.

SEcunda prerogatiua sancti benedicti quare memoria eius in benedictione est. dicitur sanctitatis perfectio. quam colligere possumus ex tribus.

℣Primo ex miraculorum rutilatione.
Secundo ex ꝓphetica illustratione.
Tertio ex mundi ꝓmotione.

℣Primo colligimus perfectionem sanctitatis beati benedicti. ex miraculosa corruscatione. ℜFecit enim deus illum corruscare multis miraculis. ℭEx quibus aliqua recitabimus. ℭQue Gregorius in secundo dyalogorum libro. fideliter descripsit. ℭEt primus est de capisterio fracto ⁊ consolidato. ℣Natus enim benedictus ex ℣Ursia ꝓuincia. ℭCum rome liberalibus studijs traditus esset. in ipsa sui infantia litteras deseruit. ⁊ õsertum petere decreuit. ℭQuem nutrix sua que eum tenerrime diligebat. vsqz in quendam locum qui dicitur effide sequuta est. ℭUbi ad purgandum triticum mutuo capisterium petyt. Sed super mensam incaute ponens. ⁊ corruens in duabus partibus fractum vidit. ℭQuam benedictus flere ꝓ spiritẽs partes capisterij accepit. ℭEt ab oratione surgens integre solidatum inuenit. ℜPostmodum nutricem occulte fugiens. in quendam locuz venit. vbi tribus annis hominibus incognitus mansit. ℭExcepto quodam monacho romano nomine. qui sibi sedule necessaria ministrabat.
Secundum miraculum fuit de aqua educta in monte. ℭNam dum vndecim monasteria construxisset. ex quibus tria sursum in rupibus montis erant. ℜfratres deorsuz cum magno labore aquas hauriebant. ℭCumqz virum dei sepe rogarent vt monasteria illa mutaret. ℭQuadam nocte cum quodam puero montem ascendit. vbi diutius orans. petras in eodem loco ꝓ signo posuit. ℭCumqz domuz rediisset. et fratres ꝓ eadem aqua ad eum venissent. Dixit Ite in illam rupem. in qua tres petras inuenietis. in modico cauate. ℭValet dominꝰ inde vobis aquam ꝓducere. ℭQui euntes ⁊ iam rupem illam sudantem inuenientes ℭConcauum locum fecerunt. ⁊ mox aqua repletum inuenerunt. ℭQue vsqz nunc taz sufficienter emanat. vt ab illo montis cacumine. vsqz ad inferiora descendat.

℣Tertium miraculum fuit de ferro natante ⁊ redeunte ad manubriũ. quadam enim vice cum circa monasterium viri dei. quidaz cum falcastro vepres abscideret. ferrum de manubrio exiliens. in quendam lacum ꝓfundissimum cecidit. ℭCumqz de hoc ille nimium angustiaretur. vir dei pietate motus. manubrium in lacum posuit. ℭEt mox ferrum vsqz ad suum manubrium enatauit.

℣Quartum miraculum fuit de puero mortuo resuscitato. ℭDum enim faciente hoste maligno. cecidisset pars cuiusdam parietis interfecissetqz monachum quendam. vir dei puerum illum mortuum ⁊ laceratum ad se in sacco adduci fecit. ℭEt oratione facta ipsum a mortuis suscitauit.

℣Quintum miraculum fuit de vase vitreo proiecto. ⁊ oleo multiplicato. ℭQuodam tẽpore dum totam prouinciam in qua erat Sanctus ℣Benedictus fames valida occuparet. ℭEt vir dei omnia que inuenire poterat egentibus ministraret. ℭItaqz nihil in monasterio preter modicum olei in quodam vase vitreo remansisset. ℭIussit cellerario. vt illud modicum olei cuidam egenti daret. ℭIlle vero ibidẽ pauperẽ audiuit. sed obedire contempsit. ℭQ̃ vir dei vbi comperyt vas vitreum cum oleo per fenestraz proici iussit. ne quid in monasterio per inobedientiam remaneret. ℜProiectum itaqz cum per saxa ingentia cecidisset. nec vas fractuz nec oleum est effusum. ℭQuod ille leuari iussit. ⁊ dari integrum egenti postulanti. ℭMonachum autem illum de inobedien-

UVA. BHSC. IyR_226

tia ⁊ diffidentia increpans sese in oratione dedit. ⁊ continuo quoddam magnum dolium quod ibi erat vacuum oleo plenum fuit. Quod adeo excreuit vt per pauimentum effunderet. Sunt ⁊ alia eius miracula que pretermittim⁹ ne ꝓlixitate dicendi tediū audiētib⁹ ingeram⁹. Scō colligim⁹ perfectōem scitatis beati Bñdicti ex ꝓfetica illustratiōe. habuit quidem lumen ꝓfeticū. vt cognosceret ea que naturaliter cognosci non pñt. Sicut ꝓbat multis exēplis.

Primū exēplū est de placido quē rapuerāt aque. Cum eiz ille puer ⁊ monach⁹ ad hauriēdā aquā egress⁹ i fluuiū cecidissz. ⁊ pene aqua illū in vni⁹ cursu sagitte retraxissz. vir dei in cella consistens hoc in spiritu statiz cognouit. Et maurum vocās. quid puero acciderit indicauit. ac vt ad ipm eripiēdum pgeret impauit. Accepta bñdictōne cōcit⁹ maurus surrexit. ⁊ quasi p terram se existimās ambulare sup aquas vsqz ad puerum venit. Eumqz per capillos tenēs de aqua extraxit. Qui ad virū dei veniēs retulit. qd acciderat. Quod bñdict⁹ nō suis meritis. sd obedientie mauri deputabat.

Secūdū exēplū fuit de pane venenato quez cognouit. Nam quidam ꝑspiter floretin⁹ noie. viro dei inuidens ad tantā deuenit insaniā siue malitiā. vt panē veneno infectuz viro dei tanq̄z pro benedictione transmitteret. quē sanctus gratanter accepit. ⁊ coruo qui de eius manu panez accipere cōsueuerat. ipsum proiecit dicens. In nomine ie su cristi hunc panē tolle. ⁊ cum in tali loco vbi a nullo homine sūmi valeat ꝓice. Tūc corzus aperto ore ⁊ expansis alis circa eundem panē cepit discurrere atq; clamare ac si aperte diceret. ⁊ obedire se velle ⁊ iussa implere nō posse. Qui sanctus iterū atq; iterq̄ precipiebat dicens leua. leua eum securus acipsum vt dixi proice. Qui eum tollens post tres horas redijt ⁊ de manu eius annonam quam consueuerat accepit.

Tertiū exemplū fuit de spatario totile. Totila enim rex gothorū experiri volens. vtruz vir dei spiritū profecie haberet cuidā suo spatario vestimenta regalia tribuit. et cum omni apparatu regio eum ad monasterium sancti benedicti destinauit. quem ille venientē conspiciens dixit. fili pone pone. Quod portas non est tuum. qui protinus in terra cecidit. ⁊ qz tanto viro illudere presumpsisset expauit. Cūq; redijsset ad totilaz retulit que viderat ⁊ audierat. Tūc accessit totilas ad sanctum benedictū cui ille multa predixit. sicut diffusius ponit gregorius in ii. libro dialogoz.

Quartū exemplū fuit de puero abscondente flasconē vini. quidam enim vir duos flascones vini per quendā pueruz misit sancto benedicto. Sed ille vnum in via abscōdit ⁊ alium detulit. vir autem dei vinū cuz gratiarū actione suscepit. ⁊ descendentem puerū admonuit dicens. vide fili ne de illo flascone quem abscondisti bibas. Sed iclina cum caute ⁊ inuenias quid intus habes Qui confusus valde ab eo exiuit. Et reuersus volens adhuc probare quod audierat cum flasconē inclinasset de eo protinus serpens exiuit.

Quintum exemplū fuit de monacho tenēte lucernam. dum enim quadam vice vir dei sero cenaret. quidam monachus nobilis genere et assistens. ⁊ lucernā tenens per spiritū superbie ītra se cogitare cepit. quis est hic cui manducanti assisto lucernam teneo. seruitiū impendo. quis sum ego vt isti seruiā. Cui statim vir dei ait. signa coz tuū frater quid est quod cogitas. vocatisqz fratribus lucernam iussit de manibus ei⁹ tolli ipm vero ad monasteriū accedere ⁊ quietum sedere.

Tertio colligimus sanctitatē beati benedicti ex mundi cōmotione. mira res est profecto. q audito nomine sancti benedicti. Reges principes. ⁊ populi cristiani. ad tantaz deuotionem erga illum exarserint. vt in toto terrarū orbe. tam sumptuosa ⁊ dotibus copiosissimis ditata cōstruxerint monasteria. Quorum primū ⁊ aliorū caput est monasterium montis cassini. Nam ad illum montem peruenit sanctus benedictus. Et templum apollinis quod ibi situm erat in honorem sancti iohannis baptiste oratorium fabricauit. ⁊ circum adiacentem populum ab ydolatria conuertit. Illum aūt montē totum ex integro cum omnibus ptinentijs eius ⁊ castra villas ⁊ possessiones donauit sancto benedicto tertullus nobi-

UVA. BHSC. IyR_226

lissimus romanus ex gente flauia pater placidi. ¶Nam ex vxore sua que erat ex familia octauie gentis habuit tres filios. s. placidum eutticium ⁊ victorinum ⁊ vnam filiam nomine flauiam. ¶Qui audita fama sancti benedicti qui aput sublacum morabat. accessit ad eum obtulitq; sibi placidum iam septennem. coq; relicto ⁊ benedictione accepta. a sancto viro dei romam redyt. ¶Postq; vero sensit beatum benedictum ad montē cassinum perrexisse iuit ad eum cum multis nobilissimis romanis. Et tunc fecit donationem prefatam. Donauit etiaz ⁊ multas possessiones quas habebat in sicilia.

Cum autem placidus ad etatem peruenit virilem. misit illum beatus benedictus in siciliam. cum quibusdam aliys. qui capuaz veniens a sancto germano episcopo benigne susceptꝰ multa ibi miracula fecit. ¶Naz premicerium ecclesie capuanū dolore capitis oppressum sanauit. rogatus quidem ab eo vt pro se oraret dixit ei. In nomine ihesu christi cuius virtute ab aquis quibꝰ trahebar ereptus sum. adiutusq; meritis patris mei benedicti. si fidez habes tante credulitatis restituat te deꝰ pristine sanitati. Liberauit ⁊ vnum cecum atq; filium cuiusdam mulieris in vltimis laborantem. venit deinde beneuentum susceptus a sancto marciano episcopo. vbi liberauit claudum cum scabellis ambulantē super genua. postea traistulit se canusium ad sanctum sabinū episcopum. inde accessit regium ad sanctum siminuz episcopū. Tandem applicuit messanam. Et ibi de redditibus portus ⁊ possessionum patris quas donauerat sancto benedicto fecit edificari monasteriuz in honorem sancti iohannis baptiste. Quo cōpleto post multa signa que deus per illum fecerat martirij coronam adeptus est.

¶Nam venerant ad eum videnduz fratres eius eutticius ⁊ victorinꝰ ac sororꝰ flauia cuz multis aliys ex vrbe. Et ecce quidam manucha capitaneus. abdale saracenꝰ q̄ tunc toti yspanie presidebat cum classi munitissima cepit portum messane fregit monasterium. Et captos placidum ⁊ fratres ac sororem virginem. cogebat abnegare fidem. Quod cum illi facere renuissent post dies aliquos flagellatos. ⁊ cesos iussit tandem decollari. Diximus ista vt agnoscat vnusquisq; quam admirabilis fuit sanctitas patris benedicti. quem vt superius enarrauimus tot insignes viri deuotione precipua coluerunt.

De felici transitu patris benedicti. qui diez sui obitus predixit. ⁊ de mira ipsius deuotione ⁊ qualiter eius gloria fuit duobus monachis. reuelata. Capitulū tertiū.

Certia p̄rogatiua sancti benedicti qua re eius memoria in benedictione est dicitur vite presentis consumatio. ¶Nam sicut sancte vixit. Ita ⁊ sanctissime vite presentis cursum expleuit. In eius quippe felici transitu. tria occurrerunt sanctitate eius p̄signantia.

¶Primū fuit vera prenūtiatio.
Secundū singularis deuotio.
Tertiū diuina reuelatio.

¶Primum fuit vera prenuntiatio. eodem quidem anno quo de hac vita vir dei erat exiturus. obitus sui diem fratribus nuntiauit. Ante sextuz vero diem sui exitus. aperiri sibi sepulcrum iussit. Et licet sapiens dicat. ecclesiastes. ix. c. nescit. homo finem suum. Et cōmunis extat sententia q̄ nil incertius hora mortis. illud nihilominus intelligendum est sm communem legem. Sed pleriscq; deus ex priuilegio speciali voluit diem sui exitus reuelare

Secundum quod occurrit in transitu beati benedicti. dicitur singularis deuotio. Ebribus namq; correptus cum per singulos dies lāgor ingraueſceret. sexto die in oratorium se portari fecit. Vbiq; exitum suum dominici corporis ⁊ sanguinis perceptione muniuit. Atq; inter discipulorum manus imbecillia membra sustentans erectis in celum manibus stetit et vltimum spiritum inter verba orationis efflauit.

Tertium quod occurrit in transitu beati benedicti dicitur diuina reuelatio. Ipsa quippe die duobus fratribus vni in cella moranti alteri longe posito reuelatio eadem monstrata est viderunt namq; viam

UVA. BHSC. IyR_226

pallijs stratã atq; in numeris coruscantẽ
lãpadib⁹ a cella sancti benedicti versus ori
entem vsq; ad celũ tendentẽ. Cui veneran
do habitu. vir quidã clarus assistens. cuius
esset via quã cerneret inquisiuit. Qui cum
nescire se diceret ait. hec est via qua dilect⁹
deo benedictus celũ ascendit. Sepultus ve
ro est in oratorio sancti iohis bapti. quod
destructa cera apollinis ipse cõstruxit. aia
vero illa tantis redimita virtutibus de qui
bus predictũ est. cũ cristo letat in vita bea
ta. ad quã nos ipse iesus perducat qui ẽ bñ
dictus in secula seculoꝝ. Amen.

Sermo quinquagesimus octauus de sctõ dominico institutore ordinis sacri pdicatoꝝ

Magnus vocabit in regno ce
lorũ. scribunt hec verba. ma
thei. v. c. que tñ sancto dñico
appropari possunt. Fuit quõ
dam salutatus magn⁹ a gre
cis alexander macedo. qꝫ bre
ui spacio ⁊ parua manu. totũ fere subegit
orientẽ: Põpeus etiã dux preclarissim⁹ dic
tus est magnus a romanis ob rex gestarũ
magnitudinẽ. Nã fm horosiũ viginti du
os reges orientales ⁊ populos inumerabi
les subdidit romane rei puplice. ob qõ lu
canus ipm de se sic inducit loquentẽ. An
te bis exactũ q̃ cinthia cõderet orbẽ.
Omne fretũ metuẽs pelagi pyrata reliqt.
Angustãq; domũ terraꝝ a sede poposcit.
Adẽ per sithici querens diuortia ponti.
Indomitũ regẽ romanaq; fata morãtẽ.
Ad mortẽ scylla felicior ire coegi.
Pars mihi mundi nulla. vacat sed tota te
netur
Terra⁹ris quocũq; iacet sub sole tropheis
Dine me victorẽ gelidas ad fasidis vndas
Arthos hz calida medius in conditus axis
Egipto. atq; vmbras nusq; flectẽte siene.
Occasus mea iura timet. thetiq; fugacẽ.
Qui ferit exptus post oia flumina bethis.
De domitus cognouit arabs me marte fe
roce.
Emoti. notisq; erepto vellere colchi.
Cappadoces mea signa timent ⁊ dedita sa
cris.
Incertim dea dei mollesq; suphene.
Armenios cilicasq; feros tauroscq; subegi.
Quid socero bellũ preter ciuile reliqui.
Nec ille. propter que oia lucanus de eodẽ
dicit. Grunduſij tucas cõscendit magnus i
arces. Sed alexandri atq; põpeij memoria
peryt cũ somno ⁊ dñs in eternuꝫ permanet
qui voluit lõge melius honorare sctõs eius
q̃ populi suos principes. ⁊ dños terre. Jõ
nos magnũ inter sactos dñicum glorioſuꝫ
vocam⁹ qui post deuictũ mũdũ donataq;
vitia coronat⁹ residet in regno celoꝝ. Cuꝫ
aũt hodierna die festiuitas eius ab ecclesia
celebret. equũ esse arbitroꝝ. vt tanti patris
laudes explicem⁹ de quo verba in themate
dicunt. q⁹ magnus vocabit in regno celoꝝ
idest in ecclesia militante. vt. n. ait grego. in
omelia. Regnũ celoꝝ pñtis tpis ecclesia dr
in qua pfecto beat⁹ dñicus magnus meri
to predicat. Et maxime pp triplicẽ illi⁹ ex
cellentiam.
Prima dr diuina reuelatio.
Secunda virtuosa decoratio.
Tertia sublimis p̃uilegiatio.
Qualiter sactus dñicus fuit multipliciter
reuelatus tãq; is qui a deo electus fuit. vt
ecclesiam predicatione sua ⁊ suoꝝ illustra-
ret. Cap. primũ.
Prima excellẽtia beati dñici quare ma
gnus predicat. dr diuina reuelatio q̃
eius sanctitas fuit diuinit⁹ reuelata. quod
oñdimus i septẽ reuelationib⁹ de eo factis.
Prima reuelatio fuit facta sibille herutree
que predixit sanctũ dñicum velud stellam
mũdo irradiantẽ venturũ. Sicut diximus
in sermone ſo de beato francisco. Et p̃ter
illa que ibi posuim⁹. subdidit ipsa sibilla lo
quens de beato dñico ⁊ de beato francisco
Erunt in diebus vltimis due stelle lucidissi
me quibus erũt quatuor aialiũ facies. Tu
bam prioris stelle resument. in paupta te ⁊
directione ferentes diuitias. vociferabunt
nomen agni.
Secunda reuelatio fuit facta abbati ioa-
chim. hic preter illa que diximus in sermo
ne de beato frãcisco sup ieremiã ait. Sicut
per mopsen ⁊ iosue chananeos dñs israeli-
tis subiecerat. cristianis p̃ paulus ⁊ iohem
euangelistã strauit ydolatras. sic ⁊ nunc p̃
duos futuros ordines signatos. in illis gen
tes incredulas subiciet ⁊ cõuertet. Et iterũ

UVA. BHSC. IyR_226

ibidē. expectabitis lucē idest duos futuros ordines in mopse ⁊ helia in mōtē ecclesie cū dño apparentes. q̄ si nō acquieueritis veritati plorabit in abscondito aīa mea. Et iterū ibidē refert. sicut sodomam duo angeli euerterunt. ⁊ sinagogaz similiter duo āgeli iohēs ⁊ cristus. sic ⁊ nunc oz vt duo angeli officiū predicationis habeant in duob⁹ ordinibus designati in mopse ⁊ helia. Et ibidem adhuc sequitur necesse é vt qō linguis igneis apostolis est ostensum plenioze misterio in futuris viris euangelicis reuelandis in mūdo tpe vlto sexto cōpleat. Et ideo libro ita loquit. moab ⁊ amon. duo filij loth qui nati sunt de incestu duos ordines extremos in proximo reuelandos insinuant quos tāto durius afflictio seculi deprimet quanto vltātius ō ipm eoz vexatio sub ecclie fluctuatione p̄surget. Et rursus ibidē inquit. sicut deficientib⁹ p̄ribus in deserto. sub iosue ⁊ caleph. terrā sunt filij isra el. p̄missionis ingressi. ita nunc sub euāgeli zantibus testib⁹ secuturis spūalū intelligētiā assequent. vita. n. illoz pp vtriusq; scientiā testamēti in melle simul ⁊ lacte versabitur. vt de verbis simplicib⁹ p̄ficiat iustus ⁊ de eloquijs misticis stupeat eruditus.

Tertia reuelatio fuit facta matri ipsi⁹ sancti dñici. fuit. n. ipse ex hyspanie pūb⁹ villa que dr̄ calaroga exomēsis diocesis. patre felice. matre aūt iohā. hic āteq̄z paruulus nasceret. vidit in sōnis se gestare catulū i suo vtero ardentē in ore faculā baiulantē. qui egressus ex vtero totū mūdū icendere. videbat nec inanis fuit huiusmodi visio cū p̄dicatores in scriptura canes vocent sicut p̄z. ysay. c. sic rector.

Quarta reuelatio facta fuit cuidā matrone que. n. de sacro fonte leuauerat. videbatur siquidē illi per sōnum puer dñicus qua si stellā hās in fronte. que totā terrā suo lumine plustrabat.

Quinta reuelatio fuit cuidā magro in theologia famosissimo. apud tholosaz hic duz quodā mane ante die suas lectiones p̄uideret. oppressus graui sōno caput suuz in cathedra reclinauit. ⁊ dormire cepit visumq; est sibi q̄ septē stelle sibi p̄sentarēt. Qui dū de nouitate talis enpeny plurimū miraretur subito in lumine ⁊ quantitate tū ex creuerunt q̄ totā patriā ⁊ mūdū illumina bant. Qui euigilans quid nā sibi hoc vellet plurimū mirabat. ⁊ ecce dū scolas intraret ⁊ legeret beatus dñicus cū sex sotijs eius dē habitus. ad ipm magistrū humiliter accesserunt. intimātes eidē q̄ fratres essent q̄ euangeliū dei in partibus tholosanis p̄dicarent. significantes adhuc q̄ scolas suas venerāt frequentare ⁊ lectiones audire qō multo tpe factū est. Recolens ergo magr̄ ille visionē ipsos esse septē stellas quas viderat nullatenus dubitauit.

Sexta reuelatio fuit facta innocentio pape dum. n. a deo inspiratus ad ipm pontifices accessisset. ipe dñicus postulasset q̄z cōfirmari sibi suisq; successoribus ordinē qui p̄dicatoz cū diceret ⁊ cēt. cū aliquantulū pontifex difficilē se exhiberet. nocte quadā ipe pontifex videbat in somnis q̄ lateranen ecclesia. subito minaret ruinā. Quod dum tremēs aspiceret. ex aduerso vir dei dñicus occurrebat humerisq; suppositis totā illā casuram fabricā sustētabat. quare exinde virum dei pontifex libenter audiuit. annuit q; volente deo vocis eius per oia.

Septima reuelatio fuit facta ipsi patri scō dñico. dū. n. ipse rome moraret instans. p̄ sui ordinis cōfirmatione. nocte. vidit i spū cristū in acre existentē ⁊ tres lanceas in manu tenentē ⁊ ō mūdū eas vibrantē. Cui velociter mater occurrens quid nā vellet facere inquisiuit. Et ille ecce totus mundus tribus vicijs plenus est. s. superbia luxuria ⁊ auaritia. Et ideo hys tribus lanceis ipm volo perimere. Tunc virgo ad eius genua procidens ait fili. carissime miserere ⁊ tuaz iustitiā tēpera. cui xp̄s. Nōne vides quāte mihi iniurie irrogant. Cui illa tēpera fili furorē ⁊ paulisper expecta habeo enīz fidelē seruū ⁊ pugilē strenuū qui vbiq; discurrens. mundū ⁊ vitia expugnabit. ⁊ tuo dominio subiugabit. Aliū quoq; seruū tuuz sibi in adiutoriū dabo. qui secū similiter decertabit. Et xp̄s rūdebat velle videre quos vis ad tñ officiū destinare. Tunc illa cristo sanctū dñicum p̄sentauit. Cui xp̄us vere bonus est ⁊ strenuus pugil iste ⁊ studiose faciet que dixisti. obtulit etiā sanctū francischum. Et hunc xp̄s sicut ⁊ primū pariter commendauit. Sanctus ergo dñicus sotijs suis

UVA. BHSC. IyR_226

in visione sua diligenter cõsiderans quem ante nõ viderat in crastino in ecclesia inuẽ tũ ex hijs que nocte viderat sine indice recognouit. Et in eius amplexus ⁊ oscula sãcta ruẽs ait. Tu es sotius meus. tu pariter cum res mecũ. Stemus simul. ⁊ nullus aduersarius ꝓualebit. visionẽ quoq; predictã sibi per ordinẽ enarrauit. Et ex tunc factus est eis cor vnũ. ⁊ aia vna in dño.

De septẽ preciuis virtutibus. beati dñici

Capitulũ secundũ.

Secunda excellentia beati dñici quare magnus vocat dicitur virtuosa decoratio. ⁊ fuit enim septem virtutibus preciuis decoratus.

Prima dicit corporis mortificatio.

Secunda proximalis ꝓpassio.

Tertia feruens oratio.

Quarta mũdialis despectio.

Quinta martirij desideratio.

Sexta euangelica predicatio.

Septima virginitatis professio.

Prima virt9 bti dñici. dr corpis mortificatõ voluit eni corp9 castigare. ⁊ in seruitutẽ redigere. ne aia sensualibus delectationibus pollueret. Et ut in legẽda eius narratur. Dum esset aduc puerulus. nondũ a nutricis diligentia segregatus. deꝓhensus est sepe lectulũ dimittere. quasi carnis tã deliciis abhoreret. quare declinata stratus mollitie frequentissime sup terrã dormiebat.

Jusuper dũ esset palentie in studio. vinũ per decẽnũ non bibit. post modũ lacescente stomacho. cõpulsus est a bone memorie didaco exonẽsi episcopo modico vino vti.

Quid plura per multa tpa singulis noctibus. recipiebat manu sua ꝓpria de quadaz cathena ferrea. tres disciplinas. vnã pro se alterã pro peccatorib9 qui versant in mundo. Tertiã pro hijs qui in purgatorio cruciãtur. Tholose cũ sotio in pane ⁊ aqua cotidie totã quadragesimã pertrãsiuit super tabulas dormiendo. Idem fecit aliã quadragesimã apud carcasonã.

Secunda virtus beati dñici dr proximalis cõpassio. cum esset palentie ⁊ fames valida multos afflligeret. dũ adhuc erat i seculo vẽditis libris ⁊ omni suppellectili acceptum precũ. Dispersit dedit paupibus. quo exẽplo magnos clicos ⁊ diuites ac magistros ad misericordie opera ꝓuocauit. ⁊ Narrat adhuc de ipso q dũ in ꝓpria patria moraret. quedã mulier cõquesta est ei. fratrem suũ apud sarracenos detineri captiuũ. Ille vero nimia cõpassione cõmotus. se ipm ꝓ redẽptione captiui vendendũ obtulit. Sed deus hoc non ꝓmisit qui eũ ad alia maiora reseruabat. nam illi mulieri aliter ꝓuisum fuit sanctus dñicus non fuit precio vẽdit9

Tertia virtus beati dñici dr feruens oro. nocturnis quidẽ horis nemo vigilijs ⁊ obsecrationibus per oẽm modũ imitatior. diẽ impetiebat proximis. nocte deo. Sepe etiã contingit vt in via supuenientibus pluuijs sua sotiorũq; vestimenta madefierent. cũq; post cenã sotij eius remanerent ad ignẽ vt vestes ad exiccandũ extenderent ⁊ corpora recrearent vir dei sic cum vestibus madefactis ad orandũ intrabat ecclesiam.

Quarta virtus beati dñici dr mundialis despectio. Nã spreto mũdo adhesit exomẽsi epo a quo in sua ecclesia factus est canonicus regularis. ibiq; ly inuitus factus est superior monasterij

Quinta virtus dr martirij desideratio desiderabat quippe effici martir pro xpo. Et dũ ꝫ hereticos predicaret. illi necẽ sibi minabant. Ipse vero intrepidus ꝓmanebat. pertransibat loca in quibus insidie sibi parate erant securus. Et dum semel heretici dixissent sibi. quid faceres si cõprehenderemus te. rñdit. rogaré vos ne mihi breui cõpendio mortẽ celeré inferretis sed paulatiz ⁊ successiue mẽbra singula mutilantes. deꝭ de ostensis corã. meis oculis eruentes ad vltimũ semiuiuũ laceratũq; corpus permitteretis sic cruẽtatũ in suo sanguine volutari vt ꝓsus ad libitũ necaretis. ad q verba heretici cõpuncti destiterũt vltra insidiari ei.

Sexta virtus dr euangelica predicatio. predicauit náq; longo tpe ꝫ hereticos. Et propterea ordinẽ predicatoz instituit de quo ipse talẽ habuit visionẽ. Dum rome in ecclesia sancti petri ꝓ dilatiõe sui ordinis orabat. gloriosos aplos petrũ ⁊ paulũ ad se venientes aspexit. quoz primus petrus videlz baculũ paulus vero sibi libꝝ tradere videbat. addebantq; dicentes vade ꝑdica. quia deo ad hoc ministerũ es electus. Moxq; in momẽto tpis videbat ei. q filios suos ꝓ

UVA. BHSC. IyR_226

totū mūdū dispersos aspiceret incedentes binos ⁊ binos. ⁊ verbū dei populis ꝓdicantes. qua ꝓp tholosaz rediēs fratres suos dispsit. Et quosdā quidē in hispaniā quosdā vero parisius. alios tādē bononiā destinauit.

¶ Septima virtus beati dñici dr̄ virginitatis professio. professus quidem est virginitatē. quā corde ⁊ ope amplexus ē. illāqz usqz ad mortē suauit ob quod ex osculo manꝰ eius. quidā a stimulo carnis valde vexatus liberatus ē. Erat ille scolaris qui missaz audiēs bti dñici manū eius cū reuerētia ⁊ devotione osculari poposcit. Quā deosculās miram odoris fragantiā sensit. Et ex tante estus libidinis mirabiliter in eo refriguit vt qui ante erat vanus ⁊ lubricus efficeret̄ postmodū continēs atqz castus. O quāta munditie puritate eius caro pollebat. cuiꝰ odor tam mirabiliter sordes mētis purgabat.

¶ De septē priuilegijs. in quibus deus sublimem fecit btm̄ dñicū. Cap̄. tertiū.

¶ Certia excellētia bti dñici ꝛ̄e magnus vocat̄. dr̄ sublimis priuilegiatio. sublimē quippe fecit illum deus in septē priuilegijs.

¶ Primū dicitur ordinis approbatio.
Secundū fratrū multiplicatio.
Tertiū prophetica illuminatio.
Quartū miraculosa coruscatio.
Quintū dyabolica effugatio.
Sextū felix cōsumatio.
Septimū ecclesiastica veneratio.

¶ Primū priuilegiū bti dñici. dicit̄ ordinis approbatio. Instituit. n. ipse ordinē ꝓdicatoꝛ ad vocēdū. ꝓdicandū. ⁊ cōfessiones audiēdum. ad vtilitatē ꝓximoꝛ ad obsequiū dei ad expugnationē hereticoꝛ. ad defensionē fidei. ⁊ ad cōseruationē diuini cultus. cepit aūt ordo ille. anno dñi. M. cc. xvj. Illū approbauit innocētius. ⁊ cōfirmauit honorius. ab isto ordine secutus fuit ordo sororꝫ inclusaꝝ. Quarū caput fuit monasteriū de priuliano. deinde secutū ē mōasteriū de montargis. Cui ꝑfuit btā anutia de iouiniaco. Et monasteriū scē agnetis de bononia. cui ꝑfuit quedē beata cecilia. Est ēt alius ordo sororꝫ de pñia beati dñici. quaꝝ religionē cōfirmauit ecclesia romana ⁊ multis priuilegijs dotauit. in quo ordine floruerunt beata margarita filia regis vngarie. scā katerina de senis. beata ioha de castello beata bñuenuta de ciuitate austria. ⁊ multe alie.

¶ Secundū priuilegiū beati dñici. dr̄ fratruꝫ multiplicatio. non. n. fieri potuit absqz virtute dei vt in ordine sancti dñici. tā breui spatio tot frēs multiplicaret̄. Quoꝝ aliq excellētes fuerūt ratione martirij. sicut sanctus petrus martir. fr̄ dñicus sotius eius fr̄ coradus theotonic⁹. fr̄ guillelm⁹. ⁊ fr̄ bernardus de rupe fort⁹. fr̄ stephanus de narbona. fr̄ raymundus carbon⁹. qui in castro auinioneti diocesis tholosane. ab hereticis ꝓ fide xp̄i ⁊ obedientia sctē romane eccl̄ie occisi fuerunt cantando. Te deū laudam⁹. Alij fuerunt prestantes merito vite. qui ⁊ miraculis coruscarunt. Sicut fr̄ reginaldus sancti auiani. fr̄ henricus altisiodorēs⁹. fr̄ iordan⁹. fr̄ pelagius hispanus. fr̄ petrus golsalnij hispanus. fr̄ mauritius toletan⁹. fr̄ dñicus de vallerica. fr̄ bernardus de cantro. fr̄ gualterus basiliēsis. fr̄ bernardus de vasconia. fr̄ iohes ō valētia. fr̄ cabert⁹ lugdunēs⁹. fr̄ dñicus segobiēsis. fr̄ ambrosi⁹ senēsis. fr̄ iacobus de anagnia. fr̄ iacob⁹ ō venetys. fr̄ marcolinus furluuiēsis. fr̄ simon arumnēs⁹. ⁊ Nonulli insup fratres ordinis sancti dñici singularissimi habiti sunt ꝓp sciētiā ⁊ doctrinā quoꝝ noia explicabim⁹ in sermone de cōceptione virginis gl̄iose. vltra quos adhuc peritissimi iuris consulti de illo ordine prodierūt. Sicut raymūdus de pēna fort⁹ cōpilator decretaliū. fr̄ io. colonien⁹. cōpilator sūme confessoꝝ. fr̄ brocardus theotonicus. fr̄ rogerus brixiēsis. frater bartholome⁹ pisanus. fr̄ vlricus argentinensis. ⁊ alij plurimi. Ob quod ⁊ plerīqz assūpti fuerūt ad ecclesie dignitates. Sicut hugo. postillator tot⁹ biblie. Robert⁹ anglicus. nicholaus de prato. Et alij multi q̄ fuerunt cardinales. Pontifices vero maximi fuerunt petrus de carātasia dictus innocentius quintus. Nicholaus ō treuisio dictus bñdictus vndecim⁹. Iohes de vercellis qui electꝰ sūm⁹ pontifex morte ꝓuent⁹ non fuit coronat⁹.

¶ Tertiū priuilegiū beati dñici dicit̄ prophetica illuminatio habuit quidē lumē ꝓphecie

UVA. BHSC. IyR_226

Sicut ꝓbatū ē inditijs mãifestis. ꝓdicãte. náqꝫ ipo patre glorioso in ytib⁹ tholosais cum quidã heretici essent icendio deputati aspexit sãct⁹ domic⁹ vnū eoꝝ. ⁊ officialib⁹ curie dixit. Istū reseruate. qō fcm ē. cōsus qꝫ ad eū blādeqꝫ alloquēs. Scio inquit fili mi q⁹ adhuc licet tarde. bon⁹ homo eris et sãctus. dimiss⁹ ille ꝑ annos multos i hereſi ꝑmansit. Tandem dei gratia illustratus ad lumeꝫ vitatis venit. Et fact⁹ frater ordinis ꝓdicatoꝝ vitam suaꝫ laudabiliter duxit et feliciter ꝓsũauit. Rome insup dū habitaret in sancto Sixto quadam die fratribus ad capitulū ꝓuocatis palam omib⁹ nũciauit. quatuoꝝ fratres ex ipis in breui duos in aia duos in corpe moꝝturos. Vnde ad aliquos dies duo fratres migrauerũt ad dominuꝫ. duo vero ad seculū tendentes penit⁹ de ordine recesserunt.

Quartuꝫ ꝓuilegiū bti dñici dr̃ miraculosa corruscatio. voluit eiꝫ de⁹ illuꝫ corruscare miraculis. Ex quib⁹ aliqua explicabimus. Rome die quadam adolescẽs ꝓsãguineus dñi Stephani cardinalis de fossanoua. lapsus equo ꝑcipiti grauiter collis⁹ deferebat exanimis plãgẽtib⁹ cũctis ꝓtigit illuc btm dominicũ ꝓperare. Quidam bon⁹ frater Trãchedus noie beatũ dominicũ exoꝝauit vt oꝝaret ꝓ illo. Quare beatus dominic⁹ fecit illud corp⁹ i cõclaue reportari. Et facta oratione ꝓtin⁹ cũ vite restituit. In loco sancti sixti architectũ cõtritum sub quadam ruina de cauerna subducũ orationis sue suffragio vite simul ⁊ sanitati restituit. In eodeꝫ loco cũ essẽt fratres circiter quinquaginta. die quadam inmunẽte refectiõis hora. ꝑcurator. s. frater Jacob⁹ romanus ad sanctũ Domicũ accessit. Exposuitqꝫ nõ esse panẽ ad suffitiẽtiam. At sanct⁹ dominic⁹ id qõ erat dumdi ⁊ sup mensam poni mandauit. Conuenerũt ergo fratres dũqꝫ ꝑ ordinẽ resideret ⁊ vnusquisqꝫ bucellam cum gaudio susciperet. Ecce duo iuuenes eiusdeꝫ habit⁹ formeqꝫ ꝓsimilis refectoriũ intrauerũt pallios plenos panib⁹ ferẽtes ⁊ beato dominico in capite mense silenter obtulerũt. ⁊ subito discesserũt ita q⁹ null⁹ vnqꝫ scire potuit vnde venerũt vel quo diuertissent. In eodem loco duꝫ ꝓnominat⁹ frater Jacob⁹ vnctione susceꝑta laboraret in extremis. dolentib⁹ fratrib⁹ q⁹ vtilẽ hominem ꝓdebant. dominic⁹ ꝓpassiõe mot⁹ excluſis omnib⁹ clausoqꝫ hostio orationi se dedit. fratrib⁹ qꝫ vocatis in columeꝫ fratreꝫ ipsis per manũ ꝓsentauit. In partib⁹ tholosanis cũ trãsiisset nauigio quãdam aquã nauta importune ꝓcium petebat. cũ beatus dominic⁹ mercedem eterne vite pollicebat asserens. Argentum ⁊ aurũ non est mihi At ille ad irã ꝓuocat⁹ ꝑ cappaꝫ eiꝫ apprehendit inquiens nisi solueris non te dimittã. Tũc vir dei erectis in celũ oculis paululũ intra se ipꝫ orans. mox in terrã ꝑ spicies denarium diuino nutu ꝓcuratum aspexit dixitqꝫ illi Tolle ⁊ me dimitte. Sũt ⁊ alia ei⁹ miracula multa in vita ipsi⁹ ⁊ in morte verissime cõprobata.

Quintum ꝓuilegiũ beati dominici dicit diabolica effugatio Ad sanctitatẽ namqꝫ ei⁹ conprobandã voluit de⁹ vt demões ab obsessis corporib⁹ ad ei⁹ imp̃iũ discederẽt. Vnde multos a demonib⁹ liberauit.

Sextũ ꝓuilegiũ beati dominici dicit felix ꝓsumatio appropin quante nãqꝫ sue ꝑegrinatiõis termino ꝓstitut⁹ apud bononiaꝫ. graui cepit corporis infirmitate lãguere vbi post mlta deuotiõis signa ad extremã horam veniens Anno dñi millesimo ducẽtesimo. xxj. dormiuit in dño. Ea die fr̃ Guale prior brixie postmodũ eiusdẽ ciuitat⁹ epus cũ se sopori paululum dedisset. vidit in sõpnis quasi aptum celũ ⁊ duas scalas quaꝝ vnã in sumitate retinebat crucifus. aliã ẽgo mater. Angeli aũt ascẽdebãt ⁊ descẽdebãt Et in ymo scalaꝝ sedes posita erat in qua sedebat quidã fr̃ ꝓdicatoꝝ facie hñs velatã caputio sicut solent fratres sepeliri. Jesus aũt ⁊ mater ei⁹ scalas sursum trahebãt donec sedentei celũ eleuato aptura celi clausa est Intellexit ex post ꝓdictus frater sanctũ dominicũ eadem die ⁊ hora ex hac vita migrasse. Eadem die frater Rabo. tiburc existens q⁹ audierat sãctũ pr̃ez bononie egrotare celebrãs missam cũ venisset ad illũ locũ in quo de viuis cõmemoratio fieri ꝓsueuit orãs ꝑ pr̃e fact⁹ est i extasi. Raptusqꝫ i spũ vidit virũ dei dominicũ corona quadã laureatũ totũqꝫ mirabili splẽdore fulgẽtez duob⁹ quib⁹daꝫ reuerendis viris comitatum hinc inde extra bononiã via regia ꝑ

UVA. BHSC. IyR_226

cedentē. Intellexitq; q eadem hora dominic⁹ ad celos migrauerat. s. hora sexta feria sexta.

Septimus priuilegiū beati dominici. dicit ecclesiastica veneratio. Nam ecclesia sctā dei statuit dominicū ab oib⁹ crīti fidelib⁹ venerandū cui⁹ festū celebrat annuatiz ordinemq; suū multis fauorib⁹ ⁊ gratijs spiritualib⁹ psequit. Sic enim placet summo deo qui vt pdixim⁹ in prima pte elegit dominicū ducē populi sui ⁊ pdicatorē euāgelice doctrine. Hic igit est ille pater ⁊ patriarcha eximi⁹ qui tetrū ⁊ horridū seculū sua vita ⁊ sctia illustrauit. Cui⁹q; filij in dies prauitatē hereticā validissime persequunt. Hūc deotione singulari colam⁹ q quem deus tāta magnalia dignat⁹ est opari. qui once carnis depositō. nūc gaudz atq; letat inter agmia angelor laudās ⁊ bñdicēs cristum p infinita secula seculor Amen.

Sermo quinquagesim⁹ non⁹ ō sctō vicētio doctore eximo ac celeberrio famosissioq; predicatore ordinis predicator.

IN medio ecclesie aperuit os ei⁹. Sapiētis ꝟba sūt ista ori ginaliter ecclesiastica. xv. ca. Instāte necessitate hor tempor quib⁹ mūd⁹ quasi tot⁹ vitijs erat obrut⁹. ⁊ cristiana religio naufragiū pati videbat. suscitauit deus spiritū sācti vincēty. qui sua pdicatōe innumerabiles populos puertit ⁊ fformauit. hūc nō ab re sancta romana ecclesia catalogo sāctor ascripsit. Que Calixt⁹ tercius in vrbe maxima solempniter canonizauit. statuitq; illū a cunctis fidelib⁹ venerāduz. Qua propter vt eius festiuitas deotione feruentissima celebret. dignuz duxi in hoc sermōe illi⁹ pdicatiois laudes eximias recensere. de quo puententissime dici pūt verba in thematе posita. in quibus tria misteria pponim⁹ ptemplanda.

Primū dicit pdonitatis.
Secūdum singularitatis.
Tercū vtilitatis.

Qz beat⁹ vincēti⁹ fuit pdone⁹ ad pdicādū. tū q; gra dei fuit in illo. tum ppter sctiā. tum ctiā ppter sanctitatē vite. Ca. primū.

PRimum misteriū ptēplādū de pdicatione sancti vincentij dicit pdonitatis. Fuit qppe ipe pdoneus ad pdicanduz euangeliū crūti triplici ratiōe

Primo ratiōe gre inspirantis.
Secūdo ratiōe sctie excellētis.
Tercio ratiōe vite resplendentis.

Primo fuit pdone⁹ ad pdicādū ratiōe gre inspirātis. pie quidem tenere possum⁹ bīm vincētū fuisse inspiratuz a deo. vt ordinem sācti dominici ingrederet. Nam vt in eius legēda narrat ipe nat⁹ ē valētie ex familia ferrarior pentibus clarissimis. ⁊ honestis. Qui tres filios genuerūt. s. petrū vincētiuz ⁊ bonfatiū. hic bonfati⁹ fuit iūris vtri⁹q; doctor pitissimus. qui extincta vxore suasu beati vincētij cartusien siū habitū suscepit. in quo daz monasterio extra muros valētie qō ab incolis vocat porta celi. Et ob sue vite grauitatezq; mox. post quatuor ānos illi⁹ ordinis elect⁹ fuit rector generalis. Et vt de beato vincētio dicamus. quibusdam indicijs quant⁹ euasur⁹ esset ostensum est. Patri nāq; ei⁹ dormienti nocte quadam visum est q cuz in ecclesia fratrū pdicator esset quēdam virum venerabilez in habitu sancti dominici pdicātem audiebat. Cūq; illū attēte deuotissicq; audirt. Ille dicebat Congratulor tibi. O fili dilectissime. post paucos enim dies vxor tua pariet tibi filiuz cui⁹ erit tanta vite itegritas tanta doctrine vtilitas tanta fame ac mirabiliuz operum claritas. q omēs hispāiaz galliazq; popli. cuz tāq; vnū ex veteribus apīis venerabunt Eritq; frater ordinis cui⁹ me cē vides post que dicta multitudo que ibi adeē videbat magnis vocib⁹ deo gratias ferebat. Itaq; dum ⁊ ipe in illi⁹ modi gratiaz actione sele multitudine pformē reddere conaret. statī excitat⁹ est conatuq; vocis dormiētē vxorē excitauit. Mater insup ipi⁹ vincentij dum pcepisset satis leuiter eum portauit. Et duz eum gestabat in vtero audiebat sepe tanq; voces canis latrātis emitti. qō a multis dei fuis pcipue a iohāne valentine vrbis epo. Interptatū ē q fili⁹ quē retinebat i vtero futur⁹ esset euangelij xpi feruentissim⁹ pdicator. Dū aūt ex vtero infans prodiret. ⁊ ad baptizandū delatus esset. multa erat inter suos de noīe ei ponēdo dissentio. Et sacer-

UVA. BHSC. IyR_226

dos illum baptisans. Vincētius inquit vo
cetur. q; ⁊ factū est. In infantia sua quiet⁹
erat ⁊ aspectu decorus. ⁊ grandiusculus fa
ctus frequentabat ecclias. audiebatq; libē
ter predicātes. quor gesta ⁊ vocē motusq;
quasi predicās aliis pueris referebat. Tan
dem ifis traditus euasit in virū doctissimū
Ita ut inter eos qui valentie phiam theo-
logiam q; pfitebant. sūmus oīuz haberet
Dū aūt decimū octauū attigit annū. pater
eius alio quin⁹ est eū dicens: vt ex trib⁹ eli-
geret vnū. aut vxorē duceret. aut ad roma
nā curiā pergeret. vt ibi exaltaret. aut ordi
nem ffrum predicator intraret. Cui vincē
tius rūdit anio iaz diu ꝓcepisse vt sancti do
minici susciperet habitū. quē pr̄ ad matrez
duxit. eiq; filij ꝓpositū indicauit. Cū bene
dictione itaq; vtriusq; parentis. ad ꝓuētū
fratr̄ predicator accessit. qui eū letāter ad
sacrum suum ordinē receperunt.

Secundo fuit ydoneus beatus vincēti⁹ ad
predicandū verbū dei rōne scie excellentis
Quāta debeat esse predicantiū scia. dixi in
quadragesimali nr̄o. in sermone de verbo
dei. Sufficiat igitur in hoc loco exprimere
q; fuerit doctus beatus vincētius. Ipse nā
q; post susceptū habitū oratōi ⁊ lectioni se
totū dedit. Et cū eius doctrina nota esset
a priore ꝓuentus inūctū fuit ei. vt ꝑ fratr̄
adolescentū ꝓfectu de dyaletica ⁊ de phia
aliquid legeret. q; cū humiliter iocundeq;
acceptasset. rumor impleuit aures multor
ciuiū. Et ad eius lectionez multi seculares
cōfugerunt audiebātq; eū legentē supra se
ptuaginta. In quo exercitio tres cōtinuos
annos cōsumpsit. postmodum missus fuit
barchinonā. ⁊ inde hilerdā in quib⁹ ciui-
tatib⁹ eo tpe florebāt studia liberaliū disci
plinar̄. Tandem cū theologie dedisset ope
ram. vigesimū octauū annū agēs magistra
li corona fuit insignitus. postea redijt valē
tiam. Vbi honorifice susceptus est. ⁊ q; sex
annos publice legit ⁊ predicauit. Ad quez
etiam ex vicinis ciuitatibus multi confluе
bant ut eum ⁊ predicantē audirent. ⁊ sub
tam insigni litterar̄ ⁊ mor preceptore ꝓfi
terent. Inter hec tpa venit valentiā. petr⁹
de luna cardinalis. s. clementis. qui clemēs
electus fuerat in fundensi ciuitate. ab illa
parte cardinaliū. que discesserat ab vrbāo
sexto. Is ergo ꝑetrus missus erat legatus
ad Carolū francor regē qui audita fama
beati vincentij eum secū duxit. ac tādiu te
nuit donec peracto legatōis tpe. ad ipsum
pontificē rediit. Tantū aūt fuit grata car-
dinali vincentij ꝓuersatio. q; vix multis p̄
cibus impetrare potuit licentiā. vt rediret
valentiā ad ꝓsueta legendi ⁊ predicandi ex
ercitia.

Tertio fuit ydoneus beatus vincenti⁹ ad
predicandū v̄bum dei. rōne vite resplēdēt
Fuit equidē vita ei⁹ virtutū splendore de-
corata. Nam quātū ptinet ad carnis mor
tificationē. xxxty. annis ꝓtinuis ieunauit
exceptis dūcis dieb⁹. Et sextis ⁊ quartis fe-
ris in pane ⁊ aquā. a quo ieiunio nūq; ab
stinuit. nisi q̄q; ex corpis infirmitate. Ite
nerabat discurrēdo nō equitās. sed ꝑ̄ys
pedib⁹. ꝓtentus solo baculo quē manu ge
stabat. Idq; fecit viginti duobus annis.
Sed postea ex quadā infirmitate sūgueme
te in tibia grauior effectus fecit sibi q̄uiri
asinū. quo vehebat quotiēs de ciuitate in
ciuitatē volebat ꝓficisci. Et tpe autez quo
cepit euāgelizando discurrere. vsq; ad extre
mū vite sue terminū. nunq; nisi aut super
sarmentor. aut palear̄. aut huiusmōi rer
stramib⁹. aut paupe sacculo modica lana
pleno cū eisdē vestib⁹ quib⁹ indutus erat
dormiebat. Et ꝓuna insuper adolescentia
vsq; ad vite sue terminū. singulis noctibus
corpus suū disciplinis flagellabat. Et si for
te egritudinis impedimēto illud facere ne-
quiuisset. hoc a suis fidelib⁹ socijs fieri vole
bat. Quid de illius humilitate dicemus. q̄
tanta fuit. vt quascūq; dignitates ecclicas
animosus effugerit. Nā nec dignitatē car
dinalatus voluit acceptare. Defūcto nāq;
clemente auunculo. creatus fuit ꝑetrus
de luna. qui fuit bñdict⁹. xij. A quo p lr̄as
vocatus fuit scūs vincenti⁹ ⁊ ꝓfessor ei⁹ fa
ctus. ac mgr̄ sacri palacij. Et qm̄ romana
ecclesia tunc scismate fluctuabat. Erantq;
tres pontifices. videlz ipse benedictus. xij⁹.
Gregorius. xij⁹. Et Joh̄. xxiij⁹. Facto con-
silio ꝓstantiēsi in quo creat⁹ fuit papa mar
tin⁹ quint⁹. Cū renūciassent greg⁹. ⁊ joh̄.
Beat⁹ vincenti⁹ ꝓ pace ⁊ vnitate ecclesie
suasit bñdicto. vt ⁊ ipse cederet. q; cū ille fa
cere recusaret. licentiā petijt discedendi.

UVA. BHSC. IyR_226

Pontifex vero aduocatis multis ex platis qui eius curiaz sequebãt. paratoqz rubeo pileo. voluit eũ facere cardinalẽ. at ille gratias ei referẽs oblatũ sibi honorẽ penit⁹ recusauit. ⁊ licentiã petijt quã tandẽ obtinuit. vt pergeret ad diuersas mundi partes p̃dicans regnũ dei. quante aũt fuerint mũdicie ⁊ puritates. q̃tũue castitatem dilexerit. ostendũt precipue duo exẽpla. que de ipso verissime recitant. Primũ est: q⁹ dũ ipse p̃dicabat valentie. Mulier quedã capta fuit amore ipsi⁹. q̃ fingens aduersaz valitudinẽ atqz in lecto decubans vincentiũ vt ei cõsoleret postulabat aduocari. q̃ veniẽs ad eaz intrãsqz camerã ei⁹. exeũtib⁹ aliis remãsit ipse solus. qui ad pñtiam cepit puellã exhortari. At illa blãdis verbis ei suũ secretum aperuit. inhonestosqz gestus corpis ei exhibuit. q̃ oia ille abhorrẽs. pri⁹ eã caritative ꝓmonuit. inde ab illa secessit. q̃ confusa cogitauit clamando viro dei infamiã inferre Et q̃z primũ vocẽ voluit emittere. dyabol⁹ eius corpus grauissime vexare cepit. ⁊ cũ id fecisset diebus multis. Tandẽ cepit dicere. Ex hoc corpe nũq̃z me poteritis pellẽr. nisi huc veniret vir ille q̃ in medio posit⁹ igni. non potuit ab igne ꝓburi. Et cũ audiẽtes nescirẽt q̃d vellẽt hec verba significar. q̃dã de circũstãtib⁹ dixit. Aduocet fr vincẽti⁹ q̃ confessionẽ ei⁹ audiuit. ⁊ ẽ vir scũs ⁊ sapiẽs. ⁊ intelliget hec. q̃ vocat⁹ adũtit. Et ecce demon vlulatũ teterrimũ emittẽs. heu adest inquit. vir ille qui in medio ignis positus non fuit ab igne cõbustus. Et hec dicẽs protinus abijt. Et corpus semimortuũ dereliquit. Scõm quod õ illo cõptũ ẽ dum aduc valẽtie fuisz narrat. Suggessit enim dyabolus nõnullis inuidis ⁊ malignis. vt mulierẽ quandã meretricẽ specioſissimã p̃cio ductã in cellaz ei⁹ nocte introducerẽt. Capto ergo oportuno tpe quo videt vicẽtius ipse ex more in ecclesia oratioi insta-bat. Memorata femina in cellam eius introducta est. Vincentius ab oratione egrediẽs clauso hostio ⁊ in locũ vbi dormire solebat veniẽs. reperit mulierẽ sedentez. ⁊ in primo aspectu vehemẽter obstupuit. et anteqz eã alloqueret multa cogitauit. Sed tamẽ nõ extimauit illaz esse mulierez. quin ymo putabat dyaboluz esse. qui in spetie mulieris eum decipe voluisset. Vnde hoc pacto. locut⁹ est. Que tibi causa fuit vt huc venires in tali forma maledicte dyabole. qui seruis dei nouis dolis semper insidiaris. Meretrix rñdit. Femina sum non dyabolus. Sz obsecro te vt me pacienter audias. fer quatuor menses sũt q⁹ tuo amore sum capta. frequẽter tẽptauit vt vel diei vel noctis tẽpore. ad te venire potuissem. Sz nũq̃z mihi misere sese obtulit opportunitas. Nũc aũt a nemine hominũ visa. huc ingressa sum. Et necessarium est vt hoc in lectulo simul hac nocte dormiam⁹. Eroqz de cetero tibi deditissima. ⁊ famã tuã cũ silentio ꝓseruabo. hec ⁊ silia loquens in oscula ⁊ in obscenos amplexus ruere voluit. Ac vincẽtius viriliter ei resistens dure illã increpauit. Que ꝓpũcta p̃rupit in lacrimas ⁊ causaz quare ad ipsum tẽptandũ accesserat. retexuit. petijtqz humiliter veniã. ꝓmisitqz meretriciũ relinquere. Sicqz ab eo cũ mlta meritꝫ ꝓtritõe discessit atqz rlicta spurcitia meꝛtricali. vixit accepit ⁊ de cetero modestissime vixit. Quib⁹ exẽplis facile indu cimur vt eũ ꝑgrinitat⁹ corona credam⁹ rdimituz. Sz adhuc mãsuetudinem illi⁹ cogimur admirari. que tanta fuit vt iniurias ⁊ isidias maloꝝ equo aio ferꝛt. illisqz pijssime idulgerꝛt. Inter cetera tamẽ stupenda que animi sui benignitatez ostẽdit occurrit vnuz explicãdũ. q⁹ in ciuitate valẽtie euenit. Frater quidã theologie magister lasciuus ⁊ dissolutus inuidens fame ⁊ opinioni sancti vincẽti. post mltas ỏtractiones. voluit nomẽ sancti viri modo qui sequit maculare. Introduxit quidẽ nocte in cõuentu meretricẽ quãdã que secuz dormiuit. Erat mulier hec aduena. que et illis diebus valẽtiã aduenerat. Mane aũt ꝓsoluto p̃cio meretrici. non tamẽ qualẽ se habiturã sperabat. eaz vt potuit secreto emisit. Illa vero mltuz frꝛis intuita vt videlicet cũ effigiez posset agnoscere. anteqz cellã egrederet cum obsecrauit. vt sibi suũ nomez indicaꝛt. At ille vocor inquit magr vincẽtius Abiit meretrix ⁊ lenoni ei⁹ multisqz aliis dixit. q⁹ in quẽtu fratr p̃dicatoꝝ p integrã noctẽ cuz magistro vincẽtio dormisz. nec tñ dignaz laboris mercedẽ accepisz. ita fatuz ẽ. vt turpis hec fama p vnũ saz vrbẽ diuulgaꝛt. p idẽ tẽpus erat valẽtie germa⁹

UVA. BHSC. IyR_226

ille ſancti vincentij bonifatius. de quo in p̄
cedētibus fecim⁹ mētionē. qui ⁊ in illo an-
no p̄ patrie illi⁹ veteri ꝓſuetudie mgratus
gerebat patr̄ iurato r̄. Huic multi que de
beato vincentio dicebāt narrauerūt. que
tū ipſe credere nec voluit nec potuit. ſed exi
ſtimauit omnia ex inuidia emulor̄ p̄cede
re. Ex ei⁹ itaq; ꝓſulto hȳ qui ſecū mgratus
gerebāt. ſtatuerūt vt fieret in vrbe generalis
p̄ceſſio. in qua oēs religioſi q̄uenirēt. Sta
tuto aūt die bonifatius ipſe ⁊ vnūſa nobi
litas vrbis ſeſe collocauerūt in loco q̄dam
vbi meretricē illā ſtare voluerūt. Procedē
tibus ergo ſingulis fratrib⁹ tandē trāſeūte
magiſtro vincentio. illi nobiles interroga
uerunt eam. an ille eſſet. cū quo dormierat
non inquit illa. Et aduenīēte illo qui ſcel⁹
ꝓpetrauerat. Illa digito eum demōſtrans
Ecce inquit iſte eſt ille frater ingratus. fini
ta itaq; ꝓceſſione bonifatius ceteriq; no
biles. infamatorē aduocauerunt. Qui pec
catuz ſuū celare non valēs. publice ꝓfeſſus
eſt. pgenſq; ad beatū vincentiū qui adhuc
factum ignorabat. ab eo cū lacrimis venīā
poſtulauit ⁊ obtinuit.

De ſingulari excellentia predicationis bea
ti vincētij. qui ⁊ multis annis. ⁊ diuerſis
populis predicauit dño cooperāte. ⁊ ſermo
nem miraculis ꝓfirmante. Capitulū ſcōm

Secundū miſteriū ꝓtēplandū de predi
catione ſancti vincentij. dicit ſingula
ritatis. Fuit equidē predicatō ei⁹ ſingular⁹
⁊ excellētiſſima valde maxīe ꝓpter tria.
Primo ꝓpter cōtinuatōnem
Secūdo ꝓpter cōmunicatōnē.
Tertio ꝓpter confirmationē.
Primo predicatio eius fuit cōtinuata per
plures annos. Nam licet antea in multis
locis verbū dei euāgeliſaſſet. tū a trigeſimo
octauo ſue etatis anno. cepit ſuaz p̄dicati
onum ꝓtinuū exercitiū. pſeuerauit vſq; ad
ſeptuageſimū quintū annū vite ſue. quo ex
hac luce migrauit. In hoc aūt diſcurſu re
rum ſuaz ordo talis fuit. Nocte quiq; ho
ras quieti tribuebat. reliquas ptes noctis
aut oronib⁹. aut ſacris lectōib⁹ occupabat
Mane vero ad locū quo populi euāgeliza
turz expectabāt ſe conferebat. primūq; ipſe
miſſaz cāt̄ādo celebrabat. deinde p̄dicabat
poſtea volēs ſatiſfacere deuotiōi populoz.
eis manus oſculandas prebebat. oblatoſq;
ſibi infirmos cruce ſignabat. Dicebatq;.
Signa aūt eos qui crediderit. hec ſequent̄
Super egros manus imponēt ⁊ bene habe
bunt. deinde adiciebat. Ihesus marie fili⁹
mūdi ſalus ⁊ dña. qui te traxit ad fidem ca
tholicā te ꝓſeruet in ea ⁊ beatū faciat. ⁊ ab
hac infirmitate te liberare dignet̄. amen.
Poſtea cibū cū dei bñdictōe ſūmebat. nūq;
voluit niſi vno ferculo vti. ab eo anno
quo religionē ingreſſus eſt. vſq; ad termi-
nū vite. a carnibus ſp abſtinuit. vinū mul
ta aqua ꝓmixtū ſemp ſummebat.

Secūdo p̄dicatō ſācti vincētij fuit excellēs
⁊ ſingular⁹. rōne ꝓmunicatōis. qz fuit mlt⁹
popul⁹ ⁊ gētib⁹ coīcata. Regiones enīz in
quib⁹ p̄dicauit. hec fuerunt. Catalonia.
Regnū valētie. Aragonia. vniuerſa hiſpa
nia. in q̄ ſunt. portugalia. gallitia. nauarra
Predicauit etiā in gallia. in comitatu tho
loſano. In linguadoch. in delphinatu. in
auinione. in ſabaudia. in aluernia. i hiber-
nia. in burgūdia. in normādia. Inuitq; ad
inſulam maiorican̄. ad angliaz. ad ſcotiam
deſcēdit. In ytaliā. ⁊ vniuerſaz regionē pe
dis mōtis luſtrās. demū venit vſq; ianuaz
ſemp euāgelizans. Predicauit etiā alexan-
drie. vbi interfuit ſanctus Bernardinus.
tunc adoleſcēs de quo ipſe vincētius publi
ce retulit ꝓphetico ſpū. Futur⁹ illū i breui
totius lumē ytalie. q̄ ſequutū eſt. Sanct⁹
quidē vincētius. xxx. ānis obiit priuſq; ſan
ctus bernardin⁹. Et ſanct⁹ bernardin⁹ ca
nonizatus eſt quiq; annis p̄uſq; ſanct⁹ vi-
centius.

Tertio predicatio ſancti vincētij fuit ſingu
laris. rōne ꝓfirmatōis. quia fuit multis mi
raculis ꝓfirmata. Ex q̄b⁹ aliq; referamus.
Diſcedente viro dei ex vico que eſt ciuitas
catalonie. ⁊ verſus barchinonā ſe cōferēte
ad quoddā hoſpitiū declinauit. Illi vero
quib⁹ erat cura de refectione. interrogaue
runt hoſpitē. ſi quid ſibi eſſet q̄ viro dei ce
teriſq; eū comitātib⁹ ꝓmedēdū apponeret
Hoſpes rñdit. nihil ſibi eſſe niſi paz farine
parūq; vini in dolio. Illi reſponderunt. ex
farina que tibi eſt ꝓfitias tot panes. q̄t po-
tes. vt ſaltim cibari poſſit hic ſeruus dei. ⁊
aliqui nobiles qui cū cōmitant̄. vnū quo

UVA. BHSC. IyR_226

qz de dolio extractū iusserūt reponi. i quod dam ligneo vase. qđ ab illi⁹ loci incol' portatoria vocat'. ¶ Portūo itaqz tpe cepit beatus vincētius sese ad discūbēdū accingere At viri pdicti ei nūciauerūt neqz panē neqz vinū vniuerse multitudini posse sufficere Qz cū audiuit vir sanctus de summa dei liberalitate ꝓfisus. iussit eis ne cui dicerent aliud. sed panes quos habebāt quo modo melius possent multitudini distribuerent vinū vero in portatoria posituz. ab oībus quēadmodū ꝓsueuerāt sūmi ꝓmitterent. ¶ Cepit inde benedictōne facta cū vniuersa multitudine ferme triū miliū hominū discumbere. ¶ Dor aūt dū panes qui erāt qui decim distribuerent' vinūqz sūmeret'. non solū ex eox multiplicatōe est illa multitudo saciata. sed etiā ipm vinū qđ fere acetū erat in optimū mutatū est. ¶ Qđ vbi ꝓpendit hospes humi ꝓstrat⁹ a beato vincētio benedici postulauit. quo viso miraclo oēs deo grās retulerūt. Altera vero die hospes pma luce ꝓsurgēs. paráſqz ꝓ farina ⁊ vino ad vrbē velle ꝓficisci. archā farina ⁊ dolium optio vino vſqz ad summū plenū cō periyt. Aduocatis deinde non nullis trāse untibus eis rē gestā narrauit.

¶ Predicāte beato vincētio in quadaz villa ꝓtigit vt narraret factū illō mirabile quo fertur. sancta margarita dyabolū ihumana specie sibi apparentē humi ꝓstraussē. Erat inter eos qui vix dei sequebant'. adolescēs quidā lōbardus cui⁹ erat multa simplicitas. Ideo audiēs duellū illud cepit intra se dicere. Si deus aliqñ ꝓmiserit vt visibili specie dyabolus mecū certare voluerit eū ꝓsimili mō sternā. tñqz pedib⁹ calcabo quousqz eū suppauero. Igit circa pmaz ⁊ vigemsiā horā ex villa egrediēs. captatoqz sibi oportuno loco ad ozādū genua flectēs petijt a deo sibi concedi vt dyabolū visibili forma ei apparere ꝓmittat. de quo possi victoriā reportare. Inter hec venit mulier q̄ dam falcē manu deferēs missa ad metēduz ferraginē qua ibidē cāpus plenus erat. hec aūt mulier erat a natiuitate muta. ¶ Que veniēs in locū vidēſqz adolescētē inter segetes genu flexū vehemēter expauit ac aliquā tulū retrocedēs cepit uocē sine expressione sermonis emittere. ⁊ ipſi adolescēti q̄busdā signis manuū ⁊ capitis minabat'. Ille cernens feminā esse decrepitā corpe oblōgam facie maculētam laceratas vestes habentē. voces altas sine exꝑssiōe verbox emittētez sibi falce quā manu portabat minantem. dyabolū esse estimauit. creditqz suas preces exauditas. ¶ Quare in eā irruēs in terrā deiecit. venisti inquit maledicte dyabole venisti. ¶ Non certe me visibili certamie superabis. quē inuisibili superasti tēptatōne sepissime. ¶ Hec dicēs crinib⁹ eā huc ⁊ illuc trahēs mō manib⁹ aliqñ falce quā ipa portauerat tādiu verberauit totqz sibi vulnera in facie ⁊ in ceteris corporis ptib⁹ intulit. q̄ eā seminecē reliquit. Ad vocē autez vtriusqz magna multitudo cucurrit. ⁊ videntes qđ factū fuerat adolescētē captum carceri detruserūt. ¶ Relata sunt hec beato vincētio. qui corp⁹ fere exanime ad se illico ferri iussit. mox frontē deinde pectus vltio cor mulieris cruce signauit. Et ecce corpus qđ extinctū videbat respirare cepit. ⁊ feia quā a natiuitate ois catalonia mutā ꝓgnouerat. loquuta est. Et sacerdotē petijt. cui ꝓfiteret'. qui dū venisset cōfessa est singula ꝓferēdo distincte. ac si nūq̄z muta fuisset. deinde petijt cetera sacra sibi ꝓferri. postremo se morientē dño cōmēdauit. ⁊ loq nūq̄z desijt quousqz spiritū exalauit. Adolescēs vero beati vincētij precib⁹ a suspēdio liberatur. ⁊ iussu vincētij in ytaliaz remeauit. In villa sancti mathei non longe distante ab vrbe valētie. in qua beatus vincēti⁹ aliquos dies cōmoratus fuerat. visus est vir quidā venerabilis spēm ⁊ habitū gerēs hominis heremite. qui se vltro obtulit beatū vincētiū vna cū aliys sequuturꝫ. Fuit ergo a cūctis magna cū iocūditate ⁊ hūanitate susceptus. Itaqz in initio fuit ei⁹ puersatō oībus gratissima. post paucos vero dies cepit detrahere doctrine beati vincenty. ita ut aliquos subuerteret. venerūt hec ad aures officialiū. ¶ Qui eum captū ac cathenis vinctum carceri manciparūt. Altera vero die volētes eū examinare. missis ad carcerē ministris qui cū adducerēt neminē nisi cathenas inuenerūt. ¶ Dox ad vix dei venientes rem gestam narrauerūt. qui surridens non homo inquit vt putabatis. sed dyabolus fuit. volens impedire fructum quem ex

UVA. BHSC. IyR_226

predicatione mea multi consequũtur. Oratione sua in barbasen sedata fuit tempestas que mota est. dum volebat populo predicare in festo apl̃oꝝ petri ⁊ pauli. Idez factũ est tholose in festo sancti martini. In ciuitate carcasone a mense iunio vsq; ad ianuariũ tanta fuit terre siccitas vt oes de fructib⁹ colligẽdis desperarent. Et duo caucrunt ciues beatũ vincentiũ qui tholo se predicabat. ad quos cuꝫ veniisset quarto die quo fuerat ciuitatẽ ingressus finito sermone. monuit populũ vt omnes genua flectcrent. ⁊ dei misericordiã implorarẽt. ipse etiã orauit deinde se erexit ⁊ in aere fecit salutare signũ. habito inquiẽs ⁊ domio grãs referatis. Exaudite sunt oꝝones vestre. vix verba finierat cuꝫ subito aer nubibus plenus est. ⁊ tanta aquaꝝ habundãtia est e celo dimissa quãtũ incole illarum regionum sese vidisse meminerint.

In ciuitate castrensi que est in gallia in festo ascensionis xp̃i. oblatũ sibi hominẽ qui paralisim septẽ annis passus fuerat. benedixit ⁊ sanatus est. In qua ciuitate ꝓxima die maximã tempestatẽ motã dũ p̃dicaret crucis signo facto penitus fugauit.

In mõtesquino nõ lõge a tholosa. vir quidam gerard⁹ noie. morbũ caducũ patiens accepta bñdictõe a viro dei liberat⁹ est.

In loco quẽ dicũt de monte oliuo ꝓpe carcasonã. quendã mercatorẽ cui nomen guielmus. trib⁹ annis visu orbatũ post factaꝫ bñdictõem. ad oculoꝝ officiũ restituit.

Valentie ductũ ad se horez qui fuerat mutus quadraginta annis cruce in ore signauit. ⁊ ille statim locut⁹ est. soluq; lingue officio vsus fuit q̃diu vixit.

Surdũ aliũ q octo ãnis nũq; audierat. fcõ tei⁹ aurib⁹ signo crucis pfectissime audiẽ fecit.

Apud mursiam hispanie ciuitatẽ. q̃dã estatis tpe. tanta fuit locustaꝝ ⁊ bruchoꝝ multitudo. q̃ in quatuor dieꝝ spacio fere consumpserant q̃cquid viride habebat in cãpis. Vincenti⁹ illis diebus in ipsam vrbem venerat. quẽ ciues lacrimantes requisierũt vt ꝓ ipsis oraret. Qui statiz iussit aquam afferri. eãq; bñdixit. deide extra vrbẽ egressus ꝛ locustas ⁊ bruchos ipsam aquaꝫ aspsit. Altera vero die mortua cõperta sunt illi⁹ generis animalia.

Voluit etiaꝫ deus beatũ vincentiũ spiritu illustrari ꝓphetico. Nam ⁊ de calixto sicut etiã ⁊ mihi retulit sanctitas sua. p̃dixit mi cum filiũ futuꝝ pontificem maximũ.

Barchinone tpe q̃ erat maxia penuria p̃dicans populo. p̃dixit duas naues ea die honustas foze victuras de qb⁹ illa erat mẽto ꝓnũciauit mortẽ cuiusdã fratris heremitani. Et etiã cuiusdã alterius monachi.

Cum apud cesaraugustã nobilẽ aragonie ciuitatẽ predicaret medium sermonẽ interrupit. cepitq; vehemẽter flere. deinde lacrimas tersit. demũ ad populũ iocũdo vultu cõuersus. Hac inquit hora mater mea valentie extincta est. ⁊ ad requiez celestis regni perducta. Que verba audiẽtes notauerunt. Et ex facti postea euidẽtia vera fuisse comperta sunt.

Quã fructuosa fuit predicatio sancti vincentij in conuersione peccatoꝝ ⁊ baptisationc infideliuz. ob quod gloriam ingentem adeptus est.

Capitulum tertium.

Tertium misterũ ꝓclandũ de predicatione beati vincentij. dr̃ vtilitatis. Ex eius nãq; predicatione triplex vtilitas est exorta.

Primo dr̃ peccatoꝝ conuersionis.
Secunda infidelium baptisationis.
Tertia sui ipsius glorificationis.

Prima vtilitas que exorta est ex p̃dicatiõe sancti vincentij. dr̃ peccatoꝝ conuersionis Quis nã explicet quot peccatores audientes verba vite ab ore vincentij ꝓuersi sunt ad dñm deũ suũ fuerũt fer innumerabiles inter quos fuerat capitale odiũ multorum annoꝝ ꝓpter necẽ. aut amicoꝝ aut affinium aut ꝓsanguineoꝝ generatim. qui eo p̃dicante cũ magna ꝓpunctõe. in mediũ surrexerũt. clamantes se velle ꝓcere inimicis. ⁊ homicidis. vir aũt dei in hijs multa cautela vti solebat. ⁊ nã huiusmodi penitẽtes iubebat p̃mũ oscula pacis dare inimicis. Deinde spectante vniuerso populo. a notario publico quẽ ad hoc ipse secũ ducere cõsueuerat. illoruz remissiones ãnotari faciebat. Meretrices. lenones. homicidas. pirratas. dei ⁊ sanctorum blasphemos. ⁊ huiusmodi generis homines quadraginta vere milia reduxit ex sceleꝝ ꝓfunditate. non solum ad mẽtiũ

UVA. BHSC. IyR_226

contritōez sed etiā ad agēdā penitētiā pub licā. ¶Nec duz viuere dz q̄ tm̄ fructū fecerit aiaz. qñ vt p̄dictū est p̄dicabat dño coope rante ⁊ sermonē ꝓfirmāte sequētib⁹ signis ¶Inter q̄ erat mirabile valde. q̄ apud vnū sos hispanie gallieqz ⁊ ptalie populos. sua p̄dicatio fuerit ⁊ sp sua lingua mīna fuerit locut⁹. oēs tñ sic loquētē intelligebāt. fru ctūqz sue doctrine capiebāt. pinde ac si sin gulox auditox lingua loqueret. ¶Hui⁹ rei testes fuerūt plurimi theotunici ⁊ anglici. quox ydeoma quātū distet a lingua valē tinox. nouit populus vniuersus. ¶Testis est ⁊ illa gallie regio q̄ nr̄is tpib⁹ britaia apel latur. ¶In qua duob⁹ annis stetit ⁊ ibi feli cem cursum vite consumauit. Sunt in illa patria hoies vtriusqz sex⁹ innumerabiles. quos vocant britones britonizātes quox ydeoma obscurissimū est. vtpote nullis ni si ipsis cognitū. ⁊ qui sunt nō nisi se inuicē intelligētes. qui tñ vir dei nōminus intel ligebant. q̄z si in eox lingua predicasset. ¶Ibi multa deus per illum miracula fecit. ¶Hzor quippe ducis britanie ⁊ frācie regis filia religiosissima. multis annis infecunda fuit. Sed postq̄z a vincētio bñdictōez acce pit. concepit. pepitqz filios. quox vn⁹ fuit petrus. vir magne ꝓbitatis. qui p̄ri succes sit. fuitqz dux britanox. ¶Maxima itaqz mul titudo erepta est de manibus diaboli. mu crone predicatōis sue. ¶Erat enīz in vicioz reprehensione terribilis. adeo q̄ frequentis sime accidit vt multi in peccatis obstinati eius predicatōem audiētes. sic cōmoti sunt vt in terrā tremebūdi prostrati coz̄ vnā sa multitudine veniā precarent. ¶Et q̄uis ipsis peccatoribus sic terribilis videret. tñ sua verba cum tanta moderatōne mitiga bat. q̄ ipsos miro quodāmō alliciebat vt ad eum audiendum traherent.

¶Secūda vtilitas que ꝓuenit ex p̄dicatōne sancti vincentij dicitur infidelū baptisatō ¶Contra iudeos nāqz ita acut⁹ ac copiosus acerqz disputator fuit. eis itaqz scripturaz sacraz sensum aperiebat. vt in diuersis ci uitatib⁹ super viginti quinqz milia fecerit baptisari. ¶Multi quoqz sarraceni quoruz in hispania magna copia est. sacrilegā ipso rum sectam abnegantes suasione eius sacz baptisma suscepērūt. quox numerus octo miliū ferme fuit. ¶Tam gratiosa erat doctri na eius. vt etiam ipsi infideles q̄z sepe vltro currerēt ad ip̄m audiendū. ¶Apud cartusiā catalonie ciuitatē. cum ascendisset ad predi candum nō statiz cepit vt solebat ¶Quāob rem expectās popul⁹ admirabat. q̄d fi⁹i vellet illa mora in silētio. ¶Ipse autem hoc animaduertens. ¶Nulla inquit sit in vobis ad miratio. ¶Expecto enim gr̄am dei vobis ad uenturā. venient namqz huc hoies quorū aduentus vobis oibus erit gratissim⁹. vir verba finierat. ¶Et ecce iudeox multitudo illuc venēs dixit. se velle vicentij doctrinā audir. ¶At vincēti⁹ corā oi mltitudie eos i terrogabat. q̄s nā eis suaserat vt illuc ꝓfi ciscerent. ¶Illi rñderūt q̄ ncie suadēte sed sua ꝓpria spōte venerāt. ¶Igit vincentius dicēdi principiū fecit. ⁊ tanta gr̄a diffusa est in labys eius vt illa die multi ex illis indeis ad fidē x̄pi ꝓuerterent. ¶Rex granate audi ta suox opez celeberrima fama misso lega to quodā viro in sua lege doctissimo eum ad suum regnū ire obsecrauit. vt nō soluz videre sz etiā p̄dicātē audire potuisset. fide publica sibi ꝓmittēs. vt in ei⁹ regno possz legē x̄pi libere p̄dicare. q̄ ⁊ factū est. ¶Et ip se rex videns ex ea re multos ex suis sacz bap tisma susceputuros timēs ne ex hoc pelleret a regno nō est passus. vt vir dei vlteri⁹ ibi ꝼmonē diuinū effunderet. ob quod ipe ad cristianos rediit.

¶Tertia vtilitas q̄ exorta est ex p̄dicatōe san cti vicētij dr̄ sui ip⁹ glorificato. ¶Voluit eni ve⁹ ip̄m glorioſuz reddē. nō solū i beata vi ta. sz i ꝺ mūdo tā i morte q̄z etiā p⁹ mortez. ¶Cū enīz ex britania decedere decreuisz. ¶Ex venetensi vrbe asino vt solebat vect⁹ nocte iter arripuit. pergēsqz multa milia passuz demum lucescente die ante portas ciuitat se esse deprehendit. ¶Qua ex re ad socios cō uersus. ¶Redeam⁹ inquit fratres in vrbez qz dei voluntas est. vt hoc loco vite nostre cursus pagat. ¶Paucis post dieb⁹ occupa tus grauissimis febrib⁹ fratres suos cōuo cauit. eisqz dixit se ex hac vita migraturz. ¶Factaqz per eum humili confessione absolutioneqz plenaria absolutus secundū cō cessionem sibi factaz a martino quinto sa lutaria sacramenta venerabilis ienep omnia religiose suscepit.

UVA. BHSC. IyR_226

Appropinquante vero termino vite petijt vt legeretur passio xpi. iuxta narrationem quatuor euangelistaruz. ¶Postea voluit audire septem psalmos penitentiales. In fine vero totus iocundus ⁊ hilaris iunctis elevatisqz manibus ac oculis in celum. ℣Felix illa anima ad dñm cuolauit. ¶Monas apl' Anno domini millesimo quadringentesimo decimo nono. Et quēadmodum dum viueret multis claruit miracul'. sic post eiꝰ morte vsqz in hodiernum diem miraculis rutilare non cessat. ¶Hunc calixtus tertius in die ⁊ in festo sancti petri cathalago sanctorum ꝓ consuetudine cristiane religiōis assciripsit. ¶Hunc omnis ecclesia dei merito veneratur. hunc fideles precipuum patronum habent. ⁊ aduocatum. qui eius presidiuz implorantibus cum fide ⁊ deuotōne liberalissime subuenit. Cuius meritis deꝑ cemur cristum. vt nobis tribuat eternam pacem. Amen.

Sermo sexagesimus de corona beati petri martiris ordinis predicatorꝫ.

Coronabit' qui legitime certauerit. Doctoris gentium verba sunt ista. originaliter secunde ad timotheum secūdo capitulo. ¶Nullus formidare debet mire quodcunqz prelium pro cristi amore. qui ⁊ opem ferre pugnantibus est paratus. ⁊ victoribus coronam largitur. ¶Hinc Jacobꝰ primo. ca. ait. Beatus vir qui suffert temptationem quoniaz cum ꝓbatus fuerit accipiet coronam vite quam repromisit deus diligentibus se. Et paulus de se dicebat. secunde ad timotheum. v. c. Bonum certamen certaui. cursum consumaui. fidem seruaui. In reliquo reposita est mihi corona iusticie. quam reddet mihi dominus in illa die iustus iudex. ¶Propterea gloriosus petrꝰ martir audacter cum hostibus anime congressus est. quem dominus gloria ⁊ honore coronauit. Cum autem hodierna die festum eius ad eius laudes enarrandas inuigilare debemus. de quo loquuturi ad coronā sue victorie vertemus sermonem. De qua tria misteria ꝓponimus contēplanda.

¶Primū dicitur conditionis.
Secundū multiplicationis.
Tertium ostensionis.

Qz corona beati petri martiris longe precioſioz fuit. qz quorūcūqz imperatorꝫ ⁊ regū ⁊ de ipsa aureola. Capituluū primū.

PRimum misterium contemplandus de corona beati petri martiris. dicit conditionis. ¶Non enim fuit talis quales consueuerunt deferre hij qui in bellis temporalibus victores euaserunt. de quibus mentionem facit plinius. in libro sedecio. de naturali hiſtoria. Dicit enim qꝫ antiquitus nulla nisi deo dabatur gestāda corona additqz. primum omnium liberum patrē suo capiti coronam ex hedera imposuisse. ¶Romani autem vt etiam attestatur aul' gelius libro quinto. noctium acticarum. dabant coronam triumphalem. obsidionalē ciuicam. muralem. castrensem. ⁊ nauale. Triumphales corone erant auree que ob honoreꝫ triumphi mittebantur imperatoribꝰ. hee antiquitus ex lauro vl' mirto erāt Sed crescente potentia romanoruz ex auro facte sunt Obsidiōalis corona erat quā liberati ab obsidione dabāt duci qui ipsos liberauit. Et talis erat graminea ex eo fcā gramine quod eo loco generatum esset intra quem clausi essent obsessi. Corona ciuica dicebatur. vt etiam valerius scribit rubrica de iure triumphandi. quaz ciuis ciui a quo fuerat seruatus in prelio in testeꝫ vite salutisqz fue dabat. Et talis ex quercu erat. quoniaz tibus victusqz antiquissimꝰ ex quercu fuerat. hac corona ciuica. L. gellius vir censorius in senatu Ciceronē consulem donari a re publica censuit eo qꝫ eiꝰ opera fuisset atrocissima illa coniuratō catiline detecta. ⁊ vindicata. ¶Muralis corona erat aurea que donabatur ab imperatore qui primo scandebant muros hostiuz Castrensis corona erat aurea. hāc imperator illi donabat qui primus castra hostiuz intrabat. ¶Naualis similiter aurea erat. rostris nauium insignita. qua donari consueuerat qui primus in nauali prelio armatꝰ in nauem hostium transiluisset. Cepitqz in bellis piraticis eaz dante pompeio magno

UVA. BHSC. IyR_226

Erat etiam corona ouatis. ⁊ postea oleagina que ⁊ supradicte cum incredibili gloria portabantur. Sed corona beati petri martiris omnes illas incomparabiliter excedit que nil aliud est nisi premium illud eterne beatitudinis quod adeptus est post cursuꝫ presentis vite. In quo assequutus est aure olam cum virginibus. martiribus ⁊ predicatoribus. Sed vt ista melius intelligant de ipsa aureola tria sunt consideranda.

¶Primu quid est aureola.
Secundu a quibus differt aureola.
Tertiu quibus debetur aureola.

Ad primum respondetur ex dictis in compendio theologie libro septimo. Q aureola est mentis speciale gaudium. veniens ex opere precellenti ⁊ priuilegiato. Vbi sciendu ꝙ sicut ex gaudio essentialis premij qꝺ est aurea redundat in corpore beatorum quidaꝫ decor qui est in gloria corpoꝝ. Sic aureola licet principaliter sit in mente. per quandam tamen redundantiaꝫ fulget in carne. Vnde ꝓpter hoc decor cicatriciuꝫ qui in martirum corporibus apparebit. potest dici aureola. quia martires aliqui cicatrices nō habebunt. vtpote qui sunt submersi in aquis. vel consumpti famis inedia. vel squalore carceris interepti. tamen isti aureolam habebunt.

Secunduꝫ considerandū a quibus differt aureola. Et respondet ꝙ ab aurea ⁊ a palma. Aurea enī est premiū substantiale qꝺ metaphorice dr̄ corona. tum ex parte meriti quia non rndet generi operis. sed radici caritatis. cū ex parte premij p qꝺ fit anima particeps diuinitatis. ¶Palma est premiuꝫ accidētale. qꝺ nec radici caritatis nec generi opis debet. sed tñ volūtati. Tale pmū habuit sanctus martin⁹. eo ꝙ martirū desiderauit licet opus nō fuerit subsecutū. vnde cantat de ipso. Aué ⁊ si gladi⁹ psecutoris nō abstulit. tñ palmā martirij nō amisit. Aureola vero est premiū accidētale qꝺ rndet opi excellēti ⁊ priuilegiato. s. martirio virginitati ⁊ predicationi.

Tertiu ꝓsiderādū qꝺ debet aureola. ⁊ iā ꝓdictum ꝙ trib⁹ generib⁹ psonaꝝ. ⁊ hoc triplici rōne. ¶Primo excellētis opationis. Scōo rōne excellēti supatōis. Tertio rōne excellēti ꝓformatōis. ¶Prio debet aureola aliquib⁹ rōne excellentis opationis. quia in virginib⁹. martiribus ⁊ p̄dicatoribꝰ inueniunt tria excellētissima opa triū potentiaꝫ aie. Excellentissimū enīꝫ op⁹ rōnalis est p̄dicatio veritatis. Excellētissimū opus ꝓcupiscibilis est obseruatō virginitatis. Excellētissimū aūt op⁹ irascibilis est tolerantia mortis.

Scōo debet aureola virginib⁹ p̄dicatoribus ⁊ martirib⁹. rōne excellētis supatōnis Ipsi nāqꝫ supant magnifice hostes anie. s. carnē mūdū ⁊ demonia. ¶Nā martires vincunt mundū. virgines carnē. predicatores dyabolū. In martiribus ergo est pfectissima victoria de ipugnatōe exteriori. Et hec pfectio victorie ꝓsideratur ex duob⁹. ¶Primo ex magnitudine passionis. qꝺ inter oēs passiones illatas exteri⁹ moꝝ est oīb⁹ pncipalior. Scōo ex cā pugne q̄ ipe xp̄s est. martirē enīꝫ nō facit pēa. ꝛ cā. i. moꝝ suscepta ꝓpt̄ xp̄m. ¶Martirio nāqꝫ nō debet pmū scōm hoc ꝙ ab exteriori infligit. ꝛ ꝓpter hoc ꝙ p xp̄i noie volūtarie suscipit. qꝺ non mere mur nisi p ea q̄ sunt in nobis. ⁊ non p ea q̄ extra nos. sicut nec ōmer̄mur. nisi p ea que sunt intra nos. quāto aūt id qꝺ qs sustinet volūtarie difficili⁹ ē id volūtati sustiere. tāto volūtas q̄ p xp̄o illud sustinet ostēdit in xp̄o magꝭ firma. ⁊ ió excellēti⁹ ei pmū dēt. Virgines insup singulare victoriā de carne obtinet. q̄ꝫ aūt ⁊ vidue pugnēt ō carnez pfecti⁹ tñ virgines triūphāt. qꝺ nobilissimū victorie genꝰ est nūqꝫ hosti cessisse. ¶Predicatores aduc veritatis. dyabolū sublimiter inpugnāt. quē nō solū a se sed etiā ab alijs eiciūt. ¶Nec est dicēdū vt qdā volebāt ꝙ aureola p̄dicatoꝝ debeat platis tñmō. qꝺ ꝓpter ex offō p̄dicare. ꝛ q̄busc̄ꝫ qui exercēt licite actū istū. ¶Prelatis aūt nō debet hec aureola q̄ꝫ habeāt officiū p̄dicandi nisi actu predicent. quia aureola non debetur habitui sed actui.

Tertio debet aureola virginib⁹. p̄dicatoribus. ⁊ maritib⁹ rōne excellēti ꝓformatōis hij eq̄dē nobilissime ꝓformant xp̄o. q̄ fuit virgo ⁊ virginitatē illibatā seruauit. fuit martir i sua passione acerbissima. fuit p̄dicator ⁊ veritatē mūdo mānifestauit.

Q beatus petrus triplici aureola coronat ex eo ꝙ fuit virgo. p̄dicator ⁊ martir.

UVA. BHSC. IyR_226

Capitulum secundum.

Secundū misterū cōtemplandū de eo
rona beati petri martir. dr̄ mltiplica
tōis. Sibi nāq; nō vna aureola. sz omnes
tres simul debentur.

Prima. s. ppter virginitatem.
Secunda propter predicatōem.
Tertia propter martirium.

Prima aureola debet sancto petro marti
ri ppter virginitatē. Fuit equidez corpore
ac volūtate virgo mūdissim⁹. de quo sic ait
Innoc⁹ papa in littera canonizatiōis eius.
Virginitatē mentis ⁊ corpis semper illiba
tam seruauit. nec alicui⁹ mortalis ēminis
nunq; sensit cōtagiū. sicut suor cōfessorum
fideli testimonio est pbatū. Et i imno sui
officij sic de eo canit. Petrus flos pulchri
tudinis ⁊ virtutū sacrariū. nullū mortalis
criminis sensit vnq; cōtagiū. Quare autez
sic munde vixit. r ō est. Ex pte dei auxilium
gre sue illi porrigentis. ⁊ ex pte ipsius q in
se fuit facientis. Nā vt dic̄ pfatus Innoc⁹.
papa. Carnē suā assidua cibi ⁊ potus parci
tate restrinxit. ne vero p ocij desidiā hostili
bus pareret insidijs. in iustificatōnib⁹ dñi
exercebat assidue. vt eo circa licita totalr
occupato. locū in ipso illicita nō haberēt. ⁊
a spū alib⁹ nequicijs tutus esz. Nocturna
quidē silētia. hūane deputata quieti. post
dormitōem breuē decurrebat in studijs le
ctionū. ⁊ sompnij tpus vigilijs occupabat
Dies aūt impendebat comodis animaruz
vel sedulis imminendo pdicatōibus. vt cō
fessionū audientie insistendo. aut heretico
rum dogma pestifer validis rationib⁹ cō
futando.

Scōa aureola debet scō petro martiri pp
ter pdicatōez. Nā pdicauit pstāter fidē xpi
quā suo tpe heretici validissime impugna
bāt. Ad predicādū autē videt a deo fuisse
mirificorditer elect⁹. tū qa ex parentib⁹ he
reticis ortus. illoz labe nō fuit pollut⁹. tuz
q ordinē pdicator pfessus est. tū etiaz q
hereticos multos reduxit ad lumē veritat
Nat⁹ enī in ciuitate veronēsi gentes suos
hrticos ⁊ infideles habuit. Cū aūt aduc se
ptē esset annor. ⁊ a scolis rediret a patruo
q heresiz sapiebat. qd nā in scolis didicerat
interrogat. Qui rndit se didicisse. Credo
in deū pa. o. cre. celi ⁊ terre. Et ille. noli dice
re creatorē celi ⁊ terre. cū ipse visibiliū crea
tor nō fuerit. At petrus ōriuz affirmabat
⁊ cum veritate cō fundebat illū. ita vt ei re
spondere nesciret. Tandē cū adultus fact⁹
esset. ordinē predicator intrauit. Huic in
noc⁹. papa iquit. Gaudeat insignis ordo p̄
dicator. q ex eo pdiit stella micās. Iste est
arcus positus in nubib⁹. qui est signū fede
ris fidei catholice. ⁊ subleuatōis scē matris
ecclesie. Et itez idē pontifex dicit de eo. In
gressus ordinē fratz predicatorū. cōuersa
tione conspicuus. spectabilis fama. opione
mirabilis. deuotōe grat⁹. humilitate lenis
obediētia placid⁹. benignitate suauis. pie
tate ꝑpatiens. pacientia constans. caritate
pstabilis. ⁊ in cūctis moz maturitate fuit
cōposit⁹. Fuit aūt in ipso predicator ordi
ne. xxx. annorū spacio. fultus chaterua vir
tutū. Et predicās euāgeliuz xpi velud fidei
pugil egregius. hereticorū dogma pestifer
in vita sua plurimū eradicauit. post mortē
tū suam eius meritis ⁊ cozruscātib⁹ mira
culis fuit adeo extirpatū. vt plurimi suo er
roze relicto ad gremū ecclie conuolarent.
Ita vt ciuitas mediolani ⁊ comitatus ei⁹
vbi tot cōuenticula hereticor residebant.
adeo sic purgata vt alijs expulsis ⁊ alijs ad
fidem cōuersis. nullus ibi fuerit ausus ō ce
tero apparere. Plures etiā de eis maxime ⁊
famosi ordinē predicator intrarunt.

Tertia aureola debetur scō petro martiri
ppter martirium. Nam vt inquit Inno
centius papa. pro defensione fidei ⁊ obedē
tia romane ecclesie. vir ille venerabil acerri
mam mortem tulit. Factus namq; inquisi
tor heretice prauitatis. iniunctuz sibi offi
tium diligenter exercens. hereticos vbiq; p
quirebat. nullam eis requiem tribuēs. sed
mirabiliter omnes confundens. patēter ex
pellens. sapienter conuincens. ita vt non
possent resistere sapientie. ⁊ spiritū qui per
eum loquebatur. Que videntes heretici
de ipsius morte tractare ceperunt. Cum er
go de ciuitate cumana. vbi fratrum sui or
dinis ibi morantiuz prior erat. mediolanū
pergeret. p exequenda inquisitione cōtra
hereticos sibi ab apostolica sede commissa
Quidam de ipsorum hereticor credenti
bus. precc illorum inductus ⁊ precio. in cū
iter salutaris ppositi psequentem funest⁹

UVA. BHSC. IyR_226

insilijt in agnum. vticz lupus ferus in mitem. in pium impius. furibundus in mansuetum. in modestum effrenis profanus. in sanctum presumit insultum. exercet conatum. mortem intemptat. Sacrum autē illius caput gladio crudeliter impetens. diris in ipsū impressis vulneribus. ⁊ saciato sanguine iusti ense. venerandum illum nō diuertentem ab hoste. sed exhibente se protinus hostiam. ⁊ cesoris sustinentem in pacientia truces ictus dumsit spiritu petente superna in ipso loco passionis occisuz. Ille non querula voce murmurans. sufferens omnia pacienter. suum domino commendabat spiritum. Dicens. In manus tuas domine commendo spirtum meum. Symbolum etiam incepit dicere fidei. cuius nec in hoc articulo desijt esse preco. prout ipse nephandus occisor. Et quidam frater dominicus eius socius qui ab ipso lictore percussus. diebus aliquibus vixit postea. retulerūt. sed cum adhuc martir domini palpitaret cultellum. lictor crudelis arripuit. et per latera eius transfixit. Cui fuit autem eius passio veneranda similis dominice passioni. Cristus enim passus est ꝓ veritate quā predicabat. ℣Petrus ꝓ veritate fidei quam defendebat. Cristus passus est ab infideli populo iudeorum. petrus ab infideli turba hereticorum. Et cristus in pascali tempor crucifixus. petrus eodem tempore martirium patitur. Cristus cum pateretur. in manus tuas domine commendo spiritus meum dicebat. petrus dum occideretur eadez verba clamabat. Cristus ꝓ triginta denarijs fuit traditus. vt crucifigeretur. petrus pro libris quadraginta fuit venditus

De miraculis quibus claruit beatus ℣Petrus martir. in vita in morte ⁊ post mortez in quibus cognoscere possumus ꝙ magna sunt eius merita apud deum.

Capitulum tertium.

Tertium misterium contemplandum de corona beati petri martiꝛ. dicitur ostensionis. Ostendit namqz deus merita ⁊ gloriam ipsius per miracula ⁊ signa. in quibus eum clarum fecit. Et hoc triplicitꝛ.

℣Primo in vita.
Secundo in morte.
Tertio post mortem.

℣Primo deus fecit clarum signis ⁊ miracu lis beatum petrum in vita. Ex quibus aliqua enarremus. Cum apud mediolanum quendam hereticum a fidelibus captum. beat⁹ petrus examinaret. Et multi episcopi ⁊ religiosi ⁊ maxima multitudo populi ibi conuenisset. ⁊ dies tam ex predicatōne cz ex illa examinatione in longum protracta fuisset. ⁊ maximus estus cunctos affligeret. Dixit hereticus ille coram omnibus. O petre peruerse. ⁊ si tu es ita sanctus. sicut hic stult⁹ populus te affirmat. Cur euz estu affligi permittis. ⁊ non rogas deuz. vt nubem aliquam interponat. ne affligatur ista tanta multitudo. Ad quem beatus ℣Petrus respondit. Si vis ꝓmittere te abnegaturum heresim tuam. ⁊ fidem catholicam recepturum. rogo dominum. ⁊ faciet quod dixisti. Tunc fautores hereticoruz condamantes dicebant. promitte. promitte. Credebant enim ꝙ fieri non posset. Quod beatus petrus coram omnibus se facturum spopondit. ⁊ maxime cum nulla nubecula etiā minima appareret in aere Catholici autem super obligatione beati petri contristari ceperunt. timentes ne fides catholica ex hoc confusionem pateretur. Cuz ergo hereticus obligari se nollet Beatus petrus cum fiducia magna dixit. Ad hoc ꝙ verus deus visibilium ⁊ inuisibilium creator monstretur. ⁊ ad consolationem fidelium. ⁊ confusionem hereticoꝝ ℣Rogo dominum. vt aliqua nubecula ascēdat. ⁊ se inter solem ⁊ populum interponat. Ani premisso crucis signaculo factuz fuit per magnam horam in modum papilionis populum nubecula protegente.

Contractus quidam nomine asserbus cū per quinqz annos sic mansisset. vt per terram in sextario traheretur: mediolanū ad beatum petrum ductus fuit. Quem cum beat⁹ petrus signasset. continuo sanatus surrexit.

UVA. BHSC. IyR_226

Cuiusdã nobilis filiũ pre nimio ⁊ horribili totius gule tumore. nec loqui nec spirare valẽt. leuat[ur] ad dñz maib⁹ ⁊ crucẽ in eo facto signaculo. illoqz accipiẽte ipsius cappã ⁊ in infirmo supponẽte loco sanauit. Cuidã etiã iuueni muto immisso digito in os ei⁹ sueqz ligue soluto ligamĩe bñficiũ loquele cõcessit. Cesene in platea ciuitatis quidaz nobiles iuuenes quoz domus erat ꝓtigua palacio dñi. cũ essent heretici iaciebãt lapilos ꝺ sanctũ predicantẽ. Quoz malignitatem sepius increpãs nichil ꝓfecit. Tandez publice illi domũ maledixit. q̃ statiz corruit ⁊ q̃z plures interfecit ex illis. deinceps domus ꝓdicta nũq̃z reparari potuit etiã vsqz in presentem diem.

Scõo de⁹ fecit claz beatũ petruz martirez in morte. nã lãpades ad sepulchz ei⁹ pẽdentes pluries ꝑ seipsas absqz oĩ hũano studio ⁊ ministerio diuinit⁹ sunt accẽse. Apõ florentiã in monasterio de ripolis. sancti monialis quedã i orone posita ea die qua beatus petrus mortẽ sustinuit. vidit beatã virginẽ in excelso trono in gloria residere. ⁊ duos fratres de ordie ꝓdicatoz. in celũ ascẽdere. ⁊ hinc inde iuxta eaz collocatos esse. Et cũ inquireret. qui nã essent. audiũt vocẽ dicentẽ sibi. Hic est frater petr⁹ q̃ in ꝓspectu dñi tãqz fumus aromatũ gl̃osus ascendit. Reptũqz ꝑ certo est q̃ eadẽ die mortẽ subiit. q̃ dicta sancti monialis visionẽ vidit. Hinde cũ graui ⁊ longa infirmitate laboraret. ad rogandũ beatũ petr⁹ tota deuotõne se ꝓtulit. ⁊ sanitatẽ integrã mox recepit.

Super locũ insup passionis sancti petri sepe luminaria de celo descẽdẽtia ⁊ ad celuz ascẽdẽtia. plures religiosi visibiliꝫ aspexerũt inter que luiaria duos fratres in habitu ꝓdicatoz se vidisse testati sunt. Ydropica q̃dam ad locũ passionis illi⁹ pueniens. fusa ibi orone sanitatẽ integrã mox recepit. Quidã puer ex casu grauissimo sic oppressus. ut motu ⁊ sensu penitus destitutus tãqz mortuus defleret. mox apposita de terra. suo pectori sacro ciusdẽ martiris cruore ꝓtacta incolumis exurrexit. Quidã etiã cui⁹ carnem cancer edax sedula corrosiõe vorabat. limitis huiusmõi terra vulneri⁹ est curat⁹. Alij aduc diuersis infirmitatib⁹ occupati qui sepulchz in vehiculis ⁊ alijs sustẽtacul' adierũt. plenã incolumitatẽ receperũt. Cũ aũt summus põtifex Innocẽti⁹ quart⁹ beatũ petrũ sanctoz martiz catbalago aserpsisset. Fratres apõ mediolanũ ad capitulum cõuenerũt. volẽtes ei⁹ corp⁹ ad altiorem locũ trãsferre. cũ plusqz q annum sub terra iacuisset. ita sanũ ⁊ integz ac sine alicui⁹ exalatõe fetoris reptũ est. ac si eadẽ die fuisset sepultũ. Fratres ergo sup magnum pulpitũ iuxta plateã corp⁹ ei⁹ cũ magna reuerẽtia dedurerũt. ⁊ ibidẽ sic sanũ ⁊ integz omni populo est ostensum.

Tertio deus fecit claz miraculis beatũ petrũ martirẽ post mortẽ. Quidã iuuenis de ciuitate cumana. cũ de pãno tunice sancti petri haberet. ⁊ quidã hereticꝰ eidẽ deridẽdo diceret. vt si sanctũ cũ credebat in ignẽ pannũ ipsuz ꝓiceret. ⁊ si cõburi nõ cõtigeret. absqz dubio sanct⁹ esset. ⁊ ipse sue fidei adhereret. Mox sup carbones accẽsos pannum ꝓiecit. sed ab ipso igne alti⁹ resiliunt. deinde ꝑ se sup carbones redẽs ipsos ardẽtes penitus extinxit. q̃ videns hereticꝰ ad viam veritatis redijt. Apud florẽtiã iuuenis hereticꝰ prauitate corrupt⁹. cũ i ecclesia fratrũ de florẽtia. cũ quibusdã alijs iuuenib⁹ ante quãdã tabulã vbi erat depictũ martirium sancti petri. staret videns ibi lictorẽ pcutientẽ. ipse dixit. vtinã ego ibi fuissem. quia validius pcussisset. quo dicto statim mutus effectus est. Cũqz socij requirerẽt q̃d hꝫret. ⁊ ipse eis nichil rñdere posset. cũ domũ reduxerunt. Sed cũ in via ecclesiam sancti michaelis vidisset. elapsus de manib⁹ socio rum ecclesiam intrauit. ⁊ flectẽs genua coz de sanctũ petr̃ rogauit. vt sibi parceret. vouit sicut potuit se obligãs q̃ si liberaretur. peccata sua cõfiteret. ⁊ oẽm heresim abnegaret. Tunc subito loquelã recuperauit. ⁊ veniẽs ad domũ fratruz ⁊ abnegata heresi peccata sua cõfessus est. data licẽtia cõfessori q̃ hoc populo predicaret. Ipse quoqz in publica ꝓdicatõe surgẽs coram oi multitudine hec cõfessus est. Mulier q̃dã in flãdria cũ iã tres filios mortuos peperisset. atqz ex hoc viro ꝓptibilis redderet. rogauit sanctum petr̃ vt sibi auxiliũ ferret. Cum ergo quartũ filiũ peperisset. mortu⁹ est reptus. quẽ mater accipiẽs ad rogandũ sanctũ petruz totã se cõtulit. vix oratõnẽ cõpleuerat

UVA. BHSC. IyR_226

ꝛ puerulus viuus apparuit. Cum ergo ad baptismū portaꝝ fuisset. ꝛ vt iohānes vocaret esset diffinitū. Sacerdos cum eiꝰ nomen dicere deberet. dixit petrus. qō nomē semp retinuit. Frater iohannes polonꝰ cū apud bononiā quartana laboraret. ꝛ ifesto beati petri martiris sermonē ad clerum facere deberet. accessione eadē nocte iuxta cursum naturalē expectās. timere valde cepit. ne in inūcto sibi sermone deficeret. ad sancti petri ergo ꝓuersus suffragia ad altaꝛ ipsius cū deuotōe accessit. oꝛās vt eiꝰ pcibꝰ iuuaret cuiꝰ debebat gloriā p̄dicare. ficqꝫ factū est q illa nocte penit⁹ febris cessauit. Multos liberauit a spiritibꝰ inmūdis. a q̄bus erāt vexati. Scolaris quidā cū ggeret ad montē pessulanū ex quodā saltu adeo fuit ruptꝰ in vngue. vt dolore nimio vexaretur. ꝛ incedere non valeret. hic aliqñ audiens predicari. q quedā mulier terrā sāguine beati petri resp̄sam sup cancri corrosi onē ponēs fuerat liberata. dixit dñe deꝰ de terra illa nō habeo. Sed qui illi terre meritis beati petri tantā dedisti virtutē potes ꝛ isti dare. Accipiēs ergo de terra cum signo crucis ꝛ in veneratōe martiris. loco suppo suit. ꝛ statim curatus fuit. In ciuitate compostella fuit quidā vir būdicꝰ noīe. q̄ tibias inflatas hēbat in modū vtriꝰ. vētrē tumentē instar pregnātis. faciē pre nimio tumore horribilē. totūq corpꝰ inflatū. ita vt non homo sed mōstꝝ aliqō videret. Hic cū a quadā matrona sup baculū se sustētāt elemosinā petijsset. Illa rūdit. magis fossa q̄z elemosina idiges. sed meo ꝓsilio acq̄esce ꝛ ad domū fratꝝ predicatoꝝ pgens. beati petri martiris patrocinū quere. Ille cum mane ad domū fratꝝ venisset. ꝛ hostiū ecclesie clausuꝫ esset. secꝰ portā se posuit ꝛ dormiuit. Et ecce quidā vir reuerēdꝰ in habitu p̄dicatoꝝ ei apparuit. ꝛ cappa iꝑz cooperiens. in ecclesiā intro duxit. Ille aūt euigilans ꝛ intus in ecclesia se reperit. ꝛ pfectē se sanatū inuenit. Qui multā admiratōez intulit ꝛ stupozē. cū videret hoiem pene mortuum. tā subito liberatū. Nauis quedā dū in medio maris pene naufragū pateretur seua fluctuū inūdatōe quassata. oēsq nautē caligine noctis tenerēt. vniuersi multoꝝ sanctoꝝ suffragia postulabāt. Quidā vero

natōe ianuēsis facto silētio. Audistis inq̄t o fratres. quatꝝ quidā de ozdie predicatoꝝ noīe frater petrus. nup ob defensionē fidei catholice. ab hereticis sit interfectꝰ. p cuiꝰ merita deus multa miracula facit. Hunc ergo deuote eius patrocinū implozemus quia spero q liberabimur Assentiūt vniuersi inuocātē in suū auxiliū beatū petruꝫ Mox antenna nauis cereis accensa tota cōspicit. Et respicientes viderūt quēdā in habitu p̄dicatoꝝ sup velū stantē. statiqꝫ mare quieuit. ꝛ trā q̄llitas magna fuit. Cū ergo predicti naute ianuā incolumes aduenissēt ad domū fratrū p̄dicatoꝝ venerūt. ꝛ deo ꝛ beato petro grās referētes. eisdē fratribus totius miraculi seriē narrauerūt. In puitia francie ciuitate senonensi. puella quedā cū in aqua raptim transeūdo cecidisset. ꝛp magnū spatiū tpis stetisset. tandez de fluie mortua est extracta. mortis aūt eiꝰ erant q̄ tuoꝝ argumēta. s. magnū spaciū tpis. ꝛ rigitas corporis. ꝛ frigiditas. ꝛ nigredo. delata est ergo a q̄busdā ad ecclesiam fratrū. qui cū eā sancto petro deuote ac fideliter ꝓmēdasset. ꝓtinuo vite est reddita ꝛ saluti. Sunt ꝛ alia innumera vt sic dicā. huiꝰ glōsissimi sci miracula. q̄ nos breuitat cā ptransimꝰ Ostēdit aūt illa cere ymagies. ꝛ alia sancta tum signa. que in capellis ad honoꝛē ipsius ꝓstructis vbiq locoꝝ cernūt. Quare illū pie veneremur. sperātes suo patrocinio liberari ab imminētibus malis ꝛ tandez dei gratiā obtinere. Quā nobis cōcedat Jesꝰ filius dei. q̄ est būdictꝰ i secla seculoꝝ. Amē.

Sermo sexagesimꝰ primus de sancto Ambrosio doctore sce ecclie Epo mediolanēsi.

Sanctum fecit illū. Scribūt hec verba ad laudez beatissimi Ambrosij assumpta originaliter. Ecclesiast. xxxv. c Summi dei sapia ineffabilis ecclesiā suā varietate sanctoꝝ voluit decoꝛare. In qua alios ꝓstituit prophetas. alios apl̄os. alios p̄dicatores ꝛ doctores. alios euāgelistas. oīb⁹ aūt scōm sui status ꝓdecētiā. gre sue dona distribuit Nam ꝓphetis dedit lumē futura p̄uidēdi Apl̄is linguaꝝ ꝛ scie ꝛ vsum. Euāgelistis

UVA. BHSC. IyR_226

auctoritatē scribendi. Et ipsis doctoribus splēdore spūalis doctrine. vt aūt essent receptacula mūda. q; vt scribit sapie. i. c. In maliuolā aīam non introibit sapia. nec habitabit in corpe subdito peccatis. Copiosa illis munera gre sue cōcessit. Fuerūt quidē ipsi non solū in reb⁹ diuinis eruditissimi. sed etiā in oi sanctitate pfecti. Et ceteris ob missis ad ambrosiū mētis oculos reuoluamus. qui ob merita sanctitatis. ⁊ admirabilē prerogatiuā virtutū. i celis gaudet cuz xpo. Et in terris a cūctis fidelib⁹ colit ⁊ venerat. Id circo in pñti sermōe laudes eius pmere cupiētes. sub titulo de illi⁹ sanctitate dicemus. de qua tria misteria proponimus contemplanda.

Primū dicit digne assimilationis.
Scōm virtuose perfectionis.
Tertium lucide manifestationis.

Q; sanctitas beati ambrosij assimilat sanctitati quinq; personaz dignissimaz veteri testamenti. Capitulū primum.

PRimū misteriū pstēplandū de sanctitate beati ambrosij. dicit digne assimilationis. Assimilat nāq; sanctitati quinq; psonaz dignissimaz veteris testamēti.

Primo sanctitati abel in virginitate.
Scōo scitati abrahe in fidei sinceritate.
Tertio sanctitati mopsi in pietate.
Quarto scitati helie in vict⁹ parcitate.
Quinto sanctitati dauid in humilitate.

Primo sanctitas beati ambrosij assimilat sanctitati abel in virginitate. Fuit quidez abel virgo purissimus. vt refert aug⁹. in li. primo. de mirabilib⁹ sacre scripture. Erat enim sm pputatōem methodij. qñ occidit euz chaym annoz. xxxx. Nā vt ipse ait. chaym natus est anno trigesimo ade. cū sororī sua calmana. ⁊ post annos. xxx. alios. nat⁹ est abel cū delbora sorore sua. Centesimo vero anno ade interfectus est abel. Vtruz aūt si longiore tpe vixisset ōtulisset mrimonium. Aug⁹ in pdicto libro videtur opinari q; sic. vt impleret pceptū dñi quo dixerat. Crescite ⁊ multiplicamini. nisi deus secum dispēsasset. Sed nobis esse satis debet. quia cū virginitate innocētiā suā obtulit deo. Sic ⁊ beatus ambrosi⁹ in virginitate ppetua deo seruiuit. Nā vt Iero⁹ testat. Am brosius ipse de se dixit. virginitatē nō solū efferum⁹. sed custodim⁹. hinc est q; de ipsa sp magnifice loq̄bat. q; nō fecisset nisi virginitatē diligeret. Inquit eni Iero⁹. ad filiam mauricij. de cōmēdatōe virginitatis. Luxurioso verbū castitatis offēsio est. quorum venter de⁹. cultū nolūt amare ieiunij. Et crisost⁹. ait. Cū audis aliquē de deo loquentē. intellige q; cor illi⁹ amore dei repletum est. qui libidis thesaurū habet. i corde ō puellis dicere delectat ⁊ audire. Igit am brosius ⁊ de virginitate amplissime dixit. atq; in laudē virginitatis de virginibus librum copiosissimū scripsit.

Secūdo sanctitas beati ambrosij assimilat sanctitati habrae. in fidei sinceritate. fuit ipse habraam deo carissim⁹ maxime pp fidem. Unde genes. xv. ca. dr. Credidit habraam deo ⁊ reputatuz est ei ad iustitiam. Credidit vtiq; qō illi pmiserat deus. i. q; non esset hismael heres ei⁹ sz filius legitimus q̄ esset egressur⁹ ex vtero suo. ex q̄ mltiplicādum foret semen ei⁹ ad similitudinē stellaz celi. Sic ⁊ beatus ambrosi⁹ in fide firm⁹ inuentus est. atq; sincer⁹ qui credidit omnes articulos fidei. ⁊ heresim arrianoz validissime expugnauit. Ex quo ipse dicebat de impatore petēte ab eo basilicā. vt notat. xxiij. q. viij. ca. cōuenior. pri⁹ est vt animaz mihi quā fidem auferat.

Tertio sanctitas beati ambrosij assimilat sanctitati mopsi in pietate ⁊ compassione. Nā vt scribit Exodi xxxij. ca. Iratum deū ō populū ydolatrātem lacrimis suis ⁊ oratione placauit. Erat eniz populo illi pius ⁊ māsuetus. vt patet. xxxv. di. ca. disciplina. Et xxij. q. iij. ca. Quid crudele. Sic ⁊ beatus Ambrosi⁹ lacrimabat sepi⁹ ex pietate Nā dū aliquis lapsū sibi cōfitebat. sic amarissime flebat. q; illum flere fili⁹ cōpellebat. Unde ⁊ ptacto ca. conuenior. ipse dicebat. Aduersus arma milites gothos quoq; lacrime mee arma mea sūt. Et xxij. q. viij. ca. Nō pila ait. non pila querūt ferrea. nō arma cristi milites coactus repugnare nō noui. sed dolor. fletus. oratōes. lacrime fuerūt mihi arma aduersus milites. Talia eiz sūt munimēta sacerdotis. preter huiusmodi lacrimas erāt in eo lacrime deuotiōis. p eternis desideriys. Cū enim alicui⁹ sancti sacer-

UVA. BHSC. IyR_226

dotis vel epi obitus nũciabat. sic amarisse flebat vt vir cõsolari valeret. Cũq; aũt interrogaret. Cur viros sactos. qui ad gloriam pficiscebãt. sic fleret. aiebat. Me puteꝫ me flere q; fcesserit sed q; me pcesserit. & q; difficile iuenietur qui tã dignꝰ eius offitio. beatur.

Quarto sactitas beati ambrosij assimilat sactitati helie in pcitate. & abstinẽtia. vt enim scribit. iij. regũ. xviij. ca. Ieiunauit helias. q̃draginta dieb; & xxxx. noctibus. Beatus vero Ambrosiꝰ tãte abstinentie fuit q; q̃tidie nisi in sabbato et die dominica & festis pcipuis ieiunabat. Vnde in hystoria ecclesiastica dr de eo. Aduersus regine furorem non se manu defensabat. vel telo. Sed ieiunijs & cõtinuatis vigilijs. sub altari posit; p obsecratiões defensorẽ sibi atq; ecclie deũ parabat.

Quinto sactitas beati ambrosij assimilat sactitati dauid i humilitate. Qui vt scribitur secũdi regũ vj. ca. videns ozam pcussũ a dño. eo q; tetigerat archam pfũptuose extimuit in die illa dicens. Quõ ingredietur ad me archa dñi. Et noluit diuertẽ archaꝫ dñi i ciuitatẽ dauid. sed diuertit eã i domuꝫ obededom gethei. Et habitauit archa dñi in domo obededõ gethei trib; mẽsibus. Et bñdixit dñs obede dõ & oẽs domũ ei;. Nũciatũq; est regi dauid. q̃a bñdixitꝫ dñs obededom. & oia ei;. pter archã dñi. dixit ibo & reducã archã dñi cũ bñdictõe in domum meã. q; & fecit. Adduxitq; archã cũ gaudio ipseq; saltabat cor̃ dño. Cũq; pactis oĩb; reprehenderet a michol filia saul vxore sua q; saltasset cor̃ dño. Dixit dauid viuit dominus. q̃a ludã ante dñm. qui elegit me potius q̃ patrẽ tuũ. & q̃ oẽm domũ eius. & pcepit mihi vt essꝫ dux sup populũ domini israel. & ludã & vilior fiam pluſq; fact; sum & ero humilis in oculis meis. Sic beatꝰ ambrosius ex humilitate timuit acceptare dignitatez epalem. Ostenditq; se habere tria que sunt officio platõnis inimica. Primo crudelitatẽ. Nã tribunal pscendit & cõtra pfuetudinẽ suã tormenta gionis adhiberi iussit. Scõo vanitatẽ phicam. Cũ enim populus acclamaret peccatũ tuũ sup nos. turbatus domũ rediit. & phiam pfiteri voluit Tertio ostendit se habere inhonestatẽ. naz publicas mulieres ad se venire fecit. vt populũ a sua intentõe reuocaret. Sed cuz nec sic pficeret populo acclamãte peccatuz tuũ sup nos. Fugam media nocte petiit. cũq; ticinũ pgere se putaret. mane ad portã ciuitatis mediolanens q̃ romana dicit se inuenit. qui inuentꝰ cũ custodiret a populo. missa est relatio ad clemẽtissimũ imperatorez Valentinianũ. Qui cũ summo gaudio accepit q; iudices a se directi ad sacerdotiũ peterent. Letabat etiã pbꝰ prefectus q; verbũ suũ i eo fuerat adimpletũ. Dixerat enim cũ pficiscenti mãdata donaret. Made. age non ut iudex. sed vt episcopꝰ pendente relatõe itez absc̃dit. sed inuentꝰ cũ adhuc esset cathecumin; baptisat. Et tãdem in epãle cathedrã sublimat. Audiuimus tã q̃z humiliter post tot ꝺictões Ambrosij curã epalez suscepit. Si ita fieret tpibus istis vtiq; sordidis & obscuris. populi habũdanti; in viã dñi dirigerent. Eccle in dies in ornamentis & reparatõib; magis pficerent. & diuinꝰ cultus deuotiꝰ sanctiq; celebraret. Sed nũc corrupta est oĩs iusticia. & virtus ptẽptibilis. facta oẽs q̃ sua sunt querũt. non q̃ iheſu xpi. Ideo lugebit terra cum populis.

De quinq; precipuis virtutib; sancti ambrosij. ex quib; colligit quantuz fuerit in sanctitate perfectus. Capitulũ secundũ.

Secundũ misteriũ & templandũ de sanctitate beati ambrosij dr virtuose perfectõis. Nã preter ea q̃ dicta sunt in quiq; pcipuis virtutib;, perfectus fuit.

Primo in liberalitate.
Secundo in rigiditate.
Tertio in magnanimitate.
Quarto in caritate.
Quinto in veritate.

Primo beatus Ambrosiꝰ fuit pfectꝰ in liberalitate. q; oia que hẽbat pauperi erant quib; liberalissime subueniebat. Et hoc vtiq; epo cõuenit qui pater esse debet pauperũ. Vñ Hero;. xij. q. ij. c. gloria. Inquit gloria epi est pauperi opib; & pudere. ignominia sacerdotis pprijs studere diuitijs. Ideo dicebat Ambroꝰ. xxiij. q. viij. in cã. superius allato. cõuenioꝛ. oia que mea sũt pauperi sunt. Et cũ suo tpe radicem oĩum

UVA. BHSC. IyR_226

malox auaritiaz magis ac magis in hoīb⁹ increscere vidisset. maxie in hys qui erant in ptāte cōstituti. apud quos p̄cio oīa vendebant. necnō etiā in hys qui erant sacris misteriys deputati vehemēter ingemuit. et se de huius seculi erūpna liberari instātius exorauit.

Secundo beatus ambrosius fuit p̄fect⁹ in rigiditate. Nā sicut cato vticēsis. vt refert Salust⁹ in catilinario. vicia hoīum rigore expugnabat. et cōdēpnabat. Ita et Ambr⁹. Naz et theodosiū impatorē de crudelitate occisox innocentū dure redarguit. ab īgressu eccleśie suspēdit. et publicā p̄niam eidem iniunxit. put ponit in hystoria tripartita. et. q. iij. c. cū apud thesolonicā. ego idez di fusius scripsi. in sermone de diuio cultu. in tractatu de timore iudiciox dei.

Tertio beatus ambrosi⁹ fuit p̄fect⁹ i magnamitate. Nō enim formidabat pericula. neq; mortē p defensiōe fidei et ecclesiastice libertatis. Nām dr̄ in hystoria ecclesiastica. q̄ iustina mater valētiniani impatox arriane heresis alūpna. cōturbare cepit ecclesie statū. cōminari sacerdotib⁹ depulsiones et exilia. nisi arminensis cōsilij decreta reuocarent. Quo bello ecclesie muxi et turriz validissimā pulsabat ambrosiū. qui in oībus impterritus mansit. Adhuc vt dr̄ in sepius allato. c. cōuenior. Cū impatox valētinianus quādā basilicā vsurpare vellet. Ambrosius sic rndit. Noli grauare te impatox vt putas te in ea que dei sunt imperiale ius vllum habere. Tributū cesaris est. nō negetur. Ecclesia dei est. cesari vtiq; nō donet. Et dū p̄positus valētiniani dixisz ambrosio Tu cōtēnis valētinianū. caput tibi tollo. Respondit. deus p̄mittat tibi vt facias q̄ minaris. atq; vtinā de⁹ auertat milites ab ecclesia. et in me oīa tela sua cōuertāt. et sāguine meo sitim suam expleant. Jn eius vero prefatōe sic de eo cantat. Tanta ambrosii um virtute solidasti. pstantie tanto munere celitus decorasti. vt p eū exclusa torquerentur demonia. arrianox impietas. ppulsa tabesceret. ac seculariū p̄incipum colla tuo iugo subacta redderēt humilima.

Quarto beat⁹ ambrosius p̄fect⁹ fuit i caritate. p dei quippe amore et proximox salute. sepissime clero et populo predicabat. Jd facere debent prelati. vt dr̄ in. c. inter cetera. de officio iudicis ordinarij. Hoc exercitio vsus est xp̄s. Jstud insup docuit aplos exercere. Jnquit enim lucas de xp̄o. viij. c. iter faciebat p ciuitates et castella predicās et euangelizans regnū dei. Et post resurrectionē. die qua glorioſus celū cōscendit. dixit apostolis. marci vltio. c. Euntes i mundum vniuersuz p̄dicate euangeliū oi creature. p̄dicatio eni diuina ?bi lux est humana mentiū. iuxta illud psalmist⁹. lucerna pedibus meis verbū tuū. et lumen semitis meis. Et itez declaratō inquit sermonum tuox illuminat et intellectū dat paruulis. Et ne multa loquamur cū cessabūt i ecclesia dei voces predicantiū extinguet in populis lux veritatis. et bonox mox. Rogate o fideles cristicole rogate dominuz messis. vt mittat operarios in vineā suā. messis q̄dem multa operarij aūt pauci. Nescio q̄d futura pariet dies. verūtn timeo sat⁹. et valde ptimesco. ne ppter ingratitudinē et obstinatōem xp̄ianox fiat silentiū in terra. Fuerūt siquidē dieb⁹ meis i ytalia. ex oīb⁹ ordinib⁹ religiosoz et precipue ex ordine minox multi et eruditissimi p̄dicatores quox sonus exiuit in oīb⁹ finib⁹ ei⁹. Predicauit ille dux verbi sanctus bernardinus. predicauerūt et alij stiluz eius imitantes in oīb⁹ ytalie ciuitatib⁹. Et tn nūq̄z mundus fuit ita posit⁹ in maligno sicut est hodie. O pyssime deus. o benignissime pr̄. o creator celi et terre. et vniuerse p̄ditor creature. Ne reminiscaris delicta mea vel xp̄ianox delinquentiū. neq; vindictā summas de peccatis nostris. Sed cū reuerētia ad vos prelatos dignissimos clamito. non relinquatis gregem lupox morsib⁹ tradendū. Exaltate q̄si tubam vocē vestrā. et annūciate ouibus vestris pericula ipsax. Et q̄ p vosipsos nō potestis facere vel nō vultis. religiosos quibus a summis pōtificib⁹ predicādi licentia est concessa. cū būdictōe dei et vestra expleri natis. huc vsq; deuenim⁹. q⁹ nō possum non conqueri de aiax iactura. quā in mine re video. ex defectu p̄dicatōnū. Sāct⁹ ambrosius igit merito extollēd⁹ est. qui populū fidei creditū pauit cibo spūalis doctrine. Jn qua spiritus sanctus indubitanter aderat eius lingue. Qz patet tuz ex cōuersiōe beati

UVA. BHSC. IyR_226

augustini ⁊ alioꝝ.tū insup ex visione cuiusdam heretici.ille nāq; acerrimus disputator.⁊ durus incōuertibilis ad fidē.cū audiret ambrosiū p̄dicantē vidit ad aures eius angelū loquentē verba q̄ populo p̄dicabat Quo viso fidē quam ꝓsequebat cepit defendere.

Quinto beatus ambrosi⁹ pfectus fuit in veritate.hanc vtiq; dilexit. hāc p̄dicauit.⁊ cuꝫ hac libros.sermones.⁊ omelias scripsit Quare ⁊ aug⁹ eius dicta in maxia veneratione semp habuit. Vñ in libro de nupcijs ⁊ ꝓcupiscētia inquit. ꝓPelagi⁹ hereſiarcha sic laudat ābrosiū.vt dicat. Beatus ambrosius epūs in cuius p̄cipue libris romana lucet fides. quasi scriptoꝝ inter latinos flos quidam emicuit. Et subdit aug⁹ cui⁹ fidē ⁊ puritatē in scripturis sensuꝫ nec inimicus quidē ausus est reprehēdere. Et aug⁹.in epla ad ianuariū.⁊ ponit .xij.di.c.illa.ait. Q̄ cū mater eius imitata eum fuisset mediolanū.inuenissetq; ecclesiā sabbato non ieiunantē.ex quo cepit fluctuare ⁊ admirari. Aug⁹ vt satisfaceret matri. ꝓsuluit ābrosium. Qui rñdit. Cum romā venio ieiuno sabbato.cuꝫ vero sum mediolani sabbato non ieiuno. Sic ⁊ tu ad quā forte ecclesiaꝫ veneris.eius morē serua.si cuiq; nō vis scādalum esse.nec quēq; tibi. Et subdit aug⁹. Ego de hac ſnia etiam atq; etiaꝫ cogitans ita semper habui tanq; eam celesti oraculo acceperim.

Q̄ quinq; modis manifestata est lucidissime sanctitas beati ambrosij. Tertiū capit].

Tertiū misterū ꝓtēplandū de sanctitate beati ambrosij dr̄ lucide manifestationis. In quinq; enī lucide manifestata est

Primo in dormitione.
Secundo in electione.
Tertio in expulsione.
Quarto in punitione
Quinto in consumatione.

Primo manifestata fuit sanctitas ambrosij in dormitione. Ipse enim filius ambrosij p̄fecti rome cum in cunabulis in atrio pretorij esset positus.⁊ dormiret.examē apū subito aduenies faciē ei⁹ ⁊ os ita impleuit vt quasi in alueolū suuꝫ intrarēt pariter ⁊ exirent.q̄ postea euolantes in tantaꝫ aeris altitudinē subleuate sunt.vt vix humanis oculis viderent. Quo pacto territ⁹ pater ait. Si vixerit infantulus iste.aliq̄d magni erit.nec impossibile quis hoc existimare debet de ābrosio qui sanct⁹ futurus erat. cuꝫ ⁊ de platone aliq̄d simile valerius referat. primo libro.c.iij. Dormiētis q̄ppe parui platonis in cunis labellis apes mel inseruere. Quare audita ꝓdigioꝝ interpretes singulare eloquij suauitatē ore eius emanaturam dixerunt.

Secūdo fuit manifestata sanctitas ābrosij in electione. q̄ fuit enim electus in epūm ex miraculo dei. Nam dū fuisset rome litteris eruditus.cum causas pretorij splēdide peroraret.a valētiniano impatore ad regēdaꝫ liguriā emiliāq; ꝓuinciā directus est. Cū q̄ mediolanū venisset ⁊ ibidē epūs tūc esset.cōuenit populus vt sibi de episcopo p̄uideret. Igit cū inter arrianos ⁊ catholicos de eligendo epō seditio nō modica oriretur.illūc ābrosi⁹ cā sedande seditiōis perrexit. Et statiꝫ vox infantis insonuit dicēs ambrosiū epūm. Cui voci oēs vnanimiter ꝓsenserunt ambrosiū epūm acclamātes.

Tertio manifestata fuit sanctitas ābrosij. in expulsione.Nā a multis eiecit demones qui illos vexabāt. Accidit aūt q̄ multi demones p oraꝝ illoꝝ quos obsidebāt.clamarēt ⁊ dicerēt ab ābrosio se torq̄ri. Iustina aūt ⁊ multi arrianoꝝ dicebāt pecunia ambrosiū boies ꝓparare.q̄ se ab inmūdis spiritibus vexari mētirētur.⁊ ab ambrosio dicerent se torq̄ri. Tunc subito vnus ex illis arrianis q̄ astabat arrept⁹ a demonio in medium p̄siluit.atq; clamare cepit. Vtinaꝫ sic torq̄antur vt torq̄or qui nō credūt ambrosio. At illi ꝓfusi in piscinā demersuꝫ homine necauerunt.

Quarto manifestata fuit scitas beati ambrosij in punitōe. Nā de⁹ mīros acriter punit qui illū vel in vita sua vel post morte ꝓsequi p̄sumpserūt. Dū ad quandā ciuitatem p quodā episcopo ordinādo misset.⁊ eius electōi iustina impatrix ⁊ alij heretici ꝺdicerēt. Una de arrianoꝝ virginibus impudētior ceter].beatū ambrosiū p vestimētum apphēdit.volēs ipsum ad partē mulierum trahere.vt ab eis cessus de eccl̄ia cū iniuria expelleret. Cui ambros⁹ ait. Et si ego

UVA. BHSC. IyR_226

indignus tanto sacerdotio sum. tū nō con
uenit te in qualēcūq; sacerdotē manus in
icere. vñ timere debuisti iudicū dei. ne ali
quid tibi ꝓtingat. qđ factū erit? ꝓfirmauit
Nam die altera mortuū ad sepulchrū de
duxerūt. Cū mlti instarent cū Iustina im
patrice vt ambrosiū in exilū mitterēt. vn?
eoꝝ ceteris infelitioꝝ in tātū furorē excitat?
est. vt iuxta eccliam domū sibi locaret. ac i
eadē quadrigā patam haberet. quo ꝑcurā
te iustitia facilius raptū ad exilium depor
taret. Sed dei iuditio ipso die quo se cū ra
pere arbitrabat in eadē quadriga de eadē
domo exilio dāpnat? est. Quidā presbiter
dū incōmuio cū mlt̄is essē. sancto ambro
sio detrahere cepisse. cū ꝓtinuo plaga ptulit
. de ꝓximo ad lectū adduc? finuit vitam.
In vrbe carthaginensi cū tres epi in simul
cōuiuarent. . vn? eoꝝ beato ambrosio de
traxisset. relatū est illi quid illi p̄spitero qui
sibi detraxerat accidisset. Quod cū ille vil
penderet. subito letale vuln? accepit. . ad
extremū cōtinuo die clausit.

Quinto maifestata fuit sanctitas beati am
brosij in ꝓsumatiōe. Nā obit? sui die ante
bsciuit. reuelauitq; frib? cū gaudio. qual'
vsq; ad resurrectionē dominicā esset cū eis
mansurus. Ante vero paucos dies q̄s lec
tulo detineret. cū quadragesimū quartuꝫ
psalmū. cū notario dictaret. subito vidente
notario in modū scuti. breuis ignis caput
ei? cooperuit. . facies ei? tāq; nix effecta ē.
. postmodū ad suā speciē reuersa. Ipso er
go die scribendi . dictādi finez fecit. nec ip̄z
psalmū explere potuit. Cuꝫ vero infirmita
te grauari cepisset. Comes ptalie qui tunc
mediolani erat nobiles ꝓuocauit dicēs. Q̄
tāto viro recedente piculū esset. ne ptalie i
terit? imminere. Rogauitq; vt ad virum
dei accederēt. depēcātes vt adhuc spatiū vi
uēdi sibi a dño impetraret. Q̄ ille vbi au
diuit. rñdit. Non ita inter vos vixi vt me
viuē pudeat. nec mori timeo. cū bonū do
minū habeam?. Eo tpe quatuor eius dya
coni inuicem cōuenerūt. tractātes in se q̄s
post ei? obitū bon? esset. Cum ergo a loco
in quo vir dei iacebat lōge essent. vt simpli
cianū ita plane nominassent vt vix inuicez
se audirēt. Ille ab eis lōge posit? ꝓtinuo ex
clamauit. Senex sed bon?. Quod illi audi
entes territi fugierūt. . non nisi illum post
ei? obitū eligerūt. Honoratus vero epūs
Vcellēsis qui beati ambrosij exituꝫ exꝑecta
bat. cū se sopori dedisset. vocez tertio se cla
mantē audiuit. Surge q̄a mō est recessur?
Qui ꝓsurgēs mediolanū concitus venit et
ei dñici corꝑis sacramētū dedit. Moxq; ille
manus in modū crucis exꝑādit. . vltimuꝫ
spūm inter verba oīonis efflauit. Floruit
aūt circa annos dñi. ccc. lxxx. Cum aūt in
nocte pasce corꝑ? ei? ad eccleſiā fuisset de
latū. plurimi infantes baptisati eū viderūt
ita vt aliqui eū sedētē in cathedra vel tribu
nali dicerēt. Alij ascendētē in celū parenti
bus suis digito demōstrarēt. Nonnulli ve
ro stellā sup corꝑ eius se vidisse narrarēt.
Anima igitur illius ad ethera conuolauit
ibiq; inter angelox agmina fruitur eterna
pace. ad quā nos perducat ihesus filꝰ dei
Qui sit benedictus in secula seculorum.
Amen.

Sermo sexagesimus secūdus de sancto An
tonio abbate. qui diaboli tēptamēta cum
dei adiutorio viriliter superauit.

Beatus vir qui suffert tēptationem. qm̄ cū ꝓbat? fuerit
accipiet coronā vite. quaꝫ re
promisit deus diligētibus se.
Scribunt hec verba origi
liter Iacobi. i. c. In toto ter
rarum orbe clarus habet antonius. q̄ suf
fragia eius poscētib?. liberalissime ꝓdescen
dere ꝓsueuit. Est quippe magni meriti apd
deum. tō se inuocātes a piculis grauissimis
ꝑpe liberat. Moti ex hoc fideles die festi
uitatis eius vbiq; solēniter agūt. Aliqui
ꝓuisia pauꝑib? ꝓparātes. Nonnulli diuia
p minist̄ros ecclesie celebrari facietes. Qui
dam vero pia vota exsoluētes ieiunioꝝ . vi
sitationuꝫ temploꝝ dei. q̄ vocabulo sancti
antonij sunt ꝓsecrata. Idcirco in pñti ser
mone de ipso pre beatissimo dicturi erim?
Cui? laudes potissimū extollūt. q̄ demo
nes ꝓfudit. atq; deiecit. passus enim coꝝ
importunas insidias. nō succubuit. pimmo
superbiam illoꝝ cōtriuit atq; deuicit. Ideo
quiētissime de illo dicunt verba in the
mate posita. In quib? de tēptatōne illius

UVA. BHSC. IyR_226

tria misteria ꝓponim⁹ contẽplanda..
Primũ dicit verificationis.
Secundum modificationis.
Tertium cozonationis.
Oz diabolus temptauit Antoniũ.qui sem per temptat ad malũ. ⁊ de ꝯbusdã dubijs temptationis. Capitulum primum.

PRimũ misteriũ ꝓtẽplandũ de tempta tione beati antonij.dr̃ verificationis. vere quippe a diabolis tẽptatus fuit ꝯren tibus eum a via recta deuiare.Sed ꝑ am plioze huius partꝫ intelligẽtia quatuoz du bia erunt absoluenda.
Primu vtz ꝓpriũ diaboli sit tẽptare.
Secundũ vtrum deus ꝓmittere debeat ho mines a diabolo temptari.
Tertium vtz diabolus semel superat⁹ au deat amplius temptare.
Quartũ vtrum temptationis impulsio sit iꝯsideranda.
Ad primũ dubiũ rñdent aliqui.q̃ non sit ꝓpriũ officiũ diaboli tẽptare. Naz tẽptat deus. Iñ genes.xxij.c.dr̃ tẽptauit de⁹ abra ham.Et sapiẽtie.iii.c.scribit̃ de iustis.de⁹ tẽptauit illos ⁊ inuenit illos dignos se.Et deuter].xiij.c.Temptat vos dñs de⁹ vester vt palã fiat vtz diligatis eũ aut non.Et in psalm].pba me dñe ⁊ tempta me. Insup temptat caro.vñ Jaco.i.c. sue canoice.ait vnusq̃sq; tẽptat̃ a ꝓpiscẽtia sua.Tẽptat aduc homo.sicut de xp̃o legit̃ Johis.vj.c. Cuz interrogauit philippũ vñ panes eme rentur temptans eũ. Ipse nãq; sciebat q̃d esset facturus. Jgit̃ non cõuenit diabolo soli tẽptare.Sed ex pte altera videt̃ ꝓbari posse.q̃ diaboli officiũ sit tẽptare. Nã glo. sup illo verbo ad thesolonicẽses .ca.iij. prime eplẽ ne forte tẽptauerit vos is q̃ tẽptat ait.i.diabo⁹ cui⁹ officiũ est tẽptare.Et ma thei.iiij.c.vocat̃ diabl̃⁹ tẽptatoz. Rñdẽdũ ergo est ꝑm doctrinã dñi bonauẽturꝫ .in.ij. di.xxj.Et sancti thome ꝓma pte.q. centesi ma quarta decia.q̃ hoc vocabulũ tẽptare multas hz acceptões. Sicut dicũt illi q̃ sig nificatões vocabuloꝝ studiose rimati sunt Si tñ velim⁹ ei⁹ ꝓncipalẽ ⁊ ꝓcipuã significatõem accipe.tẽptare. ꝓbare est. Unde temptatio dici põt quidã tact⁹ quo illud quo tangit̃ ꝓbat̃.Sicut cecus dr̃ tẽptare qñ suo tactu vult aliquã certitudinẽ habe re de aliqua re quã tangit.ꝑ hunc modum in spũalib⁹ tẽptatio quidã tactus dr̃ ad ꝓ bandũ ozdiat⁹. Hoc aũt põt esse multipli citer. Aut qz ille qui tẽptat intendit ꝓbar ⁊ approbare. siue approbatũ ostendere.et hoc modo tẽptat de⁹.qui licet sciat bonita tem amicoꝝ suoꝝ.vult nihilomin⁹ illã per tẽptatõem suã aliꝫ innotescere. Aut ille q̃ pulsat intendit ꝓbare ⁊ reprobare siue re probũ facere. ⁊ sic tẽptat diabolus q̃ semp tẽptat in peccatũ p̃cipitando. Aut qa ille qui temptat intẽdit ꝓbare ⁊ experimẽtum summere.⁊ sic tẽptat homo.q̃ fieri põt bñ duz de hoie tñ querit experimentũ. Potest etiaz fieri male. dũ experimentũ querit̃ in fidiose. Sicut faciebãt pharisei temptãtes xp̃m.dũ interrogabãt.Si licet censum da ri cesari. Quibus rñdit.q̃d me tẽptat] ypo crite. Matthei.xxij.c. Sed pessime facit ho mo duz tẽptat deũ.Et vt dicit glo.sup illo verbo deutero.vj.c. Non tẽptabis dñm de um tuũ.deum tẽptat qui habens qõ faciat sine rõne ꝓmittit se piculo exponens. Utruz possit a deo liberari.nã licet in deo ꝓncipa liter ois spes mortalũ sit erigẽda.Tñ debz homo facere qõ in se est ad quecũq; picula euitanda. Voluit enim xp̃s de pinaculo se eicere quia piculũ erat ꝑm naturã.Et mi raculũ facere tunc non erat expediẽs. Sic paulus de muro ꝑ sportaz. vt euaderet di mitti se iussit.nec expectauit q̃ deus mitte ret angelũ suuz. Qõ aũt beata agatha me dicinas carnales ꝓtẽpnebat.Et alij sancti multa similia fecerint.non erat ex tẽptatio ne dei.sed ex familiari instinctu spũs sancti vt inquit Tho.xxij.q.lxxxvij.Et que a iur cõmuni exhorbitant.in pñtiaz nõ sunt tra henda.vt dr̃ de regul̃. iuris in.vj. Non est itaq; temptand⁹ de⁹ neq; quãtũ ad suam potentiam. Sicut facũt illi qui in piculis positi.cũ via hũana liberari possint.nolũt expectantes liberatõem a deo. Sicut fecit iudas machabeus qui cũ reperiret se cum paucis.⁊ videret exercitũ bachidis nume rosum.cũ posset declinare certamẽ erubes centia ductus. ꝓmittẽs se deo belluz inyt. in quo occisus est.vt hr̃ in ꝓmo machabe. libro .Duella insup assumere volũtarie p tinet ad tẽptationẽ dei. Ideo prohibẽtur.

UVA. BHSC. IyR_226

secūda.q.iiij.c.monomachiā. Et si obicere tur de dauid qui iniit singulare certamen cum golia. vt ponit primo regū.xvj.ca. Respōdet nicolaus de lira. q hoc fecit ex instinctu spūs sancti. Fuit etiā figura duelli qō xps fecit cū diabolo signato in golia. qui potentia ⁊ malitia sua oēs exterrebat. Sed xps figurabat in dauid qui interpretatur manu fortis. q funda humilitatis. ⁊ lapide fortitudinis. totus inermis sustinēdo humilimā passionē eum pstrauit. Hec tēptari dz deus quātū ad suā sapiaz. Sicut facūt hy qui inepti sunt. ⁊ ponūt se ad predicandū. legēdū. disputādū. sperātes a deo sciam sibi infundi. Non est etiā tēptādus deus quantū ad suā bonitatē ⁊ clemētiaz sicut faciūt hy qui peccatis veterib⁹ addentes noua expectātes in fine vite ad pñam redire sperāt ex dei misericordia salui fieri. Sed hos dimittam⁹ excludētes. q sol⁹ diabolus ⁊ sp tēptat ad malū. Caro aūt ⁊ mūdus dicunt tēptare instrumētal'r seu materialiter. inquātū. s. pōt cognosci qualis sit homo. Et hoc qō sequit vel repugnat cōcupiscētijs carnis. Et ex hoc q cōtempnit mūdi pspera ⁊ aduersa. qb⁹ etiā diabolus vtit ad tēptandū. Igit ō diabolū muniti esse debem⁹ de quo inquit petr⁹. epla pma c.v. Sobrij estote ⁊ vigilate qr aduersarius vr diabol⁹. tāq leo rugiēs circuit qrēs quē deuoret cui resistite fortes in fide. Et paul⁹ ad ephesios. c.vj. ait. Roboramini i dño ⁊ in potētia virtutis ei⁹. induite vos armaturā dei. vt possitis stare aduersus insidias diaboli. qr nō est colluctatio aduersus carnez ⁊ sanguinez. Sed adūsus pncipes ⁊ ptātes aduersus mūdi rectores tenebraꝝ huiꝰ. In quib⁹ verbis admonet nos aplus roborari in dño. ⁊ induere armaturā dei. i. q a solo deo fabricat. s. armatura virtutū. Hū signanter dicit. Induite ⁊ nō facite. qr de⁹ arma facit. Illa ro nos debem⁹ accipe vt possim⁹ resistere in bello grauissimo qō nobis mouet hostis antiqu⁹. Cui⁹ grauitatē designat paulus ex multi Prio ex ppiqtate qr colluctāt nobiscū ipsi demōes ifernales Scdo ex simplicitate. Nō enim ipsi demones sunt materiales. ⁊ nobis cōicanti materia. Propterea dixit aplus. adūsus carnē ⁊ sanguinē. i. non habem⁹ luctari aduersus hoīes debiles. et fragiles. vt non habem⁹ luctari aduersus carnē ⁊ sanguinez tātuz. idest aduersus vitia carnalia. que ex carne ⁊ sanguie pcedunt. Tertio ex virtuositate Hū subdit. sed aduersus principes ⁊ potestates. idest nō solū aduersum minores demones. sed etiam aduersus mediocres. qui minoribus presunt quos vocat principes. Et aduersus etiā maiores. quos vocat potestates. qr maiores hūt ptātem super mediocres. qui minorib⁹ principant. Et vult dicere aplus Qr habem⁹ luctas occultas ā oēs demones. s. maiores. medios. ⁊ ifimos. Propterea sequit aduersus mūdi rectores idest aduersus multitudinē demonum. qui mūdū regūt non quidē mundu⁹ istū sensibile⁹ que deus creauit atq regit. Sed mūdu⁹ idest mūdanos hoīes mūdanoꝝ amatores. propterea subiūgit tenebraꝝ huiꝰ. Et qr aplus noīat demones principes ⁊ potestates. Aduertendū secūdu⁹ theologoꝝ sñiaz in secūdo distinctōe. viij. Qz inter demones est ordinū distinctio. Sed vt inqt bonauētura de angelis possum⁹ loqui quātuz ad triplicez statu⁹. s. glorie ⁊ nature institute. Et lapse. Quātū ad statu⁹ glorie. est in eis ponere ordinū distinctōez pfectam. Quantu⁹ ad statū nature institute ordinū distinctionez pfectā. Quantū ad statū culpe siue nature lapse. est ponere in eis ordinū distinctiones sz ipfectā ⁊ puersaz. Inpfectā propter priuatiōez grē que habilitatē nature pficit puersaz. ppter pñam culpe. que ēzuis substantiaz naturalez nō corrūpat. tamē fedat ⁊ deordinat. Et hoc maifestū est si attēdat Qz illi q meliora habuerūt naturalia. alijs grauius peccauerūt. ⁊ peccāt. Tum ppter hoc q ardētius appetiuerūt. Tū qr magis ingrati fuerūt. tū qr etiā modo acrius vexant. Ideo in ipis est ordo secūdu⁹ pcellētiā naturalū. sed puersus. adūctiōe culparū. Et sic inter eos est ordo. ita ⁊ plato de qua dixi in tractatu de timore iudicioꝝ dei. Demones itaq tēptāt semp ad malū inducēt nos sataganetes.

Secūdu⁹ dubiū fuit. Utrū deus debeat pmittē hoīes a dyabolo tēptari. Et pleriq⁹ obicere solēt q non. Nā non est equa cōditio pugne vt infirm⁹ cōtra fortem. ignarus cōtra astutū exponat ad bellū. Sed hoīes

UVA. BHSC. IyR_226

sunt infirmi ⁊ ignari. dyabol⁹ aũt potẽs et astutus de quo dr̃ Job. xxxx. ca. ⁊ nõ est potestas sup terraz que cõparet ei. Et habet mille nocendi modos. vt refert. Augu. Igitur non debet deus auctor omis iustitie p̃mittere vt hoies a dyabolis ipugnẽt. Ad hoc rñdet thomas vbi supra. q licet meq̃l sit pugne ꝓditio inter demões ⁊ hoies ex pte hoiñ. tñ fit recõpensatio ex pte dei. qui tẽptatis subuenit. ⁊ auxilio gr̃e sue illuminantis intellectũ. ⁊ roborãtis affectuz. Et etiaz angelox̃ ministerio. q̃ nobis in tẽptationib⁹ assunt. quare est debilis hostis. vt gregor⁹ dicit. ⁊ nõ vincit nisi volẽte. Ideo deus ad gloriam electorum cõcedit diabolo temptandi facultatem.

Tertium dubiũ fuit vtz diabolus tẽptãs post q̃z superat audeat amplius temptare Ad hoc dicit thomas vbi supra q voluerunt quidã demonẽ victũ. nullũ hoiez posse de cetero tẽptare. nec de eodẽ nec de alio peccato. ⁊ Maz mathei. iiij. c. dr̃. de x̃po supe rante. Tunc reliquit eũ diabol⁹. Sed hoc vr̃ stare non posse. q x̃ps in prima tẽptatione diabolũ vicit. ⁊ nihilomin⁹ scõo ⁊ tertio tẽptauit eundẽ. Alij aũt asserũt q pot alios temptare ⁊ etiã eundẽ. licz q̃libz victꝰ temptare cesset ad tẽp⁹. Et hui⁹ rõ duplex est. vna ex pte diuine clemẽtie. q vt crisost⁹ dicit sup̃ math̃. Non tãdiu hoies dei diabolus temptat. q̃diu vult. sed q̃diu deus permittit. q ⁊ si p̃mittit paulisp tẽptare. tñ repellit ꝓpter infirmam naturã. Alia ratio sumit ex astutia diaboli. Mñ ambro⁹ dicit super lucã. q diabo⁹ instare formidat. qa frequẽti⁹ refugit triũphantẽ. q tñ diabo⁹ aliq̃ redeat ad eũ quẽ dimisit. patz p illud qđ scribit mathei. xij. reuertar in domum meam vnde exiui.

Quartum dubiũ fuit. vtz tẽptatõnis impulsio sit desideranda. Et q sic vr̃. ⁊ Ia cob⁹. i. c. ait. Omne gaudiũ existimate fres cũ intẽptatões varias inciderit. Et dauid in psal. ꝓba me dñe ⁊ tẽpta me. Insuper omne illud est desiderandũ qđ facit ad exercitatõem virtutis. ⁊ ꝓmotõem gr̃e. ⁊ cõsummationẽ meritox̃. Tẽptatõ est huiusmodi ergo est desideranda. Sed õrium vr̃. q nihil est desiderãdũ. cui⁹ cõtrariũ est ꝑtinue petendũ. Sed oẽs dicere debẽt. Et ne nos inducas intẽptatõem. ergo nullus debet illaz desiderare. Insup x̃ps dixit math̃. xxvi. vigilate ⁊ orate ne intretis in tẽptationem ergo tẽptatio est precauẽda nõ desiderãda. Ad hanc. q. determinandã dupl̃r rñdere possumus. ꝑm bonauentur. di. xxiij. scõi libri. Uno mõ sic vt dicam⁹. q cũ triplex sit temptatio. siue a triplici principio. vna. s. a deo. alia a carne. ⁊ tertia a diabl̃o. Prima temptatio. simpl̃r appetenda est. q de⁹ nõ temptat nos nisi ad bonũ. Altera vo tẽptatio que est a carne simpl̃r fugiẽda est. qa illa non põt esse absq̃z peccato. sicut magr̃ docet in scõo. di. xxi. Tertia vero que est a diabolo aliquib⁹ fugiẽda est. aliquib⁹ appetenda. hijs enim qui virtute fortes sunt nec de facili in temptatõez induci possunt etiã si temptant appetibil̃r est tẽptari ad sue virtutis exercitiũ. ⁊ cumulũ meritoruz Infirmus vero minime. q timere põt ne ex ipso impulsu in temptatõem inducant q oẽs debent refugere. Nam si temptari malũ non sit. in tẽptatõez induci. sp malũ est. quia hoc est a tẽptatõne sup̃ari. Et hoc est qđ dicit aug⁹. li. xiij. de ciui. dei. Sicut se habet firmitas electox̃ sic metuũt cupiũt q̃z temptari. Alij mod⁹ dicendi est. q dupliciter est loqui de temptatõe. aut sub ratione. ꝓpria. ⁊ sic temptatio est impulsus ad illicitũ. ꝑm qđ de ea fit sermo in ꝓposito. Loquimur enim hic de tẽptatõe diaboli. q̃ fit per mali culpe suggestionẽ. qua diabolus hoiem ad malũ nitit incuruare. nõ de temptatõe dei que fit p flagellatõez. illã ergo temptatõem p se ꝓsideratã. nullus debet appetere. ymmo abhorrere. ⁊ refugere maxime ꝓsiderando finem. Aliter est cõsiderare temptatõem ꝓut est materia exercende virtutis. ⁊ sic a viris iustis desiderari põt. ab eis potissime qui in caritate feruẽt. adeo q ignis ꝺuotõis ipsox̃ potẽ⁹ inflãmatur ex ꝑsentia õrij q̃z extinguit. Ab eis autem qui modice sunt caritatis nõ sic desiderari debet. Et exẽplũ est q vẽtus pflãs fornacem magꝝ ⁊ magis accendit sed candelã extinguit. Et ideo tẽptatõis impulsus ⁊ si quãtũ in se est refugiend⁹ sit ab oibus. ⁊ ab infirmis potissime. In quantũ tñ est virtutis exercende materia a viris feruentib⁹ et ꝑfectis appeti põt. Illud tñ gen⁹ tẽptatõis

UVA. BHSC. IyR_226

potissime appetūt viri iusti qō est in flagellorum perpessione. Sicut passus est iob. ⁊ thobias. ⁊ sancti martires ab impijs. Zelo dyabolico excitatis. Et per hec soluūt obiecta ad vtrāq; partem p tēptationū itaq; semitam nos ire conuenit. quia regnū celorum patit. ⁊ violēti rapiunt illud. sicut mathei. xj. c. saluator dixit. Sed pfecto vtilēdum est. quia rarissimi reperiunt quos dyabolus non subegerit. O q; magna multitudo eorū qui dereliquerunt deū. ⁊ dyabolo adheserūt. omnes declinauerunt pro maiori parte. ⁊ inutiles facti sunt. nec est q̄ velit perseueranter facere bonū. Antoni⁹ vero beatissimus a demonib⁹ multimode tēptatus. illos spreuit vt audiem⁹ in sequēti misterio. Et quia firmiter adhesit xp̄o demonibus supatis aggregatus fuit societati iocundissime angelorum bonor.

De quatuor modis tēptationū quib⁹ dyabolus conatus est antonū supare. Capitulum secundum.

SEcundū misteriū contemplandus de tēptatione beati antony. dr̄ modificationis. Quatuor nāq; modis dyabol⁹ eus inuasit. querēs illum a virtutum amore reuocare.

Primus dr̄ uaturalis affectionis.
Secundus carnalis stimulatōis.
Tertius corporalis flagellationis.
Quartus argenti ⁊ auri ostensionis.

Primus modus quo dyabolus antoniū inuasit. fuit naturalis affectōnis. qua inclinabatur sorore suam diligere ac seipsū. vt enim narrat beatus Athanasius epūs qui vitam eius descripsit. Antonius nobilib⁹ parentibus in egipto natus est. tanta suor nutritus cura. vt nihil aliud preter parentes domūq; cognosceret. ⁊ cū iam puer essz non se litteris eruditi. non ineptis infantium iungi passus est fabulis. Ad ecclesiam cum parentibus sepe conueniens. totus se deuotioni prebebat. post mortez aūt parētum. cum esset annor. xx. cuz sorore ad modum paruula derelictus. ⁊ domus ⁊ sorori honestam curam gerebat. Verūtamen vt saluatorē imitaret in illa etate florēti. veneditis oibus ⁊ pauperibus dispensatis. guis p sorore seruatis. sorore fidelib⁹ ac deuotis virginibus p̄mendata. ad dei seruitiū se cōtulit. Cūq; vigilijs oratōib⁹ ⁊ iciunijs insisteret. volens dyabolus illuz accepto instituto retrahere. inmittebat ei memoriā possessionū. sororis defensionez. generis nobilitatē. amorem rer. fluxam seculi gloriā. esse vaziam delectatiōez. ⁊ reliqua vite remissioris blandimenta. postremo vtutis arduuz finez. ⁊ maximū peruenienti laborem. nec non ⁊ corporis fragilitatem. ⁊ etatis spatia plixa. Antoni⁹ vero omia orōne sua fideli a suo corde penit⁹ expellebat.

Secūdus modus quo dyabol⁹ antonium inpugnabat. dicit carnalis stimulationis. Consueta quidez aduersus omnes adolescentes. arma suscipiens. nocturnis eum inquietabat illecebr. Conabat q; cogitationes sordidas inserer. Et antoni⁹ eas oratu submouebat assiduo. Ille titillabat sensus carnis ardore. Nec sine ac iciunijs corpus omne vallabat. Ille per noctes in pulchre mulieris vertebatur ornatum. nulla dimittens figmenta lasciue. Nec victrices gehenne flāmas. ⁊ dolorem vermis recordans. cogitationib⁹ libidinū obiciebat. Ille lubricum adolescentie iter ⁊ ad ruinaz facile proponebat. Nec eterna futuri iudicij tormēta considerans illesam anime puritatē seruabat. Ad postremū hostis ille malignus qualis est merito talē se demōstrabat. Apparebat enim puer horridus atq; niger. ad eius genua se prouolues et quasi vellendo dicens. Multos seduxi. plurimos decepi. nunc autem tuo fuz labore supatus. Quez cū interrogasset antoni⁹. qs esset. ait. Ego suz fornicatōis amicus. Ego qui a te semp sum passus repulsaz. Cum hec audisset antonius grās agens deo. Aduersario rndit. Multū desperabilis es multūq; vilis. Nā ⁊ obscuritas tua ⁊ etas infirmar signa sūt rex. nulla mihi iam de te cura est. dns mihi aditor. ⁊ ego despiciā inimicos meos. Et statim ad vocē canētis fantasma q̄ videbat euanuit. Antoni⁹ vero cōfortat⁹ magis ac magis suum corpus anime seruituti subdebat.

Certi⁹ mod⁹ quo dyabol⁹ tēptauit antoniū dr̄ corporalis flagellatōis. Nāz volens antoni⁹ artiorē ducere vitaz. ad sepulchra

UVA. BHSC. IyR_226

quedã remota ⁊ solitaria ꝓrexit. vni fratꝝ de cognitis mãdãs. vt statutis diebus sibi alimenta deferret. Et cuꝫ in vna memoria supradictus frater eũ clausisset. solus ibidẽ morabat. metuẽs aũt dyabolus ne acessu tpis heremũ habitari faceret. ita eũ aggregatis satellicibus suis varia cede lacerauit vt dolor magnitudo motũ aufferret. ⁊ vocem. ¶Nam ⁊ ipse postea referebat vulnera fuisse tã grauia vt vniuersa hoꝰ tormẽta superarent. Sed die sequenti is frater quẽ suprad̃ictum venit cibos afferens cõsuetos Et fractis foꝛib⁹ inuenit eum in terra iacẽtem quasi mortuũ ⁊ humeris impositũ ad villule domicilũ reportauit. quo audito i gens vicinoꝝ atqꝫ affiniũ multitudo ꝓcurrens triste in medio positi funeris officium reddebat. Et tã media noctis ꝓte decursa. oĩum oculos deuicerat sopor. Tunc anto⁹ aia paululũ rdeũte suspiras euelauit caput ⁊ postq̃ ceteris dormiẽtib⁹ eũ a quo delatus fuerat vigilare cõspexit. nutu aduocãs obsecrauit. vt nullo penitus excitato ad ꝑstinũ se referret habitaculũ. ¶Relatus ergo iuxta morẽ solus itez gmanebat. ⁊ stare q̃dẽ ꝓpter recẽtas plagas nõ poterat. Oras vero ꝓstratus post oꝛoez clara voce dicebat. Ecce hic sũ ego anto⁹ non fugio vr̃a certamia. Tunc sonit⁹ repentin⁹ increpuit ita vt loco fundit⁹ agitato. ⁊ parietib⁹ patefactis multifaria demonũ extinde turba se funderet. ¶Aã ⁊ bestiaꝝ ⁊ serpẽtũ formas induentes. oẽm ꝓtin⁹ locũ repleuerũt fantasijs leonũ. tauroꝝ. lupoꝝ. aspidũ. scorpionũ. vrsoꝝ. ⁊ pardoꝝ. Et hec singula scõꝫ suam fremebant naturã. Anto⁹ vero mimicos deludens dicebat. si virtũ aliq̃d habere tis sufficeret vnus ad prelium. Si vomin⁹ vobis me in potestatem dedit. Ecce presto sum deuorate. Si vero nõ potestis. cur frustra nitimini. Deniqꝫ cum leuasset oculos vidit desuper culmen aperiri ⁊ deductis tenebris radium ad se lucis influere. ¶Post cuius splendoris aduentum nec demonuꝫ aliquis apparuit. ⁊ corporis dolor continue cessauit. Edificium quoqꝫ paulo ante dissolutum videbatur instauratum est. Illico penitentiã domini intellexit antonius ⁊ ex pmo pectoris trahens lõga suspiria. dicebat. vbi eras O iesu. vbi eras quare a prĩcipio non affuisti vt sanares vulnera mea. Et vox ad eum facta est. Antoni hic eram Sed expectabã videre certamen tuũ. ¶Quẽ aũt quia viriliter dimicasti sp auxiliabor tibi. ⁊ faciam te in omni orbe nominari. hijs pact ⁊ corpe ⁊ animo mirabilr confortat⁹ est.

Quart⁹ modus quo dyabolus temptauit antoniũ dicitur argenti ⁊ auri ostensionis volens nãqꝫ antonius mutare locũ contendit ad montẽ ⁊ heremi. aduc monachis ignote. Rupto metu. viam conatus est pandere. Sed nec tũc cessauit impor tunus aduersarius. ¶Nam argenteũ discum i itinere ꝓiecit. Quo viso antoni⁹ dyaboli cognouit astutiã. stansqꝫ intrepidus ⁊ discum totus intuens oculis. inter se dicebat. vbi hic in deserto discus auuꝫ hoc iter est. nulla sunt vestigia commeantiũ. lapsus de sarcina. ꝑ magnitudie latere non potuit. Sed qui perdiderat reuersus ad solitudines locoꝝ inuenisset. ꝑfecto qõ suũ fuerat. hoc artificium dyabole tuũ est argentũ tuũ tecũ sit in perditiõe. hec illo dicente. discus vt fum⁹ euanuit. Debinc ingentez massam auri iacentem in itinere cõspexit. at ille rapido cursu quasi qõdã vitaret incendiũ ad mõtez vsqꝫ prexit. vbi fluie trãsuadato inuenit castellũ desertuꝫ. plenũ ob tẽpus ⁊ solitudinẽ venenatoꝝ aialiũ. In quo se cõstituens nouus hospes habitauit. Satiqꝫ ad eⁱ⁹ aduentũ igens turba serpentũ quasi ꝑsequtorẽ passa profugijt.

De quatuor excellentissimis prerogatiuis beati antony. In quibus manifestat gra cius quam habuit etiam in hoc mundo.

Capitulum Tertium.

Tertiuꝫ misterium cõtemplandum de temptatione sancti antony. dicitur coronatio. Coronauit quippe illum deus nõ solum in celesti regno gloria. ⁊ honore. Sz etiam in hoc mundo admirandis prerogatiuis. Ex quibus nos quatuor precipue decurremus.

Prima dicitur corporis conseruatio.
Secunda mentis illustratio.
Tertio mundialis cõmotio.
Quarta sancta consumatio.

UVA. BHSC. IyR_226

Prima prerogatiua sancti antonij dicitur corporis conseruatō. Nam vt asserit athanasius cum post viginti annos in solitudie exactos inuentus esset. tam ab his qui pro positum eius imitari cupiebant. q3 ab aliis amicis 7 notis. obstupuerunt vniuersi. et oris gratiam 7 corporis dignitatez. qō nec per quietem intumuerat. nec ieiunijs. demonūq3 certamine decorem āmiserat. que in eo sine dei gratia fieri minime potuisset. Secunda prerogatiua beati antonij dicit mentis illustratio. Nā lz litteras non didicerit. mira tamen sagacitate pollebat ingenij 7 venustate dicendi. Aliquando philosophi duo gentiles venerunt ad eum putātes antonium se posse decipere. quos cum vidisset paganos intellexit ex vultu. Et p cedens ad eos p interptem ita dicere cepit. Quare tam longe stultum hominē sapiētes visitare voluerunt. Illis dicētibus nō esse illum stultum. sed nimium sapientem. vigilanter respondit. Si ad stultuz venist superfluus labor vester est. si autem putat me sapientem esse. 7 sapientia bona est imitamini que pbatis quia bona pueit imitari. si ego ad vos venissem vos imitarer. Sz quia vos ad me quasi ad sapientez venistis estote cristiani sicut 7 ego sum. Abscesserūt philosophi vtrūq3 mirantes 7 acumen ingenij 7 elegantiam loquendi. Alios quoq3 mundi sapientes qui euz irridere cupiebat quia litteras ignorauerat. tali disputatōe colligauit. dicens. Respondete mihi. quid prius est. sensus. an littere. 7 quidem cuius ex ordium est. Sensus ex litteris. an littere ex untur ex sensu. Illis asserentibus quia sensus esset auctor litteraz. ait. Igitur cui sensus incolumis est. hic litteras non requirit obstupuerunt illi tantam in viro dei sagacitatem animi admirantes. Quid pluraz Claruit 7 spiritu pphetico. 7 diuinas reuelationes habuit. sicut patet in exemplis sequentibus. Virgo quedam que a tripolitane regionis ciuitate busiride erat. morbo paralipsis grauissime vexata a parentibus ad antonium adducebat. Erant autez in eoz societate monachi quidā qui iter ostē debant. Illi vero monachi noluerūt puellam vsq3 ad antoniū pducere. sed eam cuz parentibus dimiserūt apud beatū pfessorē monachum pānucium. qui efosso p3 pō oculo sub maximiano persecutore tali dehonestamento corporis plurimum gloriabatur. quenerunt itaq3 monachi ad antonium. Cūq3 de puelle morbo referre disponerent. relationem eorum senis sermo preuenit. 7 omnem debilitatis 7 itineris vsq3 ad sanctum pannuciū causam quasi ipe interfuisset exposuit. Rogantibus autem eū monachis. vt parentibus cum filia ptmitteretur ingressus. non consensit. sed ait. Ite 7 inuenietis puellaz curatā. Et adiecit nullus debet ad meam humilitatē venire. qa largitō curatōnū non est hūane misericordie. sed iesu pp̄i qui vbiq3 in se credentibus pstare psuevit auxiliū. Quā obrē 7 illa p qua petistis suis pcibus liberata est. Et cuz ego orarē ad dñm mihi pstentia sanitatis indulta est. Exeūtes igitur monachi foras ad beatū pānuciū 7 filiā sospitē 7 pentes letos inuenerūt. Non multos aūt post dies cū duob9 frībus cūtibus ad antoniū. aqua in itinere defecisset. vt vno siti mortuo. alter iaceret in terra mortē expectans. Antonius sedēs. ad se duos monachos vocat. q3 forte ibidē sunt repti. pcepitq3 vt lagenam aque assumētes. inuaderēt iter quod duc ad egiptū. dixitq3 vn9 e fratrib9 huc aduenientib9 mō mirgrauit ad dñm. alter si non occurrit addet. hoc enī mihi nunc oranti reuelatū est. Statiz monachi festinātes extinctū corp9 inuenīūt. terraq3 id opientes alterꝝ refocillatū suo iūxere comitatui. dei nāq3 iudiciū fuit. vt vn9 moreret. alter superuiueret. Hoc tñ in antonio mirabile est. q3 i mōte remotissimo sedēs rē illā dño indicāte pgnouit. Alio rursus tpe cū sederet in mōte 7 oc̄los subito leuassz in celū uidit quādā aiaz letātib9 in ei9 occursuz angelis ad celū pgere. Grauitq3 vt rei pūtis agnitio pderet. 7 statiz vox ad eū facta est. inq3 ens. istā esse amus monachi aiam. q3 nitrie morabat. Erat aūt amus vir grandeuus qui a puericia vsq3 ad senectutez domino in sanctitate seruierat. diez quoq3 tredecim a nitria locus in quo sedebat antonius diuidebatur. Videntes ergo eum admirantur monachi qui venerant deprecati sunt vt causam hilaritatis ediceret. Quib9 ait. Amū quieuisse quez illi optime uouerant

UVA. BHSC. IyR_226

At illi notauerunt diem ⁊ venientibus de nitria fratribus post dies triginta sciscitãtes repperierũt q illo die illaq hora amus dormierat qua animaz eius ferri senex antonius viderat. Sepe etiam ad se venientium turbarum ante dies ⁊ menses ⁊ causas dixit ⁊ tempora.

Tertia prerogatiua beati antonij dicitur mundialis cõmotio. In tantũ enim sancti tatis eius nomen resplenduit. vt etiam pagani ⁊ pdoloz sacerdotes ad eum videduz conuolarent. Constantinus vero augustꝰ ⁊ eius liberi. Constans atq constantiꝰ famam eius audientes crebro ad eum quasi ad patrem missis litteris obsecrabant. vt reciprocis eos scriptis exhilararet. Qui ad susceptas epistolas pueniẽter rescripsit laudauit pmum q xpm colerent. deinde salutaria psuasit. ne magnam putarẽt regiam potestatẽ. ne pntis carnis imperio tumẽtes se homies esse nescirẽt. Ad postremum clementie circa subiectos ⁊ iustitie cure q nos monũ admonuit. atq vniuit sempiternuz esse regẽ omniũ seculoz iesum xpm epistol testatus est. Hoc principes susceptis litter letabant. Confluebant ad eũ multi vt doctrina ⁊ exẽplo illius edificarẽtur. Alij vt oronibus eius sese cõmitterent. atq suos multi a demonibus obsessi liberabant. ⁊ a variis infirmitatibus sanabantur egroti. Archelaus comes rogauit eũ vt oraret p policratia que in laoditia erat admirabili ⁊ xpo dedita virgine. patiebat enim pessimos stomachi ⁊ lateris dolores. quos ieunys numys vigilysq cõtraxerat. ⁊ erat penitus tota debilis corpore. Orauit antoniꝰ ⁊ diez quo oro erat facta ãnotauit. Archelaus rediit laoditiã inuenit virginẽ incolumem pcuncatus die sanitatis repperyt eo tempe fuisse a doloribꝰ liberatã. quo oras antoniꝰ p ipa bonitatẽ salvatoꝛ iuocauit. Quarta progatiua sancti antony. dr̃ sancta consumatio. Cum enim centũ quinq annoz esset. pdixit monachis sui corpis dissolutionem iam imminere. Cumq medio cre incõmodũ sema membra turbassz. post exhortationis membra grauissima. vocatis ad se duobus fratribus qui sibi familiares erant. Mos inquit humo tegite. Mos pris operite corpusculum. Et illud quoq senis vestri custodite mandatum. vt nemo pter vestram dilectõem locum tumuli nouerit. Confide in domino quia necessario resurrectionis tempore. hoc corpusculuz resiliet incorruptum. Vestimentoꝛum autez meorum sit ista diuisio. melotem ⁊ paliuz tritũ cui superiaceo athanasio episcopo date. qõ mihi nouum ipse detulerat. Serapion aũt episcopus alium accipiat melotem. vos cilicinuz habetote vestimentũ. ⁊ valete viscera mea. antonius enim migrat. ⁊ iam non erit in presenti seculo vobiscũ. verba finierat. ⁊ osculantibus se discipulis extendens paululum pedes. mortem letus aspexit. ita vt ex hilaritate vultus eius angeloz sanctorum qui ad perferendam aiam eius venerant presentia noscerẽtur. Seruauerũt mãdata discipuli ⁊ inuolutum corpus humo operuerũt. Hic fuit antonij magni termi nus vite. cuiꝰ anima gaudet in celis. Nos vero deuotione ardentissima illum venerari conemur. vt sic eius interuenientibus meritis peruenire valeamus ad illam gloriaz in qua iesus filius dei viuit ⁊ regnat p infinita secula seculoz. Amen.

Sermo sexagesimus tertius de liberalitate sancti gregorij pape. propter quã deo ⁊ hominibus se amabilem exhibuit.

Hilarem enim datorẽ diligit deus. doctoris gentium verba sunt ista. originaliter secũde ad corinth. viij. ca. Dat deꝰ pyssimus pater creaturis beneficia sua affluenter. ⁊ non improperat. vt Iacobus asserit primo ca. sue canonice. Propterea diligit illos q eius imitari conant. Est enim similitudo amoris causatiua. Et vt inquit Seneca in tertio de beneficijs. Magni animi est ⁊ magnifici iuuare pdesse. qui dat beneficia deos imitatur. Cum autem hoc ex liberalitate ꝓueniat. ideo Gregorius diuitias quas possidebat liberalissime dispẽsauit. Est autem liberalitas que hominẽ non tantum deo sed etiã hominibus amabilem reddit Vnde Tuliꝰ in pmo de officijs ait. quãq omnis virtꝰ nos ad se allicit. facitq vt eos diligamus. in quibus ipsa esse videatur.

UVA. BHSC. IyR_226

tamen iustitia ⁊ liberalitas id maxie efficit ꝓpterea beatū gregoriū cōmendare cupientes de ipsius liberalitate in pñti sermone dicemus. Ob ipam namq; dilexit eum deus. qz vidit eum hilarē in donando. De cuius liberalitate tria misteria ꝓponunus contemplanda.

¶Primum dr oppositionis.
Secundum determinationis.
Tertium retributionis.

¶Qualr beatus gregorius opposuit liberalitatem vicio auaricie. Et quare liberalitas est virtus cuius officiū est donare. Et qño est pars iustitie. Capitulū primū.

¶Primum misteriū contēplandū de liberalitate beati gregorij. dr oppositōis Opposuit nāq; illā auaritie. que mater est ⁊ radix cunctoz malorum. Unde Tulius in scōo de officijs dicebat. ¶Nullū vitiū deteri⁹ q̄z auaritia. ⁊ p̄sertiz in pncibus ⁊ rem publicaz gubernantib⁹. Et marcialis coc⁹ ait. non sibi nec alijs ꝓdest dum vivit auarus. Et salustius in catilinario. inqt. Auaritia fidem ⁊ ꝓbitatez ceteraſq; bonas artes subuertit. Et valeri⁹ libro nono. Auaritia est latentū indagatrix lucroz. manifeste p̄de vorago auidissima. neq; habēdi fruēdi felix ⁊ querendi cupiditate miserria Et item salustius in catilinario. Auaritia pecuie studiū habet. quā nemo sapiēs amauit vel cōcupiuit. hec quasi malis venenis imbuta. corp⁹ animūq; virilē effeminat. sp infinita insaciabilis est. neq; copia neq; inopia minuit. Contra ustā insatiabilē beati am. voluit beatissim⁹ grego⁹ liberalitatis scuto se munire. Verumtū vt pars ista iocundius expediatur tria dubia declarem⁹

¶Primu vtr liberalitas sit virtus.
Scōm vtr ad liberalē maxie ptineat dare.
Tertiū vtr liberalitas sit ps iustitie.

Ad primuz dubiū rñdet tho. scōa scōe. q. cxvij. q. sicut dicit aug⁹. in li. de libero arbitrio. Bene vti hijs quibus male vti possumus. pertinet ad virtutē. ¶Possumus autē bene ⁊ male vti nō solū hijs que intra nos sunt. s. potētijs ⁊ passionib⁹ anie. Sed etiā hijs q̄ extra nos sunt. s. reb⁹ hui⁹ mūdi cōcessis nobis ad sustētatōz vite. Et iō cū bñ vti hijs rebus pertineat ad liberalitatē cōsequēs est vt liberalitas virtus sit. Est enim liberalitas vt dicit aristot⁹. quarto ethicoz. mediet⁹ quedam circa pecunias. Uñ ad liberalez ptinet emissiuū esse. Unde ⁊ alio nomine liberalitas largitas nominat. q̄a qō largum est. non est retentiuū. sed emissiuum. quare materia liberalitatis remota est ipsa pecunia. ⁊ q̄quid pecunia mēsurari potest. ¶Nam vt dicit aristot⁹. iij. ethico. pecunias esse dicimus oīa quoruz dignitas nūmismate mensurat. Materia vero ꝓpinqua sunt passiones interiores secundū quas homo afficitur circa pecuniā. Et iō ad liberalitatem p̄cipue pertinet. vt homo ꝓpter inordinatā affectōem ad pecunias non ꝓhibeat a quocūq; debito vsu eius. Est aūt duplex vsus pecunie. vnus aūt ad seipm qui videtur ad sumptus vel expēsas ptinere. Alius aūt quo quis vtitur ad alios. qō pertinet ad datōes. vt videbit in sequenti dubio. Is ergo liberalis est q̄ neq; ꝓpter inmoderatū amorem pecunie impeditur a ꝓcuientib⁹ expensis. neq; a cōuenientibus datōibus. Ideo arist. dicit q⁹ circa datōes ⁊ sumptus liberalitas consistit. Sed hic orit difficultas. vtrum liberalitas sit maxima virtutū. ⁊ sic posset ꝓbari. nā homines maxime amantur ⁊ honorantur ꝓpter virtutē. Sed aristo. dicit in quarto ethicoz. q⁹ inter virtuosos maxime liberales amant. ergo liberalitas est maxima virtutum. In oriuz videt esse auctoritas ambrosij. qui in primo de officijs ait. Iustitia excellentior videtur liberalitate. sed liberalitas gratior. Et Aristo. in tertio rethorice inquit. Fortes ⁊ iusti maxime honorant. ⁊ post eos liberales. Dicendū itaq; secūdū thomaz. q⁹ quelibet virtus tendit in aliqō bonum. vñ quanto aliqua virtus in melius bonum tendit tanto melior est. Liberalitas autem tendit in aliquod bonum dupliciter. vno modo primo ⁊ p se. Alio modo ex consequenti. ¶Primo quidē ⁊ per se tendit ad ordinandam ꝓpriam affectionem. circa pecuniarum ⁊ possessionū vsum. Et sic secundum hoc p̄fertur liberalitati tēperantia que moderatur concupiscentias ⁊ delectationes pertinentes ad ꝓpriuz corpus. Et etiam liberalitati p̄ferunt. iustitia ⁊ fortitudo que ordinant ad bonuz cōmune. Una in tpe pacis. altera in tpe belli

UVA. BHSC. IyR_226

Et omnibus p̄feruntur virtutes que ordinantur ad bonum diuinū. ¶Nam bonū diuinum p̄eminet cuilibet bono hūano. ⁊ in bonis humanis bonum publicum p̄eminet bono priuato. In quibus bonum corporis p̄eminet bono exteriorum rerum. ¶Alio modo ordinat liberalitas ad aliqđ bonum ex consequenti. Et secundum hoc liberalitas ordinatur in omnia bona p̄dicta. Ex hoc enim q̄ homo non est amatiuus pecunie. sequitur q̄ de facili vtatur ea ⁊ ad seipsum ⁊ ad vtilitatem aliox̄. ⁊ ad honorem dei. Et secundum hoc habet quandam excellentiam ex hoc q̄ vtilis est ad multa. quia tamen vnū quodq; magis iudicat secundum illud quod p̄mo ⁊ per se competit ei. q̄m id qđ consequenter se habetur Ideo dicendum est liberalitatem non esse maxima virtutum. Ad argumentum vero respondendum. q̄ liberales maxime amātur non quidem amicitia honesti. l. vt meliores. sed amicitia vtilis. quia sunt vtiliores in exterioribus bonis. que cōmuniter homines cupiunt. Et propter eandem etiam causam clari redduntur.

Secundum dubium fuit vtrum ad liberalem maxime pertineat dare. Et q̄ sic patet per Aristot. qui dicit in quarto ethicorū. q̄ liberalis est superhabundare in datōne ¶Ratio est quia p̄prium est liberalis vti pecunia. vsus autem pecunie est in emissione ipsius. ¶Nam acquisitio pecunie magis assimilatur generationi q̄m vsui. Emissio autē alicuius rei quanto fit ad aliquid distanti us tanto a maiori virtute procedit. Sicut patet in his que p̄iciuntur. Et ideo ex maiori virtute procedit q̄ aliquis emittat pecuniam dando eam alijs q̄m expendendo eam circa seipsum. p̄prius est autem virtutis vt p̄cipue tendat in id quod perfecti⁹ est. ¶Nam virtus est perfectio quedam. vt dicitur in septimo phisicox̄. Et ideo liberalis maxime laudat ex datōne. ¶Quare iurisco sulti donatōem liberalitatem vocant. sicut patet. C. de donatōnibus. l. si donatio. l. si quis. ⁊. l. si patri. ff. mandati. l. idemq; §. finali. Et debet esse donatio ex liberalitate non in necessitate. quia in necessitatib⁹ nemo liberalis exstitit. ⁊ donari videtur quod nullo iure cogente conceditur. vt. ff. de donationibus. l. donari. Debet etiam qui donat donare de suo. non de alieno. Unde cato in oratione in catilinam. quam salusti⁹ recitat. ait. Jam pridem equidem nos vera vocabula rerum amisimus. quia bona aliena largiri liberalitas. malarum rerum audacia fortitudo vocatur. ¶Nec ad liberalitatem spectat donare meretricibus. ⁊ histrionibus. vt. C. de donationibus. l. donatōnibus. ⁊. lxxxvj. distinct. c. qui venatoribus.

Tertium dubium fuit vtrum liberalitas sit pars iusticie. et q̄ sic vī ex verbis ambrosij qui in primo de officijs ait. Justitia ad societatē generis humani refert. Societatis enim rō diuidit in ptes duas. iustitiā ⁊ bñficentiā. quā quidā benignitatē aut liberalitatē vocāt. Et si obiceret. qđ iusticia respicit debitū. liberalitas aūt non. ¶Rñdet thomas q̄ liberalitas ⁊ si nō attēdat debitū legale qđ attēdit iusticia. attēdit tn̄ qđdā debitū morale. qđ attēdit ex quadā ipsius decētia. nō ex hoc q̄ sit alteri obligat⁹. vñ minimū hz de rone debiti. ¶Nā dator non obstātib⁹ oīb⁹ quadā vrbanitate donare debet q̄si ex debito. vñ in. c. i. de donat. dicit tex. hāc sibi qđā mō nobilitas legē imposuit. vt debere se qđ spōte tribuit existiet. Ad h̄ instaret aliqs. q̄ quemēter dare ptiet ad bñficētiā ⁊ miaz. q̄ ptinēt ad caritatē. ergo liberalitas magis est ps caritatis q̄m iusticie. Ad hoc dicē tho. q̄ datio bñficij p̄cedit ex eo q̄ homo est aliqualr affect⁹. circa pecunias dū eas nō p̄cupiscit neq; amat. sz dele ctabiliter exponit. vñ nō solū amicis sz etiā ignotis dat. qñ oportet. licz ergo liberalitas a iustitia differat. p hoc q̄ iustitia alteri qđ est ei⁹. liberalitas aūt exhibet qđ est suū. hz tn̄ quādā cū iustitia p̄uenientiā. q̄ principaliter est ad alterū. sicut ⁊ iustitia lz sm aliā rōem Ex p̄dictis dicere possumus. q̄ qui liberalis est volūtariā pauptatē non horret. ex qua vere diuitie ⁊ animi libertas sequūt. ¶Unde valerius libro quarto ait. locuplete fabricium faciebat nō multa possidere sed pauca desiderare. Liberalitas etiam ad caritatez ad misericordiā ad bñficētia. ⁊ ad magnifica queq; inclinat. atq; disponit. Sicut clarius in sequenti misterio apparebit in quo liberalitas beati Gregorij plenius explicabitur.

UVA. BHSC. IyR_226

Qualiter beatus Gregorius propter liberalitatez exposuit pecunias ad structuenda monasteria et subuenit pauperibus. et egenis. atqz peregrinos. et pauperes benigne cibauit. Capitulum secundum.

Secundū misteriū cōtemplandū de liberalitate beati gregorij. dr determinationis. in quo videre debem⁹ in quo determinate consistit liberalitas beati gregorij. Et q̄uis posset ostendi q̄ multa sint q̄ liberalitatē gregorij illustrant. illa tū preciua sunt tria.

Primū est magnifica dispensatio.
Secundum pia largitio.
Tertium benigna cibatio.

Primū qō illustrat liberalitatē beati gregorij. dr magnifica dispēsatio. Ab ipsa q̄pe liberalitate puenit magnificentia q̄ est specialis virt⁹. vt docet arist. Et tho. scōa scōe. q. cxxxiij. Et vt cicero ait in sua rethorica. Est magnificētia magnaz rez et excelsarū cū animi āpla quadā et splēdida ppositione cogitatio atqz administratio. Cogitatio aūt refert ad interiorez intētōem. Administratio vo ad exteriorē executōez. propterea inquit arist. in. iij. ethi. q̄ nō ois liberalis est magnificus. s. quantū ad actū. qa desunt sibi ea q̄b⁹ vti necesse est ad actum magnificū. tū ois liberalis hz habitū magnificentie vel actū vel in ppinqua dispōne Et vt ait tho. Materie magnificētie pnt dici et ipsi sumptus quib⁹ vtit magnific⁹ ad opus magnū. Et ipsa pecunia qua vtitur ad sumptus magnos faciendos et amor pecunie quē moderat magnific⁹ ne sumpt⁹ magni impediant. Hec magnificentia in beato gregorio effulsit. Qui stirpe senatoria genit⁹ ex patre corsiano et matre siluia cū summū phie apicē in ipsa sui adolescentia attigisset. ac rex et diuiciaz copia plurimū habūdaret cogitauit omnia deserere et in religionē se transferre. et pfectior atus sex monasteria in ficilia pstruxit. et septimū intra menia vrbis in honorez sancti andree in ppria domo fabricauit. in quo relictis sericis auro gēmisqz radiantib⁹ vili monastico habitu tegebat. vbi ad tantā pfectōz in breui deuenit vt in ipso sue puersiōis initio possz tā in pfectoz numero putari.

Secōm qō illustrat liberalitatē bti gregorij dr pia largitō. Nā lz largiri elemosinas sit actus caritatis. vt inquit tho. scōa scōe. q. xxxii. tū pertinet ad liberalitatē in quantū liberalitas auffert impedimētū hui⁹ actus q̄ esse posset ex superfluo amore diuitiarum ppter quē aliquis efficit nimis retētiuus cauz. Ideo aris. dicit. iij. ethi. q̄ dare aliqd ppter bonū est actus liberalitatis. Igitur beatus gregorius in quolibet suo statu ad largiendū elemosinas promptissim⁹ erat. Quadam aūt vice dū in quodā suo monasterio vbi abbas erat scriptitaret angelus dñi in specie naufragi affuit sibiqz miserere lacrimabiliter postulauit. Cui cū gregorius sex argenteos dari precepisset. eadē die iterz rediit seqz multa pdidisse pauca recepisse perhibuit. q̄ cū ab eo totidē argēteos recepisset Iterz die tertia reuersus misereri sibi inportunis vocib⁹ et clamoribus postulabat. Sed cū gregor⁹ a procuratore sui monasterij didicisset nihil dari posse pter scutellā argēteaz quā mater sua cū liguminib⁹ mittere solebat illā statim dari pcepit. quā ille libēter accipiēs letus abscessit. Hic vo angel⁹ dei fuit. vt in sequētib⁹ declarabit. Dū vero pontificalē honorē fuit assecutus. nō solū pcentibus sed etiā longe positus et in monte sinay monachis necessaria ministrabat. Noia insup indigentiū scripta habebat et eis liberal'r subueniebat. Monasteriū iero solimis instituit. et dei famulis in illo degētibus necessaria mittere pcurabat. Trib⁹ quoqz milib⁹ ancillis dei p q̄ttidianis stipendijs octoginta libras auri annualiter offerebat.

Tertiū qō illustrat liberalitatē beati gregorij dr benigna cibatio. Cotidie nāqz in sua mensa pegrinos quoslibet inuitabat Inter quos die quadā vnus accessit i cui⁹ manibus dū ipse ex humilitate aquā fundere vellet puersus vrceum accepit. Sed repente cū in eius manibus aquā effundere voluit. mox euanuit. Cumqz hoc factū secum ipse miraret. Eadē nocte dñs p visionez dixit. ceteris die⁹ me in mēbris meis hesterno aūt die me i memetipso suscepisti Illo aūt tpe pcepit cācellario vt duodecī peregrinos ad prādiū inuitaret. q̄ pergens iussa ppleuit. dū aūt simul discūberēt intu

UVA. BHSC. IyR_226

ens papa tredecim numerauit. ⁊ accersito cancellario. cur ō iussionē suam tredeciz in uitare p̄sumpserat. requisiuit. quos cācellarius numerās tm̄ duodecim inueniens ait Ere ō mihi nō sunt nisi duodeci. ⁊ aiaduertit greg⁹ vir ꝓpius discūbentē vultuz crebro mutare ⁊ nunc adolescentē. nunc vero sibi vetulū venerāda quadā canicie simulare ⁊ finito aūt cōuiuio illū in cubiculum introduxit vehementer adiurās vt ei se nomēqz suum sibi ꝓdere vellet. Qui rīdens ait. ⁊ quid est q̄ interrogas de noīe meo qō ē mirabile. Hex tm̄ scito q̄ ego sum ille naufragus cui scutellā argenteā tribuisti quā tibi miserat cuz ligumibns mater tua. Et hoc tibi p̄ certo sit cognitū. q̄ ab illa die quo mihi sic fecisti p̄destinauit te dīs fieri ecclesie sue p̄sulem ⁊ petri apli successorez. Cui greg⁹. Et tu qm̄o hoc nosci. At ille. qm̄ angelus sum. ⁊ me tibi dīs nūc remisit. vt te ip̄ debeā protegere. ⁊ omne qō petieris per me apud ipsuz valeas impetrare statimqz ab eo disparuit.

Qz deus multipliciter magnificauit beatū gregoziū ꝓpter liberalitatē. Capitulū. uj.

Certū misterū contēplanduz de liberalitate beati gregorij. dī retributio. Voluit quidē deus retribuere sancto gregorio habundantē mercedē. q̄ nō vult de liberalitate a nobis supari. Idcirco eum magnificauit ꝑcipue in tribus.

Primo in assumptione.
Secundo in exauditione.
Tertio in cōmendatione.

Primo magnificauit deus beatū gregoriū in assumptōe. Nā cū electus fuisset ab oi plebe pontifex maxim⁹ mortuo pelagio papa fugere voluit. Et cū non posset ꝓpter ea q̄ die noctuqz ꝓpter euz portas vrbis romani custodiebāt. mutato habitu a quibusdam negociatorib⁹ obtinuit. vt in quodam dolio sup quadrigaz de vrbe educeretur. Qui mox suas expetijt ⁊ cauernaz latibula requisiuit. Ibiqz trib⁹ dieb⁹ latuit Merūtī die sollicite quereret. colūpna lucis p̄fulgida a celo dependens sup locuz in quo latitabat apparuit. In qua colūpna angelos ascēdentes ⁊ descendentes. quidaz reclusus aspexit. Moxqz ab vniuerso populo capit trahit. ⁊ summ⁹ pontifex ꝓsecrat. Secundo magnificauit de⁹ beatum gregorium in exauditōe. Nā exaudiuit illum ꝓ traiano depcantē sicut scripsi in q̄dragesimali nr̄o in tractatu ō iusticia dei. Exaudite insuper fuerūt p̄ces illius dū pestis vrbē crudelissime deuastaret. Ordinauit enī tūc quodā pascali tpe ꝓcessiones cū letanijs p̄ ciuitatis circuitū fieri. Dū ꝯ deportaret ymago beate virginis quā beatus lucas depinxerat. Ecce tota aeris infeccio ⁊ turbulentia ymagini cedebat ac si ipsam ymaginem fugeret. ⁊ ei⁹ p̄ntiam ferre non posset Sicqz post ymaginez mira serenitas ⁊ aeris puritas r̄manebat. Tūc in aere iuxta ymaginem audite sunt voces angelox canētū Regina celi letare alla. q̄ quem meruisti portare alla. Resurrexit sicut dixit alleluia Statimqz btūs greg⁹. q̄ sequit adiuuit. Ora ꝓ nobis deū alla. Tunc grego⁹ vidit sup castz crescentij. angelū dīi qui gladiuz cruentatū detergens in vaginā reuocabat Intellexitqz greg⁹ q̄ pestis illa cessasset. Et deinde castz illud. castrum sancti angeli est vocatū. Ampli⁹ q̄z grate fuerūt deo oīoes eius ostendit angel⁹ qui sibi in missa clara voce rīdit. Cum enīz in die pasce apō sanctaz mariā maiorē missaz celebraret. ⁊ pax dīi ꝓnūciaret. Angelus dīi alta voce respondit. Et cū spū tuo. Unde papa apud illam ecclesiā in die pasce statōem facit. nec sibi cum dicit pax dīi in hui⁹ miraculi testi monū respondetur.

Tertio magnificauit de⁹ beatū gregoriuum in cōmendatōe. Tepore nāqz ei⁹ fuit q̄daz heremita vir magne virtutis qui oīa relīq rat ꝓpter deū. ⁊ nihil ꝑter vnā gattā possidebat. Cui blādiens crebro quasi cohabitatrices in suis gremijs refouebat. Orauit ergo ad dūm vt sibi ostendere dignaret. cū quo future remuneratōis mansionē sparere debuisset. qui illi⁹ amore nihil ex seculi diuitijs possideret. Quadā ergo nocte sibi reuelat. vt cū gregorio romano pōtifice mānsionem sibi sperare deberet. At ille fortiter ingemiscens. pax sibi volūtarīa pauptatē ꝓ fuisse putabat. si cū eo remuneratōem reciperet. q̄ tātis mūdanis diuicijs habūdaret Cū ergo gregorij diuicias sue pauptati de noctuqz suspirādo ꝓferret. Illa nocte au-

UVA. BHSC. IyR_226

diuit deū sibi dicentē.cū diuitē nō possessio diuitiarū faciat.sed cupiditas.Cur audes paupertatē tuā gregorij diuicijs comparet q̄ magis illā gattā quā habes cotidie palpando diligere probaris.q̄z ille tātas diuitias quas non amando sed ɔtēpnendo cūctisq̄ liberaralr largiendo dispgit.Itaq̄ solitarius deo grās retulit.⁊ q̄ meritū suū diminutum putabat.si gregorio ɔpararet̄.orare cepit vt cū eo mansionē qñq̄ accipe mereretur.ppter liberalitatē itaq̄ suā aliasq̄ virtutes tandem ad celestia regna de⁹ illū perduxit.Cum enī sedisset annis tredeciz mēsibus sex ⁊ diebus.x.plenus opib⁹ bonis migrauit a corpe.accepitq̄ coronā eterne vite ad quam nos perducat iesus benedictus filius dei.Amen.

Sermo sexagesimus quartus de misericordia sancti martini confessoris

Qui miseret̄ pauperi beatus erit.Scribunt̄ hec verba originalr̄ puer.xiiij.c.Ad laudem sancti martini cōfessorj assumpta.In collegio cōfessorum in maxima veneratione habetur a cūctis cristicolis beatus martinus.Nam ⁊ ecclia festū eius statuit quātū opeꝝ cessatōem sollēniter fore seruandū.et officiū illius cum ingenti sono eius nois celebrat.qd̄ in plerisq̄ eccl'is vsq̄ ad diē octauum ɔtrahit̄.ppterea dignū ⁊ rōnabile in sollēnitate illi⁹ laudib⁹ eū ɔsecuti.qb⁹ possum⁹.In quo ⁊ si mlt'e virtutes eximie ɔpstiterint.nihilomi⁹ misericordia velut sidus radiantissimuz fulsit.Idcirco in hoc sermone sub titulo de mi̾icordia erimus ꝟba facturi.Ob quā de ipso gloriosissimo sancto dicūt̄ verba in themate posita.In quib⁹ tria misteria pponim⁹ ɔtēplanda.

Primū dr̄ acceptationis.
Secundum exaltationis.
Tertium glorificationis.

De cōmendatiōe misericordie.⁊ de hijs q̄ inducunt nos ad illaz.atq̄ de misericordia sancti martini.Capitulū primū.

PRimū misteriū contemplandū de misericordia beati martini.dr̄ acceptōis.ppter illā etenīz fuit acceptus deo.Sed vt melius ɔtem istam ɔtranseamus tria sunt consideranda.

Primum dr̄ cōmendatio.
Secundum inductio.
Tertium dilatatio.

Primuz qd̄ occurrit ɔsiderandū de mi̾ia dr̄ cōmendatio.quātū.s.misericordia i scriptura cōmendat̄.Sed prius qd̄ sit declaremus.Et ad hoc dicit sanct⁹ tho.scd̄a scd̄e q.xxx.sequendo damascenū in scd̄o li.Et augustinū li.xiiij.de ciuitate dei.Mi̾ia est ɔpassio miserie alteri⁹.i.passio aliene miserie in nr̄o corde.Et est ppꝛie ad alterū nō ad seipsuz.nisi s̄m quandā silitudinē.Nam ad seipm non est ppꝛie misericordia.sed dolor.puta cū patimur aliqd̄ crudele i nobis Ita etiā si sint aliq̄ ɔsone nobis cōiūcte.vt sint quasi aliqd̄ nostri.puta filij vel parētes in eoꝝ malis nō miseremur.sed dolem⁹ sicut in vulnerib⁹ ppꝛijs.Et s̄m hoc phus dicit quinto ethicoꝝ.Q᷑ duꝝ est expulsiuū miseratōis.Mi̾ia itaq̄ ꝑut dicit tristitiā de alienis malis sepissime in scripturis laudatur.Nā zacharias.vij.c.ait.Hec dicit dñs exercituū.Iudiciū veꝝ iudicate.mi̾az ⁊ miseratōes facite vnusq̄sq̄ cū ꝓrio suo.Et sapiēs ꝑuer.xxi.c.Facere misericordiā ⁊ iudiciū magis placet dño q̄z victime.Et ecclesiastici.iiij.c.esto pupil' misericors.vt pater.⁊ ꝓ viro matri illoꝝ.⁊ eris velut filius altissimi obediēs.⁊ mi̾ebit̄ tui.Et osee vi.c.mi̾iam volo ⁊ nō sacrificiū.Et sapiēs ꝑuerbioꝝ xiiij.ca.Honorat deū q̄ miseretur paupis.Et dauid in psalmo centesimo xj.Iocūdus homo qui miseret̄ ⁊ comodat Et paulus ad ephesios.iiij.c.Estote inuicē benigni misericordes.Et petr⁹ prima sua canonica ca.iij.Omnes vnanimes i orōne estote cōpacientes fraternitatis amatores misericordes modesti humiles.Et ambrosi⁹.lxxxvj.di.ca.In singulis.Misericordia plenitudo ꝟtutū est.Et Ieroi⁹ lxxxvj.dist.ca.Qui clemētiaz non habet.nec indutus viscera misericordie.etiam si mlt'uz spūalis sit.non adimplet legem cristi.Et augu.in xiiij.de ci.dei inquit.Longe meli⁹ ⁊ hūanius ⁊ pioꝝ sensib⁹ accomodatus.Cicero in cesarj laude locut⁹ est vbi ait.Nulla de virtutibus tuis nec admirabilior nec gratior

UVA. BHSC. IyR_226

misericordia. Et saluator noster luce vj. ca. Estote misericordes sicut ⁊ pater vester celestis misericors est. Et mathei quinto. ca. Beati misericordes quoniaz ipi misericordiaz ꝓsequent. Secunduz qꝺ occurrit cõsideraꝺũ circa misericordiá ꝺr induccõ. Sũt quippe mlta que nos inducũt vt misericordes simꝰ. Et primũ est principij nostri vnitas. Sumꝰ enim oẽs ex vno patre ⁊ vna mre ẅñ augu. libro de disciplina cristiana ait. Si putamꝰ nõ esse ꝓximos. nisi q̃ de eisdem gentiꝫ nascunt. Adam ⁊ euam intendamꝰ ⁊ omẽs frres sumꝰ. Et ad huc in nobis fraternitas spualis ingnitũ sumꝰ ex vno pre deo ⁊ vna mre ecclia. Scõz qꝺ nos inducit ad miaz est nature ꝓformitas. Omẽs quippe hoies eiusdem speciei sunt. atq; nature. Propterea dicebat ysaias. lviij. Cũ videris nudũ operi eũ ⁊ carne tuá ne despexeris. Tertiũ est ꝺei exẽplaritas. Etꝰ enim est ꝓpriuz misereri vt patet i omni scriptura vtriusq; testamenti. sicut in quadragesimali nostro scripsi in simone de misericordia dei.

Tertiũ cõsiderandũ de misericordia dicit dilatatio. Ad ipam náq; dilatauit cor suũ beatus martinus. qui cõpassus est triplici proximor necessitati.

Primo tempali.
Secundo corporali.
Tertio spũali.

Primo ꝓpassus est beatꝰ martinus ex misericordia necessitati ꝓximor tempozali. dũ enim esset aduc cathecuminus in adolescẽti etate. Quodaz hyemali tẽpe p portá ambianensiuz trãsiens. paupem quẽdá nuduz obuium habuit. q̃ cũ a nullo elemosinã ac cepisset. Martinus hunc sibi seruatuz intelligens. arrepto ense. qꝺ militie deseruiebat. clamidẽ suam diuidit ⁊ ptem tribuẽs pauperi. tñ reliqua rursus q̃ superat induitur Sequẽti igit nocte xpm clamidꝫ sue q̃ pauperem texerat parte vestitũ vidit. ipmq; ad circũastantes angelos sic loquentẽ audiuit Martinus aduc cathecuminus. hac me veste contexit. Ẅñ vir sanctus non in gloriá est elatus. sed ꝺei bonitatẽ cognoscens. cũ esset annoz. xviij. baptizari se fecit. Atq; ad instantiá ⁊ importunitatẽ tribuni sui p bienniũ militauit. Deide relicta militia ad sanctum hilariũ pictauiẽsem episcopũ pgexit. a quo fuit acolitus ordinatus. Legit adhuc in ꝺpalogo seueri ⁊ galli discipulozuz beati martini. Qz martinũ in quadaz festiuitate ad eccliam tendentẽ dũ epus erat. paup q̃dam nudus secutus est. Martinus aũt pcepit archidiacono. vt egentẽ vestiret. Sed cuz hoc ille facere distulisset. ingressus martinus secretariũ tunicá suá illi tribuit ⁊ cõtinuo abscedere iussit. Cũ ergo archidiacon⁹ ꝯo nus moneret vt ad sollẽnia pagẽda ꝓcederet ille de se loquẽs rñdit. se ire nõ posse ꝺo nec paup vestẽ accipiat. Archidiacon⁹ ꝯo nõ intelligens. qz cũ extrinsec⁹ capa tect⁹ esset. ipm nudũ interius non videbat. pauperem non adesse rñdit. At ille. Mihi inqt vestis deferat⁹ ⁊ paup nõ deerit vestiendus Compulsus ille ad foz vadit. ⁊ quinq; argẽteis tunicá vilẽ ⁊ curtá rapiẽs ãte pedes martini irat⁹ ꝓiecit. Quá ille secreto induit cuius manice vsq; ad cubitũ ⁊ longituꝺo vsq; ad genu ꝓtendebat. ⁊ sic missam celebraturus ꝓcessit. ꝺũ aũt missam celebrarẽt globus igneus sup caput eius apparuit. ⁊ a multis ibidẽ visus erat.

Scõo compassus est beatus martinꝰ ex habundãti sua misericordia ꝓximor necessitati corporali. Nam inter cetera de ipso narrat⁹. q⁹ parisius leprosuz quendá horribilem satis obuiũ habuit. quẽ osculat⁹ est atq; bñdixit qui statim mũdat⁹ est.

Tertio compassus est martinus necessitati ꝓximor spuali. Ná peccatores ad pñiam hortabat⁹. quos ad pñiam ꝓuersos ꝓassiouis sinu recipiebat. Cum aũt ꝺpabo⁹ ipz reprehenderet. Cur semel lapsos ad pñiam recipet. Rñdit. Si tuipse o miserabilis ab hominũ infestatõe desisteres ⁊ te factor tuoꝝ peniteret ego pñsus in dño tibi eius misericordiam pollicerer.

Qualiter deus exaltauit beatũ martinum quem voluit in magia veneratõe ab hoib⁹ haberi. atq; timeri a demonibus ⁊ clarere miraculis. Capitulũ scõm.

Secundum misteriũ ꝓtẽplandũ de misericordia beati martini. ꝺr exaltatõis ꝓpter miam quippe ceteraq; virtutes ei⁹ fuit a deo exaltatus maxime in tribus.

Primo in hostium opinione.
Secundo in demonum fugatione.

UVA. BHSC. IyR_226

Tertio in miraculoꝝ operatione.

Primo exaltat⁹ fuit a deo i hoiuꝫ opinioe. deo quidē faciēte hoies illi⁹ tpis martinuꝫ venerari conabāt. de quo erat opinio communis ⁊ fama. ex euidentia facti. qz sanct⁹ erat ⁊ a mūdo totalr̄ sepatus. Cuꝫ autem plebs Turonica episcopo careret. ip̄m plurimū rementē sibi ordinari petijt. Quidā aūt ex episcopis q̄ q̄uenerāt eo q̄ deformis esset habitu ⁊ vultu despect⁹ resistebāt. int quos p̄cipu⁹ fuit quidā noie defensor. Sed quidā accepto psalterio p̄imū qui sibi occurrit psalmū legit vbi hic ✠sus erat. Ex ore infantiū ⁊ lactātiū deus p̄fecisti laudem ꝓpter inimicos tuos vt destruas inimicuꝫ ⁊ defensorē. Et sic iste defensor fuit ab oīb⁹ p̄futatus. Ordinatus itaqz epūs cuꝫ popli tumultū nō ferr̄t duob⁹ vero milib⁹ extra vrbem monasteriū cōstituit. vbi cum. lxxx. discipulis in mīta abstinentia vixit. Nam ibi vinū nemo nouerat nisi quē infirmitas coegisset. Mollior habitus ibi p̄o crimine erat. plurime ciuitates de hijs epos eligebant. Quodā tpe martin⁹ valentinianuꝫ impatorē p̄o quadā necessitate adijt. Sed ille sciens eum velle petere qō ille nolebat dare. fores palacij sibi claudi fecit. Et martinus semel ⁊ iterū repulsam passus cilitio obuolut⁹ ⁊ cinere ꝑspersus p vnam ebdomadā cibi ⁊ potus abstinentia maceratur. Tunc monēte angelo ad palaciuꝫ venit et nullo sibi p̄hibēte ad impatorē vsqz q̄uenit. quē cum venientē vidēret. irat⁹. qz fuisset admissus ei assurgere noluit donec cellā regiā ignis operiret. ⁊ ip̄m impatorez a pte posteriori ignis succenderet. Tunc sancto irat⁹ assurgens virtutem diuinaꝫ se sensisse cōfessus est. multūqz ip̄m cōplectēs sibi oia anteqz rogaret ꝓcessit. mīt aqz munera obtulit. sed martin⁹ nō accepit.

Secūdo exaltauit de⁹ beatū martinū in demonuꝫ fugatione. Sepe nāqz demones ab obsessis corp̄ib⁹ effugauit. In dyalogo aūt Seueri ⁊ galli legitur. Qz quedā vacca a demonio agitata cū vbiqz seuiret ⁊ mītos cōfoderet. ⁊ versus martinū ⁊ sotios in itinē furibūda cōcurrēt. ille manu eleuata ipaz sistere iubet. qua immobili ꝑmanēte. vidit demonē dorsū illi⁹ insidentē. quē increpās discede inquit funeste de pecude ⁊ in noxiū animal agitare desiste. Quo ꝓtin⁹ discedēte vacca ad pedes illi⁹ ꝓsternit̄ ⁊ ad ei⁹ impium cū omni māsuetudie ad gregez ē reūsa

Tertio exaltauit deus beatuꝫ martinū i miraculoꝝ opatiōe. Nam deus mīta miracula opat⁹ est merit̄ ⁊ fide illi⁹. Nā vice q̄daꝫ venenatā herbā inter alias herbas iaduertenter in cibū sumsit ⁊ vicinā mortez sentiens periculū ⁊ dolorē ✠tute oratiōis fugauit Cum quidā iuuenis defunct⁹ fuisset ⁊ mater ei⁹ ꝓ resurrectōe filij beatū martinū cū lachrymis exoraret ille in medio cāpi vbi erat innumerabilis multitudo gentilium genua fixit ⁊ cunctis videntibus puer surrexit. Qua ꝓpter omnes illi gentiles ad fidem q̄uersi sunt.

Cum beatus martin⁹ quoddā tēplū antiquissimū diruisset ⁊ arboreꝫ pinū dyabolo dedicatā vellet excidere obsistentib⁹ rustic⁹ ⁊ gentilib⁹ vn⁹ eoꝝ dixit. Si de deo tuaꝫ fidūciā habes nos hāc arborē succidem⁹. Et tu illā susc̄ipe Et si tecū ē de⁹ tu⁹ vt dic⁹ eua des. Quo annūte succise arbori ⁊ iā ✠sus eum cadenti signū crucis opposuit ⁊ in aliā ptem rediens. rusticos qui i tuto loco erāt fere oppressit. Quo viso miraculo ad fideꝫ q̄uersi sunt.

Qz deus assumpsit ad gloriā suā beatū martinuꝫ qui p̄nūciauit diē obitus sui ⁊ cū ingenti deuotiōe ex hac vita discessit cui⁹ trā. situs fuit diuinit⁹ reuelat⁹. Capitulum. iij.

Tertiū misteriū templādus de liberalitate sancti martini dicit̄ glorificatio Adeptus quippe est gloriā celestis regni in qua ꝑpetuo cōmorabit̄ in gaudio ⁊ exultatōe eritqz felix inter sanctos ⁊ āgelos et ipe sanct⁹. Sanctitas vero eius in extremo vite maxime innotuit ꝓpter tria.

Primo ꝓpter p̄nūciationem.
Secūdo ꝓpter deuotiōem.
Tertio ꝓpter renelatiōem.

Primo innotuit sanctitas beati martini ꝓpter p̄nūciatiōez. Nam obitum suū longe ante p̄sciunt. quē ⁊ fratrib⁹ p̄nunciauit. Interea cōdacēsem dyocesiz cā sedande discordie visitauit. In qua diutⁿ ꝓmoratus viribus corp̄is cepit destitui ⁊ discipulis indicat se resolui. Tunc omēs flentes inq̄unt Cur nos pater deseris? aut cui nos desola-

UVA. BHSC. IyR_226

tos reliquis? Inuadet enīz gregē tuuz lupi rapaces. Et ille quoqz motus fletibus eoz flens sic orauit. Domine si adhuc populo tuo sum necessarius. non recuso laborez. fiat volūtas tua. Dubitauit enīz pene quid vellet. quia nec hos deserere nec a cristo volebat diuti? separari.

Secundo innotuit sanctitas beati martini ꝓpter deuotiōez. Cuz enīz aliqz diu molestia febriū teneret ⁊ a discipulis rogaretur vt in lectulo suo vbi in cinere ⁊ cilitio decūbebat stramētū aliqd ponerēt. Non decet inquit filij cristianū nisi in cinere et cilitio mori. Oculis igit ac manibus in celū semp intentus inuictum ab oratione spiritū nō relaxabat. Et cū supinus semper iaceret ⁊ a prespiteris rogaret vt corpusculū mutatione lateris releuaret. Sinite me frēs inquit sinite poti? celū respicere quaz terrā. vt spūs ad dñm dirigatur. Et hoc dicēs vidit dyabolū assistere. Quid inquit hic astas cruēta bestia? Nihil in me funestū reperies. habrae me sinus recipiet. Et in hac voce anno dñi cccc.xxxvj. vite vero ei? lxxxj. spiritus deo reddidit. Mult? aūt eius tāqz angeli resplēduit. ac chorus angelorum ibidē ꝑcumens a multis auditus fuit. Ad eius aūt trāsitū. pictauī sicut turonicj conuenerunt. Ubiqz magna alteratio orta est. Dicebāt enīz pictauī noster est monachus. nos requirim? ꝓmendatū. Quibus illi vrbis est ablatus. nobis aūt a deo datus. Nocte ergo media pictauī oēs penitus sōpniunt. ⁊ sic a turonicis p fenestram electū nauigio ad vrbem turonicā cū gaudio deportat.

Tertio innotuit sanctitas beati martini in trāsitu eius ꝓpter reuelationē. Multa qp pe fuerūt de ipo reuelata. Beatus nāqz seuerus epūs colonēsis. cū die dñica loca sancta. post matutinas more solito circuiret. illa hora qua vir sanctus obijt. angelos in celo cāntantes audiuit. vocāsqz archidyaconem. interrogauit si aliquid audiret. ⁊ cuz ille audire nihil diceret. ⁊ epūs cū diligēter ascultaret. moneret. cepit collū sursum extendere: aures erigere ⁊ super summis articulis baculo sustentāte stare. Sed dū ep? pro eo orasset. quasdā in celo voces audire se dixit. Cui episcopus. dominus me? martinus est. qui migrauit e mūdo. ⁊ tūc angeli eum in celū deferūt. demōes aūt affugerūt. qui cū tenere voluerunt. sed nihil suū in eo repientes cōfusi recesserūt. Archidyacon? ergo die ⁊ hora notauit. ⁊ tūc martinū migrasse ꝓgnouit. Seuerus etiā monachus q̄ vitā eius scripsit cū post matutinas leuiter obdormisset sicut ipe in quadaz epistola testatur. Sanctus martinus albis indutus. vultu igneo. stillātibus oculis. crine purpureo. tenens librū in manu dextra. quē de vita eius idē seuerus scripserat eidē. Apparuit. Cūqz post būdictōez in celū ꝓscēdere ipsum videret. ⁊ cū eo ascēdere cupet. euigilauit. post hec aūt nūcijs veniētib? eadez nocte sanctuz martinū migrasse ꝓgnouit. Eo quoqz die sanct? ambrosi? mediolanensis epūs missaz celebrās sup altare inter ꝓphetiam ⁊ epl̄az obdormiuit. ⁊ cū nullus eum excitare pūmeret. ⁊ subdyaconus nisi ipso innuente auderet epl̄am legere. trāsacto lōgo spatio. excitauerūt cū dicētes. Jaz hora pterijt. ⁊ populus valde lassus expectat. iubeat dñs nr̄ vt clericus epl̄am legat. Ad qs ille. nolite turbari. frater enim me? martinus ad dñm migrauit. Et ego ei? funeri obsequiū prebui. Sed vltimā orationē vobis excitātib? explere nō valui. Et illi die ⁊ hora notātes. inuenerūt tūc sanctū martinū migrasse ex hac vita ꝓpter hec omnia beatus Ambrosi? in pfatiōe ait. Beatus martinus profani erroris tēpla destruxit. vexilla pietatis erexit. mortuos suscitauit. ab obsessis corporib? demonia excussit. ac varijs laborātes languoribus salutis remedio subleuauit. Qui ita pfect? inuētus est. vt cristū texisset i pauptate ⁊ veste quā egenus acceperat mundi dñm induisse. O felix largitas qua diuinitas opit. O clamidis gloriosa diuisio. que militem texit ⁊ regem. O in estimabile donum. qō vestire meruit deitatē. digne huic ꝓfessionis tue dñe ꝑmia ꝓtulisti. digne ex arianor̄ subiacuit. feritas Digne a morte martini ꝓsecutor] tormēta non timuit. Quid erit pro oblatiōe corpis integri recepturus. qui pro quātitate vest] ex igne vesture deū meruit ⁊ videre. hec ille videt ⁊ modo martinus deū in gloria claritatis sue. videt vtiqz ⁊ affluit ⁊ dilatat cor suū. exultās letitia in beata vita ad quaz nos deducat Jesus filius dei

UVA. BHSC. IyR_226

cuius nomen sit benedictū in secula seculo rum. Amen.

Sermo sexagesim⁹ quintus de sancta Catherina virgie ⁊ marture. sponsa xpi ꝑdilecta

Amauit eam rex. Scribunt hec verba originaliter hester scō.ca. Ex hijs que pro xpo beata catherina ꝛtuose peregit. fides nra catholica magnope roboratur. Quis enim in xpm non credat vex deū ⁊ hoiem devirgine natū. qđ catherina tam ꝓstātissime ꝓdicauit. vt etiam dura queq; supplicia vsq; ad capitis trūcatōem non timuerit subire. Mira sunt ꝓfecto ea que de catherina leguntur. atq; ab oibus fidelibus. non sine deuotione recolenda. Propterea in hoc sermone illa conabimur explicare. Rex regum. dñs ihesus xps amauit eam. atq; benignissime sibi ōspōsauit. ō q locuturi tria misteria ꝓponimus contēplenda. In qb⁹ tres excellētie sancte catherine cōtinentur.

Primum dicit mundicitie.
Secundum sapientie.
Tertium patientie.

Qualiter beata catherina munda fuit ab infidelitate. a luxuria. ⁊ a superbia. Capitulū primum.

Primus misteriū ꝓtēplandū de beata catherina dr mūdicitie. Hec est ꝓma eius excellētia. ꝓpter quā amauit eam xps Seruauit equidē se mundaz a trib⁹ vicijs que deus maxime odit.

Primo ab infideli stultitia.
Secundo a carnali lasciuia.
Tertia a cordiali superbia.

Primo beata catherina seruauit se mūdaz ab infideli stultitia. Nā ydolatriā spreuit. ⁊ credidit in cristū ihesum filiū dei. Vnde cuz maxēci⁹ imperator preesset alexādrinaz. conuocasset q; omnes tam diuites q; pauperes vt ydolis ymolarent. ⁊ cristianos ymolare nolentes. puniret. Catherina cū esset annoz xviij. audiēs gaudia dūsoz mugit⁹ ⁊ cātātiū plausus. misso illuc nūcio iqrī iussit celeriter qđ hoc esset. Qz cū didicisset. assumpt; aliqb⁹ de palatio. signo crucis se munies. illuc accessit. ibiq; mltos cristianos metu mortis ad sacrificia duci ꝓspexit. Que vehemēti dolore cordis sauciata. ad imperatorē se audacter ingressit ⁊ ait. Salutatiōez tibi ꝓferre ⁊ ordinis dignitas. ⁊ rōnis via mouebat. si creatorē celoz agnoscerem. ⁊ a dijs animū reuocarem. Stansq; ante tanuā tēpli per varias ꝓclusiones silogismoz doctissime mlta cuz cesare disputauit. Deinde rediēs ad cōmune colloquiū dixit. hec tibi tāq; sapiēti ꝓferre curam. Nūc aūt quare incassum congregasti hāc multitudinē ad colendaz stultitiā ydoloz. Miraris hoc templuz manu artificū opatū. Miraris ornamēta preciosa que velud puluis ante faciē venti erunt. Mirare pot⁹ celū ⁊ terrā mare ⁊ omnia q in eis sunt. Mirare ornamenta celoz. solez videlicet lunā ⁊ stellas. Mirare famulatuz eoz qualiter a mūdi initio vsq; ad finē die ⁊ nocte currūt ad occidentem ⁊ reuerunt ad orientē. Nec nū quā fatigant. Et cum hec aīaduerteris interroga ⁊ disce quis sit eorū patrator. Cū aūt ipm eo donāte intellexeris. nec illi silem inuenire valueris. ipz adora. ipsū glorifica. Ipse enim est deus deoz ⁊ dominus dominantium. Cūq; de incarnatiōe filij sapienter pluria disputasset. stupefactus cesar non valuit ad hec rñdere. Tandem ad se reuersus dixit ad eā. Sine O mulier sine nos finire sacrificiuz. ⁊ post hec tibi respōsa reddem⁹. Precepit ergo eā ad palatiū duci. ⁊ cū omni diligentia custoditi. Ex quibus patet q; feruēs erat fides catherie. quātūq; infidelitatez horrebat. Sed vt ea que dicta sunt cuz aliqua doctrine speculatiōe auidius capiant. tria dubia sunt declaranda.

Primū vtrū infidelitas sit peccatum.
Secūdum vtrū infidelitas gentilū sit grauior ceteris.
Tertiū vtrū quelibet actio infidelis sit peccatum.

Ad primū dubiū rñdet tho. scōa scōe. q. x. Q infidelitas est peccatū. q3 ōriat̄ ⁊tuti fidei verūtū potest dupl'r accipi. vno mō ꝑm purā negatiōem. vt dicat̄ quis infidelis ex eo q non habet fidez. Alio mō potest infidelitas intelligi ꝑm ōrietatem ad fidez q. s. aliquis repugnat auditui fidei vel etiaz ꝓtempnit ipam. Et in hoc ꝓprie pficit ratio in

UVA. BHSC. IyR_226

fidelitat⁹. Et ꝑm hoc infidelitas est peccatū
Si aūt accipiat⁹ infidelitas ꝑm puram negatiõez sicut in illis qui nihil audierūt de fide non habent ratiõem peccati. sed magis pene qz talis ignorãtia diminuit ex peccato ꝓmi paret⁹ est ꝓsecuta. Et qui sic sunt infideles dãpnant⁹ quidẽ ꝓpter alia peccata. q̃ sine fide remitti nõ ꝓnt. nõ propter ipsaz infidelitatẽ. vñ xps dixit. Si nõ venissez et eis locutus nõ fuissez. pctm̃ nõ haberẽt. Et ꝑm august⁹. loq̃t ō pctõ q̃ iudei nõ crediderūt in xpm. Est ergo infidelitas ꝺo mõ dicta grauissimũ pctm̃. qz cũ oẽ pctm̃ fõmal⁹ ꝓsistat in aūsiõe a deo tãto aliqõ pctm̃ est graue⁹ quãto p ipm magꝭ hõ sepat⁹ a deo. p infidelitatẽ maxie a deo hõ elongat⁹. qz nec verã dei ꝓgnitõz hz. p falsaz aūt ꝓgnitõz ipi⁹. nõ appropinq̃t⁹ ei. iz magꝭ ab eo elongat⁹.
Scõz dubiũ fuit vtr infidelitas gẽtilũ siue paganoꝝ sit grauioꝛ ceteꝛ. ꝛ ad ꝟ dicẽ tho. Qui infidelitate duo pñt ꝓsiderari. q̃z vnũ est cõparatio ei⁹ ad fidẽ. ꝛ ex hac pte grauiꝰ ō fidẽ peccat. q̃ fidei ōriat⁹ quã suscepit q̃z ille q̃ eã nõ suscepit. Et ꝑm hoc infidelitas hr̃ticoꝝ q̃ ꝓfitent⁹ fidẽ euãgelij. ꝛ ei ōriant⁹ coꝛrũpẽtes ipaz. gẽtioꝛ est infidelitate iudeoꝝ q̃ fidẽ euãgelij nũq̃z susceperũt. ꝛ infidelitas iudeoꝝ q̃ figurã euãgelij acceperũt i veteri lege. ꝛ tñ male interꝓtates corrũpũt. gẽtioꝛ est infidelitate gẽtiliũ. Scõm q̃ põt i infidelitate ꝓsiderari. est corrupto coꝝ q̃ ad fidez ptinẽt. ꝛ ꝑm hoc cũ in plũ⁹ errẽt gẽtiles q̃z iudei. ꝛ iudei q̃z hr̃tici. grauioꝛ est infidelitas gẽtiliũ q̃z iudeoꝝ. ꝛ iudeoꝝ q̃z hr̃ticoꝝ.
Tertiũ dubiũ fuit vtr q̃libet actõ infidelis sit pctm̃. Et q̃dã dicũt q̃ sic. ꝛ hã glo. super isto ꝟbo apli ad romanos. xiiij. c. oẽ q̃ nõ est ex fide. pctm̃ est. ait. Oĩs infideliuz vita est pctm̃. iz ad vitã infideliũ ptinet. oẽ q̃ agũt ergo oĩs actõ infideliũ est pctm̃. Alij ꝺo ōriũ asserũt. qz vt hr̃ actuũ. p. c. Accepte fuerũt deo elemosine cornely cẽturiõis i infidelitate aduc psistẽt⁹. Dicit ergo tho. q̃ pctm̃ mortale tollit gr̃az gratũ faciẽtẽ. nõ aūt totaliꝛ corrũpit bonũ nature. vñ cũ infidelitas sit q̃dã mortale pctm̃. infideles q̃dez gr̃a careꝛ. remanet tñ i eis bonũ nature. vñ manifestũ est. q̃ infideles nõ pñt opari opa bona. q̃ sunt ex gr̃a. s. opa meritoꝛia. tñ opa bona ad q̃ sufficit natura. opari pñt. vñ non oporteꝛ q̃ in oi suo ope peccẽt. Sz q̃ñcũq̃z aliqõ op⁹ opant⁹ ex infidelitate tũc peccãt Et sic intelligũt ꝟba glo. supi⁹ allate. De cornelio insup sciendũ qz infidelis nõ erat hẽbat aūt fidẽ iplicitã. nõdũ mãifestata veritate euãgely. Ideo ad eũ fuit missus petr⁹ vt plene de fide ipm instrueret. ꝟ Octõ itaq̃z infidelitatis tpe beate catherine mũd⁹ erat infectus. quã ipa refugit in fide xpi firmissima persecutus.
Scõo beata catherina fuauit se mundaz a carnali lasciuia. fuit q̃dẽ ꝟgo ymanẽs i virginitate ꝑpetua. q̃ in ea satis cõmẽdabilis fuit. maxime propter tria.
Primo propter formositatem.
Secundo propter libertatem.
Tertio propter importunitatem.
Primo fuit ꝓmẽdabilis ꝟginitas catherle ꝓpter formositatẽ. dr̃ enim de ea q̃ erat in credibilis pulchritudis. ꝛ oĩz ocul⁹ admirabilis videbat⁹. Est aūt pulchritudo in iuuẽcula cã ruine. qz vt inq̃t Aureol⁹ theofast⁹ pulchra cito adamat⁹. Et sapiẽs ꝓuer. vlt⁹. ca. Fallax ꝓs ꝛ va na est pulchritudo. Et ezechiel. c. xvj. hñs fiduciã in pulchritudine ei⁹ formata est. Sed pulchritudo catherine nõ obfuit. q̃ aiuz fortitudie decoꝛauit. vñ ō ipsa dici põt illõ ꝓuer. vlti. c. Fortitudo ꝛ decoꝛ indumẽtũ eius.
Scõo fuit ꝓmẽdabilis virginitas catherie ꝓpter libertatez. qz sui ꝛ suoꝝ dña remãserat. tñ subdidit se totã deo viuẽs i filiali timoꝛe illi⁹. vñ sibi ꝓuenit ꝟba sapiẽt⁹. pũ. aduc vlt⁹. c. mulier timẽs deũ ipa laudabit⁹ Tertio fuit ꝓmẽdabilis virginitas catherine ꝓpter iportunitatẽ. ꝟ Ã viriliter obstitit ꝑsuasionib⁹ iportunis. ꝓmissisq̃z impatoꝛis. Tẽptauit q̃dẽ illã vxoꝛẽ hr̃e. Cui dixit. o virgo generosa. iuuẽtuti tue consule. ꝛ post reginã in palacio meo scõa vocaberis ꝛ ymaginẽ tui in medio ciuitat⁹ faciã fabr̃icari. atq̃z a cũctis adoꝛabit⁹ velut dea. Cui virgo desine talia dicere. q̃ scelus sunt etiaz cogitare. Ego me xp̃o spõsaz tradidi. Ille gloria mea. ille amatoꝛ me⁹. ille dulcedo ꝛ dilectõ mea. ab ei⁹ amore nec blandimẽta nec tormenta me poterũt reuocare. Et cũ iteꝛ post dies aliqs impatoꝛ ei diceret. ꝟ Nõ te quasi famulã possidere cupim⁹. iz regina potẽs ꝛ electa decoꝛ i regno meo triũphab⁹

UVA. BHSC. IyR_226

¶Rñdit.attẽde ⁊ tu obsecro ⁊ iudiciꝫ exame veridica sancõe discerne.quẽ magis eligere debeo. Aut potẽtẽ eternũ gl̃osuꝫ ⁊ decorũ vel infirmũ.inonorabilẽ.ignobilẽ.⁊ deformẽ. Tertio beata catheria seruauit se mũdã a cordiali ſuꝑbia.fuerũt q̃ppe in ea tria ex q̃bus ꝓsueuerũt hoies in ſuꝑbiã crumpere.

¶Primum fuit nobilitas.

Secundum habundantia.

Tertium scientia.

¶Primũ qõ fuit in beata catherina fuit nobilitas originis.nã fuit costi regis filia.⁊ nihilomin⁹ imperatoꝛi eã interrogãti ⁊ dicẽti ꝓgenie tuã req̃rim⁹.humilr rñdit.Scriptuꝫ est.¶Nec te collaudes. nec te culpaueris ipse.hoc facũt stulti q̃s gl̃a vexat iamis.cõfiteoꝛ tñ mea ꝓgenie nõ tumoꝛe iactãtie sꝫ humilitatis amoꝛe. Ego enꝫ suꝫ catheria costi regis quõdã filia. q̃ q̃uis in purpura nata.⁊ liberalib⁹ disciplinis mediocriꝫ instructa.¶Nec tñ oĩa ꝓpsi.⁊ ad dñm iesum cõfugi. Scõm qõ fuit in btã catheria.fuit habũdãtia diuitiaꝝ ⁊ bonoꝝ tpaliũ.ex hyſ ꝓuocãt hoies ad ſuꝑbiã.vermis diuitiaꝝ ſuꝑbia est. Ipsa tñ virgo catheria tẽporalia omnia velut puluerem vilipendit. Tertiũ qõ fuit i btã catheria.est scia. Et õ hac dicem⁹ in sequẽti mistero. ꝓ ipa tñ nõ intumuit.sꝫ ea ad diuinũ vtebat honoꝛes.

De sapia sancte catherie. cui nõ potuerũt resistere etiã rectoꝛes ⁊ phi q̃s ad fidẽ ꝓtit

Capitulum secundum.

SEcũdũ misterũ ꝓtẽpladũ õ btã catherina dr̃ sapiẽtie.⁊ hec est scõa illi⁹ excellẽtia.ad quã plene intelligendã sciendũ q̃ tripler est scientia.

¶Prima increata.

Secunda condempnata.

Tertia cõmendata.

¶Prima sapia increata est ipsi⁹ dei. de qua paul⁹ ad roma.xj.c.ait.O altitudo diuitiaꝝ sapie ⁊ scie dei. Ista aũt sapia nihil aliud est q̃s ipse de⁹.q̃ tñ solet attribui filio.ꝓ appatõeꝫ.sicut pr̃i potẽtia.⁊ spũi sancto clementia.vñ eccle.xxiij.c.dr̃.Ego sapia prodij ex oze altissimi ꝓmogenita añ oẽm creaturã.⁊.i.c.fons sapie v̄bũ dñi in excelsis.

Scõa sapia est ꝓdẽpnata.vt eni colligit ex dictis tho.ſa fe.q.xxxv.Sicut bonũ dicit dupl̃r. aliq̃ vere illud.s. qõ est simpl̃r bonũ.aliq̃ ſiſtitudinarie.vel abusiue.sicut cũ dr̃.ille est bon⁹ vel optimus latro.ita sapia aliq̃ dr̃ vere aliq̃ ſiſtitudinarie. Cũ ergo quis sapiẽs est ad male agẽduꝫ.sapia in eo est ꝓ ſiſtitudinẽ dicta. De q̃ Jere.iij.c.scribit.sapiẽtes sunt vt faciãt mala. bñ aũt facere nescierũt.Et Jacob.iij.c.¶Nolite gloriari ⁊ mẽdaces esse adũsus veritatẽ. ¶Nõ est ista sapia de sursuꝫ descẽdẽs.sꝫ terrena.animalis.dyabolica. Et declaratur ista diuiſio a sancto tho.vbi ſ sic. Quicũq̃ aũtiꝫ a fine debito.necesse est q̃ aliquẽ finẽ indebitũ ſibi ꝓstituat.quia omne agẽs agit propter finem. Vnde ſi ꝓstituat sibi finem in bonis exterioꝛib⁹ terrenis vocat sapia terrena.Si i bonis coꝛporalib⁹.vocat sapia animalis. Si aũt in aliq̃ excellẽtia animi. vocat sapia dyabolica.Sicut fuit sapia tyrannoꝝ ⁊ phoꝝ.De hac ita loq̃t greg⁹ in moralib⁹ Vnde mũdi sapia est coꝛ machinatoꝛib⁹ tegere.sensuꝫ verbis velare.q̃ falsa sunt vera ostendere.que vera sunt falsa demõstrare. hanc q̃ sciũt.ceteros ſuꝑbiẽdo despicuunt Sed de ipsis phis ſuꝑbiẽtib⁹.q̃ sapiẽtes vocari voluerunt. donec pictagoꝛas. phm.i. amatoꝛẽ sapie se noiauit. vt ysidoꝛus.viij. ethi.memit.Et aug⁹.li.xviij.de ciui.dei.ita inq̃t. Aplus ad roma.i.c.Cũ deũ ꝓgnouissent.s.rõne naturali nõ sicut deũ glorificauerũt.q̃ nõ cogitauerũt.s.q̃ impropoꝛcionabil̃r excedit ꝓgnitoꝛ nr̃aꝫ. ⁊ ꝓ ꝑis superoꝛa est glorificãd⁹.neq̃ gr̃as egerũt.s. õ cognitõe naturali sibi a deo data. Sꝫ euanuerũt in cogitatoꝛib⁹ suis.s. ſuꝑbiẽdo de ipsa naturali ꝓgnitõe dei.⁊ obscuratũ est insipiens coꝛ eoꝝ.s. iusto iudicio dei. ⁊ dicẽtes se esse sapientes .stulti facti sunt.

Tertia est sapia cõmẽdata. ⁊ h̃ aliq̃ ꝑfr̃ virtus intellectualis ab aristot⁹.in.vj.ethi. que nil aliud est ꝑm aug⁹.in.xiij. de trinitate.q̃ ꝓgnitio diuinoꝝ. q̃ tñ vt inq̃t thoꝛ rõne naturali acq̃rit̃ vel habet̃. Aliq̃ a sanctis accipit̃ ꝓ gr̃a gratis data. Juxta illud apli. alij dat̃ ꝓ ſpũ ꝛmo sapie.s. ꝓgnitio diuinoꝝ ꝓ lumẽ infusuꝫ. qõ q̃dẽ posset esse etiã ipctõib⁹.¶Quia bona gr̃e gratis data te ꝛm alexãdꝝ in suo tertio.pñt esse q̃nq̃ a spũ sctõ.sꝫ nõ cũ spũ sctõ. Aliq̃ ista sapia cõmẽdata ponit̃ vnũ de septẽ donis spũs

UVA. BHSC. IyR_226

sancti. q̄ cōsistiti ꝓgnitōe diuinoꝝ. illoꝝq; sapoꝛoso gustu. ⁊ esse nō pōt sine caritate ⁊ gra gratū facie̅te. Juxta illud sapie. i. c. In maliuolā aiaz nō itrabit sapia. nec habitabit in coꝛpe subdito peccatis. Sapia igit̄ fuit in beata catheria. q̄ nō solū in hūanis. sed etiā in diuis illuiatissima fuit. atq; ea que dei sunt. ⁊ fidei sue sc̄ē ꝓgnouit ⁊ ꝯgustauit. Cū hac sapia supauit maxētiū. ꝓtrit phos ⁊ reginā atq; poꝛphiriū. cū ducētis militibus ad xp̄m attraxit. Maxētio q̄ppe dixit Dij quos colis nec te nec alios iuuare pñt Cui rex. si ita est vt asseris. ergo totꝰ mūdꝰ errat. ⁊ tu sola vez dicis. cū tñ oē ꝯbū i oꝛe duoꝝ vel triū testiū confirmet̄. Si angelus esses. si celica virtus. aduc nēo tibi credere deberet. quāto min⁹ cū feia fragilis esse ꝓberis. Et post multa verba vidēs cesar q̄ ei⁹ sapie obuiare nō possz. mādauit occulte p̄fras vt oēs gramatici ⁊ rethoꝛes ad ꝓtoriū alexādrie festināter venirēt inmēsa munera recepturi. si cōcionatricē xp̄ginez suis assertōib⁹ supare̅t. Adducti sunt igitur de diuīsis ꝓuīcijs q̄nq̄ginta rethoꝛes. qui oēs moꝛtales in oi mūdana sapia excellebant. Quib⁹ interrogātib⁹ cur de tā remoti ꝓtibus euocati fuissent. Cesar rñdit. Est aput nos q̄dā puella sensu ⁊ prudētia incōparabil̄ q̄ oēs sapiētes cōfutat. ⁊ deos nr̄os demōes esse affirmat. quā si supaueritis. cū magno honoꝛe ad ꝓpria redibitis. Cui illi dixerūt Adducat̄ coꝛā nobis puella. vt sua temeritate cōuicta. nūq; se sapiētes vidisse cognoscat. Sz cū virgo certame q̄ sibi immineb at dicuisset. totā se dño cōmēdauit. Et ecce angel⁹ dñi astitit. ⁊ vt ꝑstāter staret admonuit asserēs. q̄ nō solū ab illis vinci nō poterat. sz insup illos ipa ad palmā martirij destinaret. Cū ergo coꝛā oꝛatoꝛibus adducta fuisz. Dixit impatoꝛ. quali iudicio ꝺ vnā puellā quiq̄ginta oꝛatoꝛes apponis q̄s ⁊ ꝓ victoꝛia remunerādos ꝓmittis. ⁊ ine sine spe merced) pugnaꝝ cōpellis? Erit tñ mihi merces dñs iesus xp̄us. q̄ est spes ⁊ coꝛona ꝓ se certātiū. Cū vero catheria cū oꝛatoꝛib⁹ sapiētissime disputaret. ⁊ eos aptis rōibus cōfutaret. Obstupefacti illi ⁊ q̄d dicere nō inuenientes. muti penit⁹ sunt effecti. Tunc impatoꝛ nimiū ꝺ eos furoꝛe ꝛple tus increpare cepit. Cur ab vna puella tā turpiter se vinci ꝓmitterēt. Tunc vnus magist̄ alioꝝ sic ait. Noueris impatoꝛ q̄ nullus vnq̄ añ nos stare potuit. q̄n continuo vincer̄. Hec aūt puella in q̄ spūs dei loquit̄. sic nos in admiratōz cōuertit. vt ꝺ xp̄m aliq̄d dicere. aut oīno nesciam⁹ aut pre nitus formidem⁹. Mñ impatoꝛ ꝓstāter fatemur. q̄ misi ꝓbabiliꝛē sciam de dijs q̄s vsq; nūc colim⁹ ꝓtuleris. ecce oēs ad xp̄m cōuertimur. Audiēs hec tyrān⁹ nimio furoꝛe succēsus. oēs in medio ciuitatis cremari iussit. At virgo catheria ipsos cōfortans ad martiriū cōstātes effecit. ⁊ de fide diligēter instruxit. Cū ergo signo crucis muuiti flāmis fuissent iniecti. ita aias dño reddiderūt. vt nec capilli. nec vestimenta coꝝ ab igne in aliq̄ ledere̅t. Qualr̄ vero reginā vꝛoré maxētij. ⁊ poꝛphiriū. cū ducētis militib⁹ ad fidē xp̄i ꝺduxit. dicem⁹ i seq̄nti misterio

De patientia sancte catherine. ⁊ glorioso martirio eius. Capitulū tertiū.

Tertiū misteriū contēplandū de beata catherina dr̄ patientie. Tulit quidem patienter ꝓ xp̄o. maxime tria.

Primo incarcerationem.

Secundo rotationem.

Tertio decollationem.

Primo tulit incarceratōez. Videsnamq; maxentiꝰ q̄ nō posset aliqz catherine mollire. Jussit eā spoliatā scoꝛpionib⁹ cedi. ⁊ cesam in obscuꝝ carcerē trudi. Ybiq;. xv. dies fame cruciari. Rege aūt ꝓ q̄busdam causis instātib⁹ extra regiōis cōfinia ꝓcedente. Regina ei⁹ nimio amoꝛe succēsa. cū ꝓncipe militū noīe poꝛphirio media nocte ad carcerē virginis ꝓperauit. Quo cū regina introisset. vidit carcerē inestimabili claritate fulgentē. ⁊ angelos plagas xp̄ginis pungentes. Incipiēsq; virgo ei eterna gaudia p̄dicare. ⁊ ad fidē conūtēs martirij coꝛonā eidē p̄dixit. Sicq; vsq; ad mediā noctē sermonē ꝓtraxerūt. que cū oīa poꝛphiri⁹ audiuisset. ad pedes virgis ꝓcidit. ⁊ cū ducentis militib⁹ fidē recepit. qa ꝺo ꝙ duodecim dies sine cibo tyrān⁹ eā esse iusserat. xp̄s ꝙ hos dies missa de celo cādida colūba celesti eā cibo refouebat. Deinde dñs cū multitudine angeloꝝ ⁊ xp̄ginū eidē apparuit dicēs. Agnosce filia creatoꝛē tuū ꝓ cuius nomie

UVA. BHSC. IyR_226

laborioſum ſubiſti cõflictũ. conſtans eſto quia ego tecũ ſum. ¶Rediens igit̃ impator ⁊ videns eã ſplendidiorẽ. tanto ieiunio eſti mabat afflictã. cuſtodes carceris torqueri ꝓcepit. Illa vo ait. Ego cibũ non ab hoĩe accepi. ſed xp̃s me ꝑ ſuũz angelũ enutriuit. Cui cũ dixiſſet multa verba. Impator videns firmitatẽ eius indignatus ait. E duobus elige tibi vnũ. aut ſacrificare vt viuas. aut exquiſita ſubire tormenta ut peas. Et illa quecũqz torméta potes cogitare ne differas. qz carnẽ ⁊ ſanguinẽ meũ xp̃o offerre deſidero ſicut ipſe ꝑ me ſemetipm obtulit Ipſe eſt deus me⁹ amator me⁹ paſtor ⁊ ſpõſus vnicus meus.

¶Secũdo beata catherina tulit paciẽter rotatõnem. Suaſit enim quidã ꝓfectus regi furenti vt infra triduũ quatuor rotas ferr̃ ferreis ⁊ clauis acutiſſimis circũtectas ꝓpararet. ut tam terribile tormentũ virginem diſſecaret ⁊ ceteros xp̃ianos tã dire mortis exẽplũ terreret. Ordinatũqz eſt ut due rote uno ordine uoluerẽt. due aũt cõtrario impetu agerent̃ ut ille deorſum laceranto cõtraherẽt. Iſte repugnãtes ſurſum deorantes ſpingerent. Tunc virgo catherina dñz exorauit vt ad laudẽ ſui nois ⁊ puerſionem populi circũaſtantis ipam machinã diſſiparet. Et ecce angelus molam illaz cũ tanto impetu duellẽtes concuſſit. ꝙ quatuor milia gentiliũ interemit. ¶Regina aũt que deſuper hoc aſpiciebat ⁊ vſqz tunc ſe celauerat. ſtatim deſcendens impatorem de tãta ſeuicia durius increpauit. ¶Rex aũt cum regina ſacrificare contẽpneret. iuſſit eam extractis prius mamillis decolari. Que cuz ad martirũ duceret̃ catherinã rogauit vt ꝑ ſe dominũ ꝓcaretur. Que reſpõdit. Ne timeas a deo dilecta regina. qa tibi hodie ꝑ tranſitorio regno ꝓmutabitur eternum Et ꝑ mortali ſponſo. tibi immortalẽ acq̃res. Educta igitur fuit extra ciuitatẽ. ⁊ miniſtri mamillas eius ferreis haſtilib⁹ euellentes. tandem caput preciderunt. Cuius corpus pozphirius rapiẽs ſepeliuit. Sequẽti autem die. cuz de corpore regine queſtio fieret. ⁊ multos ex hoc ad ſupplicium pertrahi tyrannus iuberet. ¶Pozphirius prozum pens in medio exclamauit. Ego ſum qui xp̃i familam ſepeliui. ⁊ fidem criſti recepi. Confeſſi adhuc ſunt cõmilitones eius fidẽ ſuſcepiſſe ieſu criſti. Quare precepit ceſar omnes decollari. Et corpora eorum canibus demitti.

¶Tertio beata catherina patienter tulit decollationem. ¶Nam cum nullo terrore nec precibus aut ꝓmiſſis a fide ⁊ amore criſti poſſet amoueri. data ſuper eam ſententia decollari iubetur. Que cum ad locum ducta fuiſſet erectis in celum oculis orauit dicens. O ſpes ⁊ ſalus credentium. O decus ⁊ gloria virginum. Ieſu rex bone obſecro te. vt quicunqz paſſionis mee memoriam egerit. ſeu in exitu anime ſue vl̃ in quacũqz neceſſitate me inuocauerit. tue ꝓpiciationis conſequatur effectum. ¶Factaqz eſt vox ad eam dicens. Veni dilecta mea. ſponſa mea ſpeciosa mea. Ecce tibi celi ianua eſt aperta. Nam ⁊ hijs qui paſſionem tuam celebrauerint. optata preſidia ꝓmitto de celis. Deinde cum decollata fuiſſet. de eius corpore pro ſanguine lac emanauit. Angeli autem corpus eius accipientes. ab illo loco vſqz ad montem ſinay itinere dieruz viginti deduxerunt. ⁊ ibidem honorifice ſepelierunt. Ex cuius oſſibus oleum inveſinenter emanat. quod cunctorum debiliũ mẽbra ſanat. ¶Paſſa eſt autem circa annos domini tricenteſimo ⁊ decimo. Anima vero illius ad etherea regna volauit ꝓmanens leta cum xp̃o. Qui ſit bñdictus per omnia ſecula ſeculoz. Amen.

¶Sermo ſexageſimus ſextus de fide ſancte cecilie virginis ⁊ martiris. ob quã xp̃us eam ſuam ſponſam fecit.

¶Sponſabo te mihi in fide dei viuentis. uerba ſunt iſta originaliter Oſee ſecundo. ca. Cum anima rationalis fide formata ſe exornat a deo grata efficitur. ¶Regi ſeculorum immortali ⁊ inuiſibili deo vt illam dignetur ſpirituali caſtoqz matrimonio ſibi copulare. ¶Nec retrahitur celſitudine maieſtatis ſue. que infinita eſt. quinymmo ex habundanti caritate ſua creaturam ipſaz ad ſui vnionem trahit. ¶Facitqz illaz extra terminos nature procedere. Quando enim

UVA. BHSC. IyR_226

potuit operari natura illa que ō beata virgine cecilia leguntur. vnde in ea tanta puritas mentis vt virginitatem vnq̄z voluerit deserere. vnde tanta sapientia. tanta vefacundia. vt valerianuz sponsum suuz fratremq̄z eius ti burtium. non solum ad fidē sed etiam ad martiriū triumphum perduxerit. Vnde denicq̄z tanta constantia vt nec tormenta. nec violentam mortem horruerit nisi ex presentia sponsi sui. qui gratiam illi porrigebat indesinenter. ¶Propterea in presenti sermone de ipsa puella sanctissima loquuturi. ad fidem eius mentes nostras animosq̄z vertemus. Quoniam vt verba ꝓposita dicunt. desponsata fuit xp̄o. in fide perfecta. De qua tria misteria proponimus contemplanda.

¶Primum dr cōmendationis.
Secundum approbationis.
Tertium defensionis.

Qz maxime cōmendanda est beata cecilia eo q̄ habuit fidem. que virtus est. z prima in ordine aliarum virtutuz. z in cecilia magna fuit. Capitulum primum

¶Primum misterium contemplanduz de fide beate cecilie dicitur cōmendationis. ¶Nam fuit in ea fides cristi. de qua in sua legenda sic cōmendatur. Cecilia virgo clarissima ex nobili genere exorta. ab ipsis cunabulis in fide cristi nutrita. absconditum semper euangeliuz cristi gerebat in pectore. z non diebus neq̄z noctibus a colloquijs diuinis z oratione cessabat. suāq̄z virginitatem conseruari a domino exorabat. Sed in hac parte de ipsa fide tria proponimus dubia declaranda.

¶Primum vtrum fides sit virtus.
Secundū vtz fides sit p̄ma virtutū.
Tertium vtrum fides possit esse maior in vno q̄z in alio.

Ad primum dubium respondemus. q̄ fides sit virtus. Et hoc ꝓbari potest secundum bonāuenturam in suo tertio. distin. xxiij. Et thomas secūda secunde. q. quarta multiplici ratione. ¶Prima est quia fides hominem iustificat. Vnde ad romanos. v. ca. ait apostolus. Justificati ex fide pacez habeamus. Et vt Aristot̄ vocet in quito ethicoz. Justicia est tota virtus.
Secunda ratio est. quia fides est principiuz nostre salutis. Vnde xp̄s luce. vij. ca. marci v. c. mathei. viij. c. z luce. xvij. ca. dixit. Fides tua te saluum fecit. Et marci vltimo ca. Qui crediderit z baptisatus fuerit saluus erit. Tertia ratio quia fides placet deo vnde ecclesiastici. primo. c. scribit. Beñplacitum est deo fides z mansuetudo. Et ad hebreos. vndecimo. c. Sine fide impossibile est placere deo. Et ad galathas. iij. capi. Qui ex fide sunt hij sunt filij abrae. Et iohannis primo. c. Dedit eis potestatem filios dei fieri. hijs qui credunt in nomie eius Quarta ratio quare fides est virtus. quia opponitur infidelitati. que est vitiuz. Vnde est q̄ fides a sanctis magnificatur. vnde p̄ma petri dicitur. Resistite fortes in fide. z ad ephesios. vj. ca. In omnibus sumentes scutum fidei Et ad hebreos. xj. c. Sancti p fidem vicerunt regna. operati sunt iusticiam. adepti sunt repromissiones. Et ibi apostolus magnificat fidem sanctoruz patruz. Sed cōtra obiciunt aliq̄ ꝓbantes q̄ fides non sit virtus. ¶Naz virtus ordinat ad bonum. qz vt inquit aristo. in scō ethicorū. virtus est que bonū facit habentē. Sed fides ordinat ad verum. ergo non est virtus. Ad hoc respōdet thomas vbi supra. Qz verum est. bonum intellectus. cum sit perfectio ipsius. z ideo quantū per fidē intellectus determinatur in verum. fides habet ordinem in quoddā bonuz. Credere nāq̄z est actus intellect⁹ assentiēs vero ex imperio voluntatis. Ad hoc caūt q̄ iste actus sit perfectus duo requiruntur. Quoz vnuz est vt infallibiliter intellect⁹ tēdat ad suū bonuz q̄ est vez. Aliud est vt infallibiliter ordinet ad vltimū finem. ꝓpter quē volūtas assentit vero. Ytez arguūt q̄ fides nō sit x̄tus. qz nulla virt⁹ est in demonib⁹. Iz fides est i demonib⁹. de quib⁹ dr Jacobi. ij. c. demones credūt z ꝓtremiscūt. ergo fides non est x̄tus. Ad hoc itez dicit tho. q̄ volūtas pōt mouere itellectū ad assentiēdū q̄ sunt fidei ex duob⁹. vno mō ex ordie volūtat⁹ ad bonū. z sic credere ē act⁹ laudabil⁹. alio mō qz itellect⁹ ꝓuisū ad h̄ q̄ iudicet eē credēduz. hijs q̄ dicūt Iz nō ꝓuisū ꝓ euidētiā rei. Sicut si aliq̄s ꝓba ꝓnūciaret i fmōe dñi aliq̄d

UVA. BHSC. IyR_226

futuꝝ adhibens signū mortuū suscitando ex hoc signo ꝓuiceretur intellect⁹ videntis vt cognosceret manifeste hec dici a deo. qui non mentit. licet futuꝝ qō perdicitur in se euidens non esset. Jn fidelib⁹ ergo xpi laudatur fides ſm p̄mum modū. ⁊ ſm hoc nō est in demonib⁹. sed solū secūdo modo. vident enim multa manifesta inditia ex quibus percipiunt doctrinam ecclie esse a deo. quāuis ipsi res ipsas quas ecclesia docet nō vident. puta deum esse trinū ⁊ vnuꝫ. vel aliqua huiusmodi. Quare fides demonū est quodāmō coacta ex signoꝝ euidentia. ⁊ iō non ptinet ad laudem voluntatis ipsoruꝫ qō credunt.

Secundū dubiū fuit vtrum fides sit prima virtutū. Et ad hoc rūdet tho. q⁹ aliqd pōt esse prius altero dupliciter. vno mō per se. Alio mō per accidens. Jper se qdem inter omnes virtutes prima est fides. Cum enim in agibilibus fins sit principiū necesse est virtutes theologicas quoꝝ obiectū est vltimus finis esse priores ceteris virtutib⁹. Jpe aūt vltimus finis oportet vt prius sit in intellectu q̄ꝫ in voluntate. quia voluntas nō fertur in aliqd. nisi ꝑcipiat in intellectu apprehensuꝫ. Vnde cū vltimus finis sit qdez in voluntate p spem ⁊ caritatē. Jn intellectu aūt per fidē necesse est q⁹ fides sit prima inter omnes virtutes. q⁹ naturalis ꝓgnitō non potest attingere ad deuꝫ ſm quō est obiectum beatitudinis ꝑcipiat tēdit in ipꝫ spes ⁊ caritas. Sed p accidens pōt aliqua virtus prior esse fide. inquātū remouet impedimēta credendi. sicut fortitudo remouet in ordinatum timorem impedientē fidem. ⁊ bu militas remouet supbiam. per quā intellectus recusat se submittere xpitati fidei. ⁊ sic de aliis virtutibus quāuis nō sint vere virtutes nisi p̄supposita fide ſm augustinū cōtra julianum.

Certium dubiuꝫ fuit vtrū fides possit esse maior in vno q̄ꝫ alio. Et dicit tho. sc̄a 2e q. v. q⁹ sic. Quia vbicūq; inuenit paruuꝫ ⁊ magnuꝫ ibi inuenit magis ⁊ minus. sed in fide inuenit magnū ⁊ paruū. Dixit enī dominus petro. mathei. xiiij. O modice fidei quare dubitasti. ⁊ chananee dixit mathei. xv. O mulier magna est fides tua. quare fides pōt esse maior in vno q̄ꝫ in alio. Sciendum tamen q⁹ quantitas habitus ex duobus attendi potest. Vno modo ex obiecto Alio modo secundū participationē subiecti. Obiectum aūt fidei. pōt dupliciter considerari. vno modo scōm formalez rōnem Alio modo secūdū ea que materialiter ꝓponuntur. Jformale obiectū fidei est vnuꝫ ⁊ simpleꝫ. s. veritas p̄ma. vnde ex hac parte fides non diuersificat in credentibus. sed est vna specie in omnibus. Sed ea que materialiter credenda ꝓponunt. sunt plura. Et scōm hoc potest vnus homo plura explicite credere q̄ꝫ alius. ⁊ sic in vno pōt esse maior fides ſm maiorem fidei explicitationem. Si vero consideret fides ſm participatōem subiecti. hoc contingit dupliciter. Nam actus fidei ꝓcedit ex intellectu ⁊ ex voluntate. pōt ergo fides i vno dici maior q̄ꝫ in alio ex parte intellectus ꝓpter maiorem certitudinē ⁊ firmitatē. Alio modo ex parte voluntatis ꝓpter maiorem ꝓmptitudinem seu deuotōem. vel confidentiam. Magna ergo fuit fides beate cecilie q̄ ꝓpt̄ xp̄m omnia bu⁹ seculi bona contēpsit Et cum cuidam iuueni nomine valeriano de spōsata fuisset. ⁊ dies nuptiaꝝ instituta essꝫ illa subtus ad carnem cilicio erat induta. ⁊ super deauratis vestibus tegebat. ⁊ cantātibus organis illa in corde suo soli deo decantabat dicens. Jfiat dn̄e cor meum ⁊ cor pus meum immaculatū vt non cōfundar Et biduanis ac triduanis ieiunijs orās cōmēdabat domino q̄ timebat. Jnuitabat angelos p̄cib⁹. lacrimis interpellabat apostolos. ⁊ sancta agmina omia xp̄o famulātia exorabat. vt suis eam dēpcatōibus adiuuarent suo dño pudicitiā cōmendantes O illūiata puella. O ffidelis Cecilia. O femina omni laude digna. iuuēcula erat. pulchra. nobilis. ⁊ spōso clarissimo tradita. et tū cuncta seculi blandimenta spernebat.

Quali⁹ fides btē cecilie fuit approbata eo q⁹ valerian⁹ fuit de illa cōmonit⁹ ex visiōe ⁊ q⁹ angelū visibile inspexit. atq; xp̄tute dei frater ei⁹ fuit ad fidē p̄uersus. Cap̄lm. vj.

Secūdū misteriū ꝓtēplandū de fide beate cecilie dr approbatōis. Jfuit nāq; fides ei⁹ a deo approbata ⁊ ꝓfirmata. dum

UVA. BHSC. IyR_226

illā vocere conata est suū spōsuz valerianū habuit q̄dē illa tria veritatis testimonia.

¶Primum fuit mirabilis apparitio.

Secundum angelica collocutio.

¶Tertium fraternalis conuersio.

¶Primū testimoniū qō habuit valerianus de vitate fidei dī mirabil' apparitio. vt ēi scribī in legenda. Dū venit nox in qua cū cecilia suscipe debebat secreta cubilis silen tia dixit ei cecilia. O dulcissime atq; aman tissime iuuenis. Est misteriū qō tibi p̄fitear si mō tu iuratus asseras tota te illud ob seruātia custodire. Jurat valerian⁹ se illō nulla necessitate detegere. nulla ꝑdere ra tione. Tūc illa ait. Angelū dei habeo. ama torem qui numo zelo custodit corp⁹ meuz hic si vel leuiter senserit q̄ tu me polluto amore contingas. statiz feriet te ⁊ āmittes florē tue gratissime iuuentutis. Si autem ꝓgnouerit q̄ me sincero amore diligas ita quoq; diliget te. sicut me. ⁊ ostēdet tibi gra tiam suam. Tunc valerianus nutu dei cor reptus ait. Si vis vt credā tibi ip̄m āgeluz mihi ostende. ⁊ si vere ꝓbauero q̄ angel⁹ sit. faciam qō hortaris. Si aūt vix alū dili gis te ⁊ illū gladio ferā. Cui cecilia dixit Si in deū vez crediderīs ⁊ baptisari te ꝓmiseris. ip̄m videre valebis. Wade igit' in terti um miliariū ab vrbe. via que appia nuncu patur. ⁊ pauplb⁹ quos illic inuenies dices Cecilia me misit ad vos. vt ostendat] mihi sanctū senem vrbanuz. qm̄ ad ip̄m habeo secreta mandata que ꝑferā. Hunc cū vide ris. indica ei oia verba mea. ⁊ postq̄z ab eo purificatus fueris. ⁊ redieris angelū ipsum videbis. Tunc valerianus perrexit. ⁊ scōm signa que acceperat sanctū vrbanū ep̄um intra sepulchra martiz latitantē inuenit. Cumq; ei omnia verba cecilie dixisset. ille manus ad celuz expandēs ait. Domine ie su x̄p̄e seminator castī ꝓfilij suscipe seminū fructus quos in cecilia seminasti. Domie iesu x̄p̄e pastor bone. Cecilia famula tua q̄ si apis tibi argumentosa deseruit. ⁊ nā spō sum quem quasi leonem feroc̄ accepit ad te quasi agnū mansuetissimū destinauit.

Et ecce subito apparuit senex quidaz niue is vestibus indutus. tenens libz aureis lit teris scriptum. Quē videns valeria⁹ p̄ ni mio timore quasi mortuus cecidit. Et a se ne leuatus sic legit. Hunus deus. vna fides. vnum baptisma. vnus deus ⁊ pater omni um qui est super omnes. ⁊ p̄ oia ⁊ in oibus nobis. Cumq; hec legisset dixit ei senior. Credis ita esse. an adhuc dubitas? Tunc il le exclamans dixit. ⁊ Non est aliud qō veri⁹ possit credi sub celo. Statimq; illo disparē te. valerianus a sancto vrbano baptisma suscepit.

¶Secundum testimoniū qō habuit valeria nus de veritate fidei. dicit' angelica collo cutio. ⁊ Rediens namq; ad cecilīā illam cū angelo loquentem inuenit. Augelus autē duas coronas ex rosis ⁊ lilijs in manu ha bebat. ⁊ vnam cecilie. alterā valeriano tra didit. dicēs. Istas coronas imaculato cor de ⁊ mundo corpore custodite quas de pa radiso dei ad vos attuli. nec vnq̄z marcesc cent. nec odorem āmittent. nec ab alys ni si quibus castitas placuerit videri poterūt Tu autem valeriane. quia vtili cōsilio cre didisti. pete qōcūq; volueris. Cui valeria⁹ ⁊ Nihil mihi in hac vita dulcius extitit. q̄z vnicus fratris mei affectus. ⁊ Peto igit' vt ⁊ ip̄e mecū vitatē agnoscat. Cui angel⁹. pla cet domino petitio tua. ⁊ ambo cuz palma martiriū ad deum venietis.

¶Tertium testimonium quod habuit vale rianus de veritate fidei dicitur fraternalis conuersio. Ingressus namq; Tiburtius. frater valeriani. Cum nimium rosarum sensisset odorem. Dixit. ⁊ Miror hoc tempo re. ⁊ Roseus hic odor ⁊ liliorum vnde respi rat. Cui valerianus. Coronas habemus quos oculi videre non prevalent. roseo co lore ⁊ niueo candore vernantes. Et sicut me interpellante odorem sensisti. Sic et si crediderīs videre valebis. Cui Tiburtius In somnis hoc audio. An i veritate ista tu loqueris valeriane? Cui Valerianus. In somnis vsq; modo fuim⁹. sed iaz nūc in veritate manemus. Ad quem Tiburti us. Unde hec nosti? Et valerianus. Ange lus dei me docuit. quem tu videre poteris si purificatus fueris. ⁊ omnibus ydolis ab renunciaueris. Tunc Cecilia euidēter ostē dit ei omnia ydola esse spernenda. Ita vt Tiburtius diceret. Cui ista non credit pe eus est. Tunc cecilia osculās pect⁹ ei⁹ dixit Hodie fateor te meum esse cognatum.

UVA. BHSC. IyR_226

Sicut enī amor dei ffez tuū mihi ꝓiugē feč
ita te mihi cognatū faciet ꝓcēpt⁹ pdolorūz
Made ergo cum fratre tuo vt purificatōez
recipias. ⁊ angelicos vultus videre valeas.
dixitqz Tiburti⁹ fratri suo. Obsecro te fra
ter. vt mihi dicas ad quē me ducturus es.
Cui valerian⁹. ad vrbanū cp̄um. Cui Ti
burtius. de illo vrbano dicis q̄ totiēs dāp
natus est. ⁊ aduc in latebris cōmorat. Tūc
cecilia multa sibi p̄dicauit de vita futura.
de passione iesu xp̄i. ⁊ alijs ad fidē ptinenti
bus. Quare tiburti⁹ totus cōpunctus. fra
tri suo dixit. Miserere mei ⁊ perdūc me ad
hoiem dei. vt purificatōez accipiā. Duct⁹
ergo ⁊ purificat⁹ angelos dei sepe videbat.
⁊ oīa que postulabat ꝓtinus obtinebat.

Quare fides cecilie fuit instruz vt fides xp̄i
defenderet triplici martirio. Capitulū. iij.

Certū misteriū contēplandū de fide be
ate cecilie dr̄ defensionis. Fuit quippe
instrumentū vt fides xp̄i triplici martirio
defenderet.

Primo martirio valeriani tiburtij ⁊ maxi
Secundo martirio suo ꝓprio.
Tertirio martirio vrbani pontificis.

Primo fides xp̄i sustentata fuit martirio
valeriani. tiburtij ⁊ maxi. Nam post susce
ptū baptisma. valerian⁹ ⁊ tiburtius elemo
sinis insistebāt. ⁊ sanctoz corpa quos alma
chius p̄fect⁹ occiderat. sepulture tradebāt.
Quos almachi⁹ ad se vocans. cur dāpna
tos p̄ suis sceleribus sepeliāt. inq̄suit. Cui
tiburtius. vtinā serui essem⁹ eoz. quos tu
dāpnatos appellas. qui cōtēpserunt q̄d vi
detur esse ⁊ non est. ⁊ inuenerunt illud. q̄d
non videt esse ⁊ est. Cui p̄fectus. Quid nā
est illud. Et tiburtius. q̄d videt esse ⁊ non
est. est omne q̄d in hoc mūdo est. q̄d hoiem
ad non esse ꝑducit. Nō vero non videtur
esse ⁊ est. est vita iustoz ⁊ pena maloz. Cui
p̄fectus. Non puto q⁹ mente tua loquaris
Tunc iubet astare valerianū dicēs ei. Nōn
est sani capitis frater tuus. tu saltē po
teris sapienter dare respōsuz. Constat plu
rimū vos errare. qui gaudia respuitis ⁊ oīa
inimica gaudij affectatis. Tunc valerian⁹
se vidisse ait. Glaciali tpe ociosos iocantes
⁊ operarios agricolas deridentes. Sed esti
uo tpe dum aduenissent glorioſi fruct⁹ la
boz gaudētib⁹ illis. q̄ putabant vani cepe
runt flere qui videbant vrbani. Sic ⁊ nos
Nunc quidē sustinemus ignominiaz ⁊ la
borē. In futuro aūt recipiemus gloriam ⁊
eternā mercedē. Nos aūt nunc habem⁹ trā
sitoriū gaudiū. In futuro aūt eternū inue
nietis interitū. Cui p̄fectus. Ergo nos iui
ctissimi principes eternū habebim⁹ luctuz
⁊ persone vilissime eternū possidebūt gau
diū. Cui valerian⁹. homontōes estis non
p̄cipes tpe vro nati citius morituri. ⁊ deo
rōem plus oibus reddituri. Dixit aūt p̄fe
ctus. q̄d immoramur verbis. Offerte dijs
libamia ⁊ illesi abscedite. Sancti rñderūt.
Nos deo vero cotidie sacrificiū exhibem⁹
Quibus p̄fectus. qō est nomē ei⁹. Cui va
lerianus. Nomen eius inuenire nō potes
etiā si pennis volaueris. Prefectus dixit.
ergo nomen dei iuppiter non est. Cui vale
rianus. Nomen est homicide ⁊ stuprator.
Ad quē almachius. ergo totus mund⁹ er
rat. ⁊ tu cū fratre tuo vez deū nescis. Vale
rianus rñdit. nos soli non sumus. sed innu
merabilis multitudo hanc sanctitatē rece
pit. Tradunt ergo sancti in custodiā max
imi. Quibus ille ait. O iuuentus flos pur
pureus. O germanus fraternitatis affect⁹
Quomō ad mortem quasi ad epulas festi
natis. Cui valerianus ait. Q⁹ si crediturus
se promitteret. gloriam eoz post mortē vi
deret. Credidit maximus ⁊ omnis eius fa
milia. Ac vniuersi carnifices crediderunt.
Et a sancto vrbano qui illuc occulte venit
baptisma susceperunt. Igit̄ dum aurora
finem daret cecilia pergens ad eos exclama
uit dicens. Ep̄a milites xp̄i abicite opera te
nebrarum ⁊ induamini arma lucis. Quar
to igitur miliario ab vrbe sancti ad statuā
iouis ducuntur. Et dum sacrificare nollēt
pariter decollant. Tunc maximus cum tu
ramento asserunt se in hora passionis eorū
angelos fulgētes vidisse. ⁊ alas eoz q̄si vir
gines de thalamo exeūtes quas in gremo
suo in celū angeli detulerunt. Almachius
vero audiens maximū christianū effectū esse
cum plumbatis tamdiu cedi fecit quousq;
spiritum exalauit. Cuius corpus sancta ce
cilia iuxta valerianum ⁊ tiburtū sepiliuit.

Secundo fides xp̄i autenticata fuit marti

UVA. BHSC. IyR_226

rio ꝓprio beate cecilie. ¶Inquirens enim almachius facultates ¶Valeriani ⁊ tiburtij. ceciliam coram se fecit astare. ¶Iussitq; vt ydolis ymolaret. aut sententiaꝫ mortis acciperet. ¶Cum autem ad hoc ab apparitoribus vrgeretur. ⁊ illi vehementer fleret. eo q; puella taꝫ decora ⁊ nobilis vltro se morti traderet. ¶Dixit ad eos. ¶Hoc boni iuuenes non est iuuentutē perdere. sed mutare ¶Multaq; eis de fide xp̄i ⁊ futura vita beata persuasit. ¶Quare exclamantes illi dixerunt. ¶Credimus xp̄m verum esse deuꝫ qui talem famulā possidet. ¶Vocato ergo vrbano ep̄o quadringenti ⁊ amplius baptisati sunt. ¶Tunc almachius sanctam ceciliā ad se aduocans. diutius cum ipsa de fide cōtēdit. ¶Tandē ab ipa rōnabilr superat⁹ iussit illam ad domū suaꝫ reduci. ¶Ibiq; tota nocte ⁊ die bulien te balneo cōcremari. q̄ quasi in loco frigido mansit. nec modicū saltꝫ sudoris persensit. ¶Q; cum audisset almachius iussit eam in ipso balneo decollari. quā spiculator tribus ictibus in collo percussit sed tamen caput eius amputare nō potuit ¶Et quia decretū erat ne quartā percussionem decollandus acciperet. eam semiuiuē tem cruentus carnifex reliquit. ꝑ triduū aūt superuiuens. omnia que habebat pauperibus tradidit. ¶Et omnes quos ad fideꝫ conuerterat vrbano episcopo cōmendauit dicens. ¶Triduanas inducias mihi postulaui. vt hos tue beatitudini cōmendarem. ⁊ hanc domum meaꝫ in ecclesiaꝫ cōsecrares. Sanctus autem vrbanus corpus ei⁹ inter episcopos sepiliuit. ⁊ domū suam vt rogauerat in ecclesiam consecrauit.

¶Tertio fides cecilie fuit defensata martirio beati vrbani. ¶Hic vt legit in officio eccle fuit natione romanus. ex patre pontiamo qui sedit annis octo. menses vndecim. dies vndecim. ¶Post multa vero ab eo circa cōuersionem paganoꝝ laudabiliter gesta. Almachius ꝓnominatus inquiri eum fecit. ⁊ in quodam antro cum tribus p̄sp̄iter. ⁊ tribus dyaconibus reperit. ⁊ in carcerem missus est. ¶Post hoc plumbatis cuꝫ socijs cesus est. ⁊ iterum in carcere reclusus. vbi tres tribunos ad se venientes cum custode carceris anolino sanctus vrbanus baptisauit. Audito q; anolinus cristianus factus esset. prefecto resistit ⁊ sacrificare renuens decollatur. Sanctus vero vrbanus ⁊ socij capitalem sententiam acceperunt. Sed statim almachius a demone arripitur ⁊ deos suos blasphemans ⁊ cristianos inuit⁹ magnificans a demone suffocatur. Q; eius ꝓxi mamernia videns cuꝫ filia sua lucina et tota familia a sancto fortunato ꝓspitero baptismū susceꝑit. ⁊ post hoc sanctoꝝ corpora honorifice sepeliuit. Ecce quales fructus produxit fides cecilie cuius exemplo miraculis ⁊ doctrina. tanta multitudo quemit ad cristum. ¶Merito igitur desponsauit eaꝫ tribuitq; coronam eterne beatitudis. In qua gloriosa residebit per infinita secula seculoꝝ. Amen.

Sermo septagesimus septimus de fide inuictissima beate lucie virginis siracusane.

Venit sponsus ⁊ que parate erant intrauerunt cuꝫ eo ad nuptias. ¶Verba sunt redēptoris nostri. originaliꝝ mathei vicesimo quinto. c. ⁊ in euangelio hodierno. ¶Promittit merces eterne vite omnibus qui credūt in cristum filium dei de virgine natum. Unde saluator ipse Johannis. iij. ca. dicebat. Exaltari oportet filiuꝫ hominis. vt omnis qui credit in ipso non pereat. sed habeat vitam eternam. Et sexto ca. Hec est voluntas patris mei qui misit me. vt omnis qui videt filium. ⁊ credit in eum habeat vitam eternam. Et iterum eodem ca. Amē amē dico vobis. qui credit in me habet vitam eternam. Et vndecimo ca. Ego sum resurrectio ⁊ vita. Qui credit in me etiaꝫ si mortuus fuerit viuet. Et omnis qui viuit ⁊ credit in me non morietur in eternum. Et eodem ca. Si crediderit videbis gloriam dei ¶Propterea beatissima virgo lucia fideꝫ ihesu cristi ꝓ sue anime ornamento suscipiens. ad nupcias delicatas paradisi peruenit Qua de re ipsam laudibus prosequi cupientes. In sollennitate eius. ad suam fidem vertemus sermonem. De qua tria misteria proponimus contemplanda.

UVA. BHSC. IyR_226

Primum dicit infusionis.
Secundū roborationis.
Tertium consumationis.

Qualiter fides infusa fuit anie beate lucie a deo. ⁊ qñ o meritorū est credeř. ⁊ q̄ fides informis sit donū dei. Capitulū p̄muz.

PRimum misteriū contēplandū de fide beate lucie dř infusionis. Naz fuit in ea viua fides ⁊ formata. qñ deꝰ infudit illā eius menti. atq; feruenter xp̄m cōfessa est. in quē pfecte credidit. Sed in hac parte tria dubia declaremus.

Primū vtr credere sit meritoriū.
Scōm vtr fides sit anie infusa a deo.
Tertiū vtr fides informis sit donū dei.

Ad primum dubiū rñdet aug⁹. sup iohem dicens. Sicut in radice arboris nulla apparet spēs pulchritudinis. ⁊ tñ q̄cquid est in arbore decoꝛ ex illa p̄cedit. Sic ex fide humilitate. q̄cquid meriti. q̄cquid beatitudinis ania susceptura est. ex fide fundamēto p̄cedit. Sanctus vero tho. scōa se. q. iij. ait. Quactus nostri sunt meritorij. inquātū p̄roceduntex libero arbitrio moto a deo p gr̄am. Ex quo ois actus humanꝰ qui subicit libero arbitrio si sit relatus in deuz pōt esse meritorius. Ipsuz aūt credere est actus intellectus assentientis veritati diuine. ex imperio volūtatis a deo mote p gr̄am. Et sic subiacet libero arbitrio in ordie ad deū. vñ actus fidei pōt esse meritorius. Sed contra obiciet aliqs sic. Ille qui assentit alicui credendo. aut hz cām sufficienter inducentem ip̄m ad credendū. aut non. Si sic tunc non vř hoc esse ei meritoriū. q̄ non est ei iam liber credere. ⁊ nō credere. Si aūt nō habet sufficiēs inductiuū ad credendū. tunc leuitatis est credere. Iuxta illud eccleſiastici. xviij. c. Qui cito credit leuis est corde. ⁊ sic non vř meritoriū esse. Ad hoc ita respōdet tho. Q̄ ille qui credit hz sufficiens inductiuum ad credendū. Inducit enim auctoritate diuine doctrine miraculis ꝓfirmate. ⁊ q̄ plus est interiꝰ instinctu dř dicentis. vñ non leuiter credit. q̄ tñ nō hz sufficiens inductiuū ad sciendū. ió nō tollit rō meriti

Secundū dubium fuit vtr fides sit infusa anie a deo. Et ad hoc rñdet aplūs ad ephesios. ij. c. dicens. Gratia saluati estis p fidez ⁊ non ex vobis. dei enim donū est. Notandum tñ scōm tho. Fa se. q. vij. Q̄ ad fidem duo requiruntur. quoꝝ vnū est. vt homi credibilia ꝓponant. qō req̄ritur ad hoc q̄ homo aliquid explicite credat. Aliud aūt qō ad fidē req̄rit est assensus credentis ad ea que ꝓponunt. Quātū ergo ad primuz hoꝝ necesse est. q̄ fides sit a deo. Ea enim q̄ sunt fidei excedūt potentiā hūanā. vñ non cadūt in contēplatōe hois. siue cognitōne nisi deo reuelāte. Sed q̄busdā quidē immediate reuelantur a deo. sicut sunt reuelata aplis ⁊ prophetis. Quibusdā aūt ꝓponūtur a deo mittente fidei p̄dicatores. Quātum vero ad fm. s. ad assensuz hois ad ea q̄ sunt fidei pōt cā considerari dupr. vna quidem exterius inducēs. sicut miraculū visuz vel psuasio hois fidē docentis. quoꝝ neutr est sufficiens cā videndū enim ⁊ idē miraculū ⁊ audiendū eandē p̄dicatōem siue doctrinam. q̄dam credūt. q̄dā non credūt. Et ió oportet ponere aliā cāz interiorē. q̄ mouet hoiez interiꝰ ad assentiendū hys. que sunt fidei. hanc aūt cām pelagiani ponebāt solū libez arbitriū hois. Et ꝓpter hoc dicebāt q̄ initiū fidei est ex nobis in quātū. s. ex nobis est. q̄ parati sum⁹ ad assentiendū hys que fidei sunt. Sed ꝓsumatio fidei est a deo p quē nobis ꝓponunt ea q̄ credere debemus. Sed est falsum. q̄ cū hō assentiendo hys que sunt fidei eleuet sup naturā suam oportet q̄ hoc insit ei ex supnaturali p̄ncipio interiꝰ mouente. qō est deꝰ. Et ió fides quantū ad assensuz q̄ est p̄ncipalis actus fidei est a deo interiꝰ mouēte p gr̄am.

Tertiū dubium fuit. vtr fides informis sit donū dei. Et ad hoc rñdet q̄ sic. Nā glo. p̄me ad corinth. xiij. c. ait. Fides que est sine caritate est donū dei. Si aūt obiceret q̄ fides informis est quid impfectū. ⁊ opa dei sunt pfecta. vt dř deutro. xxxij. c. ergo fides informis non est opus dei. Rñdet tho. q̄ fides informis ⁊ si non sit pfecta simplř perfectione virtutis. est tñ pfecta quadā perfectione. q̄ sufficit ad fidei rōem. Itez posset quis instare sic. Quecūq; deus sanat tota liter sanat. vñ xp̄s dixit Iohis. vij. c. totuz hoiem sanū feci. sed p fidē hō sanat ab infidelitate. Quicūq; ergo donū dei accipit. si mul sanat ab oibus peccatis. Sed hoc nō

UVA. BHSC. IyR_226

sit nisi p fidem formatã. ergo sola fides formata est donum dei. ⁊ non fides informis. Ad hoc ita dicit tho. q̃ ille qui accipit fidẽ a deo q̃uis absq; caritate non simplr sanatur. sed sanat fm q̃d. s. vt cesset de tali pcõ hoc aũt frequẽter contingit. q̃ aliq̃s desistit ab vno actu peccati. etiã deo hoc faciẽte. q̃ tñ ab actu alteri⁹ peccati non desistit. ꝓpria iniq̃tate suggerente. Et p hunc modum dar aliq̃n a deo homini. q̃ credat. nõ tñ dar ei caritas. Sicut etiã aliq̃b⁹ datur absq; caritate donũ ꝓphetie. vel aliq̃d sile. In hoc itaq; relucet bonitas summi dei. q̃ etiã peccatoribus sua dona gratis data largitur. Q; enim multi absq; caritate operent bonos ex genere. vt deo ⁊ ecclie obedient. a deo ꝓuenit. Q; alij absq; caritate firmiter ⁊ simplr credãt. ex fonte diuie pietatis hoiem adiuuãtis ꝓcedit. Si vero aliqui fidem formatã habeant p caritatẽ ⁊ opa bona a bono deo efficiẽte idipz recipiunt. Ipse ergo hanc fidem lucie virgini tribuit. quã ipsa libenter cõplexa. totã se diuine volũtati cõmisit. Erantq; opa eius scã iusta. recta. mũda. qualia decet ꝓsequi credentes in cristum.

De tribus miraculis. quib⁹ roborata fuit fides beate lucie. Capitulum secundũ.

Secundum misterii contẽplandus de fide beate lucie. dr roboratio. Fuit enim a deo fides eius roborata triplici miraclo.

Primũ fuit sancte agathe visio.

Secundum matris sanatio.

Tertium corporis firmatio.

Primum miraculũ quo fuit fides lucie roborata ⁊ magnificata dr sancte agathe visio. Audiens eum famã sancte agathe per totam siciliam diuulgari. sepulchrum eius adiit cũ mre sua euticia. longo iã satis tpe fluxũ sanguinis incurabilr patiẽte. Inter ipsa igit missaꝝ sollennia cõtingit. vt illud euangelũ legeret. in quo dñm mulierẽ ab hac passione sanasse narrat. Tũc lucia matri dixit. Si credis hijs que leguntur. crede agathã illũ sp habere pñtem. p cuius noie sustinuit passionẽ. Si ergo ei⁹ sepulchr̃ credens cõtigeris ꝓfecta. ꝓtinuo sanitate gaudebis. Igit recedentib⁹ cunctis ⁊ matre ⁊ filia uxta sepulchrũ i oꝛone exñtib⁹. lucia sompnus arripuit. viditq; agathã i medio angelor. gẽmis ornatã stantem. ⁊ dicentẽ sibi. Soror mea lucia virgo deo deuota. q̃d a me petis. q̃ ipsa poteris ꝓstare ꝓtinuo matri tue. Nam ecce p fidẽ tuã sanata est. Sed dum ista loq̃mur. increduli nos accusare contendunt. Mulieb⁹ in q̃unt sunt ista ⁊ leuibus psonis enarrãda. Nam dixit sapiens. Multos fecerũt errare sompnia ⁊ exciderunt sperantes in illis. Quibus nos rñdem⁹. q̃ licet sompnia possint euenire. vel a cã naturali. vel a cã volũtaria. vel ab influentia celi. vl ab illusione. tñ ⁊ sepe euenisse reprimus a volũtate creatoris. qui sic disposuit in sompnis multa misteria reuelare. Nonne genesis. xxviij. c. vidit iacob in sompnis scalã stantẽ sup terrã ⁊ cacumen illius tangens celũ. angelos q̃q; dei ascẽdentes ⁊ descendentes p eã. ⁊ dñm innixũ scale dicentẽ sibi. Ego sum dñs deus abraham patris tui. ⁊ deus ysaac. Joseph etiã vt scribit genesis. xxxx. c. Interꝓtat⁹ est sompnũ pincerne ⁊ pistoris pharaonis. ⁊ sompnus ipsius pharaonis. vt patet genesis. xxxx. c. Et danielis. ij. ⁊. iij. c. habet. qualr ipe daniel reuelauit gn sificatoꝛ sompniorꝝ nabuchodonosoꝛ regis babilonie. Magi adhuc postq; adorauerũt xpm mõniti fuerũt in sompnis. ne redirẽt ad herodẽ. Et Joseph ab angelo in sompnis instruct⁹ fuit. vt cũ puero iesu ⁊ virgine matre fugeret in egiptum. sicut recitat math. ij. c. Apud gẽtiles etiam sompnia sepe aliq̃d significare cõperta sunt. Vñ valer⁹ multa de sompnis scripsit li. ꝑmo. Sicut de sompno simonidis q̃ naufragiũ euasit. Et de sompnio mris dionisij. que cũ conceptũ vtero hret. sompniauit se satirũ parere. satirus⁹ serpẽs est de quo tiriaca cõficit. Consultoq; ꝓdigior interꝓte. clarissimũ ac potentissimũ filium dixit paritura. Et ita refert alia q̃q; pluria Tulius aũt in ꝑmo de diuinatõe ait. Est aput platonẽ. q̃ cũ socrates esset i custodia publica. dixit critoni familiari suo se post diẽ tertiũ moriturꝝ. vidisse q; in sompnis pulchritudis eximie feminã. q̃ se nosse appellans. dicere t. homericũ quẽdã ꝓuerbiũ. Tercia tichile tẽpestas leta leusbit. qõ vt est dictũ sic scribit ꝓtigisse. Suetoni⁹ aũt in libro ꝺ rij. cesarib⁹ recitat. Q; nocte ꝓcedẽte diez q̃

UVA. BHSC. IyR_226

cesar occisus fuit. vxor ei⁹ in qete vidit fa-
stigiū domus labi. ⁊ cesarē in sinu suo iacē
tē multis vulneribꝫ ꝓforatū. ꝗre sompnij
atrocitate ꝑterrita. eū rogare non destitit.
vt die proxima se a curia abstineret. Dicta
sunt hec oīa vt ostēdam⁹ nō esse q̄d fabu-
losuꝫ q̄ de visiōe beate lucie supius explica
uimus. sicut rei exitus. vt apparebit plene
confirmat.

Secundū miraculū q̄ fides lucie roborata
fuit ⁊ vera declarata. dr̄ matr̄ sanatō. Cui
gilans q̄dē a sompno lucia mr̄i dixit. Ma-
ter mea ecce sanata es. ꝑ ipsaꝫ ergo te depre
cor. q̄ suis ꝛonibus te sanauit. ne mihi de
cetero nomines spōsuꝫ. Sed q̄cq̄d mihi da
tura eras ꝓ dote. pauꝑibus elargire. Cui
mater. Lege ꝑus oculos meos ⁊ q̄cq̄d vo-
lueris de facultatib⁹ facito. Ad quā lucia
q̄ moriēs das. ió das. q⁹ tecū ferre non po
tes. Da igit̄ dū viuis ⁊ mercedē habebis.
Cum ergo redissent fit cottidie detractō re
rum. ⁊ dantur in necessitatib⁹ pauꝑꝝ. In
terea dū p̄monitū distribuit̄ spōsus lucie
de hijs nutricē eius interrogauit. Rñdit
illa caute q⁹ vtiliorē possessionē spōsa sua
inuenisset quā volebat emere. Et iō vide-
bat̄ aliquāta distrahere. credidit ille. ⁊ ce-
pit auctor esse vendentium.

Tertiū miraculū quo fides lucie roborata
fuit. dr̄ corꝑis firmatio. Nam venditi oīb⁹
⁊ panꝑibus erogatis. Spōsus trahit eā co
rā paschasio cōsulari dicens eā christianā esse
⁊ ō leges agere augustoꝝ. Inuitante eā pa
schasio ad sacrificia ydoloꝝ. Respōdit. sacri
ficiū placens deo est. visitare pauꝑes. ⁊ i ne
cessitatib⁹ subuenire. ⁊ q⁹ iā amplius non
habeo q̄d offerā. meip̄am sibi offerendā tri
buo. Cui paschasius. Ista verba tibi simili
stulto christiano narrare poteris. mihi autē
qui p̄ncipū decreta custodio. frustra prose
queris. Ad quē lucia. Tu p̄ncipū tuoruꝫ
decreta custodis. ⁊ ego legē dei mei custodi
am. Cui paschasius. p̄monitū tuū cum cor
ruptorib⁹ expēdisti. ⁊ iō quasi meretrix lo
queris. Cui lucia. p̄monitū meū in tuto
loco cōstitui. corruptores aūt mētis ⁊ cor-
poris nūq̄ scio. Rñdit paschasius. qui sunt
corruptores mentis ⁊ corꝑis. Lucia dixit.
Corruptores mentes vos estis. q̄ suadetis
vt alia suū deserat creatorem. Corruptores
corꝑoꝝ sunt. q̄ tꝑalem delectatōez ꝑponūt
epulis sempiternis. Paschasius dixit. Cessa
bunt verba cū peruenti fuerit ad verbera
Cui lucia. verba dei cessare non p̄nt. Cui
paschasius. Tu ergo de⁹ es. Lucia rñdit. an
cilla dei suꝫ. Cui dixit. Dū steteritis ante
reges ⁊ p̄sides. nolite cogitare qñō aut q̄d
loq̄mini. dabit̄ enim vobis in illa hora q̄d
loquamini. Nō enī vos estis q̄ loquimini
sed spūs patr̄ vr̄i q̄ loquit̄ i vobis. Paschā
sius dixit. In te ergo spūs sanctus est. Cui
lucia. q̄ caste viuunt tēplū sunt spūs sancti
Cui paschasi⁹. ego facia te duci ad lupanar.
vt ibi violatōez accipias. ⁊ spūm sanctū p̄
das. Cui lucia. Nō inq̄nat̄ corꝑ⁹ nisi de cō
sensu mentis. nā si inuitā violari me feceri
castitas mihi duplicabit̄ ad coronā. nūq̄
aūt volūtate mea ad cōsensuꝫ poteris pro-
uocare. Hoc loco doctores dicunt. q⁹ si ali
qua virgo violenter oppriumat̄ virginitat̄
coronā nō āmittit. Sicut patꝫ. xxxij. q. v. c.
qō aūt. c. tollerabili⁹. c. re uera. c. nō pōt. c.
ꝓposito. c. de pudicitia. c. magis timeam⁹.
Sanctus vero tho. in suo ꝗrto. di. xxxviij.
arti. v. ita ait. Si aliqua virgo ꝑ violentiaꝫ
oppressa fuerit nō āmittit ꝓpter hoc aure
ola virginitat̄. dūmō ꝓpositū ꝑpetuo vir
ginitatē seruādi inuiolabilr̄ teneat. Et hꝫ si
ue ꝑ fide siue ꝑ quacūq̄ alia eā violenter
corrūpat̄. Sed si hoc ꝑ fide sustineat erit
ei meritoriū. ⁊ ad gen⁹ martirij ꝑtinebit.
Vnde lucia dixit. si inuitā me feceris viola
ri. castitas mihi duplicabit̄ ad coronā. nō
q⁹ habeat duas virginitatis aureolas. sꝫ q⁹
duplex p̄miū reportabit. vnū ꝑ virginita-
te custodita. aliud ꝑ iniuria quā passa est.
Dato etiā q⁹ talis violenter oppressa cōcipi-
at nec ex hoc meritū virginitatis pdit. hec
tho. Ad lucia iam redeam⁹. q̄ paschasio ad
didit. Ecce corꝑ⁹ meū ad oē supplicium para
tū. q̄d moraris. Incipe fili dyaboli deside-
ria tuaꝝ penaꝝ exercere. Tunc paschasius le
nones ad se venire fecit dicens eis Inuita-
te ad eā oēs populū ⁊ tādiu illudat̄. donec
mortua nunciet̄. O stupendū miraculum
O inuincibilis ⁊tus dei viui. volētes eam
trahere. Tanto pōdere sp̄ūs sanctus eam
fixit. vt omuino ipsam mouere nequirent.
Fecitq; paschasi⁹ mille viros accedere. ⁊ ma
nus ⁊ pedes ligare. sed eā nullateuus pote-

UVA. BHSC. IyR_226

rant mouere. Tūc etiā cū viris mille paria boū adhibuit. sed tamē virgo dñi immobilis ꝑmansit. vocatis aūt magicis vt suis incātatiōibus moueret omnino moueri nō potuit. Dixitq; pascasi⁹. Que sunt ista malefitia. q vna puella a mille hoīb⁹ non moueť. Lucia dixit. Non sunt ista malefitia. sed benefitia cristi.

Qualiter beata lucia voluit ꝓfitē cristi vitam pūtē; ꝑ martiriū tollerantiā ꝓsumare.

Capitulū Tertium

Tertiū misterū ꝓtēplandū de fide beate lucie dr̄ ꝓsumatōis Voluit equidē ꝑ fide xpi pūtem vitā ꝑ martiriū tollerātiā cōsumare. In quo tria cōcurrerunt.

Primum a morte ꝑseruatio.

Secundū secretoꝝ reuelatio.

Tertiū corporis xpi susceptio.

Primus qō cōcurrit circa tollerātiā martiriū btē lucie. dr̄ a morte ꝑseruatō Nō enī tormēta potuerūt extīguere illā. ita cito sicut fecissēt. qz deꝰ ꝓuabat eā usq; ad tpus Nā cū pascasius angustiaret nimis. videsillā adeo immobilē effectam. iussit copiosū ignē circa eā accēdi picēq; z resinā ac feruēs oleuz sup eam fundi. Dixitq; lucia. Indutias impetraui martiriū mei. vt credentib⁹ timorē auferā passionis. z non credentibus vocē insultatiōis. videntes aūt amici pascasij eum angustiari. in gutture ei⁹ gladiū immerserūt. que nec sic extincta est. nec loquelam amisit.

Secundū qō ꝓcurrit circa martiriū beate lucie. dr̄ secretoꝝ reuelatio. Reuelauit enī ea que secreta erāt. z sciri non poterāt. propter distantiā loci. dixitq;. Annūcio vobis pacem ecclie redditam maximiano hodie mortuo z de regno suo diocliciano expulso Et sicut ciuitati cathaniēsi sororꝝ mea agata data ē ꝓtectrix. Sic z ego ciuitati siracusane ꝓcessaz interuentrix. Dū hec verba loquitur. Ecce ministri romanoꝝ venerunt z pascasium apprehendentes. victū ad cesarem secum duxerūt. Audierat enīz cesar q mīta rapuerat. Quaꝝ de suis scelerib⁹ conuict⁹ capitali sentētia fuit punit⁹.

Tertiū qō ꝓcurrit in martirio beate lucie dicit⁹ corporis xpi susceptio. Nā de loco in quo percussa est. nō est mota. nec spiritus tradidit. q aduscq; venirēt. z coꝝp⁹ dñi sacerdotes ei traderēt. z oēs astātes amē dño responderent. In eodē aūt loco est sepulta z ecclesia fabricata. Fuit alia lucia cui⁹ officium ecclesia celebrat mense septembr. Hꝫ tēpore diocliciani z maximiani in viduitate ꝑ annos triginta z sex māserat. Cui⁹ qz anni toci⁹ vite fuerūt. septuaginta quinq;. ꝑ vt legit in suo offitio. Ista accusata a filio Eupzepio. q cristiana esset iusso diocliciāi carceri mācipata fuit. vbi consolatiōes diuinam ꝓmeruit. Deinde coꝝā diocliciano sedente pro tribunali extensa est. z fustibus diutissime ꝛberata. Postea in ollaz plūbo plenā in circuitu igne copioso succensaz demersa ē. Vbi sancta dei psalles triduo vixit vltimo gladio aiaduersa est. Itaq; ꝓma lucia in virginitate ꝑmanens. martiriū ꝑ cristo passa est. Ista vero in viduitate ꝑseuerās. mori ꝑ cristo non recusauit. Quaꝝ aie gloriam celestis regni in eternū pacifice possidebūt. Ad quaz nos ꝑducat iesus filius dei. qui sit bñdict⁹ in secula seculoꝝ. Amen

Sermo septuagesim⁹ octau⁹. de laudib⁹ vere amicitie. que hoīes in sanctitate conseruat.

Beatus qui inuenit amicū verū. Sapiētis verba sunt ista originaliť Ecclesiastici vicesimo quinto. c. Satis efficax ē. tam in spūali qz ciuili vita. vir culū amicitie vere. qua hoies cōmunicāt sibi ipis vtrāq; fortunā. Propterea a macrobio spēs iustitie ponitur z ab ipo atq; a ceteris sapientib⁹: muris laudib⁹ ꝓconsat. qz tū pleriq; ferales potiꝰ qz rationales homines amicitiā z paruipendunt z fugiūt. Idcirco in pūti ꝛmone de ei⁹ laudib⁹ erim⁹ verba facturi. de qua tria misteria ꝓponum⁹ ꝓtēplanda.

Primū dr̄ commendationis.

Secundū distinctionis.

Tertiū significationis.

Quomnes sancti z morales phi glorioſe loquunť de amicitia. Capitulū primum.

Primū misteriū ꝓtēplandū ō amicicia dr̄ ꝓmendation. Omēs quippe tā sancti qz phi morales de illa glorioſe loquunť. Vñ Sapiēs ecclesiastici. vj. ca. ait. Amicus

UVA. BHSC. IyR_226

fidelis protectio fortis. Et cassiodor⁹ in libro de amicitia. In humanis rebus nihil amicitia dulcius inuenit̄. nihil sancti⁹ appetitur. nihil fructuosius custodit̄. Et i eodem libro Amicitia ꝑpa suauitate virtutes alias condit. adusa tepat. tristiaq; iocū dat. Et idē in eplis. Sine amicis ois cogitatio esset tediū. ois opatio labor. ois terra peregrinatio. ois vita tormētū. sine amico ruz solatio. viuere esset mori. Et ambro. li. de officijs. Solatiū q̄ppe vite hui⁹ est. vt habeas cui pectus tuuz aperias. cui archana cōices. cui secreta tui pectoris cōmittas. vt colloces tibi viz fidelē. q̄ in ꝓsperis gratulet̄. in tristib⁹ ꝓpiet̄. in ꝓsecutoribus adhortet̄. Et valeri⁹ maximus li. iij. Amicitie vinculū potes est ꝛ pualidū. neq; vlla ex pte sanguis viris⁹ inferius. Et q̄ntilian⁹ in li. declamatonū. ꝛ Nō reperio q̄d in reb⁹ humanis excogitauerit natura pstantius amicitia. q̄d cōcordior ō fortunā mai⁹ auxiliū. Et Salust. in iugurtino. ꝛ Non exercit⁹ neq; thesauri sunt regni pstidia. sz veri amici. quos neq; armis cogere. neq; auro parare q̄as. officio fideq; parantur. Et Seneca in li. de trāq̄llitate animi. ꝛ Nihil eque oblectat aiuz. q̄z amicitia fidelis ꝛ dulcis. Et theophalstrus phūs. Quāti est sine aia corp⁹ tāti est sine amicis homo. Et secūd⁹ phūs interrogat⁹ ab adriano cesare. q̄d est amicus. rndit. desiderabile nomē. infelicitatis refugiū. indeficiēs quies. amāda felicitas. Et aristot. in. viij. ethicoz. ca. i. Amicitia maxie necessaria est in vita. sine amic⁹ nullus eligeret viuere. hūs reliqua bona oia ꝛ medicatib⁹ ꝛ pncipatus ꝛ ptates possidentibus. videtur amicis maxime opus esse. Et idē in. vj. politice. Amicitiā quidē putamus maximū esse bonoz ciuib⁹. Et idē in iij. topicoz. ꝛ Magis eligēda est suphabūdātia amicitie q̄z pecunie. Et Tull⁹ in q̄stionibus tuscu. Sūmū genus felicitatis est habere amicos. Et idē in libro illo de amicitia de quo inquit aulus gell⁹ in pmo noctiū acticaz. q̄ cū libz illū cōponeret legit libruz theophlastri de amicia aut. Excepta sapia nil melius est datū hoi a dijs immortalib⁹ amicitia. Et itez ibi. Solē e mundo tollere vident̄. q̄ amicitiā e vita tollūt. q̄a nihil a deo melius habem⁹ nihil iocūdius

Et itez. Ego vos hortari tm̄ possū: vt amicitiā oibus reb⁹ hūanis aponatis. Nihil enim est tā nature aptū: tāq; pueniens ad res vel secūdas vl aduersas. Et idē li. pmo de finib⁹ bonoz ꝛ maloz. Omniū rez q̄s ad beate viuendū sapia cōparauit. nihil est maius amicitia. nihil vberi⁹. nihil iocūdi⁹. Sed pter pdicta querūt aliq. vtz felix indigeat amicis. Et posset argui q nō. q̄a quicūq; sunt p se sibi sufficiētes ex bonis q̄ habēt. non indigēt amicitia alioz. sed felix p se oium bonoz sufficientiā hz. ergo nō vr indigere amic̄. In oppositū ō arguit̄ tali ratōe. Inter oia exterioza est maximū bonū hre amicos vt pbatū est paulo superi⁹ p aristo. Si ergo felici cui oia bona tribuunt̄ non dant̄ amici. tunc felici deerit maximū bonoz exterioz. s. amicitia q̄ est ō ratione felicis. ꝛ Rūdet̄ ad ista soluēda. q aut loq̄mur de felicitate celestis patrie. aut de felicitate pūtis vite. ꝛ Primo eni si loq̄mur de pfecta felicitate que erit in patria. tunc aut loq̄mur de necessitate beatitudis. aut de bñ esse. ꝛ Primo mō dico q societas amicoz non req̄ritur de necessitate ad beatitudinē patrie. q̄n ille q̄ habet totā plenitudinē sue pfectōis in vno nō indiget i alio. sed beatus in patria hz totā plenitudinē sue pfectōis in deo. ergo nō indiget alio. Et hoc est qō scribr̄ sapie. vij. c. Venerūt aūt mihi oia bona pariter cū illa. s. cū diuīa sapia. q̄ in dei clara visione cōsistit. Vñ aug⁹. viij. libro sup genes. ad lr̄am dicit. q creatura spūalis ad hoc q sit beata nō nisi intrinsecus adiuuat̄ eternitate. veritate ꝛ caritate creatoris. ꝛ Ad pfectio caritatis est essential⁹ btitudini. quātū ad dilectōz dei. nō autem quantū ad dilectōez ꝓximi. Quare si esset vna sola aia fruēs deo. nō hūs ꝓximū quē diligeret. aduc beata esset. sz supposito ꝓximo seq̄tur dilectio ei⁹ ex pfecta dilectōe dei Vñ quasi ꝓcomitāter se hz amicitia ad pfectā beatitudinē. Secundo vero si loquamur de bene esse btitudis tunc verūz est q ad illā facit societas amicoz. q; sicut beatitudo essentialis est quā hz beat⁹ aput deuz solū. ita beatitudo accidentalis est. quā hz beatus aput alū beatū. Si ō loq̄mur de felicitate impfecta que nihil aliud est. large illā sumēdo q̄z ꝓsperitas ꝛ bonoz tpaliuz

UVA. BHSC. IyR_226

habūdātia. tūc dico q̄ felix aliquo mō nō indiget amicis ⁊ aliq̄ mō indiget. Nā felix nō indiget amicitia vtili. qz existūt sibi oīa bona. indiget tñ amicis maxie ꝓpter tria.

Primo ꝓpter cōicatōz. vt cōicet amicis indigentib⁹ felicitatē suā. qñ vt inquit plato in thymeo. Bonos viros decet comodos esse. Et ouidi⁹ in li. de ponto. Regia crede mihi res est succurrere lapsis. Lōueniens homini hoiez seruare voluptas. Secundo felix indiget amicis ꝓpter ꝓseruatōez. qa nullus sufficit solus seruare ꝓsperitatē suā tō inq̄t Tuli⁹ in li. de amicitia. Cūm res humane fragiles sunt ⁊ caduce semp acq̄rēdi sunt. q̄s diligam⁹ ⁊ a quib⁹ diligamur. caritate eni benuolētiaq̄z sublata. oīs est sublata. ⁊ ita iocunditas. Tertio felix indiget amicis ꝓpter delectatōz. qz delectabile est ꝓuiuere amicis. Vñ ⁊ tuli⁹ in ꝑfato libro de amicitia dicebat. Quid dulcius q̄z hr̄e aliquē cū quo audeas sic loq̄ oīa vt tecum. Preter hec oīa cōcludit sapiēs eccles. vj. ca. Qz qui inuenit amicū fidelē inuenit thesaurum. Amico q̄ppe fideli nulla est ꝓparatō ⁊ non est digna ponderatio auri ⁊ argenti contra bonitatē fidei illius.

De triplici amicitia. mala. falsa. ⁊ vera. Capitulum secundum.

Secundū misteriū contemplandu⁹ de amicitia dr̄ distinctō. Distinguit q̄ppe in scriptur⁹ diuinis ⁊ humanis tripl'r. Nā Quedam est amicitia mala.

Quedam falsa.

Quedam vera.

Prima amicitia dr̄ mala. que est inter eos qui mali sunt. sicut luce. xxiij. c. scribit. Qz facti sunt amici herodes ⁊ pilat⁹. Vbi glo. nephandū fedus qō herodes ⁊ pilat⁹ i occidendo xp̄m pepegerūt. Propterea aristo. viij. ethicoz. ait. c. iij. Qz fecta est bonorū amicitia. ⁊ sm virtutē simiūm. Et Tuli⁹ in libro de amicitia inq̄t. Virtus amicitiaz ⁊ gignit ⁊ continet nec sine virtute amicitia esse vllo pacto pōt. Et itez ibi sic cōcludit. Hoc sentio nisi i bois amicitiā eē nō posse Secunda est amicia falsa. vel simulata qñ s. aliq̄s diligit solo noīe ⁊ non ope q̄ vtiq̄z impleri dicit Ambro⁹. li. iij. de officijs. Fatilis inquit vox ⁊ cōis tuus sum totus. sed pauco⁹ effectus. Sunt ⁊ alij qui se amicos dicunt. ⁊ non nisi ꝓpter propriz comoduz amāt. ō quos dicit Seneca ad lucillū. Negociatio est non amicitia q̄ ad comodū accedit. Et Ihero⁹ in epla ad paulinū ait. Mera amicitia illa est ⁊ xp̄i glutino copulata quā non vtilitas rei familiaris. non pñtia tñ corpis. non subdola ⁊ palpās adulatio sed dei timo⁹ ⁊ diuinaz scripturaz studia ꝓciliant. Et idē sup michēā prophetā. delicata est amicitia q̄ amico⁹ felicitatē ⁊ diuicias seq̄tur. In hoc genere amicitie hodie volunt quasi totus mūdus. Vnde ouidi⁹ li. ij. de ponto ait. Vulgus amicitias vtilitate ꝓbat. illud amicicie quōdā venerabile nomen ꝓstat ⁊ in questu ꝓ meretrice sedet. Sunt ⁊ aduc amici falsi. qñ hy qui se amicos fatebant. amicos deserunt in adūsis. Nā vt scribit sapiēs ꝓuerbioz. xvij. c. Omni tpe diligit qui amicus est. Et valerius li. iij. Sincere fidei amici ꝓcipue in aduersis rebus cognoscunt. in q̄bus q̄cquid ꝑstatur. totū a ꝓstanti benuolētia ꝓficisci tur. Ob id tuli⁹ in q̄sti. tuscu. ⁊ in. iij. li. de officijs. cōmēdat vna cū valerio maxio damonē ⁊ ficiam pictagoricos q̄ amicitiaruz aīo adeo stricti erant vt cū altez ex hys sira cusanus dyonisius occidere terminasset. et is qui morti adiect⁹ esset. paucos dies quibus domū ꝓficisceret a dyonisio impetrasset. sin aliū ꝓ reditu eius daret. alter rūdē ꝓ amico non dubitauit. affirmās q̄ nisi rediret alius infra assignatū sibi terminū ipe morer̄. Oēs primo isto insultu sunt i admiratione versi. q̄q̄s deriderer̄ a plurimis sed cuz tandē reuerteret amicus seq̄z ad diem terminū ꝓsentasset. admiratus tyrānus eoz fidē. supplicū remisit. Rogās se tertū in societatē recipi. Sed hodierna die tales minime inueniunt. q̄nymo vt ouidi⁹ ait. li. ij. de ponto. Diligit nemo nisi cū fortuna secunda est. Et in li. de tristib⁹. Donec eris felix multos numerabis amicos. Tpa si fuerint nubila solus eris. Et in eodē lib.

Sic de quodā suo amico tepido lamentat
In caput alta suū labent ab equore retro
Flumina. conūsis solq̄z recurret eq̄s.
Terra feret stellas. celum scindet aratro.
Vnda dabit flāmas. ⁊ dabit ignis aquas.
Omnia nature ꝓpostera legibus ibunt.

UVA. BHSC. IyR_226

Et pars mūdi suū nulla tenebit iter.
Omnia iam fient fieri que posse negabam.
Et nihil est de quo nō sit habenda fides.
Nec ego vaticinor. qz sum decept⁹ ab illo.
Laturus miscro. quem mihi rebar opem.
Illud amicitie sanctuz ⁊ venerabile nomē.
Re tibi p vili su pedibu sqz iacet.
Certia igit amicitia ⁊ vera est illa. que fundatur sup virtutē ⁊ pseuerat in quolibet statu siue psperitatis siue aduersitatis.

De signis vere amicitie. Capitulū tertiū

Tertiū misteriū ptemplandū de amicitia dr significatio. Sunt enī aliq signa per que ꝓgnosci potest quādo quis est ver⁹ amicus. ⁊ hec distinguunt in tria. Nam
Alia sunt signa cordis.
Alia sunt signa oris.
Alia sunt signa operis.
Primo sunt alia signa cordis. que subdiuidi possunt in tria.
Primū est volūtatum concordatio.
Secundū secretoꝝ cōmunicatio.
Tertiū animi confirmatio.
Primū signū est volūtatū ꝯcordatio. de quo ait tull⁹ li. de amicitia. Idē velle ⁊ idez nolle. Ea demū ꝛa ē amicitia. qō vtiqz itelligendū est in rebus virtuosis. debitis. ⁊ honestis. Nā cōcordia maloꝝ nō vere amicitia. sed ꝛm similitudinē dici potest.
Secundū signuz est secretoꝝ ⁊ cōsilioꝝ communicatio. vt enīz ait Ambroſi⁹ li. de offitijs. Nihil occultat amicus. si verus ē. Verūtū caute agēdū est vt seruet regula senece ad lucillū dicētis. Omnia cū amico delibera. sed de ipso prius. Naz inquit macrobius libro saturnaliū. Ita amicuz habeas vt hunc fieri posse inimicū putes. Et valerius rubrica de dilectōe ⁊ amore dicit. Risus aiebat oportere hoīes ita ī vsu amicitie versari vt meminerit eā ad grauissimas inimicitias posse ꝙuerti. Nō quidē ꝑceptum ꝓma spē nimis fortasse callidū videbat. ni mūqz simplicitati. q ꝑcipue amicitia gaudet cōtrariū. sed si animi altioꝝ cogitatō de missa fuerit p quā vtile reperiet.
Tertiū signū vere amicitie dr animi confirmatio. Hoc vtiqz ad verā amicitiā spectat cognoscit. vt nō statiz mala de amicis credantur suſurronibus ⁊ bilinguib⁹. Ideo valerius li. iij. rubrica de moderatōne. laudat platonē. q cū a quodā audiret xenocratem discipulū suū de se multa ipie locutuz sine vlla cūctatōe criminantē respuit. Instabat ille certo vultu cām queres cur sibi fides nō adhiberet. Dixit plato. Nō eē credibile vt quē tātopē amaret. ab eo non diligeret. Postremo cū ad iusiurādū inimicitias serētis malignitas confugisset. ne de ꝓiurio ei⁹ disputare affirmauit nūqz xenocratē illa dictuꝝ fuisse. nisi ea dici expedire sibi iudicasset.
Secundo sunt alia signa oris. ⁊ hec distinguuntur in tria.
Primum est secreta monitio.
Secundum recta loquutio.
Tertium manifesta laudatio.
Primū signū oris vere amicitie est secreta monitio. Cū. s. quis deprehendēs in aliquo suū amicū errare secrete studet illū monere. Juxta saluatoꝛ nr̄i documētū. qui mathei xviij. c. dixit Si peccauerit in te frater tuus vade ⁊ corripe eū inter te ⁊ ipm solū. Et de hoc ita pulchre loqtur ambroꝝ. li. vj. de of. Obiurget amicus amicū. nō iactantie studio. sed affectu caritatis. vt nec ámonitio aspera sit. nec obiurgatō ꝓtumeliosa. Et seneca in li. de morib⁹. vires tuas mag⁹ amici sentiā beneficijs q̄z iniurijs.
Secūdum signū oris est recta loquutō. vt amicus magis loquat amico vera ⁊ vtilia q̄z blanda ⁊ falsa ⁊ cū suo dāpno illi placētia. Hinc sapiēs ꝑuer. x. c. ait. Simulator ore decipit amicū suū. Et xvj. c. vir iniqꝰ laudat amicū suū. ⁊ ducit eū p viā non bonā. Et aug⁹. sup illo verbo psalmiste. laudat peccatoꝛ in desideriis aie sue. Adulantiū inqt lingue alligant aīas in peccat. delectat enim ea facere in quib⁹ nō solūz meruit reprehēsoꝛ. sed etiā laudat peccatoꝛ.
Tertiū signū est manifesta laudatio. vt enī inqt Crisoſ. Hic mos amantiū est vt amorem suū silentio tegere nequeant.
Tertio sunt alia signa vere amicitie ī operē ⁊ hec aduc tria.
Primum est grata conuersatio.
Secundū pmpta condescensio.
Tertium honesta satisfactio.
Primū signū est grata ꝙuersatio. Inquit

UVA. BHSC. IyR_226

enĩz Aristi. viiij. ethi. q amicus est ali9 ipe Et tuli9. Amicus est alter ego. Idcirco q̃ veri amici sunt. libenter q̃uentũt. familiariter cõuersant. Quare 7 aristot. dicit Q amicia eligibilissimũ est conuiuere.

Secundũ signũ est ꝓmpta cõdescẽsio. Cũ quis amico condescẽdit subueniẽdo sibi in necessitatib9 suis. Ideo phus q̃dã cũ diceretur ei de quodã pauꝑe. ille amicus illius diuit est. cur inqt illo diuite pauꝑ est. amicus non est. q̃ pticeps non est fortune. Et dũ amicus aliq̃d expostulat. nõ est ꝓcrastinandũ. Unde sapiens in prouer. dixit. Ne dicas amico tuo vade 7 reuertere cras enĩz dabo tibi cum statim possis dare.

Tertiuz signũ est honesta satisfactio. Nec amic9 turpia petere debz. nec alius i hijs satisfacere tenet. Unde valerius libro sexto. Rubrica grauiter dicta aut facta. refert publi9 rutili9 cũ amici cuiusdaz inuste rogatiõi resisteret. atq; is ꝙ summã indignationẽ dixisset. Quid ergo opus est mihi amicitia tua. si q̃ rogo non facis. Respondit. ymo quid mihi tua, si ꝓpter te aliquid inhoneste factur9 sum. Et aulus geli9 in primo noctiũ acticaz querens an ꝓ vtilitate amicoz̃ delinquendũ aliq̃n fit. ait. chilo lacedemonius de hoc dubitauit. pericles athenien sis egregi9 vir ingenio bonisq; oibus disciplinis ornatus ab amico suo rogatus vt ꝓ re causaq; ei9 falsuz deieraret. Respondit. Opus est me amicis comodare. sed vsq; ad aras theofrast9 qua inquit 7 tenuis vel turpitudo vel infamia subeũda ẽ. Si ea re magna vtilitas amico queri põt rependit q̃ꝑ 7 cõpensat leue dãpnuz delibate honestat maioze alia grauioz̃eqz̃in adiuuãdo amico honestate. hec aul9 geli9. Sed cicero i libro de amicitia ita cõclusit. Nulla est excusatio peccati. si amicitia peccaueris. Nã cũ ꝓsilia trix amicitie virtut. opinio fuerit. difficile est amicitiaz manere. si a virtute defeceris. Hec de amicitia scripta sunt. vt cognoscat vnusquisq; quãta sit vis illi9. que tamen a rarissimis obseruatur. vt decet vbiq;. 7 eni priuatus amoz alas suas tã expãdit. vnusq; q̃ suũ est querit 7 suo tãtum ꝓmodo satisfacere studet. Nos vero qui cristiani sum9 ad amicitiaz excolendaz iducimur. per legẽ illã diuinã. quã crist9 de9 dei fili9 ō vir gine natus verbo docuit. pariter 7 exẽplo. Diliges ait ꝓximũ tuuz. q si fecerim9 pignus eterne vite ab eo largiter accipiem9. q̃ suam nobis gr̃am largietur in p̃nti seculo. Et in futuro gloriã sempiternã. in qua viuit 7 regnat ꝙ infinita secula seculoz. amen.

Sermo sexagesimus nonus de beatissimo confessore Antonio paduano de ordie minorum.

Non potest ciuitas abscondi supra montez posita. verba sunt redẽptoris nr̃i ozgiali9 mathei. v. c. 7 i euãgelio p̃ti sollẽpnitatis. Cũcti fer̃e mortales qui baptismali caractere sunt insigniti. beatũ antoniũ paduanuz deuotõe ardẽtissima colũt ac veneraũt. nec ipse patrociniũ ei9 exposcẽtib9. ita sit affabilis 7 ꝓpitius vt vidcaũ quodãmõ cũ illis cõuiuere 7 ꝓmorari. Nullus a fõte sue dulcedinis sitibũdus abscedit. oibusq; eum in uocãtibus presto est. Et vt verissime cãtat eccl̃ia. Ad sacz eius tumulũ frequẽter mẽbra lãguentũ. mõ sanitati quolibz morbo fuerunt grauata restituũt. Propterea ne bñficioz illius ĩmemores accusemur. Isolempnitate p̃senti ad sue laudis ꝓconia extollenda. oi studio. oi diligentia. oiq; vi dicendi debem9 incũbere. Est quippe i eccl̃ia dei velut ciuitas posita in cacumie montis que ab oibus videri pót. vt ꝛba ꝓposita dicũt. Añ multa in hoc sancto reperiuntur que fulgent in tomo dñi. lucẽtq; oibus q̃ sunt in illa. ꝓpter que p̃em qui est in celis glorificant 7 bñdicunt. Sed vt ista clarius habeaũt de sancto antonio in pñtiaz verba facturi. Triplicẽ excellentiam eius ꝓzaꝓmus.

Prima dicitur religionis.
Secunda predicationis.
Tertia glorificationis.

Qualiter beatus antoni9 etate tenell9 habitum canonicoz regulariũ sancti augustini suscepit. Indeq; zelo martirij succẽsus transijt ad religionẽ mioz. Capitulũ ꝓmũ

Prima excellentia sancti antonij. dñ religionis. Dedicauit nãq; se deo. 7

UVA. BHSC. IyR_226

in religione sancte laudabiliterq; vsq; ad mortē pseuerauit. Ut enim scribit in cronicis ordinis nostri minor. Fuerunt anni vite beati antonij. xxxvj. Nam fuit ī uomo parentū annis quidecim. In monasterio vero sancti vincentij annis duob⁹. Et in monasterio sancte crucis de colimbria no uem annis. Postremo in ordine beati frā cisci multis miraculis clarus decez annos feliciter consumauit. Et licet in eo multa cōueniant. que sue religionis pfessionē ex tollunt. nos tñ tria dūtaxat explicabimus

Primum est etas.
Secundū causalitas.
Tertium caritas.

Primū quo extollit pfessio assumpte religionis a beato antonio dr etas. Nō enim expectauit senectā. non iuuenilib⁹ annis pus voluit obtemperare. sed vbi septūdecimum attigit annū spretis mundi et carnis illecebris ad quoddā cenobiū ordis sancti augustini vlixbone ciuitatis de qua ipe oriundus erat vicinū se ptulit. Ibiq; deuot⁹ habitū religionis assumpsit. vbi biēnio exacto. amicor carnaliū frequētia turbabatur. ne vt cupiebat sedulo ptēplatōi vacaret. quare ad sancte crucis de colimbria cū supiorīs licentia aliud. s. eiusdē ordinis monasteriū cōuolauit. Sed pleriq; cuz hec dicimus. vl antonio ad iuuenilē quasi motū imputant. q; ad religionē se transtulit. vel detrahunt viris religiosis. q; inducere conātur laycos vt et ipsi fiant religiosi. aut religiones dāpnant. que viros q̄q; flagitiosos atq; sceleſtos recipit. Pro quib⁹ tria sunt de necessitate dubia declaranda.

Primū vtrum circa religionis ingressum sit habēda magna deliberatio.
Secundū vtrum peccet ille q̄ hortat quos cūq; ad religionis ingressum.
Tertiū vtrū peccatoribus sit denegandus religionis ingressus.

Ad primū dubiū rñdet tho. ſa ſe. q. vi. q. diuturna deliberatio et multa cōsilia requirunt in magnis dubijs. vt dicit Arist. in iij. ethicor. In hijs aūt que sunt certa et determinata non requirit pſilū. Circa aūt ingressum religionis tria pñt considerari.

Primū est ipse ingressus religionis ſm se. Et sic est certū q; est melius bonū. et qui de hoc dubitat quantū de se est. derogat xpo qui hoc consiliū dedit.

Secundo pōt considerari religionis ingressus p comparationez ad vires eius qui est ingressurus. Et sic nō est locus dubitatōis. q; illi qui ingredūt religionē. non cōfidunt de virtute sua. sed diuina. Scōm illud ysaye. xxxx. c. Qui sperant in dño mutabunt fortitudinē. Si tñ esset aliq̄d spēale impedimentū. puta infirmitas corpalis. vel onera debitor. vl aliq̄d huiusmodi. req̄rit deliberatio. pſilū habēdum est. cū his qui pdesse pñt. nō ipedire

Tertio pōt cōsiderari ingressus religionis quantū ad modū. et quā religionē q̄s ingredi debeat. Et in talibus haberi pōt cōsiliū a viris timētib⁹ deū. Sed pene oēs que sua sunt querunt. non q̄ iesu xpi. suā religionē oibus pferentes. et plerūq; qō grauius est alijs derogantes nō adtēdentes ad quā q̄s vocet a dño. Voluit quippe ipse de⁹ cuius sapie non est finis. ecclām religionū multiplicitate decorare. q̄ tñ oēs vni xpo famulātur. vnūq; iugū suaue illi⁹ trahunt. Sicut et de equis discoloribus. Ieroni⁹ in epla ad palmachiū scribit dicens. Discolores equi sed voluntate cōcordes vnū aurige iugum trahunt. Non est itaq; detrahēdum alicui religioni quā approbauit ecclesia. Sed oib⁹ honor est exhibēdus. in q̄bus diuerse cōstitutiones reperiunt. vt sic satisfiat diuersis inclinationibus volentium deo in religione seruire.

Ad scōm dubiū dicit tho. vbi ſ. Qui illi qui inducūt aliquos ad religionē. magno sunt pmio digni. Nā scribit iacobi. v. c. Qui cōuerti fecerit peccatorem. ab errore vie sue. liberabit aiam ei⁹ a morte. et operit multitudinē peccator. Ad hoc etiā facit q̄d dr di. xv. ca. Tria sunt. Posset tamē ptingere triplex induitio. Prima est si violēter aliquis aliquē ad religionē cōpelleret. vt enī scribitur xij. q. iij. c. presens clerici⁹. Nullū bonū. nisi voluntariū. Et Iero⁹ ait. de cōse. di. v. Quicquid necessitate fit. cito soluit q̄d volutate. pseuerat. Aduertāt ad hoc pētes hij qui filias inuitas mōasterijs recludūt. quāto piculo illas exponūt. Considerēt et religionū plati qui moniales sic factas inuitas recipiūt. quid respōsuri eterno iudici. qui neminez vult saluare inuitū. Audiāt aūt oēs

UVA. BHSC. IyR_226

Augustinū qui libro ꝓmo cōfessionū ait. Nemo inuit⁹ bene agit. etiā si bonū ē. qđ agit. Secūda inordinatio est. Si aliquis simoniace. aliū ad religionē trahat ꝓuio dato vel ꝓcepto. q⁹ ꝓhibet ꝓma. q. ij. c. Quā pio. Nota ꝓpterea. Q⁹ licet ꝓ ingressū religionis. siue monachoꝝ siue monaliū nō liceat aliquid accipere. vel exigere. quasi pretium. Spōte tamē oblata. non interueniēte aliqua corrupta intentione. licet recipe. Sicut ꝓbat ꝓma. q. ij. c. Sicut episcopum Tertia inordinatio est. cum quis mēdacijs allicit. quēpiā vt religionē ingrediat. puta q⁹ religion⁹ aspitatez ⁊ tēptatiōū bella vel negat vel tacet. Aut q⁹ mītos religiosos cū cristo loqui familiariter mentit. ⁊ filia. q. ⁊ si quādoq⁹ vera inueniat. tamē de plerisq⁹ falso ꝓfingunt. Allicitū ē talib⁹ fallacijs decipe iuuenes. vt sic mūdū cōtēpnant. q⁹ vt refert Augustī⁹. xx. q. ij. c. ꝓmū. Ad salutez sempiternā null⁹ ducēd⁹ est opitulāte mē datio.

Ad tertiū dubiū sanat⁹ tho. vbi ꝑ rñdet. q⁹ Ingress⁹ religiōis. nō solū ꝓgruit ⁊ expedit exercitatis i obseruātia ꝑceptoꝝ. vt ad maiorē ꝓfectōez ꝓueniant. sed etiā nō exercitatis ⁊ peccatoribꝫ. Nā ⁊ dñs Matheū publicanū qui non erat exercitat⁹ in ꝑceptorum obseruātia. vocauit ad obseruātiā ꝓsiliorꝝ. Ad ij facit q⁹ habet. xxxij. q. ij. c. Admonere. vbi steffan⁹ papa ꝓsulit cuidā vxorici ve. q⁹ ingrediat monasteriū dicēs. Relinq⁹ hoc maximū peccati facin⁹. ingredere monasteriū. Ad anthonū itaq⁹ redeundo dicimus. q⁹ ipse spū sctō instigante religionis statū elegit. Q⁹ quidē licet. exeuētu rei. q⁹ de bono in melius sp ꝓfecit. ꝓprehendere possum⁹ id nichilomin⁹ manifestat ei⁹ cōditio añq⁹ a mundo discederet. Nat⁹ q̄ppe ex venerabilib⁹ honestissimisq⁹ gentib⁹. at q⁹ ab eis in ꝓmo flore genitus iuuentutis. vocat⁹ q⁹ in sacro baptismate ferdinādus. tradit⁹ ab eis fuit educād⁹ ⁊ lr̄is imbuēd⁹ in ecclia glorioſe virginis marie. in qua beati vincētij martiris corp⁹ honorifice requiescit. Qua de re cuz ipe sic a tenuis annis bonis moribꝫ fuisset instruct⁹ nō nisi ꝑa prudēcia cōitāte in rligiōe deo seruit⁹ disposuit Secūdū quo extollit⁹ ꝓfessio assumpte religionis a beato Antonio. dicit⁹ causalitas.

Causa q̄ppe finalis. ꝓpter quā rligiōs⁹ effectus est. sprētis q̄buslibet tpalib⁹ bonis. fuit vite religioſe ꝓfectū. ō qua ꝓfectōe tria declaranda se ingerūt.

Primū in quo ꝓsistit ꝓfectū religiōis.
Secōm quō in trib⁹ votis itegrat⁹. ⁊ pficit status religionis.
Tertiū cur inter tria vota ꝓncipali⁹ est ⁊ essentiali⁹ ipa obedientia.

Ad primū rñdere possum⁹ q⁹ ꝓfectū dicit⁹ cui nihil deest. vt vult Aristot⁹. iij. phisico. Et. v. methfisice. Et cōmētator ibidez commēto. xxi. Et tho. ꝓma q. q. iij. Consistit ergo ꝓfectio hois in adoptōe caritatis. Iuxta illud ad colocēses. iij. c. Sup oia caritatē habete. q̄ est vinculū ꝓfectōis Amor enim habet virtutē trāsformatiuā ⁊ unitiuā diligent⁹ in dilectū. ꝑ intellectū. ⁊ affectū. Et in hoc pficit⁹ creatura q⁹ uniat⁹ ꝑ affectū cū creatore. cui nihil boni deest. Est aūt triplex ꝓfectō ꝑm tho. ꝑa ꝑe. q. clxxxiij. art⁹. ij. Prima absoluta q̄ nō solū adtēdit⁹ ꝑm totalitatē ex ꝑte diligēt⁹. ꝛz etiā ex ꝑte diligibilis. ut. ſ. diligat⁹ de⁹ quātū est diligibilis. ⁊ talis ꝓfectio non est possibilis alicui creature sed soli deo ꝓuenit. Secūda ꝓfectō est absoluta ꝑm totalitatē absolutā ex ꝑte diligēt⁹ put. ſ. affectō ꝑm totū suū posse sp actualit⁹ ferat⁹ in deū. ⁊ talis ꝓfectō nō est possibilis i uita cū hō ⁊ dormiat ⁊ alijs i q̄b⁹ occupet⁹ meris actu nō fert⁹ i deū. Et ista ē ꝓfectō patrie. Et de hac dr̄ de pe. di. ij. caritas. ꝓfecta caritas in hac uita haberi nō pōt. Tertia aūt est ꝓfectō q̄ neq⁹ adtēditur ꝑm totalitatē ex ꝑte diligibil⁹. neq⁹ ꝑm totalitatez ex parte diligētis. ut. ſ. sp actu ferat⁹ in deum. Sed quantū ad hoc q⁹ excludant⁹ ea. q̄ motui dilectōis in deum repugnāt. ⁊ hoc pōt haberi i pñti uita. Et hoc dupl⁹. Uno mō inquātū ab affectu hois excludit⁹ oē illō qđ caritati ōriat⁹. sicut est peccatū mortale. ut ſ. nihil cogitet. uł uelit deliberare qđ sit diuine dilectōi ōriū. ⁊ sine tali ꝓfectōe caritas non pōt. Alio mō ut homo studiū suuz deputet ad uacādū deo ⁊ reb⁹ diuis. ꝑtermissis alijs. excludendo oēm affectū extraneuz nisi quantū necessitas uite pñtis requirit. Et ad istaz ordinat⁹ religio ut ad finē. Ita⁊ status religionis est q̄dam disciplina ⁊ exercitiū ꝓficiendi ad perfectionem.

UVA. BHSC. IyR_226

Secundum qꝺ erat declarandum. Primo in tribus votis integratꝰ ⁊ perficitur statꝰ religionis. Et ad hoc respondemus scm thomã. scꝺa scꝺe. q. clxxxvj. arti. viij. Quia status religionis potest tripliciter considerari Uno modo scm qꝺ est quoddã exercitiũ tendendi in perfectiõez caritatis. Alio modo scm qꝺ quietat humanũ animum ab exterioribus sollicitudinib⁹. Tertio modo sm qꝺ est quoddam holocaustũ per quod aliquis se ⁊ sua offert deo. Et scm hoc in tribus votis integratur status religionis. Primo quidem quantũ ad exercitiũz perfectionis requiritur q⁹ aliquis a se remoueat illa per que posset impediri ne totaliter affectus eius tendat in deum in quo consistit perfectio caritatis. Huiusmodi autem sunt tria. Primum est cupiditas exteriorꝫ bonorum. que tollitur per votum paupertatis. Secundũ est concupiscentia sensibilium delectationũ inter quas precellunt delectationes veneree que tollit per votum continentie. Tertium est inordinatꝰ volũtatis humane que excluditur p votuz obedientie. Similiter sollicitudines secularꝫ in quietudo precipue ingerit hominem circa tria Primo circa dispensationẽ exteriorꝫ reruz que amputatur p votũ paupertatis. Scꝺo circa gubernatiõem vxoris ⁊ filiorꝫ que tollitur p castitatẽ. Tertio p dispositõem propriorꝫ actuũ que tollitur p obedientiam. Similiter holocaustũ dicit cum aliqꝫ totum quod habet deo offert. Habet autez homo triplex bonum. Primũ est rex exteriorꝫ. quas totaliter offert deo p pauptatez Secundũ bonuz ꝓprij corporis qꝺ offert deo pcipue p votum castitatis. que abrenũciat maximis delectatiõib⁹ carnis. Tertiuz est bonũ aie. qꝺ totaliter offert deo p votũ obedientie. p qꝺ homo offert deo ꝓpriã voluntatẽ. p quã homo vtit oibus potentijs ⁊ habitib⁹ anie. Oẽs aũt alie obseruãtie religionũ ordinant ad pdicta tria vota. Vnaz laboz manuũ ⁊ mendicitas ad pauptatem vigilie ieiuniũ ⁊ disciplina ad castitatem. Alia exercitia vt lectõ. oro. visitatio infirmorꝫ. ⁊ huiusmõi. ad obedientiã. Determinatio aũt habit⁹ ptiet ad oia tria pdicta tãqz signũ obligatõis. Interiores aũt actꝰ ⁊ virtutis. vt humilitas. patientia. ⁊ huiusmõi. nõ cadũt sub voto religionis. qz oluz virtutũ mater est caritas. ad quã ordinat statꝰ religionis vt ad finem.

Ad tertiũ qꝺ erat declarandũ. rñdet thoscꝺa se. q. clxxxv. arti. viij. Quia inter tria vota pncipalius ⁊ essentialiꝰ religioni est obediẽtia. Et hoc triplici rõne. Primo qz ꝺd p eã maiꝰ deo offert. qz p alia. s. ꝓpria voluntas. Scꝺo qz votũ obediẽtie cõtinet sub se alia vota. sed nõ ecõuerso. Tertio qz votũ obediẽtie ꝓprie se extendit ad actus ꝓpos ꝓpinquos fini religionis. quãto aũt aliꝺ est ꝓpinquus fini tãto melius. Notandũ tñ hoc loco q⁹ multa sunt tm qb⁹ religiosi nõ tenent obedire plato. Primo si plato pciperet ꝺ dei mãdata. vt crimẽ occultũ reuelari sibi. non seruato ordine fraterne correctõis. vel pter mandata. vt mẽdaciuz officiosuz. Non enim debet huiusmõi pceptꝰ parere. vt ptz. xj. q. iij. c. si dñs. Scꝺo si ꝺ ordinationes ecclie. vt nõ ieiunet die statuta ab eccla ⁊ silia. sicut habat. xj. q. iij. c. si qs epus. Tertio si ꝺ ordinationes siue regule vel constitutiõnũ. Quarto si pcipit ea ad qꝺ non se extendit plature auctoritas. vt si pcipet peccata cõfessa ire ꝓfiteri sine cã. ⁊ similia. Quinto si pcipet qꝺ hz spem mali vt q⁹ nudaret se corã hoib⁹. qz obediẽtia intelligit in licitis ⁊ honestis. vt habat. xj. q. iij. nõ est. Sexto si pcipet vt subditus respiceret aues volãtes p aera. hz aliqꝺ dicãt q⁹ etiã in hijs laudabili⁹ sit obedire. sicut diximus in sermone de sancto matheo.

Tertiũ qꝺ extollit pfessio assumpte religionis a beato ãtonio. dr caritas. Tãto nãqz feruore caritatis succesꝰ fuit. q⁹ nõ ob aliã cãm. nisi vt martiriũ pateret p xpo. a religione sancti augustini trãsierit ad religiõz frãciscj. Et hz vt inãt tho. ha se. q. clxxxviij. Non liceat trãsire de vna religiõe ad aliaz tñ qz scandalizant illi qꝺ reliquũt. tñ qz facilius pficit aliqs i religiõe in qua viuẽ cõsuevit. qz i alia. tñ hoc fit. vel ppt magnaz vtilitatẽ. siue ppt necessitatẽ laudabile est Hodie ẽo quasi oes ordies obtinuerũt ne possit qs pfessus p libito ordie suo dimisso ad aliũ ꝓmeare. Olim etiã fiebat trãsit⁹ ab ordinib⁹ mẽdicatiũ. ad ordies mõachales ꝺscũqz sine dispẽsatõe pape. Et reputabat licit⁹ i foro iudiciali ecclie tãqz trãsit⁹

UVA. BHSC. IyR_226

ad ꝓfectiorē ſtatū. ſ. ꝓtēplatōis. cū tū in rei
veritate nō hoc intēderēt trāſeūtes. ſed vt
maiori libertate ad malū vterēt. ſicut ap-
parebat in querſatōe coꝝ. Sed ꝑ ꝓſtitutōꝫ
martini q̄nti. in ꝓſilio ꝓſtātieſi. decretū eſt
vt de ordie mēdicātiū nullus poſſit trāſire
ad aliquē ordinē monachalē. niſi cartuſien
ſiū. etiā cū licētia ſui ordis. niſi ſup hoc ha-
beret diſpēſatōes a papa. ⁊ q̄ bulla diſpē-
ſatōis fieret mētio de ꝓſtitutōe martini. ali
as eſſet iſte apoſtata. nec poſſet manere in
illo ordine ad quē trāſit. Sanct⁹ ergo ātō-
nius audiens famā q̄rūdaꝫ fratꝝ minoꝝ. q̄
in marrochio ꝑ xp̄m martirū paſſi fuerāt
ꝓcepit aīo fratꝝ minoꝝ ſocietati ſe copulaꝝ
vt cū eis liber⁹ ad martiriū ꝓgeret. etiā ꝑ-
lati ſui licētia. ⁊ ſi cū difficultate obtēta. ve
mētib⁹ ad ſuū monaſteriū fratrib⁹ mioꝝ-
bus habitū ſancti frāciſci deuotus recepit
moꝝq; cū ipſis in de receſſit. Quidā vero ex
canonicis ſup hoc grauiter dolēs. abeunti
antonio in amaritudie cordis dixit. Mane
vade. q̄ forſitan ſanctus eris. Cui humil⁹
ſic reſpondit. Cum me ſanctū audieris. de
um vtiq; collaudabis.

De ꝑdicatione beati antonij qui ſciam ha
buit nō ſolū acq̄ſitā. ſed infuſaꝫ. q̄re cū hu
militate ꝓdicans. meruit q̄ꝫ plurimis ſig
nis ⁊ miraculis coruſcare. Capit|. ij.

SEcūda excellētia ſancti antonij dr̄ ꝑdi
catōis. Nā feruētiſſime xp̄i euāgeliū ꝑ
dicauit. Fuit aūt ſua ꝑdicatio triplici ꝓdi
tione decorata.

Prima cōditio fuit clara intelligentia.
Secunda humilis obedientia.
Tertia gratioſa aſſiſtentia.

Prima ꝓditio q̄ decorā fecit bti antonij ꝑ
dicatōꝫ. fuit clara intelligētia. ſ. ſcripturaꝝ
ſcāꝝ. quā ⁊ legēdo ⁊ orādo. atq; ꝓtēplādo
cōpauit. Nā vt ſcribr̄ i ei⁹ legēda. Poſtq;
ad monaſteriū ſcē crucis de colibria ꝙuenit
ꝓpellebat eū iaꝫ ſpūs q̄dā futuroꝝ ꝑſagio
ad diuiaꝝ ſtudia lr̄aꝝ i q̄b⁹ iugiter medita
do nō ſolū qualr̄ i agro aliēo vitia extirpā-
do. ⁊tutes inſereret. ſemetip̄z ſollicite ꝑmi
tus excolēdo ꝓgnouit. vex etiā q̄lr̄ fidei noꝝ
maꝝ aſtrueret. ac ꝓfutaret errores. firmiſſi-
mis patꝝ ſnijs ſe muniuit. Sicq; fcm̄ eſt. vt
illo inſpirāte q̄ interuallo tp⁹ i docēdo nō
indiget. nō multo poſt vir dei ſapie plenus
eſſet. h̄ i legēda. Et vt i cronicis ordis nōr̄.
cū tpe generalr̄ ꝓſilij rome coꝝā papa ⁊ car-
dinalib⁹ vniuerſoq; popl'o ꝑdicaſſ. ſuaq;
natiua ligua ſatiſfeciſſet natōib⁹ variis. q̄
referebāt diſticte illi⁹ ⁊ba itelleiſſe. cū oēs
fuiſſent i admiratōe ſuſpēſi. papa ip̄z archā
teſtamenti vocauit. In ipſis adue cronicis
ſcribr̄. q̄ beat⁹ ātoni⁹ de bñplacito patris
frāciſci fuit pm⁹ ſtudēs i theologia. cuiꝫ fre
adā de mariſco anglico in ordie p generale
capitl'm ordinat⁹. Et acceſſerūt ad abbatē
ſci andree de ⁊cellis. q̄ clariſſim⁹ theolog⁹
libros bti dioniſij nouiter ex greco trāſtule
rat in latinū. atq; pulcherrie ꝓmētauerat.
Abbas ⁊o eos benigne recepit. ⁊ cū iſpe-
iſſet ani puritatē. ⁊ intelligētie ſipitudinē i
beato antonio i ſuo ꝓmēto ſup dioniſiū de
miſtica theologia. ca. iij. de bto antonio ſic
dixerit. Frequēter amor penetrat vbi cog-
nitio phiſica foris ſtat. Legim⁹ enim q̄ſdaꝫ
ſcōs epos min⁹ ibutos fuiſſe phiſic|. q̄ ⁊ mi
ſticā theologiā captu mēt| hauriētes. celos
penetrabāt. oēꝫ phicā ꝓgnitōꝫ ſubtiliſſime
trāſcēdētes. vſq; ad btiſſimā trinitatē. Qu
ego in ſcō fre antonio de ordie fratꝝ mio
rū. peculiari familiaritate expt⁹ ſuꝫ. q̄ cum
eſſet min⁹ ibut⁹ lr̄is ſecl'aris⁹. ani puritate
⁊ mētis ardore ſucceſſus miſticā theologiaꝫ
captu mētis ⁊ feruēter deſiderauit. ⁊ habū
dāter auxit. vt poſſit dicere de eo q̄ ſcribr̄
de Johe baptiſta. Ipſe erat lucerna ardēs
⁊ lucēs. q̄ enim amore ardebat interi⁹ luce-
bat exteri⁹. hec ille. Ipe inſup anto⁹ gl'oſus
de licētia ſci franciſci theologiā fratrib⁹ eū
rogantibus legit. Cui tale i ſcript| ſanctus
frāciſc⁹ dedit rūſuꝫ. Cariſſimo meo fratri
antonio. Frater frāciſc⁹ ſalutē i xp̄o. Pla-
cet m̄i q̄ ſcāꝫ theologiā legas frībus. dūmō
ꝓpt̄ huiuſmōi ſtudiū. ſcē oīonis ⁊ deuotō
nis ſpūs nō extiguāt. ſicut i regula ꝓtinet̄.
Vale. Propter theologie ſacre ꝓgnitōem
atq; ſpeculatōꝫ rex diuiaꝝ introducit. q̄ſi
de ſe loquēs btūs ātoni⁹ i epla hodierna. que
ſcribr̄. ſapie. vij. c. Optaui ⁊ datꝰ eſt mihi ſē
ſus. Inuocaui ⁊ veit i me ſpūs ſapie. ⁊ ꝑpo
ſui illā regnis ⁊ ſedib⁹. ⁊ diuicias nihil eſſe
duxi i ꝓpatōe illi⁹. nec ꝓpaui illi lapidē ꝑcio
ſuꝫ. q̄m oē auꝝ i ꝓpatōe illi⁹ arēa ē exigua ⁊
tāq; lutū eſtimabit̄ argētū i ꝓſpectu illius.

UVA. BHSC. IyR_226

Secunda conditio que decorem fecit prē dicationē beati antonij dicit humilis obedientia. Nam ad predicandum non se presumptuose vel arroganter ingessit. sed prelatorum suorum pcepto monitus ⁊ astrictus Et vt scribit in.c. nisi cum prudes. de renūciat. tunc in te veram humilitatē custodies. cum p eam locum sublimē auffugies. ⁊ per obediētiam non dimittes. Cum enim temptasset ad partes sarracenorum nauigare cum licētia platorum aduersa grauiq; valitudine impeditus. ad partes fidelium tādē redire cōpulsus fuit. Et dum nauigantes hispaniam tēptassent petere vētis flantib⁹ non secundis ad sicilie insulas applicuerūt Instabat autē eo tēpore generale capitulū fratrum minorum assisij proxime celebrandum. Ad quod antonius debilis ⁊ infirmus quenit. Soluto vō ex more capitulo frater gratianus tunc romādiole minister sanctum antonium secum duxit. Visitq; illum ad quēdam locum contēplatōi dispositum scōm q ipse suppliciter expostulauerat vbi totū se orōnibus ⁊ alijs spiritualibus exercicijs dedicauit. sicut diffusius ponitur in legēda. sicq; aliquādiu vono sapiētie plenus. simplicē inter simplices vitam duxit. Cum vō fratres p susciptiēdis ordinibus missi ad ciuitatē forliuij profuerunt inter quos affuit ⁊ btūs antonius. Epūs loci pquisiuit religiosos ordinū qui ibi cōuenerant. an aliq̄s verbum domini pdicare esset dispositus. Et cum oēs id recusarēt ad antonium se vertit. importuneq; satis eū vt id pficeret exorauit. Cum vō ipse sepi⁹ recusasset. tandē deo sic disponēte episcopi voluntatē adimpleuit. Cepitq; primo cuz timore dñi simplr fari. in progressu aūt sermonis dei eloq̄a. ita profunde. ita subtilr ita etiā efficaciter eructauit vt oēs in vehementē stuporē cōuertit. Fratrib⁹ aūt ipsis minorib⁹ res videbat hec noua. qm̄ licet sanctus antoni⁹ tantā desup grām accepisset. vt memoria p codicibus vteret nullū tm̄ in eo scie aliud ppendebat iudiciū. nisi q pauca praro lr̄aliter loq̄bat. Cum vō vtus tanti patris generali ministro nota fuit. mox in publicū pdire pcellens antonium officiū sibi pdicatōis iniunxit.

Tertia pditio que decorauit antonij predicatōnē. dr̄ gr̄osa assistētia. Astitit illi q̄ppe pdicanti verissime gr̄a dei. q vtiq; multa de illo miracula verissime scripta testātur Et q̄bus aliqua enarrem⁹. Primū de piscibus ad pdicatōes suā nōnūi miraculose pfluentibus. Dū enim ipse aruminū pdicaret. vbi hereticor magna copia morabat ō eor errores disputās cupiebat eos ad lumen reducere veritatis. Ipsi vero nec eius verba audire dignabant. Quare scūs antonius deo inspirante accessit quadam die ad os fluminis iuxta mare ⁊ stans in rippa q̄ mari appropinquabat ⁊ flumini incepit pisces aduocari dicēs. Audite verbuz dñi pisces maris ⁊ fluuiis. ex quo illud audire pētpnunt heretici infideles. Et ecce puenit statim ibi tanta pisciū multitudo q nūq̄z tanta simul in illis prib⁹ fuit visa. ⁊ oēs tenebāt capita aliquātulū extra aquā. Quibus sanctus anto⁹ solleniter pdicare cepit dicēs. Fratres mei pisces multū tenemini p vro modulo referre gr̄as creatori qui in vestr̄ habitaculū dedit vobis tā nobile elementū ita vt aquas dulces ⁊ salsas p vt expedit habeatis refugia. Insuper multiplicia ptulit. vt enitentis incōmoda tēpestat Exhibuit insup vobis clemētū dyafanū ⁊ liquidū. vt vias q̄s icedat ⁊ escas plen⁹ vīō at vt viuere possit. Idē creator escas nob necessarias admistrat. vos in cratōne mūdi p benedictōe a deo multiplicatōnis pceptū habuistis. vos in diluuio ceteris aialibus extra archā pcūtibus absq; lesione reseruati fuistis. Vobis data fuit ex imperio Jonā pphetā dñi reseruare ⁊ illū post triduū in terrā reponere. Vos ⁊ censuz domino iesu xp̄o. cū tāq̄z pauper nō haberet vñ staterē solueret obtulistis vos ante resurrectionem ⁊ post. fuistis cib⁹ eterni regis dñi iesu xp̄i. Propter q̄ oia laudate ⁊ bñdicite deū. a quo tot bñficia singularia pre ceteris aialibus recepistis. Ad hec verba ⁊ sil'a exultabant pisces aperiebant ora ⁊ signis q̄b⁹ poterant altissimū collaudabāt. Tunc antonius clamās dicebat. Bñdictus de⁹ eternus. qr magis honorāt pisces deū q̄z hoies heretici. Ad qō miraculū pcurrit popul⁹ ciuitatis. Qr videntes heretici cōpuncti corde ad pedes sancti antonij vt predicationē illis faceret psederūt. Tunc sanct⁹ antoni⁹

UVA. BHSC. IyR_226

de fide illis efficaciter adeo ꝓdicauit ꝙ oēs cōuerterit hereticos. ⁊ fideles in fide roboratos cū gaudio ⁊ benedictōe remisit. ¶Pisces etiaꝫ licentiati a sancto antonio quasi gaudentes ⁊ capitibus sancto applaudētes. ad maris partes varias abierūt.

Aliud miraculū fuit de pluuia que nō teti gīt auditores eius. Cum enim semel in ciuitate lemisarcensi populo ꝓdicaret in quodam latissimo cāpo. turbatus est aer toni trua sonare ceperunt ⁊ pluuia spargi. Timens vero populus. abire disponebat. At sanctus silentio imperato orauit ad dñm. Statim in loco illo cessauit pluuia cum tñ in circuitu vndiqꝫ pluuia effluueret habundanter. ¶finito itaqꝫ sermone omnes gratias dederunt omnipotenti deo.

In ciuitate adhuc paduana. Quidam petrus nomine filiam suam que paduana dicebatur. ad sanctum adduxit. erat illa ānorum quatuor pedum gressu priuata. ac more serpentum reptans. ⁊ morbo caduco laborans. hanc dum ad preces patris antonius in sancte trinitatis nomine consignasset. mox omnis aduersa valitudo dimisit. Sanaqꝫ facta est ⁊ a morbo caduco ⁊ ab ambulandi impedimento.

In eadem ciuitate paduana. Quidam nomine leonardus confessus est beato antonio. ꝙ pede percusserat matrem suam. ita ꝙ ex vehementi impulsu in terrā ceciderat ꝙ vir dei horrens ipsum dure redarguit. Et inter cetera ei dixit. ¶Pes qui pcutit patrem aut matrem debet ꝓtinus amputari. Hoc autez vir simplex non recte intelligēs ⁊ propter culpam ⁊ sancti exasperationem tristis effectus domum concite rediit. ¶Pedēqꝫ ꝓprīū illico mutilauit. ꝙ vbi mater aspexit. ad sanctū antonīū festina perrexit. Conquestaqꝫ de ipso ꝙ filium suum ita instruxerat. ⁊ confidens tñ in sanctitate illi⁹ ꝓcabatur vt ꝓ ipso dñm exoraret. Sanc⁹ autem ipsam ꝓsolando se legitime excusauit. ⁊ mox ad ipsum perueniens oratione ꝓmissa. pedem coniungens tibie. facto pariter signo crucis sacris manib⁹ aliquādiu de super liniens. statim pes ita insertus et consolidatus est tibie ꝙ ibidez surrexit homo alacer ⁊ incolumis exultans ⁊ laudās omnipotentem deum.

Qz deus glorificauit sanctum antoniuꝫ ꝓ reuelationem mortis eius ⁊ canonizatōez atqꝫ frequentē exauditōem illoꝝ qui inuocant patrocinīū eius. Capitulū tertiū.

Tertia beati antonij excellentia dicit⁹ glorificationis. ¶Preter quippe gloriā illam beatam quam adeptus est in regno celorum. glorificauit deus sanctum suuꝫ in ecclesia militante triplici gloria.

¶Prima reuelationis.
Secunda canonizationis.
¶Tertia exauditionis.

¶Prima gloria dicitur reuelationis. Voluit deus felicem illius transituꝫ mirabiliter reuelare. ¶Nam vt scribitur in cronicis ordinis. Eodē die quo beatus antonius padue ex hac vita migrauit. Abbas vercellēsis erat in camera sua. diuinis meditatōnibus intentus. Tunc ad eum solus ingrediens antonius post nimiam salutationem beniuolam vir sanctus adieus. Ecce domine abbas ꝙ relicto asello meo padue vado ad patriam festinanter. Et confestim cum abbatem in gutture vbi tunc grauiter patieba tur familiarius tetigisset. ⁊ continuo ab egritudine liberasset. exiens foras non est amplius visus. Ille vero abbas cōsiderans ꝙ forte ad natiuam patriam scilicet hispaniam pergeret. eius decessuꝫ totaliter ignorans. surrexit vt ipsum aliquantulum retineret ⁊ exiens extra cellam cum non inueniret anxie a monacis reqrebat. vbi esset frater antonius. Quibus respondentibus ipsum non venisse ⁊ vbi esset sepenitus ignorare. Ille firmiter asseruit se modo illuꝫ vidisse. a quo etiam ⁊ curatum se atqꝫ sanatum asserebat. Et cum nullibi reperiretur prefatus abbas ad cor rediens. certissime intellexit beatum patrem per mortis excessum ad patrie celestis conuiuium perrexisse. Et notans tempus diligēter postmodū liquido reperit eadem hora qua sibi apparuit ipsum ex hac vita migrasse.

Secunda gloria qua deus hunc sanctum sublimauit dicitur canonizationis. Gregorius enim nonus obseruatis omnibus in sanctoꝝ canonizatōe debit⁹ ipm sanctū cathalago scōꝝ ascripsit. a die sui obit⁹ mīse. ¶

UVA. BHSC. IyR_226

Eodem die uniuersus ulixbonēsis popul⁹ unde iste sanctus fuerat oriundus sollēpnita te maxia letabat̄. ⁊ cām exultatōnis huius modi oēs penitus ignorabāt. ¶Naz de ipsi⁹ canonisatōe nihil sciebant. ⁊ ut aiunt cāpa ne ciuitatis p se sonabant. ¶Comptūq; est postea q eodez die fuerat btissim⁹ antoni⁹ solleniter canonizatus. ¶Anno uero dñice incarnatōis. ¶M. ¶C. ¶C. lxiij. ¶Constructa pre grandi ecclia in eius honore. ¶Corpus ibi trāslatū est. ⁊ cū diu sub terra iacuisz inuē ta est lingua eius adeo recēs rubicunda ⁊ pulchra. quasi eadez hora pr̄ scissim⁹ discessisset. cum tū elapsi fuissent a die mortis āni xpuj. ⁊ amplius. ¶Paz aūt linguā Dñs bo nauētura tunc ordinis generalis minister q̄ postmodū fuit cardialis. epūs albanēsis cum pñs essz illius translatōnis gaudijs in manibus reuerēter accipiēs cum lacrimis cepit deuotissime huiuscemōi ꝟbis affari. O lingua bñdicta q̄ sp dominum bñdixisti ⁊ alios bñdicere fecisti. núc manifeste appa ret quanti exstitis meritis aput deuz. Et in figēs ei dulcia oscula iussit eam seorsuz ho norifice collocari.

¶Tertia gloria btī antonij dr̄ exauditōnis. ¶Ipse quippe auxiliū eius poscētibus cūq; inuocātib⁹ liberalr̄ p̄cessit. p̄cesq; ac uo ta suoz deuotoz exaudit. ¶Qualr̄ ꝟo sancti ⁊ beati oratōes nr̄as agnoscant. ¶Ostendit ¶Richar. in. iiij. di. xxxv. dicēs. Qz ipsi cog noscunt omēs supplicatōes nostras q̄s eis porrigim⁹ in ꝟbo dei q̄ clare uidēt. ¶Quā uis enim non uideant omnia q̄ videt ꝟbū tū ꝓbabile est q illo videāt oia q̄ facim⁹ ⁊ dicim⁹ ⁊ que in corde gestamus ad reue rentiam eoz. Et quis enarrare valeret. q̄t a diuersis periculis beati antonij fuerint me ritis liberati. ¶Quot ad eum fundentes pi as p̄ces exaudit. Obmissis tū aliis aliqua p deuotōne nostra instanda hoc loco sub nectemus. ¶Regina legionis multū i beato antonio confidēs. tenuit filiam. ij. annoz̄ contra uoluntatē regis ⁊ baronū trib⁹ die bus defunctā. orans ⁊ dicēs. Beate antoni ego fui de patria tua. ¶Redde mihi filiā me am. ¶Que surrexit. matriq; dixit. ¶Parcat ti bi deus mater. ¶Cum enim essem inter vir gines in gloria. beatus antonius precibus veltris astrictus a dño impetrauit vt ad vi tam redirem. Sed vnū sciatis q̄ nō ero vo biscū nisi diebus. xv. q̄ ita impletum est si cut dixit.

¶In ciuitate ulixbone filiol⁹ sororis beati an tonij. forte quiquēnis ⁊ puerulus. cū aliis pueris in mari ludēs. euersa nauicula sol⁹ aliis natantibus est submersus. ¶Mater nō post spaciū trū horaz accurrēs. filiū mor tuum a piscatoribus accepit. ¶Quem cum vellet sepelire pater. ¶Conuersa mr̄ ad bea tuz antonū dixit cū lachrimis. ¶Frater mi Si pius extraneis es. noli mihi sorori tue esse crudelis ⁊ durus. ¶Esto mihi ꝓpitius ⁊ mihi filium redde. quē tuo ordini sancto si reuixerit dedicabo. ¶Mox puer surrexit in columis. ⁊ tandē adultus intrauit ordinez ⁊ vsq; in finē sue vite sancte ac laudabilr̄ q seuerauit.

¶Frater bernardinus de parma ex quadaz graui egritudie duob⁹ mēsibus mutus ex istens. ad tantā debilitatē peruenerat. q̄ nec candelā poterat extinguere suo flatu ti mens de suffocatōis periculo. cū iam ei diffi derent medici subuenire. fecit se ad sanctū antonū paduā adduci. ⁊ ante archā sancti ꝓstratus oransq; feruētissime cuz multis fratrib⁹ ⁊ populi frequētia statī ibidē ⁊ lo quelā recuperauit ⁊ pfectā sanitatē recepit. Atq; cū fratrib⁹ salue regina. leta ⁊ sono rosa voce cantauit.

¶Tempore bonifacij pape octaui repata est tribuna basilice saluatoris in laterano. cui depigēde ope mosayce. deputati sunt duo fratres minores in illa arte valde piti. De signatis aūt ymaginib⁹. quas idē papa ibi depingi mandauerat videtes illi fres q̄ ad huc loca superant. in quibus alie ymagies possent poni. ꝓpio motu vel forte diuino instinctu beatoz francisci ⁊ antonij ymagi nes. q̄ etiā hodie ibi cernunt̄. hinc inde de pinxerunt. ¶Quo ad eiusdē dñi pape delato noticiā mandauit quibusdam clericis. hec sibi ex liuore nunciātib⁹ ita dicēs. De yma gine sancti francisci postq; ibi est eq̄nimit̄ toleramus. sancti antonij nō. ymaginē de lete. ⁊ loco eius ymaginē beati gregorij fa ciatis. ¶Qui accedētes vnus post aliū ascen dētes p̄fecti sunt ab vna psona terribili ab alto in terrā deici. ⁊ quasi in furiā versi fue runt a cepto ꝓposito impediti. Et sicut di

UVA. BHSC. IyR_226

eti fratres pictores referebãt. quidã illoꝝ statum infra breue tempus spũm expalarũt. ¶Audiẽs hoc memoratus papa referẽtibꝫ demãdauit. ¶Dimittatis inquit stare sãctũ illum sicut vult. qz potius possemꝫ cuꝫ eo ꝓdere q̃z lucrari.

¶In begra castro regni portugalie. vir q̃dã petrus noie potens ⁊ dues ⁊ ordini fratꝝ minoꝝ tanta dilectõne astrictus. q̃ eis ibi ꝓtulit locũ ꝙ edificatõe conuẽtus ⁊ ꝙ edificys plura dedit. ¶Cum aũt infirmaret̃ ad morte. quatuor fratres mĩores ⁊ alij de sua familia vigilantes in camera eiꝰ exitũ expectabant. ¶Tenebat ex deuotõe predictꝰ petrus habitũ fratꝝ. cuꝫ quo elegerat sepeliri ¶Et ecce duo fratres minores vnus ad eius dexterã alius ad sinistrã sibi apparuerunt. ¶Cui vnus eoꝝ dixit. ¶Petre ꝓgnoscis nos? ¶Et ille cognosco vos esse fratres minores. sed non habeo noticiã psonaꝝ. ¶Et ille ego sum sanctus franciscus ⁊ iste est sanctꝰ antonius. ⁊ ꝓpter deuotõnem quã sp ad nos habuisti. missi sumus ad te consolandũ. ⁊ de ista infirmitate curandũ. ¶Et tunc illeo gauit sanctuꝫ franciscũ. vt habitũ quẽ sup se habebat bñdicere dignaret̃. ¶Quo facto ambo disparuerũt. ¶Et ille tanta celeritate cõualuit. q̃ oẽs pñtes in stupoꝛẽ cõuertit. ¶Et ex tunc duodecim annis supuixit. reseruans sibi illum habitum benedictum in scrimo cum quo fuit tandẽ mortuus ⁊ sepultus.

¶Dum filia cuiusdã militis iohannis petri de guarino de licio ciuitate mea natiua suꝑioribus annis ageret in extremis ⁊ taꝫ ꝙ ipsa exequiaꝝ pompa disponeret̃. parabanturqz funeralia undumẽta. ⁊ lumiaria ceteraqz fm patrie morẽ. emisso voto ꝓ patrem eius pfatum ad sanctũ antoniũ illico ad se rediit. cõfortataqz loqui cepit. ⁊ die sequenti de lectulo sana surrexit.

¶In prefata ciuitate licij euenit qõ narro. ¶Eraꝫ ego hora missaꝝ in camera mea ⁊ venit ad me quidã de terra tricasij mestus ⁊ volens. qñ die ꝑcedenti sacculũ quendam cum centũ ducatis ꝓdiderat. rogabatqz ut in nostra ꝑdicatõe inuẽtores monerẽ qua tenus restituerẽt sibi qõ bona ꝓscia retinere nõ poterãt. ¶Et ego illũ cõmonui vt ad eccl̃iam ꝓgeret. ⁊ sancto antonio se cõmendaret. ¶Qui meis cõsilijs acquiescens ad sacristiam se contulit ⁊ fratrẽ vnũ sacerdotẽ requisiuit. vt missaꝫ in honore sancti antonij ꝙ eo celebraret. ¶Duꝫ aũt sic missa celebraret̃. astabat ille ⁊ mente deuota sancto antonio se cõmendabat. vix sacerdos eleuauit scissimũ sacramentũ. ⁊ ecce venit ad me duo iuuenes saccũ cũ integra pecunia deferentes. orantes vt populo significarez in publico nr̃o sermone qualiter ipsi pecunias illas inuenerant. quas restituere erant parati. dixi eis q̃ non erat longe eundũ cum patronus in ecclesia aduc moraret̃. ¶Missi itaqz socius ꝙ illo ⁊ missa finita ad me veiit ac pecunias amissas meritis beati antonij recuperauit. ¶Pauca sunt primo q̃si nulla que dixiꝰ cũ cottidie mortales innumera a deo suscipiant beato antonio interueniente bñficia. ¶Liberant̃ eius interuentu a naufragio sepissime nauigantes a piculis grauissimis mulieres parturiẽtes. ab infirmitatibus varijs illas patientes. ab opprobrio sterilitatis vxores q̃z propterea viris exose. a piculis fluminũ. latronũ. aliorumqz discriminũ pegrinantes. ¶Propt̃qz omnia ⁊ similia in toto orbe sanctus hic a cunctis fidelibus. fidelissimus aduocatus exposcit̃. ¶Quem nos depcemur vt ⁊ ꝙ nobis ppetuus intercessor apud deũ immortalem assistat. impetretqz gratiã. ⁊ tandez vitam eternam. ¶Amen.

¶Sermo septuagesimus de sancta catheria de senis tertij ordinis sancti dominici.

¶Multe filie congregauerũt diuitias. tu supgressa es vniuersas. Scribunt̃ hec verba ꝙ uerboꝝ. vlti. c. ¶Inuẽte sunt vsqz in pñtem diez q̃z plures mulieres sanctissime que in habitu sancti dominici seruientes iesu xpo resplenduerũt miro fulgore ꝛtutuꝫ ⁊ sanctitat̃. ¶Omniꝫ tñ prelata est beata catherina senẽsis nostro tpe cathalago sanctoꝝ ꝙ pium pontificẽ summum annumerata. Sed vt sua opa atqz virtutes plenꝰ innotescant. in pñti sermone de pstantissima tã te virginis excellẽtia verba faciemus. ¶Cui non incõgrue primo accomodatissime re

UVA. BHSC. IyR_226

ferre possumus. verba ꝓposita in thema-
te nostro. in quo cōmēdat ꝙ diuitias vir
tutū copiosissime sup ceteras congregauit
Inquit enim bernardus in sermone ō spi
rituali regno. vere diuitie nō opes sunt. sed
virtutes quas secū conscia portat vt in ppe
tuum dues fiat. Huiusmodi honusta di-
uitys catherina ingressa est regnū celoꝝ.
De cuius excellentia tria materia ꝓpo-
nimus contemplanda.
Primum dicit possibilitatis.
Secundum singularitatis.
Tertium sublimitatis.
In primo videbim⁹ an fuerit possibile be-
atam catherinā in muliebri statu tam am
plissimis ꝓrogatiuis fuisse dotatam.
In secundo quibus virtutibus fuit singu-
lariter adornata.
In tertio vero ꝙ fuerit a deo supnaturali
bus gratijs sublimata.

Q̄ non debet aliquis existimare impossibi
lia fore illa. que de beata catherina dicūt.
cum deus multipliciter magnificare volue
rit etiam femineū sexum. Capitulū ꝑmuꝫ.

PRimum misterium contēplandū de
excellentia ⁊ sanctitate beate catherie
ar possibilitatis. Insultant quippe nobis
de ea loquētibus pleriqꝫ. vel passione hu-
mana deuicti. vel sua ꝓsumptione inflati.
aut qō deterius est. fide religione ac deuo-
tione penitus ieuni ⁊ nudi. asserentes nō
expedire de vna muliere tāta eructaꝝ mag
nalia. nec possibilr credunt aut verisimile
fore. vt hec sponsa xp̄i fecerit tanta egregia
facinora. quanta vel scripta sunt de ea vel
dicunt. Quib⁹ nos obuiare volētes ostē-
demus ꝙ deus oipotēs muliebrē sexuꝫ. qz
sibi sic placuit. magnificet in multis ⁊ ꝓ-
cipue in septem.
Primum in nobili ꝓductione.
Secundo in excellenti consignatōe.
Tertio in ꝓphetica illustratione.
Quarto in materna electione.
Quinto in iocunda apparitione.
Sexto in mirabili fortificatione.
Septimo in gloriosa resurrectione.
Primo deus magnificauit muliebrē sexuꝫ
In nobili ꝓductōne. Nam deus bñdict⁹
vt inquit tho. prima. q. lxxxij. Qui sol⁹
est nature institutor. potuit viꝝ vel ō limo
terre. vel mulierē de costa viri formare. vñ
Aug⁹. li. viij. sup gene⁹. ad. Formare vel
edificare costam vt mulier esset: nō potuit
nisi deus a quo vniuersa natura subsistit.
Q̄ aūt ministerū angeli exhibuerunt deo
in formatōe mulieris nescimus. Certuꝫ tm̄
est: ꝙ sicut corpus viri de limo nō fuit for-
matū p angelū: ita nec corpus mulieris de
costa viri. Formauit ꝺo deus ipam mulie
rem in adiutoriū viri. vt scribit gene⁹. ca.
ij. In adiutoriū. s. geñ ratōis. Et ꝑm phuꝫ
etiā domestice vite. quare ⁊ ipsa ad vnūsi
pfectōem cōcurrit. Et vt ait richar. in suo
iij. di. xxxvij. Quāuis mulier generet ꝓ-
ter intentōem nature ꝑticularis. Est tm̄ de
intentōe nature vniuersalis: ꝙ vtrūqꝫ sexū
requirit ad pfectā humane spēi generatōez
vt aūt deus ꝓducte prime mulieris nobili
tatez manifestaret: dū illā de costa ab adā
detracta formare vellet. Immisit soporem
in illū: Vt aūt asserit Aug⁹. viij. sup geñ.
ad litterā. Sopor ille fuit raptus vel extaſ.
quia tunc forte vidit p essentiā dñi ⁊ inter-
fuit curie angelor. Costa etiā illa ꝑm tho.
detracta fuit absqꝫ lesione ⁊ dolore. Et vt
refert landulphus in suo ꝺo. dis. xxij. fuit
costa sic detracta angelico ministerio. licet
illoꝝ non fuerit misterio formata.
Secundo deus magnificauit muliebrē sex
um in excellenti ꝯsignatōe. Voluit quidē
sua ymagie illā ꝯsignare. vñ geñ. i. c. Cum
dixisset scriptura. Creauit deus hoiem ad
ymaginē suaꝫ. ad ymaginē dei creauit illū.
Deinde subiunxit. masculū ⁊ feiaꝫ creauit
eos. vt sic intelligat. etiā mulier ad ymagi
nem dei creata. Ad qō clarius inuestigan
dū. dicit bonauent⁹. in. ij. di. xxj. ⁊ tho. ꝑ. q.
lxxxxiij. Q̄ cū homo ꝑm intellectualē na
turā ad ymaginē dei esse dicatur. ꝑm hoc
maxie est ad ymaginē dei ꝙ intellectual na
tura deū maxie imitari pōt. Imitat autē
intellectualis natura maxie deū. quantuꝫ
ad hoc. ꝙ deus seipm intelligit ⁊ amat. Et
sic tam in viro q̄z in muliere inuenitur dei
ymago. quantuꝫ ad illud in q̄ ꝑncipaliter
rō ymaginis ꝯsistit. s. quantū ad intellectua
lez naturā. Sed quātū ad aliq̄d secūdariū
ymago dei inuenit in viro. ꝑm ꝙ nō inue

UVA. BHSC. IyR_226

nitur in muliere. ¶Nam vir est principium mulieris ⁊ finis. sicut deus est principiuꝫ ⁊ finis totius creature. ¶Unde apostol⁹ ad corinthēos. ¶Vir est ymago dei mulier autez est ymago viri. Et hoc mō itelligēda sunt verba que ponunt̄ .xxxiij.q.v.c. ¶Hic ymago dei. vbi dr̄ mulier nō ē ad ymaginē dei .s. quātū ad h̄ scōarū nō q̄tū ad p̄ncipale. Similiter dicit ¶Richardus de angelo ⁊ de hoīe in suo scō. di. xv. Q. s. quātū ad id in quo essencialr̄ p̄sistit rō ymaginis: exp̄ssius est ymago dei in angelo. q̄z in hoīe. ¶Idē dicit tho. vbi s. ¶Ūñ gregoriꝰ. xxxvij. moraliū exponēs illud Ezechielis. Tu signaculuꝫ similitudis. ait. Licet hō ad similitudinē dei creatus sit. angelo tamen quasi maiꝰ aliq̄d tribuēs non eū ad similitudinē p̄ditū sz ipz signaculū silitudis dei dicit. vt quo subtilior est in natura. eo i illo similitudo dei plenius credat̄ exp̄ssa. hec ille. Sed quantū ad aliqua accidētalia: exp̄ssius est ymago dei i aīa q̄z in angelo. quātū aīa ptinet ⁊ regit totū corpus suū: tāq̄z suū vniuersum existens in qualibet ptē illiꝰ: sicut deus regit ⁊ ptinet totū vniuersum: totus existens in qualibet ptē vniuersi. vir itaq̄z ⁊ mlr̄ conueniunt in ymagine: q̄tū ad id qō ymagini essentiale vt p̄dictū est. licet vir illā excedat quātū ad id. qō est accidentale.

¶Tertio deus magnificauit mulibrē sexum. in ꝓphetica illustratōe. ¶Nā ⁊ mlieres quā plures ꝓphetice luīe illustrauit. Sicut fuerūt ¶Maria sororꝰ Aaron vt patz Exodi. xv. c. quinquagesima di. decretoꝝ. c. Si post ordinationē. Et Anna p̄fetissa luce. ij. c. Et Sibille. quaꝝ meminit lactāti⁹ li. p̄mo diuinaꝝ Institutōnū. Et vt scribit in glosa Iudicū. iij. c. Q mlieres assumpte sunt ad gr̄am ꝓphecie. fit vt in hoc p̄stetur occasio mulieri ne per infirmitatē despet.

¶Quarto magnificauit deꝰ muliebrez sexuꝫ in materna electiōe. volens q̄pe humanaꝫ sibi copulare naturā: virginē mlierē in matrez elegit: cui tā amplissimuꝫ gr̄e sue munꝰ concessit: vt tam in merito q̄z in p̄mio: post suū filiū oēm supauit creaturā: tā angelicā q̄z humanā: cui etiā ⁊ si honor latrie nō sit exhibendus tamē honor dulie dignior nō est sibi denegandus. Ita q̄ magis ipa sit honoranda q̄z aliquis alius. p̄mo quicūq̄z alij cōciues ⁊ sancti regni celoꝝ. De prestantia ꝺo eiꝰ maternitatis dixim⁹ i ſmone de eiꝰ visitatiōe.

¶Quinto magnificecit deꝰ muliebrē sexuꝫ in iocunda apparitiōe. Surgens nāq̄z ex mortuis rex seculoꝝ. p̄mo mulieribus se videndus exhibuit. ¶Ūñ marc⁹ vltio ca. ait. Surgens Iesus mane p̄ma sabbati. primo apparuit marie magdalene. Electa fuit mulier vt esset nūcia vite. ne despiceret sexus femineꝰ. eo q̄ mlr̄ nūcia fuerat mortis. Et ō hac materia diffuse dictū est in sermone ō resurrectione xp̄i.

¶Sexto magnificauit deus muliebrē sexum. i mirabili fortificatiōe. ¶Fuerūt quidē mlieres innumerabiles. que ꝑgnitatis amore succense. celoq̄z fidei cristi inflāmate adeo fortes inuente sunt. vt nec impioꝝ. tyrānoruꝫ minas timuerūt. nec illata cuiuscūq̄z generis horruerūt supplitia. nec mortez aufugerūt violentā. ¶Patent hec oia in Catheria. Cecilia. Agata. Lucia. Agnete. Eufennia ¶Rufina. Secunda. Anastasia. Eulalia. ¶Prisca Dorothea. Giuiana. Cristia. Iustia. ¶Herma. ¶Margarita. ¶Martina. Emerentiana. Apolonia. Sabina. Barbara. Ursula ⁊ vndecim milibus sociabus eius ceteriſq̄z. quoꝝ noīa ⁊ miranda gesta longum foret exp̄rimere. q̄ oēs contra naturā condītōis naturalis. ipſaꝝ anīo fortitatiq̄z constanti queq̄z supauerūt tormenta. mortemq̄z inter illa p̄stantissime pertulerunt. ¶Non potuerūt hec fieri nisi superno assistente p̄sidio. cum mulieres sint natura sua molles. ⁊ in alios multomagis ad seipsas pie. Inquit enim Arist̄. in libro de animalibus. In omni genere animaliū. mulieres sunt naturaliter pie. excepta vrsa ⁊ leoparda. Tanta igitur firmitas animi in virginibus supradictis nō potuit nisi a bono deo puenire. Ob quod ecclesia ad deuꝫ ita dicit. Deus qui inter cetera potentie tue miracula etiaꝫ in sexu fragili victoriā martirii contulisti.

¶Septimo magnificauit deus muliebrem sexum in gloriosa resurrectōe. Unde equidem testatur Aug⁹. libro. xxij. de ciui. dei. ¶Mulieres in sexu femineo resurgent. quia hoc exigit natura indiuidui ⁊ congruit perfectōi speciei. ⁊ erit occasio laudādi saplam

UVA. BHSC. IyR_226

diuinam. vt ponit ℟ichar. in quarto. vñ de ℣ug⁹. vbi supra sequitur dicens. ℳen bra femina non erunt accomodata veteri vsui sed nouo decori quo non alliciat aspi cientis ꝯcupiscentia. que nulla erit. sed dei laudet sapia. atq; clementia. ℭum igitur artifex ille mundi sapiētissimus mulieb⁹ sexū tot miris varijsq; modis voluerit red dere dignum. ℭur incredibile est q; beatā catherinā magnam fecerit inter sanctos. ℜon est impossibile aput deū omne ☧bus. ℐpse itaq; deus hanc virginē nasci fecit in famosa amplissimaq; ciuitate senax. parē tibus popularib⁹ honestissimis ⁊ timentibus deū fame bone aput oēs. ℐpater iacobus benencasa vocatus est. mater ☧o lappa. ℭx ipsis ꝓdijt hec filia in etate infanti li omnibus grata ⁊ cunctis amabilis. ℳue dum quintū vir attigit annū ad virginis gloriose ℳarie deuotōem se conuertit. ℭt sepius tunc videbat ascendendo ⁊ descen dendo q gradus scale que erat in domo dei ma trem humiliter salutare dicendo ℣ue ma ria. ℭuius virtutes in quib⁹ ꝓfecit in se quenti misterio latius referabunt.

De septem precipuis ⁊ singularissimis vir tutibus quibus floruit beata catherina. ℭapitulum secundum.

℘Ecundus misterū contemplandū de excellentia ⁊ sanctitate beate catherie. dicit singularitatis. ℭfuerūt quippe in illa vltra alias virtutes septem precipue ⁊ sin gularissime.

ℐprima dicit virginitas.
Secunda magnanimitas.
Tertia austeritas.
Quarta pietas.
Quinta patientia.
Sexta humilitas.
Septima perseuerantia.

ℐprima virtus ꝑcipua ⁊ singularis fuit vir ginitas que in ea satis laudabilis extitit maxime ꝓpter tria.

ℐprimo ꝓpter etatem.
Secunda ꝓpter ōrietatem.
Tertio ꝓpter puritatem.

ℐprimo reddit laudabilis ☧ginitas cathe rine ꝓpter etatē. ℳam septio etat⁹ anno votū expressum emisit de virginitate seruā da. ℳec obstat q; nondū ad annos perue nerat pubertat⁹ vt sic diceret infantili mo tu excitata vouisse. qm̄ si malitia supplere pōt etatē. vt inquit ℐns hostiensis i sum ma libro. x. de desponsat⁹. impu. ℳulto for tius id pōt gra dei. Sicut pie credimus de sancto nicolao q quarta ⁊ sexta feria dū in fantulus erat lac ex peccore matris vel alte rius cuiuscūq; suggere recusabat. ℐpotuit itaq; spūs sancti gra libex arbitriū catheri ne accelerare vt ☧ginitatē se seruaturā vo ueret. ℭt facile deprehendi pōt. ℭx ostensa si bi visione mirabili. Sexto quidē anno eta tis sue redeūte puella de domo sororis sue nupte vidit in aere supra eccl̄iam fratx pre dicatox saluatorē sedētē in trono indumē tis papalib⁹ insignitū ⁊ apostolis sociatus. ℳui eleuata manu in eā intuens signo cru cis illam bñdicebat. ℳua habita visione adeo extitit in dño ꝓfortata. vt nil aliud q̄ reret nisi loca secreta oroni apta. puellasq; ceteras verbo ⁊ exēplo induceret ad orādū. Secundo redditur laudabilis virginitas ca therine ꝓpter ōrietatē. ℳam licet gentes illius multo tpe vidissent in filia tot signa ⁊ primordia sanctitatis: ignorabāt nihilo minus votū virginitatis q eam emissum. ℳua de re cū. xij. annū iam attigisset ista bat mr̄ vt incipet se ornare sicut cetere nup tui tradende facere ꝓsueuerūt. q; illa facer rēnuit. ⁊ post sororis illi⁹ iam nupte suasu vel leuiter se ad ornatū ꝓposuit. nō vt virgi nitatis ꝓpositum infirmaret: sed vt sic con descenderet importune psuasioni sororis. ℭt cito semetipam redarguens: ad lamen ta pñie se puertit: ac si aliqō grāde peccatū perpetrasset. cū in rei veritate vix peccauē rit veniāliter. ℭum ☧o ardētior ex post de uotōni ⁊ oroni se dedisset: nullaq; de orna tu corporis ineset ei cura: parētes quendā religiosum deū timētē ⁊ eis notū ꝑcari sunt vt filiam alloqueret⁹ moneretq; vt se para ret ad vix in breui suscipiendū. ℐlle autem cognito ꝓposito virginis illam in dño cō fortauit. monuitq; vt capillos tonderet. q; illa cū primū impleuit. ℳescientes aduc sui que in corde eius latebant omni liber tate locoq; secreto priuarūt. deputarūtq; cunctis vilibus seruitij domus. ℳue pati enter ola sustinēs ad quandam cameram

mirabilis visio

UVA. BHSC. IyR_226

vnius sui germani q̃ erat sine clausura se colligebat. Ibiq; sponsum virginũ xp̃m orabat. Tandem elapso aliquãtulo spatio suos aduocans: votũ quod ab infantia vouerat publice reserauit. Et parẽtes omni duritia depositã. Illã bñdixerũt. phibuitq; pater omnibus de domo: ne illam de cetero molestarent.

Tertio laudabilis fuit virginitas catherie propter puritatẽ. Non enim solũ integritatem carnis retinuit: sed mentis puritatẽ vsq; ad mortẽ seruauit. Quod declarauit mira ipsius desponsatio. Contigit quidem quodã carnispriuij tempore catherina cũctis tẽporalibus delectationibus contẽptis oratione suã intensius replicare eiq; dominũ apparere ac dicere. Quoniaꝫ mundana queq; meo amore calcastri. ego solempniter te desponsare decreui. Tunc apparuit gloriosa dei genitrix. Johãnes euãgelista. Apostol⁹ paulus. beatus dominic⁹. atq; dauid psalterium pulsans. Et genetrix dei dexteram virginis sua manu suscipiẽs digitoq; suos extendens ad filium postulabat. quatenꝰ eaꝫ desponsare dignaret. Qui ãnulo suscepto: dextereq; sue ãnulari digito imponens. Dixit desponso te mihi creatori ⁊ saluatori tuo in fide vsq; quo in celis tuas mecũ nuptias celebrabis ⁊ tua virginitas semper conseruabit illibata.

Secunda virtus precipua ⁊ singularis beate catherine fuit magnanimitas. ex qua audacter mundũ contẽpsit. habitũq; ordinis de penitentia sancti dominici. deuote recepit hic vero ordo tripliciter commendat.

Primo quia a sancto dominico institutus
Secundo quia ab ecclesia approbatus.
Tertio quia a deo magnificat⁹.

Primo ordo ille fuit a sancto dominico institutus. Ipse beatus pater in lombardia hunc ordinem instituit. quem de militia iesu xp̃i a principio appellauit. eo q; illius ordinis fratres hereticis. bona ecclesiaꝝ vsurpantibus viriliter se opponebãt. pugnabãtq; omni conatu pro predicatorũ bonoꝝ recuperatione ⁊ conseruatiõe. Sed postea hereticis per sanctum dominicuꝫ ⁊ sanctũ petrũ martirem aliosq; predicatores deleti ⁊ penitus quasi extinctis: mutatum fuit nomen illud de militia in nomẽ de penitẽtia.

Secundo ordo ille ab ecclesia fuit approbatus. Quod patet q̃ honorũ quartuꝫ ⁊ Johannẽ. xxij. bonifatiũ nonũ. ⁊ Innocentiũ septimũ. qui dicto ordini plima priuilegia concesserũt.

Tertio hic ordo est a deo magnificatus. vo fuit enim pleraq; dominas in illo viuẽtes ⁊ morientes signis ⁊ miraculis plurimis coruscare. Sicut fuit beata Johãna de vrbeueteri. beata margarita nouella de ciuitate castelli. beata helena de vngaria. Et sancta Catherina de qua loquimur. alieq; multe. Qualiter ergo Catherina huic ordini sancto se dedicauit docet eius legenda. in qua narratur. Qa teneris annis ad patrẽ sctiũ dominicuꝫ feruentissima deuotione trahebatur. Et cum semel dominuꝫ exorare et conseruaret eam in promissa virginitate tali fuit visione ꝓmota. Apparuerũt siquidẽ sibi plures patres institutores ordinum diuersorũ. inter quos erat beatus dominic⁹. habens in vna manu lilũ ardens sine combustione. ⁊ in altera suũ habitũ consuetuꝫ per dñas deportari. Cumq; sibi a prefatis offereretur. quẽ ordinũ vellet eligere. Respõdit se velle sancti dominici habituꝫ suscipe At ille beatus dominicus dixit. Forti alo esto O filia. quia certissime hoc habitu vt desideras indueris. Sicq; visio disparuit. ⁊ ipsa mansit in domino confortata. Tandẽ postq; parentibus reuelauit se virginitatẽ vouisse. illis consencientibus apud ecclesiã fratruꝫ predicatorũ de senis habitũ diu affectatũ cum magno feruore suscepit.

Tertia virtus precipua ⁊ singularis beate catherine. dicit austeritas. Fuit nãq; suo corpori austera ⁊ rigidissima ꝓpter xp̃m ⁊ precipue in tribus.

Primo in cibo ⁊ potu.
Secundo in vestitu ⁊ lecto.
Tertio in vigiliis ⁊ orationib⁹.

Primo quantũ ad victuꝫ. ab infantia carnes raro sumebat. quas postmodũ totaliter a se amouit. seq; ad esum panis ⁊ crudarũ herbarũ ex toto reduxit. Anno etatis sue sexto herbarũ vsa est succo. vinum autem ita limphatũ sumebat q; vini sapore carebat. Illud aũt a quinto decimo etatis sue ãno ex toto relinquens. inedias pluriũ dierum sepius passa est.

UVA. BHSC. IyR_226

Secūdo fuit austera in vestitu ⁊ lecto. ⁊Pānis laneis vsa est ad tantū deueniens. q̄ tā hyeme q̄z estate vna sola tunica vestiebat. Cilicio quādoq; vsa est. quod in cathenaz ferream cōmutauit. ⁊ patrē dominicū imitans. se ter quottidie fortiter disciplinabat lectū insup de tabulis habebat. ⁊ lignū pro ceruicali absq; alteri⁹ rei additamento.

Tertio fuit austera in vigilijs ⁊ orationib⁹ ⁊Nā ad hoc deuenit. q̄ infra duos dies. vix p horā ⁊ dimidiā dormiebat. Ad tantā au tē tenuitatem ex austeritatibus deductum est corpus ei⁹. q̄ cuz trāsisset ei⁹ spūs ex hac vita reptus est vmbiculus remi⁹ adherēs In principio etiā sue puellaris. etat; duple fert fuisse latitudis q̄z. xxviij. ānoz existēs Confirmat hec oia pius pontifex maxim⁹. qui i bulla canonisatōis. ita asserit. Summa hui⁹ ẏginis abstinentia fuit ⁊ mirabilis vite austeritas. ⁊Naz cū vini ⁊ carnium vsum prorsus abiecisset. nec pulmētarijs vl lis vteret ad extremū eo deducta est. vt nec legumia ederet. nec pane vesceret. nisi cele sti. quē verus cristian⁹ in sacramēto sumit altaris.

Quarta virtus p̄cipua ⁊ singularis btē catherine. dicit pietas. Fuit ipa pyissima valde ⁊ p̄cipue quātū ad tria genera p̄sonarū. ⁊Primo quātū ad pauperes.

Secūdo quantū ad infirmos.

Tertio quātū ad peccatores.

⁊Primo quantū ad pauperes. Inquit enī pi⁹ in bulla p̄tacta. paupib⁹ cristi larga manu subuenit. Scribit in sua legēda q̄ a suo patre licentiā obtinuit. posse de bonis domus paupibus largiri. Et contigit semel q̄ dū infirmitate corpis graueret. audiuit a multis referentibus qualiter vidua quedā conuicina filys ⁊ filiab⁹ multa cruciaret penuria. oꝛone p̄missa tantū robur obtinuit. q̄ frumentū vinū ⁊ oleuz vsq; ad centū quasi librarū pondus in aurora profūda ꝓpriis humer; mira agilitate portauit. ac mirabiliter apto hostio q̄z plani⁹ potuit in vidue domo deposuit. licet dispēsante dño veluti alter nicola⁹ fuerit deprehensa. Alio vero se mel in fratrū p̄dicatoꝛ ecclesia p̄stituta. cū quidā paup ab ea elemosinaz peteret. ⁊ illa nihil p̄ter crucē argenteā que erat inter paternoster haberet. statim illa auulsa tradidit indigenti. Apparēs aūt sibi postmoduz dñs. illāq; ornatā lapidibus p̄ciosis. Ostendens ei dixit. Tu mihi hanc hesterna die dedisti. Et ego ꝓmitto tibi q̄ i die iudicij coram vniuerso angeloꝛ ⁊ hoim consp̄ectu. illam ad tui gaudij cumulū p̄sentabo. Insuper cū btā catherina semp de melioꝛib⁹ traderet. contigit q̄ vegete melioꝛ vini habūdanter paupib⁹ erogaret. In tātū autē est augmētatū. q̄ vbi dictū vas sufficere cōsueuerat toti familie p dies viginti vl circa. tū p dicta familia ⁊ etiaz p pauperibus vsq; ad tercij mensis p̄ncipiū habundantissime p durauit.

Secūdo fuit pia hec virgo quātum ad infirmos. ⁊Nā egro tantibus summa diligentia ministrauit. Seruiuit cuidā infirme nomine andree ab oib⁹ derelicte nec horroꝛe plagarū illaz exhoꝛruit. Quinymo cum aliqñ nauseam passa fuisset. vulnerū illi⁹ putredinē inspiciēs ⁊ contrectans recollecta i quadam scutella lotura. cū sanie illaz ebibit dicens. Amoꝛe sponsi mei iesu cristi coꝛpus meū sic castigabo. Quo facto. statim cessauit omnis p̄cedētis nausee tēptatio. habuitq; postea suo confessoꝛi referre nūq; aliq̄d taz suauis p̄cepisse saporis atq; oꝛis. ⁊Nocte vero sequēti apparuit ei iesus xp̄s. oñditq; sua sacratissima vulnera dicēs. Quia meo amoꝛe tam abhominabilē potū sumsisti tibi ingratus non ero. Sicq; applicās os viginis ad p̄pij vulnus lateris. Bibe inq̄t filia de latere meo potū. quo aia tua tanta suauitate replebit. q̄ etiā in coꝛpoꝛe quod ꝓpter me ꝓtempsisti mirabiliter redundabit. Quo facto tam in ania q̄z etiaz in coꝛpoꝛe incredibili extitit suauitate dulcedine q̄z repleta.

Tertio fuit pia valde sancta catheria erga peccatoꝛes. Multos namq; oꝛonibus suis ⁊ meritis iuuit. ne perirent. Sicut diffuse ponitur in legenda. Andreaz de belantis ciuem senaꝛ diuitijs affluentē egrotātēq; ad moꝛtem. cū ex toto penitentiaz sp̄neret sua oꝛone conuertit ad dñm. Cum enīz p illo oꝛasset ardētissime. apparuit iesus xp̄s p̄fato infirmo. hoꝛtatusq; est illū. q̄ p̄sitere tur peccata sua. q̄z paratus erat sibi illa remittere. Qui ꝓpunctus valde. subito confessus est. Et condito testamento ad extre-

UVA. BHSC. IyR_226

vna deductus cuz magna deuotione migra
uit ad dominum.

¶ Fuerunt aduc in prefata ciuitate senarum
duo p̄ suis maleficijs ad mortem dāpnati.
Qui cum ducerent̄ super currus 7 carnes
eoz a carnificibus decerpntur ignitis for-
ficibus deum impie blasphemabant. Cuz
aūt catherina ista nouisset p̄ eis dn̄m ama
ro corde exorauit. Quibus cum ad portaz
ciuitatis venissent: apparuit saluator tot9
vulneratus: eos ad cōuersionē inuitans: q̄
statim compūcti: confessi sunt sacerdoti: 7
blasphemias mutauerunt in laudes: sicq̄
letissimi tulerunt illatā mortem. Et quis
enarrare queat conuersiones oīum malor
p̄fectum bonor. roborationes imp̄fector
consolatōes desolator. admonitōes spiri-
tualium periculor. tam p̄ suas epistolas q̄z
etiam oraculo viue vocis. erga p̄sonas ois
sexus conditōis 7 statꝰ p̄ virgūē exercitatas.
Quot sceleratos de faucib9 inferni abstra
xerit: Quot obstinatos ad sui cognitōem
reduxerit: Quot seculo deditos induxerit
in eī contēptū: Quot vtriusq̄ sex9 ad re
ligionum diuersaruz ingressum allexerit:
Quot de laqueis temptationū eruerit:
Difficile namq̄ foret cuncta cōmemorare.
Nam aliquotiens maxime in ptalia ex re
motissimis partibus ad ipsaz vtriusq̄ sex9
p̄sone confluebant. Ad cuius q̄ aspectum
atq̄ colloquium taliter cōpungebātur. vt
sine dilatione currerent ad confitendū pec
cata sua. Ob quam cām Gregoriꝰ. xiꝰ. in
adiu torū catherine. tres confessores preci
puos deputauit. Qui taliter aliquādo oc
cupabant̄. vt nec spatium haberēt edēdi.

¶ Quinta virt9 p̄cipua 7 singularis beate
catherine. fuit patientia. fuit siquidē patiē
tissima 7 p̄cipue in tribus.

¶ Primo in p̄secutiōibus.
Secūdo in tēptationibus.
Tertio in passionibus.

¶ Primo fuit patiēs in p̄secutionib9. qō exē
pla sequētia maifestant. ¶ Fuit senis quedaz
palmerina de penitentia sancti dominici. q̄
instigante sathana facta est catherine talit̄
emula. vt nec nomē ei9 audire valeret. Sed
virgim semp detraheret. Ipsa tamē p̄ illa
dn̄m exorabat. Et cū ad infirmitatē graue
incidisset. Catherina ad eā visitandā se cō
tulit. Infirma vo durior effecta eā expelli ē
domo iussit. Pro qua non cessauit catheri
na p̄ces ingeminare. Quibus factuz est vt
eam sibi reconciliaret. atq̄ contrita illa 7 cō
puncta sacramentis 7 gra dei munita. i do
mino ex hac vita migrauit. Dum etiā fuie
bat illi infirme. Andree de qua pauloante
diximus: illa impatiens plurimi
catherinā afficiebat: 7 p̄curante spū malo
de inhōestate apud alias sorores accusabat.
Catherina tū p̄pterea nec indignabat̄ ei
nec ab eis obsequijs cessabat. Cumq̄ illa i
dies in sua duritia perseueraret: catherina
oīoni se dedit de iurijs 7 infamijs pie cō
queri. Cui ip̄e apparens duas ostendit co
ronas: vnā spineā 7 aliam aureaz dicens.
Si hic eligeres aureā: spineaz postea repor
tabl. Si aūt hic spineā postea aureā obtine
bis. Quod illa audiens 7 ad patiendū per
oia se offerens: accepit de manu dn̄i spineā
quam suo capiti imponens etiam diebus
pluribus vehementissimuz sensit in capite
dolorem. Sicq̄ a dño confortata patiētie
armis fortiter se munuit. Infirma vo pa
tientia catherine supata. cōpuncta 7 inge-
miscens catherinam alta voce sanctā oīb9
prēdicabat. seq̄ ream accusabat. misericor
diam petens de hijs que falso dixerat ō illā.
Quid plura: Dum catherina tāta inedia
corpus affligeret. frequentaretq̄ domicaz
mensam. plericq̄ vtriusq̄ sexus falsos ru-
musculos. vt fieri solet eructabāt. Aliq̄ di-
cebant neminē in mō viuendi singularem
esse debere. Aliqui extremitates fuisse sem
per deo 7 hoibus exosas. Aliqui catherinā
fingere 7 decipere. Aliqui ad manē glorias
illa oia facere 7 similia. Que ipsa deo place
re per oia studens patientissime tollerabat

¶ Secundo fuit patiens in tēptatōnibus de
monum. Alit quidē pius in bulla canoni-
zatōis. Luctabat̄ q̄z frequētissime cum de
monibus. multisq̄ illor molestijs vexaba
tur. Sed aiebat cum apl̄o. Cum infirmor
tunc fortior sum. Et vt in sua legēda narra
tur. q̄ñq̄z demones deo permittēte catheri
ne corpusculum tātis penis 7 lāguoribus
afflixerunt. vt manifeste viderent̄ in ea sig
na p̄cussionū 7 verber. ita vt quasi q̄dam
monstr̄ videretur a cunctis.

¶ Tertio fuit patiens in passionibus siue in

UVA. BHSC. IyR_226

penitencijs voluntarie assumptis sine infirmitatib⁹ corpori suo supuenientib⁹. Teste enim ꝟio. vbi supra. Dolore capitis pene assidue torquebat. Estuabat febribus nec illor cruciatu carebat.

Sexta beate catherine virtus admirāda fuit humilitas. quaz ostendit maxie in trib⁹.

Primo in timore.
Secundo in despectione.
Tertio in conuersatione.

Primo ostendit suam humilitatē in timore. Dum enim cepisset visionibus ymaginarijs corporalibus a dño iesu xp̄o visitari. plurimū formidare cepit. dñoqz se cōmēdauit. a quo edocta plenissime fuit. qualiter visiones bonas vel malas haberet agnoscere. Et dum semel suo confessori de visionibus sibi factis referret quedā secreta. ille hesitare cepit. atqz in eam respiciens. vidit illam transformatam. quantū ad faciē in effigiem xp̄i respicientē in cuz. Cumqz ex hoc exclamaret ac diceret. O quis est q̄ me respicit? Respondit catherina. Ille qui est. Quo dicto facies illa disparuit. confessor prefatus illo modo de virginis sanctitate confirmatus remansit.

Secundo ostendit catherina humilitatem in sui despectione. Hanc autem didicit a cristo sibi apparēte. dicenteqz sibi. Scis ne filia. que tu es? quis ego sum? Si hec duo noueris beata eris. Tu enim es illa que nō es. Ego sum ille qui sum. Si hanc notitiaz habueris in anima tua: nunqz decipere te poterit inimicus. Siquidem de nihilo creatura facta est. sibi relicta cadit in nihilum per se tendit in peccatum. quod nihil est ex se nihil boni cogitare valet. Quare respectu dei infiniti: nihil esse conuincitur. Ideo est illa. que non est. Sed quoniaz deꝰ est fons totius esse. independēs esse. Ideo ipse solus est. quod est.

Tertio ostendit catherina humilitatem in conuersatione. Nam in publicum prodijt magnisqz rebus se ingessit. non sua. sed domini voluntate. Postqz enim habitum sanctum suscepit. silentiū continuum per triēniū seruauit. clausurā celle tenuit. excepto cum ecclesiaz adijt. vigilias vsqz ad secūdum signū matutinale ꝓtrahebat. Tūcqz cum ad laudandum deum. fratres predicatores in chorum iam accessisse putaret. ipa accedebat ad aliqualiter quiescendū dicēs Ecce domine germani mei serui tui vsqz nunc dormierunt. Modo vero surrexerūt ad te laudandum. Tu serua eos ego parū perquiescam. Post vero diuturnam exercitationem spirituali vita frequentesqz cristi visitationes. iterum apparens ei indixit. vt extra procederet. proximorumqz saluti verbo intenderet. ac exemplo promisitqz in cunctis per illam ad animarū salutez gerendis suum sibi supernum presidium exhibiturū. Quod ita fuisse vt patebit i sequētibus rei exitus declarauit.

Septima virtus sancte catherine dicit̄ perseuerantia. vt enim ait Ieronim⁹. ad lucianum heremitaz. Cepisse multorum est. ad calcem vero peruenisse paucorum. Catherina vero. non solum perseuerauit. Sed de virtute in virtutez processit. de qua tria inter cetera refert digna laude. Pius ponti fex maximus vbi supra. Primum qō respicit sanctitat̄ eius initium. Erat enim virgo Catherina ex ciuitate Senēsi oriunda mediocribus orta parentibus pri⁹ deo sese dicauit q̄z deum posset per etatem ꝑgnoscere. Secundum est q̄ inspicit vite ei⁹ ꝓgressum. Inquit itaqz sic. Nulluz ab ea verbū non religiosuz non sanctuz excidit. Oīs sermo eius de moribus fuit de religione. ō pietate. de contemptu mundi. de amore dei. proximi. de celesti patria. Tertium refert ad eius vite terminum. de quo sic protulit. Anno etat̄ sue tertio circiter ac trigesimo in vrbe Roma diem suum clausit. de cui⁹ anime in celum assumptione glorioſa receptione. stupende admirabiles reuelationes facte reperiuntur.

Qualiter deus sublimauit beatam catherinam septem gratiosis admirādis prerogatiuis. Capitulum tertium.

Tertium misterium contemplandum de excellētia sanctitate beate catherine. dicitur sublimitatis. Sublimauit nēpe deus hanc mulierem benedictam septē gratijs prerogatiuis admirandis.

Prima fuit mentalis illustratio.
Secunda prophetica infusio.
Tertia consolabilis visio.

UVA. BHSC. IyR_226

Quarta suauis cibatio.
Quinta miraculosa coꝛruscatio.
Sexta felix reuelatio.
Septima sollempnis canonizatio.
Prima gratia siue prerogatiua catherine. qua sublimata est a deo. dicit mentalis illustratio. Illustrauit deus illius intellectū luce sapientie ⁊ doctrine ita vt de ipsa. ꝑ. pontifex vbi supra ita referat. Nemo ad eā accessit. qui non doctioꝛ melioꝛq; abierit. Doctrina eius infusa non acquisita fuit. ꝑ magistra visa est. q; discipula. Quippe que sacrarum litterarum professoꝛibus ipsisq; magnarum ecclesiarum episcopis. difficillimas de diuinitate questiones proponentibus prudentissime respondit. ⁊ adeo satisfecit. vt tanq; agnos mansuefactos remiserit Quos tamq; lupos. ac leones feroꝛ cientes acceperat. Quoꝛum nonnulli diuinam in virgine sapientiam admirati. Distributis mox inter cristi pauperes que possidebant subitantijs. accepta domini cruce. vitaq; de inde euangelicam egerunt.
Secūda gratia fuit prophetica infusio. Et de hac. ꝑius papa in quit. Fuit in ea spiritus prophetie ⁊ multa predixit āteq; fierēt ⁊ occultissima reuelauit. hec ille. In legenda vero ipsius multa scripta sunt ex quib⁹ aliqua enarremus. Fuit in ciuitate Senensi. quidam nobilis miles dictus dominus Nicolaus de sarracenis. qui cum alias in multis locis fuisset. in armis. ⁊ tandem ad suam ciuitatem Senarum rediisset. a sua vxoꝛe monebatur vt loqueretur. cū catherina. Quod cum ille facere ꝓtemsisset vxoꝛ catherie illū. vt ꝑ eo oꝛaret deuotissime cōmēdauit. Quadā itaq; nocte catheria militi in sompnis apparuit. cūq; monuit. vt si saluari cuperet vxoꝛis monitis assentiret. Qui euigilans. visionem vxoꝛi retulit. ⁊ inde ad catherinam se contulit. cuius colloquio ⁊ sancta presentia cōpūctus secūduꝫ virginis consilium ad confitēdum sua peccata processit. Quo facto ad catherinam rediit. asserens se confessum sua peccata sacerdoti. Interrogatus ab ea an omnia retulisset. Cum ille affirmaret q; sic. vocato ad ptē. peccatū q̄dā enorme ab eo dimissum in confessione. quod in apulia secrete cōmiserat distincte narrauit. De quo ille admirans. ⁊ peccatum illud confessus fuit ⁊ catherinā deuotiōe singularissima coluit Dum frater thomas de fonte ꝑim⁹ catherine confessoꝛ ⁊ frater Georgius pergerēt ad monasterium sancte agnetis de montepoltiano. in itinere capti fuerunt a quibusdam latrunculis. deductiq; fuerunt ad latebrosa nemora vt ibi occiderentur. Tunc frater Thomas cum lachrymis dicere cepit. O filia catherina tuis oratiōib⁹ succurre nobis in hoc tam crudeli periculo. Quibus verbis ꝓlatis. latrunculi taliter sunt immutati q; non modo vitam. sed cuncta que illis abstulerant restituerūt. Et ita ad monasteriū. quo ibant incolumes peruenerunt. Cū aūt postmodū Senas redijssent. cōperijt predictus frater thomas. q; in illo pūcto in quo inuocauerat catherinā. Ipsa socie dixit. Pater meus me vocat. ⁊ scio q; magna necessitas eū vrget. Et hoc dicens ad locū oratiōnis accessit. Ex cui⁹ virtute credit latrūculoꝝ illoꝝ fuisse mentē mutatā. Predixit futuꝝ scisma post mortē gregoꝛij vndecimi. ⁊ alia plurima ꝑnunciauit que videre poteris in legenda.
Tertia gra qua catherina sublimata fuit. dr̄ cōsolabilis visio. Supnaturalibus q̄pe visionib⁹ a dño merut cōsolari. que vt in ꝓlib⁹ sibi fiebāt. in raptu. ⁊ extasi mētis. de quo sic refert ꝑi⁹. Rapiebat sepe a spū ⁊ in arere suspēsa. diuinis ꝓtēplatiōib⁹ pascebat adeo extra se acta vt expūcta pcussaq; nihil omino sentiret. h̄ ille. Obmissis vero mīt⁹ visionib⁹ ei⁹. eā vnā referā. ꝑ qua inter minores ⁊ p̄dicatoꝛes ꝓtētio videt exoꝛta. Cū catherina esset in ciuitate pisana. et quodā mane i ecclesia sancte cristine ꝓmunicasset. ac iuxta altare rapta maneret. in spū. postq; diu sic steterat. vidit cristū cruci affixū magno sup se cū lumine descendētez radiosq; sanguineos ex suis quiq; sacratissimis cicatricib⁹ emittentē. Cūq; tūc videntib⁹ plurib⁹ vtriusq; sex⁹. ipsaq; expectantib⁹. virgo se erigeret ⁊ sup genua sua stās facie rutilāte brachia eleuasset ac man⁹. oꝛaretq; ne cicatrices in coꝛpe suo appareret exteri⁹. tūc ex radijs sanguib⁹ i solarib⁹ imutatis a cicatricib⁹ crucifixi ꝓcedētib⁹ ⁊ ad man⁹ pedes ⁊ ad coꝛ illi⁹ q̄uēnētib⁹ valde intrisec⁹ dolor sēsibilis i dicti ꝓtib⁹ coꝛpis ē relictus.

UVA. BHSC. IyR_226

Ex quo cum corpus eius diu sic staret rigi
dum. ⁊ oculis clausis tandē cecidit ac si fuis
set letaliter vulneratū. ¶Post modicū ad se
reducta tanto dolore cōcutiebat. vt a cun
ctis putaretur in breui mortura. Domica
vero sequenti ibi cōicans a dolore extitit li
berata. Ex visione ꝑtacta in plerisq; locis
nōnulli sanctam catherinā susciptentē stig
mata a xp̄o depingi fecerunt. qui si ea intē
tione id egerint. vt per visibilia inuisibilia
cognoscantur. ⁊ p pictura illam visibilem
dolor eius inuisibilis licet sensibilis desig
netur. forte non obstāte errore inde sequē
te. quo credi posset stigmata eam visibilia
suscepisse tollerari vtiq; possent. Sed si hec
facta sunt. vt sic equipetur beato francisco
cui soli vsq; in p̄sens singulari mō stigma
ta diuinitus sunt impressa vtiq; reprehensi
bile est. ¶Nam vt dixi in sermone de sacris
stigmatibus beati francisci. Inter miracu
la grandia nostre fidei francisci cōsignatō
supmū obtiet gradū. Fuerūt q̄pplē stigma
ta ⁊ visibiliter ⁊ sensibiliter a xp̄o sibi impssa
Tulit illa duobus annis cōtinuis ⁊ in vi
ta ⁊ in morte etiam a viris sanctis et gra
uissimis visa ⁊ tacta. Sūmi pōtifices Gre
gorius nonus. alexander quartus. bñdict⁹
¶Nicolaus. Et alij illa approbātes fatent
singuli miraculo in francisci pedib⁹ mani
bus ⁊ latere fuisse depicta. ab eo artifice sa
pientissimo qui creauit celū ⁊ terrā. Quid
vero de cetero sit facturus. cuius archana.
nisi ipso reuelante pscrutari nequim⁹. Ipse
nouit. Unum scio ⁊ quidē absq; vllo erro
re. Q franciscus vsq; ad pñs electus fuit a
dño iesu xp̄o vt in corpore ꝑprio ꝓferret illum
crucis biennio. añq; spūm redderet celo de
ferret. ¶Non derogent ista dignitati beate
catherine. nec alteri⁹ sancti. Ego peccator
qui hunc sermonē confeci scām ipaz deuo
tione qua possum ⁊ colo ⁊ veneror. Erāq;
rome Anno dñi M.cccc.lxj. Anno tertio
¶Pij pontificis maximi. Cū pōtifex pfat⁹
spiritu sancto volente sanctā catherinam
sollēni celebritate canonizauit. ¶Nulla tūc
a referentibus ⁊ vita ⁊ miracula catherine
de stigmatib⁹ facta est mētio. ¶Nulla pictu
ra cum stigmatibus fuit delata. Nulla in
super in bulla quā superius frequenter al
legauimus de stigmatib⁹ mētio habita est

Ego insup ea die canonizatōis sermonem
ad populū habui. post prandiū in eccleſia
minerue ordinis p̄dicator. Inspexi legi ⁊
quidem sepius oīa que scripta erant. ō lau
dibus huius sancte. nil aliud inuenire po
tui. nisi q̄ superius expressum est de illo do
lore quē tulit absq; signis in suo extatico
raptu. Et si noie stigmatū dolorem illum
intelligi volumus. non tū in illo continēt
⁊ includunt conditōes miraculose stigma
tum beati francisci. Igit cū deus nō egeat
nostro mendacio. ea ꝑferamus de sanctis
que secūdū rei veritatē non inuētem ho
minū illis pñt accomodari. ¶Fuit catheria
vt patet ex dictis. ⁊ ex hijs que sequent am
plissimis priuilegijs ⁊ gratijs decorata. Sz
stigmatū specie non fuit vt franciscus insig
nita. ¶Que si ad nos gloriosa rediret. dura
increpatōe feriret illos qui sub specie pieta
tis mendacijs vellent suam gloriā ampliar
Ero tamē patres meos predicatores ⁊ mi
nores ne populos scandalizent. ¶Quib⁹ tā
multa mira de sanctis se offerunt. ⁊ p̄ecipue de catherina vt mendacia. ⁊ ꝓpter se
ipsa ⁊ propter veritatis habundantiā dese
rere ⁊ detestari cogant.

¶Quarta gratia beate catherine dr̄ suauis
cibatio. vsu namq; ⁊ frequentia sacramēti
tanta suauitate consolationeq; spūs reple
ta fuit. vt asserat sic de illa pius vbi supra.
Inuenta est aliqñ a die cinex vsq; in pen
thecosten ieiunū ꝑdurisse. sola eucaristie
cōmunione contēta p annos circiter octo
minimo herbax suco. coq; pax retento ⁊
cōmunione sacra sustentata est. Ad cibuz
quasi ad supplicium ꝓgebat. Ad cōmunio
nem altaris. quasi ad celestes nuptias inui
tata esset. summa cum alacritate ꝑficisce
cebatur. hec ille. Tam efficax erat eius ad
sacramentū illud ineffabile reuerentia. vt
mens Gregorij. pj. flecteret ad concedēdū
catherine. q̄ posset eligere confessorez. qui
eam absolueret. ⁊ sibi eucharistiā ministra
ret. ⁊ cum altari viatico absq; alia licentia
ad nutum catherine celebraret.

¶Quinta gratia ⁊ prerogatiua singularis
beate catherine. fuit miraculosa corruscatō
Fecit illam deus in vita ⁊ morte multi cla
rere miraculis. Ex quib⁹ aliq; explicabim⁹
In ciuitate senax. Quedam nobilis dña

UVA. BHSC. IyR_226

Alexia habituz ordinis de penitētia suasit catherine recepit. que illam coegit vt secuz in domo sua cōmorarē. Contigit autem ex caristia tunc illos de domo pfate domie alexie vesci panibus farine putride. Superueniente tritico nouo consuluit Alexia catherinā. An certum residuū prefate farine ,piciendum foret. Que nequaq3 prociendum asseruit. sed parari aquam iussit 7 farinam afferri. Intruit ergo primo massaz Et tandem panes de parua quantitate illius farine quouis etiam expulso fetore tā celeriter 7 tot confecit. quot de quadrupli ci. aut quintuplici quātitate fere tot facti fuissent. cum stupore sororis alexie. 7 alioz de domo. Cuz aūt panes de clibano deportati fuissent. inuenti sunt adeo sapidissimi vt omnino immutatio saporis admiraculum procederet. Et cuz daretur de ipis panibus pauperibus 7 fratrib9 atq3 illos cōmederent. omnib9 de domo sufficerūt diebus pluribus. etiam in archa multiplicati De quibus aliqui a q3pluribus sunt tam pro reliquijs. q3 in argumentū miraculi reseruati.

Tempe etiam quo catherina fuit in vrbe 7 ibi in regione colūpne cuz sua familia vi ueret de mendicitate. 7 nihilominus aduenientes hospites recipiebat. ita vt cōtinuo quasi triginta persone in domo sua cōmederent. Contigit semel q3 die quodam deficiente pane. q3 cum catherine fuisset renūciatum mādauit vt sic ad mensam se ponerent. 7 modico pane qui ibi reperiebat in ciperent cōmestionē. Ipsa vero ad oronez accessit. Quid plura? Edētibus illis fame licis 7 ieiunis. panis ille modicus suffecit oibus habundanter. Imō3 etiam supfuit vt ex illo plures elemosine pauperibus largirentur.

Dum esset in ciuitate senaz. audiens quendam dōm matheum rectorem hospitalis misericordie sibi deuotissimū ex morbo pestilenti grauiter egrotare. accessit ad eum. dixitq3 cum magno feruore. Surgatis dñe mathee surgatis. q3 non est tempus i lecto quiescendi. mox ad eius vocē febr3 7 inguinis apostema prefatuz penitus dimiserūt Sanauit 7 multos alios peste pcussos sua oratione fideli. Sicut fuerūt magr raymūdus 7 magister bartlus catherine cōfessores. Et ne singula complectamur. ita d ipa loq3 pl9. Magnū 7 sanctū erat in plebib9 catherine nomen. vndiq3 ad eam egroti 7 maligno vexati spiritibus deducebantur. Et multi curabant languoribz 7 febrib9 In xpi nomine impabat 7 demones cogebat ab obsessis abire corporibus. Propter quas res duobus romanis pontificibus. Gregorio vndecio 7 Vrbano sexto acceptissima fuit adeo vt legationibus eoz fungeretur. multisq3 7 magnis spualibus gratijs ab eis donaret. Hec ibi. Vbi adhuc inserit quedam que non nisi virtute dei cooperante. per caterinam fieri potuissent Ait enim. Dissidentes summo studio cōponebat. multa extinxit odia. 7 mortales inimicitias. Pro pace florentinoz qui cuz ecclesia dissidebāt 7 interdicto suppositi erāt ecclesiastico. Appenninū 7 alpes transire atq3 vsq3 in Auinionem ad gregoriū vnde cimum proficisci non dubitauit. cum votū suuz ipse gregorius de petenda vrbe roma in occulto factum. 7 soli sibi ac deo notum sese diuinitus cognouisse monstrauit.

Sexta gratia qua deus catherinā sublimauit. dicit felix reuelatio. Cum enim vrbe romana ipsa post multa signorū experimenta exhortatōnes spuales aliaq3 exercitia religiosa morientiū dominica die circa horā tertiā die. xxviij. aplis. M. ccc. lxxx. migrasset ad patrem. Eadem die magister Raymundus vltimus ei9 confessor. in conuētu Januensi erat dispositione pisas deinde bononiā ad capitulū generale pergere. deprecabat q3 cristi matrez coā quedā pmagine vt eū protegeret a periculis. Mox quādam vocem audiuit dicentē sibi. Ne timeas. quia ego sum hic pro te. Ego sum in celo pro te. Ego te protegam. sis securus. Et hesitans pro tunc vnde vox prodiret. tādez inuenit qualiter eadem hora catherina migrauerat. peruenit tandē pfat9 magister bononiaz vbi magister generalis canonice fuit electus. q3 iam sibi catherina indubitāter prediterat. vt aūt sequit pius in bulla. Tactu corporis eius post illius felicez transitum pleriq3 egroti salutem cōsecuti sunt. adeo vt nonnullis saluti fuerit. ea tetigisse que sacrata catherine mēbra tetigere. Po

UVA. BHSC. IyR_226

stea vero virgo ipsa iam celo recepta vota supplicantiū benigne audiuit. ⁊ vt a sponso ⁊ domino suo cristo saluatore exaudirētur curauit. Multi enim ex diuersis egritudinibus curati sunt. qui audita beate catherie glorioſissima fama eius patrocinium ſupplices petiuere. Ille Placuit itaq; benignissimo deo sponse sue gloriam inumeris vt sic dicam vsq; in presentē diem miraculis manifestare.

Septima catherine gratia ⁊ prerogatiua singularis dicta sollempnis canonisatio. Rome siquidem in basilica beati petri aplorū principis astāte populo ⁊ clerico habitoq; sermone ab ipso pio pontifice de vita ⁊ miraculis eius. missarum sollempnis celebratis ⁊ consuetis cerimonijs. rite peractj ad canonisationē sancte processit. sub hijs verbis. Ad honorē omnipoteutis ⁊ eterni dei patris ⁊ filij ⁊ spiritus sancti. ad exaltationem fidei catholice ⁊ cristiane religionis augmentuz. auctoritate domini nostri iesu cristi ⁊ beatorū petri ⁊ pauli aplorū ei⁹ ac nostra. Catherinā Senensem illustris ⁊ in celebilis memorie virginem. Cuius corp⁹ in ecclesia predicatorū que de minerua dr̄ hic rome iacet in celesti ierusalez inter beatas virginum choros. quando id sua virt⁹ diuina suffragante gratia meruit. iam pridem fuisse receptaz ⁊ eterne glorie corona donatam. de fratrum nostrorum consilio declaramus. eamq; tanq̄ sanctam publice priuatimq; colendam esse decernimus ⁊ diffinimus. atq; in sanctaz cathalago virginuz. quas romana veneratur ecclesia redigi ⁊ asscribi mandamus. Statuentes festuz eius singulis annis. prima mensis maij dominica die ab vniuersali ecclesia celebrandum esse. Sicq; deus in sanctis suis admirabilis catherinam in vtraq; ecclesia triumphante. s. ac militante sublimiter exaltauit. Quem deprecemur vt illius meritis interuenientibus. dignetur ⁊ nos ascribere beate vite. Qui sit benedictus in secula seculorum. Amen.

Celeberrimum opus de laudibus sanctoz per Reuerendum in xp̄o patrem. Fratrē Robertum Caracziolum. de licio. ordinis minoz. Antistitē Aquinatem compilatū Finit feliciter. Impressum Neapoli sub Inuictissimo Rege Ferdinando. per Mathiaz mo zauum. Secundo kalen. Februarij. M. CCCC. lxxxviij.

Registrum cartaz huius voluminis.

a b c d e f g h i k l m n o p q r s t u xp z A B. Sunt quaterni.
C ternus. D. vero duternus.

el licenciado de gra de magnerin
canonigo en leon

BIBLIOTECA DE LA UNIVERSIDAD CATÓLICA

UVA. BHSC. IyR_226

UVA. BHSC. LYR_228

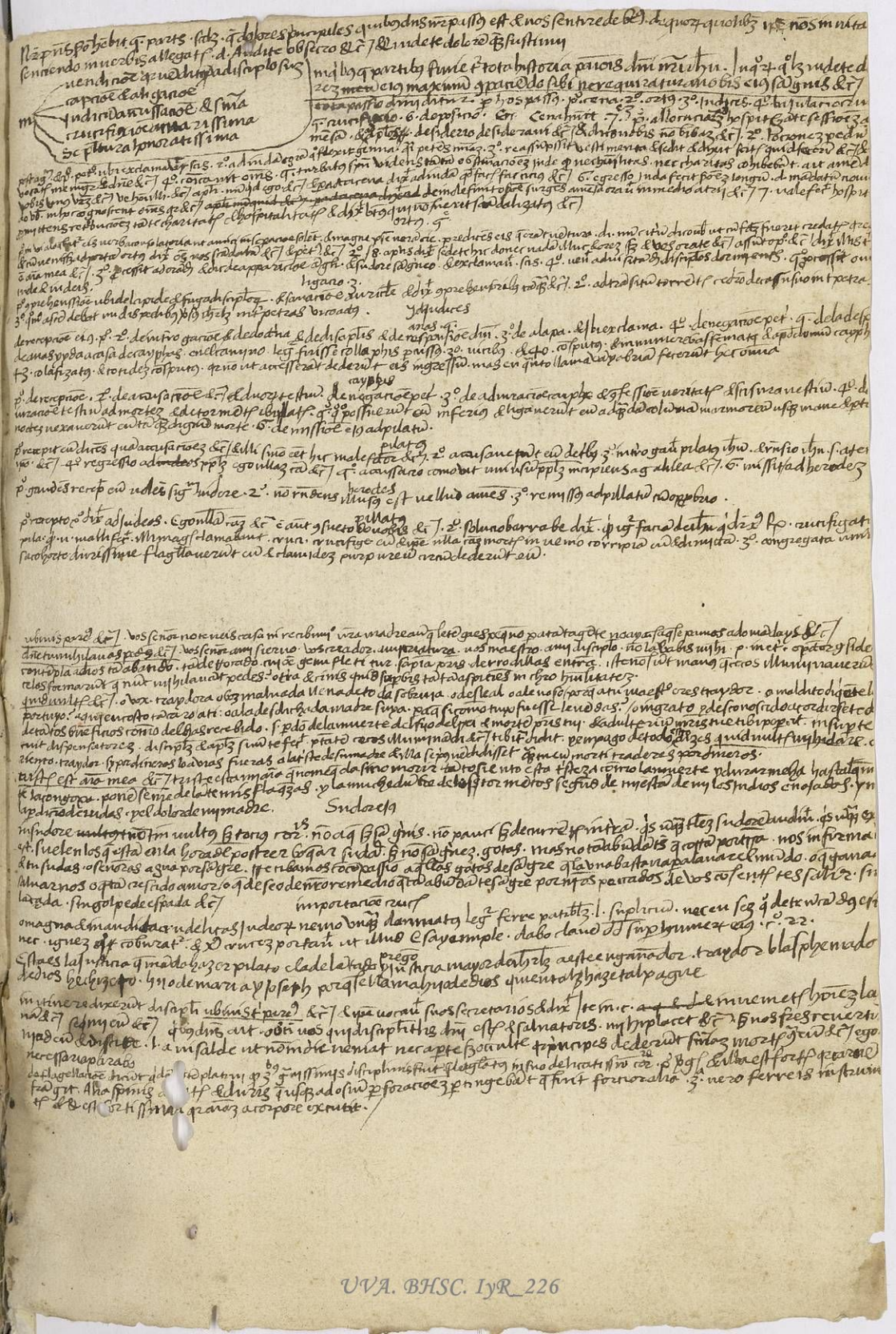

UVA. BHSC. IyR_226

UVA. BHSC. IyR_226

UVA. BHSC. IyR_226

UVA. BHSC. IyR_226

ROBERTI
Delitio
Sermones

lioteca de Santa Cruz
IyR 226

UVA. BHSC. IyR. 226

US.A. BHSC. TyR_226